13
22 F
14

AVGVSTINI BARBOSÆ,

I. V. D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,
Olim Sacræ Congregationis Indicis Consultoris, & insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,

NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici.

VOTORVM

DECISIVORVM ET CONSVLTIVORVM CANONICORVM,

TOMVS SECVNDVS.

Cum SVMMARIIS, & triplici INDICE, vno Votorum, altero Iurium quæ explicantur, tertio Rerum & verborum copioso.

VLTIMA EDITIO AVCTA ET EMENDATA.

LVGDVNI,
Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD,

M. DC. LIII.
CVM PERMISSV SVPERIORVM.

sel.

EXCELLENTISSIMO DOMINO

D. LVDOVICO MENDEZ DE HARO ET GVZMAN, COMITI DE OLIVARES,

DVCI DE SAN LVCAR LA MAYOR, REGI NOSTRO A SANCTIORI CVBICVLO, & Principis (heu quondam nostri) Hyparcho, seu Equilis summo Præfecto.

AVGVSTINVS BARBOSA S. & P. F. E.

CVM singulari studio, paríque diligentia, EXCELLENTISSIME DOMINE, dubiis ex variis Hispaniæ partibus mihi hactenus propositis respondere, & quamplurimos casus vltrò, citróque occursantes diiudicare, non propriæ vtilitatis, sed publicum iuuandi studio ductus, contenderim, ex illis vota quædam decisiua & consultiua in lucem emittere constitui, vt in similibus casibus, & causis posteri ex meo hoc qualicumque labore proficiant. Vno eorum volumine paucis abhinc annis typis à me dato, alterum modò cum selectioribus Iuris Canonici interpretationibus in lucem prodit. In aliis meis lucubrationibus componendis, & edendis, quas plurimas plurimorum annorum professio mihi peperit, quanti qualésve fuerint à me transacti labores, quæ susceptæ pro his finiendis vigiliæ, studia, & peregrinationes in Italiam, Galliam & Germaniam, ipsamet opera manifesta faciunt. Non mediocriter sanè auget meorum studiorum vires, quòd viderim quanti sub tali moderatore excitentur animi, robúrque nouum assumant generosiora ingenia, quæ inter tot bellorum tumultus miseræ huius tempestatis nonnihil remiserant. Ratus quòd te gubernante, sedatis ventorum turbinibus nostra Hispania diu desiderata pace & tranquillitate conquiescat, quod vt oro, exopto, ita spero, & confido. Id certò nobis pollicetur summa tua vrbanitas, & innata humanitas, qua benignè omnes excipis, & foues, tua in

ã 2 consi

consiliis prudentia, in rebus dubiis & periculosis prævidendis dexteritas; in novis æmulorum fraudibus,& dolis retegendis ingenij tui perspicacia; in continendis in officio, & clientela provinciis industria; in adornandis classibus peritia;in providendis necessariis ad militiam sedulitas;in demerendis populorum animis facilitas; in procurandis militum stipendiis promptitudo;quæ præclarissimæ animi tui dotes Regis nostri semper Augusti animum,omniumque voluntatem & amorem conciliarunt.Quidni ego sub tanto Duce & Auspice tam bene ominoso, litterarum, litteratorumque Mœcenate ingenij mei fœtus in lucem emittam? Neque ipse opus hoc solum in publicum dabo, alia longè graviora sub auspiciis tuis prodibunt, si laborem hunc meum grato animo admiseris. Sequentur enim septem præter duo impressa Collectaneorum volumina in vniversum Ius Civile.Neque facilè dixerim,vtrùm alius quispiam inter insignes Hispaniæ nostræ scriptores tot volumina vnquam in lucem emiserit; & superstite Auctore in variis Europæ partibus intra tam breve temporis spatium alia toties recusa fuerint, & impressa. Inter tot litterarias acclamationes, & plausus, lucubrationes hæ meæ illam habere prærogativam meritò gloriari poterunt,quòd tuo gaudere patrocinio meruerint, si illas solita tua benignitate affeceris, ac summa tua auctoritate protexeris, tuóque favore commendaveris, earumque me licèt indignum Auctorem ecclesiasticis meis redditibus infelici sorte destitutum, ac honore nullo miserè iacentem susceperis. VALE.

AD LECTOREM.

Prodeunt in lucem alia mea vota decisiua, & consultiua, quorum liber hic tertius numeratur: & licèt (vt ab amico accepi) sit aliquis, qui mordicus contendit mea hæc posteriora opera, nec stylo, nec methodo prioribus conuenire: vellem clarius dixisset quænam ex meis operibus emortua sibi visa sunt: nam præterquamquòd nihil ex his, quæ edidi, absque plausu, & communi acclamatione acceptum fuerit, nouissima mea scripta sunt Collectanea in Codicis aliquos libros duobus voluminibus diuisa, & priora vota consultiua, & decisiua ab omnibus laudata, expetita vtráque manu, & expansis vlnis arrepta; indicio sit difficultas inueniendi illa, & immane pretium, quo æstimantur, omnibus iam exemplaribus diuenditis, neque immeritò vsurpabo de illis, quod olim Martialis de suis carminibus cecinit, Lib. 14. epigr. 194.

Sunt quidam qui me dicunt non esse poëtam,
Sed qui me vendit Bibliopola putat.

Et si quæ posteriora deteriora etiam sunt, hunc tertium votorum librum malum sydus afflauit antequam lucem aspexerit: sed non credo, amice Lector, me adeò à via, & ratione communi deflexisse, vt vltima & maturior ætas, quæ vt ille ait, semper aliquid apportat noui, *quæque rerum vsu, & experientia validior fit, in me infirmior facta fuerit, & scitum est, vt Cicero scribit,* posteriores cogitationes sapientiores esse. *Solatur me etiam hanc censuram ab eo profectam esse, qui etsi humanioribus litteris excultus videatur, non multos tamen in iure & foro profectus fecit; cùm olim ambitione potius, quàm inamœni studij amore Suadam in seueram Themidem commutauit, aut si fecit, tædio temporis malè perditi omnem memoriam subitarij illius exercitij iam abiecit. Quare prouoco ad iudicium tuum, erudite Lector, & si, quæ modò damus, alijs omnibus hucusque editis non responderint orationis perspicuitate, rerum ordine, atque dignitate, calamum deinceps deponam, emeritúsque miles rude donatus pugnas euitabo, etsi non paucis; dum vires mihi nondum emortuas reputabam, aggredi animus erat; sed reprimat ardorem meum fatumque huius operis, & alterius insimul edendi, qui inscribitur,* Selectæ Iuris Canonici interpretationes, *expectabo, antequam periculosæ aleæ manus denuo admoueam, è qua incertum lucrum, damnum autem euidens apparet. Est tamen quòd gratias huic agerem ob laudes in patriam meam Lusitaniam bonarum artium semper altricem congestas, & ob eas, quas largiter effudit in parentem meum Emmanuelem Barbosa, & insignem Petrum Barbosa, duo Iuris lumina, & in totam meam nobilem familiam, nisi vererer ne hæc adeò in speciem magnifica de industria ab eo præmissa fuisse, vt cùm ad me ventum esset, vti tantæ arboris non æqualiter fœcundum ramum traduceret. Et licèt nunquam tantum facinus animo præsumpserim, vtrum his doctissimis Heroibus doctrina, aut alia quauis re componi velim, quibus cedere, quàm antistare gloriosius duco; tamen non est ferenda animi parum candidi malignitas, quæ scorpionis more cauda blanditur, vt certiùs feriat, nec vlla perniciosior accusatio est quàm ab eo profecta, qui laudatoris partes sumpsit, vt Tacitus ait:* Qui quò incautiùs decipiat, palàm laudat. *Non accipio quòd in me industriam, memoriam, morum suauitatem, & animi innocentiam commendat, cùm insufficientiam meam apprimè cognoscam, summè optans doctior & melior fieri, quo desiderio quatuordecim ferè annos Romæ exegi non in taberna diuersoria, sed in tota & sola domo ac satis ampla Baldi Baldelli, à quo eam per totum illud tempus non parua mercede conduxi, itaut nemo ferè æqualium meorum liberaliùs aut splendidiùs ageret, etsi censu, & patrociniis superiores: non deerat mihi Bibliotheca, etsi non instructissima, nec mole librorum grauis, studiis meis accommoda, quæ non paruo mihi constitit, & quàm plusquam ducentis Philippæis distraxi, postquam mihi in has oras reuertere animus fuit, reseruatis priùs rarioribus codicibus, quo-*

Terent. in Adelph. act. 5. scena 4.

In Philip. orat. 12.

rum non paucos mecum attuli, & alios Romæ pents amicum reliqui, vt eos, cùm commodum esset, ad me mitteret. Fateor tamen me ititasse ad Bibliopolarum tabernas, ibique libros, quibus carebam, consuluisse: neque ad Bibliopolas tantùm, sed ad alias bibliothecas, quæ studiosis Romæ ex conditione patent, inter quas eas, quæ fuerunt Stephani Gratiani apud S. Stephanum in Caco, & Angeli Rocchæ in Conuentu sancti Augustini multum frequentaui, multósque in eis dies, & menses contriui. Abbatiam, Dignitatem, Canonicatum, beneficia, & pensiones adeptus è Romana Curia in patriam reuersionem feci, & statim prosequendæ litis causa ad Madritum redij, ibíque post Lusitanici Regni mutationem cùm mihi ad illud reuertendi locus non fieret, studiis, & deuotis Curialium Confraternitatum exercitiis, necnon aliis summæ charitatis operibus me totum tradidi, ac plures alios ad eadem mecum attraxi, quæ in causa fuerunt, vt Rex noster verè Catholicus, & pius Philipus 4. *motu proprio, non ad alicuius petitionem decretum sua Regia manu subscriptum ad supremum Italiæ Consilium transmiserit tenoris sequentis, videlicet.* El Dotor Agostin Barbosa se halla en Madrid sin empleo ni commodidad de hazienda para poder viuir respeto de auerle faltado con la rebelion de Portugal quatro mil ducados de renta ecclesiastica que alli gozaua, quando sus prendas, virtudes, y lettas le hazen muy digno de ambas cosas, y por esto y auer entendido que en Italia ay Iglesias vacas, cuya prouision se emplearia dignamente en este sugeto, hé resuelto recommendarle al Conseio de Italia para que me le proponga en las vacantes de Obispados que al presente hubiere, o en las que adelanre se offrecieren. De Zaragoça a quatro de Setiembre 1646. *Ego verò qui tantæ dignitatis indignum me reputo, qui tanto oneri humeros subiicere non audeo, approbationem ex Regio ore prolatam ad maiorem librorum meorum honorem accipiens decretum prædictum obliuioni dandum curaui, & curo, vt sic maioribus non implicatus negotiis, & mei tantùm curam agens septem præter duo impressa Collectaneorum volumina in vniuersum Ius Ciuile quamprimum in lucem edere possim. Vale, & me tui amantem redama. Madriti die 2. Ianuarij 1647.*

Approbationes Theologorum.

VOta Decisiua, & consultiua Canonica, tam secundùm ius Canonicum, quàm ciuile, de nouo, subtili stylo in hoc secundo Tomo, à perito in vtroque iure Augustino Barbosa edita, Nos infrà scripti Doctores in Theologia Almæ Facultatis Parisiensis legimus & approbauimus; in quorum fidem manuale chirographum præsenti testimonio Lugduni die Februarij nona 1647. apposuimus.

Fr. STEPHANVS MOLIN, Carmelita.
Fr. PAVLVS LOMBARD, Carmelita.

PERMISSIO.

EGo Procurator Regius in Præfectura Lugdunensi consentio, vt Liber inscriptus in Approbatione præmissa, ab Hæred. Prost, Philippo Borde, & Laurentio Arnaud, Bibliopolis Lugdunensibus excudatur, peculiari licentia ad id ipsis concessa. Datum Lugduni die decima Februarij, anno Domini quadragesimo septimo, supra millesimum sexcentesimum.

LORIN.

VIso Procuratoris Regij consensu, Ego non impedio supradictum priuilegium. Actum Lugduni eodem anno & die quo suprà.

DV SAVZEY.

SERIES
VOTORVM DECISIVORVM, & consultiuorum Canonicorum, quæ hoc tertio libro continentur.

ĩ 4 ciatio

REGEN

RECENSIO

Legum, Capitulorum, & Iurium, quæ in hac secunda parte Votorum Decisiuorum referuntur, ponderantur, & declarantur.

De

AVGVSTI

VOTORVM DECISIVORVM, ET CONSVLTIVORVM CANONICORVM,

Liber Tertius.

Toletana Congregationis sanctissimi Sacramenti.

Monasteria & Conuentus Fratrum, Monialiumque, tenentur obseruare pacta, & conditiones in eorum fundationibus appositas, & alibi cum illis initas, & celebratas, & quæ facta fuerint in vim præcedentium instrumentorum, non cadunt sub materia facultatiua: nec Ecclesia in hoc reperitur priuilegiata. Quòd hæc Congregatio est Ecclesiastica, & coram Ecclesiastico Iudice conuenienda; & interim manutenenda in quasi possessione celebrandi festiuitates sui deuoti, & nobilis Instituti in assignatis diebus, necnon & agendi exercitia Rosarij, orationis mentalis, & disciplinę in deputata Aula.

VOTVM LXXVI.

1 *Venerabilis Eques de Gratiis quibus pactis, & conditionibus Monasterium S. Iosephi Monialium strictioris recollectionis Seraphici P. Francisci fundauit, ostenditur.*

2 *Quid in suo vltimo, quo decessit, testamento statuit, & circa hoc ordinauit.*

3 *Congregatio post mortem fundatoris quas capitulationes, & conditiones cum Monialibus statuerit.*

4 *Litis inter Congregationem, & Moniales mota causa.*

5 *Pactorum, & fidei data obseruantia in sacris litteris commendata.*

6 *Iuri naturali nihil magis conuenit, quàm pacta & conuentiones seruare.*

7 *Conscientia ius nihil à naturali deuiat.*

8 *Iustitia nulla maior est, quam pacta, & conuentiones seruare.*

9 *Viro bono non conuenit quod semel dixit postea reuocare.*

10 *Ferdinandi de Mendoza verba referuntur.*

11 *Fides est fundamentum iustitiæ.*

12 *Iniustitia est non implere fidem datam, & promissum.*

13 *Æquitas, & bona fides in contractibus seruanda.*

14 *Ratio naturalis omnes comprehendit.*

15 *Ecclesia multo magis quàm alij, iustitiæ, & æquitatis naturalis cultrix esse debet.*

16 *Pacta nuda de iure Canonico seruantur.*

17 *Obligatus de iure Regni manet quilibet quocumque modo se obligare voluerit.*

18 *Principes in contractibus obseruandis tanquam priuati reputantur.*

19 *Meliores qui nobis sunt, tanto minus quàm nos deficere debent.*

10 *Pactorum conditiones referuntur.*

21 *Donans potest in donatione quam fecit, apponere conditiones, & grauamina sibi beneuisa.*

22 *Rei suæ quilibet liber est moderator, & arbiter, dummodo de illa malè non disponat.*

23 *Conditiones in limine fundationis apposita magis obligant.*

24 *Fundator in limine fundationis potest apponere conditiones sibi beneuisas, etiam contra ius.*

25 *Contractus ab initio voluntarij, ex post facto fiunt necessarij.*

26 *Pœnitentiæ locus non est in contractibus tam nominatis, quàm innominatis, postquam res desiit esse integra.*

27 *Ius per pactum parti acquisitum ei sine facto illius auferri non potest.*

28 *Priuilegium ex gratia alicui concessa non potest in alterius damnum, & præiudicium redundare.*

29 *Agens ex contractu debet prius adimplere pro sua parte.*

30 *Contractum adimplere recusans, tenetur pati rescissionem illius, & restituere quod recepit.*

31 *Contractus est vltro citróque obligatorius.*

32 *Contractus aut in totum approbandus, vel reprobandus est.*

33 *Factum quis ratificare non potest, & non ratificare eius qualitatem.*

34 *Conuentiones in contracta apposita sunt pars illius, & ei formam imponant.*

35 *Qui differt facere quod debet, non potest facere quod ei debetur.*

36 *Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet.*

37 *Contractus correspectiuus si ab vna parte non impleatur, non producit obligationem contra alteram ad fauorem non implentis.*

38 *Donatione vtens visus est approbare omnia in ea contenta.*

39 *Ex qua persona quis lucrum capit, eius factum probare tenetur.*

40 *Contrahens vnus actionem non habet ad rescindendum contractum ob non sequutum implementum nisi fiat per viam exceptionis, aut replicationis.*

41 *Agendo potest quis precisè ob defectum implementi agi ad rescissionem quando id non impletur quod dedit causam finalem contractui.*

42 *Contractus initus pro pace, & concordia inter partes conseruanda debet perpetuò seruari, nec in eo de apicibus iuris disputandum.*

43 *Pax grande bonum est.*

44 *Effectus, qui ea pace & concordia producuntur, remissiaè.*

45 *Transactio, vti remedium dirimendarum litium, est admodum fauorabilis.*

46 *Transactio etiam ex rescripto Principis instaurari non potest.*

47 *Transactio non retractatur per instrumenta nouiter reperta.*

48 *Iurgium nouum ex sopita materia non debet suscitari.*

49 *Iudices per transactionem quodcumque incidens dubium decidere debent.*

50 *Transactio habet vim sententia, qua transitum fecerat in rem iudicatam.*

51 *Via executiua competit pro contentis in transactione.*

52 *Res iudicata paratam habet executionem.*

53 *Executionem paratam habet quod virtualiter in transactione percipi potest.*

54 *Transactio vbi cœpta est practicari, eius executio non suspenditur etiamsi aduersus eam restitutio petatur.*

55 *Transactionum impugnationi resistendum.*

56 *Actus iuratus semper potentius cooperatur.*

57 *Iuramentum speciale prastantes arctiori vinculo ligati videntur.*

58 *Iuramenti prastatio stringit magis, & efficaciorem reddit obligationem.*

59 *Contractibus etiam natura sua reuocabilibus, si iuramento confirmentur, non potest contrauenire.*

60 *Iuramentum operatur idem quod clausula derogatoria, & ex certa scientia.*

61 *Pœna peierantium in transactionibus, remissiaè.*

62 *Obligatio ad peccatum mort. obligans oritur ex iuramento promissorio.*

63 *Peccatum non adimplentis iuramentum tanto grauius est, quanto maior fuerit eius dignitas, Religio, & praeminentia.*

64 *Congregationis fundatio cum fuit statutis, & ordinationibus confirmata per Sedem Apostol.*

65 *Graue est fidem fallere.*

66 *Ingratitudo dicitur ventus vrens, siccans fontem misericordia, rorem pietatis, & fluenta gratia.*

67 *Periurij crimen omni iure prohibitum.*

68 *Periurium est transgressio iuramenti.*

69 *Fundatoribus Monasteriorum, & Ecclesiarum multa conceduntur, vt eorum exemplo alij ad simili a prouocentur.*

70 *Detractionis crimen est genere suo peccatum mortale.*

71 *Turpe non est mutare, sed in malo herere perniciosum.*

72 *Malum consilium est quod mutari non potest.*

73 *Bellicosus, quòd fugit in bello, artis est, non timoris.*

74 *Veritas res est solidissima, murúsque inexpugnabilis.*

75 *Veritas superat omnes astutias, & cauillationes.*

76 *Veritas calumniis oppugnata tanto clarior nebulis expulsis progreditur in lucem.*

77 *Veritas aduersus calliditates per se ipsam defenditur.*

78 *Veritatem non defendens cùm videat illam opprimi, iram Dei prouocat.*

79 *Victoria illa est magis gloriosa, vbi fuêre laboriosa certamina.*

80 *Confraternitas etiam laicorum auctoritate Ordinarij erecta ad opera pia est ecclesiastica.*

81 *Solemnitates requisita prasumuntur interuenisse ex diuturnitate temporis.*

82 *Cognitio super aliqua materia spirituali semper pertinet ad iudicem Ecclesiasticum.*

83 *Iudex Ecclesiasticus semper est competens ad cognoscendum de rebus, qua tangunt spiritualitatem.*

84 *Controuersia inter Confraternitates etiam laicorum semper pracedentiis in processionibus semper spectant ad forum Ecclesiasticum.*

85 *Iuspatronatus eo ipso censetur acquisitum fundanti, vel dotanti, si expressè illud non remiserit.*

86 *Iuspatronatus tribus modis acquiritur.*

87 *Dos in prima fundatione assignata, in dubio sufficiens prasumitur.*

88 *Patronus ratione fundi adhuc est patronus in Ecclesia readificata.*

89 *Patronus primus ratione dotis est patronus in Ecclesia diruta & readificata.*

90 *Festiuitatum celebratio non est de praeminentiis pertinentibus ad patronos.*

91 *Processionis honor est debitus patrono.*

92 *Praeminentia secunda debita patrono consistit in iure consequendi alimenta quatenus deueniat ad inopiam.*

93 *Praeminentia tertia debita patrono est vt possit defendere Ecclesiam.*

94 *Abbatissa in electione an requiratur assensus patroni.*

95 *Solemnitates necessaria ad contractus validitatem si omittantur, tunc ex eo nec ciuilis, nec naturalis obligatio oritur.*

96 *Contractus nullus ex defectu solemnitatum iuramento non firmatur.*

67 *Contractus inualidus ex defectu solemnitatis substantialis, est inualidus in vtroque foro.*

98 *Contractus versus in vtilitatem Ecclesia adimplendus est in foro conscientia, etiamsi non adhibeantur solemnitates iure prascripta.*

99 *Minor in sibi proficuis, & beneuolis non eget alterius auctoritate.*

100 *Minor ciuiliter, & naturaliter obligatur vbi ex contractu aliàs nullo factus est locupletior.*

101 *Iuri naturali repugnat vt quis cum alterius damno bona sua augere cures.*

102 *Actus quando valet de iure gentium, licèt non sit seruata forma à iure positiuo, obligat in foro conscientia.*

103 *Soluen*

103 *Soluendum est necessariò quod naturaliter debetur.*

104 *Contractum rescindi petentes in foro exteriori, non sunt audiendi, quin prius omnia restituant.*

105 *Minoris iure gaudentes si prætextu læsionis, aut metus contractum rescindere prætendant, non sunt audiendi, nisi prius accepta restituant.*

106 *Læsio enormissima, secundum aliquos, contractus etiam transactionis rescissionem inducit.*

107 *Iuramentum non operatur ubi interuenit enormissima læsio.*

108 *Transactio in dubio præsumitur utilis.*

109 *Vtilitatem habere quis dicitur eo ipso quòd à lite discedatur.*

110 *Tractatus vnus tantum in alienatione rerum Ecclesiæ exigitur.*

111 *Transactio, quæ finem liti imposuit, non rescinditur prætextu læsionis, quæ multum excedit dimidium iusti pretij.*

112 *Contractus claudicat in pupillo & minore in eo quòd ei stare tenentur in sibi proficuis.*

113 *Contractus claudicare potest in Ecclesia.*

114 *Argumentum valet de pupillo, & minore ad Ecclesiam.*

115 *Ecclesia tenetur stare contractui, quando necessaria solemnitates in eo interuenerunt.*

116 *Contractus etiam cum Ecclesia celebratus, aut totus approbandus, aut totus repudiandus.*

117 *Donatio facta Ecclesiæ non minus quam facta alijs, illius acceptationem requirit.*

118 *Ecclesiarum interest promissa seruare, alias enim nullus vellet cum illis contrahere.*

119 Cap verum 4. de condit. appos. *refertur, & intelligitur.*

120 *Priuatio præsupponit habitum.*

121 *Particula* conditio, *quando importet pactum, siue modum in contractu.*

122 *Modus fauore Ecclesiæ intelligitur inducere causam impulsiuam, & non finalem.*

123 *Quando agitur inter æquè priuilegiatos potior est causa illius, qui agit de damno vitando.*

124 *Præscriptio non adquiritur ex actibus facultatiuis.*

125 *Actus meræ facultatis nunquam præscribuntur.*

126 *Testator disponat, & erit lex.*

127 *Actus sequentes præsumuntur facti in vim tituli præcedentis ad exclusionem actus voluntarij.*

128 *Actus subsequens præsumitur factus secundum formam contractus præcedentis.*

129 *Actus præsumitur gestus in executionem eorum, quæ præcesserunt.*

130 *Præsumptio facultatiua excluditur ex multiplicitate actorum per continuatum temporis spatium gestorum.*

131 *Actus manutenibilis non adquiritur ex diuturna possessione.*

132 *Possessionis iure familiaritatis præsumptio excluditur ex multiplicitate actuum, & continuata possessione.*

133 *Contractus inter Archiepiscopum D Bernadinum de Almansa, & Monachos initus refertur.*

134 *Res inter alios acta alijs nocere non potest.*

135 *Nemo dat quod non habet.*

136 *Res transit cum suo onere ad quemcumque vadat:*

137 *Legem, quam volit, imponere quis non potest in re sua, in qua alius ius habet.*

138 *Tertij in præiudicium re propria abuti nemini licet.*

139 *Contractus à principio voluntarij, deinde fiunt necessarij.*

140 *Verba debent intelligi ne maneant sine effectu.*

141 *Verba debent aliquid operari.*

142 *Dictio* nec, *est implicatiua casus contrarij ad expressa.*

143 *Dictio,* alia, *diuersitatem à suprà expressis denotat.*

144 *Verba contractus iuxta mentem contrahentium interpretanda sunt.*

145 *Malè parta, malè dilabuntur.*

146 *Congregatio mancipiorum sanctissimi Sacramenti sita in Ecclesia Conuentus Monialium Equitis de Gratijs, in quibus occupetur.*

147 *Moniales Regij Conuentus Discalceatarum, & Incarnationis, cum cantu celebrant diuina Officia.*

148 *Congregationis seruorum sanctissimi Sacramenti Magdalena deuota exercitia.*

149 *Congregationis Sacerdotum indignorum ministrorum Saluatoris, deuota & pia exercitia.*

150 *Manutentionem petens debet probare suam possessionem de tempore litis motæ.*

151 *Actus duo possessorij sunt probandi ad obtinendam manutentionem.*

152 *Possessio retinetur si possessor discedat cum protestatione, vel cum animo illam retinendi.*

153 *Manutentio danda pro omnibus actibus, in qua illa reperiebatur possidere de tempore litis motæ.*

154 *Possessio titulata ad obtinendam manutentionem facit, vt illa facilius concedatur.*

155 *Titulus multum habetur in consideratione in summarissimo possessorio.*

156 *Præsumptio tituli ex longæua possessione sufficit pro obtinenda manutentione.*

157 *Possessor lite pendente est manutenendus.*

158 *Possidens non debet supersedere in sua possessione, quamuis immineret scandalum.*

159 *Lite pendente nihil est innouandum.*

160 *Possessio non acquiritur ex actu meræ facultatis.*

161 *Possessio quando verificatur ex titulo præcedenti, sine dubio manutentio debetur.*

162 *Manutentio vt excludatur, debet euidenter constare materiam esse facultatiuam.*

163 *Manutentio non est de facili deneganda sub prætextu materiæ facultatiuæ.*

164 *Possessio acquisita dicitur in actis etiam merè facultatiuis quando præcessit prohibitio, seu contradictio cum subsequuta acquiescentia.*

165 *Nullitas contractus non potest impedire possessori manutentionem.*

166 *Possessio in alium transfertur ex quolibet contractu, & actu inutili, & nullo, nisi nullitas sit adeò clara.*

167 *Exceptio nullitatis non releuat ad impediendam manutentionem.*

168 *Exceptiones contra testes opposita non admittuntur in summarissimo iudicio.*

169 *Exceptio testis quòd sit interessatus, non admittitur in summarissimo possessorio.*

170 *Exceptio quòd Monachus non sit admittendus in testem pro suo Monasterio, non admittitur in hoc summarissimo possessorio.*

171 *Manutentionis decretum pro Congregatione refertur.*

172 *Libellus maledicus contra Congregationis informationem editus & prohibitus.*

173 *Opus nullum est tam perfectum quod non vellicare malignitas possit.*

174 *Maledicentes, & mentientes nihil magis curant, quàm occultare quod prædicant.*

A 2 175 *Religiosi*

175 *Religiosi debent lites, & iurgia euitare.*
176 *Declaratoria danda contra inobedientes.*
177 *Inobedientia & contumacia graue est delictum, & deterrimi exempli.*
178 *Contemptus censuris coërcendus.*
179 *Difficilius est prouincias obtinere, quàm facere.*
180 *Plus est seruasse repertum, quàm quaesisse decus.*
181 *Perfectio laudat a acquiritur de custoditis.*

1\. VENERABILIS Eques Iacobus de Gratiis ex Motina vrbe Galliæ Cisalpinę ad viam Æmiliam, clara olim, & nuper Ducatûs titiulo ornata, oriundus, à Gregorio XIII. in Hispaniam missus, in oppidóque Matritensi commoratus, Moniales Ordinis Seraphici Patris Francisci ad propriam suam habitationem adduxit, in eáque Monasteriū summæ recollectionis solita pietate fundauit, & dotauit, aliquibus deinde elapsis annis, die scilicet 9. Martij 1616. eis liberali manu donauit omnia alia sua, quę supererant, bona tā mobilia, quàm immobilia, annuos redditus quadringētorum ducatorum, pecunias, argentea & aurea vasa, supellectilia, & ornamenta Ecclesiæ pretiosa; cùm eo tamen pacto & conditione vt ipsę Moniales in Ecclesia sui Conuentus ædificata, vel de nouo ædificanda tenerentur locum dare, & patientiam præstare Congregationi dicti venerabilis Equitis ad perpetuò inibi celebrandas festiuitates sui nobilis & deuoti instituti, & cum alio pacto & conditione, quod si aliquando id Moniales præfatæ obseruare renuerint, eo ipso præmissâ priùs certa monitione, donatio huiusmodi reuocata censeretur, bonáque donata spectarent ad illum, seu ad illos, quos in suo testamento nominatos reliquisset.

2\. Sub eodem die & anno idem Venerabilis Eques de Gratiis, suo vltimo, quo decessit, testamento ordinauit, vt casu quo dictæ Moniales conditiones in donatione præfata expressas obseruare noluissent, in omnia sua bona eis, vt præfertur, donata, succederent Fratres Ordinis Prædicatorum Prouinciæ Castellæ ad effectum fundandi ex illis Collegium eiusdem Ordinis, in quo locus & commoditas Congregationi dari posset ad suas festiuitates celebrandas, ac ad Rosarij, Oratoris, mentalis, & disciplinæ exercitia agenda.

3\. Post sanctissimum è vita discessum huius Venerabilis Equitis in oppido Matriti die duodecima Maij 1619. Congregatio fundatore, & Præfecto suo viduata, cum Monialibus conuentionem iniit (interueniente Superioris licentia) sub die 5. Septembris eiusdem anni, & præcipuè inter alia, vt posset in qualibet festiuitate ordinaria, vel extraordinaria celebrari facere per vnum ex suis Sacerdotibus Missam solemniter decantatam cum Diacono, & Subdiacono in Capella & Altari maiori, & exponere publicè in Altari decenter & curiosè ornato sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, penes quem Sacerdotem tota die sit clauis Sacrarij, ad effectum vt Vesperi in eodem Sacrario sanctissima Eucharistia includatur; item vt ipsæ Moniales dare tenerentur Congregationi ad vsum & ornatum suarum festiuitatum, vestes albas, ornamenta, & alia ad earum celebrationem necessaria. Sed orta lite inter ipsam Congregationem ex vna parte, & Conuentum Monialium ex alia de & super nonnullarum conditionum obseruantia, fuit pro extinctione litis deuentum ad transactionem & concordiam de anno 1624. in qua vltra conditiones in primis contractibus, & capitulationibus oppositas, fuit concordatum, vt omnes ceræ candelæ, quæ ex Altari multis luminariis ornato superessent, semper spectarent ad ipsas Moniales. Et quòd Congregatio in diebus celebrationis festiuitatum ad Ecclesię ianuas eleemosynas petere posset: & quòd loco Capellę Beatissimæ Virginis de Gratia designatæ pro exercitiis agendis, aulam earum expensis fabricandam Congregationi dare tenerentur, in qua dicta exercitia heri valeant. Hæ & aliæ conuentiones per viam transactionis, & concordiæ initæ expressè per Moniales admissæ fuerunt, iurantes se illas omni tempore seruaturas, proindéque talis iuramenti relaxationem minimè petituras: præcedentibus ad contractus validitatem tribus tractatibus a iure requisitis, & Superioris licentia, cum insertione dictarum, aliarúmque conditionum, quæ ad rem, de qua agimus, non faciunt, & ideò pro breuiori expeditione omittūtur.

Iuxta formam, & tenorem transactionis huiusmodi 4.
Congregatio in suis festiuitatibus celebrandis, & in prædictis exercitiis agendis pacificè, & deuotè perseuerauit in dicta Ecclesia, & assignata aula vsque ad annum præteritum 1644. in quo me tunc Congregationis Præfecto & Patre maiori existente, dictæ Moniales, nescio quo ductu, contra pacta, & fidem datam, ac iuramenta toties repetita in eam deuenerunt resolutionem, ne Congregatio festiuitates suas amplius in sua Ecclesia celebraret, aut in ea causa celebrationis huiusmodi intrare audeat, in quo de facto Congregationem in quadragenaria sua possessione perturbare non verentes, lite iam pendente in prædictis innouare non destiterunt, & in tali resolutione pertinaciter perseuerantes, ac exemplari Congregationis patientia abutentes, mandata Superiorum, & sententias, ac earum vigore prolatas censuras non sine multorum admiratione contempserunt; quam ob causam compulsus, ac rationemei officij obstrictus sum causam iusque Congregationis defendere, quod duabus conclusionibus comprehendi me posse existimo.

CONCLVSIO I.

Abbatissa, & Moniales recollecta religiosissimi Monasterij Sancti Iosephi Venerabilis Equitis de Gratiis oppidi Matritensis in vtroque foro, interiori & exteriori, obseruare tenentur pacta, conditiones, & grauamina ab eodem Venerabili Equite apposita in donatione, quam de omnibus suis bonis liberali manu ad fauorem dicti Conuentus fecerat, proindéque locum dare, & patientiam præstare, vt Congregatio sanctissimi Sacramenti in vim earundem conditionum in Ecclesia eiusdem Monasterij festiuitates sui nobilis, & deuoti instituti concelebret.

5\. PActorum & fidei datæ obseruantia in sacris litteris satis commendata reperitur, & constat ex pluribus S.Scripturæ locis, vt Deuteron. 29. 9. *Custodite ergo verba pacti huius, & implete ea.* Psalm. 77. 57. *Et auerterunt pactum quemadmodum patres eorum conuersi sunt in arcum prauum.* Et Eccles. 15. 16. *Et in perpetuum fidem placitam facere.* Num. 30. 3. *Sed omne quod promisit, impleuit.* Et Iosue 23. 15. *Sicut ergo impleuit opere quod promisit.* Idem omninò Paralip. 6. 15. Ecclesiastes 5. 3. *Displicet enim ei infidelis, & stulta promissio. sed quodcumque voueris redde, multóque melius est nō vouere, quàm post votū promissa nō reddere*, &c. & in mille aliis. Idem nos iura docent, & affirmant nihil iuri naturali magis cōuenire, quàm pacta & cōuentiones seruari. *l. ex empto* 11. *in princ.* ibi: *Nihil magis bonæ fidei congruit, quàm id præstari quod inter contrahentes actum est.* ff. de actionib. empti, l. non minorem 20. C. de transact. l. si volūtate, C. de [illegible] ind. vēdit. Surd. *cons.* 183.

conf. 183.*n.*21. Mich. Reinoso *obseruat.* 5*.n.*6. quod
quidem iuris naturalis præceptum in conscientia obli-
gat, nam ius conscientiæ in nihilo à naturali deuiat,
Couarr. *in cap. cum esses, num.* 9. *de testam.* Menoch. *de*
præsumpt. lib. 1. *præs.* 80. *n.* 38. Burg. de Paz *l.* 3. *Tauri,*
num. 1416. *cum seqq.* Fontanel. *de pactis nupt. gloss.*
p. numer. 9. 12. & 13. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *disp.*
7. *num.* 14. & 15. Cancer. *var. lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 206.
& 210.

8 Vnde dici solet nullam esse maiorem iustitiam,
quàm pacta & conuentiones seruare. *l.* 1. §. *si conue-*
nerit. ff. depositi, in tantum quòd infamis habeatur ille,
qui deficit in conuentionibus, pactis, fide, & in cæteris
promissis, *l. furti* 6. *l. mandati ff. de his, qui not. infam. l.*
si quis maior 41. *C. de transact.* cum aliis adductis per
Escobar *de puritate & nobilit. probanda q.* 6. §. 5. *n.* 10.
9 & 13. cùm viro bono non conueniat, vt quod semel
dixit, postea reuocet, aut adimplere renuat, Caputaq. *de-*
cis. 190. *n.* 2. *part.* 1. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.*
469. *n.* 29.

10 Sunt ad hoc propositum notatu dignissima verba
D. Ferdinandi de Mendoça *de pactis lib.* 1. *quæst.* 4. *n.* 7.
11 ibi, *Quartò moneo ex definitione fidei, vel promissionis,*
quam tradit Tullius lib. 1. *Officior. dicens quòd est fides*
fundamentum iustitiæ, id est dictorum, & conuentorum
constantia, & veritas. Si ergo fidei implementum non
solum pertinet ad iustitiam, sed est ipsum iustitiæ fun-
damentum, vt Tullius inquit, cui omnia hominum pa-
cta, & conuentiones nituntur, necessariò fatendum erit
destructo fundamento iustitiæ, quod est fides, vel pro-
missio, destrui etiam virtutem ipsam iustitiæ. Ego enim
nunquam vidi domum stantem sine fundamento. Si ergo
iniustitia est non implere fidem datam, vel promissum,
& destructio tanquam in cardine in iustitiæ violatione
consistit, vt dixi, nescio qui excusare velit à peccato mort.
& ideò tuebor necessariò eum, qui non implet promis-
sum, ipsum iustitiæ violat fundamentum, &c.

12 Ratio omnium consistit in æquitate & bona fide,
quæ in contractibus seruari debet, *d. l.* 1. *ff. de constit. pe-*
cun. ibi, *Hoc edicto Prætor fauet naturali æquitati, qui*
constituta ex consensu facta custodit, quoniam graue est
fidem fallere, &c. l. 1. *ff. de pactis* ibi, *Huius edicti æqui-*
tas naturalis est, quid enim tam congruum fidei huma-
næ, quàm ea, quæ inter eos placuerunt, seruare, &c. l. si
plus 74. *in princ. ff. de euict.* ibi, *Placitum custodien-*
dum, &c. l. semper amplius 84. §. 1. *ff. de regul. iuris*, ibi, *Is*
natura debet, quem iure gentium dare oportet, cuius fi-
dem secuti sumus, &c. l. bonam fidem 4. *ff. de action. &*
obligat. & ita fides præstita ligat vt vim iuramenti ha-
13 beat, *c. peruenit.* 2. *in fine*, vbi *gloss. ff. de fideiussor.* dum
ait idem esse venire contra fidem promissam sicuti con-
tra iuramentum, Francisc. de Petris *festinat. lection. lib.*
1. *c.* 6. *n.* 12. *in fine*, & *lib.* 2. *c.* 4. *n.* 4. *in fine*, Stepha. Gra-
tian. *forensi discept. tom.* 4. *c.* 722. *n.* 15. Carol. Marant.
resp. 52. *n.* 77. & 78. *p.* 2.

Quæ quidem ratio tanquam naturalis, & à iure gen-
14 tium dimanans, à quo proueniunt contractus, omnes
æqualiter comprehendit, & obligat, *l. omnes populi* 9.
ad fin. ff. de iustit. & iure, ibi, *Quod verò naturalis ra-*
tio inter omnes homines constituit, id apud omnes gentes
peræquè custoditur, &c. l. non accusare 12. §. *fin. vers. itē*
nec lex ff. de accusat. ibi, *Sed cùm natura omnibus com-*
munis sit, &c. l. quod attinet 32. *ff. de regul. iuris*, ibi,
Nam quod ad ius naturale attinet, omnes homines
æquales sunt, &c. cum similibus.

Et sic non minus comprehendit Ecclesias, monaste-
15 ria, aliaque sua loca, quàm cæteros, imò multo plus
Ecclesiam, quæ multo magis quàm alij, iustitiæ & æqui-
tatis naturalis cultrix esse debet, *c.* 1. §. *sed diuersum, tit.*
quis de alienat. feudi lib. 1. *in vsibus feudor.* ibi *Ecclesia*
enim cultrix & auctrix iustitiæ non patitur contra iu-
stitiam aliquid fieri in se, vel in alterum, &c. c. per tuas
5. *vers. nos igitur, de donat.* ibi, *Ecclesia in actibus suis*
fraudem non debet aliquam adhibere, &c.

Ius enim Canonicum, quod specialius ad Ecclesias & 16
& personas Ecclesiasticas stabilitum fuisse agnoscimus,
magis quàm Ciuile, æquitatem amat, vnde propter eam
vult pacta etiam nuda obseruari, *c.* 1. & 2. *de pactis. c.* 1.
vers. sed ex Canonum æquitate, de dolo & contum. Mari.
Antonin. *var. resol. lib.* 2. *resol.* 57. *n.* 59. Molin. *de iustit.*
tom. 2. *disp.* 262. *n.* 26. vbi tenet promissionem etiā nu-
dam in conscientia obligare ratione iuris naturalis, Æ-
gid. Trullench *in exposit. Decalog. lib.* 7. *c.* 16. *dub.* 2. Ioā.
Machado *en superfecto Confessor. y Cura de Almas lib.*
3. *par.* 5. *tract. at.* 1. *docum.* 1. *n.* 5. vbi ait differentiā pacti
nudi & vestiti solum deseruire ad exercitia versantium
in scholis, cùm iam hodie ius Canonicum, quod maxi-
mè ad obligationem naturalem conscientiæ ex pactis
nudis prouenientem, nullam admittit, & sic iam hodie
apud Hispanos per *l.* 2. *tit.* 26. *lib.* 5. *Noua Recop.* statutū 17
est expressè in foro exteriori quemlibet obligatum re-
manere quocunque modo se obligare voluerit, remotis
iuris Ciuilis subtilitatibus, cùm hodie tam attento
iure Canonico, quàm Regio, de quo suprà, omnia pa-
cta etiam nudam actionem, & obligationem produ-
cant.

Obligationis ex contractibus initis prouenientis 18
tanta est vis, vt etiam Principes contrahentes quoad
illos tanquam priuati reputentur, & efficaciter sicut hi
obligentur. Bald. *in l. qui si patris. C. vnde liberi, col.*
pen. Deci. *cons.* 286. *n.* 5. *vbi n.* 7. post Bald. & Magistrum
sententiarum, ita ait: *Nil mirum est quod Princeps ex*
suo contractu obligetur, cùm si Deus Opt. Max. contra-
heret, ex sua promissione, & contractu teneretur. Bel-
trand. *cons.* 54. *p.* 1. *vol.* 3. Petra *de potest. Principis c.*
23. *vers. capio nunc principalem dubitationem, n.* 56.
Decian. *cons.* 25. *n.* 28. *lib.* 4. A Ponte *cons.* 53. *n.* 6. Carol.
Tapia *in l. fin. ff. de constit. Princip. p.* 2. *c.* 9. *n.* 2. & *decis.*
5. *n.* 35.

Ex quibus omnibus iam rectè infertur in vtroque 19
foro interiori & exteriori Moniales prædictas teneri &
obligatas esse seruare promissa, contractus, & capitula-
tiones cum Venerabili Equite de Gratiis initas, nec non
transactionem, & concordiæ scripturas cum deuota
Congregatione nostra celebratas; alias enim tenentur
omnia in vim contractuum, capitulationum, & concor-
diæ sibi obuenientia restituere vnà cum fructibus me-
dio tempore perceptis, iuxta formam earundem scri-
pturarum, & conuentionum; pactis enim non stare
initis, in re præsertim graui, mortale est quod probatur
ex *d. c.* 1. cum ibi notatis, *de pactis*, in illis verbis ibi,
Aut inita pacta suam obtineant firmitatem (ex Africa-
no Concilio loquitur *ibi* summus Pont.) *aut conuentus,*
si se non cohibuerit, Ecclesiasticam sentiat disciplinam;
per excommunicationis vtique sententiam, ad tex. *in c.*
25. *fin.* vbi gloss. *verb. acrimoniam, de immunit. Ec-*
cles. in 6. & *in c. vnic.* §. *vlt. ad fin. de statu Regular. etiam*
lib. 6. Excommunicatio autem non nisi pro mortali in-
fertur, cùm maior pœnarum omnium sit, quæ ab Ec-
clesia infligi valeant, *c. nemo Episcoporum* 39. & *c. nul-*
lus 40. 11. *quæst.* 3. Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *disp.* 5. *n.*
20. Sayr. *in claus Regia lib.* 1. *c.* 9. *n.* 18. Quare infrin-
gentem pacta mortaliter peccare resoluit Carol. Ma-
ranta *resp.* 7. *n.* 12. & *resp.* 17. *n.* 18. *part.* 2. & *respon.* 52.
n. 72. *p.* 2.

In quibus obseruandis pactis Moniales deberent
magis promptas se exhibere, vt acta vitæ correspon-
derent, & operæ recollectioni non detraherent, à qua
sperare poterat Congregatio iustitiæ complemen-
tum, quia quanto meliores nobis sunt, tanto minus
quàm non deficere debuerant, vt aduertit S. Aug. *tract.*
21. *in Ioan. Vt nouerimus quòd tanto admirabilior*

eorum iudicata sit culpa,quanto erat natura sublimior,
tanto enim minùs quàm nos peccare debuerant,quanto
meliores nobis fuerunt, &c. Et tanto maius peccatum
esse cognoscitur,quanto maior,qui peccat,habetur, di-
cit Isid.*lib.1.c.18.de summo bono*,& Iuuen. *Satyr.8.*

Omne animi vitium, inquit,tanto conspectius in se
Crimen habet,quanto maior qui peccat,habetur,

& concinit non ineptè text. *in c.homo Christianus* 5.
vbi glos. notabiliter, *& in cap.si Papa 6.dist.* 40.Ro-
bert.Maranta *cons.47.n.* 7.quoniam eminentioris gra-
dus dignitas maioris eum criminis nota dignum efficit,
arg. *tex.in c.cum quidam* 12.vbi *glos.verb. dignitate.*
de iureiur.cap.sicut dignum.6.de homic. Rodolphin.*de*
absoluta Principis potest. cap.6.n. 185. Et patet ex se-
quentibus.

20 Primò,quia dictus Venerabilis Eques in suo vltimo.
quo decessit,testamento,& in donatione,quam Monia-
libus fecit,de omnibus suis bonis,& redditibus,expres-
sam conuentionem & conditionē apposuit,vt tenerentur
ipsæ Moniales absque vlla excusatione admittere in ea-
rum Ecclesia Congregantes ad effectum celebrandi,&
celebrari faciendi festiuitates deuotis sui instituti, iuxta
formam Bullæ Pontificiæ confirmantis statuta dictæ
Congregationis,eo scilicet pacto quòd si eædem Mo-
niales conditiones in donatione prædicta appositas,vel
earum quamlibet, non seruauerint,eo ipso amitterent
fundum,Ecclesiam domum & habitationem, cæteraque
que bona & redditus ab eodem Venerabili Equite de
Gratiis Monialibus relicta,& Patribus Prædicatoribus
adquirerentur,suaque exinde sint & esse censerentur,ac
de illis collegium fundare tenerentur, vt ibi locus assi-
gnaretur Congregantibus ad suas festiuitates celebran-
dus; quæ quidem pacta & conditiones per ipsas Mo-
niales acceptata & iurata fuerunt, ac in vim illorum
per eas capta possessio bonorum, vt est constans in
facto.

21 Nec de iustitia contractus & conditionum in eo ap-
positarum dubitari potest,quia Venerabilis Eques cō-
cedens,& donans in donatione quam fecerat, appone-
re potuit conditiones & grauamina quæcunque sibi
benevisa, ad *l.1.§.conueniat.ff. depositi, & ad l.si quid*
22 *possessorem,§.sic autem, & l.sed et si lege. §. consuluit.*
ff. de petit. hered. & ad l. legem. C. de pactis, cum si-
milibus per me citatis *Axiom.* 199. *n.* 3. Et leges suis
bonis dicere possunt testatores, & pacta quæcunque
atque conditiones adiicere, *c. Eleutherius 30. 18.*
quæst. 2. glos.*in c. vltima voluntas.13.quæst.*2. Perez
de Lara *de capellan. lib. 2.cap. 1. num.* 12.*cum seqq.*
Sanctar. *var. q. 66. num.* 56, Ioan. Baptista Thoro *in*
*sum.priuilegior.piarū causar.priuil.*239.Carol.Marant.
p. 1.*resp.* 20. *n.* 11. Quilibet enim rei suæ liber est
moderator, & arbiter, vt possit facere quidquid velit,
l. in traditionibus.ff.de pact. l. in re mandata. C.man-
dati iunctis aliis per me adductis *d. Axiom* 199. *n.* 1.
dummodo de bonis suis malè non disponat,quia Reip.
interest ne quis re sua malè vtatur, Boer. *decis.* 320.
*n.*12. *vers. ex quo secundùm*, quem refero *d. Axiom.*
23 199. *n.* 4. Eo maximè, quia validiora fiunt grauami-
na & conditiones prædictæ, magisque obligant ad
earum obseruantiam,cùm apposita sint per Venerabi-
lem Equitem fundatorem in limine fundationis Con-
uentus dictarum Monialium, iuxta decretum S. Con-
cilij Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 5. ibi, *Quando igi-*
tur ex beneficiorum quorumcunque erectione, seu fun-
datione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquæ re-
quiruntur,seu certa illis onera sunt iniuncta in benefi-
ciorum collatione, seu in quacunque alia dispositione,
eis non derogetur,&c.

24 Nam fundator in limine fundationis apponere po-
test conditiones sibi benevisas etiam contra ius, nisi
sint natura impossibiles, turpes, aut aliàs à iure impro-
batæ, Lambertin.*de iure patron.lib.1.p.1.art.1. quæst.*
9.*à n.*32.*& n.*52. Mieres *de Maiorat.p.1.quæst.*51 *à*
*n.*1. Otalora *de Nobilit.p.*3.*in princ.c.*7.*n.*26. Molin.
*de primog.lib.2.c.12.n.*34. *cum sequentibus*, Perez de
Lara *de anniuers. & Capellan.lib.2.c.4.n.2.& 10.& c.*
num. 31. Escobar. *de puritate, & nobilit. probanda p.*
1. *quæst.* 4.§.7. *num.* 5. & 12 & *q.* 13.§ 4. *num.*23.
Ego *de iure Eccles.vniuersæ lib.3.c.15.n.* 80.& 81.
Rota *in Romana Iurispatron.* 31. *May* 1613. *coram*
Card. Sacrato.

Cum ergo contractus, conuentiones, & conditiones 25
in eis appositæ fuerint ab vtraque parte initæ & acce-
ptatæ, ac in executionem deductæ, ab eis non potest
vna pars altera inuita recedere; quia licet omnes con-
tractus ab initio sint voluntarij; ex post facto fiunt
necessarij, *l. sicut ab initio C.de oblig. & act.* vbi plu-
res citaui *in collect.* Couall. *commun. contra commun.*
quæst. 168. *n.* 11. Carol.Maranta *resp.* 1. *n.* 55.*p.* 1.
Rebell. *de obligat. iustit. lib* 3.*de contractib.quæst.* 3.
n. 19. tum quia in omnibus contractibus tam nomi- 26
natis quàm innominatis, postquam res desiit esse inte-
gra, non est locus pœnitentiæ, *l.1.& ibi glos. verb.non*
aliàs. C. quando liceat ab empt.discedere, Cald.Perei-
ra *de empt. & vendit.cap.* 28. *n.* 16. Stephan. Gra-
tian. *discept.forens.lib.* 2.*c.*246.*n.*15. tum quia ius per 27
pactum parti adquisitum,eidem facto illius auferri non
potest, *l. si fin.ff.de pactis.l.id.quod nostrum* 11.*ff.de*
reg.iuris, tum etiam,quia iuri naturali aduersatur quòd
alter cum alterius iactura locupletetur, *l. nam hoc natu-*
ra 14. *ff. de condict.indeb.c.locupletari,de regul.iuris*
lib. 6. tum denique,quia priuilegium & gratia aliqui- 28
bus concessa nunquam tam magna esse potest, vt in
alterius damnum & præiudicium redundare valeat,arg.
c.ex tenore,vers.nos attendentes, de foro comp. ibi, *sic*
sumus vidnis in iustitia debitores quòd aliis iniustitiam
facere non debemus,&c. cùm nec Princeps de ordinaria
potestate id efficere possit. *l.* 1.*§. meritos & §. si quis à*
Principe.ff.ne quid in loco publ.l.2.l.rescripta 7. vers.
nisi forte.C.de precib.Imper. offer.l.nec cuius 4.*C. de*
emancip.liber.cap.quamuis 8. *de rescript. in* 6. cum li-
te traditis per Anton. Gabr. *commun. lib.* 3. *tit. de iu-*
re quæsito non tollen.concl. 2. Ioseph. Vela *dissert.* 16.
num 53.

Secundò, quia sicut qui agit ex contractu, debet 29
prius adimplere pro sua parte, alias repellitur exceptio-
ne non impletenti,*l.Iulianus* 14.*§.offerri*, vbi omnes
*ff. de action.empti.l.quæro.*58.*§. inter locatorem*, vbi
notat Bart. *n.*1.& alij *ff. locati.* Ita qui conuenitur vt
contractum adimpleat,& implere recusat, tenetur pati 30
rescissionem illius,& restituere quod recepit, *l. si diuer-*
sa 14. ibi, *Si diuersa pars contra placitum agere nisi-*
tur, æquitatis ratio suadet refusa pecunia, (*cum & tu*
hoc desideras) *causam ex integro agi*,&c.*l. cum proponas* 17.
ibi, *Vel pacto stari, vel data restitui*, &c. *l. vbi pactū* 40.
ibi, *Aut subsequutis secundum leges accommodandus est*
consensus, aut pœna vna, cum his, quæ data probantur,
inferenda est, C. *de transact.l.non solum* 4. *vers. igitur.*
C.de præd.& aliis reb. minor. Anchar.*cons.* 344.11.
Marc.Anton.Natta *cons.*361.*n.*1.Molin.*de primog.lib.*
4.*c.*6.*n.*43.Palad.*in sesquicent.dissar.*44.*n.*81. Gon-
zal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.* 27.*n.* 22 & *glos.* 56.*n.*104.
Fontanel. *de pactis nupt.tom.*1.*claus.*9 *glos.vnic.p.*1.*n.*
50. Valenzuel.*cons.* 175.*n.*47.*cum sequentibus, maxi-*
*me n.*49.

Tertiò, quia contractus & conuentiones inter Mo- 31
niales ex vna parte,& Venerabilem Equitem de Gra-
tiis ex altera initæ sub certis conditionibus, & graua-
minibus, de quibus *supra*, natura sua reciprocæ fue-
runt,& vltro citroque obligatoriæ, ex regula *l. Labeo*
19. *vers. contractum. ff. de verb. significat.* cum tradi-
tis à *glos.ibi verb.Vltro citroque*,& ab aliis simili verb.
contractus

contractus, *in l. contractus 16. C. de fide instrum. &*
verb. contrahendarum, in fine, in §. conventionales. In-
stit. de diuis. stipulat. & vbique communi; quam re-
soluunt Nicol Moz. *de contract. in genere art. 4 e. n. a.*
4. Ferdin. de Mendoça *de pactis lib. 1. cap. 4. num. 29.*
Molin. *de Iustitia tom. 2 disp. 252. num. 4* Petr. August.
Moda *in emporio iuris Ciuilis tit. 9. in prælud. num 3.*
32 Et consequenter sunt indiuiduæ, ita, vt in totum appro-
bari, vel reprobari deberent, aliter enim partes non con-
uenirent, *l. cum eiusdem 34. §. interdum*, ibi, *Non nisi*
omnes quem empturum, vel venditurum fuisse. ff. de
ædilit. edicto; l. cum quæratur 16. ibi, sed verius se pu-
tare posse tutorem cum conditionem adolescentis deferre,
vt id quod gessit tutor in contrahendis nominibus, aut
in totum agnosceret, aut à toto recederet. ff. de administ.
tutor. l. si quis alium 46 ibi, *nam non accepisset rem in-*
tegram creditor nisi pro solido eius fieret. ff. de solution.
cum traditis à Tiraq. *de retract. conuent. ad finem tit.*
à n. 1. Paul. *in l. 1. C. de bonis mat. §. 3. n. 52.* Surd. *cons.*
52. n. 40. & 41 vbi cum Baldo *in l. obseruare §. post hæc*
33 *n. 6. ff. de offic. Procons.* eleganter obseruat quòd non po-
test quis ratificare factum, & non ratificare eius qualita-
tem, quia vnus & idem actus nõ potest à suis qualitati-
bus & pactionibus separari, idem *cons. 576. n. 31. lib. 4.*
& decis. 35. n. 5. & 6.
34 Quod & ratione probatur, quia conuentiones in
contractibus appositæ sunt pars illius. *l. fundi partem*
70. ff. de contrah. empt. & ei formam & legem imponunt,
quæ ab vtraque parte seruanda erit, etiamsi solam im-
pulsiuam causam contineant, *l. iurisgentium 7. § quinimo,*
& §. vlt. princ. vers. idem Marcellus, in fine ff. de pact.
l. legem 10. §. in bonæ fidei 13. eod. tit. l. lecta 40. vers.
dicebam. ff. de rebus cred. l. pacta quæ (?) 72. ff. de con-
trah. empt. l. 3. §. si conuenit, & l. Lucius 24. in fine. ff.
depositi. l. Gaius Seius 23. vers. Paulus ibi, *cum ea con-*
ditione ancillam emptam domino acquisitam, cum qua
venisse propo[ne]retur. ff. de manum. l. contractus 23. vers.
sed hæc ita. ff. de regul. iuris, cap. contractus 85. eod. tit.
in 6. & vltra DD. vbique maximè Baldum *in l. pacta*
conuenta, in 2. notab. (quam legit sub *d. l. iurisgentium*
post § adeo) obseruat idem Bald. *in Auth. Dos data, C. de*
35 *donat. ante nupt. in lectura noua in ad fin.* ibi per eum
textum dicit quòd qui differt facere quod debet, non
potest petere quod ei debetur, ac rursus *in c. 1 n. 9. in fi-*
ne, qualiter dominus proprietate feudi priuetur, in vsib.
feud. vbi quòd qui non facit quod debet, non recipit
36 quod oportet, optimè Iasi. hæc & alia Baldi loca referens
cons. 112. à n. 31. ad 34. vol. 4 Dec. *cons. 36. n. 2. circa fin.*
vers. circa primum, & cons. 464. n. 2. vers. & pariter, lib.
2. August Beroi. *cons. 15 num. 14 vol. 3.* Aym. Crauet.
cons. 127. n. 4. vers. sed singularius p. 1. Marc. Anton. Natta
cons. 50. num. 4. & 5. num. 1. Marc. Anton. Eugen. *cons.*
12. n. 21. lib. 1. Roland. à Valle *cons. 53. à n. 17. & 18.*
vol. 1. Franc. Becci. *cons. 45. à num. 6. maximè num. 38.*
vol. 1. Surd. *d. cons. 52. à n. 28. maximè num. 33.* Cardin.
Tusch. *practic. conclus. tom. 1. lit. C. concl. 213. n. 47.* Car-
din. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 3. tit. 12. n.*
53. Achil. Pedrocha *in resp. pro resolut. contractus n. 86.*
vers. quinto respondetur & n. 786. Leand. Galganet. *de*
37 *condit. & demonstrat. p. 4. tit. 4. quæst. 4. n. 2.* late Valen-
zuel. *cons. 112 à n. 75. maximè n. 86.* ibi, *Cum sit commu-*
nis (?) *quod contractus correspectiuus si ab vna parte*
non impleatur, non producit obligationem contra alteram
in fauorem non implentis, &c. Ioan. Alo. *s. Ricc. in decis.*
Curiæ Archiep. Neapol. p. 3. decis. 219. Mari. Giurba *de-*
cis. 115. n. 10. Et tanto magis id verum est stante acce-
ptatione facta à Monialibus in calce donationis prædi-
ctæ, in qua cùm fuerit iniunctum onus, quod deberent
in Ecclesia Congregationem admittere ad suas festiui-
tates celebrandas, consequens fit, illas teneri illud onus
agnoscere, & subire, *l. cum tutelam 28. ff. de testam. tutela*
l. cum ab vno 55. in princ. & l. Imperator 75. vers. enim-
vero, ff. de legat. 2. Surd. *de aliment. tit. 5. quæst. 1. n. 24. &*
tit. 7. quæst. 10. n. 16. & cons. 145. num. 10. Marta *de suc-*
cess. legali p. 4. q. 19. art. 2. num. 1. cum seqq. quia
etiam legatarius legatum agnoscere absque iniuncto ei-
dem onere non potest, *l. 4. & 5. ff. de legat. 2.* Mart. *d. art.*
2. n. 2. & 3.
Quartò, quia Moniales in vim donationis à Vene- 38
rabili Equite factæ in qua apposita erat supradicta con-
ditio, possessionem bonorum donatorum apprehende-
runt, & omnem ceram, quæ supererat post finitam festi-
uitatem, exegerunt, & ideo visæ fuerunt omnia in dicta
donatione contenta, cum suis cõditionibus & pactis ap-
probare, ex regula text. *in l. Publia Meuia 26. §. fin. in*
fin. ff. depositi, l. cùm pretiũ. C. de liber. causa, c. cum olim
3. de censib. Alex. Randen. *Pisan. decis. 10. n. 4. vers.*
præterea. Et confirmatur ex iuris regula, qua cauetur,
quòd ex qua persona quis lucrum capit, ejus factum
probare tenetur, *l. ex qua persona 149. ff. de regul. iuris.* 39
qui enim successor emolumentorum est, ille quoque
onerum successor esse debet, *l. 1. §. pro secundo, vers. sed*
omnes personæ. C. de caduc. tollend. Carol. Maranta *resp.*
20. num. 115. p. 1. Aliàs enim iniquum foret Moniales
actionem habere ad res & bona petenda virtute dona-
tionis sibi factæ, non tamen illas obligari posse per do-
natorem ad implementum conditionum in ea apposita-
rum, contra regulam text. *in l. 3. §. fin. ff. mandati*, ibi. *Na-*
que iniquum est non esse mihi actionem cum illo, sin o-
lis; illi verò si velit, mecum esse, &c.
Quintò, quia non solùm vigore contractus, sed etiam 40
attento iure communi tenentur Moniales ad ser-
uandum, vel rescindendum ipsum contractum, ac omnia
restituere in vim illius accepta; quamuis enim vnus con-
trahens actionem non habeat ad rescindendum contra-
ctum ob non sequutum implementum, *l. incuile* (?) *12.*
vers. sane de pretio, C. de res. vend. l. ea conditione 14. C.
de rescind. vendit. ibi, *non ex eo quod emptor non satis*
conuentioni fecit, contractus irritus constituitur, &c. Io-
seph. Ludou. *Perus. decis. 53. n. 4. p. 1.* Surd. *cons. 38. n. 8. &*
cons. 52. num. 36. vers. quia in contractibus lib. 1. & decis.
180. n. 4. & decis. 220. n. 17. Carol. de Graffis *in tract. de*
except. exceptio 3. n. 57. Fontanel. *de pactis nupt. claus. 6.*
gloss. 1. p. 3. n. 18. Stephan. Gratian. *discept. forensium tom.*
2. cap. 307. n. 23. & Marchia decis. 159. num. 1. Nihilo-
minus hoc procedit quoad præcisam contractus resciss-
sionem ob implementi defectum, non quando per viam
exceptionis, aut replicationis opponitur illi, qui ex par-
te sua adimplere recusat, vt in casu nostro, quòd adim-
pleat, aut patiatur contractus rescissionem, vt resoluunt
Alex. *cons. 105. num. 17. in fine vol. 3.* Surd. *d. cons. 52. n.*
37. ibi, *Sed per exceptionem non implementi admit-*
titur rescissio, vt declarant Corn. &c. *& decis. 120. n. 18.*
Roland. à Valle *cons. 69 num. 37. vol. 4.* Stephan. Gra-
tian. *discept. forens. tom. 3. c. 851. n. 10. & c. 926. n. 3.* ibi,
Nam cum in instrumento fuerit promissum facere con-
sentire Moniales, & non appareat de huiusmodi adim-
plemento prout erat declarandum per implere debentes,
bene iudex processit, &c. *& cap. 1009. n. 25. & in addit.*
ad Marchia decis. 13. n. 1. Carol. de Graffis *d. except. 4.*
n. 59. Fontanel. *d. n. 18. vers. Virum si id factus,* Giurba
decis. 115. n. 10.
Maximè stante illorum resolutione, qui tenent etiam 41
agendo posse præcisè ob defectum implementi agi ad
rescissionem quandò vel non impletur, quod dedit fina-
lem causam contractui, per tex. *in l. 1. § fin. vers. namsi*
decem. ff. de donat. l. 1. C. de donat. quæ sub modo, l. cum
te fundum 6. C. de pactis inter empt. vbi notat gloss. *verb.*
contemplatione, & verb. conueniat in l. solui. similis gloss.
magna *circa fin. vers. sed an rendicatio in l. pacta conuen-*
ta 72. ff. de contrah. empt. & gloss. *vlt. in d. l. ea conditio-*
ne, C. de rescind. vendit. vtrobique communis, quam se-

quuntur Berengar.Fernandez *in d.l.pacta conuenta 9.p. glos.in 3.caput vers.ult.in 10.differ.sub num.97.* Aym. Crauet.*cons.*191.*n.*22.*p* 1.*& cons.*246.*n.*2 *p.*2. Cephal. *cons.*674 *n.*67.*vol.*5 Piriel *in rub.C.de rescind.vendit. p.*1.*c.*2.*n.*29.Emman.Suarez Inter communes opin.*tom.* 1.*lib.*4.*tit.*30.*n.*60.Alex.Trentacinq.*var. resolut. lib.* 1.*c.*40 *à n.*7 Hermosil.*ad Greg. Lop. l.* 58 *glos.* 1. *per tot.tit.*5 *p.*5 Quòd autem Moniales prætendunt contractus supradictos fuisse,& esse nullos ex defectu solemnitatum,& ex aliis rationibus mendicatis,& admodum futilibus,quatenus tales essent,attamen obligatur ad restituendum omnia,quæ eorum virtute habuerunt, vnà cum fructibus perceptis,*l.cum qui emit,in princ.§.item quod dictum est,l.Imperatores ff.de in diem addict.,l.is qui §.si fundus ff.quod vi,aut clam;l.fin.ff. de iure fisci. l.cum quis.ff. de condict.ob causam.*Franc.Crem.*sing.*15. *si legatum soluitur,*Tiraq.*in l.si vnquam,verb.reuertatur n.*168. Quia si titulus cuius vigore Moniales possident,ad non titulum redactus fuerit,necesse est vt bona habita vnà cum fructibus perceptis restituantur,ex tex. opt.*in l filiofam.§.contra tabulas ff.de inoff.testam.*vbi omnes.Afflict.*decis.*2 8.*& decis.*240.*n.*2.*& decis.*249. Natt.*cons* 535.*n* 12.Aluar.*cons* 160.*n.* 10.Mazol. *cons.* 109.*n* 4 Torniol.*cons.*79.*n.*9.Sfort.*cons* 98.Budat.*cons.* 73.*& cons.*1 10 Bardel.*cons.*59.*n.*7.Plot.*cons.*18.*n.* 14. Riminal.iun. *cons.*333. *n.*19. Aldouin *cons* 50 *n.* 38.*& cons.*58.*n.*37.Gutier.*cons.*15.*n.*11.*&* 12. Morbi. *cons.* 58.*n.*8.Cephal.*cons.*198.*n.* 2. Sim.de Preris *cons.* 206. *n.*29.Peteg.*cons.*3.*n.*71.*vol.*1.Surd.*cons.*14.*n.*16.*& cons.* 115 *n.*11.*&* *cons.*168.*n.*10. *& cons.*372.*n.* 21. Ozasc. *Pedem.decis.*160.*n.*10 idem Surd.*decis.*45. *à n.* 10.*& decis.*23.*à num.* 21 Giurb. *decis.* 89. Mastrill. *decis.* 39. *n.*4.*&* 5.Lamberteng.*de contract.mul glos.* 1. *n.*123 Menchaq.*controu.vsufreq.lib.* 3. *quæst* 79. *n.* 3. Ioan.Garcia *de expensis c.*23.*n.*24.Alex.Raudens.*de analogic.*37 *n.*206.Cumia *ritu* 17.*n.*157.*cum seq. & ritu* 91.*n.*17.Stephan.Gratian.*discept.forens.c.*157 *n.*27.& ad fructus qui percipi potuerunt, hanc obligationem extendunt Arim.*Top.tit.*5 1.*2.de rei vend c.*17. §. 25. Mastrill.*d.decis.*29.*n.*5.Giurb.*d.decis.*89.*sub n.* 2. Pacific *de Saluiano interd.insp.*4.*cap.*1.*n.*47. per tex.*in l. fructus* 34.*& in l.cum in rem* 64.*& in l si hominem* 78. *ff.de rei vendic.*

42 Sextò, quia hodie Congregatio petit executionem transactionis & concordiæ inter eum & Moniales initam ac perpetuò obseruatam,per quam fuit extincta lis olim mota inter easdem partes, cuius transactionis virtute per multos annos sub felicissima pace steterunt, ideóque talis transactio & concordia seruanda,sine eo quòd curetur de apicibus iuris,vt elegantissimè docuit Socin. iun.*cons.*60.*n.*39.*cum seqq.vol.*3. ibi: *Quando contractus fuerit initus pro pace & concordia inter partes conseruanda,debet perpetuò obseruari,neque in eo de apici-*
43 *bus iuris disputari debet:pro pace enim mala toleranda sunt c.*1.*23.q.*4.*c.hac quippe.*3.*q* 6.*quia pax adeò grande bonum est,vt in rebus humanis nihil gloriosius, nihil delectabilius audiri,aut concupisci, possiderive soleat;* veluti ex Augustino, *lib.*2.*de ciuitate Dei* refert Alberic.*in l.*1.*in princ.C de caduc.tollen.*Angel.*in l. Imperatores n.*4 *ff de pact.*Abb.*in c.nisi essent n.* 5. *&* 6. *de prebend.*Nihil enim esse potest partibus vtilius,quàm à litibus se eximere.*l.*4. §. 1.*de alienat. iudic. mut.iudi causa facta,*iunctis his quæ eleganter ad hoc proposi-
44 tum cumulauit *de officio,& potest. Episcopi,p.*3.*alleg.*79. *n.* 8.*cum seqq.*Plures namque diuini effectus producuntur ex pace & concordia,de quibus *in c.*1.23.*q.* 4.*& in c.*Hæc qui.3 *q.*6.*l.congruentius.C.de patria potest.l. si id. quod.* §. *si quis.serui operas ff.de donat.inter virum,l. cum pater,§ dulcissimis.ff.de legat* 2.Doctores *in proœmio Decretal.in verb.Rex pacificus,*vbi Ego *à num.*25. glos.*in Auth.de armis,in princ.& in l.* 1.*C.de offic.Præ-*
*fecti Pr.at.Africa,*Guillielm. Rub.*in tract.de iustit. & iniust.c.*15.Martin.Laudens.*in tract.de confœderat.Principum per tot.*Chassan.*in catal.gloria mudi p.*5.*consid.* 16.Burg.de Paz *in proœm. legum Tauri n.*10. Roland.à Valle *cons.*1.*n.*51.*vol.*2.

Vnde patet transactionem onerosam causam annexam habere quòd finiendarum litium ergò introducta
est,glos.*verb maximum,in l.*2.*ff.de iureiur.* glos. *verb.* 45
nullius,in l.fratris 10.*C.de transact.*Ioseph.Ludou. *Perus.decis.*18.*n.*38.Caualer.*decis.*407.*in princ.Greg.XV. decis* 186.*n.*5.*&* 6.Carol.Marant.*resp.*38 *n.*2.*p.*1. illáque vti remedium dirimendarum litium admodum fauorabilem esse,vt resoluunt DD.*in l fratris.C.de transact.*ita vt pro ea in dubio semper sit iudicandum,*l.cum* 18.*& l.quamuis.C.de transact.* Vincent.de Franchis *decisa* 59.*n.*6.*ad fin.*& præsumptio capi debeat quòd transactio valeat,& sustineatur,*c.finem litibus,c.venerabilis de dolo,& contum.c.constitutus, de procurat.* Roland. *cons.*28.*n.*10.*lib.*4.Surd.*cons.*451.*n.*18.*&* 19.in tantum
quòd nec etiam Principis rescripto instaurari va- 46
leat nec debeat, *l.causas, vel lites. C. de transact.* ibi, *Causas,vel lites transactionibus legitimis finitas Imperiali rescripto resuscitari non oportet,* &c. *l maiores l. quamuis.C.eod.tit.*Bald *in l.terminato in* 2. *notab. C.de fructibus & litium expens.*Stephan.Gratian.*discept.*
*forens.c.*721.*n.*35.Nec retractetur per instrumenta no- 47
uiter reperta. *l. sub præsex.tu.C.eod.tit.* si enim aliter fieret,nunquam finirentur lites,*d.l.fratris* 10.ibi. *Nullus enim erit litium finis si à transactionibus bona fide interpositis cœperit facilè discedi.*Ex sopita namque ma-
teria non debet nouum iurgium suscitari,Greg.XV. *de-* 48
*cis.*154.*n.*2.Rot.*decis.*86.*n.*6.*p.*6.*recentior.*& ideò impellit litis ingressum,dicturque exceptio litis finitæ.*cap.* 2.*de litis contest in* 6.Surd.*cons.*451 *n.* 16.Seraph.*decis.* 279.*n.*5.*& decis.*1059.*n.*1.Rot.*decis.*414.*n.*1.*p.*2.*recent. & in Romana hæreditatis de Mattheis* 21. *Maij* 1617.*coram Card.Virili,*maximè in præsenti casu, in quo plurimum facit obseruantia transactionis spatio viginti duorum annorum,*c.confingit de transact.* Rot. *d. decis.*86.*n.*8.& ipsius ratificatio,ex receptione ceræ,quæ superarat ex Altari,iuxta terminos transactionis,Bellon. *cons.*15.*n.*11.Rot.in terminis *decis.*156.*n.*5.*p.* 2. *in posthumis* Farin.aliàs *p.*4.*recent.*

Per quam concordiam & transactionem iudices ho-
diè quodcunque incidens dubium decidere debent, *c.si* 49
*quando,*vbi communiter Doctores,*de offic.delegati.c.causam.de testibus,ibi,concordia,vel iustitia mediante decidant.* &c.*c.*1.*de mutuis petit.*ibi *concordia, vel iudicio vtrinque negatum terminetis,* &c.Executiuè scilicet procedendo,ha-
bet enim transactio vim sententiæ,quæ transitum fece- 50
rit in rem iudicatam,*l.non minorem.C. de transact.* ibi: *Non minorem auctoritatem transactionum quam rerum iudicatarum esse recta ratione placuit; siquidem nihil ita fidei humanæ congruit,quàm ea,quæ placuerunt custodiri,*Rot.Roman.*decis.*139.*n.*6.*post tract. Galletij de Camerali obligat.*& constat ex iure Regio Castellæ *l* 4.*tit.*21.*lib.*4 *Recop.*vbi omnes Regnicolæ, quos refert & sequitur Rodriguez *de execut. cap.* 1. *art.*5. *num.*18.

Quod autem pro contentis in transactione compe- 51
tat via executiua,est communiter receptum ex Crauet. *cons.*685.*n.* 27.*vers.simili modo,*Roder.Xuar. *ad l. post rem iudicatam,notab.*8.*vers.item transactio,num.*3.Gutier.*in rep.l.nemo potest,num.*439.*ff.de legat.*1.Stephan. Gratian.*discept.forens.c.*665.*n.* 11.Card.Caualer. *decis.* 25.*sub n.*23 Rota *in Alexandrina funeralium* 1. *Iulij* 1630.*coram bona.mem.Merlino.*Et ratio est,quia transactio,vt supra dicebamus habet vim rei iudicatæ, *d.l. non minorem.*Cephal.*cons.*210 *n.*31.Roland.*cons.*28. *n.* 17.*lib.*4.Rot.*decis.*414.*n.*2.*p.*2.*recent.*Res autem iudi-
cata paratam habet executionem,*l.si se non obtulit.* §.*si* 52
ex

ex conuentione, vbi Bart. Iaſ. & alij, *ff. de re iudic. l. ſi cauſam. C. de execut. rei iudic.* Roder. Xuar. *vbi ſupra num. 1.*

53 Et non ſolùm executionem paratam habet quod expreſsè in ipſa tranſactione comprehenſum eſt, ſed etiã quod virtualiter ex ea percipi poteſt, aut in forma iuris interpretari, Galleſ. *de obligat. Camerali quæſt.* 31. *n.* 13. & ibi Zachias *à numer.* 14. Rota *deciſ.* 84 *à num.* 7. *& deciſ.* 111. *à n.* 18. poſt dictum tract. Rodr. *de exe-*
54 *cut. c. 1 art. 4. n.* 31. Et tanto magis dicta procedunt, & locum habent, quia concordia & tranſactio cœpta eſt practicari, & ea ex parte ſua vſæ fuerunt Moniales, quo caſu eius executio ſuſpendenda non eſt, etiamſi aduerſùs eam reſtitutio petatur, Bero. *conſ.* 119. *n* 1. *lib.* 3 Burſat. *conſ.* 74. *n.* 23. *lib.* 1. Lancel. *de attẽtatis c.* 18. *n.* 131. Maximè quia tranſactionis, cauſa fuit lis præcedens, quæ reuera, & per duos ferè annos durauit inter dictas Moniales ex vna parte, & Congregationem ex alia, nam pro ſuſtinenda concordia ſufficit timor futuræ litis, & receſſus ab ea. Mohedan. *deciſ. 1. de tranſact.* Natt. *conſ.* 365. *n.* 1. Becc. *conſ.* 109. *numer* 6. *&* 7 Seraph *deciſ.* 137. *num.* 3. Gregor. XV. *deciſ.* 149. *numer.* 2. Et ſuffragatur ſuſpicio litis. Seraph. *deciſ.* 638 *n.* 7 Et præludium litis, quamuis non de præſenti, Rot. *deciſ.* 447 *numer.* 2. *p.* 2. *recent.* Et ſufficit aliquis timor probabilis dubitationis ex futura negatione, quæ non eſſet calumnioſa, Natt. *conſ.* 148. *num.* 13. *lib.* 3. Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 6. *tit.* 2. *numer.* 16. *cum ſeqq.* Seraph *d. deciſ.* 737. *numer* 5 Rot. *deciſ.* 235. *numer* 2. *p.* 1. *diuer.* Et attenditur etiam controuerſia extraiudicialis, *l.* 1. *C. de tranſaction* & *ibi* gloſ. Ruin. *conſ.* 226. *num.* 18. *lib.* 3. Aym *conſ.* 707. *num.* 24. *in fine lib* 4. & procedit licet modica ſit occaſio dubitandi, & prætenſio etiam non iuridica, vt ex Pariſ. & Oſaſcho cenſuit Rota *deciſ.* 348. *n.* 4. *part.* 2. *in poſthum.* Farin. alias *p.* 4. *recent.*

55 Ex quo Aym Crauet. *conſ.* 852 *n.* 15. meritò indignatur aduerſus iudices qui tranſactionum impugnationi non reſiſtunt, Paul. Pariſ. *conſ.* 118 *n.* 15. *lib.* 1. Seraphin *deciſ.* 1384. *n.* 27 *&* 28. vbi ad conſeruandum laudabilem effectum tranſactionis ſubiungit quòd ſicut receſſus à lite iudiciali tranſactio dicitur, ita receſſus à bello armato dicitur pax, & in natura ipſa non diſcrepant inter ſe pax & tranſactio.

56 Septimò, quia Moniales expreſsè iurarunt donationem Venerabilis Equitis, & capitulationes, ac tranſactionem & concordiam inter eas, & Congregationem initam & celebratam, promittentes ſe eam omni tempore ſeruaturas ſub repetito iuramento, neque ab eo vnquam relaxationem petituras; quæ quidem obligationes iuratæ arctiſſimam vim habent; ſemper enim potentiùs cooperatur actus iuratus. *c. cùm contingat, de iureiur. c. quamuis pactum, de pactis lib.* 6. *gloſ. fin. in cap. cùm deceat, de elect. lib* 6 Cancer. *var. reſolut. lib.* 1. *c.* 8. *numer.* 60. Aym. *conſ.* 241. *numer.* 11. *&* 12 *& conſ.* 276. *numer.* 7. *&* 8 Surd. *conſ* 419. *numer.* 68. *&* 69. Mandel. Alba *conſ.* 184 *num.* 26. *lib.* 3. Et iuramentum ſpeciale præſtantes arctiori vinculo ligati videntur, vt
57 argumento *l. ſi non lex ff. de hered. inſtit & l. ſi verò §. ſed hodie, verſ. ſi verò C. de adopt.* aduertit Ioan. de Solorzano *in ſuo doctiſſimo tract. de Indiarum gubernat. lib.* 1. *cap.* 24. *num* 48 Nam iuramenti præſtatio ſtrin-
58 git magis, & efficaciorem reddit obligationem, qua alioqui, etiam eo non præſtito, tenebantur, Grat. *reſp* 39. *numer.* 4. *lib.* 2. Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.* 73. *&* 74. Surd. *deciſ.* 3. *numer* 8 *&* 9. Solorzan *d. tract. de Indiarum gubernat. lib.* 3. *cap.* 6. *numer.* 62 & vbi interuenit iurans, præſumitur deliberatè venire ad actum, Carol Maranta *reſp* 49. *num.* 19. *&* 20. *p.* 2. Et his con-
59 tractibus etiam natura ſua reuocabilibus, ſi iuramento confirmentur, contraueniri non poteſt, per tex. *in Auth, de alienat & emphyt §. ſanctiſſimas, collat.* 9. defendit eleganter Cephal. *conſ.* 341. *numer.* 66. *vol.* 3. Surd. *conſ.* 419. *numer.* 68. *lib.* 3. Franc Becc *conſ.* 120. *num.* 33. *vol.* 2. Bald. *conſ.* 161. *num* 4. *vol.* 3. adiiciens quòd iu- 60
ramentum operatur idem, quod clauſula derogatoria, & ex certa ſciẽtia, de quo Ego *in tract. de claus. ult. clauſ* 43. *num.* 7. Et quoad pœnas peierantium in tranſactionibus 61
eſt expreſſus text. *in l. ſi quis maior.* 41. *C. de tranſact.* vbi dicitur quòd veniens contra tranſactionem iuratam infamia notatur, pœnam ſoluit, ſibi data reddit, & actionem perdit.

Hinc fit ex huiuſmodi iuramento promiſſorio oriri 62
obligationem, quæ ex ſe obligat ad peccatum mortale *c. debitum & per tot. de iureiur.* Villalob. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 36. *diffic.* 5. *num.* 1. Machado *en ſu perfeto Confeſſor y Cura de Almas lib* 2 *p* 3. *trat.* 8. *docum.* 5 *n* 2, 63
& tanto grauius erit peccatum non adimplentis iuramentum, quanto maior fuerit eius dignitas, religio, & præeminentia, iuxta textum *in cap cùm quidam de iur.* ibi, *In Epiſcopis, qui ſuum tranſgreſſi ſunt iuramẽtum, eſt tanto grauius vindicandum, quanto maiori præminent dignitate, & eorum exemplo faciliùs alij poterunt ad ſimilia prouocari*, &c. Origen. *homil.* 17 *in Geneſ. Idcirco ſit vt grauius notetur in crimine qui cùm virtus patris habeatur, & initium filiorum, neſcit ſeruare reuerentiam patris*, &c.

Octauò quia Congregationis fundatio cum ſui, 64
ſtatutis, & ordinationibus, feſtiuitatibus, ac exercitiis, confirmata & approbata fuit per Paulum V felicis recordationis in eius *conſtitutione*, incip. *Ex debito miniſterio, ſub dat. Romæ apud S. Mariam maiorem anno Incarnationis Dominicæ* 1612, *decimo ſeptimo Calend. Auguſti*, & per ſanctæ mem Vrbanum VIII. *in conſtit. ſua* incip. *Rationi congruit, ſub. Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ* 1623. *Idib. Auguſti.* Vnde contra fundationem & eius ſtatuta venire quis non poteſt, iuxta ſupra adducta.

Hæc ſunt principaliora fundamenta, quæ Congre- 65
gatio pro ſua parte in hac cauſa adduxit, ſatis ſufficientia ad obtinendum in ea, & ad conuincendam contrariæ partis peruicaciam, quæ obſtinato animo errori ſuo ſemper addicta remanſit, omnium conſilia pertinaciter reſpuens, horrendum dictu. Quis proiectæ audaciæ homo fidem datam denegaret ei, qui bona non pauca largè copioſéque donauerat? quia graue eſt fidem fallere, *l.* 1. *in princ ff. de conſtit. pecun* Cum aliis per me citatis *Axiom* 98 *numer.* 1. quibus addo Carol. Marant. *reſp.* 1. *numer.* 40 *p* 1 & Cicero *in lib. officior. Æquè enim perfidioſum & nefarium eſt fidem frangere & ſocium fallere, qui ſe in negotio coniunxit*, & Bald. *conſ.* 343. *n* 1. *lib.* 1. ita ait: *Fidem fallere grauibus graue eſt, grauioribus grauius, grauiſſimis & exemplaribus viris grauiſſimum* Quis auderet non 66
obſeruare promiſſa in recompenſationem tanti muneris accepti abſque incurſu ingratitudinis vitij, quod dicitur ventus vrens, ſiccans fontem miſericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ, Guillelm. *in c. Raynutius, de teſtament. verb. in eodem teſtamento in* 2. *numer.* 25. Cened *ad Decretal. collect.* 57. *numer.* 3. Quis proſtitutę frontis homo auderet obligationem quater repetitam & promiſſam impugnare, conculcando ęquitatem & bonam fidem, quę in his contractibus interuenire debet, iuxta ſuprà adducta *numer.* 5. *cum ſeqq.* Quis in tantam prorumperet audaciam vt reſciſſionem contractus petens, nollet omnia occaſione illius accepta reſtituere, contra infrà ſoluenda *numer.* 40. Quis auda- 67
cius & poſtpoſita conſcientia contra iuramenta quinquies pręſtita venire, illaque infringere non timeret, propter grauiſſimum periurij crimen omni iure prohibitum, *cap. ult.* ibi, *ſcientes hoc grande ſcelus eſſe, & in*

lege,

lege,& in Prophetis, & in Euangelio prohibitum,22.
68 *quæst*.2 glos.*verb.deseremis,post princ.in cap.2.vers.sed*
licet,de sent. & re iud.e lib.6. Est enim periurium trãs-
69 gressio iuramenti,glos.*verb pro periurio,in cap.tua nos*
11. *de iureiur*.Quis tam pessimo & pernicioso exem-
plo auderet efficere vt fideles retraherentur à simili-
bus fundationibus;in iure enim multa permittuntur &
conceduntur laics & clericis fundatoribus, vt eorum
exemplo alij adsimilia fundanda prouocentur. Valenz.
cons.118.*numer*.13.*vol*.2.& subsequentes ex deuotio-
ne,affectuque erga diuinum cultum, & res sacras ex-
citentur magis,magisque incendantur,& afficiantur ad
ea,Marc.Anton.Genuens.*in praxi Neapol c*. 109. *va-*
ria dubia circa capellas numer.2.cum seqq. Carol.Ma-
ranta *resp*.16.*numer*.45.*p*. 1. alias enim si testatorum
dispositiones non obseruarentur, vtique retraherentur
fideles à piis rogandis legatis, Ecclesiisque fundandis,
construendisque,vel dotandis secundùm *glos pen*.& re-
ceptam *in c.cum dilectus* 28.*de iurep* & sequutam per
Rotam *decis*.442.*numer*.5.*lib* 3.*p*. 3.*diuers. & in de-*
cisione impressa apud Molfes.*ad consuet. Neapol. p*.1.
cons 31. *numer*. 21.Aloys.Ricc.*p*. 2.*decisione* 29.Ca-
rol.Marant.*p*.1.*resp*.20 *numer*.15. & *resp*.32.*numer*.
16.vbi citat Franc. Marc.& Spin.Quis tam perniciosa
actione non timeret offendere, ac lędere non verete-
tur famam & bonam opinionẽ deuotę huius Congre-
gationis,falsò & perperam contra illius personas ma-
le loquendo, & aliquos defectus imputando, cùm es-
sent extra omnem culpam; incurreret enim detractio-
nis crimen, quod ex genere suo est peccatum mortale.
70 Lessi.*de Iustit.lib*. 2.*c*. 11.*dub*. 1. *numer*. 11. Diana *in*
sum p.1 *verb.detractio pag*.257. Sed iam detecta veri-
tate gloriosior euasit Congregationis opinio, iuxta di-
ctum Cassiodori *lib*.4.*epist*.44. *Multò maior est opinio*
purgata quàm si desinentibus querelis non fuerit impe-
tita. Quis tam proruptæ audaciæ, & effrænatæ condi-
tionis dicere auderet contra tot iura in actis producta
& iuramento confirmata,nolo vt deinceps Congrega-
tio festiuitates suas celebret, Ecclesiam monasterij
non intret,licèt ad id obtineat sententiam,aut Superio-
ris præceptum habeat.Hic loquendi modus Christianæ
charitati multùm contrariatur,& minimè conuenit hu-
mili & sanctæ recollectioni: & quod peius est, contra-
rij in sua obstinatione perseuerantes rabiosè & furio-
sè vsque adhuc multò peiora & scandalosa proferunt
verba, nec vnquam ab incepto malo desistere volue-
runt;nam,vt dicit Magnus Nazianzenus *orat*. 150.*ad*
71 *Episcopos. Non turpe est mutare, sed in malo perse-*
72 *uerare turpissimum*. Et Aul. Gell. *lib*. 17. *cap*. 14. *Malum*
consilium est quod mutari non potest. Qui bellum ag-
greditur, & postea reperit inimici potentiæ resistere
73 non posse, artis est & prudentiæ fugere. *Bellicosius*
quod fugit in bello, artis est non timoris, ait
Chrysol. *serm*. 130.

74 Videamus modò quæ obiiciant Moniales contra iu-
ra Congregationis, & quibus motæ fundamentis tan-
tam sustineant proteruiam, vt sic iustitia Congregatio-
nis elucescat,& veritas in lucem progrediatur, quæ res
75 est solidissima,murisque inexpugnabilis, Afflict.*decis*.
253.*numer*. 7. vbi refert illud Isidori. *O quàm magna*
est vis veritatis,quæ omnia ingenia,astutias,& cauilla-
tiones superat. Polyb. *historiar.lib.6.Ignis,quo pluribus*
lignis obruitur, eo magis accenditur, sicut & veritas,
quo magis oppugnatur, eo magis emicat atque illustra-
76 *tur* Esdr.*lib*. 3.*super omnia vincit veritas*. Cacheran.
decis.30.*numer*. 1. cum aliis,latè Carol. Marant. *resp*.
39.*numm*.1.*p* 1.quia veritas oppugnata & contrita ca-
lumniis tanto clarior, nebulis expulsis progreditur in
lucem,sicut aromata, quæ magis redolent, quantò ma-
gis conteruntur,*cap.graue* 35. *quæst*. 9 glos *verb.post-*
quam, in cap. cum Ioannes,de fide instrum. Crauet.
cons.135.*n*.18.Roland.à Valle *cons*.6.*n*. 1.& *cons*. 80.
n.2.*lib*.1.& *cons*.66.*n*.1.*lib*.2. Marc.Anton. de Ama-
tis *Marchia decis*.41.*n*.6.Ludou.Zuntus *in resp.pro v-*
xore n.2 Ioan. Neuizan.*in princ.syluæ nuptialis n*.4.
cum seqq.

Nec contra veritatem valent aliquid hominum cal- 77
liditates, aduersus quas ipsa per se ipsam defenditur,
Cice.*in orat.in Vat. Tantam semper potentiam veritas*
habuit,vt nullis machinis,aut cuiusquam hominis inge-
nio,aut arte subuerti potuerit,& licet in causis nullum
patronum,aut defensorem obtineat, tamen per se ipsam
defenditur.Et *in orat.pro Marco Cælio. O magna vis*
veritatis quæ contra hominum ingenia, calliditatem,
solertiam, contraque fictas omnium insidias facilè per se
ipsam defendat,&c Ioan.Andr.*in c damnamus n*.12.*de*
summa Trinit.Florian.de S.Petro*cons*.15.*num*.11 Petr.
Greg.*de Republ.lib*.17 *c*.3.*n*. 8.Menoch. *de præsumpt.*
lib 3.*præs*.31.*n*.4.Nec erroribus gestorum vitiatur.Co-
nan.*commentar.lib*.9 *c*.4 Roland.à Valle.*cons*. 4.*n*. 19.
& *cons*.32.*n*.17.*lib* 4.Ludou.Morot. *resp*.29 *n*.24 Et 78
iram Dei prouocat super se qui veritatem opprimi con-
spiciens,eam pro viribus non defendit,*c.quisquis.c.nolis-*
te timere.11.*quæst*.3 Dec.*cons*.151.*in princip*.Paul.de
Castro *cons*.234.*In causa appellationis ante n*.1.*vol*.2.
Iacob Philip. Port.*cons*.162.*num*.58 Neuizan. *in sylua*
nupt.lib.5.*n* 117.& *cons*.34 *n*.6.*cum seqq*.Socin. iun.
cons 76 *n*.1.& *cons*.127.*n*.1.*lib*.1 & *cons*.41.*n*. 1.*cum*
seqq & *cons*.134.*n*.1.& 2.*lib*.3.Ludou Zunt. *in resp.*
pro vxore n.36 & *seqq*. Videant igitur ipsæ Moniales,
videat quoque earum Aduocatus quo iure,qua conscię-
tia, & quo animo facti veritatem negant, & offuscare
intendunt,vt inde contra iustitiam aliquid obtineant,
non aduertentes quia iniustè laboribus & expensis de-
fatigetur Congregatio, & interim deuota eius exer-
citia,& solennes festiuitates omittantur, seu saltem sus-
pendantur, cum tanto animarum dispendio. Eia ergo
deuotissimi Congregantes & amantissimi Collegæ 79
mei,diabolo quærenti quem deuoret, resistite fortes in
fide,scientes eam esse magis gloriosam victoriã,vbi fue-
re laboriosa certamina,secundùm S. Ambros.*lib*.2 *Of-*
ficior.c.15.Valenz.*cons*.12.*numer*. 164 Ioan de Solor-
zan. *de Indiarum iur lib* 1.*cap*. 4. *numer*. 11. Esco-
bar. *de nobil. & puritate probanda,p*. 1.*quæst*.11.§.3.
numer. 44.

Obiectio I.

Quòd deuota hæc Congregatio non est ecclesiastica, nec Venerabilis Eques de Gratiis illam erexit, aut illius, seu Conuentus, aut Ecclesia patronus esse voluit.

Communis omnium resolutio, de qua nullus, ex
iis quos viderim,dubitauit,tenet,quãcunque Cõ- 80
fraternitatem, seu Congregationem etiam laicorum,
auctoritate Ordinarij erectam ad opera pia,esse eccle-
siasticam, & à laicorum iurisdictione exemptam. Ita
Fusch.*de Visitat.lib*.2.*cap*.14.*numer*.3.& 5.Aluar. Va-
lasc.*cons*.105.*num*. 28.Cardos.*in praxi iudicum, verb.*
Confraternitas,Zerol.*in praxi Episcop.p*.1. *eod.verbo*,
Nicol.Garc.*de benef.p*.1.*c*.5.*n*.605.Mari.Antonin.*var.*
resol.lib.1.*resol*.66.*num*.3.Gabr.Pereira *de manu Regia*
p.1.*c*.17.*n* 8.Ego *de Officio,& potest. Episcop.p*.3.*al-*
leg.75 *à numer*.25.& *de iure eccles.vniuerso lib*.2.*cap*.
11.*n*. 80. Cùm ergo in spiritualibus exercitiis se tota 81
dicasset hæc deuota Congregatio per spatium quadra-
ginta quinque annorum, ex decursu tanti temporis
præsumuntur interuenisse omnia requisita & necessa-
riæ solemnitates, vt resoluunt Roch. *de Iurepatron.*
verb.

verb. pro eo n. 19. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quaest.* 14. *n.* 10. Ego *d. alleg.* 70. *n.* 12. Rot. *decis.* 517. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* & ad abundantiorem cautelam fuit producta Bulla Apost. erectionis & confirmationis, de qua *suprà* memini *n.* 64.

82 Et in omnem euentum quotiescunque contentio versatur super aliqua materia spirituali, seu celebratione diuinorum Officiorū, sēper cognitio pertinet ad iudicē Ecclesiasticum, vt optimè resoluit Azeued *l.* 10 *n.* 26. *tit.* 1. *lib.* 4. *nouae Recop.* ibi, *Secus verò si materia esset spiritualis, vel annexa, vel quatenus tangeret diuinum obsequiū vt inquit Alex. relatus, & sequutus per Rebuff. in tract. in quibus casibus sud. sec. cogn. super Ecclesi. n.* 81. *vbi si remittit ad* Barbat. *cons.* 1. *vol.* 4. *nam tunc etiamsi omnes collegij personae essent laicae (casu quo ita esse posset) conueniendi forent coram Ecclesiastico, prout conueniretur si talo collegium esset pium, & religiosum, & ad pia constructum, & nulla esset profanitas ibidem mixta, praesertim si Episcopi esset constructa, & confirmata auctoritate*, &c. Iudex enim Ecclesiasticus semper est

83 competens ad cognoscendum de rebus, quae tangunt spiritualitatem, Marant. *de ordine iudic. p.* 4. *dist.* 11. *n.* 8. Carol. de Grassis *de effectib clericat. effectu* 1. *num.* 400.

84 Ex quo fit vt controuersiae inter Confraternitates etiam laicorum super praecedentiis in processionibus spectent ad forum ecclesiasticum ex Bulla Gregorij. XIII. quam referunt Quarant. *in sum. Bullarij, verb. praecedentia*, Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap. num.* 48 Salgado *de Regia protect. p.* 2. *c.* 9. *num.* 26. & 27.

85 Non obstat quòd Venerabilis Eques de Gratiis in erectione Confraternitatis, & Monasterij Monialium, patronatū ipsius sibi nō reseruauit: Quia ex fundatione & dotatione eo ipso sibi fuit acquisitum iuspatronatus, cùm inibi expressè illud non remiserit, Abb. *cons.* 59. *vol.* 2 Roch *de iure patr. verb. dotauit numer.* 4. & 12. Campan. *in d. uers. iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *numer.* 315 Viuian. *in praxi iurispatron. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 9. Rot. *decis.* 5. *de iurepatron in antiq.* & *decis.* 167. *n.* 4 *p.* 2. *diuers.* & *decis.* 517. *num.* 2 *p.* 1. *recent.* & *decis.* 674 *num.* 1. *p.* 2. *etiam recent.* Remansit namque patronus idem Venerabilis Eques, & quia fundauit cùm fundum dederit, vbi situm est monasterium, & quia construxit, cùm & Ecclesiam veterem, & domum ac habitationem Monialium, construxerit, & quia dotauit, cum pro dote plures annuos redditus reliquisset eisdem Monialibus, ac pretiosa ornamenta, & supellectilia, ex quibus tribus modis, & eorum quolibet patro-

86 natus acquiritur, glos. *verb. efficitur autem, in cap. pia mentis* 17. *quaest.* 4. Viuian. *in d. praxi p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. & 1. Ego *de officio.* & *potest. Episcopi p.* 3 *alleg* 70. *à*

87 *princ.* quae dos in prima fundatione assignata in dubio sufficiens praesumitur, Rota apud Viuian. *post suum prax. in iurispatron decis.* 112 *n.* 7.

88 Nec obstat quòd ipsae Moniales patronatum Ecclesiae & Monasterij paucis abhinc annis pro certa pecuniarum summa pretio appretiato vendiderunt D. Bernardino de Almansa S. Dominici Archiepiscopo in Indiis occidentalibus, quia respondetur Moniales hac asserta venditione Confraternitati tempore & iure priori praeiudicare non potuisse, nec ipsi Venerabili Equiti quoad grauamina & conditiones, quibus bona sua, redditus, Ecclesiam, & domum, ac fundum Monialibus donauerat. Et nihil refert quòd ex pecuniis per dictum D. Archiepiscopum persolutis alia Ecclesia noua fuerit constructa; quia vel constructa & fundata fuit in antiquo solo vbi erat prima, quae destructa fuerat, & adhuc ex fundi collatione remanet patronus: vel in alio loco, & alieno solo, & nihilominus ratione dotis primus patronus semper remanet patronus, ita Lambert. *de iurepatron. lib.* 1. *p.* 1. *quaest.* 6. *princ. art.* 4. *num.* 13. *pag.* 49. ibi, *Ego circa istum articulum multum dubito an procedat conclusio glossae, & Doctorum in d. c.* 3. *volunt enim primum patronum ratione dotis adhuc esse patronum in Ecclesia reaedificata, & eadem ratione fundi si super eo fundo Ecclesia reaedificetur* &c. & *in num.* 16 ibi, *Aduerte tamen quòd si vnus esset qui construxisset, fundasset, vel dotasset Ecclesiam, qua in totum destrueretur, tūc licèt non remaneret patronus ex constructione, remanebit tamen ex fundi collatione, & dotatione*, &c. Viuian.

89 *d. p.* 1 *lib.* 2 *c.* 4. *n.* 7. & 8. ibi, *Primus patronus ratione dotis est patronus in Ecclesia diruta, & reaedificata, & si super antiquo fundo sit reaedificata, patronus antiquus, qui dedit fundum, erit adhuc patronus*, &c.

90 Et quicquid sit, Congregatio hodie non contendit super patronatu, sed super celebratione festiuitatum, quas abhinc quadraginta annis solita est celebrare in Altari & Capella maiori Ecclesiae dicti Conuentus, iuxta tenorem dictarum Bullarum Apost. de quibus *suprà* memini *n.* 64 Vnde sit quòd nullus siue verus, siue falsus patronus possit celebrationem harum festiuitatum impedire, cùm illae non sint de praeeminentiis pertinentibus ad patronos, vt censuit Rota *coram* Card. Cauaierio *decis.* 121. *in vna* Calagurritana *Monasterij sanctae Crucis de Victoria*, in qua ad instantiam Monialium illius Conuentus fuit resolutum patrono tres tantùm praeeminentias competere, de quibus *in d. decis.* cuius verba referam.

91 *Primò dictum fuit competere honorem processionis, quem honorem Domini intelligebant respectiuè sessionum, vt etiam patronus in Ecclesia praeferatur caeteris laicis,* Abb *in d. c. nobis, n.* 5. *in fine versiculo debetur honor, de iurepatr.* Roch. *in eod tract. in verb honorificum n.* 99. & & *respectiuè aliorum actuum qui in Ecclesia fiunt, vt in danda pace, thurificatione, & aliis similibus* Lambert. *lib.* 5. *quaest. princ. n.* 11. *Secunda praeminentia debita patrono consistit in iure consequendi alimenta quatenus deuenias ad inopiam, d. c. nobis, vbi* Abb. *n.* 5 Lambert. *d.*

92 *lib.* 3. *q.* 3. *Hoc autem Domini intelligebant extractis prius expensis necessariis pro Ecclesia, vt per* Abb. *ibidē n.* 6. & *quando patronus summa laborat egestate,* Surd.

93 *de alimentis tit.* 1. *q.* 54. *n.* 15 *cum seqq. Tertia est praeminentia vt possit defendere Ecclesiam, & denunciare per-*

94 *sonas dilapidantes eius bona, vt dicit idem* Abb. *num.* 7. *Quarta est, vt facta electione Abbatissae requiratur assensus patroni, vt colligitur ex d. c. nobis. vbi* Anchar. *n.* 8. Roch. *in verb. in Ecclesia sub n.* 7. *vers.* & *vnus effectus. Verum hoc intelligitur ex honestate solum, vt apparet ex verbis textus, ibi, honestius, &c. Et ideo non potest patronus petere cassationem electionis praecedentis, vt per* Ioan. Andr. & Anchar. *n.* 10. & *facit textus in cap sacrosancta, in fine, de elect. Et hae sūt praeminentiae quas Rota censet in casu proposito deberi patrono huius Ecclesiae.*

Obiectio II.

Quòd Moniales per vim & metum compulsae ad transactionem, & concordiam deuenerunt, absque debitis solemnitatibus à iure requisitis.

Praesupponit pars aduersa, obligationem ex transactione resultantem, ex defectu solemnitatis fuisse & esse nullam, proindeque ad nihilum deseruire; vbi enim ob publicam vtilitatem lex resistit contractui eum irritando, nisi quibusdam solemnitatibus adhibitis, tunc nec ciuilis, nec naturalis ex eo oritur obligatio si negligantur dictae solemnitates, *l. cùm lex* 46. *ff. de fideiussor.* resoluunt Cou. *in reg. peccatum p.* 2. *§.* 3 *num.* 11. & *in cap.* 95

cap.quamuis pactum p.2.§.4.num.6.& 7.de pact.lib. 6.
Fr.Emman.in sum.p.2.c.40.sub. num.1. circa fin.Lessi.
de iustit.lib.2.c.17.dub. 7.subn.num.56.& dub.8.num.
61.Franc.Molin.de ritu nupt.compar.19.ex numer.Ste-
phan.Gratian.discept.forens tom.4. c.647.n. 1.& cap.
613 num.65 & 66.Fontanel.de pactis nupt.glos. 7.p.
1.num.57.Trulench. in Decalog.lib.7.c.18.dub.3.sub
96 num. 8. Nec huiusmodi contractus iuramento firma-
tur,Franc. Molin.de comp.19.n.68.cum seqq. Stephan.
Gratian. Marchia decis.102.n.11.Cancer.var.resolut.
lib.1.resol.7.numer.143. & lib.2.c.1.num. 13. Roder.
97 Xuar.in tit.de las arrhas n. 24. & 25.Ratio est, quia
quotiescunque contractus ex defectu alicuius solemni-
tatis substantialis inualidus est in foro exteriori, inuali-
dus quoque erit in foro conscientię, Menoch. de pre-
sumpt.lib.1.præs.80 ex num.36.Lessi.d.lib.2.c.19.dub.
3.n.3. .Azori.institut.moral.p.3.lib.6. c. 9. Trullench.
d.lib.7.c.18.dub.8 n.3.& c. 18.dub. 3. n.8. Antonin.
Diana Moral.resolut.p.1.tract. 8. de contract.lib.resol.
75 in fine.

98 Sed respondetur totum id fundari in falso præsup-
posito,cùm in transactionis & concordiæ scripturis a-
bundè interuenerint solemnitates requisitæ, hoc est,
Superiorum licentiæ cum insertione capitulationum,&
tres tractatus, vt ex illius constat inspectionę; item in
ea Moniales fatentur,& Superiores earum asserunt prę-
dictam transactionem illis fuisse & esse vtilissimã, quo
casu,vbi scilicet contractus versus est in vtilitatem Ec-
clesiæ, quidquid in eo promittitur, in foro conscientiæ
adimpleri debet,etiamsi non adhibeantur solemnitates
iure præscriptæ,secundùm Rebuff.tract.de rebus Ec-
cles.non alien.num.34 Hieron.Gabr.cons. 71.num. 11.
cum seqq.lib. 1. Fabian. de Monte de empt. & vendit.
quæst.5 num.11 .Capic.decis.16.num.4.Menoch.cons.
561.num 8.vol.6.Mascard.de probat. concl.75.num.7.
cum seqq Filliuc.tract.14.c.7.quæst.6.Ego de officio, &
potest Episcop.p.3.alleg.95.num.25.in fine;quia etiam
99 minor in sibi proficuis, & beneuolis, non eget alterius
auctoritate.l.1.C de auctor.præst. Institut. de tutel. &
Institut.de auctorit. tut.Mandos.in tract.de minori æta-
te,quæst.30 Flamin.Paris.de resignat.benef. lib.4 quæst.
9.numer.53.& eo ipso quòd donatio cum solemnita-
te fit,præsumitur vtilis Ecclesiæ.Card.Mantic decis.101
Gregor. X V. decis. 243 vbi Adden. numer. 4. Rota
apud Posti. in fine sui tract. de manut. decis. 333. nu-
mer. 7.

100 Deinde negari non potest Moniales ex vltima do-
natione Venerabilis Equitis de Gratiis effectas fuisse
locupletiores, cùm vigore illius, redditus annuos qua-
dringentorum ducatorum, & alia bona obtinuissent,
& ideo in foro conscientiæ eas teneri adimplere con-
ditiones, & grauamina, ob quæ ea donatio facta fuit,
nemo est qui dubitet; sic etiam minor ciuiliter, & na-
turaliter obligatur, vbi ex contractu aliàs nullo factus
est locupletior, l. fin. C. de vsucap. pro empt. l. præ-
diorum C. de præd.minor Cancer. var.lib. 2.resol.1. n.
101 112. Iuri enim naturali repugnat, vt quis cum alterius
damno bona sua augere curet, vt eleganter aduertit
Cicer lib.2. Offic.ibi, Detrahere aliquid alteri,& ho-
mini cum alterius incommodo sua augere commoda, non
minus contra naturam videtur, quam mors, quàm do-
lor,& reliqua, quæ possunt aut corpori accidere,aut re-
bus externis;refert D.Ioan.de Solorzan.in tract.de In-
102 diarum gubernat.tom.2.lib.1.c.2.num.16. Facit doctri-
na Innocentij in c.quia propter, de elect. & in c. qui
celebrat, de clerico excom. minist. resoluentis quòd
quando actus valet de iure gentium,licèt non sit ser-
uata forma à iure positiuo, obligat in foro conscientiæ,
quem sequitur Panorm. in c.1.in fine,de restit. in in-
teg.& Ioan. Valer.de different. inter vtrumque forum.
in prælud.n. 24 cum seqq. Necessariò enim soluendum
est,quod naturaliter debetur, Bart.in constit. Ad re- 103
primendum, verb. denunciatio.num.90. Cou in c. cum
esses,n.6.de testament.

Vnde fit Moniales nullitatem allegantes, aut per 104
viam restitutionis petentes contractum rescindi, nullo
modo esse audiendas in foro exteriori, quin priùs om-
nia restituant,quæ virtute talis contractus ad eas perue-
nerũt:vt in minore probant tex.in l.quòd si minor.§. re-
stitutio.ff.de minorib.& in l.cum te fundum. C.de pact.
& in l.1.C.de reput.quæ fiunt in iudic restit. in integ.
Molin.de primog.lib.4.c.9. n.43. Giurba decis. 103.n.
10.Rot.decis.440.n.1.p.1.diuers.& in alio quocunque
iure minoris gaudente,qui prętextu læsionis,aut metus,
vel quauis ex causa aliquem contractum rescindere 105
prætendit,resoluunt Afflict.decis.230.n.4.& 5. Surd.
cons.34.n.24.& cons.181.n.47.Menoch.cons.644 n.1.
Giurba d.decis.103 n.5.Gonzal.ad reg. 8. Cancel. glos.
27.n.22.& glos.56.n.104.& 105.

OBIECTIO. III.

*Quòd Moniales ex transactione, & concordia enormi-
ter, seu enormissimè læsæ fuerunt.*

HÆc obiectio fundatur in quorundam sententia,
qui videntur asserere læsionem enormissimam
contractus etiã transactionis rescissionem inducere, de 106
qua disputant Roder.Xuar.alleg.22.Matiens.in dialo-
go Relator.p.3.c.20 à n.3.& in l.2 glos.8.n.56.tit. 11.
lib.5 Recop.vbi Azeued.n.27.Burg.de Paz cons.19.à n.
11.Maurit.de restit. in integrum c.211. Guttier.de iu-
ram.confirmat.p.3.c.2.n.24.& lib.2.practic.quæst.141.
n.4.Molin.de primogen.lib.4.c.9.n.33.alt.Molin.Theo.
lng de Iust.disp.556.n. 20.Surd cons. 451.n. 9.Men-
chaq.controu.vsufreq.c.61. num. 10. Ceuall. commun.
contra commun.quæst. 72.à num.1. Fontanel. de pactis
nupt.claus.4.glos.9.p.5.à n.202.

Et hinc nonnullorum aliqui affirmant iuramentum 107
non operari vbi interuenit enormissima læsio, Brun.
cons.25.n.3 & cons.21.n. 12. vtpote,quia tollit illa vi-
res iuramenti,ita vt necessaria non sit absolutio, Hie-
ron.Gabr.cons.9.n. 1.vol.2.Paul.Galerat. de renunciat.
cent.1.casu 102.n.25.quos refero in votis decisiuis Ca-
non.lib.2.voto 62.n.16.

In facto & in iure à veritate prorsus aliena est hæc 108
læsionis enormissimæ enarratio;in facto, quia illa nul-
libi iustificatur,nec in processu de ea articulum,aut pro-
bationem aliquam fecerunt Moniales,aut ex alia parte
constat,aut constare potest eam interuenisse in contra-
ctu transactionis,quam Moniales ipsę cum Congrega-
tione celebrarunt; nam cùm ibidem Moniales se obli-
gauerint ad prętandam patientiam, vt Congregatio
celebraret in Ecclesia Conuentus festiuitates nobilis
sui Instituti per Sedem Apost. approbati; in vim præ-
cedentium aliarum obligationum in anterioribus capi-
tulationibus initarum, pro quibus Venerabilis ipse E-
ques de Gratiis res suas, bona, redditus annuos, &
pretiosa supellectilia Conuentui dedicauerat, illique
liberalem de omnibus donationem fecerat, non est
tanti æstimanda hæc patientia, aut festiuitatum hu-
iusmodi celebratio ad solius Congregationis expensas
facienda.vt ex ea dicantur Moniales enormissimè læsæ,
non ostendentes in quo consistat hoc damnum, immo
venientes contra propriam confessionem in tractatibus
eiusdemmet trãsactionis factam,quòd scilicet esset vti-
lis, & facientes contra iudicium Superioris licen-
tiam ad transigendum concedentis, & in ea asseren-
tis declarationes, & conditiones in dicta transactione
insertas

infertas videre vtiles, & conuenientes, & redundare in spiritualem animarum salutem, & licèt tam euidenter de hac vtilitate constare non posset, vt plenè & concludenter per supradicta constat, in dubio transactio
109 præsumenda erat vtilis, arg. *l. f. C. de pactis, & l. si ea, C. de vsur.* vbi dicitur, satis lucrari, qui à litibus eximitur, Roland. *cons. 15. num. 51. vol. 1.* Becc. *cons. 176. num. 18. vol. 1.* Alex. *cons. 226. num. 12. lib. 2.* ibi, *Eo ipso quòd à lite discedatur, dicitur quis habere commodum, & vtilitatem ex alia per quem discedatur*, &c. Rot. *decis. 86. n. 20. cum seqq. p. 6. recent.*

110 Parum refert dicere quòd tres tractatus in transactione interuenientes vno die facti fuerunt, quia nullibi reperitur in iure cautum quòd tribus distinctis diebus interuenire debeant, immò vnius tantùm in alienatione rerum Ecclesiæ exigitur, & sufficit, *cap. sine exceptione 12. quæst. 2.* ibi, *Et cum totius Cleri tractatu, & consensu*, &c. vbi dixi *in collect. n. 3.* Cou. *lib. 1. var. cap. 17. n. 1.* Bonacin. *var tract. et tit. de alienat. bonor. Eccles. disp. 2 quæst. vnica, puncto 4. n. 1.* Ego *in votis decis. Canond. lib. 2. voto 30. n. 22.* Et quicquid sit non stamus in contractu alienationis bonorum monasterij, nec in noua obligatione facienda, sed in antiqua præstandi patientiam ad celebrationem festiuitatum priùs in aliis præcedentibus contractibus, & donatione vltima imposita, & modò repetita.

111 Et quicquid sit, verius & certius est transactionem, quæ finem liti, vt in casu nostro, imposuit, non rescindi prætextu læsionis, quæ multum excedit dimidiam iusti pretij. Ita Cuman. Alex. & Ias. *in l. si quis cum aliter ff. de verbor. signif.* Dec. *cons. 236. num. 33.* Grat. *cons. 118. num. 9. vol. 1.* Ludou. Gom. *in reg. de annali possessore quæst. 2.* Gail. *lib. 2. obseru. 30. num. 9.* Padil. *in l. 1. n. 23. C. de rescind. vendit.* Menoch. *cons. 401. n. 559.* Ludou. Schrader. *cons. 1. num. 466 vol. 1.* Peregr. *cons. 102. n. 41. vol. 4* optimè Anton. Fab. *de erroribus pragmat. errore 10. fol. mihi 209. num. 3.* ibi, *Ille nunc error nobis refellendus est, qui mihi omnium maximus videtur, quod etiam transactionem ex causa immodica transactionis rescindi posse arbitrantur. Quo quid dici potest non dicam absurdius, sed etiam Reip. perniciosius? Nam si Reip. interest lites, quæ in dies ferè singulos innumera emergunt, aut iud cato, aut transactione finiri, fontas autem bona fide id est, non vi, non dolo nunquam restaurari, quemadmodum in iuris libris scriptum est. Quis erit, obsecro, licentiam si ex causa immodica læsionis transactiones rescindi concedatur. Et verò si Pandectarũ ius inspicias, constat non potuisse transactionem rescindi prætextu læsionis, nec si ad quadruplum vsque læsio interuenisset, l. Lucius 78. §. vlt. ff. ad S. C. Trebell.* &c. Et paulo inferius, *n. 7. in fine*, ibi, *Comparatur auctoritas transactionis cum auctoritate rei iudicata, vt intelligamus non minorem auctoritatem esse transactionum quam rerum iudicatarum, quod his ipsis verbis expressum est in l. non minorem 20. C. de transact. imò maiorem esse transactionum scripsit* Harmenop. *lib. 1 tit. 10. Atqui constat sententiam rescindi non posse prætexta quantæcumque læsionis, l. vlt. tot. tit. C. sententiam rescindi non posse*, &c. & iterum *de eodem 8. errore 10. num 10. fol. 111.* Et nuncupatim de læsione enormissima. Rot. *decis. 102. num. 2. p. 1. diuers. & decis. 139. n. 4. p. 2. in posthum. Farin.* alias *p. 4. recent. & decis. 552. n. 2. d. p. 4. recent.* vbi quòd læsio debet esse enormissima in magno excessu, & vltra dimidiam, & allegat Corneum, Deci. Cagnol. Odd. Mantic. & Puteum, ibi, *vt propterea nec dari possit, de læsione, quæ tamen probanda esset enormissima*, &c. *l. Hisp. 34. tit. 14. part. 5.* ibi, *E porende dezimos que la auenencia è el pleito que asse fuesse fecho, que deuese ser guardado tambien por la vna parte, como por la otra, e quanto quier que montasse aquella parte que quitasse al demandador no la podera despues demandar*, &c. iuxta interpretationem Gregorij Lopez *ibi in verb. quanto quier* sic dicens. *Tene ergo menti istam legem partitarum, quæ tollit dicta opinione, immo & vule ista lex quòd etiamsi sit enormissima læsione transactio non rescindatur, cum dicit, quacunque seu quantacunque sit pars*, &c.

Obiectio. IV.

Quòd Ecclesia contractui stare tenetur in sibi proficuis & vtilibus, non vero in damnosis.

Sicut in pupillo & minore claudicat contractus, in hoc quòd ei stare tenentur in sibi proficuis, & vtilibus tantùm *l. si id quod 7. §. fin. ff. de rescind. vendit. l. Iulianus 13. § sed & si quis minorem, iuncto §. præcedenti, & §. si quis a pupillo. ff. de action. empti*, plura refert Card. Pereira *in l. si curatorem, verb. cum non absimilis. num. 25.* Donel. *comment. iuris Ciuilis lib. 12. c. 22.* vbi Osvvald. *lit. K. cum seqq.* 112
Ita etiam in Ecclesia videtur posse contractum claudicare, ad hoc vt ei ipsa stare teneatur in quantum sibi fuerit vtilis, & non alias, *cap. si quis de rebus 4. vers. in iudicio non erit. 12. quæst. 2.* vbi notarunt omnes secundum Mathesil. *sing. 155. incip. Nota quod si minor, vers. idem etiam*, Tiraquell. *ad leges connub. glos. 8. n. 92. & de retractu conuent. ad fin. tit. n. 152. in pr.* Rodoan *de rebus Eccles. non alien. quæst. 20 n. 193. & 197. & quæst. 5. cap. 7. à n. 18.* Surd. *cons. 69. n. 93.* Honded *cons. 100. n. 72. vol. 1.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom 2. c. 201 n. 21 & 3* Card n. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib. 25. tit. 1. n. 48 in fine, & num. 49.* 113
Valet enim argumentum de pupillo & minore ad Ecclesiam, Ego *de locis communib. loco 72. num. 1.* 114

Sed hæc resolutio, in qua obiectio fundatur, nullo modo contractui nostro accommodari potest, in cuius celebratione de transactione loquor, licentia Superioris, & tres tractatus, ac cæteræ necessariæ solemnitates non defuerunt, quo casu nullus dubitauit Ecclesiam teneri stare contractui, & ad illius obseruantiam obligari posse: in hoc tamen priuilegiata solum reperitur Ecclesia, vt si a principio contractum aliquem celebrauerit sine Superioris auctoritate, vel sine debitis iuris solemnitatibus, possit si sibi vtilius videbitur, interueniente auctoritate, vel solemnitate, quæ defecerat, contractui stare, vel illum reprobare si damnosus sibi videatur, vnde fit vt agi valeat aduersus Ecclesiam, sicut aduersus minorem, vt declaret an velit contractui stare, an ab eo recedere. Ita Gabr. Sarayna *ad Mathesil. d. sing. 155. num. 20. vers. quod etiam*, Bernard Diaz *reg. 219. in 7. simili, vers. & stante ista.* Franc. Sarmiento *de redditib. eccles. p. 1. cap. 2. num. 17.* Pinel. rectè explicans *in l. 1. p. 3. n. 34. in princ. & num. 36. vers. quod etiam vrgenter, C. de bonis mat.* Surd. *d. decis. 69. num 13. etiam ad fin.* Perez de Lara *de vita hominum, cap. 18. num. 50.* Cancer. *var. resolut. lib. 1 resolut. 13. n. 45.* Trentacinq. *lib. 1 var tit. de minorib. resol. 8. num. 25.* Fontanel. *de pactis nupt. lib. 4. glos. 3. p. 1. num. 12.* Gonzal *ad reg. 8 Cancel. glos. 56. num. 93.* Nicol. Garc. *de benef. p. 2. cap. 1. n. 75.* Beltramin. *ad Gregor. à V. decis. 467. num. 16. lit. B. ad fin.* 115

Et licèt supponeremus transactionem prædictam à principio fuisse nullam, adhuc Moniales eam pro parte admittere, & pro parte reprobare non possent, sed in totum approbare, vel in totum reiicere tenerentur, arg. *l. cùm quæritur 16. ff. de administ. tutor.* ibi, *aut in totum agnoscere, aut à toto recedere*, &c. *l. si ita stipulatio 19. ff. de operis libert.* ibi, *Quia non debet ex parte obligationē comprobare, ex parte tanquā de iniqua queri*, &c. *l. nam absurdum 7. ff. de bonis libert.* ibi, *Nam absurdum* 116

videtur licere eidem partim comprobare iudicium defuncti, partim euertere, &c. Treuil. *decis.* 46. *num.* 10. *lib.* 2. Caputaq. *decis.* 186. *num.* 2 *p.* 1. & de contractibus cum Ecclesia & Religiosis agens idem resoluit Bald. *cons.* 300. *num.* 3. *lib.* 1. vbi ait quòd donatum Ecclesiæ non simpliciter factum est Sanctum Sanctorum, vt putabat Innocentius, sed cum onere suo, & *cons.* 379. quod est sub *cons.* 377. *num.* 5. *eod. lib.* & *cons* 201. *n.* 1 *vers. si autem nihilie. lib.* 4. Alber *in l.* 4. §. *si ab ignoto. ff. de manum.* & alij, quos refert & sequitur Tiraq. *de retractu conuent. ad finem tit. num.* 6. & 14. Cou. *var. lib.* 2. *c.* 16. *num.* 5. *per tot.* qui loquitur in contractu emphyteutico Ecclesiæ, qui vel in totum debet valere, vel in totum non valere, apertiùs Greg. XV. *d. decis.* 467. *n.* 5. ibi, *Et quod dicitur iudicium sicut contractum posse claudicare fauore Ecclesia, procedit quantum ad hoc vt possint eligere an velint stare iudicio, & contractui, necne, non autem possint actum diuidere, pro parte illum approbando, & improbando pro parte, sed debent totum approbare aut improbare,* &c. Beltramin *ad eumd. lit. B. n.* 16. *vers. verum est.*

117 Et facit quòd aliud agens docet cũ pluribus Thom. Sanch. *de matrim lib.* 1. *disp.* 6. *num.* 16. nempe quòd donatio facta Ecclesiæ non minus quàm facta aliis illius acceptationem requirit, vt fiat irreuocabilis, quia non fit immediatè Deo, sed homini, vnde more humano debet fieri, & consequenter leges aliarum donationum in ea seruandæ sunt.

118 Denique cùm absque dubio in omnibus contractibus id obseruetur, nulla potest esse ratio, qua dictæ Religiones, cum quibus contractus, & conuentiones fiunt, velint se eximere à regula generali, de qua *suprà n.* 95. Tum vel maximè, quia illarum interest promissa seruare, aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere; ratio in iure ad multa deseruiẽs, *l.* 2. §. *sed dominorum interest ff. de his, qui sunt sui vel alieni iuris*, §. *sed hoc tempore, sub eod. vers. Instit. eodem. l. diuus* 24. *vers. nec vllorum magis interest quàm ipsorum, ff. de milit. testam.* §. 1. *sub eod. vers. Instit. eodem, l. ratas* 7. ibi, *Vestra etiam interest. Cod. de rescind. vendit.* vbi ea ratio traditur pro firmitate contractus cum milite celebrati, iunctis quæ in simili circa contractum cum Principe, vel Rep. gestum expendunt Hubert. Giphan. & Ioan. à Sande, quorum meminit Ioseph. Vela *assert.* 13. *num.* 36. *ad fin.*

OBIECTIO V.

Quòd Ecclesia priuilegio gaudet, ne donans donationem illi factam reuocare valeat.

119 HVius priuilegij fundamentum innititur dispositioni text *in cap. verum* 4. *de condit. appos.* cuius hæc sunt formalia verba. *Verùm cùm alicui Ecclesia possessio qualibet interposita conditione donatur, à donatore donum postea reuocari non potest, nisi fortè tali sit conditione collatum, quòd ea cessante debeat reuocari.* Quæ videntur limitare regulam suprapositam, videlicet quòd etiam iure actionis potest agi præcisè ad rescissionem contractus, vel donationis modalis ob non impletum modum, qui donationi ipsi causam dedit: & sic videtur textum locum non habere in donatione facta Ecclesiæ sub aliquo onere, vel modo, ad hoc vt iure actionis reuocetur talis donatio, & res donata ei tollatur ob defectum adimplementi onerum, & modorum impositorum, licèt finalem causam contractui dedisset, & nihilominus textus non negat Ecclesiam obligari non posse ad ea integrè adimplenda; cùm tamen id indecisum remanserit; ac proinde in puris terminis iuris communis, ex reg. *l. præcipimus* 32. §. *fin. Cod. de appellat.* cum similibus. Priuilegium ergo solum in eo consistit, quod licèt contra alios donatarios sub modo finalem causam continente, ob non adimplementum posset agi præcise ad rescissionem; contra Ecclesiam non æque, vt planè constat ex *d. cap. verum*, in quo illa particula *conditione*, idem importat quod modum, seu pactum, vt notaui *in colloll. ad illum text. num.* 6 ex ea ratione, quia textus presupponit donatum Ecclesię adquiri, & postea onus esse implendum, quo casu censetur modus, & non conditio: tum etiam, quia si dicta particula posset intelligi de conditione propria suspensiua actus, nullo modo Ecclesia posset possessionem rei donatæ sub tali conditione ingredi, nisi post eam adimpletam, ex regula text. *in l cedere diem* 213. *vers. vbi sub conditione. ff. de verbor. signif. l. vnic.* §. *sin autem aliquid sub conditione. C. de caduc. tollen.* §. *ex conditionali, Instit. de verbor. signif. l.* 14. *in princ. tit.* 11. *part.* 5.

Sed ex *d. cap. verum*, clarè ostenditur Ecclesiam in possessionem rei donatę ingressam fuisse, siquidem ibi 120
agitur an ea possessio ob non adimplementũ conditionis, seu legis cum qua facta fuit donatio, reuocari posset necne, quod supponit preexistentiam illius, priuatio enim presupponit habitum, *l. nam. etsi sub conditione* 5. *vers. post defectum*, ibi, *gradum non rumpit, quia nullus est. ff. de inoff. testam. l. non potest* 208. alias 209. *ff. de regul. iuris*, ibi, *Non potest videri desisse habere qui nunquam habuit* &c. *cap. ad dissoluendum* 13. *vers. quocirca, de despons. impub.* Et sic dicta particula con- 121
ditione posita in dispositione, vbi vnus possessionem rei priùs ingreditur, idem importat quod pactum siue modum in contractu, aut alia dispositione appositum. *l. societatem* 76. aliàs 77. vbi *gloss.* 1. quam ad hoc præ aliis notat Bald. *ff. pro socio*, *l. qua sub conditione* 8. §. *mortuo*, *vers. idem est. ad fin.* vbi notat Gotofred. *verb. conditioni. ff. de condit. instit. l. liberto* 21. §. *Lucius*, ibi, *conditione suprascripta*, & ibi, *conditionibus testamento adscriptis*, iuncto text. ibi, *parere compellendam* & ibi, *vel repetitione heredes adiuuandos.* vbi notat *glos. vlt. in fine*, ac Doctores communiter, & Gothofred. *ad verbũ conditionibus. ff. de annuis leg. l. Titio centum* 71. §. 1. ibi, *conditio non remittetur*, vbi notat glos. & *l. libertis* 108. *ff. de condit & demonstr. d. l.* 2. §. *fin* ibi, *ea conditione vt Stichum sibi emeres.* iuncto textu, ibi, *mortuo Sticho condictione repetam*, & *l.* 3. ibi, *si conditio repetitioni locum fore*, & vtrobique Doctores. *ff. de donat. l. Caius* 23. *vers. Paulus. ff. de manumiss. l. Manu* 44. vbi notarũt omnes, *ff. de manumiss. testam.* & vltra eos obseruarunt Bart. *num.* 5. & cæteri communiter *in l. quibus diebus* 40. §. *Termilius. ff. de cõdit. & demonstrat.* Tiraq. alia iura & Doctores congerens, *de retractu conuent.* §. 1. *glos. vnica n.* 76. Anton. Gom. *var. resolut. tom.* 1. *cap.* 12. *num* 70. *vers. & in tantum*, Greg. Lop. *in l.* 21. *glos.* 7. *tit.* 6. *part.* 6. Ludou. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 5. & *c.* 15. *n.* 3. post alios Ioan. del Castillo *cõtrouers. tom* 4. *c.* 55. *n.* 34. Eodem modo accipitur & intelligitur, particula illa, *conditione, in d. c. verum* significans, & denotans donatum, & traditum Ecclesiæ sub certo pacto, vel modo, ei reuocari non posse iure actionis ob non implementum, sed tantùm ad obseruantiam eam compellendam, vt intelligit ibi glos. *verb. sub conditione*, & omnes communiter, vt prę aliis videre est apud Tiraq. *de vtr. ... retractu, ad finem tit. num.* 14. & 15. Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 14. *num.* 9. Greg. Lopez. *l.* 6. *glos.* 2. *vers. & nota, tit.* 4. *par.* 5. & ad eum Hermosil. à *num.* 26.

Ratio fundatur in fauore Ecclesiæ ad hoc vt ob non 122
implementum modi, seu pacti, sub quo illi aliquid donatur, etiamsi causam finalem donationi dedisset, ita donatum & traditum Ecclesiæ minimè valeat reuocari, prout reuocaretur aliis donatariis, ex *d. l* 2. §. *fin. ff de donat.* cum similibus, & sic obligatio ad implementum

remaneret

remaneret tantũ:quapropter modus fauore Ecclesiæ intelligitur inducere causam impulsiuam,& non finalem, vt resoluunt Rip. *in l. fin. Cod. de reuocand. donat. quæst. 52. num. 173* Cou. *lib 1. var. cap 14. num. 6.* Surd. *de alimen. tit. 1. quæst. 48. num.* 70. Ex quibus rectè infertur iustè posse Congregationem prætendere, si Moniales nolint obseruare conditiones & capitulationes, propter quas Venerabilis Eques de Gratiis omnia bona sua, annuosque redditus illis donauerat, vt ea restituant, in quo nullibi Ecclesia reperitur priuilegiata ad hoc vt inuito interesse habente bona habeat, & conditiones sub quibus illi fuerunt donata, renciat ac adimplere tenetet;& inter interessatos locum primum obtinet Congregatio, cùm inter conditiones in contractibus appositas ad sui fauorem vna adsit, quòd scilicet Moniales tenerentur admittere in Ecclesia monasterij Congregationem ad suas festiuitates celebrandas,& casu quo id facere recusent, donans reuocat in totum donationem illam,& vult quòd ea bona Patribus Prædicatoribus deferantur, vt ex illis Collegium studentium Fratrum eiusd. sacri Ordinis fundetur in quo Congregationi concedatur locus ad prædictas festiuitates celebrandas, vt *supra* dictum est. Et quicquid sit, eodem priuilegio potiùs gaudere deberet ipsa Congregatio vti locus pius & Ecclesiasticus cùm agit de bonis & iuribus suis conseruandis, proindeque de damno vitando quod iniustè passa est & patitur eiecta, quando enim agitur inter æquè priuilegiatos, potior est causa illius qui agit de damno vitando, Lamberteng.

123 *de contr. el. min. fraud. fin. n. 125. cum seqq.* Greg. XV *decis. 164. & 625. decis. 475. n. 13.* Rot. *decis. 281. n. 10. p. 4. diuersor. in recent. decis. 218. n. 6. p. 2. & decis. 190. n. 30. p. 1.* cum aliis.

Obiectio. VI.

Quòd Congregatio festiuitates suas in Ecclesia conuentus Monialium celebrauit, præcedente illarum licentia & permissione, & non iure proprio.

124 PRæsupponunt, licèt falsò vt infra ostendetur, Moniales facultatiuos fuisse omnes actus a Congregatione gestos circa festiuitatum celebrationes, proindeque ex illis non posse ius aliquod seu præscriptionem acquirere, quia ex illis, quæ facultatis sunt, certum est nullo tempore posse dici alicui ius quæsitum, nec præscriptionem causatam, *cap. possessiones. 16 quæst. 1. l. qui iure familiaritatis ff de acquir. possess. gloss. sin. in l. solet. ff. de offic. Procons.* Cramet. *de antiquit. temporum p. 4. sect. fin. a num. 35. & cons. 111. num. 22. cum seqq.* Bardel. *cons. 143. num. 18. vol. 2.* Surd. *cons. 127. num. 21* Tiber. Decian. *cons. 44. num. 134. vol. 4.* Thesaur. *decis. 16. n. 3.* Valenz. *cons. 94 num* 64. Cancer. *var. resolut. lib. 2.*

125 *cap. 2. de iurisd. omn. iudic. num.* 109. ex generali regula, quæ docet actus meræ facultatis nunquam præscribi, *l. 2 ff. de via publica, l. 1. §. denique; l. si in meo fundo. ff. de aqua pluuia arc. §. quominus*, vbi Bart. *n. 26. in fine*, & Rip. *num 98. ff de flumin* Baldo. *de præscript. p. 4. quinta p. quæst 4. num. 4.* Anton. Gabr. *commun. opin. lib. 5. tit. de præscript. concl. 10.* D. Barbos. *in l. cum notissimi C. de præscript 30. ex num.* 77 latè Castill. *controuers. tom. 7. de tertiis, cap. 32. a princ* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect. 1293. in fine*, Card Mantic. *decis. 167. num. 2.* Posti. *de manutent. obseru. 53. num. 2.* plures per me citati *in collect. ad cap. vt priuilegia 24. num. 8. de priuileg.*

126 Verùm his non obstantibus obiectio prædicta fundatur in falso præsupposito, quòd scilicet actus celebrationis festiuitatum dependeret à voluntate & permissione Monialium, cuius tamen contrarium euidenter apparet tum ex testamento Venerabilis Equitis de Gratiis, quod in casu de quo agitur vim legis habet, ex vulgari illo dicterio, Disponat testator, & erit lex. *l. verbis legis, ff. de verbor. sign. §. disponat. in Auth. de nupt. collat. 4* latè Carol. Maranta *resp. 10. num. 1. cum seqq. p. 1.* Lambert. *de iurepatron. p. 1. quæst. 9. num. 2.* Mieres *de maiorat. p. 1. quæst. 50. ex num* 1. tum ex scripturis donationum,& capitulationum, necnon transactionis, & concordiæ inter dictas Moniales, & Congregationem initæ; ex quibus euidenter apparet Congregationem eandem iure proprio prout præsumitur quis possidere,& non alieno, *l. Titia ff de solut.* Surd. *cons. 135. num.* 14 Rot. apud Post. *in fine d. tract. decis. 40. num. 3.* & nõ sunt gratuita ea, ad quæ nos necessitas adstringit, ead Rot. *decis. 702. num 4. in fin. p. 1. in posthum.* Farin. *diuers. p. 3. recent.* & ex multiplicatis Monialium præfatarum obligationibus titulo oneroso publica auctoritate signatis, habuisse & habere radicatum in se ius ex tot præcedentibus titulis celebrandi festiuitates suas in dicta monasterij Ecclesia, per annos ferè quinquaginta cum multiplicitate actorum quolibet anno continuatorum sine alicuius contradictione. Vnde succedunt duæ iuris conclusiones ab omnibus communi calculo receptæ quarum prima sequitur. Non 127
est materia facultatiua quando præcedit titulus, quia tunc actus sequentes præsumuntur facti in vim tituli præcedentis ad exclusionem actus volontarij, Beltramin. *ad Greg. XV. decis. 62* quem refert & sequitur Ludou. Post. *de manutent. obseru. 53 num* 18 per text. *in l. qui in aliena 6. si is qui ff. de acquir. hered.* vbi probatur 128
actum subsequentem censeri & præsumi factum secundùm formam contractus præcedentis, Alex. *cons. 25. n. 9. cum seqq. lib. 2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 49. num. 4 cum seqq.* Duran. *Rota decis. 8. num. 10. & decis. 387. num. 29.* Surd. *decis. 71. num.* vbi quòd præsumitur gestus in executionem præcedentis contractus, *& decis. 170. n. 13. & decis. 185. & decis. 258. num 33. & decis. 25. n. 7.* vbi quòd præsumitur gestus in executionem eorum, quæ præcesserunt, Villalo *cons. 174. n. 20.* 129
tom 2. Melch. Reinold *obseruat. iuris. lib. 1. obseru. 72. n. 20.* Rot. *decis 389 n. 4. p. 3 recent. & decis. 566. n. 1. eod. p 3.* Et solutio semper præsumitur ex causa præcedentis obligationis facta, *l. quædam mulier. ff. de re iudic.* Rot *decis. 47. n 6 d. p. 3.*

Alia iuris conclusio non minus certa est; quòd ex 130
multiplicitate actorum per continuatum temporis spatium gestorum præsumptio facultatiua excluditur, Rip. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 55. de causa possess.* Card de Grassis *decis. 1. num. 3. eod. tit.* Seraphin. *decis. 212. n. 2. & decis. 323. num. 4*, Beltramin *ad Greg XV. decis. 162. num 11. vers secundo excluditur*, Rot. *d decis. 389. num 4 p. 3 recent.* vbi quòd priuilegium actus facultatiui cessat vbi concurrit immemorabilis. Rota *decis 224. n. 8 p 6 recent.* eadem Rot. apud Ludou. Posti. *in fine sui tract. de manut. decis 42. n. 8 & in recent. decis. 397. n. 3. & decis. 640. num. 3. p. 1.* Cacheran. *Pedem decis. 99. num.* 19 vbi quòd ex diuturna præstatione præsumitur animus obligandi, Caualer. *decis. 286. n. 6.* Steph. Gratian. *discept forens. cap. 681. num. 6.* latè Ludou. Posti. *de manutent. obseru. 53 num. 20.* vbi reddit rationem, quia toties multiplicata gratia non est præsumenda: necnon quòd ex diuturna possessione 131
acquiritur actus considerabilis, & manutenibilis, & *num. 27.* quòd vbi agitur de fauore diuini cultus (prout in casu nostro) non præsumitur materia facultatiua. D. Alex. Raphael. apud me supra *voto 49. num. 28. & 29.*

Sic etiam excluditur præsumptio possessionis iure fa- 132
miliaritatis ex multiplicitate actuũ & continuata possessione; Beltramin. *ad Gregor. XV. decis. 572. n. 8.* Rot. apud Ludou. Posti. *in fine dicti sui tract. de manutent.*

decis. 32. n. 9. Vel per exhibitionẽ tituli præcedentis, Seraphi decis. 342 n. 2. Greg X V. decis. 92. n. 3 Etiamsi titulus esset nullus, idem Greg. X V. decis. 92. n. 4. & Beltramin. d. decis. 572. eiusdem n. 7.

133 Non obstat quòd in scriptura conuentionis initæ
inter D Bernardinum de Almansa Archiepiscopum insule S. Dominici in Indiis occidentalibus ex vna parte, & dictas Moniales ex altera sub die 9. Februarij 1631. reperitur sic inter dictas partes conuentũ. *Item por quanto en la Iglesia del dicho monasterio an hecho y hacen sus fiestas los Esclauos del santissimo Sacramẽto cõ permissiõ del dicho Monasterio, agora su Señoria Illustrissima como tal patrõ perpetuo a instãcia y pedimiẽto de las dichas señoras Abbadessa y Monjas por si y sus patrones, su señoria Illustrissima da permission y tiene por biẽ que los dichos esclauos del sãtissimo Sacramento continuen en la dicha Iglesia, capilla y Altar mayor del dicho monasterio sus fiestas de primeros domingos del mes, octaua y carnes tolendas, dias de toros, y las demas que su Bula les concede. loqual su señoria Illustrissima ni sus patrones no impediran, y esta permission se la hacen con la calidad que si a el dicho monasterio se le offreciere hacer alguna fiesta que sea tan precisa que no lo puedan deferir a otro dia que se ha de preferirla del monasterio a la de los dichos esclauos. y ellos podrã hacer la suya en la capilla de nuestra señora de Gracia o diferirla para otro dia, y por esta permission, ni otra, sea visto auer acquirido ni adquiera adelante ningun derecho de costumbre, possession, temporal ni ordinaria, ni otra de ningun genero, ni para dar lugares, entierros, ni tener otra autoridad alguna de ninguna manera en la dicha capilla mayor, y no ha de ser de periuycio a lo vno ni otro las dichas sus fiestas, ni acer daño en la dicha capilla mayor, grados, ni altares cõ tablados ni adornos que pusieren, y los que se hiciere ha de ser de tal manera que lo susodicho estè y quede libre de todo daño, preiuycio, y nueuo reparo.*

134 Quæ quidem conuentio inter dictas partes inita
aliis preiudicium inferre non potest, qui in ea non interuenerunt, nec illi consensum aliquem præstiterunt, aut postea eis notificata fuit, ex vulgari regula quòd res inter alios acta aliis nocere non potest. l. de vnoquoque. ff. de re iudic. l. res inter alios. de regul. iuris, toto tit. C. res inter alios acta, cum multis per me citatis Axiom. 199. n. 11. tum quia tam Moniales, quàm Archiepiscopus non poterant legem imponere Congregationi super iuribus suis, quæ per titulos præcedentes & anteriores obligationes & transactiones inter ipsas Moniales & Congregationem ex causa onerosa initas, illa iustè obtinebat, nec pariter illi præiudicare in suis festiuitatibus celebrandis, & cum hoc onere facienda erat
135 conuentio, aut facta cum illo præsumi debet, aliàs
enim daremus quòd possent ipsæ Moniales dare quod non habebant, contra reg. tex. in c. nemo plus. de regul. iuris in 6. & l. nemo plus ff. eod. tit. cum similibus à me adductis Axiom. 64. n. 1. nam res transit cum suo onere ad quemcunque vadat. l. is cui opus. ff. de noui ope-
136 ris nunciat. l. si conuenerit. §. si fundus. ff. de pignor. act. c.
ex litteris, de pignor. c. pastoralis, de decim. cum similibus citatis per me Axiõ. 199. n. 5. Et in re sua, in qua alius ius habet, non potest quis ponere legem, quam
137 velit, Anchar. cons. 155. Optimus rationibus, n. 7. &
138 seq. Boërt decis. 320. n. 12. vers. ex quo secundùm. Et in
præiudicium tertij re propria abuti nemini licet, Menoch. de præsumpt lib. 4. præs. 83. n 8. & cons. 226. num. 50. & 51. Ioan. Maria Nouar. quæst. forens. lib. 1. quæst. 63. n. 8. Tum denique, quia illa conuentio habet duas partes inter se distinctas, vnam quæ respicit celebrationem festiuitatum in Capella & Altari maiori, & vult ipse Archiepiscopus quòd Congregatio illas ibidẽ omnino celebrare valeat, ita vt nec per se, nec per suos in eodem patronatu successores dictarum festiuitatum celebratio impediri possit: & quamuis videatur insinuari id fieri ex permissione Monialium, cùm postea dicatur quòd dicta celebratio impediri non valeat, illa permissio iam non potest esse voluntaria, sed deinde fit necessaria quoad hunc effectum, arg. l. non 139
idcirco, in fine ff. de contrah. empt. l. si mandauero. §. sicut. ff. mandati, l. sicut ab initio, C. de action. & oblig. aliàs enim ad nihilum deseruirent verba illa, loqual su señoria, ni sus patrones ne lo impediran, si vtique liberum foret & permissum dicto Archiepiscopo, aut suis pro tempore existentibus in patronatu successoribus festiuitates Congregationis impedire; quia verba debent 140
intelligi ne maneant sine effectu. l. si stipulatus fuero. ff. de verb. obligat. Menoch cons. 122. num. 48 & cons.
373. num. 8 Surd. de aliment. tit. 9. q. 16 num. 9. cùm 141
debeant aliquid operari. l. 3. in princip. ff. de tutelis l. si quando 109. ff. de legat. 1. cum aliis per me citatis Axiom. 222. n. 11. Alteram habet partem illa conuentio incipien. à versiculo: *I por esta permission*, &c. vbi habetur quòd ex hac permissione nullum ius consuetudinis, seu possessionis ordinariæ, vel temporalis, vel cuiuslibet alterius generis Congregationi acquiratur, nec ad danda loca ad sepulchra hominum, nec ad aliam auctoritatem habendam in dicta Capella maiori, ex quibus verbis colligitur consuetudinem & possessionem eo casu impediri, quo Congregatio eam acquirere prætẽdat ad sepeliendum in ea Confratres, vel ad aliam auctoritatem habendam, vbi noto in prima exceptione dictionem illam, ni para dar lugares a entierros, & in secunda, ni tener otra autoridad, quæ in vtráque parte
accipitur, pro neque, Cicer. lib. 5. epist. 1. Nec opibus satis firmi, nec voluntate sunt. Idem lib. 3. epist. Nec 142
enim obscuris personis, nec paruis in causis res agetur; post Paris. & Boui. aduertit Cened. sing. 63. n. 3. Et ita vult hæc dictio sic repetita vt possessio circa illa duo non operetur, non tamen vult vt eundem effectum habeat circa expressa antea in prima parte, quia est implicatiua casus contrarij ad expressa, vt in l. milites ita. §. mulier. ff. de milit. testam. & in l. sacra loca. §. per. ff. de rerum diuis. & in l. nec non. ff. de capt. cum similibus per me citatis dict. 208. n. 2. Quod sine dubio procedit in casu nostro attentis verbis secũdæ exceptionis, ibi, ni
tener otra autoridad, & vbi dictio, otra, hoc est, alia 143
diuersitatem à supra expressis denotat, & diuersa ab expressis includit, l. si fundus sub conditione. §. libertus. ff. de legat. 1. Cened. sing. 4. n. 13. Giurba cons. crimin. 99 n. 7. vbi quòd diuersos modos ab expressis designat, plures per me citati dict. 26. n. 17. Et attenta mente ipsius D. Archiepiscopi, qui publicè dicere solebat, se maximè optare quòd Ecclesia reædificaretur, & Capella maior illius, capax fieret vt in ea Congregatio suas festiuitates commodiùs celebrare posset, & ad hunc effectum potius, quàm ad alium creditur ad fabricam faciendam pecunias dedisse, & sic verba prædicta in ea conuen-
tione siue contractu apposita ex hac mente D. Archie- 144
piscopi contrahentis sunt interpretanda. l. in conuentionibus ff. de verbor. oblig. Perez ad tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 188. quia in contractibus potius mens, quàm verba sunt attendenda, Molin. de primog. lib. 1. c. 4. num. 20. Quod & fortius confirmatur ex obseruantia subsequuta post Ecclesiam reædificatam vsque ad tempus litis motæ, per quam quælibet dispositio declaratur, ad tollendum omne dubium, vt cum pluribus probaui suprà, voto 47. numer. 48. & voto 52. numer. 47. cum seqq.

Sed proh dolor! dicere non erubesco me non se- 145
mel doluisse quòd in illa conuentione inter D. Archiepiscopum & Moniales inita nulla facta sit mentio de

patronatu

patronatu Venerabili Equiti ex rationibus in prima obiectione allatis competenti, & forsan Deus Opt. Max. noluit vt ei tam enormiter præiudicaretur, quando permisit vt pecuniæ a D. Archiepiscopo oblatæ, & cum effectu illis persolutæ ad eum statum peruenissent, vt nec ex minima illarum parte Moniales ipsæ ad fabricam Ecclesiæ se iuuare possent, & aliæ in torno Conuentus fuerunt deperditæ, quod in causa fuit, vt de iustu adquisitionis titulo dubitauerint aliqui, ob quam rationem credunt adiumento illis non fuisse, per ea quæ tradunt Butr. *cons.* 33. *n.* 2. & 3. Card. Tusch. *practic. conclus. tom.* 5. *lit. M. concl.* 25. & eleganter Ioan. de Solorzano *de Indiarum gubernat. tom.* 2. *lib* 1. *cap.* 5. *n.* 101. & 102. vbi ad hoc propositum refert Solonis locum apud Cœli. Rhodig. *lib.* 20. *c.* 35. *Diuitias habere quidem cupio, per iniuriam verò cõsequi nolim, subsequitur enim mox supplicium.* Ouid. *lib.* 1. *Amor. eleg.* 10.

Non habet euentus sordida præda bonos.

Euripides *in Erichtheo.*

Opes legitimas magis quàm rapinas
Colere decet, neque enim diuitiæ iniustæ
Vnquam constantes sunt.

Obiectio VII.

Quòd festiuitates per Congregationem in Ecclesia Monialium celebratæ, & celebrandæ, illarum religiosæ recollectioni impedimento sunt.

146 VEnerabilis Congregatio mancipiorum sanctissimi Sacramenti sita in Ecclesia Conuentus Monialium S. Francisci strictioris Obseruantiæ in ea assolet certis diebus in Bullis Apostol. assignatis festiuitates solemnes celebrare in laudem & venerationem sanctissimi Sacramenti magno Fidelium vtriusque sexus concursu ad generalem Communionem accedentium, ibique prædicatur Dei verbum, & tota die in tabernaculo curiosè & deuotè ac multis luminariis præparato publicè exposita est sanctissima Eucharistia, ac pro deuotis Fidelibus ante illam orantibus, & hanc sanctam Congregationem intrantibus, plenissimæ à Sede Apost. conceduntur Indulgentiæ: quæ festiuitates summa omnium spirituali consolatione ab hinc quadraginta annis ibidem sunt celebratæ, absque vllo Monialium incommodo, imò verò cum multis earũ vtilitatibus, & commoditatibus; participant enim de Indulgentiarum concessione, & de prædicationibus, videntque earum Ecclesiam tanto fidelium deuoto concursu vbique plenam, vbique Communionibus sacris abundantem, concomitante de manè & vesperi suauissimo multarum vocum concentu, absque vlla ipsarum Monialium expensa, nam omnia Congregatio supplet ex collectis à Fidelibus liberali manu datis eleemosynis. In aula verò ad exercitia deputata, & ab Ecclesia multum distanti, congregantur quotidie Confratres, in eáque recitantur Rosarium Beatissimæ Virginis, habetur oratio mentalis per horam, & quandoque sumitur disciplina verberum ad expiationem peccatorum, & pro occurrentibus necessitatibus. Quis dicet ex his grauari posse Moniales, aut conqueri quòd interturbentur, aut eis molestia aliqua infestatur.

147 In Ecclesia Regij Conuentus Monialium discalceatarum huius oppidi Matritensis, in quo Moniales perpetuò à carnibus abstinent, & in summa pœnitentia ac ieiunio sanctissimam vitam degunt, Officia diuina solémniter, & cum excellenti cantu celebrantur, vt refert Ludou. Munoz *en la vida y virtudes del Padre Maestro Fray Luis de Granada pag.* 166 *in princ.* vbi idem de Religiosissimo monasterio Incarnationis eiusdem oppidi Matritensis dicit.

Deuota Congregatio indignorum seruorum sanctissimi Sacramenti, quæ sita est in Conuentu sanctæ Mariæ Magdalenæ eiusdem oppidi per annos viginti & septem in illius Ecclesia festiuitates suas solemni apparatu celebrat ex permissione Monialium, cum magna earum approbatione & spirituali consolatione, in aulaque prope eundem Conuentum accommodata exercitia sua deuotissimè agunt Congregationis Confratres, & à tempore, quo illi pro suis festiuitatibus celebrandis, & exercitiis agendis Ecclesiam, & aulam occupant, Moniales ipsæ magna in temporalibus & rebus monasterij augendis commoda sentiunt non contemnenda. 148

Nouissimè Venerabilis, & pia Congregatio Sacerdotum indignorum ministrorum Saluatoris mundi, quæ primam sedem habuit in Ecclesia Conuentus Monialium Conceptionis B. Virginis, Ordinis S. Hieronymi huius oppidi Matritensis, fuit per me & aliquos deuotos Presbyteros instituta, & primam illius Præfecturam habui; occupatur quotidie in Oratorio propriis eleemosynarum pecuniis empto, in Rosario Beatissimæ Virginis recitando, in oratione mentali habenda, in disciplinis sumendis; extra verò eius Sacerdotes carceres, & hospitalia huius Curiæ visitant, confessiones omnium infirmorum confiteri volentium audiunt illosque consolantur, & aliquibus dulciariis reficiunt, & eleemosynas libenter condonant, in carceribus etiam confessiones accipiunt, prædicant, & sermocinantur, ac nonnullas eleemosynas, & refectiones portant Extra hoc oppidum ad loca circumuicina vadunt peregrinantes, & in eorum quolibet per quatuor vel quinque dies commorantur, absque vlla habitatorum expensa, prædicantes pœnitentiam, Confessiones plures etiam generales audientes, inimicitias conciliantes, & afflictos in Domino consolantes. In Ecclesia prædicti Conuentus Monialium Conceptionis in omnibus Apostolorum festiuitatibus conueniunt, ibique eas celebrant, conuenientes omnes laici ad generalem communionem, & alia opera pia exercenda, quæ à Sacerdotibus illis commendantur: quælibet Dominica die post Vesperum ad Oratorium opera & diligentia aliquorum laicorum confratrum adducuntur rustici homines, qui ad operas suas locandas per plateas conueniuntur, & alij famuli inferioris ministerij, vt addiscant doctrinam Christianam per Sacerdotes edocendam, ex quibus plures tam rudes inueniuntur, vt adhuc primæ Christianæ ipsius doctrinæ elementa ignorent, & pro eo tempore, quo in his ediscendis occupantur, solet expensis Congregationis aliquid his pauperibus erogari, ne occasione lucrandi aliquid pro quotidiana sustentatione retrahantur ab addiscenda doctrina Christiana; plures etiam eo tempore confitentur peccata sua, & solent ad ducentorum numerum aliquando peruenire: de illo gratias Deo reddere nunquam prætermitto, quòd ad hoc insigne opus instituendum, & fundandum me tam fragile, & vile instrumentum elegerit, cùm in hac nostra Congregatione adsint Sacerdotes Religiosissimi in oratione perpetuò perseuerantes, in his operibus piis exercendis continuò assistentes, in missionibus peragendis promptissimi, & obedientes, ac vltrò ad labes sponte se offerentes, in confessionibus audiendis, & in prædicando assidui, doctissimi, & piissimi viri. Moniales, quod nostrum est intentum, his festiuitatibus, & ad eorum exemplum, multùm consolantur in Domino, & hoc diuinum donum ab illo peruenire referunt. 149

Conclvsio II.

Congregatio ab immemoriali, & de tempore motæ litis fuit & erat in pacifica possessione celebrandi festiuitates omnes nobilis,& deuoti sui Instituti in Ecclesia monasterij Monialium strictioris Obseruantiæ S. Francisci,quod vulgo dicitur del Cauallero de Gracia, & faciendi actus accessorios & concernentes celebrationem earundem festiuitatum, necnon exercitia Rosarij, Orationis mentalis, & disciplinæ in Aula ad hoc destinata, in qua possessione manutenenda est.

150 Dandum est mandatum de manutenendo Congre-
gationi in possessione celebrandi festiuitates sui
nobilis,& deuoti Instituti in Ecclesia dicti monasterij,&
omnes actus illi accessorios, & concernentes maiorem
earum decorem, ac faciendi dicta exercitia in aula pro
illis deputata, quia docet de sua possessione de tempore
litis motæ,§. retinendæ, Instit. de interdict. plures refert
Rotæ decisiones & Doctorum allegationes Ludou.Posti.
in tract.mandati de manutenendo obser. 17.n. 1. quibus
addo per me citatos suprà voto 11.n.1.& voto 51. n. 1.
151 Et licèt ad obtinendum sufficeret probare ad summum
duos actus possessorios,ex multis quos refert & sequitur
Ludou Posti.d.tract.obseru.18.à princip. & sic vnam in-
stantaneam siue momentaneam possessionem, Pereg. de
fideicom.art 48.n.38.Mastril.decis.52.n.1 p.1.idem Po-
sti.d.obseruat.18.n. 2. nihilominus tamen ex abundanti
Congregatio vniformes,continuos & pacificos actus ad
mille ferè deuenientes spatio quinquaginta annorum
gestos plenissimè probauit,nihil referente quòd duobus
annis in alia Ecclesia easdem festiuitates celebrauerit,
quia hoc fecit præmittendo necessarias protestationes,
152 animo enim retinetur possessio si possessor discedat cum
protestatione, vel cum animo illam retinendi, §. pos-
sidere,vers.quin etiam,Instit.de interd.Crescent.decis.1.
alias 53.n.3.de causa possess.& prop Ludou.Posti.d.tract.
obseru 17.numer. 18.& 19.Et quamuis, sine veri præ-
iudicio,in protestationibus deficeret Congregatio, quod
153 non est dicendum, adhuc illi concedenda erat manuten-
tio,pro omnibus actibus,in qua illa reperiebatur possi-
dere de tempore motæ litis,idem Posti.d.tract.obseru.73.
à num. 50. præcipuè cum possideat virtute contractus
antea initi, Cæs. de Grassis decis. 4. de causa possess.&
prop.Aloys.Ricc.in collect.decis.collect.1261.vers.amplia
etiam,quos refert,& sequitur Posti. d. tract. obseru.11.
num.6.
154 Cùm ergo sit titulata possessio Congregationis in vim
instrumentorum,donationis,capitulationum, & transa-
ctionum acquisita & obtenta,maiorem exinde adepta est
iustificationem pro manutentione concedenda, Rota
apud Post. in fine dicti tract.decis.139.num. 3. & decis.
155 251. num. 1. cùm semper titulus multum habeatur in
in consideratione etiam in hoc summariissimo possesso-
rio,Caualer.decis.379.n.5.Rota apud Postium decis.5.
156 n.5.vbi ad hoc refert Bald.Verallum, & Thesaurum;suf-
ficiatque præsumptio tituli orta ex longæua possessione
pro manutentione obtinenda, vt ex Rota & Cou. resol-
uit Ioan.de Solorzano de Indiarum gubernat.lib.2.c.28.
num.85.
157 Vnde succedit certa in hac materia conclusio,& vul-
gate axioma,quòd possessor in sua possessione manute-
neri debet à Iudice lite pendente,non solùm de iure,cùm
omnia iura clament vt possessor lite pendente manute-
neatur,sed etiam de stylo omnium Curiarum, ita cum
158 multis Ludou Posti.d.tract.obseru. 2. n.9 cum seqq. Et
possidente Congregatione,non debet interim supersede-
ri in celebratione festiuitatum, quamuis immineret scã-
dalum,quod non adest,ad notata per Curt.iun.cons.207.
n.2.vel.3.Benintend.decis.73.num.6.& 7.Scacc.de ap-
pellat.quæst.1.limit.6.memb.2.n.10.Paz de tenuta lib.
1.cap.101.num.3.& 4 non enim lite pendente poterat 159
aliquid innouari, toto tit. vt lite pend. nihil innouetur,
c.non solùm,de appellat. in 6.Lancel de attent.c.4.limit.
10. Menoch. cons.35.num.14. Rota apud Posti. in fine
d.tract.decis.305.n.1.Azori.instit.moral.p.1.l b 5.c.24.
quæs.9.vers.deinde lite pendente,Carol.Maran resp.21.
n.11.p.1.
Non obstat quòd celebrare dictas festiuitates in Ec- 160
clesia dicti Conuentus, est & fuit semper merè depen-
dens à voluntate Monialium, atqui ex actu meræ fa-
cultatis non acquiritur possessio,seu status manutenibi-
lis, ac per consequens nec datur mandatum de manu-
tenendo,Stephan.Gratian.discept.forens.c.655.n. 49.
Beltramin.ad Greg.XV.decis.262.n.16. Card. Caualer.
decis.286.n.1.& decis.418.n 9 Ludou.Posti.d tract.ob-
seru 53.n.1.hinc inferens n.3.diuturnum hospitem, seu
illum,qui ab aliquo amico in hospitio,& domo recipi-
tur, nullo temporis cursu quærere quasi possessionem
hospitij & domus Ergo,&c.
Quia respondetur negando maiorem ex dictis supra 161
num. 126. cum seqq. cùm dare locum Congregationi
ad celebrandas suas festiuitates, & ad exercitia facienda
sit debitum in vim obligationum, & titulorum præce-
dentium Moniales ad patientiam præstandam obligan-
tium,vnde quando possessio verificatur ex titulo præce-
denti,sine dubio manutentio debetur,Cenci.de censib.in
addit p.2.cap 2.quæst 3 art.9.n.17.Posti. d.obseru 53.
numer. 19. Ad quam excludendam debet euidenter 162
constare materiam esse merè facultatiuam, Seraphin.
decis. 323. numer. 3. Beltramin. ad Greg. XV. decis.
162.in fine.vbi reddit rationem, ne scilicet sub prætex- 163
tu materiæ facultatiuæ de facili sit manutentio dene-
ganda.
Quicquid sit,planè constat olim Moniales celebra- 164
tionem dictarum festiuitatum impedire voluisse Con-
gregationi,& hac de re litem mouisse coram Vicario
generali huius oppidi Matritensis, de qua mentio fit in
instrumento transactionis & concordiæ, vnde succedit
conclusio quòd in actis etiã merè facultatiuis dicitur ac-
quisita possessio quando præcessit prohibitio, seu con-
tradictio cum subsequuta acquiescentia,Beltramin. ad
Greg.XV.decis.162.sub n.16.Melch.Lotter.de re bene-
fic. tom.1. lib. 2. quæst.31.num.29. Rot decis.297 sub
numer. 4.& 5.p.2.diuers. Posti. d.tract.obseruat. 53.
num.28.
Nec obstat quod ex aduerso allegatur, videlicet titu- 165
los in quibus Congregatio fundatur esse nullos, vtpote
quia per vim & metum gesti dicuntur, & ex defectu
solemnitatum,ac proinde nullitate hac stante, debebat
retardari mandatum de manutenendo. Quia responde-
tur totum negando. Primum constat ex dictis suprà n.
106.cum seqq.Secundum patet,quia nullitas contractus
non potest impedire possessori manutentioné,vt de pos-
sidente vigore contractus reprobati, in terminis Cæs.de
Grassis decis.4.de causa possess.Aloys.Ricc.in collect.de-
cis.collect.1261.Posti.d.tract.obseru.61..n.8.Et de pos-
sidente vigore donationis, contra quam opponitur de
illius nullitate,& inualiditate.Rot. decis.270.n.4.p.1.
recent.
Ratio duplex assignari potest, generalis scilicet, & 166
specialis:generalis est,quia ex quolibet cõtractu,& actu
inutili,& nullo transfertur possessio in alium,l.1.§.si vir
vxori,l.quod vxor 16.ff.de acquir.possess.l. nec vllam
13 §.in omnibus.ff.de petit.hered.l.si donata 36. ff. de
donat.inter virum & vxor.l.2.§.1.in fine ff. pro dona-
to.l.1.§ deiicitur vers.denique ff de vi & vi arm. Ma-
tiens.l.8.glos. 2.n. 32. tit. 7. lib.5.Recopil.& glos. 6.
num.1.

*n.*1.Mastrill.*decis.*253.*numer.*13.*p.*3.Sard. *cons.* 276. *à num.*1.*vsque ad* 5.Paz *de tenuta tom.*1.*cap.*28.*ex n.*1. *& tom.*2.*c.*54.*n.*17.Posti.*de tract.obseru.*37.*n.*1. quod tantùm limitatur quando nullitas est adeò clara & euidens, vt non egeat probatione, quo casu omnes doctrinas in contrarium citari solùm intelligit Posti. *d. tract. obseru.*62.*n.*12.

167 Secunda ratio specialis est, quia vbi instrumentum obligationis fuit executioni demandatum (prout in præsenti casu) exceptio nullitatis non releuat ad impediendam manutentionem, Sigism. Scacc. *de appellat.*1.*c.*3.*quæst.*19.*remed.*1.*cõcl.*5.*n.*20.*&* 21.Posti.*obseru.*62.*n.*1.quia illa respicit petitorium, & non est in manutentione discutienda, Rot.*apud eundem Posti. decis.*126.*n.* 8.vbi quòd exceptio nullitatis transactionis respicit petitorium.

168 Denique non obstant exceptiones contra testes oppositæ, quia non admittuntur in isto summariissimo iudicio Cou.*pract.cap.*17.*numer.*4.Christoph. de Paz *de tenuta cap.* 7. *numer.* 7. *&* 9. Seraphin. *decis.* 342. *in fine*, *& decis.* 392. *num.* 2. *& decis.* 561. *num.* 2. Gregor. XV. *decis.*449. *num.* 10. Vnde Beltramin. ad ipsum *decis.* 449. *n.* 11. ait quòd ideo non admitti-
169 tur exceptio quòd testis sit interessatus, & Card.
170 Caualer. *decis.* 223. *numer.* 2. resoluit propterea non obstare exceptionem aduersus Monachum testem, quòd non sit admittendus in hoc iudicio pro suo
171 monasterio.

Quibus fundamentis in iure & facto irrefragabilibus fuit ad fauorem Confraternitatis promulgatum decretum de manutenendo, tenoris sequentis, videlicet.

En la Villa de Madrid à 13. *dias del mes de Iunio de* 1645.*años visto este processo y autos del por el señor Licen. Don Diego Osorio Protonotario y Iuez Apostolico de la causa que es entre partes de la vna, el Doctor Agustino Barbosa Padre mayor, y demas Hermanos y Congregacion de los esclauos del santissimo Sacramento, sita en la Iglesia del Conuento de Monjas descalças de la Concepcion francisca que llaman del Cauallero de Gracia desta Villa de Madrid, y de la otra la dicha Abbadessa, Monjas y Conuento de Monjas descalças franciscas de la Concepcion, que ansi mismo se dicen de Iesus Maria Dixo que sin prejuycio del derecho de las partes en el Iuycio petitorio y possessorio plenario; y en el interim, y hasta tanto que otra cosa se prouea y mande deuia de manutener, manutenia, y manutubo, amparaua y amparò al dicho Hermano mayor, y demas Hermanos y Congregacion del santissimo Sacramento sita en el dicho Conuento y Iglesia en la possession en que ha estado y estauan à el tiempo y quando se mouio este pleito de celebrar sus fiestas, los primeros Domingos de cada mes, y otros dias extraordinarios en el discurso del año, como sō la octaua del Corpus, por ocho dias continuos, quando los señala la Congregacion, y los tres dias de carnestolendas, y todos los dias de toros por las tardes, y las exequias de sus defuntos en la Iglesia del dicho Conuento, Capilla y Altar mayor, y tener creencia con las insignias del santissimo Sacramento, y de poner en la Capilla y Altar mayor de la dicha Iglesia andamio de madera para el Altar y su peana, armandole como les parece, y todo lo demas conueniente, adornando la Iglesia, Capilla y Altar maior y parte que quiere, poniendo muchas luzes, y otros adornos; y de que las dichas Monjas por el sacristan de la Congregacion les den los vestuarios y ropa blanca que fueren necessarios para la celebracion de todas las dichas festiuidades, y para las Missas cantadas, y pulpito, y de tener la llaue cada vno de aquellos dias el sacerdote que ha de desir la Missa mayor cantada, del sagrario del Altar mayor hasta encerrarse el santissimo Sacramento à la noche; y de desir por persona deputada por la dicha Congregacion en todas las festiuidades ordinarias y extraordinarias, y exequias la Missa mayor con Diacono y subdiacono, y comulgar en ella y en otras à los esclauos del santissimo, y de traer musicos e instrumentos de fuera para officiar la dicha Missa mayor y completas, y de combidar y traer predicadores que prediquen en la dicha Iglesia à voluntad de la Congregacion en todas las dichas festiuidades, y de poner los bancos de respaldar y sin respaldar para asentarse los Hermanos de la Congregacion y las personas cōbidadas y otros deuotos que bienen à la Iglesia, diuidiendo con gradas en caso necessario los hombres de las mugeres, y de tener el vso libre de la Capilla de nuestra Señora de Gracia, y la llaue del sagrario della y copon y de comulgar en ella en todo tiempo à los esclauos: y de lleuar tambien para este effecto con su llaue por vn Sacerdote Congregante el santissimo Sacramento de la dicha Capilla de nuestra Señora de Gracia a el Altar mayor para la Comunion general de los esclauos en todos los dichos dias de fiesta ordinarios y extraordinarios, y de boluer despues el copon à la dicha Capilla y Sagrario de nuestra Señora de Gracia: y de pedir limosna con mesa y fuente y libro de escriuir los esclauos, y assentar las limosnas que ello dan, à las puertas de la dicha Iglesia de la parte de adentro y poner estandarte de la dicha Congregacion en todas las festiuidades della, y en el Iueues y viernes santo de cada vn año, y que en la dicha possession no sean inquietados molestados, ni perturbados por persona alguna; para lo qual se den y despachen los mandamientos de manutencion necessarios en forma con penas y censuras, y ansi lo proueyo, mandò, y firmò. El licenciado Don Diego Osorio*

Nimiam post hæc scripta insectandi, ac reprehendendi licentiam assumpsit quidam, qui se prodere non est ausus, in quodam libello furtim in hæc Curia sine nomine Auctoris impresso, in quo multū insudare videtur, non in hac nostra iuris allegatione improbanda, sed in ea rabiosè diffamanda prorumpens in quandam maledicendi audaciam. 172

Quid non audebis perfida lingua loqui?

ex Mart.7 *epigr.* 12. quæ in causa fuit vt Illustrissimus & Reuerendissimus D. meus Iulius Rospillosi in Hispaniarum Regnis Nuntius Apostolicus ex officio sub censuris dicti libelli lectionem prohibuerit, prout etiam prohibuit Supremum Castellæ Consilium, datis litteris & speciali commissione D. D. Augustino del Yerro, dignissimo Curiæ Regalis Præfecto, ad inquirendum, & procedendum, contra omnes culpabiles repertos.

Non est cur ego doleam, cùm certum sit nullum esse tam perfectum opus, quod non vellicare malignitas possit, vt dicit Seneca *lib.* 2.*de benef.c.*2. 173

Magnus Tertullian. *lib.*4.*contra Valent.* duo nobis proponit; vnum circa notitiam Valentini, his verbis: *Sperauerat Episcopatum Valentinus, quia ingenio poterat & eloquio, sed alium ex martyrij prærogatiua loci potitum indignatus, de Ecclesia authenticæ regulæ abrupit (vt solent animi pro prioratu excitati præsumptione vltionis accendi) ad expugnandam conuersus veritatem, & cuiusdam veteris opinionis semini, actu colubroso viam delineauit.* Alterum circa Valentinorum desiderium ne eorum scripta publicarentur. *Nihil magis curant* (vt dicit *cap.*1.) *quàm occultare quod prædicant*; quia *nihil veritas erubescit* (addit *c.* 3. nisi *solummodo abscondi. Ego autem neminem nomino, quare irasci mihi nemo poterit nisi qui ante de se voluerit confiteri, nec de illo queri poterit quisquis de se bene senserit*, vt loquar cum Cicer.*pro leg. Manil.* 174

Non possum non summè dolere, quòd Moniales, quæ strictiorem religiosam vitam ducunt, hac via de me vindictam sumere intendant, & in defensionem 175

prætensi sui iuris talem publicent libellum, prætendentes Congregationem de facto expellere, eam iniustissima lite vexantes, cùm deberent plusquam alij lites effugere, & prorsus euitare, vt admonet Cardinalis Hugo super illa verba Psalmi 84. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam*; qui diuidens tria Populi Dei, secularium scilicet, Clericorum, & Religiosorum, & pacis quoque genera. Pax reconciliationis ad Deum, pax peccatoris ad se ipsum, & pax temporis ad proximum. Concludit, dicens: *Tertiam autem propriè loquitur Religiosis, quibus propriè competit lites nullas habere.* Quod Apostol. 1. *ad Corinth. c. 6.* innuit, dum dicit: *Iam quidem omninò delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Et *ibi in glos.* S. Augustinus ita ait ad propositum: *Perfectis igitur licet sua repetere simpliciter, id est, sine causa, sine lite, sine iudicio, sed non conuenit eis inde mouere causam ante iudicem.* Et Lyra in sensu literali idem declarat: *Licèt enim,* ait ille, *cuilibet licitum sit rem suam in iudicio repetere etiam Religiosis, tamen repetere rem suam in iudicio peccatum est in aliquo casu, vtpote quando de tali repetitione surgat scandalum, vel aliud magnum malum.*

176 In hoc casu adest vniuersale scandalum cunctorum, qui vident Moniales non repetere quod suum est, sed denegare quod Congregationi euidenter debetur, & nulla potest tergiuersatione occultari, & quod peius est, paruipendent Apostolicorum Iudicum mandata, nec illis obtemperare valent, contra quas est danda declaratoria. Cassador. *decis. 6. de causa possess. & propriet.* Cre-

177 scent. *decis. 1. de sequestrat. possess.* Graue enim delictum, & deterrimi exempli est inobedientia, & contumacia, gloss. *in c. duo sunt, 96. dist.* Abb. *in c. 1. n. 10.* & *ibi* Rip. *n. 29. de iudic.* Cou. *in c. alma mater, part. 1. §. 9. n. 3.*

178 *de sentent. excom. lib. 6.* vtpote quæ ex contemptu proficiscitur, & alios ad contemptum prouocat, & ideo censuris coërcenda, vt censuit Rota *in Corduben. dimidia portionis 1. Iulij 1630. coram bona mem. Merlino.*

179 Nec de me possunt Moniales conqueri, cùm ratione officij obligatus essem iura Congregationis pro meo posse defendere, ne illa esse desineret eo tempore, quo ego illius essem Præfectus; quanta vigilantia, quanto studio obtinuerim ostendit causæ exitus, & satis indicat aduersaria potentia, in quo negotio opus fuit plus pro conseruatione iuris quæsiti quàm in eo adquirendo laborare, quia difficilius est Prouincias obtinere, quàm facere, viribus parantur, iure retinentur. Et, vt inquit Ouid. 2. *de remed.*

Non minor est virtus quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illic, hic erit artis opus.

180 Imò, vt dicit Claudian. 2. *Stilich. Paneg.*

—— Plus est seruasse repertum.
Quàm quæsisse nouum.

181 Et Cassiodor. 1. *var. epist.* 25. *De custoditis autem acquiritur laudata perfectio.*

Conchus. nullitatis Ordinis.

Ordinatus sacris Ordinibus per vim, & coactionem præcisam, & absolutam, non recipit characterem, nec tenetur ad obseruantiam voti castitatis; si verò per vim causatiuam, seu conditionalem ordinetur, characterem recipit; sed tamen non tenetur continere, nec prohibetur contrahere matrimonium.

VOTVM LXXVII.

1 *Casus contingentia proponitur, & n. 2.*
3 *Dubia disputanda proponuntur.*
4 *Vis alia præcisa & absoluta, alia causatiua, seu conditionalis.*
5 *Ordinatus per vim præcisam, & absolutam non recipit characterem, nec tenetur ad obseruantiam voti castitatis.*
6 *Baptismus non confertur patienti vim præcisam, & absolutam.*
7 *Ordinatio vbi non valet, nec etiam valere potest præceptum, aut votum quod validæ ordinationi annexum est.*
8 *Character imprimitur inordinato, vel baptizato per vim condisionalem, seu causatiuam.*
9 *Voluntas coacta voluntas est.*
10 *Voluntas coacta sufficit ad impressionem characteris.*
11 *Actus omnis, in quo reperitur non solum simplex voluntas, sed cum qualitate libertatis, & spontaneitatis si fiat coactè, non valet.*
12 *Matrimonium si fuerit metu contractum, est ipso iure nullum.*
13 *Electio metu facta est nulla.*
14 *Dos metu constituta est nulla.*
15 *Castitatis promissio de sui natura requirit qualitatem libertatis à coactione.*
16 *Castitas est voti, non præcepti.*
17 *Continentia suaderi potest, sed non præcipi nolenti.*
18 *Votum vi & metu graui extortum ipso iure est nullum.*
19 *Votum castitatis tacitum à coacto emissum non tenet sicut expressum.*
20 *Puer qui non sit doli capax, si promoueatur ad Ordines sacros, non tenetur continere.*
21 *Potestas in Ecclesia est compellendi puerum sacris Ordinibus promotum vt continentiam seruet, nisi compos factus velit in Ordine permanere.*
22 *Character cuiuslibet Ordinis sacri potest imprimi infanti vnius diei, modò sit baptizatus.*
23 *Castitas non est de substantia & essentia Ordinis Subdiaconatus.*
24 *Ecclesia quandoque dispensat super castitate in ordinato.*
25 *Subdiaconis de tempore primitiuæ Ecclesiæ licebat contrahere matrimonium, & post Ordinis susceptionem anterioribus vti coniugiis.*
26 *Ordo per se ingressus non impedit matrimonium, sed constitutio Ecclesiæ.*
27 *Canonistæ, & Iureperiti referuntur qui tenent Subdiaconum Ordinem suscipientem per vim causatiuam non teneri continere.*
28 *Theologi referuntur idem sentientes.*
29 *Rota Romana idem sentit.*
30 *Concilij Toletani VIII.* cap. 7. *intellectus.*
31 *Subdiaconus per metum & coactionem ordinatus, est verè & propriè Subdiaconus.*
32 *Subdiacono prohibitum est contrahere matrimonium.*
33 *Castitas indicta Ordini sacro ex immediata constitutione Ecclesiæ, secundùm aliquos.*
34 *Continentiæ obligatio sacris Ordinibus annexa est directè & immediatè ex præcepto Ecclesiæ, secundùm nonnullos.*
35 *Obligatio continentiæ Ordinibus annectitur mediante voto proprio ordinatorum secundùm alios.*
36 *Subdiaconi sunt adstricti voto continentiæ simul ex lege*

lege Ecclesiastica immediatè, secundùm aliam opinionem.

37 *Ordo ex adiuncto voto castitatis quomodo dirimat matrimonium?*

38 *Concilium Trid. asserit Subdiaconos vel ex voto, vel ex constitutione Ecclesiæ ad continentiam teneri.*

39 *Votum seruandi castitatem in Subdiacono deriuatur à iure positiuo.*

40 *Ecclesia non intendit grauare fideles inuitos ad perpetuam castitatem.*

41 *Statutum Ecclesiæ de seruanda castitate sacris Ordinibus annexa, ex quibus componatur.*

42 *Doctores referuntur, qui tenent suscipientem Ordinem Subdiaconatus per vim coactiuam teneri continere.*

43 L. Regia 32 tit. 6. part. 1. *declaratur.*

44 *Doctrina ad matrimonij nullitatem facientes bene adaptantur ad similes Professionum, & Ordinum nullitates.*

45 *Metus definitio, & eius natura declaratur.*

46 *Metus debet esse talis, qui cadere possit in constantem virum ad hoc vt Matrimonium, Professionem & Ordinis susceptionem annullet.*

47 *Metus vt dicatur cadens in constantem virum quinque requiruntur conditiones.*

48 *Matrimonium per vim contractum est ipso iure nullum.*

49 *Professio per vim emissa est ipso iure nulla.*

50 *Metus grauitas diiudicatur ex circumstantiis, & qualitate ætatis, sexus, & imbecillitas animi.*

51 *Metus est difficilis probationis.*

52 *Probationes leuiores sufficiunt in metu.*

53 *Indicia, & coniecturæ ad probandum metum admittuntur.*

54 *Probatio difficilis sufficit fieri per coniecturas, & indicia.*

55 *Testes domestici admittuntur in probatione metus.*

56 *Testes singulares in probatione metus reiiciendi non sunt.*

57 *Historia narratur ex qua metus initium sumpsit, & num. 58.*

59 *Persona interposita ad metum incutiendum, & quomodo probetur, n. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. & 71.*

72 *Metus mortis, aut cruciatus corporis, vel abscissionis membri dicitur cadens in constantem virum.*

73 *Reuerentia quam filius præstare debet patri, quando sit sufficiens ad inducendum metum, qui caderet in constantem virum.*

74 *Metus reuerentialis per se solum non est sufficiens ad reddendum irritum contractum.*

75 *Timor rationabilis grauis mali simul cum metu reuerentiali sufficiens est ad annullandum contractum.*

76 *Metus reuerentialis cum verberibus, aut minis sufficit ad irritandum contractum, quamuis non probetur minitantem solitum esse minas exequi.*

77 *Terribilitas personæ cum metu reuerentiali sufficiens est pro nullitate contractus.*

78 *Timor incurrendi parentum indignationem sufficit ad matrimonium annullandum.*

79 *Existimatio prudens, & rationabilis dubitatio de inferendo sibi malo aliquo sufficit ad matrimonium annullandum.*

80 *Qualitas personarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt, multũ inspici solet in eius probatione.*

81 *Testis vnus iuncta aliqua præsumptione metum probat.*

82 *Antonius aduersam semper habuit ad statum Ecclesiasticum inclinationem.*

83 *Auersio & repugnantia multum confert ad metus probationem.*

84 *Antonius fuit instantissimis precibus à parentibus inductus vt Subdiaconatus Ordinem susciperet, & n. 85.*

86 *Preces importunæ, & instantissimæ persuasiones aptæ sunt metum incutere cadentem in virum constantem.*

87 *Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum.*

88 *Persona inducta ad contrahendum per suasionem instantissimam, dicitur contrahere per vim & metum.*

89 *Matrimonium per nimiam importunitatem contractum annullatur.*

90 *Preces importunæ à patre, aliòve Superiore adhibitæ matrimonium annullant.*

91 *Preces, & persuasiones ac periculum grauis indignationis in patre, interuenerunt in præsenti casu.*

92 *Antonius cùm ad Subdiaconatus Ordinem traheretur, cum lacrymis acerbum sui animi sensum exprimebat.*

93 *Lacrymæ & suspiria metus continuationem probant.*

94 *Protestationes & reclamationes Antonij.*

95 *Causa ex qua inductus pater filium vexabat, quomodo cessauerit.*

96 *Protestationes nihil aliud sunt quàm declarationes voluntatis illius, qui protestatur.*

97 *Protestationes declarant animum, & remouent consensum à recepto.*

98 *Protestationes concludenter non probant metum.*

99 *Protestationes multum coadiuuant & opitulantur, præsertim stantibus aliis adminiculis.*

100 *Protestatio præcisè non requiritur quòd fiat in eodem actu.*

101 *Principium meticulosum attendi debet, vt exinde sequuta ab eo regulanda sint.*

102 *Animus quis & qualis fuerit in præteritum, declaratur a subsequentibus.*

103 *Fama & communis vox multum opitulatur ad probationem metus.*

104 *Antonij perpetua repugnantia exercendi actum Ordini sacro annexum, & ascendendi ad superiores Ordines, & numer. 105. 106. 107. 108. & 109.*

110 *Coniecturæ simul iunctæ cùm tendunt ad eundem finem, metum plenissimè probant.*

111 *Singula quæ non prosunt, multa iuuant in materia probationum.*

112 *Vocem in Capitulo non habent nisi ij tantùm Canonici, qui in Sacris sunt constituti.*

113 *Vox pendet à Canonia.*

114 *Canonici dicuntur de Capitulo, licèt non sint in Sacris.*

115 *Vocem in Capitulo habere potius est præeminentia, & fructus Canonicatus, quàm Ordinis.*

116 *Suspensus ab officio est pariter suspensus ab vsu & fructu dandi vocem.*

117 *Suspensus ab Ordine non est suspensus à iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo.*

118 *Irregularitatem non incurrit priuatus iure dandi vocem, si nihilominus illam in Capitulo det.*

119 *Decisiones in Causa Parmen. nullitatis Ordinis declarantur.*

120 *Ordinum*

120 *Ordinum distributio nulla facta fuit in Ecclesia Conchensi.*

121 *Metus causa durante nullus consensus præsumi- libera voluntatis.*

122 *Pater pro filio testificari prohibetur.*

123 *Confessio patris probat metum intercessisse in matrimonio filij.*

124 *Confessio propria est maior omnium probatio.*

125 *Parentum depositiones admittuntur in causa matrimonij spiritualis, & carnalis filiorum.*

116 *Parentes in causis filiorum quando testificari possint.*

127 *Testium nonnullorum integerrima fides aliorum supplet defe ̶ ̶ um.*

128 *Testes singulares probant metum.*

129 *Mina probantur per testes singulares.*

130 *Domestici & familiares, qui tales non erant tempore depositionis, rectè probant,*

131 *Familiares produci possunt in casibus difficilis probationis.*

132 *Familiares bene admittuntur quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest.*

133 *Familiares rectè admittuntur ad probandum ea, quæ in domo peraguntur.*

134 *Metus præsens qualiter requiratur.*

135 *Suspicio metus contractum irritat sicut & metus, intelligo vt num.136.*

137 L. metum autem 9. ff. de eo quod metus causa, *declaratur.*

138 *Concil.Trid.*sess.25.de regularib.c.19.*quo in casu loquatur.*

1 DOminus Antonius Nuñez Treuiño de la Vega, Miles militiæ Sancti Iacobi de Spatha, ac Thesaurarius & Canonicus Sanctæ Ecclesiæ Conchensis felicis recordationis Vrbano VIII. exposuit, quòd aliàs ipse dum vigesimum primum suæ ętatis annum ageret, ad sacrum Subdiaconatus Ordinem se promoueri passus fuit, ad id inductus per vim & metum, qui cadere poterant in constantem virum; cumque nullitatem suæ talis promotionis intenderet, eidem Pontifici supplicari fecit; quatenus D. Episcopo Conchensi committere dignaretur, vt si inquisita per illum super præmissis diligentius veritate; ad Subdiaconatus Ordinem huiusmodi suscipiendum per vim & metum, qui caderent in constantem virum, eum inductum fuisse repererit, præmissorum occasione ad continentiam seruandam non teneri, sed præmissis non obstantibus matrimonium cum quauis muliere nullo aliàs iure sibi prohibita contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, ac in eo postmodum remanere, nec non in paternis & maternis, aliisque sibi legitimè obuenientibus bonis succedere liberè, & licitè posse, prolémque exinde suscipiendam legitimam fore declaret. Quibus supplicationibus Summus idem Pontifex, modo aliquo annuere volens, dicto D. Episcopo per suas litteras in forma Breuis *sub dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die* 28. *Nouembris* 1641. committere & mandare de Apost. benignitatis fauore dignatus est, quatenus vocatis ad id, qui fuerint euocandi, in præmissis omnibus, & singulis, dummodo dictus D. Antonius Nuñez Treuiño susceptionem dicti Ordinis tacitè, vel expressè non ratificauerit, in illoque non ministrauerit, ac data per eum cautione de stando iuri, & iudicato parendo, auctoritate Apost. faciat, & declaret, prout de iure fuerit faciendum & declarandum.

2 Præsentatis Apost. litteris huiusmodi coram Illustrissimo & Reuerendissimo D. Enrico Pimentelio, dignissimo Episcopo Conchen. ac per eum acceptata iurisdictione in illis sibi concessa, coram eo proposuit dictus D. Antonius Nuñez Treuiño se ab hinc quatuordecim annos Subdiaconatus Ordinem suscepisse, & tamen nullo continentiæ voto eidem Ordini annexo adstrictum remansisse, eo quòd dictum Ordinem susceperat per vim & grauem metum cadentem in constantem virum, incussum ab eius parente Emmanuele Suarez Treuiño, sine animo & intentione se obligandi dicto voto, in qua semper immotus perseuerauit, ante & post actum ordinationis, sæpiùs protestando de vi, & metu huiusmodi sibi illato, cum animo statim reclamandi vbi, & quando occasio se obtulerit, & causa metus cessauerit, continuò se abstinendo ab exercitio dicti Ordinis, & à qualibet alia expressa, vel tacita illius approbatione. Sed Promotori Fiscali data copia eorum omnium pro nullitate huiusmodi allegatorum, & facta ex officio contradictione, fuit coram eodem Illustrissimo Domino Episcopo deuentum ad informationes, quibus omnibus perspectis consultus pro veritate dubitatū an constet de vi, & metu sufficienti ad annullandum continentiæ votum Subdiaconatus Ordini annexum, ita ut dictus D. Antonius Nuñez Treuiño continere non teneatur, & ad nuptias libere, & licitè conuolare possit?

Materia ista duas continet inspectiones, vna, quæ respicit fundamentalem quæstionem, *An D. Antonius Nuñez Treuiño per vim & metum sacris Ordinibus initiato fuerit character impressus, taliter quod teneatur ad obseruantiam voti castitatis eidem annexi?* Altera quæ dubij principalis resolutionem comprehendit, petit, *Vtrùm vis, & metus eidem D. Antonio incussus fuit ad hoc vt dicto Subdiaconatus Ordine initiaretur, sufficienter probetur ad effectum, vt non teneatur ad obseruantiam prædicti voti?* 3

Primæ inspectionis Quæstio.

Vtrùm D. Antonio Nuñez Treuiño per vim & metum sacris Ordinibus initiato fuerit character impressus taliter quòd teneatur ad obseruantiam voti castitatis eidem annexi?

HAnc quæstionem arduam appellat Rota *in decis.* 4
561. *sub numer.*11 *p.*1 *diuers.* & subtilissimam, ac de apicibus Iuris dicit Nau. *cons.* 4. *sub num.* 11. *de his qua vi.* Pro terminorum verò cognitione pręsupponendum est magnam quoad propositum reperiri differentię rationem inter vim, & coactionem pręcisam & absolutam, & inter illam, quæ causatiua, seu conditionalis appellatur: nam quando coactio promoti ad sacros Ordines fuit præcisa & absoluta, vt euenit in eo, qui per vim, aut ligaminibus tenetur, non impri- 5
mitur character, nec tenetur ad obseruantiam voti castitatis, prout nec confertur Baptismus, *cap. maiores,* 6
§. *item quæritur, de Baptismo, cap. Presbyteros.* 50. *dist.* Et talis dicitur inualide ordinatus, & vbi non va- 7
let ordinatio, nec etiam valere potest præceptum, aut votum, quod validæ ordinationi annexum est, nouè Auersa *de sacram. Ordin. q.* 1. *sect.* 8. *versic. satis tamen, & seqq.* Cùm verò vis est conditionalis, seu cau- 8
satiua, vt in eo, qui vt euadat periculum, vel mortem, consentit se ordinari, vel baptizari, tunc imprimitur character *cap. de Iudæis.* 45. *dist. cap. vbi ista.* 74. *dist. cap. quod quidem.* 1. *q.* 1. adest enim voluntas licèt indirectè, & voluntas coacta voluntas est, *l. si mulier,* §. *si metu, ff. de eo quod met. causa, cap. merito* 15. *quæst.* 9
1. cum aliis per me citatis *Axiom.* 103. *numer.* 8. Quod sufficit ad impressionem characteris, secundùm 10
glos. *verb. honorem in d. cap. vbi ista.* 74. *dist.* Rot. apud Cæs. de Graf. *decis* 1. *num.* 1. *de his, quæ vi,* aliàs

aliàs *decisione* 560. *p.* 1. *diuers.* & *decis.* 40. *p.* 6. *recent.* & resoluunt per me relati suprà *voto* 37. *numer.* 21. *lib.* 2.

11 De causatiua & conditionali vi D. Antonio facta
hîc à nobis agendum est, cùm non prætendat se fuisse compulsum, aut coactum coactione præcisa, & absoluta suscipere Subdiaconatus Ordinem, quia non fuit ligaminibus tentus vt ordinaretur, sed coactione causatiua, seu conditionali, & sic dubitari non potest de legitima characteris impressione. Difficultas ergo est, an teneatur ad obseruantiam voti castitatis Ordini sacro annexi, quod est præsentis inspectionis intentum. De hac quæstione latè à me actum fuit *d. voto* 37. *à num.* 13. *lib.* 2. vbi tria fundamenta pro negatiua parte, cui tanquam probabiliori adhæsi, in medium adduxi. Alia in eadem causa, pro qua etiam consuluit eleganter, & copiosè cumulauit concollega, & amicus meus D. Doctor Don Gabriel Martinez. Et primum, quia omnis actus in quo reperitur non solum simplex voluntas, sed cum qualitate libertatis, & spontaneitatis, si fiat coactè, siue per voluntatem coactam, non valet, iuxta tex. *in cap. nonficasti* 33. *quæst.* 5. & *ibi* glos. communiter recepta *in verb. licentiam*, quam commendat Abb. *in cap. cum locum, num.* 6. *de sponsal.* prout videmus in matrimonio, in quo requiritur ista voluntas libera, & spontanea, *d. c. cum locum, cap.*
12 *gemma, de sponsalib.* Quòd si fuerit metu contractum,
est ipso iure nullum, *cap. significauit. ; de eo qui duxit in vxor. glos. pen. in cap. veniens, de sponsal.* cum citatis per me *in votis decis. lib.* 2. *voto* 17. *num.* 104.
13 quibus addo Auersa *de matrim. quæst.* 4. *sect.* 2. & in
electione metu facta, quæ pariter est nulla, *cap. vbi periculum, §. cæterum, de elect. in* 6. Ego *in votis decis. lib.* 2. *voto* 47. *n.* 29. & in dote metu constitu-
14 ta, *l. si mulier, §. si dos. ff. de eo quod metus causa,* & in
testamento metu condito, *l. qui testamento, §. vlt. ff. de*
15 *testam.* Castitatis autem promissio de sui natura requi-
rit qualitatem libertatis à coactione, *c. perlatum. de his quæ vi, cap. ad aures, de ætate, & qualit. c.* 1. 31. *dist. cap. præsens.* 20. *quæst.* 3. glos. *in cap. vbi ista, verb.*
16 *honorem* 74. *dist.* Et est voti. non præcepti *cap. inte-
gritas.* 32. *q.* 1. Innoc. communiter receptus *in c. vel non est compos, de tempor. Ordin.* S. Thom. *in* 4. *sen-*
17 *tent. dist.* 25. *q.* 1. Continentia enim suaderi potest, sed
non præcipi nolenti, *d. c. integritas.* 32. *q.* 1. nam, vt inquit Apost. 1. *ad Corinth. c.* 7. *de virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do,* & inferiùs de viduis, ibi, *beatior autem erit, si sic permanserit, secundum meum consilium,* & hanc rationem esse irrefragabilem, dicit Rot. *d. decis.* 561. *n.* 2. *p.* 1. *diuers.*
18 Deinde, quia omne votum vi, & metu graui extor-
tum, ipso iure est nullum, *c. perlatum, c. cum dilectus, de his quæ vi,* S. Thom. 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 5. & 7. *ad* 3. Raphael Auersa *de Ordinis sacram. q.* 4. *sect.* 8. *vers.*
19 *probari solet.* Vnde quemadmodum non teneret vo-
tum castitatis expressum à coacto, siue metuente emissum, ita nec tacitum tenet, in quo minor ratio obligationis inesse videtur, vel saltem par, & æqualis, non maior, ad *l. expressa nocent. ff. de reg. iuris,* & benè considerat Rota *d. decis.* 561. *n.* 14. Et arguendo de voto expresso ad votum tacitum Ordini annexum, tenet hanc sententiam in similibus terminis Innoc. *in d. c. vel non est com-*
20 *pos, n.* 1. *de tempor. ordin.* vbi dicit quòd si puer, qui
non sit doli capax, promoueatur ad sacros Ordines, sicut non potest se obligare expressè ad votum castitatis, ita nec etiam tacitè, & propterea non tenetur continere, nec impeditur contrahere matrimonium, & Innocentium sequuntur Host. *ibi,* & Anchar. *in Clem. fin. in fin. n.* 9. *de ætate & qual.* Nau. *cons.* 4. *num.* 4. *de his quæ vi,* vbi allegat S. Thom. & pulchram illius rationem *in* 4. *sent. dist.* 25. *quæst.* 2. *art.* 1. Bonacin. *de matrim. quæst.* 3. *puncto* 9. *sub num.* 14 & 15. & innumeros pro hac sententia cumulat Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 10. *num.* 3. 4. 5. & 8. vbi tenet expressè non esse potestatem in
Ecclesia compellendi puerum sacris Ordinibus promo- 21
tum vt continentiam seruet, nisi, compos factus velit in Ordine permanere, latè Auersa *de sacram. Ordinis quæst.* 4. *sect.* 8. *vers. secundo, cum seqq.*

Vnde infertur non omnem impressionem characte- 22
ris sacri Ordinis facere ordinatum inhabilem ad matrimonium, cùm aliàs etiam infanti vnius diei, modò sit baptizatus, possit imprimi character cuiuslibet Ordinis sacri, vt per Guillelm. de Monte Lauduno *in Clem.* 2. *de ætate & qual,* tenent alij, quos refert, & sequitur Nau. *d. cons.* 4. *numer.* 4. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 3. *numer.* 8. *& seqq.* & tamen talis infans non tenetur continere ex dictis, & hæc ratio multum placuit Dominis de Rota *in d. decis.* 561. *num.* 6.

Denique, quia castitas non est de substantia, & es- 23
sentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantùm ex constitutione Ecclesiastica, vt probaui *d. voto* 37. *sub numer.*
3. *vers. tertio.* Et videmus quandoque quòd Ecclesia 24
dispensat super castitate in ordinato, vt de stylo Cancellariæ refert Hieron. Paul. *in sua pract. fol.* 34. & de praxi Pœnitentiariæ Apost. Sarnen. *in tract. Breuium,* quos allegat Rot. *d. decis.* 561. *numer.* 7. *& in fine.*
Etenim de tempore primitiuæ Ecclesiæ Subdiaconis 25
licebat contrahere matrimonium, & post Ordinis susceptionem anterioribus vti coniugiis, pro vt vtuntur hodie Græci, vt colligitur ex Gregorio Magno *lib.* 1. *epist.* 42. & refertur *in cap. ante triennium, cum aliis seqq.* 31. *dist.* Et propterea Doctores antiqui, videlicet Archid. & Turrec. *in cap. in præsentia, de probat.* docuere quòd Ordo per se inspectus non im-
pedit matrimonium, sed constitutio Ecclesiæ facta ra- 26
tione Ordinis, vt refert & sequitur Rota *d. decis.* 561. *numer.* 11.

Ex his & aliis fundamentis hanc negatiuam opinionem, videlicet quòd non teneatur continere, nec prohibeatur contrahere matrimonium, qui coactione causatiua, seu conditionali Subdiaconatus Ordinem suscepit, tenent.

Ex Canonistis, & Iureperitis, glos. celebris *verb.* 27
honorem vers. sed hoc non credo, in d. c. vbi ista. 74. *dist.* glos. *verb. conditionaliter, vers. Ioannes dixit quòd non cogitur, in cap. maiores, §. item quæritur, de Baptismo,* vbi sequitur opinionem Glossatoris antiqui Ordinarij *in d. cap. vbi ista,* & præcipuè Hugo *num.* 3. Archid. *numer. fin.* Gemin. *in fine,* & Ego *numer.* 4. Et in *d. cap. maiores, §. item quæritur,* Host. *numer.* 38. Henric. *numer.* 7. Card. *numer.* 1. & Ego *numer.* 18. Turrec. *in cap.* 1. *numer.* 7. *dist.* 72. Imol. *in cap. Ioannes numer.* 21. *de cleric. coniug. & in cap. sacris numer.* 7. *de his quæ vi,* Petr. de Reuenna *in compendio Iuris Canon. tit. de Baptismo numer.* 7. Calder. *cons.* 1. *in fine tit. qui cleric. vel vou.* Barbat. *cons.* 60. *numer.* 3. *& seqq. vol.* 1. Greg. Lop. *l.* 32. *verb. que le tomar à tit.* 6. *part.* 1. Rebuf. *in concord. rub. de Regia nominat. ad Prælat. §.* 1. *verb. sponte,* Mogol. *tract. de iis, quæ vi, cap.* 8. *§.* 2. *numer.* 5. & 23. Nau. *in man. cap.* 22. *numer.* 51. *& seqq. & cons.* 1. *num.* 4. & 5. *& cons.* 4. *numer.* 1. *in* 2. *edit. sub tit. de his, quæ vi, aliàs cons.* 2. *num.* 1 & 3. & *cons.* 4. *numer.* 4. & *cons.* 5. *numer.* 2. *eod. tit. in* 2. *edit.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 51. *numer.* 34. *& seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1597. Gutier. *de matrim. cap.* 94. *numer.* 14. & 16. *in fine,* Vgolin. *de potest. Episcopi c.* 23. *n.* 3. Paul. Squilante *de oblig. cleric. p.* 2. *numer.* 80. Balboa *in c. si verò n.* 22. *cum seqq. de iureiur.* D. Acuña Archiep. Brachar. *in c. inordinatus n.* 2. *dist.* 60. Cabreros *de meta lib.* 3. *c.* 16. *n.* 100. *& seqq.* Ego *de officio & potest. Episcopi p.* 2. *alleg.* 15.

num.

nam.5.vers.negatiua verò pars, & in votis decisiuis & consult.lib.2.voto 37.à num.13.

28 Ex Theologis Asten. *in sum. verb. Ordo 3.numer.* 6. Angel.*eod.verb.3.n.fin.*Rosel.*eod.verb.3.num.*6.Friburg. *in sum.tit.de atate & qualit.Ordin.q.50.& seqq.* Rieard.*in 4.dist.25.art.4.q. 2.ad 3.* Maior etiam *in 4. dist.24.q.2.in solat. ad 5.* Sot. sibi contrarius etiam *in 4.dist.25.q.1.ad 2.& ad 3.*Vmald.*in candebr.aureo p.1. de sacram.Ordin.numer.*26. Emman.Saa.*in Aphorism. verb.Ordo.n.*24.Henriq.*in sum.lib.*10.*de sacram.Ordin.c.*14 §. 3. *& lib.* 12.*de matrim.c.5.num.* 9.*lit.Q.* Vega *in sum tom.2.cap.57.casu* 6.Fr Emman. Rot. *in sum.tom.1.cap.*224.*numer.5.& tom.2.cap.*96. *numer.* 4.Villalob.*in sum.tom.* 1. *tract.*14.*diffic.* 14.*n.*4. Rebell.*de oblig.Iustit.p.* 2.*lib.*1.*q.* 5. Sayr.*in claui Regia lib.6.cap.4.num.*20.Azori.*instit.moral.p.1.lib.13.cap.* 14.*q.*8.Ægid.*de Sacrament.p.2.disp.* 20.*dub.*14.*num.* 145 Sanchez *de matrim.lib.* 7.*disp.*29. *numer.* 5. Bonacin.*eod.tract.q.3.puncto 9.num.*11.*& seqq.& in Decalog.super 2.precept.disp.4 puncto 3.numer.*9.Iul.Cæsar Madius *de sacris Ordin c.3.num.*7.Marchin. *de sacram.Ordinis,tract.2.p* 6. *diffic.* 9. nouissimè Raphael Auersa *de Ordinis sacramento q.4.sect.8.vers.putandum pag.*165.Machado *en su perfeto Confessor, y Cura de Almas lib. 3.p. 1. tract.4. docum. 5. numer.* 3. & latiùs *lib. 4.p. 1. tract.7. docum.* 13. *num.* 5. Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 2.cap 2.dub. 3.n.* 11.nouissimè Hieronym.Garcia *en la suma Moral de las excelencias del Sacerdocio trat. 1. diffic. 1. duda.5. puncto 6. à num* 58.

29 Item Rota Romana, vt constat, *ex d decis.* 561. *n. 1.in fine p.1.diuers.*intitulata, *Valentina nullitatis Ordinis*, quæ est *decis.*2.apud Cæs.de Grassis *sub tit.de his quæ vi*,vbi præuio discursu in prima positione extensos & iuribus, rationibus, & auctoritatibus maturè consideratis(verba sunt decisionis) æquior visa est Dominis, & iustior opinio negatiua,quòd non teneatur continere. Eadem Rota *in causa Conchen. nullitatis Ordinis 27.Ianuarij 1606.coram bonæ mem Peñia RotaDecano*,quæ est *decis.* 105. *p. 3.recent.* aliàs *p.1. in posthum.Farin.*vbi *num.2.& 4. in fine* præsupponitur hæc opinio negatiua; eadem Rota *in Parmen. nullitatis Ordinis*, quæ est *decisio* 30. *numer.* 8. *par.* 6. *recentior.* vbi censuit suscipientem Ordines per vim coactiuam, quamuis sit character impressus, non teneri continere.

30 Rationes verò consideratæ à Doctoribus contrariam opinionem tenentibus facilem habent solutionem, & in specie ad exemplum de Baptismo per vim, metum, aut coactionem causatiuam, qui ratione solius characteris impressi tenetur omnino ad obseruantiam legis Christianæ,*c.de Iudeis.45.dist.* Respondi *d.voto 37.n.* 14.Ad Conc.Tolet.V I I I. *c.*7.cuius verba refert Sanchez *d.disp.29 sub num. 4. lib.* 7.etiam respondi *eod. voto 37. numer.* 16.& nouissimè Raphael Auersa *de Ordinis sacram.q.4.sect.8.vers.ad auctoritatem*, & vltra ibi dicta certum videtur verba illa non inueniri in prædicto Concilio, sed alia affinia, ex quibus vix est quòd talis dispositio desumi possit, vt patet ex *tom. 3. Concil. fol.191.& seqq.in impress Venetiis anno* 1585. & ex *collectione Concilij Hispania impress. Matriten. anno* 1593.*fol.* 432. & ex textu eiusdem Concilij, quem transcribit Basil.Pont.*de matrim.lib.7.cap.29.n.* 11. Et ad illud de regula accessorium pariter respondi *eod.voto 37.num.*17.

31 Aliæ sunt minus principales,& quæ non tantùm vrgent;sed ne aliquid intactum relinquatur,breuiter sunt proponendæ,& breuissimè adducendæ responsiones: & ad illud quod Subdiaconus per metum, & coactionem ordinatus, est verè & propriè Subdiaconus, arg. *c.quod quidem,in princ.& in §.opponitur. 1.q.1. & d. c.maiores,§.item quæritur, de Baptism.* cumque huiusmodi Ordini sit prohibitum contrahere matrimonium, 32
c.in præterito,iuncta glos.*in 84.dist. d.c.ante triennium 31.dist.c.à multis.de atate,& qualit.c.erubescant,c.nemo, & c.placuit.32.dist.* Videtur præcisè sequi quòd teneatur viuere in perpetua continentia tanquam verus Subdiaconus. Respondetur quòd licèt negari non possit Subdiaconatum metu susceptum esse verum Subdiaconatum, non tamen inde sequitur quòd præcisè sit illi annexum continentiæ votum, cum aliàs ad susceptionem Ordinis sufficiat voluntas etiam coacta, ex dictis; votum autem necessariò requirit voluntatem liberam saltem à metu, vt dixi *suprà numer.* 6.

33 Sunt qui existiment ex eo quòd castitas est indicta Ordini sacro ex immediata constitutione Ecclesiæ, non videri requiri voluntatem ordinati, cum Ecclesia potuerit apponere onus rei suæ, ex traditis per Turrec. *in d.cap. Diaconus,num.2.dist.27.& in cap.nullum, nata.1.& 2.dist.*28.& eo ipso quòd imprimitur character, ordinatum etiam inuitum manere adstrictum ad perpetuam continentiam, ac propterea infantem si ordinaretur in Diuinis manere similiter perpetuò obligatum ad eandem continentiam, & si contraheret matrimonium, illud non tenere, expressè resoluit Petr.de Paludano *in 4.dist.*37.cuius opinionem refert, & videtur sequi D. Antonin. *in sum.p.3.de impedim matrim.cap.*8. vbi reddit rationem, quia taliter ordinatus obligatur ex statuto Ecclesiæ, non voto suo quasi quòd votum requirat voluntatem, non autem constitutio Ecclesiæ:& hanc opinionem defendit Basil.Pont *d. lib.7. cap.19.n.3 & 15.*& alij, quos cumulat Sanchez *d. lib.7.disp.30.n.1.*

34 Verum siue sustineamus opinionem eorum,qui asserunt obligationem continentiæ sacris Ordinibus annexam esse directè, & immediatè ex præcepto Ecclesiæ imponentis talem obligationem iis,qui ordinantur, de qua Scot.*in 4.dist.37.q.1.* Palud.*quæst.* 1.*art.*2.Valent. *de Ordine quæst.5.puncto 5. & lib.de cælibatu,quæst.1.* Paleoth. *de nothis & spur.cap.*16.Gutierr.*Canon.lib.* 2. *cap.* 7. Auersa *de sacram. Ordin. quæst. 4. sect. 7. vers. præferendus, pag.* 154. & alij; pro qua opinione solet allegari Concil. Illiberitanum *can.* 33. & receptum à tota Ecclesia Latina, vt per Hurtad. *de sacram. Ordin.diffic.*26.

35 Siue teneamus aliam opinionem affirmantem hanc obligationem Ordinibus annecti mediante voto proprio ordinatorum ex auctoritate D. Gregorij *lib. epist.* 42.vbi expressè præcipit, vt nullus deinde Subdiaconus ordinetur, nisi priùs se castè victurum promiserit, relati *in cap.nullum.* 28. *dist.* & ex Concil. Tolet. I I. relato *in cap.de iis,ead.dist.*& ex Concil.Toletano I V. *cap.*26.relato *in cap.quando,ead.dist.*Caiet.*tom.1.tract.* 27.Medina *in lib.de continentia cap.* 2.Vazq.*disp.*247 Ban.2.2.*quæst.*12.*art.1.concl.*2.Bellarm.*lib.1.de cleric. cap.18.& lib.1.de Matrim.cap.*21. Suar.*tom. 3.de Relig.lib.9.cap.*17.Marchin.*tract.2.de Ordine,p.6.cap.*8. *diffic.* 6.

36 Siue etiam amplectamur aliam quòd Subdiaconi sint adstricti non solùm voto Ordinibus sacris ex lege Ecclesiastica annexo,sed etiam simul ex eadem lege Ecclesiastica immediatè,vt per Ægid. *de Sacram.Ordin. disp.20.n.13.part.*2.Rebel.*de obligat.Iustit.lib.3.q.*10. Bonacin.*de matrim.q.3 puncto 9.numer.*13.vbi ex pluribus Conciliis, & auctoritatibus tenet promotum non posse contrahere tam in Ecclesia Latina, quàm in Græca.

37 Siue etiam aliam tueamur, videlicet Ordinem ex adiuncto voto castitatis habere quòd impediat matrimonium, dirimere autem ex eo quòd illi voto castitatis adiuncta est ea solemnitas, quæ inhabiles reddit ad

matrimonium

matrimonium Sacris initiatos, prout expressè illam tenent D. Thom. 1. *in 4. dist.* 37. *quæst.* 1. *art.* 1. Card. Bellarm. *lib.* 1. *de matrim. cap.* 24. Richard. Capreol. Sot. Valent. quos refert, & sequitur Basil. Pōt. *d. lib.* 7. *c.* 27. *n.* 7.

38 Sine denique sequamur alias opiniones, quas lato calamo referunt Basil. *loco proximè citato*, & Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 27. *n.* 9. & 14. ac Machado *en su perfeto Confessor lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 7. *docum.* 13. *n.* 3. & superuacaneum esset discutere, cum sacrosanctum Concil. Trid. hoc determinare noluerit, vt patet *sess.* 24. *can.* 9. ibi: *Non obstante lege ecclesiastica, vel voto*, &c. & Rota *in d. decis.* 560. & 561. promiscuè dicat vel ex voto, vel ex constitutione Ecclesiæ esse adstrictos.

39 Hoc tamen vnum est quòd votum istud siue obligatio seruandi castitatem deriuatur à iure positiuo, id est, à sacris Canonibus, & legibus Ecclesiasticis, non autem à iure diuino; cùm Apostolus dicat epist. 1. ad Corinth. c. 7. *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do*; & inferiùs loquendo de viduis, ibi: *Beatior autem erit si sic permanserit, secundum meum consilium*, &c. & passim agnoscunt tam Iuristæ, quam Theologi, quos plena manu refert, & sequitur Raphael Auersa *de sacram. Ordin. q.* 4. *sect.* 3. *vers. nunc præsenti pag.* 132.

40 Ex quo infero quòd cùm Ecclesia sancta Dei non intendat grauare fideles inuitos ad perpetuam castitatem, vt egregiè materiam discutit, & hanc partem defendit Turrec. *in d. c. Diaconi, per tot.* 27. *dist.* & *in dicto c. nullum, n.* 1. 28. *dist.* quē refert Raphael Auersa *d. q.* 4. *sect.* 4. *vers. secundo, pag.* 136 Si Subdiaconatus fuerit coactè susceptus, suscipiens non tenetur ad perpetuā continentiam, nec prohibetur contrahere matrimoniū. Ratio est, quia non resistit constitutio Ecclesiastica, cùm Ecclesia id non intendat, minusque resistit votum, cùm stante metu, & coactione sit ipso iure nullum, vt bene ratiocinatur Bonac. *de matrim. q.* 3. *puncto* 9 *sub n.* 11.

41 Nam licèt Ecclesia potuerit imponere legem, & conditionem rei suæ, ad *l. in traditionibus, ff. de pactis, l. iure mandata, C. mandati*, hoc tamen noluit facere nisi in sponte, & liberè volentem, vt repetitis verbis dicit Turrec. *in d. c. Diaconi n.* 2. 27. *dist.* & *in d. dicto cap. nullum, num.* 1. 28. *dist.* vbi ait quòd statutum Ecclesiæ de seruanda castitate sacris Ordinibus annexa componitur de duobus, videlicet de auctoritate Pontificis, & de voluntate subditorum libenter obtemperantium, super quo meritò extollit Latinos, qui statuto voluntariè se subiecerunt, & inuehitur aduersus Græcos, (qui prioribus vtuntur coniugiis post Sacerdotia) eo quòd dederunt tergum (sunt verba Turrecrematæ,) & quia non consenserunt in tam nobile statutum, vt vasa sua seruarent munda, ablatum est eis Regnum. id est, intelligentia Scripturarum, & datum est genti facienti fructum eius.

42 Ex quibus apertè colligitur hanc negatiuam opinionem tot fundamentis; & Doctorum auctoritatibus corroboratam, verissimam esse, & in praxi tenendam, licèt affirmatiua non sit penitus rationibus, & scriptorum decisionibus destituta, quin pro ea plures adduci possint à multis non contemnendæ auctoritatis receptæ, quos cumulat Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 29. *num.* 4. Rota *d. decis.* 560. *num.* 6. & *d. decis.* 561. *sub num.* 1. & Azor *instit. moral. p.* 1. *lib.* 3. *cap vit. quæst.* 8. Sed si bene considerentur, non multùm vrgent, vt *suprà* dicebam; nam eorum aliqui, quos reprehendit Rota *d. decis.* 561 *sub num.* 13. nimis inaduertenter, & inconsideratè mouentur exemplo baptizati per metum, cui respondi *dicto voto* 37. *n.* 14. Quidam autem videntur sibi contrarij, vt per Sot. *de Iustit. lib.* 7. *quæst.* 2. *art.* 5. *ad fin.* Alij verò mouentur ex friuolis admodum & nudis rationibus, vt Basil. Pont. *de Matr. d. lib.* 7. *cap.* 29. *per tot.*

Cæteri denique (inter quos annumerati possunt Paul. Comitol. *resp. moral. lib.* 1. *quæst.* 55. *num.* 3. *cum seqq.* Sot. *de Iustit. lib.* 7. *quæst.* 2. *art.* 5. Vazq. *d. sp.* 246. *c.* 3. Siluest. Tabiena, Armil. & alij *ex Summistis in verb. Ordo*, Petr. de Ledesma *de matrim quæst.* 51. *a.* 1. 4. citati à Diana *tom.* 1. *tract.* 4. *resolut.* 193. ouium instar alios sequuntur sine vllo doctrinarum examine, quorum nonnulli moueri videntur ex his, quæ decidit Rota *d. decis.* 560. *sub num.* 5. *ead. p.* 1. *diuers.* dum tenere videtur partem affirmatiuam, quòd scilicet taliter ordinatus teneatur continere, esse magis communem, & dum *n.* 6. asserit quòd domini de Rota magis inclinabant pro prædicta opinione affirmatiua, & dum *n.* 12 affirmant hanc opinionem prouidere magis saluti animæ, & esse magis conuenientem honestati Ordinis sacri, & propterea Dominos de Rota securius existimasse, quòd taliter ordinatus omnino peteret dispensationem à Papa. Sed, salua eorum pace, loquuntur vt parùm practici in extendendis Rotæ decisionibus, & de stylo Curiæ; quem si scirent, vtique dicerent allegatam *decisionem* 560. non esse vere decisionem Rotæ, sed discursum Cæsar. de Grassis, tunc Auditoris, & illius causæ Ponentis, vt patet ex voti illius contextu: Rota enim habet hunc stylum quòd in materiis arduis, quando ob difficultates occurrentes non potest capi fixa resolutio, commendatur Ponenti vt pro dilucidatione materiæ, & faciliori resolutione capienda, extendat desuper discursum problematicè. Et patet euidenter, quia allegata *decis.* 560. vbi est discursus, *in causa Valentin. nullitatis susceptionis Ordinis Subdiaconatus*, fuit extensa *sub die* 15. *Ianuarij* 1574. postea verò fuit reproposita eadem causa, & capta resolutio pro negatiua opinione, *sub die* 22. *Martij eiusdem anni in d. decis.* 561. *d. p. diuers.* vt videre est apud eundem Cæs. de Grassis *decis.* 1. & 2. *de his quæ vi.*

Et eorum aliqui, quorum numerum implet Gutier. *de matrim. cap* 94. *num.* 16 *in fine*, ita mouentur *lege Regia* 32. *tit.* 6. *part.* 1. vt existimarent quòd licèt de iure communi sit tenenda opinio negatiua quòd taliter promotus non teneatur continere; nihilominus, stante dispositione istius legis in his Hispaniarum Regnis, procuIdubio videtur tenenda, & obseruanda opinio affirmatiua: verba autem legis, quibus innititur, sunt quæ sequuntur, *de partido el derecho de la santa Iglesia desta manera, que si alguno fuesse premiado que reciba orden, amenazandole que le tomarà el beneficio sino se ordenare, maguer aquel consienta, que por tal miedo como este, pues recibio la orden de fuera ya finca el alma dentro señalada por ella, demanera que es tenudo de viuir sin casamiento.* Sed illa parùm, aut nihil vrget, quia omisso quòd leges Principum sæcularium non possūt aliquid disponere circa res Ecclesiasticas, minusque circa Sacramenta, nec quatenus adesset dispositio Canonica in hac materia, quam inuenire non potui, esset desumenda interpretatio (vel subsidiaria dispositio quatenus deficeret) ex legibus Regni, iuxta text. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Constit.* & *cap. nouit, de iudic.* Vera solutio est quòd prædicta *lex Regia* 32. loquitur de iusta compulsione, videlicet quando ob non susceptionem sacri Ordinis Prælatus vrgente necessitate, vel statuto Ecclesiæ comminatur beneficiatum ad illum assumendum sub pœna priuationis beneficij, quo casu cùm compulsus nullam iniuriam passus fuerit (qui enim iure suo vtitur, nemini facit iniuriam, ad *l. iniuriarum*, §. 1. *ff. de iniur.*) tenetur omnino ad continentiam, & ad cætera Ordinis onera, vt bene in proposito dicit Henriq. *lib.* 10. *de sacram. Ordin. cap.* 14. *num.* 3. *lit. T.* quem sequitur Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 29. *n.* 10. Vel, vt non ineptè dicit Gregor. Lop *in d. l.* 32. *verb.* 43

que le tomar an el beneficio,in fine, loquitur de leui
metu,qui cadere non poterat in virum constantem, ve-
luti si incutiatur de perdendo beneficio, si non ordine-
tur,qui dici non potest grauis metus mortis, cruciatus
corporis,aut similis,qualis requiritur ad hunc effectum,
iuxta notanda *infrà n.17.*

Secundæ inspectionis Quæstio.

*Virùm vis & metus D.Antonio Nuñez Treuiño incus-
sus ad hoc vt sacro Subdiaconatus Ordine initiare-
tur,sufficienter probetur ad effectum,vt non teneatur
ad obseruantiam voti castitatis dicto Ordini annexi?*

PRo præsentis quæstionis resolutione aliqua sunt à
44 me breuiter præmittenda, & in primis præsuppo-
nendum omnes doctrinas,& decisiones ad matrimonij
nullitatem facientes, bene adaptari ad similes profes-
sionum,& Ordinum nullitates, cùm ab omnibus ferè
vtriusque Iuris, & sacræ Theologiæ Professoribus æ-
quiparentur, nec verisimilis differentiæ ratio inter eas
assignari possit,vt ex Suar. & Sigismundo de Bononia
dixi *supra lib.2 voto 37 n.7.*
45 Secundò præsupponendum est, metum esse quandã
voluntatis passionem contra naturam, & voluntatem
meticulosam esse quandam tacitam contradictionem,
quæ magis accedit dissensui, quàm consensui, Bald.*in
rub.de his quæ vi,in Decretal.n.6.& 8.& in cap.super
hoc,de renunciat.n.3.vers. & nota, & in c. cum terra
14.n.6.de elect.& in c.cùm inter R.num.5.eod.tit.*No-
guerol *allegat.Iuris tom.1.alleg.29.n.* 13.Et sunt pul-
chra verba eiusdem Baldi, quæ naturam metus mirificè
declarant, *in tract. schismatis*, ita loquentis. *Est enim
meticulosa voluntas,prægnans,impura, & multiplicans
quendam dissensum cum consensu,& quandam cum af-
firmatione negationem:habet enim in superficie volitio-
nem,in medulla nolitionem,& scinditur cor hominis in
duas partes,& vna pars est velle, altera non velle;pri-
ma superficialis,secunda realis*, &c.
46 Tertiò præsupponendum est,ad effectum inducendi
nullitatem matrimoniis contractis,professionibus emis-
sis,& Ordinibus receptis ex causa metus, requiri quòd
metus illatus fuerit talis, qui in virum constantem ca-
dere possit; vt colligitur ex text. *in c. cùm locum*, & ibi
glos.*in verb.metus,& in c.consultationi,in fine,de spon-
sal.& in c. significauit, de eo, qui duxit in vxor. & in
l.metum, ff. quod metus causa*, Doctores communi-
47 ter *in cap.2.de his quæ vi.*Ad hoc autem vt metus dica-
tur cadens in constantem virum, quinque requiruntur
conditiones,de quibus Baldel.*lib.1.moral.disp.*17.Ioan.
Machado *en su perfeto Confessor, y Cura de Almas
lib.2.p.1.trat.3. docum. 5. num. 2.cum seqq.* Prima est
quòd malum,quod timetur,graue sit, ex *l. metum la 1.
ff. quod metus causa*, ibi: *Metum accipiendum
Labeo dicit non quemlibet timorem, sed maioris mali*,
quod glos.explicat,id est,magni mali. Secunda vt timẽs
non vanè,leuiterque credat illud malum sibi imminere,
sed probabiliter, & rationabiliter, ex *l. metus la 2.ff.
eod. tit.* ibi:*Metum autem non vani hominis timorem,
sed qui merito*,&c. & ex *l. nec timorem, §. proinde el
1.ff.eod. tit.* Tertia vt metum incutiens sit potens mi-
nas executioni mandare,ex *l. famosi, ff.ad leg. Iuliam
maiest.*ibi: *Nam & persona spectanda est an potuerit
facere,& ante quid fecerit*,&c.Quarta vt metum incu-
tiens minas exequi solitus sit, ex *d.l.famosi*, in citatis
verbis, ibi, *& ante quid fecerit*, & *in l. vnic.C. si quis
Imper.maled.*ibi,*& personis hominum dicta pensemus*,
&c.Quinta & vltima,vt non possit timens de facili oc-
currere malis, quæ timentur, nempe implorando auxi-
lium alicuius,vel Superiorem consulendo, ex *ex l fin.
ff. de eo quod metus causa*,ibi, *Cùm potuerit ius publi-
cum inuocare,& adire aliquem potestate præditum. qui
vtique vim eum pati prohibuisset*, &c. quas conditio-
nes recenset mei amicissimus D. Alexander Raphae-
lius apud me *voto 16. num.* 7. qui Auditoris generalis
Nunciaturæ Hispaniæ officio functus fuit, ex Cingulo
oriundus,Piceni Vrbe à Labieno Pompeianarum par-
tium Duce exædificata, vt Cæsar scribit, in colle sita,
cuius latus Misco amnis,qui nunc *Muson*, alluit, Lean-
dro teste.Olim Episcopatu insignis fuit,nunc Auxima-
ti Antistiti subest.
Quartò, præsupponendum est matrimonium per 48
vim contractum;& professionem,ac Ordines metu re-
ceptos ipso iure nullos esse,deficiente enim libero con-
sensu,deficit quoque efficiens causa illius, vt in matri-
monio probant *cap.sufficit.27.quæst.2.cap.2.de his quæ
vi,cap.cùm apud,cap.cùm locum,de sponsal.d.c. signifi-
cauit*, Sanch. *de matrim. lib. 4.disp.12. n.18.*Farin.*in
fragm.crimin.part.2.verb.metus n.18. & n.26.* Marta
in votis nouiss.decis.votum 64.n.1. Gutierr. *de matrim.
c.77.n.21.*Et in professione Rot.*decis.175.n.5. p.1.re-
ceat.* & in Toletana professionis 19.*Nouembris* 1614 49
coram Vbaldo sen. Et in susceptione Ordinis, vt dixi-
mus *supra in quæstione prima inspectionis.*
Quintò præsupponendum est in diiudicanda metus 50
probatione attendendas esse circunstantias & qualita-
tes ætatis,sexus,seu imbecillis, aut fragilis animi,*l. 3.ff.
ex quibus causis mai.*Nauar.*in man.c.22.n.51.*ibi *Sex-
tùm quod etiam omnis rectus Iudex considerabit in alio
alij generis metus,non solum obiectum, sed etiam cir-
cunstantias fortitudinis, vel fragilitatis non solùm se-
xus,vt dicit prædicta glossa,sed etiam ætatis,innata ma-
gnitudinis,vel paruitatis animi*,&c. Menoch. *de arbi-
trar.casu 136.n.4.*ibi:*Iudex ergo noster,prudens,ac dili-
gens,iustum metum arbitrabitur iuxta personarum
qualitatem*,&c,Noguer.*alleg.Iuris tom. 1 alleg. 29.n.*
69.nouissimè Auersa *de sacram. Matrim. quæst.4.sect.
3.vers.porrò,pag.281.*ibi: *Porrò ex diuersitate persona-
rum,quibus metus incutitur,facilè contingere potest vt
metus,qui non esset grauis in vno, sit grauis in alio,&
qui non esset sufficiens ad labefactandam constantiam
vnius,sit validus in altero*,&c.Vide *infrà n.54.*
Sextò præsupponendum est, metum esse difficilis 51
probationis,Paril.*cons.53.n.63.*Seraph. *decis.771.n.1.*
tam ex parte illum patientis cùm in eius animo sit re-
conditus,*l.1.ff.quod metus causa*, Anchar.*cons.299 n.1.*
Alciat.*cons.5. n. 25 lib. 1.* quàm ex parte incutientis,
cùm secretò & clam inferatur,glos.*verb.ignorant, in l.
item si cum exceptione. §. in hac,ff.eod.tit.* Menoch. *de
arbitrar.casu 116.n. 17.*Seraph.*decis.818.n.3.* Valenz.
cons.29.n.40.tom.1. & cons.173.n.71.tom.2. Gregor.
XV. *decis.326.n.2.cum seqq.*Rot.*decis.242.n.1.* apud
Farin.*tom.2.cons.*
Hinc est quòd in eo sufficiunt leuiores probationes, 52
Corn.*124.num.4.lib.3.*Alban.*cons.79.n.9.* Gail.*obser-
uat.93.n.19.lib.2.*& ideo indicia,coniecturæ,præsum-
ptiones, & argumenta, ac verisimilia ad eum proban-
dum admittuntur,Bald.*in rub.de his quæ vi n.2. & 8.* 53
*& cons.364.n.5.vol.3.*Seraphin.*d.decis.771.n.2.* Gre-
gor. XV.*d.decis.326.num.5.& seqq.*Noguerol.*alleg.
Iuris tom.1.alleg.29 num.15.* Ratio autem communi-
ter traditur à Doctoribus quòd quando à communiter 54
accidentibus probatio est difficilis,sufficit eam fieri per
coniecturas, & indicia, quæ aliàs tanquam imperfe-
ctæ reiicerentur, Ias. *in l.de pupillo,§. si quis ipsi Præ-
tori, ff. de noui oper. nunciat.* Honded. *cons. 29. num.
21.lib.1.* Ioan. Franc. à Ponte *cons. 44. num.17.* Vnde 55
admittendi sunt testes domestici, cùm ad hunc effe-
ctum probatio testium domesticorum habeatur effica-
cior, Greg. Lop.*l.1. glos.3 tit. 16.part.6.* Surd.*de ali-
ment.tit.6.q.23.n.9.*Valenzuel.*cons 173.num.73.* Nec
reiiciendi

reiiciendi testes singulares, Farin. *de testib. quæst.* 64. *n.* 276. Anton. Gabr. *communi. tit. de testibus concl.* 2. *num.* 56. Marta *in votis nouiss. decis. voto* 64. *n.* 4. Fontanel. *de pactis nupt. glos.* 2. *part.* 3. *n.* 81. Valenzuel. *cons.* 29. *n.* 41. *tom.* 1. & *d. cons.* 173. *n.* 74. Noguerol. *d. allegat.* 39. *n.* 16. Greg. XV. *decis.* 326. *n.* 47. & *decis.* 374. *n.* 20. Rota *decis.* 242. *num.* 33. & *decis.* 260. *num.* 21. & 22. apud Farin. *tom.* 2. *cons.* & *decis.* 779. *num.* 1. & 7. *p.* 1. *in posthum.* Farin. licèt inhabiles sint, & aliàs non admitterentur, Alex. *cons.* 575. *num.* 11. & 12. *lib.* 2. Gregor. XV. *decis.* 149. *num.* 4. & 10. Vide *infra à num.* 94.

57 Quibus pro faciliori materiæ intelligentia in iure præhabitis, in facto sciendum est quòd cùm D. Antonius Nuñez Treuiño in coadiutorem, & futurum successorem D. Christophori Treuiño Thesaurarij & Canonici in sancta Ecclesia Conchen. auctoritate Apost. designaretur, eius parentes ab eo tempore in illo spem omnem nationem suam augendi positam habuerunt, existimantes, cessante coadiutoria, & facto futuræ successioni loco, ex Ecclesiasticis redditibus, quibus Dignitas illa, & Canonicatus multum abundant, posse dictũ D. Antonium sororem in matrimonio locare, & fratribus subsidio esse; sed nouitate quadam pro certo habuerunt felicissimam hanc spem iam fallere, cùm intelligerent eum Salmanticæ, vbi iuri Canonico operam dabat, cum quadam puella communicationem habere, cuius soror nobilem, & ingenuum alium virum fraudulenter, & captiosè in maritum sibi arrogauerat, & cum eo matrimonium cùm summo illius dedecore contraxerat, vt ipsismet parentibus constitit ex nonnullorum relationibus, & ex epistola cuiusdam familiaris dicti D. Antonij, qui Salmanticæ feriali tempore ab eo relictus fuerat, ex quo illi ardentiùs, & acceleratiùs procurare cœperunt promotionem filij ad Subdiaconatum, vt sic tuti redderentur ne illam puellam ducere posset in vxorem, cuius rei historiam, vnde initiũ sumpsit vis, & metus de quibus *infrà*, narrat ejus mater D. Maria de la Vega, testis in processu *fol.* 86. *ad* 2. & 3. *art.* ibi: *A la segunda pregunta dixo, que es verdad que el dicho señor Capitan Treuiño, y esta testigo, como padres del dicho don Antonio, con grande afecto, y todas diligencias desearon que el dicho don Antonio su hijo se ordenasse de Orden Sacro, ansi por assegurarse en el estado ecclesiastico, por las muchas conueniencias que dello se le seguian, por hallarse con otros dos hijos barones, y vna hembra, que eran los dichos don Christoual, don Manuel, y doña Mariana Treuiño, por las esperanças que tenian de que por el dicho estado tendriã mayores aumentos, y tendrian amparo sus hermanos como por assegurar de que no se perdiessen los gastos de las Bulas de la Dignidad de Tesorero, y prebenda de la santa Iglesia de Cuenca, y del dicho beneficio, y por los grandes gastos que con el auian tenido en las escuelas de Salamanca en sus estudios, donde lo tuuieron con el lucimiento, y estimacion de su hijo, y de la dignidad de Tesorero; y esto fue cosa publica, y notoria, y que lo diran todas las personas que por conocimientos tuuieron dello noticia. A la tercera pregunta dixo, que auiẽdo venido el dicho dõ Antonio desde la ciudad de Salamanca a esta villa de Madrid, para passar a la Ciudad de Cuenca, por el año passado de 1629. auiẽdo visto a sus padres pasò à la dicha Ciudad de Cuenca, y auiendose ausentado desta dicha villa, esta testigo recibiò vna carta que al dicho dõ Antonio su hijo escriuia Iuã Rodriguez Ximenes criado suyo, que auia quedado en la dicha Ciudad de Salamãca, y curiosa esta testigo, como carta que venia para su hijo, la abriò, leyò, y viò venia firmada del dicho criado: lo que en particular cõtenia era darle cuenta de que auiendo estado en la Iglesia mayor de la dicha Ciudad, auia llegado a hablarle la tia de vna muger moça, que las palabras que dezia la carta eran, la tia de aquella niña, diziẽdo estauã ambas cõ mucho cuidado de saber de su salud, y como auia llegado, y que no le auia escrito la niña por no saber como lo recibiria, y auiendola leido esta testigo, le dio tan gran cuidado, creyendo que el dicho don Antonio su hijo tendria algun grã empeño con la dicha muger, y trataria de casarse, y no ser ecclesiastico, que fue a visitar a don Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la dicha Ciudad de Salamanca, grande amico del dicho Capitan Treuiño, y por cuya orden en la dicha Ciudad de Salamanca se le auia buscado casa, y corria por su cuenta el darla a esta testigo, y al dicho su padre de como procedia el dicho don Antonio, y le enseñò la carta que el dicho criado escriuia, y le dio algunas quexas, que como le auia dado cuenta, si el dicho su hijo tenia algun galanteo, y el dicho Arcediano respondio que era verdad que el dicho don Antonio, y el dicho don Martin estando juntos en su casa, auian hecho señas, y parlado con la dicha señora, que escriuia el criado que viuia frontero, y esto auia sido algunas vezes, y que le parecia no era mas que por entretenimiento, y por esso no les auia dado cuenta, pero que agora se la daua, de como la dicha muger tenia otra hermana, y auia cogido entre puertas vn Cauallero, y hechole casar con ella; y con esto boluio mas cuidadosa esta testigo, y enseño, y dio la carta al dicho su marido, y refiriole lo que le auia dicho el dicho Arcediano, conque ambos recibieron mas cuidado, disgusto, y pesadumbre contra el dicho don Antonio, y procuraron con todos medios de assegurarle, conque se ordenasse de Orden Sacro, &c.*

Idem affirmat, & se vidisse & legisse litteras dicit D. Antonij parens Emmanuel Suarez Treuiño in processu *fol.* 113. Et se idem scire asserit D. Franciscus Treuiño *fol.* 61. *B.* Et de hoc notitiam habuisse referunt Doctor Ioannes Gonzales *fol.* 73. *B.* & Gaspar Ceron *fol.* 91. *B.* 58

Hinc parentes occasionem sumpserunt ad obligandum eorum filium D. Antonium Nuñez Treuiño, vt illico ad Subdiaconatus Ordinem promoueretur, id prætendentes per interpositas personas eorum nomine, deinde personaliter eum includentes, & strictè alloquentes in Camera non solùm ad explorandam eius voluntatem, sed etiam vt modis omnibus illum inducerent etiam per vim, & metum, ac minas dictum Ordinem sacrum suscipere. 59

Inter personas per parentes ad hunc effectum interpositas, testes nominant don Christophorum Treuiño parentis D. Antonij consobrinum, qui eundem D. Antonium sibi in coadiutorem designauerat, & in cuiùs domo, & sub illius degebat obedientia quando ad Conchensem ciuitatem se conferebat: ita Ioannes Gutierrez Aguado fol. 25. ad 4. art. Licentiatus Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, *fol.* 33. etiam *ad* 4. & latè D. Franciscus Treuiño *fol.* 63. *etiam ad* 4. *art.* ibi: *Y sabe que el dicho Capitan Treuiño como lleua dicho hizo las instancias que fiere en ello con el dicho don Christoual su primo, para que hablasse al dicho don Antonio su hijo, y le dixesse que de presente auia Ordenes de las temporas de san Mateo, y que pues tenia ya los veinte y vn años cumplidos, se dispusiesse para que se ordenasse, para que le assegurasse de la sospecha que tenia de la dicha muger de Salamanca, y que a el no le podria perder el respeto por ser su tio, y de quien auia recibido muchos beneficios, y dabole sus prebendas, y sin embargo de auer hecho lo possible con el para que se ordenasse, no lo quiso hazer, diziendo no lo queria hazer, porque no tenia inclinacion a ello &c.* 60

Doctor Ioannez Gonçalez *fol.* 73. *B.* ibi: *Y este testigo sabe que el dicho Capitan, padre del dicho don Antonio, auia escrito en razon dello a don Christoual* 61

Treuiño su tio, que es en cuya casa estaua el dicho don Antonio, diziẽdole le instasse, y persuadiesse a que se ordenasse de Orden Sacro, que con esto se assegurarian de la sospecha que tenia de la dicha muger, y ayudaria a los dichos sus hermanos, y el dicho don Antonio el dicho dõ Christoual Treuiño, asse gurandole que todo lo tenia dẽtro de su casa lodaria, se ponia en execuciõ lo que el dicho su padre le mandaua, ordenandose; y el dicho don Antonio siẽpre estuuo remisso en hazerlo, por no apetecer el estado ecclesiastico, iuzgando no le conuenia el dicho estado. A la quarta pregunta dixo, que dize lo que dicho tiene en la pregunta antes desta, y que sabe como persona que estaua dẽtro de la casa del dicho Tesorero, que el le hizo muchas instancias y persuasiones para que se ordenasse a las ordenes de S. Mateo, que auia al presente, poniẽdole delante el gusto que a el, y al dicho su padre daria, y como el que daria obligado siẽpre a fauorecerle; y siẽpre el dicho don Antonio, no obstante las dichas persuasiones, y ruegos, estuuo de contrario parecer, y no quiso hazerlo, &c. D. Gasp. Ceron fol. 91. B. ad 4. art. idem affirmat de auditu à parentibus, & dicit fuisse publicum & notorium.

62 Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens, fol. 113. B. ad 3. art. postquam narrauerat casum, & qualiter D. Christophoro Treuiño scripserat vt omnibus modis suaderet eius filium ad Subdiaconatus Ordinem suscipiendum, tandem concludit ab eodem Don Christophoro Treuiño talem recepisse responsionem. Et el dicho don Christoual Treuiño respondio a este testigo como auia hecho quantas diligencias auia podido con el dicho don Antonio su hijo para que le obedeciesse, y se ordenasse, y que aunque le auia propuesto las conueniencias que se le seguian, y el enojo, y indignacion de sus padres, no le auia podido reducir, antes siẽpre auia respondido que el no obedecer a sus padres, y ordenarse, era por no tener inclinacion al estado ecclesiastico, &c.

63 Annumerant etiam testes D. Martinum del Castillo Archidiaconum de Medina in S. Ecclesia Salmanticensi, & deponit D. Emmanuel Suarez fol. 114. ad 5. art. Que hablo a D. Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la santa Iglesia de Salamanca, que era muy su amigo, y del dicho don Antonio su hijo, para que significasse al dicho su hijo el enojo que este testigo, y su madre tenian, de que no les huuiesse obedecido, ordenandose en Cuenca, y que la causa que les auia mouido a escriuir a su tio le hiziesse ordenar, era el auer recibido la carta contenida en la tercera pregunta, y auerse informado del empeño que tenia con la dicha muger, y de su calidad, y hazienda, y como otra hermana de la susodicha auia cogido, y casadose con otro Cauallero calificado, y que assi temian no le sucediesse lo mismo, y perdiesse las rentas ecclesiasticas, y los aumẽtos que esperauã auia de tener, y los grãdes gastos que auian tenido en el despacho de las bulas, y que todo aquello que no fuera natural le haria con el, sino que se acordasse de que era su hijo, y que escusasse el no darle mas enojos, y que no le sucediesse vna desdicha: y el dicho dõ Martin del Castillo le respondio a este testigo como auia hablado al dicho don Antonio, y significadole lo contenido en la pregunta, propuestole las conueniencias que se le seguian de ordenarse, y los daños de lo contrario, y que no auia podido cõuencer al dicho don Antonio, por que respondia no tenia inclinacion al estado ecclesiastico, y que assi no se auia de ordenar, &c. Idẽ refert D. Maria de la Vega D. Antonij mater fol. 88. ad 5. art.

64 Et Doctor Ioannes Gonçalez testis fol. 74. etiam ad 5. art. ibi: En la quinta pregunta dixo, que sabe que passando este testigo con el dicho don Antonio desde la Ciudad de Cuenca, a la de Salamanca a sus estudios, vinieron por la villa de Madrid a ver al dicho su padre, donde encõtraron a don Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo en Salamanca, amigo del dicho Capitan, y del dicho don Antonio, y con quien el se communicaua en la dicha Ciudad, y auiẽdo estado parlãdo gran rato el dicho Arcediano, y el dicho don Antonio al salir de Missa de la Parroquia de san Saluador de la dicha villa de Madrid, y pareciendo le a este testigo que era cosa de pesadũbre lo que entre los dos se communicaua, auiendose despedido este testigo, y el dicho don Antonio se fueron a casa del dicho Capitan su padre, y en ella le preguntò que era lo que auia passado con el dicho Arcediano; que se era algũ enfado, a lo qual le respondio, y dixo que el dicho Arcediano, respeto de la amistad que tenia con el dicho su padre, y como el le dezia de su parte, el mucho gusto que tendria de que se ordenasse, proponiendole las razones de congruencia que para ello auia, y lo que el dicho su padre le auia dicho, y que de no lo hazer lo auia de suceder vn gran desayre con su padre, y que temia mucho, respeto del grande enojo que tenia el dicho su padre, no le sucediesse alguna desgracia con el, que mirasse lo que hazia, que con ordenarse lo aquietaua todo. Gasp. Cerõ fol. 92. ad 5. refert de hoc facto notitiam habuisse, & eo tempore publicũ & notorium fuisse, & audiuisse ab eodem D. Antonio Nuñez Treuiño attestantur omnes ferè testes examinati super 5. articulo.

Verùm cùm parentes intelligerent intentum consequi non posse interponendo aliorum preces, & instantias eorum nomine factas, deuenerunt ad eam resolutionem de personaliter filium alloquendò ad effectum illum obligandi sacrum Ordinem suscipere, cuius locutionis modum & euentum narrat dictus Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens in processu fol. 115. ad 6. art. his verbis. A la sexta pregunta dixo, que viẽdo este testigo que el dicho su hijo no le obedecia, aunque por diferentes partes le auia dado à entender el enojo con que estaua de no auerse ordenado, por su misma persona le llamò, en compañia de D. Maria de la Vega su muger, y cogiendole en casa, con grandes ruegos procuraron persuadirle a que se ordenasse, proponiendole los grandes gustos que auian tenido en el despacho de las Bulas de la prebenda, beneficio, y pensiones, y con el grã cuidado que les tenia la carta que auian recibido, contenida en la tercera pregunta, y que no le sucediesse lo que al otro Cauallero con la hermana de la muger con quien el hablaua, con que se perdiesse todo, y el se hallasse pobre respeto de tener este testigo los dichos otros hijos, haziendole grandes amenazas, y dandole a entẽder que si no les obedecia, demas de incurrir en su indignacion, no le embiarian a Salamanca, ni le tẽdrian con el luzimiẽto con que le auian tenido, sino a vn pupilaje en la villa de Alcalà, en que no le tendrian por rico, ni nadie le codiciaria para casarse con el; y aunque le representò todo lo que llaua dicho, y su enojo, y indignacion, viẽdo no les daua el si de que se ordenaria, le dixo este testigo que el veria el modo que auia de tener para salir del cuidado en que estaua, haziendole otras grandes amenazas. Idem refert D. Maria de la Vega mater fol. 88. B. ad 6. art. 65

Doctor Ioannes Gonçales fol. 75. etiam ad 6. idem affirmat, ibi: A la sexta pregunta dixo, que este testigo como persona que assistia en casa del dicho Capitan, en cõpañia del dicho don Antonio, no le podiã reducir, ni el dicho dõ Martin del Castillo, ni otras personas que auiã entrado de por medio, se determinaron a dezirselo ellos mesmos, y con efeto lo hizierõ, diziẽdole las razones que auia para ordenarse, y el mucho gusto que dello recibiriã, y que sus hermanos tendrian en el arrimo, y les podria socorrer; y que si no lo hazia le embiarian a Alcalà de Henares a vn pupilaje, donde no tendria el lucimiẽto, y ostentaciõ que auia tenido en Salamãca, no se hazia caso del, esto cõ persuasiones tal vez de padres, y otras con amenaças que le hazian, y el dicho don Antonio 66

tonio

tonio nunca venia con la voluntad de los dichos sus padres en ordenarse, diziendo que aquel estado no le conuenia, y los dichos sus padres le dezian con resolucion, y enojo, auia de ser aunque no quisiesse, que ellos tomarian medio en la materia, &c.

Et hoc idem audiuisse à D. Antonio Nuñez Treuiño,
67 & ab eius parentibus ab hinc decem annis & vltrà, attestantur Franciscus Gomez de Arze 40. B. *ad* 6. Illust. & Reuerendissimus D. Antonius Paynus Episcopus Auriensis *fol.* 62. *B. ad* 6. D. Franciscus Treuiño *fol.* 65. etiam *ad* 6. qui refert ita de eo tempore sibi scripsisse Emmanuelem Suarez Treuiño, D. Gaspar Ceron *fol.* 92. *B* etiam *ad* 6. Franciscus Garai Castelejo *fol.* 98. etiã *ad* 6. Doctor Nicolaus Rodriguez Hermblino *fol.* 102. Don Martinus de Aduna Auendaño *fol.* 106. Don Sebastianus Guillamas *fol.* 110. & cæteri omnes *super sexto articulo*.

Habito sine fructu tali parentum colloquio cum D.
68 Antonio Nuñez Treuiño, per eos deuentum postea fuit ad executionem mandati, eidem tunc temporis Salmanticæ degenti, cum deliberatione, & imperiosè ordinantes, vt ab Episcopo Abulensi in oppido de Areualo habitante absque mora Subdiaconatus Ordinem reciperet, filius præfatus accepta parentis epistola cum magna vultus mœstitia, & lachrymarum effusione cœpit timere asperam, & terribilem parentis conditionem, & sic metu correptus, & per vim adductus tandem Ordinem suscipere, sine voluntate constituit, vti historiam narrat testis oculatus Doctor Ioannes Gonçalez *fol.* 76. *B. ad* 9. *art.* ibi: *En la nouena pregunta dixo, que estando este testigo con el dicho don Antonio en la Ciudad de Salamanca en sus estudios, le lleuò carta de su padre para que se fuesse a ordenar a la villa de Areualo deste Obispado (donde al presente estaua el señor don Francisco Marques de Gaccta, Obispo del) y el dicho don Antonio dio cuenta dello a este testigo, diziendo auia de ir con el a acompañarle, y para ello le lleuò a su aposento, a donde empeçaron a conferir en la materia, diziendo a este testigo como el no tenia gusto de ordenarse, y esto con lagrimas, y otros sentimientos, que demostrauan su poco gusto; mas que temia la aspereza, y condicion del dicho su padre, y que si no lo hazia, auia de hazer con el alguna demasia, y exceso, y este testigo le dixo, que pues no lo hazia con su gusto, no fuesse que no era justo violentar su natural, y tomar estado por fuerça, al qual respondia siempre no ser voluntad dello, mas que su padre le apretaua de tal forma, que por eso y por el riesgo en que se ponia si no lo hazia, auia de ir, y con efecto pusieron en execucion la jornada, y en ella el dicho don Antonio siempre mostraua en el rostro, y acciones el poco gusto que lleuaua para ordenarse: y auiendo llegado a la dicha villa de Areualo, este testigo lo procurò animar, y persuadir a que se ordenasse, respecto del empeño del dicho su padre y su condicion, y el dezia estaua de tal forma, que mas quisiera echar se en vn poço, que fuera mas facil salir del sin ahogarse, que de la ordẽ que auia de tomar: y auiendole ordenado el dicho señor Obispo, le persuadiò mucho a que cãtasse la Epistola, y el nũca quiso; y en todas las acciones que este testigo le vio hazer, durante el dicho tiempo que estuuo en las ordenes, demostraua el poco gusto que tenia en ordenarse: y auiendolo hecho, boluierõ a la dicha Ciudad, de Salamanca, y en el camino el dicho don Antonio iua diziẽdo el poco gusto con que se auia ordenado, y el que auia de tener en aquel estado, por lo auer hecho contra su voluntad: y en Salamanca el tiẽpo que estuuieron, y se trataua desta materia, siempre dezia, y significaua el poco gusto con que lo auia hecho, y que el no se tenia por Clerigo, que por los temores, y persuasiones de su padre lo auia hecho, y no por otra cosa, y esto mismo le vio dezir muchas vezes despues de ordenado, y por auer estado mas de ocho meses despues cõ el, de que se ordenò, y esto responde.*

Alius testis Franciscus Garai Castelejo Presbiter 69
fol. 99. *ad* 9 *art.* refert quòd audierit à D. Antonio Nuñez Treuiño, quando ordinandi causa ex ciuitate Salamantina ad Areualum se contulit, ibi: *A la nouena pregunta dixo, sabe que viẽdose oprimido el dicho dõ Antonio de los cõtinuos ruegos, y amenaças de su padre, temiẽdo su aspereza y condicion, que no le sucediesse vna desgracia, sabiẽdo que el dicho Capitan Treuiño su padre le auia escrito la recibiesse, y se ordenasse de Epistola, y no lo dilatasse mas, porque de lo cõtrario, el era taria del remedio. El dicho don Antonio temiẽdo las resoluciones del dicho su padre dixo, yo me voy a ordenar por gusto de mis padres, pero no con la voluntad mia, ni de quedar ordenado, y assi partio de la dicha Ciudad de Salamanca a Areualo, donde residia el dicho señor Obispo, lleuando en su compañia a Iuã Gonçalez criado, que a la sazon le assistia, que al presente es Medico de Medicina en Alcalà, y se ordenò de Epistola, boluiẽdo a la dicha Ciudad de Salamanca con los mismos desabrimiẽtos que siempre auia mostrado, publicando que aunque se auia ordenado, no se tenia por tal, y esto lo sabe, porque como lleua dicho, le assistia en la dicha Ciudad de Salamanca, y lo vio, y oyò, ser, y passar assi.*

Omnes testes in processu examinati vno ore accla- 70
mant D. Antonium Nuñez Treuiño per vim, & metum sibi à parente, viro aliàs asperæ, & terribilis conditionis, incussum Ordinem Subdiaconatus suscepisse. Ita Andreas Rufato Presbyter *fol.* 22. ibi: *A la nouena pregunta dixo, que tiene por cierto que el ordenarse de Epistola el dicho D. Antonio Treuiño, fue por las grandes instancias, ruegos, y amenaças continuas que sus padres le hizieron para que se ordenara, y por la aspera condicion del dicho su padre, y por la reuerencia que les deuia, y no darles disgusto, y por temor de que el dicho su padre lleuado de su aspereza y resolucion, con alguna colera repentina hiziesse con el algun excesso*, &c. idem attestantur Blasius de la Plaça Presbyter *fol.* 30. *B. ad* 9. & Petrus Garcia de Ormedilla Presbiter *fol.* 35. & cæteri *ad* 9. *art.* interrogati.

Ex contextura depositionum testium suprà citato- 71
rum clarè deprehenditur iustam adfuisse in parentibus causam, vt D. Antonium Nuñez eorum filium solicitarent, & per vim attraherent vt se sacro Subdiaconatu ordinari pateretur; deinde apparet ad id consequendum eos interposuisse personas Christophori Treuiño, & Martini del Castillo, qui illi significauerunt indignationem patris, & quòd inde malum graue sibi obueniri posset. Postea patet ipsos parentes eum personaliter alloquutos cum magna resolutione, quòd nisi illis obedisset in faciendo se Sacris initiari, eum cum graui pudore suo non ampliùs mitterent ad Salmanticensem Vniuersitatem, sed ad studium Complutense, vt ibi degeret in domo pupillari vulgò *pupilaje* nuncupata, alias minas vexationum iactantes iustum, & rationabilem metum inducentes; & quòd si adhuc eis parere noluerit, modum exquirent opportunum intentum assequendi, & curam, quam habebant, deponendi. Vlteriùs ex duorum testium depositione constat dictum D. Antonium Nuñez Treuiño coactione huiusmodi impulsum, & metu perterritum, inuitum Ordinem Subdiaconatus suscepisse, attestantes de actu proximè præcedente, & subsequente ipsam ordinationem; & omnes asserunt de credulitate vis, & metus huiusmodi à patre incussi, & quòd dictus D. Antonius Ordinem susceperit metu reuerentiali patris ferocis obstrictus.

Quid amplius? Sufficiens omnibus videri debet hæc 72
probatio, nam licèt ex ea non appareat dicto D. Antonio Nuñez Treuiño vllum mortis, aut cruciatus corporis, vel abscissionis membri metum fuisse incussum

qui dicitur cadens in constantem virum, iuxta tex. in l. nec timorem, ff. quod met. causa, & in l. metus 3. ff. quibus ex causis mai. & in l. interpositas, C. de transact. & in l. si donationis, C. quod metus caus., & in cap. cùm dilectus, de his quæ vi, cum notatis per glos. verb. in constantem, in c. consultationi, de sponsal. Alex. cons. 99. n. 3. lib. 1. & cons. 156. n. 6. lib. 5. Ferret. cons. 340. n. 5. p. 2. Trullẽ. in Decalog. lib. 2. c. 2. dub. 3. n. 1. Machado en su perfeto Confessor lib. 2. p. 1. trat. 3. docum. 6. n. 2 Sanch. de matrim. lib. 4 disp. 5. num. 4 Palao d. tom. 1. tract. 2. disp. 1. p. 7. numer. 2. Baldel. d. lib. 1. disp. 17. num. 4. nihilominus euidenter constat ex aliis pluribus timoris speciebus illum passum fuisse vim & metum, qui cadere poterant in constantem virum, cùm concurrerint quinque illæ conditiones, de quibus suprà numer. 27. Adest namque timor grauis mali, quod dictus D. Antonius rationabiliter credere poterat sibi vere inferendum à parente terribili, austero, rigido, & repentinæ resolutionis, quem indignatum, & infensum sciebat, nam iusta imminentis mali, & sic metus suspicatio sufficit pro metu, vt infrà probaui n. 97. cum seqq.

73 Et licet reuerentia, quam filius præstare debet patri ob quam non audet illi contradicere in eo, quod sibi proponit, poterat esse per se sufficiens ad inducendum metum, qui caderet in virum constantem, secundùm glos. verb. patrem in c. prases. 20. q. 4. Cabreros in tract. de metu lib. 2. cap. 19. num. 74. Antoni. Diana resolut. moral. p. 3. tract. 5. miscel. resolut. 10. & Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 5. num. 6 arg. l. 4. ff. de regul. iuris, ibi: Velle non creditur, qui obsequitur imperio patris, vel domini, & l. 1. ff. quarum rerum actio, vbi rescinditur promissio facta à liberto ob metum, vel nimiam patroni reuerentiam: & ratione etiam suaderi videtur, quia similiter hæc reuerentia, & verecundia minuit libertatem dum quis non audet suis Maioribus contradicere in eo, quod alioqui sua sponte non eligeret: attamen securior & verior opinio tenet solam reuerentiam, siue metum reuerentialem non sufficere ad reddendum irritum contractum, vt probatur ex l. fideiussor, § pater, ff. de pignor. l. ad inuidiam. 9. C. de his quæ vi, c. litteris 11. de despons. impub. glos. verb. consenseris in c. 1. eod. tit. & verb. metu in c. insinuante, qui clerici, vel vou. Pereira decis. 30. n. 2. Scile decis. 60 n. 11. tom. 1. Fontan. clau. 7. glos. 2. p. 5. n. 34.

74 Nisi simul adesset rationabilis timor grauis mali, vt ex Soto, Ludou. Lop. Henriq. Coninc. & Sanch. resoluit Raphael Auersa de Sacram. Matrim. quæst. 4 sect. 5. vers. asserendum pag. 188. sequũtur Baldel. lib. 1. disp. 21. ex n. 3. Machado en su perfeto Confessor, y Cura de Almas lib. 2. part. 1 trat. 3. docum. 7. à princ. Trulleneh in Decalog. lib. 7. c. 16. dub. 4. n. 6. Rota decis. 242. n. 11. apud Farin lib. 1. cons.

57 Vel nisi præcedant verbera, aut minæ, quamuis non probetur minitantem solitum esse minas exequi, Ioan. Garc. de nobilit. glos. 17. num. 11. 18. & 19. Marta de success. legali tom. 2. p. 4. q. 1 art. 6. n. 29. & 31. Trentacinq. var. resol. tit. de his quæ vi, resol. 1. num. 7. lib. 1. Pereira decis. 30. n. 7. Cacheran. decis. 179. num. 3. & 5. Thesaur. lib. 1. quæst. 51. n. 7. Matiens. in dial. relat. p. 3. c. 20. n. 1. & 3. vbi etiamsi minæ, aut verbera ex maximo interuallo ante contractum præcedant, Palao tom. 1. tract. 1. disp. 1. p. 7. n. 9. Machado en su perfeto Confessor, y Cura de Almas lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 5. n. 5. ibi: Pero el Padre Castro Palao prueua, y defiende que no es necessario que el que amenaza tenga costumbre de executar las amenazas en semejante, o en desemejante caso; porque puede no auer amenazado otra vez, y con todo ser temido iustamente, &c. Castill. controu. lib. 3. c. 1. n. 153 Rot. coram Buratto decis. 405. n. 13. tom. 1. & apud Theodos. de Rubeis singul. Rota tom. 1. pag. 320. col. 2. ibi. Quòd communis, & vera est illa opinio, quòd matrimonium sit nullum, si contractum fuit propter metum reuerentialem, & præcesserunt verbera, vel minæ. Et quòd non requiruntur strictè illa tria de magno periculo, de potestate inferentis, & quod sit solitus exequi minas, &c.

Vel nisi concurrat cum reuerentia terribilitas personæ minas iactantis, Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 6. n. 11. Cancer. var. resol. lib. 3. c. 1. n. 88. Castill. d. lib. 3. c. 1. n. 156. cum seqq. Sigism. à Bononia de elect. dub. 54. n. 7. Greg. XV. decis. 326. n. 12. & decis. 374. n. 16. Baldel. d. lib. 1. disp. à 1. n. 12. 76

Vel nisi accedat timor incurrendi parentum indignationem. Sigism. à Bononia d. dub. 54. n. 8. vbi quòd reuerentia cum indignatione plurimum confert ad iustum, & sufficientem metum, Sanch. d. lib. 4. disp. 6. sub n. 14. vbi reddit rationem, quia quis vir constans, aut prudens non reputauit graue malum semper coram oculis habere patrem infensum, à quo pendet, & cum quo semper versaturus est, Raphaël Auersa d. q. 4. sect. 5. vers. asserendum, in fine, ibi: immo in filiis respectu parentum, & similibus sufficeret, si non aliud malum timeant quàm perpetuam indignationem eorum, & apud eos inuisos haberi; quia sane hoc esset grauissimum incommodum tandiu subeundum, vt per se apparet, &c. 77

In præsenti casu adsunt prædictæ quatuor limitationes, in primis rationabilis timor grauis mali, vt patet ex relatione personarum, quę per parentes interpositę fuerunt, & ex dictis, & depositionibus ipsorummet parentum, qui verba multum prægnantia de opportuno remedio quærendo, de non mittendo ad Vniuersitatem Salmanticensem, cum comitiua, & familiaribus qualitati suæ conuenientibus, de omni graui malo præter mortem illi indicendo, cum similibus; vnde D. Antonius Nuñez Treuiño rationabiliter timere potuit verè inferenda sibi talia mala, iactata à parente rigido, austero, solitóque malè tractare sibi non obtemperantes, licèt non requireretur in eo certitudo de his malis inferendis, cùm sufficiat periculum, sufficiat probabilis, & prudens existimatio; imò & rationabilis dubitatio, quia hæc verè constituit hominem in periculo, & apta est mouere virum constantem ne se exponat tali periculo, ita sumitur ex l. nec timorem, ff. de eo quod metus causa, & resoluit Raph. Auersa d. quæst. 4. sect. 5. vers. vlterius pag. 181. Nihilominus ex depositione duorum testium, de quibus suprà n. 38. & 39. satis apparet D. Antonium habuisse certitudinem de his malis inferendis, ac rationabiliter timuisse sibi verè inferenda, si ordinari nolet, vt patet. 78

Non defuerunt minæ, de quibus in numero præcedenti: accessit deinde terribilitas parentis illas iactantis, qui rigidus, austerus, & potens ad inferendum malum semper extitit, solitusque minas exequi, vt abundè probant omnes testes examinati super 7. art. Et è contrario rara fuit, & est modestia, & suauissima consuetudo D. Antonij Nuñez Treuiño, qui parentibus obediens eorum semper voluntatem spectabat, sicut affirmant omnes testes examinati super 8. & 14. art. ex qua personarum diuersitate dijudicanda est metus huiusmodi probatio, ex dictis suprà n. 29. Multum enim inspici solet qualitas personarum, quæ metum patiuntur & incutiunt, glos. & Innoc. in c. dilectus, de eo quod metus causa, Honded cons. 29. n. 28. in fine lib. 1. Menoch. de arbitrar. casu 135. n. 4. & 5. Surd. decis. 194. n. 29. & 30 Seraph. decis. 771. num. 3. Rot. decis. 202. n. 5. part. 6. recent. Machado en su perfeto Confessor, y Cura de Almas, lib. 1. p. 1. trat. 3. docum. 5. n. 7. & lib. 3. p. 1. trat. 9. docum. 3. n. 2. ibi: Ay hijos tan obedientes, y deseosos de dar gusto a sus padres, que passaràn qualquier descomodidad por no disgustarlos; y otros al contrario tan soberuios, y sobre si, y tan hechos a desobedecer 79

decer à sus padres, que en ellos ya no viene à ser temor reuerencial el que lo fuera en otros, &c. Denique certum est magnum habuisse timorem incurrendi indignationem parentum, tum quia parentes ipsi eam indignationem sæpius illi propoluerunt & iactarunt, vt affirmat in suis depositionibus, & testes referunt *num 62.*

81 Nec in hac metus probatione diminutionem aliquã patiuntur parentum, consanguineorum, & domesticorum depositiones in téstes examinatorum, iuxta ea quę dixi *sup.n.30.&* 31.& dicentur *infr.n.122.cum seqq.* Nec tam plane probario requiritur in mętu sicut in aliis materiis, cùm vnus testis iuncta aliqua præsumptione metum probet. Mogol.*c.10.§.3.n.11.*Selse *decis. 66. à num.*8.Surd *cons.513.num.32.* Alciat.*de præsumption reg.3 præs.7.n.5.in fine*, Mascard. *de prob.concl.* 1057. *num* :.5.*&* 7 vbi de vnico teste cum aliis deponentibus de auditu, Honded.*cons.29.n.35.vol.1.* Franc. Monald. *cons.5.a.9.&* 10.*p.2.*Farin *fragm.crimin.p.2 lit. M.n.* 170.Rot.*in decis.779.n.8.p.1.in posthum Farin* Imò vt dixi *supra n.52* sufficiunt probationes per coniecturas, præsumptiones, indicia, argumenta, & verosimilia, huiusmodi:

I. Ex nimia animi auersione ad statum Ecclesiasticum.

II. Ex instantissimis, importunis, & sæpiùs inculcatis precibus, & persuasionibus parentum, & aliorum per eos interpositorum.

III. Ex mœstitia & lachrymis circa actum suscipiendi Ordinem emissis.

IV. Ex iteratis & sæpiùs repetitis protestationibus, & reclamationibus.

V. A communi voce, & fama.

VI. Ex assidua & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatui annexum, & ascendendi ad superiores Ordines.

CONIECTVRA I.

Ex nimia animi auersione ad statum Ecclesiasticam.

82 PLures testes in processu examinati attestantur de nimia auersione D. Antonij Nuñez Treuiño ad statum Ecclesiasticum; ita Petrus Garcia de Ormedilla *fol.* 34.vbi ait eundem D. Antonium respondisse D. Christophoro Treuiño instanti, & persuadenti vt Ordinibus sacris initiaretur, *que no le dexaua de hazer por el rezo, sino por que no tenia inclinacion de ordenarse*, &c. Doctor Alphonsus Suarez *fol. 38.B.*ibi: *Y por conocer su inclinacion contraria al estado ecclesiastico.* Illust. & Reuerendissimus D. D. Antonius Paynus Episcopus Auriensis *fol.53.*ibi. *Mostrò siempre mucha auersion ellos*, &c. D. Franciscus Treuiño *fol.63.B.dize que respondia don Antonio quando le hablaua su tio que se ordenasse, que nò queria hazerlo, porque no tenia inclinacion à ello*, &c. & *fol.67.* ibi: *Y que totalmente repugnaua en su condicion el estado eclesiastico*, &c. Doña Maria de la Vega *fol.88.B.*ibi· *Auia respondido el dicho don Antonio como no se auia de ordenar, porque no tenia inclinacion*; &c. Nicol. Rodrigues Hermosino *fol. 102.*ibi: *Diziendo no se ordenaua por no tener inclinacion*, &c. D. Martinus de Ordeña *fol. 105. B.ad 3. & 6. articulos.*

83 Quæ nimia animi auersio in D. Antonio ad statum Ecclesiasticum, & ad faciendum se sacris Ordinibus initiari, arguit metum in Ordine suscepto, Hippol. Rimin. *cons.77.num.24.*inter matrimonialia Ziletti, Rota *coram Gregorio XV.* inter eius impressas *decis. 326.n.* 7.& apud Farin.*decis. 260. n. 1.post tom. 2. consil.* ibi: *Maximum autem indicium videbatur nimia auersio animi Marchionissæ ergà huiusmodi nuptias.* Eadem Rot.*decis 779.n.1.p. 1.in posthum.* ibi: *Quæ auersio & repugnantia Renati multum confert ad metum probandum*, &c. cum aliis per me adductis *suprà lib. 2.voto 17.n.135.*

CONIECTVRA II.

Ex instantissimis, & importunis ac sæpiùs inculcatis precibus, & persuasionibus parentum, & aliorum per ipsos interpositorum.

NOn defuerunt plures instantissimæ, & continuæ 84 preces, & persuasiones ex parte parentum ad inducendum, & obligandum D Antonium Nuñez Treuiño sacrum Subdiaconatus Ordinem suscipere, de quibus deponunt testes, videlicet Licentiatus Blasius de la Plaça Presbyter *fol. 30.B.*ibi: *A la nouena pregunta dixo, que es cosa cierta que el ordenarse de Epistola el dicho don Antonio, fue contra toda su voluntad, y lleuado de los grandes ruegos, instancias, y persuasiones de los dichos sus padres*, &c. Idem affirmant Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter *fol.35.* Doctor Alphonsus Suarez *fol. 37.B.* Doctor Ioannes Gonçalez *fol.73.*ibi: *En la segunda pregunta dixo, que este testigo estuuo en compañia del dicho don Antonio, y en casa del dicho Capitan Treuiño yendo a la Ciudad de Cuenca, y boluiendo della a la de Salamanca, y a esta Ciudad por espacio de tres meses poco mas, o menos: y en este tiempo este testigo V:O que el dicho Capitan Treuiño, y la dicha su muger hazian grandes instancias con el dicho don Antonio su hijo para que se ordenasse de Epistola, porque por aquel camino le assiguranan en el estado celesiastico, &c.* D. Maria de la Vega *fol.89.*deponit de colloquio, quod illa, ac eius maritus habuerunt cum D. Antonio Nuñez Treuiño vt odinari vellet, & cùm viderent non posse eum conuincere; ac ad suum velle reducere, dixerunt *que si no lo hazia, y les daua gusto, que ellos verian el modo que podiã tener para salir deste cuidado, haziẽdole otras muchas persuasiones con ruegos y amenças, y auiẽdo reusado con todas veras el dicho Dõ Antonio el ordenarse; fueron tantas, y tan continuas las persuasiones desta testigo, y del dicho Capitan su padre, y amenaças, que temeroso de caer en su indignacion, despues de auer passado muchos dias resistiendose, concedio en que se ordenaria, y se ordenò con efeto.* &c.

Doctor Nicolaus Rodriguez Hermosino Canonicus Pœnitentiarius in sancta Ecclesia Vallisoletana, *fol. 102.* 85 *ad 6.art.*ibi: *Y los dichos sus Padres en muchas ocasiones le dixeron tambien las grandes instancias que le auian hecho al dicho don Antonio para que se ordenasse de Orden Sacro*, &c. Martinus de Orduña, y Auendaño Presbyter beneficiatus *fol.107.ad 9. art.* ibi: *Dixo que continuamente en todas las occasiones que ce ha ofrecido tratar con el dicho don Antonio, el ha dicho a est testigo como por las grandes instancias que los dichos sus padres le auian hecho para ordenarse, y amenaças, y ruegos continuos*, &c.

Cùm ergo ex depositionibus supradictis importunitas parentum valde D. Antonium Nuñez Treuiño vrgeret, ne dicam opprimeret, interuenientibus persuasionibus, & aliis instantissimis precibus tam per ipsosmet parentes, quàm per interpositas personas graues, & auctoritate pollẽtes ad hoc per ipsos destinatas, vt eun- 86

Aguado *fol.26. B. ad 10. art.* ibi *Y protestando en presencia deste testigo, y de otras personas que no le pudiesse preiudicar para tomar otro estado; que auia de reclamar en teniendo ocasion*, &c. & *ad 11. art.* ibi: *Y assi lo ha protestado en prensencia deste testigo*, & ibi: *Y que solo deseaua ocasion para dezir de nulidad contra dicha orden de Epistola iudicialmente*, &c. Licentiatus Blasius de la Plaça *fol.30. B. ad 9. art.* ibi: *Protestando que auia sido contra toda su voluntad, y sin animo de obligarse al Voto ni otra cosa qual le pudisse preiudicar para otro estado*, &c. & *ad 12. art.* ibi: *Sino que antes ha estado reclamando, diziendo que no està ordenado*, &c. Licentiatus Petrus Gomez de Ormedilla *fol. 35. ad 9. art.* ibi: *Porque antes y despues de dichas Ordenes ha visto que ha mostrado el dicho D. Antonio el gran disgusto con que lo auia hecho, protestando que auia sido contra toda su voluntad*, &c. Licentiatus Franciscus Gomez de Arce *fol.41. B. ad 9. art* ibi. *Y le ha oido dezir, y protestar que auia sido contra toda su voluntad*, &c Gaspar Ceron *fol. 94. ad 12. art.* ibi: *Continua y ordinariamente ha estado reclamando*, &c. Emmanuel Suarez Treuiño *fol.116. ad 9. art.* ibi. *Mostrando siempre ordenarse contra su voluntad, y sin animo de quedar obligado al Voto, ni a otra cosa que le pudiesse impedir el tomar otro estado, y assi lo manifesto a este testigo, y a otras muchas personas antes, y despues de auerse ordenado*, &c. & *ad 12. art. fol.117.* ibi: *Protestando reclamar por dezir no auer quedado obligado al voto de continencia, ni al dicho Orden*, &c.

Occasio autem reclamandi, & cessatio causæ ex
95 qua inductus pater filium opprimebat, processit ex eo quòd cùm D. Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens eo tempore, quo procurabat eum ad Ordinem Subdiaconatus promouendum, tres alios filios viuos habebat, optabatque vt in eo statu ecclesiastico D. Antonius perseueraret, dum vnus & alius aderat, qui in maioratum succederet, & matrimonium contrahere posset. Sed deinde mortuis aliis filiis, & remanente solo vnico hærede dicto D Antonio Nuñez Treuiño, cessauit causa, qua motus pater volebat eùm in statu Ecclesiastico permanere, & sic potuit D. Antonius reclamare & protestari iudicialiter contra meticulosam Ordinis susceptionem, absque periculo incurrendi paternam indignationem, imò cùm illius beneplacito, & approbatione ob cessationem causæ, vnde vis & metus prouenicbat. Ita affirmant Licentiatus Andreas Rusato Presbyter *fol. 23.* ibi *A la decimatercia pregunta dixo, que sabe que despues que se ordenò de Epistola el dicho don Antonio Treuiño, murieron los dichos don Manuel, D. Mariana, y don Christoual Treuiño sus hermanos; el dicho don Christoual en Flandes, y la dicha D. Mariana en Madrid; y dicho don Manuel aura tres años en la guerra de Cataluña, todos sin auer tomado estado, ni dexado succession: y que viendo el dicho don Antonio que à sus padres no les quedaua otro hijo, con que cessaua el motiuo que auian tenido para hazerle ordenar: luego tratò de hazer diligencia en Roma, y ganò el Breue, en virtud de que se procede en esta causa*, &c. Ioannez Gutierrez Aguado *fol.27. B.* ibi: *Y luego el dicho don Antonio, viendo que à sus padres no les quedaua otro hijo, con que cessaua el motiuo, y causa que tuuieron para hazerle ordenar, y que assi no tendrian a mal que reclamasse; sabe que escriuiò sobre ello a Roma*, &c. & sic omnes 13. *art.* vniformiter testantur.

Cùm igitur protestationes huiusmodi nihil aliud
96 sint quàm declarationes voluntatis illius, qui protestatur, Seraph. *decis.1168. num.9.* Rot. *decis.567. num.7. apud Farin. p.1 recent.* sicut declarant animum D. Antonij alienissimum à recipiendo Ordine, *l. si quis, §. plerique, ff. de relig. & sumpt. fun. l. si mihi & tibi, §. interdum, ff. de legat.1.* Rot. *coram Gregor. XV. decis.326. num.9.* ita remouent consensum à recepto, *l. si quis à principio testamenti, ff. de legar.3.* Seraph. *decis.859. num.3. cum seqq.* Rot. *coram Greg. XV. d. decis.326. num. 9.* Et licet concludenter non probent metum, *l.* 98
metum, C. de his qua vi, Mogol *in tract. huius tit. c.10. §. num.16. vers. resoluto.* Honded. *cons.19. num.54. lib.1.* Surd. *cons.395. num.26.* Rot. *decis.295. num.6. apud Farin. lib.2. cons.* multùm tamen coadiuuant & opitu- 99
lantur, vt faciliùs probetur, Nat. *cons.50. num.18.* Cou. *de sponsal. p.2. cap.3 §.5. n.12.* præsertim stantibus aliis adminiculis, Angel. *in l. metus la 3. ff. de eo quod metus causa*, Gregor. XV. *d. decis.126. num.30. & ibi Addenti. t.* Card. Tusch. *verb. metus, concl.123. num.22. cum seqq.* Mascard. *de probat. concl.1051. n.10. & 11.* Mogol. *citato loco num.16*, vbi ampliat siue protestatio præcedat, siue sequatur, Honded. *d. cons.29. num.51.* Surd. *d. cons.395. n.36.* Pereira *decis.30. n.8.* Thesaur. *lib.1. quæst.51. num.14. cum seqq.*

Non obstat quòd D. Antonius nullam protestatio- 100
nem, & animi manifestationem fecerit in eodem actu suscipiendi Ordinem, quia respondetur sufficientem fuisse eam, quam fecerat paulo antè coram familiaribus suis; & protestatio præcisè non requiritur quòd fiat in eodem actu, Gemin. *cons 15. n.12.* Paris. *cons.60. num.14. lib.4.* Cou. *vbi suprà sub n.12.* optimè Gregor. XV. *de-* 101
cis.126. n.30. Naturà enim metus est vt non solùm arguatur à præcedentibus, cùm in hac materia attendi debeat principium meticulosum, vt exinde sequutà ab eo regulanda sint. Nottat. *collect.34. n.3.* Euerard. *cons.4. n.21.* Greg. XV. *decis.392. n.1.* Barbat. *cons.54. col.12. vol.1.* Hippol. Rimin. *d. cons.77. num.29.* cum aliis per me citatis *voto 17. num.145. cum seqq.* sed etiam à subsequentibus, per quæ declaratur quis, & qualis fuerit 102
animus in præteritum; *l. sed Iulianus, §. sed si ab initio, ff. ad Maced. l. si qui, C. de adult.* Paris. in terminis *cons.53. num.36. lib.4.* cum aliis, quos citat, & sequitur Rota *coram Gregor. XV. d. decis.326. num.43.*

CONIECTVRA V.

A Communi voce, & fama.

MVltum opitulatur probationem metus, commu- 103
nis vox & fama, publicùm & notorium, de quo deponunt testes plures examinati *super vndecimo art.* & præcipuè Ioannes Gutierrez Aguado *fol.27.* ibi: *Lo qual es publico y notorio*, &c D. Petrus de Billos Lada *fol.36. ad 5. & 6. art.* ibi: *A la quinta y sexta pregunta dize el dicho testigo, que lo que sabe es, que auiendo venido este testigo a la villa de Madrid de la dicha ciudad de Lerena, no està bien acordado si fue por el dicho año de 29. ò el de treinta, visitando a algunas señoras vecinas del dicho Capitan Manuel Suares Treuiño, y de la dicha su muger, contandole las nouedades del barrio, le dixeron con palabras de ponderacion y escrupulo, se sabia como el dicho Capitan Treuiño, y la dicha su muger auian obligado con amenaças a que se ordenasse de Epistola el dicho don Antonio su hijo, no queriendo el, por assegurarle en la renta eclesiastica, diziendole que en esto auia andado mucho; y como vieron que este testigo se lastimò por lo que queria a los dichos Capitan Treuiño, su muger, y hijos, cessaron por menor el dezirle las circunstancias, y con algun cuidado despues preguntò al dicho Capitan Treuiño, y a la dicha su muger si estaua ordenado el dicho don Antonio, le dixeron que si, con mucho gusto dellos, y con este acomodados sus hijos, el mayor con ser dueño de su casa, y los otros con el amparo del dicho su hermano.* Et concludunt omnes in *vlt. art.* de omnibus prædictis

prædictis fuisse publicam vocem, & famam, quæ ad metum probandum est multùm considerabilis, Menoch. *de presumpt.lib.2.pres.4.n.21.& pres.126.n.21. & lib.3. pras.26. n.22.* Cæpol. *cons.2. num. 3. & 8.* Alciat.*in resp.504. num.5. vers.confirmatur etiam*, Seraph.*decis.859.in fine.* Rot.*decis.779.num.8.apud Farin.p.1.in posthum.*

Coniectvra VI.

Ex assidua & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatui annexum, & ascendendi ad superiores Ordines.

104 Illud est speciali consideratione dignum quòd cùm D.Antonius Nuñez Treuiño, sacrum Subdiaconatus Ordinem susciperet de anno 1629. ab eo tempore vsque ad præsens perseuerauit constanter in deducendo nullitatem suscepti Ordinis per vim, in nolendo actum aliquem exercere, per quem videretur ratificare suam nullam ordinationem, in protestando se nullo modo, nec vllo casu Ordinem alium deinceps suscipere, aut Clericum fieri velle; id testes omnes referunt, & exemplificant in casibus occurentibus vidisse. Ita Ioannes Gutierrez Aguado Clericus fol. 27. *A la vndecima pregunta dixo, que sabe que el dicho don Antonio desde que se ordenò, nunca ha exercido dicho Orden en manera alguna, antes sabe por lo auer oydo dezir al dicho don Antonio en muchas ocasiones del dicho tiempo a esta parte, que no se tiene por tal ordenado, y que no ascendiera a otras ordenes, ni se ordenara de Missa, por quanto tiene Dios criado, y assi lo ha protestado en presencia deste testigo, y de otros sus criados muchas y diuersas vezes*, &c.

105 Blasius de la Plaça Presbyter *fol.31.* ibi: *A la vndezima pregunta dixo, que no obstante que el dicho don Antonio recibiò el dicho Orden de Epistola, nunca la ha exercido, antes sabe que no se tiene por tal ordenado, ni ha querido ascender a las demas Ordenes, y sabe que en muchas ocasiones ha dicho que no se ordenarà de Missa pro quanto tiene Dios criado, y esto con tante estremo, que en particular puede dezir, que al tiempo que vino por Canonigo Magistral desta santa Iglesia, el señor don Antonio Payne, que oy es Obispo de Orense teniendo por posada la casa del dicho don Antonio, por no estar el suso dicho suficiente en la cantoria para los oficios le iua a dar licion el Licenciado Zaragoça Presbytero desta Ciudad y quando se ofrecia cantar la Epistola, le dezian al dicho don Antonio Treuiño que la dixesse, y nunca lo quiso hazer, ni cantarla, ni fue possible, diziendo que no cantara vna Epistola por quanto tiene el mundo: y que en otra ocasion auiendole presentado vnos Corporales, no fue possible que les quisiesse descoger, y mandò à Andres Rufato Presbitero que los descogiesse, como los descogiò en presencia deste testigo.*

106 Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter *fol. 35.* ibi: *Afirma que en particular vn dia que le dieron el Breuiario para que rezara, aurà catorze años, se disgustò tanto, que le arrojò.*

107 Franciscus Gomez de Arce *fol.42.*ibi: *Y diziendole este testigo en algunas ocasiones, que por que no las proseguia, le ha respondido que no lo hiziera, ni exerciera dicho Orden de Epistola, por quanto tiene Dios criado; lo qual sabe por auerlo visto, oido, y entendido de los dichos, de doze años a esta parte, y en particular aurà seis años poco mas, o menos, que este testigo se hallò en la Capilla del señor Santiago, cita en la Catredal desta Ciudad, donde estaua diziendo Missa el Licenciado Iorge Lopes Presbytero, Vicario en dicha Capilla Parroquial, y queriendo comulgar el dicho don Antonio, este testigo por constarle estaua de Orden Sacro, llegò a darle vna Estola, y dicho don Antonio no la quiso*, &c.

D.Martinus de Orduna Presbyter *fol.107.B.* ibi: *A la onzena pregunta dixo, que aunque el dicho don Antonio recibiò el Orden de Epistola, nunca le ha exercido, ni se ha tenido por tal ordenado, ni querido atender a otras ordenes, diziendo en diferentes ocasiones que no se ordenara de Missa, ni exerciera la Epistola por quanto Dios tiene criado; ni anque le dieran el Arçobispado de Toledo, y Capelo: esto lo sabe este testigo, porque se lo ha oido dezir continuamente de doze años a esta parte, que ha que le conoce y comunica, y replicandole admirandose de su resolution, respondia que no se ajustaua con su conciencia per auer recibido dicho Orden contra su voluntad*, &c. 108

Tanta igitur ex parte D. Antonij repugnantia erat ascendendi ad altiores Ordines, vt nec eius mater auderet toto eo tempore illi dicere, vt Diaconatus Ordinem suscipere, aut Presbyter fieri vellet, cùm ad hoc vt Subdiaconatu initiaretur, teniens admodum inuitus semper fuerit ita sibi retulisse eius matrem asserit Ioannes Gutierrez Aguado fol. 29. *super 2.art.* ibi. *Por que aura cinco años que residiendo este testigo en la villa de Madrid, en seruicio de dicho D. Antonio, casa de sus padres, estando vn dia tratando a cerca del dicho don Antonio este testigo, y doña Maria de la Vega su madre, diziendo este testigo: Valgame Dios que no quiera don Antonio mi señor proseguir las Ordenes? Y respondio dicha doña Maria, en que nos vimos de que se ordenasse de Epistola*, &c. 109

Quæ quidem coniecturæ ita singulariter consideratæ sufficiunt ad probandum D. Antonium suscepisse Subdiaconatus Ordinem per vim & metum, multò magis, & quidem indubitanter ex illis simul iunctis, & accumulatis elicietur plena, & indubitata metus probatio, quia omnes simul iunctæ, cùm tendant ad eundem finem, plenissime illum probant. *l. si stipulatus, in fine, ff.de vsuris, cap. præterea 27. de testib.* Rimin.*cons.52. num. 112. lib.1.* Cephal. *cons.608. num.58. & 89. vol.5* Petr de Barbobus *cons.24. num. 30. & 31. inter consilia Zilett p.1.* Card.Mantic.*de coniect.lib.7.tit.5. num.5.* Anton.Gabr.*comm.lib.1. tit.de probat.concl.1. n.23.* Menoch. *de præsumpt.lib.1. præs.36. num.3. & pres.38. num.4. & pras.40. num.13.* D Barbos.*in l.1. ff. solut.matr.p.1. à num.79.* Seraphin *decis.978. n.5.* Rota *decis.453.num.7.p.1.recent & decis.114. num.4 & decis.135.n.12.p.5.recent.* 110

In qua metus probatione singulà quæ non prosunt multa collecta iuuant, Honded.*cons.29. num.23.& 49.* Card.Tusch. *verb. metus concl. 224. num. 5. & 19.* Hermosil.*ad l.56. glos.1. num.73. tit.5.part.5.* optimè Franc. de Rauena *cons.64. n.10. inter consil. Ziletti*, ibi: *Aduertat dominus iudicans quod in materia probationum iudex non debet applicare animum suum ad vnam speciem probationis.* l.1. §.idem diuus, ff.de testib. *vt pulchrè declarat* Bald. in l.spadonem § qui pulchra, ff. de excusat. tutor. *habet enim in probationibus locum illud, qua non prosunt singula, multa iuuant, vt notatur* in l. 2. in princip. ff.de excusat. & in cap. cum causam, de probat.&c. Et paulo inferiùs *num.12. Et ideo dixit Ioan.de Immola* in cap. ex ore, de his, quæ fiunt à mai. parte Cap. *quia qui habet plures rationes illas adducat, quia quæ non prosunt singula, multa iuuant, vt est text. etiam in materia, & ibi Abb.* in cap præterea, de testib. *& ideo si multa deducerentur coram se, quæ per se considerata non probarent, debet illa simul iungere, quæ simul iuncta poterunt plenam probationem facere,* 111

&

& sic ferre sententiam: ex multis enim deductis coram se potest animi sui motum informare, vt dicit tex. in cap. cùm ad Sedem in fin. de restit. spoliat. Nam, vt ait Bald. in cap. cùm causam, in princip. ante num. 1. de probat. ex multis imperfectis fit vna probatio perfecta, sicut ex multis membris inuicem cohærentibus fit perfectum corpus, & ex multis consonantiis fit perfecta harmonia, &c. sequitur Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 35.

112 Sed obstat quòd alquando D. Antonius Nuñez Treuiño in Capitulo vocem dedit, ex quo videtur exercuisse actum Ordini Subdiaconatus annexum, cùm vocem illam in Capitulo non habeant nisi ij tantùm Canonici, qui in sacris, saltem Subdiaconatu, fuerint constituti, Clem vt ij 2. de ætate & qualit. Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 4 Ego latè vtrobique, & de Canon. & dignitat. cap. 37. num. 3. vbi plures ex modernis refero Augetur difficultas ex decisionibus factis in causa Parmen. nullitatis Ordinis, in qua videtur Rot. decidere quòd ex quo quis per tempus considerabile Canonicatum retinuerit, & resignauerit, reseruata ad sui fauorem pensione, inficiari non potest quin in hoc casu adsit ratificatio, cùm actus illi fieri non potuissent citra approbationem, & ratificationem suscepti Ordinis, ita Rota in d. causa, decis. 40. num. 9. & decis. 325. num. 5. & decis. 343. n. 21. & 22. p. 6. recentior.

113 Verùm ex actu dandi vocem in Capitulo non censeri purgatum metum, nec fieri ratificationem suscepti Ordinis probabilius est, præcipue in Ecclesiis, vbi nulla Ordinum distributio facta reperitur, prout in Conchensi; quia vox pendet a Canonia, glos. verb. receperat, in fine, in cap. cùm M de constit. Seraphin. decis. 474. Ego d. cap. 37. n. 1. ita vt statim quòd quis obtinet Canoniam, vocem habeat in Capitulo, cap dilectus el 1. de præbend. Monet. de distrib. p. 2. q. 4 num. 15. & quæst. 10. num. 1. Et Canonici dicuntur de Capitulo,

114 licèt non sint in Sacris, Rota in Abulen. iurisdictionis 6. Februarij 1586. coram bonæ mem. Card. Pamphilio sen. & qui Canonicali Præbenda carent, licet Dignitatem cum sede in Ecclesia habeant, & Subdiaconi sint, vocem non habent, Ego cum multis d. cap. 37. n. 14. & solùm vt Canonici in posterum ad suscipiendos sacros Ordines propensiùs inducerentur, de nouo statutum fuit in d. Clem. 2. vt de cætero nullus in Capitulo vocem haberet, nisi in Sacris constitutus esset, cuius decisionem innouauit Concil. Trid. citato loco, Quod est clarè ostendere, vocem in hoc casu non procedere ab Ordine, sed à nouo iuris statuto, per quod solum intenditur Ordinum susceptio, & negligentes ac nolentes se ordinari, puniti, glos. verb. legitimo, in d. Clem. vt ij, Ego d. tract. de Canon. c. 37. sub n. 13.

115 Vnde infero primò habere, & dare vocem in Capitulo, potius videri præeminentiam, & fructum Canonicatus, quàm Ordinis, glos. & Doctores in cap. cum venissent, vbi Abb. num. 21. cum seqq. de restit. in integ. Ego d. tract. de Canon. cap. 40. n. 2.

116 Secundò infero suspensum ab officio, esse pariter suspensum ab vsu & fructu dandi vocem, glos. in cap. cùm dilectus, de consuet. Decij in cap. Apostolicæ n. 6. de

117 except. suspensum verò ab Ordine, non esse suspensum à iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo; signũ euidens est illud non ratione Ordinis, sed Officij & Præbendæ Canonico competere. Mari. Alter. de censur. tom. 2. disp 4. de effectibus suspens. cap. 4. fol. 60. lit. E. Ex quo patet Moniales Ordinum incapaces, vocem dare posse, vt probat cap. indemnitatibus, de elect. lib. 6.

118 Tertiò infero, suspensum ab Ordine, si in eo ministret, irregularem fieri; non ita irregularitatem incurrere priuatum iure dandi vocem, si nihilominus illam in Capitulo det. Ita Suar. de censur. disp. 26. n. 6. Bonacin. cod. tract. disp. 3. de suspens. puncto 4. n. 6. vers. rursus, Mari. Alter. dicto tom. 2. disp. 6. de suspens. c. 3 pag. 91 lit. D.

Hinc patet responsio ad d. Clem. vt ij, & ad decretum 119 Concilij Trid. citato loco; decisiones verò Rotæ in d. causa Parmen. nullitatis Ordinis, loquuntur quando qui per vim, & metum Sacris initiatum fuisse procurauerat, postea Canonicatum, cui ex statuto annexus erat Subdiaconatus Ordo, obtinuit, & retinuit, & resignauit, reseruata ad sui fauorem pensione, vt colligitur ex d. decis. 40 p. 6. recent. & nihilominus Doctores ibi citati loquuntur eo casu, quo semel inductus cantauerat Epistolam; & in decis. 325. num. 5. dicitur ex retentione Canonicatus, perceptione fructuum per plures annos, necnon ex resignatione cum pensione prætendi purgatum metum, quia testes de metu deposuerunt de tempore assecutionis Canonicatus, non autem de susceptione Ordinis; & in decis. 343. à num. 16. ead. p. 6. recent vltima resolutio in ea causa capta fuit, quia nihil releuans deposuerunt testes circa metum respectu susceptionis Ordinis sacri, sed solùm de persuasionibus, & minis in genere, non autem cum qualitatibus, de quibus in Lanterpositas, cum ibi notatis, C. de transact.

In præsenti autem casu res alio modo se habuit, 120 nam D. Antonius Thesaurarius erat de tempore, quo Ordinem suscepit, & Canonicatui sacer Ordo non annectebatur, cùm in sancta Ecclesia Conchen. nulla Ordinum distributio facta sit; & demum abundans extat probatio circa metum respectu Ordinis sacri suscepti, cuius defectus in causa fuit, vt non obtineret ille Parmensis prætendens nullitatem sui Ordinis, in tribus decisionibus citatis, quæ habentur impressæ part. 6. recentior.

Denique durante eadem causa metus, hoc est, vi- 121 uente patre D. Antonij, qui per viam & alios extraordinarios modos filium induxerat, vt Subdiaconatus Ordine initiaretur, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis, & quicumque actus etiam ex longo interuallo, initi censentur ob præcedentem metum facti, & illum purgare non valent, Alex. cons. 98. lib. 3. Surd. cons. 513. à num. 41. vbi inquit metum illatum non purgari ex gestis post metum, quando eadem subsistit causa metus, siue statim, siue ex interuallo facta sint; Cacheran. decis. 179. num. 12. & 21. vbi alios referens dicit, quòd quando post inductum metum aliquis actus exterior superuenit ad purgandum metum idoneus, eadem causa subsistente non purgatur Ioan. Garc. de nobil. glos. 17. num. 47. vbi quòd durante causa metus, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis, & quòd nouus consensus, non consensus, sed dissensus est, etsi externus actus fit spontaneæ voluntatis declaratiuus. Monter à Cueua decis. 33. à n. 32. vbi quòd durante eadem causa metus, contractus, quantumuis ex longo interuallo initi, censentur ob præcedentem metum celebrati, Thesaur. lib. 1. quæst 51. n. 19. cum seqq. vbi quòd subsistente eadem causa metus, geminatio actuum contractus per metum etiam ex interuallo factos non confirmat, & metus purgationem non inducit, Seraph. decis. 851. & 881. & 873. n. 1. cum seqq. & decis. 1166. vbi quòd initium malum influit in omnes sequentes actus, & tempora, Pereira de Castro decis. 50. n. 7. Rota decis. 263. n. 3. apud Farin. lib. 2. consil. vbi quòd quando metus causa durat, quicunque actus fiant, etiamsi præ se ferant liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum, nedum metum purgant, sed potiùs eum magis confirmant.

Respondetur ad obiecta per Promotorem Fiscalem

Nihil obstant alia, quæ Promotor Fiscalis, contra 122 D. Antonium Nuñes Treuiño opponit ad eius probationem eneruandam. Et primò dum ait repelli debere testimonia parentum dicti D. Antonij, cùm pro filio

filio testificari prohibeantur ex dispositione iuris communis *in l. testis idoneus, ff. de testib. & in l. parentes, C. eod. tit.* vbi plures refero Doctores *in collect. num 2.*

123 Quia respondetur eorum dicta in hac materia plenam & concludentem efficere probationem; nam si illa vti confessiones eorum sumamus, vtique multùm attendi debent, & per eas sufficienter probari metum necesse est dicamus, Rota *decis. 643. num. 18. p. 1 recent.* eleganter Petr. de Barbosis *cons. 24. num. 23. inter consilia matrimon. Zileti p. 1.* ibi: *Vltimò probatur ex confessione patris, qui confessus est per vim compulisse dictum Ludouicum ad desponsandum Vrsolinam, vt plenè patet ex attestatione dicti Angeli, ex qua quidem confessione probatur sufficienter matrimonium fuisse meticulosum, vt est casus 10. quæst. 3.* cap. præsens, *vbi habetur quòd sola confessio patris probat metum pleaè intercessisse in matrimonio spirituali, si filius alleget se per metum illud contraxisse. Si igitur confessio patris probat plenè metum intercessisse in matrimonio spirituali eo casu, quo filius stat contra matrimonium, multò fortius in casu nostro confessio facta per patrem dictæ Vrsolinæ, quæ stat contra matrimonium, debet probare plenè metum intercessisse*, &c.

124 Et tantò magis hæc resolutio locum habet, quia D. Antonius totus est in probanda vi, & metu sibi incusso à parentibus, vt Subdiaconatus Ordinem susciperet, vnde eorum confessio quoad hoc erit omnium maior probatio, *l. eum te, C. de probat. l. cum à matre, C. de rei vend. l. generaliter, C. de non num. pecun. cap. per tuas, de probat.* & vtrobique Ego ipse *in collect.* refero plures Doctores, quos in præsenti longum esset recensere; præcipuè cùm parentes proprium delictum detegant, studentes semper omni conatu propriam turpitudinem tegere, vt dicit Menoch. *de arbitrar. casu 202. num. 9.*

125 Si verò parentum dicta vti testium depositiones habeamus, pari modo dicendum est eas admittendas esse, tum quia sumus in causa matrimonij spiritualis, in qua admittuntur, *cap. ficut. 2. quæst. 3. cap præsens. 20. q. 3.* gloss. *verb. testium cap. si testes, §. testes idoneus. 4. q. 3.* Aufrer. *de reprobat. testium, num 77. vers. fallit secundo*, Anton Gabr. *commun. tit. de testibus concl. 16. num. 12.* Mascard. *de probat. concl. 153. n. 15.* Menoch. *de arbitr. casu 102. num. 1.* prout etiam in causa matrimonij carnalis admitti solent in fauorem filiorum, *c. videtur, qui matr. accus. pos.* & ibi gloss. *verb. contingendo, in fine, vers. cont neus tamen*, plures citati à Farin. *de testib. q. 54. limit. 7. v. 191.*

126 Tum etiam, quia parentes in causis filiorum testificari possunt, si præsumptio sit eos rem illam, de qua interrogati sunt, melius scire quam alios, *cap. videtur, qui matr. accus. pos.* Ant. Gabr. *d. tit. de testib. concl. 17. num. 8.* Farinac. *de testibus q. 54. num. 194.* Rota *coram Gregor. XV decis. 351. n. 7. 8. & 8.*

127 Tum denique, quia supersunt multi alij testes omni exceptione maiores, idem attestantes, quorum integerrima fides aliorum supplet defectum si quis fortè adesset, ad not. per Doctores *in l. si quis ex argentarijs, ff. de edendo* gl. *verb. numerus in l. 3. ff. de testib.* Farin. *de testib. quæst. 62. à num. 128.* Cæs. de Grassis *ddecis. 5. n. 8. & 9. de sponsal.* Ioseph Sesse *Aragon decis. 60. n. 7. p. 1.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 7 gloss. 2. p. 5. n. 82.* Præsertim cùm pro maiori parte sint Sacerdotes, & maioris fide digni, Rota *coram Gregor. X V. decis. 351. num 10.* Et vltra numerum trium, Cæs. de Grassis *d. decis. 5. n. 9. de sponsal.* eadem Rota *coram Gregor. X V. d. decis. 351. n. 5.*

128 Nec aliquid valent quæ obiicit contra aliorum testium dicta, nam ea quæ de singularitate eorum adducit, parum aut nihil vrgent, cùm omnes sint contestes, & quatenus singulares essent, nihilominus in hac materia probationis metus concludentem efficerent probationem, Mogol. *cap. 10. §. 3. num 8. & 9.* Ioan. Garc. *d. glos. 17. à num. 38.* Valençuela *cons. 29. num. 41. tom. 1. & cons. 173. num. 74. tom. 1.* Fontanel *d. glos. 2. p. 5. num. 81.* Farin. *de testib. quæst. 64. num. 276.* Noguerol. *alleg. 29. num 16.* Rota *d. decis. 241. n. 33. & decis. 260. num. 41. & 22. ib. 2. consarum. Farin. & decis. 79. n. 1. & 7. p. 1. in posthumis eiusdem Farin. & coram Greg. XV. decis. 326. num. 47. & decis. 374. num. 20. & coram Burato* inter eius impressas *decis. 205. n. 17.* plures refero *in collect. ad cap. 11. omni negotio 4. n. 58. de testib.* Et minas quoque singularibus testibus probari quando agitur pro eruendo metu, docet Rota *d. decis. 241. n. 21. lib. 2. cons. Farin.* 129

Idem dicendum de oppositione quòd aliqui ex testibus sint familiares dicti D. Antonij, aut suorum parentum; quia licet olim fuerint alias domestici & familiares, de tempore tamen depositionis non erant in suo seruitio, & ideo rectè probant, Motl *in emporio Iuris p. 1. tit. 11. in prælud. n. 41. in fine*, Farin. *de testib. q. 55. n. 31.* Rot. *decis. 147. num. 24. apud Farin. p. 4. diuers.* plures per me *in collect. ad cap. in litteris 24. num. 4. de testib.* tum etiam, quia bene produci possunt in casibus difficilis probationis, qualis est metus, Mascard. *de probat. concl. 124. num. 48. & concl. 533. num. 15.* Farin. *quæst. 55. num 35.* Rota *decis. 772. num. 3. apud Farin. p. 3. recent.* tum denique quia bene admittuntur quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest, vt in iis, quæ non nisi occulte fiunt, Ioan. Bapt. Costa *de remed. subsid. remed. 70. num. 6.* Rot *d. decis. 772. n. 2.* Vel quæ in domo peraguntur, *l. consensu, §. si plagius, C. de repud. l. quoniis 3. C. de aanfug. lib. 10. cap. veniens 38. in fine, de testib.* A. ciat. *ac præsumpt. reg. 1. præf. 47.* Rojas *in Fidei f g 167. in princ. & sing. 202. num. 2.* Ferdin. de Ottero *Roman lucubrat. disp. 22. n. 2.* Rota *coram Burato* inter eius impressas *decis. 777. num. 10.* 130 131 132 133

Secundò opponit idem Promotor Fiscalis non posse D. Antonium allegare, & multò minus probare Ordinem Subdiaconatus per vim, & metum ab eius parente incussum in Areualo recepisse, cùm in eo loco præsens non esset, sed ab eo longe distaret, iuxta *l metum autem 9. ff. de eo quod metus causa*, vbi Bart. & glos. *verb. causa in cap. ad audientiam, de his, quæ vi* Hostien. *in sum. sub hoc tit. n. 1.* quatenus metum præsentem exigunt, nec suspicionem inferendi sufficere ad contractus inualidationem docent. 134

Probabilem verò metus suspicionem sicut & metum, contractus irritare verius & receptius est, quia non solùm metus accipitur prout est verè de præsenti, sed & prout est res, ad hoc verisimiliter tendit, nec quòd offensionis spectetur iniquum postulatur, *l. habitatores. §. fin. ff. locati*, ibi: *Si iusta causa fuisset cur periculum timeret, quamuis periculum verè non fuisset, tamen non debere mercedem; sed si causa timoris iusta non fuisset, mercedem nihilominus eum debere*, &c. *l. nouissimè, & ibi* glos. *verb. excusatus, ff. quod falso tut. l. si donationis 7. de his quæ vi*, glos. *verb. metum mortis, in cap. cum dilectus, eod. tit. & verb. metuebant in cap bona 23. de elect.* Mogol. *de metu, cap. 1. §. 6. num. 1. cum seqq. & cap. 10 §. 1. num. 5.* Grammat. *decis. 5. num. 5. 7. & 9.* vbi dicit iustum metum esse iustam suspicionem, & *decis 18. n. 16 & 17.* quòd non debet quis spectare periculum, & se periculo committere, Hippol. Rimin. *cons. 77. num. 29. tom. 1.* Philip. Paschal. *de viribus patria pot. part 3. cap. 2. num. 39.* Card. Mantic *de coniect. vltim. vol. lib. 1. tit. 7. num. 6.* vbi dicit iustam metus causam sufficere, etsi ipse metus non probetur, Cacheran. *decis. 170. num. 3.* Rebuff. *tom. 2. tract. de rescis. contractus gloss. 22. num. 6.* Mascard. *de probat concl. 1055. num. 16. & 49.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 17. num. 13 in fine, & num. 14.* vbi ait idem esse si quis 135

faciat

faciat aliquid compulsus aut metuens ne compellatur, Surd. *cons.* 267. *num.* 14. & *decis.* 194. *num.* 24. vbi ex Angelo dicit paria esse quòd fiat aliquid per metum, vel per probabilem metus suspicionem. Fontanel. *de pactis nup. claus.* 7. *gloss.* 2. *n.* 75. Gabr. Pereira *Portug. decis.* 30. *num.* 4. Greg. XV. *decis.* 374. *num* 17.

136 Quod locum habet etiamsi probabilis timor, seu suspicio non ob proximam illationem, sed ob illationem futuram & longè distantem adsit, modò tamen certum ac perspicuum sit graue malum à longè exiturum, aliter euadi non posse, nisi præsentem ineundo contractum. Ita Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 1. *num.* 16. *in fine*, eámque adducit rationem; quod enim non potest non euenire, iam euenisse videtur, *l. in diem*, 10. *l. sub conditione*, *l. quod si*, *ff. de condict. indeb.* ibi: *Quod si ea conditione debetur, quæ omnino extitura sit, solutum repeti non potest.*

137 Qua quidem opinione retenta ad tex. *in d. l. metum autem* 9. in contrarium adductum respondetur procedere secundùm Raph. Auers. *de sacram. Matr. quæst.* 4. *sect.* 3. *vers. rationabilius*, *pag.* 81. quando quis antequam aliquid sibi dicatur ex se suspicatur sibi inferens eas esse minas: quoniam verum est metum præsentem exigi, sed sufficere dicimus metum præsentem ex malo, vel damno iam existente prouenientem, vel ex insta & probabili metus suspicione ob malum futurum, quod non obscurè colligitur ex definitione metus, quam adducit Vlpian. *in l.* 1. *ff. quod metus causa*, dum ait esse instantis periculi, vel futuri causa mentis trepidationem, referunt citati per Cabreros *de metu lib.* 1. *cap.* 1. *à princip.* Vnde rectè infertur ex illa dictione *futuri* non requiri vt damnum præsens sit, sufficit enim metum adesse ex quo damnum futurum timeatur, per text. in *l. nec timorem* 7. *§. proinde ff. de eo quod metus causa*, & *l.* 15. *tit.* 2. *part.* 4. ibi: *O le quisieren dar algunas penas*, vbi Gregor. Lopez, Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 1. *num.* 16. Gabr. Pereira *decis.* 30. *num.* 4.

138 Tertiò opponit idem promotor Fiscalis quòd iuxta dispositionem Concilij Trid. *sess.* 25. *de Regularib. c.* 19. non est audiendus D. Antonius Nuñez Treuiño, dicens se per vim & metum. Subdiaconatus Ordinem suscepisse, post lapsum quinquennij ab Ordinatione huiusmodi computandi: sed hæc obiectio caret fundamento, nec eam corroborare potest Concil. *citato loco*, quia clarè loquitur tantùm de Regularibus Religionem ingressis, vt patet ibi. *Quicunque regularis prætendat se per vim & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse*, &c. & ne verbum quidem de aliis nullitatibus, quæ contra matrimonium contractum, vel Ordinem susceptum opponi possunt, nec vnquam de hac resolutione dubitauit aliquis ex Doctoribus quos viderim, & est communis intelligentia, & vsque adhuc inconcussa praxis in ecclesiasticis Tribunalibus.

139 Quartò opponit idem Promotor Fiscalis D. Antonium Nuñez Treuiño videri tacitè ratificasse dicti Ordinis subdiaconatus receptionem, in illóque ministrasse dum in Capitulo vocem dedit: sed hoc etiam caret fundamento, nec in iure probatur, vt dictum est *suprà n.* 112. *cum seqq.*

Quare, &c. Matriti die 15. Ianuarij 1645.

Pampilonen. dimidiæ Epistolaniæ.

Præsentatio facta de inhabili, non potest reualidari ex superueniente habilitate. Durante lite inter compræsentatos non possunt patroni aliquem in demortui locum præsentare.

Barbosa Vot. decis. Pars II.

VOTVM LXXVII.

1 *Casus contingentia proponitur, & n.* 2.
3 *Clericatus requiritur de eo tempore, quo præsentatus coram Ordinario sistitur ab eo institutionem accepturus.*
4 *Indignum præsentans priuatur pro illa vice iure præsentandi.*
5 *Si scienter indignum præsentet, secus si ignoranter.*
6 *Ignorantia in præsentante ante indignum præsumitur.*
7 *Præsentatio facta in personam illius, qui Ordinem non habet, non potest reualidari ex superueniente Ordine intra quadrimestri temporis spatium recepto.*
8 *Collatio facta non existenti in ætate non validatur, licèt ex tempore efficiatur habilis ætate.*
9 *Incapax reputatur pro mortuo, & habetur ac si præsentatus non fuisset.*
10 *Patroni laici ante Episcopi institutionem intra quadrimestre variari possunt.*
11 *Electio facta aliquo ex electoribus contempto, non est annullanda nisi petente ipso contempto.*
12 *De contemptu agere potest solus is, qui neglectus, & non vocatus fuit ad electionem.*
13 *Patroni non præsentant vt vniuersi, sed vti singuli.*
14 *Patroni in dubio non censentur præsentare vt vniuersi, sed vt singuli.*
15 Cap. 1. vt lite pend. lib. 6. *habet locum in præsentatione, & beneficiis iurispatronatus.*
16 *Patronus, si inter duos præsentatos lis moueatur, & vnus moritur, nulliter alium præsentat in præiudicium superstitis.*
17 *Præsentati tam à patronis ecclesiasticis, quàm laicis, si litem inter se moueant, & contingat vnum mori, vel litem cedere, non potest alius eligi, seu præsentari, & n.* 18.
19 *Patroni durante lite inter compræsentatos non possunt aliquem in demortui locum præsentare.*
20 *Superstes præsentatus ex duobus compræsentatis litem inter se mouentibus, vt suo & defuncti iuri immititur.*
21 *Ad effectum regulæ de subrogandis sufficit litem fuisse instam saltem coloratè.*
22 *Lites sopiuntur per prohibitionem alterius præsentationis.*
23 *Præsentationes contra decretum irritans factæ nulla sunt, & habentur pro infectis.*
24 *Decretum irritans inducit formam.*

CVm per obitum quondam. Ioannis de Vzcanga Presbyteri Beneficiati in Parochialibus Ecclesiis 1
oppidi Sancti Sebastiani Pāpilonen Diœcesis, vacarent quatuor dimidiæ Epistolaniæ de iurepatronatus beneficiatorum, & Iuratorum dicti oppidi, ad illarum vnam præsentatus fuit Pelagius de Gamboa, qui pro Clerico se gerebat, sed inde repertus quòd in nullo Ecclesiastico Ordine constitutus esset, iidem patroni inhabilitates huiusmodi ignorantes, ac postmodum illius certiores effecti intra quadrimestre ad præsentandum patronis laicis concessum, Augustinum de Segasti clericum in minoribus præsentarunt, qui talis præsentationis vigore collationem, & possessionem dictæ dimidiæ Epistolaniæ ab Ordinario sibi dari obtinuit: sed interim, forsan intra eiusdem quadrimestre tempus, dictus Pelagius iam prima clericali Tonsura initiatus collationē & possessionem ab Augustino obtentam impugnare cœpit, tum ex eo quòd quidam ex beneficiatis patronus Ecclesiasticus non fuerat vocatus; tum etiam quia edi-

cta in similibus vacationibus apponi solita collationem
in personam dicti Augustini factam non præcesserunt.
Lite inter eos ad dictam Epistolaniam com præsentatos
pendente è viuis ereptus fuit dictus Gamboa, per cuius
obitum existimantes patroni illam vacare, & se ad eam
præsentare posse; de facto nominarunt Ioannem Lopez
de Burgoa, qui causam in statu & terminis, quibus eam
reliquerat Gamboa, assumens, & prosequens, sententiam
fauorabilem ab Ordinario reportauit, qua declarauit
collationem, & possessionem in personam Segasti fa-
ctas fuisse & esse nullas, proindeque in personam dicti
de Burgoa vti melius ius fouentis faciendas esse; sed
cùm ab hac sententia siue decreto vim diffinitiuæ ha-
bẽte, ad Sanctissimum, siue eius Illustrissimum D. Nun-
tium appellatum esset, & quoad vtrumque effectum
admissa appellatio fuisset, ac in Tribunali Nunciaturæ
Hispaniæ commissa causa, litteris ordinariis citationis,
& inhibitionis expeditis, & intimatis, per partes nihil
amplius in ea per decem ferè annos factum fuit, ipso
Augustino de Segasti per totum illud temporis spatium
in possessione remanente, ac fructus omnes percipiente.
2 Verùm cum tractu temporis dictus Augustinus de
Segasti è viuis decesserit, patroni iidem in eius locum
præsentarunt Martinum de Ben, qui virtute suæ præ-
sentationis ab Ordinario institutionem, & collationem
impetrare intendens, surrexit dictus Ioannes Lopez de
Burgoa, & institit sibi, & non Martino collationẽ huius-
modi faciendam fore & esse; Ordinarius verò, vt ab im-
portunis vtriusque partis allegationibus se eximeret,
causam, & causas huiusmodi ad dictum Nunciaturæ
Tribunal, in quo inter dictum Ioannem Lopez de Bur-
goa ex vna, & Augustinum de Segasti partibus ex alte-
ra in gradu appellationis introductæ existebant, remisit,
quas quidem in statu & terminis in quibus reperie-
bantur, præuia illarum à quibuscumque iudicibus op-
portuna auocatione, Illustrissimus, & Reuerendissimus
D. meus IVLIVS ROSPILLOSI in his Hispaniarum
Regnis Nuntius Apost. mihi committere, & mandare
dignatus fuit, & auditis sæpiùs vtriusque partis Aduo-
catis acerrimè informantibus, dubitaui an eorum in-
stitutio, & collatio dictæ dimidiæ Epistolaniæ facienda
esset; & Martino de Ben fieri debere censui.
3 Nam certum est propter incapacitatem Pelagij de
Gamboa præsentationem de eius persona factam fuisse
nullam, siue illorum opinionem sequamur, qui resol-
uunt attendendam esse capacitatem de tempore præ-
sentationis, quos sequitur Rota *decis.69. lib.1. p 3. di-
uers.* quam citat Mari. Anton. *var.resol.lib.1. resol.19.
num.1.* siue adhæreamus sententiæ aliorum magis benè
requirentium Clericatum de eo tempore, quo instru-
mentum nominationis patronorum præsentatur Supe-
riori, videlicet quando præsentatus coram Ordinario
personaliter sistitur ab eo institutionem accepturus, vt
per Aloys. Ricc. *in praxi fori eccles.resol.140. n.3. in 2.
edit.* & Alphons. de Leone *de officio Capellani q. 4.
praxi 6. numero decimosexto prope fin.*
4 Nec dubitari potest de iure potuisse eosdem pa-
tronos loco Gamboæ inhabilis, & incapacis ex defectu
Ordinis Augustinum de Segasti præsentare; quia licèt
indignum præsentans priuetur pro illa vice iure præ-
sentandi, *cap. cum in cunctis, de elect.* Crescent. *decis.15.
de iurepatron.* Caputaq. *decis.62.n.2. & decis.291.p.2.*
Lambert. *de iurepatr.lib.2.p.1.q.10.princ.art.4.num.23.*
5 Ego *de offic. & potest. Episcop. alleg.71. n.105.* nihilo-
minus tamen id verum est in præsentante scienter in-
dignum, secus si ignoranter: Lambert. *citato loco*; dicti
6 autem patroni ignorabant Gamboæ inhabilitatem: &
ignorantia præsumitur, *c. præsumitur, de reg. iuris in 6.*
Duran. *Rot. decis.426.n.9.*
7 Cùm ergo Pelagij de Gamboæ præsentatio inuali-
da existeret, tanquam facta de inhabili ob defectum
Ordinis Ecclesiastici, etiã de eo tempore, quo instrumẽ-
tum suæ præsentationis corã Ordinario fuit exhibitum,
vt ab eo institutio obtineretur; cùmque illa non potue-
rit reualidari ex superueniẽte Ordine etiã intra quadri-
mestris temporis spatium recepto, iuxta reg. text. *in l.
quod initio 30. & l pen ff. de reg. iur. c. non firmatur 18.
eod. tit. in 6.* in terminis Zabarel. *cons.104.n.3.* vbi quòd 8
collatio facta nõ existenti in ætate, aut Ordinem nõ ha-
benti, non validatur, licèt ex tempore efficiatur habilis
ætate, aut Ordine, refero *Axiom.164.n.9.* cumque etiã
Pelagius, præsupposita sua incapacitate, reputandus sit
pro mortuo, arg. *l. 1. §. sed si patronus*, ibi: *Pro mortuo* 9
*habetur, ff. de coniung. cum emanc. l. si neci, §. deportatus,
ff. de bonis libert.* & ad not. per Molin *de primog. lib.1.
c.9.n.27. cũ seqq.* Iacob. Cancer *var.tom.3.c.21.n.189.*
Ramon *cons.3.n.47.* & habendus ac si præsentatus non
fuisset, per *l.1 §. qui habebat ff. de bonor posses. contra ta-
bul. l. si pater filium*, vbi glos. *ff. de inoffi. testam.* post
plures Molin *d. lib 1.c.13.n.69. & 70.* Cumque etiam
patroni iidem inhabilitatem Pelagij ignorantes pro illa 10
vice præsentandi ius non amiserint, ex dictis. Cumque
denique patroni laici ante Episcopi institutionem intra
quadrimestre variare potuerint, *c. quod autem, cap. cum
autem, c. pastoralis, de iurepatron.* cum aliis citatis per
me *de officio, & potest. Episcopi part.3. alleg.72.n.151.*
meritò dicendum, & pro indubitato tenendum Augu-
stinum de Segasti solum, & vnicum præsentatum fuis-
se, eique obesse non posse, quæ contra illum à Pelagio
fuerunt deducta.
Nam ad illud quod in præsentatione Segasti desi- 11
deratus fuerat vnus ex patronis Ecclesiasticis, respon-
detur minimè constare quòd nõ fuerit vocatus, & qua-
tenus contemptus esset, præsentatio absque eo de per-
sona Augustini de Segasti facta non veniret annullan-
da, nisi petente ipso contẽpto, Lauor. *var. lucub. tom.1.
tit.4.c.17. n.17.* quem refero *lib.2. voto 47.n.175.* &
dummodo ille petat, opponatque de contemptu ante in-
stitutionem, Biax. *in direct. elect. p.3.c.7* Cuch. *in instit.
maior. tit. de elect. num.91.* quia de contemptu agere po- 12
test solus is, qui neglectus, & non vocatus fuit, vt ex
Cuch. tradit idem Lauor. *d. c.17. n.15.* quem refero *de
iure Ecclesiast. vniu. lib.1.c.19.n.116.*
Vnde cùm dictus Ecclesiasticus patronus de con- 13
temptu nunquam egisset, nec aliquid opposuerit contra
Augustinum de Segasti ante, nec post ab eo obtentam
dictæ Epistolaniæ collationem & possessionem, fit cõ-
sequens hanc obiectionem nullum habere fundamen-
tum: tum etiam, quia patroni non præsentant, vt vni-
uersi vniuersitatem repræsentantes, sed vti singuli, quo
casu possunt singulariter præsentare, & non vocati de
contemptu agere non valent, Ruta, cuius meminit Vi- 14
uian. *in praxi iurispatron p.2.lib.8.c.2.n.10.* & in du-
bio patroni non censentur præsentare vt vniuersi, sed vt
singuli, eadem Rota apud eundem Viuian. *citato loco.*
Excluso propter suam inhabilitatem Pelagio de 15
Gamboa, & legitimè præsentato Augustino de Sega-
sti, fit euidens litem à Pelagio contra Augustinum mo-
tam iniustam, & calumniosam fuisse, vnde Pelagio mor-
tuo, Augustinus superstes collitigans, vti legitimè præ-
sentatus, & institutus tam sui, quàm demortui colliti-
gantis, si quod haberet, iuri innitens, remansit solus, &
vnicus præsentatus, nec potuerunt patroni collitigan-
tem ei dare in demortui locum alium præsentando,
prohibente decisione text. *in c.1. vt lite pend. lib.6.* quæ
sub pariformem rationem locum habet in præsentatio-
ne, & beneficiis iurispatronatus; vt cum Flamin. Paris.
de resign. benefic. lib.12.q.3.n.17. tenui in *collect. ad il-
lum text. n.1.* Vnde ex duob. præsentatis collitigãtib. vno 16
mortuo patroni in præiudiciũ superstitis aliũ, hoc est,
Ioãn. Lop. de Burgoa præsentantes, nulliter, & de facto
præsẽtarunt, propter decretũ irritãs in eo textu apposi-
tum; ita per illum tenent Lap. *allegat.22. n.3.* latè Lu-
dou. Gom. *in reg. de subrogandis collitigantibus q.13.*
per

per tot. Mandos. *super eadem regula, q.* 11. *in num.* 1.

17 Ex modernis idem resoluit Iulian. Viuian. mei olim Romæ amicissimus, *in sua praxi iurispatron. lib. 5. c. 5. n. 146.* ibi: *Etsi pendente lite inter duos electos, seu præsentatos contingat vnum vel alterum mori, vel liti cedere, non potest alius eligi, seu præsentari, qui sumat illius iura, c.* 2. vt lite pend. lib. 6. *quod etiam indistinctè locum habet in præsentatis à patronis Ecclesiasticis, cùm eorundem præsentationes censeantur electiones, vt per* Abb. in c. cùm autem n. 3. & in c. pastoralis n. 4. de iurepatron. & tex. in d. c. 1. *habet etiam locum in duobus præsentatis à patronis laicis, quando vnus ex eis moritur, vel renunciat post tempus quadrimestre datū laicis ad præsentandum, & ideo si alius tunc fuerit præsentatus, non tenet præsentatio,* cap. 2. vt lite pend. lib. 6. *&c.*

18 Melchior Lotter. in Romana Curia quondam amicus meus, *de re benefic. lib.* 2. *q.* 20. *n.* 2. ibi, *Qua ratio cùm milites etiam in præsentationibus ad beneficia iurispatronatus, ad hæc quoque vim eiusdem Constitutionis extendit, siue tractetur de iurepatronatus Ecclesiasticorum, siue etiam laicorum, & siue contingat mors, vel casus aliquis ex præmissis post tempus datum ad præsentandum, vt sentit* Ioan. Andr. in d. c. 1. ante n. 1. in princ. *siue ante tempus huiusmodi, vt per* Lap. ibidem n. 2. *& latissimè firmat* Lambertin. de iurepatron. lib. 2. p. 1. q. 6. art. 12. ex n. 3. *&c.*

19 Rota Romana apud Farin. *in posthumis p.* 1. *decis.* 336. *n.* 3. aliàs *p.* 3. *recent.* ibi: *Itaque existimant Domini eidem Donato dandam esse subrogationem in iuribus dicti Lauri collitigantis, qui lite in Rota pendente obiit, tam vigore regulæ, quàm ex dispositione Iuris communis* in c. 2. vt lite pend. lib. 6. *maximè quia durante ista lite inter compræsentatos, non possunt patroni aliquem in demortui Lauri locum præsentare,* &c.

20 Quod adeò verum est, vt vnanimiter sentiant omnes procedere, licèt superstes præsentatus non iustè obtinuerit beneficium; & litem calumniosam sustinuisset contra verum beneficiatum, quia adhuc patroni non poterunt præsentare alium, & subrogatio deberetur tali superstiti, non obstante quòd ex hoc videretur sequi inconueniens, quòd scilicet altero ex præsentatis colligantibus decedente, ille superstes, qui non haberet concurrentem compræsentatum, posset obtinere in illa lite iniustè; nam illatio non sequitur, cùm non debeat præsumi illum iniustè obtinere posse; quia iste collitigans superstes propter subrogationem innititur iuri suo, & mortui collitigantis, & verum est dicere penes aliquem illorum remanere ius saltem resultans ex clausulis generalibus, Ita Ludou. Gom. *d. q.* 13. quem referunt & sequuntur Lotter. *d. q.* 10. *n.* 2. vbi affirmat superstitem hoc casu non inniti iuri tantùm suo, sed etiā defuncti, ex dispositione tex. *in d. c.* 1. & propterea ab

21 hac sententia non esse recedendum dicit Rota *d. decis.* 336. *n.* 3. vbi addit ad effectum regulæ sufficere litem fuisse iustam saltem coloratè; vnde cùm dictus Augustinus de Segasti innitēs iuri suo, & demortui collitigātis Pelagij de Gamboa, quale quale fuerit, subrogationē in iure concessam obtinuerit, nō est disputandū de iustitia vnius, vel alterius iuxta supra resoluta; sed insistendum in eo quòd patroni nullo modo potuerunt in Pelagij locum Ioannem Lopez de Burgoa præsentare, Augustino compræsentato superstite.

22 Nō obstat quòd Ioānes Lopez de Burgoa in locū Pelagij de Gāboa demortui collitigātis de facto nominatus fuit, & per Ordinariū vti collitigās admissus, & pro tali in lite habitus, ita vt ad effectū de quo agitur, meruisse videatur cōllitigātis nomē respectu Augustini de Segasti, cōtra quē litē & causā prosequutus fuit, & sententiā fauorabilē reportauit, proindeq; debuerat impedire patronos in eius locū Martinū præsētare, iuxta suprà resoluta, in quo Aduocatus dicti Ioannis Lopez de Burgoa multum insistit. Quia respondetur dictum Ioannem de Burgoa collitigantis nomen non meruisse, nec instructā causam vnquam habuisse, quæ illum talem constituat tum quia ea; quæ in vita Pelagij de Gamboa pendebat, & post eius mortem cum dicto Ioanne Lopez prosequuta fuit per prohibitionem alterius præsentationis sopita extitit: vt dicit Ludou. Gom. *d. reg.* 13. ibi *Præsertim in casu nostro in quo per prohibitionem alterius præsentationis lites sopiuntur*, &c. Tum etiam, quia pro- 23
pter decretum irritans contentum *in d. c.* 1. ibi, *aliàs attentata contra hoc electio ipso iure viribus non subsistat* Et *in d. c.* 2. ibi: *quòd si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur*, præsentationes contra illius formam factæ nullæ sunt, & habentur pro infectis, ad not. per Anton. Gab. *commun. lib.* 6. *tit. de clausulæ concl.* 5. *n.* 56. Card. Tusch, *pract. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 115. hoc 24
enim decretum inducit formam, ex multis quos refero *clausula* 40. *n.* 32. adeò vt illa non seruata actus ipso iure corruat Bald. *cons.* 351. *n.* 9. *lib.* 5. Dec. *cons.* 532. *num.* 4. Rota *in Romana Societatis officij* 14. *Ianuarij* 1613. coram Sanctissimo D. INNOCENTIO X. Sublata igitur de medio præsentatione in personam dicti de Burgoa facta, tanquam irrita, & viribus non subsistens, non potuit ei acquiri ius aliquod prosequendi litem à Pelagio introductam, cùm iam fuerit sopita, nec aliam ex dictis de nouo introducendi cum ex persona sua actione careat ob nullam & inualidam suam præsentationem, ad not. per Bart. & alios *in l. vbi pactum, C. de transact.* & sic cum dictus Augustinus de Segasti solus, & vnicus præsentatus remanserit, nullo existente collitigante, qui talis de iure dici valeat, consequens fit per eius obitum dictam dimidiam Epistolaniam vacare, & ad eam patronos ritè præsentasse dictum Martinum de Ben, illique institutionem, & collationem faciendam esse, & ita iudicaui Matriti hac die 24. Decēbris 1644.

Toletana redemptionis census.

Ad extinctionem census, & ad impediendum cursum vsurarum, qualiter depositum faciendum respectu pretij census, & pensionum decursarum?

VOTVM LXXIX.

1 *Facti contingentia refertur, &* n. 2. 3. 4. *&* 5.
6 *Oblatio præcedere debet obsignationē & depositionē.*
7 *Census dominus antequam depositum fiat, citandus est ad recipiendum pretium census vnà cum redditibus decursis, & ad reuendendum censum cum comminatione quod aliàs fiet depositum.*
8 *Depositum pretij census nunquam fieri debet ex abrupto, sed debet prius requiri dominus, & ei offerri debitum coram testibus saltem extraiudicialiter.*
9 *Depositum pretij census faciendum citatione præmissa.*
10 *Depositum pretij census debet fieri integrè.*
11 *Defectus pretij census in deposito etiam in vno nummo facit ne census extinctus, & redemptus maneat.*
12 *Minores, mulieres, & rustici non excusantur si depositum pretij census defectuosum faciant.*
13 *Pensiones decursæ census vnà cum sorte principali deponendæ ad impediendum cursum vsurarum.*
14 *Integritas depositi pretij census consideratur non solùm respectu illius, sed etiam fructuum decursorum, & non solutorum pro rata temporis.*

15 *Census parte inuita non potest redimi pro parte.*
16 *Depositum pretij census debet fieri cum vera & reali numeratione.*
17 *Notarius si confiteatur se recepisse pecunias oblatas, exinde non probatur vera numeratio quæ releuet in casu vbi ea requiritur.*
18 *Numeratio vera & realis requiritur in depositis.*
19 *Depositum fieri debet loco congruo.*
20 *Locus incongruus est ad depositum faciendum si illud fiat in loco non conuento.*

1 Didacus de Lucena emit officium scribæ de numero ciuitatis Toletanæ à Francisco de Touar die 8. Iunij 1601. & pro residuo pretij, quod erat ducatorum duorum millium, & quingentorum, super aliquibus bonis suis ad fauorem dicti Francisci censum ex conuentione pensitantem quolibet anno morabatinos 56U859. cum dimidio, eo scilicet pacto: *Y con condicion que siempre, y cada y quando que yo, y los dichos mis fiadores, y otra qualquiera persona en nuestro nombre quisieremos redimir este dicho censo lo podamos hazer, y el dicho Regidor Francisco de Touar, o quien por el lo posseyere, sea obligado a recibirlo, dandole, y pagandole el principal deste dicho censo con los reditos corridos, y que estuuieren por pagar, otorgandonos carta de pago, y redempcion en forma, entregandose à la persona que lo hiziere, el traslado original desta escritura, y no lo queriendo recibir, que depositandolo en el depositario general desta ciudad, ante la iusticia della, sea visto quedar el dicho censo redimido*, &c.

2 Census iste cum aliis bonis ab illius domino applicatus fuit pro dote certæ capellaniæ, cuius patrona extat deuota, & illustris Confraternitas hospitalis sancti Petri ciuitatis Toletanæ, & Capellanus Doctor Andreas de Herrera, in huius autem Capellaniæ fundatione de anno 1619. repetitur ita cautum. *Y es condicion que todas las vezes que los juros, y censos de que va dotada esta fundacion se redimieren, se ponga el principal en la arca de tres llaues, que ay en la dicha confradia, hastaque con acuerdo de la dicha confradia se buelua a hazer nueuo empleo*, &c.

3 Hinc D. Hieronyma de Fontechada dicti census debitrix volens illum redimere, comparuit coram Vicario generali Toletano, & petiit deponi penes personam per illum nominandam partem ducatorum duorum millium, & quingentorum pro extinctione residui huius census, & dictus D. Vicarius generalis mandauit eas pecunias deponi penes Franciscum de Miranda y Paz Regium Capellanum, qui in vim huius decreti dictas pecunias in depositum recepit, sub hac obligatione, videlicet. *En la ciudad de Toledo a ocho de Mayo 1641. años ante mi el Notario publico, y testigos, parecio presente el señor don Francisco de Miranda y Paz, Capellan de su Mag. en su Real Capilla de los Reyes nueuos desta santa Iglesia de Toledo, y Colector general del subsidio, y escusado desta dicha ciudad, y dixo que en virtud deste auto proueido por el señor Doctor don Andres Fernandez de Hipença, Inquisidor, y Vicario general en ella, y su Arçobispado, en dos deste presente mes, y año, de pedimiẽto de doña Geronima Fontechada, viuda de Diego de Lucena Valdes, escriuano que fue de Toledo, y vezino desta ciudad, recibia, y recibiò en deposito veinte y vn mil y seiscientos y sesenta y siete reales de vellon del principal, del censo que pagaua la susodicha a la Capellania que dotò, y fũdò doña Ines Sedeño difunta, de que es Capellan el Dotor Andres de Herrera, y patron la hermandad de san Pedro desta dicha ciudad; de cuya cantidad se ha de otorgar redempcion, y boluer a emplear en fauor de la dicha Capellania, de cuyo entrego del, al dicho don Francisco de Miranda y Paz, yo el presente Notario doy fee, y el susodicho a mayor abundancia se dio por entregado della, y sobre ello renunciò las leyes de la non numerata pecunia*, &c.

Die verò 10. Maij eiusdem anni 1642. D. Vicarij decretum, & factum depositum, intimatum fuit Confraternitatis prædictæ Officialibus, & Capitulo; necnon dicto Doctori Andreæ de Herrera Capellano. Transacto aliquo tempore, die scilicet octauo mensis Augusti subsequentis, Confraternitas, ac Capellanus notificationi præcedenti respondentes depositum prædictum non legitimè factum, vti contra formam instrumenti impositionis illius, ac de quantitate non integra, proinde census redemptionem operari non posse dixerunt, & protestati fuerunt sibi tale depositum non præiudicare, nec censum per illud extingui, sed de hac responsione, & protestatione facta copia dictæ D. Hieronymæ de Fontechada, asseruit in iudicio, illis non obstantibus, depositum pro legitimè factum habendum esse, necnon se consentire proposuit, vt Confraternitati, & Capellano prædictis, mandante iudice, deposita quantitas traderetur, & consignaretur; id tamen replicarunt Confraternitas, & Capellanus præfati opera, & diligentia dictæ D. Hieronymæ de Fontechada faciendum esse; & sic non solum non consenserunt, sed expressè depositum semper impugnarunt. 4

His sic stantibus die 16. Septembris eiusdem anni 1642. fuit promulgata lex minoratoria monetæ, & cum dubitaretur an depositum illud esset ritè, & rectè factum, cuiusque damno minoratio huiusmodi cederet, ipse D. Vicarius suum tulit definitiuum decretum sub die 1[illegible]. Ianuarij [illegible]64[illegible]. per quod declarauit dictum depositum legitimè factum, censúmque extinctum existere, necnon Confraternitatem dictæ Capellaniæ patronam ad scripturam redemptionis prædicti census rogandam condemnauit. Sed introducta causa in gradu appellationis coram DD. Iudicibus Consilij gubernationis Archiepiscopatus Toletani, ipsi pro indaganda veritate circa integritatum summæ debitæ, & depositæ, mandarunt, vt dicta D. Hieronyma ex sua parte computatorem, seu calculatorem vnum, & alium dicta Confraternitas eligerent, & nominarent, prout de facto elegerunt, & nominarunt, qui facto computo iudicialiter retulerunt in deposito sortis principalis (census reditibus exceptis) deficere summam morabatinorum duorum millium quadringentorum, & octuaginta duorum cum dimidio, & conclusa causa ad suam definitiuam deuenerunt sententiam, in qua D. Vicarij decretum in omnibus, & per omnia reuocandum esse censuerunt, sed cùm pro parte dictæ D Hieronymæ fuisset appellatum, & causa appellationis huiusmodi per Illustrissimum, & Reuerendissimum D. meum D. IVLIVM ROSPILLOSI Archiepiscopum Tarsensem, & in his Hispaniarum Regnis Nuncium Apost. mihi commissa esset, dubitaui an dictum D Vicarij generalis decretum esset confirmandum, vel infirmandum? & infirmandum esse censui. 5

Ex ea ratione quia depositum, de quo agitur, non fuit legitimè factum, nec sufficiens ad extinctionem census, & ad impediendum cursum vsurarum, quod euidenter apparet ex facti contextura, & sequentibus fundamentis. 6

Primò, quia nullibi constat Confraternitatem citatam fuisse ad recipiendam sortem principalem cum pensionibus decursis, & ad faciendum retrouenditionem in forma, provt tenebatur ex dispositione iuris communis requirentis quòd oblatio præcedat obsignationem, & depositionem. *l. 2. l. acceptam C. de vsuris*, vbi Ego *in collect. num. 6. cum sequentibus* vbi plures retuli Doctores. Gutier. *pract. lib. 2 q. 160. n. 1.* 7
vers. his tamen. ibi, *Consignatio, & depositio pecu-*

nia

niæ nihil prodest, nisi prius oblata fuerit ei, cui solui de-
bet, &c citandus est enim dominus census antequam
depositum fiat, ad recipiendum pretium census vnà
cum redditibus decursis, & ad reuendendum censum,
cum comminatione, quòd aliàs fiet depositum Felician.
de censib. tom. 2. lib. 4. c vnic. n. 2. vers secundò requiri-
tur, Ludou. de Auendan. *eod. tract. c.* 10 2. *n.* 12. Cenci. *in*
simili tract. p. 3. c. 1. q. 3 art 9. n. 23. & videtur hoc idem
sentire Duard. *eod. tract. tom. 2. in commento ad §. 6. q. 7.*
8 *num. 4. in fine*, dum concludit nunquam hoc depositum
fieri debere ex abrupto. sed debere prius requiri domi-
num, & ei offerri debitum coram testibus saltem extra-
iudicialiter, & deinde eo recusante, fieri depositum, iuxta
text. *in l. si creditrici. C. de vsuris.*

9 Secundò, quia ex actis non apparet vllam citatio-
nem, aut intimationem, siue protestationem Confrater-
nitati ante depositum fuisse factam: dicèt enim, sine veri
præiudicio, oblatió præcedere nó deberet prout debuit,
adhuc tamen non poterat depositum fieri nisi citatione
præmissa, id enim tanquam indubitatum recipitur à
Rota, & signanter in *Romana Census 4. Iunij* 1600.
coram *sancta mem. Gregorio XV.* apud Duard. *in fine d.*
tom. 2. decis. 29 ibi: *Sed contrarium fuit resolutũ, quia*
depositum factum fuit, hospitale non citato, quod tamen
citari debuit, Ias. *cons. 9. col. pen. vers. secundo, & melius*
lib. 1. latè Roland. *cons. 61. n. 32. lib. 1.* &c. Eadem Rota *in*
Aconicana Census 24. Maij 1612. *coram Vbaldo*, apud
eundem Duard. *citato loco decis. 84. n.* 11. ibi: *Accedit*
vltimò, quia decretum emanatum vigore dicta interpel-
lationis de deponendo fuit factum cum intimatione, qua
tamen non fuit facta nisi post depositum, ex quo videtur
resultare inualiditas dicti decreti, Pute. *decis. 174. lib. 2.*
ex quibus resultat secundus defectus principalis, videli-
cet depositi,

10 Tertiò, quia depositum non fuit integrum, non so-
lùm ex defectu sortis principalis, vt patet ex relatione
data per computatores à partibus electos, qui vnanimi-
ter affirmarunt depositum sortis principalis defecisse in
dictis 25481. marabatinis cum dimidio, qui defectus
11 sufficiens videri debet ne census extinctus, & redemptus
maneat, licèt in vno solum nummo verificetur, Felician.
d. tom. 2. lib. 4. c. vnic. n. 3. Cenci. *d. art. 9. num.* 38. & 39.
Duard. *d. q 6. n. 7.* Giurba *decis. 87. n.* 15. Greg XV. *decis.*
480 Ego *in collect. ad d. l. acceptam, n.* 10. qui omnes id
extendunt etiamsi deponentes essent minores, rustici, &
12 mulieres. Sed etiam ex defectu pensionum decursarum
vsque ad diem depositionis, & consignationis, quæ vnà
cum sorte principali deponendæ erant, *d. l. acceptam*, vbi
Ego *n.* 11 Bald. *in 6. opposit. n.* 19. & Castr *n.* 2. Rota *in*
dict. Romana Census, coram Gregorio XV. Felician.
13 *de censib. lib. 4. c. vnic. n. 3. & 7.* vbi resoluit quòd reddi-
tus vsque ad id tempus decursi, soluendi sunt simul cum
14 sorte principali, Cenci. *d. art. 9. n.* 42. vbi quòd integritas
depositi consideratur non solùm respectu pretij census,
sed etiam fructuum decursorum, & non solutorum pro
rata temporis: constat autem pensiones huiusmodi eo
tempore nec solutas, nec depositas fuisse: tum, vt dixi, ex
relatione computatorum, tum etiam ex declaratione
Doctoris Andreæ de Herrera Capellani ad instantiam
dictę D. Hieronymæ Fontechada medio iuramento exa-
minati, qui deponit pensiones decursas post factum &
notificatum depositum sibi per eandem D. Hierony-
mam persolutas: his verbis: *Dixo, que despues de auer*
depositado la dicha D. Geronima de Fontechada por
orden y mandado del señor Vicario general los marauc-
dises contenidos en el deposito a que se refiere, y se le ne-
tificò el deposito, y se le pagò a este declarante todos los
reditos que como tal Capellan se le deuian, &c. Non
15 obstat quòd saltem pro quantitate pecuniæ depositæ
debet reputari census extinctus, quia semper fuit peti-
tum censum redimi pro tota summa; & quicquid sit,
certum est parte inuita non posse censum extingui pro

parte, *l. tutor, §. Lucius, ff. de vsur.* Iason *in l. quedam*
n. 4 ff si certum pet. Villalob. *in sum. p. 2. tract. 23. diffic*
11. *n. 3.* post Bonacin. Trullench. *in Decal. lib. 7. c.* 21.
dub. 7. n. 6 Rota *in vna Romana Census* apud Duard *in*
fin. d. tom. 2. decis. 283. n. 9.

Quartò; quia in deposito non interuenit vera, & 16
realis numeratio, nam dictus D. Franciscus de Miranda
y Paz Capellanus Regius, assertus depositarius fassus
est in obligatione, de qua *sup. n.* 5. se recepisse in depo-
situm eam pecuniarum summam: & licet Notarius ibi
fidem faciat de recepto, non tamen dicit coram testi-
bus fuisse numeratam, cùm de vera & reali numera-
tione fidem facere teneretur, vt resoluit Tiraquel. *de*
retractu conuent. §. 4. gl. 6. n. 8. qui dubium in fortiori-
bus terminis sic proponens: *Sed in hac tractatione con-*
signationis illud quæstionis est, si iudex statuerit pecu-
niam consignari in manibus Titij, qui postea fatetur id
pretium sibi à venditore numeratum, nec tamen aliter
constat de numeratione an satis erit, vt venditor dica-
tur, consignasse ad fundamenta vtriusque partis deue-
niens, tandem concludit satis non esse, & de contrariis
agens ita dicit: *Sed certè hac omnia vera sunt in præiu-*
dicium eorum, qui ipsum actum ita conficiunt, sed in
hoc casu vbi agitur de præiudicio tertij, non crederem
id satis esse, nisi appareat de vera numeratione, &c. Ne- 17
uizan. *cons. 10. num.* 15. vbi tenet non sufficere si Nota-
rius recepisse pecunias oblatas confiteatur, Card. Tusch.
pract. conclu. lit. D concl. 203. num. 25. ibi: *Amplia*
quia numerationem requirit depositum ad hoc vt rele-
uet, Matienz. *l. 4. glos. 9 n. 7. tit. 11. lib. 4. Recop.* & *ibi*
Azeued. *num.* 14. Auend. *de censib. cap. 44. num.* 5. Vera
semper & realis numeratio in his depositis requiritur.
Catoc. *de deposito part. 1. tit. de probat. deposit. num.* 5. 18
Marta *in votis nouiss decis. 87. num.* 35. Ego *in collect.*
ad d. l. acceptam, num. 25.

Quintò, quia non fuit factum depositum loco con- 19
gruo, videlicet penes depositarium generalem, apud
quem in instrumento impositionis census (cuius clau-
sula refertur *suprà num.* 11) deponi iubetur sors prin-
cipalis, si eam dominus census recipere noluerit, ad
hoc vt redemptus exinde habeatur vnde depositum
diuersò modo factum, scilicet penes dictum D. Fran-
ciscum de Miranda y Paz, non potest dici legitimè
factum, nec deponenti prodest ad impediendum an-
nui redditus censum, Ludou. Cenci. *de censib. part. 3.*
cap. 1. quæst. 3. art. 9. n. 50. vbi subdit locum incon- 20
gruum esse si depositum fieret in loco non conuento,
Duard. *d. q. 7. n.* 3. Ego *in collect. ad l. acceptam, à n.* 41.
Rota *in Ianuen. Census 25. Nouembris* 1613. coram
Dunozet apud eundem Duard. *in fin. dict. tom. 2. decis.*
173. *num.* 4. & 5. Et ita iudicaui Matriti *die 17. De-*
cembris 1644.

Granaten. Redemptionis census.

Oblatio & depositum vt releuet debitorem,
quale? Et quid si fuit factum de pecunia,
quæ de proximo erat reprobanda, seu mi-
nuenda? Et de Regia Pragmatica mino-
rationis monetæ publicata Matriti 16.
Septembris 1642.

VOTVM LXXX.

1 *Personæ actoris & rei debent ante omnia legitimari*
in quolibet iudicio.
2 *Debitor census qui paratam habet pecuniam pro*
illius redemptione, qua agere debeat.

3 *Vniuersitas aliud est, aliud singuli de vniuersitate.*

4 *Negligentia ac omissio cuiuslibet particularis de vniuersitate, non praeiudicat ipsi vniuersitati.*

5 *Procurator constitutus ad exigendum redditus census, cum plena, seu libera administratione, non potest census redemptionem sibi à debitore oblatam recipere.*

6 *Claus.* cum libera & generali administratione: *plerumque absque dominorum consensu apponunt Notarij.*

7 *Procurator ad negotia absque substituendi facultate datus, potest alium suo nomine liberè deputare.*

8 *Substituendi facultas cessat si in mandato dato industria persona electa fuerit.*

9 *Substitutio locum habet etiam vbi industria persona electa fuerit quando certa forma fuerit praestituta, nisi negotium graue sit.*

10 *Oblatio debet praecedere obsignationi, & depositioni.*

11 *Oblatio vera & realis debitorem liberat, & cursum vsurarum impedit.*

12 *Debitor per oblationem realem excusatur à mora.*

13 *Oblatio realis quando dicatur?*

14 *Oblatio verbalis idem operatur quod realis, & vera quoad euitandam moram & poenam, si creditor expressè recusauerit accipere.*

15 *Pecunia quando est debita non potest offerri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus.*

16 *Pactum de redimendo censu in eisdem speciebus moneta, quibus constitutus fuit, valet.*

17 *Depositum vt releuet debitorem debet fieri authorizante iudice.*

18 *Depositum habetur pro non facto si fiat coram iudice incompetenti.*

19 *Debitor offerre & protestari debet coram honestis personis quando iudicis non habetur copia.*

20 *Depositum faciendum est de mandato eius iudicis qui de causa illa aliàs cognoscere valet, si inter contrahentes nihil actum sit.*

21 *Depositio debet fieri parte citata.*

22 *Creditor secundùm praxim citari debet ad recipiendam sortem cum reditibus consignatam & depositam.*

23 *Citatio ad recipiendam sortem cum reditibus depositam debet fieri personis legitimis, qua liberè possint recipere solutionem.*

24 *Marito potest fieri census redemptio.*

25 *Praelato, orphanotropho, vel administratori ciuitatis fieri potest census redemptio.*

26 *Census venditor, ex quo muieratus fuit institutus, vel capellania fundata, quomodo illum redimere valeat?*

27 *Depositum in quo deficit vnus nummus, non liberat debitorem.*

28 *Depositum, in quo per errorem vnus nummus deficit, non causat plenam liberationem, maximè ad redituum extinctionem.*

29 *Erroris excusatio, propter quem in deposito vnus nummus defecit, non admittitur etiam in muliere, & rustico.*

30 *Depositum fieri debet loco congruo.*

31 *Depositum debet fieri in loco in citatione expresso.*

32 *Locus incongruus pro deposito erit si oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non destinato solutioni expressè, vel tacitè.*

33 *Depositum debet fieri tempore congruo.*

34 *Depositum factum ante tempus adiectum solutioni fauore creditoris dicitur fieri tempore congruo.*

35 *Depositum dicitur factum tempore incongruo quando est appositum pactum quòd non possit soluere debitor, nisi quando creditori placuerit.*

36 *Creditor recipere non tenetur pecuniam, qua de proximo secundùm rumorem est minuenda, vel reprobanda, maximè sciente debitore.*

37 *Depositum, aut oblatio pecunia non valet, qua de proximo est reprobanda sciente ipso debitore.*

38 *Constitutio noua ligare non potest ante promulgationem etiam scientes.*

39 *Constitutio ligat priusquam promulgetur si cum scientia concurrat fraus in alterius detrimentum.*

40 *Oblatio, & depositio non erit sufficiens ad liberandum debitorem si constitutio de breui foret promulganda.*

41 *Scientia futura pecuniarum reprobationis in quibus personis praesumatur?*

42 *Pragmatica minorationis moneta publicata sub die 16. Septembris 1642. refertur, & de eius intellectu, n. 43.*

44 *Animal mortuum intra biduum post venditionem censetur ex infirmitate illam praecedente mortuum.*

MVlta pro nullitate depositi fuerunt per Abbatem 1
& Capitulum sacri Montis Granatensis contra
Augustinum Mendez debitorem deducta, quae indicant
redemptionem census, de quo agitur, nullam fuisse. Et
primò conuincitur depositum non legitimè factum ex
eo quòd cùm in quolibet iudicio ante omnia debeant
legitimari personae actoris & rei, Bart. communiter receptus
in l. fin. in fine, C. de edicto D. Hadriani toll.
Auendan. *resp. 1. num. 21.* Matiens. *in dial. Praelutorum
p. 3. cap. 43. num. 10.* Azeued. *l. 3. num. 4. & 5. tit. 2. lib.
4. Recopil. & l. 10. num. 29. tit. 17. eod. lib.* Lancel. *de attent.
p. 3. cap. 28. num. 36.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid.
cap. fin. p. 3. §. 1. num. 7. &* 8. Amat. Roderic *de modo videndi
process. cap. 1. à numero primo, & capite secundo,
num. 1. & 2.* In praesenti causa non apparet legitimata
persona Augustini Mēdez debitoris, nec Abbatis & Capituli
praedicti creditoris, nec procuratoris venientis ad
causam, & praetendentis habuisse mandatum legitimum
ad redimendum: nec denique constat qualis sit iste census,
nec indicatur instrumentum illius, prout praecedere
debebāt, sicut in terminis Monet Ludou. Cenc. *de censib.
p. 3. quaest. 3. art. 9. num. 20.* ibi, *Debet igitur debitor 2
census, qui pecuniam paratam habet pro redemptione
annua responsionis censualis, quà grauatus reperitur,
adire Iudicem competentem, vt per semetipsum, vel mediante
persona sui legitimi procuratoris, & ex illius
decreto ad notitiam, vel ipsiusmet domini census, vel
alterius legitima personae pro eo deducere, qualiter ipse
comparens est paratus redimere censum, exprimendo
qualis sit iste census, & indicando instrumentum, annum,
mensem, & diem, quo confectum fuit, & nomen
Notarij, cuius manu confectum fuit,* &c.

Nec releuat quòd depositum fuerit factum citato 3
vno ex Capitularibus dicti sacri Montis, & quod oblatio
eidem facta praecederet: Quia aliud est vniuersitas,
aliud singuli de vniuersitate, *l. in tantum, §. vniuersitas,
ff. de rerum diuis. l. sicut, §. si quid. ff. quod cuiusque vniuers.
nomine,* Ant. Gabr. *commun. opin. lib. 6. tit. quod cuiusq. vniu. nō. concl. 1.* Bero. *cons. 19. n. 3. vol. 1.* Et negli- 4
gentia ac omissio cuiuslibet particularis de vniuersitate

non

non præiudicat ipsi vniuersitati, Felin. *in c. cum accessissent, n. 29. de constit.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 41. num. 7.* Surd. *cons. 128. n. 104. cum seqq. & cons. 323. à n. 10. & cons. 365. n. 63.* Cancer. *var. resol. lib. 3. cap. 3. num. 21.*

5 Minus releuaret quòd oblationis & depositi causa
facta fuerit cum procuratore constituto ad exigendum redditus census, *cum plena etiam ac generali, seu libera administratione.* Quia virtute huius mandati nõ poterat talis Procurator census redemptionem sibi à debitore oblatam recipere; hæc enim adeò nihil commune habet cum reditus exactione sibi tantùm commissa, vt imò ei planè contraria sit, cùm ipsam omnino cessare faciat. Seraph. *decis.* 831. Ludou. Cenc. *de censib. p. 3. c. 1. quæst. 3 art 7. n. 53.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 2. c. 15. n. 4.* Ratio etiam potest esse, quia certum non erat quòd dominus, qui reditus exactionem de procuratore confidit, sortis quoque principalis redemptionem confideret, quæ res tum principali mandato contraria est, vt diximus: tum etiam longè maioris ponderis & præiudicij, ad quam mandatum vtcunque generale & amplum non extenditur, & nihil facit quòd dicto Procuratori non solùm simpliciter totorum, seu vniuersorum negotiorum administratio permissa fuerit, sed etiam libera, hoc nominatim addito, cum liberali & generali administratione, quo casu videbatur ei concessum, vt posset ille facere quæcunque dominus posset, *c. qui ad agendum, vers. vlt. de procurat.* ibi: *Procurator quoque absque speciali mandato iuramentũ deferre, transigere, vel pacisci non potest, nisi ei bonorum, vel causæ administratio liberè sit concessa,* &c. Nam clausula illa æquipollet alteri, videlicet, *dans potestatem exercendi ea, quæ posset ipse constituens,* & ita operatur, vt quis possit omnia facere, quę principalis, vt pluribus citatis Do-
6 ctoribus dixi *de clausulis vsufreq. claus. 35. n. 5.* Quia nihilominus Procurator siue cum libera administratione constitutus, siue mandatum generale simpliciter habens, nihil potest circa res valde domino præiudiciales, propter abusum nempe Notariorum, qui passim absque dominorum consensu, & eis prorsus ignorantibus iuxta ipsorum communem stylum clausulam illam, *cum libera, & generali administratione,* inserere solent, quemadmodum resoluunt Cou. *lib. 1. var. c. 6. n. 3. vers. 5. in fine, & in rub. de test. am. p. 2. n. 14. alias 42.* Greg. Lop. *l. 19. glos. 8. & 9 tit. 5. part. 3.* Gutier. *de iuram. confirm p. 1. c. 50 n. 2.* Matiens. *ad l. 7. glos. 14. n. 6. tit. 11. lib. 5. Recop.* Salzed ad Bernard. Diaz *reg. 147. limit. 8. vers. id tamẽ,* Gondisl. de Paz *in praxi annotat. 4. num. 17. & 18.* Ego *d. claus. 35. n. 5.*

7 Et quatenus in priore mandato substituto ad fauorem præsentis procuratoris ampla facultas ad negotia, & ad bona distrahenda, & vendenda concessa esset, adhuc substitutus ea facultate vti non poterat: licèt enim procurator ad negotia etiam simpliciter, & absque vlla substituendi facultate datus posset alium suo nomine & periculo liberè deputare, *l. si procuratorem 8. §. si quis mandauerit,* vbi glos. *verb. non potest, ff. mandati,* Barth. Socin. *reg. 606. l. Hisp. 19. vers. mas los otros, tit. 5. part. 3.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 6. lit. P, concl. 849. ex n. 3.* Alex. Trentacinq. *var. resol. lib. 2. tit. de procurat. resol. 3. à n. 25.* Cardos. *in praxi iudicum,*
8 *verb. procurator, n. 75. in princ.* Nihilominus tamen si in mandato personæ industria electa videri possit, substituendi facultas cessat, vt per Alex. *n. 1* & Ias. *n. 2. in l. quod quis 8. C. de procur.* Alex. Trentacinq. *d. resol. 3. à n. 26.* Cessat autem si certa in mandato forma designata non fuerit, veluti si mandatum sit de re distrahenda, nullo designato pretio, in quo quidem mandato ob eã causam substitutioni locus non est, & sic ex defectu assignationis certæ formæ, mandatarij industria semper electa censetur, vt argumento text. *in c. is cui 12. de officio deleg. lib. 6.* docet Bart. *in l. 1. in lectura n. 7. & in repet. n. 11. ff de offic. procur. Cæsaris,* sequuntur Ias. *ibi n. 24 vers. si verò,* & Alex. *n. 6. vers. aut loquimur,* Bertaz. *de clausul. instrum. claus. 5. glos. 1. n. 5.* Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. c. 1. n. 17.* Trentacinq. *d. resolut. 3. n. 27. vers. in primo casu.* Secus autem, si certa fuerit for- 9
ma constituta, quia tunc substitutio locum habet, quemadmodum post Bart. & alios resoluunt Ias. *in d. l. 1. n. 24.* Marcabrun. *cons. 90. n 13. cum duobus seqq.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. procurator n. 75. vers. si autem data.* Alex. Trentacinq. *de resol. 3. n. 27. vers. in secundo,* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 101. n. 22. 23. & 26.* nisi negotium commissum graue, & arduum fuerit, argumento text. *in l. liquet, ad fin vers. nam tanta causæ pondus, C. de summa Trinit.* notat. Felin. *in c. fin. sub n. 4. de officio deleg.* considerata natura negotij continentis maximam summam, & ponderositatem, Paul. Paris. *cons. 47. n. 88. & 89. lib. 1.* Matiens. *l. 1. glos. 8. n. 17. tit. 11. lib. 5. Recop.* Cald. Pereira *de empt. c. 50. n. 15.* Vnde cùm in proximo mandato, quod substituit procurator in eo constitutus, illius personæ industria electa fuerit, vtpote quia in eo certa forma citra bonorum distractionem præfixa non fuerat, negotium certè arduum & graue, meritò dicendum est procuratorem substitutum legitimam facultatem non habuisse depositum recipiẽdi, aut oblationem admittendi, quæ sufficeret ad impediendum cursum vsurarum, & redditutum census, de quo agitur.

Secundò deprehenditur depositum non legitimè fa- 10
ctum, quia oblatio non præcessit obsignationi, & depositioni, vt requirebatur, iuxta text. *in l. 2. l. si creditoris, & l. acceptã 19. C. de vsur. l. Hisp. 8. tit. 14. part. 5.* Tiraq. *de retract. lig. § 9. glos. 3. n. 4.* ibi, *Sed quod plus est, cùm oblatio necessaria est, ea facienda est ei, qui potest solutionem recipere, & offerentẽ liberare, & nõ aliis,* &c. Auẽdan. *de censib. c. 106. n. 1.* Felician. *de censib. to. 2. lib. 4. c. vnic. n. 12.* Cancer. *var. resol. lib. 3. c. 8. n. 17.* Gutier. *pract. lib. 2. quæst. 160. n. 1. vers. his tamen,* ibi, *Consignatio & depositio pecuniæ nihil prodest, nisi priùs oblata fuerit ei, cui solui debet,* &c. Intellige de oblatione vera 11
& reali, qua debitorem liberari, & cursum vsurarum impediri, per text. *in l. qui Romæ, §. Seia, ff. de verb. oblig. l. si debitor, & l. qui decem, ff. de solut. l. pen. C. de nautico fœn.* resoluunt Marsil. *sing. 479.* Cazan. *cons. 41.* Roderic. *de ann. reditib. lib. 2. quæst. 15. n. 4.* Cald. Pereira *de empt c. 23. n. 62* Ratio est, quia per oblationem rea- 12
lem debitor excusatur à mora, *l. illud, ff. de peric. & comm. rei vend. l. si seruum, § sequitur, ff. de verb. oblig.* Negusant. *de pignor. 3. p. memb. 5 p. n. 2. vers. tertius effectus,* Carot. *de oblation. p. 1. quæst. 7. § de reali oblat. n. 10.* Scacc. *de commerc. §. 2. glos. 3. n. 55. in fine.* Dici- 13
tur autem oblatio realis quando offerens habens pecuniam in manibus, illam offert numerando, & ostendendo coram testibus, vel si habeat cedulam banchariam, Ludou. Cenci. *de censib. part. 3. c. 1. quæst. 3. art. 9. n. 37.* Rota apud eundem *decis. 131. & 291.* nisi creditor acceptare recusauerit, cùm Rota *in locis citatis* videatur se fundare in acceptatione creditoris. Idem quod 14
oblatio realis & vera, operabitur verbalis quoad euitandam moram, & pœnam, si creditor expreisè recusauit accipere. *l. 8. tit. 14. part. 5.* Ioan Bapt. Lup. *in l. 2. comm. 2. §. 3. n. 1. C. de pactis inter empt.* Bened. Bon. *de censib. art. 94.* Felician. *eod. tract. to. 2. lib. 4. c. vn. n. 1.* Auendan. *in simili tract. c. 101. n. 9.* Vincent Carot. *in tract. de oblat. part. 1. q. 7. §. de oblat. reali, & de deposito, quæst. 5. n. 1.* Surd. *cons. 86. n. 14. & 29. & cons. 331. n 39. & decis. 6. n. 4.* Anton. Gabr. *commun. tit. de solut. concl. 8. n. 2. cum seqq.* Ioseph. Ludou. *Perus. decis. 106. n. 6* Sigism. Scacc. *de commerc. §. 2. glos. 3. num. 160. & 163.* Boër. *decis. 124. n. 26.* Ioann. Bapt. Larea *disp. 19. n. 7.* vbi tenet quòd illius erit detrimentũ, qui num-

mos recipere iniustè recusauerit, arg. *l. qui decem, in princ. & l. creditor* 102. *ff. de solut.* idem Larea *disp.* 13. *num.* 35. vbi notata circa moram creditoris procedere ait quando ipsi potest mora imputari, aut cùm ex iusta causa recipere pecuniam, recusauerit, & quòd tunc nec morosus censendus creditor, nec periculum ad eum pertinebit, ex *d. l. qui decem.*

15 Et quatenus oblatio vera & realis facta fuisset, nihil releuaret, quia cùm esset debita pecunia, non potuit offerri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus, vt resoluunt Menoch. *de arbitr. casu* 232. *à n.* 23. Anton. Thesaur *decis.* 153. Gutier *de iuram. confirmat. part.* 1. *c.* 29.
16 *n.* 1. & *pract. lib.* 1. *q.* 148. *n.* 16. Castill. *controuers. lib.* 4. *c.* 10. *n.* 47. præcipuè stante pacto de redimendo censu in eisdem speciebus monetæ quibus fuit constitutus; quod validum esse per text. *in l. semper in stipulationibus. ff. de verb. oblig.* resoluunt Pinel. *in rub. C. de rescind. vēd. part.* 1. *c.* 3. *n.* 17. *in fine,* Surd. *cons.* 242. *n.* 3. Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *c. fin. part.* 5 §. 17. *n.* 21. Molin. *in emporio iuris, tit.* 8. *in prælud. n.* 3. & 4. Roder *de annuis redditib. lib.* 1. *q.* 18. *n.* 40. & 43. Steph. Gratian *discept. forens. to.* 2. *c.* 95. *n.* 76.

17 Tertiò ex eo apparet depositum huiusmodi non fuisse legitimè factum, quia non fuit authorizante iudice factum, & ita non potuit releuare debitorem, *d. l. acceptam. C. de vsuris,* Tiraq. *de retractu conuent.* §. 4. *glos.* 7. *n.* 11. Ioan. Bapt. Lup. *de vsur. comm.* 2. §. 4. *n.* 12. Surd. *cons.* 485. *n.* 4. Matiens. *l.* 9. *glos.* 4. *n.* 14. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* Menoch. *de arbitr. casu* 232. *n.* 28. Felician. *de censib. to.* 2. *lib.* 4. *c. vnic. n.* 3. *vers. quintò requiritur,* Steph. Gratian. *discept. forens. to.* 2. *c.* 260. *n.* 25. Cancer. *variar.*
18 *resol. to.* 3. *c.* 8. *n.* 23. vbi ait depositum haberi pro non facto si non fiat coram iudice incompetenti, vel coram non legitima persona. Quamuis depositum operari talem effectum etsi fiat extra iudicium, dummodo apud idoneam, & honestam personam debitor deponat in præsentia honestorum virorum, itavt culpa ipsi adscribi non possit, per *l. obsignatione, C. de solut. & l. creditor, C. de pignor.* existimauerint Tiraq. *d.* §. 4. *glos.* 6. *n.* 34. Carot. *de deposito. p.* 2. *q.* 69. D. Barbos. *in l. mora n.* 81. *ff. soluto matr.* Cornazan. *decis.* 76. *n.* 27. Marescot. *var. resolut. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 6. & 7. Alex. Trentacinq. *d. resol.* 20. *n.* 1. *vers. primo,* Card Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 10. *tit.* 5. *n.* 16. Giurba *decis.* 98. *n.* 3. Scacc. *de commerc.* §. 2. *n.* 176. nisi eorum opinionem intelligamus eo casu, quo iudicis non habeatur copia, cùm tunc debitor offerre & protestari debeat coram honestis personis,
19 & videtur sentire Menoch. *d. casu* 232. *n.* 28. Iudex autem de cuius mandato fieri debet depositum, dependet à conuentione contrahentium, Auēdan *de censib. c.* 102.
20 *n.* 15. *in fine.* Si autem inter contrahentes nihil actum sit, faciendum est de mandato eius iudicis, qui de causa illa aliàs cognoscere valet, Capic. *decis.* 18. Boer. *decis.* 114. *n.* 9. Auendan. *de censib. c.* 102. *n.* 14. Ludou. Cenc. *eod. tract. part.* 3. *c.* 1. *q.* 3. *art.* 9. *num.* 26. Carot. *de oblat. part.* 2. *q.* 70.

21 Quartò, quia defuit citatio creditoris, & sic notificatio facta domino census, requiritur enim quòd parte citata fiat depositio, Carpan. *ad statuta Mediolan. c.* 417. *n.* 610. Surd. *cons.* 86. *n.* 21. Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de citat. concl.* 1. *n.* 256. Roder. *de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 15. *n.* 53. Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.* 3. *tit. de solut. resol.* 22. *n.* 2. *vers. tertio,* Auendan. *de censib. c.* 12. *n.* 11. Felician. *eod. tract. tom.* 2. *lib.* 4. *c. vnic. n.* 12. *vers. se-*
22 *cundò requiritur,* ibi, *Praxi verò quotidiana recipitur, vt citetur creditor non ad depositum faciendum, sed ad recipiendum sortem cum redditibus consignatam, & depositam,* &c. Ludou. Cenc. *in simili tract. part.* 3. *c.* 1. *q.* 3. *art.* 9. *num.* 52. ibi, *deposito autem per debitorem census illum redimere volentem legitimè facto, illud notificabit domino census, vel alteri legitime personæ pro eo,* &c. Rota apud Pacif. *de Saluiano interdicto decis.* 146. *n.* 4. & apud Ludou. Cenc. *post de tract.* 295. *num.* 1. & *decis.* 297. *num.* 6. Quæ quidem citatio semper fie- 23
ri debet personis legitimis, quæ liberè possint recipere solutionem, *l. si reus paratus, ff. de procurat. l.* 2. *C. de vsur.* Petr Gregor. *de censib q.* 5. *n.* 393. Auend. *eod. tract. c.* 106. *n.* 1. Vnde colligitur marito posse fieri census re- 14
demptionem, quia debitum dotale marito rectè soluitur, Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *c. fin.* §. 17. *n.* 4. Petr. Gregor. *d. tract. de censib. q.* 5. *n.* 297. Roder. *d. q.* 15. *n.* 88. Et 25
similiter potest fieri Prælato, orphanotropho, vel administratori ciuitatis, quia huiusmodi administratoribus rectè soluitur, *l. quod si fortè* §. 1. *ff. de solut.* Petr. Gregor. *vbi suprà,* Felician. *d. c. vnico n.* 8. Hinc etiam prouenit 26
quòd venditor census, ex quo maioratus fuit institutus, volens redimere census, debet de mandato Iudicis sortem deponere apud idoneam personam, & possessorem maioratus citare vt eadem auctoritate in emptionem bonorum immobilium conuertatur, aliter redemptio est nulla, iuxta *l.* 3. *ff. de nouat. & l. nomen, ff. quæ res pignori,* Molin *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 6. P. Gregor. *d. quæst.* 5. *num.* 297. Roder. *d. quæst.* 15. *num* 89. idemque obseruatur in censibus redimibilibus, ex quibus Capellania fuit fundata.

Quintò, quia depositum non fuit integrum, deficiē- 17
te enim vno nummo, non releuat debitorem, nec impeditur cursus vsurarum, siue redditum, *l. quandiu C. de distract. pign. l. obsignatione C. de solut.* Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 15. *numer.* 7. & 10. vbi quòd etiam pro rata temporis & sortis redditus annui deponendi sunt, Felician. *de censib. lib.* 4. *cap. vnic n.* 3. & 7. vbi idem dicit Baez. *de decima tut. c.* 28. *n.* 14. Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 33. *n.* 29. Carot. *de deposito, part.* 2. *q.* 5. *n.* 9. Alex. Trentacinq. *lib.* 3. *tit. de solut. resol.* 22. *n.* 2. *vers. vndecimo,* Roder. *d. q.* 15. *n.* 76. Auendan. *de censib. c.* 10. *n.* 12. Ludou. Cenc. *eod. tract. part.* 3. *cap.* 1. *q.* 3. *art.* 9. *n.* 42. Cancer. *var. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 5. Scacc. *de commerc.* §. 2. *glos.* 5. *n.* 171. Mastrill. *decis.* 148. *n.* 16. & 25. Monter. à Cueua *decis.* 18. Muta *decis.* 59. *n.* 3. Giurba *decis.* 98. *à n.* 16. Rota apud Cenc. *post d. tract. decis.* 84. *n.* 14. & *decis.* 295. *n.* 5. & *decis.* 215. *n.* 1. & *decis.* 197. *n.* 5. Greg. XV. *decis.* 480. *à n.* 4. quod procedit in quacunque persona priuilegiata, Felician. *in append. ad d. cap. vnic. sub n.* 3. Milan. *Sicilia decis.* 18. *n.* 35. *lib.* 1. Cenc. *d. art.* 9. *n.* 40. Sed quid si per 28
errorem vnus nummus deficiat? Giurb. *d. decis.* 98. *n.* 18. tenet quòd etiamsi per errorem vnus nummus deficiat, depositum non causabit plenam liberationem, nec redditus vsurarum extinguentur, idem docet Felician. *d. lib.* 4. *c. vnic. n.* 3. & 7. dicens quòd licèt hic error sufficiat quoad pœnæ excusationem, non tamen ad redditum extinctionem, Pereg. *cons.* 75. *n.* 42. *vol.* 4. Milan. *decis.* 18. *n.* 35. vbi ait erroris excusationem non admitti etiam in muliere, & rustico, Cenc. *d. art.* 9. *n.* 40. & 41. vbi tradit illis denegandam non esse restitutionem 29
Quamuis Didac. Perez ad Seguram *in l. vnum ex familia,* §. *sed si fundum, n.* 9. *in fine, ff. de legat.* 2 & Azeued. *ad l.* 9. *n.* 17. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* vbi Matiens. *glos.* 4. *n.* 12. existimauerunt ex defectu vnius nummi, vel alterius prauæ quantitatis minimè diei non fuisse integrè factum depositū. Et licèt Roderic. *de annuis redditib. lib.* 1. *q.* 18. *n.* 45. asserat quòd si debitor esset obligatus soluere debitum in pecunia argentea, & deponatur quantitas debita in magna summa, & vnus aureus aut tres, aut quatuor deponantur in alia moneta viliori, valet depositum.

Sextò, quia depositum non fuit factum loco con- 30
gruo, vt requirebatur, Tiraq. *de retract. conuent.* §. 4. *glos.* 7. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. casu* 232. *n.* 21. & *cons.* 756. *n.* 12. Carot. *de deposito, part.* 2. *q.* 5. *n.* 8 Giurba *decis.* 98. *n.* 1. Ludou. Cenc. *de censib. part.* 3. *c.* 1. *quæst.* 3.
art. 9. *n.* 51. vbi addit debere fieri in loco in citatione ex- 31
presso.

32 presso. Vnde locus incongruus erit, si oblatio fieret cre-
ditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non
destinato solutioni expresse, vel tacitè *l. qui Romæ. ff. de*
verb. obligat. Negusant. *de pignor. 2. p. 3. memb. 5. p. 9.*
Quare cùm depositum fuisset factum extra locum cō-
uentum, qui erat penes depositarium generalem, non
est dubium quòd per illud non fuit impeditus cursus
redituum.

33 Septimò, quia depositum non fuit factum tempore
congruo, vt erat præcisè necessarium ad faciendam
census redemptionem, & impediendum cursum reddi-
tuum. Negusant. *2. part. 3. memb. 5. part. n. 9.* vbi limitat
nisi nox esset vltima pars temporis adiecti, Menoch. *d.*
casu 232. n. 31 Carot. *de deposito, part. 2. quæst. 5. n. 2.*
Alexand. Trentacinq. *in lib. 3. tit. de solut. resol. 22. n. 2.*
34 *vers. secundo.* Dicitur autem depositum factum tempo-
re incongruo quando est factum ante tempus adiectum
solutioni fauore creditoris, text. *in l. cum qui,* alias *Iabo-*
lenus, ff. de annuis leg. l. si ita relictum §. Pegasus, ff. de
legat. 2 Gom. *var. to. 2. c. 17. n. 27.* Morl. *in emporio iuris*
tit. 8. q. 21. n. 5. Pyrrh. Maur. *in tract. de solut. c. 92. n. 2.*
Cardin. Mantic *de tacitis & ambig. conuent. lib. 14 tit.*
35 *40. n. 6.* Vel quando est appositum pactum quòd non
possit soluere debitor, nisi quando creditori placuerit, *l.*
à Titio, in fine, ff. verb. oblig. Paul. *in l. qui Roma n. 5. &*
6 ff. ead. tit.

36 Octauò, quia depositum fuit factum de pecunia
quę de proximo erat minuenda, vel reprobanda, stante
rumore quòd constitutio minorationis, deteriorationis,
seu mutationis monetæ de proximo erat promulganda:
seu quando debitor sciebat, seu fumum habebat quòd
de proximo erat minuenda, aut reprobanda: quibus ca-
sibus creditor eam recipere non tenetur; negari enim
non potest depositum fuisse factum animo deci-
piendi, ac fraudandi creditorem. Quod probatur, pri-
mò ex *l. creditor oblatam 102. ff. de solut.* vbi oblatio pe-
cuniæ per debitorem facta creditori, & per eum recu-
sata, si paulo pòst à Præside pecunia tollatur, non cedit
periculo creditoris recusantis sed debitoris, & hoc non
alia ratione, nisi quia creditor iuste recusauit receptio-
nem pecuniæ propter suspicionem eius mutationis. Se-
cundò ex *l. eleganter. 24 § qui reprobos. ff. de pignorat.*
act. vbi qui soluit reprobam pecuniam, ab obligatione
non liberatur; iuncta *l. pen. ff. de milit. testam.* qua caue-
tur quòd quæ de proximo fieri spectantur, pro factis
habentur. Quare sic resoluunt Caualcan. *de. is. 16. n.*
42. cum seqq. p. 2 Tiraq. *de retract. l. g. §. 1. glos. 20. n. 11.*
Ioan. Baptista Costa *de rata port. q. 121. n. 9. & cons. 64.*
n. 21. Sigis. Scacc. *de commerc. §. 1. quæst. 7. p. 1. ampl. 10.*
n. 16. Menoch. *de arbitr. casu 231. num. 16.* ibi, *Quini-*
mò nec etiam offerri, deponiue potest pecunia, quæ ad-
huc non est reprobata, sed de proximo reprobanda, scien-
te ipso debitore, &c Carot. *de deposito p. 2. quæst. 5. num.*
5. ibi, *octauò non debent deponi pecunia, quæ statim re-*
probabuntur, &c. *& decis. 63. num. 2.* ibi, *Quòd licèt cō-*
stitutio in loco non esset promulgata, tamen si debitor
habet aliquem fumum, quod de proximo erat promul-
ganda, dicitur deposuisse in fraudem, &c. Vrsill. ad Af-
flict. *decis. 90. in fine,* ibi, *me non teneri ad capiendum*
depositum, ex quo fiebat ante tempus, & hoc totum vt
haberem pecuniam diminutam; & breui mutandam,
37 *prout fuit,* &c. Giurba *decis. 87. n. 17.* ibi *Tertiò in frau-*
dem deposuisse censetur debitor si aliquem saltem ha-
beat fumum, aut rumor erat quòd mutata moneta con-
stitutio de proximo fuerit promulganda, &c. Stephan.
Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 260. num. 19.* ibi,
Immò neque valeret depositum, aut oblatio pecuniæ,
quæ licèt adhuc non sit reprobata, tamen de proximo es-
set reprobanda sciente ipso debitore, &c. Ego ipse *in*
collect. ad l. acceptam ex n. 18. C. de vsuris. Ioan.
Bapt. Larrea *tom. 1. disp. 13. n. 8. cum seqq.*

Et quamuis constitutio noua ligare non possit ante 38
promulgationem etiam scientes, *l. fin. C. de decret. ab or-*
dine faciend. Menoch. *de arbitr. casu 185.* Menchaqu. *in*
illustr. cap. 114. à princ. Anton. Gabr. *commun. tit. de le-*
gib. concl. 4. num. 6. Nihilominus quando cum scientia 39
concurrit fraus in alterius detrimentum, Constitutio li-
gat priusquam promulgetur, ex doctrina Bart. *in l. con-*
tra, in fine, ff. de legib. vbi tenet quòd si aliquis sciebat
æstimationem frumenti esse minuendam, eo quòd au-
diuit factam esse reformationem super pretio grani, &
id latens, emptori vendit, tenetur ad interesse, per tex. *in*
l. si vinum ff. de pericul. & commodo rei vend. & sic est
certum hoc casu depositum nullum esse, & pecuniam
deteriorari periculo debitoris; & resoluunt Afflict. *de-*
cisione 399. numer. 1. Mexia *in tract. tasæ panis concl.*
63. numer. 6. Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vend. p. 3.*
cap. 2. numer. 22. Carot. *decis. 63. num 6.* Stephan.
Gratian. *d. tom. 2. cap. 260. num. 21.* Giurba *d. de-*
cis. 87. num. 18. Salas *de contractib. tract. de empt. &*
vendit. dub. 22. n. fin.

Cùm breuitas temporis verisimilem arguat scien- 40
tiam futuræ pecuniarum reprobationis, longitudo au-
tem ignorantiam, dicendum & tenendum est in hac
materia quòd si constitutio de breui promulganda fo-
ret, hoc est, intra duos menses, tunc oblatio, & deposi-
tio non esset sufficiens ad liberandum debitorem. Ita
Pinel. *d. n. 22.* ibi, *quæ iure non ineptè Hippolytus hoc*
intelligit quando publicanda est constitutio intra breue
spatium, tunc enim versatur fraus, non ita in constitu-
tionibus longiùs deferendis, quia tūc poterit emptor in-
terim distrahere, & sibi cauere, &c. Carot. *de deposito, p.*
2. q. 131. ibi, *Si constitutio non esset promulgata, sed ta-*
men si debitor habebat famam de proximo promulga-
tionis faciendæ, &c. *& decis. 63. n. 11.* ibi *Declaratur*
certiò in constitutione de breui promulganda, secus si in
longiori tempore, quia tunc licita est depositio, &c. Giur-
ba *d. decis. 84. n. 33.* ibi, *Secus si in longiori tempore, vt*
si post duos menses, aut multos dies, &c.

Et præsumitur scientia futuræ pecuniarum reproba- 41
tionis non solum in Principum Consiliariis, & illis, qui
ei assistunt, & eius decretis faciendis & promulgandis
operam nauant, sed etiam in particularibus, qui aliquam
scientiæ causam habere possunt, Bald. *in l. 2. de C. de pe-*
riculo, & commodo rei vend. Afflict. *decis. 399. num. 9.*
Pinel. *in d. l. 2. p. 3. cap. 12. num. 22. in fine,* ibi: *Similiter*
quod inquit Paulus, Romanus, & alij de Magnate, vel
alio de consilio Regis, vel Reip. intelligas id dictum gra-
tia exempli, & frequentioris euentus: sed à paritate ra-
tionis idem dicendum videtur in alio, cui reuelatum
fuerit &c.

Sed quamuis supradicta procedant attento iure cō- 42
muni, aliter dicendum videtur stante constitutione, siue
pragmatica minorationis monetæ, publicata *sub die 16.*
Septembris 1642. qua fuit dictum, contractus, deposita,
& solutiones intra præcedentes duos dies à sua publi-
catione facta, fuisse, & esse nulla, & inualida; verba au-
tem sunt hęc. *Y por escusar los fraudes que se hazen*
pagando deudas y redemiendo censos suponiendo depo-
sitos y por otros muchos modos, ordenamos y mandamos
que las pagas, redempciones de censos, depositos y otros
qualesquier actos y pagas que se hizieren dos dias antes
de el de la publicacion de esta ley, no obren effeto algu-
no, y sin embargo dello el acreedor o acreedores puedan
pedir su derecho, y cobrar enteramente sus reditos en
moneda corriente, &c. Ex quibus verbis videtur colligi
deposita & solutiones ante illos duos dies factas validas
fuisse, nam exceptio firmat regulam in contrarium, ex
l. nam quod liquide. §. fin. ff. de penu leg. Et inclusio v-
nius est exclusio alterius. *l. cùm prætor, ff. de iudic.* cum
vulgaribus.

Verùm illud videtur defendi posse quòd dicta Pra- 43
gmatica

gmatica expresse non approbat solutiones, & deposita ante illos duos dies facta, sed eorum validitas, vel inualiditas de illo tempore relinquit dispositioni iuris communis, vt argumento tex. *in l. commodissimè ff. de liberis, & posth.* tradit in simili Mandel. Alben. *cons.* 164. dum eleganter resoluit quòd vno permisso, alij non sunt prohibiti, sed in dispositione iuris remanent, quem sequutus fui *Axiom.* 120. *n.* 17 Nam ratio & causa finalis decisionis illius Pragmaticæ ea assignatur ad euitandas fraudes, ibi, *y por escusar los fraudes que se hazen*, &c. quæ æquè militat ante illos duos dies si probetur scientia de illo tempore in debitore quod moneta esset minoranda, aut rumor esset quòd mutatæ monetæ constitutio de proximo erat promulganda. Et cóprobatur ex illa communi & recepta Doctorum resolutione, quæ dictat seruum, vel animal mortuum intra biduum post venditionem præsumptione iuris ex breuitate temporis censeri mortuum ex infirmitate, illos duos dies præcedente, & redhibitioni locus est, vt argumento *l. si vendiri §. fin ff. de rebus auctor. iudic. possiden.* tenent Cyn. & Bald. *in l. 1. C. de euict.* quos refert sequitur Guzman *de euict. quæst. fin. n.* 21. Ioseph Ludou. *Perus. decis.* 118. Mascard. *de probat. concl.* 92. *n.* 1. & 2. vbi quòd animal venditum intra triduum mortuum, præsumitur tempore venditionis fuisse infirmum, & *concl.* 616. *n.* 8. & *concl.* 633 Bonacos. *de equo q.* 213. & nihilominus non excluditur probatio quòd illud animal multo ante illos duos dies venditionem præcedentes erat morbosum, & post venditioné morbum durare, ad hoc vt venditor actione redhibitoria teneatur. *l. 1. §. si quid autem. ff. de edil. edicto, l. actione redhibitoria* 54. *l. quaro* 58 *§. fin. ff. eodem tit.* Anton. Gom. *tom.* 2. *var. c.* 2. *n.* 49. *vers. adde tamen*, Morl. *in emporio iuris, tit. de contrah. empt. in prælud. n.* 42. Gabr. Pereira *decis.* 74. *num.* 33.

Quare ex iis & aliis iudicaui depositum non fuisse legitimè factum, proindeque Augustinum debitorem non liberari. *Matriti die* 23. *Decembris* 1644.

Toletana adiectionis.

Bona spoliorum ad Papam & ad R. Cameram. Apost. spectantia iure adiectionis, gaudent etiam post perfectam venditionem priuilegiis, quibus potiuntur bona Regij fisci. *L. congruit C. de locat. præd. ciuil. lib.* 11. loquitur de conductoribus temporalibus.

VOTVM LXXXI.

1 *Licitator post subhastationem perfectam & extinctam candelam à futuris licitationibus & oblationibus etiam maioris summæ est securus.*
2 *Bona spoliorum ad Cameram Apost. pertinentium gaudent priuilegiis, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia.*
3 *Bona fiscalia adiectionem admittunt.*
4 *Pactum addictionis in diem validum.*
5 *Licitator nouus admittitur quando adest læsio vltra sextam partem.*
6 *Fraus & dolus quando interuenit in subhastatione facit admittere nouum licitatorem.*
7 *Creditorum interesse vbi vertitur, admittitur nouus licitator etiam post subhastationem perfectam.*
8 *Citationis, & notificationis defectum supplet comparitio partis.*
9 l. 5. & fin. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. *intelligitur.*
10 *Tempus certum fuit præstitutum de iure Authenticorum subhastationibus, & adiectionibus fiscalibus.*
11 *Aiectio in subhastationibus fiscalibus, attento iure Regio Hispanico, nulla admittitur minor quarta parte, & transactis tribus mensibus.*
12 *Terminus datus retrahere volentibus est nouem dierum.*
13 *Et contra eum non competit minoris fauori, restitutio pupillo, vel absenti.*
14 *Pretium adiectum debet consignari coram Iudice, vel illius auctoritate deponi.*
15 *Consignatio, & depositio nihil prodest nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solui debet.*
16 *Nummus vnus si deficiat in consignatione pretij, non videtur fuisse satisfactum formæ legis consignare mandantis.*
17 *Retractus, & adiectionis ius pari passu ambulant.*
18 *Retractus ius est odiosum, & exorbitans à iure communi.*
19 l. Lutius §. fin ff. ad municip. *intelligitur.*
20 l. congruit. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. *loquitur in conductionibus temporalibus vectigalium, non in perpetuis.*
21 *Glos.* verb. possessores in d. l. congruit *refertur, & ponderatur.*
22 l. congruit *procedit ex ratione* l. eotem ferro § fin. ff. de publican. & vectig. & *n.* 25.
23 *Conductores fiscales aliquando inuiti detinentur in conductione.*
24 *Conductores veteres præferuntur nouis.*
26 *Conductores veteres si tantum dare velint, quantum offertur per nouos, illis præferuntur.*
27 *Conductor primæ conductionis potest secundam habere iam alteri datam, si tantum dare velit quantum offertur per nouum.*
28 *Conductiones vectigalium publicorum vltra triennium non sunt facienda.*
29 *Leges Regiæ deponentes circa ius retractus etiam de iure Canonico sunt obseruanda.*

VAcante Ecclesia Caurien. per obitum Episcopi D. Antonij Gonzales de Azeuedo, fuit per R. Cameram Apost. venditum, seu cessum spolium Gaspari de Herrera pro pretio quadringentorum ducatorum; postmodum comparuit D. Ioannes de Azeuedo dicti D. Episcopi frater, & petiit admitti adiectionem ab ipso oblatam duorum millium ducatorum. Sed exortum dubium, an dicta adiectio admittenda esset, pro illius exclusione, & ad fauorem dicti Gasparis de Herrera fuerunt deducta fundamenta quæ sequuntur. Primum, quia licitator post subhastationem perfectam, & extinctam candelam à futuris licitationibus, & oblationibus etiam maioris summæ est securus, ex Glos. *in l. si tempora C. de fide instrum. & iure hasta fiscalis lib.* 10. Alber. *in l. etsi sine § quæsitum. ff. de minor.* Capic. *decis.* 36. *n.* 5. Mastrill. *decis.* 84. Secundum, quia non apparet fuisse Gaspari Herrera notificata (vt requirebatur) legitimo tempore & loco adiectio à Ioanne de Azeuedo oblata, cùm certum foret meliore conditione allata venditorem debere de ea certificare emptorem; ad hoc vt si nolet illam præstare, spolium possit eidem Ioanni secundo licitatori vendi, ex Gregor. Lop. *ad l.* 40. *glos.* 2 *per tex. ibi tit.* 5. *part.* 5. Tertium, *ex l.* 5. & *fin. C. de locat. præd. ciuil lib.* 11. ibi, *Sed nec locabitur alteri, licèt ingenti superari videatur augmento possessio*, &c. ex quo videtur probari post venditum, vel cessum spolium huiusmodi non esse admittendam adiectionem. Quartum

ex

ex *l. Lucius.§.fin.* vbi Bart.*ff.ad municip.* ibi, *Idem respondit si ciuitas nullam propriam legem habet de adiectionibus admittendis, non posse recedi à locatione, vel venditione prædiorum publicorum iam perfecta* &c. Quintum, ex *l.congruit.C.de locat. præd. ciuil. vel fiscal.lib.*11.ibi, *Congruis æquitati vt veteres possessores fundorum publicorum nouis conductoribus præferantur, si facta per alios augmenta suscipiant*, &c.

2 Sed his non obstantibus adiectionem à D. Ioanne de Azeuedo oblatam debere admitti fuit dictum ex eo solum fundamento, quòd bona spoliorum ad Papam & ad R. Cameram Apostolicam pertinentium gaudent eisdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia, Abb.*in cap. quia diuersitatem, de concess. præd.* & *in Clem. 2. de heret.*
3 Petr.Greg *syntag.iuris lib.*31.*c.*31.*num.* 9. Bobadill. *in sua politica lib.*2.*cap.* 17.*num.* 199. Sed sic est quòd bona fiscalia adiectionem admittunt *l.*1. *C.de vendendis rebus ciuit.lib* 11.*d.l.Lucius.§. vlt.* in finalibus verbis, ibi, *tempora enim adiectionibus præstituta ad causas fisci pertinent*, &c. Azeued.*in rub.tit.*13. *de las pujas y prometidos n.*5.*lib.*9.*Recop.* Parlad.*rerum quotid. lib* 2.*fin.p.*5.*§.*13.*n.*14. Ergo idem dicendum, & resoluendum in bonis ad Papam, seu ad eius R. Cameram Apost. spectantibus.

4 Et vltra à iure communi statuta circa materiam adiectionis huiusmodi, fit quandoque pactum inter emptorem, & venditorem hoc modo conceptum, *Vende tibi domum procentum, sub tali pacto, quod si aliquis mihi infra mensem meliorem conditionem afferat, sit inempta*, tale pactum valet, & dicitur addictionis in diem, & non adiectionis, *l.*1.& 2.*ff.de in diem addict.* Cou. *lib.* 3.*var.c.*8.*n.*1. Cald. Pereira *in l.si curatorem, verb. sua facilitate num.*54.*C.de integ.restit.min.* & *de empt. c.* 28.*num.*21. Felician.*de censu.lib.*1. *c.* 6. *num.* 1. Card. Mantic. *de tacit.& ambig. conuent.lib.*4.*tit.*28. Morl. *in empor. iuris Ciuilis p.*1.*tit.*9.*de contrah.empt.q.*14. *n.*3. ideo nihil mirum quòd possit priuilegium operari effectum illum quem pactum in particulari persona efficere potest

5 Non obstant quæ pro parte dicti Gasparis Herrera supra adducta fuerunt, & primò ad illud quòd post perfectã subhastationem, & extinctam candelam non admittitur nouus licitator, & primus est securus: respondetur tripliciter, & primò non procedere quando adest læsio nedum vltra dimidiam, sed vltra sextam partem, ex Bart. *in l si duo societatem.§.arbitrorum ff.pro socio,* Mastrill.*decis.*84.*n.*8. Franchis *decis* 224.*num.*1. Ponte *de potestate Proregis tit.*4.*de Regalib.§.*5 *num.*8, 56. & 57.& *num.*62. vbi refert decisum per Regiam Cameram Summariæ in Collaterali Consilio Regni Neapolit.in arrendamento vini. Plures refert & sequitur Antonin.de Amato *resol.*38.*num.*24. læsio autem enormissima resultat ex adiectione dicti Ioannis de Azeuedo à quadringentis ducatis à Gaspare oblatis, & pro spolio ex causa venditionis & cessionis datis, ad duo millia ducata, vt constat.

6 Secundò, quia in subhastatione adfuit fraus, & dolus in reiicienda oblatione alterius, qui idem spolium emere volebat pro pretio ducatorum sexcentorum qua fraude stante certum est subhastationem fuisse nullam, Gregor Lop.*l.*5.*tit.*19.*part* 6. vbi testatur obtinuisse in ardua causa Regis contra conductorem regalium redituum seruæ Regni Granatæ, Aniles, Mauric. Sfort. Cald. Pereira, & alij, quos refert Antonin. de Amato *d. resol.* 38. *num.* 20. qui pluries fuisse iudicatum referunt.

Tertiò, quia agebatur de interesse creditorum cùm
7 D.Ioãnes de Azeuedo se obligauerit ad debita, & funetis expensas, ac alia legata per Episcopum relicta persoluere, ad quæ dictus Gaspar noluit attendere, quo casu etiam candela extincta, & oblatione sequuta, aliã melior oblatio admitti debet, secundùm Marsil.ad Capic. *decis.*36. *num.* 6. qui testatur ita in sacro Consilio decisum, quem refert Aloys. Riccã *in collect.decis. collect.*1726. *vers. limita tertiò*, cùm pluribus citatis ab Antonino Amato *d.resol.*38.*n.*3.

Ad secundum de non facta notificatione Gaspari 8
Herrera de adiectione oblata per D.Ioannem de Azeuedo, respondetur citationem in tempore & loco congruo sibi factam fuisse, & adhuc re integra, & quatenus hoc aliquam pateretur difficultatem, per comparationem tunc factam dicti Gasparis fuit sublata & extincta nullitas ex defectu notificationis resultans. ad glos. *verb.sententia, in fine in l.*1.*ff.de feriis* quam ibi sequũtur Bald. Angel. Alber. Alex. & Ias. idem Alex. *cons.* 123.*Viso processu, vol.*2. Boër. *decis.* 235. *col. pen.* Roman.*cons.*410.*col.*1. Rot.*decis.*409. *n.*1.*p.* 1. & *decis.* 41.*n.*2.*p.*3.*recent.*

Ad tertium ex *d.l.*5.*fin. C.de locat. præd.ciuil.lib.* 9
11. respondetur illius decisionem procedere datis terminis habilibus, nempe transacto iam tempore concesso subhastationibus & adiectionibus fiscalibus; quod licèt de iure Digestorum non esset certum constitutum, sed arbitrio iudicis relinqueretur, nihilominus de iure Authenticorum certum tempus fuit præstitu-
tum, vt ex glos.*verb.edictu in l.locat.C.eod.tit.de locat.* 10
*præd.ciuis.lib.*11. & *ex Auth hoc ius porrectum C. de sacros Eccles.* notat Azeued *l.*3.*tit.*11.*lib.*9.*Recop.* qui vltra dictam glos & Auth. hoc comprobat ex Bart. & Angel.citatis per Bertachin.*de gabell.p.* 2.*num.*17. Idẽ Bart.*in l.si tempora.C.de fide instrum.* & *iure hastæ fisc. lib.*10.*num.*2. ita loquitur *Sed si alicui facta esset tunc si esset facta simpliciter, adhuc admitteretur alius plus promittens; intelligitur enim esse facta sub conditione, nisi meliorem conditionem attulerit intra tempus*
appositum in subhastatione &c. Et tempus, quod iure 11
Authenticorum præstitutum fuerat subhastationibus, & adiectionibus fiscalibus, hodie lege Regia redactum est ad tres menses, ea conditione vt nulla admitteretur adiectio minor quarta parte, nec transacto eo tempore; vt constat ex *l.*6.*tit.*13.*lib.*9.*Recop.* quod procedit etiã si fiscus velit ad hoc vti restitutionis remedio, vt decisum refert Azeued. *d.l.*6.*num.* 4.*super verb.sea recebida la puja fasta los dichos tres meses*, & *n.* 5. concludit quòd si de facto admitteretur, talis admissio nulla esset.
Prout in simili terminus datus retrahere volentibus, 12
vt intra illum possint emptori soluere, & rem retrahere, est nouem dierum, iuxta *l.*7.*tit.*11. *lib.* 5. *Recop.* & *l.* 8. ibi, *la pueda sacar tanto por tanto dentro de nueue dias*, &c. Azeued.*in d.l.*7.*num.* 61. & Matiens. *ibi glos.*6. *num.*10. Parlad. *differ.*109.*§.*5.*num.*3. Gutier.*pract.lib.* 2.*quæst.* 152. quiquidem terminus ita est præcisus, vt contra eum non competat minoris fauore restitutio, vel pupillo, vel absenti, vt probatur *in d. l.* 8. ibi, *Porende declaramos y ordenamos y mandamos que los nueue dias contenidos en la dicha ley del fuero corran contra los menores de viente y cinco años quier sean en edad pupilar e adulta y esso mismo corra contra los ausentes.* & ibi, *y que nos les sea otorgado sobre este restitucion, ni rescision del tiempo, saluo que a la letra se guarde la dicha ley del fuero contra los vnos y los otros*, &c.

Intra prædictos nouem dies non solùm deduci de- 13
bet ius prælationis, vulgo *tanteo*, sed etiam requiritur, vt intra id tempus priuilegiatus offerat emptori pretium, & petat vt ei rem remittat, & si nolit recipere
quod consignetur coram iudice, seu illius auctoritate 14
deponatur; *d.l.*8. ibi, *y que requiere con el precio y sino le quiere recebir ponerle en deposito*, &c. & *l.*9. ibi, *con tanto que consigne el que la saca el precio.* nihil enim prodest consignatio & depositio, nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solui debet, nisi sit absens, *l.* 2. & *ibi*

Salicet.

Salicet.*in l.netab C.de vsur.glos.fin. post princ.in l.acceptam.C.eod.* Tiraq.*de retractu lig.§.9. gloss.3.& vlt.num.5.* Azeued.*l.9.n.11.tit.11.lib.5. Recop.* Gutier.*lib. 2.pract. q.160.n.2.vers.his tamen*, Matiens. *d.l.8. glos.6.n.1.& l.9.glos.4.n.1.* vbi addit quòd requisitio
16 cum pretio est quid formæ, cùm lex loquatur conditionaliter,& *n.10.*concludit quòd si in consignatione pretij deficiat vnus nummus, videtur non fuisse satisfactum formæ legis, cùm omissio formæ etiam in minimo totum vitiet.

17 Quæquidem bene ad casum de quo agitur adaptantur, cùm ius prælationis, & adiectionis pari passu ambulet cum iure retractus huiusmodi, & ambo eisdem regulis & iuribus gubernentur, ex Greg. Lop. *in l.4. gloss.3.tit.13.part.7.*Montalu.*l.2.tit.24.part.5.*Tiraq. *de retractu in præfat.num.2.*Perez *l.14.super verb. todos aquellos tit.11.lib.4.Ordin.*Sigism.Scacc. *de re iudic. gloss.14. quæst 29.n.3.* Vnde cùm Gaspar Herrera intra nouem dies non obtulerit D. Ioanni de Azeuedo idem pretium, quod ille plena manu obtulerat, & debebat admitti, nec item deposuit iudice auctorizante, nullum prælationis ius ei debebatur, eo maximè, quia
18 nullibi reperitur dispositum illud deberi hoc casu, maximè cùm hoc ius retractus sit odiosum,& exorbitans à iure communi, ac proinde non concedendum nisi in casibus à iure communi permissis,ex *l.dudum C.de contrah. empt.* vbi Ego ipse *in collect.n.16.* notant Anton. *l.70.Tauri num.1.*& Gutier *pract.lib.2.quæst.145.n.2.* & constat ex traditis per Tiraq. *de vtroque retractu in præf num.16.& num.60.*Burg.de Paz *cons.30.num.13.* Azeued.*l.7.n.33.tit 11.lib.5.Recop.*

19 Ad quartum de dicta *l. Lucius § fin.*respondetur,imò ex ea colligi adiectionem concedendam in causis fiscalibus, vt *suprà* tetigi *in vers.sed his non obstantibus.*

20 Ad quintum, de *d.l.congruit*,respondetur illam procedere & loqui in conductionibus temporalibus vectigalium tractum successiuum habentibus, ex particulari ratione, *l.cotem ferro §.qui maximos.ff.de publican. & vectigal.*ibi, *Qui maximos fructus ex redemptione vectigalium consequuntur, si postea tanto locari non possunt, ipsi ea prioribus pensionibus suscipere compelluntur*; & sic locum non habet in locatione, seu venditione perpetua, vt in vtroque casu de conductione temporali, & perpetua probat & distinguit *d.l.prædia*, quæ subsequitur *d.l.congruit*,dum adiectionis ius in hoc casu denegat temporali conductori, his verbis. *Si verò pro tali prædio ab altero conductore offeratur augmentum, sit in arbitrio conductoris prioris, cui res ad tempus locata est, vt si ipse quod alter adiecit, obtulerit, maneat penes eum temporalis illa conductio*, &c. & statim deueniendo ad secundam distinctionis partem, quæ tractat de conductore perpetuo, ei denegat adiectionis & prælationis ius, vt videre est ibi, *Si verò idem hanc ipsam rem aliquando meruerit iure perpetuo possidere, habebit & ipse superius expressam perpetuam firmitatem*, &c.

21 Et quòd *d.l.congruit* loquatur in conductione temporali, non autem in perpetua, notat *ibi* glos.*verb.possessores*, sic loquens. *Possessores,id est,detentatores,nam de conductore temporali dixit, non de perpetuo emphyteuta.* Et Ioan. de Platea *in ead. l.congruit*, idem tenet his verbis. *Et nota hic, quòd conductores temporales, de quibus hîc loquitur, dicuntur possessores,sed impropriè ponitur, id est,detentatores, vt dicit gloss.possident enim pro domino, non sibi; sed secus in conductoribus perpetuis, qui sibi possident,infrà l.proxima,cum similibus.* Idem dicit Lucas de Peña *in d.l.prædia, in fine.*

22 Quæ quidem genuina & propria dictæ *l. congruit* interpretatio, procedit ex ratione *d.l.cotem ferro.§. fin.* vt expressè aduertunt Greg. Lop. *in l.5.glos.3.tit.19. part.6.* ibi: *Quòd si veteres conductores tantum dare velint, quantum offertur per nouos, quòd præferuntur nouis, per d.l.fin.C.de locat.fund.ciuil. ex ratione l. cotem ferro.§ fin.ff.de publicam*

Anton.Gomes.*var.tom.2.cap.3.num. 5.*ibi, *Quia est speciale in illis conductoribus, loquitur de conductoribus fiscalibus, quia aliquando inuiti detinentur in conductione*, &c. quæ est ratio *d.l.cotem ferro §.fin.* 23

Gutier.*pract.lib.1.quæst.38.num.6.*ibi, *Conductores veteres præferuntur nouis, per l.fin.& l.congruit C. de locat.præd.ciuil.lib.11.ex ratione l.cotem ferro.§. fin. de publican. & vectig.* Idem *de gabell.q.140.num.1.& 2.* vbi *num.7.*refert *d.l.cotem ferro.§.fin.* 24

Cenallos *commun. contra commun. p. 3. quæst.756. num.64.* ibi, *cuius decisio procedit ex ratione l. cotem ferro.§.fin.ff.de publican.& vectig.* 25

Bobadil. *in sua politica p. 2.lib.3.cap.4.num.21.* ibi, *Porque assi como al arrendador que en el arrendamiento passado gano en ellas,le pueden competer a que las arriende en el año seguiente, quando se espera que tendran quebra,segun la doctrina del Iureconsulto Paulo, por el conseguiente pareco que tambien pueda pedir el arrendador que se le den por el tanto quando espera ganar*; & ad marginem refert doctrinam Pauli *in d. l. cotem ferro §.fin. & Doctores in d.l.congruit, & in d. l. fin.* 26

Curia Philippica *p. 2. lib.1.c.15. del arrendamiento Real num.42.* ibi, *No auiendo ponedor en las rentas Reales, el arrendador dellas del año precediente puede ser compelido a arrendarlas el año seguiente por el mismo precio,conforme a vn texto*, & refert *d.l.cotem ferro § maximos*; & paulo pòst *in num 43.* sic ait. *Y por la misma razon el arrendador del primer arrendamiento fenecido, puede tomar por el tanto al segundo arrendador del arrendamiento seguiente,la renta Real,que se le arrendò, y se le ha de dar segundos Textos*, &c. & allegat *d. l.congruit, & d.l fin. C.de location. præd. ciuil. lib.11.* 27

Ex quibus satis colligitur *d.l cotem ferre. §. fin.* lo- 28
qui de conductoribus temporalibus; nam cùm loquatur in conductione vectigalium, bene infertur de temporali loqui, cum conductiones huiusmodi vltra triennium fieri non possint, ex *l.penes 4. C. de vectigal. & ex l. Hisp.7. tit.7. part.5.* ibi, *Otrosi dezimos que estos portasgos y los otros derechos, y las rentas del Rey deuen ser publicamente arrendadas, metiendolas en a moneda, e qual mas diere por ellas esse las deue auer. Pero qualquier que las arrendare no las deue tener mas de tres años*, &c.vbi Greg.Lop *in glos.verb.tres años*, notat Azeued. *in l.1. tit.11.de los arrendamientos de las rentas Reales lib.9.Recop.n.1.& in l.2.num.7.*.ibi, *Et nota quòd secundum d.l.7. tit.7. part.5.solum per tres annos redditus Regij locandi sunt; & idem esse de iure communi inquit* Bertachin.*de gabell. 2.p.n.16.*& Chassan.*in consuet.Burg.tit.de gabellis n.30.& hodie id disponitur,& quando fieri debeat per cap.6.nouarum punctuationum*, &c.Et quidquid sit in præsenti casu nec de perpetua, nec de temporali conductione cogitur, sed de cessione,& venditione bonorum fiscalium; quæ iam D Ioanni de Azeuedo iuxta adiectionem per eum factam ei adiudicata erat,contradicente Gaspare, qui eo tempore adiicere noluit,sed postquam ad fauorem Ioannis perfecta iam erat venditio, & sic extra terminum concessum & datum retrahere volentibus, qui iuxta suprà resoluta in his adiectionibus, & prælationibus attendi debet,maximè cùm leges Regiæ disponentes cir-
ca hoc ius retractus, *y del tanteo*, etiam de iure Cano- 29
nico sunt obseruandæ, vt notant Gutier. *pract. lib. 2. quæst.156.num.fin.* Azeued *l.7.num.24.in fine tit.11. lib.5. Recop.*

Quare, &c.

Toleta

Toletana Syndici Ordinis S. Francisci.

Bona Syndici Ordinis sancti Francisci nullibi sunt tacitè hypothecata pro solutione pecuniarum, quas eleemosynarum titulo collegit, & recepit à fidelibus ad subleuandas necessitates Fratrum pro tempore occurrentes: & an & quando harum pecuniarum summæ priuilegiis depositi, & prælationis respectu aliorum creditorum gaudere possint?

VOTVM LXXXII.

1 *Facti narratio.*
2 *Dominium, ius, & proprietas eleemosynarum, quæ titulo eleemosynæ colliguntur à Syndicis Ordinis S. Francisci spectat ad Romanam Ecclesiam.*
3 *Depositariorum ratio primo loco habetur quoties nummularij loco cedunt.*
4 *Principes prælationem habent in bonis sui Thesaurarij, & exactorum publicorum vectigalium.*
5 *Res extantes dicuntur si conuertantur in proprios vsus.*
6 *Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati propter malam administrationem.*
7 *Syndicus debet nominari à Generali, & deinde à Papa institui.*
8 *Titulus præcedens quando ex diuturno vsu præsumatur?*
9 *Syndicis conceditur facultas administrandi, vendendi, & alienandi.*
10 *Syndicus potest omnia, quibus vtuntur Fratres, nomine Sedis Apost. commutare, tractare, & expendere.*
11 *Syndicis est permissum eleemosynas pecuniarias recipere.*
12 *Syndici in prouinciis Hispaniæ possunt vendere, administrare, & permutare bona Religiosorum, non verò recipere eleemosynas pecuniarias.*
13 *Ordo Fratrum Minorum S. Francisci de Obseruantia minimè possunt recipere oblationes, & eleemosynas pecuniarias vt in sequentem diem eas conseruet.*
14 *Fratres S. Francisci nullo modo denarios, vel pecuniam recipere possunt.*
15 *Facta contra legem pro infectis haberi debent.*
16 *Scripturæ priuatæ de recepto subscripta à debitore aliis creditoribus non præiudicant, nisi alia via de numeratione constet.*
17 *Creditor posterior, de cuius debito legitimè constet præferendus anteriori, de cuius debito constat per scripturam priuatam recognitam, vel confessatam.*
18 *Religiosis fauendum sine præiudicio alienius.*
19 *Ecclesiæ priuilegium ad iniquum compendium trahi non debet.*
20 *Æquitas in rebus Ecclesiæ non est seruanda, sed rigor, si vergit in damnum alterius.*
21 *Fauor Religionis, de quo in* l *sunt* personæ, ff. de. Relig. *intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure creditores concurrunt.*
22 *Religiosi S. Francisci in recuperatione pecuniarum, quas penes Syndicum deposuerunt, non sunt præferendi cæteris creditoribus anterioribus, seu tacitas, aut expressas hypothecas habentibus.*
23 *Deponens quando omnibus creditoribus præferatur?*
24 *Pecuniam vel rem aliquam in sacco deponens, si res extat, præfertur cæteris creditoribus.*
25 *Deposita res si est perempta, seu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij inuenitur, nulla prælatio exinde datur.*
26 L. quod priuilegium, ff. deposit. *intelligitur.*
27 *Deposito datur priuilegium propter frequentiam contractuum, & necessarium vsum.*
28 *Creditores priuilegiarij præferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita.*
29 *Depositarius præfertur in personalibus actionibus, creditoribus non habentibus hypothecam, nec priuilegium.*
30 *Creditor habens hypothecam siue expressam, siue tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam priuilegiatas.*
31 *Actio depositi est personalis.*
32 *Creditores depositi inter se prælationem non habent, quamuis quidam ex illis antiquiores sint aliis.*
33 *Creditores hypothecarij etiam posteriores præferendi sunt depositariis vbi res non extat, & n. 44. & seq.*
34 *Depositum nullum aliud habet priuilegium quàm ius quoddam prælationis respectu creditorum personalium.*
35 *Bona Syndici Seraphicæ Religionis non censentur tacitè hypothecata pro pecuniis à Fratribus penes illum depositis.*
36 *Depositum irregulare quando dicitur?*
37 *Depositum irregulare non concurrit cum creditoribus hypothecariis nisi essent personales.*
38 *Deponens pecuniam numeratam non consequitur prælationis priuilegium.*
39 *Dominium transfertur in recipientem pecuniæ ex sola numeratione.*
40 *Deponens vbi aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur, eo ipso censetur renunciare prælationis priuilegio.*
41 *Depositarius quando dominium transtulit pecuniæ, etiamsi illa reperiatur in bonis decoctoris, nullam habet prælationem.*
42 *Deponens regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia personalia.*
43 l. Lucius 24. ff depositi, *concordatur cum* l. die sponsaliorum §. qui pecuniam, ff. eod.
44 l. Certi condictio §. vlt. ff. depositi *declaratur.*
45 *Depositum magis quàm mutuum in dubio præsumendum est.*
46 *Mercatores nunquam habent otiosas suas pecunias.*
47 *Minister qui pecuniam fiscalem animo negotiandi ad suum commodum intercipit, quas pœnas incurrat?*
48 *Perceptores Regij & Thesaurarij, qui in proprios vsus pecunias conuertunt, quas pœnas incurrant.*
49 Ruini *doctrina refertur.*
50 *Decius* cons. 6. *declaratur.*
51 *Alciat.* cons. 100. *in quibus terminis loquatur.*
52 *Dominium pecuniæ depositæ penes Thesaurarium ad illum transit.*
53 *Argumentum à tutore ad thesaurarium an valeat?*

34 *Eleemosynas Fratribus S.Francisci offerentes, possunt earum dominium sibi retinere, vel in Syndicum transferre.*

35 *Dominium rerum, quæ Fratribus S.Francisci offeruntur, quo casu in Romanum Pont. transferatur.*

36 *Mutuum, & non depositum quando factum videatur à deponentibus pecunias penes Syndicos ordinis S.Francisci?*

37 l.1.ff.de in rem verso, & l.1.§.non autem ff.de exercit.act.*declarantur.*

38 *Possessor bonæ fidei tenetur restituere fructus perceptos extantes, non extantes verò nullo modo, quamuis illos in eius vtilitatem consumpserit.*

39 *Creditor anterior posteriori præferendus etiam in bonis emptis ex eius pecunia.*

60 *Religio S.Francisci non habet prælationem in bonis Syndici ad pecunias etiam extantes, nisi probetur eas fuisse depositas in sacco signato, & vt eadem corpora redderentur.*

61 l. 1. § idem Pomponius il 1. ff. depositi, *declaratur.*

62 *Procurator si ex mandato exigat pecunias, & retineat penes se, datur actio mandati non depositi.*

63 *Actum semper aliquid censetur ex causa magis principali.*

64 *Contractus perfectus quando placedit, & adiicitur conuentio, quæ potest cadere in nomen contractus, potius inducitur informatio primi, quàm nouus contractus.*

65 *Actor probare tenetur reum dolo desiisse possidere quando possidebat de tempore litis contestata.*

66 *Dolo desinens possidere habetur pro possessore ac si verè possideret.*

67 *Mutuum non reconciliatur si consumptio pecuniæ, vel commixtio sit mala fide.*

68 *Dolus vnius non potest in damnum alterius redundare.*

69 *Prælatus æquiparatur tutori, & Ecclesia minori.*

70 *Prælatus æquiparatur marito & Ecclesia vxori.*

71 *Ecclesia res Prælati tacitè obligatas habet pro mala administratione, prout mulier obligata tenet mariti bona.*

72 *Administratores Ecclesiæ, qui eius non sunt Prælati, aut Rectores, tutori, & marito non æquiparantur.*

73 *Ecclesia æquiparatur ciuitati, & non fisco.*

74 *Hypotheca non datur nisi in casibus à iure expressis.*

FRanciscus Rodericus mercator Matritensis, &
1 Syndicus monasterij sancti Francisci eiusdem oppidi foro cessit, & decoctus remansit eo tempore, quo multas pecuniarum summas ab eodem monasterio in depositum receperat, vt eas legaliter & fideliter dispensaret in necessitates Fratrum pro tempore occurrentes. Insurrexerunt post decoctionem huiusmodi multi alij creditores anteriores expressam vel tacitam hypothecam habentes. Inter quos & monasterium prædictum. Fuit mota lis super prælationis iure in suis debitis exigendis de bonis à Francisco Roderico relictis, & plura hinc inde pro vtraque parte, & ad fauorem cuiusque prælationis fuerunt deducta.

Pro parte monasterij & Fratrum prædictorum alle-
2 gabantur Apostolicæ nonnullæ Constitutiones, quæ formam nominandi Syndicum præstant, & quomodo debeant recipere, & consummare pecunias, quæ ex fidelium eleemosynis fuerunt collectæ ad Fratrum necessitates subleuandas, vt etiam continetur in statuto confirmato per Martinum V. vt refert Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 39. art. 4. in princ.* ibi, *Statuimus, & ordinamus iuxta declarationem Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. & V. quod quilibet Conuentus, seu locus habeat suum procuratorem, œconomum, seu Syndicum, & auctorem, cui omnis eleemosyna pecuniaria & alia, quæ ad pecuniam reduci possunt, integraliter dignetur easdem dispensare, debeat legaliter, & fideliter pro reparatione conuentuũ & locorum, ac alias quoque necessitates Fratrum pro tempore occurrentes*, &c. Quarum quidem pecuniarum dominium, ius, & proprietas spectat ad Ecclesiam Romanam, illarum verò collectio, & depositum pertinet ad eundem Syndicum; ex declaratione Martini V. & Pauli IV. vt in Bulla, quam refert Fr. Emman. *d. q. 39 art. 4. vers. Circa quam,* ibi, *Et prædictas eleemosynas nomine Romanæ Ecclesiæ (ad quam rerum omnium mobilium & immobilium, quibus Fratres vti possunt ius, proprietas, & dominium nullo medio spectat) recipiant, & recipere possint*, vel nomine fidelis eam offerentis, vt ipse notat *d. art. 4. in vers. sed restat.* ibi. *Pecunia enim prædicta nomine dantis opponitur, qui prædictis necessitatibus prouidet secũdum declarationem Nicolai III.* &c. & ibi, *Cùm prædictus Syndicus nomine dantis prædictam pecuniam teneat, & recipiat, & consumat*, &c.

Vnde videtur deduci hos Syndicos pecunias huius- 3
modi ex eleemosynis collectas, tenere & recipere in depositum, ac proinde deponẽtes Fratres omnibus creditoribus præferendos, per *l. si hominem. §. quoties ff. depositi*, ibi, *Quoties nũmularij foro cedunt, solet primo loco ratio haberi depositariorum, hoc est, eorum qui depositas pecunias habuerint, non quas fœnore apud nũmularios, vel cum nummulariis, vel per ipsos exercebant*, &c.

Secundò ex citatis constitutionibus colligitur domi- 4
nium pecuniarum ad Romanam Ecclesiam spectare, cuius nomine Syndicus recipit, & ita summus Pontifex præferendus omnibus aliis creditoribus in recuperandis pecuniis huiusmodi, vt videmus in Principum thesaurariis, & exactoribus publicorum vectigalium, ex *l. 1. & 2. C. de his, qui ex publicis ration. lib. 10. l. 1. & 3. C. de his, qui ex publ collat. eod. lib.* cum traditis à Ponte *decis. 7.* Surdo *cons. 391* post Ruin *cons. 145 vol. 5.*

Tertiò ex eo, quia pecuniæ, quæ per Fratres consig- 5
natæ fuerunt dicto Francisco Roderico, debent reputari tanquam extantes, cùm certum sit illis vsum fuisse ad emendas res quæ domo sua vt venderentur publicè expositas, habebat; dicuntur autem res extantes si conuertantur in proprios vsus, quia expendens locupletatus est. *l. 1 ff. de in rem verso, l. 1. §. non autem. ff. de exercit. act.* cum aliis per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 27.* Et maximè constando prout constat eundem Franciscum Rodericum dictas pecunias dolosè, & mala fide consumpsisse, quo casu habentur ac si fuissent consumptæ, ex traditis à Ias. *in l. rogasti. §. fin. n. 4. ff. si certum pet.* & à Surd. *cons. 4. ex n. 43.*

Quartò & vltimò, quia Ecclesia habet tacitam hy- 6
pothecam in bonis Prælati propter malam administrationem, ex glos. communiter recepta *in c. similiter 16. q. 1. & in c. ex litteris*, vbi Abb. *n. 11. de pignor.* Neguzãt. *de pignor. 5. memb. 2. p. n. 120.* Palat. Rub. *in rub. de donat. §. 66. n.* 21. Molin. *de Instit. tract. 2. disp. 536. n. 6.* Nouar. *de priuileg. miserabil. priuil. 107.* Gaito *de credito c. 4. q. 11. ex n. 1019.* Et hoc idem tantæ hypothecæ ius in quolibet alio administratore agnoscunt Escobar *de ratiocin. c. 39. n. 13.* & Amat. Roderic. *de creditorum concursu p. 1. art. 5. ex n. 9.*

Verùm his non obstantibus certius & verius mihi videtur nullam tacitam hypothecam, aut quodcunque aliud prælationis priuilegiũ Religioni S. Francisci concedi contra bona Francisci Roderici asserti Syndici, ad hoc vt aliis creditoribus sit præferenda.

7 Et in primis nullus dicet Franciscum Rodericum fuisse verè Syndicum, quia eum in talem non nominauit Generalis Ordinis, nec deinde successit institutio Pontificis, vt requirebatur, vt ex citatis Bullis colligunt Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39. art. 1.* Alphonſ. de Casanibios *in compendio priuilegiorum in verb. Procuratores Fratrum, seu Syndici, num. 3. pag. 491.* Luengo *super regulam Fratrum Minorum c. 4. controu. 14. sect. 1. num. 2. fol. 295.* vbi *num. 3* tradit quòd quidquid aliter fit, faciunt Fratres per interpositam personam, &

8 contra regulam. Et nihil releuat quòd dictus Franciscus per plures annos syndici officio vsus fuerit, ex qua temporis diuturnitate præsumitur titulus administrationis sufficiens, ad tradita per Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39. vers. aduertendum etiam*; quia eius opinio in hac parte contrariatur iuris communis dispositioni; nam Doctores, qui asserunt ex diuturno vsu præsumi titulum præcedentem, fundantur *in l. cùm de in rem verso. ff. de vsur.* ex qua probatur præcedentem titulum præsumi quando cum diuturno vsu concurrit factum personæ, contra quam præscribitur, vt validissimè defendit And. Fachinæ. *lib. 8. controu. cap. 30.* communiter receptus ab omnibus, quos in vnum congessit Castill. *de tert. cap. 3. num. 27. cum seqq.* & facit quòd tutor non probatur ex eo quòd quis pro tali haberetur ex *l. 1. in princ. ff. de eo qui pro tut.* glos. *in l. 2. §. si mater, ff. ad Tertul.* Crauet. *cons. 339. num. 7. vol. 3.*

9 Et quatenus dictus Franciscus legitimè in syndicum crearetur, adhuc ille non poterat pecunias recipere, cùm id sit contra regulam, nam Syndicis iuxta Bullam Martini IV. solùm conceditur facultas administrandi, vendendi, & alienandi, vt constat ex illius verbis, ibi, *Et decreuit quòd tales personæ sint verè & legitimè administratores, œconomi, Syndici, & actores, qui res prædictas, & rerum prædictarum pretium nomine Romanæ Ecclesiæ recipiant, & per eosdem in Fratrum prædictorum vtilitatibus, prout eis licet ex regula, vel declaratione regulæ conuertant*, &c. refert Bart. *in tract. Minoritar. lib. 2. dist. 8. cap. 2.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39.*

10 *art. 1.* vbi *art. 3.* dicit quòd ipse Syndicus nomine Sedis Apost. potest omnia, quibus vtuntur Fratres, commutare, alienare, tractare, expendere, & permutare; refert etiam eadem verba Alphonſ. de Casanibios *in compendio priuileg. Fratrum Minor. in verb. Procuratores Fratrum, seu Syndici num. 3. 7. & 8.* vbi adducit confirmationem Martini V. comprobant Miranda *en la exposicion de la regla c. 77. fol. 450. & cap. 78 fol. 456.* Hier. Rodriq. *in compendio quæst. Regul. resol. 119. n. 3.* Fr. Francisc. Luengo *super reg. Fratrum Minorum, cap. 4. controu. 14. sect. 1. num. 3. pag. 194.* Et quamuis per constitutiones, quæ vulgò dicuntur Martinianæ, quarum supra memini, Syndicis fuerit permissum eleemosynas pecuniarias recipere, Sorb. *in compendio, verbo Procuratores,* Carol. Marant. *resp. 41. n. 81. p. 1.* id tamen fuit concessum cum ea qualitate quod possent monasteria, si velint pro maiori regulæ perfectione, huiusmodi facultate non vti, & in vim huius permissionis prouinciæ

12 Hispaniæ illas Martinianas constitutiones non receperunt; & ita eorum Syndici possunt tantùm administrare, vendere, & permutare bona, quorum vsus permittitur Religiosis, non autem recipere eleemosynas pecuniarias, vt per citatam Bullam Martini V. resoluunt Alphonſ. de Casanib. *dicto verbo Procuratores, seu Syndici num. 8. pag. 491. in fine, & pag. 492. in princ.* & Sorb. *in addit. ad eundem pag. 494. vers. quoad quintum.*

13 Et quidem iure optimo; cum non minus certum sit Ordinem Fratrum Minorum sancti Francisci de Obseruantia iuxta illius sanctum institutum, minimè posse recipere eleemosynas, & oblationes pecuniarias tam per se, quàm per interpositam personam ad hoc vt in sequentem diem eas conseruet, vt est expressum *in cap. 4. Regul.* his verbis. *Præcipio firmiter Fratribus vniuersis vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam*, &c. refert Francisc. Luengo *vbi supra*, & Fr Ludou de Rebolledo *p. 1. chronica S. Francisc. lib. 1 c. 4. fol. 81.* Quòd enim per dictas 14
Martinianas constitutiones concessum fuit Conuentibus apud quos receptæ sunt, illud solum est quod Syndici recipere possunt pecuniarias eleemosynas de manu illas offerentium, remanente tamen earum dominio ad illorum dispositionem, & penes summum Pont. quando de illo non disposuerunt, cum hoc tamen vt nullo casu ipsi Religiosi illas recipere valeant, vt patet ex ipsa Bulla Martini V. quam refert Casarrab. *vbi supra*, & Francisc. Luengo *super reg. cap. 4. controu. 15. sect 2. n. 12. pag. 310.* vbi dicit quoad quartum capitulum regulæ quod Fratres non recipiant pecuniam. *Statuimus & ordinamus iuxta declarationem Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. quod quilibet Conuentus, seu locus habeat suum Syndicum, cui omnis eleemosyna pecuniaria & alia, quæ ad pecuniam reduci possunt, integraliter assignentur, qui easdem dispensare debeant legaliter, & fideliter ad necessitates Fratrum pro tempore occurrentes, & quòd Fratres nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant*, &c. Et sic ex Bulla Gregorij XIII. quam refert Emman. Rodrig. *d. tom. 2. q. 116. art. 4. vers. ad primum*, possunt Syndici Conuentuum Missarum, ac diuinorum officiorum stipendia etiam in iudicio petere, Ricciul. *de iure personar. extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 8. cap. 9 n. 2.* Carol. Marant *resp. 41. num. 6. p. 1.*

Ex quo infero quod cum fuerit prohibitum per di- 15
ctam Martinianam Constitutionem ne pecuniæ huiusmodi ab ipsis Religiosis reciperentur etiam titulo eleemosynæ, consequens fit eas esse Syndicis tradendas de manu illas offerentium, iuxta regulæ, institutique dispositionem: aliter enim quicquid gestum fuerit, vti contra regulam pro non facto haberi debet, nec exinde priuilegium induci potest; ad not per Abb. *in cap. in præsentia n. 63. de probat.* Bald. *in auth. ingressi n. 59. C. de sacros. Eccles.* Anchar. *in cap 1. n. 30. de testam.* & cum aliis Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 26. n. 49.* Et sic confessiones de recepto & instrumenta, quibus dictus Franciscus asseruit se recepisse à Fratribus certas pecuniarum summas, non possunt exequi, cum ex illis vti contra legis, & regulæ prohibitionem factis nulla ciuilis, aut naturalis nascatur obligatio, & stante constitutione, & regula actum annullante vtique omnia, quæ sequuntur ex illis nulla etiam, & inualida censeri debent, ex *l. non dubium §. pen. C. de legib.* ibi, *Sed etsi quid fuerit subsequutum ex eo, vel ob id quod interdicente lege factum est, illud quoque cassum ac inutile esse præcipimus*, &c. Alderan. Mascard. *de stat. interp. concl. 9. n. 34.* Farin. *fragment crimin. p. 2. lit. L. num. 176.*

Eo maximè, quia de debito non constat nisi per ali- 16
quas priuatas scripturas à Francisco Roderico debitore subscriptas & recognitas, quæ ab iis creditoribus præiudicium aliquod inferre non possunt, nisi alia via de numeratione constet, quia aliàs esset in potestate debitoris, quando vellet, veris creditoribus præiudicare, *glos. in c. 3. de fide instrum.* Socin. *cons. 67. num. 2. lib. 4.* Bart. *in l. post contractum in fin. ff. de donat.* Rebuff. *de chirog. recog. n. 81.* Bursat. *cons. 119. num. 21. lib. 2.* Surd. *cons. 547. n. 7.* Caputaq. *decis. 217 p. 1.* Colet. *de process. execut. p. 1. cap. 20 n. 96.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 6. §. 3. n. 34.* Rot. Genuen. *decis 13. n. 21. & decis. 188.* 17
Gaito *de credito cap. 2. tit. 3. à n. 512. & tit. 8. n. 3107.* Noguerol *allegat. Iuris alleg. 36. num 37.* quod procedit etiamsi de debito constet per chirographum recognitum cum hypotheca, quia semper illi præferendus

est posterior de cuius credito constat. Ita Greg. Lop. l. 27. tit. 13. part. 5. glos. 1. vers. & signanter nota, Ioan. Gutier de iuram. p. 3. c. 15. n. 21. Carot. de remed. except. 123. à n. 144.

19 Et quamuis Religionis causa debet esse fauorabilis, id tamen verum est quando exinde non inducitur præiudicium Iuris tertio acquisiti, quia Ecclesia nunquam patitur contra iustitiam aliquid fieri in damnum tertij, iuxta in cap. 1. de alien. feudi, ibi, Sed diuersum obseruatur in Ecclesia quàm in priuato: Ecclesia enim cultrix, & auctrix iustitiæ non patitur contra iustitiam aliquid fieri in se, vel in alterum, priuatus verò semper obuiat iustitiæ, cap. per tuas, & ibi, glos. in verbo fraudem, de donat. Non enim ad iniquum compendium trahi debet priuilegium Ecclesiæ, vel minoris, vt tradit Pinel. in l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. c. 4. n. 79. in fine per glos. in l. pen. §. fin. de rebus eorum, & per l. fin. C. de vsu-
20 cap. pro empt. & tradunt Marc. Anton. Genuens. in practicab. eccles. q. 177. in fine, quod æquitas in rebus Ecclesiæ non est seruenda, sed rigor, si vergit in damnum, & interesse alterius, per cap. 1. de dolo; & contum. sequitur Nouar. de priuil. miserab. person. priuil. 75. n. 13. Fauor enim Religionis, de quo in l. sunt personæ 43. ff. de relig. intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure, & absque vlla prælatione creditores concurrunt, prout videmus in personalibus, inter quos tantum præ-
21 ualet fauor Religionis, & piæ causæ, vt ex D. Thom. Nau. Valent. Rodrig. Sayro, & Rebello, probat late Molfes. post consuet. Neapol. cons. 13. n. 10. Honded. cons. 29. num. 95. quos sequitur Gaito de credito cap. 4. q. 11. num. 1047.

22 Vnde nil releuante Ecclesiæ fauore, quippe qui in hac materia cum tanto præiudicio, & damno locum habere non potest, & stando in mera iuris communis dispositione, resoluendum est Franciscum Rodericum vti Syndicum Seraphicæ Religionis non fuisse, nec esse depositarium pecuniarum, quas Religiosi illi tradiderunt, & ipse de manibus eorum recepit, ac proinde illos in pecuniarum huiusmodi recuperatione præferendos non esse cæteris creditoribus anterioribus, tacitas, seu expressas hypothecas habentibus, vt ex sequentibus apparet.

23 Nam certa est Iuris conclusio in hac materia quòd tunc deponens indistinctè omnibus creditoribus præfertur, si depositum fiat earum rerum, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, & dominium in depositarium non sit translatum, & res, seu pecuniæ extent, vt probat text. in l. si ventri § in bonis, ff. de priuil. credit. ibi, si tamen nummi extant, vindicare eos posse puto à depositariis, & futurum eum qui vendicat ante priuilegia, &c. vbi glos. verbo à depositariis, dicit, id est, à deponentibus. Notant DD. per text. ibi in l. si is qui C. depositi, in illis verbis ibi, nisi nummi extent, &c. l. 11. in fine tit. 14. part. 5. ibi, Pero si entre los bienes de tal deudor como esse fuere fallado alguna cosa agena que lo vbiesse dado alguno en guarda, en saluo dezimos que finque à su señor, y que los debdores no ge lo puedan embargar, notat Greg. in glos. verbo à su señor, vbi ponderat d. l. procuratoris §. plane, vers. quod si dedi ff. de tribut. & l. cum fundus §. seruum tuum, ff. si certum pet. cum aliis citatis à Matiens. l. 7. glos. 5. num. 1.
24 tit. 15. lib. 5. Recop. ibi, Quoties causa prælationis creditorum agitur, in primis præfertur qui rem aliquam, vel pecuniam in sacco deposuit, si res extat, eam siquidem poterit vindicare tanquam dominus, qui eam deposuit, hic enim præfertur omnibus hypothecariis, & priuilegiariis, vt in l. si ventri §. in bonis, ff. de priuil. cre-
25 dit. &c. Rodriguez de concursu creditorum art. 6. de priuileg. depositi, num. 46. ibi, Si verò res deposita est perempta, seu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij inueniatur, ac propterea actione depositi ad æstimationem agatur, tunc depositor quatenus est tempore prior, aliis priuilegiariis creditoribus præfertur, etiam si habeant expressas hypothecas tempore posteriores: si autem habeant creditores alias hypothecas tempore priores, præferentiam habent in bonis depositarij, quod secus esset si solum chirographarij creditores fuissent; nam tunc depositoribus inter personales actiones maius exigendi ius competit, quo modo intelligi debet text. in d. §. in bonis, in princ. quando scilicet apud depositarios nummi, vel alia res deposita non extabant, &c.
Cui resolutioni non opponitur text. in l. quod priuile- 26
gium ff. depositi, dum videtur decidere priuilegium competens deponenti, intelligendum esse non solum si pecunia extet, sed etiam vt præferatur in omnibus fraudatoris facultatibus, quia procedit, vt notat Greg. in d. l. 9. verb. primeramense tit. 3. part 5. in depositis, quæ fiunt coram nummulariis, seu argentariis publicis præpositis à Rege propter ipsorum necessarium vsum, & frequentiam contractuum; vt videre est in depositario generali, & patet ex verbis Gregorij Lopez citato
loco, ibi, Illud priuilegium datur deposito propter 27
frequentiam contractuum & necessarium vsum, vt ff. depositi l. si hominem ff. quoties, cum l. seq. quæ est d. l. priuilegium, ipsamet lex priuilegium hoc expresse docuit, ibi, Idque propter necessarium vsum argentariorum ex vtilitate publica receptum est, &c. Et ita cum constat penes dictum Franciscum Religiosorum pecunias non extare, sed ab ipso consumptas fuisse, nullam in hoc capite prælationem ipsi prætendere possunt, vt patet.

Præcipuè quando adest hypotheca in certis, & de- 28
terminatis bonis, vel si adsint creditores priuilegiarij, vt in præsenti casu, quia tunc præferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita; in quibus terminis etiam potest intelligi d. l. quod priuilegium 8. ne videatur contrariari dispositioni alterius l. ventri §. in bonis, insinuat d. l. 9. tit. 3. part. 3. ibi, Fueras ende si anteque aquellas cosas hubiesse recebido en guarda hubiesse fecho algun debdo porque hubiesse obligado señaladamente todos sus bienes o parte dellos, ca entonces antes pagaria el debdo que hubiesse que aquello que assi hubiesse recebido en guarda, &c. cuius decisionem intelligit Greg. Lop. ibi in glos. verb. contar, quando non extat pecunia deposita.
Et resoluit Strach. de decoctor. p. vlt. num. 3. ibi, sed si 29
vsuras deponens non accipiebat, & alij creditores erant, qui hypothecas habebant, & hi ratione iuris realis præferendi sunt, l. Procuratoris §. si plures, vers. planè ff. de tribut. l. pro debito, C. de bonis auctor. iud. possid. Si verò alij creditores non habeant hypothecam, nec priuilegium in personalibus actionibus, depositarius præfertur. l. si hominem §. quoties, in princ. citata. At vbi priuilegium in personalibus actionibus habebant, & siquidem impensa funeris, & hæc causa, cum bona soluendo non sunt, præcedit l. pen. ff. de relig. & sumpt. fun. Idem in alijs casibus notatis ab Accurs. in d. § qui hominem, vers. depositariorum, vt illi creditores priuilegiarij præferantur, & ita intelligendus est §. in bonis, dum dicit depositarios post priuilegia admitti, & extra illos casus deponentes admittuntur, sic etiam est intelligendus d. §. quoties, &c.

Certum est enim quòd creditor habens hypothe- 30
cam, siue expressam, siue tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam priuilegiatas, l. eos, C. qui potiores, l. 1. C. si propt. publ. pensit. l. procuratores, §. si plures, ff. de tribut. l. pro debito, C. de bonis auctor. iud. possid. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 526. vers. quod attinet, Carot. de deposito part. 2. quæst. 47. num. 22. Felician. de censib. lib. 3.
cap. 5. num. 70. Flores de Mena var. lib. 1. quæst. 6 art. 3. 31
num. 38, Amat. Roderic. d. art. 4. num. 3. & non minus certum quòd actio depositi est personalis, prout sunt

omnes

omnes actiones, quæ ex contractu nascuntur, quando nulla adest hypotheca, ex §. *omnium, iuncto* § *item Serviana, Instit. de action.* Et comprobatur ex eo quòd creditores depositi inter se prælationem non habent, quamuis quidam ex illis antiquiores sint aliis; vt est expressum *in d. l. si hominem* §. *quoties ff. depositi,* & docent plures, quos citat Castill. *quotid. controu. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 78. nam si inter eos daretur ius aliquod hypothecæ, certò præferendi essent iuxta depositorum prioritatem, ex regula, *Qui prior est tempore, potior est iure.*

33 Vnde cùm actio depositi sit personalis; vbi res non extat, creditores hypothecarij omni iure præferendi sunt, quamuis tempore posteriores, vt considerat Peguera *decis.* 38 *num.* 12. Est enim communis omnium

34 ferè Doctorum sententia quòd depositum nullum aliud habet priuilegium, quam ius quoddam prælationis respectu creditorum personalium; vt magistraliter docuit Paul. de Castro *in d. l. si hominem* §. *quoties numer* 2. quam sequuntur Strach. *de decoctorib. p. vlt. numer* 3. *p.* 441. Moz. *de contract. de deposito cap. de natural. depositi numer.* 22. Meyrer. *lib.* 2 *de priuileg. credit. tit.* 8. *à numer.* 1. Petr. Gregor. *syntag. iuris lib.* 23. *cap.* 3. *numer.* 19. Matiens. *l.* 7. *glos.* 5. *numer.* 13. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recop.* Parlad. *in sesquicent. differ.* 58. §. 2. *num.* 6. D. Barbos. *in l. si cum dotem* §. *fin. à numer.* 36. *ff. solato matr.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 10. *tit.* 10. *numer.* 38 Caroc. *de deposito part.* 2. *quæst.* 47. *numer.* 70. Amat. Roderic. *de priuileg. cred. artic.* 6. *numer.* 44 Pichard. *in* §. *quædam actiones* 20. *numer.* 41. *cum seqq. Institut. de actionib.* qui omnes vno ore tenent creditores hypothecarios etiam posteriores præferendos esse depositariis, exceptis Herman. Mayrer *d. lib.* 2. *tit.* 8. *numer.* 6. & Amat. Roder. *d. p.* 2. *art.* 6. *n.* 46. *ad med.* qui contrarium in hoc articulo minus bene tenuerunt.

35 Et in puncto quòd bona Syndicis Seraphicæ Religionis non censentur tacitè obligata & hypothecata, & quòd alij creditores hypothecarij debent præferri Religioni & eius Fratribus in debitis suis exigendis, resoluit Alex. *conf.* 104. *n.* 2. *vers. quantum vero ad tertiũ, & n.* 3. *in fine vol.* 6. quem solum auctorem potui inuenire in nostris terminis & casu loquentem.

36 Et licèt essemus in terminis veri depositi (quod non est ita, ex infrà dicendis) nullus negare poterit, hoc depositum esse irregulare, quod tale dicitur quando datur pecunia vel quid aliud, in pondere, numero, & mensura consistens post habitam numerationem, vt non idem, sed tantumdem reddatur, iuxta text. *in l. Lucius l. die sponsaliorum* §. 1. *l. Publia Mæuia* §. 1. *ff. depositi* cum traditis ab Amat. Roder. *de concursu credit. p.* 1. *art.* 6. *à n.* 39. Castill. *controu. lib.* 3. *c.* 16. *ex n.* 31. Ioan. Bapt. Larea *Granat. decis.* 14. *a* 3. *& 4. & ex n.* 12. Nihilominus tamen huiusmodi irregulare depositum non

37 concurrit cum creditoribus hypothecariis, nisi essent personales, illi enim qui habent hypothecas, semper præferuntur *l. eos C. qui pot. d. l. si ventri* §. *in bonis l.* 9. *tit.* 3. *part* 5. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 526. *num.* 6. & *disp.* 536. *a.* 25. Castill. *d. lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 65. & latiùs *n.* 70. In tantum quòd de iure Regni ex *d. l.* 9. deponens pecuniam numeratam penes aliquem, non ob id con-

38 sequitur prælationis priuilegium, quamuis illa existat, quia ex sola numeratione dominium fuit translatum in recipientem, & ita illam *l.* 9. intelligit Greg. Lop. *ibi in glos.* 1. vbi requirit in deponente ad hoc vt in re deposita extante prælationem obtineat, quod sit talis, ex qua non possit dominium transferri in depositarium, Paul. de Castro *in d. l. si hominem* §. *quoties num.* 2. *ff. de priuileg. cred.* Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 5. *glos.* 8. *p.* 7. *num.* 12. Castill. *d. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 72. Larrea *decis.* 14. *num.* 25.

Nec formâ obligationis chirographariæ à Francisco Roderico factæ potest inducere talem formam contractus, vt exinde nascatur ius ad prælationem obtinendam ex vi depositi irregularis contra creditores priuilegium personale obtinentes: quia principalis huius priuilegij ratio in eo consistit quòd fiat depositum absque vllo deponentis interesse, seu imaginaria vtilitate, nam depositum datum gratia rei custodiendæ, vt in *l.* 1. *& l. cum ferauis* 11. *ff. depositi*, est gratuitum, Abb. *conf.* 62. *in fine vol.* 1. Cranet. *conf.* 145. *n.* 6. & 17. Roland. *conf.* 72 *n.* 2. *vol.* 1. Surd. *conf.* 307. *n.* 7. vbi enim deponens aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur (vt in nostro casu) eo ipso censetur renuntiare dicto priuilegio, ex text. *in d. l. si hominem* § *quoties ff. deposit, d. l. si ventri* §. *in bonis.* Vnde aduertit Angel. *ibi numer.* 1. quòd sit cautus Aduocatus vt faciat inspici libros campsoris, seu depositarij, vel argentarij, vt ex illis apparere possit an ob aliquod interesse, vel ob quam causam pecunia deposita fuisset: Ita docent Paul. de Castro *in d. l. si hominem* §. *quoties numer.* 2. *ff. depositi*, ibi, *si nullam vtilitatem sentiebant, debet primò eis satisfieri, & residuum distribui inter alios. Si autem recipiebant commodum, licet adhuc diceretur depositum, tamen excedit naturam depositi, & accedit ad naturam mutui, nec debent esse melioris conditionis quàm alij, sed venire per solidum, & libram sicut alij, & prædicta quando translatum fuit dominium in depositarium, quia non fuit deposita pecunia signata in sacculo*, &c. 40

Stracha *de decoctorib. p. vlt. tit. qui potiores in bonis decoctorum habeantur, numer.* 3. ibi, *Si verò dominium depositarias translatis, etiamsi pecunia experiatur in bonis decoctoris, idem de ea, quod de aliis bonis est iudicandum, quoniam in creditum abiit, paragraph. si plures, in verf. sed si dedi, & hoc casu cum decoctione personali tantum tractandum sit, siquidem deponens recipiebat commodum vt para vsuras, eius causa potior, meliorve aliis creditoribus non est, nec is separandus est à cæteris aliis creditoribus, & meritò, aliud enim est credere, aliud deponere. d.* §. *quoties, &* §. *in bonis*, &c. 41

Castill. *controu. lib.* 3. *cap.* 16. *numer.* 64. ibi, *deponens ergo in summa si recipiat vsuras vel fœnus, aut aliud interesse, separandus non est à cæteris creditoribus, nec aliis præferatur. Cæterùm si vsuras non recipiebat, nec commodum aliud, tunc regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia personalia, quod ita concludunt præfata iura, & cum aliis Barb. in d. l. si cum dotem* 23 §. *fin. numer.* 33. *ff. solut. matr.* Vincent. Carot. *de deposito p.* 2. *q.* 47. *numer.* 5. & *num.* 13 &c. 42

Item excluditur prætensum depositum, quia, vt constat ex carta de recepto à Syndico subscripta, per illam obligatur restituere Religionis non eandem pecuniam, sed tantumdem in moneta, quolibet tempore vsuali, ex qua forma obligandi colligitur hoc non esse depositum, nec posse depositi priuilegiis & prælationis iure gaudere, ex *l. Lucius* 24. *ff. depositi*, vbi cùm responderet Papinianus in terminis illius text. depositi actionem locum non habere, id tamen postea declarat his verbis: *Quod ita verum est, si id actum est vt corpora nummorum eadem redderentur, nam si vt tantundem solueretur, conuenit, egreditur ea res depositi notissimos terminos*, &c. Cui decisioni licèt videatur opponi idem Papinianus in *l. die sponsaliorum* §. *qui pecuniam. ff. eod.* ibi, *Eum qui pecuniam apud se non obsignatam, vt tantumdem redderet depositam, vel ad vsus proprios conuertit, post moram in vsuras indicio quoque depositi condemnandam esse*, &c. nihilominus tamen lex ista non procedit quando expressè conuentum fuit vt tantundem solueretur; 43

ea conuentione siue permissione, vt depositarius si vellet, posset vti pecunia deposita, ad glos. *verb. condemnandus in d. l. Lucius §. qui pecuniam*, ibi, *si verò expressè conuenisset, vt si velles, vtereur, demum cum vtitur fit mutuum, & de mutuo agitur, l. quod si ab ini-*
44 *tio ff. si certum pet.* &c. Probatur etiam ex *l. certi condictio §. vlt. ff. eod. tit. si certum pet.* vbi resoluit Iureconsultus quòd licèt à principio pecunia deueniret in alicuius potestatem titulo depositi, attamen si postea permisit deponens depositarium ea vti, tale depositum in mutuum conuertitur, vt constat ibi, *Deposui apud te decem, postea permisi tibi vti, Nerua, & Proculus, etiam antequam moueantur, condicere, quasi mutua, tibi hac posse aiunt, & est verum, vt & Marcello videtur, animo enim cœpit possidere; ergo transit periculum ad eum, qui mutuum rogauit*, &c.

45 Comprobat Amat. Roderic. *de concursu credit. d. artic. 6. de priuileg. depositi num. 53.* ibi, *Vltimò colligitur ex iis, quæ latè adduximus circa interpretationem l. Lucius, & l. dies sponsaliorum, & l. Publia Mauia ff. depositi, quòd si deponatur res, quæ pondere, numero, mensurave constat, veluti pecunia, aut alia similis res, & talis pecunia dissoluta, aut dissipata sit, aut res consumpta, & non appareat, si hoc à principio actum est, vt non eadem, sed tantumdem redderetur, aut saltem contrarium non appareat, locus erit priuilegio, de quo in d. §. in bonis, & in d. §. quoties, quia id inspicitur quod principaliter agitur, ex l. si quis 4. ff. si certum pet. cùm in dubio magis depositum, quàm mutuum præsumendum sit, vt ibidem resoluimus; quasi diuersi Iuris esse censeatur, cùm pacto similis à contrahentibus deponeretur ex interuallo, veluti quod tantundem redderetur, aut ea pecunia vteretur accipiens, quo casu transfundi depositum in mutuum intelligitur ex dispositione l. certi condictio §. vlt. ff. si certum pet. tunc enim ad huiusmodi contractus depositi genus non extenderur priuilegium depositi, de quo in d. cap. quoties, & d. l. si ventri §. in bonis, quod ita notabiliter docuit* Accurs. *in d. l. die sponsaliorum §. qui pecuniam in glos. verb. condemnandus est, & in l. 3. verbo, obnoxium, vbi latè* Sali-
46 cet. *C. eod. tit. depositi*, &c. Vnde cùm expressè Syndicus se obligauerit pecuniam titulo depositi acceptam postea restituere in moneta quolibet tempore vsuali, tacitè videtur ei permitti, & facultas concedi ea vtendi, prout vsus fuit cùm esset mercator, cuius pecuniæ nunquam solent otiosæ remanere, vt ponderauit Rot. Genuens. *decis. 139. numer. 9.* ibi, *Adeò negotiis cambiorum, & mercium incumbunt, vt vnusquisque pecunias suas quantacumque vel quantulacumque fuerint illæ, nec momento quidem temporis patiantur otiosas remanere, sed omnes indifferenter pro viribus, & facultatibus negotia, vel cambiorum, vel mercium præ manibus semper habeant frequentissima*, &c. Thesaur. *decis. 160. n. 10.* ibi, *Nam non præsumuntur huius generis homines tenere pecuniam otiosam*, &c.

47 Ex quibus patet responsio ad primum fundamentum alterius partis & deueniendo ad secundum respondetur Doctores, qui tenent dominium pecuniæ nomine domini Thesaurario persolutæ, minimè transire in ipsum Thesaurarium, loqui in casu *d. l. 1. & 3. C. de his, qui ex publ. collat.* quando scilicet pecunia ad custodiam tantùm datur: sed quando recipiens alienam pecuniam est administrator, & facultatem habet de ea disponendi, seu in se periculum recipit, tunc & eo casu iidem Doctores fatentur ad eum dominium transferri, & absque incursu alicuius pœnæ posse illam in proprios vsus conuertere, vt testatur Ponte *decis. 7. num. 19.* ibi, *Quod quando minister pecuniam fiscalem animo negotiandi ad suum commodum intercipit, tenetur pœnis statutis in dictis titulis de his qui ex publ. ratiou. & de his qui publ. collat. & infert ad perceptores*

Regios (quorum onus est exigere publicam pecuniam, 48
& solùm ad vsus destinatos, vel ad Regiam Thesaurariam transmittere) qui si in proprios vsus illam conuerterint (concludit inquam) contra eos habere locum pœnas prædictarum legum, & pœnam peculatus, nisi in se receperint periculum pecuniæ, & sic expressè sit eorum periculo tradita, &c.

In eisdem terminis loquitur Ruin. *d. cons. 143. n. 2* 49
& 3. & defendit Thesaurarium quendam, qui in proprios vsus domini pecunias conuerterat, vt videre est, ibi, *Ex alio etiam non potest Thesaurarius puniri, quia etiam in themate declaratur quod pecuniæ ad eius exactionem pertinentes exiguntur per alios, hoc est, per suos notarios ad hoc deputatos & electos ab Illustrissimo domino Marchione, & qui in absentia necessaria Thesaurarij dictas pecunias possunt contrectare & expendere, sicut ipse præsens potuisset*, &c.

Optimè Surd. *d. cons. 391. num. 28.* ibi, Decius au- 50
tem *in d. cons. 6. loquitur in terminis penitus diuersis, nempe in exactore, qui tenebatur solum soluere infra certum terminum, non autem in eo, qui debet semper tenere pecuniam publicam vsui paratam, & promptam*, &c. & paulo inferiùs. Alciatus *cons. 100. loquitur in* 51
Thesaurario, longè diuerso à nostro, nempe, qui erat argentarius campsor, vel trapezita, & conatur probare quòd non fuerit deputatus ad solam custodiam, &c. Vnde cùm D. Franciscus Rodericus se obligauerit, restituere illam pecuniam in suo valore, & in se transfuderit illius periculum, bene sequitur quòd eam fecit suam, vt expressè probat idem Alciat. citatus à Surdo *in d. cons. 100.* quod in noua editione est *cons. 12. num. 8. lib. 5.* ibi *Comprobatur hoc ex eo, quòd semper gestum est, quia casus fortuiti periculum semper fuit apud ipsos Vincentios, nec ex furtis illis perpetratis, voluit aliquid damni sentire fiscus: vnde apparet quòd id agebatur vt dominium transiret in ipsos, l. in nauem, vers. idem iuris. ff. locati, & quod notat Dec. cons. 474.* &c.

Cùm ergo dictus Franciscus fuerit, vt dictum est,
administrator, ac potuerit omnia, quibus vtuntur Fra- 52
tres, nomine Sedis Apost. tractare, & expendere, nil mirum si illorum dominium in eum transierit, vt in tutore, & cæteris administratoribus probat Bart. *in d. l. Titium, & Manium §. altero numer. 2. ff. de admin. tut.* Bald. *in l. si patruus. C. commun. vtriusque iudic.* Dec. *cons. 6. col. 2.* Alcia. *d. cons. 100. numer. 6.* aliàs *cons. 12. num. 10. lib. 5. in nona imp.* & ad propositum Surd. *d. cons. 391. num. 28 in fine.* ibi *Nec mouet*
argumentum à tutore ad thesaurarium, quia respondeo 53
terminos esse longè diuersos, quia tutor generalem habet administrationem, vt tote tit. ff. & Cod. de administrat. tutor. & ideo potest, imò aliquando debet pecuniam conuertere in species, aliquando species in pecuniam: at thesaurarij administratio tota consistit in recipiendis, custodiendis, & soluendis pecuniis, nihil autem ex se facere potest, &c.

Nec dici potest Syndicum recipere has pecunias ad 54
custodiam, & sic in eum dominium transire non posse; cum illud sit penes Romanum Pontificem tantùm, quia respondetur eleemosynas offerentes Religiosis huiusmodi posse quando illas, aut alia bona hoc titulo Sindico consignant, dominium earum rerum sibi retinere, aut in Syndicum transferre, vt ex Bulla Nicolai III. adoertit Fr. Franciscus Luengo *super regula Fratrum Minorum cap. 4. controuers. 15. sect. 3. num.*
6. & 7. & solùm eo casu, quo offerens voluerit à se ab- 55
dicare rerum donatarum dominium, & nihil hac de re per illum fuerit dispositum, in Roman. Pont. earum rerum dominium transit, & penes illum remanet, vt docent Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 39. art. 4.* Portel. *in dub. Regular. verb. Syndicus num. 5.*

Sanch.

Sanch. in precepta Decalogi tom. 1. cap. 18. n. 12. & 14.
& plures relati à Fr. Francisco Luengo d. cap. 4. contr. 5.
sect. 1. n. 8. & 9. pag. 303.

Imò stante conuentione facta inter deponentes &
56 dictum Franciscum de restituendis pecuniis in moneta
quolibet tempore vsuali, videtur hic modus contrahen-
di non facere recipientem Syndicum, nec administrato-
rem, sed mutuatarium, qui sicut quilibet alius, illas pe-
cunias de manu dantium mutuo tuo accepit, ex l. sicut
§. non tantum ff. de administ. tut. ibi, seque mutua pecu-
nia poterit obligare sibi mutuam praescribendo, &c. l. non
existimo si, ff. eodem tit. ibi, & multum refert palam
apertéque debitorem se vt extraneum, & quemlibet
faceret pupillo, &c. & in vno eodemque subiecto potest
duarum personarum ius concurrere, l. si paterfamilias,
§. qui duos, vbi glos. ff. de adopt. l. post mortem, ff. quando
ex facto tut. cum vulgaribus, & hoc casu solum attendi-
tur effectus, & prospicitur quod magis conuenient est
actui, de quo agitur, quicquid eidem personae alio titu-
lo & respectu videatur diuersum nomen & officium
conuenire, l. debitor sub pignore §. fin. ff. ad Trebell. c.
postulasti, de concess. preb. latè Euerard. in loco à Tan-
quam, seu correspectiuis n. 5. 8. & 12. vbi plura adducit
exempla, & bene in proposito probat text. in l. 3. §. sed
& siquidem ff. iudic solui, ibi, siquidem tutor sit, non ta-
men quasi tutor negotia administret, vel dum ignorat,
vel ex alia causa, dicendum est non committi stipula-
tionem, &c.

Ad tertium fundamentum respondetur per d. l. 1. ff.
57 de in rem verso, & per d. l. 1. § non autem ff. de exerci.
act. minimè probari pecunias consumptas in vtilitatem
illius, qui consumpsit, tanquam extantes reputari, sed
illic ob illarum actionum naturam pater obligatus re-
manet quatenus in eius vtilitatem versum est, & exer-
citor, quatenus ad nauem armandam mutuatum sit. In
58 aliis verò quoad effectum, de quo agitur, nulla ratio ha-
betur de bonis consumptis in vtilitatem eius, qui con-
sumpsit, etiamsi locupletior factus fuerit. vt videre est in
bonae fidei possessore, qui tenetur restituere fructus per-
ceptos extantes, iuxta l. certum C. de rei vind. l. & ex
diuerso ff. eod. tit. l. 39. tit. 28. part. 3. & tamen si non
extent, & illos consumpserit in eius vtilitatem, & ex eis
locupletior factus sit, ad restitutionem non tenetur,
gloss. magna in vers. d: consumptis in d. l. & ex diuer-
so, Bald. in l. 3. C. de vsur. Angel. & Imol. in l. sequitur,
§. 1. ff. de vsucap. idem Imol. in c. grauis, & ibi Abb. n. 6.
de restit. spol. Corn. cons. 301. vol. 1. Socin. cons. 151.
lib. 2. Ratio est, quia ius solum ad fructus extantes actio-
nem concedit, nulla habita ratione vtrùm possidentes
fuerint, aut non fuerint cum illis locupletiores effecti,
quia hoc solum pertinet ad iudicia vniuersalia, vt latè
obseruant Ioan. Garc. de expens. c. 23. n. 40. & 41. qui
dicit in Hispania nunquam de hoc dubitatum, Pinel. in
l. 2. C. de rescind. vend p. 2. c. 4. n. 60.

Vlteriùs creditor anterior non desinit talis esse ob
59 id quòd debitor emerit & adquisiuerit alia bona de pe-
cuniis, quas acceperat à posteriori, quia etiam in his
bonis semper praeferendus est prior, vt in fortioribus ter-
minis resoluunt Bart. in l. interdum ff. qui potiores, Ne-
gusant. de pignor. 2. memb. 5. p. n. 3. & citati à Cou lib. 1.
vari. c. 7. n. 3. Villar. resp. 1 ... n. 14. Parlad. rerum quotid.
lib. 1. c. 8. Accedit quòd Religio non habet praelationem
60 ad pecunias etiam extantes, nisi probaretur eas fuisse
depositas cum sacco signato, & cum expresso pacto vt
eadem corpora redderentur; aliter enim etiam in pe-
cunia extante non datur priuilegium praelationis, &
vindicationis, iuxta doctrinam Pauli de Castro in d. l.
si hominem §. quoties num. 2 Peguera decis. 38. num. 13.
& 14. Fontanel. de pactis nupt. claus. 5. glos. 8. part. 7.
num. 12. Et itidem requirebatur quòd illae pecuniae
actione depositi peterentur, quae in hoc casu penitus

cessat, cùm principalis contractus mandati attenden-
dus sit, ex eo quòd Syndicus vti Pontificis mandata-
rius, & nomine Romanae Ecclesiae a qua facultatem
accepit, praedictas eleemosynarum pecunias recipit, ad
text. in l. 1. §. idem Pomponius 13. et primo ff. depositi, 61
vbi probatur actione depositi rem petendam non esse,
quam quis accepit vt custodiret de alicuius mandato;
cuius autem verba sunt quae sequuntur. Idem Pomponius
quaerit, si tibi mandauero, vt rem ab aliquo meo nomine
receptam custodias, idque feceris, mandati an depositi
tenearis; & magis probat mandati esse actionem, quia
hic est primus contractus, &c. per quem text. vt resoluunt
Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 10. tit. 1.
n. 8. Capit. Galeota tom. 1. controu. 56. n. 4. cum seqq.
bene Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 174. 62
n. 9. vbi dicit quòd si ex mandato procurator exigat
pecunias, & retineat penes se, datur actio mandati,
non depositi, cùm contractus mandati sit principalis,
& custodia veniat in accessorium; ratio est, quia sem- 63
per censetur aliquid actum ex causa magis principali.
glos. in l. non verè, & ibi Bald. in fine ff. ex quibus caus.
maior. Dec. in cap. dilecti in 3. notab. de appell. Aym.
Crauet. cons. 108. vers. tertiò in iudicanda causa n. 8 Et
facit doctrina Bart. in d. l. 1. §. sed si non docentis, per il-
lum text. quòd quando praecedit contractus perfectus, 64
& adiicitur conuentio, quae potest cadere in nomen
contractus, potius inducitur informatio primi, quam
nouus contractus.

Et ad confirmationem huius tertij fundamenti, 65
quatenus habet pecunias cum dolo & mala fide con-
sumptas, in odium consumentis haberi ac si consumptae
non fuissent, respondetur Franciscum Rodericum pa-
lam & bona fide eas pecunias consumpsisse, & ad acto-
rem spectat probare reum dolo desiisse possidere quan-
do possidebat de tempore litis contestatae, ex glos. verb.
sine dolo, vers. vel dic, in cap. pen. de except. vbi Abb.
n. 8. & Felin. n. 1. Mascard de probat. concl. 1192. à n. 5.
latè Borgal. de dolo lib. 6 reg. 17. n. 15. Vnde licèt du- 66
bio prorsus careat regula illa, quòd qui dolo desiit pos-
sidere, habetur pro possessore, ac si verè possideret, l.
qui dolo ff. de regul. iur. l. is qui dolo, l. qui restituere, l.
quòd si possessor ff. de rei vend. teneturque rei vendica-
tione ex l. sin autem §. si homo ff. de rei vindicat. & ad
hoc respicit quod dixit Ias. in d. l. rogasti §. fin. n. 4. quod 67
non reconciliatur mutuum, si consumptio pecuniae, vel
commixtio fit mala fide, cuius doctrinam sequitur
Surd cons. 4. n. 43. Nihilominus Iasonis & Surdi doctri-
nae procedunt vbi inter pecuniae dominum, vel ante-
riorem creditorem, & inter illum qui eam mala fide
consumpsit, lis tantùm vertitur, quia hoc casu licèt pe-
cunia non extet, nec possideat, qui eam consumpsit,
dolus pro possessore est, vt dicitur in d. l. qui dolo, in
poenam illius, qui dolum commisit, l. quod te, vbi Do-
ctores, ff. si certum pet. l. si ex legati causa, vbi Scriben-
tes, ff. de verb. oblig. & tradit Bargal. d. reg. 17. num. 1.
Verumtamen rei vendicatio non datur, perinde ac si
extaret quod petitur ab illo, qui dolosè alienauit, in
praeiudicium alterius creditoris, qui bona obligata ha- 68
bebat, cùm dolus vnius non possit in damnum alterius
redundare, l. & eleganter ff. de dolo, l. electio, in fine ff.
de noxalib. l. 3. §. 1. ff. de transact. cap. non debet aliquis,
de regul. iuris in 6. quam regulam exornant Ias. in l. si
quis in suo §. legis autem n. 1. cum seqq. C. de inoff. te-
stam. Card. Tusch. pract. concl. lit. D. concl. 581. Borgal.
de dolo reg. 36. per tot.

Ad quartum fundamentum de tacita hypotheca, 69
quam habet Ecclesia super bonis Praelati ob malam
administrationem, respondetur id procedere ob aequi-
parationem Praelati ad tutorem, & Ecclesiae ad minò-
rem, cap. 1. de restitut. in integ. & ita eius bona ita
sunt obligata & hypothecata, prout sunt bona tutoris

respectu pupilli *l. pro officio C. de administ. tut.* tum
70 etiam, quia Prælatus æquiparatur marito, & Ecclesia vxori, *cap. sicut vir, & cap. sicut alterius. 7. q. 1.* & ob id habet Ecclesia res Prælati tacitè obligatas, prout mulier obligata tenet mariti bona, ex *l. vnic. §. vt pleniùs C. de rei vxor. act.* Quas quidem rationes asserunt Doctores ad hanc tacitam hypothecam inducendam, vt tradunt Negus. *de pignor. 4. memb. 2. p. n. 120.* Palat. Rub. *in rub. de donation. §. 66. n. 21.* Gaita *de credito. cap. 4. quæst. 11. n. 2019. cum seqq.* Molfes. *cons. 13. n. 9.* latè Nouar. *de priuileg. miserab. priuil. 107. per tot.* Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 536. n. 6.*

71 Quod quidem tacitæ hypothecæ priuilegium in aliis Ecclesiæ administratoribus locum habere non potest, cùm hi tutori, & marito non æquiparentur, Bald. *in l. fin. n. 15. C. de sacros. Eccles.* Trentacinq. *var. resol. tit. de pignor. resol. 7. n. 4.* Greg. Lop. *l. 25. glos. 6. tit. 13. part. 5. & l. 19. glos. 5. tit. 8. part. 5.* Gaita *d. cap. 4. quæst. 11. ex n. 2040.* optimè Negusant. *de pignorib. 4. memb. 2. part.*
72 *num. 121.* ibi, *Sed non in aliis, quia Ecclesia æquiparatur ciuitati, & non fisco, & sicut ciuitas non habet tacitam hypothecam, ita nec Ecclesia nisi in casu præmisso*, &c. Quicquid illud extendant ad Prælatum, & quemcunque alium administratorem, Escob. *de ratiocin. c. 39. n. 13.* & Amat. Roder. *de concursu credit. p. 1. art. 5. ex num. 5.* Magna enim versatur differentiæ ratio quoad effectum de quo agitur, inter Prælatos Ecclesiarum, & inter cæteros earum administratores, quia Prælati vt Domini, & Ecclesiarum Rectores administrant cum plena facultate per seipsos de earum bonis disponendi, cùm alium non habeant qui eorum curam teneant, & ideo quæcunque eorum bona pro mala administratione sunt tacitè hypothecata: at verò alij administratores, œconomi, & Syndici non administrant vt Domini, sed vti illorum præpositi, & eorum voluntati subordinati, vnde nil mirum si non habeant illam ta-
73 citam hypotheeam sicut ipsi Prælati, quæ non datur nisi in casibus à iure expressis, ex glos. *verb. à priuilegio in l. 2. ff. de priuil. cred.* Ripa *in l. 4. §. 1. n. 9. eod. tit.* Viui. *decis. 452. num. 6.* Surd. *decis. 30. num. 9.* Card. Mantic. *de tacit. & amb. g. conuent. lib. 11. tit. 12.* Noguer. *alleg. 2. num. 5.* Huius autem secundi generis sunt Syndici Ordinis Sancti Francisci, cùm illius gubernium ab eorum cura non dependeat, nec distributio pecuniarum, quæ apud illos deponuntur, eorum voluntati subest, sed ipsi tenentur ad dispositionem Religionis ea in proprios ipsius vsus expendere, vt constat ex Bulla Martini IV. ibi, *Quando à prædictis ministris, vel aliis Fratribus de assensu eorundem ministrorum fuerint requisiti*, &c.

Toletana nullitatis matrimonij.

Separatio thori ex sæuitia viri quando inducatur? Copula carnalis quomodo probetur? Dispensatio obtenta à Papa non facta mentione præcedentis copulæ incestuosæ, est subreptitia.

VOTUM LXXXIII.

1 *Facti series narratur, & n. 2.*
3 *Diuortium propter sæuitias datur, vbi tanta est quòd nulla securitatis cautio sufficiat.*
4 *Iudicis arbitrio committitur an & quando sæuitia sufficiat ad diuortium.*
5 *Diuortio causam iustam quæ tribuant.*
6 *Metus solus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis mali sufficit ad diuortium.*
7 *Metus minor requiritur in muliere quàm in viro.*
8 *Fœmina si fuerit tenoræ ætatis, magis timiere præsumitur.*
9 *Copula carnalis quando dicatur probata?*
10 *Copula carnalis non potest directè & concludenter probari per testes de visu.*
11 *Copula carnalis est difficilis probationis.*
12 *Probatio præsumptiua, habetur pro vera in his quæ sunt difficilis probationis.*
13 *Dispensatio non facta mentione copulæ præcedentis incestuosæ, est subreptitia.*
14 Petrus Andreas Gammarus,
15 Franciscus Sarmiento,
16 Melchior Gallego,
17 Petrus Ochogauia,
18 Ioannes Gutierrez,
19 Petrus de Ledesma,
20 Ioannes Aloysius Riccius,
21 Thomas Zerola,
22 Thomas Sanchez,
23 Marcus Antonius Genuens.
24 Nicolaus Garcia,
25 Ferdinandes Rebello,
26 Paulus Comitolus,
27 Valerius Reginaldus,
28 Paulus Layman,
29 Martinus Bonacina,
30 Vincentius Filliucius,
31 Antonius Sanctarellus,
32 Robertus Cardinal Bellarm.
33 Ego ipse,
34 Rota Romana,
} *Doctores, qui tenent dispensationem non valere nisi facta mentione de incestu.*
35 *Rota Romana laudes & encomia.*
36 *Sacra Cong. Concil. declarauit dispensationem reddi nullam, si in ea de copula incestuosa præcedenti non fiat mentio.*
37 *Declarationes Sacræ Congr. quam vim habeant obligandi in vtroque foro.*
38 *Rota semper plurimum detulit decretis sacrarum Congreg.*
39 *Decreta S. Congr. vt hodie vim habeant obligandi, quæ requirantur.*
40 *Stylus Romanæ Curiæ obtinet vt hodie copula præcedens exprimatur in dispensationibus matrimonialibus.*
41 *Stylus Curiæ facit ius, & pro lege obseruatur.*
42 *Interpretatio Breuium sumenda est ex communi stylo, & vsu Curiæ.*
43 *Gratia redditur subreptitia si omittantur aliqua, quæ de stylo Curiæ exprimi debent.*
44 *Dispensatio semper est subreptitia si in dispensatione dictum fuerit nullam præcessisse copulam carnalem.*
45 *Dispensatio semper vitiatur ex causa expressa falsitate.*
46 *Expressio falsa semper dispensationem vitiat.*
47 *Causa impulsiua vitium semper vitiat etiamsi concedens esset concessurus.*
48 *Causa finalis defectus semper reddit actum nullum.*
49 *Causa qualibet in concessione apposita à Principe præsumitur finalis.*
50 *Dispensationis in materia falsitas etiam causæ impulsiuæ reddit gratiam nullam.*
51 *Respondetur ad contraria.*
52 *Declaratio contraria veritati nihil valet.*
43 *Veritas præferenda est opinioni & reputationi.*
54 *Confessio per vim & metum facta non nocet.*
55 *Dispensationum preces si probentur falsis testibus, detecta veritate cẽsenda est ea dispẽsatio irrita.*

56 Dispen

56 *Dispensatio in sacra Pœnitentiaria tacitis impetrantium nominibus expediri solet.*

57 *Absolutio expedita in sacra Pœnitentiaria non suffragatur in foro contentioso.*

58 *Attestationi Confessoris dicentis absolutionem concessisse vigore litterarum S. Pœnitentiariæ, non est credendum in foro externo.*

1 D. Alphonsus de Cespedes, & D. Mariana de Contreras & de Valdes, in secundo consanguinitatis gradu in linea æquali adinuicem coniuncti, data opera, & vt dispensationem Apost. ad matrimonium inter se contrahendum facilius impetrarent, priùs carnaliter se cognouerunt, & deinde mandatum de dispensando Officiali Toletano directum à S. Sede Apost. obtinuerunt, quatenus cum eis dispensaretur, vt dicto impedimento non obstante, matrimonium inter se, publicè seruata forma Concil. Trident. contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, ac in eo postmodum manere liberè & licitè valerent; cum ea tamen falsa eorundem impetrantium relatione, quòd scilicet carnalis copula inter eos minimè subsequuta esset; sed per informationem ab eodem Officiali factam, precibus etiam quoad dictum de carnali coniunctione non subsequuta, licèt falsò, iustificatis, & asserta dispensatione in vim talis iustificationis obtenta, matrimonium iuxta formam dicti mandati contraxerunt.

2 Verùm cùm dictus D. Alphonsus de Cespedes de huiusmodi matrimonij validitate dubitare inciperet, ac in eo remanere sine peccato non posse existimaret, pro parte viri, & mulieris latorum suppresso proprio nomine, dispensationem, & absolutionem pro foro conscientiæ tantùm, ex se (D. Mariana inconsulta, & nihil tale suspicante) impetrauit; sed cùm eidem D. Marianæ postèa constaret D. Alphonsum eius assertum maritum nimis dubium esse de suæ dispensationis validitate, illiusque nullitatem, obtenta prædicta secunda dispensatione, seu absolutione, per viam sacræ Pœnitentiariæ sanare intentasse; vltra diuortium, quod propter sæuitias viri fieri procurauerat; ad nullitatis quoque matrimonij causam, ob non factam in dispensatione præcedentis copulæ mentionem, conuolauit. Causa super dictis diuortio, & nullitate coram Vicario huius oppidi Matritensis, seruatis seruandis, & promotore Fiscali pro matrimonio accedente, ad conclusionem vsque perducta, ipse Vicarius per suam diffinitiuam sententiam diuortium, ac separationem huiusmodi fieri mandauit, sed dictum matrimonium firmum, & validum fuisse, & esse declarauit. A qua sententia dicta D. Mariana in parte, & partibus sibi præiudicialibus ad sanctam Sedē Apost. ac aliàs legitimè appellauit, & causa appellationis, & appellationum huiusmodi ab Illustrissimo, & Reuerendissimo D. meo Nuntio mihi commissa, dubitaui, an præfata Vicarij sententia esset confirmanda, vel infirmanda? & quoad diuortium esse confirmandam, quod verò ad secundam partem, quatenus validitatem matrimonij respicit, esse infirmandam censui.

3 Super separatione thori confirmari debere sententiam non videtor in dubium posse reuocari; quia certa est conclusio, quòd vbi sæuitia viri tanta est, vt nulla securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super diuortio, *cap. ex transmissa, §. si autem capitali odio, & cap. litteras, §. si verò tanta, de restit. spoliat.* vbi Abb. *num. 7.* Aldobrand. *consil. 71. num. 1. cum seqq.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 24. num. 7.* Farin. *in prax. crim. quæst. 143. num. 129. & 125.* Sanch. *de matrim. lib. 10. disp. 18. num. 32.* Rot. *decis. 193. num. 5 post vol. 2. cons.*
4 Farin. Et quoniam arbitrio iudicis positum est dignoscere, an & quando hæc sæuitia viri tanta sit, vt trepidantem vxorem non deceat committere fragilitati cautionum, Gutier. *d. cap. 24. num. 10.* Sanch. *1. disp 18. num. 32* Basil. Ponti. *etiam de matrim. lib. 5. cap. 23. num. 5. ad fin.* Card. Seraph. *decis. 226. num. 1.* Rota *decis. 39. num. 2. & decis. 156. num. 3. post tom. 2. consil. Farin.*
Facilè in hoc casu interposui arbitrium pro 5
separatione thori, quoniam ex multis, & acribus iniuriis, malis tractamentis, notabili asperitate, & magnis sæuitiis, vsque ad effusionem sanguinis, etiam inflicto illi vulnere, non ambigitur, quin non solùm odia, & simultates intercesserint ferè implacabiles, quæ tribuunt iustam causam diuortio, *l. consensu, & authent. sed nouo iure, C de repud. d. cap. ex transmissa, & d. cap. litteras in fine,* Gutierr. *d. cap. 24. num. 8. cum seqq.* Sanch. *d. disput. 18. n. 6.* Basil. Pont. *d. cap. 23. num. 5.* Farin *d. quæst.*
143. num 145 Rot. *d. decis. 156. num. 1.* Sed etiam eui- 6
dens necis dictæ D. Marianæ periculum, & quod Alphonsus solitus esset contra eam insæuire, cùm imò ad hunc effectum solus metus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis mali sufficiat, *l. metum. ff quod met. causa,* glos. *verb. capitales, in l. licet, de recept. arbitr.* Aldobr. *cons. 71. num. 17.* Sanch. *d. disput. 18. num. 10. & 19.* Farin.
d. quæst. 143. num. 140. Et in muliere tanquam sexus, & 7
ingenij imbecillioris, minor metus requiritur, quàm in viro, glos. *verb. metus, in c. cùm locum, de sponsal.* Menoch. *de arbitr. casu 135. num. 4.* Gutierr. *de matrim.*
cap. 77. n. 2. Et multò minor si fœmina fuerit teneræ 8
ætatis, vt in casu isto, cùm hic concurrant duæ qualitates, nempè sexus, & ætatis teneræ. Seraphin. *decis. 771. num. 4.* Rot. *decis. 779. num. 9. p. 5. recentior. aliàs part. 1. in posthum* Farin.

Quod ad nullitatem attinet, satis superque in pro- 9
cessu probatum est, prædictos DD. Alphonsum & Marianam dispensationem impetrantes, esse in secundo consanguinitatis gradu in linea æquali adinuicem coniunctos. De copula autem ipsam dispensationem præcedente, per plures testes omni exceptione maiores plenè constat: illi enim vno ore affirmant se vidisse Alphonsum, & Marianam ante obtentam dispensationem, solum cum sola, & nudum cum nuda insimul in lecto iacentes, ex quo dicitur plenè probata carnalis copula, *cap. litteras 14. de præsumpt.* Mascard *de probat. concl. 59. à num. 6. & concl. 312. à num. 1. & concl. 452. num. 1. & 8. & concl. 810 num. 5. & 7.* Menoch. *de arbitr. casu 144. n. 8. & de præsumpt. lib. 5. præs. 41. n. 12.* Sanch. *d. tract. de matrim. lib. 10. disp. 12. num. 43.* Fa-
rin. *d. q. 136. num. 171.* Copula enim carnalis non po- 10
test directè, hoc est, concludenter, & per necesse probari per testes de visu, quia tale opus visus sensui non patet, sed tantùm præsumptiuè. Farin. *d. q. 136. num. 58.* Ma-
scard. *conclus. 57. num. 3. in princ.* Camil. Borrel. *in sum.* 11
decis. p. 3. tit. 1. de matrim. n. 944 Rot. *decis. 995. n. 12. p. 1. diuers.* Cùm sit difficilis probationis, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 41 num. 12. & de arbitr. casu 116. num. 11.* Polyd. Ripa *in tract. de nocturno tempore, c. 36. num. 2.* Mascard. *d. concl. 57. num 3.* D. meus Pet. Barbosa Portugaliæ maximus Cancellarius, *in l. 2. in princ.*
p. 1. n. 78. vers. item adulterium ff. solut. matrim. Seraph. 12
decis 893. num. 7. Et in his, quæ sunt difficilis probationis, præsumptiua probatio habetur pro vera, & concludenti. Mascard. *d. conclus. 57. n. 3. & concl. 810. n. 1.* Farin. *d. q. 136. n. 4. in fine.*

Constito igitur de consanguinitate in gradu prohi- 13
bito, ac de copula ipsam dispensationem præcedente, superest videndum vtrùm dicta dispensatio (non facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ) sit valida, an verò reddatur subreptitia? Esse validam affirmarunt plures, quos retuli *in collect. ad cap. super eo, num. 12. de condit. apposit.* Verùm subreptitiam reddi, magis communis, & verior tenet opinio, quam sequuta est sacra Rota, sacraq; Congregatio Eminentissimorū DD. Cardinalium sacrosancti Concil. Trid, Interpretum, &

vbique

vbique obseruat stylus Romanæ Curiæ, vt ex infra referendis apparebit.

14 Petr. Andr. Gammar. *de auctoritate Legati à latere, lib.~.tit. de dispensat. Legati circa matrimonia, n.49.* vbi ait dispensationem tacito præcedente coitu esse subreptitiam.

15 Franciscus Sarmiento *select. iuris interpret. lib. 1.c. 9. n. 3.* vbi dicit, quòd in dispensatione opus est facere mentionem de incestu, quia incestuosus prohibetur matrimonium contrahere, *capite 1. de eo, qui cognouit consang.*

16 Melchior Galleg. *in tract. de cognat. spirit. cap. 24. à numer. 3.* vbi testatur Romæ in Prætoriis, & summæ Pœnitentiariæ & Datariæ copulam carnalem habitam exprimi consueuisse, vel in eadem dispensationis supplicatione, quando incestus est publicus, vel in alia occulta facta vtriusque impedimenti mentione, quando est secretus.

17 Petrus Ochogauia *de Sacram. tract. 4. de matrim. q. 11. n. 4* vbi tenet non valere dispensationem non facta mentione de incestu.

18 Ioannes Gutierez *canon. lib. 1. c. 15.* vbi dicit, quòd licet antea contrariam tueretur opinionem, id sane fecit sine notitia decisionis Rotæ, & decreti sacræ Congreg. Eminentissimorum Cardinalium, & ideò in ea secunda eiusdem libri impressione, suam primam corrigit sententiam, & idem repetit *de matrim. cap. 124. numer. 12.*

19 Petrus de Ledesma *de matrimonio, q. 65. art. vlt. dub. 2. difficult. 1. concl. 2. & 4. & in summa Sacram. c. 17. circa primam conclusionem, dub. 3. & 4.* vbi ait rem esse certam ob declarationem Cardinalium.

20 Ioannes Aloysius Riccius *in decisione Curiæ Archiep. Neapol. par. 4. decisione* 308. vbi refert ita fuisse iudicatum.

21 Thomas Zerola *in praxi Episcop. par. 1. verb dispensatio, ad 4. vers. Tertiò*, vbi resoluit non valere dispensationem, suppresso, seu tacito, vel non narrato incestu.

22 Thomas Sanch. *de matr. lib. 3. disp. 15. n. 3. & lib. 8. disp. 25. n. 8.* vbi multis comprobat reddi dispensationē subreptitiam tacito incestu inter consanguineos, vel affines volentes matrimonio copulari, siue is contigerit ante Pontificis dispensationem, siue post, antequam Ordinarius illam expediat.

23 Marcus Antonius Genuensis *in pract. Archiep. Neapol. c. 25. n. 4.* vbi concludit non valere dispensationem non facta mentione de incestu.

24 Nicolaus Garcia *de benefic. tom. 2. p. 7. c. 3. n. 32.* qui probat dispensationem matrimonialem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis non facta mentione de copula inter impetrantes habita, esse subreptitiam, & nullam.

25 Ferdinandus Rebellus *de obligat. iustit. p. 2. lib. 3. q. 5. n. 24.* vbi affirmat non valere dispensationem si reticeatur copula habita ante confectionem litterarum Apostolicarum.

26 Paulus Comitolus *respons. moral. lib. 1. q. 104.* vbi hoc idem resoluit, & probat.

27 Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 200. vers. Simulque*, vbi tradit quòd si consanguinitate, aut affinitate in gradu prohibito coniuncti volentes contrahere matrimonium, debent exprimere suum illum incestum.

28 Paulus Layman *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 21. numer. 18.* vbi ait impetrationem dispensationis super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ, subreptitiam esse, iuxta probabiliorem sententiam.

29 Martinus Bonacina *in tract. de legib. disput. 2. quæst. 2. puncto 3. numer. 9.* vbi similiter tenet inualidam esse dispensationem obtentam ad contrahendum matrimonium cum consanguineo., vel affine, tacito incestu, id est copula inter affines, vel consanguineos habita.

Vincentius Filliucius *in quæst. moralib. tom. 1. tract.* 30
10. p. 2. cap. 4. n. 336. vbi affirmat copulam in dispensationibus consanguinitatis, & affinitatis esse exprimendam, quando copula contigit ante dispensationem Papæ.

Antonius Sanctarellus *var. resolu p. 1. q. 51. per tot.* 31
vbi existimat dispensationem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis esse subreptitiam, non facta mentione de copula habita inter impetrantes dispensationem.

Robertus Cardinalis Bellarminus *in nouis declarat.* 32
ad Decretu Concil. Trid. sess. 24. de reformat. matrim. c. 5. in declarat. pag. 358. quo loci affirmat dispensationem esse subreptitiam si committens incestum illam obtinuerit, non facta mentione copulæ.

Ego ipse *in meis collect. ad Concil. Trid. sess. 24. de* 33
reform. matrim. c. 5. n. 17. post multos, quos refero, teneo dispensationem super impedimento consanguinitatis vel affinitatis, non facta mentione copulæ habitæ inter impetrantes, esse subreptitiam.

Rota Romana *decis. 72. n. 1. apud Farin. tom. 2. suo-* 34
rum consil. censuit subreptitiam fuisse dispensationem obtentam non facta habitæ copulæ mentione, & illam sic decidisse testantur Ioan. Gutiet. *d. lib. 1. cap. 15. num.*
25. Nic. Garc. *d. p. 8 cap. 8. num. 72. in fine.* In quo sacro 35
Tribunali oculatissima semper cognitione, & pleno examine causæ deciduntur per duodecim Patres iuris nostri lucernas, qui continuis laboribus, studiis, & vigiliis insudantes, iustitiæ cultoribus ex variis, confusisque nostrorum scribentium opinionibus, mel & fauū, & aquam limpidissimam distillant, de quibus plura alia cumulant Mascard. *de probat. concl. 485. numer. 11.* Marchesan *de commiss. tom. 1. p. 1. cap. 8. num. 5. pag. 196. & eod. p. 1. §. 8 de commiss. appel. diuers. n. 100. & 101.* Melch. Lotter. *in apparatu ad suum tract. de re benef.* Theodos. de Rubeis *in singul. Rotæ tom. 1. in princ.*

Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reue- 36
rendissimorum D D. Cardinalium sacrosancti Concilij Trident. Interpretum, declarauit dispensationem reddi nullam ex copula eam præcedente, si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione: quam declarationem referunt, de illaque mentionem faciunt Additio ad Nauarr. *cons. 9. de consang. & affinit. in nouis*, Quaranta *in summ Bullar. verb. Matrimoniales dispensationes, num. 13. vers. Quibus expletis*, Marcus Anton. Genuens. *d. cap. 25. num. 4.* Petr. de Ledesm *d. tract. de matrim. quæst. 56. art. 5. concl. 4.* Zerola *d. verb. dispensatio, versic. Tertiò si quis consummaret*, Nicol. Garcia *d. p. 8. cap. 3. num. 70. in fin.* Sanch. *d. lib. 8. disp. 25 num. 7.* Ferdin. Rebell *d. p. 2. lib. 4. de sponsalib. in declarationibus sacræ Congreg. num. 121. & 149.* Hurtad *de matrim. disp. 26. num. 22.* Ego ipse *in collect. Bullarij, verb. dispensatio redditur nulla, pag.* 276. Quod qui- 37
dem sacræ Congreg. Decretum tot Doctorum testimoniis fulcitum non solum probabilitatem pro sua parte importat, sed etiam vim habet obligandi in vtroque foro, tam pro illis personis, ad quarum instantiam fit, seu in illo casu speciali, cui Congregatio respondet; sed vt leges generales in similibus omnibus, vt testātur Gamb. *de casibus reseru. cap. 3. n. 6* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 11. art. 1. & 2* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæst. 26. art. 11.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verbo studiositas, & p. 2. verbo absolutio. 2.* Zypæ. *in analyticen postremi iuris enarrat. in epist. ad Lectorem*, Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum, p.*

8. n.

num. 189. Cochier *de permut. benefic. p.* 2. *cap.* 30. Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract.* 1. *p.* 1. *cap.* 11. *n.* 16. Salas *de legib. tract.* 14. *disp.* 21. *sect.* 12. Nicol. Garc. *in præfat. sui tract. de benef* Belloch. *de casibus reseru. p.* 1. *q.* 2. *num.* 82. nouissimè Steph. VVeyns *in Constitutiones* 24. *ex Iure antiquo desumptas, & per* Concilium Trid. *specialiter innouatas in coronide, quæ est post* 24. *Constitutionem, vers. Quantum verò attinet.*

38 Et ob summam huius sacræ Cong. decretorum auctoritatem, illis Rota semper plurimum detulit, nec illa in dubium vllo modo reuocare solet, vt ipsamet sæpiùs attestatur, & præcipuè coram Card Caualer. *decis.* 627. *num.* 8. *& in Panormitana Archipresbyteratus* 5. *Iunij* 1620. *coram bona mem. Buratto, & in Nicien. Parochialis* 20. *Maij* 1624. *coram bona mem. Vbaldo sen & in Tiburtina Parochialis* 27. *Iunij* 1629. *coram recolenda mem. Peronano*: ita vt necessarium non sit illa in processu authenticè producere, sed sufficit allegare adinstar legis communis, iuxta textum *in* §. *responsa prudentum, Instit. de iure natur.* Rota *in Auersana Beneficiorum* 3. *Iunij* 1606. *coram bona mem. Card. Sacrato, & in Meton. Abbatia* 19. *Iunij*
39 1628. *coram R.P.D. Dunozetto.* At hodie eadem sacra Congr. iussu S D.N D. Vrbani VIII. præcipit & mandat huiusmodi decretis tam impressis, & imprimendis, quam manuscriptis nullam fidem esse in iudicio, vel extra à quoquam adhibendam, sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem Congregationis pro tempore existentium munitæ fuerint, de quo me citato meminere Anton. Diana *moral. resolut. part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 96. & Machado *in perfetto Confessore tom.* 2. *lib.* 4. *p* 7. *tract.* 3. *docum.* 2. *in fine*, & ideo illam sacræ Congr declarationem, quia de ea non constat authenticè, tanquam probabilem, & doctrinalem, & vti sententia à tot Doctoribus communi calculo receptam, & approbatam in eorum fide citamus, nec in re clara, maiori indigemus probatione.

40 Stylus Romanæ Curiæ iam hodie obtinet, vt copula exprimatur in obtinenda dispensatione huius impedimenti vt attestantur Melch. Galleg. *d. c.* 24. *num.* 3. Gutier. *d. lib.* 1. *Canon. cap.* 15. *num.* 13. Marc Anton. Genuens. *d. cap.* 25. *num.* 4. Aloys. Riccius *decis. Curiæ Archiep. Neapolit. p.* 3. *decis.* 134. *num.* 1. *& p* 4. *decis.* 38. *num.* 5. Filliuc. *d. tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 10. *num.* 336. Bonacin *d. tract. de legib. disp.* 1. *q* 2. *puncto* 5. *n.* 9. vbi *num.* 13. agens de incestu occulto, subdit copulam exprimi debere, rationemque assignat, non quia incestus sit impedimentum Pontificium, sed quia stylus Curiæ postulat, vt incestus coniunctus cum impedimento consanguinitatis, vel affinitatis exprimatur in petenda dispensatione, ne subreptitia & inualida efficiatur, Sanctarel. *d. q.* 52. *num.* 1 *ad med.* Antonin. Diana *moral. resol. p.* 4. *resol.* 135. *in fine.*

41 Et sic huius Curiæ stylus, de quo grauissimi prædicti viri attestantur, facit ius, & pro lege obseruari debet, *cap ex literis*, vbi Felin. *num.* 4. *de constitut. cap. quam graui, de crim. falsi*, Cacheran. *Pedem. decis.* 22. *num.* 7. Alex. Raudens. *Pisana decis.* 6. *num.* 67. Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 137. *n* 18. Flamin. Paris *de resign. benef. tom.* 2. *lib.* 10. *quæst.* 2. *num.* 17. Pereg. Iannin. *de reali citat. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 19. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 67. *& p.* 8. *cap.* 8. *n.* 65. Camill. Borrel. *in sum. decis. tom.* 1. *tit.* 14 *de consuet. num.* 108. Antonin. Diana *d. resol.* 135. *in fine*, Philib. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 9. *cap.* 5.
42 *num.* 7. *pag.* 157. Etiam quòd opinio esset controuersa; cùm soleat Rota eam sequi, quam praxis Curiæ Romanæ magis amplectitur, vt ipsamet S. Rota de se testatur *decis.* 656. *num.* 2. *p.* 2. *recentior.* quia à communi stylo, & vsu Curiæ Breuium interpretatio sumenda est, Verall. *decis* 84. *num.* 3. *&* 4. *p* 2. Rota *decis.* 196. *num.* 2. *p.* 1. *recent.* Ego ipse *de Canon. & Dignitatib. cap.* 13. *n.* 35.

Vnde succedit doctrina quòd vbi aliqua exprimi de- 43
bent de stylo Curiæ, si omittantur gratia redditur subreptitia, & nullius valoris, Ioan. Selua *de benefic. p.* 3. *q.* 72. *num* 51. Cassad. *decis.* 12. *num* 14. *de præbend.* Mascard. *de probat. concl.* 846. *num.* 8. Sanctarel. *var. resolut. p* 1. *q.* 90. *num.* 9. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 12. *& lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 38. optimè Paul. Laym. *in sum. Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 18. ibi: *Taciturnitas qualitatis, cuius expressionem iura, vel stylus Curiæ specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quoduis gratia rescriptum, quod ob petitionem conceditur, subreptitium, etsi constet Principem etiam expressa illa qualitate verisimiliter concessurum fuisse, &c.*

Et tantò magis in casu nostro prædicta procedunt, 44
cùm non solum in dispensatione de copula habita, nulla facta fuerit mentio, in quibus terminis citati Doctores loquuntur; sed etiam in ea expressè relatum fuit nullam præcessisse copulam carnalem, ibi: *Carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta*, &c. in quo casu vtriusque sententiæ Auctores conueniunt dispensationem esse subreptitiam, vt tetigi, *in collect. ad* Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. matrim. cap.* 5. *n.* 18.
Illa enim semper vitiatur ex causæ expressæ falsitate, 45
glos. *verb. falsa in cap. quia circa, de consang. & affin. & ibi* Abb. *num.* 5. Gozadin. *cons.* 51. *num.* 42. Menoch. *cons.* 385. *num.* 31. *vers. Non etiam obstat*, Gutier. *d. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 10. *& num.* 98. quia falsa ex- 46
pressio semper viriat, etiamsi concedens esset concessurus sine expressione illius falsitatis, Verall. *decision.* 234 *n.* 4. *part.* 1. Azeued. *consil* 34. *n.* 21.

Iuuat quòd licèt impulsiuæ causæ vitium in ea ex- 47
primenda, seu tacenda non noceat concessioni Principis, Cou. *lib.* 1. *var. cap.* 20. *num.* 1. *vers. Contrariam sententiam*, Surd. *cons.* 143. *num.* 52. Hurtad. *de matrim. disp.* 16. *num.* 19. Stephan. Gratian. *discept. fo-* 48
rens. cap. 725. *num.* 54. cum solum defectus causæ finalis semper reddat actum nullum, *cap. cùm contingat, de rescript. cap. susceptum, eod tit. in* 6. Pereg. *cons.* 8. *num.* 4. *vol.* 1. *& cons.* 87. *num.* 8. *vol.* 3. Hurtad. *d.* 49
disp. 26. *num.* 18. Nihilominus tamen cum quælibet causa, quæ in dispensatione apponitur à Principe ex concessione Concilij Trid. *sess.* 24. *de reformat. matrim. cap.* 5. cum qua se videtur conformare, præsumatur finalis. Azeued. *d. cons.* 34. *num.* 34 *&* 38. ideò eius defectus reddit dispensationem nullam ex dictis, & iuxta notata per Bonacin. *de legib. disp.* 1. *quæst.* 1. *puncto* 10. §. 1. *n.* 5. *vers. Prima sententia. & n.* 7.

Denique facit quòd in materia dispensationis, non 50
solùm falsitas causæ finalis, sed etiam impulsiuæ reddit gratiam ipso iure nullam, etiamsi sine dolo facta esset, Oldrad. *consil.* 256. *vers. Ad primum videtur*, Dec. *in cap. cum cessante notab.* 2. *de appellat.* Tiraq. *in tract. cessante causa limit.* 1. *num.* 12. *&* 14. Nau. *in cap. si quando except.* 3. *num.* 3. *de rescript. & cons.* 1. *q.* 19. *num.* 50. *de constit. & cons.* 14 *num.* 3. *de rescript.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 46. *art.* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 201. *num.* 21. Marta *in compilat. totius Iuris controu. tom.* 6. *tit. dispensatio cap.* 28. Aloys Ricc. *in collect. decis. part.* 5. *collect.* 1551. *vers. Quem amplia procedere*, optimè Verall. *decis.* 274. *n.* 8. Azeu. *d. cons.* 34. *n.* 34.

Non obstat quòd D. Mariana in sua declaratione, 51
quam fecit pro dispensationis narratiuæ iustificatione, testatur cum iuramento nullam inter ipsam, & D. Alphonsum carnalem copulam præcessisse, dupliciter enim respondetur.

Et primò quia per plures testes contrarium liquidò 52
constat;

constat: vnde eius declaratio vti contraria veritati nihil valeret, August. ad Angel. *de malefic. in verb. comparuerunt dictis inquisiti,& confitentur totum.num.*15. Mascard. *de probat. conclus.*384. *num.*1. plures refert, & sequitur Farinac. *in praxi crimin.quæst.*81.*num.*21. Non enim veritas rei mutari potest per nostrum affirmare, vel negare, *l. cum falsa, C.de iuris & facti ignor.* Menoch. *de arbitr. casu* 336. *num.* 29. *& de præsumpt. lib.*3.*præs.*123.*num.*9. arg. *l. præscriptione C. si contra ius, vel vtil.publ.* ibi: *Pro tenore veritatis non deprecantis datum iudicem cognoscere debere, & secundum hoc de causa conuenit ferre sententiam*, &c. quia semper veritas præferenda est opinioni, & reputationi, *cap.cùm Bertoldus,vers. Licet,de re iudic. cap.*
53 *consuetudo.*8. *dist.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*12.*tit.vltim num.*4. Rot. *decis*687.*num.*20.*in fine part.*2. *recentior.* Et omne illud, quod à veritate deficit, subreptitium est, Sanch. *de matrim.lib.*8.*disp.*21.*n.*41.*in med.*

54 Secundò, quia ex aliis testibus in hac instantia examinatis, satis apparet D. Marianam inductam fuisse per vim, & metum, & importunas, ac fraudulentas persuasiones ad sic declarandum; & ideò hæc confessio illi non nocet, *cap.si quando,& seq.*15.*quæst.*6. Sebast. Medices *de casibus fortuit. part.* 1. *quæst.*7.*n.* 26. Cardin. Tusch. *pract. concl. verb. metus*, *concl.*216. *num.*16 Farin. *fragment.crimin. part.*2.*lit. M n.*38. Et præcipuè cùm esset tam teneræ ætatis, vt facilè, non solum propter sexus fragilitatem, sed etiam ob suæ ætatis teneritatem, trepidaret, vbi non esset timor, ad notata suprà *num*...

55 Nec etiam obstat quòd coram Officiali Toletano in verificatione narratiuæ dictæ dispensationis fuit per alios testes probatum inter D. Alphonsum, & Marianam eam dispensationem impetrantes nullam copulam præcessisse, quia eleganter huic obiectioni respondet Sanch. *d. lib.*8. *disp.*21. *num.*33. cuius verba subnectam. *Quòd si in foro externo veritas precum in dispensationibus allegata probetur falsis testibus, quando postea constaret veritas, censenda est ea dispensatio irrita. Nec obstat iudicem inuenisse ita esse, atque ita videtur verificari clausula, si ita inueneris, quia fundatur in falsa præsumptione*: sic Petr. de Ledesm. *in sum. Sacram. vbi de matrim. cap.* 27. *diffic. vlt. atque idem intelligo, etiamsi illa vera essent, quia putabant se verum testificari*, &c. Accedit, quia per testes in hac instantia examinatos constat alios ad iustificationem dispensationis data opera fuisse adductos, qui de impetrantium communicatione notitiam non haberent, & sic quamuis putarent se verum testificari, nihilominus huiusmodi bona fides dispensationem validam efficere non poterat, vt Sanchez concludit *loco citato.*

56 Nec denique obstat dicta asserta dispensatio, seu absolutio per sacram Pœnitentiariam obtenta, & in actis pro parte D. Alphonsi præsentata, quia nihil probat cum ex illa constare non possit de nominibus impetrantium, nec vere dici potest pro hac causa fuisse obtentam; tacitis enim impetrantium nominibus huiusmodi litteræ expediri solent in sacra Pœnitentiaria, vt referunt Sanch. *de matrimon lib.* 8. *disp.*6. *numer.* 27. & Trullench. *in exposit. Bullæ S. Cruciatæ lib.*2. §. 4. *dub.* 2. *num.*10. Tum quia dicta dispensatio agit de copula & impedimento occulto; hic autem prædicta omnia, pluribus, qui in hac causa examinati sunt, notissima fuere, & publicè sciuntur, vt ex eorum dictis apparet. Tum etiam, quia non constat de aliqua absolutione, & quatenus probaretur dicta dispensatio, siue absolutio à Confessario obtenta vigore dictæ facultatis à sacra Pœnitentiaria sibi concessæ non tamen suffragaretur in foro contentioso, sed tantum in foro conscientiæ quoad Deum, & de Cruciata quòd non suffragetur in foro fori, tradiderunt Martin. de Ledesma *in* 1. *part.*4.*sentent.q.*26. *art.*1. *in fine*, Nau. *cons.* 47. *de sentent. excom.* Gutierr. *canon. lib.*1.*cap.*2.*n.*10. & 15. Con. *in cap. alma mater.p.*1. §.11.*num.* 16. Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disp.*1.*cap.*4.*dub.*3.*n.*3. Trullench. *in simili expos. lib.*1.§.7.*cap.*1.*dub.*9.*n.*2. & in nostris terminis expresè cantant litteræ dispensationis, de qua agimus, ibi: *Ita quod huiusmodi absolutio, & dispensatio latoribus in foro iudiciario nullatenus suffragentur*, &c. quia tantùm pro foro conscientiæ conceduntur, vt testantur Sanch. & Trullench. *citatis locis.* Tum quia etiamsi 57
latores vigore istarum litterarum à Confessario absolutionem obtinuissent, nihilominus illius attestationi in foro externo non erat credendum, ex iis, quæ plena manu cumularunt duo illi bonæ mem. eruditissimi, ac magni nominis Rotæ Auditores, & Decani, Peña scilicet *in direct. Inquisit.* 2. *p. ad Conc. comm.*25. & Merlinus *in Oxomen. Canonicatus* 1. *Martij* 1622. Tum denique, quia litteræ dictæ dispensationis, licèt penes D. Alphonsum reperirentur, & in actis per eum productæ sint, illi nullatenus suffragari debent, ex speciali earundem litterarum clausula, in qua ita dicitur: *Ita vt nullum illarum exemplum extet, nec eas latoribus restituas, quod si restitueris, nihil ipsis præsentes litteræ suffragentur,&c.* habentur enim ac si non essent quoad hunc effectum, ad *l. eius qui in Prouincia §.quoniam, ff. si cert. pet.l.*4.*§.condemnatum, ff. de re iudic.* cum aliis citatis per me. *Axiom.*162.*num.*1. & fuit tactum *in Corduben. Portionis* 14. *Ianuarij* 1635. *coram Illustrissimo Domino meo Panzirolo Patriarcha Constantinopolitano, nunc Summi Pont. eiusdemque S. Sedis in Hispaniarum Regnis Nuntio cum potestate Legati de latere*, qui graui morum suauitate, acri iudicio, ieiunæ, & sterilis auaritiæ contemptu ac incorrupta iustitiæ administratione ornatissimus, tanquam splendidum benigni Solis nostri Vrbani iubar Hispaniam externis, intestinisque malis fatigatam recreat, fouetque, ardua certè Cedro, & Purpura dignus. Ex quibus ita censui, & iudicaui die vltima Octobris 1641.

Toletana Fideiussionis.

Fideiussor qui intercedit pro Officiali, seu administratore, tenetur tantùm ad interesse, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex sua culpa. Pœnales actiones non transeunt ad hæredes quando lis cum defuncto non fuit contestata, nisi quatenus ad eos peruenit.

VOTVM LXXXIV.

1 *Facti series.*
2 *Fideiussor intercedens pro officiali, seu administratore, tenetur tantùm ad interesse, & non ad pœnam in quam principalis debitor incidit ex sua culpa.*
3 *Obligatio quæ sonat ad interesse, & in simplum, extensionem non patitur ad augmentum.*
4 *Fideiussor non tenetur pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis.*
5 *Fideiussor non tenetur pro eo quod accreuit ob moram debitoris.*
6 *Institor principalem obligat ad interesse tantùm ex vi*

vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpæ, seu delicti.

7 *Institor non habet facultatem faciendi incidere principalem auctorem in pœnam negotiationis.*

8 *Substitutus propter suam malam administrationem quando obliget substituentem?*

9 *Substituens non tenetur ex culpa & mala administratione substituti quando eum nominauit cum Superioris approbatione.*

10 *Actiones pœnales quãdo non transeant ad hæredes?*

11 *Actio transit contra hæredes in pœnalibus quando lis cum defuncto non fuit contestata.*

12 *Actio in hæredem datur vt iniustum lucrum restituat quando ex delicto defuncti ad eum aliquid peruenit.*

13 *Actio pœnalis non datur aduersus hæredes, nisi quatenus ad eos peruenit, etiamsi contineat rei persecutionem, dummodo sit nomine pœna.*

14 *Quadrupli pœna, quam incurrit gabellarum defraudator, peti non potest eius hæredi, quando lis cum defuncto non fuit contestata.*

1 PEtrus Dafonseca se obligauit vti fideiussor pro certa persona, quæ publica vectigalia susceperat administranda, mortuo deinde dicto Petro, & in eius bonis succedente Antonio hærede, fuit per Regium fiscum contra illum petita certa pœna, in quam ex vi contractus inciderat principalis debitor & administrator ob quoddam in administratione commissum delictum. Dubitatum fuit an dictus fideiussoris hæres ad dictam pœnam teneatur, vel potiùs à Fiscalis Regij petitione veniat absoluendus, & absoluendum esse dixi ex sequentibus.

2 Primò, quia certum est in iure fideiussorem qui intercedit pro officiali, seu administratore, teneri tantùm ad interesse, & non ad pœnam in quam principalis debitor forsan incidit ex sua propria culpa, vt probat text. *in l. fideiussores 68 ff. de fideiuss.* docens fideiussores Magistratuum in pœnam, vel mulctam, quam non spopondissent, non debere conueniri, vbi Bart. ait, *Qui intercedit pro officiali simpliciter, videtur intercedere in interesse, non in pœnam ex maleficio impositam*, probat etiam text. *in l. libertis 17. §. fin. ff. ad mancip. l. vnic. C. de periculo eor. qui pro Magist. interu. l. 2. C. ad Tertul.* Hering. *de fideiuss. cap. 24. num. 172. cum seqq.* vbi resoluit quòd delictum debitoris fideiussoris obligationem per se augere nullo modo potest. Vvesemb. *in paratit. ad tit. ff. de fideiuss.*

3 Secundò, quia obligatio facta sonat ad interesse, & in simplum, quæ proinde extensionem non patitur ad augmentum, seu in duplum, aut triplum, vt probat glos. *in l. sine in duplum 3. ff qui satisd. cog.* dum ait quòd si ab initio erat simplum, sed postea creuit per inficiationem, non teneri fideiussorem nisi in simplum, Ioannes Andreæ *ad Speculat. tit. de fideiuss. §. 1. in vlt.*
4 *addit.* Roman. *cons. 270 num. 7.* vbi ait non teneri fideiussorem pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis; idem Roman. *cons. 507.* plenè Surd. *decis. 212.* vbi reddit rationem, quia videtur fideiussorem se obligasse pro originali, non pro accidentali debito, ex *l. 1. ff. de in litem iur.* glos. *in §. sequens, Instit. de actionib.* vbi Aret. *num. 3.* & idem probat text. *in l. centum Ca-*
5 *pua. ff. de eo, quod certo loco*, vbi omnes Doctores dicunt quòd non tenetur fideiussor pro eo, quod accreuit ob moram debitoris, prosequitur latè Ias. *in d. l. 1. ff. de in litem iur.* Bacc. *de inope debit. cap. 5. num. 18.* Pyrrhus Maur. *in tract. de fideiussorib. p. 2. princ. sect. 5. cap. 1. num. 7. cum seqq.*

6 Tertiò, quia institor principalem obligat ad interesse tantùm ex vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpæ, aut delicti, vt probat expressè text. *in l. 1. ff. de institor.* & in specie resoluit Menoch. *cons. 300. n. 53. vol. 3.* dum ait institorem facultatem non habere fa- 7
ciendi incurrere in pœnam negotiationis principalem auctorem, ex *l. si procurator. ff. de condict. indeb.* & ex his quæ tradit *ibi* latè Ias. *not. 2.* Curt. iun. *cons. 149.* Crauet. *cons. 54. n. 6.* Seraph. *decis. 1239.* Guazin. *de defens. reorum, def. 32. cap. 30. n. 3. & 5.* Rota *decis. 507 num. 8. p. 1. diuers.*

Quartò, quia ad hoc vt substitutus propter malam 8
administrationem obliget substituentem, requiritur quòd administratio periculo ipsius substituentis subiaceret, in quibus terminis loquitur text. *in l. 1. C de prap. agent. in reb.* vbi DD. *l. neminem, C. de decurion.* Cat auit. *ad rit. Siciliæ rita 2. n. 16.* Thoro *in addit. ad Ponte de potestate Proregis tit. 10. §. 1 de potest. substituen. in officijs num. 1. pag 174* nisi substituti nominatio cum Su- 9
perioris approbatione facta fuerit, quia tunc ad nihil teneretur substituens ex culpa, seu mala administratione substituti, vt eleganter probat Aret. *in l. continuus 137. § si ab eo, num. 18. ff. de verb oblig.* Rouit. *cons. 87. n. 3. lib. 1.* Ponte *cons. 85. n. 1. & 4. lib. 2* Giurba *cons. 36. n. 14.* Card. Tusch. *pract. conclus. lit. P. concl. 852. n. 8.* Et nihilominus substituens, seu nominans administrationis dominus licèt teneatur ad interesse pro mala substituti, seu nominati admini ratione, nullo casu tenetur ad pœnam in quam ex sua culpa incidit substitutus, vt est text. expressus *in l. libertus 1 . §. fin. ff. ad municip.* ibi, *Fideiussores, qui solum Remp. fore ressonderant, & qui magistratus suo periculo nominant, pœnalibus actionibus non adstringantur, in quas inciderunt hi, pro quibus interuenerunt, eos enim damnum Resp. præstare satis est, quod promitti videtur*, &c.

Quintò, quia pœnales actiones non transeunt ad 10
hæredes, quando lis cum defuncto non fuit contestata, nisi in quantum ad eos peruenit, *l. quod diximus, §. fin. ff. quod metus causa.* ibi, *In hæredem autem, & cæteros in id, quod peruenit ad eos, datur non immeritò: licèt enim pœna ad hæredem non transeat, attamen quod turpiter, vel scelere quæsitum est, ad compendium hæredis non debet pertinere*, &c. *l. in hæredem 26 ff. de dolo.* ibi, *In hæredem eatenus daturum se eam actionem Proconsul pollicetur, quatenus ad eum peruenerit, id est, quatenus ex ea re locupletior ad eum hæreditas venerit, l. sicuti 58. ff. de regul. iur.* ibi, *Sicuti pœna ex delicto defuncti hæres teneri non debeat, ita nec lucrum facere, si quid ex ea re ad eum peruenisset*, &c. probant etiam iura *in l. 1. ff. de priuat. delict. l. pen. ff. de noui oper. nunt. l. pupillum 111. §. in hæredem, ff. de regul. iur. l. vnic. C. ex delict. def. l. 25. tit. 1. part. 7.* ibi, *Mas si se muriesse el demandado ante que el pleito fuesse començado por demanda, e por respuesta, estonce sus herederos no seran tenudos de responder à la demanda, sino por quanto fallassen, que vino en poder del finado de aquel furto, a robo que auia fecho, ni les pueden demandar que pechen otra cosa ninguna por pena de aquel yerro, pues que en su vida non ge lo demandaron*, &c. item *l. 3. tit. 16. p. 6.* ibi, *Estonces los herederos de el que lo fiziesse no serian tenudos de fazer emienda del, fueras onde ra tanto quanto se acrecento lo que ellos heredaron por razon del engaño, e non en mas*, &c. Bart. latè distinguens *in l. ciuilis, ff. de priuat. delict.* Federic. de Senis *cons. 21. num. 5. & 6.* Clar. *§ fin. quæst. 51. vers. vlteriùs quæro*, Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. n. 85.* Cuiac. *in l. sicuti 38. de regul. iuris, & lib. 7. obseru. 37.* Donel. *comment. iuris lib. 15. cap. 51.* Anton. Fab. *in suo Codice lib. 4. tit. 12. definit. 2. & lib. 4. coniect. cap. 1.* Fachin. *controu. lib. 9. cap. 5.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. quæst. 10.*

Dixi *quando lis cum defuncto non fuit contestata,* 11
quia si fuit contestata contra defunctum, tunc actio transit contra hæredes in pœnalibus, *l. omnes, l. sciendum, ff. de act. & oblig. l. 1. ff. de priuat. delict. l. pœnalia 125.*

ff. de regul.iuris. l.inde Neratius.§. banc ff.ad leg. Aquil.l.vlt. C. rerum amot. Anton.Gom.*d. cap.* 1.*n.*85. Menchaq.*lib.*3. *controu.illustr.c.*96.*num.*25.Richard. *in §. non autem omnes, Instit. de perpet & temp.action. num.*45.

32 Dixi, *in quantum ad eos peruenit*, quia quando ex delicto defuncti ad hæredem aliquid peruenit, actio in eum datur vt iniustum lucrum restituat, ne scilicet alieno scelere ditetur, *d.l. in haredem, l. illud 7. ff. de tribut. act. l.* 3. *§. ex re furtiua ff. de pecul. l.*1. *§. fin: ff. de vi bonor. rapt.l. vi pulsos C. vnde vi,* Mench. *d. cap.*96.*n.*26.Pichard.*vbi suprà n.*50.Farin.*d.quæst.*10. *num.*5.

33 Nec actio pœnalis datur aduersùs hæredes, nisi quatenus ad eos peruenit, etiamsi contineat rei persecutionem, dummodo sit nomine pœnæ, *l. fin. C. rerum amot. l.*5. *§. vlt. cum duabus seqq. ff. de alien. iudic. mut. causa facta*, Anton.Gom. *d cap.*1. *num.*85 Phanuc. *de inuent. p.*7.*n.*70. Farin *d.q.*10.*à n.*64. Donel. *d.lib.*15.*cap.*51.Fachin. *d.lib.*9.*cap.*5.

34 Et de quadrupli pœna; quam incurrit gabellarum defraudator, quòd peti non possit eius hæredi quando lis cum defuncto non fuit contestata, probat text. *in l. fin. §. pœna, ff.de publican.* Lasarte *de decima vendit. cap.*18.*n.*46.*&* 49. Pereg. *de iure fisci lib.*4.*tit.*5.*n.*1. Guazin. *de confiscat.conl.*19.*n.*2.

Ex quibus consului Antonium hæredem illius, qui intercedit vt fideiussor pro officiali, seu administratore publicorum vectigalium, non teneri ad pœnam, in quam fortè ipse debitor principalis inciderat. Matriti 20. *Maij* 1645.

Hispalen. Matrimonij.

Matrimonium per Procuratorem habentem speciale mandatum ad contrahendum cum certa & determinata persona celebratum, valet etiam post Concil. Trid. dummodo ante mandatum reuocatum fiat, etiamsi Procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret. Plura in materia vtilissima.

Votvm LXXXV.

1 *Matrimonium propriè & verè, ac ex ipsa eius natura contractus est, qui solo consensu perficitur.*

2 *Contractus naturam non immutauit Christus Dominus, qui matrimonium ad esse Sacramenti eleuauit.*

3 *Contractus omnes per Procuratorem iure celebrantur.*

4 *Matrimonialis contractus vt valeat, consensus internus sufficiens non est, sed oportet eum signis, vel verbis exprimi.*

5 *Matrimonium vt Sacramentum consideratum etiam externum consensum requirit.*

6 *Verba ad rationem matrimonij non sunt pracisè necessaria, sed sufficit consensum aliquo exteriori signo, vel facto declarari.*

7 Cap. tuæ 25. cap. consultationi 28. cap. si inter 31. de sponsal. *cum similibus, qua videntur in matrimonio requirere de necessitate verba à valentibus loqui, in matrimonio contrahendo, loquuntur exemplificatiuè; & factum narrando.*

8 *Matrimonium per Procuratorem contractum fuit validum ante Concilium Trid.*

9 *Procurator non est minister Sacramenti matrimonij, sed potiùs principales contrahentes.*

10 *Procurator constitutus ad matrimonium contrahendum nec gratiam, nec Sacramentum recipit, nec ministrat, sed principalis contrahens illum constituens.*

11 *Procuratores vtriusque matrimonium contrahentes possunt esse ambo viri, vel fœmina.*

12 *Consensus si fictus fuerit tempore constituti Procuratoris ad contrahendum matrimonium, nihil obstabit si quo tempore ille nomine constituentis contrahit, verus intercedat.*

13 *Matrimonium per Procuratorem contractum physicè gratiam producit in contrahente.*

14 *Pœnitentia Sacramentum neutiquam absenti impendi potest.*

15 *Matrimonium per Procuratorem contractum etiam hodie post Concil. Trid. valet, & Sacramentum est.*

16 *Mandatum, seu commissio de matrimonio contrahendo non est necesse prestare Procuratori coram Parocho, & testibus.*

17 *Matrimonium per epistolam contractum valet tam in ratione contractus, quàm in ratione Sacramenti.*

18 *Matrimonium per epistolam contrahi quibus modis dicatur.*

19 *Mandatum speciale requiritur ad contrahendum matrimonium.*

20 *Mandatum speciale ad contrahendum matrimonium non dicitur nisi nominatim detur ad contrahendum cum certa & determinata persona.*

21 *Periculum & praiudicium maius, vbi vertitur, ibi cautiùs agendum.*

22 *Matrimonium antea contractum virtute mandati dati ad contrahendum cum qualibet muliere conualidari possit subsequuto speciali ad contrahendum cum eadem ignara secundi mandati.*

23 *Procurator ad matrimonium contrahendum non potest alium substituere.*

24 *Procurator datus ad rem magni ponderis & momenti, non potest alium substituere, nisi talis facultas sibi specialiter fuerit concessa.*

25 *Procurator constitutus ad matrimonium contrahendum non potest illud contrahere post mandatum reuocatum, quamuis Procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret.*

26 *Procuratoris reuocatio etiam tacita nullius est momenti, nisi ad illius peruenerit notitiam.*

27 *Actus facti à nuntio post mittentis pœnitentiam ei non intimatum statim viribus cadunt.*

28 *Nuntius & epistola sunt tanquam merum instrumentum, & organum, per quod Dominus verba profert, qua proinde in eius persona concipiuntur.*

29 *Ratio specialitatis cur matrimonium contractum post mandatum reuocatum, cum ignorantia tamen reuocationis sit nullum, non ita alij actus*

30 Cap.fin.de procurat.lib.6. *ratio decidendi.*

31 *Verba, quibus debent matrimonia celebrare Procuratores nomine constituentium illos.*

32 *Mandati reuocatio tacita sufficit signis vel factis aliquibus declarata ne matrimonium per Procuratorem etiam reuocationis ignarum contractum, sit validum.*

33 *Matrimonium contrahens cum alia muliere post mandatum ad contrahendum cum certa persona*

persona ante illius executionem, visus est illud reuocare.

34 *Procuratoris reuocatio siue tacita, siue expressa per testes probari potest.*

35 *Procuratoris ad matrimonium dati reuocatio etiam ignorata effectum sortitur; quamuis iuramentum de non reuocando præmissum sit.*

36 *Procuratoris ad matrimonium dati reuocatio mera interna quoad forum conscientia valet.*

37 *Matrimonium contractum per Procuratorem, qui neque tacitè, neque expressè reuocatus fuerit, an validum sit, si tempore, quo contrahitur consensus positiuus mittentis Procuratorem realiter non concurrat? & num. 38.*

39 *Matrimonium valere non desinit per superuenientem furorem illum constituentis.*

1 BReuiter de matrimonio per Procuratorem contracto ad plures occurrentium casuum in ecclesiasticis tribunalibus decisiones tractaturus: Primò præsuppono matrimonium propriè, & verè, ac ex ipsa eius natura contractum esse, qui solo consensu perficitur, *l. nuptias 30. aliàs 32. ff. de regul. iuris; cap. 1. & 2. 27. quæst. 2. cap. 1. cap. cùm locum 14.* iuncto *cap. fin.* ibi;
2 *ex forma contractus, de sponsal.* & quam contractus naturam non immutauit Christus Dominus, qui matrimonium ad esse Sacramenti eleuauit; sed eandem postquam Sacramentum est, semper retinuit; arg. *l. sancimus 28. vers. quod enim non mutatur, C. de testam. l. præcipimus 32. in fine, C. de appellat. l. si quando 35. C. de inoff. testam.* docent Thom. Sanch. *de matrim. lib. 2. disp. 11. num. 2.* Didac. de Medrano *in tract. de consensu connub. cap. 12. num. 1.* licèt in aliis Sacramentis, quæ diuersam habent naturam; id non procedere certum sit, vt rectè aduertunt Gutier. *de matrim. cap. 43. sub n. 8.* Bonacin, quondam mei amicissimus, *de magno matri-*
3 *mony Sacram. q. 2. puncto 5. num. 2.* Cùm ergo contractus omnes, qui solo consensu perficiuntur, cùm in his nulla verborum, aut scripturæ proprietas desideretur, inter absentes, & sic per procuratorem iure celebrentur, *l. 1. in fine, ff. de contrah. empt. l. 2. ff. de oblig. & act.* Meritò igitur matrimonium inter absentes, eoque per procuratorem validè, & legitimè contrahitur, & probant *l. mulierem 5. & l. generali 34. in princ. ff. de ritu nuptiar. l. sufficit 4.* ibi, *Sufficit nudus consensus ad constituenda sponsalia;* denique constat & absenti absentem desponderi posse, & hoc quotidie fieri, *l. fin.* ibi, *In sponsalibus constituendis parui refert per se, & coram, an per internuntium, vel per epistolam, an per alium hoc factum est, ff. de sponsalib. cap. nec illud 8. vbi glos. 30. q. 5. cap. veniens 5. qui clerici, vel vou. c. 2. de matrim. contracto contra interd. Eccles. cap. ex parte 14. in princ. vbi glos. verb. internuntius, de conuers. coniug.* text capitalis *in cap. fin. de procurat. lib. 6. l. 1. vers. e tal prometimiento,* vbi notat Greg. Lop. *glos. 3. in fine, & l. 10. vers. o que sean otros dos, tit. 5. & l. 5. circa fin. vers. e puedesse fazer,* vbi Greg. *glos. vlt. tit. 2. part. 4.* Cou. *de sponsal. p. 2. cap. 4. in princ. num. 8. aliàs n. 11.* Ildephons. à Veracruce *in speculo coniugiorum p. 1. art. 16. dub. 4.* plures citati à Cenedo *ad Sextum, collect. 3. num. 1.* & à Sanch. *d. lib. 2. de matrimonio disp. 11. per tot.* quibus addo Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. compar. 25.* Ferdin. Rebell. *de obligat. Iustit. p. 2. lib. 2. q. 5.* Petr. de Ochogauia *de Sacrament. tit. de Sacram. matrim. tract. 2. q. 3.* Ioan. Gutier. *de matrim. cap. 34. art. 1.* Vincent. Filliuc. *in quæst. moral. tom. 1. tract. 10. de Sacram. matrimon. p. 1. cap. 1. ex num. 22.* Martin. Bonacin. *vbi supra q. 2. puncto 5.* Basil. Pontius Legionensis *in suo tract. de matrim. lib. 1. cap. 10. & lib. 2. cap. 15. per tot.* Didac. de Medrano *in d. suo tract. de consensu connubiali cap. 12.*

Secundò præsuppono ad hoc vt matrimonialis contractus valeat, consensum internum sufficientem non esse, sed oportere eum signis, vel verbis exprimi: quia si matrimonium consideretur tanquam contractus cùm celebretur inter homines, interiora cordis, quorum Deus tantùm scrutator est, ignorantes, omninò desiderat vt signo aliquo externo internus consensus aperiatur, arg. *l. Labeo 7 §. Seruius, vers. Id Tubero, ff. de supellect. leg.* resoluunt Sanch. *d. tract. de matrimon. lib. 2. di p. 3.* & Basil. Pont. *de impedim. matrim. cap. 29. §. 2. vers. verior tamen, & §. 3. in princ.* Si verò Matrimonium vt Sa- 4
cramentum consideretur, cùm de eius ratione sit esse signum sensibile rei sacræ, hoc etiam ex capite externum consensum requiri consequens est, vnde iura solum consensum ad rationem veri & legitimi matrimonij desiderantia, *d. l. nuptias,* cum aliis suprà allegatis, sic necessario accipienda sunt, vt non excludat concomitantia consensus; & sic expressionem per signa externa, quæ ipsum consensum comitatur in omni humano contractu. Quare sic resoluunt plures, quos refert & sequitur Sanch. *d. lib. 2. disp. 30. num. 1.* quibus addo Ochogau. *de Sacram. tract. 2. de matrim. q. 9. num. 4.* Medran. *d. tract. de consensu connub. cap. 11. n. 15.* Basil. Pont. *in tract. de matrim. lib. 2. cap. 6. n. 2.* Vincent. Filliuc. *d. tom. 1. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. cap. 3. num. 77.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 12. diffic. 5. n. 1.* Basse. *in sum. verb. matrimonium 3. n. 5.* Ioan. Machado *en su perfecto Confessor y Cura de Almas lib. 3. p. 1. trat. 9. docum. 1. num. 2.*

6 Tertiò præsuppono ad rationem matrimonij verba non esse præcisè, & omninò necessaria, sed sufficere consensum aliquo exteriori signo, vel facto declarari, non tantùm in mutis, qui verba proferre non possunt, in quibus id expeditissimum est, *cap. cùm apud 23. de sponsal.* sed etiam in valentibus loqui, quod insinuat *cap. is qui fidem 30. de sponsal. cap. fin. de desponsat. imp. in 6.* ibi, *nec verbo, nec facto consentit,* &c. & in specie resoluunt Nau. *in man. cap. 22. num. 20.* Cou. *de sponsal. p. 1. cap. 4. in initio n. 1.* Mascard. *de probat. conc. 1014. num. 3.* & plures, quos refert & sequitur Sanch. *d. lib. 2. disp. 31. n. 51.* quibus addo Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 3. num. 66.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 1. q. 406. n. 5. & tom. 3. q. 750. ex n. 22.* Medrano *d. tract. de consensu connub. cap. 11. num. 2. sub lit. F.* Gutier. *d. cap. 63. num. 22.* Ochogauia *d. tit. de Sacram. matrim. tract. 2. q. 9. num. 5.* Filliuc. *d. tract. 10. de Sacram. Matrim. p. 1. cap. 1. n. 80. & 81.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 2. cap. 7. num. 5. & à num. 7.* Basse. *d. verb. matrimonium 3. num. 1.* Ioan. Machado *d. trat. 9. docum. 1. n. 3.*
Quamuis verba in matrimonio à valentibus loqui con- 7
trahendo pro forma necessaria esse existimauerint citati à Sanch. *d. l. 2. disp. 31. n. 1.* & à Franc. Molin. *d. comp. 3. num. 67.* & à Medrano *d. cap. 11. num. 1;* & ab Ochogauia *d. q. 9. num. 2.* & à Basil. Pont. *d. cap. 7. num. 3. & 4.* & à Ioan. Machado *d. docum. 1. num. 4.* per iura *in cap. tua 25. cap. consultationi 28. cap. si inter 31. de sponsalib. & in cap. licet 3. vers. ita vt, de sponsa duorum,* quia his iuribus adductis per proximè citatos respondetur procedere exemplificatiuè, & factum narrando, frequentius enim est in valentibus loqui quàm per alia signa matrimonium contrahi. Et quod *in d. cap. tue,* verba esse in matrimonio necessaria, traditum est, non simpliciter dicitur, sed addito, *quoad Ecclesiam;* hoc est, quoad faciliorem probationem in foro externo Ecclesiæ, vt expendit rectè Medran. *d. cap. 11. num 2. in fine,* id quod apertiùs significauit, *l. 5. tit. 2. part. 4.* ibi, *Conuiene que lo fagan por palabras para que se puede prouar.* Vnde credo mortaliter non peccare signis contrahentes, quia nullibi cautum reperitur verba esse necessaria de necessitate præcepti, vt aduertunt Sanch. *d. disp. 31. num 9. & 10.* Filliuc. *d. cap. 1. num. 82.*

8 Quartò præsuppono matrimonium per procuratorem contractum ante Tridentinum Concilium validum fuisse, iuxta *d.cap.fin.de procurator.in* 6. non tantùm in ratione contractus, sed etiam in ratione Sacramenti; nam cùm Christus Dominus eleuans matrimonium ad esse Sacramenti, contractus naturam non immutauerit, vt suprà dixi, per consequens voluit vt matrimonium quod per procuratorem contractum, verus est contractus naturalis, & validus, sit etiam validum, & verum Sacramentum, proindeque si vt contractus celebrari potest per Procuratorem, & valet, poterit etiam & valebit vt Sacramentum. Quare ita resoluunt vterque Sot. Dominicus, & Petrus, Cou. Henriq. Matiens. & plures alij, quos lato calamo refert & sequitur Sanch. *d.lib.2. disp.* 11. *num.* 27. quibus addo Gutier. *d.cap.*43.*ex num.*10. Rebell. *de obligat. Iustit. lib.*2.*quæst.*5.*n.*2.*&* 9. Bonacin. *de magno matrim. Sacram. quæst.*2. *puncto* 5.*num.*3. Basil. Pont. *de impedim. matrim.c.*19.§.3.*vers.ex quo inferes, & de matrim.lib.* 1.*c.*10.*n.*3. Filliuc *d.tract.*10.*de Sacram.matrim.p.*1.*c.*1. *n.*22.*&* 26. Villalob. *in sum.tom.*1. *tract.*13 *dif.*9.*n.*3. Diana *moral. resol.p.*3.*tract.*4. *resol.*250. Ochogania *d tract.*1.*de Sacram. matrim.q.*3.*num.*7. Ioan Machado *d.lib.*3. *p.*1. *tract.*8.*docum.*4. *n.*1. *&* 3. Quidquid contrarium, imò matrimonium per procuratorem, iuxta *d. cap.fin. de procuratorib. lib.*6. decisionem, contractum Sacramentum non esse, minus bene tenuerint Durand. Caiet. Melch. Canus, & alij, quos modò citati congerunt. Pro quibus non facit quòd matrimonium, sicut omnia alia Sacramenta nouæ legis, causat gratiam necessariò in subiecto disposito per modum instrumenti physici, ex D. Thom. *in* 3. *p.q.*62. *art.*1. Suar. *tom.* 3. *disp.*9.*sect.*2. quod in matrimonio per Procuratorem contracto procedere nequit, cùm omne physicum instrumentum operetur per contactum in passo, qui quidem contactus considerari nequit in absente qui per procuratorem contrahit. Quia respondetur procuratorem non esse ministrum Sacramenti, nec in se illud re-
9 cipere, sed potiùs principales contrahentes esse ministros, eosque recipere gratiam, atque ipsorum consensus per procuratorem declaratos esse materiam, & formam huius Sacramenti, vt cum pluribus tradunt Sanch. *d. disp.*11.*n.*28.& Gutier. *d.cap.*43.*n.*23.

10 Hinc prouenit quòd cùm procurator nec gratiam, nec Sacramentum recipiat, nec ministret, sed principalis contrahens illum constituens, ideo iste mortaliter peccabit, non ille si eo tempore quo per procuratorem ipsius nomine matrimonium contrahitur, in gratia non sit, propter defectum dispositionis ad Sacramentum: ita Sanch. *d. disp.*11.*num.*29.*&* 30. Rebell. *d.q.*5.*num.*11. Gutier. *d. cap.*43. *n.*23. *vers. vnde infertur*, Bonacin. *d.q.*2. *puncto* 5.*num.*12. *&* 13. Ochogauia *d.tract. de Sacram.matrim.tract.*2.*q.*3.*n.*8.*ad* 3. Basil.Pont. *d.c.*10.
11 *num.vlt.vers. fit etiam.* Hinc etiam non obstabit ambos vtriusque contrahentis procuratores viros esse vel fœminas, ex Sanch. *d.disp.*11.*num.*15 Gutier. *d.cap.*63. *n.*17. Basil. Pont. *d.lib.*1.*cap.*10.*num* 6. *vers. fit denique*, Filliuc. *d. cap.*1. *num.*25. *vers. tertiò non requiri.*
12 Prout nec obstabit consensum tempore constituti procuratoris præstitum fictum esse, si quo tempore ille nomine constituentis contrahit, verus intercedat. Sanch. *num.*11. Gutier *num.*15. Bonac. *num.*6. Filliuc. *num.*25. *vers. secundo, & cap.*3. *n.*84. *citatis locis*, Rebell. *d. lib* 2.*q.*5.*num.*5.*vers. obseruat etiam.*

13 Deinde respondetur matrimonium per procuratorem contractum, physicè gratiam producere in contrahente eo respectu, quòd etsi ipse præsens non sit, est tamen præsens eius consensus per procuratorem declaratus, vt docet Ludou. Lop. *in instructorio conscientiæ sub tract. de matrim.p.*2. *cap.*35. vel aliter non longè dissimiliter, cum Petro de Ledesma *in tract. de matrim. q.*42.*art.*1.*dub.*7.*concl.*2. Sanch. *d.loco num.* 31. *ad* 4. quorum responsionem breuitatis causa omitto.
Nec contra facit, quòd Pœnitentiæ Sacramentum iu- 14
dicium quoddam spirituale est, & licèt de iudicij essentia non sit ream esse præsentem, quia etiam cum absente consistit, *cap.cum sit Romana* 5.§.*vlt.in fine, de appellat.* nihilominus Pœnitentiæ Sacramentum neutiquam absenti impendi potest, adeò vt contrariam propositionem ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauerit Clemens VIII. *tom.*3. *Bullarij constit.*87. quare & in matrimonio inconueniens non erit, vt licèt tanquam contractus non respuat procuratoris interuentum, cùm tamen respuat, nec admittat vt Sacramentum. Respondetur enim intrinsecè contractus matrimonij naturæ adeò non repugnare per procuratorem contrahi, vt non magis ei repugnet postquam ad Sacramentum à Christo Domino eleuatum est: cùm ipse Dominus eius materiam & formam iuxta contractus naturam instituerit, vt dixi; quod in Pœnitentiæ Sacramento non procedit, quippe quod non est ex iudicio ad Sacramentum eleuatum, itaut iudicij naturam retinere debeat, sed ab ipsa Sacramenti institutione spirituale quoque iudicium est, peculiarem proinde naturam habens, quia in eo videlicet Christus Dominus rei, eiusdemque accusatoris, & spiritualis Iudicis præsentiam nominatim pro forma postulauit, dum eam esse voluit, *Ego te absoluo à peccatis tuis*, &c.

Quintò præsuppono matrimonium per procurato- 15
rem contractum etiam hodie post Concilium Trid. valere, & Sacramentum esse, quia Tridentinum contractus matrimonialis naturam minimè alterauit, sed solùm voluit vt consensus contrahentium non aliter legitimus esset, quàm si coram Parocho, & testibus simul præstaretur, quod sanè verificatur, vbi consensus ille per procuratorem eo modo declaratur, ibique enim principalium partium consensus moraliter intercedit. Sic docent Henriq. *in sum. lib.*11. *cap.*2. *num.*2. *& in comm. lit. B.* Petr. de Ledesma *eod. tract. q.*42.*art.*1. *dub.*7. Sanch *d.disp.*11.*num.*19.*&* 20. Bonacin. *d.puncto* 5.*num.*1. Villalob. *d.tom.*1.*tract.*13.*diffic.*9.*&* 10. Ceuall. *commun. contra communes tom.*3. *q.*750.*n.*63. *cum seqq.* Gutier. *d c.*41.*num.*10 *vers. his tamen non obstantibus, & n.*11. Filliuc. *d. tract.*10. *de Sacram. ma-*
*trim.p.*1.*cap.*1.*num.*23. Ioan. Machado *d.docum.*4.*n.*1. 16
Ego *in collect. ad d. cap.vlt. de procurat. in* 6.*num.*4. Nec est necesse mandatum, seu commissionem de matrimonio contrahendo procuratori præstare coram Parocho, & testibus, vt sentiunt Sanch. *d.disp.*11 *à numer.*22. Rebell. *d.p.*2.*lib.*1.*q.*5.*n.*1.*ad fin.vers.nec item opus*, Ochogauia *tract.*2.*de matrim.q.*3.*n.*5.

Denique præsuppono quemadmodum per procura- 17
torem, sic & per epistolam contractum Matrimonium hodie similiter valere tam in ratione contractus, ex *glos. verb. vxor, in cap. nec illud.* 30.*q.*5. recepta communiter ex pluribus, quos referunt, & sequuntur Cou. *de sponsal.p.*2.*c.*4.*in initio num.*11.*in fine*, & Sanch. *d.lib.*2. *disp.*12.*n.*1. quàm in ratione Sacramenti. Ita contra vtrumque Ledesmam, Fr. Emman. & alios resoluunt Sanch. vbi *proximè num.* 3. Gutier. *de matrim. c.*45. Rebell. *d.p* 2. *lib.*2.*q.*5. *num.*12.*&* 13. Villalob. *tom.*1. *tract.*13. *diffic.*10. *n.*1. Basil Pont. *de impedim. matrim.c.*19.§.3.*vers.deinde certum, & vers.ex quo inferes, & de matrim.lib.*1.*c.*10.*num.vlt.in fine, & lib.*2. *cap.*15.*n.*1. Diana *moral.resol.p.*3.*tract.*4 *resol.*50. Filliuc. *d.tract.*10.*de Sacram. matrim.p.*1.*cap.*1.*num.*28. *&* 29. Ochogauia *d. tract.*2.*de matrim. q.*3.*num. vlt.* Nicol. Genua *de scriptura priuata lib.*3.*quæst.*30. *&*
31. Ioan Machado *d. docum.*4. *num.*4. Quòd duobus 18
modis id accidere possit concludunt omnes ferè citati *suprà*, scilicet, si vel epistolam mittens scribat

fe

ſe non ſolùm facere ſui corporis traditionem, ſed etiam traditionem per alterum ſibi faciendam ex tunc acceptare; qua epiſtola coram Parocho, & teſtibus lecta, alter conſentiat, vel ſi ſecundam epiſtolam recipiat is, qui priùs ſcripſit, in qua alterius acceptatio continetur, & ea coram Parocho & teſtibus lecta, ſimiliter ipſe ſuum conſenſum nominatim exhibeat; vide Villalob. *d. tract.* t 3. *diffic.* 1 0. *n.* 2. Nicol. Genua *d. quaſt.* 31. *num.* 12. 13. 20. *&* 21. Ioan. Machado *d. docum.* 4.

19 *n.* 5. His ita præſuppoſitis, ſit prima concluſio. Ad contrahendum matrimonium ſpeciale requiritur mandatum, nec aliter eius virtute contractum valet; probant expreſſi textus *in l. generali* 34. *ff. de ritu nupt. &* *in d. cap. fin. de procurat. lib.* 6. cum expreſſione ſcilicet perſonæ, cum qua matrimonium contrahi debet; ad-
20 huc enim ad contrahendum matrimonium id mandatum ſpeciale non dicitur, niſi nominatim detur ad contrahendum cum certa, ac determinata perſona, *d. l. generali*, ibi, *itaque perſonam eius patri demonſtrari oportet*, &c. gloſ. *verb. ſpeciale in d. cap. fin.* quam ſequuntur Domin. *ibi num.* 2. *in fine*, Anchar. *in* 2. *notab. n.* 1. Philip. Franch. *num.* 4 *ibidem* Tiraq. *ad leges connub. gloſ.* 7. *n.* 1 11. *verſ. ſimiliter.* Rebuff. *in concord. tit. de electionis derogat.* in gloſ *verb. ſpeciale verſ. quintus*, Cou *de ſponſalib. p.* 1. *cap.* 4. *in initio num.* 8. *alias* 11. Viuald. *in candel. aureo tit. de matrim. num.* 44. *verſ. ſecundum*, Gomes de Leon *in cent. deciſionum decif* 84. Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 3. *quaſt.* 17. *art.* 3 Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. implorandum n.* 6. *verſ. non obſtat*, Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef lib.* 10. *q.* 8. *num.* 51. plures citati à Cenod. *ad Sext. collect.* 3. *n.* 2. & à Sanch. *d. lib.* 2. *diſp.* 11. *num.* 3. *&* 4. quibus addo Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de mandato concl.* 1. *verſ. duodecimo*, Camill. Borrel. *in ſum. deciſ. tom.* 1. *tit.* 66. *num.* 262. Alex. Trentacinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de procuratorib. reſol.* 3. *num.* 33. *verſ. in hac materia*, Card. Mantic. *de contractib. lib.* 7. *tit.* 2. *n.* 25. Medran. *de conſenſu connub. cap.* 12. *n.* 3. Card. Tuſch. *pract. concluſ. lit. M. concl.* 52. *n.* 20. *& concl* 124. *n.* 1. Anton Cardoſo *in praxi Iudicum & Aduocat. verb. procurator n.* 33. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 25. *ex num.* 5. Rebell. *de obligat. Iuſtit. lib.* 2. *q.* 5. *num.* 1. Gutier. *de matrim. c.* 43. *n.* 3 Bonacin *eod. tract. q.* 2. *puncto* 5. *num.* 8. Baſil. Pont. *in ſimili tract. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 3. *&* 4. Filliuc. *tract.* 10. *de Sacram. Matrim. p.* 1. *cap.* 1. *in* 1. *&* 2. *condit* Ioan. Machado *d. tract.* t. 8. *docum.* 5. *num.* 1. Ego *in collect. ad d. cap. fin. n.* 2.
21 *& clariſ.* 35. *num.* 23. Ratio eſt, quia cùm matrimonium res ſit adeò grauis, ac præiudicialis, per conſequens notabilis ac ſingularis eius expreſſio neceſſaria eſt, aliàs illa ſub ſimplici de contrahendo matrimonio mandato non venit; & quia vbi maius periculum, & præiudicium vertitur, ibi cautius agendum, magiſque prouidendum eſt, *l.* 1. *§. ſed & ſi quis. ff. de Carbon. edicto*, *cap. quieſcamus.* 42. *diſt. c. vbi periculum, de elect. lib.* 6.

22 Quæſtio inſurgit in hac materia non inelegans, an ſi poſt mandatum in genere præſtitum ad matrimonium cum qualibet contrahendum, cuius virtute cum certa muliere contractum eſt, ſpeciale ſubſequatur mandatum, ſiue potiùs ſingulare ad contrahendum cum eadem muliere, dum ipſa huiuſmodi ſecundi mandati ignara in conſenſu à ſe virtute primi generalis præſtito perſeuerat, matrimonium antea contractum conualidari poſſit, quaſi ex ratificatione mandati minus legitimi? In qua quæſt. affirmatiuam defendit partem Alex. *conſ.* 146. *vol.* 5. cui accedit Card. Tuſch. *pract. concluſ. lit. M. concl.* 52. *num.* 20. *verſ. ſi tamen*, *& concl.* 124. *n.* 2. 3. *&* 4. Contrarium tamen longè verius conſuluerunt Anton. Butr. *conſ* 64 & Anchar. qui ipſum tranſcribit, & ſeparatim ſequitur, *conſ.* 228. *cum duobus ſeqq.* ex eo potiſſimum quòd matrimonium ab initio nullum ex defectu legitimi conſenſus in vtroque coniuge, vtpote præſtiti virtute generalis mandati contra *d. cap. fin. de procurat. in* 6. non poteſt ex poſt facto conualeſcere ob legitimum vnius dumtaxat coniugis conſenſum.

Secunda ſit concluſio. Procurator ad matrimonium 23
contrahendum datus, per ſeipſum hoc mandatum exequi tenetur, neque alium ſubſtituere poteſt, niſi ſpecialiter ſibi huiuſmodi facultas in ipſo mandato conceſſa ſit. Hanc concl. probant *d. c. fin.* & plures, quos refert & ſequitur Sāch. *d. lib.* 2. *diſp.* 11. *n.* 5. quibus addo Bonac. *d. q.* 2. *puncto* 5. *n* 8. Gutier *de matrim. c.* 34. *n.* 4. Baſil. Pōt. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 5. *&* 6. Franc Molin. *d. lib.* 1. *comp.* 15. *n.* 60. Baſle *verb. matrimonium* 1. *n.* 7. *verſ. tertia*, Ioan Machado *d. lib.* 3 *p.* 1 *tract.* 8. *n.* 4. *verſ. la tercera condicion.* Ego *in collect. ad d. cap. fin. n.* 6. Rebell. *d. lib.* 2. *quaſt.* 5. *n.* 1. *verſ. ſecundum*, Filliuc. *d. tract.* 10. *de Sacram. matrim. p.* 1. *c.* 1. *n.* 24. *verſ. tertia.* Alex.
Trentacinq. *d. reſol.* 3. *n.* 33. Ratio eſt, quia cùm matri- 24
monij contractus res ſit magni ponderis & momenti, & quæ non niſi intimo amico familiari, vel propinquo committi ſolet, ad quam mandans talem forſan de alio fiduciam non haberet, ideo ad rem huiuſmodi datus procurator, alium ſuo nomine ſubſtituere non poterit, niſi talis ſibi facultas ſpecialiter fuerit conceſſa: quia nempe illius induſtria in dubio electa cenſetur propter magnum quod ex facto tam arduo poſſet periculum imminere; vt ratiocinantur Auctores *proximè citati.*

Tertia ſit concluſio. Procurator conſtitutus ad ma- 25
trimonium contrahendum non poteſt illud contrahere poſt mandatum reuocatum, quamuis procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret. Probat expreſsè tex. *in d. cap fin. de procurat. in* 6. *gloſ. vlt. in l. ſufficit* 4. *ff de ſponſal. gloſ. verb. teneat verſ. ſed illud ſpecialiſſimū, in Clem vn. de renunciat.* Ildeph. à Vera-cruce *in ſpeculo coniug. p.* 1. *art* 16. *dub.* 5. *cum ſeqq.* Cou. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 4. *in initio num.* 8. *aliàs ex num.* 12. Antōn. Gom. *var. tom.* 2. *c.* 4. *num.* 3. *verſ. ſecundo intellige*, Salon de Pace *conſ.* 6. *n.* 8 plures alios refert Sanch. *d. lib.* 2. *diſp* 11. *n.* 6. quibus addo Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 16. *num.* 18. *& gloſ.* 63. *num.* 37. Mozz. *de contract. tit. de matrim. §. de naturalib. matrim. n.* 32. Rebell. *d. lib.* 2. *q.* 51. *num.* 1. *verſ. tertium, & ex n.* 14. Molin. *d. lib.* 2. *comp.* 23. *ex num* 10. Gutier. *de matrim. cap.* 43. *ex n.* 5. *& à num.* 24 *& cap.* 44. *per tot. maximè num.* 51. 100. *&* 101. Bonacin. *d. q.* 2. *puncto* 5. Baſil. Pont. *d. lib* 2 *cap.* 15. *ex num.* 7. Ioan Machado *d. docum.* 5. *n.* 5.

Quod quidem ſpeciale eſt in Matrimonio, contra 26
notiſſimam iuris regulam, qua conſtitutum eſt procuratoris reuocationem etiam tacitam nullius eſſe momenti niſi ad illius peruenerit notitiam, imò & eius cum quo negotium in iudicio, vel extra fuerit peragendum. *l. ſi procuratorem* 65. *verſ. vltimo. ff. de procurator. l. ſi pecuniam.* 5. *§. vlt. verſ. item ſi quis. ff de condict. cauſa data*, *l.* 1. *verſ. ſed ego quæro, ibi, & me certioraſſet. ff. quod iuſſu*, *l. ſi mandaſſem* 15. *l. inter cauſas* 26. *in princ. l. ſi fideiuſſor* 29. *verſ. ſi cum debitor ff. mandati*, *l.* 1. *§ fin. ff de contrah. empt. cap. ex parte Decani*, *de reſcript. cap* 3. *&* 4. *c. mandato* 13 *de procurator.* Capra *commun. opin. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 90. *&* 100. Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 9. *q.* 25. *n* 12. Camill. Borrell. *d. tom.* 1. *tit* 66. *à num.* 379. Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancel. gloſ. 63. *n* 51. Stephan. Gratian. *diſc. ept. forenſ.* 27
tom. 1 *c.* 18. *n.* 37. *cum ſeqq. & c.* 191. *num. vlt.* in quo hi actus differunt ab his, qui per nuntium, vel epiſtolam celebrantur qui ſi poſt mittentis pœnitentiam etiam nuntio vel epiſtolam recipienti non intimatam fiant, ſtatim viribus cadunt, nec aliqua ex eis oritur obligatio, vt contra *gloſ. vlt. in fine in d. l.* 1. *ff. de cōtrah. empt.* communiter improbatam longè verius docuit

glos. verb. teneat, vers. quare dicunt, alij in d. Clem. vnic.
de renunc. vbi Zabarel. n. 9. latè probant Ioan. Andr. &
Anchar. n. 2. Franc. n. 7. & Dominic. sub § sanè num. 2.
in d. cap. fin. de procurat. in 6. Felin. in cap. ex parte 33.
n. 18. vers. fallit, 6. de rescript. Anton Gom var. tom. 2.
cap. 4. n. 3. Gonzal. ad reg. 8. glos. 16. num. 16. & 17. &
glos. 63. n. 42. cum seq. Sanch. d. disp. 12. n. 7. Medran. d.
cap. 12. num. 7. Card. Tusch pract. concl. tom. 6. lit. P.
28 concl. 861 n. 32. & 33. illam differentiæ rationem com-
mendantes quòd nuntius, & epistola sunt tanquam me-
rum instrumentum, & organum, per quod dominus ver-
ba profert, quæ proinde in eius persona concipiuntur,
text. opt. in l. qui autem 24. §. fin. cum l. seq. vbi glos.
verb. ministerium, ff. de constit. pecun. l. multum inter-
est 6. C. si quis alteri vel sibi. quare deficiente domini
consensu tempore, quo verba eo modo profert, nihil
epistola, aut nuntius operatur etiam data pœnitentiæ,
seu reuocationis ignorantia, elegans text. in l. si pœni-
tuit. 4. ff. de diuort.
29 Ratio verò specialitatis est, quia in cæteris contracti-
bus potest ius supplere consensum contrahentium, il-
lisque renitentibus dominium transferre: in matrimo-
nio autem minimè potest; nam cùm ex reuocatione
planè colligatur deficere consensum consentientis, sine
quo matrimonium consistere nullo modo potest, cap.
gemma, cap. cùm locum, de spons. consequens fit ma-
trimonium postea subsequutum nullius esse momenti.
Ita Sanch. d. lib. 2. disp. 11. num. 6. Rebello d. p. 2. lib. 2.
q. 5. num. 1. Franc. Molin. d. comp. 25. num. 16. cum seq.
Ioan Machado d. trat. 8. docum. 5. n. 5. Gutier d. cap. 43.
num. 6. & 7. Filliuc. d. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1.
cap. 1. n. 24. vers. quarta. Alia ratio decidendi ad d. cap.
30 fin. de procurat. in 6. assignari solet quòd scilicet procu-
rator ad matrimonium contrahendum datus, censetur
tanquam quidam nudus minister, & sic velut merum
instrumentum, & organum, per quod dominus con-
sensum exprimit, adeoque verba plerumque concipit
nomine domini, imò id pro forma desiderarunt Host. in
sum. tit. de sponsal. §. qualiter contrahatur, & Franch.
num. 4. in d. cap. fin. quamquam longè verius sit sufficer-
re si vel in sua, vel domini persona verba concipiat, di-
31 cens: Recipio te in vxorem nomine Titij. vel, Titius te
accipit in vxorem me mediante, vt tradunt post alios
Cou. de sponsal. p. 2. cap. 4. num. 8. alias 11. Henriq. in
sum. lib. 11. cap. 2. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 11. n. 16.
Card. Tusch. d. tom. 5. lit. M. concl. 124. n. 5. Rebell. d.
lib. 2. q. 5. n. vlt. in fine, Bonacin. d. q. 2 punct. 5. num. 11.
Si igitur hic domini consensus iam cessauerit, seu reuo-
catus fuerit, licet reuocatio procuratori, & ei, cum quo
contraxit, intimata non fuerit, matrimonium debet
esse nullius momenti.
32 Tacita mandati reuocatio, hoc est, pœnitentia, signis,
seu factis aliquibus declarata sufficit ad hoc vt matri-
monium per procuratorem reuocatum huiusmodi reuo-
cationis ignarum contractum, sit etiam in foro exte-
riori nullum, argumento l. pœnituit 4. iuncta l. fin. vers.
33 illud rectissime, ff. de diuort. Tacitæ reuocationis man-
dati exemplum est, si ipse dominus post mandatum ad
contrahendum cum certa persona datum, cum alia
postea ante illius executionem contraxerit; nam cùm
ad contrahendum cum secunda, necesse fuerit à volun-
tate contrahendi cum prima recedere, quia cum vna
tantùm consistere matrimonium potest, inde necessa-
riò consequitur vt dato mandato ad contrahendum cum
secunda, vel de facto cum illa domino contrahente,
prioris voluntatis reuocatio, seu pœnitentia veluti præ-
ambulum necessarium præcessisse censeatur. Ita Æmil.
Ferret cons. 181. n. 12. Gutier. de matrim. cap. 43. art. 2.
ex num. 24. & ex num. 28. & cap. 44. per tot. maximè
n. 51. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 25. ex n. 24. 13. & 56.
34 Ioan. Machado d. trat. 8. docum. 5. n. 7. Ad probandum
verò huiusmodi reuocationem, siue tacitam, siue expres-
sam non est necessaria scriptura, sed sufficiunt testes,
qui ad cuiuslibet rei probationem regulariter parem
vim obtinent cum illa, l. in exercendis 15. C. de fide
instrum. quamuis aliàs mandatum in publica scriptura
datum sit, vt sentit Panorm. in cap. ex insinuatione 3.
num. 1. not. 1. per text. ibi, quem ad hoc quotidie alle-
gari dicit, de procurat. Quales autem testes ad prædi-
ctam procuratoris reuocationem requirantur, latissimè
explicat Gutier. de matrimon. cap. 44. à num. 9. & à
num. 68.
Neque procuratoris ad matrimonium dati reuocatio 35
etiam ignorata effectum suum sortiri desinet, etiamsi
iuramentum de non reuocando præmissum sit: hoc enim
in his, quæ sui natura à mera alicuius voluntate pen-
dent, quale est procuratorem reuocare, vel non, solum
efficit, vt reuocans periurij reus sit, cæterùm adhuc
reuocatio valet, & consequenter matrimonium post
huiusmodi reuocationem vtpote validam, tametsi igno-
ratam, conttactum, nullum quidem erit: ita glos. verb.
reuocatus in d. cap. fin. de procurat. in 6. vbi Domin.
num. 5. & Franch. num. 5. & 6. Cou. d. cap. 2. cap. 4. in
initio n. 10. & cap. 6. n. 2. plures quos refert & sequitur
Sanch. d. lib. 2. disp. 11. n. 8. quibus addo Alex. Trenta-
cinq. var. resol. lib. 2. tit. de procurat. resol. 3. n. 33. §. in
hac, Medran. d. cap. 12. num. 10. Franc. Molin. d. lib. 2.
comp. 25. à num. 52. Rebell. d. lib. 2. quæst. 5. num. vlt.
Basil. Pont. d. cap. 15. n. 12. Filliuc. d. cap. 1. n. 24. in 4.
cor. dit. vers. quod etiam est verum.
Quoad forum conscientiæ, in quo sola veritas at- 36
tenditur, cap. veritate 8. dist. valet reuocatio procura-
toris merè interna, licèt quoad externum Ecclesiæ, quæ
de occultis non iudicat, cap. erubescant 11. in fine, 32.
dist. incumbat reuocanti onus, testibus, vel aliàs legi-
timè probandi, aliàs pro matrimonio iudicetur, quod
nihilominus apud Deum nullum erit. Sic docent plures,
quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 12. num. 9.
quibus addo Gutier. de matrim. cap. 43. num 9. ad fin.
Filiuc d. cap. 2. n. 24. vers. quarta, ad fin. Ioan Machado
d. trat. 8. docum. 5 num. 6.
Sed quæret aliquis an matrimonium contractum per 37
procuratorem, qui neque tacitè, neque expressè reuo-
catus fuerir, validum sit, si tempore quod contrahitur,
consensus positiuus mittentis procuratorem realiter non
concurrat, eo quòd in aliis forsan negotiis tunc tem-
poris occupatus maneat, aut superueniat furor? Nega-
tiuè respondent Salon de Paz cons. 6. num 6. cum seqq.
Basil Pont. d. l. 2. cap. 15. n. 14. dum probare contendunt
matrimonium per procuratorem eo tempore contra-
ctum, quo dominus ipsum constituens demens factus
est, quasi ex eius dissensu nullum esse. Et pro hac parte
facit illud, quod traditum est de Sacerdote, qui audita
confessione amens fit, & sic pœnitentem absoluit, nem-
pe vt eius absolutio nulla sit, eo quòd ministri actus
debet esse humanus: vnde cùm matrimonium per pro-
curatorem contrahentes, ipsi sint ministri huius Sacra-
menti, non verò procurator, vt suprà dixi; consequens
videtur vt si tempore, quo procurator consensum expli-
cat, is qui mandatum dedit, rationis vsu destitutus sit,
irritum matrimonium reddatur.
Verùm, contrarium, imò tale matrimonium vali- 38
dum quidem esse, & receptius, & verius quidem indi-
co, quoniam ad valorem huius matrimonij sufficit du-
rare priorem consensum, saltem in virtute, cùm non sit
obex contrariæ voluntatis, ideoque meritò ex eius vo-
luntate iam semel explicata contractum dicitur matri-
monium, sicut si eo tempore dormiret, vt in simili de
eo, qui Baptismum sic recepit, cùm prius baptizari vo-
luisset, quod valide illum recipiat, respondit text. in
cap. maiores 3. § item quæritur, vers. dormientes, de Ba-
ptismo. Et in specie quòd per superuenientem furorem 39
constituentis

constituentis procuratorem ad matrimonium contrahendum eius voluntas non magis quàm superueniente somno cesset, quin potiùs duret saltem in virtute, adeoque non impediat quominus matrimonium eo tempore per procuratorem contractum validum sit, ac teneat: prout in terminis docent Ildephonsi à Veracruce *in speculo coniug. p. 1. art. 16. dub. 6. sub vers. sed quid si primo consensit*, Henriq. *in sum. lib. 11. c. 4. n. 4.* Sanch. *d. lib. 2. disp. 11. n. 11. & 12. ac n. 32. ad 5.* Gutier. *de matrim. c. 45. n. 14.* Bonacin *d. q. 2. puncto 5. n. 13. & 14.* Filliuc. *d. p. 1. c. 2. n. 25. in princ.*

40 Et ideo cauendum est à Salone de Paz & Basilio Pontio *locis proximè citatis*, falluntur enim ex adductis per Doctores numero præcedenti citatos. Et ad difficultatem, de Sacerdote, qui audita confessione amens fit, quam mouet Sanchez *d. num. 12. vers. obiicies tamen*, rectè idem satisfacit dicens argumentum procedere, vbi aliquis per se ipsum ministrat, vt contingit in Sacerdote absoluente, secus si medio instrumento, vt in contrahente per procuratorem, qua in specie consensus semel illi procuratori datus durat in virtute, licèt quo tempore ab eo explicatur, is, qui dedit mandatum propter dementiam, vel aliàs consensu careat, iuxta regulam *l. furiosi 41 ff. de regul. iuris*, cum similibus.

Vallisoletana Fideiussionis.

Instrumentum conditionale non habet executionem nisi purificata conditione, resoluto contractu ob defectum adimplementi, fideiussor ab obligatione liber remanet. Prorogationi consentire debet fideiussor, aliàs ei nocere non potest.

VOTVM LXXXVI.

1 *Facti series.*
2 *Executio contractus conditionalis fieri non potest nisi liqueat iudici de purificata conditione.*
3 *Instrumentum conditionale conditione non adimpleta deficit.*
4 *Conditio donec pendet, non potest dici parti ius quæsitum.*
5 *Promissio habetur pro non facta, non adimpleta conditione.*
6 *Paria sunt aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione non adimpleta.*
7 *Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem.*
8 *Fideiussio data pro certo tempore, transacto ille remanet extincta.*
9 *Fideiussor ab obligatione liber remanet transacto tempore, intra quod purificanda erat conditio.*
10 *Obligatio extincta non potest reuiuiscere absque nouo omnium consensu.*
11 *Donatio facta Ecclesiæ sub conditione post reì conditionem reuocari non potest.*
12 *Actus resolutus actus dici non potest.*
13 *Instrumentum nullum non meretur executionem.*
14 *Fideiussor liber remanet ab obligatione resoluto contractu ob defectum adimplenti conditionis.*
15 *Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fideiussio in ea inserta.*
16 *Reconductio præsumitur facta cum omnibus qualitatibus, dummodo non dependeant à tertij voluntate.*
17 *Prorogationi debent consentire fideiussores, aliàs non obligantur.*
18 *Fideiussio semel extincta non potest postea validari sine facto fideiussoris.*
19 *Vincentius Caret. alleg 54. intelligitur.*
20 *Fideiussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus.*
21 *Fideiussio est stricti iuris, & non extenditur.*
22 *Fideiussor non tenetur quando variatur res, causa, vel actio.*
23 *Fideiussor, qui in certam causam fideiussit, non obligatur vltra consensum proprium.*
24 *Conditio apposita in contractibus vltrò, citróque obligatoriis, censetur apposita respectu omnium.*
25 *Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectũ consensus respectu omniũ.*
26 *Conditio ab omnibus in contractu apposita ab vno illorum relaxari non potest.*
27 *Contractus consistunt ex copulato consensu.*
28 *Contractus quando dependet à voluntate duorum, non statur voluntati solius promittentis.*
29 *Conditionis adimplementum ante vel post tempus, non est admissibile.*
30 *Fideiussionis natura est vt illius effectus nunquam extendatur, nisi in quantum se extendunt verba.*
31 *Fideiussor in dubio semper videtur se restrinxisse ad id, de quo verisimiliter fuit actum inter partes.*
32 *Fideiussor solùm præsumitur fideiussisse pro causa, pro qua fuerat tractatum.*
33 *Conditio quæ in principio, & præfatione contractus fuit apposita, influit in omnes eius partes.*
34 *Pacta plura quando posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia robur eodem tempore.*
35 *Actus vt possit dici approbatus aliquam ob causam, causa illa debet interuenire ob illum actum.*
36 *Solutio facta in vim alicuius, contractum illum non ratificat, nisi respectu ipsius soluentis.*
37 *Soluens ob causam celebrati contractus censetur illum approbare, & ratificare, habita illius notitia.*

ANtonius in quibusdam capitulis matrimonialibus se obligauit vti fideiussorem ad promissæ dotis solutionem, ea tamen conditione ad hoc vt matrimonium desideratum effectum sortiri posset, quòd prius per sententiam, aut concordiam lis super concursu creditorum per illos contra dotantem mota præfixo termino finiretur: sed antequam liqueret de purificata conditione, imò ante litem vt requirebatur extinctam, & creditoribus nondum satisfactis, & termino præfixo iam transacto, in vim dictæ obligationis petitum fuit mandari relaxari mandatum executiuum contra personam & bona dicti fideiussoris, & consultus respondi dictum mandatum non esse relaxandum, ex sequentibus. 1

Primò, quia ad hoc vt obligationis instrumentum exequi posset, tenebatur dotis promissę creditor prius ostendere purificatam conditionem; non potest enim executio contractus conditionalis fieri nisi liqueat iudici de purificata conditione, Bald. Angel. Imol. Alex. Ias. & Alciat. *in l. fin. §. totius, ff. de vulgari*, idem Alex. *in l. illa, ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. proinde. § notandum, ff. ad leg. Aquil.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. p. 1. c. fin. § 12. n. 39.* Stephan. Gratian. *discept. forens. p. 2. c. 325. n. 7.* Cou. *lib. 2. var. c. 11. n. 2.* dicens quòd prius debet constare iudici citato reo, quòd iam euenerit conditio, & postea debet fieri executio; aliàs non potest, ad quod allegat text. *in l. hoc iure, ff. de verb. oblig. & in l. Fulcinius. ff. quibus ex caus. in possess. eatur.* 2

3 Ratio est, quia instrumentum conditionale condi-
tione non adimpleta deficit, & habetur pro non fa-
cto.l.si quis fundum ff.de contrah. empt.l.qui hæredi.§.
Plautius, vbi omnes, ff.de condit.& demonstr.l.pecuniā
quam, ff.de rebus cred.l.necessario. § quod si pendente,
ff.periculo & commodo rei vend.Dec.cons.485.num.4.
Cephal.cons.395.num.20.& cons.754 num.11.Tiraq.
4 in l.si vnquam, verbo reuertatur num. 277. Et donec
pendet conditio, non potest dici ius parti quæsitum.l.si
quis sub conditione, ff. si quis omis.causa testam. Me-
noch.cons.452.num.42.lib.5.Surd.cons.186.num. 12.
lib.2.And.Galgan.de condit.& demonst.p.1.c.8.n.9. &
5 cessat obligatio c.fin.de sponsal.in 6.Et non adimpleta
conditione habetur promissio pro non facta, extincta,
& annullata, Bald.in l.pactum quod dotale C. de colla-
tion.& in l.fin.C.de pact. Aretin.& Paul.de Castro in
6 l.superstitis.ff.de acquir.hæred. Et in iure pacificatur a-
liquid non fuisse factum, vel factum sub conditione
non adimpleta, Crauet.cons.15.numer. 3.lib. 1. Surd.
cons.381 num.1.lib.3.Viui.decis 34.numer. 6.Carthar.
decis.48.

7 Et ad hoc vt impediatur mandati executiui relaxa-
tio, sufficit sola allegatio fideiussoris quòd non fuerit
adimpleta conditio, & tunc adimplementi illius verifi-
catio incumbet petenti executionem Cephal.cons.667.
n.4; lib.5.Alex.cons.91.num.9 lib.7.& cons.123.n.1.
eod. lib.Franc.Monald.cons 81.n.6.lib.1.Magon. Lu-
censi decis.21 numer. 26.& interim à iudicio repellen-
da petitio.l.hac venditio, in princ. ff. de contrah. empt.
Tiraq.de retractu lig.§.1.glos.2.num.240. Surd.d.cons.
186.num.12.

8 Præcipuè cùm iam transierit terminus præfixus, in-
tra quem non fuit finita dicta lis super concursu credi-
torum mota, vt requirebat conditio, & sic eo ipso re-
mansit obligatio extincta vnà cū fideiussione in ea præ-
stita, iuxta text.in l.si fideiussor 27.C.de fideius.ibi, nisi
in tempus certum data sit fideiussio, tunc enim in tantū
eam extendi in quantum etiam attestatio fuerit expres-
sa, &c.l.si vnus §.si cum reo ff.de pact.ibi, Si cum reo ad
certum tempus pactio facta sit, vltra nec reo, nec fideius-
sori prodest, &c.resoluunt Pyrrh Maur. Aretin. de fide-
ius.sect.10.§. 44.per tot. Hering.eod. tract.c. 20 §.18.
numer. 1. 2. & 3. vbi numer. 5.ait quòd licèt tempus
non sit capax terminandi & finiendi obligationem,
nihilominus adjectio temporis certi operatur quòmi-
in futurum vlterius quis obligari queat; & concludit
quòd si fideiussor post tempus conueniatur ratione
futuri temporis, potest exceptione debitorem sum-
mouere, ex l.obligationum. paragraph. placet, ff. de ob-
ligat. & act.

9 Vnde cùm non fuerit purificata conditio, & iam
transactum sit tempus, intra quod purificanda erat, fi-
deiussor ab obligatione liber remansit, vt benè docet
Socin.sen cons.273.n.3.vers.ex quibus vol.2. ibi, Et
hoc maximè in casu nostro, in quo fideiussores intercesse-
serunt, sub conditione, si transactio sortiretur effectum,
quæ non fuit purificata, igitur non tenentur, d.l.cedere
diem, &c.Et inferiùs num.8.ibi, Et hoc maximè proce-
dit quando fideiussores non intercesserunt simpliciter,
sed sub conditione, casu quo concordia sortiretur effe-
ctum; si ergo non fuit sortita effectum, quia non fuit sa-
tisfactum omnibus, ad rationem solidorum 16.pro libra,
dicitur conditio defecisse, & fideiussores non teneri, d.l.
cedere diem, &c.Et resoluta ob id scriptura; ac extincta
obligatio in ea facta, non erat amplius in facultate v-
nius partis contractum perficere, absque nouo om-
10 nium consensu, vt expressè deciditur in l. Sabinus, ff. de
in diem addict.ibi, Quid tamen si hoc erat nominatim
actum, vt liceret resilire emptori meliore conditione al-
lata, dicendum erit dissolutam priorem emptionem,
11 etiamsi venditor sequentem non admittat, &c Et con-
firmatur ex decisione text.in cap.verum, de condit. ap-
pos.vbi probatur donationem factam Ecclesiæ sub con-
ditione, post rei traditionem reuocari non posse, quam-
uis conditio deficiat, ibi, nisi fortè talis sit conditione col-
latum, quod ea cessante debeat reuocari; quia tunc ex
defectu consensus, qui remouetur ab actu, fauor Eccle-
siæ non attenditur. Ita Bald.in l. dictam, numer.5.vers.
hæc omnia vera.C.de condict.ob causam, Card.in d.cap.
verum num.5.vbi Abb num.2.Præpos.n.6.Rip in l.vlt.
n.124.in fine C.de reuoc.donat.Tiraq.de retractu con-
uent.ad finem tit.n.11.14.& 15.Cou.lib. 1.var. c.14.
n.6.Card.Mantic.de tacit.& ambig.conuent. lib. 13.tit.
44.num.13.

Remanente igitur nulla ac resoluta matrimonia- 12
lium capitulationum scriptura, ob non adimple-
mentum conditionis, illa amplius talis dici non potest;
quia actus resolutus, actus dici non potest. l. Iulianus
paragraph.1.ff.de verbor.oblig.l. etiam, ff. de solut.& si
reuocatur actus, reuocati etiam censentur omnes effe-
ctus ab eo venientes. Clem. 1. de immun. Crauet.
cons 302.numer.29 Menoch.cons. 212. numer. 33. &
seq. Vnde fit consequens mandatum executiuum in
vim illius scripturæ relaxari non posse, quia instrumen-
tum nullum non meretur executionem.l.4.§.condemna- 13
tum. ff.de re iud.Deci.cons.401.numer. 1. Cephal. cons.
118.numer.11.Bart.in l. D.Traianus.ff.de testam.mil.A-
zin.de execut paragraph.1.c.33.n.3. Rodet.Xuar.ad l.
post rem iudicatam, in declar. ad l.Regni p.2 §.sed pro
euidentia num.51.vers.intellige quarto, Cancer.var.
resol. lib. 2.cap. 3. numer.22.Valenzuel.cons.32.num.
63.vol.1.

Hinc etiam prouenit vera & legalis conclusio, quòd 14
resoluto contractu ob defectum adimplementi condi-
tionis, sub qua celebratum fuit, quamuis matrimonium
celebraretur non expectata conditionis purificatione,
nihilominus ab obligatione liber remansit fideiussor,
per text.in l.fin ff.de pact.ibi, Si reus postquam pactus est
à se non peti pecuniam, (ideòque cœpit id pactum fide-
iussori quoq prodesse) pactus sit, vt à se peti liceat, an v-
tilitas prioris pacti sublata sit fideiussori, quæsitū est? sed
verius est semel acquisitam fideiussori pacti exceptio-
nē, vlterius ei inuito extorqueri non posse, &c.quia, vt ait
Franciscus Niger Cyriacus tom.1.controu. 101.num. 21.
extincta fideiussione, illa amplius ad præiudicium fide-
iussoris sine nouo eius consensu reuiuiscere nequit, &
post eum Noguerol alleg.21.num.28 Et extincta obli- 15
gatione extincta quoque dicitur fideiussio in ea inser-
ta, cùm illa stare non possit sine obligatione principa-
li.l.2.ff de fideiuss. §. fideiussor. Instit.eod. Menoch. d.
cons.2011.n.19.& 40. Facit text.in l.item quæritur §.
qui impleto.ff.locati, ibi, Si non alius pro eo in priori
conductione res obligauerat, huius enim nouus con-
sensus erit necessarius, &c. cuius argumento Cancer. 16
lib.1.var.resol.c.14.n.40.tenet quòd quamuis recondu-
ctio præsumatur facta cum omnibus qualitatibus, vin-
culis, & clausulis accessoriis positis in primo contractu,
quæ dependent à mera partium voluntate, vt pignus
hypotheca, terminus solutionis, & similia, hoc non pro-
cedit, si vincula, & alia id genus dependerent à tertij
voluntate, quia talia in eius præiudicium non cen-
sentur repetita in reconductione.

Hinc quoque prorogationi compromissi, seu termi- 17
ni assignati in contractu principali debent consentire
fideiussores, aliàs non noceret eis, si damnum daretur
termino prorogato, etiamsi à principio fuisset actum
de prorogatione, quia fideiussores non censentur se
obligasse nisi ad damnum, quod daretur in primo
tempore. Ita per text. in l. labeo, in princip. iuncto
paragraph. fin.ff. de recept. arb. resoluit Paul. de Ca-
stro in l. dies cautioni num.2.ff.de damno infecto, Tiber.
Decian. cons. 71.numer. 14. vol. 2. Surd. cons. 460.
nume.

n.73. vers. quatenus vol.4. Anton. Hering *de fideius-sor. cap.20. § 18. num.8.* Cardin. Mantica *de tacit. & ambig. conuention. lib.16. titul 21. per tot.* & præcipue *num.* 3. Facit quod in simili tenet Donat. Anton. de Marinis *quotid. resolut cap.133. num.21* videlicet quòd fideiubens filiofam. in mutuo quod recepit sine patris consensu, quamuis pater postea contractum ratificet, adhuc tamen poterit fideiussor vti exceptione Macedoniani, quia licèt ratificatio illa retrotrahatur ad tempus contractus, & illum approbet in præiudicium filij, & eiusdem patris, *ex l.fin.C.ad SC. Maced.* nihilominus in damnum fideiussoris nihil operatur nisi nouus illius consensus interueniat: eodem modo in præsenti casu non obligatur fideiussor non ad impleta priùs conditione, quamuis postea matrimonium celebraretur: nam limitati temporis ea est vis vt lapso tempore contineat depositionem contrariam. Ita Bart. *in proœmio Digestor. in §. hac autem tria*, Surd. *cons.216.n.2. & cons.294. num.9. & cons.403. num.18.* & post eos

18 Galgan. *d.p.2.cap.1.q.36.num 6.* Semel enim extincta fideiussio, non potest postea validari sine facto fideiussoris, vt agn[illegible]cit Hering. *de fideiussor. cap.20. §.33. num 4.* ibi, *si [illegible]bligatio fideiussoria per vnum aliquem supra citatorum [illegible]nodorum semel perfectè, & firmiter sit sublata, sim[illegible], & extincta, quòd non possint in effectum reduci sine [illegible]o fideiussoris, l. qui res §. aream, ff. de solut.* glos & D[illegible]D. *in l.vlt.C. de pactis.* Æmil. Feret. *resp.49.num.4.*

19 Licèt autem D[illegible]t. Anton. de Marinis *d.cap.133.* referat in casu de quo [illegible]gebat, con[illegible]atium tenuisse Vincent. Carot. *decis.5[illegible]* attama[illegible] Auctor iste attentè legatur, facilè deprehen[illegible] Senatus in casu illius decisionis [illegible] eam fuisse, quia contractu[illegible]on [illegible]lis, nam si nullus esse[illegible] consensus [illegible]ens non noceret fideiussori, [illegible] per Carot. *[illegible]d.num.18. & num.27. & 2[illegible]* [illegible] consensus præstari debet intra ce[illegible] præstatur, licèt postea superuenia[illegible] operatur, nisi fiat intra illum cer[illegible] propositum quod dicit Surd. *con[illegible]4[illegible].73. vers. respondeo secundò*. scilicet quò[illegible]liter fideiussores videantur consentire [illegible] factæ per principales obligatos, nihilomin[illegible] obligati non remanent ipsi fideiussores quando tempus administrationis alio modo prorogaretur non æquè idoneo, & cauto.

20 Maximè, quia fideiussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus, non autem eis mutatis, Menoch. *cons.212.n.24. & cons.719. num.48.* Cyriac. *tom 2.controu.285.n.5. & 6. & tom.1. controu.101.n.32.* Donat. Anton. de Marinis *d.cap 136.*

21 *per tot.* Noguerol *d.alleg 21. num.9.* Et fideiussio est stricti iuris, & non extenditur, *l. stipulationum aliæ, §. [illegible], ff. de verb. oblig. l. fideiussores Magistratuum, §. pro Aurelio, l. si in pignore, ff. de fideiuss.* Deci. *cons.103 n.3.* Natta *cons.202.num.5.* Roland *cons.58. n.20. vol.1.* vbi ait quòd fideiussor non tenetur quan-

22 do variatur res, causa, vel actio, Bald *cons.106. in fine vol.2.* Anchar. *quæst. famil.61. num.3. lib.1.* Valenzuel. *cons.9. ex n.20 cum seqq. tom.1.* vbi dicit quòd fideius-

23 sor, qui in certam causam fideiussit, non obligatur vltra consensum proprium, sed solum ad ea, quæ per stipulationem promisit, & *num.23.* tradit quòd nec aliquo modo extendi in suum potest præiudicium dicta obligatio, cùm actus agentis contra, vel præter agentis intentionem extendi nequeat, & *num.25.* ampliat vt ne extendatur vltra quàm in ea fideiussione contineatur.

24 Contra suprapositam resolutionem aliquæ obiectiones sunt adductæ, quæ licèt eam oppugnent, nullatenus tamen euertunt, aut dubium faciunt. Imprimis opponitur conditionem illam de extinguenda ante matrimonium lite mota super creditorio concursu, fuisse appositam ad fauorem contrahentium, & ideo eos illi renuntiare potuisse, prout renunciarunt: sed excluditur hæc obiectio, quia conditio prædicta fuit apposita in fauorem contrahentium, & in contractibus vltro citróque obligatoriis conditio apposita vni eorum, censetur etiam apposita respectu aliorum, vt aduertit Alex, *cons.40. in princip. vol.5.* ibi, *Circa primum videtur prima consideratione dicendum, quòd illud pactum adiectum ex parte Antonij, & reddens contractum transactionis conditionalem ex parte sua, reddat similiter contractum conditionalem, seu resoluendum sub conditione ex parte Nicolai, quia contractus claudicare non potest, & non potest ab initio ex conuentione fieri quod alter contrahentium sit liberatus, vel obligatus, & alter non*, &c. Et licet in casu de quo agit, aliud resoluere videatur, nihilominus tamen *num.2. vers. non obst.* prædictæ nostræ resolutioni assentitur; aliàs enim sequeretur absurdum quòd vnus, & idem actus pro parte sit purus, & pro parte conditionalis, ex Crauet. *cons.273. num 12. vers. sexto*, ibi, *& absurdum*, Rota apud Farin. *decis.567. num.5. cum seqq. p.1. in posthum.* aliàs *p.3. recent* vbi notat quòd si non fuisset ita, non fuisset contractus vltro citroque obligatorius, vt de illius substantia requiritur ex *l.1. in fine, ff. de action. & oblig. l. ex empto 11. ff de action. empti.* Vnde 25
rectè sequitur def[illegible]um implementi conditionis in contractu conditionali, respectu omnium operari defectum consensus perinde, ac si contractus nunquam fuisset initus, *ex l. necessariò, § quod si pendente. ff. de periculo, & commodo rei vend. l. si quis fundum, ff. de contrahen t.* Cephal. *cons.118. num.1. cum seqq. vol.1.* & alij citati per Rot. *d decis.567. num.9.*

Cùm ergo dicta conditio in fauorem contrahentium 26
omnium apposita fuerit, nullo modo potuit vnus illorum efficere vt contractus perfectus remaneret, licèt conditio non fuisset adimpleta, ex duobus. Primò. quia apposita ab omnibus conditio in contractu, ab vno illorum relaxari non potest, nisi omnium consensus concurrat, ex *l.1. C. de pact.* vbi Bald. *num.3.* expressè requirit remissionem fieri ab eo, qui est obligandus, nam remissio sola vnius, cui obligatio debebat quæri, non sufficeret, Galganet. *de condit. p.2. cap.1. q.61.* Secundò, quia contractu existente nullo ex defectu consensus contrahentium, qui ad obligationem promissæ dotis tantum teneri voluerunt, conditione contractus adimpleta, & non aliàs, non potest illorum quidam conditioni renuntiare, & efficere quòd contractus sine aliorum consensu valeret, ac si ex sua sola voluntate & consensu totalis validitas illius dependeret, contra decisionem *l. in vendentis, C. de contrah. empt.* vbi obligatio fuit nulla, ex eo, quia vis contractus collata est in voluntatem vnius contrahentis: ita Petr. Surd. *decis.114. n.2.* & contra doctrinam Baldi 27
in d. l. in vendentis num.19. vers. octauò quæro, vbi eam adducit rationem, quia contractus consistunt ex copulato extremo, id est, ex copula voluntatum, non ex voluntatibus tempore separatis; prout considerat Rota *d. decis.567. num.10. vers. quibus.* Et contra 28
aliam doctrinam Bart. *in l. si mihi, & Titio 110. §. si stipulatus, ff. de verb. oblig.* dum dicit quòd quando contractus dependet ex voluntate duorum, non statur voluntati solius promittentis, vbi Paul. de Castro, & Donel. *num.3.*

Et nihil releuat conditionis adimplementum cùm 29
fuerit factum post tempus, nam quotiescunque intra tempus præfixum, & limitatum non adimpletur conditio, non est admissibile si ante vel post tempus fiat, vt tradunt Azo *in sum. C. de condit. subst. num.7.* Bart.

in

in l.si in diem,ff. de condit.& demonstr.Pereg.de fidei-
30 com.art.15.num.8.Galganet.de condit.p.2.cap.1.q.36.
num.5.nam hoc insinuant verba contractus in quo in-
teruenit fideiussio, cuius natura hæc est, vt illius effe-
ctus nunquam extendatur nisi in quantum se exten-
dunt verba, ideoque fideiussor non obligatur nisi in
quantum est specificatum.Mari.Muta cons.100.per tot.
31 præcipuè ex numer.8.vbi num.17.addit quòd in dubio
semper videtur fideiussor se restrinxisse ad id, de quo
verimiliter fuit actum inter partes, & non voluisse suã
obligationem ampliare,Card.Mantic. de tacit. lib. 14.
tit.42.numer.27.ibi nec in dubium venit quin imple-
mentum conditionis debeat etiam considerari cum effe-
ctu de quo fuit cogitatum, itaut si ille effectus non se-
32 quatur, non possit dici impleta conditio, &c. Valen-
zuel. cons.158.num.24.vol.2.vbi dicit quòd fideiussor
solum præsumitur fideiussisse pro causa,pro qua fuerat
tractatum, & ideo non obligatur in causas futuras &
simulatas, vt resoluit Bald. cons.143.vol. 5.quem re-
fert & sequitur Mari. Muta d.loco numer. 19. & nu-
mer.30.vbi assignat rationem, quia confessio princi-
palis ad augendam obligationem fideiussionis non
nocet fideiussori, maxime post contractam fideius-
sionem.

33 Nec obstat quod secundò loco opponitur, videlicet
quòd dicta conditio nõ cadit super effectuatione matri-
monij subsequuti,sed supper alimentis promissis matri-
monio subsequuto:Quia respondetur totum illum con-
tractum effectum fuisse conditionalem, itaut nihil ex
eo deberetur ea conditione non adimpleta, quæ in
principio & præfatione illius apposita influit in omnes
eius partes,ex text. expresso in l. Titia 134 §.idem res-
pondit,ff.de verb.oblig.ibi,Plerumque ea,quæ præfatio-
nibus conuenisse concipiuntur, etiam in stipulationi-
bus repetita creduntur,&c.quam sic summat Bart. Ea
quæ in præfationibus dicuntur, in sequentibus repetita
intelliguntur.Et maximè,quia de matrimonio conditio-
naliter fuit actum in capitulis matrimonialibus,in qui-
bus etiam promissa fuerunt alimenta ex causa matri-
monij, & quamuis respectu illorum pura videatur
promissio,nihilominus vt conditionalis habenda, quia
etiam conditionale fuit matrimonium, & in hoc est tex.
expressus in l.item quia §.idem Iuliano, ff. de pact. vbi
contractus proœmium fuit conditionale,ibi, Cùm con-
uenisset vt donec vsuræ soluerentur, sors non peteretur,
& stipulatio fuit pura, ibi, & stipulatio purè concepta
fuisset, & nihilominus Iureconsultus decidit conditio-
nem inesse stipulationi, ac si hoc expressum fuisset. Et
demum,quia cùm conditio in vno instrumento apposi-
ta fuerit, nihil refert an in vno, vel in alio illius capi-
tulo inserta sit;totum enim quod in vna scriptura con-
tinetur,censetur vnum constructum, vt dicit Bald. in l.
peremptorias numer.12.ad med.C.sentent.rescindi non
posse; & in eodem contractu non datur prius, nec po-
34 sterius,Surd. cons.457.numer.22.vol.4. vbi aduertit
quòd quando plura acta posita sunt in eodem instru-
mento, sumunt omnia robur eodem tempore,licèt vnũ
in principio, alterum verò in fine sit positum, tamen
iuris censura non datur inter ea prius,vel posterius, &
melius decis.157.n.5.& 6.vbi dicit quòd in dubio tra-
ditio censetur conditionalis quando fit in executionem
contractus conditionalis,nec interest quòd traditio se-
quatur,vel præcedat reseruationem, quando vtraque fit
in eodem contractu,& instrumento, quia tunc non da-
tur prius nec posterius.

35 Minus obstat quod tertio loco opponetur, videlicet
quòd partes contrahentes contractum approbasse visi
sunt, dum ad illius complementum tum attendentes
plura ex vi illius adimpleuerunt, quia respondetur non
constare an solutiones factæ fuerint ex causa dotis pro-
missæ;nam vt actus dici possit approbatus aliquam ob
causam;causa illa debet interuenire ob illum actum,l.1.
ff.de condit. & demonstr.l.cùm seruus, ff. de verb. oblig.
& vtrobique adnotauit Bart. quòd non sufficit dicere
aliquid esse factum,nisi constet factum fuisse ob eam
causam ob quam fieri debuit,Corn.cons.75.col.2.lib.3.
& cons.283.in fine lib. 4. Crauet. cons.197.numer.12.
cum seqq.Debebat etiam constare quòd expressè solu-
tio facta fuerit in vim dictæ scripturæ, & cum scientia
quòd illa esset nulla,Menoch.cons. 389.per tot.& præ-
cipuè numer. 20. cum seqq. Deinde illa solutio facta 36
fuit à principali debitore, quæ si haberet vim ad ra-
tificandum contractum, hoc esset tantum respectu ip-
sius soluentis, non verò fideiussoris, vt in terminis
resoluit Menoch. d.cons. 389. numer. 10. vers. re-
spondetur & tertio, ibi, Admisso quod esset pecunia
exacta à Prouenciale post illam mutationem factam à
D. Aleprando, non tamen ex hoc infertur ratificatio
D.Valentini respectu fideiussionis à se præstitæ, sed tan-
tùm infert præiudicium ipsi Prouenziali, qui semel ob
eam mutationem liberatus, voluisset se ipsum intro-
mittere in ipso vectigali, non tamen inferre quoad Va-
lentinum quod ratificauerit, ex quo ei numerata non
fuit hæc pecunia.

Quare conclusio illa quòd soluens ob causam cele- 63
brati contractu censeatur illam approbare, & ratifica-
re,l.si filius,ff de minor.25. annor.l.cum fidem C.de non
num pecun.Menoch.remed.15.recup. num.119. Salon.
de Paee cons.33.num.20 Intelligitur si probetur illum,
qui soluit,seu solutionem recepit, habuisse plenam no-
titiam dicti contractus,ob cuius causam se soluisse, aut
solutionem recepisse dicitur,nam aliàs non diceretur ra-
tificasse id, quod ignorauit, seu de quo plenam noti-
tiam non habuit, nec sufficit habuisse qualem qualem
scientiam in genere, Natt. cons.162. num.31.Menoch.
d.remed.15.num.123. Seraphin. de priuil. iuram. pri-
uil.83.num.69.Cæs.Barz decis.57.Cancer.var.resolut.
lib.2.cap.6.num. 103. qui omnes concludunt, allegan-
tem ratificationem debere probare dictam scientiam.
Et ratione huius tacitæ approbationis non potest
contra fideiussorem mandatum executiuum relaxari,
nisi denuo fideiussorio nomine se obligauerit. Cardin.
Mantic de tacit. & ambig. conuent. lib. 16. tit. 5. nu-
mer. 16.ibi, Ex hoc autem regula deducitur, quòd si fi-
deiussor, qui accessit obligationi principalis vsque ad
certum tempus, & eo transacto contractum approbaue-
rit,non possit intelligi tanquam fideiussor obligatus,
quia cum fuerit liberatus, non potuit sine stipulatione
rursus fideiussorio nomine obligari; nam obligatio semel
extincta ex pacto non resuscitatur, l. qui res §. aream ff.
de solut.& l.si vnus §.pactus ne peteret, ff. de pactis,
&c. & allegat Menoch.d.cons. 389. n.14.ibi, Quintò
confert,quòd (vt diximus) obligatio D. Valentini pro fi-
deiussione ob eam mutationem factam à D. Aliprando
extincta fuit:atqui obligatio semel extincta amplius nõ
reuiuiscit. l. qui res, §.aream, ff. de solut.quod procedit
etiamsi consensus partium vt reuiuiscat,præcederet, l.si
vnus §. pactum, vers.sed si pactum, ff. de pact.quin in
specie ita intellexit Dec.in l.cum mota in 3.notab.C.de
transact.ergo ex ea approbatione fideiussionis obligatio
extincta non potuit reuiuiscere;& si dicatur, noua
obligatio exorta est, respondetur, esse fal-
sum, quia fideiussor non obligatur ni-
si mediante stipulatione l.5.§.
satis acceptio, ff. de
verb.oblig.&c.

Toletana

Toletana Renuntiationis.

Iuramentum ſecundum contra primum, an & quando ſit validum? Renunciatio futuræ hæreditatis filij à matre factæ, an reuocari poſſit? & ex capite enormiſſimæ læſionis quando ſit nulla?

Votum LXXXVII.

1 *Dubij propoſitio.*
2 *Legitima deſcendentium ex legitimo matrimonio ſunt omnia bona parentum, deducto quinto.*
3 *Parentes in tertio quod deducto quinto ſupereſt, poſſunt aliquem ex filijs, vel deſcendentibus meliorare, ſed extraneo illud relinquere non valent.*
4 *Legitima parentum eſt omne filiorum parentum deducto tertio.*
5 *Filij vltra tertium diſponere non poſſunt in damnum parentum.*
6 *Succeſſio deſcendentium, & aſcendentium æquiparatur.*
7 *Aſcendentes poſſunt agere ad ſupplementum legitimæ ſicut ipſi filij.*
8 *Aſcendentibus in legitima nullum grauamen imponi poteſt.*
9 *Aſcendentes ſi exhæredentur, poſſunt agere querela inofficioſi contra teſtamentum filiorum.*
10 *Renunciatio, ſeu pactum inter patrem & filium per quam ipſe filius impeditur a petitione legitimæ, non valet.*
11 *Renunciatio inter patrem & filium facta in præiudicium legitimæ paternæ, vel maternæ non valet.*
12 *Pactum de non ſuccedendo eſt reprobatum aſcendentibus, & deſcendentibus.*
13 *Licentia ſiue renunciatio legitimæ iuramento confirmata valet.*
14 *Iuramentum primo præſtitutum facit quod ſecundum iuramentum contrarium non valeat.*
15 *Filia iurans patri non alienare, nec alienationi fundi dotalis conſentire, ſi poſtea etiam cum iuramento conſentiat dictæ alienationi illa non valet.*
16 *Cautela contra Auth. Sacramenta puberum.*
17 *Iuramentum factum contra primum iuramentum licitum, iuridicum, & honeſtum non valet.*
18 *Mulier iurans non alienare bona dotalia ſibi donata propter nuptias, ſi poſtea alienet, & iuret non contrauenire non valet alienatio.*
19 Cap ſicut, de ſponſalib. *intelligitur.*
20 *Actus, qui ſine iuramento erat pro ipſo iure nullus obſtante prohibitione legis, non poteſt ſuſtineri ratione iuramenti.*
21 Cap. quamuis pactum, de pact lib. 6. *non habet locum quandocunque primo filia iuraſſet nunquam renunciaturam hæreditati paternæ.*
22 *Fideiubere ſi mulier iurat, talis fideiuſſio non valet contra primum iuramentum.*
23 *Cautela pro filia renuntiante vt non obligetur.*
24 *Mulier ſi iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio iurata propter iuramentum primum.*
25 *Procuratorem iuramento præſtito de non reuocando conſtituens, periurus eſt ſi reuocet.*
26 *Licentia ad teſtandum futuræ hæreditatis, nihil aliud eſt quàm hæreditatis futuræ renunciatio.*
27 *Proteſtatio in actu dependente à voluntate ſolius proteſtantis contraria actui ſubſequenti facit hunc actum contrarium nihil operari.*
28 *Proteſtationi quando ineſt metus propter ſcientiam aduerſarij, non eſt neceſſe quod fiat notificatio.*
29 *Renunciationis pœnitentia in ſolo animo, & voluntate conſiſtit, & ideo voluntatis declaratio fieri poteſt parte abſente.*
30 *Pater qui dedit licentiam filio liberè teſtandi, an poſſit eam reuocare?*
31 *Pactum negatiuum de non ſuccedendo bene iuramento confirmatur.*
32 Cap. quamuis pactum, de pactis in 6. *non procedit quoties renuncians ex ſua renuntiatione, ſeu licētia iurata ad teſtandū enormiter læderetur.*
33 *Sub diſtinctione hæc materia reſoluitur.*
34 *Læſio non attenditur in renunciatione, quæ donationem importat.*
35 *Donatio dicitur quaſi doni datio.*
36 *Donatione ob cauſam habet locum remedium reſciſſorium ob enormem læſionem.*
37 *Renunciatione facta ob benemerita; videndum an merita æquiualeant valori talis donationis.*
38 *Benemerita generaliter enunciata videntur pro colore appoſita.*
39 *Donata filio à patre propter benemerita, & vicè verſa præſumuntur potius facta ex affectione quàm ex cauſa meritorum.*
40 *Seruitia præſtita parentibus per filios debent eſſe obſequialia & reuerentialia.*
41 *Læſionem enormiſſimam excludunt periculum mortis, & vita incerta.*
42 *Læſionis ad probationem regulariter debet attendi tempus conuentionis, ſeu actus qui geritur.*

Mvlier quædam nobilis ſub die 26. Februarij 1 162.. filio maiori licentiam iuramento firmatam conceſſit vt poſſet per viam teſtamenti, aut ex quauis alia inter viuos diſpoſitione, cuicunque voluerit omnia bona ſua relinquere, cum antea per diem, ſcilicet 25. eiuſdem Februarij proteſtata eſſet ſe per vim & inſtantiſſimas, ac importunas filij prædicti perſuaſiones eam licentiam pro redimenda ſua vexatione paratum eſſe concedere, quod etiam mediante iuramento affirmauit, atque etiam prædictam licentiam non conceſſuram iurauit: & poſtea die, ſcilicet 1. Iunij 1625. eam licentiam in forma reuocauit, & iuramento reuocationem firmauit. Dubitatum fuit, vtrum hæc licentia effectum ſortiri debeat, an vero illa non obſtante mater in bonis filij deducto tertio ſuccedere valeat?

Ad quod dubium reſoluendum primò præſuppo- 2
nendum eſt, legitimam deſcendentium ex legitimo matrimonio eſſe omnia bona parentum deducto quinto, de quo ad libitum pro anima vel extraneis diſponere poſſunt, *l. 28. Tauri, quæ eſt l. 1. tit. 6. lib. 5. Recop.* Anton. Gom. *l. 17. Tauri lib. 1.* vbi tradit quintam fuiſſe de iure communi, Matienſ. *l. 10. n. 20. tit. 4. & l. 1. tit. 6. lib. 5. Recop.* Et præter dictum quintum pote- 3
runt parentes etiam in tertio, quod deducto quinto ſupereſt, aliquem ex filiis, vel deſcendentibus meliorare, ſed extraneo illud relinquere non valent, Anton. Gom. & Matienſ. *citatis locis*, per *l. 17. Tauri* quæ eſt *d. l. 1. tit. 6. lib. 5. Recop.*

Secundò præſupponendum parentum legitimam eſ- 4
ſe omne patrimonium filiorum deducto tertio, de quo ad libitum etiam in extraneos filij diſponere poſſunt, *l. 6. Tauri*, quæ eſt *l. 1. tit. 8. lib. 5. Recop.* Si verò vltra eam quantitatē, filij diſponant in parentum damnum,

&

& præiudicium suæ legitimæ, per querelam inofficiosæ
donationis reuocatur vsque ad ad debitum bonorum
subsidium; vt per Roder. Xuar. in l. quoniam in priori-
bus, ampl. 16. C. de inoff. testam. Emman. Costa in cap. si
pater p. 3. verb. priuare non possit, à num. 1. de testam.
lib. 6. Mangil. in tract. de imput. q. 93. n. 54.
6 Tertiò præsupponendum est successionem descen-
dentium, & ascendentium æquiparari, l. nam etsi paren-
tibus ff. de inoff. testam. ibi, Non minus parentibus quàm
liberis piè relinqui debet, &c. l. 6. Tauri, quæ est 1. ti. 8.
lib. 5. Recop. ibi, Que los ascendientes legitimos por su
orden, y linea derecha sucedan ex testamento, y abin-
testado a sus descendientes, y les sean legitimos herede-
ros, como lo son los descendientes a ellos en todos sus
bienes de qualquier calidad que sean en caso que los di-
chos descendientes no tengan hijos descendientes legi-
timos, o que ayan derecho de los heredar; pero bien per-
mitimos que en la tercia parte de sus bienes puedan di-
sponer los dichos descendientes en su vida, o hacer qual-
quier ultima voluntad por su alma, lo qual mandamos
7 se guarde, &c. vnde notat Azeued. in d. l. 1. n. 11. in fine,
quòd cùm ascendentes necessarij sint hæredes descen-
dentibus suis legitimis, possunt ascendentes agere ad
supplementum legitimæ, sicut ipsi filij possunt, vt per
Roder. Xuar. in prælud. l. quoniam in prioribus num. 12.
Anton. Gom. var. tom. 1. c. 11. n. 24. in med. & commu-
nem dicit Mench. de successionum creatione §. 30. nu-
mer. 85. Crass. recept. sentent. verbo legitima quæst. 35.
Vnde Gutier. in rep. l. pater filium n. 14. ff. de inoff. te-
stam. per tex. in l. 1. in fine tit. 8. part. 6. illis competere
8 ius dicendi nullum testamentum filij, & num. 18 aduer-
tit quòd sicut in legitima filij non potest imponi per
patrem grauamen; ita ob id quod ascendentes eis ne-
cessarij sunt hæredes, nullum grauamen in legitima per
descendentes imponi quoque potest. Roder. Xuar. in d.
l. quoniam in prioribus ampl. 6. per tot. Castill. d. l. 6.
9 Tauri, verb. succedant ex testamento, ibi, Quòd si ascen-
dentes exhæredantur, possunt agere querela inofficiosi
contra testamentum filiorum, tradunt omnes d. l. 6. &c.
10 Ex quibus rectè infertur quòd sicut non valet re-
nunciatio, seu pactum inter patrem, & filium, per quã,
seu quod filius impediatur à petitione legitimæ, & eius
supplemento, l. si quando. §. illud C. de inoff. testam.
Anton. Gom. tom. 1. var. cap. 11. num. 14. prope fin. Al-
uar. Valasc. de partit. cap. 16. num. 35. cum seqq. Castill.
quotid. tom. 5. cap. 107. n. 75. vers. secundo, Cancer. var.
11 resol. lib. 3. cap. 17. de renunciat. ex n... Franc. Molin.
de ritu nupt. lib. 3. q. 80. à num. 9. Ita è contra non va-
lebit renunciatio, seu pactum inter eos factum in præ-
iudicium legitimæ paternæ, seu maternæ, vel eius sup-
plementi. Sic Roder. Xuar. in repet. d. l. quoniam in
prioribus ampl. 16. num. 3. vbi refert ita sentire glos. in
d. l. si quando § & generaliter, Gutier. de iuram. con-
firm. p. 1. c. 19. num. 1. & 2. Anton. Gom. l. 22. Tauri n. 3.
ibi, Sed dico quòd prædicta opinio Baldi est falsa, imò
teneo quòd sicut filius, vel descendens non potest re-
nuntiare successioni patris, vel ascendentis; ita è con-
tra pater, vel ascendens non potest renuntiare succes-
sioni filij vel descendentis, & in d. §. illud dictæ l. si
12 quando, dicit, & tenet formaliter Petr. de Bellapert.
quòd pactum de non succedendo est reprobatum ascen-
dentibus, & descendentibus, vbi Iacob. Butr. Cyn. Al-
beric. Fab. Paul. & communiter Doctores.
13 Quibus præsuppositis, videbatur resoluendum quod
cùm fuerit hæc licentia, siue reuocatio iuramento
confirmata, propter religionem iuramenti, regulariter
loquendo, dicta licentia siue renuntiatio valere de-
beat, per text. expressum in cap. quamuis pactum, de pa-
ctis in 6. cum ibi adductis per Roder. Xuar. citato loco,
& Gutier. in verb. omnino seruari, & de iuram. confir-
mat. p. 1. c. 19. n. 3. Menoch. cons. 335. in fine, Valasc. de
partit. c. 16. n. 3. cum seqq. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 6.
cap. 28. q. 1.
Sed iuramento non obstante fuit conclusum dictam
licentiam & renunciationem fuisse & esse inualidam,
ex sequentibus.
Primò, quia in protestatione, quam mulier per diem 14
ante fecit, expresse dixit, & protestata fuit se esse per
vim & metum compulsam renuntiare, & dictam licen-
tiam concedere, iuramento promittentem eam se nun-
quam facturam, aut concessuram; quo casu renun-
ciatio subsequens etiam iuramento confirmata non va-
let, nam primum iuramentum præstitum in dicta pro-
testatione præualuit secundo iuramento præstito in di-
cta licentia, seu renunciatione. Ita resoluit Angel. Are-
tin cons. 39. num. 36. & 37. ibi, Quartò per tres dies
antequam dicta Catherina faceret finem, & liberatio-
nem de dictis bonis patri suo, ipsa protestata fuit cum
iuramento quod si contingat liberationem aliquam fa-
cere patri suo de dictis bonis, illam faceret, non volens
reuerentia paterna contradicere, & propter metum ma-
riti, qui minatus fuit sibi, ideo iuramentum prædictum
primo præstitum facit quod secundum iuramentum con-
trarium præstitum per dictam Catherinam in dicta re-
nunciatione, & liberatione non valeat, vt est text. cum
glos. in cap. licet mulieres, de iureiur. lib. 6. & hoc tenet
Host. in cap. cùm contingat, de iureiur. vt refert illa
glos. vbi dicit quòd similiter si iurat patri non alienare,
nec alienationi fundi dotalis consentire, si postea etiam
cum iuramento consentiat dictæ alienationi, quòd non 15
valet alienatio, nec secundum iuramentum: facit c. intel-
lecto, de iureiur. & hoc etiam tenet Archid. in d. c. licet
mulieres, & Specul. in tit. de empt. & vendit. §. in tertio
loco, vers. & nota consilium, ex quo dixit dominum meum,
Ioannes in cap. cum contingat, quod potest dari caute-
la contra auth. Sacramenta, quod minor iuret non con- 16
trahere; nec alienare sine curatore, & decreto iudicis, vn-
de licet postea alienet etiam cum iuramento, non valet
alienatio, quia cum primum iuramentum fuerit ex iu-
sta causa, & secundum ius commune, quòd fuit seruan-
dum, & præualet secundo iuramento: ita in casu nostro
cùm dicta Catharina iurauerit quod id faceret propter
metum, & sit clarum quod si fecisset per metum quod
in effecta iuramentum non ligasset, & non valuisset re-
nunciatio, vt in d. cap. 2. de pact. in 6. Ergo dictum suum
iuramentum præstitum in dicta sua protestatione va-
luit, & præualet dicto secundo iuramento in dicta renũ-
ciatione; ergo iuramentum præstitum in dicta renuncia-
tione non valuit, &c.
Idem Angel. Aretin. n. 40. dicto loco respondet ad a- 17
liquas obiectiones, quæ contra dictam Catharinam re-
nunciantem deducebantur, vt videre est ibi. Et primo
non obstat primum argumentum quod tale iuramentũ
possit seruari sine interitu salutis æternæ: Quia posito
quod dictum iuramentum teneat ipso iure in dicta cau-
sa, tamen quia enormiter læditur, vel quia dicetur factum
metu, & reuerentia: vel quia contra primum iuramen-
tum licitum, iuridicum, & honestum; ergo necessariò
sequitur, quod non est secundum, vt patet per supradi-
cta, &c.
Eandem resolutionem tenet Abb. Panor. in c. intel- 18
lecto 33. n. 8. de iureiur. ibi, Vlterius aduerte, allegatur
communiter iste tex. quod alienatio facta contra iura-
mentum non tenet, etiamsi sit iurata; vnde glos. notabilis
in c. licet infra eod. lib. 6. per istum text. dicit quod si
mulier iurat non alienare bona dotalia sibi donata pro-
pter nuptias sine legali solemnitate, si postea alienat, &
iurat non contrauenire, non valet alienatio, quia vltimũ
iuramentum fuit primo licito contrarium, &c.
Et licèt ibidem numer. 8. opponat de textu in capite 19
sicut, de sponsalib. vbi valet iuramentum contra iura-
mentũ, & ex aliis iuribus, in quibus resoluitur quòd nõ
obstante

obstante primo iuramento actus valet, licèt remaneat periurus contrauenlens iuramento, nihilominus intelligit hos textus prout colligitur ex sequentibus verbis.
20 *Egò dico sic, quòd quandoque actus dispositio dependet à mera voluntate, seu facultate iurantis, & tunc procedit contrarium vt ulst na eio etiam non iurata valeat contra iuramentum prius præstitum, licet iurant sit periurus. Quando vero actus dispositio non dependet à mera facultate iurantis, vt quia interdicitur à lege fauore ipsius iurantis, exemplum in muliere, & minore, cap. cum contingat supra eod. & in auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendit. & tunc actus etiam iuratus contra primum iuramentum non valet; ratio est quia actus sine iuramento erat ipso iure nullus obstante prohibitione legis: ratione autem iuramenti sustineri non potest, quia iam obligauerat se Deo per prius in contrarium, & sic secundum fuit illicitum,* &c.

21 Idem tenet Menchaq. loquens de renunciatione hæreditatis quòd non valeat etiam cum iuramento, casu quo ante illam adesset aliud iuramentum de non renunciando, *in tract. de success. creat. tom. 1. § 18. requis. 29. limit. 1. n.* 148. ibi, *Sexta limitatio & principalis vt d.c. quamuis pactum, non habeat locum est quandocunque prius filia iurasset nunquam renunciaturā hæreditati paterna per pactum, quia licet postea renuntiaret, etiam cum iuramento talis renunciatio esset nulla propter iuramentum præcedens, ita eleganter reperio tenere Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta 2. casu col. 1. post med.* &c.

22 Ad quam resolutionem comprobandam idem Menchaq. infert ad alios casus similes, eos resoluens iuxta distinctionē Abbatis, de qua *supra n.* 15. & sic *n.* 158. docet quòd si mulier iurat non fideiubere, quod iuramentum concordat cum prohibitione iuris, vt *Cod. & Dige. l. ad Velleianum*, quod si postea fideiubeat etiam cum iuramento, talis fideiussio non valet contra primum iuramentum, & ita limitat textum in capite ex rescripto, de iureiur. vbi fideiussio mulieris valet, quando est iuramento firmatā: & *n.* 159. tradit quòd si quis iurat non apponere *pactum l. commissoria*, quod iuramentum est consonans iuri, vt *Cod. de pactis pignor. per tot.* quod si postea iuret, tale pactum iuratum non valebit contra iuramentum primum: & ita singulariter limitat textum *in cap. significante, de pignor.* vbi pactum legis commissoriæ reprobatum in pignoribus firmatur iuramentō, & *numer.* 160. subdit quòd si mulier iurauit non donare marito, quod iuramentum cum prohibitione iuris concordat, vt *Cod. & ff. de donat. inter virum & vxor.* quòd si postea donat etiam cum iuramento; talis donatio non valet contra iuramentum primum, & ita limitat conclusionem singularem, quæ habet quòd donatio inter virum & vxorem firmatur iuramento: & *num.* 161. tenet quod licèt donatio excedens 500. solidos, firmatur iuramento sine insinuatione, tamen si quis iurat non donare vltra legitimam sine insinuatione, quod iuramentum est secundum ius *in l. sancimus. C. de donat.* postea sequuta etiam cum iuramento, erit inualida, quia contra iuramentum primum.

23 Et hanc opinionem sequendo cautelam ex ea ponit vt filia renuntians cum iuramento non obligetur, Cardin. Tusch. *practic. conclus. verb. Renunciatio concl.* 181. *n.* 44. ibi, *Cautela contraria pro filia renuntiante vt non obligetur, est, quòd antequam renuntiet, secretò faciat rogare protestationem quod ipsa compellitur minis à patre & marito etiam metu mortis cedere successioni paternæ, vel materna, & fraterna, & ideo quòd si deuenire contingat ad talem liberationem, & renunciationem protestatur & iurat quòd dolo, metu, & inuita faciet, & non voluntate, & ita iurat, quia tunc iuramentum secundum non operatur contra primum, & læsa poterit reclamare, & repetere,* &c.

24 Comprobatur expressè ex *glos. verb. compellendos vers. quid dices in d.c. licet mulieres, de iureiur. lib.* 6. quæ dicit si mulier iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & postea alienet cum iuramento, nihil valere alienationem iuratam propter iuramentum primum, & eam sequuntur Bernard. *regul.* 479. Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib 4. tit. 1. num* 52. *pag.* 437. Palat. *in rep. rub. de donat. inter virum.* § 54. *num.* 6. Cou. *in d.c. quamuis pactum p.* 2 § 2. *n.* 2. Mascharḍ *de probat concl.* 1242. *num.* 17. Corduba de Lara *in l. si quis à liberis. §. parens num.* 103. *ff. de liber. agnosc.* Gutier. *de iuram. conf p* 1. *cap.* 1. *n.* 79. Azor. *instit. moral p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 6. *q.* Suar. *de Relig. tom.* 2. *lib.* 2 *de iuram. cap.* 30. *num.* 1. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *disp.* 13. *n.* 1 Franc Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 26. Cui resolutioni videtur opponi 25
alia glos. *verb. reuocatus in c. fin. de procur. lib.* 6. dum ait constituentem procuratorem iuramento præstito de non reuocando, periurum esse si reuocet, at valide reuocare, cuius dictum videtur fundare *in l duobus. §. fin. ff. de iureiur.* ibi, *posterior causa iurisiurandi potior habebitur,* &c. & *in cap. intellecto, de iureiur.* sed reiecta earundem glossarum conciliatione, de qua per Cou. *d.* §. 2. *num.* 4. Gutier. *d.c.* 1. *n.* 81. illa magis placet, quam tradit Sanch. *d. disp.* 13. *n.* 5. distinguens inter actus iure validos, ac licitos, quorum valor ab agentium potestate pendet, vt hoc casu valeat secundum iuramentum, licet sit contra prius factum, & inter actus iure inualidos, nec pendentes ab agentis voluntate, & tunc si iuret quis se non facturum id si postea faciat, iuramentoque confirmet, hic posterior actus contra primum iuramentum inualidus est.

26 Cùm ergo renunciatio futuræ hæreditatis filij in bonis paternis prohibita sit de iure tam fauore ascendentium, quàm descendentium, & actus renunciationis huiusmodi solus valere non posset sine iuramento ob dictā legis prohibitionem, bene sequitur quod ratione iuramenti in ea appositi sustineri non potest, quia iam, vt dixit Abb. & notant DD. obligata erat Deo per prius iuramentum in contrarium, & sic secundum illicitum fuit. Nec releuat quòd resolutio de qua suprà, & doctrinæ pro hac parte citatæ procedunt in renunciatione hæreditatis futuræ, non verò in licentia ad testandum futuræ huiusmodi hæreditatis liberè concessa, quia hæc nihil aliud est quam hæreditatis futuræ renunciatio, vt dicit Gutier. *pract. quæst. lib.* 5. *q* 75. *num.* 1. ibi, *Sequitur D. Molina, ex hoc dicens quod in hac licentia ab ascendente præstita descendenti vt possit ex eius legitima liberè testari, eoque pacto primogenium ex vniuerso patrimonio instituere, iuramentum interuenire debet, cùm effectu sit renunciatio hæreditatis viuentis, quæ absque iuramento non valet,* &c. & ibi, *Vbi facultas concessa libere testandi à filio patroni liberto, non liberat eum quin legitimam relinquat, ille enim consensus continet pactum de non succedendo, & ideo nisi confirmatur iuramento, non valet,* &c. Et ideo Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 49. hoc ipsum firmat, concludens in hac hæreditatis viuentis renunciatione debere interuenire iuramentum, itavt absque illo non valeat: & aduertit hæc omnia mente tenenda esse, quia frequenter in practica in opulentissimis hæreditatibus contingunt.

27 Hinc etiam colligitur quòd cum renunciatio hæreditatis futuræ filij à matre facta ab animo solius protestantis pendeat, bene sequitur quòd actus licentiæ, seu renunciationis postea præstitæ contrarius ipsi protestationi fuit nullus, Bart. & Doctores *in l. qui in aliena, paragraph. Celsus, ff. de acquir. hæred. & in l. non solum. §. morte, ff. de noui oper. nunciat.* Simon de Pretis *cons.* 173. *num.* 6. *cent.* 2. ibi, *Nam prote-*

statio in actu dependente à voluntate solius protestantis contraria actus subsequentis, facit hunc actum contrarium nihil operari l. qui in aliena §. fin. de acquir. hered. & *ibi* Bart. & Alex. *& in d.l. pacta nouissima, &* Bart. *in d.l. si quis col.3. nisi in actu subsequenti dicatur expressè velle recedere à prima protestatione. Ita in terminis d.l. si quis, tenet,* Bart. *in l. non solum. § morte col.4. vers. & tunc quaero, de noui oper. nunciat.* Gozadin. *cons.9. n.26.* Bald. *cons.165. vol.2. num.6. vbi quod protestatio praecedens in actu sequenti contraria facit vt subsequens actus nihil operetur. Ideo protestatio non tollitur, quia praesciens se cogendum ad euitandam iniuriam compulsionis fuit protestatus*, Surd. *cons.356. n.21.*

28 Nec requirebatur vt ille contra quem facta fuit protestatio, illius scientiam haberet, quia quando in protestatione inest metus propter scientiam aduersarij, non est necesse quod fiat notificatio, *l. de pupillo §. ipsi Praetori, ff. de noui oper. nunciat. cap. si iustus metus, de appellat. l. fin. C. de his qui per met. iudic. non appel.* resoluit Bald *d.cons.165. num.6.* Menoch. *cons.308. num.23.* ibi, *Ita enim secretis his protestationibus consulere sibi soleat, qui palam loqui & suam declarare voluntatem timent, sicuti scribunt* Bart. *in d.l. qui in aliena, &* Socin. *sen. in consil.263. numero 8. lib.2. respondit in filia, quae patri suo non audet contradicere, vt scilicet clam protestetur*, &c.

29 Nec item requirebatur quòd reuocatio dictae licentiae postea subsequuta intimaretur filio; cui praedictam licentiam mater concesserat, vt in terminis reuocationis renunciationis, notat Surd. *cons.136. num.49.* ibi, *Secundò respondeo intimationem non fuisse necessariam quia poenitentia, & reuocatio renunciationis consistit in solo animo, & voluntate, & ideo voluntatis declaratio fieri potest parte absente. l. Pomponius. ff. de negot. gestis*, &c. vbi citat Alexand. Crauet. & alios

30 Et omni difficultate caret quòd valida sit dictae licentiae reuocatio, nàm in ea quaestione resoluenda an pater, qui dedit licentiam filio libere testandi, possit praedictam licentiam reuocare? Gutier. *pract. lib.5. quaest.75. per tot.* ad vtramque partem plura adducit fundamenta, & tandem concludit in haec verba. *Ego profectò hanc secundam opinionem veriorem esse iudico, ac proinde tenendam, eo nempe casu, quo filius virtute praedictae licentiae, & facultatis a patre sibi datae in forma sufficienti, iam fuerit testatus in fauorem alterius, vel aliorum, tunc enim pater minime poterit illam licentiam, & facultatem reuocare in vita filij absque eius consensu, & à fortiori nec post mortem filij qui virtute illius licentiae iam testatus fuit in praeiudicium illorum, quibus iam erat ius quaesitum. At vero antequam filius ipse testetur, & sic re integra, crederem profectò reuocationem validam esse, ac proinde filium postea minime in praeiudicium legitima patri debita per nostram l. Regiam testari posse*, &c.

31 Nec limitatio, quam adducit idem Gutier. *d.q.75. num.7.* nempe quòd renunciatio iurata, ratione iuramenti & ob implementum ipsius, nec etiam re integra, reuocari potest, ibi, *nisi renunciatio praedicta parentis esset iurata, tunc enim reuocari non poterit*, &c. praesenti casui accommodari potest, in quo licentia & iuramentum in ea appositum, erat contrarium praecedenti protestationi, & iuramento in ea inserto, & ideo nil mirum iuxta supradicta, si secundum iuramentum non possit operari nec liget contra iuramentum licitum antea factum; limitatio autem procedit quoties iuramentum oppositum in ipsa licentia ad testandum, seu in renunciatione legitimae filij obligat, & obseruari debet, nempe in casu, in quo talis licentia cùm renunciatio confirmatur iuramento, in quibus terminis loquitur Gutier. *d. quaest.75. num.8.* vt videre est ibi, *Attamen cum id esset in pacto negatiuo de non succedendo, bene iuramento confirmatur*, &c.

Secundò probatur dictam licentiam & renunciationem fuisse & esse inualidam ex eo, quia renuntians enormissime laesus fuit; nam text. *in d. cap. quamuis pactum, de pact. in 6.* non procedit quoties renuntians ex sua renunciatione, seu licentia iurata ad testandum enormiter laederetur. Ita in terminis Matth. de Afflictis *decis.322. num.8. cum seqq.* vbi refert ita fuisse votatum, & determinatum in consilio Neapolitano, Deci. *cons.180. num.2. & 3.* vbi dicit quòd sicut *in d. cap. quamuis pactum*, excipitur dolus, ita pariter quando quis enormiter laesus reperitur; & licet in casu de quo consuluit, tenuerit contrariam sententiam, se motum asserit quia renuntians non videbatur ita enormiter laesa, vt contrauenire posset. Idem Deci. *cons.379. num.15. tom.2.* resoluit Hippolitam de qua ibi tanquam circumuentam propter enormem laesionem contrauenire posse non obstante renunciatione facta cum iuramento. Marian. Socin. *cons.53. numer.2. & 3. & cons.48. num.23. lib.1.* vbi testatur non solum esse communem, sed ab ea non esse recedendum in iudicando, & consulendo, Curt. iun. *cons.141. numer.8. tom.1.* Petr. de Ancbar. *cons.38.* vbi concludit textum *in d. cap. quamuis pactum*, habere locum prout loquitur, nempe quando recepta fuit dos competens vsque ad legitimam in bonis patris; cui filia renunciauit, secus quando haereditati patris, vel matris, ex quorum bonis legitimam non recepit, quia tunc cum sit enormiter laesa, reclamare potest. Gutier. *in Auth. Sacramenta puberum. C. si aduersus vendit. num.92.* dum tenet enormissimam laesionem esse iustam causam rescindendi contractum iuramento firmatum, *& de iuram. confirm. part.1. c.19. num.3.* vbi post fundatam resolutionem quòd renunciatio haereditatis filij facta per patrem, vel matrem cum iuramento, vel e contra valeat & subsistat ex vi iuramenti, ex *d. cap. quamuis pactum*, limitat eam, scilicet quando filius ex praedicta renunciatione iurata enormissime laederetur; optimè Con. *in d. cap. quamuis pactum part.3. §.4. num.8.* vbi post relatam vtriusque partis sententiam ita concludit: *Etiam maior, iuramento praestito, renuntians haereditati acquisitae, vel acquirendae, aut contractum emptionis vel venditionis paciscens: si laesio grauissima admodum enormis, multoque maior quam vltra dimidiam contigerit, ex aequitate absoluendus est à iuramento vt agere valeat ad rescissionem contractus, vel ad laesionis compensationem. Haec conclusio conuenit priori opinioni, cuius modo mentionem fecimus, & planè traditur à* Guillelm. Cassad. *in d. decis.1. idem notant* Aym. *cons.7. num.5.* Paul. Paris. *cons.73. lib.3.* Corn. *cons.27. col.5. lib.4. & cons.133. col.pen. idem cons.214. col.3. & cons.288 col.9. lib.3.* Hieron. Grat. *cons.88. lib.1.* Franc. à Ripa *lib.3. respons. cap.15. col.3. quorum ea est concors ratio quod iurans non videatur in tantam laesionem consensisse, nec de ea praecogitasse, praesertim quia ita grauis laesio non potest absque vero dolo alterius contrahentis contingere, atque ita respondet Corn. saepissimè se consuluisse; &* Cassad. *testatur frequenter in Praetorio Rota ita Romae iudicatum fuisse*, &c. Eandem opinionem tuentur Surd. *cons.395. num.28.* ibi, *Haec verò dubio carent stante enormissima laesione D. Claudij, qui habito respectu ad integrum patrimonium, modico recepto renuntiauit opulentae haereditati*, &c. Anton. Fab. *in suo Cod. lib.5. tit.6. de dotis promiss. definit.7.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3. q.97. num.15.* Fontanel. *de pactis nuptial. gloss. vnica p.1. n.16.* 32

In hac etiam materia non defuerunt, qui sub distinctione rem hanc componere voluerunt, videlicet inter dona

donationem simplicem & absolutam in fauorem alicuius factam, & non respectu alicuius dati, seu remissi per illum cui renuntiatur, & donatur, quoniam tunc
33 læsionem attendendam affirmant; & inter donationem, seu iurium remissionem factam per maiorem ex mera liberalitate, non respectu alicuius dati vel recepti, & tunc læsionem non esse attendendam dicunt. Ita glos. *in verb. contrahibus in auth. Sacramenta puber. C. si aduersus vend.* Bart. *cons. 46. num. 6. vol. 2.* Arctin. *in l. qui superstites. ff. de acquir. hered.* Barbat. *cons. 90. num. 2. lib. 1.* Anton Gabr *cons. 129. num. 9. vers. quartus casus*, Scip. Rouit. *cons. 44. num. 30. lib. 1.* Capic. *ad consuet. si moriatur p. 3. §. 10. num. 6. p. 330.* Thesaur. *decis. 66. num. 1.* Cancer. *var. tom. 1. cap. 5. de renunciat. num. 226.* Castill. *lib. 3. controuers. cap. 2. num. 56.* Noguerol *alleg. 6. ex num 56. vsque ad 51.* præcipuè quando in terminis primæ partis distinctionis sit donatio ex causa paupertatis, vt obseruat Cou. *in d. cap. quamuis pactum. §. 2. num. 6. in vers. etenim,* ibi, *Etenim si filiam diues admodum ex bonis maternis, aut aliunde hæreditati paternæ renuntiauerit, nulla dote recepta, & iuramento præstito, vt patris hæreditas diuidatur inter fratres pauperes, profectò pia est hæc renunciatio, nec aliquam iniquitatem habet, nec grauissimæ læsionis ratione rescindi potest, cum nulla vere in hac specie contigerit læsio,* &c. Molin *de primog. lib. 2. c. 3 n. 30.* ibi, *In secunda specie quando scilicet nullo accepto nec retento, ea renunciatio facta fuerit à filius maioribus consulto, & ex causa donationis eis, quibus aliunde alimenta supersint, nulla actio ei danda erit ad petendum ex enormissima læsione renunciationis rescissionem,* &c.
34 Ratio omnium supradictorum est, quia in renunciatione, quæ donationem importat non attenditur læsio, præcipuè si donatio ex liberalitate procedat, Crauet. *cons. 160. num. 1. & cons. 162.* Curt. iun. *cons. 141. numer. 14. & seq.* Mandel. Alba *cons. 81. num. 55. & seq.* Hieron. Gabr. *cons. 156. num. 17.* Cancer. *d. tit. de renunciat. cap. 15. num 223. & 225.* Cabreros *de metu lib. 2. cap. 3. num. 29.* consistit enim donatio in mera liberali-
35 tate, ex *l. 1. ff. de donat.* & ideo dicitur quasi doni datio, ex *l. senatus. 35. §. 1. ff. de donat. causa mort.* Mendoç. *de pactis lib. 1. quæst 1. num. 6. in vers. tertio qui promittit.* Solorzan. *de iure Indiarum lib. 2. cap. 2. num. 43.* Mari. Cutel. *de donat. inspect. 6. num. 4. & tract. 2. insp. 10. num. 5.* Et maximè, prout in nostro casu, quando donationi à patre filio factæ fuisset appositum iuramentum, quia ea donatio statim valeret, ad quod plures refert Doctores Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. glos. 7. n. 57.*
36 Hanc resolutionem limitant, & bene aliqui, in donatione ob causam, in quo habet locum remedium rescissorium ob enormem læsionem. Ita Crauet. *cons. 192. num. 1. cum seqq.* Curt. iun. *cons. 141. num. 4.* sed in casu præsenti non videbatur applicari, attentis verbis enunciatiuis à matre prolatis in dicta renunciatione, ibi, *por las buenas obras y seruicios que del tengo recebidas;* quia videndum est an merita & seruitia æqui-
37 ualeant valori talis renunciationis. Oldrad. *cons. 226.*
38 *col. pen* Surd. *decis. 290. num. 4.* tum quia vbi donatio fit personæ coniunctæ ob benemerita, non intelligitur donatio ob causam, sed simplex, quia merita generaliter enuntiata, videntur pro colore apposita. Oldrad.
39 *cons. 5. incip. Titius dedit*, Caroc. *decis. 86. num. 19.* tum etiam, quia donatum filio à patre, & vice versa propter benemerita & sanguinis affectionem præsumitur potius facta ex affectione, quam ex causa meritorum, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 254.*
40 *num. 17.* Fontanel. *d. claus. 4. glos. 1 num. 24.* tum denique quia seruitia præstita parentibus per filios debent esse obsequialia, & reuerentialia, non verò simi-

lia illis, quæ dominis præstant famuli & serui, *l. veluti. ff. de iustit. & iure l. nullum, pen. ff. de obseq. parent. præstan.* ibi, *nam pietatem liberi parentibus non operas debent*, Afflict. *decis. 308. num. 4.* Gutier. *de iurament. confirmat. part... cap. 5. num 3. & 4.* vbi reprehendit Albericum, & Angel. contrarium tenentes.

Prædictam resolutionem declarant non procedere 41
quando nulla adest læsio, quæ possit in considerationem venire, quia mater renuntians nullam habebat securitatem posse superuiuere filio, & in eius bona succedere, imò iure naturæ contrarium potius præsumendum erat, ex *l. nam etsi parentibus. ff. de inoff. testam.* ibi, *turbato ordine mortalitatis*, &c. immo & multo magis læsio excludebatur ex verosimili timore & suspicione, ac contingentia quòd potuisset filius bona sua prius consummare, & de illis ad libitum disponere, antequam ad matrem deuenissent si illa superuiueret, Angel. *cons. 223. in fine num. 4 in vers. restat igitur*, Paul. de Castro *cons. 174. incip. Contra col. 2. num. 3. in vers. Neque obstat*, Ioan. Anton. Rub. *cons. 12. num. 7 & 12.* Paul. Paris. *cons. 29. num. 81. cum seqq. lib. 3.* Crauet. *cons. 114. num. 13. cum seqq.* Socin. iun. *cons. 30. num. 3. cum seqq. lib. 2.* Burg. de Paz *cons. 5. num. 7.* Periculum enim mortis, & vita incerta excludunt læsionem enormissimam, & contractum legitimum efficiunt, vt in censu ad vitam resoluunt Molin. *de iustit. tract. 2. disput. 388. num. 4.* Felician. *de censib. part. 2. lib. 2. cap. 1. num. 10.* Auendan. *eod. tract. cap. 14. num 38.* Bonacin. *de contract. b. disp. 3. q 4. puncto vnic. n. 18. vers serua tamen*, Noguerol. *alleg. 19. n. 8.* Et in contractu assecurationis propter periculum, & incertitudinem, Molin. *d. tract. 2. disp. 507. n. 1. & 2.* Aluar. Valasc. *cons. 64. n. 1.*
Quia ad probationem læsionis, regulariter loquendo, 42
debet attendi tempus conuentionis, seu actus, qui geritur, ex *l si voluntate C. de contrah. empt. c. cum dilecti. de empt.* Crauet. *cons. 11 n. 17. & cons. 151. num. 7.* Hippol. Rimin. *cons. 97. num. 14. lib. 1.* Sfort *de restit. in integ. p. 2. q. 57. art. 3. n. 18.* Abb. *cons. 56. in fine lib. 2.* Afflict. *decis. 316.* nisi quando effectus seu executio negotij confertur in futurum, quia tunc non debet attendi tempus conuentionis, sed executionis vt ex Panorm. Dec. Ias. & aliis resoluit Pinel. *in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 3. c. 2. n 16.* & magis in terminis Cephal. *cons. 34. tom. 1* vbi *num 18.* sic ait *Et hoc maximè verum est inspecto tempore mortis patris, quod magis est considerandum quam tempus renunciationis, quæ prius effectum non sortitur; nam hæreditas potuerit renunciantibus esse delatam, vt pulchrè Ruin.* &c. Anton. Natt *cons. 548. num. 36. tom. 3.* ibi, *Respondetur quòd læsio vtrum interuenerit consideratur tempus contractus, vbi contractus perficitur vnico momento, & non habet tractum successiuum; & ita loquitur d l. si voluntate: secus vbi habet tractum successiuum, vel est explicandum aliquid de futuro, quia tunc intelligitur rebus sic stantibus, & succurritur etiam ex æquitate læso & grauato*, &c.

Salmantina Lectionis.

Presbyteris licet in aliqua Vniuersitate ius ciuile publicè legere. Et tales docentes, vel addiscentes fructus suarum præbendarum, non tamen distributiones in absentia causa studij percipere valent.

VOTVM LXXXVIII.

1 Cap. non magnopere 3. ne clerici vel monachi, *adducitur.*

2 Cap.super specula fin.ne clerici vel monachi *loquitur de Presbyteris secularibus.*

3 Cap.super specula,de priuileg.*allegatur.*

4 L. culpa C. de malefic. & l. omnes C. hæret. *citantur.*

5 *Indecentia an resultet ex eo quod Sacerdos cathedram iuris ciuilis moderatur.*

6 *Doctores referuntur qui tenent non licere Presbyteris ius ciuile publicè legere.*

7 *Leges audire prohibitum est clericis.*

8 *Doctorari potest Presbyter in iure ciuili sine priuilegio.*

9 *Abbas regularis potest doctorari in iure ciuili, & leges docere si eis studuit ante monachatum.*

10 Cap.non magnopere,& cap. fin.ne clerici vel mon. *loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo.*

11 Cap. non magnopere, qui cleric. vel mon. *intellectus.*

12 *Monachis solum vetatur auditio publica legum, non autem prælectio.*

13 *Iuri ante clericatum operam dans post illam ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri.*

14 *Presbyteri docentes leges,vel Physicam etiam extra domum,nullam incurrunt censuram.*

15 *Legem vel Physicam docentes Presbyteri non comprehenduntur sub dispositione d.c.super specula, ne clerici,vel mon.*

16 *Presbyteris quamuis non liceat audire leges,licet tamen eas docere.*

17 *Excommunicationem non incurrunt Presbyteri leges vel Physicam etiam extra domum docentes.*

18 *Decisio* cap. non magnopere, & cap. super specula, qui clerici vel mon. *est pœnalis, & odiosa.*

19 Eugeniana Bulla *Salmantinæ Vniuersitati concessa refertur.*

20 *Permissum censetur quod non inuenitur prohibitum.*

21 Cap.non magnopere, qui clerici vel mon. *intellectus.*

22 l Hispana 18.tit.7. part.1.*refertur.*

23 Cap. super specula fin. qui clerici vel mon. *intellectus.*

24 Cap.super specula, de priuileg.*declaratur.*

25 l.culpa C.de malef.& l.omnes C. de hæret. *intelliguntur.*

26 *Forenses disceptationes quæ dicantur?*

27 *Iulianus apostata ad quid studia litterarum prohibuerit?*

28 *Scholarum erectio ex qua causa?*

29 *Ecclesia Dei regitur & sustinetur litterarum scientiis.*

30 *Docentes & studentes in Theologica facultate integrè percipiunt fructus suarum Præbendarum.*

31 *Studiorum causa absentes Reip.causa abesse existimantur, proindeque pro præsentibus habentur.*

32 *Doctores referuntur asserentes docentes & addiscentes S.Scripturam percipere posse fructus suarum Præbendarum.*

33 *Bulla Eugeniana concessa Vniuersitati Salmantinæ extenditur ad quamlibet aliam Vniuersitatem approbatam.*

34 *Legentes,seu studentes iuri canonico,aut ciuili,fruantur priuilegio de percipiendis fructibus suarum Præbendarum in absentia.*

35 *Facultati cuicunque licita & honesta etiam Philophia & Logicæ operam dantes in vniuersitate Salmantina fruuntur Eugeniana.*

36 *Docentes,seu studentes,ad hoc vt causa studij in absentia fructus percipiant suarum Præbendarum, debent esse in studio generali, seu celebri Vniuersitate.*

37 *Studium generale quod dicatur?*

38 *Studium non sufficit quod non est Vniuersitas,quamuis in eo optime & publice legatur.*

39 *Cathedratici an debeant docere conducti,& salariati vt in absentia suarum præbendarum fructus percipere valeant.*

40 *Parochi docentes causa studij in absentia fructus beneficiorum suorum percipiunt.*

41 *Parochis post Concilium Trid. non datur studendi licentia.*

42 *Parochus ciuitatis potest ibi in publica Vniuersitate S.Scripturam legere.*

43 *Docentes in absentia fructus suarum Præbendarum percipiunt, quamuis Præbendæ sitæ sint in Cathedrali eiusdem ciuitatis.*

44 *Canonici plures causa studij fructus suarum Præbendarum in absentia percipiunt, dummodo id status Ecclesiæ patiatur.*

45 *Docentes nullam habent temporis determinationem ad percipiendos fructus suorum beneficiorum in absentia,secus in studentibus.*

46 *Licentia Episcopi non requiritur in docentibus ad hoc vt priuilegio de percipiendis fructibus in absentia gaudeant,secus in studentibus.*

47 *Distributiones quotidianas non percipiunt absentes causa studiorum nisi consisterent in tota grossa, & massa commum, vt.n.48.*

IN gratiam docentium & studentium iuri Canonico & Ciuili, fui non semel interrogatus de duobus dubiis multum curiosis. Primò, an Presbyteris liceat ius Ciuile publicè legere, & interpretari, Secundò an docentes,vel studentes Theologiæ,Iuri Canonico, vel Ciuili semper & omni tempore fructus suorum beneficiorum in absentia percipere valeant?

DVBIVM I.

An Presbyteris liceat ius Ciuile publicè legere, & interpretari?

PRo parte negatiua primò adducitur text. *in cap. non magnopere 3. ne clerici vel monachi*, in illis verbis,ibi,*Statuimus vt nulli omnino post votum Religionis & post factam in aliquo loco religioso professionem ad physicam, legesue mundanas legendas permittantur exire,&c.* 1

Secundò allegatur tex. *in cap.super specula fin. eod. tit. ne clerici, vel monachi*, quo loci prohibitio citat *cap. non magnopere*, quæ tantum loquitur, de Religiosis,extēditur ad Presbyteros seculares,& ad alios clericos dignitates,vel personatus habentes;& licèt hic tex. *in d.c.super specula*, loquatur de audientibus leges, vel Physicam, cum tamen inferiùs agat de studentibus,ibi, *in quorum diœcesibus huiusmodi student*,negari non potest verbum hoc esse commune etiam docentibus,iuxta Senecæ dictum *epist 7. Mutuo hæc duo fiunt, doctores dum docent discunt.* Ad quod respicit versiculus ille, quem refert Rebuff.*de priuil.scholast.priuil.51.n.136.* 2

Discere si quæris doceas, sic ipse doceris.

Tertiò ponderatur tex. *in cap. super specula,de priuileg.*ibi,*Ne Parisiis, vel in ciuitatibus,seu aliis locis vicinis quisquam docere,vel audire ius ciuile præsumat,* &c.ex quo colligunt nonnulli esse prohibitum in ordine Presbyterali & ecclesiastica dignitate constitutis 3

non

non solùm audire, sed etiam publicè interpretari ius ciuile legendo.

4 Quartò ad idem allegantur text. *in l. culpa C. de malefic & mathem.* ibi, *Culpa similis est tam prohibita discere quàm docere*, &c. *& in l. omnes C. de heret.* ibi, *vel docere, vel discere.*

5 Quintò pro eadem opinione negatiua aliquæ rationes decidendi in dictis iuribus considerantur, & in primis ex *d. c. non magnopere*, ibi, *ne occasione scientia spirituales viri mundanis rursus actionibus inuoluantur*, &c. iuncta D. Pauli auctoritate. *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.* Deinde ex *d. c. super specula* ibi, *Quia Theologia studium cupimus ampliari*, &c. Deinde ex indecentia quæ resultat ex eo quòd Sacerdos Cathedram iuris ciuilis moderetur, & leges doceat, argum *l. repetita C. de Episcop. & cleric. & l. consulta diualia. C. de testament.* ibi, *Absurdum clericis est, immo etiam opprobriosum si peritos se vellent ostendere disceptationum esse forensium*, &c.

6 Ex quibus, & aliis hanc partem negatiuam sustinēt, vel sustinere videntur Host. *in d. c. magnopere*, Ioan. Monach. *in c. 1. n. 5. ne clerici vel monachi lib. 6.* ibi, *Et sic Monachus non potest iura ciuilia audire, ita neque docere. C. de malef. & mathem. l. culpa.* Archidiacon. *in cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 1.* Ioan. Andr. *in lectura ad d. cap. super specula*, Siluest. *in sum. verb. excommunicatio 9. num. 26.* Maiol. *de irreg. lib. 2. cap. 1. num. 13. vers. physicam*, Rebuff. *in tract. nominat. q. 5. n. 18. cum seqq.* Menoc *de arbitr. casu 425. n. 33.* Quintil. Mandos. *in praxi tit. licentia audiendi leges & Physicam vers. idem Honorius*, vbi resoluit quòd Monachi professi, & Presbyteri & alij suprà nominati leges audire prohibentur, illasque aliis publicè legere, & declarare & *in vers. necessariò.* Refert Apostolicam dispensationem esse necessariam vt legere possit, Cardin. Tusch. *pract. concl. tom. 5. lit. M. concl. 319. vers. limita quia.*

8 Verùm his non obstantibus contraria opinio affirmatiua, quòd scilicet liceat Presbyteris ius ciuile publicè legere, verior & receptior est à pluribus non contemnendæ auctoritatis Doctoribus qui in duas classes diuiduntur, primam eorum, qui dixerunt solum esse prohibitum audire leges, sic intelligentes textus, quos suprà citaui. Aliam eorum qui expressè & in indiuiduo resoluunt licitum Presbyteris esse ius ciuile publicè interpretari. Ex numero illorum, qui primam classem occupant, sunt glos. *in d. c. non magnopere. notab.* vbi ex illo textu colligit auditum tantùm prohiberi, & nihil de prohibitione doctrinæ adijcit. De auditu etiam tantummodo summauit Host. *in princ.* ibi sic dicens. *Prohibetur, ne Religiosi leges, vel Physicam audiant.* Sequuntur per eadem ferè verba loquentes Ioan. Andr. Henric. Boich. *Collectar.* Card. Zabarel. Anchar. Anton. de Butrio, Abb. Panorm. & Boët. Eponfrisius. Idem probant glos. & omnes *in d. cap. super specula. fin.* vbi de auditu tantùm acceperunt, & summarunt illum textum, glos. *etiam in d. cap. 1. notab. 1. eod. tit. lib. 6.* vbi Ioan. Monach. Franchus, Anchar. & Domin. Idem etiam probant Host. *in sum. tit. ne clerici vel monachi num. 11. vers. & religiosi, & tit. de sentent. excom. §. quis possit excommunicare vers. 22. & 25.* Idem Archid. *in cap. 2. ne clerici vel monach. lib. 6. verb. dimissos*, Greg. Lop. & Montaluus *l. 28. tit. 7. part. 1. & in l. 2. tit. 9. part. 1. vers. la onzena*, Gambara *de officio, & potestate Legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ordinarij nominibus n. 282. cum seqq.* Selu. *de benefic. 3. p. q. 5. fol. mihi 194.* Ludou. Gomp. *ad reg. de non tollendo iure quesito q. 3. in fine*, Bernard. Diaz *in praxi c. 59.* Albert. Triot. *de vero & perfecto clerico lib. 2. cap. 35.* Marol. *de irregul. lib. 3. cap. 5. num. 8.* Petr. Greg. *syntag. iuris p. 2. c. 7. n. fin. & c. 9. in fine, & de partit. iuris canon. lib. 4. tit. 8. c. 10. n. 3.* Zerol. *in prax. Episcop. p. 1. verb. studium. §. ad 5. el 1. vers. primum dubium*, Marta *de iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 168. num. 2.* Ex Theologis S. Antonin. *in sum tom. 3. tit. 24. c. 52.* Siluest. *in sum. verb irregularitas vers. 22.* Armil. etiam *in sum. verbo excommunicatio 48.* Caietan. etiam *in sum. verb. excommunicatio c. 50.* Aluar Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib. 2. c. 69. col. 22. fol. mihi 199* Pedraca *in sum. tit. excommunicationes Papales vers. contra Religiosos pag. 142.* Fr. Ludou. Lopez *in instructorio conscientia tit. de clauibus Ecclesiæ c. 20. de excommunicationibus nulli reseruatis pag. 941.* Viuald. *in candelabro aureo tract. de excommunicat. n. 152. vers. 6.* Læl. Zechi. *de republ. ecclesi. tit. de clericis vers. 3. n. 88. pag. mihi 466 & tit. de relig. ingred. c. 4. vers. hi verò à multis cauere debent pag. 605.* Crispet. *in sum. eccles. discipl. verb. monachus interdicitur, pag. 127.* Fr. Emman. Roder. *qq. regul. tom. 3. q. 67. art. 3.*

Alij item qui secundam conficiunt classem, & expressè tenent licere Presbyteris leges publicè docere, sunt qui sequuntur

Ioan. Andr. *ad reg. cum quid vna via, de regul. iuris in 6* post longam disputationem, & responsionem ad omnia argumenta, conclit circa fin. *Doctrina legum non est prohibita, & quod sic de iure communi etiam sine priuilegio possit Presbyter doctorari, & docere; nec esse simile quod dicitur de patrocinando in iure ciuili, quia illud specialiter & expressè inuenitur prohibitum, docere verò ius ciuile minimè.* 8

Gaspar Calderin. *cons. 2. de magistr* inter consilia Ioannis Calderini, vbi consuluit Abbatem Regularem posse doctorari in iure ciuili, & leges docere, si eis studuit ante monachatum; & ait non obstare opinionem eorum, qui dicunt Religiosos non posse etiam priuatim incumbere studio iuris ciuilis, quia illud procedit in eo qui de nouo incipit studere, non in eo qui studuit ante Monachatum, & post Monachatum, & dignitatem Abbatialem, & vult licentiari, & doctorari in iure ciuili. 9

Angel de Clauasio *in sum. verbo excommunicatio 5. casu 7. n. 4.*

Abbas Panorm. *in d. c. super specula, ex n. 16.* & tandem post longam disputationem ita concludit. *Concludo quod c. non magnopere, & istud solùm loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo, & isti sunt, qui incurrant pœnas prædictas; legentes autem, id est, docentes non puto incurrere has pœnas, nec etiam illos, qui non student, vt addiscant, quia verba illis non conueniunt, & à verbis constitutionis pœnalis non est recedendum*, &c. Et licèt illum loqui de legentibus in Camera aliqui existimauerint, nihilominus ferè omnes, qui eum allegant, inter quos expressè Syluest. *d. verb. excommunicatio 9. n. 26.* illum intelligunt loqui de legentibus publicè. 10

Boët. Eponfrisius *lib. 5. questionum heroicarum iuris Canonici in comment. ad tit. ne clerici vel mon. ad lectionem d. cap. non magnopere numer 27.* hoc idem resoluit & intelligit his verbis. *Ait Pontifex, ad legendas leges, & paulo post. Legesvè mundanas legendas. Legendas, id est, audiendas. Auditores enim quoque legunt, & relegunt audita. Sic præter interpretes alios hæc Alexandri III. verba boni Pontifices interpretantur, Honorius III. videlicet, & Bonifacius VIII. vbi pro legere (quod hic ponitur obscurius) ipsi ponunt audire. Seruiunt hæc ad varias quæstiunculas de monacho, vel alio clerico studere ciuilibus legibus prohibito dissoluendas. vt exempli gratia, qui non audiat quidem profitentes Doctores, ac per sese studeat; ac leges ciuiles legat, relegatque, tametsi pro studio suo principali sit ne videlicet ob tale studium censendus anathemate per huius cap. decisionem percussus: quia cùm constitutiones* 11

pœnales restrictam recipiant interpretationem, nec ab ipsis earundem verbis, & quidem syllabis recedendum sit, itaut proprium casum non excedant, quantumlibet fortè ratio videretur eadem, proprium est, vt hac excommunicatio talem non tangat: quemadmodum nec illos tangit Monachos, vel clericos, qui leges ciuiles vel priuatim, vel etiam publicè docere aggrederentur, &c. Et licet paulo infrà videatur insinuare peccare tales legentes, & egere in dubio absolutione ad cautelam, quia in dubio id sequi debemus, quod animarum saluti magis expedit, nihilominus cum non adsit legis alicuius præceptum, cuius transgressio inducat peccatum, securè tenendum nullum in hoc casu reperiri; quia peccatum nihil aliud est quam legis transgressio iuxta definitionem peccati, de qua per *glo. fin. in c. ille Rex, de pœnit. dist.* 3 S.Thom. & alij 1.2 *q.71. art.6.* & ideo peccatum non cognoscitur nisi per legem, iuxta illud D.Pauli. *Peccatum non cognoui nisi per legem* facit *cap. qui peccat.* 13.*q.*4. & quæ notant omnes *in cap. nam concupiscentiam, de constitut.*

12 Nauarrus vir pius & doctus *in man.c.27.n.*116. vbi quòd nemo ex contentis *in d.c. super specula* incurrit pœnam illius textus, eo quod doceat ius ciuile, etiam extra domum suam, iuxta Innocent. & Panorm. quicquid dicat Siluest. *in cap. non dicatis num.2. vers tertio dico*, vbi insurgens contra Rebuffum. tenet iure verius esse contrarium eius quod Rebuffus ait, nempe quia sola auditio publica, & studium audientium publicè vetatur monachis, sed non auditio priuata, nec prælectio, seu, vt ita dicam, doctio publica, vt efficaciter probat Panorm. *in d. cap super specula* per contextum illius adiuncto contextu cap. *non magnopere*, quod solide confirmatur per prædictam determinationem Calderini *cons.1. de magist.* &c. Et *cons.2. ne clerici vel mon.* ait quòd Presbyter etiam sine alicuius licentia & incursione pœnæ potest doctorari in iure ciuili, & *cons.5. num.2. eod. tit.* dicit quòd non vetatur prælectio legum ciuilium etiam constitutis in dignitate, sed tantum auditio, & quòd legens non debet timere incursionem irregularitatis, eo quod prælegat materias criminales, quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, nec propter commentarios super illis compositos, & *num.3.* asserit quòd non est necessaria ad hoc dispensatio, & quòd potius consuleret ei, qui dispensationem petiuit, vt citius eam eiiceret à domo, & non haberet in arca, quia ad nihilum prodesset, & veniens in manus alicuius parum eruditi, posset nocumentum afferre.

13 Salzedo *in addit. ad Bernard. in pract. c.59. in vers. illud tenet*, tradit quòd is, qui ante clericatum iuri ciuili operam dedit, post clericatum ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri, & similiter reprehendit Rebuffum, qui de contrario curiæ stylo testatur: & rursus *in vers. fin.* ait quòd *in d. cap. super specula*, tantùm legum auditio clerico prohibetur, non tamen ipsarum prælectio, vt egregie post Innoc. scribit Nauar. quem ibi refert & sequitur.

14 Iacobus de Graffiis *in aureis decisionibus casuum conscientiæ lib.4.c.21.n.3.* de eodem agens sic concludit: *Non tamen incurrunt si docent leges, vel Physicam etiam extra domum suam*, &c.

15 Card. Toletus (de cuius eruditione non solum Vrbs, sed totus Orbis testimonium reddit, teste Philiarcho *de offic. Sacerdot. tom.1. lib.3. cap.30*) *in sum lib.1. cap.37. num.4.* tenet non comprehendere docentes dictas scientias.

16 Stephanus de Auila *de censur. p.7. disp.5. sect.3. dub. 10 vers si opponas*, vbi referens & sequens Panormitanum ait quòd quamuis non liceat Presbyteris audire leges, licet tamen eas docere.

17 Vega *in sum. Hispana tom.1. cap.85. verbo descomunion caso 179.* ibi, *lo quartos vltimo que se ha de notar es que ninguno destos incurre por enseñarla aunque sea fuera de su casa, segun Inocencio y Panormitano à un que Siluestro diga lo contrario.*

18 Franciscus Suarez vir vsque ad miraculum doctus, *tom.5. de censur. disp 23. sect.3. ex n.17.* cum in hoc Panorm. & Nauar. tenet quòd docentes non comprehenduntur, & quòd verbum legendi, de quo suprà, intelligendum est vt non sit idem quod docere, sed quod studere huiusmodi doctrinis, & *n.18.* tradit quod ita declaratum est a sequentibus Pontificibus, & quod decisio *d. cap. super specula*, & *d. cap. non magnopere* est pœnalis & odiosa, nec valet in ea argumentum ob similitudinem rationis, & quod est maxima disparitas in exitu ad docendum has disciplinas, quia rarissimus est, & vix moraliter contingit, & ideo de illo non oportuit legem condere.

19 Denique suffragatur Bulla Eugeniana Salmantinæ Vniuersitati concessa, quam refert Nicol. Garc. *de benef. cap 2. num. 18.* quatenus loquitur de studentibus & legentibus, vt videre est; ibi, *In quacunque facultate licita & honesta per octo menses cõtinuos, vel interpellatim legendo, aut aliàs huiusmodi litterarum studio insistendo fructus, redditus, & prouentus omnium & singulorum suorum beneficiorum ecclesiasticorum, quæ ad præsens obtinent, & in posterum obtinebunt, etiamsi Canonicatus, & Prębenda, Dignitates, Personatus, perpetua administrationes etiam maiores post Pontificales cum cura, & sine cura*, &c. *cum ea integritate (quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis) liberè percipere valeant*, &c. Dum ergo legentibus in dicta Vniuersitate concedit priuilegium percipiendi fructus suorum beneficiorum in absentia, videtur præsupponere tales Beneficiarios & Præbendatos posse in ea legere, aliàs dictum priuilegium ad nihil deseruiret. Facit etiam pro hac parte tex. in simili *c.a. de priuileg. lib. 6.* vbi Bonifacius VIII. constituit vt in Romana Curia haberetur studium iuris canonici, & ciuilis, & quod ibi studentes in altero eorum lucrarentur fructus quorumcunque beneficiorũ.

20 Tantò magis, quia nullibi in iure reperitur prohibitum Presbyteris publicè ius ciuile legere, vt ex responsionibus infrà adducendis ad iura suprà pro contraria parte negatiua adducta patebit, & sic intrat vulgaris regula & notum iuris axioma quòd permissum censetur quod non inuenitur prohibitum, *l. necnon, vers. quæ clausula, ff. ex quibus caus. maior. l. mutu. §. cũ quæritur, ff. de procurat. l.1. §. fin. ff. de testib.* cum citatis per me *Axiom.178 n.1. & Axiom.193. num.7.* Quia quod non est Sanctorum Patrum decreto sancitum, & nõ est superstitiosis adinuentionibus præsumendum, *cap. consuluisti. 2. q.5.* Surd. *cons.173. num.72. & cons. 222. num.5.* Ego *d. Axiom.178. num.2* Et quod Canones non definierunt, nec à nobis definiendum est. *cap. quod si dormierit.* 31.*q.*1 Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, *l. dissentientis. C de repud. l. illam C. de collat. auth. de non eligendis secundo nubentib. §. optimũ itaque, collat.* 1. & sic intelligitur id quod vulgo dici solet, *Erubescimus cùm sine lege loquimur. Auth. de triente & semisse § cõsideremus collat.3* cum pluribus per me citatis *Axiom.83. num.* 1 Et valet argumentum, non est ita, quia iure cautum non reperitur, *cap illis, ne Sede vac. cap. Romana, de suppl. negl. Prælat. lib 6.* text. optimus, vbi notat glos. *in Extrauag. antiquæ, de voto, Ioannis XXII.* Et ideo temerè & superbè præsumit, qui sine lege præsumit, glos. *verb. præsumptione, in Auth. de nuptiis. § sic itaque.* & glos. *verb. præsumatur in cap. Iudei, de testib.* vbi latè Felin alia glos. *verb. non inuenitur, in fin. in cap. inter corporalia per text.* ibi, *in cap. nam concupiscentia, de constitut.* ibi *Nesciebam esse peccatũ nisi lex diceret.* Ratio desumitur ex *l. statuas C.*
de

d. religiof.& fumpt.funer. ibi, *cum iure fub eorum, quæ minus probibita funt vnicuique facultas non denegetur*, &c. Et ex iuris præfumptione quod quilibet actus in dubio præfumitur permiffus, de qua latè Menoch. *de præfumpt. lib.6. præf.16. per tot.*

21 Qua quidem affirmatiua opinione retenta non obftat text. *in d.cap.non magnopere, fuprà* citatus *n.1.* quia refpondetur in eo Religiofis minimè prohiberi tanquam magiftris leges interpretari; docendo illas alios fecretè, aut publicè, fed folum vetari illis vti difcipulis legere, ftudendo, vel difcendo de nouo leges; vt patet ex eodem textu dum ait Religiofos, de quibus ibi, è monafteriis egreffos fuiffe ad legendas leges, & confectiones Phyficales ponderandas fub obtentu languentium fratrum confulendi corporibus, & ecclefiaftica negotia Fidelibus pertractandi, & deinde rationem prohibitionis huiufmodi præftat, dicens, *ne occafione fcientiæ fpirituales viri*, &c. Cui intelligendi modo non contradicit verbum, *legendas*, quia refpondent omnes ferè fecundæ claffis pro hac parte citati, in dicto *cap. non magnopere* ex mente & verbis ipfius, particulam lectionis accipi pro lectione difcipuli, vna magiftri, prout in multis aliis iuribus, *cap 1. de elect. cap. cùm ex eo, eod. tit. q.6. cap.fin. 36. dift. cap.fin. de ætate, & qualit. cap. poft tranflationem, de renunciat.* vt dicit in terminis Ioan. Andr. *ad reg. cùm quid vna via num.8. in mercurialib.* quem refert & fequitur Abb. *in d.cap. fuper fpecula n.16.* Et fic concludens dico quòd *d.cap.non magnopere*, minimè loquitur de legentibus, fed de addifcentibus, quia ponitur ibi, *legere* largo modo, omnis enim qui ftudet, vt proficiat, legit.

22 Et quatenus difficultatem haberet ea expofitio ad illum verbum, *legendas*, ceffaret vtique ex declarationibus deinde factis per Romanos Pontifices deinceps fuccedentes, & præcipuè per Honorium III *in d.cap. fuper fpecula, fin. eod. tit. ne clerici, vel monachi*, vbi verba referens *dicti cap. non magnopere*, locò verbi *legendas*, femel & iterum vfus fuit verbo *audiendas*, fimiliter per Bonifacium VIII. *in cap.1. eod. tit. lib.6.* vbi referens decifionem Honorij *in d.c.fin.* eodem verb. *audiendas* vfus eft, & eodem modo idem Pontifex *in cap. vt periculofa 2. eod. tit.* ibi, *Religiofos leges, vel Phyficam audientes*, &c. Ad quod refpexit *l. Hifp. 28. tit.7. p. 1.* quæ vt nullus dubitandi locus hac de re deinceps remaneret, quando difpofitionem *d.cap.non magnopere*, in vulgarem fermonem Hifpanicum vertit, non vtitur de la palabra *leer*, ni de la palabra *oyr*; fi no muchas veces de la palabra *aprender*. ibi, *Phyfica ni Leyes no tuuo por bien fanta Eglefia que aprehendieffe ningun home de Religion*; &c. & ibi, *los vnos que iuan a aprender phyfica, porque pudieffen mantener los F ayles en falud, y guarecerlos quando enfermaffen en fus monafterios, e los otros las leyes porque pudieffen amparar las cofas de fus mifmos lugares*, &c. & ibi, *Que no aprendan ningun deftos faberes, e fi les demandaffen licencia para yr aprender*, &c. & ibi, *con atencion de aprenderlo*, &c. & ibi, *fuere a eftudiar*, &c. Et quicquid fit *d cap. non magnopere* agit de Religiofis, & nullum quidem verbum de clericis fecularibus, & fic in hac materia prohibitiua appellatione Religioforum non comprehenduntur clerici feculares. Ego *appellat. 33. num. 2.*

23 Nec obftat text. fecundo loco allegatus *fuprà n. 2. in d.cap. fuper fpecula fin. eod. tit. ne clerici vel monachi*, quia refpondetur per illum, fi rectè infpiciatur, non prohibere clericis fecularibus tanquam magiftris legere, & alios docere priuatim, aut publicè ius ciuile, fed folum prohiberi eis tanquam difcipulis illud audire, & addifcere; vtendo verbo *audire* quod propriè ad difcipulum refertur. Et vt bene aduertit Ioan. Andr. *ad d. reg. cùm quid vna via, n.14.* Concilium Turonen. *in d. cap. non magnopere*, cùm de Monacho loquitur vtitur verbo *lectionis*. & Decretalis *fuper fpecula*, quæ loquitur de clericis fecularibus, illud verbum non ponit, fed vtitur verbo *auditus*, vt ita tolleret quoad clericos omnem difficultatem, quæ oriebatur per verbum *legere* in alio textu appofitum quoad Religiofos: diuerfa enim funt inter fe legere, audire, & docere, quod tripliciter probat Ioan. Andr. *d. loco num.9.* Primò ex diuerfitate nominum arg. *l. fi idem, C. de codicil.* Secundò, quia diuerfis membris actus illi conueniunt, quod per fe patet, vt *1. ad Corinth. cap 12. & cap. fingula 89. dift.* Tertiò, quia iura ponunt hæc pro diuerfis, vt colligitur ex *proœm. Decretalium, & libri Sexti, & ex cap.1. de locato, & d.cap. fuper fpecula, de priuileg.* ibi, *difcere, vel docere, l. fecunda culpa, C. de malefic. l. omnis, C. de hæret.* cùm fimilibus. Cui intellectui non obeft verbum *ftudent*, de quo *in d.cap. fuper fpecula fin.* quia licèt Hoft. ibi ex eo colligat in eo textu, quantum ad verba, damnari non folum ftudium, fed & lectionem, & auditum, quia verbum *ftudere*, commune videtur magiftris, & difcipulis; nihilominus decipitur Hoft. quia verbum *ftudere*, & *ftudiofus*, magis propriè in iure applicatur difcipulo in quantum diftinguitur à Magiftro, cui potius conuenit nomen Doctoris, & docentis, vt probat Ioan. Andr. *vbi fuprà num. 13.* per text *in d. cap. fuper fpecula, de magiftr. cap. ex ftudijs, de præfumpt.* & dubitari non poteft quod *in d. cap. fin.* verbum *ftudere*, accipiatur pro difcipulis audientibus, quia ad eofdem retulit illud verbum, de quibus prius dixerat exiffe de clauftris ad audiendas leges, vt ponderauit idem Ioan. Andr. *vbi fuprà*, & poft eum Panorm. *in d cap. fuper fpecula*, vbi reprobat quoad hoc Hoftienf. & conformiter ad fupradicta ait poni pro ipfis ftudentibus, fcilicet addifcentibus: nam ftudium magis conuenit addifcentibus, quàm docentibus. ftudere enim eft valde cupere, fic litterarum ftudia dicta funt à cupiditate lectionum, vt notat Archid. *in cap. in noua. 16. quæft. 7.* Vnde quod priùs hic dixerat de audientibus; poftea fubiicit de ftudentibus, quafi audientes fint ftudentes; fic infinuat *l. 2. tit. 9. part. 1.* quæ cùm referat cafus, in quibus quis incidit in excommunicationem à iure Canonico impofitam, ita ait. *La onzena* (fcilicet *efcommunion*) *es fi algun monge o Canonico reglar o clerigo que fea de Miffa, o otro que aya dignidad, o perfonaje fue a Efcuelas para eftudiar en Phyfica o en Leyes*, &c.

Minus obftat text. tertio loco citatus *fuprà num 3. in d. c. fuper fpecula, de priuileg.* refpondetur illud non effe conftitutionem generalem, fed folum continere prohibitionem fpecialem circa ciuitatem Parifienfem & alias vicinas, in quibus Pontifex abfolutè prohibuit ne quifquam docere, audiréve ius ciuile præfumeret; cùm ergo fit conftitutio, & prohibitio localis, extra eius limites egredi non poteft; nec eft nouum inter Decretales aliquas effe fpeciales, vt indicat glof. *verb. iudicis*, & ibi Scribentes *in proœmio Decretal.* & nonnullas locales, vt *in cap. 1. & ibi* Abb. *num. 10. de locato*, notat D. Barbof. *l. 1. part. 7. num. 52. ff. foluto matr. & in cap. olim, de cleric. conjug.* vt notant omnes *ibi*. Ratio verò fpecialitatis *in d. cap. fuper fpecula*, ea fuit, vt pleniùs facræ Paginæ infifteretur, nam cùm de anno 1127. vt fcripferunt Balduin. *in proœm. Inftit. in prolegomen. de iure ciuili §. cùm verò, cum feqq.* & Poffeuin. *in fua bibliotheca facra tom.2. lib.13. de iurifprudentia cap.17.* & alij, qui de hiftoria iuris fcripferunt, in Italia iuris ciuilis libros iam penè obliti apparerent in lucem, qui propter Longobardorum bella in defuetudinem abierant, & quafi in totum deperdi cœperant, exinde publicari, & in fcholis legi cœperunt. Et fic Imperatores Lotharius & Fredericus primus & fecũdus, ac alij, abrogato Longobardorũ iure,

statuerunt, vt ius ciuile seruaretur, & publicè in scholis doceretur, & addisceretur; & ab eo tempore fuit in magno pretio habita Iurisprudentia, propter quam cùm intelligeret Pontifex in studio Parisiensi sacræ Theologiæ studium posse minus frequentari, concurrentibus omnibus ad ius ciuile addiscendum, vel docendum, ideo meritò Pontifex idem dictam prohibitioné fecit comprehendentem vniuersaliter tam Ecclesiasticas, quàm seculares personas, nam, vt aduertit *ibi* Abb. antè *num.1.* benè hoc potuit facre Papa fauore sacræ Scientiæ, habet enim occasionaliter iurisdictionem in laicos.

25 Et multo minus obstat text. quarto loco allegatus *in d.l.culpo C.de malefic.& in d.l.omnes C.de haret.* quia respondetur eos loqui in reprobatis & prohibitis scientiis qualis est magia, de qua *in d.l.culpa*, & hæreses, de quibus *in d.l.omnes.* Scientia verò legalis laudata ab omnibus, & approbata est, *l.1.ff.de iustit. & iure, l.1. ff.de var.& extraord cognit.*ibi, *Est quidem res sanctissima ciuilis scientia, d.cap. super specula, de priuileg. cap.1. & 2.de noui oper. nunciat.* cum pluribus aliis adductis à Rebuff. *in tract. nominat. q 5. ex n.14.*

26 Vltimò nihil obstant rationes decidendi, quas quinto loco suprà adduxi *num.5.* nam ad primam delumptam ex *d.cap. non magnopere* in illis verbis ibi, *Ne occasione scientia, spirituales viri mundanis rursus actionibus inuoluantur*, respondet Abb. *in d.cap. super specula num.16.* quod procedit in eo, qui de nouo vadit ad discendum, nam iste id facit vt rursus inuoluatur actionibus secularibus; sed ille, qui prius scientiam iam discitam docet, non inuoluitur de nouo, sed communicat aliis scientiam in se bonam & necessariam ad regimen Orbis terrarum. Ad auctoritatem D. Pauli & ad alia ibi adducta respondetur tam Clericos, quàm Monachos non debere se immiscere negotiis secularibus; sed respectu clericorum quædam talia non dici, quæ quoad Monachos secundum regulæ districtionem illis prohibentur, *cap alia.16. q 1. cap nunquam de manu, de consecrat.dist.5* ibi, *Ecce illi* (scilicet Presbyteri seculares) *fruuntur suis rebus, ministrant Ecclesiis, adeunt balnea, vnguenta non spernunt, & in omnium flore versantur. Ad quod & ante respondi, & nunc breuiter respondeo me in præsenti non de clericis disputare, sed monachum instituere*, &c Et ad rationem, quæ colligitur ex *d. c super specula*, ibi, *quia Theologia studium cupimus ampliari*, &c. respondetur cum Panormit. ibi, *num.16.* aliud esse in audiente, qui est in actu discendi, qui potest ad arbitrium suum eligere studium scientiæ quam maluerit, & aliud in docente, qui docere tenetur scientiam quam didicit, in quo non potest considerari Theologicæ facultatis detractio, eo maximè, quia vt dicit Suar. *tom.5. de censur.sect.23. disp.3.num.18. in fine*, exitus ad docendum has disciplinas rarissimus est & vix moraliter contingit, & ideo non oportuit de illo specialem legem condere, quia ad ea, quæ frequentius accidunt, potius iura adaptantur, *l.nam ad ea.ff. de legib.* Denique ad indecentiam consideratam respondet glos *verb.si peritos, in d.l.repetita C. de Episcop. & cleric.* ibi, *vt clerici prohibita non faciant, permissa autem à lege faciunt, vt suprà eodem, l.placet, & ideo scire leges debent; vt infrà de legibus, & constit.l. leges.* Et ad verba relata *d.l. consulta diualia*, ibi, *forensium disceptationum*, respondemus esse intelligenda de ministerio iudicandi inter laicos, & super rebus temporalibus iuxta propriam verbi significationem, de qua *in cap. forus, de verb. signif.* & de ministerio aduocandi, quia Aduocati disceptant in foro *l.quisquis*, cum aliis. *C. de postul.l.1. l. aduocati C. de aduoc. diuers. iudicior.* & ad hæc duo disceptationum genera referunt sacri Canones indecentiam prædictam, *cap. sed neque procurationes.* ibi, *procurationes villarum, aut iurisdictiones seculares sub aliquibus Principibus secularibus viris, vt neque iustitiarius eorum fiat, cap. clericis.* ibi, *Neque Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut præpositi secularis, cap.1.*ibi, *in placitis secularibus postulare, ne clerici, vel mon.cap.1.*ibi, *coram seculari iudice Aduocati in negotiis secularibus fieri non præsumant, cap. Sacerdotes, de postulando.*

DVBIVM II.

An & quando docentes, vel studentes Theologia, Iuri Canonico, vel ciuili, fructus suorum beneficiorum in absentia percipere valeant?

Litterarum studia, tam in addiscentibus, quàm in docentibus ad vtilitatem publicam, & Catholicæ Fidei defensionem & incrementum, tamæque doctrinæ conseruationem institutta fuisse, non est qui ignoret; & vt frustrarentur commoda quamplurima ex talibus studiis prouenientia Iulianus ille Imperator apostata edictum publicum promulgari fecit, quo prohibuit Christianis, quos Galilæos vocabat, ne scholas frequentarent, in quibus scientiæ docentur; futurum sperans vt absque liberali eruditione Religionem tueri suam non possent, vt post Amianum Marcellin. *lib.22. & 25.* & Theodoret. *ecclesiastica historia lib.3.* refert Francisc. Duaren. *de sacris Ecclesia minister. lib.4. cap 2 prope med.* & addit Theodor. tyrannum illum impatienter lamentari solitum fuisse his verbis crudelitatis, & auaritiæ plenis, *propriis pennis configimur, ex nostris enim libris arma capiunt, quibus in bello aduersus nos vtantur.* Erat enim, vt de eo refert Ioannes Baptista Egnatius, *puer ingenio sublimi, callido, & litterarum ardentissimo*; postea, vt idem Ioan. Baptista testatur *lib.2. pag.371.* Christianos improbo quodam odio adeò insectatus, vt studia hæcce interdixerit; S. Gregor. orat 1. *in Iulianum*, vbi hoc eius factum appellat scelus, & tyrannidem, optime Franc.de Monçon *en el espejo del Principe Christiano lib.1. cap.16. fol.86.* ibi, *De la qual* (Iglesia Romana) *como se aparto el apostata Emperador Iuliano luego entendio tambien en hacer destruir Vniuersidades y Colegios porque no huuiesse sabios*, &c. 27

Pontifices verò tanquam veri Catholicæ Ecclesiæ parentes, & Imperatores, ac Principes Christiani illius defensores, & protectores, paterna solicitudine procurarunt ad scientiarum studia plurimis priuilegiis, & præeminentiis iuuentutem allicere, & scholas fundare, & erigere: & colligitur ex ratione tex. *in cap. 2. d. priuileg.in 6.* vbi Innocentius in erectione studij generalis Romanæ Curiæ hoc ipsum insinuat, dicens, *Nos ad communem tam ipsorum, quàm aliorum omnium commodum, & profectum paterna solicitudine intendentes*, &c. Quæ quidem studia si defecerunt, id sine dubio vergeretur in grande vniuersalis Ecclesiæ, (quæ ad sui regimen viris litteratis permaximè noscitur indigere) dispendium & iacturam, vt legitur *in c. cum ex eo 34. de elect.lib.6.* 28

Hinc fit quòd licet summi Pontifices statutis pœnis vsque ad beneficiorum priuationem ad residentiam omnes induxerint, vt videre est in titulis *de clericis non residentibus in Decretalibus, & in Sexto*, nihilominus tamen iudicantes quàm vtile & fructuosum esset Ecclesiæ Dei addiscere & docere litterarum scientias, quibus regitur, & sustinetur, *d. cap. super specula, de priuileg. d. cap. cum ex eo.* Perett. *ad Extrauag. Ambitiosa, verb. ex quibus Ecclesia num.21. de rebus Eccles. non alien.* Redoan. *de spol. quæst.9. §. vlt. numer.20. cum seqq* Carol. de Grassis *in tract. de effect. clerical. in præl.à num.63.* cum aliis per me cita- 29

tis

tis de officio, & potest. Episcopi p.2. alleg. 46. n.1 sta-
30 tuerunt vt tam docentes in Theologiæ facultate dum in scholis docuerint, quàm studentes in ipsa, integre percipiant prouentus & fructus suarum Præbendarum, & beneficiorum. Ita Henricus III. in d.cap. super specula, fin. de magistr. ibi, Docentes verò in Theologica facultate dum in scholis docuerint, & studentes in ipsa, integre per annos quinque percipiant de licentia Sedis Apost. prouentus Præbendarum, & beneficiorum suorum, non obstante aliqua contraria consuetudine, vel statuto, cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes, cap. licet 32. de præbend. & dignit. Concil. Trid. sess. 5. de reformat. cap. 1. in fine, ibi, Docentes verò ipsam sacram Scripturam dum publicè in scholis docuerint, & scholares, qui in ipsis scholis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia à iure communi concessis, plenè gaudeant, & fruantur.

31 Ratio est, quia studiorum causa absentes, Reip. causa abesse existimantur, glos. in cap. de quibusdam. 37. dist. glos. in d. cap. cum ex eo, & indulto Principis abesse censentur, l. si cui 38. ff. ex quibus causis mai. ibi, Si cui in prouincia sua Princeps assidere ex speciali beneficio permiserit, puto enim Reip. causa abesse, &c. & constat in nostris terminis ex d. c. fin. de magistr. ibi, de licentia Sedis Apost. Proindeque pro præsentibus haberi debent, & præsentium commodis frui, l. quæsitum 38. ff. de legat. 3. & ibi copiosa additio marginalis, Iacob. Cuiac. ad responsa Scæuolæ in l. Seia 20. §. Pamphilia, ff. de fundo instr. ibi, inde verò non malè constituit in cap. 14. de cleric. non resid. in Ecclesia, & in cap. vlt. de magistr. pro absente non haberi eum, qui ad tempus studiorum causa alibi degit, &c. Luc. in tract. de priuil. scholar. priuil. 10 & 11. vbi ait studiosos quoad commoda pro præsentibus haberi, quoniam absentia studiorum causa dicatur iusta, iustissima, probabilis, honesta, rationabilis, priuilegiata, legitima, publicæ vtilitatis.

32 Quare in docentibus, & addiscentibus sacram Scripturam quod percipere possint in absentia prouentus & fructus suarum Præbendarum, & beneficiorum, resoluunt Horat. Luc. d. tract. de priuileg. scholar. priuil 99. & 100. Rebuff. in simili tract. priuil. 29. & 31. Petr. Leinaud. de priuileg. Doctor. p. 2 §. 22. Iacob. Benni. de priuileg. Iurisconsult. p. 1. priuil. 15. vbi num. 6. inquit quòd non minus seruire dicitur Ecclesiæ qui docet, vel studet, quàm cæteris Diuinis interessentes. Fuich. de visitat. lib. 2. cap. 9. num. 10. Nau. in man. cap. 25. num. 120. Felin. cons. 18. Fr. Emman. Rodr. in sum. tom. 1. cap. 33. num. 2. & tom. 2. cap. 56. num. 2. Didac. Perez ad l. 1. tit. 10. lib. 1. Ordin. & l. 8. tit. 2. glos. 2. col. 74. eodem lib. 1. Ordin. Anton. Gom. in explicat. Bullæ Cruciatæ cap. 7. ad 4. claus. num. 27. Carol. de Graffis de effectibus clericat. in prælud. à n. 106. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi cap. 19. in princ. num. 6. & cap 45 §. 2. Azori. institut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 4 quæst. 1. & cap. 5. quæst. 1. & 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 180. Alex. Moneta de distributi. quotid. p. 2. quæst. 10. à princip. Sanchez. var. resolut. quæst. 3. num. 9. cum seqq. Solorzan. de iure Indiarum tom. 1. lib 3. cap. 14. num. 26. Bonacin. de Horis Canon. disp. 2. quæst. 6. puncto 3. § 9. num. 3. Nicol. Garcia de benefic. p. 5. cap. 2. num. 54 cum seqq. Trullench in expositi. Decalogi lib. 1. cap. 8. dub. 12. §. 9. num. 2. Ego de officio, & potest. Episcopi p. 3 alleg. 56. num. 18. & de Canonic. & dignit. cap. 27. num. 46. & 47. Machado en su perfecto Confessor y Cura de Almas lib. 4.
33 p. 4. tract. 4. docum. 9. Et magis corroboratur extante Eugeniana constitutione cuius litteram præter alios recenter Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 58. & de ea meminerunt Didac. Perez d. l. 1. vers. vnde infero, & d. l. 8. vers. inter alia, Ioan. Ocon. in cap. 1. de cleric. non resid. lib. 6. num. 37. Solorzan. d. cap. 14. num. 24. Machado d. docum. 9 num. 5 quæ legentibus, vel studentibus, etiamsi ob hanc causam non resideant, indistinctè concedit omnes fructus, redditus, & prouentus, & cum ea integritate, qua illos perciperent, si in suis Ecclesiis personaliter residerent; quæ quidem Eugenij IV Bulla concessa Rectori Vniuersitatis, & singulis DD. Magistris, Licentiatis, Baccalaureis, Scholaribus ecclesiasticis tam Regularibus, quàm secularibus Vniuersitatis studij Salmantini præsentibus, & futuris, confirmata fuit per aliam Nicolai V. sub Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1407. quartodecimo Kalend. Aprilis, Pontificatus sui anno primo: Eamque Eugenij constitutionem ad quamlibet Vniuersitatem approbatam extendunt Solorzan. & Machado citatis locis, & benè explicat Cened. practic. & Canon. quæst 1. num. 31.

Primò amplia procedere non solùm in docentibus, 34
& addiscentibus sacram Scripturam, vel Theologiam scholasticam, aut expositiuam, sed etiam in legentibus, seu studentibus iuri Canonico, aut Ciuili, cap. tua fraternitatis, de cleric. non resid. d. cap. 2. de priuileg. in 6. glos. verb. litterarum in cap. cum ex eo, de elect. in 6. Iacob. Benn. de priuil. 15. num. 4. vbi reddit rationem, quia hodie ad benè Ecclesiam regendam non minus prodest ius Canonicum, quàm Theologia, Moneta d. cap. 10. num. 10. vbi num. 21. id declarat in audientibus ius Ciuile, qui si fuerint Sacerdotes, Archidiaconi, Decani, Præpositi, Cantores, vel personatum habentes, non poterunt in absentia fructus habere suorum beneficiorum, cum illis prohibitum sit leges & Physicam audire, in cap. fin. ne clerici vel mon. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 65. Quintanad. lib. 4. Ecclesiasticor. num. 51. & 52 Didac. Perez d. l. 1. vers. vnde infero, & d. l. 8. verb. Estudios generales, vers. inter alia, Vasq. in opuscul. tract. de benefic. cap. 4. §. 2. art. 2. dub. 2. num. 184. Couar. var. lib 3. cap. 13. num. 2. Lorich. in thesauro nouo vtriusque Theolog. lit. L. verb. Lector, vers. secundo lectores, Anton. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verb. Studium num. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. cap. 5. num. 54. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 163. Solorzan. d. cap. 14. num. 26. Trullench d. dub. 12. num. 4. Machado d. docum. 9. num. 5. Palao in opere morali tract. 7. disp. 3. §. 9. num. 3. Ego d. alleg. 56. num. 26. Et conducit dicta Bulla Eugeniana ibi, Indulgemus, &c. vt eorum singuli etiam perpetuis futuris temporibus ibi in quacumque facultate licita & honesta per octo menses continuos vel
interpolatim legendo, &c. per quam ita nuncupatim 35
resoluunt Perez d. l. 1. vers. vnde infero, ibi, quod etiam cuicunque facultati operam dantibus in nostro insigni Studio Salmanticensi per Eugenij indultum competit, &c. Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 66. ibi, Et idem erit in dicta ciuitate Salmantina in qualibet facultate honesta ex dicta Eugeniana, &c. num. 104 ibi, In Vniuersitate tamen Salmantina ex priuilegio Eugeniano supra adducta poterit quis operam dare etiam Philosophiæ, & Logicæ, & alij cuicunque facultati licitæ, & honestæ, &c.

Secundò amplia, seu potiùs declara procedere in do- 36
centibus, & studentibus in Studio generali, seu celebri Vniuersitate, cap. tua, de cleric. non resid. d. cap. 2. de priuil. in 6. ibi. Vbi generale regitur studium, Didac. Perez in d. l. 1. vers. est etiam aliquando, Lxl. Zechi. de Republ. eccles. tit. de cleric. num. 7. vers. 28. Horat. Luc. ad fin. tract. de priuileg. scholar. tit. de his qui gaudent priuilegiis scholar. n. 23. Nicol. Garcia d. c. 2. n. 55. Flores de Mena var. q. 34. n. 19. Trullench d. dub. 12. §. 9. num. 3. in princ. Castro Palao d. §. 9 n. 1. Machado d.
docum. 9. n. 3. Ego d. alleg. 56. num. 21. Studium autem 37
generale

Rhetor. *in orat. pro instaurandis scholis Augustodunensibus, litere omnium fundamenta sunt virtutum, vtpote continentiæ, modestiæ, vigilantiæ, patientiæ magistræ; quæ vniuersa cùm in consuetudinem tenera ætate venerunt, omnia deinceps officia vitæ, ad ipsa quæ diuersissima videntur, militiæ, atque castrorum munia conualescunt.*

Et rectè Cassiodor. 10. *var. epist.* 3. ait quòd *desiderabilis eruditio litterarum naturam laudabilem eximiè reddit ornatam; ibi prudens inuenit, vnde sapientior fiat; ibi bellator reperit vnde animi virtute roboretur, inde Princeps accipit quemadmodum populos sub æqualitate componat, nec aliqua in Mundo potest esse Fortuna, quam litterarum non augeat gloriosa notitia.* Et idem Tertullian. *de idololatria cap.* 10. *non minus rectè dixit litteraturam instrumentum esse ad omnem vitam.*

Quæ vt faciliùs assequi possint, necesse est vt præmiis, & priuilegiis ad scientias & studia iuuenes incitentur, scimus enim bonas artes honore nutriri, atque hoc specimen esse florentis Reipubl. vt disciplinarum professoribus præmia opulenta pendantur, Symmach. *lib. 1. epist.* 75. *& epist.* 37. Cassiodor. *lib.* 9. *var. epist.* 21. præmium artes nutrire scripsit, & *lib. 7. epist.* 5. manus larga artium nutrit ingenia, quando qui de victu non cogitat, perficere iussu festinat, *& epist.* 15. *in princip.* Claud. *de laudibus Stilichonis panegyr.* 2. In eodem sensu Cassiodor. *lib.* 2. *epist.* 16. Nutriunt enim præmiorum exempla virtutes: nec quisquam est qui non ad morum summa nitatur ascendere, quando irremuneratum non relinquitur, quod scientia teste laudatur.

Vt enim, inquit Iustin. Episcop *in Cantica Cantic. fruges non tam soli ingenio, quam Cæli beneficio & temperie lætius proueniunt, ita quoque artes bonæ, eximiaque ingenia, Principum, ac Magistratuum benignitate excitantur.*

Nullius Abbatiæ sanctæ Anastasiæ.

Abbas benedictus & perpetuus, ac titulatus in Abbatia Ordinis S. Benedicti, Prælatitio habitu incedere, & Regentiam Consilij supremi Italiæ obtinere potest.

Votvm LXXXIX.

1 *Facti series.*
2 *Dubiorum propositio.*
3 *Abbatia Consistorialis quæ dicatur.*
4 *Beneficij Ecclesiastici de essentia est perpetuitas.*
5 *Congregationes reformatæ S. Benedicti quinque sunt.*
6 *Congregatio Italica S. Benedicti dicebatur olim S. Iustinæ: nunc appellatur Cassinensis.*
7 *Abbatiæ Congregationum reformatarum S. Benedicti sunt temporales.*
8 *Prioratus S. Augustini, & S. Dominici sunt potius nuda officia quàm ecclesiastica beneficia.*
9 *Abbatiæ perpetuæ in reformatione an reperiantur?*
10 *Abbatia claustralis quæ sit, remissiuè.*
11 *Beneficium quod confertur, dicitur etiam committi.*
12 *Abbates benedicti & perpetui possunt idem quod Episcopi Religiosi circa bona temporalia; fructus, ac redditus Abbatiarum.*
13 *Religiosi in Episcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium sunt promoti æquiparantur.*
14 *Abbates, quibus à summo Pont. collatio facta est, habent ius administrandi, & dispensandi fructus suorum beneficiorum.*
15 *Religiosi obseruantes, qui sub Prælatorum obedientia existunt, ius non habent dispensandi fructus beneficiorum, quibus præsunt.*
16 *Abbatis benedictio in iure aliquando vocatur ordinatio, aliquando consecratio.*
17 *Abbatis benedictio siue consecratio auctoritate Apost. collata tres operatur principaliores effectus.*
18 *Abbatis benedictio non est iterabilis.*
19 *Benedictio Abbatis est ornamentum & quasi admiratio, & consecratio personæ perpetua, & indelebilis.*
20 *Benedictionis Abbatis auctoritate Apost. collata effectus est collatio Ordinum minorum.*
21 *Benedictionis Abbatis alter effectus versatur circa vsum omnium ornamentoram, & insignium Pontificalium.*
22 *Papa potest simplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus conferendi.*
23 *Benedictio Abbatis est quoddam ornamentum spirituale consecratione Episcopi inferius.*
24 *Episcopi consecratio non imprimit characterem.*
25 *Vnctio in Episcopo non est de essentia consecrationis, sed est quædam cæremonia accidentaria.*
26 *Consecrationis Episcopi essentiale consistit in impositione manuum, verborum forma non exclusa.*
27 *Abbatia in multis æquiparatur Episcopatui.*
28 *Abbas temporalis non est benedicendus.*
29 *Pontificalia insignia ex vi priuilegiorum conceduntur Abbatibus temporalibus, perpetuis verò reipsa benedictione accepta.*
30 *Abbas auctoritate Apost. benedictus, insignijs & ornamentis Pontificalibus vtens præcedit omnibus Prælatis Ecclesiasticis non benedictis, nec consecratis.*
31 *Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, tenetur, sicut Episcopus ad faciendum processum informatiuum de genere, vita, & moribus, & ad professionem Fidei.*
32 *Mensam Abbatialem, & sigillum cum proprijs armis habet. Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia collata fuit.*
33 *Abbas contrahit Matrimonium spirituale cum Ecclesia.*
34 *Abbates ad Concilia generalia vocandi sunt sicut Episcopi.*
35 *Legato qui non sit à latere minimè subijciuntur Abbates benedicti, & titulati.*
36 *Abbas, qui cura & conuentu caret, non tenetur residere.*
37 *Monachi nigri S. Benedicti qui? remissiuè.*
38 *Religiosus professus in vna Religione, ex qua assumitur ad Prælaturam alterius auctoritate Papæ, non tenetur in secunda expressam professionem emittere.*
39 *Essentialia ad veram professionem emittendam quæ? remissiuè.*
40 *Habitus monachorum S. Benedicti reformatorum in quo differat à claustralibus non reformatis, ostenditur.*
41 *Habitus S. Benedicti essentiale in quo consistat, ostenditur.*
42 *Scapulare habere sufficit vt monachus S. Benedicti cum habitu dormire dicatur.*
43 *Scapulare portans retento colore habitus quamuis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum S. Benedicti.*

44 *Habitus*

44 *Habitus Abbatum S. Benedicti reformatorum, & claustralium qui?*
45 *Abbates reformati temporales in priuilegio Apost. gestare possunt habitum Pralatitium.*
46 *Verba in dubio iuris ita interpretanda sunt vt natura contractus & dispositionis non repugnent.*
47 *Abbas in fauorabilibus venit nomine Monachorum.*
48 *Monachi non obligantur sub peccato mort. nisi quoad tria substantialia vota, quantum est ex iure & virtute regula.*
49 *Abbas potest secum dispensare in illis casibus, in quibus potest cum subditis.*
50 *Clericis prohibetur cupiditatis negotia suscipere.*
51 *Monachorum nullus forensis negotij susceptor, vel executor existat.*
52 *Religiosi & clerici communem obtinent prohibitionem circa negotia saecularia exercenda.*
53 *Episcopis & Sacerdotalibus olim licebat inter seculares iudicare causas ciuiles.*
54 *Reges in Hispania olim causas tam ciuiles quàm criminales Episcopis iudicandas committebant.*
55 *Clerici possunt exercere iurisdictionem temporalem annexam Ecclesiastica iurisdictioni, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum.*
56 *Clericis & Regularibus personis prohibitum est munus iudicandi causas ciuiles non excepta natura actus, quia per se malus est, sed ex speciali iuris prohibitione.*
57 *Monachorum nomine in Decreti & Decretalium libris veniunt illi qui Religionem S. Benedicti professi sunt.*
58 *Canonicorum Regularium appellatione in Decreti & Decretalium libris veniunt professi regulam S. Augustini.*
59 *Religiosus poterit esse arbiter, & forensis negotij susceptor exposcente monasterij vtilitate, & praecedente Superioris licentia.*
60 Cap. eos, qui: 20. q. 3. *declaratur.*
61 *Monachorum appellatione in odiosis non comprehenduntur Abbates.*
62 Cap. Sacerdotibus 2. ne clerici, vel monachi. *declaratur.*
63 *Clericus laico deseruire non potest in domo vel extra pro suis negotiis peragendis.*
64 *Regum ministri speciali nota digni sunt.*
65 Cap. sed nec 4. ne clerici vel monachi, *declaratur.*
66 *Iustitiarius quid significet in iure Canonico.*
67 *Clerici an possint esse Consiliarij, seu ministri in Curiis Principum & Regum?*
68 *Ecclesiastica persona dicuntur tam Clerici quàm Regulares.*
69 *Curiales qui dicantur, ostenditur.*
70 *Curialium irregularitas laicis imposita durante officio.*
71 *Clerici post Ordines susceptos, licet Curialitatis officia exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt.*
72 *Irregularitas aliquando impedit solam susceptionem, non vsum.*
73 *Clerici sine metu alicuius irregularitatis occasione Curialitatis contracta possunt esse iudices Principum in causis ciuilibus.*
74 Cap. clericis, §. iubemus. ne clerici vel monach. *declaratur.*
75 *Sacerdos potest Principis vices agere in iurisdictione secalari exercenda.*
76 *Prapositi saecularis appellatione quis veniat?*
77 *Sententiam sanguinis nullus clericus dictare, aut proferre potest.*
78 *Clericus ex commissione Principis bene potest cognoscere de causis criminalibus, dummodo non deueniat ad condemnationem sanguinis.*
79 *Ecclesiastica persona si fuerit alicuius Principis secularis consiliarius, cum eo absque metu irregularitatis concurrere potest in lege edenda qua delinquentibus imponatur pœna sanguinis.*
80 *Clerici & Religiosi prohibentur grauissimis pœnis in bello militare.*
81 *Clerici & Religiosi quando possint ad bellum iustum persuaderi, & hortari?*
82 *Clericus potest esse de consilio rerum bellicarum.*

Reuerendissimus D. M Fr. Alphonsius Vasquez de Miranda Ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum fuit ad præsentationem Regis Catholici promotus ad Abbatiam sanctæ Anastasiæ Ordinis sancti Benedicti in Regno Siciliæ, ad cuius fauorem mediante dicta præsentatione expeditæ fuerunt Bullæ Apost. sub dat. Romæ 3. Id. Martij 1636. in quibus hæc reperiuntur verba. *Pradicto monasterio, quod Conuentu caret, &c. de persona tua Apost. auctoritate prouidemus, teque illi in Abbatem praficimus, & pastorem, curam ipsius monasterij, ac huiusmodi regimen & administrationem tibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo, &c.* Deinde facultas ei conceditur ad benedictionis munus recipiendum, vt videre est ibi. *Nos enim tibi vt à quocunque malueris Catholico Antistite gratiam & communionem sancta Sedis habente munus benedictionis recipere licitè valeas, ac eidem Antistiti vt illud tibi impendere possit per prasentes licentiam, & facultatem concedimus, &c.* 1
Postmodum cum Abbatia prædicta sit Ordinis S. Benedicti, illi ordinatur vt post captam possessionem habitum istiusmet Ordinis gestet, necnon cum statutis & ordinationibus illius se conformet; prout apparet ex sequentibus verbis. *Volumus autem vtque ea cùm primum possessionem, seu quasi regiminis, & administrationis pradictorum fueris pacificè assequutus, illum gestes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis geritur & habetur, & ipsius Ordinis S. Benedicti regularibus institutis te conformes, &c.* Denique additur, *Nullumque aliud monasterium dicti, seu alterius Ordinis, aut beneficium Regulare, vel saeculare in titulum vel commendam obtinere possis, &c* Et sic in prædictorum executionem idem Reuerendissimus D. Abbas possessionem dictæ Abbatiæ, nec non solemnem benedictionem cum cæremoniis in Pontificali Romano insertis sub *tit. de benedictione Abbatis* auctoritate Apost. obtinuit, & habitum d. Religionis sanctæ Mariæ de Mercede in habitum monachalem Ordinis sancti Benedicti commutauit, & in actu benedictionis Abbatialis à consecrante insignia, & habitum Prælatitium ab Abbatibus perpetuis, titulatis, & benedictis auctoritate Apost. illius Ordinis gestari solitum, recepit, & de præsenti portat.

Nunc verò de duobus fuit dubitatum. Primò an liceat dicto Reuerendissimo D. Abbati prælatitio habitu incedere? Secundò, an illi obstet aliquid vel ratione primæ professionis in Ordine S. Mariæ de Mercede, vel occasione Prælatitiæ dignitatis Regularis, quam modo obtinet, quin possit obtinere Regentiam Consilij supremi Italiæ, de qua fuerat dignissimè prouisus per Regem Catholicum, absque alia Apostol. dispensatione? 2

Ad primum dubium, & pro veriori illius resolutione est aduertendum quòd Abbatia de qua agitur, est & dicitur consistorialis, quia ad præsentationem Regis Catholici, & ad institutionem sanctæ Sedis Apost. spectat, Nicol. Garcia *de benefic. p. 5. cap. 5. num. 124.* Ascan. Tambur. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 5. quaest. 21 & disp. 7. quaest. 1.* Est etiam perpetua, proindeque beneficium, 3

beneficium, cum hæ qualitates ſint de eſſentia beneficij 4 Eccleſiaſtici, Rota *in Palentina Abbatia de Beneuiuere 14. Aprilis 1617. coram bona mem.* Coccino, quam refert Tamburin. *de iure Abbatum in fine tom. 3. decis. 15.* Doctores agentes de diuiſione beneficij in ſecularem & Regularem, præſertim Nicol. Garc. *de benef. p. 1. cap. 6. a num. 2.* Tamburin. *d. tom. 3. disput. 9. q. 2. num. 9.* Ego *de iure eccleſ. vniu. lib. 3. cap. 4. n. 84. & 85.*

5 Et ideo nulli Congregationi reformatæ & obſeruanti ſancti Benedicti ſubiicitur, quæ quinque numerantur, & ſub quinque etiam Generalibus, & cum diuerſis conſtitutionibus gubernantur, & reguntur, de quibus Franc. Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 9. lib. 2. c. 3.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disp. 24. quæst. 5. num. 49. 53. 54. 57. & 58.* Ego *de iure eccleſ. lib. 1. cap. 41. num. 38.* Et de Congregatione Hiſpann. ſeu Valli-6 ſoletana Ouiedo *de Repub. Regul. p. 1. tract. 10. cap. 1.* Nam licèt Abbatia, de qua agitur, ſita ſit in Regno Siciliæ, eſt tamen independens & prorſus exempta à Congregatione Italica quæ olim dicebatur ſanctæ Iuſtinæ de Padua, nunc verò appellatur Caſſinenſis, eo quòd vnita fuit Abbatiæ Montis Caſſini, vt conſtat ex Bulla Iulij II. apud Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disput. 24. quæst. 5. num. 54.* ibi, *Necnon Congregationem ipſam propter nomen & dignitatem monaſterij huiuſmodi (quod aliorum monaſteriorum dicti Ordinis caput eſt, vt præfertur) de cætero Caſſinenſem Congrega-7 tionem alias ſanctæ Iuſtinæ nuncupari debere*, &c. Omnes enim huius Ordinis Abbatiæ quæ vnitæ reperiuntur alicubi ex Congregationibus reformatis, temporales ſunt, & ad electionem generalium Capitulorum, ſeu ipſorum Monachorum vt plurimum ſpectant, Aſcan. Tamburin. *d. tom. 1. disp. 12. q. 1.* vbi à *num.* 17. refert omnes Abbatias Congregationis Caſſinenſis eſſe temporales, & ad electionem Capitulorum generalium ſpectare, ex Bulla Alexandri VI. confirmatoria alterius 8 Eugeni IV. quam quidem Alexandri VI. Bullam refert Tamburin. *in fine tom. 1. p. 484.* Et ſic tales Abbatiæ temporales potius nuda officia quàm Eccleſiaſtica beneficia, dici poſſunt; prout nec eſſe poſſunt Prioratus ſancti Dominici, & ſancti Auguſtini, ac ſimiles, ita docent Renat. Chopin. *lib. 1. monaſt. tit. 1. n. 4.* Emman. Roderic. *quæst. regul. tom. 1. q. 14. art. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. n. 52. cum ſeqq.* Antonin. Diana *moral. reſol. p. 4. tract. 4. reſol. 156.* Tamburin. *d. tom. 1. disp. 7. q. 1. num. 161.* Ego *de officio Epiſcopi p. 3. alleg. 57. n. 175.*

9 Sunt quoque Abbatiæ quædam beneficia Regularia perpetua, nulli Congregationi vnita, & de præſentatione Regis Catholici, quam tamen monachi vniti reformationem receperunt, & Congregationi tanquam eius membra ſunt, qui non ab Abbate, ſed per Vicarium aut Priorem eiuſdem reformationis gubernantur & reguntur, vt in Regno Siciliæ aliquæ Abbatiæ & monaſteria monachorum reperiuntur, quorum meminit Aſcan. Tambur. *d. tom. 1. disp. 24. q. 6. n. 2. & 3.*

10 Ex dictis primò infertur Abbatiam, de qua agimus, eſſe clauſtralem, & nulli dictarum Congregationum ſubiici: de qua materia videas Nauarr. *commento 2. de Regular. à num. 6.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 34. art. 7.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. cap. 41. dub. 11. à num. 90. & dub. 12. à num. 98.* Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 19.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 6. à n. 36. & lib. 7. cap. 32. n. 71.*

11 Secundò infertur ex verbis dictæ Bullæ collationis Abbatiæ de qua agitur, ibi, *Prædicto monaſterio de perſona tua Apoſt. auctoritate prouidemus, teque illi in Abbatem præficimus, & Paſtorem curam ipſius*, &c. plenariè committendo, conſtare dictam Abbatiam eſſe collatiuam, ac in titulum conferri ſolitam, & colligitur ex Rota *deciſ. 77. p. 2. diuerſ.* vbi concludit beneficium quod confertur his verbis, *de illo tibi prouidemus*, vel, *illi de te prouidemus*, &c. *teque illi*, &c. propriè dici in titulum conferri, non obſtante verbo, *committimus*, quia beneficium, quod confertur, dicitur etiam committi, *cap. cum in illis, de præbend. in 6. Clem. 1. de ſuppl. negl. Clem. ne in agro Dominico, de ſtatu monac.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 4. cap. 4. num. 2.* & conſtat ex forma creandi Abbates perpetuos apud Cæremoniale ſanctæ Romanæ Eccleſiæ *ſect. 10. c. 4. & 5.* quam tranſcribit Tamburin. *d. tom. 1. disp. 8. quæst. 3. pag. 84. col. 2. ad fin.* quæ quidem forma prouidendi amphora priuilegia & præeminentias concedit, ad not. per Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 7. art. 10.* Tambur. *d. tom. 1. disp. 16. q. 4. & disp. 10. q. 1. à num. 26.*

Tertiò infertur Abbatibus huiuſmodi plenam con- 12 cedi Abbatiarum & beneficiorum ſuorum adminiſtrationem, vt colligitur ex verbis dictæ Bullæ, *curam ipſius monaſterij, ac huiuſmodi regimen & adminiſtrationem in ſpiritualibus & temporalibus plenariè committendo*, &c. eo modo quo concedi ſolet Religioſis ad Epiſcopatum aſſumptis, nam & iſtis cum ſimilibus verbis conferuntur Epiſcopatus; & ſic nulli dubium eſſe poteſt Abbates de quibus agitur, circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum ſuarum poſſe idem quod poteſt Epiſcopus Religioſus; & beneficiatos Regulares circa prædicta poſſe omnia, quæ gerere valent beneficiarij ſeculares; vt docent Zabarel. *in Clem. 2. §. ad & tales, de vita & honeſt. cleric.* Nau. *commento 2. de Regul. à num. 1. vſque ad 12. & de redditib. q. 1. monito 8. & lib. 3. tit. de ſolut. conſ. 7. num. 7. & 12. & tit. de donat. conſ. 6. num. 4. & de ſtatu monach. conſ. 13. num. 4. & 8.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. cap. 41. dub. 11. à numer. 92.* Azori. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 7. quæſt. 2. & cap. 10. q. 6.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 34. art. 3. 6. & 7. & q. 58. art. 8.* Anaſtaſ. Germon Rodoan & alij, quos referunt & ſequuntur Iacob. de Graff. *in aur. deciſ. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 43.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 31. num. 4. & 76.* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 3. cap. 19. à num. 24.* Layman. *in Theologia morali lib. 4. tract. 1. cap. 3. num. 1.* Villalob. *in ſum. p. 2. tract. 35. diffic. 40. num. 12.* Ego *de officio & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg. 114. num. 22.* Rot. *deciſ. 172. n. 4. p. 1. diuerſ.*

Æquiparantur enim Religioſi in Epiſcopum electi, 13 & illi qui ad aliquod beneficium ſunt promoti, quaſi idem ius de vtriſque eſſe videatur; ſic colligitur ex adductis per Nau *conſ. 13. de Regular. num. 8.* & per Azori. *d. p. 1. lib. 12. cap. 10. q. 6. & p. 2. lib. 1. cap. 19. q. 2.* vbi de Abbatibus, qui inſignia Pontificia geſtant, Leſſi. *d. lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 29.* vbi quòd Religioſi beneficiarij, vti Abbates, Priores, Commendatores habentes beneficia Regularia vel ſecularia, habent ius adminiſtrandi, & diſpenſandi fructus ſuorum beneficiorum, & poſſunt eos expendere in proprios vſus neceſſarios, & decentes. & idem docet de Abbatibus, quibus à 14 ſummo Pont. collatio facta eſt, *eod. lib. 2. cap. 41. dub. 11. à num. 91.* præſertim *num. 94. & dub. 12. à n. 95.* Franc. Suarez *d. tom. 4. tract. 8. lib. 3. cap. 19. à num. 24.* Laym. *d. lib. 4. tract. 1. cap. 3. num. 11. & tract. 5. cap. 1. num. 9.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 17. art. 1.* Secus autem dicendum de Religioſis obſeruantibus, qui ſub Prælatorum obedientia exiſtunt, vt per Nauar. *commento 2. de* 15 *Regular. à num. 1. & conſ. 13. de ſtatu monach.* Fr. Emman. *d. tom. 1. quæſt. 27. art. 2.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 18. num. 25.* Suar. *tom. 3. de Relig. tract. 7. cap. 15.* Ouiedo *p. 1. tract. 9. cap. 1. q. 1. & 3.* Anton. Perez *ad regul. S. Benedicti cap. 33. commento 2. à n. 15. & dub. 3. per tot.*

Quartò infertur gratiam conceſſam à Pontifice in 16 dicta Bulla dicto Reuerendiſſimo Abbati recipiendi

auctoritate Apost. benedictionem, importare nouam
aliam prælatitiis vestibus similiter vtendi; pro cuius
conclusionis clariori & faciliori explicatione sciendum
est benedictionem Abbatis auctoritate Apost. impar-
tiendam, seu impositam aliquando in iure nostro vo-
cari ordinationem, vt *in cap. Abbas, & in cap. Abba-
tem el 1. & in cap. Abbatem el 2. & in cap. quam sit
necessarium.* 18. *q.* 2. nonnunquam appellari consecra-
tionem, vt *in cap. alienationes* 37. 12. *q.* 2. ibi, *Abbas
qui secundùm Ecclesiæ suæ vsum consecrandus est*, &c.
Et licèt magis communiter & propriè scriptores illam
vocent benedictionem, nihilominus plures expresè il-
lam consecrationem dicunt, & ita loquuntur inter
alios Oldrad. *cons.* 14. *num.* 4. Felin. *in cap. inter mona-
steria in princ. de re iudic.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *de Sa-
cram. Ordin. cap.* 7. Auila *de censur. p.* 2. *cap.* 3. *disp.* 1.
Suar. *tom.* 3. *in* 3 *p. disp.* 13. *sect.* 2. Villalob. *p.* 1 *tract.* 4.
differ. 11. Ego *de offic. Episcopi p.* 2. *alleg.* 3. *num.* 4. In
Pontificali Romano sub diuersis titulis agitur de bene-
dictione Abbatum auctoritate Apost. & de benedi-
ctione Abbat. auctoritate Ordinarij, inter quas bene-
dictiones plures reperiuntur differentiæ, quarum vna &
principalis est quod Abbates auctoritate Apost. bene-
dicti ornamentis Pontificalibus vti possunt, non sic qui
benedicuntur auctoritate Ordinarij.
17 Benedictio, siue consecratio Abbatis auctoritate
Apost. collata tres operatur principaliores effectus. Pri-
mus est, & consistit in constituendo aliquem in Abba-
tem & Prælatum per modum status & perpetuitatis,
qui quidem etiam conuenit Abbatibus auctoritate or-
dinaria benedictis; ita colligitur ex Pontificali Roma-
no *in rub. de benedict. Abbat. auctorit. Apost.* cùm
Episcopus benedicens & manus imponens super bene-
dicendi caput, dicit, *Vt qui per nostræ manus impositio-
nem Abbas hodie constituitur sanctificatione dignus*,
&c. Et alibi in eodem Pontificali dicitur per hanc be-
nedictionem acquiri dignitatem, ibi, *Da huic famulo
tuo prosperum suæ dignitatis effectum*, &c. & deinde:
*Tribue huic famulo tuo adeptam bene gerere dignita-
tem*, &c. & alibi. *Vt huic famulo tuo, quem ad Pasto-
18 ralis officij culmen subire voluisti*, &c. Vnde fit certum
Abbatis benedictionem non esse iterabilem, nec etiam
tradi propter officium temporale; sic Nauarr. *cons.* 2. *de
statu monach. & cons.* 2. *de Sacram. non iter.* Fr. Emman.
d. tom. 1. *q.* 12. *art.* 3. *& q.* 16. *art.* 3. *cum duobus seqq.*
Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 2. Ouiedo
de Republ. Regul. p. 2. *tract.* 1. *cap. vnico q.* 1. *n.* 81. Tam-
burin. *d. tom.* 1. *disp.* 11. *q.* 3. *num.* 5. *vers. prætorea*, vbi
refert hac de re determinationem Eugenij IV. & sub-
19 dit Suar. *d. c.* 29. *n.* 2. quòd benedictio Abbatis est or-
namentum, & quasi ordinatio, & consecratio personæ
perpetua, & indelebilis, & eodem *tom.* 4. *de Relig.
tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 30. *n* 6. addit in ipsa benedictione
Abbatis dici per eam ordinari Abbatem, & constitui in
Ordine Prælatorum Ecclesiæ, & quodammodo partici-
pare dignitatem Episcopalem. Secundus effectus bene-
20 dictionis Abbatialis auctoritate Apostolica, qui com-
munis est etiam illis, qui auctoritate Ordinarij in Ab-
bates sunt promoti, est collatio Ordinum minorum, vt
constat ex *cap. quoniam* 69. *dist. & ex cap. cum contin-
gat, de ætate & qual.* nisi quòd si Episcopus tertiò re-
quisitus benedicere Abbatem sine causa renuerit, pos-
set ipse Abbas non expectata benedictione Ordines
minores conferre, ac omnia quæ sui sunt muneris præ-
stare, *cap.* 1. *de suppl. negl. Prel.* citati per me *de iure ec-
21 clesiastico lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 46. Tertius effectus dictæ
benedictionis, & solùm auctoritate Apost. benedictis
competere videtur, versatur circa vsum omnium orna-
mentorum, & insignium Pontificalium, Mitræ scilicet,
annuli, & cæterorum similium, *cap. vt Apostolica, de
priuileg. in* 6. & constat ex Pontificali, vbi cum il-
lis orationibus & benedictionibus, quibus hæc or-
namenta Episcopis conferuntur, dantur eadem etiam
Abbatibus auctoritate Apost. benedictis, vt aduertit
Tamburin. *d. tom* 1 *disp.* 11. *quæst.* 1. *num.* 4. *& disp.* 10.
quæst. 1. *&* 2. *& disp.* 11. 23. *&* 24. quamuis iam hodie
omnes ferè Regularium Abbates, vel priuilegio, seu
permissione summorum Pontificum, licet benedictio-
nis munus non acceperint, vti valent Baculo, & cæteris
Pontificalibus, ac insignia deferre, vt notaui *d. lib.* 1.
cap. 17. *n.* 47.
Et licèt, vt suprà diximus, Abbas etiam non benedi- 22
ctus Ordines minores conferre valeat, Episcopus tertiò
requisitus benedicere Abbatem renuerit, non ex eo se-
quitur benedictionem ex se & de iure non producere
illum secundum effectum, quia quod ante diximus, pro-
cedit ex speciali Pontificis concessione, nam secundùm
probabilem opinionem, vt tenent Victoria *de Sacra-
ment. Ordinis n.* 134. *&* 237. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *quæst.*
13. *art.* 1. *& in sum. c.* 13. *num.* 9. *tom.* 2. Suar. *d. tom.* 4.
de Relig. tract. 8. *lib.* 2 *cap.* 29. *num.* 3. potest Papa sim-
plici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdia-
conatus conferendi, & nihilominus non desinit ob id
hæc potestas ordinandi subdiaconùm esse proprium ef-
fectum consecrationis Episcopalis.
Quintò infertur errasse nonnullos existimantes Ab- 23
batum benedictionem, esse solam deprecationem, in
qua deprecatur vt Abbas suum officium ritè & rectè
obire valeat, id enim conuincitur manifestè tum ex
tex. *in cap. manus.* 1. *q.* 18. dum ait manus impositionem
aliud non esse nisi orationem super hominem, & se-
cundum glos. Turrec. & alios ibi loquitur ille tex. de im-
positione manus reconciliatoria, non vero ordinatoria:
tum etiam ex Pontificali Romano, quo attento, & eius
verbis perspectis per benedictionem, & manus imposi-
tionem constituitur Abbas in suo gradu, & dignitatem
accipit, ac consecrationem latò modo sumptam, quæ
habet certam connexitatem cum vera consecratione
Episcopi; quia licèt absque dubio illa Abbatis sit quod-
dam ornamentum spirituale consecratione Episcopi
inferius, in eo tamen conueniunt quod benedictio Ab-
batis characterem non imprimit, plures apud Tambur. 24
d. tom. 1. *disp.* 11. *q.* 4. prout illud nec imprimit Episcopi
consecratio, iuxta sententiam S. Thomæ *in addit. ad* 3.
p. q. 40. *art.* 3. Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 2. *in princ.* Valer.
Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *n.* 5. Bona-
cin. *de Sacram. disp.* 8. *q. vnica puncto* 1. *n.* 3. Villalob *in
sum. p.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 2.
Et quamuis in consecratione Episcopi vtatur vn- 25
ctione sancti Chrismatis, non verò in benedictione Ab-
batis, id non procedit quia vnctio sit in Episcopo de es-
sentia consecrationis, sed est quædam cæremonia acci-
dentalis, vt expresè docet Card. Bellar. *lib.* 1. *de Sacram.
Ordinis cap.* 12. ibi, *Vnctio non est quidem cæremonia
sacramentalis, sed accidentaria*; & colligitur ex *c.* 1. *de
sacra Vnct.* & ideo idem Card. Bellarm. *d. lib.* 1. *c.* 9. cum 26
Siluest. & aliis resoluit in impositione manuum, verbo-
rum forma non exclusa, consistere essentiale consecra-
tionis; & idem dicendum de benedictione Abbatis, vt
apparet ex Pontificali, & expressit tex. *in cap. quoniam*
69. *dist.* ibi, *Si dumtaxat eidem Abbati manus impositio
facta noscatur ab Episcopo, secundum morem præficien-
dorum Abbatum*, &c. Et ideo nil mirum si Abbatia in 27
multis æquiparetur Episcopatui, Oldrad. *cons.* 14. *vers. nõ
obstat, circa fin. n.* 10. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *lit.
A, concl.* 29. *n.* 1. Ego *de iure ecclesi. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 5. & per
illã participari quodãmodo dignitatẽ Episcopalem dicit
Suar. *citato loco.* Nã ex multis iuribus colligitur hæc æ-
quiparatio, vt videre est *in c. si quis deinceps* 16. *q.* 7. ibi,
Episcopatum, vel Abbatiã, & in c. cum illorum 32. *de
sentent. excom.* ibi, *aut in Episcopum, aut Abbatẽ*, &c. *&
in cap. præsenti, de offic. ordin. lib.* 6. ibi, *Episcopi, vel*
eorum

eorum superiores, & Abbates, & quiuis alij prælati, &c.
cum aliis adductis per Franc. Viui. decis. 414. Fr. Em-
man. d. tom. 1. q. 17. art. 3. Cened. ad Decretal. collect. 79.
num. 4. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 6. collect. 2414.
Malder. 2. 2. tract. 9. cap. 2. dub. 1. Tamburin. d. tom. 1.
disp. 1. q. 5. num. 4. & disput. 5. q. 20. num. 4. & disp. 13.
q. 1. num. 18. Ouiedo de Republ. Regular. p. 2 tract. 1.
cap. vnic. q. 2. à num. 74. Ego de iure Eccles. lib. 1. c. 17.
num. 3. 4. & 7. & in collect. ad cap. vt Abbates num. 6.
de ætate & qual. & ad cap. tuam in Domino; eodem
tit. num. 2.

28 Sextò refertur de iure nullum Abbatem temporalem
esse benedicendum; quia, vt supra dixi, hæc Abbatia
solùm Abbatibus, qui in titulum perpetuum Abbatias
obtinent, conferenda est, nam id insinuant diuersa pri-
uilegia, quibus conceduntur Abbatibus temporalibus
prærogatiuæ benedictionis, licet illius munus non ac-
ceperint, vt notauit Tambur. d. tom. 1. disp. 11. q. 1. n. 1.
& tale in specie concessit Eugenius IV. Monachis
Cassinensibus quod refert idem Tamburin. in fine d.
tom. 1. pag. 493. per hæc verba. Volentes insuper quòd
Prælati Congregationis præfatæ, licèt munus benedictio-
nis non acceperint, perinde tamen monasteria ipsius Con-
gregationis regere & administrare, ac omnes actus in
ipsis valeant exercere, ac si munus huiusmodi fuissent
consequuti, &c. quod quidem priuilegium operatur
hunc effectum in temporalibus Abbatibus, quem na-
tura ipsa & iure attento inducit benedictio ipsa aucto-
ritate Apost. collata, absque noua alia concessione, vt
constat ex Pontificali, & notauit Tamburin. d. tom. 1.
29 disput. 11. quæst. 1. num. 5. aduertens insignia Ponti-
ficalia ex vi priuilegiorum concedi temporalibus Abba-
tibus, perpetuos verò ea consequi re ipsa benedictione
accepta

30 Septimò infertur Abbatem auctoritate Apost. bene-
dictum, insigniis & ornamentis Pontificalibus vtentem
præcedere omnibus prælatis Ecclesiasticis non benedi-
ctis, nec consecratis tam in consiliis, quàm in quibus-
cunque aliis functionibus, & locis. Protonotariis de nu-
mero participantium, ac Nunciis sanctæ Sedis Apost.
exceptis. Ita Nau. cons. 1. 3. & 4. de maior. & obed. Azor.
instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 20 quæst. 18. Lotter. de re be-
nef. lib. 1. quæst. 17. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 28. n. 6.
& 40. Tamburin. d. tom. 1. disp. 25. q. 2. & 6. Ouiedo de
Rep. Regul. p. 2. tract. 1. cap vnic. q. 2. n. 79 Ego de iure
eccles. lib. 1. cap. 17. n. 58. & 72. & habetur in Cæremo-
niali Episcoporum iussu Clementis VIII. edito lib. 1.
cap. 13. & 23. ibi, Abbates benedicti, & post eos, si erunt,
aliqui Protonotarij supranumerarij, Generales Ordinũ
post Abbates, & Protonotarios supranumerarios, &c. &
ita fuisse in Concil. Trid. & in aliis obseruatum refert
Ascan. Tamb. d. tom. 1. disp. 25. q. 4. n. 9. cum seqq.

31 Octauò infertur, Abbatem, cui in titulum perpetuum
Abbatia confertur, & beneficiatus duplex dicitur, te-
neri & obligatum esse sicut Episcopum ad faciendum
processum informatiuum de genere, vita, & moribus, &
32 ad professionem Fidei emittendam, ex Tamburin. d.
tom. 1. disp. 8. q. 1. & q. 3. & ad Bullas Apost. expedien-
das; vt beneficij possessionem consequi valeat, idem
Tamburin. eod. tom. 1. disp. 9. q. 1. & ad habendam pro-
priam mensam; quæ dicitur Abbatialis, Ego de officio,
& potest. Episcopi, p. 3. alleg. 58. n. 16. Rota decis. 204.
p. 2. recent. Et posse habere sigillum authenticum cum
propriis armis, resoluit idem Tambur. d. tom. 1. disp. 20.
q. 1. num. 12. quod solùm in Abbatibus immediatè
Sanctæ Sedi Apost. subiectis agnoscunt Franc. Marc.
decis. 1078. num. 3. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 6. col-
33 lect. 2414. Contrahere Matrimonium spirituale cum
Ecclesia tenent Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 6. n. 18.
Tambur. d. tom. 1. disp. 10. q. 1. num. 7. Ego d. lib. 1.
34 cap. 17. num. 9. Ad Concilia generalia vocandi sunt
Abbates sicut Episcopi, in eisquè votum decisiuum ha-
bent, Iacobat. de Concil. lib. 2. pag. 85. Card. Bellarm.
tom. 1. lib. 1. de Concil. & Eccles. cap. 15. Malder. 2. 2.
q. 1. art. 10. tract. de Concil. di. p. . dub. 4. Tamburin. d.
tom. 1. disp. 24. q. 1. Cùm renuntiant, debent facere sicut
Episcopi in manibus Romani Pont. & cum assensu
Regis Catholici. Tamburin. d. tom. 1. disp. 13. q. 1. Cùm
deponuntur vel priuantur, à Papa prout Episcopi depo-
ni & priuari debent, Azor. p. 1. lib. 4. cap. 20. vers. secun-
dum est. Legato qui non sit à latere minimè subiiciun-
tur sicut Episcopi, Fr. Emman quæst. Regul. tom. 2. q. 59.
art. 5. & q. 63. art. 4. Tambur. d. tom. 1. disp. 15. q. 1.
n. 7. Ego de iure eccles. lib. 1. cap 5. num. 77. Vocantur 35
Pontifices, & vtuntur Pontificali Romano, & Cære-
moniali Episcoporum in functionibus, quæ illis tan-
quam Episcopis incumbunt, Tambur. d. tom. 1. disp. 1.
quæst. 6.

Cùm ergo Abbatia, de qua agitur, non habeat sub- 36
ditos Regulares, nec seculares, nec aliquam iurisdictio-
nem, aut curam conuentualem exerceat, quia conuen-
tu caret; eiusdemque generis est illarum, de quibus
mentio fit in Clem. vnic. de rebus Eccles. non alien. fit
consequens Abbatem non teneri residere, vt resoluit
Nicol. Garc. de benefic. p. 3. c. 2. à num. 1. & declarauit
Sacra Congreg. Concilij his verbis. Quando Abbatia
cura & conuentu caret, non est Abbas cogendus reside-
re. cuius meminere Nicol. Garc d. cap. 2. num. 179.
declar. 9. Amendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ
lib. 2. tit. 23. l. 1. § 2. sub tit. sed an Parochi debeant re-
sidere in suis Curatis n. 141. Ego in collect. ad Concil.
Trid. sess. 23. de reform. cap 1. n. 46. & de officio, & po-
test. Parochi cap. 8. num. 6.

Tenetur tamen iste Abbas translatus ex ordine Fra- 37
trum B. Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum,
in quo erat expresse professus, vt fuit Pontifici narra-
tum, gestare habitum Ordinis S. Benedicti, vt colligi-
tur ex verbis ipsiusmet Pontificis, ibi, Volumus vtque tu
cum primum possessionem, vel quasi regiminis & admini-
strationis prædictorum fueris pacificè assequutus, illum
gestes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis S Bene-
dicti geritur, & habetur, & ipsius Ordinis S. Benedicti
Regularis institutis te conformes, &c Intelligitur autem
Pontificia hæc constitutio de Monachis nigris ad diffe-
rentiam aliorum, qui alterius coloris habitum portantes,
regulam S. Benedicti etiam sequuntur, vide Clem. ne in
agro Dominico, de statu monach. Siluest. in sum. verb. Re-
ligio 1. n. 7. Bonacin tom. 3. disp. 3. q. 8. puncto 14. Anton.
Perez ad reg. S. Benedicti, c. 55. commento 1. num. 9. Suar.
tom 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 1. & tract. 9. lib. 2. c. 3.
num. 11. & 12. Tamburin. d. tom. 1. disp. 10. q. 1. num. 9. Ex
qua habitus S. Benedicti gestatione & benedictione se-
quitur etiam, Abbatiam huiusmodi esse collatiuam, &
fuisse Reuerendissimo D. Alphonso Vasquez in titulum
collatam: aliter enim statuerat Pontifex si Abbatiam in
commendam prouideret, ex notatis per Nicol. Garc. de
benef p. 4. cap. 4. num. 17. & 28. Tamburin. d. tom. 1.
disp. 4. quæst. 9. Ego de officio, & potest. Episcopi p. 3.
q. 59. n. 16.

Circa quam decisionem Pontificiam de tribus dubi-
tari conuenit.

Primum dubium est an dictus Reuerendissimus D. 38
Abbas ex ordine B Mariæ de Mercede ad ordinem Mo-
nachorum S. Benedicti translatus, teneatur in hoc or-
dine ad quem fuit assumptus, professionem emittere? Et
videtur resoluendum quod non, est enim in hac materia
certa Iuris conclusio quod Religiosus professus in vna
Religione, ex qua assumitur ad Prælaturam alterius au-
ctoritate Papæ, non tenetur in secunda expressam pro-
fessionem emittere, quia iam in prima essentialia Reli-
gionis vota emisit. Ita Federic. de Senis cons. 5. Nauar.
cons. 60. n. 2. & cons. 64. n. 1. de Regul. Azor. p. 1. lib. 12.

*cap.*14.*q.*13. Lessi.*de Iustit.lib.*2.*c.*41.*dub.*13.*n.*101. Fr.Ludou.Miranda *in man.Prælat.tom.*1.*q.*31.*art.*22. & in quocunque alio transitu auctoritate Apost. facto de vna Religione ad aliam, agnoscunt Rebuff.*in praxi tit.de translat.Monach.num.*1. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.glos.*8. *à num.*87. Rot. *decis.*115.*n.*7. *p.*2. *recent.* Et in nostro casu procedit absque dubio hæc resolutio attenta dispositione Pontificalis Romani *in rub. de benedict. Abbatis*, dum statuit quòd quando benedicendus in Abbatem non est illius ordinis, sub quo est Abbatia, statim & immediatè emittit Monachi Abbatis professionem, sine vllo nouitiatu, aut maioris partis monasterij consensu, nec faciens eam in manibus Præ-
39 lati illius Ordinis, quæ omnia vti essentialia ad veram professionem emittendam necessariò requiruntur, & sine illis valere non potest, de quo Nau.*cons.*30.*&* 40. *de Regul.* Vasq.1.2.*disp.*165.*cap.*4. Sanch. *de matrim. lib.*7.*disp.*37.*num.*47. *& in præcepta Decalogi tom.*2. *lib.*5. *cap.*4. *num.*74. Vasquez 1. 2. *disp.*165. *cap.*4. Azor.*p.*1.*lib.*12.*cap.*14.*q.*13. Lessi.*d.lib.*2.*c.*41.*dub.*7. *num* 6. Fr Ludou Miranda *in man.Prælat.tom.*1.*q.*31. *art.*22.Suar.*de Relig. tom.*3.*lib.* 2.*c.*18.*num.* 2. *tract.*7. *& lib.*1.*c.*11. Anton.Perez *ad reg.*5.*Benedicti cap.*58. *commento* 1.*num.*28. *&* 29.*c.*13.*dub.*3.*num.*71. Tamburin.*de iure Abbatum tom.*3.*disp.*6.*q.*14. Ego *de iure ecclesi. vniuerso lib.*1.*cap.*32. *à num.*141. *& in collect. ad Concil.Trid.sess.*25.*de Regular.cap.*15. quo decreto attento requiritur, & est essentiale in nouitio, quòd ante professionem sit per integrum annum in nouitiatu, cuius dispositio limitatur per *c.* 21. *eiusdem sess.*25. *de Regul.* dum inibi deciditur quòd Commendatarij Abbatiarum, seu monasteriorum, quæ capita sunt Ordinum, teneantur intra sex menses Religionem illorum Ordinum solemniter profiteri, & ita possunt statim in initio primi mensis huiusmodi professionem facere, Cordub *in sum.q.*38 Henriq. *etiam in sum. lib.*13. *de excommun.c.*40.§ 2 *& in commento lit.*O. Fr Emman. *in sum. tom.*2.*cap.*6.*n.*10. Gonzal. *glos.*8.*n.*88. Sanch. *d. lib.*5.*cap.*4.*n.*15. non est enim idem sentiendum de his Prælatis ad Abbatialē dignitatem assumptis, & immediatè S. Sedis Apost. subiectis, quod de cæteris sub alterius Superioris obedientia degentibus, vt exempli gratia videre licet in decisione *cap.*2. *ne clerici vel monachi*, vbi excommunicationis sententia imponitur Religioso, qui dimisso habitu vagatur extra claustra, cuius dispositio comprehendit tantum Religiosos, qui sub obedientia Prælatorum degentes sine ea dimisso habitu vagantur, non tamen intelligenda de Religiosis iam ad dignitatem assumptis, vt aduertunt Paul.Fusc. *de Visit. lib.*2.*cap.*15.*post num* 11.Iacob.de Graff.*in sum.cap.*57. *num.*11. Cou.*in cap.*1.*de testam. num.*18. Fr. Emman. *quæst.Regul.tom.*2.*q.*58.Carol.Tapia *in auth.ingressi,C. sacros.Eccles.n.*61.Azor.*d.p.*1.*lib.*12.*c.*7.*q.*4. Sanch.*in præcepta Decalogi lib.*6.*c.*6.*n.*23.*& c.*8.*n.*85. Bonacin. *tom.*3.*disp.*2.*q.*8. *puncto* 6 *n.*27. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.*35.*diffic.*40. *n.*19. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib* 3.*c.*17.*n.*11. Tambur.*d.tom.*1.*disp.*20.*q.*3.*n.*4.Ego *de officio,& potest. Episcopi p.*1.*tit.*1.*c.*13. *n.*17. *& de iure eccles. vniu. lib.*1.*cap.*43.*n.*103.

40 Secundum dubium petit quem habitum Abbates huiusmodi ex aliquo ordine assumpti gestare debeant? Ad quod dubium resoluendum aduertendum est, Monachos nigros sancti Benedicti in duplici esse differentia; quidam sunt obseruantes & reformati sub quinque illis Congregationibus reformatis degentibus: alij dicuntur claustrales, quorum plures Abbatiæ reperiuntur in Catalonia, Aragonia, & Sicilia; qui inter se plurimum differunt, obseruantes enim sunt triennales, & beneficia possidere non dicuntur; claustrales verò perpetui sunt.& in titulum illis Abbatiæ conferuntur: habitus quoque licet in colore & materia idem sit in omnibus, cùm ex qualibet lanæ materia fieri possit, Anton. Perez *ad reg.S.Benedicti c.*55.*commento* 1.*n.*16. diuersificatur tamen in forma, quia obseruantes supra tunicam sotanam nigram (non dissimilem à tunica clericorum, vt aduertit Anton.Perez *d.c.*55.*commento* 1.*n.*5.*& commento* 2.*n.*7.*&* 9.) portant extra claustra scapulariū, & caputium cum mantello, & intra claustra, præcipuè in choro cuculla, & aliquando ad maiorem obseruantiam ea vtuntur cum foras exeunt, vt constat ex *Clem.* 1. §. *statuimus, de statu monach.* Claustrales verò intra claustra portant scapularium supra tunicam, colare, & birretum sine caputio, & in choro vtuntur quodam habitu longo, quem dicunt cogullou, extra conuentum cum mantello incedunt, provt notat Fr. Anton. *de Yepes in chronica generali S. Benedicti tom.*3. *cent.*4. *anno Domini* 796. *en san Feliu de Ryoles, dõde dize que los Monges de san Benito en Cataluña y en Aragõ vsan de escapulario con bonete y sin capilla*, loquitur de claustralib.

Ratio est, quia essentiale habitus S.Benedicti consi- 41
stit in cuculla ad chorum, & in scapulario absque cuculla cùm monachi extra monasteria vadunt, vt expressè colligitur ex *regul.c.*55.& ex *d.Clem.*1.§.*statuimus*, vbi glos.*verb.habitus,& verbo cappa*, Panorm.*ibi n.*9.*&* 10. & aduertit Anton Perez *ad reg.c.*55. *commento* 1.*n.*6. quod scapulare est habitus breuis, & monasticis ad vsus quotidianos accōmodatus, & *commento* 2.*n.*9. ait quòd scapulare indumentum est non quidem ad fouendum, vel tuendum corpus, sed ad monasticè circumducendum, vt quod Vicarium cucullæ & supplementum est.

Vnde cùm *in cap. vidua.* 27. *q.*1. statuatur habitum 42
Regularem nec diu nec noctu relinquendum, bene inde infertur sufficere scapulare habere, vt dicit Anton.Perez *d.c.*55.*commento* 1.*n.*5. aduertens conuersos aliàs veros Religiosos solum scapulare cum tunica, & sotana portare; & ideo dum *in c.*22 *regula* dicitur quòd monachi vestiti dormiant, illud intelligit Anton. Perez *ad regul. S. Benedicti c.*22.*commento* 1.*n.*9. vt sufficiat & adim-
pleat præceptum si cum scapulari dormiat. Ex quo se- 43
quitur quòd portans scapulare retento colore habitus quamuis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum sancti Benedicti, vt expressè docet Suarez *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*1.*cap.*5. *num.*11.

Quoad Abbates verò differentia versatur inter illos 44
qui reformati seu obseruantes dicuntur, & inter eos qui claustrales appellantur. Reformati siue obseruantes Abbates, qui ad tempus eliguntur, eundem habitum cum aliis monachis sibi subditis gestare solent, sed meliorem, vt ex Bald.*in l.sed etsi quod.* §. *sufficit. ff.de vsufructu*, notat Tamburin.*d.tom.*1.*disp.*27. *q.*1.*n.*3. & hoc optimis rationibus ostendit Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti c.*55.*commento* 2.*num.*17.*&* 19. Claustrales verò Abbates benedicti perpetui, & beneficiati titulati Prælatitio vtuntur habitu, supra tunicam & scapulare: portantes mantelletum, & Mozzetam cum collari, & barreto nigro, quandoque cum foras exeunt cappam portant: de quo latè Michael Leon Estensis *in speculo sacrorum Rituum verbo Abbatis vestes,& insignia*, Tamburin.*d.tom.*1.*disp.*20. *quæst.*2. Ego *de iure eccles. vniuerso lib.*1. *cap.*17. *num.*56.

Eundem Prælatitium habitum, quem de iure portare 45
possunt claustrales Abbates, de quibus supra, ex speciali sanctæ Sedis Apost. priuilegio gestare quandoque valent Abbates reformati temporales, vt in Hispania, Gallia, Italia, & Germania plures adsunt tali priuilegio vtentes, quorum aliquos referunt Michael Leon Estensis, Ascan. Tamburin. & ego ipse *in locis proximè citat.*

Ex quibus rectè infertur dictum Reuerendissimū D. 46
Abbatem benedictū, claustralem, & perpetuum, & titulatum de iure posse, & debere Prælatitio habitu vt suprà incedere. Non obstat verba Bullæ Apost. de qua *sup.n* 1.

ibi,

ibi, *illum gestet habitum, qui per monachos dicti Ordinis S. Benedicti geritur, & habetur*, &c. ex quibus videtur colligi eidem Reuerendissimo Abbati habitum monachalem, & non Prælatitium dari; quia respondetur ea verba de habitu congruenti statui Abbatiali, qui collatus fuit mediante benedictione, intelligenda esse, cùm in dubio iuris interpretanda sint verba, itaut naturæ contractus, & dispositionis non repugnent, imò potiùs iuxta naturam, *l. si vno, in princ. l. in lege, ff. locati*, Alciat. *resp. 46. num. 2.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 6. n. 8.* Rot. *decis. 69. n. 5. p. 1. & decis. 415. n. 5. p. 2. recent.* repugnat enim benedictionis actui, vt quis non accipiat traditum sibi habitum huiusmodi Prælatitium in ipsa benedictione, & cum cære-
47 moniis in ea assignatis, tum etiam, quia nomine Monachorum in fauorabilibus venit Abbas; quia est ipse monachus monasterij, cuius est Abbas, *cap. ex ore, de priuil. c. fin. de simon.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 9. art. 11.* Ego *in collect. ad d. c. fin. n. 2. & in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. verbo Monachus num. 1.*

48 Minus obstant alia verba eiusdem Bullæ ibi, *& ipsius Ordinis S. Benedicti Regularibus institutis te conformes*, &c. quia intelliguntur salua dignitate officij & beneficij prærogatiua, nam, vt dixi *d. lib. 1. de iure eccles. c. 17. n. 93.* Abbas tenetur ad ea omnia vitanda, vel seruanda, quæ de Regularibus retuli, salua eius dignitate, & officij prærogatiua; ad regulam namque obseruandam tenentur Abbas & Monachi, cum hac tamen differentia, subditi obediendo, Abbas rectè imperando, & Trithem. *ad reg. S. Benedicti cap. 3. n. 1.* dum docet Abbates teneri obedire suis Superioribus, hos declarat esse summos Pontifices, cum nullum alium in Superiorem recognoscant. Illud aduertere oportet Monachus non obligari sub peccato mort. nisi quoad tria substantialia vota quantum est ex iure, & virtute regulæ, Anton. Perez *ad regul. S. Benedicti in prologo diuis. 5. n. 122. & cap. 2. n. 9. commento 1.* Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 3. num. 6. cum seqq.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 3. disp. 4. q. 4.* Ouiedo *de Republ. Regul. tract. 7. cap. vnico*
49 *q. 5.* Deinde aduertendum est Abbatem ipsum posse secum dispensare, vel per personam sui Confessoris, in illis casibus in quibus potest cum subditis dispensare, Villalob. *in sum. p. 1. tract. 2. diff. 49.* Sanch. *d. tom. 2. lib. 6. cap. 11. & cap. 13. n. 18.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 17. q. 6. num. 1. & disp. 4. q. 8. & 12.* Ego *d. lib. 1. cap. 41. n. 44.* Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti cap. 55. commento 10 num. 25.* vbi dicit quòd in omnibus præter essentialia Abbas est protex, imò Pontifex regulæ.

50 Deueniendo ad secundam quæstionem, quæ petit, an Reuerendissimo D. Abbati aliquid obstet, vel ratione primæ professionis in Ordine B. Mariæ de Mercede emissæ, vel occasione Prælatitiæ dignitatis in Ordine S. Benedicti quam modò obtinet, quin consequi possit regentiam supremi Consilij Italiæ, de qua fuerat dignissimè prouisus per Regem Catholicum, absque aliqua Apost. dispensatione?

Pro cuius quæstionis resolutione præmittendum est in iure clericis prohiberi cupiditatis negotia suscipere, & iam ex septimo Canone Apostolorum id erat statutum, vt refertur *in cap. 3. dist. 88.* ibi, *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus nequaquam seculares curas assumat, sin aliter deijciatur*: & eodem tempore Apostolorum Episcopis prohibebatur ne mundialibus negotiis se implicarent, vt habetur *in epist. 1. Clementis ad Iacobum Fratrem Domini*, & refertur in *cap. te quidem 29. 11. q. 1.* ibi, *Te quidem oportet irreprehensibiliter viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abijcias, ne fideiussor existas, ne Aduocatus litium fias, néve in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris mundialis negotij occasione perplexus; neque enim iudicem, aut cognitorem secularium negotiorum hodie te ordinare vult Christus*, &c. Et *in Concilio Chalcedonensi cap. 5.* relato *in cap. peruenit 26. dist. 86.* ità legitur. *Decreuit ergo sancta & magna Synodus neminem horum deinceps, hoc est, Episcopum, siue clericum, aut monachum conducere possessiones, aut misceri secularibus procurationibus*, &c. eandem prohibitionem innouant, & aliquando de nouo constituunt, *cap. quia Episcopus 5. q. 3. cap. cum simus 9. q. 5. cap. clerici, cap. Canonum 14. q. 4. cap. denique 14. q. 5. cap. obseruandum vnic. 15. q. 2. cap. Monachi 35. cap. de præsentium 20. 16. q. 21. cap. eos qui 20. q. 1.* quod loquitur de honoribus spiritualibus, atque de clericis, & Monachis, *& cap. credo. 21. q. 3.* In Decretalibus etiam eadem reperitur prohibitio, vt per *tot. tit. ne clerici, vel Monachi secularibus negotiis se immisceant, cap. clerici officia, & cap. ex literis, de vita & honest. cleric. cap. 2. de testamen. in 6. clem. Religiosus, de procurator. & clem. vnic. de testam. Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 1. & sess. 24. de reform. cap. 12.*

Et quoad Religiosos augetur prohibitio ex *cap. Monachi el 2. 16. q. 1. & ex c. 2. de postulando*, quod primum 51
confirmauit & ad Canonicos Regulares extendit, ibi, *nullus Monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat*, &c. & licèt ibi glos. Turrecr. Innoc. Host. Ioan. Andr. & Cardin. explicent verbum *susceptor*, id est, Aduocatus, *executor*, id est, procurator, nihilominus idē Ioan. Andr. Host. Abb. Anton. Cardin. & Anchar. *in c. 1. de postulando* intelligunt sub illis nominibus omnes iudiciales occupationes, & officia ad causarum forum spectantia, & sequitur Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 13. n. 1.* vbi *n. 55.* cum aliis docet per supradictā quod in iudicem arbitrum eligi non potest Religiosus, & nouissimè Fr. Anton. Ximenes *in tract. de perita curationis status languentis Religiosi p. 4. tract. 7. artic. 8.* vbi probat alienum esse à nomine, & instituto Monachi, & Religiosi implicari se negotiis secularium. Et ideo in Religione Societatis Iesu, *p. 6. suarum Constitut. cap. 3. § 7.* ad hoc vt pleniùs rebus spiritualibus iuxta suum institutum vacare possit, statuitur quòd eius Religiosi à negotiis secularibus abstineant, qualia sunt testamentorum, vel executorum, vel procuratorum rerum ciuilium, aut id genus officia, nec ea vllis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupare sinant.

Secundò præmittendum est relatas prohibitiones 52
quoad secularia negotia in iuribus citatis, & aliis de materia agentibus communes esse clericis omnibus tam secularibus, quàm Regularibus, S. Thom. 2. 2. *q. 187. art. 2.* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 10. lib. 9. cap. 8.* & de actionibus quæ specialiter Religiosis, & non aliis prohibitæ reperiuntur, idem Suar. *d. tom. 4. tract. 8. lib. 1. c. 11.* cum aliqua tamen differentia quoad actus aliquos secularis negotij, qui absolutè conceduntur clericis secularibus, Religiosis tamen non permittuntur nisi præmissā Superioris licētia, & interueniente Conuentus vtilitate; vt in casu exercēdi officiū executoris testamentarij, quod clericis secularibus absolutè conceditur *in cap. tua nobis, de testam.* & in Religiosis licentia Superiorum exigitur in *cap. Religiosus eod. tit. in 6. & in Clem. vnic. eod. tit.* Idem videmus in exercendis officiis Aduocati, & procuratoris, arbitri, & assessoris, necnon vt testes esse possint, quia has actiones clerici exercere benè valent, Religiosis vero sine licentia Superiorum, minimè licent, de quibus Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 11. 12. & 13.* qui *in d. c. 11. n. 4.* benè aduertit præfatas iuris prohibitiones, quæ de Religiosis mentionem faciunt, intelliguntur de illis qui sub Prælatorum obedientia degunt, non verò de illis, qui extra claustra sunt, vt beneficiis perpetuis præsint.

Tertiò præmittendum est quoad iudicandi ministeria, 53

olim Episcopis & Sacerdotibus per longum tempus licuisse inter seculares, causas ciuiles iudicare, vt constat ex S. Clemente *lib. 2. constit. 49. 50. & 51.* & ex *epist. 1. ad Iacobum fratrem Domini*, refertur *in c. si quis ex fratribus 32. 11. q. 1.* ibi, *Si qui ex fratribus negotia habent inter se, apud cognitores seculi non iudicentur, sed apud Presbyteros Ecclesiæ, quidquid illud est, dirimatur:* vbi verbum illud *fratribus*, interpretatur, id est, Christianis, vt ibi notauit glos. & colligitur ex *c. ad mensam 11. q. 13.* Idem constat ex *cap. quecunque 7. 11. q. 6.* & iuxta hanc consuetudinẽ Episcopis & Sacerdotibus illo tempore concessam iudicandi causas laicorum Christianorum ciuiles, intelliguntur *c. Presbyter. 2. q. 5. cap. ecce. §. presbyteri, 95. dist. c. relatum 4. & c. placuit 43. 11. q. 1.* quod optimo iure pro tunc fuit vsitatum, vt scilicet Fideles à tribunalibus paganorum iudicum retraherentur ob periculum subuersionis: & etiam Imperator Constantinus idem eo tempore quo Iudices Christiani erãt, statuit in appellationum causis, vt scribit Sozom. *lib. 1. c. 9.* ex quo desumpsit Genebr. *lib. 3. chron.* ibi, *Prouocationes à ciuilibus iudiciis ad Episcopos concessit, sed & potiores eorum quàm aliorum sententias esse voluit*, &c. Idem quoque successiuis temporibus Theodosius Imper. extendit ad primas instantias ex vnius partis arbitrio, *lib. 16. de Episcop. iudic. l. 1. §. quicunque in Cod. Theodos.* & refertur *in cap. quicunque 35. 11. q. 1.* & deinde confirmauit Carolus Magnus, vt constat ex *cap.*
54 *volumus 37. 11. q. 1.* & vtriusque mentionem fecit *Innocentius III. in cap. nouit, de iudic.* & in Hispania olim Reges causas tam ciuiles quam criminales Episcopis iudicandas committebant, vt constat ex *Concil. Toletano IV. cap. 30.* & refertur *in cap. sæpe Principes 19. 23. q. 8. & ex l. 48. tit. 6. part. 1.* Idem in Sicilia iuxta *cap. in Archiepiscopatu, de raptorib. & cap. pessimam 32. 23. q. 8.* Ob idque inter seculares iudex fuit sanctus Gregorius Thaumaturgus in ciuitate Neocæsariensi, vt in eius vita refert Gregorius Nyssenus; & etiam S. Ambrosius, vt videre licet *lib. 2. offic. c. 29.* Et S. Augustinus *in opere monachor. cap. 20.*

55 Quartò præmittendum est prohibitiones hoc tempore inductas ne munus iudicandi causas ciuiles Clerici suscipiant, intelligi debere quando officium, seu iurisdictio est aduentitia personæ: nam si iurisdictio temporalis annexa sit, vel de nouo annecteretur ecclesiasticæ dignitati (vt contingit in Episcopis, vel aliis Prælatis habentibus vtramque iurisdictionem) tunc eam per se exercere poterunt, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum, Ego *in collect. ad cap. clericus 5. num. 6 ne clerici vel monachi, & num. 8.* post glos. *verb. aut iudicent*, & plures ibi citatos Doctores, resolui quòd Episcopus, seu Prælatus habens temporalem iurisdictionem non incidit in irregularitatem, quamuis alteri committat causam in qua postea ingeratur pœna sanguinis, vt iustitiæ debitum exequatur, per tex. *in cap. Episcopos, ne clerici vel monach. in 6.*

56 Ex quibus rectè colligitur officium iudicandi causas ciuiles inter seculares minimè statui ecclesiastico repugnare, nec per se & ex natura sua importare periculum proximum peccandi, aut distrahendi à ministeriis & Ecclesiasticis obligationibus, cùm in primitiua Ecclesia, & primis illis temporibus tale munus permissum fuerit; & nunc in clericis temporalem iurisdictionem habentibus agnoscimus, ex supradictis: & ideo non ex natura ipsa actus qua per se malus sit, sed ex speciali iuris prohibitione munus iudicandi causas ciuiles clericis & Regularibus personis prohibitum esse: necessarium est vt ostendamus, iura ipsa percurrendo, quæ de materia agunt, & solent ad eam quotidie allegari.

57 Primò igitur infertur intellectus ad text. *in cap. monachi, il 2. 16. q. 1. & cap. 2. de postulando*, in quorum primo prohibetur vt nullus monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterij exposcit vtilitas, Abbate sibi nihilominus imperante; & in secundo eadem verba referuntur, & deciditur quod idem iudicium de Canonicis Regularibus, quod de Monachis quantum ad supradicta obseruandum est, licet de Monachis tantum in d. c. primo loco citato specialiter sit expressum: & aduertit Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 2. cap. 3. num. 11.* quòd omnia antiqua Decreta in Decreti & Decretalium libris inserta de monachis loquentia intelliguntur de illis, qui Religionem S. Benedicti professi sunt, & agentia de Canonicis Regularibus intelligi debent de profitentibus 58
regulam sancti Augustini. Ex quibus iuribus colligitur 59
quòd exposcente monasterij vtilitate, & præcedente Superioris licentia poterit Religiosus esse forensis negotij susceptor, & sic arbiter qui iudex est, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 13. num. 55. cum seqq.* & potest esse cubicularius non solum Episcopi, iuxta *c. Pastoris. 2. q. 1.* sed etiam alicuius magni Principis, vt post Abb. *in c. quanto n. 1. de offic. ordin.* tenet Deci. *in c. in præsentia n. 73. de iudic. in noua edit.* veluti si hoc in magnam monasterij vtilitatem cedat, sequitur Sanch *d. c. 13. n. 98.*

Secundò infertur intellectus ad *c. eos qui. 20. q. 3.* 60
cuius verba ita se habent. *Eos qui semel in clero taxati fuerint, siue in monasterio deputati, decreuimus neque ad militiam neque ad honores seculares venire. Eos autem, qui hoc ausi fuerint facere, & non eius rei pœnitere maluerint, vt ad hoc idem reuertantur, quod ante obtentu Dei sibi proposuerunt, eneuent anathematizari.* Quæ verba clericis conueniunt & Religiosis, non tamen comprehendunt Abbates, Prælatos, & Episcopos, cùm in pœnalibus clericorum, seu Religiosorum appellatione hi non veniant, nec comprehendantur, in Episcopis quod in stricta interpretatione, & in odiosis, clericorum appellatione non veniat, agnoscunt plures per me citati *de appellatiua verborum signif. appel. 52. n. 4.* Et in monachis quòd eorum appellatione in odio- 61
sis non comprehendantur Abbates, tenent Panorm. *in c. vlt. n. 2. cum seqq. de priuileg.* vbi Felin. *in princ.* Tambur. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 1. q. 7. n. 4* Ego ipse *d. tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appel. 154. n. 1. in fine.* Et circa verba illa, *honores seculares*, doctè glos. *eod. verb.* intelligit, de honoribus in quibus exercetur iudicium sanguinis, vel in quibus turpia lucra exercentur: & ita constat textum non agere de iudicio causarum ciuilium.

Tertiò infertur intellectus ad *cap. Sacerdotibus. 2.* 62
ne clerici vel monachi, cuius hæc sunt formalia verba. *Sacerdotibus, & clericis suis denuntias publicè ne ministri laicorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant, quod si postmodum facere præsumpserint, & occasione ipsius administrationis propter pecuniariã causam deprehendantur in fraude, indignum est eis ab Ecclesia subueniri per quos constat in Ecclesia scandalũ generari.* Ex quo colligunt non posse clericos deseruire alicui laico in domo, vel extra pro suis negotiis peragendis, Bernard. Diaz *in pract. c. 57. aliàs 60. in nouiss. edit.* Fa- 63
rinac. *fragm. crimin. p. 1. verb. clericus n. 184.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. c. 61. n. 20. in addit.* vbi quòd non potest officium Maioris, domus alicuius Principis exercere, & alij per me citati *in collect. ad hunc tex. n. 1.* sub qua dispositione minimè comprehenduntur Religiosi in materia stricta & odiosa, vt cũ multis notaui *in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appell. 51. n. 7.* & sic etiam iuxta subiectam materiam, & specialissimam dispositionis rationẽ ex Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 13. n. 74.* & dictio illa *Sacerdotibus*, intelligenda est de subiectis Episco

Episcopo, vt colligitur ex illo pronomine *tuis*, quod sig-
nificat loqui textum de clericis & Sacerdotibus Episcopo
64 Lucano vt Ordinario subjectis. Et quãuis expressè illis
prohibeat textus ne ministri laicorum fiant, eius verba
ita generaliter prolata non sunt apta comprehendere
ministros Regum, qui speciali nota digni sunt, iuxta *c.
ne aliqui, de priuil. in 6. c. vlt. in princ. versic. ne aliqui, de
offic. deleg. lib. 6.* & quæ notant Cai. *pract. c. 36. n. 2.* Ce-
ned. *ad Decretal. collect. 79. n. 2.* Ceuall. *commun. tom. 4.
q. 897. n. 491.* Azeued. *cons. 34. n. 6.* Gonzal. *ad reg. 8.
Cancel. glos. 9. §. 2. n. 36.*
65 Quartò infertur intellectus ad *cap. sed nec 4. eod.
tit. de clerici vel monachi*, cuius verba ita se habent.
*Sed nec procurationes villarum, nec iurisdictiones etiam
seculares sub aliquibus Principibus, aut secularibus vi-
ris, vt iustitiarius eorum fiat clericorum quisquam ex-
ercere præsumat; si quis autem aduersus hoc venire
tentauerit (quia contra doctrinam Apostoli dicentis
nemo militans Deo, implicet se secularibus negotiis se-
culariter agit) ab ecclesiastico fiat ministerio alienus,
pro eo quòd (officio clericali neglecto) fluctibus seculi, vt
Potestatibus placeat, se immergit. Districtius autem de-
cernimus puniendum si Religiosorum quisquam ali-
quod prædictorum ausus fuerit attentare.* Aliqui per
hunc text. probare intendunt negotiationem tam cle-
ricis, quam Religiosis prohibitam, ex quorum nume-
ro sunt Angel. *verb. clerici 9. n. 3.* Medina *de restit. q.
30. art. 2.* Contad. *de contract. q. 52. concl. 4.* Molin. *de
Iustit. tract. 2. disp. 342.* Villalob. *in sum. p. 2. tract. 21.
differ. 2* Renat. à Valle *in tract. inscripto, Hipparcus,
siue disceptatio de Religioso negotiatore. §. 5. num. 87.*
Sed Ego non inuenio in eo text. tale quid probari, de-
bebant allegare *cap. secundùm instituta, d. tit. ne cleri-
66 ci, vel mon.* Verba autem, *vt iustitiarius eorum fiat*, intel-
ligenda sunt de ministro criminali; qui de causa san-
guinis cognoscit; nam licèt originem trahat verbum
illud *iustitiarius* à particula iustitia, & videatur intelli-
gendum de illo, qui exercet officium iustitiæ ciuilis, aut
criminalis; nihilominus in iure nostro vtplurimum so-
nat in criminalitatem, vt expressè colligitur ex *cap. ex
litteris 5. de pignorib.* vbi iustitiarius appellatur mini-
ster quidam Regius, qui cognouit de quodam delicto,
& ex *Clem 1. de Pœnit. & remiss.* vbi postquam Ro-
manus Pontifex statuerat sacramentũ Pœnitentiæ vlti-
mo supplicio damnatis non esse negandum, ita de illis
qui tales condemnarunt, loquitur. *Iustitiarios omnes, &
dominos temporales vt ab huiusmodi desistant abusu in
Domino hortamur,* &c. insinuat glos. *verb. iustitia me-
diante, in cap. Episcopus, ne clerici vel mon. lib. 6* dum
ministrum illum, qui commissione Episcopi secularem
iurisdictionem habentis cognoscit de causa sanguinis,
appellat iustitiarium, nam cum text. ita decidisset. *Quã-
uis ipse Ballinus, vel alius contra malefactores ad pœ-
nam sanguinis processerit iustitia mediante.* Sic quærit
gloss. *Quid si contra iustitiam? Dic idem: nam Episco-
pus, qui mandauit iustitiam fieri, non est in culpa si
iustitiarius delinquat.*
67 Huius tex. *in d. c. sed nec*, nonnulli meminerunt in di-
sputanda illa quæstione an clerici possint esse Consilia-
rij, seu ministri, ant Iudices ordinarij causarum ciuilium
in Curiis Principum & Regum? de qua vide Azeued.
*l. 1. tit. 4. lib. 2. Recop. & in addit. ad Curiam Pisan. lib.
2 cap. 21. in fine*, Meonh. *de success. creat. lib. 3. §. 30. n.
312.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 25. cum
seqq. & num. 32. lit. F.* Borrel. *de præstantia Regis Ca-
thol. cap. 73. num. 6. & de magistr. lib. 1. cap. 10.* Mastrill.
eod. tract. lib. 2. cap. 6. Franc. Zypæ. *in simili tract. lib. 1.
cap. 37.* Martin. Mager *de aduocatia armata cap. 7. n.
207* Fr. Laurent. Landmet. *de Veteri clerico lib. 2. c. 15.
pag. 47.* In primis P. Suarez *tom. 5. de censur. disp. 51.
sect. 3. num. 16.* ita ait. *Statim verò occurrere potest præ-
ctica difficultas: nam videmus in Curiis Principum &
& Regum clericos esse ordinarios iudices causarum ci-
uilium & huic muneri esse deputatos, nec propterea cen-
seri irregulares, etiam durante tali munere, & tamen
ministerium illud non minus implicat negotiis secula-
ribus, quam officium Aduocati, & similia?* Cui difficulta-
ti respondent communiter Doctores excipere ab hac
regula Consiliarios Principum, vt videre licet in Panor-
mitano *in cap. sed nec, ne clerici vel monachi, & in c.
clericis, eod. tit.* vbi idem sentit Ioan Andr. idem Panor.
in cap. non est, de voto, Dec. & Bald. quos referunt, & se-
quuntur Bernard. Diaz & Salzedo *in pract. cap. 61.* cui
sententiæ fauet lex Hispaniæ *part. 1. tit. 6. l. 48.* vbi Gre-
gor. Lop. id aduertit citans ad hoc *cap. in Archiepiscopa-
tu, de raptor.* Et nihilominus eidem Suarez videtur hæc
iura non conuincere, quia aliud esse videtur esse iudi-
ces ordinarios, in publico Regni Tribunali, quod vi-
detur prohiberi in dictis iuribus, videlicet *in d. cap.
sed nec, & in d. cap. clericis*; aliud verò adesse Regi ad
ferendum consilium; sed tandem sic concludit. *Nihil-
ominus vsu receptũ est siue ex concessione Pontificum,
siue quia consuetudo ita interpretata est ipsa iura vt
clerici absque vlla nota irregularitatis, vel alterius im-
pedimenti Canonici possint esse Consiliarij Regum in
huiusmodi iudiciis, siue Tribunalibus, in quibus de con-
uenienti Regum gubernatione, & prouidentia, vel ad
summum de ciuilibus causis agitur.* Paul. Layman. *in
Theologia morali tract. 5. p. 5. cap. 8. num. 5.* omnes ec-
clesiasticos comprehendit, dicens. *Per ecclesiasticam
consuetudinem concessum est vt persona ecclesiastica
in Principum etiam secularium Curiis fungi possint
officio Consiliarij, Cancellarij, imo etiam iudicis in cau-
sis ciuilibus, vt notat* Abb. *in cap. sed nec, ne clerici, vel
mon. non autem in causis criminalibus, excepto casu si
Fidei defendendæ causa, aut bonum spirituale anima-
rum id exigat, vt notat* Molin. *tract. 3. disp. 8. num. 10.
argum. text. in cap. in Archiepiscopatu, de raptorib.*
&c. Dixit, *persona ecclesiastica*, vt comprehenderet tam 68
clericos, quàm Religiosos, iuxta doctrinam Vgolini *de
censur. Pontifici reseruat. p. 2. cap. 12. num. 1.* dum te-
net ecclesiasticam personam eam esse quæ aut per Or-
dinis susceptionem, aut per Religionis ab Apost. Sede
probatæ ingressum se Deo dedicauit, vt habetur *in
capite duo sunt genera hominum 12. q. 1. & in cap. si
quis suadente diabolo 17. quæst. 4.* siue igitur clerici sint,
siue Religiosi, ecclesiasticæ personæ habentur, ac
sunt.
Quintò infertur resolutio ad illam quæst. An Con- 69
siliarij seu iudices ordinarij Principum secularium Cu-
riales dicantur, ad hoc vt irregularitatem incurrant
contra tales positam in *cap. 1. 2. & 3. dist. 51.* & aliis
in locis? Ad quod præmittendum duxi cum glos. com-
muniter recepta *in princip. dist. 51.* dici Curiales, om-
nes, qui aliquo modo sunt obligati Curiæ. siue milites,
siue Aduocati forenses, siue Iudices siue officiati, Suar.
tom. 5. disp. 47. sect. 4. num. 1. Bellet. *disquisit. cleri-
cal. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 11. n. 6.* qui ad effectum
irregularitatis contrahendæ Curiales appellant illos qui
sæua, turpia, seu vilia in Curia exercuerint, vel qui fue- 70
runt officiales in causa sanguinis. Deinde præmitto
hanc Curialium irregularitatem laicis impositam fuisse,
ne scilicet eis ordinari permittatur: ita colligitur ex *c.
præcipimus, dist. 34.* ibi, *Præcipimus ne vnquam*, &c.
*vel Curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium ad sacros
Ordines permittat accedere,* &c. & ex pluribus decretis
dist. 51. præcipuè ex *cap. 1. & cap. 3.* item *dist. 53.* ex qui-
bus benè probatur hanc Curialitatis irregularitatem si-
ue impedimentum arcere laicum ab Ordinibus suscipiẽ-
dis durante officio, post illud namque finitum, si de cau-
sa sanguinis non cognouit, cessat impedimentum, vnde 71
clerici post ordines susceptos, licèt Curialitatis officia

exercuerint,

exercuerint,nullam irregularitatem incurrunt, nec im-
pedimenta contrahunt, ita Syluest. *in sum.verb. Cu-
rialis*, *& verb. Ordo* 4. Tolet. etiam *in sum. lib.*1.
*cap.*56. Henriq. *etiam in sum. lib.*14. *cap.* 5. *num.*5.
Vgolin. *de irregular. cap.*58. §.1.*num.*8. Suar.*d.tom.*5.
*disp.*49. *sect.*4.*& disp.*51.*sect.*3.*num.*15. Bonacin. *de
censur. disp.*7.*q.*2. *puncto* 4. Villalob. *in sum.p.*1.*tract.*
21.*diffic.*37.Non obstat doctrina Suar. *d.tom.*5.*disput.*
40. *sect.*1. dictans irregularitatem impedientem Ordi-
nis susceptionem, impedire etiam illorum vsum, quia
seipsum meliùs declarat *eadem disp.*40.*sect.*3. *num.*24.
ibi, *Omnis irregularitas priuans Ordinis susceptione,
priuat etiam vsu eius, si cum tali irregularitate suma-
tur,quamuis non necessariò priuet vsu Ordinis suscepti
ante talem irregularitatem*, &c. & antea sæpe citata
*disp.*40.*sect.*1. *num.*11. constituerat regulam certissi-
mam quod in moralibus longè aliud est non recipere
personam ad aliquem gradum, & deiicere illam à tali
gradu postquam semel quis admissus est, quod mora-
72 liter contumeliosius est, quod insinuat Emman. Saa *in
aphorism. verb. irregularitas num.* 1. quatenus dicit
quod irregularitas est impedimentum accipiendi Ordi-
nes, aut acceptis vtendi, impedit verò aliquando solam
susceptionem, non vsum, aliquando vsum vnum, &
non alium. Et inueni plura exempla apud Doctores:
Cou. *in Clem. si furiosus p.*1. *in initio n.*9. loquens de
exposito cuius parentes omnino ignorantur, resoluit
secundùm suam opinionem, quod talis ordinari non
potest absque dispensatione, sed si fuerit ordinatus,
quod potest in ordine suscepto administrare: Auila *de
censur. p.*7. *disp.*4. *dub.*5. tenet quòd licèt histriones
ex officio prohibeantur ordinari, nihilominus si ordi-
nes suscepissent, illis vti possent per *cap. cùm decorem,*
iuncta glos. *de vita & honest.cleric.* Bonacin. *de censur.
disp.*7.*q.*2.*puncto* 4. postquam docuit obligatos ad ra-
tiocinia ordinari non posse. per tex. *in cap. vnic. de
oblig. ad ratiocin.* asserit sibi videri eos ordinibus su-
sceptis vti posse.

73 Quibus in materia præhabitis resoluendum est à
regula in principio quinti corollarij præscripta excipi
illos, qui sunt Consiliarij Principum, ita Suar. *d.tom* 5.
*disp.*51.*sect.vlt.* vbi ad hoc allegat Panorm. Ioan.
Andr. Dec. Bald. Bernard. Diaz & Salzedo, ac Greg.
Lopez, concludens consuetudinem adesse quòd sine
metu alicuius irregularitatis occasione Curialitatis
contractæ possint Clerici esse iudices Principum secu-
larium in causis ciuilibus, cuius verba suprà retulimus
*num.*67.*cum seqq.* Fr.Henric.de Villalobos *in sum. p.*1.
diffic. 38. agit de hac irregularitate quæ colligitur ex
dictis *cap.*1.2. *&* 3.*dist.*51. & cum Maiolo *de irregul.
lib.*2 *c.*5.*n.*9. tenet laicos Curiales ordinari non posse;
& in præcedenti *diffic.*37. idem Villalobos tractans de
obligatis ad ratiocinia, & de Curialibus, qui causas
agunt, vel quibuslibet publicis functionibus occupan-
tur; addit: *que los clerigos que tienen estos ministerios
no quedan irregulares,porque solo habla de los legos*: &
paulo post. ibi, *y tambien se aduierse en especial que
los clerigos sin nota de irregularidad pueden ser Con-
sejeros en causas Ciuiles, y donde se trata de gouierno,
como disen Bernardo Diaz, y sabiedo, seguiendo a De-
cio y Baldo, y lo tiene* Gregorio Lop. *l.*48. *tit.*6.*part.*1.
y consta de la costumbre, &c. Hanc eandem exceptio-
nem de Cõsiliariis Principum modo laicis, modò eccle-
siasticis, tenent Mercer. *in* 3.*p. D.Thom. q.*24. *dub.* 3.
Petr. Cornejo *in eandem* 3. *p.tract.de irregularit.disp.*
14.*dub.*2.*num.*3. Fillituc. *in quæst.moral.tom.*2. *tract.*19.
*de censur. in particulari cap.*7.*n.*197. Paul. Laymann.
in Theolog. morali tract. 5. *p.*5.*cap.*8.*num.*5. P.Ludou.
de Torres *de censur. lib.*9.*disp.*72.*dub.*6. qui attestatur
illam consuetudinem Pontifici notuisse 3. Gaspar Hur-
tado *de censur. tract. de irregular. disp.*2. *dub.* 18. vbi
expressè de Consiliariis laicis, Anton. Diana *moral. re-
sol. p.*4. *tract.*2. *resol.* 98. vbi de Consiliariis Princi-
pum, qui sunt Regentes, Præsides, & Magistri Ratio-
nales.

Sextò infertur intellectus *ad cap. clericis.* §. *iube- 74
mus, ne clerici vel mon.* vbi postquam Pontifex Ale-
xander III. statuerat ne clerici per se truncationes
membrorum inferant, aut iudicent inferendas, addit:
*Iubemus etiam sub interminatione anathematis, vt quis
Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi se-
cularis. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, &
commonitus emendare noluerit, excõmunicationi subia-
ceat.* Ex quo textu Doctores passim colligunt Sacerdoti-
bus interdictum esse ne possint esse Vice-Reges, seu Vi-
cecomites, vel locum tenentes Principum secularium in
iurisdictione seculari exercenda, nec gubernatores Re-
gni, vel administratores Prouinciæ, tanquam Officiales
Principum secularium, vt per Nau. *in man.cap.*27.*num.*
117.*vers.septima,* Maiol. *de irregul.lib.*2.*cap.*3.*num.*3.
*& ca.*5.*n.*15. Bernard.& Salzed. *in pract.cap.*60. Aze- 75
ued. *ad Curiam Pisanam lib.* 2.*cap.*21.*num.*1.*cum seqq.
& l.*1. *à princ.tit.* 4. *lib.*2 *recop.* & nuncupatim Panor.
in d.§.*iubentes,* & Siluest. *verb. excommunicatio* 9. *n.*
28. postquam docuerant non posse Sacerdotem per
hunc text. Principis vices agere in iurisdictione secula-
ri exercenda, quamuis nullam pœnam mortis, aut muti-
lationis imponat; addunt quòd Prælati possunt esse Cõ-
siliarij Principum licet esse non debeant officiales exer-
cendæ iustitiæ, hoc est, criminalis: Caietanus *in sum.cap.*
76. existimauit in excommunicationem huius cap. in-
currere Gubernatores, seu Vice-Reges, quoniam appel- 76
latione Præpositi secularis, omnis huiusmodi præsiden-
tia iurisdictionem habens secularem venire videtur:
cum Caietano sentit Nauarrus; Tolet. *in sum. lib.*1. *cap.*
37. *excom.* 7. tradit sub appellatione Vicecomitum &
Præpositorum secularium comprehendi Gubernatores,
Vicegerentes, & Præsidentes iurisdictionem à seculari-
bus obtinentes; & deinde loquens de Sacerdotibus, Dia-
conis & Subdiaconis subdit: Possunt tamen esse Consi-
liarij Principis secularis, vt notat Abb *in d. cap. cleri-
cis, num.*10 post Host. ibi *num.*4. dummodo à pœna san-
guinis se abstineant, secundùm Host.& Abb. *vbi suprà,*
quam quidem pœnam sanguinis esse debere grauem di-
cit Boich. *ibidem in fine,* Bonacin *de censur. extra Bul-
lam Cœna disp.*2.*q.*4 *puncto* 5. docet non videri in illo
textu interdictum Sacerdoti munus Consiliarij apud
Principem secularem suscipere, modò illud non exer-
ceat in causa sanguinis in particulari. Villalob. *d. p.*1.
*trat.*17.*diffic.*18.*num.* 5. ait textum illum loqui de Sa-
cerdote officium Vicecomitis, aut Iudicis secularis ex-
ercente; & postea addit: *Mas auiertase con el mismo A-
bad in d.c.clerici num.* 10. *despues de Host.ibi num.*4.
*que pueden los dichos ser Consejeros de Principe seglar
conque no den pena de sangre,* &c. Et quicquid sit, cer-
tum est in Hispania, vel ex consuetudine legitimè præ-
scripta, vel aliquo Apostolico priuilegio passim Episco-
pos fieri Proreges, aut Præsides, Senatus Regij, vt te-
statur Enriq. *in sum. lib.* 14. *de irregul. cap.*5. § 5. *in
commento lit. Q.*

Septimò infertur nullum clericum dictare, aut pro- 77
ferre posse sententiam sanguinis, *cap. sententiam san-
guinis, ne clerici vel mon.* cum ibi per me citatis *in
collect.num.* 2. *cap. ne clerici eod.tit.in* 6. & addo Ma-
chado *en su perfecto Confessor y Cura de Almas lib.*1.
*p.*3.*tract.*18. *docum.*2. vbi ait intelligendam esse reso-
lutionem prædictam de quacunque sententia mortis si-
ue mutilationis membrorum, sequuta scilicet cum effe-
ctu morte seu mutilatione in vim dictæ sententiæ ad
hoc vt talis irregularitatem incurrat, etiamsi mere lai-
cus sit. Ita contra Maiol. *lib.*2. *cap.*6. *num.*3. docent
Siluest. *verb. homicidium* 3. *q.*1. Sot. *de Iustit. lib.*1.
q.1.

q.1.art.9. Medina *in sum.lib.1.c.10.§.10.* Villadieg. *de censur. cap.6. num.10.* Suar. *d. tom. 5. disp.47. sect.1. num.3.& sect.4.num.2.* Bonacin. *de censur.disp.7.q.4. puncto 1, prop. vnic. num.23.* Auila *eod. tract p.7.disput.2.dub.1.* Filliuc. *tract.19.cap.10.num.239.* Villalob. *in sum. p.1. tract.21. diffic.25. n.2.* quod quidem procedit quamuis miraculose mors, seu mutilatio cum effectu non sequatur, vt declarat Auila *d. tract. de censur.p.7.disp.5.sect.1.notab.5.*

78 Vnde benè deducitur clericum posse ex commissione Principis cognoscere etiam de causis criminalibus; dummodo non deueniat ad condemnationem sanguinis, mutilationis, aut deformationis membrorum, vt docent Cou. *in Clem.si furiosus p.2.§. 5. num. 9.* Fr. Emman. *in sum.p.1.cap.169.concl.5.* ex teat. *in c.sæpè 23. quæst.8.& ex d.cap.in Archiepiscopatu, de raptorib.* non obstante *cap.nullus Episcoporum 15.quæst.4.* vbi videtur ecclesiasticis personis prohiberi causa criminales iudicare, quia *ibi* glos. *verb.iudicari*, ait prohibitionem
79 locum habere cum agitur de effusione sanguinis. Similiter poterit Ecclesiastica persona absque metu irregularitatis si fuerit alicuius Principis secularis Consiliarius, cum eo concurrere in lege seu constitutione edenda, qua delinquentibus in certo crimine pœna sanguinis imponatur, quia proximè non concurrit ad causam sanguinis. Ita Henriquez *in sum. lib. 14.cap.12.num.6.& cap.16.num.4.* Auila *d.p.7. disp. 5.sect.2.dub.5.*

80 Octauò infertur tam clericos iuxta *cap.clerici, cap. quicunque 23.q.8.* quàm Religiosos, vt constat *cap.eos. 20.quæst.3.* grauissimis prohiberi pœnis in bello militare. Bañez *2.2.quæst.40.art.2.* Molin. *de Iustit. tom. 1. disp.108.* Auil *de censur.p.7.disp.6.sect.3.* Candid. *disquis.moral.17.art 9.dub.1.* Machado *d.lib.1.p.3. trat.*
81 *17.docum.10.* Poterunt tamen ad bellum iustum persuadere, hortari, & ad illum milites inducere, vt strenuè dimicent, dummodo talis inductio non dirigatur ad particularem aliquem occidendum, absque irregularitatis periculo; iuxta doctrinam S.Thomæ *2.2.q. 40.art. 2. ad 3.* & constat ex *cap. igitur, cum seqq. 23. q.8.* & resoluunt Bonac. *de cens.disp.7.q. 4 p. 4. n.11.* Molin. & Auila *citatis locis.* Henriq. *d.lib.14 c.12. num. 4. lit. R.* Filliuc. *tom.1 tract.19.n.266.* Candid. *dicta disquisit. 17.art.4 dub.4.* Villalob. *in sum.p.2.trat.5.diffic. 8.n.2.* Machado *d.trat.17.docum. 10. n.5.* Præcipuè si faciat pro defensione Ecclesiæ, vel Reipub. vel Fidei, quamuis sequantur ex vtraque parte homicidia & mutilationes, nisi ipse occidat, vel reformet. *cap. Dominus. 23.q.1.cap. hortatu 23.q.8.* Suar. *tom.5.disp. 47.sect.6.num.8.* Sayr. *de censur.lib.7.cap.19.num.3.* Bonacin. *eod.tract. disp. 7.q.4.puncto 4.num.7.* Rota *decis.3. in fine p.2.recent.* Bellet. *disquisit. clerical p.1. tit. de discipl. cleric.§.5. num.141.* vbi *num.142.* secus dicit si bellum iniustum esset, quia tunc clericus fieret irregularis præstans fauorem, vel auxilium, vel consilium, dummodò inde sequuta fuerit mors hostis, aut membri mutilatio etiam per alios, latè D.Roder. à Cunha *in comment.ad princ. 21.dist. ex num. 5.* Et idem Bellet. *vbi suprà n. 143.* aduertit quòd si clericus intersit in bello iniusto ad pacem componendam, seu ad Confessiones audiendas, quamuis ex hoc per accidens augeatur animus militi-
82 bus, non fit tamen irregularis. Ex quo igitur quod clericus dans consilium vt inducatur bellum iustum non manet irregularis, sequitur esse posse de consilio rerum bellicarum, vt expressè docent Henriq. *d.lib.14.cap.3. num.1.* Auila *d.p.7. disp.6.sect.3.dub.2.ad finem.*

Ex quibus omnibus colligitur circa cognoscendas & iudicandas causas ciuiles in consilio Principum secularium nullam inueniri in iure prohibitionem, quæ clericos depellat à tali cognitione, & quod plus est, nec vlla adest, quæ Regulares ex hoc capite excludat si id faciant de Superiorum suorum licentia, & debito modo, imò maiorem libertatem in illis cognoscendis & diiudicandis habere dicimus Episcopos, & Abbates, ac Prælatos, qui nulli subsunt ordinario Superiori, sed immediatè S.Sedi Apost. subiecti sunt, non enim ita indigent speciali licentia, sicut alij. Et ad omnem dubitandi ansam tollendam Portugaliæ & Algarbiorum Rex Sebastianus obtinuit à summo Pontifice Pio IV. vt pro administratione iustitiæ in Regnis, Insulis, & dominiis eidem, & pro tempore existenti Regi subjectis, posset quasvis ecclesiasticas, quam cuiusvis Ordinis Regulares personas, quauis etiam Pontificali dignitate pollentes (si aliàs cum eis, si extra eorum monasteria, aut alia Regularia loca degere possint, legitimè dispensatum fuerit) consilio suo adhibere, ipseque in omni consilio pro tempore adhibitæ personæ in quibusvis criminalibus, prophanis, & mixtis causis, etiam pœnam sanguinis concernentes consulere, & votum dare, seu suffragium ferre, ac causarum earundem decisioni, & terminationi interuenire, necnon personæ ecclesiasticæ cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existentes per ipsos Portugaliæ Reges ad secularia officia Regnorum, insularum, & dominiorum huiusmodi pro tempore deputatæ officia ipsa acceptare, & regere, eoque tempore durante cognitioni, & decisioni quaruncunque causarum, & quæstionum criminalium contra quoscunque incumbere, & quibusvis negotiis criminalibus se immiscere liberè & licitè valeant; absque aliquo conscientiæ scrupulo, aut irregularitatis, seu inhabilitatis, vel aliarum sententiarum, censurarum, & pœnarum contra se in præmissis ingerentes latarum incursu, vel infamiæ nota, etiamsi exinde sanguinis effusio, & mutilatio membrorum, aut mors hominum subsequatur, dummodo per se ipsos sententias non ferant: vt plenius in dictis litteris in forma Breuis expeditis, Pij Papæ IV. continetur, incip. *Pro salubri*, sub Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1559 Kalend. Martij, quæ impressæ circumferuntur in libello priuilegiorum, facultatum, & gratiarum, quas summi Pontifices Regibus Portugaliæ & ad eorum instantiam concesserunt. Vlyssipone ex officina Petri Crasbeck 1609.

Seguntina priuilegij.

Priuilegij vsus, & obseruantia, ex quibus inducatur, & confirmetur? Priuilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcaualis concessum, de quibus intelligatur? & vtrùm comprehendat impositas post earum concessionem?

VOTVM XC.

1 *Potestas concedendi immunitatem à collectis residet penes supremum Principem.*
2 *Principis etiam secularis assertio plenè probat.*
3 *Confirmatio nouam concessionem, & nouum titulum operatur.*
4 *Confirmatio in forma specifica qua dicatur.*
5 *Confirmatio pluries repetita per diuersos primi concedentis successores extinguit. defectum.*
6 *Priuilegium ex causa onerosa, & quod transit in vim contractus, est irreuocabile.*
7 *Immunitas concessa mercatoribus nauigantibus ad aliquem portum pro augenda illius habitatione, non potest reuocari.*

8 *Priuilegium immunitatis obtinentes non comprehenduntur sub constitutione Principis iubentis collectam soluendam nemine excepto.*
9 *Voluntas Principis non præsumitur extendi ad ea, quæ de iure facere non potest.*
10 *Statutum semper sumit interpretationem à potestate statuentium.*
11 *Princeps semper dicitur disponere prout ius disponit.*
12 *Priuilegia ex contractu, & ex causa onerosa non comprehenduntur in generali reuocatione priuilegiorum.*
13 *Priuilegia reuocabilia solùm comprehenduntur sub generali reuocatione priuilegiorum.*
14 *Doctrina Bart.* in l. Antiochensium ff. de priuil. credit. *declaratur.*
15 *Immunitatis priuilegium per legem generalem non tollitur.*
16 *Contractui cum Principe gesto derogari non potest per legem generalem ab eo latam.*
17 *Confirmatio Pragmatica denuò censetur impetrata post centum annos ab eius editione.*
18 *Præscriptio quæcunque etiam immemorabilis contra tributa, & vectigalia excluditur.*
19 *Materia quando est imprescriptibilis ad acquirendum dominium, sufficit titulus insufficiens iuncta obseruantia quadraginta annorum.*
20 *Materia præscriptibiles ex incapacitate possidentis desinunt esse tales.*
21 *Laici sunt incapaces possessionis, & præscriptionis in materia decimarum, nisi cum præscriptione allegetur priuilegium ante Conc. Lateran. obtentum.*
22 *Iurisdictio ecclesiastica est imprescriptibilis respectu laicorum.*
23 *Consuetudo obtinendi duas Dignitates in eadem Ecclesia, improbatur, nisi cum illa concurreret allegatio priuilegij.*
24 *Bona & loca ad vsus communes vicinorum deputata sunt imprescriptiblia nisi cum immemorabili allegetur titulus priuilegij.*
25 *Præscriptione immemorabili prohibita ex incapacitate possessoris, admittenda nihilominus si allegetur priuilegium.*
26 *Vectigalia præscriptibilia sunt respectu particularis ordinario decem, vel viginti annorum spatio.*
27 *Decima contra laicum præscribuntur ordinario tempore.*
28 *Tertia Regales contra priuatum præscribuntur ordinario tempore.*
29 *Pecho, Pedido, & Alcauala sunt synonyma.*
30 *Alcauala est nomen generale comprehendens omnia tributa.*
31 *Vectigal nomen comprehendit omne quod fisco soluitur.*
32 *Generalis loquutio omnia comprehendit.*
33 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
34 *Exemptio vectigalium concessa generaliter exceptis certis casibus, est generalissima in casibus non exceptis.*
35 Claus. Prout constitutum est solui, *non stat conditionaliter sed causatiuè.*
36 *Solutionem consuetam probare non requiritur quando conceditur vectigal tanta quantitatis, prout consuetum est soluere.*
37 *Stipulatio ne luminibus officiatur comprehendit lumina tam tempore contractus existentia quàm futura.*
38 *Priuilegium immunitatis extenditur ad decimas futuras.*
39 *Immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas de nouo impositas ratione belli superuenientis.*
40 *Immunitas ex causa onerosa concessa comprehendit collectas futuras.*
41 *Ex obseruantia subsequenti declaratur quod ius exigendi vectigal comprehendatur.*
42 *Immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas futuras.*
43 *Priuilegium concessum villis, extenditur ad villas de nouo auctas.*
44 *Castrum cum territorio si nobili concedatur, debet habere territorium postea auctum.*
45 *Priuilegium immunitatis extenditur ad bona post priuilegium quæsita.*
46 *Immunitatis priuilegium comprehendit incolas de nouo superuenientes.*
47 *Priuilegium concessum collegio 16. virorum extenditur ad septem collegas postmodum auctos.*
48 *Priuilegium de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas superadditas.*
49 *Focularia de nouo aucta comprehenduntur in functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis.*
50 *Doctores* in l. si ex toto ff. de legat. 1. *declarantur.*

Dubitaui an priuilegium immunitatis à collectis & gabellis concessum oppido de Sendin hodie sit in vsu, & debeat obseruari etiam quoad collectas post eius concessionem impositas? Materia præsentis voti diuidetur pro faciliori illius explicatione, in hunc qui sequitur, modum.

Priuilegio immunitatis à gabellis & tributis an aliquid obstet quin obseruari debeat?

§. I.

Nihil impedite hodiernum vsum, & obseruantiam huius priuilegij, ostendam multis: & primò quòd supremus Princeps (penes quem resides latissima potestas concedendi immunitatem à collectis, *l. sunt munera, ff. vacat. muner. toto tit. C. de immun. nem. conced. l. immunitat. C. de agricol. & cens. lib.* 11. *cap. super quibusdam. § præterea, de verb. signif. l. Hisp.* 1. *tit.* 11. *lib.* 6. *Recop.* Sacca *cons.* 15. *num.* 7. Mastrill. *de Magistr. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 127. *cum seqq.* Glorit. *resp.* 2. *p.* 2. *num.* 22. & 45. Gutier. *de gabell. q.* 4. *num.* 4. & 5.) in concessione dicti priuilegij & deinde in illius confirmatione affirmat illud in vsu esse, ac obseruari dabere, quæ quidem Principis assertio plenè probat, *Clem. litteris, de probat. e. nobilissimus* 95. *dist.* Mascard. *de probat. concl.* 1227. Carol. Tapia *in decis. supremi Consilij Italiæ decis.* 23. *num.* 63. Mastrill. *d. lib.* 3. *c.* 4. *num.* 51. *cum seqq.* Et procedit etiam in Principe seculari. Cardin. *cons.* 128. Deci. *cons.* 606. *incip. Serenissimus Imperator num.* 1. *vers. & primo facit,* Tapia *d. decis.* 23. *num.* 73. Aliàs enim si Principi aliquid asserenti non crederetur, esset illum de mendacio redarguere, quod non est dicendum, vt notatur *in d. Clem litteris,* & concludunt Franc. *in cap. si motu proprio num.* 8. *de præbend. lib.* 6 Menoch. *cons.* 100. *num.* 23. Mastrill. *d. cap.* 4. *num.* 54. Et hæc opinio totius Mundi praxi recipitur. Menoch. *d. cons.* 100. *num.* 26. Tapia *d. decisione* 23. *num.* 74. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 4 *glos.* 10. *p.* 2. *numer.* 28. Mastrill. *d. cap.* 4. *numer.* 52.

Secundò, quia dictum priuilegium deliberatè, & ex certa

certa scientia confirmarunt diuersi & pro tempore existentes Castellæ Reges, quæ confirmatio nouam concessionem, & nouum titulum operatur, cap.1.& ibi glos. verb.confirmata, de transact. Bart. in l.more, ff.de iurisd. omn. iud. Molin. de primog. lib.2. cap.7. num. 8. cum seqq. Georg. alleg.6. n.3. cum seqq. & alleg.46. n.39. & 40. & in repetit. feudalib. cap.16. num.33. & 34. Rouit. in pragm.4. de possess. non turb. num.20. & 21. Costa conf.1. num.23. & conf.2. n.43. cum seqq. Cabed. Lusit. decis.21. num.5. p.2. Stephan. Gratian. discept. forens. cap.991. num.11. Castill. contron. tom.5. cap 89. num.205. & 207 Dicitur autem confirmatio in forma specifica quando fit inserto tepore priuilegij confirmati, prout in nostro casu, cap. venerabilis, de confirmat. vtili, & ibi Abb. num.1. & 2. Dec. in cap. inter dilectos n.2. de fide instrum. Paschal. de patria potest. p.1. cap.1. num.59. & 60. vbi num.58. addit priuilegium confirmatum dici ex certa scientia quando fuit confirmatum à pluribus retro Principibus, Petra de potest. Princip. cap.32 num.37. Castill. d. tom.5. cap.81. num.209. Larrat. conf.11. num.2. Rota apud Farinac. decis.192. n.3. p.1. recent.

5 Ex qua quidem confirmatione pluries repetita, & facta per plures primi concedentis successores, fuit quicunque sic existeret defectus, extinctus, & tacitè dispensatus, vt in simili tradit Fraccia de subfeudis lib. 1. in cap. quis dicatur Dux, in alleg. pro Regente Albertino num.68. vers. secundò quia Princeps, per suas litteras, pag. mihi 138. vbi loquitur de pragmatica Regni Neapolitani, hodie est 1. tit. de priuil. infra annum registrandis, in quâ ipso iure annullantur & cassantur priuilegia non registrata, quem defectum suppleri ait si Princeps illo non obstante iubeat obseruari priuilegium, Ponte conf.3. n.30. lib.1. Rouit. in pragmat.1. de priuileg. infra annum præsentandis num.5. Idem etiam operatur clausula perinde valere, Gemin. conf.11. num.2. vers. quo ad rescriptum, & conf 128. n.3. & 4. vers. nam gratia, Matt. de claus. p.1. claus. 125.

6 Tertiò, quia dictum priuilegium ex causa onerosa fuit concessum, & sic transiit in vim contractus, ac proinde est irreuocabile, Bart. in l. omnes populi n.30. ff. de iustitia de iure, & ibi Bald. q.3. & in l. si cum mihi num.1. ff. de dolo, Alex. conf. 54. V. so puncto num.11. cum seqq lib.4. & conf. 101. num.1. post princ. lib.1. & conf.1. num.11. & conf.136. num.6. vol.1. Bertach. in repert. p.4. lit. P. vers. priuilegium si est concessum, pag.174. col.3. Petra de potest. Princip. cap.32. sect. capio nunc secundam principalem dubitationem num.172. pag. mihi 182. Muta ad pragm. Siciliæ p.1. tit.16. num.34. pag.197. Tortus ad statuta Papiæ statuto 23. de regimine potestatis n.27 pag.71. & statuto 40. n.15. & 25. pag.92. Tapia conf. 8. n.8. & 9. Prout quilibet alius contractus cum Principe celebratus reuocari non potest, Bald. in l. qui se patris num.33. & 34 vers. hoc sciat, C. vnde liberi, Aretin. in cap.1. de constit. n.16. & 17. Gomez de Leon alleg.34. num.3. & 4. Ioan. Andr. Georg alleg.49. num.4. & 5. Muta ad c. Regni Siciliæ tom.1. in proœm. num.25. cum seqq. pag. mihi 10. & 11. Paschal. de patria potest. lib.1. cap.1. num 49.

7 Et in terminis immunitatis concessæ mercatoribus, nauigantibus ad quendam portum pro augenda illius habitatione, quòd non debeat, nec possit reuocari, tradit Berard. senior conf.21. num.1. cum seqq. sequitur Petra d. tract. cap.24. num.255. fol. mihi 230. col. 3.

8 Ex quo fit quòd vbi Princeps imponit aliquam collectam, & iubet soluendam ab omnibus, nemine excepto, nullo modo intelligitur voluisse comprehendere obtinentes priuilegium immunitatis, vt per Rendiin. in promptuario tit. de priuileg. num.6. & plures citatos à Glorito resp.1. p.1. n.9. Et procedit etiamsi collecta imponatur per legem generalem. Menoch. conf.110. n.19. cum seqq. lib.2. vbi dicit quòd non præsumitur Principem voluisse derogare priuilegiis nisi id in lege specificè expresserit, sequitur Bonacin. de legib. disp.1. q.3. puncto 8. §.3. n.11. vers. secundò non extenditur.

Et in his terminis non dubitatur de potestate Principis, sed de eius voluntate, quæ præsumitur non extendi ad ea, quæ de iure facere non potest, l. Lucius, §. pen. ff. ad municip. cap.a nobis, de sentent. excom. Mart. conf.40. num.29. 9

Et statutum semper sumit interpretationem à potestate statuentium, Bart. in l. si quis sub conditione in fine, ff. de condit. & demonstr. Ioan Monach. in c.2. de constit. lib.6. Mart. conf.40. num.30. 10

Et Princeps semper dicitur disponere prout ius disponit. Gozadin. conf.101. n.10. & cum aliis Marta d. conf.40. num 31. 11

Et in specie quòd in generali reuocatione priuilegiorum non comprehendantur priuilegia ex contractu, & ex causa onerosa concessa, Lap. alleg.95. Roman. conf.436. n.14. vers. septima ratio, Card. conf.147. n.2. vsque ad fin. Put. decis.314. lib.1. in nouis, Pinel. in rub. C. de rescind. vendit. p.1. c.1. col vlt. Roland. conf.13. num 12. lib.3. Bursat. conf.16. num.57. lib.1. Seraph. decis.108. num.3. Hercul. Marescot. lib.2. var. cap.40. num.28. Marta d. conf.40. ex num.22. & conf.145. num.16. cum seqq. Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos.36. num.6. cum seqq. vbi quòd per derogationem generalem non censeatur derogatum priuilegiis per viam contractus concessis, Paschal. de patria potest. p.1. cap.1. num.97. cum seqq. Tortus statuto 41. num.10. & 11. Muta ad cap. Regni Siciliæ t m.1. in proœm. n.86. Stephan. Gratian. discept. forens. tom.5. cap.845. num.17. & cap.891. num 61. Tapia decis. 8. num.7. Bonacin. in tract. de legib. q.3. puncto 8. §.3 num.12. 12

& 13. Et quòd sub generali reuocatione priuilegiorum solum comprehendantur priuilegia reuocabilia, tradunt Menoch. conf.1007. num.79. vol.11. Marta d. conf.40. num. 25. 13

Non obstat doctrina Bart. in l. Antiochensium, ff. de priuileg. credit. per quam habetur reuocationem priuilegiorum factam in lege generali præiudicare particularibus illa obtinentibus, ac proinde quòd quando per legem generalem iuri tertij præiudicatur, non ob id nascitur obligatio restituendi subdito damnum ex tali præiudicio proueniens: quia contrarium verius, & receptius est, ex ea ratione, quia cum subditus iure naturali rerum suarum dominium & proprietatem habeat, ac proinde à Principe eis priuari non possit, nihil interest quòd per rescriptum, aut per legem generalem, priuationem inducere velit, cùm in vtroque casu eadem reperiatur incapacitas, & idem ius offendatur: ita aduertit Ias. in l. Barbarius num.44. ff. de offic. Prætor. sequuntur Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum num.26. & 28. de constit. Matth. de Afflictis in prælud. ad Constit. Neapol. q.4. num.7. & decis.321. num.16. Roch. de Curte in cap. fin. de consuet. fol.46. col.3. iuxta paruam impress. Mastrill. de magistrat. lib.3 cap.4. num.355. & seqq. Rodolphin. de suprema Principis potest. cap.6. n.165. vers. contrarium tenet, & n.166. & in priuilegio immunitatis ita aduertit Syluan. conf.66. num.24. Adductus auctoritate Crauettæ, qui pariter loquitur materia immunitatis conf.276. sub num.7. vers. si dicatur, & conf.308. num.1. lib.2. In eisdem terminis hoc etiam voluit Cephal. conf.451. num.106. & cum aliis pluribus Glorit. resp.1. p.3. num.234. cum seqq. Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos.36. num.36. & 38. Petr. de Gregorio in concessione feudali p.1. q.7. n.27. & 28. Muta ad cap 38. Siciliæ tom.1. num.10. & 12. 14

cum seqq. pag. 250. Menoch. cons. 1105. num 19. cum
15 seqq. lib. 12 vbi resoluit priuilegium immunitatis per legem generalem non tolli, Lancelot. Gallia. cons. 44. numer. 43. & 44. Stephan. Gratian. d. tom. 5. c. 991. num. 58.

16 Et quatenus derogatio facta per legem generalem comprehenderet ius quæsitum ex contractu, hoc posset procedere quando contractus inter partes fuit celebratus, non ita si cum Principe sit gestus, cui per legem generalem ab eo latam derogatum non censetur, Butr. cons. 59. num. 1. & 2. Paul. de Castro cons. 317. num. 5. vol. 1. Felin. in cap. quoniam num. 3. de constitut. Mandel Alben cons. 185. num. 18 cum seqq. vol 1. Crauet. cons. 933. num. 9 vol. 5. Siluan. cons. 66. num. 23. & 24. & post Butr. & Deci. tradit Tusch. præ&t conclus. tom. 6. lit. P. concl. 680. num. 8. Petra de potest. Princip. cap. 31. §. capio nunc secundam principalem dubitationem num. 141. vers. ad duodecimum. Præcipuè cùm ab initio concessionis vsque ad præsentem diem, ea reuocatione non non obstante priuilegium fuerit obseruatum, per quam obseruantiam confirmatum remansit, & dictæ legi derogatum per tolerantiam Principis, Pereg. de iure fisci tit. 8. de præscript. fiscalib. num. 26. Mieres de maiorat. p. 4. q. . . num 50 in 2. edit. Ponte cons. 155. num. 8 cum
17 seqq. vol. 1. vbi notabiliter dicit quòd, si omnia priuilegia per nouam pragmaticam reuocentur, nisi sint confirmata, quod stante cursu centum annorum post dictā pagmaticam censetur denuo impetrata confirmatio, & quòd ita fuit iudicatum in Regia Camera Summariè, sequitur Capi blanc. de Baronib. pragmatica 11. num. 1-1.

18 Quartò, quia dictum priuilegium magis corroboratur, & firmum manet, ex eius obseruantia, & vsus iā hodie in vim præscriptionis allegatur, nam licèt per l. Hisp. 1. tit 18. lib. 9. Recop. contra tributa & vectigalia excludatur quæcumque præscriptio etiam immemorialis, nihilominus titulus etiam insufficiens iuncta possessione quadraginta annorum sufficeret ad confirmandum dictum priuilegium, & ad præscribendam eius obseruantiam, vt amplius de eo dubitandum non sit, vt per l. vlt. §. fin. C. de fundis patrim. lib. 11. notant Ioan. de Platea in ead. l. fin. num. 3. vers. secundò nota, Salicet. in l. comperit. C. de præscript. trigint. num. 1. Alex. cons. 50. num. 11. & 12. lib. 5. Bart. cons. 196. n. 7. lib. 1. vbi quòd si concessio priuilegij in aliquo deficiat, cursus temporis id roborat, & ita hanc materiam explicat D. meus Petr.
19 Barbosa in d. l. comperit à num. 46. cum seqq. vbi quòd quando materia est impræscriptibilis, titulus insufficiēs iuncta obseruantia quadraginta annorum sufficit ad acquirendum dominium. Et in indiuiduo, & in materia d. l. Hispana 1 tradit Gironda de priuilegiorum, & exemptionum explicat. num. 75. dicens sufficere titulum, seu priuilegium non plenum cum possessione quadraginta annorum, quod prius dixerat Auiles ad c. 13. Prætor. verb. Alcaualas sub n. 5. ad finem.

20 Sextò, quia possessio quæ allegatur est plusquam immemorialis, & adest dictum priuilegium loco tituli, vnde succedit Iuris conclusio quod materiæ imprescriptibiles ex incapacitate possidentis, desinunt esse tales, si cum immemoriali concurrat allegatio tituli, secundùm Menchaq quæst. illustr. cap. 84. num. 13. & 14. D. Barbos. in l. omnes C. de præscript. 30. num. 47. & 48. legendus ex num. 41. & in d. l. comperit. num. 24. vers. limita tamen prædicta non procedere, & in terminis d. l. comperit. vectigalium Principis præscriptionem prohibentis, idem tradit Mieres de maioratu p. 4. q. 10.
21 255. & 257. in 2. edit. Et probatur à simili in materia decimarum, quarum possessionis & præscriptionis incapaces sunt laici, cap. 1. 16. quæst. 7. cap. causam, de præscript. cap. tua nobis, cap. prohibemus, de decim. & tamen si cum præscriptione allegaretur priuilegium ante Concilium Lateranen. obtentum, sufficeret vtique, Ioan. Andr. in cap. cum Apostolica num. 9. ad fin. vers. tamen videtur, & ibi Abb. n. 12 de his quæ fiunt a Præl. Felin. in d. cap. causam qua nnm. 3. & ibi Alex. de Neuo num. Burg. de Paz cons. 50. num. 5. Gutier. practic. lib. 1. quæst. 16. per tot. & lib. 3. quæst. 14. num. 59. & 60. Pereg. cons. 8. n. 17. lib. 6. Moneta de decim. c. 5. q. 3. num. 74. Ego de offi. & potest. Parochi p. 3. cap. 18. §. 1. num. 52. Rota decis. 115. sub n. 4. p. 2. diuers. & decis. 474. num. 3. & 22
decis. 702. num 1 p. 1. recent. & decis. 193. n. 6 p. 2 etiā recent. Et idem videmus in iurisdictione ecclesiastica, quæ licèt sit impræscriptibilis respectu laicorum, Carol. de Graffis de effect. lib. clericat. effectu 1. ex n. 372. si tamē iudex secularis priuilegium aliquod allegasset ad cognoscendum de clericorum causis, & immemorialem probasset, vtique obtineret, Pute. decis. 155. lib. 1. in nouis, Carol. de Graffis d. effectu 1. num. 381. cum seq. Decian. in tract. crimin. lib. 4. c. 9. num. 14. & 15 Mieres d. 23
p. 4. quæst. 10. num. 253. & 254. in 2. edit. Sic similiter videmus quòd licèt per cap 1. de consuet. lib. 6. reprobetur consuetudo etiam immemorialis obtinendi duas Dignitates in eadem Ecclesia, nihilominus si cum illa consuetudine concurreret allegatio priuilegij, sufficeret vtique ad obtinendum contra talem prohibitionem, vt 24
per Pute. decis. 57. num. 5. vers. potest tamen lib. 2. in nouis. Eodem modo constat bona & loca ad vsus communes vicinorum deputata imprescriptibilia esse per l. 7. tit. 29. part. 3. vbi notat Gregor. Lop. glos. 1. & nihilominus si eorum possessor vnà cum immemoriali, allegasset titulum priuilegij, vtique sufficeret ad obtinendum, Rip. in l. quo minus num. 101. ff. de fluminib. Gregor. Lop. d. l. 7. glos. 1. Azeued. in l. . num. 64. tit. 15. lib. 4. Recop. Mieres d. p. 4. q. . 1. num. 50. & 51. & 52. 25
in 2. edit.

Denique in iure nostro conclusio communiter recepta tenet quòd prohibita immemoriali ex incapacitate possessoris, illa nihilominus admitti debet, si allegetur titulus, Alex. cons. 74. ex n. 17. vsque ad 22. lib. 4. Crauet. de antiquit. temp. p. 4. § absolutus n. 96. Oliban. de iure fisci c. 13. n. 8. cum seqq. Pereg. etiam de iure fisci 6 tit. 8. num. 22. Gutier. pract. lib. 1 q. 14. n. 61. Cancer. var. lib. 3. c. 4. n. 43. cum seqq. Auendan. de exequendis mandat. p. 1. c. 6. n. 7. vers. prima conclusio, quicquid, dicat lib. 1. c. 4. n. 27. 26

Septimò, quia in casu nostro non agitur de præscribendis vectigalibus aduersus fiscum, sed contra quendam particularem prætendentem illa ad se pertinere, quo casu cessat omnino illa prohibitio præscriptionis, quæ talia vectigalia imprescriptibilia faciebat, & respectu dicti particularis præscriptibilia sunt ordinarie decem, vel viginti annorum spatio, vt per Bart. in l. si publicanus. §. in omnibus ante n. 1. vers. & hoc intellige quando quis, ff. de publican. & ibi Imol. n. 8. Abb. in c. super quibusdam. §. præterea n. 2. ff. de verb. signif. Cou. in reg. possessor. p. 2. §. 3. num. 5. vers. secunda conclusio, Cabed. Lusit. decis. 41. n. 6. & decis. 17. n. 6 p. 2. D. Barbos. in d. l. comperit n. 15. & 86. Vasquez in opuscul. moralib. tract. de restit. c. 6. dub. 1 num. 10. & 11. Fontanel. de pactis nupt. tom. 2. claus. 5. glos. 8. p. 15 num. 35 pag. 27
mihi 601.

Similiter decimæ, quæ sunt imprescriptibiles contra Ecclesiam, vt suprà dixi, benè contra laicum præscribi possunt ordinario tempore, Zabarel. cons. 146 Cuman. cons. 83. aliàs 84. Felin. in c. causam qua n. 4. de præscript. Paris. cons. 25. à n. 11. lib. 4. Valasc. de iure emphyt. q. 17. n. 15 Menoch. cons. 1092. n. 6. cum seqq. lib. 11. Et quod in hoc casu tempus ordinarium sufficiat ad præscribendum probant Bald. cons. 180. n. 2. lib. 1. Crauet. cons. 479. n. 4. & cons. 496. num. 11. lib. 3. Paris. cons. 25. n. 11. lib. 4. Balb. de præscr. 5. p. q. 7. n. 22.

Item Tertiarum Regalium Tributum contra priuatum

tum præscribitur tempore ordinario, cùm tamen contra Regium fiscum absque immemoriali præscribi non possent, vt post Menoch. & Gutier. resoluit Azeued. *l. 1. num. 41 tit. 21. lib. 9. Recop.* Et idem in iurisdictione Regali præscribenda agnoscunt Bald. *in l. 2. col. 5. q. 7. num. 31. Cod. de seruit. & aqua*, Alex. *conf. 16. num. 27. lib. 5.* Franchis *decis. 131. num. 33* Greg. Lop. *l. 6 glos. 3. ad fin. tit. 29 part. 3.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. c. 16. n. 204.*

Priuilegium immunitatis à collectis, gabellis, & Alcaualis concessum, de quibus intelligatur?

§. II.

19 MVltum amplè loquitur priuilegium de quo agitur, in immunitate huiusmodi concedendi, ibi, *de todo pecho, e te todo pedido, & c. Pecho* propriè dicitur quod penditur, & *Pedido*, quod petitur, & sub his nominibus comprehenditur *Alcauala*, nam tributum, pecho, Alcauala, datio, sunt synonyma, Parlad. *rerum quotid. lib. 1. c. 3. n. 1* Molin. *de Iustit tract. 2. disp. 661.*
30 *n. 11.* Gutier. *de gabell. q. 1. n. 6.* Salon *de Iustit. tom. 2. tract. de vectigalib. art. 4. controu. 3. vers huiusmodi ga-*
31 *bella pag. 416.* vbi quòd Alcauala est nomen generale comprehendens omnia tributa. Et omne quod fisco soluitur, comprehendit nomen Vectigal, Cumā. *cons. 162.* loquens de tributo salinarum, Gig. *de gabell. in præl. n. 5.* Vasq. *in opusculis moral. tract. de restitut. c. 6. dub. 6. n. 88.* ibi, *Rex Ioannes II. statuit quod publicanus, qui colligit gabellas, almoxari fargos, pet. tas, y pedidos, y otras monedas, quibus ve reor, comprehendit omnia Regia tributa* Et ad inducendam hanc comprehensionem moueor sequentibus fundamentis.

32 Primò, quia dicta exemptio fuit concessa per verba generalia & geminata, ibi, *de todo pecho, ede tode pedido,* &c. & ideo comprehendere debent genera omnia tributorum, quia generalis loquutio omnia comprehendit, *l. cum quærebatur, ff. de verb. signif.* Ioseph. Sesse *Arag. decis. 48. n. 12.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 54. n. 4.* Et verba geminata magis operantur. *l. Bas sa ff. ad Trebell.* plures per me citati *Axiom. 122. n. 1.*

33 Secundò, quia in eodem priuilegio excipitur certum genus tributi vulgò *fantar*, quæ exceptio firmat regulam in contrarium quoad alia genera tributorum ibi non expressa. *l. prævaricationis. §. fin. ff. de præcariis actor. l. illam C. de collat.* cum adductis per Tapiam *in decisionibus supremi Concily decis. 23. n. 57. & 58.*

34 Tertiò, quia in terminis, concessa exemptione vectigalium, generaliter exceptis certis casibus, est generalissima in casibus non exceptis, vt probat Bolognet. *cons. 2. n. 12. & 13.* ibi, *Ex quibus apparet quod in hoc regno Rex non potest pro quacunque causa etiam vrgentissima & insolita, & per necessitatem belli, & rebellionis, vel alia quacunque necessaria & improuisa causa imponere collectam, seu gabellam, exceptis dictis quatuor casibus cum suis qualitatibus expressis.* &c. Alex. Raudens. *resp. 1. n. 288. cum seqq. vol. 2. & de analogis p. 4. n. 61.* vbi voluit quòd in concessione immunitatis facta per viam transactionis inter Dominum, & vasallum in omnibus casibus excepto vno, quod ex ea exceptione illius casus expressè Princeps non possit collectare pro quacunque causa, etiā prætextu belli, & notabilis inuasionis etiā in quocunque casu concernente publicam vtilitatem tam cogitato quàm incogitato; & cum aliis hoc etiam latè tradit Tapia *d. decis. 23. n. 58. & conf. 15. n. 27.*

35 Non obstat transactio postea facta super Alcaualis à priuato exigendis cum claus. *prout consuetum est solui,* quia illa verba clausulæ non stant conditionaliter, sed causatiuè & apta sunt transferre ius irreuocabile & fixum, vt colligitur ex *cap. Abbate, de verb. signif.* & ex doctrina Bart. *in l. eum qui. §. Iulianus* per illum tex. *ff. de constit. pecun.* vbi quòd si sententia dicit, Con- 36
demno te ad vnum par caponum omni anno secundùm quod tui antecessores consueuerunt, ista verba non stant conditionaliter sed causatiuè. Aretin. *cons. 76. n. 5. vers. circa tertium*, vbi quando conceditur vectigal tantæ quantitatis, prout consuetum est soluere, quòd non sit necessarium probare consuetam solutionem, Felin. *in c. 2. de rescript. n. 10. & 11.* Bologn. *in l edita num. 42. & 143. C. de edendo*, Grammat. *decis. 38. num. 22 cum seq.* Mandos. *de priuileg. ad instar, q. 5. num. 4. cum seqq.* Pereg. *de fidei com. art. 16. num. 111.* Cancer. *var. lib. 3. cap. 3. num. 119. cum seqq.* Thoro *in compendio p. 2. lit. P. vers. Possessor feudi pag. 461. 3. 2.* Amat. *lib. 1. var. cap. 41. num. 12. & 13.*

Priuilegium exemptionis à tributis, & vectigalibus, an comprehendat imposita post eius concessionem?

§. III.

COmprehendere ex multis, & solidis comprobatur fundamentis; & primò ex *l. si seruitus. ff. de* 37
seruit. vrban vbi stipulatio ne luminibus officiatur, comprehendit tam lumina tempore contractus existentia quàm futura; & ex *l. pen. ff. de fundo instructo* vbi quòd in concessionibus vniuersalibus veniunt augmenta.

Secundò ex *cap. quia circa, de priuileg.* vbi priuile- 38
gium immunitatis extenditur ad prædia de nouo adquisita, & ad decimas futuras, & ibi hoc notat Abb. *n. 5. vers. à primo membro,* vbi quòd quando in priuilegio est dispositio indefinita, & præiudicat tantum concedenti, licèt præiudicium sit graue extenditur ad futura.

Tertiò, quia exemptio de qua agitur, concessa fuit 39
per verba generalia, ac proinde extendenda ad gabellas postea inductas, Siluan *conf. 66. num. 13. ad fin. & num. 14.* vbi quòd immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas de nouo impositas ratione belli superuenientis; Sacca *cons. 15. num. 1. cum seqq.* Deci. *resp. 44. n. 96. cum seqq. lib. 4.* Lancel Gallia *conf. 44. n. 16. cum seqq. & num 34.* Tapia *decis supremi Consily 8. n. 2. cum seqq.* Glotit *resp. 1. p. 2. n. 184. cum seqq. & p. 3. num. 197.*

Quartò, quia immunitas prædicta fuit concessa ex 40
causa onerosa, & ideo comprehendere debet collectas futuras, vt per Menoch. *conf. 1 03. n. 14. vol. 12.*

Quintò, quia licèt super comprehensione verborum 41
dictæ immunitatis aliqua insurgeret dubitandi ratio, nihilominus ex obseruantia per tot annos subsequuta non soluendi tributa & vectigalia de nouo & post priuilegij concessionem imposita, elicitur resolutio adduhiuis propositum, vt in specie priuilegij immunitatis docent Siluan *conf. 66. n. 10. cum seqq* Decian *resp. 44. n. 28. tom. 4.* Tapia *decis. 8. supremi Consilij n. 10. & 12.* Et generaliter in concessione Regalium quod ex obseruantia subsequenti declaretur quid fuerit comprehēsum in titulo, tenent Cuman *conf. 161. n. 3. vers. præterea terminus*, Roman. *conf. 271. n. 3.* vbi quòd ex obseruantia subsequenti declaratur quòd ius exigendi vectigal comprehensum fuit in inuestitura, Ioseph. Ludou. *concl. 38. allat. 12. fol. mihi 85.* Menoch. *cons. 648. n. 18. cum seq. vol. 8.* Lanar. *conf. 34. n. 1. ad fin. & n. 2. & 3.* Mastrill. *de Magistr. lib 1. c. 15. n. 7.*

Sextò, quia ab omnibus est receptissima conclusio 42
quòd immunitas à gabellis, comprehendit onera, & gabellas futuras; Alex. *conf. 193. Ex themate, dub 2. num. 8. vol. 2.* Natta *conf. 100 n. 17. & conf. 525. n. 19.* Bursat. *conf. 16. n. 77. vol. 1.* Tapia *in l. fin. ff. de constit. Princip. p. 1. c. 4. n. 5* Aloys. Ricc. *decis. 167. n. 9. p. 3. & in collect. decis. collect. 2727. ad fin. p. 7.* Modit. *in suis dubitat. iuris. § plebiscitum dubit. 18. p. 2.* Glorit *resp. 1 p. 3.*

p.3.n.196.& n.264. plures refert Bellon.iun. cons.69. num.71.

43 Septimò, quia si Imperator concedat priuilegium villis ciuitatum, extenditur ad villas de nouo auctas, vt tradit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de censibus. §. nunc dicendum in addit. magna circa pen.col. & in reg.qui sentit, de regul.iuris in 6. in mercurialib. Bald. in l. cum fundu.ff. de legat.2. Cou.pract.c.2. Gironda de priuil. n 116. Muta ad pragm. Siciliæ tom.2.tit.16. num.33.& 34.

44 Octauò, quia si alicui nobili concedatur castrum cum territorio, debet habere territorium postea auctum, Imola in d.l.damni infecti §.si is qui,ff. de damno infecto, num.16.vers.& prædicta etiam faciunt,& ibi Roman.num.7. Menoch.cons.201.num.147.lib.3. Ancel. Amat.cons.39.num.11.

45 Nonò, quia priuilegium immunitatis extenditur ad bona post priuilegium quæsita, Bart cons.59.n.4 lib.1. Viui. opin.79. num.2. & opin.641.n.3. Nouar.tom.1. q.127.num.16 Marescot. var.lib.2.c.85.Franc.Anton. Costa cons.80.num.16.

46 Decimò, quia simile priuilegium immunitatis comprehendit incolas de nouo superuenientes, Bald. in cap.1. §.si quis de manso col.3. num.7. Nouar.d.q.127. ex num.8.Aloys.Ricc.post decis.150.p 2. in allegat.ibi posita num.4.Muta ad pragm Sicil. tom.5.tit.10.n.33. & 34.

47 Vndecimò, quia priuilegium concessum collegio sexdecim virorum extenditur ad septem collegas postmodum prædicto collegio additos, Alex cons.78 numer.8.lib.2 Bertach. p 1.lit. A. vers. Augmentum consilium fol. mihi 183.col.1. Cabed Lusit. decis.115.numer.2.p.2.

48 Duodecimò, quia priuilegium de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas superadditas etiam ex facto Principis, Bald.in l. vtrum, tam in t quam in 2. lectura, ff.de; tit. hered. Bruu. de augmento concl. 16. num.5. & 6. latè Menoch. cons.201 num.150. lib 3. & cons.1105.ex num.5.lib.11. Aloys.Ricc.decis.167. n.9.post princ.p.3 Fab.de Anna cons.61.n.20. & 21. Camil.de Medicis cons 51.n.41.

49 Decimotertiò & vltimò, quia in functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis, comprehenduntur focularia de nouo aucta, vt per Fab. de Anna d. cons 61. Iacob. Gall. cons.11.Rouit.ad pragmat.1.de iuribus & exactionibus fiscalib.ex num.8. vsque ad 63. Camil. de Medices d. cons.51. Nouar.d.q.127.num.15.Aloys.Ricc decis.151. in allegat. ibi posita num.9.p.1. & in collect.1727. vers. amp la conclusionem, Petra ad Grammat decis.4. num.9. Thoro in compendio tom.1.lit.A. vers. Augmentum focularium, & ver Augmentum functionum fiscalium, & p.2.lit. A.ver. Augmentum focularium pag.34.

50 Non obstant quæ resoluunt DD. in l.si ex toto.ff. de legat.1. quia loquuntur in simplici immunitatis priuilegio, non verò quando conceditur per viam contractus, vt traditur à S.Seuerin.in l omnes populi n.181.de Iustit.& iure, qui loquitur in terminis l.1.C.vt nemini liceat ab empt. lib.10. & refert quòd cùm ciuitas Senensis superueniente magna ac graui penuria imposuisset collectam pro emptione frumenti, fuit consultum, & obtentum quod licèt exemptus per priuilegium tali casu non gaudeat, gaudet tamen immunis ex contractu, & quod ita limitantur tradita per DD. in d. l. si ex toto, idem tenet Neuiz.cons.12.sub num.29. inter consilia Bruni. Siluan. cons.66, num.18. Bolognet. cons.1.n.138. Gloria.d.resp.1.p.3. num 258.& n.266. & n.271. cum seqq. vbi hoc optimè declarat. Et adhuc in terminis quæstionis quam disputant DD.in d.l.si ex toto, immunitatem illam ad gabellas de nouo imposita ex causa belli extendendam, resoluunt ibi Paul. de Castro, Imol. Aretin. Sociu. sen. num. 5. Rip. n.13. cum seqq. & ad hoc sunt cons.66. Siluani, & 44.Lancelloti Galliæ.

Toletana Pensionis.

Pensio infanti reseruata auctoritate Apostcum claus. *Ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere insignitus fueris*, debetur à die suscepti Ordinis clericalis, non à die datæ Bullæ Apost.reseruationis illius.

VOTVM XCI.

1 *Casus intelligentia.*
2 *Claus.* Ex nunc prout ex tunc, *operatur vt actus postea factus censeatur iam à principio factus.*
3 *Et quòd vnum tempus videatur alteri inesse.*
4 *Claus.* Ex nunc prout ex tunc, *est retrotractiua ad tempus datæ.*
5 *Gratia expectatiua cum claus.* ex nunc prout ex tunc, *concessa, retrotrahitur ad tempus datæ ipsius gratiæ.*
6 *Claus.* Ex nunc, *in dispositione conditionali non operatur retrotractionem nisi iustificata conditione.*
7 *Claus.*ex nunc, *in gratia conditionali refertur ad diem conditionis.*
8 *Conditio etiam casualis non retrotrahitur, sed tempus conditionis inspicitur, in rescriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam vltimarum voluntatum.*
9 *Retrotractio non conceditur defectu extremi ad quod.*
10 *Retrotractio nusquam admittitur vbi extrema deficiunt esse habilia.*
11 *Retrotractio vt fieri valeat, terminus à quo debet esse habilis.*
12 *Translatio pensionis si fiat in laicum cum claus.* ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere insignitus fueris, *transferens potest exigere pensionem vsque ad diem initiationis.*
13 *Pensio translata cum claus.* ex nunc prout ex tunc cùm clericali charactere insignitus fueris, *extincta manet si medio tempore dum translatarius initiatur clericatu, moriatur transferens.*
14 *Renunciatio facta ad fauorem laici cum claus.* ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere insignitus fueris, *antequam resignatarius clericus fiat, renuntians à se aliquid non abdicat.*
15 *Claus.* cùm clericali charactere insignitus fueris, *intelligitur de charactere exequibili.*
16 *Clericus qui non habet characterem exequibilem non est capax beneficij, nec pensionis.*
17 *Pensionis reseruatio facta alicui, qui tunc temporis clericus non erat, nulla est.*
18 *Habilitate personæ in considerando debet attendi tempus, quo actus ad personam applicatur.*

NOn semel consultus an pensio à Papa reseruata cum hac claus. *Tibi ex nunc prout ex tunc, & è contra postquam ætate legitima tibi suffragante clericali charactere insignitus fueris*,&c debeatur à die datæ Bullarum reseruationis, vel à die suscepti Ordinis clericalis? sæpissimè Rex Catholicus pro infantibus nondū ætatem legitimam,& clericalem characterē habentibus pensiones 1

pensiones designat super mensis Episcopalibus, quando
ad Cathedrales Ecclesias sui iurispatronatus idoneas
personas summo Pont. præsentat, & ipse Papa ad suam
nominationem personas easdem de talibus Ecclesiis
prouidet, & pensiones huiusmodi cum dicta clausula
in fauorem infantium prædictorum reseruat.
2 In qua quæstione multi existimarunt conditionem
suscipiendi ordinem retrotrahi ad diem gratiæ conces-
sæ, ac perinde habendam ac si fuisset pensio reseruata
clerico iam effecto; quia de natura illius clausulæ, *ex
nunc prout ex tunc*, est vt actus postea factus censeatur
iam à principio factus, glos. *verb. ex nunc, in Clem. vo-
lentes, de heret.* & ibi Zabarel. *in 1. opposit.* Tiraq. *de re-
tract. conuent.* § *2. glos. vnica num. 86. & de iure con-
stituti p. 3. limit. 2. num. 16* Cosin. *in pragm. sanct. tit. de
coll. n. § vt verò in verb. prout ex tunc.* Rebuff. *ad l. mu-*
3 *lieris 23. vers. præterea ff. de verb. signif. pag. 91.* Cened.
sing. 14. num. 1. Operatur enim quòd vnum tempus vi-
deatur alteri inesse, Doctores *in l. huiusmodi la 2. ff. de
verb. oblig.* Marches. *de commission. p. 3. pag. 352. n. 89.
in vlt. impress.* Mascard. *de probat. concl. 1239. num. 3.*
Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. 76. num. 3.* Ste-
phan. Gratian. *discept. forens. cap. 239. num. 18.* Duran.
decis. 238. num. 10. Theodos. de Rubeis *in singularib.*
4 *Rot. tom. 1. p. 4. claus. 398. num. 9. & 25.* Et ideo est re-
trotractiua ad tempus datæ, Brunor. à Sole *in locis com-
munib. verb. clausula 20.* Camill. Borrel. *in sum. omnium*
5 *decis. tom. 1. tit. 10. num. 383.* vt in gratia expectatiuæ
cum illa concessa, quæ ad tempus datæ ipsius gratiæ re-
trotrahitur, Felin. *in cap. licet causam num. 6. de probat.*
Alex. *cons. 111. num. 23. lib. 6.* perinde acsi Papa tempo-
re datæ gratiam contulisset, Crescent. *decis. 14. lib. 2. &
decis. 7. num. 13. de concess. preb.* Rota *in Anconitana
Canonicatus 9. Octobris 1592. coram Peña.* Duran. *de-
cis. 265. num. 39.*
6 Verùm his non obstantibus contrarium censui esse
resoluendum, ex eo quia aduerbia *ex nunc, de cætero,*
&c. prolata sunt solùm respectu gratiæ puræ, Fontanel.
de pactis nupt. claus. 4. glos. 3. num. 27. Et ideo in dispo-
sitione conditionali non operatur retrotractionem nisi
iustificata conditione, Cassad. *decis. 3. num. 15. de præ-
bend.* Put. *decis. 583. lib. 1. in correct.* Honded. *cons. 18.
num. 43. & 64. tom. 1.* Aloys. Ricc. *collect. 755. in medio,*
7 Greg. XV. *decis. 428. n. 14.* Quia in gratia conditionali
hæc verba referuntur ad diem conditionis, glos. & Do-
ctores *in d. Clem. 1. de concess. preb.* vbi Card. *num. 9.*
8 Imola *num. 10.* Oldrad. *cons. 119. num. 4. & 27.* Paris.
cons. 82. n. 12. vol. 4. Secundò hæc eadem sententia
comprobatur, quia in rescriptis & gratiis, quæ imitan-
tur naturam vltimarum voluntatum, conditio etiam ca-
sualis non retrotrahitur, sed tempus conditionis inspici-
tur, & perinde est sicut si tempore conditionis fuisset
9 gratia facta, *cap. si pro te, de rescript. in 6.* Tertiò, quia
hoc casu retrotractio non conceditur defectu extremi
ad quod, quia tempore expeditionis Bullarum, is, cui
10 pensio cum hac clausula reseruata fuit, erat inhabilis, est
enim in iure indubitatum nusquam retrotractionem
admitti vbi extrema desinunt esse habilia. *l. necessariò.
§. quòd si pendente, ff. de peric. & commodo res vend. l.
bonorum, ff. rem ratam haberi,* Menoch. *cons. 946. nu-*
11 *mer. 351* Lotter. *de re benef. lib. 3. q. 14. num. 64.* Et re-
trotractio ad hoc vt fieri valeat terminus à quo debet
esse habilis, ita vt intra illum potuerit actus fieri, *d. l.
bonorum,* vbi Bart. *num. 1. in fine,* Surd. *cons. 157. n. 17.
& decis. 206. n. 2.* Duran. *decis. 265. n. 42.*
12 Ex quibus, & aliis in materia latissimè adductis hanc
partem sustinent Hieron. Gabr. *cons. 185. à n. 3. & cons.
186. per tot. lib. 1.* Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib. 6.
q. 4. num. 55. & 60.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 40.
num. 21.* vbi resoluit quòd si translatio fiat in laicum
cum claus. *ex tunc cum fuerit clericali charactere in-
signitus*, vsque ad diem initiationis posset transferens
exigere pensionem, perinde acsi nihil actum foret, ex
quo semper ante diem illum, vel conditionis euentum
nihil actum censetur, *cap. si per te. de rescript. in 6.*
quod in tantum procedit, vt interim translatarius ne-
que possit petere pensionem, vt sentit Hieron. Gabr.
cons. 189. ex num. 6. lib. 1. Flamin. *d. q. 4. sub num. 23.
vers. & huiusmodi translatio,* Lotter. *d. lib. 1. q. 40. nu-* 13
mer. 131. neque si medio tempore dum initiatur cleri-
catu, moriatur transferens, fiat retrotractio, sed rema-
neat pensio extincta, vt benè defendit Hieron. Gabr.
d. cons. 186. n. 13. lib. 1. vbi *n. 16 cum seq.* eam rationem
assignat, quia etiam conditio casualis non potest hoc
casu retrotrahi propter defectum extremorum.
Hinc etiam inferunt idem Hieron. Gabr. *d. cons. 186.* 14
ex num. 17. quem probauit Rota *in Burgen. Canonica-
tus 27. Aprilis 1597. coram bonæ mem. Cardin. Pam-
philio sen.* & refert Lotter. *d. tract. de re benef. lib. 3.
q. 14. num. 73.* quòd si renunciatio fiat ad fauorem lai-
ci cum *claus. ex nunc prout ex tunc cum clericali cha-
ractere fuerit insignitus*, antequam resignatarius cleri-
cus fiat, renuntians à se aliquid non abdicat & interim
si dictus resignatarius moriatur ante initiationem, non
dicitur consumpta vacatio, sed resignans remanet cum
suo beneficio.
Quæ quidem clausula tam in pensionibus reser- 15
uandis quam in illis transferendis, semper intelligitur
de charactere exequibili, idem Hieron. Gabr. *d. cons.
186. ex num. 7. & 8.* Lotter. *d. lib. 1. q. 40. n. 131.* quia
sicut clericus, qui non habet clericatum exequibilem, 16
non est capax beneficij, ita nec idem erit capax pensio-
nis, vt contra Nauar. *cons. 11. num. 5. de tempor. ordi-
nat.* censuit Rota, vt annotatum est in fine illius consi-
lij, Hieron. Gabr. *d. cons. 186. sub num. 6. ad fin. vers. ta-
men puto, & num. 12. vers. tamen quia Papa,* Lotter. *d.
tract. de re benef. lib. 1. q. 36. n. 21.*
Et semper intelligitur, vt suprà dicebam, de clerica- 17
tu tempore gratiæ obtento, itaut reseruatio pensionis
alicui facta nulla sit si tunc temporis clericus non erat,
Rota *in Zamoren. pensionis 29. Octobris 1601 coram
Reuerendissimo Atrebaten.* nec conualidetur si post-
modum clericatus superueniat. Gig. *de pensionib. q. 22.
n. 16.* Rot. *decis. 20. lib. 3. p. 3. diuers. & decis. 158. n. 3.
p. 1. recent.* præterquam si ageretur de gratia respectu 18
personarum, quibus applicetur, ambulatoria, & imper-
fecta, vt in casu indulti nominandi personas easdem
quo sat est clericatum adesse de tempore, quo fit nomi-
natio, quamuis non adesset tempore indulti, vt censuit
Rot. *in Abulen. pensionis 27. Iunij 1608 coram bonæ
mem. Cardin. Lancelloto,* recedendo à decisis *in eadem
causa 21. Maij 1607. coram bonæ mem. Card. Sacrato,*
ex ea ratione quòd in consideranda habilitate personæ
debeat attendi tempus, quo actus ad personam applica-
tur, iuxta doctrinam Felini *in cap. post cessionem sub n. 8.
de probat.* quam sequitur Rot. *in Burgen. Abbatiæ de
Sobarzo 19. Decembris 1598. & in Aurien. Parochia-
lis de Pao 22. Aprilis 1611. coram Penia.*

Toletana Iurisdictionis.

In criminibus mixti fori iudex, qui præue-
nit per capturam rei delinquentis, co-
gnoscit de causa, licèt alter iudex priùs
verbaliter, & iudicialiter de eadẽ cogno-
uisset. Laicos incarcerare potest iudex ec-
clesiasticus in casibus ad suã iurisdictionẽ
spectãtibus, & ad hoc carcerẽ & familiam
armatã habere, & quid in hoc possit cõtra-

ria consuetudo. Laicus punitus à iudice Ecclesiastico in casibus mixti fori, an & quando iterum puniri valeat à iudice seculari.

Votum XCII.

1 *Iudex qui preuenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa, licet alter Iudex prius verbaliter & iudicialiter de eadem cognouisset.*

2 *Preuentio realis per capturam persona prafertur anteriori verbali preuentioni.*

3 *Iudex qui ex negligentia vel dolo capturam de delinquente facere distulit, cùm possit, preuenitur ab alio qui illam realem fecit, etiamsi primus in citatione & monitione preuenisset.*

4 *Doctores referuntur qui tenent licitum non esse ecclesiastico iudici in casibus mixti fori, heresis crimine excepto, laicos capere & incarcerare.*

5 *Iurisdictione concessa ea omnia videntur concessa sine quibus iurisdictio expicari nequit.*

6 *Laici in delictis ecclesiasticis non minus sunt subditi Episcopo quam clerici.*

7 *Heresis de crimine conuicti laici ab Inquisitoribus capi & incarcerari possunt.*

8 *Doctores referuntur qui sustinent ecclesiasticum iudicem in casibus mixti fori laicos capere posse.*

9 *Clericos incarcerare non posse Episcopos per suos ministros qui censeant.*

10 *Territorium Episcopi vocatur eius diœcesis, seu prouincia.*

11 *Consuetudo qua vbique recepta circa capturam laicorum in criminibus mixti fori.*

12 *Consuetudo specialis vt ecclesiastici iudices incarcerare valeant laicos delinquentes, illa seruanda est.*

13 *Consuetudine induci potest in ciuilibus causis vt ecclesiastici contra laicos iure aliquo cognoscentes, eos incarcerare valeant.*

14 *Iurisdictio ecclesiasticorum Iudicum ad spiritualem correctionem principaliter tendit, ciuilis ac secularis ad vindictam publicam.*

15 *Laicus punitus à iudice ecclesiastico iterum condigna pœna punitur à seculari in delictis mixti fori saltem atrocioribus.*

16 *Iudex vnus quando ex defectu iurisdictionis non potest certam pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem imponere valeat.*

17 *Sacrilegium ab Ecclesiastico Iudice preuentum, & punitum pœnis spiritualibus, & temporalibus, potest iterum à seculari Iudice condigna iuris Ciuilis & Regij pœna puniri.*

18 *Delinquens si puniatur pro delicto mixti fori à seculari Iudice preueniente maiori Iuris Ciuilis quam Canonici pœna, non poterit iterum puniri à Iudice ecclesiastico.*

19 *Ecclesiasticus Iudex simul cum seculari concurrere poterit in punitione delinquentis in aliquo ex criminibus mixti fori, si spiritualibus pœnis vti velit.*

10 *Laici delinquentes si condigna pœna de aliquo delicto mixti fori ab ecclesiastico Iudice puniti fuerint, non poterunt postea à seculari puniri.*

21 *Pœna duplici puniri quis non debet.*

ANtonius laicus pro quodam delicto mixti fori fuit captus, & carceribus mancipatus per iudicem ecclesiasticum, cùm prius à iudice seculari pro eodẽ crimine citatus & monitus ac forsan in contumaciã condemnatus fuisset; mota lite seu controuersia inter vtrumque iudicem super competentia iurisdictionis, & pro veritate consultus censui causæ cognitionem spectare ad iudicem ecclesiasticum.

Ratio fundamentalis ea est, quia semper iudex, qui 1
præuenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa; licet alter iudex prius verbaliter & iudicialiter de eadem cognouisset, *l. 3.* & *ibi* Bart. *ff. de custodia reorum*, Ægid Bossi. *in pract. crimin. tit. de foro compet. numer. 97.* vbi assignat rationem, quia captura præponderat citationi verbali, Afflict. *Neapol. decis. 219. num. 3.* Hippol. de Marsil *in l. fin. num. 106. ff. de iurisd. omn. iudic.* Mascard *de probat. concl. 1217. n. 8.* vbi quòd citatio realis præfertur verbali, & simplici citationi, Tiber. Decian. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 21. num. 8.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. c. 13. num. 74.* & *c. 17. n. 164.* Azcued. *l. 10. num. 7. tit. 13. lib. 8. Recop.* Matt. *de iurisd. p. 2. c. 2. num. 20.* Petr. Caball. *cent. 2. casu 117. num. 7.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 2. q. 678. ex n. 20.* & *de cognitione per viam violentia q. 81. num. 1. cum seqq.* Bayo *lib. 3. praxis verb preuentio num. 146* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 7. n. 53.* vbi resoluit realem præ- 2
uentionem per capturam personæ præferri anteriori verbali præuentioni, proindeque secundùm iudicem, qui reum habet in manibus, posse illum punire etiam quod alius iudex primò illum citasset, & monuisset, siue etiam in contumaciam condemnasset. Vnde nil mirum si iudex ecclesiasticus, qui apprehendit reum, & in carcere suo detinet, in cognitione & punitione delicti præferendus sit seculari, licet iste præuenisset in citatione,
& monitione: præcipuè data negligentia vel dolo in 3
laico iudice, qui capturam distulit, seu noluit facere cum posset, iuxta doctrinam Auendan. *de exequendis mand p. 2. cap. 26. num. 5.* Bobadill. *in sua polit. lib. 5. c. 10. n. 21.* & *22.* & Ceuall. *commun. tom. 4. q. 897. n. 196.*

Sed opponitur quòd nunquam Ecclesiastico iudici 4
potest ex hoc capite realis apprehensionis præuentio concedi in hoc casu, cùm illi licitum esse non possit, hæresis crimine excepto, laicos capere & incarcerare, nisi temporalem iurisdictionem haberent: vt sentiunt Oldrad *cons. 86. in fine*, Abb. Panor. *num. 10. vers. ex his infero.* Felin. sibi contrarius *num. 4.* & August Beroi. *num. 33. de officio deleg.* Iul Clar *§ fin. q. 37. n. 8.* Palat. *in repet. cap. per vestras, notab. 2. §. sed est pulchra dubitatio num. 18.* & *25. de donat. inter Virum*, Auiles *ad c. 20. Pretorum verb. vsurpan. n. 14.* & *15.* Oliban. *in commene. ad vsaticum c. 15. num. 50. vers. sed quia familia*, Iacob. Berret. *cons. 45. 6.* & *7.* Auendan *de exequendis mand. p. 1. cap. 1. num. 22.* Menchaq. *de success. creat. lib. 3. §. 21. num. 18. ad fin.* Tiber. Decian. *in tract. crimin. lib. 4. cap. 10. num. 15.* & *lib. 8. c. 3. num. 47. ad fin.* Suar. de Paz *in pract. tom. 2. pral. 2. num. 54.* Petr. Cened. *Canon. quæst. lib. 1. q. 59.* Amat. Roderic. *de execut. c. 2. num. 18.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 167. ante med.* & *170.* Ceual. *commun. contra commun. lib. 4. q. 897.* Franc. Salgado *de Regia protect. p. 2. c. 4. à num. 36.* Angtian. *de legib. lib. 3. controu. 30. à n. 12.* Ioan. Bapt. de l'Arrea *Granat. decis. 1. n. 20.* Franc. Hieron. Leo *Valent. decis. 154. n. 9. lib. 2.* Franc. Amaya *ad l. 2. n. 36. C. de exactorib. tribut. lib. 10.*

Verior nihilominus & sanior sententia apud no- 5
stros semper illa visa fuit, quæ tenet Episcopos, & reliquos Ecclesiarum Prælatos non solùm contra laicos delinquentes censuris Ecclesiasticis procedere, sed etiam eos personaliter capere, & in carcerem detrudere posse: quod multis probatur, & primò ex tex. *in cap. attendendum 13. in fine, 17. q. 4.* ibi, *Et carceri tradatur, aut exilio perpetua deportationis seruetur*; &c. *cap. contra idolorum 10. 26. q. 5.* ibi, *inclusione digni, districtamque fuit in pœnam dirigendi*, &c. *cap. 2. de adulter.* ibi, *corporaliter castigatus*, &c. Secundò, ex regula

l. 2.

l. 2. ff. de iurisd. omnium iud. & cap. praeterea 5. in fine. de offic. deleg. qua traditũ est cõcessa iurisdictione ea omnia videri cõcessa sine quibus iurisdictio explicari nequit, vn de cùm *in c. 1 de offic. iud. ordin.* Episcopis, & aliis Praelatis concessa sit iurisdictio ad inquirenda & punienda crimina in suis diœcesibus commissa, consequenter & eis concessa videtur ea, quae sunt hujus iurisdictionis consecutiua, veluti incarceratio, captura, & similia.

6 Tertiò, quia laici in delictis ecclesiasticis, vel mixti fori, non minus subditi sunt Episcopo, in illisquidem priuatiuè, in his verò data praeuentione. quàm clerici in omnibus delictis à se commissis: at Episcopus clericos delinquentes potest incarcerare, *cap. nullus clericus 6. in fine* ibi, *triginta dierum inclusione mulctetur*, &c. *11. quaest. 1. cap. cùm Episcopus 7. de offic. iud. ordin. lib. 6.* ibi, *personas ecclesiasticas, cùm earum excessus exegerint, capere, ac carceri deputare*, &c Ergo & laicos ob delictum ecclesiasticum, vel mixti fori, in quo Episcopus praeuenit, sibi subditos poterit in puncto iuris incarcerare, vel ad custodiam, vel ad pœnam, similibusque pœnis afficere. Vltimò, quia in crimine haeresis quod merè ecclesiasticum est, id ipsum aperte probat

7 *cap. excommunicamus 15. §. fin. de haeret. c. commissi 12. vers. & contra illos, c. vt inquisitionis 18 post princ. eod. tit. in 6.*

8 Quibus & aliis fundamentis moti hanc partem meritò sustinent glos. *in d. cap. contra idolorum*, Ægid. Bellam. *num.* 8. Ioan. de Imola *ad fin.* & Guid. Papae *num. 7. in c. significasti 7. de offic. deleg.* Domin. *n. 5. vers. mihi nunquam*, & Franch. *de cap. cùm Episcopus, de offic. Ordin. lib. 6.* Ioan. de Anania *in cap. qualiter & quando 24 §. ad corrigendos, num. 10. de accusat. & in rubr. de sortileg. num 5. vers. & sic patet quòd Episcopus*, Felin. *in cap. cùm sit generale 8. num. 10. vers. contrarium, de foro compet.* vbi Marian Socin. *in fine*, Dec. *in d. c. significasti, num. 19. vers. vnde infert, & num. 21. & in cap. cùm non ab homine, n. 19. de iudic.* Steph. Aufrer. *de potest. ecclesi. super laic. num 1. & 18.* Gondisalu. *de haeret. p. 1. num. 70.* Lael. Iord. *in tract. de Romana Sedis origine p. 2 cap. 8* Peña *in direct. Inquis. p. 3. commente 205. vers. postremò, aliàs commento 116.* Anton. Cucch *maior. instit. lib. 1. tit. 6. num. 112.* Cou. *pract. cap. 10. num. 1. circa fin. princ. vers. contrarium plane, & vers. secundò quoties*, Segura Daualos *in direct. iudic. p. 2. c. 13. num. 24* Martin. Vran. *cens. 7. num. 5. vers. septimo, & num. 13. & 14. lib. 1* Anton. Scapp. *in tract. de iure non scripto lib. 5. cap. 209. n. 8.* Salzed. ad Bernard. *reg. 397. vers. sed nouum, post med. & in praxi Canon. cap. 153. num. 7. vers. contraria tamen*, Menoch. *de arbitr. casu 394. num. 70.* Sbroz *de offic. Vicarij lib. 2. quaest. 191.* Ioan. Aloys. Leo *in auth. cassa num. 24. C. de sacros. Eccles.* Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib. 3. cap. 12. num. 78. vers. item si index*, Ioan. Vela *de modo procedends in causis crimin. cap. 6. num. 18. ad fin. vers. licet contraria sententia*, Didac Sahagun. *in cap. praeterea 5. num. 15. de offic. deleg.* Incertus Auctor apud Iacob. Berettam *cons. 3. num. 13. cum seqq. maximè ex num. 18.* Ioan. Gutier. *canon. lib. 1. quaest. 45. num. 2. in princ* Fr. Mich. Aggia *de exibend. auxil. fundam. 11. per tot.* Marc. Anton. Genuens *in pract. Archiep. Neapol. cap. 12. num. 3.* Franc. Leo *in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 8. à num. 19. & p. 2. cap. 16. numer. 16.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 4. §. 11.* Cardin. Tusch. *practic. concl. lit. E, concl. 256 num. 3. & lit. F, concl. 153. num. 11.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 3. resol. 14. à princ.* Carol. de Grassis *de effectib. clericat. effectu 1. num. 129.* Amat. Roderic. sibi contrarius *de excom. cap. 2. numer. 20.* Marta *de iurisdict. p. 1. cap. 50. num. 5. cum seqq. & p. 2. cap. 29. ex num. 1.* Iacob Cancer. *var. resolut. lib. 3. c. 19. num. 57. cum seqq* Hieron Campanili. *in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 85.* & latiùs *n. 87. post med. vers. sed perlegi etiam, & num. 88.* latè & eleganter Franc Molin. *de brachio sæculari, lib. 1. c. 14. per tot. & c. 18.* Alzed. *de potestate Episcopi. p. 1. c. n. 61. & 72.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericor. reali § 1. n. 18. & tit. de bonis cleric. §. 14 num. vlt.* Bonacina *in Bullam Cœna disp. 1. q. 10. puncto 3 §. 1.* Duardos *etiam in Bullam Cœna lib. 2. can. 1. q. 33. concl. 2. n. 23. & 26.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. cap. 4. n. 48* Antonin. Diana *moral. resol. 1 tract. 2. de immun eccles. resol 88.* Ioan Baptista Ciarlin. *controuers. forens. c. 15. à n. 31. vers. & sanè non est dubitandũ*, Melch. Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 9. n. 93. cum seqq.* vbi *n. 90.* asserit hodie non longè esse ab erroré, qui contrarium teneret, Alexand. Speiell. *in decis. fori eccles. decis. 3. num. 10. & 16. & decis 4. num 3. cum seqq.* vbi testatur ita pluries censuisse sacram Cong. Eminentissimorum D D. Cardinalium sacri Concilij Trid. interpretum. Ego *de officio, & potest. Episco. p. 3. alleg 107. num. 2. & de iure eccles. vniuerso lib. 1. c. 39. §. 4. n. 49. cum seqq.*

Contra quam resolutionem communi tantorum virorum calculo receptam non obstat primò quòd sentiunt à veritate, toto cælo aberrantes nonnulli existimantes ideo ecclesiasticos iudices non solùm non posse laicos capere, & incarcerare, verùm neque clericos aliquos sibi subditos, quippe in quos neque metum imperium, neque aliquam propriam iurisdictionem illos habere putant, argumento *l. pupillus 2 9 § territorium, ff. de verborum signif.* sed solùm notionem, & simplicem audientiam, iuxta tit. *Cod. de Episcopali audientia*, ac proinde armatam familiam Ecclesiae omnino negantes: ex quorum numero sunt Cyn. *notab. vlt.* & Bald. *num. 1. in l. Episcopale 9. C. de Episcop aud.* Alciat. *in d. §. territorium n. 4.* Bellug. *in speculo Princip. rub. 14. vers. nunc videamus, à n. 39.* Duaren. *lib 1. de sacris Eccles. ministe. cap 4.* Cuiac. *in paratitl. ad d. tit. C. de Episcop audient.* Ioan. Bodin. *de Republ. lib. 3. c. 5.* Anguian *de leg. lib 3. contron. 30. n. 6.* Ioan. Bapt. de Larea *Granat decis 1. n. 7.* Franc de Amaya *in d. l. nemo carcerem 2. num. 36. C. de exactorib. tribut. lib. 10.* Contrarium enim mihi magis probatur, ex text. *in cap. omnes Basilicae 16. q. 3.* vbi cùm dicitur Ecclesias esse in potestate eius Episcopi, in cuius territorio positae sunt, patet, Episcopum habere territorium, *& in cap. vt animarum, de constit. lib. 6.* vbi cùm Bonifacius Pontifex constituisset excommunicationem latam in fures non ligare subditos furantes extra diœcesim excommunicantis, eam suae constitutionis rationem esse assignat, quia 10
extra territorium ius dicenti non paretur, quare inde infertur, diœcesim, & territorium idem esse: quia territorium ipsum, intra quod iurisdictionem, & administrationem habent sibi à Canonibus concessam, diœcesis, vel prouincia appellatum est, *cap. Concilia 6. dist. 16. cap. propter ecclesiasticas 4. cap. peruenit 6. cap. quoniam 7. cap. si Episcopus 11. cap. annis 15. & cap. fin. dist. 18. cap. studeat 39. dist. 50. cap. peruenit 20. c. placuit 21. cap. Episcopus de diœcesi 26. cum aliis 7. q. 1. cap. nullum 6. cap. Episcopi 8 cum seq. 9. q. 2. cap. 1. c. decreuimus 10 cum seqq. 16 q. 1. cap. 1. cap. vnio 3. cum aliis 10. q. 3. cap. Episcopi 8. 11. q. 3. d. c. omnes Basilica 10. 16. q. 7. c. sanè 3. de foro comp.* Et sic contra praecedenti numero citatos sentiunt omnes ferè, quos retuli suprà *in vers. quibus.*

Nec obstat secundò quod vbique ferè moribus est 11
receptum, & practicatum vt ad laicorum delinquentium, in criminibus mixti fori capturam ecclesiastici non procedant, vt testantur Cou. Iul Clar. Gutier. & alij suprà citati, & Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib. 3. cap. 12. num. 77. vers. quicquid sit* Sigism. Scacc. *de indic. lib. 1. cap. 12. num. 80.* qui tali consuetudini omnino deferendum esse docet: & id cautum esse reperitur

in l. Hispana 24.*&* 15. *lib.*4. *noue Recop.* vbi contra-
ria etiam consuetudo improbatur. Quia respondetur id
procedere in causis ciuilibus, vel criminalibus ciuiliter
intentatis, in quibus improbatur consuetudo, quæ ante
illas nouæ Recop. leges vrgebat vt ecclesiastici Iudices
aduersus laicos ad capturam procederent, vt rectè no-
tarunt Cou. *practic. cap.*10 *num.* 2. *vers. tertio illud
erit,* Anastas. Gennon. *d.cap.*12. *num.*80. Azeued. *in d.
l.*14. *num.*7. Gondis. de Paz *d. prel.* 2. *num.* 55. *&* 56.
Secus autem dicendum in criminalibus causis crimina-
liter intentatis ad Ecclesiasticum forum quomodolibet
pertinentibus, in quibus possunt ecclesiastici, etiam stan-
te consuetudine, contra laicos ad capturam procedere:
quia imò iure communi, illa semota poterant ante ge-
neralem consuetudinem, qua contrarium fuit rece-
ptum; vt apertè supponit Concil. Trid. *sess.*25. *de re-
form. c.*3. *vers. in causis verò iudicialibus*, dum consti-
tuit, in huiusmodi causis licere iudicibus ecclesiasticis
contra laicos procedere per mulctas pecuniarias, captio-
nem pignorum, & personarum districtionem, per suos
proprios, aut alienos executores faciendam.
12 In illis verò locis in quibus non solùm illa consue-
tudo minimè viguerit, sed etiam alia contraria obten-
tum fuerit, vt Ecclesiastici iudices incarcerare possint
laicos delinquentes, in quos ex præuentione cognitio-
nem habent, ea vti specialis, & iuri communi confor-
mis seruanda erit, qualem in tribunali Salmantino vi-
13 gere testatur Gondis. de Paz *d. prel.* 2. *num. vlt. in fine*;
& in puncto quòd in ciuilibus causis consuetudine in-
duci possit, vt Ecclesiastici contra laicos iure aliquo co-
gnoscentes, eos incarcerare valeant, arg. *cap. cùm con-
tingat* 13. *vers. nisi fortè*, & ibi glos. *verb. consuetu-
dine, de foro comp.* resoluunt Cou. Iul. Clar. Salzed.
& alij supra citati. Franc. Molin. *d. cap.*4. *n. vlt.* Amat.
Roderic. *d. cap.*2. *n.*19. Anguian. *d. controu.*30. *n.*16.
14 Cùm Prælatorum & aliorum iudicum ecclesiastico-
rum iurisdictio ad spiritualem correctionem principali-
ter tendat, neque proinde ad sanguinis pœnam extendi
possit, *cap. pen. ne clerici vel mo.* & ciuilis ac secularis
iurisdictio ad vindictam publicam magis tendat, non
inconuenit quòd in delictis mixti fori saltim atrociori-
15 bus, & quibus sanguinis pœna iure Ciuili est imposita,
laicus punitus à iudice Ecclesiastico, iterum condigna
16 pœna puniatur à seculari; quando enim ex defectu iu-
risdictionis non potest vnus iudex certam pœnam im-
ponere, recurritur ad alium, qui eandem imponere va-
leat, *l. si quid erit* 13. *ff. de offic. Proconsl.*3. *§. cognoscit.
ff. de officio Præfecti vigil. l.*2. *vers. sin autem, C. de spor-
tul. Auth. de defensorib. ciuit. §. audient. coll.*3. *auth.
de sanctiss. Episcop. §. si verò crimen collat.*9. Quare ita
sentiunt Abb. *in cap.* 1. *de offic. ordin. & in cap. tuæ n.*5.
post med. vers. vnde in proposito, de procurat. Felin. *in
cap. de his* 6. *num.*10 *de accusat. & in cap. cùm sit gene-
rale* 8. *num.*44. *de foro comp.* Mench. *de success. creat.
lib.*3. *§.*26. *num.*67. *&* 68 Clar. *§. fin. q.*57. *num* 14.
in princ. Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.*1. *n.*40. *in* 4. *concl.*
Cou. *lib.*2. *var. cap.*10. *num.*6. *& in cap. Raynutius in
princ. n.*19. *aliàs* 27. *de testam.* Simanch. *de Cathol.
instit. c.*8. *num.*6. *vers. nisi fortè*, Auendan. *de exequend.
mand. re. cap.*5. *n.*18 Auiles *ad cap.*25. *Prætor. glos.*1.
*num.*12. Didac. Perez *ad rub. tit.*8. *lib.*8. *Ordin. pag. pen.
circa fin. vers. & punitus per iudicem Ecclesiasticum,*
Bobadil. *in sua politica lib.*2. *cap.*17. *n* 94 *& cap.*18.
*num.*134. *&* 228. Farin. *in praxi crim. tom.*1. *q.*4. *n.*7. 8.
& 10. Ioan. Montealegre *in praxi ciuili lib.*1. *cap.*9.
*num.*167 Anastas. Germon. *de sacrorum immunit. lib.*3.
*cap.*12. *n.*83. *cum seqq.* Aggia *de exhibend. auxil. fun-
dam.*25. Ceuall. *commun. contra commun. tom.*1. *q.*11.
*num.*10. *&* 11. *& tom.* 4. *q.*897. *num.*576. *& tom.*5. *q.*85.
*num.*5. Scacc. *de iudic. lib.*1. *cap.*12. *n.*85 *&* 88. *iuncto
num.*92. Cancer. *var. resolut. lib.*3. *c.*19. *n.*61. *cum seqq.*

Thom. Valasc. *alleg. iuris tom.*1. *alleg.*13. *n.*96. Gondis.
de Paz *d. prel.*2. *num* 49 Valenzuel. *cons.*131. *n.*15. 16.
& 17. Gabr. Pereira *de manu Regia p.*1. *cap.*10. *n.*12. 17
& in sacrilegio ab Ecclesiastico iudice præuento & pu-
nito nedum pœnis spiritualibus, sed & temporalibus,
quod possit iterum secularis iudex condigna iuris Ciui-
lis, ac Regij pœna illis maiore plectere, tenent Ca-
cheran. *Pedem decis.*103. *n.*8. Zerol. *in praxi Episcop.
p.*1. *verb. sacrilegium vers.* 2. Hinc eo casu in quo pro
delictis mixti fori regulariter maior est iure Ciuili im- 18
posita pœna, si illa puniatur delinquens à seculari iudice
præueniente, non poterit postea ab Ecclesiastico regu-
lariter puniri, resoluunt Anton. Gom. *d. tom.*3. *cap.*1.
*num.*40. *in fine*, Clar. *d. q.*57. *n.*14 *vers. subdit tamen*,
Montealegre *d. cap.*9. *n.*167. Scacc. *d. cap.*12. *n.*83.
nisi spiritualibus pœnis, puta excommunicatione, vel 19
salutaris pœnitentiæ impositione velit procedere, quia
ad illas Ecclesiasticus simul cum seculari concurrere po-
terit, vt resoluunt Clar. *d. §. fin. q.*36. *n.*47. *vers. mihi
magis placet*, Octau. Cacheran. *Pedem. decis.*103. *num.
vlt. ad fin. vers. fateor tamen*, Salzed. *in pract. Canon.
cap.*87. *alias* 90. *lit. B. § vlt. vers. nisi nonnullis, iuncto
vers. nec mihi displicet*, Azeued. *ad l.*2. *num.*10. *circa
fin. vers. verum tamen est tit.*2. *lib.*1. *nona Recop.* & in
sacrilegio videtur firmare Ceuall. *de cognit. per viam
violent. q.*59. *num. vlt.* Et denique si in aliis crimini- 20
bus, quæ atrociora non sunt, & quibus iure quoque
Canonico pœna condigna est imposita, laici delinquen-
tes ea condigna pœna ab Ecclesiasticis sunt puniti, non 21
poterunt postea à secularibus iudicibus puniri, ne du-
plici pœna indebitè puniantur. *l. licet* 6. *§. vlt. in fine,*
ibi; *ne sæpius de eiusdem hominis admisso quæratur, ff.
nautæ, caupones, l. Prætor edixit. § si mihi plures, in fine,*
ibi, *cogendum iniurias, quas simul passus est, coniungere*;
ff. de iniur. l. senatus 14 *ff. de accusat. l. sanctio leg.*41.
in fine, ibi, *Nec sanè verisimile est delictum vnum ea-
dem lege varijs existimationibus coerceri*, &c. *ff. de
pœn. l. iam collatores* 18. *§. quoniam verò* 7. *& §. idem-
que* 8. *C. de re milit. lib.*10 *cap. atsi clerici* 4. *§. de adul-
teriis, de iudic. cap. de his* 6. *de accusat.* & ad varia ex-
pendunt Menoch. *de arbitr. lib.*2. *casu* 416. *num.*12. *&
de præsumpt. lib.*3. *præs.*112. *n.*2. *& cons.*674. *num.*18.
*vol.*7. Valenzuel. *cons.*145. *num.*4. *tom.*2.

Toletana puritatis sanguinis.

Præmia & honores benemeritis de iure debentur, & quisquis secundùm propriam virtutem remunerandus est. Officiorum, honorumque omnium Christianæ Reip. de iure capaces sunt, qui Fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea immobiles persistunt, etiamsi à Iudæis conuersis originem duxerint. Purgata suspicione tales sanguinis puritatem, & antiquam suæ gentis nobilitatem & splendorem consequuntur, habilésque & capaces efficiuntur ad omnia consequenda præmia suis meritis æquiualentia.

VOTVM XCIII.

1 *Quæsiti series.*
2 *Honoris & famæ causa, vitæ, & rebus præferenda.*
3 *Dispendium existimationis præferendum damno patrimonij.*

4 *Principis*

4 Principes debent iubere vt nihil prius decidatur in Consilio Status quin prius discussum fuerit in alio Consilio conscientia.

5 Gratia si sine causa denegetur, fit eadem gratia iniuria.

6 Existimatio minuitur quando quis ab officio remouetur.

7 Vulgus protax est, & in conuicia semper armatum.

8 Populus ignarus est, morosus, credelis, inuidus, immodestus.

9 Infamia facti quae?

10 Improborum probra aque vt praeconia bonorum immortalia manent.

11 Infelicitas est vt quis incurrat in inspectionem delicti, quamuis sit innocens.

12 Ingenuus vir debet agere de conseruando suo statu, & honore.

13 Diuitibus eligibilius est mori quam vilipendi.

14 Honorem proprium non curantes qualiter reprehendendi.

15 Fama bona, & honor ob quinque fines desideranda.

16 Fama integra cuiusque est necessaria Reip.

17 Intentio excusanda si opus excusari non potest.

18 Bonus malum nunquam suspicatur, malus ab bonum difficile inclinatur.

19 Sapientis est non citò facili credulitate ad falsum prolabi.

20 Veritas non opprimenda.

21 Veritas quanto magis oppugnata tanto clarior nebulis expulsis progreditur in lucem.

22 Natum esse ex bonis felicissimum est inter mortales.

23 Nobilitatem suam qui seruat si dedignetur seruire vitiis.

24 Generatio clara non prodest ei, quem mores sordidant.

25 Turpe est alienis ornare decoribus quem propria virtus non venustat.

26 Genitorum ignobilitas nihil obest filio.

27 Benemerentem remunerari est obligatio naturalis.

28 Principis obligatio est honores, & beneficia benemerentibus concedere.

29 Romanus Senatus iuxta valorem cuiuscunque meritorum praemia, & honores pendebat.

30 Pauli pater propter obsequia Romanis exhibita penulam à Romanis accepit.

31 Vir bonus amore virtutis & Reip. potius, quàm commodi, aut praemijs spe adductus bene aliis facere debet.

32 Virtus nullo honestamento eget ipsa & magnum sui decus est.

33 Naturale est neminem de Rep. benemereri velle nisi fructum aliquem speret.

34 Animi ad ardua augentur auctis honoribus.

35 Gloriae cupiditas acuit industriam animosque ad res acriter & animose gerendas.

36 Magistratus quos honores, & onera portet?

37 Beneficij sub confidentia vnusquisque seruitio Principis se dedicat.

38 Bona non dicuntur quae plus incommodi quam commodi habent.

39 Remuneratio est Reip. praesidium.

40 Praemiorum exempla virtutes nutriunt.

41 Compensatio meritorum tribuenda est iustis laboribus.

42 Sancti viri etiam spe praemij Deo seruire alliciebantur.

43 Studium omne torpescit dilatione.

44 Patriarchae seminandi Apostoli metendo laborauerunt.

45 Officiis prouidendum est de bonis personis, non autem personis de bonis officiis, nisi cum vtrumque simul fieri potest.

46 Cardinalis Bellarmini responsio ad consultationem Clementis VIII.

47 Bulla Nicolai V refertur.

48 Conuersi tam ex Gentilitate quam ex Iudaismo, eorumque posteri catholicè viuentes ad officia, & dignitates sunt admittendi.

49 Segregationes inter conuersos à Gentilitate, & conuersos à Iudaeis facientes sunt contemptores vnitatis ecclesiasticae: in Hispania multi Iudaei, & plures ex iis ad Catholicam Fidem conuersi.

50 Ecclesia fundata fuit de Iudais conuersis.

51 Gregorius se optare ait vt omnes Iudaei Christiani fierent.

52 Consuetudo, quae non admittit ad Praebendas nisi nobilem, & illustrem, non est sequenda.

53 Nobilitatis nulla distinctio est consideranda in prouisione Praebendarum.

54 Litterati viri, & idonei vndecunque originem duxerunt, in quibuscunque Ecclesiis etiam maioribus sunt admittendi.

55 Religiosi S. Francisci fieri possunt, & ad officia & dignitates in eo sunt admittendi descendentes ex Iudaeorum genere.

56 Praedicatores Fratres admittere tenentur ad suum ordinem eos, qui reperti fuerunt originem trahere ab Hebraeis.

57 Priuilegiis, libertatibus, & immunitatibus ciuitatum gaudent qui ad Fidem conuersi baptizantur.

58 Conuersi ex Iudaismo ad Fidem Catholicam toto corde, & sine fuco, gaudent immunitate ab omnibus tributis, & nobiles habentur.

59 Conuersi nouiter ad Fidem, omnes honores & officia habere possunt, quae habent caeteri Christiani antiqui.

60 Christiani nouiter ad Fidem conuersi ex voto sancti Ignatij in Societate sunt admittendi.

61 Et ex voto R. P. Didaci Lainez.

62 Et ex voto R. P. Alphonsi Salmeron Toletani.

63 Irregulares non sunt qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, licet Patrem, aut auum, seu proauum habeant ethnicum, Iudaeum, aut Sarracenum.

64 R. P. Alphonsus de Oropesa contra statuta puritatis sanguinis scripsit.

65 Differentia noui, veterisque Christicolae vniuersorum animos à Fide distrahit.

66 Galli & Itali breui tempore nouiter Conuersos veteribus coaequarunt, vt iam inter eos nulla inueniatur distinctio inter nouos & veteres Christianos.

67 Siculi vno die Gentis Iudaicae reliquias è Regno expulerunt.

68 Plebei in Hispania ob ignotum ascendentium genus nullam puritatis sanguinis controuersiam patiuntur.

69 Nobilissimi ac generosissimi Viri in Hispania saepè in puritate sanguinis probanda cauillantur.

70 Conuersi ex Hebraeis plures insignes Viri, Christianissimi, ac doctissimi extitere.

71 Conuersos ad Fidem, vel ab eo descendentes esse ab officiis & beneficiis excludendos quae asserunt statuta, contrariantur Euangelicae legi, & sacrorum Canonum decretis.

72 Distinctio inter nouos & antiquos Christi fideles est quasi haeretica.

73 Diuisiones inter nouos, & antiquos Christianos sunt contra charitatem, & vnitatem

tem Christianam, & schismatica, & erronea.

74 *Statuta, quibus descendentes ab Hebrais, & infidelibus excluduntur ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium insigniis, qui reprobent, referuntur.*

75 *Doctores, qui in defensionem statutorum puritatem sanguinis requirentium scripserunt, referuntur.*

76 Cap.constituit.17. q.4 *ponderatur.*

77 *Conuersi ex Iudeis aliquando in Ecclesias, personas & bona Christianorum conspirarunt.*

78 *Paulum Burgensem dixisse fertur, ex Gente Hebraa prognatis nullam Reip. partem committendam.*

79 *Suspicio sinistra, qua communiter habetur contra conuersos ex Gente Hebraa purgari potest vel temporis diuturnitate, vel actibus positiuis maioribus Christianitatis.*

80 *Filij tales sunt quales parentes.*

81 *Descendentes ex gente Hebraorum, in gradibus notis & propinquis licitum est excludere ab aliquibus congregationibus propter rationabilem prasumptionem de eorum reditu ad vomitum.*

82 *Suspecti conuersi ab officiis publicis expellendi.*

83 *Statuta excludentia conuersos ab Hebrais fundantur in iusto timore dissimulata impietatis.*

84 *Exclusio conuersorum iusta erit si intelligatur de illis, qui paucis abhinc annis ex perfidis Iudais & Apostatis ad Fidem conuersi fuerunt.*

85 *Prohibitio ne conuersi ad officia & beneficia admittantur, intra quot gradus possit esse rationabilis.*

86 *Crudele nimis est innoxios homines occidere.*

87 *Sanguinem elicit, qui vehementer emungit.*

88 *Vnionem Christianam inter vtrumque populũ postulat Dominus Iesus ab aterno Patre.*

89 *Effectus admirabiles ex aqualitate prouenientes.*

90 *Ciues optimi, & de Rep. benemeriti muneribus, honoribusque honestandi sunt.*

91 *Posteri arcendi non sunt perpetuo à Rep. parentum culpa ne omninò felicitatem desperent.*

92 *Ciues vt aquali iure inter se viuant summopere laborandum*

93 *Infideles dubitant propter perpetuam inhabilitatem suis descendentibus obuenturam, Fidem Catholicam amplecti.*

94 *Exempla referuntur de quibusdam infidelibus, qui propter talem inhabilitatem, & contractam infamiam fieri Christiani noluerunt.*

95 *Hareticorum descendentes ad nullum ecclesiasticum beneficium, vel officium admittendi vsque ad secundum gradum per lineam paternam, & vsque ad primum per lineam maternam.*

96 *Suspicio mala, qua habetur contra nouiter conuersos ad Fidem tollitur ex actibus positiuis denotantibus Christianitatem, & sanam doctrinam.*

97 *Hareticum quem non esse ex quibus actibus probetur.*

98 *Conuersi duo ex Mauris pro Fide Catholica martyrium passi sunt.*

99 *Conuersi ex Hebrais nullatenus sunt excludendi à beneficiis, & officiis si procedant de genere Regio, vel sint illustres, aut eruditione litterarum pollentes, aut praclaritate morum, sanctitatis, &c.*

100 *Lex corrigitur per epiikiam.*

101 *Epiikia quid sit ostenditur.*

102 *Iustissime à lege, seu statuto recedi potest ex iusta causa superueniente.*

103 *Pontifices ex iusta causa ius diuinum declarare, & Principes ius naturale limitare possunt.*

104 *Leges, Canones, & statuta ex magna & euidenti causa transgredi possunt.*

105 *Periurus dici non potest qui ex causa rationabili transgreditur statutum.*

106 *Prouisiones generales statutorum recipiunt tacitas exceptiones propter emergentes casus.*

107 *Edicta prohibentia non sunt edita contra valde meritos.*

108 *Statuta puritatem sanguinis requirentia stricte, in casu, & in personis, & ob causas de quibus loquuntur, sunt intelligenda.*

109 *Statuta diuina à Domino promulgata ex iusta causa suspendit ac relaxat.*

110 *Lex diuina & naturalis quando dispensationem, seu interpretationem admittat.*

111 *Conuersorum sponte descendentes, qui à ducentis annis Christiani sunt, ad collegia, & Cathedrales statuta puritatem sanguinis exigentia habentes, sunt admittendi.*

112 *Neophytus qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuersus, seu baptizatus.*

113 *Neophytus in Episcopum promoueri non potest ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli.*

114 *Neophytus si talis sit qualem decet esse bonum Pastorem, & humilis inueniatur, ac integra Euãgelica legis institutione preditus, in Episcopum eligi non prohibetur.*

115 Cap.constituit 17.quæst.4.*intelligitur.*

116 *Henricus Rex cum consilio Petri Thenorij Archiepiscopi Toletani statuit ne aliquis Fidelium conuersus ad Christi fidem repelleretur ab officiis publicis.*

117 *Nobilitas Christianorum ab Hebrais descendentium omnium antiquissima.*

118 *Abrahamo Dominus mirabilia promittit.*

119 *Isaac fuit viua imago filij Dei facti hominis.*

120 *Patriarcha sancti à Domino magni habiti.*

121 *Hebraorum natio & progenies inter omnes Mundi selecta, inclyta, & magna fuit.*

122 *Colloquium refertur venuste quidem & arguta habitum inter Inicum Lopes de Mandoça, & Alphonsum de Carthagena.*

123 *Magnum antiquitus erat ex Iudais esse.*

124 *Conuersi ex Iudais ad Fidem Catholicam retinẽt priorem nobilitatem.*

125 *Populus, à quo nostra redemptio processit est excelsior cunctis gentibus.*

126 *Hebraa gens habuit Deum sibi vnitum, & appropinquantem secundum carnem.*

127 *Israelita propter perfidiam amiserunt gloriam, legem, repromissiones, & adoptionem filiorum.*

128 *Fidelibus reliquis Israelitici populi Petrus annuntiauit honores iure sanguinis illis competentes.*

129 *Paulus Gentium doctor se gloriatur esse de semine Abraha.*

130 *Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venientes quomodo se vniuerint cum conuersis à Iudais.*

131 *Fideles filij Abraham cateris paribus anteponendi fidelibus ex Gentilitate prouenientibus.*

132 *Nobilitatem primauam non recuperant nisi ex Iudaismo ad Fidem Catholicam conuersi, relicta prorsus infidelitate, & Iudaica perfidia.*

133 *Excellentiora de Natione Hebraa referuntur.*

134 *RR.*

134 *RR.PP. Alphonsus de Oropesa, & Hieronymus à Cruce bona mente affirmans desiderare cum hac gente propinquitate coniungi.*

135 *Conuersi ad Fidem ex Iudaismo plures referantur qui post prima tempora sanctitate & litteris floruere.*

136 *Ioannes Baptista Elianus natione Hebræus vir pius, & qui pro Fide Catholica multum laborauit, & scripsit.*

137 *Iulianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus ex genere Hebræorum sanctitate & omnigena virtute præclarus.*

138 *Paulus de Carthagena, alias Burgensis professione antea Iudaus, propter probitatem eruditionemque fuit primum Carthaginiensis Præsul, deinde Burgensis Episcopus.*

139 *Conçalus de Carthagena Pauli filius fuit Episcopus Placentinus.*

140 *Alphonsus de Carthagena eiusdem Pauli filius, fuit sicut pater Burgensis Episcopus.*

141 *Franciscus Episcopus Caurien. a Iudæis conuersis originem ducens.*

142 *Cardinalis N. descendens ab auis conuersis.*

143 *Auctoritas illa,* sanguis eius super nos, *&c. quomodo intelligenda.*

144 *Iudæi omnes, qui Christi morti consenserunt vnà cum suis miserè perierunt in obsidione Hierosolymitana.*

145 *Descendentes à Caino in Generali diluuio periere.*

146 *Christianus nullus in obsidione Hierosolym. remansit intra ciuitatem.*

147 *Iudæos morti Domini consentientes excusat S. Paulus Apost. propter ignorantiam.*

1 CVm quidam N. pro Fide Catholica & pro Rege, ac Christianæ Reip vtilitate plura indefessus præstitisset seruitia, & de illis debitè remunerandis in supremo ageretur Consilio, vnus illius minister, qui ad certum officium, seu dignitatem vacantem, idoneam personam Regi proponere tenebatur, cœpit dubitare an dicto N. omnibus requisitis ad tale officium ornatissimò, & meritissimo, posset in conscientia votum suum denegare eo quod audierat illum à Iudæis originem ducere, licet id liquidò non constaret. Pro veritate à tali Ministro consultus & rogatus, vt liberè sententiam meam proferrem, respondi materiam esse quæ quemlibet etiam timoratæ conscientiæ, & intrepidi animi virum ab ea decidenda retraheret, si vellet calumniantium linguas effugere: sed iterum & tertiò importunè petitus, sciens me exponere prauæ maledicorum censuræ, & aliorum iudicio, vt amici desiderio satisfacerem, sequentibus tribus conclusionibus illi respondendum duxi.

CONCLVSIO I.

Premia, & honores benemeritis de iure debentur, & quisque secundùm propriam virtutem remunerandus est.

2 SVmma tua prudentia, Senator doctissime, primum locum in syncera & Christiana veritate hac de re amplectenda, obtinere debet, ne in causa esse possis vt proximi honor detrimentum aliquod patiatur, & conscientia tua magis, ac magis lædatur dum volens illi bono animo consulere alteri damnum irreparabile inferas; scias rogo honoris & famæ causam vitæ, & rebus præferendam, vt Iurisconsulti nostri satis nobis demonstrant *in l. isti quidem 8. cum bonis viris iste metus maior quàm mentis esse debeat*, &c. *ff. de eo quod metus causa, l. si adulterium. §. fin.* ibi, *Nam cuius famæ multo magis vitæ parcendum est. ff. de adulter. l. codicil. 91. §. mater.* ibi, *Scis filium nostrum occidisse, sed & alia mihi deteriora fecit*, &c. *ff. de legat. 2. l. 2. §. initium.* ibi, *& cùm castitatem filiæ vita quoque eius preferendam putaret, ff. de origine iur. l. Iulianus. ff. si quis omissa causa testamenti, l. iusta. ff. de manum. vind. §. suspectus,* vbi glos. *verb. ob culpam, Instit. de suspect. tutor. l. Hisp. 4. & vlt. tit. 13. part. 2.* cum aliis addnctis per Valenz. *cons. 91. num. 1. & seqq.* Castill. *controuers. lib. 5. cap. 123. num. 21. tom. 6.* Moreno de Vargas *de nobilit. disc. 1. num. 1. & disc. 12. n. 7.* Medh Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 26. num. 27.*

Ad quod respexit S. Ambros. *lib. 3. offic. c. 4.* dicens, 3
Quis enim vitium corporis, aut patrimonij damnum non leuius ducat vitio animi & existimationis dispendio? Et Apost. *1. ad Corinth. 9.* ait. *Expedit mihi magis mori quàm vt gloriam meam quis euacuet*, & Marc. Tull. *Philip. 3. Ad decus, & libertatem nati sumus, aut hæc teneamus, aut cum dignitate moriamur. cap. si non licet 23. q. 5. d. l. Hispan. 4.* ibi, *Tal podria ser el enfamamiento que mayor le seria la muerte que la vida*, &c. & *d. l. fin.* ibi, *E porende los antigos pusieron esta ferida por mas estraña que de la muerte por que essa no es mas de vna vez, y esta es de cada dia*, &c. Matth. Rader. *in explanat. ad Q. Curtium lib. 7. cap. 2. in fine*, Mieres *de maiorat. p. 1. q. 5. 2. num. 8. & 19.* Amescua *de potest. in se ipsum lib. 2. cap. 1. n. 12. cum seqq. & cap. 12. per tot.* Valenz. *cons. 92. à num. 1. & cons. 142. num. 35. cum seqq.* Escobar *de purit. probanda p. 1. q. 1. proœm. § 1. & 2.* eleganter Minograph. *Vb.*, *Non sis qui fueris, non est cur viuere velis.*

Iuxta conscientiam rectam, & in foro interiori, vir 4
clarissime, debes prius votum tuum examinare, quia, vt rectè aduertit Ioan. Boter. *lib. 2. de rat. liber. stat. cap. pen.* debent Principes cauere, & iubere, vt nihil prius decidatur in consilio Status, quin priùs visum, ac discussum fuerit in alio consilio conscientiæ. Ponderare debes quæ & qualis iniuria ex tali denegatione prætendenti sequatur, quia vt benè colligitur ex decisione Iurisconsulti *in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. Neque est hoc beneficium, sed iniuria, si quis fortè non impetrauerit*, &c. *Potius enim debitam libertatem præstitit,*
quàm beneficium vllum, ait text. *in l. proximè. ff. de manu* 5
nupt. quia licèt sit gratia, tamen si sine causa negatur,
gratia fit iniuria, de quo vide plura apud D. Solorzan. 6
de iure Indiarum lib. 1. cap. 17. n. 20. & lib. 3. cap. 19. num. 22. tom. 2. Sicut etiam minuitur existimatio quando quis ordine mouetur, vel ab officio remouetur, cùm per hoc videatur ei honorem auferri & iniuriam fieri, *l. fin. in fin. ff. de offic. Prætor. l. iudices, C. de dignit. lib. 12. glos. in l. testamento Centurio, in fin. ff. de manum. testam.* Auilés *ad cap. Prætorum verb. fiel n. 42.* Boer. *decis. 149. ex num. 11.* Anton. Fab. *in suo Cod. tit. de reuocan. donat. definit. 18.* Menchaq. *de success. progr. lib. 3. §. 30.* Personal. *cons. 30. lib. 1.* Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 27. num. 18.*

Ex denegatione, vel remotione solent plerumque 7
exclusi, vel remoti etiam iniustè, & indebitè infamiæ nota maculari saltem in ore vulgi, quod procax est, & in conuicia semper armatum, ex sententia S. Hieronymi, Tacit. *hist. lib. 1. Plebi non iudicium, non veritas*, & *lib. 2. Municipale vulgus pronum ad suspiciones.* ibi, *Precatia plebis ingenia, agris oculis alienam felicitatem intuentur.* D. Hieron. *epist. 22. Vulgus habet os barbarum, procax, & in conuicia semper armatum, quicquid nouum insinuauerit, aut auctor, aut exaggerator est fa-*
mæ. Plato *in Axioch. Populus ignarus est, morosus, cru-* 8
delis, inuidus, immodestus, vt qui sit ex colluuie turba, & stultis, & insolentibusque collectum. Seneca *de vita beata cap. 11. Non tam beate cum rebus humanis agitur, vt meliora pluribus placeant, argumentum pessimi turba est.* Et tradunt alia de vulgo non vulgaria. Iust. Lips.

in

*in polit.lib.cap.5.per tot.*Pacian.*cons.113.num.7.cum
seqq.*Mench. *citato loco* ibi. *Quia populus semper hu-
ius erit opinionis, vt is,cui ademptum esset, ignominia*
9 *notatus videritur*,&c.Nec sufficit restitutio, aut decla-
ratio super fama semel maculata, & purgatio innocen-
tiæ,quia,vt inquit Cassiodor.*lib.7.epist.* 2.*nulla pote-
stas est,qua qualitatem famæ sua de ore hominum possit
auferre.*Sfort.Odd.*de restit.in integ.p.2.q.* 92.*num.* 34.
*Infamia verò facti cum mentibus hominum imprima-
tur,ibique resideat, non potest inde ab aliquo amoueri,
quia opinio hominum de bonitate, vel malitia alicuius
non potest ab aliquo etiam maximo, & supremo Prin-*
10 *cipe remoueri*,&c. Et rationem reddit Sidon. Apollin.
*lib.5.epist.8. nanque improborum probra aquè vt præ-
conia bonorum immortalia manent.*& eleganter expres-
sit,*l.His .6.tit.6.part.7.*ibi, *La nombradia e el precio
de mal ganan a las vegadas los omes (con razon a las
vegadas)no seude en culpa,e es de tal natura que des-
pues que las lenguas de los omes anpueste mala nombra-
dia sobre alguno,no la pierde ia mas,maguer no la mere-
ciesse*,&c. vbi Gregor. Lop.*in glos.* 1.notant DD.*in c.
ex cuarum,de purgat.* Canon.*cap. Euphemium.* §.*hinc
colligitur,* 2.*quæst.*3.Silua nupt.*lib.4.num.*87.Anton.
Fab.*iurisprud. Papiniani tit.* 12 *princip.illat.* 2.Ma-
strill.*de Magistrat. lib.1.c.27.à n.* 6.Laert.*in vita Fi-*
11 *lolai*, vbi asserit infelicitatem esse quòd quis incurrat
in inspectionem delicti, quamuis sit inocens, his
verbis, *Et si nihil committis, sed tamen videaris, in-
felix es.*
12 Non mirum igitur si pro viribus ingentius vir de
conseruando suo statu,& honore agat, vt dicit Anhar.
*cons.*188.*à num* 4.& S.August.*de bono viduit.cap.* 22.
reprehendit eos,qui conscientia sua freti,famam suā ne-
13 gligunt;& subdit:*Nobis enim necessaria est vita nostra,
aliis fama nostra*, Bald. *cons.* 312. *num.* 3. *lib.* 4. vbi
quòd diuitibus eligibilius est mori quàm vilipendi, Se-
bast.Medices *de casib.fort.p.1.quæst.7.num.7.* Ames-
cua *d.lib.1.cap.5.à num.*11.Testay.*alleg.7.num.*2.Scip.
Theodor.*alleg.*19.*num.*2.Cabretos *de metu lib.* 2. *cap.*
47.*à num.*20.Valenzuel.*cons.*92.*num.*7.Menoch.*cons.*
303.*num.1.lib.4.*ibi, *Qui honoris, & dignitatis suæ,
Maiorumque suorum tuendæ causa, omnem diligen-
tiam,& curam adhibent,non modo damnandi non sunt,*
14 *sed summopere laudandi*, &c.optime tales proprium
honorem non curantes improbat Nau. *ad cap.cum mu-
lier.*23.*q.*5.*de finibus humanor.actuum tom.* 2.*fol.*487.
*num.*74.ibi *Noua decisio Abulensis super Math. cap.
6.quæst.3.col.2.scilicet dignum esse vituperio eum, qui
honorem iam quæsitum non curat conseruare;tum quia,
vt ille inquit,honor sicut non potest iustè quæri nisi per
virtutem,& aliquam veram excellentiam,ita nec perdi
iustè,nisi perdita illa: tum per illud præceptum Ec-
cles.41.curam habe de bono nomine: cum per illud A-
post. 2. ad Corinth. 9. melius est mihi mori quàm vt
gloriam meam quis euacuet: cum quia idem, quod ma-
ximè duco notandum,etiam de gentilitia nobilitate se
laudauit 2 ad Corinth.11.ibi,Hebræi sunt, & Ego, se-
men Abrahæ sunt,& Ego. Et illud Machab.9. Absit
vt fugiamus ab his,& inferamus crimen gloriæ nostræ:
cum quia crudelem esse illum,qui famam negligit, in-
telligit inordinatè,& definit S. Augustin.in c. non sunt
audiendi,11.q.3.tum quia licèt magis curandum sit de
virtute,vel excellētia vera, quàm de honore, vel laude
illi debita,eo quod honoris perditio frequēter sine culpa
eius,cui debetur,contingit,c.renouantes 22.distin.nihil-
ominus tamen curandum est de honore, ne vulgus quod
nouit effecta, & eorum causas ignorat,videns quem ab
honore decidisse,præsumat eum virtutem quoque & ex-
cellentiam amisisse, & eius casu præsumpto scandalum
accipiat ob speciem mali, à qua vt caueamus Apostolus
relatus in c.cùm ab omni specie mali,de vita & honest.
cleric.præcipit 1.ad Thes.5. tum denique quia ob quin- 15
que fines bonam famam & honorem desiderare conue-
nit,vt in repet.cap.inter verba, 11. q. 3.concl.5.scripsi,
quorum quartus est vt constantius virtutes colamus, re-
putantes nos tanto esse obligatiores,tantoque plus pecca-
turos,si contra fecerimus,quanto magis credimus eas co-
lere.*Hactenus Nauarrus.
In his ergo tanti ponderis & momēti negotiis,in qui- 16
bus agitur de re vitâ cariori, debet iudex, vel informa-
tionē faciens benigniorē amplecti partem in fauorem
prætendentis, & si fortè eius fama in aliquo læsa fue-
rit,honorem,si potest, defendat;quia fama integra cu-
iusque est necessaria Reip.vt aduertit Cou.*lib.2. var.c.
2.num.* 8. & causæ huiusmodi benigne ac blandè tra-
ctandæ sunt.Abb.& Deci.*num.* 33.*in cap.venientes, d.
testib.& in cap.1.num.49.de appellat.* Mathes.*sing.*51.
*num.*8.Franch.*decis.*2.*num.*27 Hoied.*de incompat. be-
nef.cap.*23.*num.*143.Menoch.*cons.*96. *numer.* 27. Ca-
strill.*controu.lib.5.cap* 123.*num.* 17.Seraph *decis.*162.
*num.*3. Valenz.*cons.*90.*num.*201. Rot.*decis.* 51.*num.*
6.*p.1.recent.*& sic in conflictu potius errare debet iudex
in absoluendo,quàm in condemnando, *cap.alligant* 4.
vers. deinde 26. *quæst.*7.Azeued. *cons.* .o. *num.*14.Me- 17
noch.& Franch.*vbi sup.*Valenz.*d.cons.* 90.*n* 49. 190.
& 202.& eleganter S.Bernard. *serm.* 40.*in Cantic. in
fine.Etiamsi perperam factum deprehendas,nec si iudi-
ces proximum,magis autem excusa,excusa intentionem,
si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptio-
nem, puta casum, quamuis vitio naturæ promp-
ti in peiorem partem omnia vitia interpretemur,*
teste Euerardo V Veston. *de moribus Reip. lib.7.c.27.
num.*8.
Nec benigno & humaniori animo procedentem sus- 18
pectum te reddere existimes, imò apud timoratæ con-
scientiæ viros te meliorem haberi, puta; nam qui bo-
nus est, malum nunquam suspicatur, & qui malus est,
ad bonum difficile inclinatur. Ita nos docet S. Chryso-
stom *super Math.* ibi, *Sicut difficile aliquem suspicatur
malū,qui bonus est,sic difficile aliquem suspicatur bonum
qui malus est,omnis ex se existimat alterum, fornica-
rius neminem putat castum,castus de fornicario non fa-
cile suspicatur,superbus neminem putat humilem, hu-
milis neminem putat esse superbum, sic qui non est ex
Deo Sacerdos, neminem putat ex Deo Sacerdotē.*Cice-
ro *ad Quintum Fratrem* ibi,*Vt quisquis est vir optimus
ita difficillimè esse alios improbos suspicatur.* Nilus
apud Anton. & Maxim. *serm. de Innocent.* ibi, *Qui ad
malum suscipiendum paratus non est his, nec ad ma-
lam quidem suspicionem est facilis.*
O miserandus humanæ naturæ status,si inimicos ha- 19
buero, ipsi omnem conuitij & infamiæ maculam me
habere falsò probabunt;si verò in amicitiam meam eos
reduxero,conuitij & infamiæ notam,si quam forte ha-
buero,in honores,& nobilitatis titulos conuertent. *Sa-
pientis igitur erit hæc dicta examinare, & non citò fa-
cili credulitate ad falsum prolabi,*vt Seneca consuluit; 20
est enim veritas modis omnibus perquirenda,& labo-
randum ne opprimatur, prouocat enim Dei iram su-
per se,qui veritatem opprimi conspiciens, eam pro vi-
ribus non defendit,*cap. quisquis cap.nolite timere* 11.
*quæst.*3. Ludou.Zuntus *in resp.pro vxore n.* 36. *& seq.*
Neuizan.*in sylua lib.* 5.*num.* 117. *& cons.* 34. *num.*6.
cum seqq. Paul.de Castro *cons.*234.*in causa appellatio-
nis,ante num.1.vol.2.*Socin.iun.*cons.*76.*num.*1.*& cons.*
127.*num.1.lib.1. & cons.*41.*num.*1. *cum seqq. & cons.*
134.*num.1.& 2.lib.* 3. Illa namque quanto magis op- 21
pugnata,& contrita est calumniis, tanto clarior nebu-
lis expulsis progreditur in lucem, sicut aromata, quæ
magis redolent quanto magis conteruntur, *cap.graue*
35.*quæst.*9 *glos.verb.postquam in cap.cum Ioannes, de
fide instrum.*Crauet.*cons.*135.*num.*18.Roland. à Valle
*cons.*6.

conf. 6 n. 1. & conf. 80. num. 2. lib. 1. & conf. 66. n. 1. lib. 2. Ioan Neuiz. *in principio sylua nup. n. 4. cum seqq.* Ludou Zuntus *vbi sup. num. 2.* Marc. Anton. de Amatis *Marchia decis. 41. num. 6.*

Quibus præhabitis tam circa proprij honoris æsti-
22 mationem, quàm circa obligationem illum defendendi, iam rectè infertur ad responsionem qualiter debeas in his seruitiis remunerandis te habere. In primis licèt sit felicissimum inter mortales natum esse ex bonis, vt protulit Hecuba apud Euripidem, quasi bonum semẽ degenerare non possit, ex Seneca *epist. 87.* cum aliis per Roland *conf. 1. n. 35. cum seqq. vol. 3.* Frizze apud Domin. Arumæ *de iure publico discursu 16. de nobilit.* Sim. de Pretis *conf. 24. n. 5 vol. 1.* Federic. Marsel. *lib. 1. de Legat. cap. 9* Barth. Iegi. *tract. crimin. p. 9. num. 12. cum seqq.* Velasquez *in defens. statuti Tolet. cap. 42.* Valenz. *conf. 163. n. 52. tom. 2.* quia magnus verecundiæ stimulus est laus parentum, dum illis non patimur esse impares, quos gaudemus auctores, vt aduertit Cas-
23 siodor. *lib. 9. epist. 22.* Nihilominus tamen propria virtus magis æstimanda, *ille enim clarus, iste sublimis, ille nobilis, ille tunc integram suã nobilitatẽ se seruare putet si dedignetur seruire vitiis, ab eisque nõ superari*, vt inquit S. Hieron. *ad Demetriadem. Quid prodest ei, quem*
24 *mores sordidant, generatio claratur? quid nocet illi generatio vilis quem mores adornant? ipse enim se vacuum ab omnibus bonis ostendit, qui gloriatur in patribus*, vt dicit S. Ioan. Chrysost. *in cap. 8. Ioan. Nihil prodest carnalis generositas*, ait Cyrill. *in cat. ad cap. 3. Lucæ nisi consimilibus studiis fulciatur, vanum est igitur extolli de bonis prædecessorum, & deficere ab eorum virtutibus, & turpe est alienis ornare decoribus, quem propria*
25 *virtus non venustat.* Quare S. Ioan Chrisost. *homil. 3. in Matthæ.* affirmat quòd si quis propria virtute decoretur, parentum suorum non decoloratur opprobriis. *Nulli te vnquam de generis nobilitate præponas*, dicente S. Hieron. ad Celantiam, *nec obscuriores quoque humiliori loco natos, & inferiorem putes, nescit Religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos suscipit singulorum, seruum & nobilem de moribus pronũtiat, sola apud Deum libertas est non seruire peccatis, summa apud Deum nobilitas est clarum esse virtutibus.* Ex adulterino sæpe coniugio, ait S. Petr. Damian. *opusc. 6. c. 19. pulchra soboles nascitur, & ex obscœna voluptate parentum spectabilis oritur species liberorum: quid enim certius confirmatum esse potest quàm ex pessimis optimos aliquando generari. Non dicis, Pater meus qui est in Cælis* (verba sunt S. Ioan. Chrysost. *hom. 20. in Matthæ.*) *sed Pater noster: superbiam remittens, inuidiamque explodens, & introducens matrem bonorum omnium charitatem, & humanarum rerum inæqualitatem prorsus expellens, & miram Regis cum paupere æqualitatem honoris ostendens: si tamen in maximis, & ad æternam gloriam necessariis cõmunione sociemur. Quid enim noxæ de terrena nobilitate timendum est, quando cælesti omnes nobilitate cõiungimur. Cumque nullus alio amplius de illo honore possideat, neque locuples paupere, neque dominus seruo, neque iudex ministro, neque Rex milite, neque Philosophus barbaro, neque sapiens imperito? Cunctis enim vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cum dignatus est omnium pater vocari.* Optimè Pelagius noster *de planctu Ecclesiæ lib. 2. art. 76. fol. 252.* hac de re agens sic concludit: *Vera nobilitas Christiana est Primo, quia sumus filij Dei, & hoc per creationem, Actuum 17. 29. quæ est omnibus. Ipsius enim, & genus sumus Esai. 64. Tu Domine Pater noster es, nos verò lutum, tu fictor noster, & opera manuum tuarum omnes nos. Et in hoc sumus eius filij chari. Secundò per gratiam adoptionis. Vnde 1. Ioan. 3. in princ. Videte qualem charitatem dedit vobis Pater, vt filii Dei nominemur, & simus. Psalm. 81. Ego dixi, Dii estis, & filii excelsi omnes. 1 Ioan. 4. In hoc manifesti sunt filii Dei, & filij Diaboli, omnis, qui non est iustus, non est ex Deo, & de hoc de Pœnit. dist. 2. §. hoc idem vers. item vt Christus ait, & vers. qui natus; & per hoc sumus filii charitate. Tertio per gloriam ratione adoptionis hæreditatis æternæ, Ioan. 8. Roman. 8 si filii, & heredes. Galat. 4. Et in hoc erimus filii charissimi. Ephes. 5 Imitatores Dei estote sicut filii charissimi. Contra carnis nobilitatem, exc. de præbend. cap. per. §. nos ergo Attendentes quòd non generis, sed virtutum nobilitas, vitæque honestas gratum Deo faciunt & idoneum seruitorem. Ad cuius regimen non multos secundùm carnem nobiles, & potentes elegit, sed ignobiles, Matth. 4. & pauperes.*

Vides igitur qualiter propria virtute decoratus præmia ex se meretur, licèt ab ignobili parente procedat; 26
ideo S. Anton. Abbas *serm. 79.* consultus quid sentiret de quodam, cui maximè obstabat parentum ignobilitas, sic respondit. *Nihil tibi obest genitorum ignobilitas, si tu ipse probus sis.* Magis enim resplendet ille, ait Chrysost. *homil. 3. in Matth.* qui ex parentibus à virtute prorsus alienis, ipse tamen sit de virtute mirabilis. Sic è contra, parentum sublimitas nihil prodest filiis, qui eorum opera non faciunt, vt ait Chrysolog. *Qui genitoris opera non facit, negat genus. Domino dicente, Si filii Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis, ille fidem generis probat qui tanens paternis operis assertor existit.* Et bene ad hoc propositum Philon *in libro* quem scripsit de educatione Principis, sic ratiocinatur. *Nemo suam felicitatem in generis nobilitate collocans, honestas actiones negligat, reputans grauiori animi aduersione fieri obnoxium, quisquis ex optimis progenitus Maiores suos vitiis dedecorat, descendens à virtutis exemplis domesticis, quorum reliquiis omnibus deletis ex animo non potest meritam reprehensionem effugere.*

Vnde merita à qualicunque homine bene & rectè
opetante proueniant, pro seruitiorum qualitate remu- 27
nerari debent, & ad id naturaliter princeps obligatur, *l. sed etsi lege 25. § consuluit*, iuncta glos. *verb. obligauerunt. ff. de petit. hæred.* ibi; *Naturaliter quis obligatur ad remunerandum benemerentem, ipsaque natura ducimur ad benefaciendum, ei, qui nobis bona fecit. l. etiam 15 §. ex præterito, ff. de manum. vind.* ibi, *Ex præterito tempore plures causæ esse possunt, velati quod dominum in prælio adiuuanerit contra latrones tuitus sit, quòd ægrum sanauerit, quòd insidias detexerit, & longum est si exequi voluerimus, quia multa merita incidere possunt, quibus honestum sit libertatem cum decreto præstare, quas æstimare debebit is apud quem de ea re agetur.* qui tex. videtur in materia speciali nota dignus, quia loquitur de præmiis seruis concedendis propter seruitia magis ex obligatione quàm liberaliter dominis præstita. *l. in nomine Domini 2. § hæc autem non solum, in fine C. de offic. Præf. Præt. Africa*, ibi, *semper prouidemus vnũquemque secundùm labores suos ad meliores gradus, & ad maiores dignitates perducere, & duces, ac tribunos secundùm labores suos de imperiali largitate remunerationẽ sperare debere*, &c. *l. 1. in princ. ff. de censib.* ibi, *Huic enim diuus Seuerus, & Imperator noster ob egregiam in Rempubl. Imperiumque Romanum insignem fidem ius Italicum dedit*; &c. *l. semper in ciuitate. §. negotiatores, ff. de iure immun.* ibi, *nam remuneranda pericula eorum, quin etiam & hortanda* (seu vt glossa legit, coronanda) *premiis merito placuit*, &c. *l. eum qui 58. C. de Decurion lib. 10.* ibi, *habita consideratione videlicet meritorum, & hoc bene cogniti priuilegium consequantur, nec eo passim fruantur indigni*, &c. *l. iubemus 4 C. de proxim. sac. scrin. l. cornicul. 3. C. de apparit. Præfect. Præt. lib. 12.* ibi, *Pro multis erga Remp.*

suderibus

sudoribus ab omnibus indictionibus tam militarium quàm ciuilium Iudicum semper habeantur immunes, &c. *l.3.C.de offic. Magistr. milit.* cum aliis adductis per Andr. de Isernia *lib.1. ad Constit. Neapol. tit.37.* Greg. Lopez *l.5 1.tit.18. part.3.glos.fin.* Georg. Accac *lib.1.de priuileg.cap.10.num.7.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos.4.num.9.* Sebast. Fox.*lib.2.de Regis in-*
28 *stit.* vbi concludit Principum obligationem esse honores, & beneficia benemerentibus personis concedere.

29 Hinc Senatus populusque Romanus iuxta valorem cuiusque meritorum præmia, & honores pendebat, statuasque æneas ad æternam benemeritorum memoriam, qui ciuitates, & prouincias Romano Imperio subiecerant, erigere cum summa gloria nunquam prætermisit, vt *in l.defensorem.§. qui militia,ff.de re milit.l.1.C.de statuis, & imag.l.1.C. de veteran.lib.12.* Plini.*lib. 7. natur.histor.cap.28.& lib.33.cap.2.* Alex.Sard.*lib.3.de morib.& ritib.gentium c.10.* Patrit.*lib.9.de Regno tit.6.* Lambertin. *de Iurepatron.lib.3.q.5.princ. art.4. n. 1.* Petr. Greg. *syntag. iuris p.2.lib. 9. cap.3.num.pen. & vlt. & cap. 4. num 4.cum seqq.* Melch. iun.*polit.quæst. p.3.q.107.num.2.* Ribadeneira *lib 2.de Principe Christiano cap.7.* Iust Lipsi.*lib 3. de magnit. Roman. cap. 9.* Bobadil.*in sua politica lib.3. cap.2. num.75. & lib 5. cap.4.num.13.* Iacob.Gutier. *lib.3. de veteri iure Pon-*
30 *tif.cap.4* Et refert Masiutius *in vita sancti Pauli* ex Auctore *historia scholastica*, & ex glossa & Dionysio Carthusiano Pauli patrem propter obsequia Romanis exhibita, & quia eorum Legatis in Ciliciam venientibus cum pace, & coronis obuiam processisset, ius & insigne Romanæ ciuitatis penulam, id est, vestem, vt ipsi interpretantur, senatoriam sibi, suisque filiis singulari fauore esse consequutum.

31 Et licet vir bonus amore virtutis, & Reip. potius quàm commodi, aut præmij spe adductus bene aliis facere debeat, & soleat, vt Cicero protulit *Philip. 4.* & non minus eleganter id ipsum dixit Ludou. Gom. *in orat.* quæ legitur post *comment. ad reg.3. Cancel.n.13.* desumens ex S. Augustin. *lib.5. de ciuitate Dei*, dum commemorat quòd sola virtutis gloria nos debemus esse contenti; cui sententiæ consonat illud Senecæ
32 *lib.1. de Clementia cap.1. & epist.63. Virtus nullo honestamento eget ipsa, & magnum sui decus est, & corpus suum consecrat*; & Sillij Italici *lib.3. bellor. Punic.*

Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.

Nihilominus rarò, vel nunquam aliquis inueniri poterit, qui gratis, & postposita omni præmij spe sponte laboret, vt idem *Sillius lib.13.* expressit.

Ipse decor recti, facti si præmia desint,
Non mouet, & gratis pœnitet esse probum.

Et Iuuenalis *satyra 10.*

——*Tanto maior famæ sitis est quàm*
Virtutis, quis enim virtutem amplectitur ipsam
Præmia si tollas?

33 Et Cicero *in orat.pro Aulo Cecina* humanæ naturæ insitum asserit, vt opus aliquod magni ponderis & momenti facere non incipiamus si ex eo fructum consequi non speremus, his verbis: *Ea est natura nobis insita, vt neque inter flagitiorum impunitates viuere, neque de Republ. benemereri possumus, nisi fructum aliquem speremus bonæ nostræ voluntatis.* &c. & idem asserere videtur *in orat. pro Caio Rabirio: Pro sua patria pauci post genus humanum nati reperti sunt, qui nullis præmiis propositis vitam suam hostium telis obiicerent.* &c. Et fuit sententia Xenophontis *in tyrannico. Honores eam vim habent quod ipsos appetens non dubitet omnes sufferre labores, & pericula, vt illos assequatur, & in hoc anteire hominem rationis participem animantibus cæteris, nec erit tam difficile, & insigne facinus quod homines non audeant si condigna præmia proposita perspixerint. In Republica enim in qua maiora præmia, & honores fuerint propositi benemerentibus, maior numerus reperietur hominum, qui gloriæ stimulis accensi, & desiderio consequendi agitati conatu enixi benemereri procurent. nam auctis honoribus augentur animi ad ardua, & insignia opera*; tradit etiam Plinius *in pane-* 34
gyrico ad Imper. Traianum, & Simanch. *lib.9. de Republ.cap.20.num.15.* Valenzuel.*consil.82.num.38.vol.1.* ibi, *Tamen sic vita hominum est, vt quemadmodum ad maleficium nemo conatur nisi spe, atque emolumento accedere: ita pauci post genus humanum creatum reperti sunt, qui præfatam philosophiam degustare vellent, & nulla præmiorum spe ostensa Reip. vtilitatibus, & commodis inseruierint, quique laboribus susceptis, periculisque additis, nullam rerum gestarum mercedem, aut certe gratiam desiderarent: etenim honos alit artes, omnesque incendimur ad studia gloriæ, dicente* Tito Liuio *lib.4. nihil non aggressuros homines si magnis conatis magna præmia proponantur.*

Eleganter Osorius noster *de gloria humana lib.1. in* 35
princ. ibi, Multa sunt, Rex inuictissime, quæ magnam vim habent ad hominum vitam vel rectè constituendam, vel funditus euertendam, sed nihil est quod in vtramque partem tantum valeat, quantum ardens quoddam laudis, & famæ desiderium. Primum enim adeò latè patet vt nullus sit neque tanta humanitate præditus, neque tam agrestis, & inhumanus, neque tantis honoribus insignis, neque tam obscurus, & ignotus, neque tot virtutis ornamentis excultus, neque tam multis flagitiis coopertus, qui non flagret infinita quadam gloriæ cupiditate. Deinde ita est id communibus sensibus infixum, vt neque vi rationis euelli, neque legis aut more vllo mutari, neque vllo metu exerceri, & comprimi possit; postremò tam vehemens est vt animum nullo in loco consistere patiatur, sed semper incertum trahat & rapiat ad maiora in dies, & altiora inflammato studio consectanda; ex hoc autem animi motu clarissimæ virtutes, ex eodem teterrima vitia nascuntur. Acuit enim industriam animosque ad res acriter & animosè gerendas exsuscitat; ita tamen vt alios ad ius humanæ societatis tuendum, patriamque beneficiis immortalibus obligandam, alios ad leges nefarias colendas, & Remp. delendam solicitet. Vt enim antiquissima commemorem, illi primi vrbium conditores, qui homines in syluis bestiarum more dissipatos vnum in locum compulerunt, & in ciuilis vitæ societatẽ conuocarunt: omnes, quod ex historiis constat, ardenti gloriæ cupiditate fuerunt in studium tam præclari muneris excitati. Quid qui optimis legibus & institutis, ciuitates suas ad summam amplitudinem perduxere? Quid qui pro patria caput suum in summum vitæ discrimen intulere? Quid qui maximarum artium disciplinis ciues suos excoluere? Nam obscurum est neminem sese sine magna spe laudis, vel ad homines inter se iustitiæ munere conciliandos, vel ad Remp. virtute & industria defendendam contulisse? Contra verò qui patrias euertêre, aut scelere, & amentia conuulsêre, omnes fuerunt ad tam teterrum & tam immane facinus gloriæ cupiditate compulsi. Vtriusque autem rei ciuitatis vnius varij casus infinita exẽpla suppeditant. Si enim inuestigare velimus per quos fuerit olim Roma fundata, eiusque imperium latissimè propagatum, vt à Romulo ordiemur, & fortem illam clarorũ hominum vsque ad extrema florentis imperij tempora perducamus, intelligimus omnes adeo appetentes laudis, & gloriæ fuisse, vt illius parandæ causa neque laborem fugerint, neque vitæ periculum recusauerint. Rursus si naturam spectemus eorum Romanorum, qui Romanum Imperium per summum scelus euerterunt, aut saltem de illius pernicie, & interitu cogitarunt, omnes reperiemus ad gloriæ cupiditatem incredibiliter exarsisse.

Ioannes Brantius, *de Senatore lib.1.cap.8.* vbi in prin- 36
cipio incommoda Senatorum scitu digna refert, & eandem *fol. 29.* in proposito concludit. *Quid homini*

potest

potest dari maius quàm gloria, laus, & aeternitas? vt interim omittã quid sit magistratuũ comitatus, & egressus, quae in publico species; quae in iudiciis veneratio, & illa salutari, appeti, decedi de via, de semita assurgi, reduci, consuli. Quae primo aspectu parua forsitan & leuia memoratu videri non sum nescius: at sunt tamen honorabilia, & apud nos, & in aliis ciuitatibus, vt quaeque optima mora est, & optimè constituta, illa diligentissimè obseruantur. Quid hominibus tam expetendum quàm virtutem suam moderationem animi temperantiam non latere in tenebris, neque esse abditam, sed in luce ciuitatis in oculis clarissimarum prouinciarũ, atque in auribus omnium gentium ac nationum esse positam? ipsos tanquam in alta quadam specula conspiciendos se monstrandosque praebere? Pulchrum est digito monstrari, & dicere, hic est. Quanquam enim laudabiliora videntur omnia, quae sine venditatione, & sine populo teste fiunt, omnia tamen bene facta in luce se collocari volunt. Quid inquam tam eximium viro politico quam versari assidue in optimorum ciuium vel flore, vel robore? neque enim augeri dignitate, quam bonae aequare gratius. Atqui ordine Senatorio flos nobilitatis, ornamentum ciuitatis, firmamentum Resp. continetur. Pulchrum, eminere est inter illustres viros, illustre eorum munus, qui ex tam magna multitudine ciuium tam pauci de hominum fortunis sententiam ferunt, &c.

37 Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius de testam. verb. duas n.* 44. ibi. *Postremo est vnum peremptorium, quia sub confidentia beneficij vnusquisque statu suo derelicto, quibuscunque caeteris viuendi modis, qui plures sũt, seruitio Principis se dedicat, supplantaretur in sui honoris, & totius familiae denigrationem; itaque mandatum Principis imo beneficium sibi foret illusorium, & derisorium contra omnem iustitiae aequitatem, quae neminem permittit beneficio decipi, sed potius iuuari*, &c.

38 Ioan. Bapt. Valenzuel. *d. cons.* 82. *n.* 50. ibi, *& confirmatur: nam si munus, vel officium esset cum damno, vel sine honore, non esset praemium, sed è contrario onus & poena, l. propri. ff. de verbor. signif. vbi non dicuntur bona quae plus incommodi quàm commodi habent. Roman. cons.* 510. *n.* 3. &c.

39 Idem Valenz. *eod. cons.* 82. *n.* 43. ibi, *Quare Cardinalis Contaren. lib. 2. de Repub. Venetorum, dixit quòd regula conuenientior ad rerum publicarum augmentũ, & conseruationem consistit in praeferendo, & honoribus afficiendo benemeritos, cùm remuneratio sit Reip. praesidium, vt ait Demosth. in alleg. orat. aduersus Leptinem*, Petr. Lenaud. *de priuileg. Doctor. p.* 4 *q.* 21. *n.* 39 Petr. Bellus *de re milit. p.* 7. *tit.* 1. *num.* 1. Horat Luc. *de priuil. Scholar. in praefat. num* 4. & 5. &c. Alia vide apud Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. glos.* 4. *num.* 23. ibi, *sunt remunerandi tanquam benemeriti, qui pro Principe, seu patria laborauerunt, & fidelem operam praestiterunt*; &c. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mat. p.* 3. *num.* 61. *vers. infertur* 4. vbi testatur ita obseruasse antiquam Romani Senatus prudentiam, omnemque Remp. benè institutam. Gabr. Pereira *decis.* 4. *num.* 4. Bursat. *cons.* 343. *num.* 24. *vol.* 4.

40 Optime ad hoc assumptum probandum referuntur auctoritates Cassiodori, & praecipuè *lib.* 2. *var epist.* 28. *Nutriunt praemiorum exempla virtutes, nec quisquam est, qui non ad morum summa nitatur ascendere quando irremuneratum non relinquitur, quod conscientia teste laudatur: graue nimis est vt fructu laboris sui defraudetur industrius, & cui debet pro sedulitate conferri praemium, dispendium patiatur. Iniquum, & malorum omnium probatur extremum, vt vnde quis cogatur detrimenta suscipere, vnde credebat auxilia prouenire; molestiam pati sine causa; poenam sine culpa, damna si-*
41 *ne delictis. Tribuenda est iustis laboribus compensatio meritorum, quia exprobrata militia creditur, quae irremunerata transitur, athletã populi palma designat esse victorem, sudores bellicos ciuica corona testatur. Expectant etiam equos praemia sua, & tanta iustitiae vis est vt nec illis cardinis detur laboris pretium, qui semire non poterant denegatum. Quod si ita est, dignum hoc homini reddere, qui per honesta cognoscitur obsequia placuisse. AEquum est enim vt vnicuique proficiat labor suus, & sicut expendendo cognoscit incommoda, ita rebus perfectis consequatur augmentum* Idem *lib.* 1 *epist* 3. *Quanis proprio fruatur honore, quod est natura laudabile, nec desinit probata conscientiae fasces, cum generat animo dignitates; omnia si quidem bona suis sunt coniuncta cum fructibus, nec credi potest virtus, quae sequestratur à praemio*, &c.

Sancti etiam viri & Dei amici spe praemij ei seruire alliciebantur, & non diffitetur David. *Psalm.* 118. ibi, 42
Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in aeternum propter retributionem; & Princeps Apostolorũ Petrus apud Math. *c.* 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis?* Super quibus verbis S. Hieronym. *lib.* 3 *in Matth.* mirari videtur quomodo Petrus praemium tam audacter quaerebat, dicens: *Grandis fiducia, Petrus piscator erat, diues non fuerat, & tamen loquitur confidenter, reliquimus omnia, quid igitur dabis nobis praemij.* Facit Concil. Trid. *sess.* 6. *de Iustificat. can.* 31. ibi, *Si quis dixerit iustificatum peccare, dum intuitu aeternae mercedis bene operatur, anathema sit*, &c. S. Thom. 2. 2. *q.* 27 *art* 3. & 4. Durand *q.* 4. Syluest. *in sum. verb. charitas q.* 7. Sanch. *in praecepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 35. *n.* 2. Diuus Paulus *ad Hebraeos c.* 11. *vers.* 26. de Moyse agens, qui contempsit AEgypti Regnum, & quod hoc fecit. *Aspiciebat enim in remunerationem.* Gabr. Aluarez *de priuileg. pauperum p.* 1. *q.* 6. *n.* 45 *cum seqq.*

Sanctus Ambros. *lib.* 2. *de Poenit. c.* 16. id ipsũ mani-
nifestat, ibi, *Omne studium torpescit dilatione, & ideo* 43
Dominus vt praesentiũ fructu cumularetur deuotio Discipulorũ dixit, quoniam qui dimisisset omnia sua, & eum sequutus esset, centies tantũ reciperet, & hic & in futurum prius promisit, vt fastidia dilationis auferret.

Sanctus Ioannes Chrisost. aureis verbis idem expres- 44
sit *in cap.* 4. *Ioannis homil.* 33. *Nam veteres Patriarchae seminando; Apostoli autem metendo quodammodo laborauerunt; sicut autem satio longius abest à fructu quàm messis: ita Patriarcharum labores longius aberant à praemiis vitae aeternae, quàm labores Apostolorum; labores igitur Patriarcharum duros ac difficiles reddebat absentia praemiorum: at vero Apostolorum labores; quamuis multo grauiores, & acerbiores fuerint, tamen ipsa praesentia praemiorum leues, ac penè nullos efficiebat*: noster Francisc. de Meñdoza *in lib.* 1. *Regum, capite* 8. *numer.* 8. *section.* 1. § 3. *fol. mihi* 1051. Si quaeris, amice, Senatorem doctissimum, Pastorem vigilantissimum, ministrum fidelissimum, qui muneri suo rectè satisfaciant, qui Deum in rebus agendis prae oculis semper habeant, qui mandata Principis sancto zelo adimplere curent, iuraque & leges obseruare faciant, de genere nihil cures. Cum Tobias interrogasset Angelum, qui filium erat comitaturus, de qua domo, aut de qua Tribu esset, respondit ei Angelus. *Genus quaeris mercenarij, an ipsum mercenarium, qui cum filio eat?* quasi diceret, non genus hominum, sed personas esse perpendendas. Alia vide in meo *tract. de officio, & potest. Episcopi part.* 1. *titul.* 2. *gloss.* 17. *numer.* 14. *cum seqq.* Et optimè Bion Philosophus. *Cum indiges ô Rex sagittarius, benefacis non interrogando genus, sed scopum proponendo, optimos illorum tibi diligis, sic etiam amicos explora non vnde nati, sed qui & quales sint.* Prouidendum est officiis de bonis personis, non vero personis de bonis officiis, nisi cum vtrumque simul

fieri potest; legimus enim *in vita doctissimi, ac piissimi Cardinalis Bellarmini lib.3.c 5.§.rursus*, ad consulta-
46 tionem Clementis VIII.sic respondisse. *Deberent prouideri Ecclesia de bonis personis, non autem persona de bonis Ecclesiis. Fateor tamen optimam illam esse prouisionem, cùm vtrumque simul fieri potest, vt & persona benemerenti, & Ecclesia vacanti vtiliter prouideatur;* cui Pontifex ita respondit: *Scimus; & hoc quantum in nobis est pra oculis habemus, prouidere Ecclesiis, non autem personis, nisi quando & Ecclesia, & persona aquè nos prouidere putamus,*&c.refert D.Ioannes Solorzan. *de Indiarum gubern.to.2 lib.3.c.7.n.13.*

CONCLVSIO II.

Officiorum, honorumque omnium Christiane Reipub.de iure capaces sunt qui fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea securi & immobiles persistunt, etiamsi à Iudais conuersis originem duxerint, itaut notoria illis inferatur iniuria, si pracisa infidelitate ob suam descendentiam, ab illis obtinendis aliquo statuto excludantur.

47 COmmunis humani generis inimicus, diabolum dico, in primitiua Ecclesia zizaniam seminandi causa distinctionem inter Christianos ex omni natione ad eam venientes introducere volens, ab Apostolo Gētium Doctore conuincitur, dum *ad Roman.cap.* 10.ita ait. *Non est enim distinctio Iudai, & Graci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum;* omnes nos, addit ipse 1.*ad Corinth.* 12 *In vnum corpus baptizati sumus, siue Iudai, siue Gentiles.* Quid melius, & ad propositum vtilius in comprobationem huius Catholicæ conclusionis referri potest, quàm Bulla quædam summi Pontificis Nicolai V. quam ad litteram transcribit & se vidisse sub plumbo affirmat Corduba *lib.1. q.54 fol* 434.& illius meminere Ioannes de Mariana *in historia Hispania lib.* 22 *c.*8.&P.Hieron.de laCruz. *in respōso apologetico ad discursū P. Fr August. Salucij c.3.§.2.* cuius tenor est qui sequitur. *Nicolaus Episcop. seruus seruorū Dei, ad perpetuā rei memoriā Humani generis inimicus illico, quo Verbum Dei cadere in terrā bonam conspexit, operam dedit seminare zizaniam, vt conculcato semine nullum fructum produceret, prout vas electionis Apostolus Paulus huius zizania pracipuus extirpator refert quod in initio inter cōuersos ad Fidē differentia antelationis exorta est: Iudais cum Gentibus de pralatione contendentibus, aliis aliter in Dei Ecclesia scissuram inducere cupientibus; cum alij Cepha, alij Apollinis esse certarent, Redemptor noster hu prouidens ab initio nascentis Ecclesia ordinauit qui huiusmodi zizaniam extirparent, humanaque imbecillitate peccantibus, aut lapsis occurrerent; prout ipse Apostolus ad Romanos scribens omne huius antelationis dissidium diuinis verbis euertit. Atque Petrus Apostolorum princeps in singulis diœcesibus ordinatis Episcopis omnem schismatis occasionem submouit. Nos igitur Redemptoris nostri exemplo, cuius vices ad huiusmodi tollenda dissidia, locumque licèt immeriti tenemus in terris, prafatorum exemplis edocti omni vigili cura compellitur operam dare, vt his, qua inter fideles possent aliquam diuisionem parere, nostri Pontificalis officij auctoritate occurramus vt inter fideles charitatis amor, & vnitas vigeat. Nihil enim est quod tam inter Fideles conueniat quam quod in omnibus sit velle vnum, dicente Apostolo: Sicut enim corpus vnum membra multa habet, omnia autem membra corporis cùm sint multa, vnum tamen corpus sunt, ita & Christus. Etenim in vno Spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudai, siue Gentiles, siue serui, siue liberi omnes in vno spiritu potati sumus: vnum corpus, & vnus spiritus: sicut vocati estis in vnam spem vocationis vestra, vnus spiritus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium. Percepimus quosdam nouos zizania seminatores affectantes huius vnitatis, & Fidei nostra salutare documentum contemnere, & quod per vas electionis Paulum Apostolum extirpatum fuerat dissidium in diuersis partibus, maxime in Regnis charissimo filio nostro Ioanni Castella, & Legionis Regi illustri subiectis renouare ausu temerario asserere, quod qui ex Gentilitate, aut ex Iudaismo, aut alio quouis errore Christiana Fidei veritatem cognouerunt, & baptizati sunt, &, quod grauius est, eorum filios propter nouam assumptionem Fidei, non debere ad honores, dignitates, officia, tabellionatus, & ad testimonium in Christicolarum causis admitti, & eos verbo, & facto contumeliis afficientes. Qua cùm à Redemptoris nostri institutis aliena sint, eodem Paulo Apostolo testante dicentis, Gloria, honor, & pax omni operanti bonum, Iudao primum, & Greco, non est enim acceptio personarum apud Deum. Et omnis qui credit, non confundetur. Non est enim distinctio Iudai & Graci, nam idem Dominus omnium diues in omnes, qui inuocant illum.* Et alibi, *In Christo Iesu neque circuncisio aliquid valet, neque praputium, sed Fides, qua per dilectionem operatur. Hos vt à veritate Fidei Catholica aberrantes, ad viam veritatis reducere, ac quaterus excesserunt, animaduertere, cupientes: cum non tam auctoritatibus pramissis diuinis contradicant: sed illustrium Principum quondam Alfonsi sapientis cognominati, & Henrici, & charissimi filij nostri Ioannis moderni Castella, & Legionis Regum pro Fidei augmento perpetuis sanctionibus, authenticis litteris eorum sigillo munitis grauibus pœnis vallatis per Nos visis, & mature discussis, quibus sanxerunt, vt inter nouiter conuersos ad Fidem maxime de populo Israelitico, & antiquos Christianos nulla in honoribus, dignitatibus, & officiis tam secularibus, quam ecclesiasticis suscipiendis, & habendis discretio fiat: ac affectantes, vt quisque, qua recta sunt, sapiat, & qui contra Christiana legis normam falsa seminare, & proximos scandalizare, qua vnitatis & pacis contraria sunt, prasumpsere, debitis pœnis affecti errores eorum agnoscant, prafatorum Principum ordinationes, & decreta vt Iuri, & sacris Canonibus conformia super his edita, & proprio Motu, & certa scientia approbamus, & Apostolica auctoritatis munimine coloramus, ac omnibus, & singulis cuiuscunque status, & gradus, ac conditionis fuerint, ecclesiasticis, vel secularibus sub excommunicationis pœna mandamus, vt omnes, & singulos ad Christianam Fidem conuersos, & in postrum conuertendos seu ex Gentilitate, seu ex Iudaismo, seu ex quauis secta venerint, aut venire contigerit, & eorum posteros tam ecclesiasticos, quàm seculares Catholicè, & secundum quod decet Christianum viuentes, ad omnes dignitates, & officia, tabellionatus, testium depositiones, & omnia alia, ad qua alij Christiani quantuncunque antiqui admitti solent, admittant: nec propter Fidei nouam receptionem inter eos, & alios Christianos discretiones faciant, nec verbis, aut facto contumeliis afficiant, aut affici permittant, sed omni eorum possibilitate contradicant, & opponant, & eos cum charitate prosequantur sine personarum acceptione. Omnes Catholicos vnum esse corpus in Christo secundùm Fidei doctrinam, quos omnes tales esse, & pro talibus ab omnibus haberi harum serie decernimus, & declaramus. Verùm*

rum si qui ex iis post baptisma Christianorum fidem non sapere, aut Gentilium, aut Hebraeorum errores sectari, vel dolo, vel ignorantia Christianae Fidei non seruare praecepta inuenti fuerint, quibus casibus, qua in Toletano Concilio maxime cap. constituit, & alibi contra huiusmodi apostatas à Fide non pariter cum aliis Fidelibus bonis ad huiusmodi honores admittendos decreta sunt, locum sibi vendicent (prout praefati Reges rectè sacros Canones intelligentes in praemissis eorum Constitutionibus quasdam eorum leges interpretati sunt) aut alias ad competentem Iudicem, & quod iustum est fieri publica auctoritate legis seruato ordine studeat, nec quisquam propria auctoritate, aut iuris ordine non seruato contra diuinarum, humanarumque legum doctrinam aliquid in eos, vel eorum aliquem audeat attentare. Et venerabilibus fratribus Episcopis committimus & mandamus vt contra eos, qui contraria praemissis in posterum dogmatizare praesumpserint, & praefatis Christi fidelibus, verbo vel facto propter praemissa iniurias intulerint, aut hactenus intulerunt, & contra praestiques auxilium, consilium, vel fauorem, omni Iuris solemnitate omissa, sola facti veritate inspecta, ad priuationes, inhabilitationes, corporalem capturam, & alias poenas pecuniarias, prout qualitas delicti requirere videbitur, procedant, vel alter eorum procedat. Datum Fabriani Camerinensis dioecesis anno Incarnationis Dominicae 1409. Pontificatus nostri anno tertio.

Ex quibus omnibus prosequitur idem Corduba, in hac Bulla contentis patet, Nicolaum V. declarasse & diffinisse eos, qui horum generum segregationes faciũt, esse contemptores vnitatis ecclesiasticae, transgressores salubrium Fidei documentorum, seminatores zizaniarũ, scandalizatores proximorum, contrarios vnitati, & paci Christianae, errantes à veritate Fidei, seminatoresque falsitatis, contra regulas Fidei Christianae, & contra Sacram Scripturam, vt ex infra dicendis etiam apparebit.

49 Constat enim de tempore promulgationis sancti Euangelij plures in Hispania extitisse Iudaeos, nã *Actor. cap. 2.* dicitur. *Erant in Hierusalem habitantes Iudaei viri Religiosi ex omni natione, quae sub Caelo est*, quarũ nationum vnam esse Hispaniam certum est, in qua, vt dicebamus, plures fuisse referunt Ioseph. *antiquit. Iudaic. lib. 10. c. 11. & lib. 12. c. 5. & lib. 14. c. 1. cum seqq.* Strabo *Geograph. lib. 5.* Garibai *lib. 5. c. 4.* P. Mariana *lib. 4. c. 4.* Fr. Ioan. de la Puente *tom. 1. de la Monarchia lib. 2. c. 23. & 24.* qui Matrimonia cum Catholicorum filiabus contrahebant, quae tamen circa annum Redẽptionis nostrae 300 *in Concilio Illiberitano can. 16.* deinceps contrahi prohibita fuerunt, vt affirmat D. Ferdinandus de Mendoça *de confirmation. Concilij Illiberitani lib. 1. cap. 2.* & Fr. Ioannes de la Puente *d. cap. 24. §. 1.* de quibus, & aliis; qui ad Fidem Catholicam conuersi sunt tempore Catholicorum Regum Ferdinandi & Elisabethae, & vigore *l. Hisp. 2. 3. & 4. tit. 1. lib. 8. Recop.* & de eorum filiis, & descendentibus minimè loquuntur statuta excludentia à Iudaeis originem ducentes, sed tantum de illis, qui ab eo tempore conuersi sunt, vt tradunt Didac. Velasquez *in defensione statuti Toletani cap. 10.* Fontanel. *de pactis nuptialib. claus. 5. p. 1. n. 107.* Tempore etiam Gothorum Catholici cum Iudaeis matrimonialiter copulabantur, non obstante ad Arrianam sectam transierunt ab anno 370. & in ea perseuerarunt vsque ad annum 586 in quo eam reliquerunt vt referũt Oros. *lib. cap. 33.* Card. Caes. Baroni. *annal. Eccles. tom. 3. anno 370. num. 109.* Morales *lib. 12. cap. 1.* Fr Ioan de Puente *lib. 3. cap. 24. §. 1.* Idem Maurorum temporibus vsitatum fuit in Hispania, qui cùm ea irruerent de anno 714. per sexcẽtos fere annos illam inhabitarunt, nam iidem Hispaniae Reges cum Maurorum filiabus matrimonia contrahere non inficiabantur, ex Serrat. *de Matrim. haeret c. 1. & 2.* Sanch. *de Matrimon. lib. 7. disp. 72. ex n. 2.* Solorzan. *de iure Indiarum lib. 3. c. 5. n. 13.* in omnibus enim praeter ea quae ad Religionem spectabant, Christiani & Mauri ita commixti incedebant, & commorabantur, vt vulgò dicerentur Mixtarabes, quasi mixti Arabibus, deinde Muzarabes, vt colligi videtur *ex chronica general. Regis Alphonsi p. 4 fol. 235. & ex historia Archiepiscop. D. Roderici lib. 3. c. 2. & lib. 6. cap. 26. & ex Alcocer en la historia de Toledo lib. 1. cap. 68. & ex Pisa lib. 3. cap. 22.*

Praeter hanc Nicolai V. sententiam, idem prius sen- 50
senint alij Pontifices eius praedecessores. Alexander enim III. *in cap. eam te, de rescript.* Episcopum Tornacensem merito reprehendit eo quòd ad Praebendam suae Ecclesiae admittere recusabat quendam qui antequam Christianus fieret, Iudaicam perfidiam professus fuerat asserens non ob id excludendum esse, vt patet ex illis verbis, ibi, *Pro eo quòd Iudaeus extiterit, ipsum dedignari non debet.* vbi glos. *verb. Iudaeus* decidendi rationem praestat, dicens. *Quoniam de Iudaeis Conuersis Ecclesia fundata fuit, c. in nouo. dist. 21. & existimandus erat iste dignus fauore.*

Gregorius *lib. 3. epist. 26. ad Ianuarium Episcopum* 51
Calaritanum, relatus *in c. quod autem. 33. q. 7.* tanquã Pastor vniuersalis Ecclesiae, Fidei Catholicae propagandae zelo accensus, ait se optare vt omnes Iudaei Christiani fierent, simulque nobiscum in pace & charitate nostra possideant.

Gregorius IX. *in c. Venerabilis 37. de praebend.* refert 52
quòd cum Capitulum Ecclesiae Argentinae admittere ad Praebendas nollet, nisi illos, in quibus secundùm Ecclesiae instituta, nobilitas, & eminens scientia concurrerent, ibi, *Consuetudinẽ a regni antiquam inuiolabiliter obseruatam, iuxta quam nullum nisi nobilem, & liberum, & ab vtroque parente illustrem honesta conuersationis, ac eminentis scientia in suum consortium hactenus admiserunt;* nihilominus ipse Pontifex ita cõsultationi sibi factae respondit. *Nos igitur attendentes quod non generis, sed virtutum nobilitas, vita quoque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem. Discretioni v stra mãdamus quod ipsum ad eam recipi faciatis,* &c. vbi glos. *verb. consuetudinem* mirabiliter ad propositum. *Haec consuetudo quantumcunque fuerit* 53
obtenta & etiam antiqua, non est obseruanda, quia in talibus nulla distinctio nobilitatis est consideranda, sed vndecunque nati fuerint legitimè, dummodo honesta vita fuerint, admittendi sunt, cap nos qui. dist. 40. cap. vndecunque. dist. 56. & cap. ad decorem. de instit. quia non sanguini, sed vitae meritis beneficia sunt conferenda. cap. Moyses. 8. q. 1. cap. recurrat 2. 32. q. 4. §. inuenis, qui cùm totus sit Sancti Augustini *tract. 11. super Ioannis verba aurea, & notatu dignissima referam. Inuenis ibi bonos filios Iacob natos de ancillis, & bonos filios Iacob natos de liberis, nihil obfuit natiuitas de vtero ancillarum, quando in patre cognouerunt semen suum; & consequenter Regnum cum fratribus tenuerunt. Quomodo ergo in filiis Iacob non obfuit illis, qui nati sunt de ancillis, quominus tenerent Regnum, & terram repromissionis cum fratribus ex aequo acciperent? Non illis obfuerunt natales ancillarum; sed praeualuit semen paternum, sic quicunque per malos baptizantur, tanquam de ancillis videntur nati, sed tamen quia ex semine verbi Dei quod figuratur in Iacob non contristentur, simul haereditatem cum fratribus possidebunt.*

Innocentius III *in c. ad decorem, 5. de institut.* repre- 54
hendens Constantinopolitanum Patriarcham, quia in admittendis ad suam Ecclesiam, nationum, & generis differentiam faciebat, ita respondit. *Nos attendentes*

quod in omni gente, qui facit iustitiam, acceptus est Deo nec sanctuarium Dei conuenit iure hereditario possideri. Quo circa mandamus quatenus moneatis eundem vt viros litteratos, & alios idoneos vndecumque originem duxerint, in prædictis ecclesiis & maxime in maiori instituere non postponat.

55 Sanctæ mem. Pius V. agens de quadam exclusione, quæ in Ordine Seraphici P. Francisci fieri prætendebatur, ne scilicet in ea admitterentur qui à Iudæis originem ducerent, ita statuit *His qui ex Iudæorum genere descendunt cum post susceptum Baptisma Græci & Iudæi distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quominus in ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto Ordine dignitates, gradus, & officia Religionis, vel quidpiam alteri concessum, possit, vel debeat.*

56 Cardinalis Caietanus interrogatus à P. M. Fratre Martino de Paz regente monasterij Sancti Stephani Salmanticēsis, an liceat ad religionem suam admittere, vel ab ea iam admissos expellere qui reperti fuerint originem trahere ab Hebræis, *tom. 1. opuscul. tract. 31. resp. 6. ad fin* ita respōdit. *Et quāuis ita esse mihi videatur, irrationabile tamen mihi videtur perpetuum statutum, aut opus huiusmodi, & refutationes respectu illorum, qui nulla alia suspicionis nota sunt affecti, nisi quod originem ex Iudæis traxerunt; tum quia salus nostra ex Iudæis est, ex quibus natus est Christus secundum carnem, & Apostoli, & plurimi Patres fidei, & ingrati inuenimur sui generis filios expellendo: tum quia occasio daretur Iudæis ne ad Fidem conuertantur dum intelligunt Conuersorum filios in generationem & generationes repulsos à Religione: tum quia status Religionis est talis, vt ipsi si in aliquo dubitant solidari in fide potius quàm alios deficere possint. Hæc sunt Pater Reuerende, quæ mihi occurrunt respondenda in die S. Matthæi Apost. Senis 1514.* Idem quoque docet S. Thom. *opusc. 17. cap. 4. tom. 17.* scribens contra nonnullos, qui affectatis doctrinis intendebant à Religionibus euertere Iudæos ad fidem nouè conuersos.

57 Basiliense Coocilium generale celebratum anno 1431. in quo omnes Episcopi Hispaniæ, Galliæ, & Germaniæ interfuerunt *sess. 19.* statuit vt ad dignitates, Officia, & honores admittantur in qualibet Mundi parte qui ex Iudæis Catholicam Fidem amplexi fuerint. his verbis: *Et quoniam per gratiam Baptismi ciues Sāctorum, & domestici Dei efficiuntur, & heredes, longéque dignius sit regenerari spiritu quam nasci carne: hac edicta lege statuimus vt ciuitatum, & locorum, in quibus sacro Baptismate regenerantur, priuilegiis libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione dumtaxat natiuitatis & originis alij consequuntur.*

58 Concilium Toletanum Nationale XVI *c. 1.* celebratum anno Domini 643. & in quo interfuerunt Hispani Episcopi 66. vt refert Mariana *lib. 6. c. 18.* statuit toto corde cōuersos ex Iudaismo ad Fidē Catholicā gaudere exemptione ab omnibus tributis, & immunitatibus, & nobiles ac honorabiles haberi: his verbis. *Qui ex Iudæis ad Christum plena mentis intentione se conuerterint, & Fidem Catholicam absque aliquo infidelitatis fuco seruauerint, ab omni exactione, quam fisco persoluere consueti sunt, securi, immunésque permaneant, & suis vtilitatibus, vt cæteri ingenui vacent, nam id æquitatis ordo deposcit, vt qui Fide decorantur, corā hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur.*

59 Et *lege Regia Hisp. 6. tit. 24. part. 7.* cautum est vt omnes ministri & subditi obseruent, colant, honoresque deferant illis, qui ad Fidem Catholicam sincero animo conuersi fuerint & tandem concludit. *Los tales recien conuertidos puedan auer todos los officios, y todas las honras que han todos los otros Christianos.*

P. Sanctus Ignatius eiusdem sententiæ fuit, vt apparet ex quadam epistola, quam P. Petrus Polancus scripsit ad P. Arauz primum Hispaniæ Prouincialem, sub dat. Romæ die 19. Iunij 1551. tenoris sequentis videlicet. *Ha nuestro Padre visto lo que dize V. R. de las baterias que dan de palacio y de otras partes sobre no admitir Christianos nueuos en la Compañia, y no le parece que los tales aian do ser excluidos,* &c. Idem asseruit P. Petrus de Ribadeneira in alia epistola, quam ex Matritensi oppido ad Romanam Curiam eo tempore quo celebrabatur Capitulum Generale *sub dat. die 19. Ianuarij 1608.* 60

Paritem Didacus Laynez, ex eadem Societate Iesu primi sui fundatoris vestigia sequutus ad eundem P. Arauz scribens, idem censuit his verbis. *Digo que a mi parecer, y creo que este sera el comun de la Compañia, no podemos vsar deste remedio (conuiene à saber de no admitir à los notados en la Compañia) y aunque pudiessemos, no cōuiene: y quanto a lo primero que no podiamos consta porque si se acuerda V. P. ha escrito sobre esto a nuestro Padre Ignacio que está en el Cielo, y entōces nuestro Padre mirada la cosa, y encommendada à nuestro Señor, se resoluio en lo contrario, y assi lo puso en las constituciones las quales en la Congregacion passada se com comprobaron y se hizo dello vn decreto que no se mudasse nada,* &c. 61

P. Alphonsus de Salmeron Toletanus ex eadem Societate Iesu non minus vitæ sanctitate, quam doctrinæ præstantia celebris in opusculo hac de re inter eius opera impresso, sic loquitur. *Monendi præterea sunt, Religionum Regularium Antistites nullam grauiorem pestem inter Religiosos grassari posse, quàm hanc generum distinctionem, quam qui mortui mundo profitentur, iterum ad vitam mundi, & seculi huius pompam diabolico miraculo suscitentur,* &c. 62

P. Zapata *in tract. de Instit. distribut. p. 2. c. 11. n. 7.* ibi, *Qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tamen patrem, auum, aut proauum Ethnicum, Iudæum, ac Sarracenum habuerint, irregulares non sunt neque tanquā neophyti a beneficiis, & ecclesiasticis dignitatibus, aut officiis secularibus prohibentur, neophyti non sunt, nec dici debent c. fin. 49 dist. nec attēto iure cōmuni à sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus ecclesiasticis, & honoribus publicis secularibus repelluntur, vt post alios resoluit* Cou *in Clem. 1, de homicid. p. 1. §. 2. n. 7.* &c. refert R. P. Hieron. de la Cruz *lib. 2. de la moderacion de las informaciones cap. 9.* 63

R. P. Alphonsus de Oropesa, Ordinis S. Hieronymi in Hispania Prior Generalis, ac in Castellæ Regnis Inquisitor etiam generalis, in libro quem scripsit, *Lumen ad reuelationem gentium*, plura pro hac parte syncero animo, & Christiano zelo adducit, maxime *c. 4.* 64

D. Franciscus Torreblanca Villalpando *de iure spirituali lib. 13. c. 32. à princ.* vbi agit de puritate sanguinis requisita in statutis Hispaniæ, & eius probatione per famam, & latè de hac materia.

D. Marius Cutellius I C. Siculus vir doctissimus, & mei amicissimus, *in suo Codice ad leges Federici cap. 63. nota 73. num. 1.* hanc partem multis defendere conatur, & inter alia quoad propositum hæc verba summorum iudicio refert. *Morem hunc Hispana gens si fortè reuocasset, Agarenos, qui apud eos morabantur, reliquias Granatensis Regni etiamnum incolas, ac Christi veros cultores haberent, nil quē nobilissimo, omniumque bonorum referto imperio deesset, quod hodie desertum quodammodo accolis conspicitur. Erat profectò obliuiscenda pristina perfidia sponte sua conuersis ad publica munera, honoresve, nullo seruato delectu, nec vllo discrimine admissis, obliuiscendaque noui veterisque Christicolæ differentia, quæ vniuersorum animos propter* 65

paucorum

paucorum concupiscentiam, ut ipsis solummodo summa,
præstantiave committerentur, à Fide distraxit, &c. &
66 paulo inferiùs, num. 7. ibi, Moueor secundo caterarum
nationum exemplo, qui cùm multos Hebraos incolas ni-
hilominùs quàm Hispani habuissent, illis ad Fidem con-
uersis breui temporis curriculo cæteris fidelibus æquarũt,
ne vllum nominis, nec rei discrimen agnosceretur. Galli
enim anno Christi ortus 1395. Iudæis, qui nostram Fidẽ
amplexari nollent, eiectis, Genebrardo teste, quamquam
pene manet perfidiam exuere potius quam exulare deli-
berassent. id tamen multi nomine tenus effecere simula-
tam Religionem professi, vt in suis laribus manerent;
quorum nequitia temporis obliuione ac descendentium
pietate exoleuit. Italis quoque licet etiam nunc sedes Iu-
dæis tribuant, distinctio autem hac inter veteres, ac re-
centiores fideles inter eos non inspicitur, nec vllum vn-
quam ob promiscuã horum ad honores admissionẽ Reip.
periculum cognitum fuit, multoque minus in reliquis no-
stri Regis in Italia prouinciis, Neapolis nempe ac Insu-
larum, etenim quo die conuersi ad Fidem fuerunt, nulla
67 anteacta perfidia nota imputari sunt, nam quoad Sicu-
los attinet certum est nullas apud nos gentis huius reli-
quias remansisse, omnes enim quotquot erant vno die, vl-
la neque conuersionis pactione concessa, eiecti fuerunt
anno salutis nostræ 1474. nec mirum sit vllam puritatis
rationem à nobis scrupulosius exigi, si ad honores, ac mu-
nera illa euehi contingat quia nõ nisi vetustissimis qui-
busque fidelibus largiuntur, ge ... tantum ratione ha-
68 bita, quod Hispania, horrendum dictu, aliter euenit, nã
cùm plebes qualescunque sint, spurcissimi etiam ordinis
ob ignotum ascendentium genus, nullam ex hoc capite
controuersiam patiantur, nobilissimi tamen, ac generosis-
simi viri in dies ob remotissimam ac sæpè confictam af-
finitatem . ... lantur, ac honoris augenda studio misericè
dehonorantur, &c.

69 R.P. Fr. Hieronymus de la Cruz sacræ Religionis
S. Hieronymi alumnus, & scriptor nobilissimus, & do-
ctissimus, ac profunda eruditione, morum grauitate, elo-
quentiæque vrbanitate præditus, in tract. quem scripsit,
Defenso de los statutos y noblezas Españolas lib. 2. de
la moderacion de las informaciones, per tot. hanc par-
tem multis argumentis, & auctoritatibus strenuè de-
fendit, ibique in cap. 8. prope fin. pag. 202. eleganter hæc
dictat. Añado que no solo no tiene inconueniente que
entren sino que pueden tener grande vtilidad por que se
zele la fe con mas rigor. Porque si no estan notodos
haran todo lo que hazen los demas, y si lo estan han
de procurar refinar, zelando con mayor voluntad y des-
uelo las culpas que entendieren se cometen contra la fe,
como lo an hecho otros de la misma Nacion, delatando
de los suyos sin atender a parentesco, à sangre o respeto
temporal, escriuiendo contra ellos apologias y tratados
confirmando con euidentes testimonios nuestras sancta fe
Catholica y derribando la Synagoga por el suelo, y en-
salçando la Iglesia hasta los Cielos: A demas de que
en los primeros trecientos años del Euangelio, la pre-
dicacion y conuersion del Mundo corria por cuenta de
los Hebreos, conuertidos por los Apostolos vniuersalmẽ-
te hablando, y en todos tiempos se han hallado entre el-
los Varones señaladissimos en letras, y virtud, que an sido
causa de la conuersion de otros muchos. En los mas an-
tiguos tiempos fueron muy señalados escritores eccle-
siasticos Iusto Tyberiense, y Iudas Syro, Iosepho Tiberino,
Iudio, y en la Dignidad Conde y gran Cauallero: de-
spues que le conuertio Dios milagrosamente, fue singular
presidio de los Christianos contra la tyrania de Constan-
cio Arrino. Edifico en diuersas partes muchas Iglesias, y
principalmente donde auia Synagogas para atraer à los
Iudios al conocimiento de Christo, como en Tyberiades,
Diocesaria, Nasareth, Cafarnaũ: A el se le deue segun
escriue san Epifanio el descubrimiento del Euangelio
de san Mateo en Hebreo, y otros libros Canonicos que
tenian los Iudios ocultados en el garofilacio de Scyto-
poli. S. Helian Arçobispo de Toledo escritor nobilissimo
Español, Michael Adam Aleman, Nicolao de Lyra
Ingles, Paulo de Heredia doctissimo defensor de nue-
stra sacrada Religion, Pedro Alfonso declarado ene-
migo de los errores de los de su Nacion, y zelador de la
fe de Christo, Paulo Burgense, Don Alonso de Carta-
gena, y sus hermanos, Paulo Riccio Varon clarissimo en
diuersas facultades, y finalmente el que quisiere ver
mayor nomenclatura de hombres famosos y santos desta
Nacion lea à Eusebio todo el lib. 4. de la historia eccle-
siastica, y vera que en la sangre Hebrea no vniuersal-
mente assienta mal la fe de Iesu Christo. &c.

Doctor Alphons. de Montaluo ... tomadi- 70
zo ... lib. 4. ... 22. vbi diuini, & humani iuris,
ac Sanctorum Patrum auctoritatibus eandem compro-
bat sententiam, & post prologum incipit suum discur-
sum his verbis. Itaque cum quidam nostris temporibus
maligni spiritus consilio repleti, tanti reatus pœnitera
tradidisset vt ad dominum tandem Christianam Fidem
ex Christi fidelibus facere infideles in sua mente per
dena sophismata & cauillationes accessissent, & sacri-
lego schismate vnitatem Christianorum collidere nõ eru-
buissent indiscretion, imo vetius differentiam inter Chri-
sti fideles ad veram Christi Fidem nouiter conuersos
cum antiquis faciendo, temerariéque asserendo quod no-
ui sunt perpetuo damnati, & quod officio publico, seu
ecclesiasticos ordines in dicta Ecclesia nullatenus habe-
re possint, antiqui verò similiter. Quæ contrariæ sunt opiniones
sic generales quod iure sint detestabiles, quantũ
Deo, Sanctisque sint contraria, diuina, & prophetica,
necnon Euangelica ex, & sacr. Canones docent, & ferè
omnibus rectè credentibus manifestum exit. Exurgat
itaque Deus omnipotens, & tam nefandæ conspira... si-
bi iudicans causam suam. Quod autem sic generaliter
promulgatum hæreticum, & insanum ... fuit ... m
per legem, & Prophetas, & Sanctorum Patrum aucto-
ritates liquidò intimatur, &c. Et postquam in suæ opi-
nionis comprobationem plura iura, Doctorum auctori-
tates, & sacræ Scripturæ loca retulit, sic ait. Quartò 71
verò quod sic haretica inter hos, & antiquos Christi fi-
deles sectio, differentia, seu distinctio quoad officia publi-
co consequenda poset, &c. & in § 8. ita prosequitur. Pro
his enim dissensionibus schismaticorum, & hæreticorum,
qui quandam sanctitatis simulatam speciem ... sunt, qui
oculos diuinæ Maiestatis offendunt, & graue in se con-
tinet periculum animorum, nonnunquam Ecclesia ... ei
concussa periclitatur. nam cùm isti noui Fideles videant
sectione illa se esse à Christi fidelibus segregatos, ab offi-
ciis publicis separatos, necnon & grauissimè diffamatos,
leuiter perpendent sacri Baptismatis vnda ne esse ablu-
tos, nec virtus Baptismi aliquid operari, & esset occasio
vt in heresim laberentur, &c. Et paulo infrà. Item propter
hoc scandalum pars generalis Ecclesiæ periclitatur, &
oues Christi diminuantur, & ob oculis fugiendo lupus eas
deuorat, vnde laborare debemus eas lucrifacere, vt man-
suetudine, & ratione prouocata, sequi nos velint, non
fugere.

Fr. Anton. de Corduba in quæst. q. 54. concl. 1. fol. 72
435. col. 1. vbi postquam Bullam Nicolai V. ad litte-
ram retulit, eius decisionem multis exornat, dicens: Pro-
inde decreuit prædictus Pontifex quòd nulla fiat diffe-
rentia inter hos, & illos Christianos, etiam nouiter ad
Fidem conuersos ex hac vel illa Natione Gentilium, vel
Iudæorum in omnibus dignitatibus, & officiis, & aliis
actibus ecclesiasticis & secularibus; Et quidem Papa ita
declarauit, & diffiniuit, & statuit, quia verè tales diui-
siones sunt aliàs contra charitatem & vnitatem Chri-
stianam, & schismatica, & erronea. &c. & antea fol.
432. ibi, Damnabile est non communicare cum hac, vel

illa natione iam fideli extra casus & causas supradictas vos repellendo a collegiis, & communitatibus, officiis dignitatibus, & administrationibus publicis conuenientibus communiter omnibus aliis Fidelibus Christianis si id sola ratione generis sine vlla causa rationabili fiat, &c. & deinde hoc multis probat mediis, & rationibus.

74 Quorum plures hinc inferunt ad nullitatem constitutionum, & statutorum, quibus descendentes ex Hebræis, & infidelibus ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium insigniis excluduntur, eandem sententiam vel scribendo, vel dictando tenuêre Don Petrus Gonzales de Mendoça Archidiaconus de Guadalaxara, & Don Aluarus de Mendoça Archidiaconus de Talauera in sancta Ecclesia Toletana, qui de anno 1547. statuto Toletano se opposuerūt, & iuridicas informationes contra illud promulgarunt. Cardinalis D. Franciscus de Mendoça Archiepiscopus Burgensis librum scripsit pro statutorum limitatione. Cardinalis item D. Fernandus Niñon de Gueuara Archiepiscopus Hispalensis, & Generalis Inquisitor in responso quod ad Philippum III de anno 1600. transmisit eandem, limitationem approbat Frat. Franciscus de Vzeda Seraphicæ Religionis alumnus hac de re librum edidit, quem vidit & laudauit Rex Philippus II. P. Ioannes de Montemaior ex Societate Iesu Supremi Consilij sanctæ & generalis Inquisitionis Hispaniæ Qualificator, & Prouincialis Castellæ, ac sacræ Theologiæ Lector tractatū doctum & eruditum hac de re scripsit. P. Ferdinandus de Valdes ex eadem Societate Qualificator similiter, Prouincialis, & Lector, alium de eadem materia tractatum scriptum reliquit, dignum sanè vt prælo mandaretur. D. Ioannes Roco de Campofrio in supremo Consilio sanctæ & Generalis Inquisitionis Hispaniæ Fidei quæsitor postea Episcopus Zamorensis, deinde Pacensis, & demum Cauriensis tractatum satis doctum contra statuta puritatem sanguinis exigentia scripsit. Don Didacus Serranus da Sylua eiusdem supremi Consilij Inquisitor, diuinarum, humanarúmque literarum Doctor insignis eloquentiæ flumen & fulmen, latè & eleganter multis adductis argumentis, & rationibus in particulari tractatu quem Illustr. DD. Andreæ Pacheco Generali inquisitori, & Episcopo Conchensi dicauit, probauit leges & statuta huiusmodi vim hodie amittere, & limitationi locum esse. Fr. M. Ludouicus de Leon in Salmantino studio sacræ Scripturæ cathedram regens in libro quem scripsit *de los nombres de Christo*, eandem sententiam tuetur. Venerabilis F. M. Benedictus de Peñalosa Benedictinos Monachos integræ vitæ, & doctrinæ non vulgaris, vir moribus suauissimis præditus idem defendit *in tract.* quem scripsit *de los cinco excellentias del Español*. P.M.Fr. Alphonsus de Hojeda Dominicanus primus Hispalēsis Inquisitor eiusdem fuit sententiæ. Doctor Alphonsus de Hojeda *in tract.* quem edidit *de incompatibilitate beneficiorum*, idem sentire videtur. R. P. Fr. Hieronymus de Oropesa Generalis sacri Ordinis S. Hieronymi, vir litteris, & virtute insignis, ac regibus Ioanni II. Enrico, & Ferdinando ac Isabellæ eius vxori charis neruosè hoc ipsum defendit. Hanc eandem opinionem tenent Turrec. *in cap. constituit* 17. *q.* 4. Tostat. *in Leuit. cap.* 19 *quæst.* 2. Alphons. Carthagena *in defensorio veritatis Christianæ*. Henric. Monroi *in apologia contra Archiepiscopum Toletanum* Christoph. à S. Stephano *in libro*, quem scripsit, *Mar de historias in vita Don Pauli à sancta Maria Episcopi Carthaginensis, & Burgensis*, Auendan. *de exequend. mand. p.* 1. *cap.* 19. *num.* 10. Didac. de Couarruuias *in Clem. si furiosus p.* 1. *§.* 2. *concl.* 5. *&* 6. Nauar. vir pius, & doctus *in man. cap.* 27. *num.* 105. *& cons.* 3. *&* 16. *de Regular. & cons.* 22. *de haere.* Caiet. *tom.* 1. *opusc. tract.* 31. *cap.* 6. Didac. Perez *l.* 9. *tit.* 1. *lib.* 1. *ordinam. & l.* 4. *tit.* 3. *lib.* 8. *etiam ordinam* Honcala *var. verb. Neophytus*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 14. *art.* 2. 6. *&* 7. *& tom.* 3. *quæst.* 11. *art.* 1. P.M Doza 2. 2. *q.* 11. *art.* 4.

Et illorum nonnulli ad prædicta statuta impugnanda fundantur in rationibus superius relatis, alij verò pro limitatione pugnant, vt sic probatio possibilis fiat, quæ aliàs difficillima reputatur si ad vnguem obseruentur huiusmodi statuta; de qua materia latè D. Franciscus Torreblāca Villalpādo *in tract. de iure spirit. l.* 3. *cap.* 12. *à num.* 7. cuius verba cùm sint scitu dignissima ea hic apponere non grauabor. *Probatio autem huiusmodi adeo omnibus difficillima visa est, vt vix vnus ex millibus dari possit, qui in rigorosa statutorum acceptione possit satisfacere, nam ad hoc vt quis dicatur non descendere ex Iudæis, aut Mauris, probare debet antecessores suos, qui primi Euangelium susceperunt, non fuisse ex Iudæorum, aut Mahumetanorum prolunie, sed ex Gentilismo, seu Paganismo conuersos, quod omnino est improbabile; tum quia tempore promulgationis Euangely tota Hispania Iudæis scatebat.* Ioseph. *lib.* 10. *antiq. Iudaic. cap.* 11. *& lib.* 12. *cap.* 5. *& lib.* 14. *cap.* 2. *cum seqq.* & contra Apion. *lib.* 1. Philon. in Flac. Strabo *Geograph. lib.* 5. Lorin. *in Act. Apostol. cap.* 8. Garibai *lib.* 5. *cap.* 4. Marin. *lib.* 4. *cap.* 4. Puente *de las Monarchias tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 43. *§.* 1. Peñalosa *de las excelencias de España cap.* 4. *Tum etiam, quia post Maurorum inuasiones Fideles adeò in eorum captiuitate oppressi fuerunt (vt multi eorum qui ad Mahometanos ritus non transierunt) cum eorum filiabus se copolabant, vt temporalibus honoribus potirentur, & qui in eorum inuasione ad Montana Legionis, & alibi se receperunt dum Hispaniam recuperarunt, quamplures eorum cum filiabus Maurorum & infidelium Matrimonia inierunt, cum inter ipsos met Hispaniæ Reges talia coniugia non fuissent indigna, vt probant* Serarin. *de matr. in hæret. cap* 1. *y* 2. Thom Sanch. *tract. eod. tom.* 2. *lib.* 7. *disput.* 72. *ex num.* 1. D. Ioan. Solorzan. *de iure Indiar. lib.* 3. *cap.* 5. *ex n.* 13. *Tum demum quia licet non sit tam longa successio quærenda (quamuis macula ascendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumēta de illis reperiri possunt, quāntum ad posteriora secula nos cōuertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse, nam vt ait Peñalosa in libro relato (quem edidit post Memorialem, quem scripsi D.D. Regi nostro infra referendam) d. c.* 4. *ibi. Porque es verdad que a doze generaciones biene a tener cada persona quatro mil y nouecientos y seis ascendientes, y es possible que tenga otros tantos linajes por que no auja de casar siempre con dispensacion. I pues en toda Castilla y Andalucia no ai millon y medio de vezenos y por poco que si estiēda cada linage tendra mas, de treinta personas, no se que testigo en el Mundo pueda deponer de semeiante calidad, ni que escrituras se puedan hallar que lo allanen todo*, &c.

Idem D. Franciscus Torreblanca Villalpando *in dicto Memoriali*, quod scripsit D.D. nostro Regi, & typis mandauit, *d. cap.* 12. *in fine fol.* 386. ita Regem alloquitur. *De suerte Señor que el mas noble que tratare probar su origen de aquellos primeros Españoles (que es la maior nobleza que puede auer) tēdra trabaio en probar que de todas estas borrascas escapo libre su generacion, y se tuuo algun defeto, o despues aca hubiere caido no le passā el vulgo en cuenta tanta Nobleza y tan heroicas Virtudes no hallando que decir en el que se leuāto a ser del poluo de la tierra por no conocer sus ascendiētes. Porque si vn Caualero y vn Plebeio caen en vn mesmo delito, la infamia del primero es eterna, y la otra, no llega ni a vn a los hijos, ni ai vezino que lo sepa, ni se acuerde dello. De suerte que el menos noble, y menos conocido satisface meior al Estatuto por la menos noticia*

que

que ai de sus antepassados, de que se sigue que lo que se instituyo para grandes caualleros y personas principales queden priuados dello, y vengan a darse à personas que ni por su lina, e sin conocidos, ni por su valor merecen serlo, y que no hallando los primeros honta en España por la macula quiza de su 'etima abuela (que en el plebeio no se conose la de su padre) la desampàren, y se baian à otros Reynos, donde no se mira tanto en esto, y los hombres baxos que padecen el mismo defeto, y quizans maior, por quo no ai memoria del, queden con el officio, dignidad honra y insignias della, &c. Et paulo inferius. *I por que las familias mas calificadas por la memoria que ai siempre dellas quando padecen algunos destos defetos por algun mal casamiento, nunca se Oluida, aunque le toque mui lexos al pretendiente, sera iusto pues todas las leyes an puesto fin i termino a estos impedimentos, que la deshonra de España lo tenga sendo assi que la ley de Dios tenia edades para los alienigenas, y las leyes Canonicas y Ciuiles le tienen hasta la segunda generacion, y se a esto no se pone limite es impossible que se pueda (como aora passa) dexar de perder mucha Nobleza de España, ò se an de dar los premios de honra y su insignias à personas que realmente padecen defetos, de los que agora se iuzgan por tales, o se an de venir a dar a los de tan baxa calidad que no tengan origen ni ascendientes conocidos*, &c.

75 Non defuerunt tamen qui in defensionem statutorum puritatem sanguinis requirentium insurgerent cōtra suptadictos, vel eorum aliquos, in primis specialem tractatum in lucem pro defensione statuti Toletani edidit Didacus Velasquez & de eadem materia tractantes hanc partem sequuntur Rojas *sing.* 104. Hojeda *de incompat. benefic p* 1. *cap.* 3. Simanch. *de Cathol. institut. tit.* 47. *num.* 8. Otalora *de nobilit.* 2. *p.* 3. *p. c.* 7. *num.* 25. Perez de Lara *de anniuersar. & capell. lib.* 2. *cap.* 4. *à princ* & præcipuè ex *num.* 57. *& in compendio vitæ hominis cap* 1. *ex num.* 47. Castill *controuers tom.* 4. *p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 123. *ex num.* 16. Ceuall. *commun. tom* 4 *q.* 900. *ex num* 84 Paz *de tenuta tom.* 1. *cap.* 52. *num.* 89. *cum seqq.* Escobar. *de puritate prob. p.* 1. *quæst.* 2. *ex numer.* 4. Amaya *obseru. iuris lib.* 2. *cap.* 6. *numer.* 52. Gonzal. de Salzedo *de lege politica lib.* 1. *cap.* 5. *à num.* 5. Medina *p.* 1. *quæst.* 103 *art.* 2. Pacian. *de consilio sapientis lib.* 1. *cap.* 10. Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.* 2. *cap.* 4. *à princ.* Petr. de la Escalera Gueuara *en vn particular tratado que escriuio del origen de los monteros de Espinosa, su calidad, preeminencias y essenciones p.* 2. *cap.* 11. D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tract. de viris illustribus noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes cap.* 5. *obseru.* 3. *pag.* 106. latè Ignat. del Villar *in sylua respons. lib.* 1. *respons.* 12. *numer.* 37. *cum seqq.* Solorzan *de Indiar. gubernat. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 4.

76 Mouentur ex *cap. constituit.* 17. *quæst.* 4. desumpto ex Concilio IV. Toletano *c.* 64. in quo sic statuitur. *Constituit sanctum Concilium vt Iudæi, aut hi, qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant, quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt. Ideoque Iudices prouinciarum cum Sacerdotibus eorum subreptiones fraudulenter elicitas suspendant, & officia publica eos agere non permittant*, &c. Cuius meminit P. M. Fr. Ioannes Marques, suo seculo ingeniorum phœnix, in sacro Inquisitionis Hispaniarum Senatu Qualificator, raræ facundiæ, & exquisitæ eloquentiæ vir Philippo III. Hispaniarum Regi a sacris Concionibus, is inquam in libro quem inscripsit el Gouernador Christiano *lib.* 1. *cap.* 3 postquam plura Pontificia decreta & diuersorum auctoritates adduxerat ad comprobandam exclusionem huiusmodi, addit tandē hæc verba *Atendiendo a estas razones en el Concilio Toledano IV. se ordenò que se quitassen los oficios publicos a los Christianos que descendiam della gēte, segun la interpretacion que dan aquel Canon algunos Dottores curiosos, y aunque nos pueden responder que virtudes vencen señales toda via hechar mano de hombres sospechosos, sobrando otros sin sospecha seria peligrar de valde, que todo Principe prudente lo deue escusar.*

Fundatur quoque illa Toletani Concilij constitutio, siue decretum in Conuersorum conditione, & naturali inclinatione, quia communiter, suapte natura, vt dixit Rojas *citato loco*, Christiani noui sunt seditiosi, sunt nimis inquieti, & passim Christianos antiquos opprimere nituntur.

77 Plura referuntur accidisse facinora per eos perpetrata, propter quæ indigni efficiuntur officiorum & honorum omnium, proindeque optimo iure qui veteres habentur Christiani, de eis diffidunt, & iam omnem communicationem cum illis habere nolunt; narrari vulgo solet quòd cum Iudæi consulerent aliarum Prouinciarum Synagogas quomodo euerterent Christianorum Ecclesias, personas, & bona, responsum acceperunt, vt refert *Didac. Velasquez d tract. cap.* 9. in hæc verba. *Dabitis operam litteris, & cum Theologia vestra subuertetis Christianorum fidem, cum iurisperitia eos expoliabitis, cum medicina vestra eos impunè occidetis; præterea consequentes quocunque modo beneficia ecclesiastica Sacramentis eorum abundamini, & Ecclesias peruertetis; ingressi monasteria pacem, & concordiam perturbabitis. Denique artes illas, & officia secularia discetis, & occupabitis, quibus Christianorum bona deuoretis.*

78 Refert D. Ioannes de Mariana *in sua historia Hispaniæ lib.* 19. *cap.* 8. Paulum Burgensem, de quo infrà, sensisse originem à Iudæis trahentibus nullum Reip. officium tradi debere, his verbis. *Eiusque illa vox fuit, sic fama tulit, ex ea gente prognatis nullam Reip. partem committendam videri moribus ex fraude, atque mendacio compositis simulare, mentirique natis, neque bello, bonis, neque pace, &c.* Idem refert *in eius vita* Fr. Christophorus de Santotis Ordinis S. Augustini, & Stephan. de Garibai en la historia General. *lib.* 15. *c.* 48. his formalibus verbis. *Este notable Prelado Dom Pablo por auer sido Arçobispo de Burgos es llamado entre los Teologos el Burgense, el qual con ser conuerso aconsejò a el Rey Dom Enrique per causas notables que a ello le deuieron mouer, que a ningun Iudio ni Conuerso recebiesse en el seruicio de su casa Real, ni en el Consejo, ni en otros officios publicos Reales de sus Reynos, ni en la administracion del patrimonio Real. Cosa notable que con ser de ellos el mismo sapientissimo Prelado fuesse deste parecer contra su propria nacion*, &c. Additque Regem Enricum eo quòd ei fidem non adhibuit, mortuum fuisse à quondam Medico Iudæo.

79 Non auderem his & aliis ponderatis, quæ horrorem cuilibet ingenuo viro efficiunt, condemnare vnam, nec alteram opinionem, sed mediam inter eas tenere viam, vt scilicet sinistra illa suspicio, quæ contra huius nationis homines habetur, duobus modis purgari possit, vel temporis diuturnitate, vel actibus positiuis maioribus Christianitatis, vt de quodam mihi constitit per fidem authenticam Ordinarij de eximio Fidei Catholicæ zelo, quo progrediebatur in partibus vbi proh dolor, aliqui iudaizantes non deerant pessimi homines: verba autem testimonij, quod vidi, sunt quæ sequuntur. *Conuersioni Iudæorum, & apostatarum à Fide totum se dedit. suis opibus Sacerdotem Hispanum, hominem pium, & doctum, qui Iudæorum conuersioni operam daret, & vacillantes in Fide confirmaret, cum aliis piis sustentauit, & in paterna domo in conuictu habuit; suspectos de Iudaismo omnes & vbique ita euitauit, vt ne alloquio quidem suo eos dignaretur. Recon-*

ciliatos Ecclesiæ apostatas multis erogatis pecuniis re-
creauit. Neophytum quendam adultum ex Iudaismo de
sacro fonte suscepit, eique & necessaria omnia ad vitam
& commercium subministrauit.

Potissima exclusionis ratio à Doctoribus tam Iure-
consultis, quàm Theologis adducta, qua huiusmodi
Conuersi, & ab eis originem trahentes incapaces fiunt
cuiuscunque officij Reip. Christianæ, consistit in iu-
sta suspicione quæ timetur ne ad vomitum redeant, cùm
vulgò dici soleat tales fore filios, quales parentes. Ita
argum. text. *in l. quisquis §. filij C. ad leg. Iul. maiest.*
ibi, *Paterno enim deberent perire supplicio, in quibus*
paterni, hoc est, hæreditarij criminis exempla metuun-
tur, Probant *Chassan. in catal. gloria mundi p. 1. consid.*
25. Tiraq. l. 7. connub. p. 7. glos. 1. à n. 1. Sanch. *in præ-*
cepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 27. n. 7. ibi, *Ratio potissi-*
ma harum pœnarum est iura præsumere fore vt filij mo-
res parentum imitentur, & n. 8. in fine ibi, *Et ob id di-*
citur deesse timorem viri constantis non solùm quando
malum timetur in propria persona, sed etiam quando
in filiis, &c. Et in nostris propriis terminis Fr. Anton.
81 Corduba *d. q. 54. concl. 3.* ibi, *Sed magis ad particu-*
laria descendendo fit conclusio tertia quod legitima in-
teruenientc auctoritate licitum est ab aliquibus congre-
gationibus & muneribus supradictis repellere descen-
dentes ex genere Hebræorum in gradibus notis, & pro-
pinquis propter rationabilem præsumptionem de eorum
reditu ad vomitum contra Fidem, &c. & ibi, *Propter*
horum, vel illorum inconstantiam, & relapsum frequē-
tem, & vt plurimum expertum iam communiter censen-
tur, & habentur viles vel infames in tali patria, vel re-
gione ij, qui ab eis in gradibus prædictis notis originem
trahunt. Nam & ea natura est; vt ramus, idest proles,
vt plurimum suam originem sapiat: quo fit vt oblata
occasione ad priorum suorum, & generis antiqua vitia
redeant, &c.

82 R.P.M. Augustinus Salucius *in cap. 1. sui discursus,*
ibi, *Ya que en el capitulo 6. vimos que la razon vnica de*
hazer los estatutos fue el iusto recelo, &c. & expressiùs
in cap. 4. §. 3. in fine, ibi, *Mientras no ay seguridad de*
que se emplea bien el cargo y la dignidad por auer iu-
sto recelo, razon es que como indignos sean excluidos los
sospechozos, pero donde no corre esta razon no es digno
de grandes Principes excluyr de las honras alguna naciō
de las que estan debaxo de su imperio y prouidencia pa-
ternal, &c.

83 Mari. Cutellius, *ad leges Federici d. cap. 63. nota 73.*
num. 5. ibi, *Primò propter cessatam statutorum præci-*
puam rationem ad quam & cætera rediguntur, quæ in
iusto timore dissimulatæ impietatis fundabatur, ne gra-
dus, ac honores Christianæ Reip. fidefragis, ac consequen-
ter infamibus, & Religionis nostræ proditoribus com-
mitterentur, vt ex Pauli III. diplomate quo Toletanum
statutum probauit, ac Salicei Archiepiscopi scriptis,
quibus eiusdem per se statutum tuetur cognosci po-
test, &c.

84 D. Ioan. de Escobar del Corro *in tract. de purita-*
te, & nobilit. probanda p. 1. q. 4. §. 2. n. 23. ibi, *Quoad ve-*
rò Iudæos intelligendum est de illis, qui paucis abhinc
annis ex perfidis Iudæis, & apostatis conuersi ad Fidem
fuerunt, quorum conuersio, prout maximè facta fuit, &
praui mores, & vt plurimum nociui, &c.

85 Ego de *officio, & potest. Episcopi p. 1. tit. 2. glos. 17. n.*
24. ibi, *quia intra hos gradus poterit esse prohibitio ra-*
tionabilis propter suspicionem, quæ haberi potest ne pa-
rentum crimina imitentur. &c.

86 Vnde cessante hac suspicione debet & cessare ex-
clusio propter eam inducta, argum. vulgaris illius A-
xiom. cessante ratione legis, cessat ipsa lex. *l. quod di-*
ctum, ff. de pact. l. si maritus. §. scripsit, ff. de adulter. An-
guian. *de legib. lib. 1. contron. 3.* Bonac. *eod. tract. in p. 1.*
q. 1. p. vlt. paragr. 2. num. 1. aliàs esset, iustum capitali
iudicio addicere, & innocentem condemnare contra
Domini mandatum *Exodi cap. 13. Innocentem & iu-*
stum non interficies, nam, vt inquit Dionys. Halicarnas.
lib. 2. de abstinentia ab vsu immolandorum, crudele ni-
mium videtur innoxios homines occidere: nihil aliud im-
portat nimius rigor quo in hac materia proceditur, nisi
sanguinem exhaurire. iuxta sententiam Spiritus San-
cti *Prouerb. cap. 30. Qui vehementer emungit, elicit sā-*
guinē, & qui prouocat iras producit discordias, quā sen- 87
tentiam repetit S. Greg. *lib. 21. moral. cap. 11. Plerum-*
que enim dum verba quidam sacri eloquij plusquam
debent, discutiunt, in carnalem intellectum cadunt, san-
guinem quippe elicit, qui vehementer emungit quia car-
nale efficitur hoc quod eximia spiritus discussione sentie-
tur. Vnde inter vtrumque populum non diuisionem, sed 88
Christianam vnionem ad perpetuum Ecclesiæ funda-
mentum Dominus Iesus ab æterno postulat Patre apud
Ioan. *cap. 17. vers. 22. Et ego claritatem, quam dedi-*
sti mihi, dedi eis, vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus.
Non pro eis rogo tantùm (Iudæis scilicet) *sed pro eis, qui*
credituri sunt per Verbum eorum in me (Gentiles vide-
licet) *vt omnes* (Iudæi & Gentiles) *vnum sint, vt credat*
Mundus quia tu me misisti. Quo loci Anton. de Belin-
ghen agens de illius explicatione, ita ait, *Tantam vult*
esse inter suos charitatem, vt mundus eam videns, cre-
dat eum esse filium Dei, per quem talis vnio facta est:
nam re vera nemo Fideles tali vnione vnire potuit, nisi
Deus.

Est enim magna dignum consideratione admirabiles 89
cernere effectus ex æqualitate prouenientes vt inquit
S. Basillius. *Homines ex diuersis Nationibus ac regioni-*
bus profectos per exactam morum ac disciplinæ simili-
tudinem, adeo in vnum veluti coaluisse, vt in pluribus
corporibus vnus modo esse animus videatur, vicissim-
que plura corpora mentis vnius instrumenta cernantur,
&c. & Angelicus Doctor S. Thomas super illa verba
Apostoli *ad Ephesios cap. 2. Ipse enim est pax nostra,*
qui fecit vtraque vnum, & medium parietem mace-
riæ soluens, inimicitias in carne sua legem mandatorum
decretis euacuans, vt duos condat in semetipso, in
vno nouo homine faciens pacem, vt reconcilet ambos
in vno corpore, in lect. 5. pag. mihi 45. multis sacræ
Scripturæ locis probat vnionem, de qua agimus, esse
Iuris diuini, & Christi Domini intentum fuisse, vt Iu-
dæorum & Gentilium æmulationes inuidiæ, & inimi-
citiæ penitus cessarent. *Quia scilicet,* inquit, *Christus v-*
trumque populum, videlicet Iudæorum colentium Deum
verum, & Gentiliū ab huiusmodi Dei cultura aliena-
torum coniunxit in vnum, iuxta illud Ioan. 10. *Alias*
oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & fiet vnum oui-
le, & vnus Pastor. Et Ezech. c. 36. Rex vnus erit om-
nibus imperans. Christum autem hunc parietem remo-
uit, vt nullum remaneret interstitium factus populus
vnus Iudæorum & Gentiliū. & soluere parietē mace-
riæ est soluere inimicitias, quæ erant inter Iudæos &
Gentiles, ex quo oriebatur inter eos ira & inuidia, &c.
Cōprobatur hæc doctrina ex S. Augustino *lib. 18. de*
ciuitate Dei c. 28. ibi, *Propterea sequitur, & dicit, &*
congregabuntur filii Iuda, & filij Israël in id ipsum, &
ponent sibimet Principatum vnum & ascendent à ter-
ra. Hoc si adhuc velimus exponere, eloquij prophetici
obtundetur sapor, recolatur tamen lapis ille angularis,
& duo illi parietes vnus ex Iudæis, alter ex Gentibus,
ille nomine filiorum Iuda, iste nomine filiorum Israël.
eidem vni Principatui suo in idipsum innitentes, &
ascendentes agnoscantur in terra, &c.

Exclusa igitur tali suspicione per vnū ex modis in-
frà referēdis, non videtur iusta inhabilitas totalis de qua 90
suprà, & esset dare causam multis inconuenientibus,
de quibus infrà. Optimè hac de re Franc. Patrit.
Senensis

Senensis *in lib. de Regis & Regni instit. tom. 1. Non laudandum censeo quod ea plerisque ciuitatibus nostro tempore vsurpari solet, & a nonnullis doctissimis viris argumento etiam defenditur, vt familiæ complures perpetuo ab omni publica functione excludantur, qua in re in primis peccatur, & iniusti sumus erga conciues nostros, qui cum onera nobiscum ferant à muneribus omnino excludantur*, & deinde. *Optimi namque ciues, & bene de Republ. meriti, muneribus, honoribusque honestandi sunt, deterrimi autem omni fœditatis exemplo afficiendi: quocirca qui deliquerunt mulctandi sunt, parcendum est tamen eorum posteris, fieri enim potest vt ex optimis parentibus orti pessimi fiant, & ex deterrimis nonnunquam optimi*, &c. Et paulo inferiùs. *Non igitur*
91 *posteri arcendi sunt parentum culpa perpetuo à Republica, ne omnino fœlicitatem desperent, cum videant nullam veniam sperandam esse, nullaque virtute sese redimere posse. fit enim sæpenumero vt eorum animi ad res commodas præcipites sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur, facile enim qui periclitantur, Maronis doctissimi Poetæ eam sententiam vsurpant.*

Vna salus victis nullam sperare salutem.

92 Optimum puto, ait Aristoteles ad æqualitatem ciuium seruandam inter se si omnes senserint se participes esse publicorum munerum; Laborandum igitur inprimis erit vt æquali iure inter se ciues viuant, & ne alij perpetuò imperent, alij autem perpetuo famulentur: Honori siquidem quisquis studet, prosequitur Senensis, quem cum viderit sibi præceptum, seque se esse frustratum, nunquam animo quiescet, & vel negligentior in Republica erit, vel male omnino animatus. Ex quo quilibet ingenuus vir potius optaret semel mori, quam sine culpa, ac contra ius se videre perpetua inhabilitate maculatum, vt ad aliud propositum aduertit eleganter Dominicus Baudius, *induciarum belli Belgici l. 0. fol. mihi* 186. *Sanè si tam dura lege viueremus, quis generosæ virtutis indole præditus non optaret semel mori, quam hac perpetua solicitudine conflictari?* Hinc etiam prouenit vt propter perpetuam inhabilitatem multi infideles dubitarent nostram Catholicam Fidem amplecti, sicut asserit Caietan. *d. opusc. 1.*
93 *tract. 31. responso* 6. his verbis Hispano idiomate transcriptis. *Es vn grande impedimento paraque los Iudios no se reduzgan à nuestra santa fe, el ver que despues de conuertidos ellos, sus hijos y descendientes han de viuir sin honra, aunque mas la merezcan, y assi lo que por vna parte hazemos combidandolos que vengan a la Iglesia y se conuertan à Iesu Christo, por otro lo deshazemos, excluyendo de las honras a los que han entrado en ella, bien al contrario de lo que hazen los Turcos con los Christianos que se conuierten à su impia secta*, &c. *Auctor* quidam modernus *in tract. de nobilitate cap. 3. num. 18.* hac de re agens, ita loquitur. *Entre los Moros es tan al contrario que si alguno se haze Christiano y despues retrocede de la fe y se buelue a su mala seta, es preferido a todos los demas, haziendole infinitas honras, y enriqueciendole todos como si huviera hecho alguna grande hazaña, y dan la razon (y es mucho para quien tan poco la conoce como ellos) porque dizen que el que no conocio otra ley no es mucho que abrasse aquella en que se crio, pero el que sapo y experimento otras leyes, y mas la de los Christianos que son tan poderosos y savios, y la dexa por la suya, este les da grande credito y haze grande honra a su seta, y merece ser Alfaqui, y gran señor, y como saben esto los que se han baptizado, y se ven por otra parte inabiles acapara las honras, y notados de los Christianos antiguos, es vn fuerte enemigo encerrado en su pecho que perpetuamente les hase guerra para dexar la verdadera ley de Christo, y boluerse a su ley falsa y antigua seta, como se an visto muchos.*

Nota est historia huius temporis de Cigala, qui 94
cùm esset Christianus ex parentibus Catholicis & nobilibus Regni Siciliæ procreatus à Christiana Religione deficiens ad perfidam Mahumetis sectam se transtulit, ac Turcarum Imperatori admodum charus euasit, ab eoque in Baxam & maris ducem generalem electus fuit, quo in Officio Christianorum terras infestabat, multaque damna illis crudeliter inferebat: sed cum desiderio flagraret in Fide Catholica vitam cum morte commutare, & Dei ac Regis Catholici ministerio ex toto corde, & ex tota voluntate se dedicare, & cùm iam ad hunc effectum prope Neapolim nauigasset vt illic magnam classem omni tormentorum genere præmunitam in Christianorum manibus tradere posset, retrocessit, ea solùm motus ratione ne post reconciliationem audiret vocari hæreticus, perfuga, & Christianæ Religionis desertor, & perpetua infamia ob id notari vnà cum eius filiis, eligens magis velle in perfida Turcarum secta summis ornamentis insignis obire, quàm apud Christianos cum dedecore & perpetua infamia viuere. Huic casui multum similis est alius, quem mihi retulit Pater quidam Prædicator ex Societate Iesu, qui cùm in Orano colloquium haberet cum quodam Iudæo nomine Ibaac Cansino perspicacis ingenij viro, ad hoc vt Christianus fieri vellet, existimans se id facile consequi posse, eo quòd homo ille cum multis Christianis strictam contraxerat amicitiam, Catholicæque Religioni multum semper detulerat, nihilominus quando Pater ille Prædicator existimauit Iudæum ad Christianam militiam reuocatum, ac ad Deum conuersum esse, respondit, ad quid, Pater mi, vis vt Christianus fiam, si statim ego & descendentes mei perpetuam notam & famæ maculam incurrimus, inhabiles ad officia publica, & ecclesiasticas dignitates euasimus, non est ille cursus certus ad honores & gloriam, vt decebat, sed aditum & viam ad eos obtinendos præcludit mihi, qui non solùm inter meos, sed etiam inter Christianos, & Mauros magni sum habitus, & perhonorificè tractatus.

Videamus modò quo temporis cursu purgetur illa 95
suspicio, seu purgata intelligatur; de Iure Canonico vltra secundum gradum per lineam paternam, & vltra primum per lineam maternam purgata censetur, *cap. quicunque 2. §. hæretici*, ibi, *vsque ad secundam generationem ad nullum ecclesiasticum beneficium, seu officium admittatur, c. statutum 15. in ncto §. hoc sanè, de hæret. lib. 6.* ibi, *ipsorumque filij vsque ad secundam generationem ad aliquod beneficium ecclesiasticum seu publicum officium admittantur, primum & secundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus per maternam verò ad primum dumtaxat*, &c. *l. 3. tit. 3. lib. 8. noua Recop* ibi, *Mandamos que los reconciliados por el delito de la heregia y apostasia, ni los hijos y nietos de los quemados y condenados por el dicho delito hasta la segunda generacion por linea masculina, y hasta la primera por linea femenina no puedan seruir*, &c. Cou. *lib. 1. var. cap. 8. n. 2.* Clar. *lib. 5. recept. sentent. §. læsæ maiestatis n. 13.* Anton. Gom. *tom. 3. var. c. 2. n. 4.* Cordub. *d. q. 54. concl. 3. circa fin.* Molin. *de Iustit. tom. 3. disp. 658. n. 19. vers. filij tamen*, Suar. *tom. 5. in 3 p. disput. 4. sect. 3. n. 1.* Azori. *instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8. in pœna 8. hæreticorum*, Sanch. *in præcepta Decal. tom. 1. lib. 2. c. 27. n. 2.* Valenz. *consil. 91. n. 67. 68. 69. & 75. Ego d. p. 1 tit. 2. glos. 7. n. 24. & 25.*

Purgatur etiam mala illa suspicio ex actibus positiuis 96
denotantibus Christianitatem, & sanam doctrinam, vt probat tex. *in c. laici 6. dist. 33.* in quo cùm Felix Nocerinus Episcopus Papam Innocentium I. consuleret, an laici qui tempore maximè Baptismi, vxores habuerint, possint promoueri; ita respondit. *Si se sic instituerint vt opinio eorum in nullo vacillet, aut cle-*

ricis

vicis iuncti sint, aut monasteriis, & in omnibus operibus bonis vigilauerint, non prohibentur, &c. & faciunt *l. desertorem* 3. §. *is qui ff. de re milit.* ibi, *Inspecto vita eius præcedenti tempore*, &c. *l. non omnes* 5. §. *à barbaris, ff. eod.* ibi, *& si bonus miles ante æstimatus fuit*, &c. *l. famosi, ff. ad l. Iul. Maiest.* ibi, *nam & personam spectandam esse an potuerit facere, & ante quid fecerit*, &c. Ex ea ratione quia suspicio, quæ poterat considerari cùm sit debilior, & infirmior ipsa præsumptione, vt cum multis probat Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præs. 30. numer. 2.* omnino vires suas amittit præsumptione actuum exteriorum Christianitatis. Qui autem hi sint per quos omnis suspicio, & mala præsumptio personæ tollitur, refert Farin. *de hæresi q. 187. § 1. n. 20.* his verbis, *Amplia tertiò quia sicut quem hæreticum esse ex illius factis dignoscitur, ita etiam & è contra quem non esse hæreticum probatur ex actis, vt puta si probetur quotidie*
97 *rem diuinam audire pro animis defunctorum orare, aliaque huiusmodi facere quæ facere solent boni, & Catholici Christiani; non enim potest quisquam subitò fingi, nec cuiusquam repentè mutari, aut natura conuerti, ex allegatis per Simanch. de Cathol. institut. tit. 45. rub. de contumacib. n. 7. Franc. Peña in addit. ad Eymeric in direct. Inquisit. p. 3. commento 170. vers. sed quomodo fol. mihi 736. vbi quod hæresis præsumptio satis excluditur ex bona, & laudabili vita anteacta, probando præsertim quod Sacramenta Ecclesiæ more Christianorum debito tempore recepit, cæteraque omnia peregit quæ à veris & Catholicis Christianis fieri solent*, &c.

98 Duobus apud nostros exemplis hæc veritas comprobatur, olim proximo Emmanuelis Lusitaniæ Regis imperio quidam Maurus in Africa natus ignobili pago prope montem Benargafate, qui ab Arzilla sex tantum leucis recedit, Christo nomen dedit, Mahometem detestatus, & vocari voluit Baptismo Gonçalus Vaz, cumque iste post aliquot annos transactos suorum desiderio ad Arzillam voluit pelago remeare, à Mauris inter nauigandum capitur, quem adduxere Titiuanum, vbi nulla vnquam prædam maiori cum gaudio excepta est. Mandarinus (is Maurorum omnium crudelissimus id temporis oppido imperabat) vinctum, exutumque medio in foro iussit alligari crate ad id muneris parata. Multa ad spectaculum confluxerant hominum millia, quos Gonçalus instar victimæ circunspectabat. Aduolat illico mater, germanique fletibus eoixè deprecantes vt in antiquam, & primo cum lacte exceptam Mahometis legem rediret: nullæ tamen vel blanditiarum, vel tormentorum vires Christi militem inflectere potuerunt: quinimò lingua (quod vnum habebat expeditum membrum) promerita in Mahometem, illiusque oratores conuitia expromens totum se Christo deditum strenuè fatebatur: & ob illius amorem plura identidem sibi tormenta ingeminarent, hortabatur, quo simillimum duci suo militem efficerent, neque sibi maiorem posse dari pœnam dicebat, acerbius infligi supplicium, quàm si tormentis immanibus modum aliquem adhiberent. Omnes illico pro cuiusque studio iacentis corpus fœdè incipiunt lacerare, ille verò non cessabat piè admodum, & religiosè IESV ac MARIÆ nomina sacrosancta compellare, & infamem Mahometem conuitiis onerare, nullis deterritus tormentorum ictibus, quæ in loquentem acerbiùs sæuiebant. Nec id amplius passi carnifices linguam conati sunt euellere, forcipibusque & ferreis aliis instrumentis loquentis labia extorserunt, & effractis dentibus disruptum os fœdissimè deturpanunt. Vngues statim à pedum, manuumque digitis extrahunt, & digitos abscidunt minutatim; tantum in oculos non est sæuitum; Mandarino ita iubente, vt posset visis tormentorum generibus acerbiùs afflictari. Hæc inter supplicia, Christi miles strenuè biduo perdurauit, quin diu no ctuque vlla fuerit intermissio cruciandi, donec exhausto iam sanguine, euanescentéque virtute corporis, integra animi constantia triumphalem accepturus coronam in æternum capitolium euolauit nostræ salutis anno 1516. Huiusce pugnæ, decorique triumphi testes fuere oculati plures Christiani, qui apud Mauros seruitio tenebantur, & mercatores, qui per id tempus in oppido agebant mercaturam, quorum testimonia publice suscepta ad Regem Emmanuelem missa sunt. Refert P. Anton. Vasconcellos *in descript. Regni Lusitani sub tit. Martyres aly, p. 455. cum seqq.*

His nostris temporibus ex Titiuano ad Ceptensem ciuitatem; quidam Maurus nomine Zaque causa concomitandi alium nobilem Maurum peruenit, sed cum negotio expedito nollet cum domino suo ad patriam redire, in qua vxorem & filium reliquerat, in dicta Ceptensi ciuitate remansit, in eaque Christianam amplectens Fidem, baptizari voluit, & vocari Didacus de Salado, & vxorem suscepit Christianam nomine Franciscam de Padilla, quæ ex parentibus Mauris procreata, eandem Catholicam Fidem in tenera ætate susceperat. Per plures annos Didacus contra Mauros dimicans, eos in multis damnificare non destitit, sed inopinato euentu ab illis in quodam conflictu captus Titiuanum ducitur, & coram oppidi Gubernatore sistitur, qui vitam largiùs decoram promissis capto offert, si Christum, cui adhærebat, deserens, ad Mahometum, quem deseruerat, verteretur: vt verò pectus inuictum hominis teneritudine demoliret, vxorem Mauram & filium adducit coram, si qua possint Christi militem expugnare: at iste Christi strenuus miles semper constanti asserebat animo in Fide Christiana se esse moriturum, & contra Mahometanam perfidiam plura in eius detestationem loquutus dicebat, sibi ad tolerandum maius inesse robur quàm carnificibus sæuitiem, aut iracundiam, & ad vltimam vitæ periodum fassurum Christi, quam susceperat, Religionem: hanc dicendi libertatem acerbis primùm verberibus tortores immanissimi castigarunt, & sæuissimis tormentorum additis generibus, demum clauis affixus, manibus, pedibusque ex alta turri per quinque dies viuus nunquam cessauit Catholicam prædicare Fidem, & perfidam Mahometi sectam detestari, vxorem Mauram & filium viuis ex alto rationibus inducens vt Christiani fieri vellent, & hoc crudelissimo mortis genere insignis Christi Miles Imperatori suo vltimam magna cum laude nauauit, opera omnia abunde explens tam Christiani, quam magnanimi militis munera, de mense Ianuarij huius currentis anni 1645. de quo factæ fuerunt authenticæ informationes, quæ ad supremum Portugaliæ Consilium Matriti degens transmissæ fuerunt. Videant nunc lectores an ex his actibus purgata remaneret, mala illa suspicio, itaut horum filij ex Christianis vxoribus procreati tanquam à veris Christianis descendentes ad honores, & officia admitti debeant.

Bene ad propositum Fr. Anton. de Corduba *d. quæst. 54. fol. 438. col. 1. ad med.* ibi, *Nam etiamsi sit in gradibus, imò etiamsi ipsamet personæ conuersæ sint ex Hebreis, Sarracenis, aut aliis infidelibus, si tamen sunt adeò excellentes, putà de genere Regio, vel aliàs illustres, aut eruditione litterarum pollētes, aut præclaritate morum, sanctitatis, vel fortitudinis, aut alia denique notabili excellentia sufficiente illos apud homines illustrare, & habilitare ad talia munera, & societates. tunc certe videtur eorum vilitas, & ineptitudo ex genere proueniens purificata per talem ipsorum excellentiā. Neque enim est inauferibilis, vt supradictum est, ex quo solum cōsistit in accidentali conditione, seu qualitate hominis, & aliorum æstimatione, legumque decretis. Purificari igitur vel auferri potest non solum per diuturnitatem* 99

tatem temporis, sed etiam per id omne per quod habili-
tas, seu idoneitas & illustratio personæ & generis se-
cundum leges acquiri potest, puta per excellentes litte-
ras, per heroica gesta ad vtilitatem Reip. per notabilem
Fides, vel meritum profectum, ex tali persona prouenien-
tem; per quæ & per alia huiusmodi persona aliàs vilis
cum sua etiam posteritate secundum leges, & rectam
rationem in Mundo apud homines illustris, aptusque
homo ille, & genus eius ad talem dignitatem, societatem
seu munus obeundum efficeretur. Itaque de his, & aliis
eiusmodi excellentibus personis etiam recenter conuer-
sis, ex quacunque secta, vel natione, si aliàs sunt idonea,
non videtur licitum eales non admittere ad dicta mu-
nera atque collegia omnibus communia etiamsi vniuer-
salitas, & indistincte rationabiliter alicubi sit institu-
tum ne de tali genere admittantur. Nam vel cum tali
epiichia seu limitatione tale statutum generale est intel-
ligendum secundum gloss. in cap. Sanctorum dist 70. vel
potius facile cum prædictis personis dispensandum est;
consonat expresse Turrec. in decreto dist. 46. c. 2. & facit
dist. 61. cap. statuimus, cap. Neophytus, & cap. Ostia. Ha-
ctenus Corduba.

100 Cessante igitur ratione legis, seu statuti, vel occur-
rente casu aliquo, qui ex circunstantiis non iudicatur à
legislatore intentus, cessat & ipsa lex, seu statutum, &
per epiikiam in casu particulari corrigitur, ex doctrina
Martini Bonac. quondam mei amicissimi in tract. de
legib. disp. 1. q. 1. puncto vlt. §. 2. n. 9. vers. quarto, vbi lo-
quens de casibus qui per epiickiam, non censentur
comprehensi in lege, ita ait. Quarto quando casus ali-
quis occurrit, qui ex circunstantiis non iudicatur à le-
gislatore intentus, & quem legislator excepisset, si eum
prævidisset, vt patet ex rationibus mox allatis. Quam-
obrem bene dicit Aristot. legem corrigi per epikiam
quatenus legislator adesset, hoc modo respondisset, &
ita legem suam moderaturus & interpretaturus, esset,
vide Suar lib. 6. de legib. cap. 7. num. 11. Lessi. lib. 2.
cap. 47. dub. 9. num 63. Valq. 1. 2. q. 96. art. 6. Saa ver-
bo lex 1. Sanch. lib. 2. de Matrim. disp. 41. num 32. &
lib. 7. disp. 37. Salas de legib. disp. 2. sect. 10. Becan.
tract. 3. cap. 6. q. 14. &c. quem locum Aristotelis à Bo-
nacina citatum, refert Layman. in sum. Theologiæ mo-
ralis lib. 1. tract. 4. cap. 9. num. 2. ibi, Altera restrictio
secundum æquum & bonum dicitur epiicheia, quæ defi-
101 niri solet, Benigna interpretatio significans casum ali-
quem particularem ob suas circunstantias lege vniuer-
saliter lata non esse comprehensum, de ea Aristot. 5.
ethic. cap. 10. ita loquitur. Æquum, & bonum siue epii-
cheia est emendatio iusti legitimi, nam lex quidem vni-
uersalis est, ferri autem non potest, vt de quibus vniuer-
saliter recte dicatur, sed lex id accepit quod fit plerum-
que, non ignorans quandoque deficere, & est nihilomi-
nus lex recta: defectus autem non est in lege, nec in le-
gislatore, sed in ipsa rei natura; continuo enim rerum
earum, quæ sub actione cadunt, materia talis est, cum
igitur lex quidem vniuersaliter loquitur, in his autem
præter vniuersale quippiam accidit, tum recte secum ha-
bet, vt ea parte qua legislator omisit, atque peccauit ab-
solute loquutus emendetur defectus, quod & ipse legisla-
tor si adesset, hoc modo dixisset, &c.

102 Ex iusta causa superueniente iustissimè à lege seu
statuto recedi potest, tex. elegans, & valde singularis
in l. si hominem 30. ff. mandati, l. 4. §. fin. ff. de re milit.
Ias. in l. Barbarius à num. 24. ff. de offic. Prætor. Felin.
in cap. 1. à num. 48. de constitut. tantusque est effectus
103 iustæ causæ, vt ex ea summi Pontifices ius diuinum de-
clarare, & Principes ius naturale limitare possint, vt
tradunt Panormit. in cap. quæ Ecclesiarum. de con-
stit. & ibi Felin. num. 19. & 26. & Deci. num. 13. &
18. Cou. de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 9. num. 4. facit Mynsing.
cent. 2. obseru. 54. num. 1. dum dicit quod Iudices etiam-
si iusserint seruare leges, Canones, & statuta, tamen ex
magna & euidenti causa possunt ea transgredi iuxta 104
Innoc. in cap. Canonum statuta, in 2. & gloss. de constit. &
num. 5. subdit periurium dici non posse, qui ex causa
rationabili transgreditur statuta, ex Baldo in l. quid ergo.
§. pœna grauior, ff. de his, qui not. infam. Iuuat doctrina 105
Paris. de Puteo in tract. de syndicatu verbo Doctor
num. 3. qui dum agit de statutis requirentibus quod
Potestatis assessor esset Doctor, dicit quòd quamuis
hoc gradu insignitus non sit; si tamen aliàs idoneus, &
eminentis scientiæ esse reperiatur, hoc sufficit ad statu-
ti verba, & mentem explendam arg. l. vnicuique C. de
prox. sacr. scrin. lib. 12. & eorum, quæ tradit Bald in
l. sed reprobari, ff. de excus. tut. Ludou. Roman. in l.
quid tamen, ff. de arbitr. & in l. cum quid, ff. si certum
pet. quem locum refert & sequitur Ioan. de Solorzano
de Indiarum gubernatione tom. 2. lib. 3. c. 13. n. 43.

Prouisiones generales statutorum, inquit Bald. cons. 106
53. lib. 2. recipiunt tacitas exceptiones propter emer-
gentes casus, in quibus oportet specialiter prouideri:
vnde succedente causa speciali, cessat prouisio genera-
lis; hinc est quod propter singularia merita singularis
fit prouisio, quæ secundùm statuta generalia non pos-
sunt fieri. l. 3. § hi quoque, ff. ad Syllan. Et veris & iustis
meritis suffragantibus, & ad antidora commune obli-
gantibus, singularis in honore domino Potestati fieri
potest. l. Aquilius Regulus & l. si pater ff. de donat. nam
contra valde meritos non sunt prodita edicta prohiben-
tia l. sed reprobari. ff. de excus. tut. & maximè, quia hu- 107
iusmodi statuta sunt stricte in casu, & in personis atque
ob causas, de quibus loquuntur, intelligenda; itaut vbi
non militet ratio in eis expressa, eorum quoque disposi-
tio locum non habeat. l. semper ff. de iure immun. l. 2.
§. quod autem, vbi Bart. ff. ne quid in loco publ. Solor-
zan. de Indiarum gubern. lib. 1. cap. 27. num. 79. &
lib. 1. cap. 21. num. 5. Elegans ad propositum adduci so- 108
let sacræ Scripturæ locus Regum lib. 1. cap. 14. vers. 45.
vbi refertur quòd cùm Rex Saul edictum promulgas-
set, & contra illud violantes pœnam mortis imposuis-
set, in illud commisisse eius filium Ionatham postea re-
periit, & volens paterni amoris oblitus in filium illam
pœnam exequi facere, Populus executionem impediuit,
existimans eum, qui gloriosa facinora in Remp. fece-
rat, mori non debere; vt videre est, ibi, Dixitque Po-
pulus ad Saul, ergone Ionathas morietur, qui fecit sa-
lutem hanc magnam in Israel? hoc nefas est; viuit
Dominus si ceciderit capillus de capite eius in terram;
quia cum Deo operatus est hodie, &c. Singularis etiam
ad hoc comprobandum adducitur Eliani locus lib. 5.
variæ histor. cap. 19. ibi, Æschylus tragœdus ob quod-
dam drama impietatis damnatus erat, cumque Athe-
nienses iam parati essent eum lapidibus obruere, Amy-
nias iunior frater detecta veste cubitum ostendit manu
carentem; fuerat autem Amynias vnus ex his qui for-
tissime propugnarant in Salamine, vbi manum amiserat
& primum ex omnibus Atheniensibus fortitudinis præ-
mium consequutus est: vbi verò Iudices hominis ani-
mum, & miserationem intellexerunt, repetentes faci-
norum eius memoriam Æschylum absoluerunt.

Licet Domini veritas æterna, firma, & constans sit, 109
iuxta illud, Cœlum & terra transibunt, verba autem
mea non transibunt; ipse tamen statuta diuina à se ipso
vel per Apostolum eius nomine promulgata nonnun-
quam suspendit, & ex iusta causa interpretatur, ac re-
laxat: vt videmus in peccato originali, quod omnes à
primo Parente Adamo incurrimus, ex Apost. ad Ro-
man. cap. 5. Per vnum hominem peccatum intrauit in
mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homi-
nes mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt; & ni-
hilominus Beatissimam Virginem Mariam Dei gene-
tricem à labe huius vniuersalissimi decreti, hoc est ori-
ginalis

ginalis peccati fuisse præseruatam piissimè, & quasi de Fide omnes Catholici credimus, & acerrimè defendimus. Sic etiam statutum a Domino erat, dicens. *Non enim videbit me homo, & viuet, Exodi cap. 33. vers.* 20. & nihilominus dispensatum fuit cum Moyse, cum Apostolo Paulo, & Patriarcha Iacob, qui Genes. c. 32. *vers. 30.* sic ait. *Vidi Deum facie ad faciem, & salua*
110 *facta est anima mea* Lex autem diuina & naturalis licet in aliquibus casibus particularibus propter circunstantias aliquas, & accidentia de nouo superuenientia, dispensationem, seu interpretationem admittat, eius natura non ideo mutatur, aut variatur, nam semper constat & perpetuò perseuerat, persistente lege in se vt antea erat. Idem dicendum est de decretis peccatoribus supplicia minitantibus, in quibus Dominus pro sua summa pietate & misericordia ianuam apertam suspensioni executionis relinquit pro eo tempore, quo ipsi animum mentemque à vitiis abduxerint, ad bonam se frugem recipientes. Vt de Niniuitis. *Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur,* Ionæ *cap. 3. vers. 4. Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est Deus super malitiam, quam loquutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit, vers.* 10 Simile est quod refert Propheta Hierem. *cap. 18. vers. 7. & 8. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Repentè loquar aduersus gentem & aduersus regnum, & eradicem, & destruam, & disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod loquutus sum aduersùs eam, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitaui, vt facerem ei.*

111 Cùm igitur quamplurimi viri, quorum maiores Iudæi ad Catholicam Fidem ante ducentos annos sponte conuersi sunt, Religione, pace, & bello sanctissimi, præclarissimique euaserint, ex quorum doctissimis scriptis, Respublica Christiana incrementum suscipit, nulli dubium esse potest statuta & prohibitiones quæcunque tales non comprehendere, nec cum illis loqui, iuxta supradicta Et refertur ita censuisse Archiepiscopum Siliceum statuti Toletani Auctorem, & dixisse his verbis. *Este estatuto se ha de entender en todo su rigor perseuerando las cosas en el estado en que ay se hallan, las quales mudadas en mejor no tendra con quien hablar.* Intelligo & Ego de conuersis ex antiquis Iudæis, quorum parentes, aui, proaui, & alij ascendentes veri Christiani sine vlla macula, aut infidelitate extiterunt, & in quibus nulla vnquam inuenta fuit perfidia, & in hæresim lapsus, hi enim sicut & ab antiquissimis Gentilibus descendentes, ad Collegia, & Cathedrales, quæ habent statuta, puritatem sanguinis exigentia, sunt admittendi, ad not. per Velasquez *in defensorio statuti Toletani cap. 41. vers. tum & illud adde, & cap. 53. à princ.* Ioan. de Escobar *de purit. & nobilit. probanda p. 1. q. 4. §. 2. n. 24.*

112 Ad cæteras autem Dignitates etiam Episcopales, & alia ecclesiastica beneficia, & officia, quæ sub iuris communis, non autem alicuius particularis statuti dispositione remanent, non tam lata requiritur conuersorum ad Fidem Catholicam genealogia, sed sufficit quòd ipsi beneficiari cupientes ab infantia Fidei se addixerint, vt colligitur ex his, quæ suprà adduxi *concl. 2. à princ.* neophytus namque qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuersus, seu baptizatus, vt optimè declarat Nau. *in man. cap. 27. num. 205. vers. tertio,* ibi, *Dixi recenter conuersus, & non nouus Christianus, quia vulgus nouos Christianos appellat, etiam abhinc plus decem, viginti, triginta, & quadraginta annis conuersos, in quibus hoc locum non habet, & minus in eorum filiis, quos etiam praua nonnullorum consuetudo nouos Christianos appellat, quamuis statutis aliquarum Ecclesiarum à Sede Apost. confirmatis aliud statutum sit,* &c. & aliquantulum largiùs resoluit Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 28. num. 12.* ibi, *Quamuis etiam non sint ante rationis vsum baptizati, sed post poterunt ad sacros Ordines, & beneficia promoueri, cum iudicio Episcopi sint satis moribus, & Christiana disciplina instructi, ita quidem, vt iam veteranè Christiani censeri possint,* &c.

Prohibet Apost. 1. *ad Timoth.* 3. Neophytum in Episcopum promoueri ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, Origen. *lib. 3. contra Celsum* eandem suscitat prohibitionem, dicens: *Qui ex Gentili, vel ex Iudæo fit Christianus, aut ex vita praua ad honestam conuertitur, ne statim Episcopus fiat: indignum est enim vt qui nondum documentum vitæ suæ dederit, aliorum fiat magister. Nec nuper,* inquit Anselmus, *baptizatus, nec nuper à secularibus negotiis, vel à militia separatus fieri debet Episcopus, quia vnusquisque* 113
talis est Neophytus. Sed quando vita neophyti ostendit illum esse talem, qualem decet esse bonum Pastorem, cessat ratio prohibitionis, & consequenter prohibitio propter rationem inducta, vt sunt expressa verba *cap. Neophytus 61. dist.* vbi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosij, quia neophytus erat, quibus respondet idem Ambrosius hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, quia neophyti consueuerant propter honores superbire, sed si humiles inueniantur, & bonis moribus, ac integra Euangelicæ legis institutione præditi, bene possunt ordinari Ita Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo Iuris Pontificij c. 10. paulo post princ. pag. 31.* Ego *de officio, & potest. Episcopi p. 1. tit. 2. glos. 17. num. 7.* vbi etiam aduerto Apostolum prohibuisse neophytum in Episcopum promoueri non ex præcepto Christi, sed secundùm legem communem, quia ipse hoc pronuntiauit tanquam Ecclesiæ Doctor, non vtique præcipiens nomine Christi. 114

Optimè Didac de la Mota *in tract. de confirmat. Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spatha lib. 2. cap. 1. paragr. 2. ad 2. numer. 15. pag. 223.* ibi, *Quòd si placet, candide lector, hîc amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiusdem Apost. 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum, iam ex hoc non licet inferre quòd nullus Neophytus in Episcopum assumatur, vide quod sequitur in littera D. Pauli ne in superbiam elatus in iudicium incidat Diaboli, ecce causam ne superbiat, putans quòd religio Christiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non solum sunt neophyti ætate, sed etiam perfectione, vt explicat* D. Thomas *hoc loco; ex quo sequitur quod si sit humilis, & moribus ac integra Euangelica legis institutione præditus aliis se confirmare valens, iam poterit in Sacerdotem, & Episcopum assumi, vt inter alios explicant* Cou. *in Clem. si furiosus part. 1. §. 2. num. 7.* Nau. *cap. 27. num.* 205 Maiol. *lib. 1. cap. 32. Et ratio est, quia cessat causa inhabilitatis text. dist. 61. cap. neophytus: & iure optimo, quia quoad istum effectum iste homo non est neophytus, sed veteranus miles Christianæ Religionis, & in Christiana Religione, & disciplina neophytus non est, nec sit appellandus. Facit etiam text. in cap. statuimus, ead. dist. 61. quòd laici prohibentur eligi ad Episcopatum: cessantibus autem causis prohibitionis cessat ipsa constitutio, vt si laicus merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, eius electio potest recta haberi,* &c.

Non obstat *d. cap. constituit. 27. quæst. 4.* quod su- 115
prà citaui *num. 76.* cui similis text. *in cap. officia. 54. dist.* quia Montalu. *loco citato pag. 185.* duplicem asserit posse recipere sensum illa iura, & præcipuè verba illa *d. cap. constituit,* ibi, *aut hi, qui ex Iudæis sunt,* Primò quoad domesticos, & familiares Iudæorum, quorum consortia sæpè bonos corrumpunt, *cap. sæpè. 28. quæst. 1.* Secundò quoad eos, qui sunt eiusdem

erroris

Secundò quoad eos, qui sunt eiusdem erroris participes, & colligitur iste sensus ex *cap. habes 24. quæst. 3.* absurdum tamen esset quòd de illo loqueretur, qui per sacri Baptismatis vndam gratia Dei resurgit à lapsu, & in seipso ab eo, qui genuit, alter est effectus. Deinde addit ipse Montalu. regulariter loqui de his, qui adhuc in Fide non sunt radicati, & informati, & repentè volunt officia beneficiaque publica habere, quod non licet, Fide doctrina in eis deficiente. Sed si quærimus de istorum filiis fidelibus, tales indistinctè admittuntur, nec possunt repelli, hæreticum namque esset quod allegatum *cap. constituit*, ad Christianos extenderetur qui sua sponte paternam malitiam detestati sunt, cum neophyti non sint, & in eos causa cessat prohibitionis,
116 vt in allegato *cap. Iudæi 1. quæst. 4.* Et paulo inferiùs ita concludit. *Et licèt ista distinctio de iure colligatur manifestè per iura suprà allegata; Illustrissimus insuper Rex Henricus Domini nostri Regis Ioannis II. genitor cum consilio laudabilis memoriæ Petri Thenorij Archiepiscopi Toletani, & cum maturitate suorum de consilio dictam legem fori iuigo declarando, & hoc scandalum à Regno suo radicitus extirpando, statuit, & priuilegium concessit ne deinceps huiusmodi prætextu aliquis Fidelium nouiter ad Christi fidem conuersus repelleretur ab officiis publicis, seu ab aliis priuilegiis, & libertatibus Christianorum, sub certis, & grauissimis pœnis: per qua priuilegiu penitus videtur dicta hæretica opinio sublata & destructa.*

CONCLVSIO III.

Purgata suspicione per vnum ex mediis conclusione præcedenti allatis, ij, qui ab Hebræis originem trahunt, sanguinis puritatem, & antiquam suæ Gentis nobilitatem ac splendorem consequuntur, habilesque & capaces efficiuntur, ad omnia consequenda præmia suis meritis æquiualentia.

117 NObilitas Christianorum ab Hebræis descendentium (non loquimur de illis, qui in suis erroribus increduli permanent, ac vti perfidi, pertinaces, & infames nullam habere possunt nobilitatem,) omnium antiquissima est, si recurramus ad vniuersalem generis humani reparationem, quæ post diluuium initium sumpsit à tribus sancti Patriarchæ Noë filiis, Sem, Cham & Iaphet; primus Asiam, secundus Africam, Iudæam, Ægyptum, & Arabiam, tertius reliquum Europæ tractum acceperat: à quo tempore incepit descendentia primogeniti Sem communiter pro nobiliori inter alias eius fratrum habita, eo quòd ea sola cultum & adorationem veri Dei coluerit, quando reliquæ eam dimiserant, & idolorum cultores euaserant, ad quod respexit benedictio Noë eorum patris Genes. *cap. 9. vers. 16. Benedictus Dominus Deus Sem*; & sic in Heber, eiusque posteris, à quo Hebræi descendentes appellati sunt, inuenta fuit pura & vera fides, vt obseruat Iacob. Tyri. *in comment. cap. 12.* Genes. §. *pectes fol. 109. col. 2. In solo Heber eiusque posteris, ab eo dictis Hebrais cum vera fide, Religione & pietate mansisse primæuam Orbis linguam, indeque post nominatam Hebræam in cæteris habitu illius lingua prorsus deleto.*

118 Quod magis resplendet in tribus illis sanctis Patriarchis, Abraham, Isaac, & Iacob typum & figuram trium personarum sanctissimæ Trinitatis gerentibus. Abrahamo ipse Dominus mirabilia promittit, cùm Genes. *cap. 12. vers. 2. & 3.* illi dixit, *Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus, benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur vniuersæ cognationes terræ*: seu, vt Apostolus legit ad *Galat. cap. 3. In semine tuo, qui est Christus benedicentur omnes Tribus terræ.* De Isaac certum 119
est fuisse viuam imaginem filij Dei facti hominis, & à quo sanctum hoc & cælestiale semen principium sumpsit. Quia in Isaac vocabitur tibi semen *Genes. cap. 21. vers. 12.* à quo in Iacob productum fuit. Vnde Dominus Patriarchas huiusmodi magnificeit, & multis in locis sacræ Scripturæ verba hæc sæpè sæpiùs repetita inuenimus. *Deus Abraham, Deus Isaac. Deus Iacob, Deus Patrum vestrorum.* vt *hosce Sanctos,* dicente *S. Basilio in c. 2. Isaiæ, honore afficeret perpetuo, & memorabili, eorumdem seruorum nomina suo ipsius nomini attexuit, vt quoties Dei memoria celebraretur, horum quoque toties commemorarentur & nomina.*

Verebatur Iacob iter in Ægyptum aggredi, & vt 120
animum Dominus illi excitasset, quadam nocte ei apparuit, dicens, *Iacob, Iacob, ego sum fortissimus Deus patris tui, noli timere, Genes. c. 46.* Quando ipse Dominus ex rubro Moysem vocauit, ita ei alloquutus est cùm vellet ille declarare quis esset. *Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, Exodi c. 3.* Et paulo infrà *vers. 15. Dixitque iterum Deus ad Moysem. Hæc dices filiis Israel. Dominus Patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generatione & generationem.* Propter merita Sanctorum Patriarcharum huiusmodi, Dominus constituit sanctissimos Apostolos Principes super omnem terram. *Pro Patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram.*

Hebræi igitur ab initio nobilissimi extiterunt, quo- 121
rum natio, & progenies inter omnes Mundi selecta, inclyta, & magna fuit, propter ritus, & cæremonias, quibus Deum venerabantur. *En Populus sapiens, & intelligens, gens magna, quæ est enim alia gens sic inclyta, aut habeat cæremonias, iustaque iudicia, & vniuersam legem,* Deuteron. *cap 4. vers. 7.* Et Abulens. ibi, *quæst. 4.* exponens verbum illud *inclyta* interpretatur, id est, *nobilis, vel excellens,* & inclytus dicitur ait ille, id est, *famosus, vel gloriosus, & sic isti Iudæi famosi*
erunt apud alias Gentes. Comprobatur ex verbis cu- 122
iusdam colloquij, quod cum D. Inico Lopez de Mendoza Marchione de Santillana, & Ioanne de Mena Cordubensi Regio Chronista, venustè simul & argutè habuit Alphonsus de Carthagena Episcopus Burgensis, qui eos in hunc qui sequitur modum alloquutus fuit. *No pienses correr me por llamarlos Hebraos mis padres, son lo por cierto, y quierolo: ea si antiguedad es nobleza a quien tan lexos? si virtud quien tan cerca? o si al modo de España, la requeza es hidalguia, quien tan rico en su tiempo? Fue Dios su amigo, su Señor, su legislador, su Consul, su Capitan, padre, su hijo, y al fin su Redentor ¡ ô immortal Dios! todos los oprobrios son transmutados en gloria, y la gloria conuertida en denuesto,* &c. Et postquam plura alia dixerat, quæ ad nostram rem nihil faciunt, prosequitur *Assi tambien los infieles Gentiles idolatras, sin Dios, sin Ley, y sin Religion, a quien solo era pecado lo que natura madre commũ les prohibie, igual con las bestias, y todo en grande vituperio de toda nobleza y dignidad priuados, erã llamados Gẽtes; agora ya si alguno desciẽde dellos, de los Eneidos Troyanos, de los Griegos Agamenonitas, de los Godos Communicos, o de los doze Pares de Francia, sea quar vicioso fuera, es gentilhõbre poco menos igual con Apolo. Y si de los Leuita, de los Machabeos, o de los doze Tribus de Israel sea quan virtuoso, quã lexos de vicio sea, vaya vaya que es maledito marrano, poco mas baxo*

del polno. O infieles Christianos que tal dizen ! marrados tengan los ojos de la cara, llaman marrado al cuẽto perfeto, y errado al que entra en carrera, contrastan callando la verdad Euãgelica, deziẽdo que la verdadera luz no ilumina los venientes a ella, la culpa es bien se auya, con su pan se lo comar? Ita reperitur scriptum in libro antiquissimo, curiosè ligato, qui seruatur in bibliotheca Excellentissimi D. D. Gasparis de Guzman, Duce Comite de Oliuares.

123 Idem assumptum probat Modernus quidam Auctor his compendiosis verbis plura comprehendentibus. Vnde etsi vniuscuiusque laudem in particulari aequaliter dixerimus, in publicum tamen & commune illam proferimus, dum hos, vel illos proclamamus Hebraeos; nam, vt inquit Theophil. post Chrysost. in epist. ad Colossen. c. 3. magnum quid antiquitus erat ex Iudaeis esse, & ab illa Hebraeorum gente traxisse originem. Iudaei enim Orbi vniuerso noti, fama Fidei, & virtutis olim cogniti, celebratissimi sanctitate, summis semper dotati priuilegiis: ex Iudaea enim ortus est Dominus, inquit Apostolus, & rursum in Euangelio legimus, quia salus ex Iudaeis est Ioan. 4. Cuius quidem iam antiqua nobilitatis Iudaei adeò gloriabantur, vt particulare efficerent studiũ ad tenendam ascendentium cuiusque familiae memoriã, vt refert Eusebius. Erant autem nonnulli antiquitatis replicandae studiosi, qui nomina auita stirpis, vel tenentes memoria, vel ex scriptis annalibus promentes priuatim, sibi indices eorum conficiebant, magnopereque praeterea gloriabantur, quod ipsorum nobilitas ita foret ad posteritatem reseruata.

124 Et non dissentit Gardiola in tract. de nobilit. c. 60. ibi, Los conuertidos a nuestra Sancta Fè que eran antes nobles segun sa ley o secta retienen la nobleza de su linage despues de Christianos, y no solamente la retienẽ mas aun la acrecientan todo el tiempo que honestamente viuieren sin entremeterse en officios viles, ni venir a malas costumbres, &c. & paulo inferius. Que entre los Indios aya assi nobles como entre los Christianos a los sabios es harto manifiesto aun que los ignorantes iuzgan lo contrario por causa de su rudeza y poco saber.

125 Doctor Montaluus citato loco fol. 186. §. Ecclesia, ibi, Negare enim non possum, quòd populus, à quo nostra redemptio processit, scilicet Virgo sanctissima Saluatoris genitrix, necnon & sancti eius Apostoli, Martyres, & Confessores, à quibus Ecclesia Domini est fundata, est excelsior cunctis gentibus quas Dominus creauit in laudem, & nomen & gloriam suam, & est Populus sanctus Dominus, Deuteron. 26. prope fin. quod asserit Isai. 60. circa fin. inquiens. Populus autem tuus omnes iusti in perpetuum haereditabunt terram.

126 Quae gens in Mundo erit, quae sicut Hebraea, habeat Deum ita sibi vnitum & conglutinatum, secundum carnem loquor. Nec est alia Natio tam grandis, vt habetur Deuteron. cap. 4. quae habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest, cunctis obsecrationibus nostris. Non fecit taliter (ait Psalm. Psalm. 147. vers. 9.) omni nationi, & iudicia sua nõ manifestauit eis. Noluit enim Deus cum Angelis cognatione coniungi, sed cum semine Abraham, vt dicit Apost. ad Hebr. cap. 6.
Nusquam Angelos Apprehendit. sed semen Abrahae apprehendit: Quia notus in Iudaea Deus, in Israel magnum
127 nomen eius. Et in epist. ad Roman. cap. 6. grauiter sentit
quòd Israëlitae non fruantur gratiis, & praerogatiuis sibi concessis, amittentes gloriam, legem, obedientiam, & repromissiones, ac adoptionem filiorum propter perfidiam, ibi. Veritatem dico in Christo, non mentior testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu sancto, quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelitae, quorum adoptio est filiorum, & gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium, & promissa; quorum Patres, & ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus saecula.

Apostolorum princeps Petrus in prima Canonica 128
epist. cap. 2. vers. 7. 8. & 9. Fidelibus reliquiis Israëlitici
Populi annuntiauit honores iure sanguinis illis compe-
tentes, hoc modo. Vobis igitur honor credentibus. Vos
autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta,
Populus acquisitionis, vt virtutes annuntietis eius, qui
de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. Et 129
Gentium Doctor pluribus in locis materiam hanc pro-
sequitur, & nimis gloriosè seipsum ex semine Abra-
hae dicit, ad Rom. cap. 11. Dico ergo nunquid Deus re-
pulit plebem suam? Absit nam & ego Israelita sum ex
semine Abrahae de Tribu Beniamin, non repulit Deus
plebem suam quàm praesciuit. Et epistol. ad Galat cap.
2. vers. 15. loquens cum Principe Apostolorum ait,
Nos natura Iudaei, & non ex Gentilibus peccatores. Et
ad Corinth. cap. 11. vers. 22. Hebraei sunt, & ego; Israë-
litae sunt, & ego; semen Abrahae sunt, & ego. Nihilomi- 130
nus tamen Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venien-
tes ita alloquitur. Vobis enim dico Gentibus quandoquidem ego sum Gentium Apostolus ministerium meum honorifico si quomodo ad aemulandum prouocem carnem meam, & saluos faciam aliquos ex illis. Cuius auctoritatem sic dictus Modernus Hispano idiomate conuertit in codicillo quodam impresso, & Regi Catholico exhibito, Con vosotros hablo Fieles Gentiles, mientras soi vuestro Apostol, procuro honorar mi ministerio, y ver si con la emulacion de engrandeceros y honoraros puedo prouocar mi carne (esto es à los Iudios) y hacer saluos algunos dellos. Pero aduertid (prosigue) que si bien algunas de las ramas se quebraron y vos otros siendo azebuches os ingeristos en ellas, hechos cõpañeros de la raiz y de lo fructifero de la oliua, no os glorieis ni ensoberuezcais contra estas ramas. por que si lo hazeis sabed que no sois vosotros los que sustentais la raiz mas antes la raiz os sustenta a vosotros, y que vuestros principios, origen y naturaleza son de azebuche (estos es) nacimiento villano y agreste, y que contra naturaleza estais ingeridos en buena oliua (estos es) en Iesu Christo nuestro Señor, por cuya Fè gozais le ilustre y glorioso que oy tan iustamiente posseis, mas no entendais que por cortada perdieron el derecho a su antigua nobleza, ni a las exempciones y priuilegios de que siempre gozaron, por que al punto que se conuiertan bolueran a su lugar como de antes; quòd si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cùm oleaster esses, insertus es in illis, & socius radicis & pinguedinis eius factus es, noli gloriari aduersùs ramos, quod si gloriaris, non tu radicem portas, sed radix te. Nam tu ex naturali excisus es oleastro, & contra naturam insertus in bonam oliuam, sed & illi si non permanserint in incredulitate inserentur. Vltimamente concluye el Apostol enseñando que los dones y gracias que Dios hizo y communico a los Fieles desta Nacion, no sõ alquitar ni reuocables, si la culpa y el delite de la infidelidad no lo impediere: Sine poenitẽtia enim sunt dona, & vocatio Dei, por que en llegando la gracia, todo se restaura. Hactenus Modernus.

Propter quam nobilitatem hi filij Abraham non so- 131
lùm vbicunque vixerint, ab omnibus honorari, sed etiã caeteris paribus vti magis digni praecedere aliis debent, si res haec iudicanda est iuxta Apostoli sententiam ad Roman. c. 2. Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudaeo primum & Graeco. Gloria autem, honor & pax omni operanti bonum Iudaeo primum & Graeco: & secundùm explicationem ad illũ praestitam per S. Ambros. lib. 4. de sacram. Semper, inquit, Iudaeum Gentili anteponit, praerogatiua Patrum, vt aut coronetur primus, aut damnetur, quia credent propter

Abraham

Abraham honorificentior est: diffidens autem peius tractandus est; quia donum promissum Patribus refutauit.

132 Sed quamuis prima facie nobilitas hæc præcedentia, ac sanguinis ingenuitas, generalis videatur, comprehédens omnes filios Abraham, nihilominus eam consequi seu recuperare non merentur, nisi qui ex hac natione verè ad Fidem Catholicam conuersi fuerint relicta prorsus infidelitate, & Iudaica perfidia, vt docet *Apost. ad Roman. c. 9. vers. 5. Non enim omnes, qui ex Israel, hi sunt Israelitæ, neque qui semen Abrahæ, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi semen:* id est, non qui filij carnis, hi filij Dei, sed qui filij sunt promissionis æstimantur in semine. Et *in epistol. ad* Galat. c. 3 *Cognoscete ergo, quia qui ex Fide sunt, hi sunt filij Abrahæ, prouidens autem Scriptura, quia ex Fide iustificat Gentes Deus, prænuntiauit Abrahæ, quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex Fide sunt, benedicentur cum fideli Abraham, quicunque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt.*

133 Tandem eleganti & succincta methodo rem totam absoluit dictus Modernus his verbis. *Que nacion ha auido en el Mundo que aya merecido tener vn Rei como David, tan valiente y alentado que niño desquixaraua leones, vencia exercitos de Philisteos, tan santo y religioso que profetizo clarissimamente todos los misterios sagrados de nuestra redempcion, cuyos vaticinios y alabanças de Dios canta, y cantara la Iglesia Catholica hasta la fin del mundo, y finalmente Varon aiustado al coraçon de Dios con que se dize todo, Inueni seruum iuxta cor meum. Vn Salomon cuya sabiduria y grãdeza ni tuuo igual ni tendra segundo. Vn Ezechias y vn Ionas tan zelozos de la honra de Dios que repararon las quiebras de la Ley, abrieron las puertas del Templo, y reformaron al pueblo de sus Idolatrias. Vn Patriarcha Ioseph condecorado con el titulo de redẽtor de la Monarquia de los Egipcios. Vn Moyson de quien dize la escritura entre otros encomios y alabanças suyas. Loquebatur autem Dominus ad Moysem facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum* Exodi *cap.* 33. *vers.* 11. *Vn Iosue a cuya voz detuuo el sol su curso, y la luna su carrera. Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Aiaron, steteruntque sol & luna donec vlcisceretur gens de inimicis suis. Iosue c.* 10. *vers.* 12. *&* 13. *Y añade en el mismo y en el seguiente. Stetit itaque Sol in medio Cæli; & non festinauit occumbere spatio vnius diei non fuit antea', nec postea tam longa dies obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israel. Vn Sanson, cuyas fuerças y valentia no son imitables, si no admirables, como se lee en el libro de los Iuezes. Vna Ester y vna Iudith mugeres tam famosas, y Varoniles como refieren sus historias con otros innumerables de que esta llena la sagrada Scriptura. Qual por mas bellicosa celebrada llego a conseguir las victorias y triunfos de tã barbaras y fieras Naciones como la Hebrea? Treinta y vn Reynos y Reyes sujetaron a su imperio, y obediencia por las armas, como consta del cap.* 12. *de Iosue à vers.* 7. *vsque ad* 24. *Hi sunt Reges terræ, quos percussit Iosue & filij Israel, nombrando cada vno por su nõbre. Y dexando a parte la sãtidad y meritos de los santos Patriarchas. Prophetas, Apostoles y Euangelistas, los del gran Precursor Baptista, los de la santissima Virgen Maria, y de su hijo Iesu Christo nuestro Señor, santo de los Santos, que escogio este linage por el mas noble para que siendo en todo grande su altissima y soberana Magestad assi en la generaciõ eterna como en la tẽporal descubriesse mas los hombres lo infinito de su amor, y los tesoros de su liberalidad y grandeza. A quiẽ no admira la constancia y zelo de los santos Martyres Machabeos? la firme y valerosa Fè del santo Protomartyr Esteban, como la valentia del vieje obispo Polycarpo y del anciano Simeon, de quien refiere su historia las palabras siguientes. Quare multis cruciatus tormentis eodem passionis genere, quod Saluator noster subierat, afficitur, mirantibus omnibus quod homo ætate confectus (erat enim centum & viginti annorum) acerbissimos Crucis dolores fortiter constanterque pateretur? A quiẽ la fe, lagrimas y penitẽtia de la Madalena, y las demas santas mugere primas del Saluador? A quien la piedad y religion de vn Nicodemus, Ioseph ab Arimathia, Lazaro, Iuliano, Maximino, Celidonio, Gamaliel, y Abibar su hijo todos obispos y gloriosos martyres desta Nacion? A quien las exemplares virtudes de los santos Marcial, Trophimo, Crecencio, Timoteo, Herodiano, Henessimo, Dimas, Nonsa, Sila, Epaphra, Erasto, Prisco, Secundo, Rufo, Apolo, Quarto, Chrispo, Tarcisso, Amplosso, Philemon, Aristion, Simon, Gaio, Fortunato, Achaio, Marco, Demetrio, Dositeo, Ioannes Senior, Manacessen, Ioseph y otros innumerables que la virtud y santidad de su fertilissima y pingua olina Christo produxo con lucidissimos frutos para gloria y credito de su Iglesia. Gouernaron la de Hierusalem quinze santissimos Prelados desta Nacion, cuyos nõbres refiere Eusebio lib. 4. c. 5. Y presidieron en la Vniuersal los santos Lino, Cleto y Euaristo, el feruor andaua escondido entre los moradores de Alexandria ciudad de las mas populosas del mundo, cabeça de Egipto, Lybia y Tebaida, plantada la Iglesia por san Marcos, de alli se propago la Christiandad por todo el Oriẽte y Occidẽte, y passo a la Africa, y como los Iudios estauan derramados por toda la superficie de la tierra, y eran los ministros y Predicadores de su Nacion; infinitos dellos abraçaron nuestra santa Fè Catholica, y a centanares se criauan y elegian obispos todos desta sangre por que erã tan feruorozos espuestos al martyrio y a derramarla por Iesu Christo que no se hallaua a penas alguno que deshechar, son palabras del Padre Antonio Posseuino de la Compañia de Iesu, in sua Bibliotheca lib. 9. cap. 2. ibi, Facile vero docenti fuerit petere ex Ecclesiasticis historiis, quæ ad hanc rem faciunt; cum præter multos Apostolicos viros, qui à Iudaismo conuersi diuinum Fidei negotium vsque ad sanguinem propagarunt, quindecim fuerint Hierosolimitani Archiepiscopi, qui continenter eam administrarunt Ecclesiam, plures Episcoporum decades passim vt Christiana crescebat res;* &c. Hactenus Modernus.

Quis non optaret Abrahæ filius ex fidele esse, aut 134
sanguine cum sanctissimis viris coniungi, quamuis in vulgi opinione hoc non esset gloriam Mundi appetentibus ad illam conseruandam, seu acquirendum mediũ proportionatum, sed penitus oppositum; omnes qui hac de re scripserunt, protestantes imprimis & ante omnia se sanguinis puritate gaudere, nec vlla illius attinentia esse coniunctos, nihilominus bona mente affirmant desiderare cum illis propinquitate coniungi Sic insinuat P. Fr. Alphonsus de Oropesa omnigena doctrina, & virtute *in lib.* quem inscripsit, *Lumen ad reuelationem gentium, cap. 4. Non me iterum mouet affectus cognationis, & carnis tanquam in hoc agerem propriam causam, existimans defendere genus meum, cum in nullo mihi attineant, aut ego illis in parentela carnale? imò longissimo fine distamus, quia statim vt exstimo post Noë diuisimus genus, adeo vt nullus in quem de me in hac parte cuiusquam suspicionis sit locus apud omnes, qui me nouerint, quamquam non propter hoc in Christi Fide molestus incederem, eo quòd filius essem Abrahæ secundum carnem, cui ex semine suo nasciturus promitti dignatus est Christus, vt in eo totum Mundum redimeret, imo potius in hoc gloriarer, si tamen Apostolus gloriari non prohibuisset in carne;* &c. Idem de se sentire vsus est R. P. Hieronymus de la Cruz vir satis doctus, quem pro merito virtutum, & singularis doctrinæ laudare, & extollere

debeo, *in tract. de la defensa de los estatutos lib. 2. de la moderacion de las informaciones c. 4. vers. alguno iuzgara.* ibi, *Desde que nos diuidimos en los hijos de Noe, hecho cada vno de nuestros passados por su parte, ni ay noticia que se boluiessen a juntar nuestros maiores, aun que la tenemos de duzientos años atras. Pero quando lo fueron (por quanto a mi noticia) no viuiera desconsolado en la Ley de Iesu Christo, ni me tuuiera por menos hijo de la Iglesia que el que mas se preciara de limpio, ni por mas infelix y deshechado que el mas preciado. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Porque nos es mas digno de alabança el que se alaba si sino el que Dios castifica, y quiça me gloriara con la consideracion profunda de que la carne y sangre de mi lignaje fue derramada como sangre de Dios para redemir al mũdo, y que vn cõtribulo mio es hijo natural de Dios y dios verdadero.* Ego libenter idem cum tantis viris dicerem, & optarem, nec ob id quicquam diminueretur qualificata de me apud omnes opinio, cùm de illo gratias Deo referens gloriari oportet, quòd nullus extiterit ex parentibus, auis, proauis, atauis, & plus vltra ex vtroque latere procedentibus, qui Fidem Catholicam non teneret, aut contra diuinam, seu humanam Maiestatem crimen vllum committeret, de quibus, eorumque nobilitate & puritate dixi *de officio, & potestate Episcopi p. 1. tit. 3. cap. 8. num. 1.*

135 Non possum non silentio præterire nonnullos huius nationis viros, qui post prima illa tempora sanctitate & litteris insignes floruere vsque ad hanc tempestatem, Fideique acerrimi defensores extitere; ex quorum numero ad omnium notitiam in medium adduco Iustum Tyberiensem, Iudam Syrum, Iosephum Tyberinum, Michaelem Adamum, Nicolaum de Lyra, Paulum de Heredia, Petrum Alphonsum, Paulum Riccium, & Sixtum Senensem ad Catholicam Fidem recenter conuersos, viros quidem de Religione Catholica benemeritos. Extant & alij, de quibus apud temporis mentio habetur, & cum in chronicis & libris, qui circumferuntur impressi, eorum nomina scripta reperiantur, non est cur ea sub silentio prætereamus; plures enim quasi desperati viuunt cum sciant, vel forsan præsumant studia sua, & omnigenam virtutem non esse ad remunerationem adducenda, horum autem exemplo, afflictum animum erigent, & iustum dolorem minuẽt, si rem non ita desperatam, vt putant, habere credant; & si patienter id sustinuerint, sperent Deum, cum cursum consummauerint, & fidem seruauerint, coronam iustitiæ repositam sibi redditurum, neque eos vnquam, fidelis est enim Dominus in omnibus vijs suis, fraudaturum: virtus sola æterna manet, Regna verò, opes, diuitiæ, dignitates, & voluptates huius mundi momentaneæ sunt, & breui dilabuntur: maximum bonum, & longè optimum hominibus est finem & exitum vitæ sortiri bonum, vt rectè scribit Aristot. *in libro de Cælo & mundo*, quod etiam dictum, symboli instar, familiare fuit Frederico Pulchro Cæsari, qui summum hominis bonum esse dixit, bonum ex hac vita exitum: significans nimirum illud: morte beata nihil esse beatius. Sed vt bona sit mors, vita bona opus est, si quidem, teste Augustino, vix benè moritur is, qui malè vixerit, sicut nec potest malè mori is, qui bene vixerit. Hinc rectè Poëta Naso.

Viue pius, moriere pius.

Et Cœlius Calcagninus.

Vt tibi mori felix contingat, viuere disce.
Vt felix possis viuere, disce mori.

Cui congruit alterum hoc epigramma VVolfianum.

Vna est viuendi ac moriendi regula rectè,
Vt moriare pius, viuere disce piè.

Multi, vt suprà dicebam, ex hac Natione præstantes viri eouserunt, quorum aliquos refert Simon Maiol. *in diebus canicular. tom. 3. colloq. 1. de perfidia Iudaorum pag. 858.* & ait quòd circa annum Christi 1412. Hieronymus *de sancta Fide* ex Iudæo nuper factus Christianus, libellum edidit contra Iudæos, ad cuius lectionem 5000. Iudæi conuersi sunt; & quod floruit etiam anno 1568. Elias Leuita Iudæus Germanus eximius, natus in noua ciuitate Eysch. haud procul à Norimberga, qui admonitu Pij V. Pontificis Romani Christianus factus fuit, adductis secum triginta alijs Iudæis ad Baptismum, & meminit etiam de Nicolao de Lyra, & Paulo Burgensi. De quodam Religioso ex Iudaismo ad Fidem Catholicam conuerso scribit P. Ribadeneira *in libro scriptorum Societatis Iesu, in verb. Ioannes*, prout infra.

Ioannes Baptista Romanus siue Elianus, natione Ægyptius, patria Alexandrinus, in religione Hebræus, Elias nomine ab auo materno Elia Aschenasi puer institutus, & in Germaniã ductus est. Mox aditis Ægypto, Hierosolymis, Constantinopoli, ingenio & memoria pollens præter Hebraicam, Latinamque linguam, Italicam, & hispanicam, etiam Germanicam, Turcicam, & Arabicam didicerat. Venetias appulsus vt fratrem Christiana sacra complexum retraheret, à Ioanne Baptista Contareno clarissimo viro deductus ad Andream Frusium nostrum vt hominem Hebraicè perdoctum, sanctũque vita conueniret. Hunc vt vidit Elias singularem oris modestiam, & suauissimam grauitatem admirans, Angelum videre sibi visus est. Eius consuetudine & exemplis virtutum excitatus, oculos ad veritatem aperuit. & sacro Euangelista Matthæi die, anno 1551. tinctus est Baptismo nomine Ioannes Baptista delecto, cognomentumque ex veteri nomine Elianus adsciuit; nec multo post Sacrorum magis magisque consuetudine illectus, & Iudicarum lectione litterarum incensus, contendit à Frusio vt in Societatem sese ipsum reciperet, quod sancto Ignatio consentiente ad multarum animarũ remedium impetrauit. Anno 1561. Christophoro Roderico nostro qui a Summo Pontif. Pio IV. Nuncius Melphim legabatur ad Christophorum Patriarcham additus est socius ob linguarum, & nationum peritiam, superexcellentem virtutem, & flagrantissimam charitatem. Vix Alexandriæ Elianus apparuit, cùm oculos in eum sibi notum coniecerunt Hebræi, & quia grauissimè oderunt, quod non solùm ipse ad Christũ transierat, sed & fraudes eorum in lucem proferens, redarguensque perfidiam multos alios attrahebat, & magnam Rema Talmaditorum librorum vim incendendam curauerat: fictis criminibus exitium ei sunt machinati: auctor consilij fuit Ioannis Baptistæ mater auus Hebræa, qua instigare nũquam Iudæos destitit quoad constituere omnino Ioanni Baptistæ vel Christum, vel vitam eripere. Eum raptum per vim sistunt Iudici, proferunt tabulas, quibus appareret trecentos sibi, ad vigintiquinque ab eo aureos deberi, cum ne soluat Iudæus cùm sit, simulare se Christianum: id facile esse constitutum si nudetur. Hinc illi certa mors impendebat, cùm Turcis ratum sit oportere ad ipsorum transire legem quisque à sua desciscat, cremari si recuset. Mercatores Catholici contra aiti negare Iudæũ, nolle Sacerdotem suum per contumeliam nudari, conferre in manum Iudici largè munera vt faciat. Interea Ioannes ad fundendum pro Christo sanguinem se lætus comparabat. Dum vtrinque res acriter vrgetur, nec apparet, aut impendiis modum, aut periculis fore clam specie mercatoris Ioannes educitur, & naui impositus propere in Italiam remittitur. Verùm illico grauissima maris procella exceptus, fracto ad Cypri latera nauigio, multis vectoribus, nautisque demersis, ipse semianimis, cruentusque vulneribus solus tectus indusio ita enatauit; vt cùm apprehenderet tellurem nequiret, prorsusque desperans, clementiæ Dei sese permitteret, vn- 136

dæ

dis erectum accurrens, homo numquam ab eo ante, nec postea conspectus arripuerit, tenueritque. Eo toto in discrimine ita sui compos fuit Elianus, ita memor instituti sui, vt copiosam fecerit messem animarum. Demum recreatus, instauratusque ab Archiepiscopi Nicosiensis Vicario Romam repetiit incolumis, vbi Hebræam deinceps, Arabicamque linguam publicè explicuit. Iterum verò, iterumque in Ægyptum ad Maronitas in Syria, aliosque Orientales populos ab eodem Pio IV. & Gregorio XIII. Summis Pontificibus missus est, nunc cum P. Thoma Razzio, iterum cum P. Ioanne Bruno, demum cum P. Francisco Gasso, vbi sæpè in vita discrimen adductus est: atque interdum cùm sibi intendi mortem cognouisset, furori cedere, & in loca se tutiora recipere coactus est. Ad extremum multis perfunctis laboribus Romæ cessit è vita die 3. Martij anno salutis 1589. vir omnino pietate, despicentia sui, & in proximos charitate insignis, multarum repertor artium, quibus peccantes arcerentur illecebra, seu pauperes inopia subleuarentur. Sic prorsus vt cùm in eosdem dies incidisset mors Cardinalis Farnesij, vulgo diceretur duo fulcra paupertatis concidisse. Scripsit Italicè doctrinam Christianam cum iconibus mysteriorum Fidei, quæ in varias linguas translata est. Cathechismum lingua Hebræa, Arabica Maronitica, quo Orientalium errores refutantur. Concilium Tridentinum transtulit Arabice. Octoginta Canones Concilij Nisseni, primi ex Arabico Codice, quem Alexandria Romam protulit, in Latinum conuertit, vnde eos retulit Alphonsus noster. Hactenus P. Ribadenera.

Alexander de Franciscis, vulgò Hebrainus nuncupatus, cùm esset in Hebraismo natus & altus, ad Fidem tamen conuersus, non solùm Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus, sed sanctissimam Dominicam familiam ingressus ibi euasit homo charitate insignis, & prædicator egregius: ob quæ & alias tanti viri præclaras virtutes, & merita à sanctæ mem. Clemente VIII. ad Episcopatum Foroliuiensem meritò assumptus fuit cuius Pontificis Confessionem non semel excipit; refero ego ipse *de officio, & potest. Episcopi part. 1. tit. 1. gloss. 17. num. 9.* Et in quodam libello consultiuo, quod Regi Catholico obtulit Eminentissimus D D. Ferdinandus Niño de Gueuara, S.R.E. Cardinalis, de eo mentionem facit his verbis. *Y con el Obispo de Forli Frayle Dominico se confesso el Papa algunos a˜os, siendo assi que fue Iudio de señal y se baptizo de mas de treinta años*, &c

In Hispania faciunt & alij Prælati litteris, & omnigena virtute insignes, qui ab Hebræis genus suum ducebant. Inter quos primum locum obtinet vir Dei Iulianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus, cuius meminit Roderic. Archiepiscopus etiam Toletanus *in historia Regum Hispaniæ c. 40.* ita rem commemorans, *Hoc tempore tria Concilia in Toletana Vrbe sunt celebrata sub Iuliano Primate. Hic Iulianus Archiepiscopus dictus Pomerius ex genere Hebræorum, vt flores rosarum inter vepres spinarum productus, omnibus Mundi partibus in doctrina Christi manet præclarus. Non enim perfidia maiorum suorum, qui Fidem Catholicam pertinaciter recipere noluerunt, sed fidelis Abrahæ, qui credidit Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, vestigia sequutus, rebellium, & incredulorum Iudæorum pertinaciam abhorrens, vt verus Israelita, in quo dolus non est, Christianæ veritatis cultor, & prædicator fuit, & inter multos claros Pontifices, qui Toleti fuerunt, vnus hic de clarioribus fulsit. Depingitur quoque in margine Iulianus Pomerius Archipontifex, quia famosus vita & scientia fuit. Non tamen penitur in Aureola, quia non legimus eum in catalogo Sanctorum collocatum, licèt Sanctus communiter reputetur*, &c. De eodem Doctor Montaluus *citato loco fol. 186. col. 2. in fine. Item in chronica per Rodericum Archiepiscopum Toletanum composita legitur, quod Iulianus Pomerius de genere Hebræorum tantum fuit in doctrina Fidei præclarus, quod sua virtute & prudentia fuit in Archiepiscopum decoratus, & in Fidei fauorem librum cōposuit trinæ substantiæ. Legitur etiam de aliis quamplerimis Prælatis religiosis fidelibus Christianis, qui retro temporibus, & nostris fuerunt, & sunt nationis illius boni fideles, virtuosi diuersorum statuum sui moribus approbati. Non ergo Fideles noniter ad Fidem conuersi, sunt dedignandi, sed suffragantibus meritis ad bonos mores vita eos perduxit. Hi enim sunt, qui venerunt de magna tribulatione, & lauerunt stolas suas, in sanguine agni*, &c. De eo etiam mentionem facit P. Ioan. de Mariana *in sua historia Hispaniæ tom. 1. lib. 6. c. 81.*

Alter huius nationis Prælatus fuit Don Paulus de 140
Carthagena, de quo insignem memoriam agit idem P. Mariana *in d. hist. tom. 2. lib. 19. c. 8.* ibi, *Henrico Vi ena ætate, eruditioneque æqualis Paulus Carthagena fuit cognomento Burgensis à patria vnde ortum habuit, & vbi Episcopum egit, professione antea Iudæus, copiis, nobilitate, doctrinæ laude in ea gente facilè princeps. Is Diui Thomæ Aquinatis scripta de Theologia peruolutando facilè intellexit quantum Christiana religio Iudaicæ superstitioni præstaret, noster effectus, religionis, quam susceperat, placita litteris illustrauit, librosque edidit in suo genere mirandos. Erat enim ingenio facili, copioso, perspicaci, & diuinarum litterarum cognitione præstabat. Treuigni Archidiaconus primum, deinde Carthaginensis Præsul, postremò Burgensis creatus, id probitatis, eruditionisque præmium, fuit addita consequentibus annis scrinij Regij præfectura. Tres filios ex vnis nuptiis reliquit, priusquam noster esset susceptor, Alphonsum ex Decano Segobiensi in defuncti patris locum subrogatum Burgensis Episcopus, cuius extat de Hispaniæ Regibus opus non inelegans, cui Anacephaleosi nomen fecit; Gonzalum virtutum merito Placentinum Episcopum, Aluarum Garciam familiæ propagatorem sanguine vti erant eius tempestatis mores cum nobilibus Hispaniæ familiis confuso; eius extant commentaria de rebus à Ioanne II. Castellæ Rege gestis non ineleganter conscripta.*

De Don Gonzalo de Carthagena prædicti Don Petri de Cartagena filio, qui fuit Episcopus Placentinus; & de Don Alphonso de Cartagena Episcopo Burgensi, ab eodem Don Petro procreato meminit Ferdinandus Perez de Guzman *in chronica Regis Ioannis II. capite 243. anno 34. folio mihi 135.* ita dicens. *Fue embiado por Embaxado Don Gonçalo de Cartagena Obispo de Placencia hijo assi mismo de Don Pablo Obispo de Burgos, y alli hubo gran debate entre los Embaxadores de Castilla y Inglaterra como muchos tiempos à que se auia: y por vna disputacion que ai hizo el Obispo Don Alonso de Burgos, fue sentenciado deuia ser preferida la silla Real de Castilla a la silla Real de Inglaterra, el qual fue muy señalado seruicio al Rey, y a la Corona destes Reynos: sobre lo qual el dicho Obispo de Burgos hizo vna obra muy solene que se llama el tratado de las sessiones. Fue este Don Alonso tan gran letrado y tan señalado que estando el Papa Eugenio en publico consistorio con todos los Cardenales, como le fue dicho que el Obispo Don Alonso de Burgos auia de ir a le hacer reuerencia, el respondo. Por cierto si el Obispo Don Alonso de Burgos en nuestra Corte viene con gran verguença nos assentaremos en la silla de san Pedro*, &c. De huius Don Alphonsi singularibus virtutibus, Ferdinandus del Pulgar Catholicorum Regum Chronista in libro, quem inscripsit *los claros Varones de España titul. 22.* latè agit, & inter alia refert quod fuit

vnus ex electis ad Concilium Basileæ, & quod à Rege Ioanne Castellæ fuit missus Legatus ad Regem Portugaliæ.

141 De Don Francisco Episcopo Caurien. qui ad istum Episcopatum ex Decano sanctæ Ecclesiæ Toletanæ assumptus fuerat, sermonem intexuit idem Ferdinandus del Pulgar *in dicto libro titul. 23.* eius autem verba sunt quæ sequuntur. *Don Francisco Obispo de Coria fue hombre pequeño de Cuerpo, y hermoso de gesto, la cabeça tenia grande. Era natural de la Ciudad de Toledo, sus aguelos fueron de linage de Indios conuertidos a la Fè Cathelica. Desde su menor edad fue honesto, y tuuo inclinacion a la sciencia. Huuo noticia de su abilidad la Reyna doña Maria de Aragon hermana Del Rey Don Ioan, y por que le placia mucho ver Castellanos dados a la virtud, le tomo para su capilla, y despues le embio a estudiar a Paris, donde ob tuuo el grado de Magisterio, supleandole los Rectores de aquel estudio por su gran ciencia y integridad de vida el defecto de la edad. Fue muy gran Predicador, y tenia singular gracia en sermonear y tambien en lengua Latina, como en la suya misma materna. Era obseruantissimo en la Orden clerical que tuuo. Sustento muchas vezes conclusiones de Theologia en Paris, en Corte Romana, donde alcanço honra y fama de gran Theologo. Era de vida honestissima, y no fue visto en ninguna de sus edades iugar ni Iurar. Era hombre iusto no por temor de la pena mas por amor de la iusticia. El Cardenal N....... en Roma, visto por experiencia lo que deste claro Varon se dezia por fama, le hizo su Confessor, y al tiempo de su fin le establecio albacea de su anima. Muerto aquel Cardenal el Papa Pio le recibio por su familiar y le proueyo del Deanazgo de Toledo y de otros beneficios. Embiolo diuersas vezes por Embaxador al Rey Don Luis de Francia, y al Rey Don Alonso de Aragon. Fue vno de los Theologos escogidos que el Papa embio dos vezes a reducir a los Boemios hereyes, donde trabajo mucho el espiritu y la persona en aumentacion de la Fe Catholica. El Rey Don Enrique quarto le dio cargo de la embaxada y procuracion suya y de sus Reynos en Corte Romana, y el Papa Sixto le hizo su Datario, que es oficio de gran confiança, y le proueyo del Obispado de Coria, y le embio a Genoua por su Legado deseando pacificar aquella prouincia de las diuersiones y escandalos que en ella se auian leuantado, apareiados a la destrucion de la tierra, y todo lo compuso y pacifico. Puestas en paz las cosas de aquella prouincia y buelto a la Ciudad de Roma estando para ser creado Cardenal en edad de 55. años falecio sus dias, y torno a la tierra tan virgen como salio della. Fue amado de los buenos, y aborrecido de algunos malos, de cuyos mordimientos huuo molestias que sufrio y vencio con verdadera paciencia. Ciertam ente quien considerare la vida deste claro Varon, hallara ser exemplo y dotrina para todo hombre que quisiere bien viuir, y que la fortuna no le fue fauorable para alcançar la honra y estimacion grande que huuo, mas la perseuerancia que tuuo en la vida virtuosa le abrio la puerta para entrar en grandes lugares.*

142 De alio Prælato litteratissimo meminit idem Ferdinandus del Purgar *citato loco c. 17.* qui talem de eo nobis intelligentiam reddit, his verbis. *Don N. Cardenal de santo Sixto fue natural de la Ciudad de Burgos, sus aguelos fueron de linage de Indios conuertidos a nuestra santa Fè Cattolica, aprendio Theologia siendo moço, offreciose a la Religion, y como crecia en dias assi crecia en virtudes, honestidad y limpieza de su vida, fue elegido por prior de san Pablo de Valladolid, y despues lo fue de san Pedro Martyr de la Cindad de Toledo. Leuantose contra el tal emulacion de persona de su Orden que le forço ir a Roma quando fue quitada la schisma que huuo en la Iglesia entre el Papa Eugenio y el que se llamo Felix, y llego a tiempo que se hauia de hacer Congregacion de letrados en Roma, y determinar algunas dudas que de la schisma passada auian resultado, y conocida la fama que este Religioso tenia de gran Theologo, le embio a mandar el Rey Don Ioan que se juntasse con sus embaxadores, y lo hizo y como en aquella Congregacion se esmerasse sobre todos los otros, el Papa le hizo mucha honra y a suplicacion Del Rey Don Ioan le crio Cardenal: y quando acaecia alguna duda o question de Theologia de qualquiera parte de la Christiandad todos se referian a la determinacion deste Cardenal Era hombre apartado, estudioso, manso y charitatiuo, y en su buena y honesta vida mostro tener gracia singular, con laqual gano honra para sy, y dio exemplo a otros para vzar de virtud. Hizo vna glossa del Psalterio deuotissima, y otros tratados y declaraciones de la sacra Escritura prouechozos y dotrinables. Fundo en Roma a sus expensas el monasterio de la Minerua, reedifico ansi mismo todo el monasterio de san Pablo de Valladolid y tornolo en obseruancia, y hizo otros labores y reparos en monasterios y casas de Oracion.*

Obiiciant scrupulosiùs procedentes, vel curiosiùs 143
quàm decet materiam particulari respectu tractantes, auctoritatem Christi Domini apud Lucam *cap. 22. Sanguis eius super nos, & super filios nostros*, ex qua videtur hanc Gentem primæuam suam nobilitatem amisisse, & subiectam fieri velle omnibus pœnis, quas hodie meritò patiuntur. Quia multipliciter respondetur.

Et primò locum illum aliter esse interpretandum, nam verba illa, *sanguis eius*, hoc est culpa & supplicium propter eam obeundum, *super nos & super filios nostros*, intelligenda est de illis descendentibus, qui in affectu maiores suos imitati, eorumque vestigia perfidè sequuti fuerint; & ideo Ioseph ab Arimathia semper suam natiuam nobilitatem conseruauit, nobilem enim decurionem illum appellat S. Marcus Euangelista *c. 15. vers. 28.* & S. Lucas *cap. 23. vers. 50.* ex ea, quam ibi præstat, ratione, *quia non consenserat actibus eorum.* In quem sensum adducenda est alia Christi Domini sententia *Matthæi c. 21. Malos malè perdet, & vineam suam aliis agricolis dabit.* Nam aliàs deficere viderētur plures auctoritates supra adductæ, à Christo Domino diuino ore promulgatæ, à sanctis Apostolis prolatæ, à Summis Pontificibus statutæ, & à sacris Conciliis generalibus approbatæ ad admissionem vtriusque Populi ad spiritualia, & temporalia bona simul obtinenda, & ad vnionem conseruandam in illis adquirendis.

Secundò respondetur probabile esse quod aliqui 144
probāt Auctores, & sequitur doctissimus Arias Montanus super verba illa *Psalm. 20. Fructum eorum de terra perdes, & semen eorum à filiis hominum*, quòd scilicet Iudæi omnes, qui Domini nostri Iesu Christi morti cōsenserunt, aut in ea culpabiles reperti fuerūt, miserè cum suis descendentibus & familiis nullo excepto interierunt in obsidione Hierosolymitana tempore Titi & Vespasiani succedente: quia Datan cum filiis suis periit, quia rebellauit se contra Moysen & Aaron *Num. c. 16.* & omnes à Caino descendentes in generali diluuio, te-
ste Glossa ordinaria, periere, quia certum est Noë, eius- 145
que vxorem, filios, & nurum à Seth descendisse: tum si Dauidis persecutores vnà cum suis descendentibus extincti fuerunt *Ps. 20. & 108.* nil mirum si idem successisse dicamus in perfidis Saluatoris homicidis: & confirmant Euseb. *l. 3. histor. c. 5. &* Card. Cæs. Baron. *annal.*
Ecclesiast. tom. 1. anno Christi 68. n. 10. §. 48. affirmantes in 146
dicta obsidione Hierosolymitana nullum Christianum intra ciuitatem remansisse, sed omnes ad Pellam confugisse, admonitos à Christo Domino.

Tertiò

147 Tertiò respondetur quòd licèt præsupponatur Iudæos in morte Saluatoris nostri concurrentes, & culpabiles repertos in Hierosolymitana obsidione minimè periisse, sed eos mansisse per diuersas Mundi partes dispersos, & in Hispania eorum descendentes permansisse, & hodie permanere, adhuc excludendi non erunt; nam illos alloquens Apostolorum Princeps Petrus, excusat illos habere intendit propter ignorantiam, Act. 3. *vers.* 17. *Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis, sicut & Principes vestri.* Et S. Paulus Gentiū Doctor 1. *ad Corinth c.* 2. *vers.* 8. eiusdem ignorantiæ prætextu eos excusat, dicens: *Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent*, animum excusatione illis dans ne se de venia obtinenda desperent; & ideo S. Petr. *Act. cap.* 2. *vers.* 39. Fideles Hebræos alloquens sic eis animum addit, & consolatur. *Vobis enim est repromissio, & filiis vestris, & omnibus, qui longè sunt quoscunque aduocauerit Dominus Deus noster.* Et in sequenti *cap. vers.* 26. illis dicit, *Vobis primum Deus suscitans Filium suum, misit eum benedicentem vobis.*

148 Quartò respondetur infideles Iudæos esse diuerso modo considerandos, quosdam qui Domini Saluatoris nostri morti non consenserunt, sed verè credentes miseratione commoti sequebantur illum flentes, vt patet *Lucæ cap.* 23. ibi, *Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum*: alios verò ad mortem concurrentes, illico pœnitentiam pro tanto scelere suscepere, vt constat *Lucæ* 23. *vers.* 48. *Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur.* Et ex actis Apostolorum similiter constat quatuor & quinque millia ad Fidem conuersos, baptizatos fuisse. Inde dictus Modernus concludit: *Assique lauadas las culpas con el Sacramēto de la regeneracion, y oluidadas con la perseuerācia en la Fè, se ha purificada la mancha de la infidelidad, y todas las calidades reuiuen, renueuan, y restauran su valor, y entonces la sangre de los desta Nacion sin mescla de vicios, ni corrupcion de pecados, es tan fiel a Dios, y a los hombres que sin ningun riesgo ni peligro de mal lograr los empleos sino de viejorarlos con conocidos frutos y felices aumentos, se pueda con toda seguridad hacer della las confianças mayores. De otra manera seria ingratitud horrible, y agena de toda razon la que vzan los conuertidos de la gentilidad con los Conuersos del Iudaismo, no reconociendo las obligaciones que aquellos tienen a estos por auer plantado la Fè y enseñadola a la Gentilidad, sacandola de la seguedad y errores de su idolatria, y dando la luz y conocimiento del verdadero Dios, derramando su sangre y perdiendo sus vidas por ganar y saluar las deste Pueblo, introduziendo los en la Iglesia indistintamente con los del Iudaismo a la communion de los bienes espirituales, y a la participacion de los honores y officios temporales della, de que estuuo en su primitiuo tan reconocida, que testifica el Cardenal Baronio en diuersos lugares del primero tomo de sus Anales, y en special anno Christi* 98. §. 4. *que porque los Gentiles reconocian a los desta Nacion por sus Maestros de la Fè llamaban a todos los Christianos indistintamente Iudios son sus palabras*: tum quòd è Iudæis Christiani descenderent, tum etiam quòd sicut illi idola omnia execrantes ab illis æquè impij dicerentur; cæterum frequenter Iudaico nomine Christianam Religionem Gentiles esse solitos consignare, multis aliis in locis ante demonstrauimus, &c. Et ibidem referens auctoritatem Dionis agentis de martyrio Flauij Clementis, & Domicillæ eius vxoris, & dicentis cuius rei causa multi, qui in mores Iudæorum transierant, damnati sunt, concludit, *haud dubium de Christianis intelligenti, ludibrij enim causa in mores Iudæorum transire dicebantur,* &c.

Denique respondetur nequaquam filios propter delictum patris honores amittere, aut puniri debere, quia peccata parentum non nocent filiis nisi eos imitentur, iuxta sententiam Regis Theodorici apud Cassiodor. *lib.* 2. *epist.* 11. *Omne facinus auctores solos insequitur, & nouo infelicitatis euentu sit dedecus proprium scelus alienum*; & aliam non minus celebrem Bionis, cuius meminit Plutarch. *in libro de sera numinis vindicta*, & in notis ad eundem Fabrius Turretus, & Guillelmus Fornerius. *Puniri filium ob scelus patris tam ridiculum existimandum est, quam si ob parentis, aut aui morbum velit imperitus medicus nepoti medicamentum adhibere.* Idem sentire visus est Marcus Tullius *epist.* 19. *ad Brutum*, & meliùs *lib.* 3. *de natura Deorum, circa fin.* à quo videtur desumere Patrit. *de Regno, & Regis instit.* *Quocirca, qui delinquerunt, mulctandi sunt, parcendum est tamen eorum posteris, idcirco videndum erit ne faciamus vnum multos perdat, néve pœnas luant nati natorum, & qui nascentur ab illis, vt ait Ennius* Facit tex. *in l. dein fratres* 17. *ff. de iurepatron.* ibi, *magis visum est nepotem neque verbis, neque sententia legis, aut edicti Prætoris ex persona, vel nota patris sui excludi à bonis auiti liberti*, &c. Et rationem præstat *gloss. marginalis, verb. patris, quia iniquum est, vt vnus puniatur pro alio, nec enim debet vltra progredi pœna, quàm reperiatur delictum.* Et contra proculi sententiam id ipsum censuit Iureconsultus Vlpianus, Iuliani dictum sequens *in §. item dicta l. dein fratres. Et Proculus quidem in hac fuit opinione notam adspersam patroni filio liberis eius nocere, Iulianus autem negauit, sed idem quod Iulianus erit dicendum. l. Paulus respondit §. fin. ff. de bonis libert. l. si abrogator, de adopt. l. iura sanguinis, ff. de regul. iuris, lib.* 3. *titul.* 21. *part.* 2. Paul de Castro *in l. adoptionem.* §. *patronum numer.* 3. *ff. de in ius vocando*, Bart. *in l. si constante, numer.* 69. *ff. soluto matrim.* Tiber. Decian. *consil.* 66 *per tot. maximè numer.* 87 *lib.* 3. Tiraq. *de nobilit. cap.* 35. *num.* 4. & 5. Otalora *eod. tract.* 2. *p.* 3. *princ. c.* 9. *n.* 7. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 4. *collect.* 733. quos refert, & sequitur Valenzuel. *consil.* 90. *tom.* 1. vbi *num.* 114. ita ait. *Et hoc planius procedit in eo, quod filius non recipit ab eius patre, vt est nobilitas, aut sanguinis puritas Maiorum suorum,* &c. Anton. de Corduba *d. quæst* 54. *pag.* 442. *vers. quod ergo, cum seqq.* vbi latissimè contrariis respondet, vt in iure libertorum probant text. *in l. iura libertorum. ff. de iurepatron.* ibi, *Iura libertorum patronorum liberis, cùm pater eorum perduellionis esset damnatus, diui Seuerus, & Antoninus rescripserunt,* &c. *Libertorum ff. ad leg. Iul. Maiest.* ibi, *Eorum, qui maiestatis crimine damnati sunt libertorum bona liberis damnatorum conseruari diuus Seuerus rescripsit*, Bald. *in l.* 1. *C. de bonis libert.* vbi Castro *n.* 4. *dicens* id procedere etiam in crimine læsæ maiestatis in primo capite. Dec. *in tract. crimin. l.* 7. *cit.* 41. *n.* 29. vbi respondet ad text. *in l. cum quis ff. de interd. & releg.* Molin. *de primog. l.* 4. *c.* 11. *n.* 38. Et in bonis, quæ pater grauatus fuit per fideicommissum restituere posteris, Prob. ad Ioan. Monac. *in c. cum secundum n.* 3. *vers. pœna, de heret. in* 6. Simanch. *de Cathol. instit. c.* 9. *n.* 94. Et in emphyteusi acquisita sibi, filiis, & descendentibus, Ruin. *consil.* 149. *n.* 12. *& seqq. lib.* 1. Crauet. *consil.* 859. *n.* 12. Corbul. *de iure emphyt. ti. de causa priuation. ob mortem ciuilem n.* 26 per doctrinā Henric. Boich. *in cap. vergentis in* 2. *col. post: med. vers. cum illis verò*, ibi, *In illis verò quæ sunt ventura ad filios aliter quam ex successione, aut persona patris, vt puta, quia sunt concessa patri & suis filiis, vel ea emit, vel alias acquisiuit, vel pater nomine suo, & filiorum suorum, quo casu videtur acquirere* 149

secundùm ordinem primò sibi, secūdò filiis, & credo quòd talsa nō confiscātur, sed quòd debent ad filios peruenire, &c. Et quicquid sit suspicio, si qua forte sit in hac gente, purgatur temporis decursu, hoc autem de iure restrictum est ad primum & secundum gradum per lineā paternam, per maternam verò ad primum dumtaxat, vt suprà diximus *concl. 2. vers. videamus.* Sed hæc computatio ad nihil hodie valet, cùm iam nullus ex conuersis, & descendentibus ab eis sit intra illos gradus, sed omnes ferè septimum excedunt à primo conuerso computandum, & tanto magis suspicio purgata censetur. Et ideo concludo ex dictis prædictum N. aliàs benemeritum, & idoneum, non debere excludi propter suum genus; & si aliter fiat, non euitabitur peccati mort. incursus, tum ob denegatum debitum suis laboribus & seruitiis præmium, tum etiam ob notoriam illatam ei iniuriam sine iure, nam licèt officiorum distributio pertineat ad Principem, iure tamen naturæ ea maximè idoneis & Reip. vtilibus conferre tenetur, Less. *de iustit. lib. 2. cap. 32. numer.* 7. Summum in Regibus bonum est iustitiam colere, & sua cuique iura seruare, vt ait S. Gregor. *lib. 7. epist.* 20. Sub censura, &c.

Seguntina Matrimonij.

Ex quibus verbis Matrimonium per verba de præsenti contractum censeatur? & ex quibus contracta dicantur sponsalia de futuro?

Votum XCIV.

1 *Facti contingentia.*
2 *D. Didacus Osorio laudatur.*
3 Cap. si inter virum, de sponsal. *refertur.*
4 *Verba* promitto quod nunquam accipiam aliam in vxorem nisi te, *non inducunt matrimonium contractum de præsenti, secundum Alexandr.*
5 *Verba,* prometo desser tuo marito, *non important matrimonium de præsenti, ex Ferreto.*
6 *Verba quando sonant in futurum, significant sponsalia.*
7 *Sponsalia de futuro per verba,* iuro vel promitto quod tenebo, aut habebo te in vxorem.
8 *Verba non exprimentia consensum de præsenti non inducunt matrimonium, sed sponsalia contracta.*
9 *Verba, volo contrahere tecum matrimonium, inducunt contractum sponsalitium de futuro.*
10 *Sponsalia erunt si verbum,* volo, *adiungatur infinitiuo indicanti initium actus eiusque suspensionem.*
11 *Verba,* volo accipere te in sponsam & vxorem, *indicant censeri contracta sponsalia.*
12 *Verba debent significare consensum de præsenti vt Matrimonium inducant.*
13 *Matrimonij vinculum ex eius firmitate & indissolubilitate proueniens fortius ligat quam iuramentum.*
14 *Confessio oris præsumptionem facit eorum, quæ sunt in corde.*
15 *Matrimonium contrahendum per verba de præsenti præcedentibus monitionibus.*
16 *Obligatio incontinenti contrahitur in materia obligationum si non destinatur dies in contractu.*
17 *Verba,* promitto quod non habebo aliam in vxorem nisi te, *indicant matrimonium contractum.*
18 *Verba,* promitto me non accipere aliam in vxorem, *iuncta responsione mulieris consentientis, important Matrimonium de præsenti.*
19 *Verba, promitto aliam non ducere, iuncta responsione mulieris consentientis, promissionem affirmatiuam indicant.*
20 *Verba,* habebo te in vxorem, *licet non addatur particula ex nunc, secundum opinionem Basilij, verum efficiunt matrimonium.*
21 *Verba quando sunt dubia ad significandum an matrimonium, vel sponsalia fuerint contracta, ad coniecturas recurrendum.*
22 *Sponsalia si præcesserunt, quod postea fuit contractum, dicitur Matrimonium.*
23 *Tractatio tunc temporis de matrimonio contrahendo est sufficiens coniectura animi contrahendi matrimonium.*
24 *Tractatus sponsæ tanquam vxoris, traductio ad domum, & copula carnalis arguunt matrimonium fuisse contractum per verba de præsenti.*
25 *Determinare idem est quod certo exprimere, & definere.*
26 *Verba,* Volumus contrahere matrimonium, *demonstrant matrimonium, non sponsalia, celebrandum.*
27 *Verba formalia Matrimonij nulla sunt, sed sufficit quoquo modo vt consensus exprimatur.*
28 *Verba,* Volo te accipere in vxorem, *quando proferantur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, inducunt perfectum matrimonium.*
29 *Contrahentes debent interrogari de mutuo consensu.*
30 *Matrimonium potius quam sponsalia in dubio præsumere debemus.*
31 *Sententia in dubio proferenda in matrimonij fauorem.*
32 *Iudicandum est in vtroque foro iuxta communem verborum intelligentiam si de intentione contrahentium constare nequit, & res dubia sit.*
33 *Opinio singularis alicuius Doctoris celebris Matrimonium sustinentis, præferri debet opinioni plurium impugnantium.*

IOannes de Peregrina & Lorençana, & Catharina de Turbica & Lara Seguntinæ Diœcesis coram Vicario Generali comparuerunt die 26. Septembris 1641. & dixerunt se adinuicem de contrahendo matrimonio fidem dedisse, & eam obseruare paratos esse, proindeque dictus Ioannes dixit se fore suum sponsum & maritum, ac aliam non esse ducturum: & dicta Catharina acceptando protulit eadem verba respectiuè dicendo se fore suam sponsam & vxorem, ac alium non esse ducturam, iurantes adinuicem id obseruaturos, nec vnquam reclamaturos, supplicantes insimul dictum Vicarium vt eos ad prædictum contractum seruandum compellat, quem ex nunc celebrare affirmant siue præmisso, siue alio meliori modo, & forma quibus possunt, & de iure efficere valent, præsentibus ad hoc tribus testibus, & Notario. 1

Dubitatum fuit an remaneret contractum matrimonium per verba de præsenti, an verò dicantur contracta sponsalia de futuro? Causa coram dicto Vicario generali Seguntino introducta prætendente dicto Ioanne per illa verba fuisse spōsalia de futuro contracta, Catharina verò dicente Matrimonium de præsenti fuisse contractum 2

ctum, deuentum fuit ad sententiam ipsius Vicarij, qua declarauit matrimonium fuisse contractum, & sub certis pœnis iussit eos vt maritum & vxorem cohabitare. A qua sententia fuit pro parte dicti Ioannis appellatum, & causa ab Eminentissimo & Reuerendissimo D. meo Cardinale Panzirolo in Hispaniarum Regnis Nũtio Apost. commissa D. Didaco Osorio Protonotario ac Coniudici nostro Apost. pro causis commissariis in Nunciatura Hispaniæ specialiter deputato, nunc simul supremi Consilij sanctæ Inquisitionis Matriti Relatori, meritissimo, viro sanè doctissimo, & integerrimo, ac qui de se grauia in dies pollicetur, ipse pro vtraque parte omnibus ponderatis fundamentis, & auditis Aduocatis acerrime informantibus iudicauit sententiam Ordinarij esse confirmandam; & vt veritas clariùs elucescat in suo voto sub die 8. Augusti 1644. edito, vtriusque partis fundamentum protulit in medium, & sequendo partem, quæ Matrimonio fauet, contrariis eodem ordine quo adducta fuerunt, respondet, prout sequitur.

3 Pars quæ tenet per dicta verba solùm sponsalia de futuro censeri contracta, videtur probari *in cap. si inter virum, de sponsalib.* ibi, *Si inter virum, & mulierem legitimus consensus interueniat de præsenti, ita quòd vnus alterum mutuo consensu verbis consuetis expresso recipiat, vtroque dicente: Ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum, vel alia verba consensum exprimentia de præsenti, siue sit iuramentum interpositum, siue non, nõ licet alteri ad alia vota transire, quòd si fecerit, secundum Matrimonium de facto contractum (etiamsi sit carnalis copula subsequuta) separari debet, & primum in sua firmitate permanere. Verùm si inter ipsos accessit tantummodo promissio de futuro, vtroque dicente alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, siue verba similia, si aliam mulierem illam per verba de præsenti desponsauerit, etiamsi inter ipsam, & primum iuramentum interuenerit (sicut diximus de futuro) huiusmodi dispensationis intuitu secundum Matrimonium non poterit separari, sed eis est de violatione fidei pœnitentia iniungenda.* Ex quo textu Sanch. *de Matrim. lib. 1. disp. 19. num. 25.* colligit verba illa, *Non aliam ducam nisi te*, non posse inducere matrimonium de præsenti. Et hanc partem videntur tenere qui sequuntur.

4 Alex. *cons. 152. num. 3. lib. 5.* ibi, *Quia dico quòd per hac verba, promitto quòd nunquam accipiam aliam in vxorem nisi te, non inducitur contractus matrimonij per verba, seu consensum de præsenti, quia illa dictio nisi, posita post orationem negatiuam ponit, & affirmat in exceptione; & denotatur per dictionem, nisi, illud quod in præcedenti oratione fuerat negatum, l. actione, & ibi notatur, C. de transact. & in reg. peccatum lib. 6. sed præcedentia verba non negant, nisi de futuro, ergo dictio exceptiua, nisi, non ponitur pro præsenti*; idem dicit Rot. *decis. 121. n. 10 p. 1. diuers.*

5 Ferret. *cons. 181. num. 8.* ibi, *Ex quibus infero quòd verbum illud*, prometo de ser tuo marito, *non importaut matrimonium de præsenti, cùm non præcesserint verba inter ipsos importantia matrimonium, d. cap. pen. &c.* Et paulo inferiùs. *Quòd si contrahentes vtuntur verbo præteriti imperfecti subiunctiui, vel infinitiui, contractus non dicitur perfectus, sed rem imperfectam significat, & mentem, & desiderium contrahendi, cui contractui datum fuit initium.*

6 Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 3. num. 4.* ibi, *Quartus casus est quando verba sonant in futurum, & significant executionem actus consummati atque perfecti, sed tamen præcedunt verba significantia sponsalia, vt si vir dicit, Promitto quòd ducam te in vxorem, & tenebo te pro legitima vxore, hoc casu censentur contracta sponsalia tantummodo. Ita tradunt* Abb. *in cap. ex parte n. 7. verbo, hæc procedunt, & ibidem* Butr. *num. 10. in vers. secundo, in verbo te ducam.*

Gutier. *de Matrim. cap. 3. num. 11.* ibi, *Tertia conclusio communis Canonistarum est quòd per hæc verba iuro, vel promitto quod tenebo, aut habebo te in vxorem, celebratur Matrimonium; sed contraria imò quod tantum celebrentur sponsalia de futuro, est verior, probabilior, & tenenda, prout eam tenuerunt antiqui Canonistæ, & est communis sententia Theologorum, vt latissimè examinauimus d. lib. 1. cap. 21 Canonic.* 7

Basil. Pont. *de Matrim. lib. 2. c. 9. num. 2.* ibi, *Prima ergo sententia docet illis non confici matrimonium, sed sponsalia, quorum fundamentum hoc est, quia illa verba non exprimunt consensum de præsenti, eodem enim modo vera essent si de futuro intelligerentur, habebo te in vxorem, vera enim erunt, quamuis modo te non habeam*, & ita hanc sententiam tenet Cou. *2. p. cap. 4. §. 1. num 3. & citatis aliis* Thom. Sanch. *lib. 1. disp. 18. num. 18.* 8

Secundò probatur, quia hæc verba: *Volo contrahere tecum matrimonium, te habere, ducere, & accipere in vxorem*, non inducunt Matrimonium, sed tantùm sponsalia, quia verbum *volo* adiungitur infinitiuo significanti initium actus, Gutier. *d. tract. de Matrim. n. c. 3. num. 9.* ibi, *Verba hæc, volo contrahere tecum Matrimonium, te ducere, te accipere in vxorem, inducunt tantum contractum sponsalitium de futuro*, Ioan Andr. & Abb *in cap ex litteris, de sponsal.* Idem Gutier. *lib. 1. canon. cap. 21. num. 22* Sanch *d. lib. 1 disp. 18 num. 24. & 25.* ibi, *Si verbum, volo, vel placet, adiungitur infinitiuo indicanti initium actus, eiusque suspensionem, erunt sponsalia, vt volo contrahere, ducere, accipere te in vxorem*, Menoch. *d. lib. 3. præs. 3. num. 6.* ibi, *Sextus casus est quando vir ita dicit, volo accipere te in sponsam, & vxorem, & in te consentire per verba de præsenti, hoc casu respondit Corn. in cons 91. num. 10. lib. 3. contracta censeri sponsalia tantum*, Basil. Pont. *de Matrim. lib. 2. c. 9. n. 7.* Rota apud Farin *decis. 74. n. 2. p. 2. in posthum. aliàs p. 4. recent.* 9 10 11

Tertiò, quia verba ab his contrahentibus prolata non sunt significantia consensum de præsenti, prout requirebatur, ad hoc vt inducerent matrimonium, *d. cap. inter virum*, Magist. *sentent. in 4. dist. 27. c. 2.* & ibi Theologi. Sot. *q. 1. art. 2. concl. 3.* Gutier. *d. lib. 1. Canon. cap. 21. num. 8.* 12

Quartò, quia cùm in actu celebrationis interuenerit iuramentum, ex illius appositione potest induci sponsalia, & non Matrimonium, fuisse contracta, cùm illud non soluat nec possit cum iuramento celebrari, nam eius vinculum ex firmitate, & indissolubilitate proueniens, fortius ligat, quam iuramentum. 13

Quintò, quia dicta Catharina semper existimauit, & pro certo habuit per illa verba solùm contrahere sponsalia de futuro, vt constat ex mandato procuræ dato ad reuocandum dictum contractum, & promissionem contrahendi factam vt suprà, & ex propria confessione facta in libello eius nomine per procuratorem Vicario generali porrecto, in quo idem testatur: quæ oris confessio præsumptionem facit eorum; quæ sunt in corde: Aristot. *lib. 1. de interpell. cap. 1.* ibi, *Ea igitur quæ voce versantur signa sunt effectuum, quæ in anime sunt, & ea quæ scribuntur, nota sunt eorum, quæ in voce versantur.* Bald. *in cap. mandatum num. 1. de præscript.* Socin. sen. *cons. 10. num. 2. lib. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 1. n. 38. & 39.* 14

Sextò, quia idem videtur sentire Vicarius prædictus, dum decreuit vt dicti Ioannes & Catharina præcedentibus monitionibus requisitis à Concilio Tridentino Matrimonium contraherent per verba de præsenti, quæ verum matrimonium efficiant, & ne aliud celebrarent sub censuris & pœnis; ex quo videtur colligi dictum 15

Vicarium

Vicarium pro certo tunc temporis habuisse per illa verba, de quibus suprà, sponsalia tantùm fuisse contracta, cùm iubeat deinde eos Matrimonium per verba de præsenti celebrare, non est enim præsumendum voluisse illos obligare ad iterum contrahendum, si crederet eos iam verè contraxisse.

16 Verùm his non obstantibus contrariam sententiam, immo quòd verba de futuro, *habebo te in vxorem*, vel *promitto quòd non habebo aliam in vxorem quàm te*, vel *non accipere aliam in vxorem nisi te*, faciant verum Matrimonium de præsenti contractum, verior videtur, quia verba illa, *habebo te in vxorem*, significant executionem, & verum Matrimonium efficiunt, *cap. si quis diuinis* 30. *q.* 5. tum quia in materia obligationum, si non destinatur dies in contractu, incontinenti obligatio contrahitur *l. in omnibus. ff. de regul. iuris*; tum denique, quia id ipsum plures sustinent non contemnendi Auctores.

17 Menoch. *d. lib.* 3. *præs.* 3. *num.* 8. ibi, *Octauus casus est quando vir dicit, promitto quod non habebo aliam in vxorem nisi te, vel quàm te; hoc casu dicitur contractum Matrimonium. Ita post Specul. & Ioan. Andr. docuit* Abb. *in d. cap. ex parte num.* 8. *de sponsal. & ibidem Præp. num.* 6. *testatur communem esse opinionem* Alex. *cons.* 52. *num.* 4. *& in cons.* 153. *num.* 3. *lib.* 5. Barbat. *in cons.* 6. *col.* 4. *lib.* 1. Siluest. *in sum. verb. Matrimonium* 10. *Vngarel. in addit. ad Angel. in verbo Matrimonium illat.* 2. *num.* 11. Iaf. Deci. & Curt. iun. *in l. actione, C. de transact.* Alciat. *d. resp.* 3. *num.* 5. *vers. tamen contrarium, &* Couar. *in epit. de spousal.* 2. *p. cap.* 4. *n.* 4. Rot. Roman. 2 *p. nouiss. decis.* 43.

18 Seraphin. *Rotæ decis.* 270. ibi, *Cùm ex communi sententia Doctorum verba illa, Promitto me non accipere aliam in vxorem, iuncta responsione mulieris consentientis, importent matrimonium de præsenti*, Ioan. Andr. Card. Abb. & *Præpos. in cap. ex parte, de sponsal.* Iaf. *in l. actione num.* 4. *de transact. & ibidem* Deci. & *Præpos. Alex. de Neuo cons.* 8. *n.* 4. Ioan. Bapt. Ferret. *cons.* 79. *num.* 8. Cou. *in epit. cap.* 4. §. 1. *num.* 6. *quam opinionem tenuit Rota, vt per* Caputaq *decis.* 63. *lib.* 1. *& licèt multi per eundem* Cou. *allegati, & ipsemet teneat contrarium, tamen noluerunt domini recedere à communi sententia, maximè in hoc casu, in quo plura concurrant, vt per informantes, & præsertim tractus per eosdem testes probatus*, &c. Cuius decisionis casus videtur multum similis huic de quo agimus, in eo etiam concurrit responsio Catharinæ acceptantis, vt suprà diximus.

19 Eadem Rota *in Colimbrien. Matrimonij* 14. *Decembris* 1615. apud Farin. *decis.* 772. *num.* 7. *p.* 2. *recent.* ibi, *Nam etiam verba illa, promitto aliam non ducere, iuncta responsione mulieris consentientis, inducunt promissionem affirmatiuam, iuxta communem, de qua Præpos.* Alex. de Næuo, Ferret. & *alij, quos refert* Card. Seraph. *d. decis.* 270. *num.* 1. Menoch. *plures congerens præs.* 3. *n.* 8. *lib.* 3. *& hanc Rota approbauit, vt apud Seraph. d. decis.* 170.

20 Basil Pont. *de Matrim. lib.* 2. *cap.* 9. *numer.* 3. post aliorum sententias relatas, pro constanti tenet & sequitur quòd illa verba de futuro, *habebo te in vxorem*, faciunt verum Matrimonium de præsenti, vt patet ibi, *Mihi autem verius semper visum est, eam formam, habebo te in vxorem, vel prouidebo tibi vt vxori, licèt non addatur particula, ex nunc, aut alia similis, verum efficere Matrimonium, Innoc. in d. cap. ex parte, de sponsal.* Host. *in sum. de sponsal.* §. *qualiter contractus numer.* 13. Card. *in d. cap. ex parte*, Abb. *ibidem num.* 3. 6. *&* 7. Turrec. *in cap. si quis diuinis* 30. *q.* 5. Anton. de Buttio *in d. cap. ex parte num.* 10. Petr. Gregor. *syntagm. lib.* 9. *cap.* 5. *in princ.* Cou. *loco citato fatetur esse communem*. Et ratio est quia verbum *habebo* denotat executionem, vt idem Basil. *ibidem num.* 5. ostendit, dicens. *Quod sic ostendo expensa & considerata ratione verbi habendi, vt optimè ibi* Abb. *num.* 7. *nam habere pro legitima vxore, non denotat initium contractus, siue non est idem atque contrahere, sed denotat executionem matrimonij, haberi enim, & tractari pro legitima vxore non potest nisi qua iam vxor est*: idem antea dixerat Menoch. *d. lib.* 3. *præs.* 3. *n.* 3. Vnde si ex istorum sententia verba illa, *te habebo in vxorem*, Matrimonium de præsenti contractum efficiunt, quia verbum, *habebo*, denotat executionem, quanto magis executiua sunt verba à contrahentibus prolata in actu celebrandi matrimonij, vt videre est ibi. *Estan determinados à casarse vno con el otro, porque para ello se dieron palabras, y se reconoce de ambas partes obligaciones de executarlas*, &c. & ibi: *y ambos pedieron y suplicaron à su merced les apremie y compela a la execucion y cumplimiento deste contrato, que desde luego hazen y otorgan en la mejor forma que de derecho lugar aya.* Quid clarius.

21 Et in omni euentu contrariæ sententiæ assertores & omnes ferè hac de re agentes, eam intelligunt nisi ex coniecturis appareat voluisse contrahentes per ea verba Matrimonium, vel sponsalia inire, veluti si de hoc tunc temporis agebatur. Ita Cou. *d. p.* 2. *de spons. cap.* 4. *num.* 3. *cum seqq.* Menoch. *d. lib.* 1. *præs.* 3. *n.* 2. Sanch. *d. lib.* 1. *disp.* 19. *n.* 7. Gutier. *de Matrim. d. c.* 3. *num.* 13. Basil. Pont. *d. lib.* 2. *cap.* 11. Rota *decis.* 121. *n.* 22. *p.* 1. *diuersor.* Coniecturæ autem plures ab eisdem referuntur, quæ nostro casui accommodatæ ostendunt prædictos contrahentes matrimonium per verba de præsenti celebrasse.

22 Prima, si sponsalia præcesserint, Gutier. *d. cap.* 3. *n.* 11. *vers. tandem, & n.* 13. *vers. intelligendum, & Canon. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 36. *vers. vltimo*, Sanch. *d. disp.* 29. *n.* 7. Seraph. *d. decis.* 270. *n.* 2. Rot. *d. decis.* 121. *n.* 23. Quòd autem in præsenti casu sponsalia præcessissent, fatetur ipse Ioannes de Peregrina.

23 Secunda: si tunc temporis de matrimonio contrahendo agebatur, quia huiusmodi tractatio esset sufficiens coniectura animi contrahendi matrimonium. Ita Palud. Verac. & alij, quos refert Sanch. *d. lib.* 1. *disp.* 19. *n.* 7. ibi, *Vt si de hoc tunc temporis tractabatur, & disp.* 18. *num.* 4. ibi, *Item attendendum est de quo tunc temporis tractabatur; si enim de matrimonio verba dubia, dicendum est constituere matrimonium, & si de sponsalibus sponsalia*, vt colligitur *ex cap. intelligentia, de verbor. signif. &c.* per eadem ferè verba idem tenet Gutier. *d. cap.* 3. *n.* 14. Rot. *d. decis.* 121. *n.* 23. *p.* 1. *diuersf.* Quod autem tunc temporis tractabant hæ partes de matrimonio contrahendo, satis ostenditur tum ex confessione dicti Ioannis de Peregrina asserentis se & dictam Catharinam quando comparuerunt in præsentia Vicarij cum duobus testibus iam determinatos fuisse Matrimonium contrahere: tum quia dictus Ioannes petierat à Vicario Generali vt dignaretur dispensare in monitionibus à Concilio Trid. petitis, quæ petitio insinuat contrahentes agere de matrimonio, cùm ad sponsalia celebranda huiusmodi monitiones necessariæ non sint: tum denique, quia Ioannes & Catharina dicta verba in præsentia Vicarij generalis, & testium duorum protulerunt, cùm certum sit illos eorum præsentiam non requisituros si sponsalia tantùm contrahere intentassent.

24 Tertia. Si subsequuta fuit traductio ad domum, ac tractatus sponsæ tanquam vxoris, & copula carnalis; quæ certissimè arguunt matrimonium fuisse contractum per verba de præsenti. Ita Alex. *d. cons* 152. *sub num.* 4. Menoch. *d. libr.* 3. *præs.* 1. *num.* 6. Gutier. *d. c.* 3. *n.* 10. Basil. Pont. *d. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 9. Rota *d. decis.* 121. *num.* 23. Et licèt hi Doctores non requirant omnium

concur

concursum, sed quidam tractatū, alius copulam, alius verò traductionē etiam non solēnem exigant, nihilominus in casu præsenti omnia verificantur, quia dictus Ioannes Catharinam exinde vt vxorem tractauit, ad domum traduxit & ea nocte illam carnaliter cognouit.

25 Vlteriùs hæc secunda opinio magis certa & inconcussa remanet, si bene considerentur verba, quæ ipsi contrahentes dixerunt cùm Vicarij generalis præsentiam inspexerunt, & coram eo comparuerunt; videlicet; *Estamos determinados a casarnos porque para ello nos hemos dado palabras y rocuocemos obligationes de executarlas*, &c. quæ verba præcisam denotant deliberationem contrahendi matrimonium per verba de præsenti: quia verbum *determinados* significat omnimodam deliberationem, & animi resolutionem, ac voluntatem: determinare enim idem est quod certò exprimere, & desinire. *l. fin. ff. de iustit. & iure*, Brilon & Caluin. *verb. determinare*. & aliud verbum subsequēs, *a casarnos*, insinuat deliberationem fuisse ad matrimoniū per verba de præsenti contrahendum, Didac Perez *l. 2. glos. 26 a. tit. 1. lib. 5. Ordin.* Azeued. *l. 5. 6. & 7. tit. 1. lib 5. noua Recop.* Et verba simul iuncta, *Estamos determinados a casarnos*, idem operantur perinde ac si dicerent: *Volumus contrahere Matrimonium*: quæ verba demonstrant Matrimonium, non sponsalia, celebrandum, vt per Basil. Pont *d. lib. 1 1. c. 9. n. 8.* ibi, *At ego eam hac secunda sententia conuenio, addo tamen etiam illis verbis volo ducere, contrahere, accipere, etiam matrimonium celebrare, non sponsalia*, &c. Sanch. *d. lib. 1. disp. 18. n. 27.* Gutier. *d. c. 1. n 10* Rota *d. decis. 121. n. 12 & 13. p. 1. diacrs.* & apud Farinac *decis. 74. n. 2. p. 2. in posthum. alias p. 4. recent.* ibi, *Contrarium fuit resolutum; nam verba instrumenti clara sunt, quod conuenerant pro concludendo matrimonio, vt dictum est, & in responsionibus hinc inde specialiter exprimitur quòd præstarent consensum per verba de præsenti, itaut nullus ambigendi locus videatur, & tamen cùm ista verba, vis, & volo accipere, adaptari possint tam ad contractum sponsaliū, quàm ad Matrimonij ex adiunctis & circunstātiis interpre-*

27 *tatio capienda est*, Corn. *d. consl. 91. n. 9. Nulla enim sūt verba formalia Matrimonij, sed sufficit quoquo modo vt consensus exprimatur, c. sufficiat. 27. q. 2. c. tua, de sponsal. & nuptiis. ff. de regul. Iuris*, Card. *in d. Clem. vnic. n.*

28 *16. in fine*, Mandos. *in addit. ad Al'egation. Lapi 56. in verb. Verba non sunt necessaria. Quando autem hæc verba; Volo accipere in vxorem proferantur de liberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationē alterius partis, vt in proposito, tunc sunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij*, Butr. *in d. c. ex litteris*, Card. *in d. Clem. vnic. n. 16. vers. solutio, idque efficaciter probatur ex præcedenti tractata de contrahendo, qui operatur vt verba dubia intelligenda sint de Matrimonio*, &c.

29 Deinde pro hac parte, quæ tenet Matrimonium per illa verba contractum fuisse, facit quòd testes instrumentales vnanimiter deponunt ipsos contrahentes interrogatos fuisse à Vicario generali de mutuo eorum consensu, in quo visus fuit Parochi officium agere velle in illo actu, iuxta dispositionem Concilij Trid. *sess. 24. de reform. matrim c. 1.* ibi, *Viro & muliere interrogatis*, & cùm deinde post dictam interrogationem factā in apparatu matrimonij, contrahentes dicta verba protulissent, & post ea prolata, & matrimonium celebratū, traductio ad domum, & copula carnalis subsequeretur, quis dicat aliud quàm Matrimonium per verba de præsenti contractum fuisse: eo maximè, quia tertius quidā testis de interrogatione prædicta deponit, affirmatque Matrimonium contractum fuisse per verba de præsenti, & conducit declaratio ipsiusmet Vicarij generalis idem attestantis.

Denique in Dubio potius præsumere debemus Matrimonium contractum fuisse, quàm sponsalia. Ita Menoch. *d. l. 3. præs. 3. n. 9.* ibi, *Nonas, & vltimus casus est, quando verè sumus in dubio, hoc sanè casu præsumitur Matrimonium potius quàm sponsalia. Ita Butr. in d. c. ex parte n. 10. vers. quandoque proferuntur verba dubia, de sponsal.* Lap. *alleg. 56. n. 14.* &c. Et in dubio in Matrimonij fauorem proferenda est sententia, *c. ex litteris, de probat. cap fin. de sentent. & re iudic.* Lap. *d. alleg. 56. n. 14.* Sanch. *d. lib. 1. disp. 18. n. 5.* Basil. Pont. *d. c. 8. num. 15.* Gutier. *d. c. 1. n. 16.* vbi *n. 18. in fine* sic ait. *Quòd si de intentione contrahentium constare nequit, & res dubia sit, iudicandum est in vtroque foro iuxta communem verborum intelligentiam: sed si hæc non adsit, & sit dubium omnino, in tali dubio pro matrimonio est iudicandum in vtroque foro*, &c. & meliùs *n. 19.* ibi, *Quod adeò procedit, vt opinio singularis alicuius Doctoris celebris Matrimonium sustinentis præferri debeat opinioni plurium impugnantium, nisi textus aperto innitatur, iuxta doctrinam Host. in sum. de cognat. spirit. sup. verb. alter, Doctores in rub. de sponsalib. Barbat. consl. 6. n. 2. vol. 1. Anton. Gabr. tom. 2. commun. opin. fol. 95. col. 2. in vers. opinio huius Doctoris, Menoch. plura referens lib. 2. præs. 71. n. 30. cum seqq. Anton. Cucch. lib. 5. instit. moral. tit. 11. n. 157. Nauar. in man. latino c. 27. num. 287. Sanch. plura allegans de Matrim. lib. 1. disp. 18. n. 7* &c.

30

31

32

33

Ex quibus patet responsio ad contraria supra adducta, & sic fuit iudicatum à dicto D. meo Coniudice die 8. Augusti 1644.

Calciaten. Canonicatus.

Prouisio facta per Episcopum in suo turno, an dicatur spectare ad suam liberam collationem? Et an, & quando Episcopus & Capitulum in suis turnis gaudere possint beneficio alternatiuæ.

VOTVM XCV.

1 *Casus contingentia, & n. 3.*
2 *Concordia à Sede Apost. confirmata inita inter Episcopum, & Capitulum Calciaten. refertur.*
4 *Alternatiua antiqua olim gaudebant etiam Capitula Cathedralium, & sic extendebatur ad beneficia simultanea, & non libera collationis.*
5 *Alternatiua moderna à Sixti V. tempore solum comprehendunt beneficia, quæ ad liberam dispositionem seu præsentationem Episcopi spectant.*
6 *Alternatiua acceptata per Episcopum Capitulo olim proderat, non sic hodie.*
7 *Prouisiones Canonicatuum in Ecclesia Calciaten. referuntur iuxta temporum diuisionem facta.*
8 *Paria sunt non esse, & esse sine effectu.*
9 *Gonzales distinctio refertur.*
10 *Turnus non tollit communionem in collatione, sed diuidit exercitium.*
11 *Prouisiones omnes turnatim ex vi concordiæ tam ab Episcopo quàm à Capitulo facta habentur tanquam simultanea, & coniunctim facta.*
12 *Fratres plures si diuidant inter se comitatum, & separatim vnusquisque iurisdictionem exerceat in portione sibi coniungente, non intelliguntur disiunctim*

disiunctim quidpiam agere respectu ipsius iurisdictionis.

13 *Domus si in partes locetur in vtilitatem domini, non ideo desines esse eadem domus.*

14 *Senatorum tribunal si gratia commodioris expeditionis diuidatur in diuersas domos siue aulas, talis diuisio non facit diuersum Senatum.*

15 *Interpretatio mentis conseruatiue simultanea capienda.*

16 *Clauś.* Saluis reseruationibus, & affectionibus Apostol. *stante, in nullo casu intrat alternatiua.*

17 *Concordia præsupponit præexistentiam vsus alternatiuæ.*

18 *Papa nunquam facere ex certa scientia videtur nisi id exprimat.*

19 *Concordia non inducit nouam dispositionem concedendæ alternatiua.*

20 *Prouisio beneficiorum simultanea Episcopali Sede vacante, spectat ad Capitulum iure proprio, alias ad Papam spectat.*

21 *Dispositio qualibet declaratur per obseruantiam.*

22 *Obseruantiæ multum defertur in interpretandis constitutionibus.*

23 *Contradictor legitimus non est prouisus ab Ordinario ad impediendam prouiso Apost. immissionem in possessionem beneficij vacantis in mense reseruato.*

24 *Protestatio in ipso actu captæ possessionis facta operatur, vt illa non sit manutenibilis.*

25 *Protestatio declarat consensum abesse ab animo.*

26 *Possessio turbida & offuscata non est manutenibilis.*

27 *Possessio vigore prouisionis ordinariæ capta de beneficio reseruato dicitur infecta.*

28 *Collatio inferioris nunquam sustinetur stante reseruatione.*

29 *Manutentio non est danda quando constat de improbitate & vitio possessionis.*

30 *Leges & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem.*

31 *Possessio, quæ liti causam dedit, non est manutenibilis.*

1 CVm Episcopus vti caput, & Canonici vti membra constituant in Ecclesia vnum corpus. *c. nouit, de his quæ fiunt à Præl.* ideo ad Episcopum & Capitulum simul spectat prouisio præbendarum in Cathedralibus Ecclesiis, quæ ideo dici solet simultanea, quia simul & coniunctim ab Episcopo & Capitulo facienda est, vt habet communis Doctorum sententia & tenet sacræ Rotæ Romanæ firma, & inueterata resolutio, constátque ex infinitis propemodum decisionibus à me citatis de *Canonicis, & Dignitat. quæst. 14. n. 2.*

2 Verùm cùm inter Episcopum ex vna parte, & Capitulum ex alia super huiusmodi simultaneis prouisionibus quamplurimæ, & diuersæ lites orirentur, seu verti, & oriri formidarentur, partes ipsæ cupientes litium anfractus euitare, & laboribus, ac expensis parcere, ad certam concordiam, & conuentionem in aliquibus Ecclesiis deuenerunt, prout reperi deuentum fuisse in Calciatensi, vt scilicet diuideretur exercitiū istius iuris prouidendi simultaneè & coniunctim, inter Episcopum, & Capitulum, aut per turnum, aut per genera beneficiorum, vt scilicet Episcopus conferat vnum, & Capitulum conferat aliud genus, seu alium turnum. Et nuncupatim in dicta Ecclesia Calciaten. deuentum fuit ad concordiam & conuentionem sic vt sequitur factam. *Quo autem ad prouisiones vacantes aliarum Dignitatum & Canonicatuum, ac dimidiarum Portionum dictæ Ecclesiæ Calciaten. faciē quod deinceps in huiusmodi Ecclesia Calcianten. Episcopus, & eius in Episcopatu successores, necnon Decanus, & Capitulum prædictū simul, & coniunctim de huiusmodi vacatione siue per obitum, siue alias quomodocūque, & in quocunque mense siue ordinario, siue alternatiuo, aut alias vacan. prouidere deberent; ita quod dictus, & pro tempore Episcopus Calciaten. primò, & deinde Decanus, & Capitulum prædicti, sicque alternatim inciperent, videlicet hoc modo, quod turnus inciperetur ab Episcopo in Dignitatibus, & Canonicatibus, & dimidiis portionibus dictæ Ecclesiæ Calciaten. dictusque Episcopus de vna Dignitate prouideret, similiter Decanus & Capitulum de alia prouideret, & sic de Canonicatibus & dimidiis portionibus intelligeretur, ita quod qualibet vocatio, videlicet de Canonicatibus, Dignitatibus ac præbendis, necnon dimidiis portionibus suū turnū haberet, ac quilibet turnus esset de per se, nec vnus alteri, nec alter alteri cum alio se immisceret, & sic tres turni esse deberent: quodque si Episcopus, & successores sui prædicti aliquam Dignitatē in personam Canonici, seu dimidij portionarij, vel è conuerso Canonicatum in Portionarium, aut quamlibet ex dictis Dignitatibus, Canonicatibus, & dimidiis portionibus in aliquam personam taliter quod per assecutionem secundi primum vacaret; insuperque dictus Episcopus libere prouidere possit per seipsum absque Capitulo prædicto de Dignitate, Canonicatu, seu dimidia portione, per sic prouisum vacante persona sibi bene visa, & quod idem Decanus & Capitulum in suo turno ita facere possēt, & si per prouisionem à dictis Decano & Capitulo faciendā aliqua Dignitas, seu Canonicatus, vel dimidia portio vacaret illos, seu illas personæ beneuisæ etiā absq; dicto & pro tēpore existente Episcopo Calciaten. prouidere possent; nec nō toties quoties Episcopus, & successores prædicti, aut Decanus, & Capitulum prædicti de aliqua Dignitate seu Canonicatu, vel dimidia portione cuicūq; personæ prouiderent, & si super prouisione huiusmodi aliqualis foret, etiam si talis prouisus cū titulo, seu aliqua parte fructuum, vel pensione respectu cessionis facienda remaneret, illa talis prouisio suum sortitam esse effectum non intelligeretur quantum, ad cōplementum turni;* quæ quidem concordia, conuentio, & transactio fuit à Sanctæ mem. Gregor. XIII. confirmata *nono Kalend. Octobris anno* 11. cum clausula, *saluis reseruationibus, & affectionibus Apostolicis.*

Postmodum in vim dictæ concordiæ, conuentionis, 3
& transactionis Episcopus, & capitulum, quilibet in suo turno cum præfata diuisione prouiderunt Dignitates, Canonicatus & dimidias portiones, prout eas vacare contigerat. Denique cum de anno 1641. per obitum D Gasparis de Melgar de mense Augusti Episcopo alternatiua gaudente, vacaret Canonicatus in dicta sancta Ecclesia Calciaten Episcopus de illo vti de vacante in suo turno & mense alternato prouidit Don Ioannem de Sandin, & illico ei collationem fieri, & possessionem dari iussit. Papa verò de eodem vti de vacante in mense Apost. prouidit Don Petrum de Yxea & Manrique: sed orta inter huiusmodi prouisos lite & controuersia super suarum prouisionum validitate, fui consultus. & coactus respondere pro veritate: & pro prouiso Apostol. respondendum esse duxi.

Præsentis dubij resolutio pendet ab alterius decisio- 4
ne, quo quæri solet: an prouisio facta per Episcopum in suo turno dicatur spectare ad eius liberam collationem, vt sit locus alternatiuæ ad fauorem ipsius Episcopi? Et pro faciliori illius resolutione præsuppono olim alternatiuam antiquam non fuisse restrictam ad solos Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, sed ea gaudere etiam potuisse Capitula Cathedralium, siue collatio esset simultanea inter Episcopum & Capitulum,

siue

siue fuissent diuisi menses Ordinarij ex concordia inter Episcopum & Capitulum, quo tempore attento loquuntur & procedunt decisiones Achillis de Grassis, & Putei, quarum meminit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 42. n. 3. & num seq.* Et sic alternatiuæ de illo tempore extendebantur ad beneficia simultaneæ, & non liberæ collationis, quarum verba erant huiusmodi. *Vt de quibuscunque beneficiis ad suam vnà cum dilectis filiis Capitulo ipsius Ecclesiæ collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionem,*
5 &c. teste Gonzal. *glos. 45. n. 24* Hodie verò, & postquã Sixtus V ad Pontificatus apicem assumptus fuit, & sic in modernis alternatiuis, & regulis declaratum fuit intrare solùm alternatiuã in beneficiis, quæ ad liberam dispositionem, seu præsentationem Episcopi spectarent, & ex eo tempore in eis reperiuntur addita verba illa, *nec etiam cum consilio, vel consensu, seu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut alias pertinentibus*, vt refert
6 Gonzal. *glos. 45. n. 25.* & vtrumque clarius dixit idem Gonzal. *glos. 24. n. 48.* ibi, *Item quia quamuis olim alternatiua acceptata per Episcopum prodesset, etiam Capitulo, vt insimul cum Episcopo posset prouidere in mẽsibus alternatiuis*, Calderin. *cons. 22. d. prabend.* Pute. *decis.* 88. incip. *In vna Tyrasson. lib. 3.* Achilles *decisio 3. de preben.* Simonet *de reseru q. 71. à n. 3.* Hieron Gabr. *cons. 197. n. 2. lib. 1.* Rota *decis. 11. lib 3 p. 3 diu. Hodie vero quamuis Episcopus acceptet alternatiuam, & quamuis beneficia sint simultaneæ collationis, & collatio sit diuisa per menses, alternatiua Episcopi non prodest Capitulo, vt fuit resolutum in vna Salmantina Alternatiua 27. Nouembris 1581. coram Robusterio, & in Lunen. Sarzanen. Canonicatus 13. Octobris 1598. coram Illustrissimo Card. Seraphino*, &c.
7 Iuxta quam temporũ diuisionẽ sunt accipiendæ nõnullæ prouisiones Canonicatuum & portionũ in sancta Ecclesia Calciaten vacãtiũ, & per Episcopũ seu Capitulũ illius factæ, videlicet de mense Aprilis anni 1571. & de mense Februarij 1573. & de mense Augusti 1574. qui erant alternati, expeditæ fuerũt secundùm alternatiuas antiquas: nõnullæ verò deinde factæ fuerunt secundùm modernam alternatiuã, postquã, etiam Episcopis ea gaudentibus, semper Papa prouidet in suis octo mensibus, vt accidit tempore Episcopi Don Petri Gõzalez de Castillo vacante quodam Canonicatu Calciaten. mense Augusti 1614. de quo Dominicus de Mendiola a Papa prouisus fuit, & de illo pacificam accepit possessionem; item de tempore Episcopi Don Michaëlis de Ayala vacauit portio de mẽse Octobris anni 1611. de qua à Sũmo Pontifice prouisus etiam fuit Don Christophorus de Aguirre. Aliæ verò, si quæ factæ fuerũt per Episcopũ vel Capitulum in mensibus alternatiuis, effectum sortitæ non fuerunt, proinde de illis, quoad hoc, non est habenda ratio, quia paria sunt non esse, vel carere effectu. Surd. *decis. 51. n. 21. & 22. & cons. 3. à n. 8. & cons. 179. à n. 49.* Marc. Anton. *variar. lib. 3. resolut. 61. n. 24.*
8 Restat modò videre an Episcopus & Capitulum in suis turnis gaudere possint alternatiuæ beneficio, vigore dictæ concordiæ: non obstante quod hodie in modernis alternatiuis solum illa concedantur, vt vidimus, in beneficiis quæ ad liberam prouisionem, seu præsentationem Episcopi spectant. In quo dubio Gonzal. *glos. 45. §. 1. à n. 12.* qui loquitur stante concordia inter Episcopum & Capitulũ inita, & auctoritate Apostolica cõfirmata habentes vicissim per turnos diuisas collationes beneficiorum vacantiũ in suis mensibus ordinariis, distinguit hoc
9 modo *Aut quæritur si Episcopus in casu proposito potest simpliciter, & absolutè frui alternatiua, perinde ac si tale beneficiũ sẽper esset liberæ collationis, & in omnibus vacationibus cõtingentibus in sex mẽsibus ordinariis vigore alternatiua, & tunc proculdubio dicendum dicit quod non tum quia tam in alternatiuis, quam in regulis conceditur duntaxat Episcopis alternatiuæ commodũ in beneficiis spectãtibus ad liberã illorũ collationem, vt supra dixi, tum etiã quia si Episcopus gauderet alternatiua, sequeretur quod esset auferendũ Capitulo ius conferẽdi in duobus mẽsibus ordinariis, videlicet Martij & Septembris, qui menses, mediate alternatiua, ex ordinariis efficiuntur Apostolici: sequeretur etiam inconueniẽs quod Episcopus, qui non potest prouidere, nisi alternis vicibus cum Capitulo, cum omnimoda paritate & æqualitate prouidere posset in quatuor mensibus Februarij, Aprilis, Augusti & Octobris liberè in omnibus vacationibus, quæ contigissent, in quibus Capitulum habet manus ligatas, obstante reseruatione & postea in duobus mensibus Iunij, & Decembris, qui semper sunt Ordinarij, posset idẽ Episcopus simul cum prouidere alternatiua cũ Capitulo, & hac via locupletaretur cũ iniuria & iactura Capituli*, quod non licet ex vulgaribus per me citatis *de Axiom. iuris vsufreq. Axiom. 139. n. 1.* cum aliena enim iactura scienter locupletari dolosum est. *l. 1. §. an in pupillum, ff. depositi.* Ego citato loco. *Aut quæritur*, inquit idem Gonzal. *vbi sup. n. 13. An Episcopus quando est in turno duntaxat possit gaudere alternatiua, cum ipse solus conferat sine consilio, consensu, vel interuentu alterius, & in hoc casu tenet ipse affirmatiuam partem, quòd scilicet intret alternatiua acceptata, & allegat sic pluries fuisse in sacra Rota decisum, præstatque rationem, quia Episcopus quando est in turno, stante dicta diuisione, habet liberam collationem, & beneficium pro illa vice dicitur liberæ collationis, ex quo solus ipse confert.*

Sed hæc ratio pace tanti viri non videtur concludere, 10
quia in essentia, & ex primæua natura actus prouisiones sic factæ non possunt dici liberæ, quia turnus non tollit communionem in collatione sed diuidit exercitium tãtum. Collect. *in c. querimoniam n. 3 de iure patron.* quæ quidem diuisio exercitij istius iuris inter Episcopum, &
Capitulum, aut per turnũ, seu per genera beneficiorũ, vt 11
scilicet Episcopus cõferat vacantes in vno turno, & Capitulũ in alio, non tollit quin omnes illæ prouisiones tã ab Episcopo quàm à Capitulo factæ habeantur tanquã simultaneæ, & coniunctim factæ: nam licet exercitiũ sit diuiduum, non est tamen diuiduum ius istud potestatis, Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 1. n. 135.* præcipuè *n. 239.* Ego *in d. tract. de Canon. & dignit. c. 14. n. 4.* & desum-
pti ex Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 21. n. 29.* vbi *num. 30.* 12
quoddã simile adducit de pluribus fratribus diuidẽtibus inter se Comitatũ, qui etiãsi separatim exerceãt iurisdictionẽ in portione sibi cõtingẽte, non tamẽ intelligitur disiunctim quidpiã agere respectu ipsius iurisdictionis, quæ est indiuidua, adeo vt si alter delinquat in territorio alteri assignato, non possit per eum puniri, cum propter indiuiduitatẽ huiusmodi par in parẽ nõ habeat imperiũ, ex doctrina Bart cẽsuit Rota *cora Seraph. deci. 980. n. 1.*

Idque aliis similibus probatur, nam si domus in 13
partes locetur, quod nonnunquam in vtilitatem domini fieri solet, *l. Caius 88. § fin ff. de legat 2.* ibi, *Sed quo facilius conductorem inueniret per duas partes locabat*, &c. non ideo ob talem diuisionem desinit esse eadem domus, *l. planè 34. §. 1. ff de legat. 1.* ibi, *Nam & pars fundus rectè appellatur, l. si quis duas. §. plane, ff. communia præd.* cum aliis, quæ ibi notant Bald. & Doctores. Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt.*
lib. 3. solut. 2. col. 2. num. 6. fol. 23. Anton. Gom. *tom. 1.* 14
variar. cap. 10. numer. 2. & conducit optimus text. *in l. inter tutores 37. ff. de administ. tutor.* ibi, *Nam diuisio tutelæ, quæ non iuris, sed iurisdictionis est, modum administrationis facit*, &c. Deinde si Senatorum tribunal gratia commodioris expeditionis negotiorum, in diuersas domus, siue aulas diuidatur, non ideo ista aularum separatio facit diuersum Senatum, sed apud omnes Senatores adhuc tota iurisdictio in solidum remanet, *l. si vt proponis C. quomodo & quando*

iudex,l. 1.*ff.de officio Consul.* vbi Bald. *num.* 1.*in fin.ff. de senator.*Felin.per *tex.ibi in cap.prudentiam.* §.1.*n.*4. *ff.de officio deleg.*Grammat. *consil.* 66.*n.*2. Vincent. de Franchis *decis.* 252.*n.*7. Menoch. *cons.*711. *n.* 54. Valenzu.*cons.*94.*n.*24.*cum seqq.tom.*1.Solorzan. *de Indiarum gubernat.tom.*2.*lib.*4 *c.*3. *ex num.* 72. Et facit do-
15 ctrina Lotterij *d.q.* 21.*n.* 33. quod vbicunque potest capi interpretatio mentis conseruatiuæ simultaneæ, ea omnino est capienda, vt actus valeat, iuxta regulam *l. quoties,ff. de rebus dub.* Vnde infero adhuc stante concordia & diuisione simultaneæ per turnos verificari clausulam conditionalem,de qua in prouisione D. Petri ibi,*dummodo collatio & prouisio pertineat Episcopo,& Capitulo coniunctim*, quia iuxta supradicta adhuc necessariò habenda est tanquam simultanea, & coniunctim facta,licet sit turnalis, & maxime quia supplicantes in concordia simul & coniunctim prouidere referunt stante alternatiua.

16 Et quicquid sit,certum est quod stante clausula illa in fine confirmationis Apost. apposita, *Saluis reseruationibus & affectionibus Apost.* in nullo casu intrat alternatiua,nec Episcopus eius commodo gaudere potest, Mohedan. *decis.*23.*num.*2. & 3.*de prebend.*Gonzal *d. glos.*45 §.1.*numer.* 67. 68. & 74.*vers.secundus casus.* Gregor.XV.*decis.*95.*num.*7.*in fin.* & *decis.* 314.*n.*4. & 5.Ego *de clausul.vsu frequent.claus.*114.*n.* 2. licet Nicol.Garc.*de benef.par.* 5.*cap.*1. *num.*727. contrariũ tenuerit, melius veritatem agnoscens ab ea opinione, quam prius defenderat, recessit *in addit. ad dict. num.*127.

17 Non obstat,quòd illa præseruatiua clausula reseruationum & affectionum Apost. videtur intelligenda de illis reseruationibus præter in ea confirmatione expressis,in qua reperitur mentionem fieri de vacationibus in quocunque mense, siue ordinario, siue alternatiuo, succedentibus,& sic videbatur insinuari,aut saltem præsupponi, concordiam comprehendere menses alternatiuos,illosque ea stante pertinere ad Episcopum. Quia respondetur eam suppositionem prẹsupponere præexistentiam vsus alternatiuæ in Episcopo, quod beneficia huiusmodi simultaneæ prouisionis vigore præcedentis gratiæ, quia nisi eam petierit, & obtinuerit, Papa nullum illius vsum concedit in dicta confirmatione. Cùm ergo de illo tempore initæ concordiæ, & obtentæ confirmationis Apost. alternatiua acceptata prodesset Capitulo, illaque extenderetur ad beneficia simultaneæ,& non liberæ collationis,nil mirum, si illa clausula non comprehenderat reseruationes ratione mensium, in eadem confirmatione expressas, sed saluaret eas tantùm, quæ obueniunt ratione personæ. Verùm cum postea,& iuxta modernas alternatiuas, ea Episcopo concessa,non prosit Capitulo in beneficiis simultaneæ collationis,nec illa tam Episcopus, quàm Capitulum gaudere valeant, prout nec gaudere potest Episcopus Calciaten. absurdum esset dicere dictam clausulam non saluare illas reseruationes ratione mensium, sicut & ratione personarum pro tempore succedentes, quia expressio mensium alternatiuorum, vt supra dixi, præsupponit concessionem præcedentem de alternatiuæ vsu,qui iam existere non poterat in persona Episcopi respectu beneficiorum,quæ non sunt eius liberæ, sed simultaneæ collationis in moderna forma, qua nunc omnes alternatiuæ concedi solent.

Minus obstant Rotæ decisiones *in Salmantina al-*
18 *ternatiuæ,& Salmantina Portionis, & in Colimbrien. Canonicatus.*quarum meminit Conçal *d. glos.* 45.§.*n.* 73. in quibus videtur decidi stante huiusmodi concordia inter Episcopum & Capitulum intrare alternatiuam. Quia loquuntur,vt ipse Gonzal. aduertit, eo casu quo dicta concordia per Sedem Apost. ex certa scientia confirmata fuerit;cùm ergo in nostra confirmatione non adsit illa clausula,nec eã facere ex certa scientia Põtifex exprimat, confirmationi inesse non est dicendum, glos.*verb.litterarum in fin.in c.statutum in princ.de rescriptis in* 6.Rota *decis.*192.*n.*3.*par.* 1. *recent.* Ego *in collect.ad cap.cùm dilectam num.* 15.*in fine,de confirmat.vtili*

Obseruantia autem postquam dictæ modernæ alter- 19
natiuæ concedi cœperunt,& in beneficiis non liberæ collationis Episcopi locum minime habere declaratum fuit vacationibus occurrentibus interpretata est deinceps dictam concordiam & confirmationem non inducere nouam dispositionem concedendæ alternatiuæ Episcopo,quoad dicta beneficia simultaneæ collationis,sed dare facultatem eam retinendi quatenus tunc temporis,post scilicet initam concordiam & diuisionem factã per turnos inter Episcopum & Capitulum eam habere permissũ esset,quæ quidẽ facultas hodie denegata reperitur,& sic non intrat alternatiua, vt vidimus supra in prouisionibus factis per Sedem Apost.succedentibus vacationibus in mensibus Augusti, & Octobrisqui debebant esse ordinarij, si Episcopi Calciaten. tunc temporis existentes,& alternatiuam habentes ea respectu horum beneficiorum gaudere,& vti possent.

Sicut etiam vidimus in prouisionibus factis à Capi- 20
tulo Calciaten. sede Episcopali vacante videlicet vnius Canonicatus ad fauorem Don Petri de Zuñiga de anno 1633.& cuiusdam Porcionis ad fauorem Licentiati Ozij de anno eodem,& alterius de anno 1632. ad fauorem Licentiati Vergari, & nouissimè alterius ad fauorem Licentiati Merini Mansi,Ex ea ratione,quia diuisio prouisionum per turnos inter Episcopum & Capitulum illatum naturam non immutauit,& sicut antea stante simultanea,Prouisio Episcopali sede vacante spectabat ad Capitulum iure proprio *c. ne sede vac.lib.*6. Rebuff.*in praxi benef.tit de deuol.n.*74.*cum seq.* Quaranta *in summa Bullar.verb Capitulum sede vac. vers. qua conclusio pag.*138.Ego *d.tract.de Canon.cas.*14.*n.* 13.ita post diuisionem factam dicendum erit stante dicta concordia,vt vidimus in exemplis supra relatis; aliàs enim non posset Capitulum prouidere, sed prouisio sẽper spectaret ad Papam,vt dicitur in *reg.*2 *Cancel.* Gõçal.*glos.*51.*n.* 52. vbi sic limitat, dummodo non sit simultanea cum alio, vel aliis aut etiam ad alterius præsentationem,vel electionem,pertineat.

Quæ quidẽ obseruantia attendenda est ad huius ne- 21
gotij resolutionem, cùm per eã qualibet dispositio declaretur cùm venissent,vbi Butr.*n.* 12. & 21.& Imol.*n.* 19.*de constit.*Cassan.*cons.* 45.*n.* 144. *cum seqq.*Valenz. *cons.*52.*n*,45.*cum seqq.*Solorzan. *de Indiarum iure lib.* 2.*c.*24.*ex n.*84.Castillo *tom.*3.*de test.c.* 31.*n.*75.& in interpretandis constitutionibus illi plurimũ deferatur,*l. si de interpretat. ff de legibus, cùm dilectus de consuet.* Aym.*cons.*244.*n.*6.*vers.* 21. Menoch. *cons.* 276.*n.*19. Surdus *cons.*362.*n.*10.Rota *decis.*455.*n.*1. *part.* 2. *in posth.*cum aliis per me citatis *lib.* 2. *voto* 52.*n.* 43.*cum seqq.* Et sic cùm fuerit interpretatiua dictæ concordiæ, & illius confirmationis, non autem industria noui iuris, sufficit aliquando ita obseruatum fuisse. Crescent. *decis.*1.*de constitut.*Pute.*decis.*283.*n.*3.*lib.*1.Seraphin. *decis.*1410.*n.*17.Rota *decis.* 497. *n.*5.*p.* 2.*in posthum.* quos refero *voto* 47.*n.*49.

Nec obstat quòd Ioannes Sandin vigore Ordinariæ 22
prouisionis,& collationis ab Episcopo nulliter sibi factæ possessionem huius Canonicatus acceperit, in eaque se intruserit, quia nihilominus impedimento non esset quin D. Petrus de Yxea prouisus Apost. immitti in illius possessionem debeat,ex *seqq.*

Primò, quia prouisus ab Ordinario non est legiti- 23
mus contradictor ad impediendã prouiso Apost.immissionẽ, vt possessionẽ beneficij vacantis in mense reseruato,Angel.*de legitimo contradicto.q.*15.*n.*96.*cum seqq.*

Secundò

24 Secundò, quia eo tempore quo D. Ioannes capitula-
rem possessionem capere intendebat, Capitulum agno-
scens bonum ius prouisi Apostol. protestatus fuit his
verbis, *Que se la daua sin preiuicio de otro tercero que*
meior derecho tenga por auer vacado dicho Canonicato
en Agosto que era mes Apostolico. Quæ quidem prote-
statio in ipso actu captæ possessionis facta operatur vt
illa non sit manutenibilis, ex adductis per Post. *de ma-*
nutent. obseru. 35. *n.* 36. *cum seqq* Gregor. XV. *decis.*
332. *n.* 2. ibi, *Possessio data cum clausula, sine præiudicio*
alterius, nullo modo est possessio quæsita contra eum pro
que facta fuit reseruatio, &c. Nam protestatio declarat
25 consensum abesse ab animo, Socin. sen. *cons.* 27. *n.* 14.
vol. 3. Aym. *cons.* 114. *n.* 6. *in princ.* Lotter. *de re benefic.*
lib. 1 *q.* 38 *n.* 105. *cum seqq.*
26 Tertiò, quia ob dictam protestationem possessio cū
illa data remansit intricata, turbida, & offuscata, ac pro-
inde non manutenibilis, Caputaq. *decis.* 200. *n.* 1. *p.* 1.
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel glos.* 45. §. 2. *n.* 39. Marescot.
var. resolut. lib. 1. *c.* 22. *à n.* 21. Post. *d. tract. manutent.*
obseru 49. *n.* 1. *cum seqq.*
27 Quartò, quia dicta possessio est infecta, cùm vigore
prouisionis ordinariæ capta fuerit de beneficio reserua-
to, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 45. §. 2. *n.* 44. Rot. *corā*
28 *Duran decis.* 68. *n.* 3. *&* 4. Nam collatio inferioris nun-
quam sustinetur stante reseruatione Gregor. XV. *decis.*
153. *n.* 3. Duran. *decis* 78. *n.* 5. Rota *decis.* 58. *n.* 1. *p.* 1.
recent.
29 Quintò, quia stante euidenti mensis Augusti reser-
uatione iam constat de improbitate & vitio possessio-
nis, ac proinde non est danda manutentio, *l. improba ff.*
de acquir. possess. Menoch. *remed.* 3. *retin. n* 790 Can-
cer. *var. p.* 3 *c.* 14. *n.* 54 *cum seqq.* Posti *obseru.* 42. *n.* 137.
30 Leges enim, & sacri Canones non intendunt tueri vi-
tiorum possessorem. Valasc. *cons.* 76. *n.* 19. citati à Po-
stio *d. obser.* 41. *n.* 150. aliàs si aliquis in possessione etiā
iniusta defenderetur, daretur occasio delinquendi. Can-
cer. *d. c.* 14. *n.* 56. & via calumniis pateficeret, temerarij
fouerentur litigatores, & notoria fieret iniustitia, Sccac.
de sentent. & re iudic. glos. 14. *q.* 19. *n.* 98.
31 Sextò, quia dicta possessio liti causam dedit, & ideo
non est habenda in consideratione ad obtinendam ma-
nutentionem, latè Posti *d. tract. de manutent. obseru.* 17.
n. 44. *cum seqq.* Rot. *decis.* 30. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* & coram
Gregor. XV. *decis.* 4. *n.* 2. *&* *decis.* 569. *num.* 4. & coram
Duran. *decis.* 68. *n.* 3. *&* 4.

Ex quibus, &c.

Toletana Subsidij.

Subsidium an sit soluendum deductis oneribus, & redditibus census redimibilis super bonis ecclesiasticis impositi.

VOTVM XCVI.

1 Extrauag. vnic. §. ratione æris alieni, de decim. *ponderatur.*
2 *Papa non solùm decimas, sed etiam quecunque alia iura Ecclesiarum & fructus capere potest ad tempus, quandiu necessitas iusta durat.*
3 *Decimas pro mensura necessitatum concedere solent Pontifices Principibus Christianis.*
4 *Decima papalis quæ dicatur?*
5 *Papa respondendo, & desiniendo super particulari casu Canonem generalem condit.*
6 *Verba* æs suum, *comprehendunt omne quod est debitum creditori, & eius patrimonium augere potest.*
7 *Dictio* res, *generalis est, continent tam mobilia quàm immobilia.*
8 *Dictio*, à quoquam, *de sui natura nullam exceptionem admittit.*
9 *Subsidium est onus fructuum non verò proprietatis, nec principaliter personæ.*
10 *Decima Papalis accedit potius collecta quàm tributo.*
11 *Collecta onus respicit fructus.*
12 *Onera supportare debet qui fructus percipit ex re aliqua.*
13 *Fructus colligens functionum grauamina subire debet.*
14 *Pignus in bonis debitoris permanet.*
15 *Census emptor solum emit ius quoddam percipiendi & exigendi à venditore certā pensionem, aut redditus annuos, non vero proprietatem.*
16 *Lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intelligi.*
17 *Legis à verbis in dubio non est recedendum.*
18 *Argumentum valet de decimis coniunctis ad decimam Papalem.*
19 *Expensa pro colligendis fructibus facta non deducuntur in decima ordinaria.*
20 *Verbum* fructus, *significat omne illud quod percipitur etiam non deductis expensis.*
21 *Gabella quando imponitur à statuto super fructibus, non decuntur expensæ.*
22 *Expensa non deducuntur de fructibus qui soluuntur in recognitionem dominy.*
23 *Tributum quando soluitur tempore belli ad defensionem Regni, ex fructibus non deducuntur expensa.*
24 *Expensa non deducuntur in decima tutorum.*
25 *Papa est dominus bonorum Ecclesiæ.*
26 *Casus enumerantur in quibus non deducuntur expensa.*
27. Extrauag. vnic. §. Prælati, de decim. *ponderatur.*
28. Extrauag. suscepti §. in illis. Ne Sede vac. inter communes *ponderatur.*
29 Cap. cùm olim 19. de censib. *adducitur.*
30 *Quarta Canonica an debeat solui absque vlla deductione.*
31 *Argumentum valet de quarta Canonica ad subsidium.*
32. L. neque stipendium, ff. de impens. in rebus dotal. *allegatur.*
33 *Maritus ratione fructuum dotis tenetur ad tributum, & ad collectas.*
34 *Vsufructuarius, cui relictus fuit integer vsusfructus, tenetur ad tributum, seu collectas postea super fructibus impositas.*
35 *Emphyteuta tenetur ad collectas.*
36 *Libellarius est ille, qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantum accipit prædium emphyteuticam pro certa annua pensione.*
37 *Libellarius tenetur ad collectam.*
38 *Libellarius de annua pensione quam emphyteutæ soluit non deducit collectam.*
39 *Feudatarius tenetur ad collectas, ob id tamen nihil deducit de seruitio quod præstat domino feudi.*
40 *Feudatarius filius primogenitus tenetur fratri secundogenito vitam & militiam præstare.*
41 *Releuium, & adhoam pro feudo integrè soluit feudatarius, nec ob id quod secundogenito præstat, aliquid deducit.*
42 *Adhoa soluitur integrè per primogenitum sine aliqua deductione.*

43 *Benefitiarius in solutione decimæ Papalis, & subsidij charitatiui nullam deductionem facit, propter pensionem quam soluit.*

44 *Promissa non sunt deducenda in Altauala, & in laudemio.*

45 *Census ante omnia solui debet superiori.*

46 *Papa seu Princeps, cui debetur decima, aut subsidium cæteris creditoribus præferendus.*

47 *Pro tributis soluendis prædia, vel fructus, super quibus imposita sunt, tacitè, & cum prælatione censentur hypothecata.*

48 *Papa est summus administrator & dispensator bonorum Ecclesiæ.*

49 *Administratio plenaria fructuum beneficiorum spectat ad Papam.*

50 *Papa potest omnes fructus Ecclesiarum, vel aliquam eorum partem ex iusta causa applicare alicui bello pio etiam etiam sine consensu beneficiariorum.*

51 *Papa de potestate ordinaria potest accipere vni beneficium, & dare alteri.*

52 *Papa dominus est bonorum ecclesiasticorum, & tanquam talis ea communicat Ecclesiis, monasteriis, & beneficiis.*

53 *Ecclesia respectu omnes creditores posteriores sunt.*

54 *Ratio summa est quæ pro Religione facit.*

55 *Fauor nullus maior quàm Fidei.*

56 *Subsidium est fauorabile, & latissimè interpretandum.*

57 *Cardinales quamuis expressè non nominentur, censentur in concessione subsidij inclusi.*

58 *Gratia, quæ aliquibus piis vsibus applicantur etiam de bonis Ecclesiasticis, quamuis redundent in aliorum odium, debent largè interpretari.*

59 *Valor repartitionum & contributionum subsidij fieri debet secundum quantitatem bonorum cuiusuis ex contribuentibus.*

60 *Contribuens si ostenderit se grauatum in quantitate distributionis debet audiri, & grauamen tolli.*

61 *Bona & substantia cuiusque intelliguntur, quæ supersunt deducto ære alieno.*

62 *Bonorum in promissione non plus est quàm quod superest deducto ære alieno.*

63 *Æs alienum dicitur quod debemus aliis.*

64 *Bona propriè dici non possunt quæ plus incommodi quàm commodi habent.*

65 *Census siue alia onera si reperiantur imposita super rebus, & bonis ecclesiasticis, bona & res illa pro concurrenti quantitate censentur alienata, siue vendita.*

66 *Census emptor videtur emere fundum, vel domum, super quibus census imponitur.*

67 *Collecta minui debet in iis, qui lapsi sunt facultatibus.*

68 *Clericus, qui habet beneficium ex quo soluit alicui annuum censum, non tenetur solidum soluere.*

69 *Onerum ecclesiasticis bonis, & rebus impositorum tres species.*

70 *Charitatiuum subsidium personis Ecclesiasticis non imponitur, sed redditibus*

71 *Subsidium Regi Catholico concessum quamuis exigatur à personis, id procedit ratione fructuum.*

72 *Collecta propriè dicitur quæ imponitur personis pro rebus, & est variabilis secundum casus, & occurrentes necessitates.*

73 *Tributum imponitur rebus, quum fuerit reale, perpetuum, vniforme, inuariabile, & ordinarium.*

74 *Decima Papalis potest augeri, diminuive, auctis, & diminutis fructibus.*

75 *Bona quorum causa subsidium soluitur, si alienarentur in secularem personam, in eam cum hoc onere non transeunt.*

76 *Fructus Ecclesiarum, & beneficiorum dicuntur deductis oneribus.*

77 *Onera in computando valore beneficij debent, deduci.*

78 *Redditus beneficiorum tantum æstimari, debent, quantum valeant, deductis oneribus.*

79 *Fructus beneficiorum sunt qui supersunt deductis oneribus.*

80 *Fructuum appellatione venit id dumtaxat quod superest deductis expensis.*

81 *Lucrum intelligitur omni damno deducto.*

82 *Mentio vbi fit de integris fructibus, intelligitur deductis oneribus.*

83 *Dictiones vniuersales restringuntur ad ea, quæ veniunt ex natura sermonis.*

84 *Relenium an sit integrè fisco soluendum, remissiuè.*

85 *Onera deducenda sunt quamuis concessio ad fructus dirigatur.*

86 *Concessio noua debet interpretari secundum terminos legis antiquæ.*

87 Cap. cùm venisset, de instit. *ponderatur.*

88 *Censualia onera super bonis Ecclesiasticis imposita deducenda sunt antequam subsidium soluatur.*

89 *Census super bonis vniuersitatum Ecclesiasticarum impositi an sint Ecclesiastici.*

90 *Census est ius quoddam reale ad percipiendum annuum redditum, quod inhæret rei, super qua imponitur.*

91 *Census sine re constitui non potest.*

92 *Census ad iustitiam requiritur, vt ex fundo, vel re, super quo imponitur, percipiantur fructus, qui pensioni commensurentur.*

93 *Census redditus loco fructuum sunt deputati.*

94 *Decima Papalis etiamsi imponatur pro fructibus adhuc in pecunia soluitur.*

95 *Censuum pensitationes deduci debent in solutione decimæ Papalis.*

96 Extrauag. vnic. §. & quia nonnulli, de decim. *declaratur*, & n. 97. cum seqq.

97 *Pecunia ex fructibus proueniens vltra triennium non præsumitur durare.*

98 *Fructus vltra triennium durare non præsumuntur.*

99 *Fructus duplici solutione grauari non debent.*

100 *Pensionarius tenetur in subsidio contribuere pro rata.*

101 *Pensionarius debet contribuere cum proprietario in solutione decimæ Papalis.*

102 *Alcauala debetur de pretio, quod re vera exigitur, & ad se trahit venditor.*

103 *Hypotheca censualis est irregularis, & extraordinaria.*

104 *Exclusio necessaria est in hypothecis ordinariis vt contra tertium possessorem procedi valeat, non ita in hypotheca censuali.*

105 *Census non tam hypothecam inducit quàm ius quoddam, & onus reale prædio inhærens quod transit in quemcumque possessorem.*

106 *Verba potius referenda sunt ad id, quod regulare est, non autem ad irregulare & extraordinarium.*

107 *Census in constitutione principalius consideratur ius reale, & personalis obligatio est accessoria.*

108 Extrauag. vnic. vers. *expensa autem, de decim. declaratur.*

109 *Decima Papalis est onus quod praecedit censum postea creatum.*

110 *Collectam in tantum quis soluere tenetur, in quantum fructus percipit.*

111 *Census ex postfacto impositus deducitur in collecta.*

112 *Subsidium an sit soluendum ex redditibus ad fabricam alicuius Ecclesiae, vel monasterii designatis, & numerus seqq.*

113 *Ablatiuus absolutus dinotat conditionem.*

114 *Conditio dum pendet, dispositio sine effectu manet.*

115 Extrauag. vnic. de decim. *ponderatur.*

116 *Distinctio refertur non inelegans.*

117 *Personam duplicem repraesentant, in his, quae pertinent ad praesentationem, consideratur tanquam procurator, & administrator.*

118 *Possessionis posterior qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis.*

119 *Actus sequens declarat voluntatem praecedentem.*

120 *Consuetudo interpretatiua rudes sermones, & etiã significata transformat.*

121 *Consuetudo supplet verba omissa in dispositione.*

122 *Instrumentum virtute sequentis vsus extenditur ad illud, ad quod alias non extendebatur.*

123 *Consuetudo vt forenses collectentur pro bonis sitis in alieno territorio, restringitur ad illos tantum, qui consueuerunt soluere.*

124 *Interpretatiua declaratio cedit cuicunque alteri declarationi à Principe concedente factae.*

125 *Declaratio interpretatiua vt introducatur sufficit decem annorum transcursus, cum vno vel duobus actibus.*

126 *Concessum praesumitur sicut praesumitur immediatè obseruatum postquam emanauit rescriptum.*

127 *Animus statuentis qualis fuerit ex eo declaratur quod factum, & obseruatum postea fuit.*

128 *Decisiones Senatus tanquam leges obseruandae.*

1 VIdi non semel dubitari, an de valore reddituum Ecclesiasticorum, id contributionem subsidij assignato deducendi sint redditus census redimibilis super bonis Ecclesiasticis impositi?

Partem negatiuam huius dubij videtur probare text. *in Extrauag. vnic. in §. ratione aris alieni, de decim.* cuius decisio vt clarior pro hac sententia appareat, sciendum est textum illum loqui de quadam decima, quam Pontifex Bonifacius VIII. super Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum redditibus totius Italiae imposuit ad fauorem Regis Siciliae, pro expeditione belli tunc eminentis in suo Regno; quae quidem decima debita est Summo Pontifici loco alterius quam Dominus dari iussit Summo Sacerdoti populi Iudaici *cap. 1. de decim.* cum pluribus allegatis à Monet. *de decim. cap. 9. à num. 1.* & sibi, aut Principi, cui voluerit in casu necessitatis eam decimam applicare valet, vt notat S. Thom. 2. 2. *q. 87. art. 4. in resp. ad 3.* vbi omnes Theologi, & Canonistae *in d. cap. 1. & in Clem. 2. de decim.* immo & quartam fructuum, seu maiorem illorum partem, vt aduertit Abulens. *tom. 6. in Matth. super cap. 23. q. 176.* 2 vbi ait quòd quamuis Papa regulariter non recipiat decimas Ecclesiarum, si tamen pro aliqua necessitate capere vult, non solùm decimas, sed etiam quaecunque alia iura Ecclesiarum & fructus accipere poterit ad tempus, quamdiu durat illa necessitas iusta; & *quaest. 192. vers. sed dicetur*, addit quòd non solùm decimas, sed etiam integros fructus, vel portionem quam voluerit, exigere potest. Et pro mensura 3 necessitatum has decimas Principibus Christianis concedere solent Pontifices, *cap. fin. de voto, cap. ad liberandam, de iudic. d. Clem. 2. de decim. glos. verb. vacantium, in fine in Extrauag. Suscepti, ne Sede vac. inter communes, & verb. decima in Extrauag. 2. de elect. Ioan. XXII.* refert plura alia exempla Petr. Gregor. *syntagm. iuris p. 1. lib. 2. c. 2. à n. 3.* 4 Et haec concessio & gratia, quam Summi Pontifices faciunt Principibus secularibus de aliqua parte siue decima, siue maiori, redditum Ecclesiasticorum, appellari solet decima Papalis, sumpto nomine ab origine & communiter accidentibus, quia frequentiùs in illa quantitate concedi solebat, hodie verò magis propriè subsidium dicitur, quòd scilicet cedat in defectum redditum Regis patrimonij exhausti, & est vera subsidij proprietas, de qua Remig. *de charit. subsid. quaest. 2. & 4.* Et sic quamuis dicta Extrauag. loquatur de decima (quia concessio, de qua in ea, fuit de decima parte) non ideo minus dicendum est quod loquitur in nostris terminis, quia plus, aut minus non constituunt differentiam. *leg. fin. ff. de fundo instr. leg. si proprietarius*, vbi gloss. *ff. de damno infecto.*

5 Deinde praesupponendum est dispositionem *dictae Extrauag. vnic. in §. ratione aris*, ius commune ad omnes similes casus inducere: nam licèt in eius principio videatur specialiter loqui de illa decima concessa Regi Siciliae, & non generaliter de aliis, vt probare nititur Marcus Mantua *cons. 1.* nihilominus tamen certo certius est, quicquid Mantua velit, quòd extendi debet ad casus similes: tum ex eo quod Papa respondendo & definiendo super particulari casu Canonem generalem condit. tex opt. *in cap. ex multa, in princ. de voto* ibi, *Ad hoc igitur respondemus quòd in consultatione nostra ius editur*, vbi Doctores, *gloss. fin. in cap. consultationi, de tempor. ordinat.* Abb. *in cap. fin. col. 3. de iureiur.* Felin. *num. 77. in cap. 1. de constit.* Tum quia licèt sit Extrauagans, & olim non haberetur in corpore iuris communis, hodie tamen est in eo inserta, & edita auctoritate Summorum Pontificum, & concurrunt in ea omnes qualitates, quas requirit *caput, pastoralis, de fide instrum.* & ita iudex tenetur eam sequi, & secundùm eam iudicare, aliàs sententia esset nulla, vt post Doctores *in d. capite Pastoralis*, notant optimè Roman. *cons. 260.* & Ioannes Franc. de Pantin. & Hieronym. Clarius Brixian. *in suis procem. ad Extrauag. communes; & Ioannis XXIII.* Tum quia Doctores omnes quotquot in locis ordinariis & extraordinariis de hac materia tractant quaestiones, quas de iure disputant, & casus similes, in quibus consulunt, decidunt per eam, & hoc antequàm inserta esset in corpore iuris, vt videre est per *gloss. 1.* & Doctores *in d. Clem. 2* & Feder. de Senis *cons. 81. numer. 3. & cons. 280.* vbi additio, Ioan. Andr. *gloss. in Extrauag. Vas electionis, verb. Florenum, de censib. inter commun.* vbi loquendo de praedictis declarationibus, de quibus *in gloss. 1. dicta Clem. 2.* sic ait. *Quas Doctores post gloss. ibi dicunt extendi debere ad casus similes. Quanto magis hodie postquam, vt dictum est, habetur in corpore iuris?* Et ita Rebuff. *in tract. de decim. q. 3. num. 6.* monet vt vnusquisque ad eam recurrat, & Alexand. Monet. *vbi suprà à numer. 27. vsque ad 30.*

6 His suppositis verba textus sunt. *Ratione autem aris alieni, quo persona soluens decimam obligata consistat, nihil de decima minuetur, etiamsi certa res Ecclesiastica propter hoc à quoquam fuerint obligatae*, &c. Vbi verba *aes alienum*, generalia sunt, & comprehendunt quicquid vnus alteri quomodolibet debet, &

patrimonium debitoris diminuere potest:prout alia ver-
ba,*as suum*, comprehendunt omne, quod est debitum
creditori, & eius patrimonium augere potest, siue sit
mobile,siue immobile, *l. cedere diem. §. as alienum. ff.*
de verbor.signif.l.ob as alienum. C. de action.& obligat.
l.fideicomissum §.1.ff. de iudic. l. si heres ff. ad Trebell.
& sic text.*in d.§ ratione autem*,loquitur generaliter de
omnibus,& patet euidenter ex illis verbis. *Etiamsi cer-*
ta res Ecclesiastica propter hoc (scilicet æs alienum) *à*
7 *quoquam fuerunt obligata* In quibus duo notanda sunt,
primum quod particula illa,*res*, generalis est continens
tam mobilia,quàm immobilia,*l.1 & per tot.ff.de rebus*
cred.& toto tit.ff.de rebus eorum, l. res appellatione.ff.de
*verb.signif.*Menoch.*cons.758.n.14.Ego de appellatiua*
*verbor.vtriusque iuris significat.appellat.235.à n.1.*Se-
8 cundùm quod alia particula,*à quoquam*,(quod genera-
lis est,& sui natura nullam exceptionem admittit, iux-
gloss. celebrem *in Extrauag. Suscepti. § fin. verbo etsi*
quequam, ne Sede vac. inter communes) non solùm
comprehendit eum. qui pro tunc decimam,sed quem-
cunque siue prædecessorem siue alium, qui propter di-
ctam æs alienum dictas res ecclesiasticas obliga-
uerit.

9 Secundò eadem pars probatur, quia onus subsidij
primò & principaliter impositum est super fructibus,
redditibus,iuribus, prouentibus, obuentionibus, & e-
molumentis omnium Ecclesiarum monasteriorum, &
beneficiorum. & secundariò super personis huiusmodi
bona Ecclesiastica percipientibus, vt constat ex clausu-
lis Bullæ impositionis huius subsidij, & sic vt illud de-
beatur,solum exigitur fructuum perceptio quod est iu-
ri multum conforme,quia subsidium,de quibus agimus,
est quoddam munus extraordinarium & mixtum,quod
imponitur personis pro fructibus, quos percipiunt, &
ita est onus fructuum,nó verò proprietatis,nec princi-
paliter personæ. Sic in terminis charitatiui subsidij, &
decimæ Papalis, allegando plures tenent Bellencin. *in*
tract. de charitatiuo subsidio q. 22. & 35. Remig. *in*
eod.tract.quest.4.num.3.& quest.15.num.2. Alex. *cons.*
68.in princip Calderin. *cons. 444. num. 4* Deci. *cons.*
*116.num.2.*ideo dixit Bald. *in l. neminem C. de sacros.*
10 *Eccles.*quòd decima Papalis accedit potius collectæ
quàm tributo,refert & sequitur Bertachin. *de gabell.in*
*prælud.num.16.*Hug.Cels. *cons. 34. num. 12.* Vincent.
de Franchis *decis.107.num.4.*licèt Flores de Mena *var.*
iur. lib.2.quest 21.§.1. in princ. videatur defendere col-
lectam non esse munus mixtum, sed patrimoniale, aut
11 reale, quod non est præsentis loci disputare. Onus au-
tem collectæ respicit fructus,& onus fructuum est.*l.ne-*
que stipendium ff.de impens.in rebus dotal. Ægid.Tho-
12 mas.*in tract.de collectis,§.exactis num. 6.* Quia onera
supportare debet,qui fructus percipit ex re aliqua Bald.
in l.1.C.de sentent.quæ pro eo,& in l.prædia C.de fidei-
*com.*Martin.Laudens.*in tract.de fisco quest.224.*Nicol.
13 Festas.*de æstim.& collect.cap.3. num. 4.* Et vulgaris re-
gula iuris est quod qui fructus colligit,functionum gra-
uamen subeat, quam ponit Valasc.*de iure emphit.*
*quest.17.num.1.*Ioan.Garc *de expensis cap. 11.numer.*
*56.*Pinel.*in l.1.p.1.num. 71. C.de bonis matern.* Et ita
cùm Ecclesiæ, monasteria, & beneficiarij verè realiter
ac integrè, & sine aliqua diminutione percipiant fru-
ctus huic oneri & contributioni subiectos, nulli du-
bium esse potest illos etiam obligatos esse integræ solu-
tioni, siquidem super omnibus indiuidualiter impo-
sita reperitur, argumento textus optimi, & in propo-
sito omnino videndi *in l.certo generi, §. si totus*, cum
similibus, & quæ ibi notantur, *ff. de seruitut. rusti-*
cor.

14 Tertiò, quia licèt fructus obligati, & hypothecati
maneant annuis censuum redditibus,non ideo sic obli-
gantes & hypothecantes visi sunt dictos fructus alie-
nate, sed nihilominus eorum dominium & possessio-
nem vt priùs retinent, ac verè & integrè illos perci-
piunt perinde ac si hypothecati non fuissent;quia pig-
nus in bonis debitoris permanet,*l.pignus*, cum ibi no-
tatis,*C.de pignorat. act. l.neque pign.*, cum vulgaribus, 15
*ff.de regul.iuris.*Et maximè,quia iuxta censuum consti-
tutionem,nec in toto nec in parte venditur, aut aliena-
tur fundus, seu proprietas; aut possessio, vel fructus rei
censui suppositæ,vt aliqui perperam,& male existima-
runt, sed solùm emptor illius emit ius quoddam perci-
piendi & exigendi à venditore certam pensionem, aut
redditus annuos,nullo habito respectu quantum ad
hoc ad proprietatem, vel fructus rei hypothecæ subie-
ctæ,vt post longam disputationem cum Palatio Rubeo,
Gregorio Lopez, Couar. Sarmiento, Menoch. & aliis
resoluit Felician.*de censibus lib.1.cap. 4.per tot.* & po-
stea *in addit.*alios infinitos allegat,& post eum Gaspar
Roderic. *de annuis redditib.lib.1. quest. 3.à num.6.* &
ante eos latè Redoan.*in tract.de rebus Ecclesiæ non alie-*
*nandis rub.16.n.6.*quę ideo libètius refero,quia loqui-
tur in cēsibus impositis super rebus Ecclesiasticis, & est
etiam Theologorum communis opinio,vt latè per Mo-
lin.*de iustit.tract.2.disp.383* Alias enim si ex obliga-
tione soluendi aliquam pecuniarum summam dedu-
cenda essent onera,& expensę,deducenda vtique essent
etiam de illis,quæ fiunt in victu, vestitu,& salariis, ser-
uientium, ac in aliis quotidiano vsui necessariis, & sic
nihil remaneret super quo onus imponeretur soluen-
dum, vt in terminis decidendo pro nostra parte hoc
considerauit text.*in d.Extrauag.vnic.vers. si autē per-*
sonis,de decim.inter communes,ibi,*sicut de aliis prouen-*
tibus,quos pro certis suis vtilitatibus expendunt, & in
vers.sed expensæ officialium.

Quartò, quia id colligitur ex Bulla huius subsidij, 16
quæ verbis adeò generalibus, & comprehensiuis illud
imponit super omnibus fructibus, & redditibus Eccle-
siasticis,quos percipiunt, qui tenentur soluere, exclusa
quacunque deductionis faciendæ intimatione: & lex
quæ generaliter loquitur,generaliter debet intelligi,*l.1.*
§.& generaliter ff.de legat præst.l.regula §.fin.ff.de iuris
*& facti ignor.*cum aliis per me citatis *Axiom.136.nu-*
mer. 1. Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus.
l.illam,Cod de collat.Extrauag. Antiquæ, de voto in-
ter com. & lex si voluisset,expressisset.*l. vnic. §. sin au-*
tem ad deficientis, Cod. de caduc. tollen. c. ad audien-
*tiam,de decim.*plures per me citati *d. Axiom.136.num.*
*5.*Et in dubio docet nos legislator quod non recedamus 17
à verbis legis, *leg.1.§ si is qui nauim.vers.sed si sciente.*
ff.de exercit.action. gloss *in cap. humanæ aures 22.*
*q.5.*Roman.*cons.389.*Afflict.*decis.319.n.3.& 4.*

Quintò,quia *in d.Extrauag.vnic.§ in soluendo*, dis- 18
ponitur, quod in solutione facienda de decima Papali,
seu subsidij (quod idem est vt infra ostendetur) dedu-
cuntur solę expensæ necessariæ, quæ fiunt in re,ex qua
fructus percipiuntur, arando, colendo, & colligendo
fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi,
non tamen aliæ; quod quidem cùm sit tam conforme
generalibus iuris regulis, & æquitati ac rationi con-
sentaneum fructus non dici, nisi qui supererunt, dedu-
ctis expensis, nihilominus ad maiorem huius partis
confirmationem, seclusa dicta Extrauaganti, solo iu-
re communi attento, probabilius mihi videtur, & ni
fallor certum, quòd in solutione huius subsidij potest
non admitti similis expensarum deductio, quia certis-
simum est in iure valere argumentum de decimis con-
suetis ad decimam Papalem, aut subsidium, de
quo loquimur, *cap 1. de decim. Clem. 2. eod. tit.* cùm
vtrobique notatis gloss. *verb. consueuit, in Extrauag.*
vnic. §. in illis, ne Sede vac. inter commun. Et satis
colligitur;

colligitur : nam si illam vti decimam consideramus, est
quædam species ex relatis *in d.c* 1. & valet argumen-
tum de genere ad speciem, & è contra, ex citatis per
me *de locis communibus argumentor. iuris, loco* 53. *&*
164. Si verò eam vti tributum consideramus, idem di-
cendum, quia etiam valet argumentum de tributo ad
19 decimam, & è contra, plures per me *loco* 116. In ordi-
naria autem decima certum est quòd non deducuntur
expensæ pro colligendis fructibus factæ, iuxta textum,
& communem *in c. tua nobis, de decim.* celebris glos.
in l. si à patre §. fin. ff. de petit. hered. notant omnes *in*
l. fructus 7. ff. soluto matr. vbi eleganter D. Barbosa,
Ioan. Garcia *de expensis c.* 1. *n.* 17. Baëza *de decima tu-*
tor. cap. 25. *in princ.*

Et quamuis dicti Doctores dicant id non procedere
nisi in decimis prædialibus, quia in personalibus cer-
tum est quòd deducuntur impensæ, ex *cap. pastoralis,*
cum ibi notatis, *de decim.* cuius argumento Domi-
nic. *in cons.* 85. *per tot.* probare intendit quòd in deci-
ma Papali deducendæ erant hæ expensæ, quia, vt ipse
dicit, est similis decimæ personali, & non prædiali; ad-
huc tamen contrarium videtur verius, quia subsidium
hoc impositum extat super fructibus, & non super per-
sonis, vt dictum est. Et sic non est reputanda vtilitas
proueniens personæ tanquam in lucro personali, sed
tanquam in fructibus, iuxta notabilia verba Innocen-
tij *in d. pastoralis n.* 2. ibi, *Cum ergo de fructibus &*
redditibus integra decima danda sint, nullo modo inte-
grè darentur, si expensa deducerentur, sed de toto lu-
cro dantur benè decimæ, licet detrahantur expensæ fa-
cta in negotiatione. Et paulo infrà concludit, sic dicens.
Videtur ergo sic tenendum, quia quando soluitur deci-
ma, à lucro deducendæ sunt expensæ, sed vbi soluitur
de fructibus, seu redditibus, non deducuntur expensæ;
eadem verba allegando Innocentium refert & sequitur
Hostiens. *ibi collect.* 2. *vers. cum ergo.*

20 Ratio est, quià verbum *fructus* propriè, & secun-
dùm veritatem significat omne illud, quod percipitur
etiam non deductis expensis, vt constat ex M. Varrone
lib. 4 *de lingua Latina*, ibi, *Fructus dicuntur à fe-*
rendo, quia res, quas producit fundus, dominus fert ad
fruendum, notat gloss. *in d. l. fructus,* communiter ibi,
& vbique recepta secundùm Barthol. Socin. *ibi n.* 4.
Et ideo Bald. sequendo decimarum prædialium æqui-
parationem *in d. l. fructus*, indistinctè dicit quòd
quemadmodum in decimis non deducuntur expensæ,
ita nec in tributis, nec in gabellis Principum non de-
bent deduci; & ante eum Innoc. *in d. cap. tua nobis,*
ita dixit. *Sed & decima prædialis tributum est, sicut*
enim tributum nulla facta deductione soluitur, sic &
hæc decima: sequitur Cuman. *ibi n.* 1. & Salicet. *in l.* 1.
C. de fructib. & lit. expens. & Alberic. *in d. l. fructus,*
circa fin. allegando ad id Iacobum de Arenis, vbi Bar-
thol. Socin. etiam tuetur opinionem Baldi, & respon-
21 det contrariis & Paul. de Castro *n.* 7. notabiliter in pro-
posito dicit, quòd quando à statuto imponitur gabella
super fructibus, non deducuntur expensæ, quia (vt ipse
dicit) statutum non intendit vbi aliquid ille lucretur,
sed potiùs ad ipsum ducrandum gabella, vel decima,
aut quarta: vbi notanda sunt duo vltima verba, quæ
sunt in nostris terminis, Baldum quoque sequitur *ibi*
Carol. Ruin. *n.* 6 *ad fin.* & Iacob. de Ayello *in tract. de*
22 *iure adhoa n.* 95. dicit quòd de fructibus, qui soluun-
tur in recognitionem dominij, non deducuntur aliquæ
impensæ etiam factæ colligendorum fructuum, & alle-
gat ad id solemnem Doctorem Claudium *in d. l. fru-*
23 *ctus*, & Afflict. satis ad propositum *decis.* 252. *n.* 7. vbi
dicit quòd si soluitur tributum tempore belli ad defen-
sionem Regni, tunc ex fructibus non debent deduci
expensæ. Idem in tributis Regiis & extraordinariis ho-
rum Regnorum notat Auendan. *de exequendis mandat.*
p. 2. *cap.* 14. *n.* 15. vbi ait quòd isto casu fructus consi-
derantur ratione publicæ vtilitatis, non deductis ex-
pensis. Idem in gabellis tenet Lasarte *de decima ven-*
dit. c. 16. *n.* 1. Idem in decima tutorum quod in ea non 24
deducantur impensæ post longam disputationem con-
cludit Baeza *de decim. tutor. c.* 29. *n.* 11. vbi dicit hanc
esse æquiorem opinionem.

Vnde rationes, quas in contrarium præstant Docto- 25
res, qui ab opinione Baldi recesserunt, sufficientes ex se
non sunt, & multo minus in casu proposito. Nam illa
quòd decimæ ordinariæ sunt fauorabiles, tributa verò
& gabellæ odiosæ, non procedit in nostro subsidio, cu-
ius concessio & præstatio est fauorabilissima, vt statim
ostendam. Alia etiam vniuersalis dominij, quòd ad de-
cimas in Deo considerauit *d. cap. tua nobis*, non habet
locum in Principe quoad tributa, quia non est dominus,
sed protector, vt notatur *in l. benè à Zenone C. de qua-*
drien. præscript. multo minus procedere potest in casu
nostro, quia Papa, vt infrà dicetur, est dominus bono-
rum Ecclesiæ, si non vt absolutus, tamen vt vnicus, &
summus administrator, & dispensator eorum. Alia
etiam quod non procedit æquiparatio tributi ad deci-
mam, iuxta *glos. verb. tributa, in d. cap. tua nobis*, est
prorsus à veritate aliena, quia Abb. *ibi n.* 9. reprobat
dictum glos. & dicit quòd fundatur falsis fundamentis,
& respondet ad ea euidenter. Et quamuis non desint
qui existiment expensas fructuum in decimis Papali-
bus deducendas esse, vt fuit glos. *verb. taxationem in d.*
Clement. 2. *de decim.* & Aretin. *in d. l. fructus col.* 3. &
quos allegant Tiraq. *de retractu lig. §.* 15. *gloss.* 1. *n.* 16.
Gig. *cons.* 219. *&* Monet. *de decim. c.* 9. *n.* 176. Attamen
eorum dicta procedunt attenta decisione dictæ Extra-
uag. non verò in strictiori iuris disputatione.

Sextò, quia quando penitus deesset iuris dispositio 26
in hoc casu, quæ non desideratur, adhuc in similibus ca-
sibus plures adduci possent resolutiones, in quibus hu-
iusmodi deductiones non admittuntur, licèt ad ad-
missionem prædictam fortiores nos inducerent ra-
tiones.

Primum exemplum colligitur ex text. *in d. Extra-* 27
uag. vnic. §. Prælati, de decim. vbi beneficiati, qui ex
valore suorum beneficiorum tenentur soluere procura-
tiones, in victualibus Prælatis visitantibus non possunt
ob hoc in solutione decimæ Papalis facere deductio-
nem, quamuis istæ procurationes ipsorum beneficio-
rum propria onera sint, vt notatur *in cap. prohibemus*
§. porrò, cum similibus, vbi glos. *verb. oneribus, de of-*
fic. Ordin. lib. 6.

Secundum *in Extrauag. Suscepti, § in illis, ne Sede* 28
vac. inter communes, vbi diuisio fructuum fit inter ha-
bentem annalia beneficiorum ex concessione Apost. ex
vna parte, & beneficiatum ex alia; & beneficiatus pro
sua medietate tenetur integrè soluere omnia onera in-
cumbentia beneficio, nec ob hanc rationem aliquam
facit deductionem in solutione subsidij, quod quidem
beneficij onus est, vbi glos. Zenzilini *verb. supportan-*
dis, ait quòd hoc procedit, etiamsi illa medietas fru-
ctuum non sufficiat sibi. Et est videnda alia glos. Guil-
lelm. de Monte Lauduno *in eadem Extrauag. Susce-*
pti, verb. aliis Ecclesia oneribus, de elect. Ioan. XXII.
vbi latè disputat de hoc.

Tertium ex text. optimo in proposito *in cap. cùm* 29
olim 19. *de censib.* vbi statuitur quod quarta decima-
rum, & alia iura Episcopalia debent Episcopo persolui,
nullis factis deductionibus.

Quartum, ex *cons.* 43. Federici de Seniis, ponderan- 30
do illa verba posita *n.* 1. *& hodie non sunt*, vbi præsuppo-
nit quòd quarta legatorum quam vocant Canonicam,
debet solui absque vlla deductione, adeò vt si Fratribus

Prædicatoribus relinquatur domus, & alicui laico
ad vitam vsusfructus eius, Fratres tenentur soluere
quartam sine deductione alqua ratione dicti vsus-
fructus.

31 Et est aduertendum quòd valet argumentũ de quar-
ta Canonica ad subsidiũ, & è contra, vt per glos. *in d. Ex-
trauag. Suscepti, de elect. Ioan. XXII. verb. soluere con-
sueuit*, & per Bald. *in l. si quis ad declinandam §. in om-
nibus n.* 1 & *C. de Episc. & cleric.*

32 Quintum *in l. neque stipendium ff. de impens. in re-
bus dotalib.* vbi quamuis maritus ratione fructuum do-
tis teneatur ad tributum, & ad collectas, vt per Ægid.
33 Thomas. *in tract. de col. §. pauperes n.* 25. & Nicol. Fe-
stas. *in tract. de æstimo, & collect. c. 4. n.* 32. & licet aliàs
impensas omnes deducat, vt *in l. 1. & per tot. ff. illo tit.*
nihilominus ob id nihil deducere potest in restitutio-
ne fructuum dotis ex ratione de qua ibi, quę multum fa-
cit ad nostrum propositum, videlicet, *Quia onus fru-
ctuum hæc impendia sunt.*

34 Sextum in vsufructuario, cui tametsi relictus sit in-
teger vsusfructus alicuius prædij, & postea impositum
sit aliquod tributum, seu collecta super fructibus, te-
netur ad id soluendum, neque ex hac causa habet actio-
nem aliquam contra hæredem, vel dominum proprie-
taris, *l. hactenus* 8. *l. si pendentes* 14. *§. si quid. ff. de
vsusf.* Festas. *vbi suprà num.* 26. Valasc. *de iure emphyt.
quæst.* 17. *numer.* 1. Ioan. Garc. *de expens. capite* 11.
num. 45. vbi habetur in summario, sed id inuenitur
num. 56.

35 Septimum in emphyteuta, qui tenetur etiam ad col-
lectas, quia fructus rei colligit & suos facit, vt notatur
in l. 2 per textum *ibi* § *C. de iure emphyt.* & allegando
plures dicit communem ex Curt. iun. *consf.* 36. Festas. *vbi
supra n.* 14. latè Valasc. *d. quæst.* 17. *per tot.* præsertim
à n. 8. vbi magis in specie loquitur de collectis, quæ
imponuntur personis pro rebus: non tamen ob pensio-
nem, quam domino directo soluit, deducit aliquid de
collecta, etiamsi magna sit pensio, vel magnum onus
collectæ, vt per eundem Valasc. *citato loco*, & Ioan.
Garc. *d. cap.* 11. *num.* 11. & Flores de Mena *lib. 2. var.
quæst.* 21. *n.* 132.

36 Octauum in libellario: est autem libellarius ille,
qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantum
accipit prædium emphyteuticum pro certa annua pen-
sione, vt definit Valasc. *d. tract. de iure emphyt. quæst.*
35. *n.* 1. Hunc enim, (quia rei fructus percipit) teneri ad
collectas affirmant Socin. *consf.* 119 & Carol Ruin.
37 *consf.* 77. quos allegat, & sequitur Festas. *vbi suprà n.* 25.
Nihil tamen de annua pensione, quam emphyteutæ
38 soluit, posse propter hoc deducere, constat ex eo quòd
in omnibus hic contractus habetur vt emphyteutica-
rius, vt per Valasc. *citato loco.* Cæterùm notandum est
in duobus præcedentibus exemplis quod mero iure at-
tento vterque habebit actionem contra dominum aut
emphyteutam, vel vti poterit iure retentionis pro rata
collectæ pensionem contingente, vt per Valasc. *vbi su-
pra*, & Ioan. Garc. *d. c.* 11. *n.* 57 qui plures allegat quam-
uis id quod dictum est (quod absque deductione, & nul-
lo recursu habito debent collectas, & tributa persolue-
re) seruari de consuetudine asserat Ioan. Garc. *d. c.* 11. *n.*
59. & de iure Hispaniæ Auend. *de exequend. mand.
part.* 2. *c.* 14. *n.* 9. & 21.

Nonum exemplum sit in feudatario, qui & ipse ad
39 collectas teneri constat ex eo, quòd rei infeudatæ fru-
ctus percipit, & dominus vtilis est, vt probatur *in c. 1 §.
res autem, de inuest, de re alien. facta, in vsibus feudor.*
Valasc. *d. q.* 17. *n.* 3. Festas. *d. c.* 4. *n.* 29. Inauditum tamẽ
est vt ob id poss aliquid deducere de seruitio, quod
40 præstat domino feudi.

Decimum rursus in eodem feudatario filio primoge-
nito, qui tenetur fratri secundò genito vitam, & mili-
tiam præstare, quæ quidem præstatio (quod magis facit)
reputatur portio, & onus feudi, Afflict. *decis.* 43. *n.* 2. &
decis. 133. *n.* 2. Nihilominus tamen adhoam, & releuiũ 41
pro feudo integrè soluit, nec ob id quod secundo geni-
to præstat, aliquid deducit, Afflict. *decis.* 252. *n.* 2. qui 24
licet in fine non videatur se firmare, Cæs. tamen de Vr-
sill. *eius additionotor n.* 5. plures allegat id tenentes, &
vltra eum Iacob. de Aycll. *in tract. de iure adhoe, relo-
nij, ac subsidij n.* 93. dicit quod nunquam in adhoa est
deducta vita & militia, sed soluitur integrè per primo-
genitum sine aliqua deductione, quod idem repetit in
releuio *ibi n.* 95. & Bacz. *de decim. tutor. c.* 29. *n.* 15. vbi
in fine ex Boer. *decis.* 244. aliud adducit exemplum,
quod & plura alia consultò omitto.

Vndecimum, in beneficiato, qui ex fructibus sui be- 43
neficij pensionem Ecclesiasticam soluit, nam ob id nul-
la deductio fit in solutione decimæ Papalis, vt probatur
in d. Extrauag. vnic. §. & quia nonnulli, de decim. om-
nes *in d. Clem.* 2. *eod. tit.* Caccialup. *de pension. quæst.*
47. Gig. *eod. tract. quæst.* 38 & *consf.* 16. 100. 119. 135.
Tiraquell. *de primog. quæst.* 74. VVemes. *consf.* 288. *sub
tit. de præbend.* latè Monet *d. c. 9 à n.* 87. Et idem in cha-
ritatiuo subsidio, & decima Papali. Bellencin. *q.* 37. &
Remig *q.* 44. Et licèt verum sit quòd beneficiarius ha-
beat recursum, & ius retẽtionis pro rata contra pensio-
narium, vt per Doctores suprà allegatos, attamen quo-
ad nos sufficit quòd ipse beneficiatus absque deductio-
ne soluere teneatur subsidium, & quod totius summæ
debitor sit, vt patet.

Duodecimum, & vltimum exemplum sit in decimis 44
ordinariis, tributis, collectis, & gabellis, ac seruitiis or-
dinariis, & extraordinariis, de quibus satis supra *in vers.
quinto n.* 18. & *seqq.* vbi latè probatum est quòd in il-
lorum solutione nulla admittitur deductio ex Auend.
Lasarte, & aliis, qui vltra ibi dicta subdit *n.* 6. in tributo
vulgo *Alcauala* prouisa non esse deducenda, idem in
causa laudemij Amadæi à Ponte *quæst. laudem. lib. q.* 6.
præsertim num. 7.

Septimò, quia pro eadem parte extant plures ita de- 45
cidendi rationes, quæ omnem superant difficultatem.
Quarum

Prima est, quam præstarunt Bellencin *q.* 61. & Re-
mig. *q.* 53. *in suis tract. de charitatiuo subsidio*, & Mo-
net. *d. tract. de decim. c.* 9. *n.* 174. quòd ante omnia de-
bet solui census superior, ex doctrina Ioan. Andr. & An-
tonij de Butrio *in c. cum te, de ætate & qualit.* & Archid.
in c. cum in singula, circa med. de præbend. in 6. quorum
auctoritate Bellencin. Remig. & Monet. resoluunt quod
si Papa, vel Princeps cui ex propria concessione debe- 46
retur decima, aut subsidium, concurreret cum aliis cre-
ditoribus, illis præferendus est, idem quoque dicendum
est in tributis, collectis, & aliis impositionibus, quæ su-
per rebus, & earum fructibus imponuntur. *l. fin. C. sine
censu*, cum similibus Bart. *in l. rem quæ nobis C. de ac-
quir. possess.* Quia pro tributis soluendis prædia, vel fru- 42
ctus, super quibus imposita sunt, tacitè, & cum præla-
tione censentur hypothecata. *l.* 1. vbi glos. Bald. & om-
nes *C. si propter publicas pensit. l.* 1. *C. in quibus causis
pignus vel hypoth. l.* 25. *Hisp. tit.* 13. *p.* 5. vbi Greg. Lop.
verb. tributo. Et non solùm prædia ipsa tributaria, vel
fructus tali impositione onerati, sed & omnia bona de-
bentis tributum, vel subsidium, sunt pro illis obligata,
vt probat latè Valasc. *de iure emphyt. q.* 17. *n.* 20. quod
totum desideraretur, si propter posteriora debita, & mi-
nus priuilegiata aliqua fieret defalcatio.

Secunda ratio est quòd licèt fateamur Summum
Pont. non esse absolutum, & verum dominum bono- 48
rum Ecclesiæ, quia is est Christus Dominus; nihilo-
minus negare non possumus quòd tanquam vniuer-
salis,

falis,& vnicus eius vicarius,est summus administrator, & dispensator illorum. Ita S.Bernard. *lib. 4. in fine*, *de confideratad Eugenium*, quem refert & sequitur Archid. *in c.non decet* 12.*dist*. Abb. communiter receptus *in c.constitutus, de relig.domib.* S. Thom. communiter etiam à Theologis receptus 2.2.*q.* 100.*art.*1.*& Concil.* Lateranen.sub Leone X. *sess.* 9. *& cum fructuum*, dicit quòd fructuum beneficiorum administratio plenaria pertinet ad Romanum Pontificem, ideo dominus bene-
49 ficiorum ab omnibus simpliciter appellatur, vt latè per
50 Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.§.*1.*procem.à num.* 1.Vnde dixit in nostris terminis Nau.*in manuali c.q.* 23. *num.* 108.*vers.ottauò infertur*, quod potest omnes fructus Ecclesiarum, vel aliquam eorum partem ex iusta causa applicare alicui bello pio, etiam sine consensu bene-
51 ficiatorum;immò, & de potestate ordinaria potest Papa auferre vni beneficium Ecclesiasticum, & dare alteri, gloss.*verb.coactè in cap.omnis, qui ge*.*rinat.* 7.*quæst.* 1. quam ad hoc allegat, & sequitur Gemin. *conf.* 99.&
52 Gonzal. *d.§.*1.*procem.*1 *num.*36.Et hæc bona Ecclesiastica Summus ipse Pontifex communicat Ecclesiis,monasteriis,& beneficiis, & ab eo tanquam à fonte, & eius gratia & concessione, ipsæ Ecclesiæ, monasteria, & beneficia accipiunt, text. opt. *in cap. ita Dominus* 19. *dist.*ibi,*Vt ab ipso quasi à quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet.* itaut prius quasi sua ad Pontificem spectent dicta bona, & postea mediante eius concessione fiant eorum, quibus ille donauit, maiore tamen potestate super illis fructibus penes Papam remanente,arg.*c.ip.dudum, vers.nos igitur* cum similibus, *de præbend.lib.*6.ibi, *Pe.ex nos tamen nihilominus remansit maior,licèt eadem potestas in prædictis*,& ideo nil mirum si Pontifex in sua parte integritatem habeat, & præferatur omnibus aliis creditoribus anterioribus & priuilegiatis, quia vtitur iure suo, proindeque nemini facit iniuriam, argumēto optimi tex.*l.si in meo* 21. *ff.de aque, & aqua pluuia arc.*ibi,*Qua non videtur is damnum pati, qui eo veluti lucro, quo adhuc vtebatur, prohibetur,l.Proculus* 26.*ff.de damno infecto*.& ita notabiliter gloss.*in d. Extrauag. Suscepti,verbo censuenus*, multum propriè,quia vtitur verb. *retinere* in similibus terminis dixit quòd non fit illis iniuria si aliquid sibi retineat, qui est dominus omnium. Et facit quod alias dicit text. *in cap.decima* 16.*quæst.*1.ibi,*Dominus, qui dignatus est totum dare, decumam à nobis dignatus est recipere, non sibi, sed nobis sine dubio profuturam*, &c.

53 Tertia ratio est, quia cùm subsidium huiusmodi imponatur super fructibus, vt sæpè repetitum est, & ipsi fructus prius de Ecclesia fuerint benè sequitur quod primum ipsi Ecclesiæ contribuere debeant, quia eius respectu omnes creditores posteriores sunt, & illa prior debet esse in exigendo: quam rationem subtilem,& elegantem considerauit in terminis Bonifac.de Vitalinis omnino videndus,*in d Clem.* 2.*num.*46. & adducit ad id argumentum text. *in leg.fundi Æbutian.ff. de vsufr. legato.* Comprobatur etiam ex communi loquendi vsu, qui in similibus rebus magni habetur, iuxta text. *in l. liborum §. quod tamen Cassius ff. de legat.*3.quia vulgo dici solet: monasterium, aut maioratum reddere ducata duo millia, habita consideratione tantùm ad illius annuum valorem,licèt censuum quantitates soluat, vt in simili considerauit Baeza *de decima tutor.cap.*29. *num* 10.

54 Octauò,quia etiam pro hac parte stat fauor Religionis Christianæ, & Ecclesiæ Catholicæ,ex eo quòd huiusmodi subsidium semper imponitur pro eius defensione, & ad sustinenda bella contra infideles. Et summa est ratio,quæ pro Religione facit, *l. sunt persona* 43 *ff de relig.& sumpt.funer.* Fontanel. *de pactis nupt. clauf* 5.*glos.*8.*p.*12.*numer.*27.Anton. Fab. *decade* 33.

errore 7. Carranza rectè explicans verba illa, *summam esse rationem de parte cap.* 2.*numer.*16.Et nullus maior fauor quàm Fidei, *cap.in Fidei fauorem,de heret.lib.*6. *cap.Iudæi* 1.*quæst.*1.*cap.*2. *de censuerf. inf.del.* Versatur etiam fauor publicæ vtilitatis,vt mirabiliter in proposito dixit text.cum gloss. *in leg.* 1. *§. si is qui nauem ff. de exercit.action.*ibi,*quia ad summam Resp.vtilitatem nauium exercitium pertinet.* Et salus Reipubl. debet esse 55
lex suprema,Cicero *de legib.*vtilitas publica priuatæ est præferenda.*l. vnic.§.fin.Cod.de caduc.tollen.*ibi, *Quod communiter omnibus prodest, hoc priuata vtilitati nostra praeferendum esse censemus*, &c. text.*in l.actione §. Labeo ff.pro socio.* ideoque propter vtilitatem publicam multa in iure conceduntur contra strictam disputandi rationem.*l.ita vulneratus,circa fin.ff. ad legem Aquil.* Et maximè, quia ex beneficio Principis hoc subsidium habetur,ac proinde latissimè debet interpretari,*cap.cum olim,de verb.signif.l.fin.ff. de constit. Princip.* cum similibus,quo argumento ad id probandum vtitur in terminis Mar.Mantu.*conf.*1 *num.*4. Et in terminis quòd 56
simile subsidium sit fauorabile, & largissimè interpretandum,vltra alios probat latè Bellenc.*in d. tract. de charit.subsidio quæst.*166.vbi per hanc rationem contra 57
Ludou Roman *conf.*498.tenet quòdCardinales quamuis expressè non nominentur, censentur in concessione subsidij inclusi, quod etiam contra eundem Romanum tenuit gloss.*in Extrauag.Vas electionis,verb. charitatiuum subsidium,de censibus inter communes*, & in fortioribus terminis, quia loquitur in simili, sed minus necessaria & fauorabili concessione, videlicet quando Papa concedit aliquibus personis, fabricæ, vel pio loco fructus beneficiorum primi anni, tenet gloss. *in Extrauag. Suscepti. §. cùm itaque verb. vacantium, vers.sed quid erit,& verb.priuilegio,in fine,& verb malleut,ne Sede vacante conuenuat.* vbi dicit inter alia quòd simi- 58
les gratiæ, quæ aliquibus piis vsibus applicantur etiam de bonis Ecclesiasticis, quamuis redundent in aliorum odium, debent largè interpretari, quia ad hoc vt dispositio sit fauorabilis, attendi debet, id propter quod principaliter fit, quamuis minus principaliter, & per quandam consequentiam vergat in alterius præiudicium,argum.*l.quartaer ff. de statu homin. cap.non dubium.de sent.excomm.*notant Dominic. & Franch.*in c. sciant cuncti de elect. lib.* 6. vbi gloss. quam reputat singularem Felin.*in d.c.non dubium*: præcipuè quando constat voluisse Principem fauore alterius alium prægrauare, vt in præsenti subsidio,iuxta gloss. celebrem in nostris terminis *in d Extrauag.Suscepti , verb.consueuit.* Et fauor, & publica vtilitas consideratur in hoc quòd ista gratia ita intelligatur,& extendatur vt comprehendat plures res & personas, quia vt in terminis subsidij dixit Oldrad.*conf.*122.*num.* 6.quanto erunt plures, faciliùs ea,quæ incumbent onera, supportabunt. *l.*1.*C.de exactor.tribut.l. Auctores C. de priuileg. dom. August lib.*12.

Contrarium verò,immò partem affirmatiuam,quòd 59
scilicet subsidium huiusmodi deductis oneribus sit soluendum,multis, sed his potissimum comprobatur fundamentis.

Primò, quia valor repartitionum, & contributionum huius subsidij fieri debet secundùm quantitatem bonorum, cuiusuis ex contribuentibus, text.in simili *in cap. cùm Apostolus*,ibi, *& facultatibus Ecclesiarum*, *& in c.sopita*,ibi,*secundùm facultates eorum*, vbi gloss. ait quòd id semper considerandum est,& *in cap.cùm nuper*, vbi similis gloss.*de censib.cap.conquerente,de officio Ordin.* vbi etiam gloss. text. *in Extrauag. Vas electionis*, *in princip.de censibus inter commun.l.cùm possessor*, ibi,*vt omnes pro modo prædiorum pecuniam tributis conferant. ff.eod.tit.l.* 2. *C. de annon. & tribut.l.* 10. Quod tanto 60
verius procedit, vt si contribuens ostenderit se grauatum

tum in quantitate distributionis , aut bona sua dimi-
nutionem pati,debet audiri , & grauamen tolli , *l. qui*
grauates, vbi notant Bart.& Doctores , *C. de censibus*
*& cens.lib.*15. optimus & expressus text. *in l. forma,*
in princip. & in §. illam enim æquitatem. ff. de censib.
61 Nam id abesse à bonis alicuius videtur , in quo alteri
obligatus est,text.opt.vbi gloss.*verb. videtur in l.si quis*
mandato 29.ff. de negot.gestis. Et bona & substantia
cuiusque intelliguntur quæ supersunt deducto ære alie-
62 no, *l. subsignatum §.bona*, vbi etiam glos *ff. de verb. si-*
*gnif.l.*2. *§.illud autem ff. de collat. bonor.* cum simili-
bus. Et in promissione bonorum non plus est quàm
quod superest, deducto ære alieno , *l.mulier bona ff. de*
iure dot. Et idem in collatione bonorum , *l.ea demum*
*ff.de collation.*Et in hæreditate,& in legato. *l.non am-*
63 *plius 26. in princ ff.de legat.*1. Et ideo quod nos aliis
debemus,dicitur æs alienum,& quod alij nobis debent,
dicitur æs nostrum , & in bonis nostris annumeratur.
l. bonorum 49.l.cedere diem 213.ff.de verbor.significat.
64 glos. *in l.ob æs alienum C.de action.& obligat.*quia pro-
priè bona dici non possunt quæ plus incommodi,
quàm commodi habent.*l.propriè 83.ff.de verbor.signif.*
65 Secundò, quia cùm super bonis & rebus Ecclesiasti-
cis , Ecclesiarum scilicet,monasteriorum , seu aliorum
contribuentium cum generali & speciali hypotheca,
census , siue alia onera imposita reperiantur , bona seu
res illæ pro concurrenti quantitate onerum prædicto-
rum censentur alienatæ,siue venditæ , vt probare vide-
tur *l. Hisp.3.tit.15. lib.5. Recopil.* ibi, *Las casas y he-*
redades que compran. Et est opinio multorum grauissi-
morum Doctorum , quos referunt Felician *de censibus*
lib.1.c.4.n.1. vers.denique & Gasp. Roderic. *de annuis*
66 *redditib. lib.1. q.3. n.6.in princ.* qui Doctores dicunt
quòd emptor census videtur emere fundum , vel do-
mum super quibus census imponitur , & breui manu
reddere venditori vt in illis census fundetur, & ideo ex
contractu census debetur , Alcauala Lasarte *de decima*
*vendit.c.*10.*n.*18. Et licèt concedamus horum opinio-
nem certam non esse quoad alienationem , & dominij
directi, & proprietatis rei censui suppositæ , ad minus
admittenda foret aliorum non paucorum opinio , qui
tenent in contractu census vendi , & alienari fructus
prædij , & hypothecæ , super quo fuit impositus , quos
etiam refert Felician. *vbi suprà n.*7.& Rodrigu.*d. n.6.*
vers. quamuis. Admissa quælibet ex his duabus opinio-
nibus sufficienter hanc partem affirmatiuam probat;
quia si proprietas fuit alienata , res penitus perit , &
tunc intrat expressà decisio text. *in d. §. illam enim æ-*
67 *quitatem* , & doctrina Baldi communiter recepta *in l.*
etiam n.28.vers. not quidam ff. de except.rei iudic. vbi
ait quòd minui debet collata in iis, qui lapsi sunt facul-
68 tatibus. Et in terminis quòd clericus , qui habet bene-
ficium ex quo soluit alicui annuum censum , non te-
neatur solidum soluere , tenet Bellencin. *de charitati-*
uo subsidio q.37.
69 Tertiò,quia pro faciliori materiæ intelligentia scien-
dum est tres species onerum Ecclesiasticis bonis , & re-
bus impositorum reperiri. Prima species illorum est,
quæ imponuntur Ecclesiis , & clericis ab omnibus si-
mul debita, Ecclesiis scilicet propter se , clericis verò
propter Ecclesias, vt in subsidio Episcopis debito , de
quo *in cap. conquerente , de offic. Ordin.* & in procu-
ratione Legatorum, & decima Papali , ac in aliis simi-
libus oneribus, quæ tanquam mixta habentur , nempe
personalia & realia Ecclesiarum , non tamen prædio-
rum. Secunda species munerum est , quæ merè realia
sunt , vt *in l.forma §. si verò quis agrum* , & *ibi* Bart.*ff.*
de censib. & huius distinctionis , ac effectuum ex illa
resultantium meminere Ioan. Andr. *in cap. 1. de im-*
mun. Eccles.lib.6. & ibi Gemin. & Anchar. latè Fede-
ric. de Senis *cons.*151. Paul. de Eleazar. *in Clem. 1.*
de iurepatron. & ibi Zabarel. *q.7.* idem Anchar. *cons.*
141. Bellencin. *de charit. subsid.q.35. per tot.* Remig.
de Gonni *eod.tract. q.25.* Ioan. Bapt. Ferret.*cons.*158.
num. 6. Tertia onerum species est subsidij scilicet à 70
Sede Apost. Regi Catholico concessi ab aliis multum
dissimilis , cùm illius impositio facta reperiatur super
fructibus , & redditibus Ecclesiasticis Ecclesiarum Hi-
spaniæ, & ita onus est fructibus,non verò Ecclesiis, aut
Ecclesiasticis personis impositum , vt patet ex prima
Pij IV. concessione , ibi , *Super omnium & singula-*
rium Cathedralium , & Metropolitanarum fructibus,
redditibus , & prouentibus, obuentionibus, emolumen-
tis , &c. Idem colligitur ex prorogationibus deinde
concessis, vt patet ibi, *Ex fructibus, & redditibus Ec-*
clesiasticis ciuitatum, & locorum Regnorum vniuersa-
rum Hispaniarum , &c. & in specie tradit Lasarte
cap. 19. num.34. & 35. ibi , *Planissima sanè est , &*
verissima resolutio si animaduertas quod charitatiuum
subsidium est onus iniunctum non quidem Ecclesiasti-
cis personis,sed redditibus potius, & prouentibus totius
Ecclesiæ, &c. Fr. Emanan. *quæst. Regul.tom.3. q.73.*
*art.6. in princ.*ibi, *Quia charitatiuum subsidium impo-*
situm est non quidem personis Ecclesiasticis,seu reddi-
tibus potius, & prouentibus totius Ecclesiæ, &c.
Vnde dicta subsidij concessio fuit consignata super 71
fructibus Ecclesiasticis , non verò super personis , &
quamuis ab illis exigatur, id non procedit ex aliqua
earum obligatione personali , sed quatenus fructus Ec-
clesiasticos percipiunt , & sic tantùm tenentur ratione
redditunm fructuum Ecclesiasticorum , vt in specie
concessionis subsidij factæ Principi tenent Ferret.
cons.158. num 11. Ioan.Andr. *in d.cap.1.num.6.de im-*
mun. Eccles. lib.6. & ibi Dominic. *num 7.* Cardin. *in*
Clem.1.§. sanè num.5.de iurepatron. Federic. de Senis
d. cons.151. per tot. præcipuè *à numer.5.* & alij, quos
refert & sequitur Bellencin. *d. tract. de charitat. sub-*
sid. quæst.35. & omnes conueniunt hanc decimam po-
tius æquiparari collectæ quàm tributo : nam collecta
propriè dicitur , quæ imponitur personis pro rebus , vt 72
in d.cap.1.de immun. & *ibi* Gemin. *num.3.* & ideo est
variabilis secundùm casus , & occurrentes necessitates;
vt tradit Paul. *in l. Imperatores num.3. de publican.*
comprobat Francisc. de Claperiis *cent.caus.cr.causa 42.*
q.1. num. 8. idem tenet Bald. *in l. neminem num.3.*
C.de sacros. Eccles. Bertachin. *in tract. de gabell. in*
*prælud.num.*1.Chassan.*in consuetud.Burgund.§.4.vers.*
extraordinarium num.43. Hug. Cels. *cons.34. n.12.* 73
Vincent. de Franchis *decis.* 107. *num.*4. Secus est
quando tributum fuerit reale , perpetuum, vniforme,
inuariabile , & ordinarium *l.3. C. de vacat. publ mun.*
l.2.C.de indict. lib. 6. l. omnes C. sine censu, Abb. *in*
cap.fin.num.12.de vita, & hon.cleric. Claper.*citato lo-*
co num.8.
Ex quo fit , hanc decimam Papalem super bonis & 74
fructibus personarum , & vniuersitatum Ecclesiastica-
rum impositam , tanquam subsidium ex causa à Pon-
tifice impositum. Rebuff. *de decim.quæst.3.n.5.* Franc.
Monald. *cons.107. num.1. lib.2.* & tanquam onus va-
riabile, Bellencin. *de charit.subsid.q.69.n. 2. cum seqq.*
augeri diminuíve posse , auctis , vel diminutis fru-
ctibus , vt in quocunque tributo , cùm onus fructuum
hæc impendia sint , probat *l. neque stipendium ff. de*
impensis in rebus dotal. l. quæro ff. de vsufr. legato l.
hactenus , ff. de vsufructu ; & in collecta dicit tex. *in*
l.cura §.nopus,ff.de muner.& honorib.l.forma, vbi Bart.
ff. de censib.l. his oneribus.§. aciem,ff.de vacat. muner.
Franc.de Claper. *citato loco n.*8.Purpur *cons.356.lib.1.*
in decima Papali,Dominic. *cons.185.* Rebuff.*cons.125.*
*n.*11.Et est tex.in terminis loquens in *Extrauag. vnic.*
de decim.inter communes,in vers.in soluendo,& in vers.
de iis quoque,& in vers.Rector.

Secundò

75 Secundò ex dicta ratione procedit, vt si bona, quorum causa subsidium soluitur, alienarentur in secularem personam, in eam cum hoc onere non transeunt, Bart. *in leg. rescripto §. sciendum num. 4. de muner. & honorib.* Ruin. *cons. 117. lib. 4.* Franciscus Claper. *causa 27. quæst. 1. numer. 21.* Gregor. Lopez *51. glos. 4. tit. 6. part. 1.*

76 Tertiò ex dictis oritur Ecclesiarum & beneficiorum fructus, ac eorum valorem considerari quatenus ex eis superest deductis oneribus, vt est text. *in cap. præsenti, de offic. Ordin. lib. 6.* ibi, *hoc de illis bonis solùm debet intelligi solutis debitis*, &c. Rot. *decis. 60. in antiquis de cons. ess. prebend.* Felin. *in cap. ad aures num. 13. vers. duo-*

77 *decima conclusio, de rescript.* vbi quòd in computando valore beneficij debent deduci onera, & quod, hoc est regulare, siue fiat mentio de redditibus beneficij, ex Bald *in l. cohæredibus, & in l. neque, in fine C. de compensat.* ex text *in l. fundi Trebatiani. ff. de vsufr. legat.* siue fiat mentio de fructibus beneficij, intelligitur deductis oneribus, ex text. *in l. fructus, ff. soluto matrim.* & ibi Bart, & Doctores idem tradunt dicentes quòad probandum verum valorem beneficij probationem debere concludere quæ onera super eo sint imposita, vt eis deductis verus valor remaneat, post Ludou. Gom. & alios Ioan. Bapt. Ferret. *cons. 354. n. 15.* Crescent. *decis. 2. de probat.* & post plures Nic. Garc. *de benefic. p. 1. c. 3. n. 162.* vbi quòd debent deduci onera, & quod aliàs articulus super valore est ineptus, quia debet dicere quod valet tantum oneribus deductis, Felin. Sarmien. Gig. & alij *ibidem* citati.

78 Et quod fructus & redditus beneficiorum tantum æstimari debeant, quantum valeant deductis oneribus, tradunt Bald. *in l. 1. num. 1. vers. sed tunc, impetrani à Papa, C. de fructib. & lit. expens.* Ioan. Bapt. Ferret *cons. 256. num. 8.* Riminald. iun. *cons. 717. num. 45. & seqq. lib. 6.* Gutier. *canon. lib. 1. quæst. 1. num. 126. cum seqq.*

79 Caualcan. *decis. 37. sub num. 89. p. 2.* vbi quòd fructus beneficiorum sunt qui supersunt deductis oneribus, & impensis, & quòd si beneficium esset ita tenue quòd onera absorberent totos fructus, & tunc ille, qui ex priuilegio Papæ debet percipere vel detrahere nihil habebit quia propter onera fructus non reperiuntur, & non entis nullæ sunt qualitates, & quia ex nihilo nihil fit, & nemo dat quod non habet, & idem tradit *decis. 27. n. 15. & 16. p. 3.*

80 Fructuum enim appellatione in iure venit id dumtaxat quod superest, deductis expensis, text. *in d. l. fructus, l. diuortio §. impendia, ibi, quia ex fructibus prius impensis satisfaciendum est*, &c. *l. si à domino. §. fructus, ff. de petit. hæred. l. 26. H sp. tit. 11. part. 4.* Reinoson *in obseruat. pract. obser. 56. n. 1.* vbi quòd fructuum nomine continetur quòd iustis sumptibus deductis superest. Ego *de appellat. verborum vtriusque iuris signif. appel. 1. 3. n. 22.* imò & deductis etiam oneribus, vt probare

81 videtur tex *in l. forum, ff. de ro so to* Et lucrum quoque intelligitur omni damno deducto *l. Mutius 36 ff. pro socio*, adeo vt nullus casus interuenire possit, qui hoc genus deductionis impediat. tex. celebris *in l. fundus quis, ff. famil. hercis. c.* vbi glos. & Doctores.

82 Quod procedit licèt fiat mentio de integris fructibus; quia nihilominus intelligitur deductis oneribus. D. Barbos *in d. l. fructus num. 7.* nam dictiones vniuer-

83 sales, *omnes integri*, & similes, restringuntur ad ea, quæ veniunt ex natura sermonis, vt optimè probat, & declarat Caualcan. *d. decis. 27. numer. 15. p. 3.* & notatur à Carolo Ruino *cons. 61. num. 7. vers. nam aliquando vol. 1.* dicens quòd quando res, de qua agitur, diminuitur verè, vel interpretatiuè mediante aliqua detractione, tunc dispositio simpliciter loquens de re, vel de integra, siue de tota re, verificatur in eo quod superest, facta dicta diminutione, quia totalitas, & integritas ipsius rei remanet in eo quod superest, & ad illud restringitur.

84 In puncto huius quæstionis est singularis, & notabilis decisio Mastrilli 112. vbi in releuio debito fisco Regio soluendo per hæredem in casu successionis feudi, quod releuium consistit in medietate fructuum illius anni, in quo hæres successit, facta successione dubitatū fuit an releuium huiusmodi deberet integrè fisco persolui ex medietate fructuum absque deductione onerū; fuit resolutum, & iudicatum deducenda esse onera, vt latissimè habetur *in d. decision.* vbi *n. 54.* dicitur quòd ita semper fuit iudicatum.

85 Ex qua decisione plura deducuntur huic materiæ satis accommodata; primum quòd attenta iuris dispositione deducenda sunt onera, quamuis concessio ad fructus dirigatur, itaut debitum soluendum sit de eo quod ex illis superest deductis oneribus, quod ex pluribus iuribus, & fundamentis ibi adductis apparet, ex *numer. 25. cum seqq. vsque ad num. 34.* Secundum quòd cum *in*

86 *cap. 55. Regis Martini* de releuiis soluendis, & quomodo soluantur, nihil statutum sit qualiter regulari debeat dicta fructuum medietas soluenda fisco, ait esse eatum omissum, ac ita debere regulari iuxta iuris communis dispositionem, & quòd eo attento onera debent deduci, vt latè ipsemet probat *n. 25.* subdens etiam *num. 54.* quòd prædicta concessio tanquam lex noua debet interpretari secundùm terminos legis antiquæ, & hoc non per viam extensionis sed per viam legalis interpretationis, ex Dec. Loffredo, & aliis ibi adductis. Tertium quod vt dicto *numer. 34.* refertur, dispositio *dicti cap. 55. Regis Martini* sic interpretabatur, vt onera deducerentur, & quòd hæc obseruantia, quæ prædictam legem subsequuta fuerat, dubietatem declarauit, ex iuribus ibi adductis, præcipuè *capite cùm venisset, de* 87 *institut.* vbi dubitabatur si concessio erat realis vel personalis? & deciditur realem præsumi, quia vt realis fuerat obseruata, & Imol. *ibi*, dicit quòd ex solutione posterius facta declaratur animus & mens disponentis.

88 Ex quibus omnibus infertur onera censualia super bonis Ecclesiasticis imposita deducenda esse, antequam subsidium soluatur, eodem modo quo in solutione collectæ, quæ imponitur personis pro rebus deducitur, vt in simili probat *d. cap. 1. de immunitat. eccles. lib. 6.* vbi Gemin. *num. 3.* resoluit deduci debere quod censuario, vel emphyteutæ nomine redditus, vel personis soluitur, & tantum pro residuis fructibus collectari, quod tradūt Isernia *tit. quæ sint Regalia. §. plaustrorum num. 56.* & ibi Afflict. *num. 14* Luc. de Peña *in l. fin. n. 6. C. de fund. limit. lib. 11. & in l. 1. n. 7. C. de impon. lucrat. descript.* Valas. *de iure emphyt. q. 17. n. 9.* Ioan. Garc. *de expens. c. 11. num. 57.* Purpur. *cons. 356. per tot. lib. 1.* Ludou. Sacca *cons. 14. cum seqq.* Vincent. de Franchis *decis. 107. num. 4.* Caualcan. *decis. 2. n. 10. p. 2.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. n. 62.*

89 Non obstat quòd census huiusmodi super bonis vniuersitatum ecclesiasticarum impositi, antequam deducantur eorum redditus, ecclesiastici remanent, & necessariò ex illis soluendum est subsidium, vt videtur probari ex *d. Extrauag. vnic. de decim. in §. ratione autem*, de quo *suprà. n. 6.*

90 Quia respondetur quòd census est ius quoddam reale ad percipiendum annuum redditum, quod inhæret rei super qua imponitur, vt tradit Cou. *lib. 3. var. cap. 7. num. 2. & 6.* Aluar. Valasc. *de iure emphyt. quæst. 32. num. 13.* adeo vt sine re constitui non possit, vt est verior, & communior opinio, quam latè plures referens 91 confirmat Brunor. à Sole *in suis quæst. q. 4.* Ioan. Franc. Milanen *Siciliæ decis. 2. numer. 115. cum seq. lib 2.* Surd. *cons. 318. num. 2. lib. 3.* Et hodie est sine dubio extante Motu proprio Pij V. in quo hoc expressè disponitur,

vt

vt aduertit Surd.*d. num.* 11. quod quidem ius, & fructus redditibus census correspondentes venduntur, ad not. per Franc. Gatc. *de contractib p.* 2. *cap.* 4. Sarabia *in instr. mercat. cap.* 15. nec ab eo dissentit Felician *de censib. lib.* 1. *cap.* 4 *num.* 5. saltem in censu super re certa consti-
92 tuto ex Nau. *in comment. de vsur. n.* 79. qui ait requiri ad iustitiam census, vt ex fundo, vel re super quo imponitur, percipiantur fructus, qui pensioni commensurentur, sequitur Menoch. *conf.* 445. *n.* 11. *ad fin. vers. tertio admisso, & n.* 12. *l. b.* 5. Et licet redditus in pecunia, & nō
93 in fructibus soluantur, hoc ad rem nihil facit; quia loco fructuum redditus illi sunt deputati, ex Menoch. *d. conf.* 445. *n.* 13. & ante eum melius dixit Bald. *in l. etiam n.* 8. *C. de execut. rei iudic.* vbi tradit quòd huiusmodi obligatio, seu pensio annua succedit loco naturalis perceptionis fructuum, & in nostra specie considerat Rebuff.
94 alios referens *d. conf.* 125. *n.* 18. vt videre est in ipsa decima Papali, quæ etiamsi imponatur pro fructibus, adhuc in pecunia soluitur, vt notum est, & probatur *in d. Extrauag. vnic. de decim.* ibi, *Fiet autem solutio decimæ non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de prouentibus, sed in pecunia numerata.* Vnde tantùm minus ex fructibus dicitur percipi, quantum soluendum est pro ipsis in pecunia, quia valor fructuum æstimatur deductis oneribus. Bald. *in l. sed etsi hoc* § 1. per illum text. *ff. de condit. & demonstrat & in l.* 1. *n.* 8. *C. de fructib. & litium expens.* latè Tiraq. *de retractus lig.* § 15. *glos.* 1. *n.* 6. & consequenter tanto minus debet pro subsidio imponi dictis fructibus, vt in specie argumentatur Rebuff. *d. conf.* 125. *n.* 11. & 13. & in terminis quod in solutione decimæ Pa-
95 palis deduci debeant censuum pensitationes tradit Bellencin. *de charitatiuo subsidio q.* 37.

96 Quod quidem probatur ex tex. *in d. Extrauag. vnica.* § *& quia nonnulli, de decim,* vbi tres constituuntur casus. Primus est quādo fructus & redditus pro pēsione dātur in beneficium, & tunc ait textus de eorum prouentibus soluendam decimam Et ratio est, quia monasterium, siue Ecclesia, ad quam originaliter proprietas super qua pēsio imponitur spectat, nihil ex illius fructibus percipit, & ius percipiendi perpetuo alienatur, hoc enim necessariò requiritur, vt pensio dicatur dari in beneficium, vt per Cacialup *in tract. de pensionib. quæst.* 12. Secundus est quando fructus ex contractu, puta ad pensionem, vel firmam annuam, in qua non est facta gratia obtinenti, dantur, vt *in vers. cum autem*, vbi habetur quod perceptores pensionis, vel firmæ de ipsa decimam exhibebunt. Tertius est quando emuntur fructus ad vitam propriam, & de istis per tres annos decima exhibebitur. Quartus est quando ad vitā fructus gratiose fuerunt concessi, in quo non donator sed donatarius debitor est.

97 Et his omnibus casibus solùm primus, rei de qua agitur, applicabilis est, quia census est ius quoddam reale perpetuum super fructibus impositum, quòd licet sit redimibile, hoc tamen fit forte principali prius persoluta, & sic pars fructuum redditibus census correspondēs non est in bonis proprietarij, & ideo iniustissimum ne ex illa soluatur subsidium, prout nec soluitur ex pensione in perpetuum concessa. Secundus verò casus potiùs pro hac parte stat, ex eo enim deprehenditur proprietarium non plus soluere quàm quod ex fructibus percipit, ex quo fit, soluentem, si ad subsidij solutionem obligatus esset, posse ex fructibus pensionem deducere, aliàs vna & eadem res duplici solutione grauaretur, quod absurdum est, vt infra ostendetur. At tertius casus pro contraria parte ponderari solet, sed ad rem nihil facit, quia aliter se habet censuum materia, & hoc sufficit; nā in extraordinariis non potest vnus casus trahi ad consequentiam alterius *l. quod verò contra. ff. de legib.* tum quia casus iste agit de fructibus ad vitam venditis, in quibus nullum ius in proprietate emitur, & emptio est temporalis, itaut vita extincta liberi remaneant fructus absque illa sortis principalis restitutione, & pretium subrogetur loco fructuum, & vitaliter dici potest anticipata quædam eorum solutio, vt dicit text. *in d. Extrauag. vnica.* § *fin autem*, ibi, *qui inde per eum pro futuro tempore recepturus*; qui quidem contractus multum conductioni assimilatur, & vt discernatur an sit vnus vel alius, deferendum est contrahentium voluntati, vt constat ex traditis per Alex. *conf.* 3. *n.* 1. *lib* 1. & ex pluribus, quos refert Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 14. *num.* 13. *in fine*, & nihilominus *dicta Extrauag.* solutionem decimæ Papalis in hoc casu ad triennium restrinxit, ibi, *per tres annos decima exhibebitur*. Et hoc speciali quadam ratione, quia scilicet pecunia ex fructibus proueniens vltra triennium non præsumitur dura- re, vt post Curt. & Cern. tradit Paris. *conf.* 25. *num.* 75. 98 *lib.* 1. Sicut & fructus vltra triennium durare non præsumuntur, glos. *verb. vsus apium in l.* 1. *C. si aduersus vendit.* Sequuntur plures quos refert Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 7. *num.* 51. & alios referens D. Barbos. *in d. nerise* §. *interdum, n.* 43. *ff. soluto matrim.* Nec dicatur quòd mentio triennii annorum *in d.* § *si autem*, ex eo facta censeatur, quia concessio decimæ Papalis ad id tempus facta fuit; nam hæc est mera diuinatio, nec colligitur ex § *de stagnis in ead. Extrauag.* ibi, *prout ius annis, quibus durabit decima,* &c. quia dictum fuit eo speciali casu ex speciali quoque ratione, non verò pro termino fixo concessionis, nam aliis in locis dictæ Extrauag. aliter loquitur Pontifex, vt videre est *in* § *similiter*, ibi, *Per totum tempus, quo durauit decima, & in* §. *solummodo*, ibi, *per totum tempus*, & in § *declarantes*, ibi, *durante decima*. 99

Et prædicta resolutio adeò vera est, vt si contrarium practicaretur, exinde plura orirētur inconuenientia, duo sunt principaliora. Primum, quia si census ad fauorem personæ seu Vniuersitatis ecclesiasticæ imponeretur, vtique illi subsidium pro rata redditum distribueretur, iuxta tex. *in d. Extrauag. vnic.* § *quia nonnulli*, & iuxta opinionē ex aduerso contrariā etiam in hoc casu ad integram solutionē subsidij teneretur persona ecclesiastica, quæ cēsum imposuit, absque villa redditū detractione, & sic iidem fructus duplici solutione grauarentur, quòd non est dicendum, *l. nauis* § *cùm autem. ff. ad leg. Rhod. de iactu*, ibi, *quia nō debet duplici dāno onerari, & collationis, & quod res deteriores factæ sint,* & *in vers. quid ergo*, ibi, *indubitate virumque onus pati non debet*, & c. in quo plura congerit Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 18. *num.* 9. & probat text. notabilis *in l. honorem sustinenti, ff. de muner. & honor* & hoc argumento in decima Papali vtitur Bellencin. *in tract. de charitatiuo subsidio quæst.* 37. in collectis Purpurat. *conf.* 356. *n.* 2. *lib.* 1. Alterum absurdum esset, vt si census fuisset constitutus ad fauorem secularis tributarij, occasione illius tributum illi distribueretur, Luc de Peña *in l. fin. num.* 10. *C. de fundis limit.* Afflict. *in tit. quæ sint Regalia.* § *plaustrorum num.* 14. Auendan. *de exequendis mand. lib.* 2. *c.* 14. *num.* 15. Flores de Mena *d. lib.* 2. *q. de collectis numer.* 67. & nihilominus ecclesiasticus bonorum possessor teneretur ex fructibus ad integram subsidij solutionem, & sic iidem fructus duplicem soluerent repartitionem, contra prædicta iura. Et aliud non minus sequeretur absurdum, quod eo casu quòd census absorberet omnes fructus, adhuc subsidium integrè soluendum esset, & sic possessor, qui nullum ex fructibus commodū, reportaret, nec illis frueretur, eandem quantitatem solueret perinde ac si eos integrè exigeret, quod iniquum videtur, & contra mentem Pontificis, & verba ipsius cōcessionis, ibi, *Ne Ecclesias nimio & multiplici, ac intolerabili onere contingat grauare supradictas*, &c quā

refert

refert Fr. Emman. *q. Regul. tom. 3. q. 74. art. 1.* iunctis iis,
quæ tradit Cæs. Vrsill. ad Afflict. *decis. 242. num. 7.* vbi
refert Philip. Deci. *cons.* 156. dicentem iniquum esse,
quod, qui non percipit omnes fructus beneficij, pro
omnibus, ac si omnes percepisset, contribuat.

100 Nec in contrarium facit quòd titulans beneficiarius
integre ecclesiasticas pensiones soluit, licèt illas repete-
re possit pro rata à pensionario; Quia pro solutione præ-
sentis dubij aduerto pensionarium iure communi at-
tento teneri in subsidio contribuere pro rata, vt latè
probat Caccialup. *de pensionib. q. 17.* vbi *num. 15.* dicit
quòd cùm ea scripserat, contulit cum D. Nicolao de
Castillo Aduocato Consistoriali, & Fiscali magno, &
practico in Curia Romana, & petiit quid viderat ob-
seruari, & quod respondit se pluries interrogatum di-
101 xisse quod pensionarius debeat contribuere cum pro-
prietario in solutione decimæ Papalis, idem latè pro-
bant Gig. *de pension. q. 59.* Rebuff. omnino videndus,
cons. 15. Valasc. alios refereos *de iure emphyt. q. 17.
n. 9.* Ludou. Sacca *cons. 14. n. 23.* Deci. *cons. 156. vol. 1.*
Bellencin. *de charit. subsidio q. 37* Remig. de Gonni *eod.
tract. q. 44.* Escobar *de ratiocin. cap. 30. num. 21.* Nicol.
102 Garc. *de benefic. p. 1. c. 5. n. 17.* Idem in tributo, quòd Al-
canala dicitur, quod etiamsi debeatur ex pretio, pro quo
res venditur, hoc tamen intelligendum de pretio quod
re vera exigitur, & ad se trahit venditor, vt post alios
probat Lasarte *de decima vendit. cap. 10. n. 16. cum seq.*
Gutier *lib. 7. pract. ic. q. 54. n. 7. 20. & 21. cum seqq.* Idem
etiam in Laudemio, Fab. *in §. pretium n. 3. Instit. de
empt. & vendit.* Peguera *in tract. de feud. vers. 1. n. 128.
fol mihi* 40. Lasarte *d. cap. 10. n. 17. ad fin. & n. 18. ad
fin.* Ponte *in qq. laudemial. q. 60.* Burg. *de laudem. p. 2.
inspect. 26.* Gutier. *d. q. 54. n. 13. & 24.*

Maximè, quia *d. Extrauag. vnica. §. in ratione* pro-
cedit & loquitur in debito personali, etiamsi illi accedat
hypotheca, quod patet, quia in principio agit de hoc
casu, ibi, *Ratione autem æris alieni quo persona soluens
decimam obligata consistit,* &c. & verba quæ sequuntur,
ibi, *Etiamsi certe res ecclesiastica propter hoc à quoquam
fuerint obligata* non mutant, nec diuersificant casum,
sed loquendo de eodem debito ordinario personali, ad-
dunt quod de illo factum fuit, licet ad solutionem res
aliquæ ecclesiasticæ obligatæ sint, quod probatur ex di-
ctione, *etiam*, quæ retentis eisdem terminis implicat ca-
sum difficiliorem *l. etiam ff. soluto matr.* Surd. *cons. 305.
n. 15.* ex illis verbis, *propter hoc*, quæ plane referuntur ad
idem æs alienum, de quo in principio.

103 Præterea & hoc ex eo confirmatur, quia hypotheca
censualis est irregularis, & extraordinaria, & egreditur
terminos aliarum, Cou. *lib. 3. var. cap. 7. n. 6. & 7. circa
fin.* & pluribus relatis Felician. *de censib. lib. 1. c 4. n. 9.*
104 vocans hypothecam censualem anomalam, & priui-
legiatam. Ex quo prouenit quòd licèt in hypothecis or-
dinariis necessaria sit excussio, vt contra tertium posses-
sorem procedi valeat, *Auth. hoc nisi C. de pignorib.* non
ita necessaria est in hypotheca censuali. Guid. Papæ *de-
cis. 42.* Cou. *d. c. 7. n. 6.* Valasc. *de iure emphyt. q. 32. n. 14.*
Gam. *decis. 145.* vbi additio alios refert, dicens hanc esse
communiorem opinionem, Felician. *lib. 3. c. 4. n. 9* Gasp.
Roderic. *de annuis reddit. lib. 2. q. 9. n. 51.* & quoti-
diana praxi receptum testatur Redoan *de rebus Eccle-*
105 *siæ non alienan. q. 17. n. 66.* Petr Surd. *decis. 32. n. 15.* Ra-
tio est, quia census non tam hypothecam inducit quàm
ius quoddam, & onus reale prædio inhærens, quod tran-
sit in quemcunque possessorem, & sequitur ipsum fun-
dum, prout onus tributi rem tributariam *l. 2. & fin. C. si
sine censu, vel reliq.* quam rationem tradiderunt Valasc.
d. q. 32. n. 13. & 14. optimè Cou. *d. c. 7. n. 6.* Gasp. Ro-
drig. *d. q. 9. n. 52.*
106 Vnde absonum est intelligere verba *d. §. ratione au-
tem*, de hypotheca censuali, cùm verba ad id, quod re-

gulare est, referenda sint, non autem ad irregulare, &
extraordinarium, *l. Seio. § medio Sempronio ff. de an-
nuis legat.* nec ad causam priuilegiatam, *l. si adulterium,
§. liberto, ff. ad leg. Iuliam de adulter.* & pluribus com-
probat Tiraq. *de retractu lig. §. 1. glos. 14. n. 93.*

Rursus quod in constitutione census principalius 107
consideratur est ius reale, quod formatur super rebus
hypothecatis, & personalis obligatio est accessoria, quæ
solum permanet dum extat specialis hypotheca, vt re-
soluunt Greg. Lop. *l. 28. verb. censo l. inic. 1. tit. 8. part. 5.*
Nau. *in cap. si fœneraberis 14. q. 3. §. 22. noto, n. 72.* Va-
lasc. *de iure emphyt. q. 32. n. 10.* dicens communem, &
in practica receptam, & plures referens Gutier. *pract.
lib. 2. q. 177. n. 7.* Palad. *lib. 1. rerum quotid. c. 1. num. 22.*
Franc Viu. *decis. 369. n. 15.* Vnde quòd obligatio per-
sonalis in censibus sit accessoria ad maiorem securitatē
tradit Gutier. *d. loco n. 8.* optimè Surd. *cons. 318. num. 1.
lib. 3.* At verò dictum *§ ratione æris alieni*, egit de obli-
gatione personali vti principali considerata, & de hy-
potheca illi accessoriā, vt patet ibi, *Propter hoc à quo-
quam fuerint obligata*; ergo referri non potest ad hypo-
thecam censualem, quæ non contrahitur propter obli-
gationem personalem, immo obligatio personalis cōtra-
hitur propter ipsam hypothecam tanquā illi accessoria.

Nec dicatur quòd si census imponitur vt expenda- 108
tur in proprios vsus, non est ob id excusandus ne cōtri-
buere teneatur ad solutionē decimæ Papalis. argum. tex.
*in d. Extrauag. vnica, vers. expensæ autem, & in §. illæ
quoque expen* etiam respondetur constitutionem cēsus
huiusmodi fieri debere propter euidentem necessitatē,
vel vtilitatem, & cum solemnitatibus & causis requisitis
ad alienationē rei immobilis ecclesiasticæ, de quibus *in
cap. sine exceptione 12. q. 2.* vt probat Redoan *de rebus
Eccles. non alien. q. 17. n. 30. cum seqq.* Et sic iustificata
census constitutione, necessitate & iustitia, debet ex eo
detrahi quòd sufficiat ad subsidij solutionē, & quicquid
postea eueniat, sufficit quòd ius legitimè alienetur, &
sic extra patrimonium personæ ecclesiasticæ, vt ex valo-
re detrahatur ad solutionē decimæ Papalis, vt dicit Bel-
lencin. *de charit. subsidio q. 37.* quòd autem in dicta *Ex-
trauag. in citatis* §§ disponitur, respicit illum, qui rema-
net fructuum dominus, & illis fruitur, vt scilicet is non
excusetur à solutione decimæ propter expensas, de qui-
bus ibi: quod sanè diuersum est a nostro casu, in quo
adest fructuum, necnon & iuris percipiendi in proprie-
tate alienatio.

Nec rursus quidquam obest dicere quòd decima Pa- 109
palis est onus quod præcedit censum postea creatum, &
quod ita illius cōstitutio nō potuit anterius ius Pōtifici
acquisitū tollere, nā in promptu solutio est, tū quia pri-
ma subsidij concessio facta fuit ad annos quindecim, &
est indubitatū censū esse antiquiorē cōcessione præsen-
titum etiam, quia qualitas huius decimæ nō est imponi
tanquam onus reale, & certum super fructibus, sed tan-
quā collecta variabilis, quæ imponitur personis ecclesia-
sticis pro fructibus, quos percipiunt ex propriis rebus,
vt suprà dixi: vnde in tantum quis tenetur collectam sol- 110
uere, in quantum fructus percipient, & ita alienando rē
quam possidet, non soluit hanc collectā, nec eius onus
transit in possessorē secularem, vt dictū est, & eodē mo-
do alienando partem, scilicet ius percipiendi redditus,
quod alienatur in censu, debent personæ eximi à deci-
ma Papali pro rata, cùm idem sit de toto quoad totum,
quod de parte quoad partem *l. quæ de tota, ff. de rei ven-
dic.* Vnde in hoc casu deductio census non ex eo proce-
dit quòd ille sit antiquior onere subsidij, sed ex natura
rei, & ipsius decimæ Papalis, quæ proculdubio admittit
huiusmodi deductionem: & in terminis quod in colle-
cta deducatur census ex post facto impositus, probat 111
optimè Purput. omnino videndus *d. cons. 356. n. 1. vers.
circa secundum, cum seqq. vol. 1.*

Ex quibus vtraque opinio videtur probabilis, sed probabilior est hæc vltima affirmatiua, quam sequutus fui *in meo tract. de officio, & potest. Episcop. p. 3. alleg. 87. post n. 15.* in impressione Lugdunensi de anno 1641.

112 Dubitaui deinde, an ex redditibus ad fabricam alicuius Ecclesiæ vel monasterij designatis subsidium sit soluendum? Et respondi negatiuè, dum fabrica durat, & ipsi Ecclesiæ, vel monasterio bona, seu redditus illi non applicantur: tum, quia fundator ita cauit, & expressè

113 iussit, ne applicarentur pio loco, nisi absoluta fabrica, quæ verba denotant conditionem ex vi ablatiui absoluti, id est, ædificio perfecto, *l. si testatore, ff. de condit. & demonstr.* glos. *verb. sub conditione in l. cùm ab eo ff. de contrah. empt.* tradunt Bart. *in d. l. à testatore, n. 1.* Orosc. *id l. ab emptione, n. 13. ff. de pact.* Padil. *in l. 1. n. 16. ff de legat. 2.* & dum conditio pendet, dispositio sine effectu

114 manet, *l. cùm ad præsens, cum l. seq. ff. si certum pet. l. conditionali 54. ff. de verbor. signif.* Aretin. *in l. ex facto n. 22. ff. de vulgari & pupil.* Menoch. *cons. 459. n. 41. & 42. vol. 5. & cons. 388. n. 15. vol. 4.*

115 Et in puncto est decisio Bonifacij VIII. *in d. Extrauag. vnic. de decim.* quæ loquitur in terminis alterius subsidij concessi super fructibus, & redditibus Ecclesiarum, & personarum ecclesiasticarum, & emanauit ad declarationem aliquorum dubiorum ab intelligentia concessionis dicti subsidij emanantium, & *in §. de eleemosynis verò*, expressè refert quòd de illo quod conceditur, vel applicatur ad opus fabricæ, non est soluendum subsidium, vt videre est ibi, *De eleemosynis verò seu oblationibus datis ad opus fabricæ*, &c & sequitur inferius ibi, *decima non soluetur*, &c & post prædictam *Extrauag.* dubium eleuauit glos. *verb. beneficiorum in d. Clem. de decim.* vbi inter alias quæstiones hanc excitauit. Videlicet si relicta ad opus fabricæ debeant contribuere in prædicta concessione? Et negatiuè respondet allegando dictam Extrauag. hanc glossam dicunt communiter receptam Cardin. ibi, *num. 3.* & Imol. *numer. 5.* dicentes in hoc casu contributionem fieri non debere, quòd idē probat Franc Monald. *cons. 167. in dific. num. 5. lib. 1.* &

116 meliùs Bonifac. de Vitalinis *in d. Clem. 2. n. 46.* ex cuius dictis colligitur singularis distinctio, videlicet si reddittus ad opus fabricæ consignati primum ecclesiastici fuerint, & postea ad fabricam applicentur, debent contribuere; secùs verò si nunquam fuerunt Ecclesiastici, itaut operarij fabricæ fructus per eorum manus reciperent, & non per manus beneficiati, quia tunc non dicuntur fructus ecclesiastici, cùm adhuc non peruenerunt ad Ecclesiam, ac proinde vti tales non subiiciuntur contributioni, & ita intelligitur text. *in d. Extrauag.* dum habet eleemosynas, & oblationes, de quibus ibi, non dici fructus ecclesiasticos, ad hoc vt contribuere teneretur, & in effectu eandem distinctionem fecit glos. *in d. Clem. 2. de decimis, in vers. secundùm etiam expeditur.* Et hoc sine dubio procedit vbi operarij fabricæ fructus per manus ipsorum reciperent, vt in terminis tenet Bonifac. de Vitalinis *in d. Clem. 2. numer. 46.* ibi, *Ex quo inferri potest secus esse, si ita essent assignati fabricæ, vt operarij fabricæ fructus per manus ipsorum reciperent, & non per manus beneficiati, argumento d. l. fundi, quia tunc non viderētur esse fructus beneficij, sed ipsius fabricæ, & nondum percepti, argum. l. vsufructu legato ff. de vsufructu & illud bene probat limitatio apposita in istis declarationibus, vbi dicitur quod de oblationibus, & de aliis eleemosynis, quæ dantur ad opus fabricæ, decima non soluitur, & sit ratio, quia ista non sunt fructus beneficiorum, argum. l. in agris limitatis, de acquir. rerum dominio, nec percipiuntur per beneficiatum, sed per deputatum ad opus fabricæ*, &c. sequitur Bellencin. *de charitatiuo subsidio q. 74.*

117 Idem forsan procederet si monasterium fructus reciperet, & ex illis operariis solueret expensas fabricæ, quia distributio, siue illorum administratio non fit per monasterium iure proprio, sed nomine fundatorum, vt ipsimet in fundatione dicunt; quando enim quis potest duplicem personam repræsentare, propriam scilicet, & officij, *l. tutorem, ff. de tut, quibus vt indign.* Bald. & Salicet. *in l. eius C. de compensat.* Rot. Genuens. *decis. 31. num. 11. & decis. 75. n. 13.* Ioan. de Puteo *inter consilia Baldi cons. vlt. n. 2. vol. 6.* in eo quod pertinet ad administrationem, & facit eius nomine, consideratur tanquam procurator, seu administrator, & non nomine proprio. *l. fin. ff. de instit. action.* Bart. *in l. post mortem. §. 1. ff. quando ex facto tut. & in l. 1. §. nunciatio num. 12. ff. de noui operis nunc.* Alberic. *in l. 1. §. sufficit, n. 7. ff. de administ. tutor.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 49. n. 17.* Decian. *resp. 85. n. 17. lib. 5* Hieron. Gabr. *cons. 71. n. 2. lib. 1.*

Huic partim fauet obseruantia inconcussa, quæ indicat sensum prædictæ concessionis Apost. quia eodem modo præsumitur concessum, quod successiuè fuerit exequutum, *cap. cùm dilectus, de consuetud. l. si de interpretatione, ff. de legib. l. semper in stipulationibus ff. de regul. iuris, cap. cùm venissent, de instit.* cum citatis *suprà voto 52. n. 43. cum seqq.* Posterior enim possessionis qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis: 118
Bald. *cons. 245.* ex tex. *in l. hoc legatum, ff. de legat, 3. & in l. Seia §. tyranna, ff. de fundo instructo*; & quod ita fuit obseruatum creditur eodem modo fuisse intellectum, Anton. Natt. *cons. 406. n. 25. 27. & 28. col. 2.* loquens in quadam concessione, & dicit quod onera complectitur, ex eo quòd ita exequuta fuit, & quòd actus sequens declarat voluntatem præcedentem, Petr. 119
Surd. *cons. 140. n. 43. vsque ad n. 49. lib. 1.* Francisc. Bec. *cons. 96. n. 13. & 14. vol. 1.* vbi quòd obseruantia subsequens omnem dubitationem tollit, & euidentissimum præstat intellectum, Bald. *in cap. fin. de consuetud. numer. 29.* adiiciens quòd consuetudo interpretatiua rudes sermones, & etiam significata transformat, vt *in l. 1. C. si secund. nup. feru. mul.* Anton. de Butrio *in d. cap fin. num. 47.* vbi quòd huiusmodi consuetudo supplet verba omissa in dispositione, vt *in l. quod si nolit §. quia assidua, ff. de edilit. edicto.* Socin. sen. *cons. 145. num. 2. vol. 1.* subiiciens quòd licèt ex solis instrumentis non possit quis vrgeri ad prætensam solutionem, quasi instrumenta clara id non dixerint, adstringitur tamen iuncta obseruantia vel consuetudine, quia virtute sequentis vsus extenditur instrumentum ad illud, ad quod aliàs non extendebatur, Honded *cons. 92. n. 30. vol. 1.* Becc *cons. 66. n. 3. lib. 1.* Bald. *cons. 257. lib. 2.* tradit quod si consuetudo vt forenses collectentur pro bonis sitis in alieno territorio, restringatur ad illos tantum, qui consueuerunt soluere, Aym. *cons. 3.* Alben. *cons. 407. numer. 8* & ferè in terminis tenet Andr. Carpan. *de iure releuij p. 1. q. 13. num. 24* ibi, *Et quia in regno nostro contraria est recepta consuetudo iudicandi in hoc casu, ideo secundum cuiusquam Regni consuetudinem est videndum, sicque amplius non est dubitandum in hoc Regno nostro, eo quod ibi talis vrget consuetudo iudicandi, vt releuium debeantur deductis oneribus, & expensis.* 120 121 122 123

Et licèt vbi concessiones dubiæ sunt, recurri debeat 124
ad Principem concedentem, nihilominus tamen regula hæc cessat quando immediatus vsus, & consuetudo aliter fuit interpretata, quia hæc interpretatiua declaratio præcedit cuicunque alteri declarationi à Principe concedente factæ, *leg. cum de nouo*, & ibi Salicet. *num. 1. Cod. de legib* Bart. *in leg. neque leges num. 3. ff. eod. tit.* Decian. *cons. 52. numer. 26. & seqq. vol. 5.* nec 125
requiritur vt introducatur longo tempore, sed sufficit decem annorum transcursus cum vno, vel duobus actibus, Deci. *in cap. cùm M. Ferrariensis num. de constit.* Corn. *cons. 188. numer. 10 vol. 4.* vbi notant quòd iure nostro dicitur longa consuetudo ad differentiam

alterius

alterius, quæ breuis est, scilicet quæ per obseruantiam declaratiuam introducitur, Nenizan. *in sylua nupt. lib. 5. num. 94.* Francisc. Becc. *cons.* 101. *num.* 50 *vol.* 1. Surd. *cons.* 335. *num.* 26. *&* 27. *vol.* 3. vbi ait quòd ita præ-
126 sumitur concessum sicut reperitur immediate obseruatum postquam emanauit rescriptum, quamuis modico tempore sic fuerit vsitatum, Menoch. *cons.* 49. *n.* 20. Hie-
127 ron. Gabr. *cons.* 164. *num.* 7. *vol.* 1. Qualis enim fuit animus statuentis ex eo declaratur quod factum, & obseruatum postea fuit, probat Roman. *cons.* 520. *num.* 2. quinimo notanter dicit Deci. *cons.* 44 *num.* 17. *vol.* 2. post Bart. & Socin. quòd licèt verba statuti, vel instrumenti non seruiant, & licet etiam consuetudo sola de per se non adstringeret, tamen statutum, & interpretatio per consuetudinem simul iuncta operabuntur, quod in statuto vel instrumento videatur expressus ille casus, quem cõsuetudo interpretatiua comprehendit.
128 Maximè cùm ita fuerit sæpe sæpiùs iudicatum, quæ decisiones tanquã leges seruari debent. *l. ex facto, ff. de vulgari, l. fin. C. de legib. cap. cùm venissent, de iudic. l. filiusfam. ff. ad leg. Cornel. de falsis*, ibi, *Sic enim inueni Senatum censuisse, l. an in totum C. de ædific. priuat.* ibi, *Præses probatis, his quæ in oppido frequenter in eodem genere controuersiarum seruata sunt, causa cognita statuet, l. Imperator, ff. de legib* ibi, *aut rerum perpetuo similiter iudicatarum auctoritatem vim legum obtinere debere*, &c. *l. Hisp. 5. tit. 2. part. 1.* ibi, *E deue ser tenida por costumbre si en el tiempo mismo fueren dados concetaramente dos iuicios per ella de homes sabidores è entendidos de iuzgar è no auiendo quien gelas contralle.* Molin *de primog. lib. 2. cap. 6. numer.* 27. *&* 28. Decian. *cons.* 6. *n.* 39. *lib.* 4. Surd. *cons.* 140. *n.* 44. Bernard. Grauæ. *in proœm. conclus. n.* 26. *cum seqq.*

Hispalen. Prouincialatus Eremitarum S. Augustini.

Possessor quicunque amouendus non est à sua possessione, nisi priùs citetur & audiatur. Executor merus quando de exceptionibus oppositis cognoscere valeat, & interim in executione supersedere, & plura de obreptione & subreptione quarundam litterarum adducuntur scitu dignissima.

VOTVM XCVII.

1 *Facti series.*
2 *Manutenendus est ille, qui de tempore litis motæ sui officij possessionem obtinebat.*
3 *Regularis suo officio priuari non potest absque citatione, & causa cognitione.*
4 *Prouincialis à suo officio priuatus potest remedium recuperandæ intentare.*
5 *Mandata Regia, quibus iubetur aliquem à sua possessione amouendum non esse, exequenda.*
6 *Princeps licèt dicat aliquem esse à sua possessione amouendum, adhuc in tali amotione procedendum est iuris ordine seruato.*
7 *Idem in rescripto Pontificio præcipiente aliquem suo beneficio priuari.*
8 *Papæ potestas non est tam amplissima in auferendo beneficio, quàm in conferendo.*
9 *Lex, aut statutum contra publicam vel priuatam vtilitatem factam potest per viam appellationis, aut simplicis querelæ impugnari.*
10 *Sẽtentia iudicis fortior est sentẽtia statuti, & quare.*
11 *Legis validitas quando est in controuersiam deducta, non potest innouari contra possessionem illius, qui eam impugnat.*
12 *Lite pendente super validitate priuilegij non est aliquis priuandus vsu possessionis, vel quasi, etiamsi sit contra ius.*
13 *Possessor in sua possessione est manutenendus lite pendente super executione litterarum Apost.*
14 *Tertius qui se opponit, potest impedire executionem rei iudicatæ.*
15 *Possessor non potest à sua possessione expelli, nisi priùs fuerit citatus & iudicialiter conuictus ad eam dimittendam.*
16 *A possessione capta Superioris auctoritate quis amoueri non potest iuris ordine non seruato.*
17 *Executor etiam merus debet possessorem citare ad priuationem possessionis.*
18 *Violentia dicitur quam Iudex facit spoliando possessorem iuris ordine non seruato.*
19 *Possessio capta aliam spoliando iuris ordine non seruato, dicitur capta per vim expulsiuam.*
20 *Possessio capta per prouisum Apost. possessore non citato non est manutenibilis.*
21 *Possessio turbatiua non est manutenibilis.*
22 *Possessio ex qua lis sumpsit originem non est manutenibilis.*
23 *Possessio antiquior & titulata præferenda.*
24 *Electus administrare non potest dum tractatur de exceptionibus & iustitia suæ electionis.*
25 *Lite introducta super nullitate electionis antequam fuit, eam suspendit.*
26 *Electus pendentibus obiectionibus non potest administrare etiamsi administrationem incœperit.*
27 *Officij alicuius in possessione existens impedire potest aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamsi non probet rectitudinem electionis.*
28 *Manutentio non impeditur interim dum disputatur de vi decreti irritantis*
29 *Executor mixtus potest partes iudicis assumere.*
30 *Executor omnis est mixtus quando agitur de remouendo possessore.*
31 *Executor tenetur assumere partes iudicis quando possidens docet de titulo colorato.*
32 *Executor iudicantis superior tenetur iudicialiter cognoscere de exceptionibus oppositis.*
33 *Facultas iudicialiter procedendi censetur concessa per Claus. Contradictores.*
34 *Cognitio omnis quando præcessit ante sententiam, in executione illius sola nuda remanet.*
35 *Executor merus potest causam cognitionis exceptionum oppositarum ad Superiorem remittere, & interim in executione supersedere.*
36 *Executor merus iurisdictionem habet ad cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis, & subreptionis rescripti.*
37 *Executor merus debet cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum supersedendi in executione, vel illam denegandi.*
38 *Executor debet audire possessorem etiam intrusum, & assumere partes iudicis*
39 *Executores gratiarum Apost. possunt cognoscere de legitimis exceptionibus.*
40 *Sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem, si non fuerit cum eo litigatum.*
41 *Sententiæ executio non potest fieri absque partis citatione.*

42 *Sententia omnis iustificatur ex actis processus.*
43 *Sententia non exhibito processu & sine illo lata nihil probat.*
44 *Acta in sententia enuntiata si non exhibeantur illi credendum non est.*
45 *Iudici asserenti acta iudicij processisse non est credendum.*
46 *Iudici asserenti in sententia precessisse citationem, & alia acta iudicij non creditur.*
47 *Sententia enuntians quendam esse procuratorem non probat mandatum.*
48 *Præsumptionem solemnitatis actorum inducit diuturnitas longa temporis subsequentis sententiam.*
49 *Verba enuntiatiua sententia affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore non probant adfuisse talem procuratorem.*
50 *Notario asserenti transumptum fuisse à se confectum non creditur.*
51 *Factum à procuratore ante mandati acceptionem est inualidum.*
52 *Procurator sciens se procuratorem constitutum, sed ante mandatum susceptum, nihil validum facit.*
53 *Procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine si adhuc mandatum non recepit.*
54 *Substitutio à procuratore facta virtute facultatis ad id sibi concessa, nulla est antequam accepit mandatum.*
55 *Procuratores à Definitorio temporali constituti expirant cum ipso Definitorio.*
56 *Procurator vniuersitatis non est procurator singulorum de vniuersitate.*
57 *Legatus de latere potest electiones confirmare.*
58 *Legatus est Iudex competens contra exemptos.*
59 *Exemptus à iurisdictione ordinaria non est exemptus à iurisdictione Legati.*
60 *Prouisus à Nuntio dicitur prouisus Apostol.*
61 *Confirmatio electionis facta per Nuntium dicitur confirmatio Apostol.*
62 *Inferior facta superioris euertere non potest.*
63 *Papa quod confirmat, nemo infirmat.*
64 *Solemnitas nō necessaria ad validitatem actus quando in eo interuenit inualidè & minus bene, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus.*
65 *Actus quando potest expediri sine præsentia iudicis, si fiat in præsentia illius, & minus solemniter, per hoc non vitiatur actus.*
66 *Citatio non necessaria nulliter facta non obest, nec actus nullitatem inducit.*
67 *Assensus Regius in contractu reseruatus, si in illo non requiratur, actus non vitiatur, si vel assensus deficiat vel minus solemniter apponatur.*
68 *Electio dat plenum ius in habitu tantum confirmatio exercitium illius actus.*
69 *Confirmatio nihil noui iuris concedit, sed tantum exercitium iuris per electionem quæsiti.*
70 *Electus potest iudicialiter confirmationem suæ electionis petere, & Superiorem vt confirmet, compellere.*
71 *Confirmationem electionis petens nullam petit gratiam, cum pleno iure innitatur.*
72 *Superior ad quem spectat electionis confirmatio tenetur ex debito electionem confirmare, si nihil obstet.*
73 *Confirmatio sicut est debita ex parte electi, ita ex parte confirmare debentis est necessaria.*
74 *Generalis in Religione S. Augustini quomodo confirmat Prouinciales.*
75 *Rescripta & indulta intelligenda sunt prout de iure.*
76 *Verba intelligi debent secundùm terminos habiles, & dispositionem legalem.*
77 *Confirmator potest, & tenetur antequam confirmet inquirere de idoneitate electi, & de forma electionis etiam absque contradictore.*
78 *Confirmatio electionis fieri potest extraiudicialiter agendo, priuata scilicet scientia; & per viam iudicij contradictorij cum processu.*
79 *Confirmator quando procedit iudicialiter tenetur partes citare, & iuris ordinem seruare.*
80 *Confirmatio etiam temporalis dignitatis potest fieri etiam per viam iudicij.*
81 *Iudex si potest procedere vt ordinarius, vel delegatus, electa vna via licet inutili, non potest ad aliam redire.*
82 *Possessionem propria auctoritate apprehendendi facultatem habens, sibi præiudicat adeundo iudicem incompetentem.*
83 *Confirmator non debet ex abrupto, & inordinate ad electionem procedere.*
84 *Crimina electo opposita plene debent probari ad impediendam electionem.*
85 *Priuari suo officio nullus potest nisi prius audiatur & conuincatur.*
86 *Electus ad officia electiua habet firmum ius, & non potest eo spoliari sine causa.*
87 *Regularium in causis summarie proceditur, & admittuntur officiorum priuationes leuioribus de causis, sed obseruato semper iuris ordine.*
88 *Prælati manuales, quorum Prælatura non est electiua, amoueri possunt ab officiis ad Superiorum arbitrium.*
89 *Superior non potest sine causa professum in vna prouincia ad aliam transferre.*
90 *Superior non potest officio manuali subditum spoliare si faciat malo animo, vel odio.*
91 *Verba,* si sibi visum fuerit, *important viri boni arbitrium.*
92 *Verbum* videor, *importat arbitrium boni viri.*
93 *Arbitrium boni viri debet esse regulatum à iure communi.*
94 *Arbitrium boni viri non est libera dispositio.*
95 *Verba quando applicari possunt ad arbitrium liberum, & regulatum, debemus intelligere de arbitrio regulato.*
96 *Iudex, cui concessum fuit absolutum, & liberum arbitrium, potest sine causæ cognitione & participatione procedere.*
97 *Commissum vbi aliquid fuerit per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur Iudex obseruare, & sequi omnes Canones iuris.*
98 *Deuolutio cessat quoad non capabiles.*
99 *Præcepti pro iustitia in dubio præsumendum est.*
100 *Laici in electionibus quando interesse possint?*
101 *Principis ad regalia pertinet personam nominare, quæ Regularium electionibus, quando timetur vis, intersit.*
102 *Rex pro scandalis, & seditionibus sedandis etiam inter Religiosos, & ecclesiasticas personas politica vtitur iurisdictione.*
103 *Notarius laicus si intersit electioni ad scribenda illius acta nō vitiat ipsam electionem.*
104 *Conseruatio illarum rerum & dispositionum, in quibus Rex manum apposuit, attendenda est.*

105 *Præcepta*

105 *Precepta Canonica relaxantur propter Regum, & Principum prerogatiuam.*

106 *Appellationis iudex non potest iudicare nisi coram eo productis & visis actis prima instantia.*

107 *Sententia lata coram secundo iudice non reproductis actis prima instantia est ipso iure nulla.*

108 *Processus non est in forma probanti si non sit à Notario actuario authenticatus, & subscriptus.*

109 *Sententia ex processu non subscripto à Notario actuario est nulla.*

110 *Forma omisso actum vitiat.*

111 *Forma est de genere indiuisibilium.*

112 *Electio que erat facienda de triennij tempore nulla erit si fiat de longiori*

113 *Tempus certum assignatum alicui officio, currit officiali etiam impedito.*

114 *Attentata committuntur non solum exequendo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam in denegando appellationem interpositam.*

115 *Appellatio ab electione interposita quando suspendat.*

116 *Sententia super confirmatione electionis iudicialis, est appellabilis, sicut alia qualibet sententia.*

117 *Attentata est possessio cuiusdam cathedra post appellationem ab oppositore interpositam.*

118 *Sententia per quam confirmatur electio est definitiua.*

119 *Sententia priuationis alicuius officij est appellabilis.*

120 *Sententia suspensionis, aut priuationis, officij, aut vocis actiua, & passiua in Regularibus est appellabilis.*

121 *Gesta per suspensum post appellationem à suspensione interpositam sustinentur.*

122 *Regularibus prohibita est appellatio à sententiis suorum Superiorum, vbi proceditur extra iudicialiter per modum visitationis, & ad correctionem morum.*

123 *Prelatus in modo visitandi vel corrigendi si excedat, tunc licitum est appellare.*

124 *Sententia reuocationis via executiua semel concessa, est appellabilis.*

125 *Possessor officij, non est priuandus illius vsu pendente lite super priuatione.*

126 *Continuans, qui est in quasi possessione eligendi non attentat.*

127 *Actus quando est consequutiuus & accessorius ad titulum, qui precedit litem, non dicitur attentatus, licet sit gestus post litem motam.*

128 *Confirmatio dum pendet non est electus à sua possessione amouendus si eam habuerit.*

129 *Possessor in vim contractus celebrati sub conditione impetrandi assensum Aposto. non potest sua possessione spoliari pendente dicti assensus impetratione.*

130 *Possessor antiquior est preferendus, & manutenendus.*

131 *Prouincialis electus à Capitulo, cuius electio fuit cassata à Generali, & alius eius loco electus, potest appellare, & interim est manutenendus.*

1 R. P.M. Franciscus Nunus die 28. Octobris 1641. electus fuit in Prouincialem Ordinis S. Augustini Prouinciæ Bethicæ, & statim à Præside Capituli per P.Generalem deputato, & ad abundantiorem cautelã ab Eminentissimo, & Reuerendissimo D. meo Cardinale Fachinetto, in Regnis Hispaniarũ tunc tẽporis Nuntio Apost. confirmatus & approbatus fuit, ac ab omnibus acceptus, & obeditus, itaut per annum & vltra in pacifica Officij possessione permanserit. Sed deinde introducta causa in Romana Curia sub prætextu obtinendæ confirmationis à Reuerendissimo P. Generali, fuit à sanctæ mem. Vrbano VIII. facultas ei concessa vt Capitula duo immediatè præcedentia, ac in eis sequuta quæcunque, electiones, & alia acta auctoritate Apost. annullare liberè & licitè posset, itaut quicquid illius facultatis vigore per eundem Reuerendissimum P. Generalem gestum, actum, & ordinatum fuerit, id ab omnibus dictæ Prouinciæ Fratribus obseruandum foret. Qua facultate Reuerendissimus vtens non transportatis actibus, nec habita causæ cognitione, nec partibus citatis, & auditis, prædicta duo Capitula annullauit, & nulla ac inualida fuisse & esse declarauit, & in Prouincialem R. P. Fr. Ioannem Button nominauit, & à sua possessione expellendum esse dictum R. P. Nunum declarauit. Verùm cùm multa circa obreptionẽ, & subreptionem litterarum a P Generale super præmissis expeditarum fuerint deducta tam in tribunali Nunciaturæ quàm in supremo Castellæ Consilio, fui consultus quid iuris mihi videbatur, & respondendum esse duxi prout infrà.

Legalis est apud nostros conclusio quòd ille, qui de 2 tempore litis motæ prout erat P. M. Nunus, officij sui possessionem obtinebat, summariissimi possessorij remedio in ea manutendus est, & ab aduersarij perturbationibus tuendus, *toto tit. ff. vti possidetis, §. retinenda, Instit. de interdict. c. cùm venissent, de institut.* & in terminis quòd pro tuenda possessione officij competat dictum remedium probant Guillelm. Benedict. *in c. Raynatius, de testam. verb. duas habens filias n.* 4 Ioan. Vincent. de Anna *alleg.* 103. Mastrill *de magistrat. lib.* 1. *c.* 17. *numero* 33. Sesse *Aragon. decis.* 389. *numer.* 1. & 2. *p.* 4.

Et in Regulari idem resoluit Monald. *cons.* 104. *n.* 3 22. & 23. *vol.* 2. vbi quòd Regularis suo officio non possit priuari absque citatione, & causæ cognitione.

Et magis in terminis in Prouinciali suo officio per 4 P.Generalem priuato quòd habens se pro spoliato possit remedium recuperandæ intentare, tradit Valenzuela *cons.* 44. *ex n.* 1. *vsque ad* 12. *lib.* 1.

Non obstat quòd dictus P. Nunus, & alij fuerint ab 5 officiis suis amoti de mandato Regni Generalis, ex cõmissione sibi data à Sanctissimo, vt ad amotionem, & priuationẽ huiusmodi executiuè procederet: Quia nihilominus tenebatur ipse Reuerendissimus priùs citari facere dictum P. Nunum, & consortes, eosque audire, vt in rescripto Principis, quo iubetur aliquem suo officio priuari, probat *l. meminerint C. vnde vi, l. si non cognitio C. si contra ius, cap conquerente, de restit. spoliat. l.* 2. *tit.* 13. *lib.* 4. *Recop.* vbi statuitur Regia mandata quibus iubetur aliquem à sua possessione amoueri, non esse exequenda, Afflict. *decis.* 361. *num.* 35. *vers nec obstat quartò, & num.* 36. Burg. de Paz. *cons.* 25. *num.* 5. Azeued. *in l.* 2. *num.* 23. *cum seqq. tit.* 13. *lib.* 4. *Recop.* Cumia *in ritibus Sicilia cap.* 38. *num.* 295. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 1002. *num.* 12. & 13. *lib.* 11. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 167. *n.* 52. Giurba *cons.* 67. *num.* 52.

Quodquidem procedit etiamsi Princeps expresse 6 dicat aliquem debere à sua possessione amoueri, adhuc enim in tali amotione procedendum est iuris ordine seruato, ex doctrina Innoc. *in cap. cùm olim. il* 2. *num.* 2. *de priuil. & in cap.* 1. *de concess. preb. in* 6. *collect.* 2. Nauar. *in cap. cum contingat, de rescript. causa* 3. *nullit. per tot.* Afflict. *in Constit. Neapol. rub.* 24. *num.* 50. Cumia *loco citato*, qui expresse loquitur in mandato Regis, in quo iubetur aliquẽ à sua possessione amouẽdum, & subiungit incautũ, & imprudẽtẽ esse iudicem,

N 3 qui

qui possessore inaudito illud executioni demandauerit.
7 Idem locum habet in rescripto Pontificio præcipiẽ-
te aliquem suo beneficio priuari, vt per Menchaq. *con-
trouers. illustr. l. 1. c. 41. n. 25. & 26.* Petra *de potest.
Principis c. 29. ex n. 17.* Modern. *de supplicat. ad San-
ctissimum c. 7. ex n. 40. & seqq. & n. 50. & 52.* Anell.
8 Amat. *cons. 17. n. 8. & 9.* vbi quòd potestas Papæ, non
est tam amplissima in auferendo beneficio, quam in
conferendo, Ego *in collect. ad c. cùm olim, de re iudic.
n. 4.* & in nostra specie Fr. Emman. Rodrig. *quæst. Reg.
tom. 1. quæst. 6. art. 8.*
9 Et in qualibet legis, aut statuti dispositione contra
publicam, aut priuatam vtilitatem facti, vt possit per viã
appellationis, supplicationis, aut simplicis querelæ im-
pugnari, tenẽt DD. *in c. cùm omnes, de cõst.* vbi Abb. *n. 2.*
Imol. *n. 19.* & Barbat. *n. 14.* Item Franch. *in c. consuluit
il. 1. in fine sub n. 5. de appellat.* Bald. *in l. 1. §. similique
10 modo n. 2. ad fin. C. de Latina libert. tollen.* vbi quòd
sententia iudicis fortior est sententia statuti, quia à sẽ-
tentia statuti potest Principi semper supplicari; à sen-
tentia autem iudicis, si transierit in rem iudicatam, non
potest appellari, quod etiam benè explicat Deci. *cons.
354. n. 5.* Gutier *practic. lib. 3. q. 33. n. 10.* Rot. *decis. 50.
n. 6. p. 2. diuers.*
11 Et interim quod disputatur de validitate legis, non
potest innouari contra possessionem illius, qui eam im-
pugnat, sed debet lite pendente in sua possessione ma-
nuteneri, vt in terminis decidit Rota *decis. 41. n. 8. &
per tot. p. 2. diuers.* ibi, *Quartò non obstat quòd vbi
actus à lege permittitur, non potest turbatio, vel spolium
considerari* ad tradita per Socin. iun. *cons. 48. n. 6. lib. 2. &
cons. 68. n. 31. lib. 1. & per tot. inter consilia* Butrij *cons.
vlt. n. 10.* quia id non procedit quando legis validitas est
in controuersiam deducta, & super ea lis pendet, tunc
huiusmodi iudicio pendente non debet quis commodo
12 suæ possessionis priuari, per ea, quæ tradit Abb. *in c. 1.
n. 4. vt lite pend.* dicens per illum tex. lite pendente su-
per validitate priuilegij non esse aliquem priuandum
vsu possessionis, vel quasi, etiamsi sit contra ius, &c. Et
in dictis stetit eadem Rot. *decis. 50. 64. & 70. d. p. 2.
diuers.* quarum decisionum meminit Aloys. Ricc. *in col-
lect. decis. collect.* 2180. *vers. amplia 13.* & sequuta est
eadem Rota *in Assisien. statutorum 22. Maij, 1619. co-
ram sanctissimo D. N. Gregorio XV.* quæ habetur apud
Posti. *in fine sui tract. de manutent. decis. 147. num.
6. & 7.*
13 Et in executione litterarum Apost. quod lite pẽden-
te super ea possessor sit in sua possessione manutenen-
dus, censuit Rota apud Marches. *de commission. p. 1. pag.
964. num. 4. & 6.* resoluit Posti. *in tract. de manutent.
obseru. 46. n. 23. & 24* vbi *n. 25.* addit quòd etiam quod
litteræ Apost. fuerint iam executæ de facto, & non ci-
tato primo possessore poterit, si se non habuerit pro
spoliato ratione ciuilis possessionis animo retentæ, non
obstante dicta executione de facto, & in gradu appella-
tionis petere se in ea manuteneri, & ad naturalem ab
aduersario detentam restitui, *& num. 26.* resoluit hoc
procedere etiamsi in litteris Apostol. adsit clausula, Pa-
riro Breui.
14 Et in executione rei iudicatæ certum est tertium, qui
se opponit, posse illam impedire, itaut contra eum, &
in sui præiudicium ac in suis bonis ea fieri non possit,
esset enim quemquam, antequam condemnetur, rebus
suis spoliare, Azin. *in praxi ciuili p. 1. cap. 2. §. 31. limit.
25. in princ. pag. 149.* Cou. *pract. cap. 16. num. 3. vers.
tertia soles tradi species*, Carthar. *decis. 52. n. 2.* Ioseph.
Ludou. *decis. 26. num. 15.* Peguera *decis. 206.* Sigism.
Scacc. *de appellat. quæst. 17. limit. 6. membr. 4. num. 52.*
Parlad. *rerum quotid. lib. 2. c. fin. part. 4. §. 5. in princip.*
Paschal. *de patria potestate p. 1. c. 8. n. 157.* Modern.
de Regia protect. p. 4. c. 4. à princip. Barbat. *in tract. de
assistentia glos. 4. n. 24. ad fin vers. notandum tamen est,
aliàs n. 56. in 2. edit.*

Nec suffragari potest R. P. Butroni quòd in aliquibus
monasteriis se fecerit in Prouincialem recognosci, quia 15
id factum fuit inaudito & minimè citato dicto R. P.
Nuno, & iudicialiter conuicto ad dimittendam suam
possessionem, prout requirebatur *in c. licèt Episcopus,
de prabend. in 6.* vbi notant DD. Pute. *decis. 44. lib. 1. in
2. edit.* Lancel. *de atten. p. 3. c. 24. quæst. 13.* Nicol. Garc.
*de benef. p. 11. cap. 3. num. 323. cum seqq. & p. 3. c. 2. ex
num. 139.* vbi *num. 145.* refert sic declarasse sacram
Cong. Flores de Mena *var. quæst. 13. num. 20.* Gutier.
cons. 10. num. 13. vbi agit de possessione capta superio-
ris auctoritate, à qua amoueri quis non potest iuris or-
dine non seruato, Modern. *de Regia protect. p. 2. cap.* 16
15. ex numer. 20. & p. 4. cap. 7. num. 10. & numer. 75. &
aliqua cumulat Nouar. *in schol ad l. defensionis, facul-
tas C. de iure fisci lib. 10.* optimè Rot. apud Farin. *decis.
187. n. 1. ad fin. tom. 1. in posthum.* aliàs *p. 3. recent.* vbi 17
quòd executor etiam merus debet possessorem citare
ad priuationem possessionis, & *numer. 2.* subdit
quòd clausulæ prægnantes non possunt tollere hanc
citationem.

Vnde benè infertur ad decisionem *c. conquerente, de* 18
restit. spoliat. vbi violentia dicitur quam iudex facit spo-
liando possessorem iuris ordine non seruato, & ibi no-
tant DD. *glos. in d. c. licèt Episcopus, de praben. in 6.*
Menoch. *remed. 8. recup. n. 8. 19. & 23.* Burg de Paz.
cons. 25. n. 13. cum seqq. Cumia *ad ritum 36. Sicil. n.* 19
280. & seq. Et possessio hoc modo capta dicitur per vim
expulsiuam Rip. *in l. naturaliter §. nihil commune ff. de
acquir. possess. n. 59.* Rot. *decis. 139. n. 2. part. 1. recent.*
Et spolium hoc modo factum non dicitur turbidum,
sed patens, Rot. *decis. 365. n. 1. & decis. 555. n. 2. part. 1.
recent.* Hinc oritur quòd possessio capta per prouisum 20
Apostol. possessore non citato non est manutenibilis,
Posti. *de manutent. obseru. 12. n. 57.* Noguerol. *alleg.
25. n. 189. & 190.* Rota coram Buratto *inter eius im-
pressas decis. 264. n. 3. & decis. 527. n. 2.* & coram Du-
ran. *decis. 389. n. 6.*

Addo quòd possessio de facto capta à R. P. Butrono 22
est turbatiua, & per cõsequens non manutenibilis Ro-
ta coram Buratto *decis. 185. n. 5.* & quæ dedit causam
liti, qua pulsatus R. P. Nunus statim ad iudicium sum-
mariissimum manutentionis conuolauit, glos. *verb. pa-
cificam. in c. commissa, de elect. in 6.* quam ad hoc notat
Archid. *ibi n. 1.* Socin. sen. *cons. 76. num. 4. vol. 1.* Decian.
cons. 54. n. 28. & 29. lib. 4. Greg. XV. *decis. 4. num. 1.* &
ibi addit. *lit. A. & decis. 569. n. 4.* vbi fuit dictum pos- 23
sessionem ex qua lis sumpsit originem, non esse manu-
tenibilem, Cancer. *lib. 3. var. c. 4. n. 95. & 96.* vbi quòd
si facio circa possessionem aliquem actum eam propria
auctoritate capiendo, de quo aduersarius statim conque-
stus est, talis possessio non dicitur manutenibilis, Fonta-
nel. *de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 3. part. 10. n. 56.
& 57.* Ramon. *cons. 56. n. 5. cum seqq. & cons. 58. n. 3.*
Posti. *d. tract. de manut. obseru. 17. n. 44. cum seqq.* No-
guerol *alleg. 18. num. 65. & 66. & alleg. 25. numer.
192. & alleg. 26. numer. 181. & alleg. 28. numer. 65.*
Rota *decis. 291. numer. 12. parte 6. recentior.* &
coram Duran. *decis. 330. numer. 4. & decis. 349.
numer. 1.*

Secundò pro parte R. P. Nuni ponderatur eius pos- 25
sessionem præferendam esse cuicunque aliæ P. Butroni,
quia antiquiorem, & titulatam, *cap. licèt causam, de pro-
bat.* Cou. *pract. cap. 17. ad fin. vers. duodecimo*, Surd.
cons. 28. num. 24. Afflict. *decis. 327. num. 2.* Mares-
cot. *var. resol. lib. 1. cap. 59. num. 3.* Thoro *in compendio
part. 2. verb. possessor antiquus pag. 451. & verb. posses-
sor iuris creandi colum. 3.* Post. *de manut. obseruat. 71.*
Rota *decis. 139. n. 37. & 39. tom. 6. recent. & decis. 158.
num.*

num. 1. *& decis.* 240. *num.* 6. *part.* 2. *recent. & decis.* 103. *num.* 2. *& decis.* 310. *num.* 2. *part.* 5. *recent.* & coram Buratto *decis.* 15. *num.* 66. *& decis.* 139. *num.* 1. *& decis.* 250. *n.* 1.

24 Tertiò pro eadem parte fuit allegatum quòd dum agitur de exceptionibus oppositis contra prætensam electionem P. Buttoni, & dum tractatur de eanum inhitia; non potest idem P. Butron. electus administrare, Alex. ad Bart. *in l.* 1. *ff. de glande legenda lit. B.* Vincent. de Franchis *deci.* 419. *n.* 1. Auiles *ad cap.* 5. *Prætor. verb. suspendendus num.* 4. Rouit. *in pragm.* 2. *de administ. num.* 43. Capib. anc. *ad prag.* 5. *de Baren. num.* 103. *vers. sed ante captam*, Azeued. *ad Curiam Pisanam lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 14. Cabed. *Portugal. decis.* 112. *ad fin. part.* 1. Amendol. de Franch. *decis.* 210. *num.* 23. Modern. *de Regia protect. p.* 3. *cap.* 8. *num.* 19. Aloys. Ricc. *in praxi p.* 4. *resol.* 54. *per tot.* Ego *in coll. t. ad cap. fin. de iudic. n.* 6. Optimè Cæpol. *caut.* 234.

25 incip. *Si quis vult*, vbi dicit quòd lite introducta super nullitate electionis, antequam fiat, eam suspendit, sequitur Amendol. *ad d. decis.* 210. *num.* 27. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 5. *quæst.* 21. *num.* 17. vbi eandem conclusionem comprobat, & quòd non possit

26 fieri electio. Et Amaya *in l.* 2. *C. de decurion. lib.* 10. *ex num.* 12. *cum seqq.* latè probat quòd electus pendentibus obiectionibus non potest administrare etiamsi administrationem incœperit ex Phœbo *Portug. decis.* 65. *à princ.* & Ego *in addit. ad commentaria parentis in Ordin. Regni. Portugal. tit.* 67. *num.* 8. *pag.* 65. Et de inquisito, vel accusato accusatione pendente Cabed. *Portug. decis.* 84. *num.* 18. *part.* 2. Tamburin. *d. disp.* 5. *q.* 20. *n.* 8.

27 Est namque ad hoc propositum litteris aureis notanda doctrina Innocentij *in cap. veniens il* 2. *de testib.* resoluentis quòd existens in possessione alicuius officij impedire potest aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamsi non probet rectitudinem electionis, quia ad hunc effectum sufficit probare se electum, licet non se rectè electum probet, sequitur *ibi* Zabarel. dicens esse centum manibus notandum, Pereg. *de fideicom. art.* 48. *num.* 51. Rot. *decis.* 698. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* vbi quòd nullitas tituli non debet disputari in iudicio retinendæ.

28 Non obstat quòd in litteris Apost. in aliis R. P. Generalis insertis adsint clausulæ multum prægnantes, quæ manutentionem impedire possunt, quia respondetur easdem clausulas tanquam dictis litteris accessorias, eorum naturam sequi, Surd. *decis.* 7. *num.* 18. *&* 19. Castill. *num.* 6. *controuers. c.* 168. *à num.* 13. Modern *de supplicat. ad Sanctissimum p.* 2. *c.* 26. *num.* 64. Et in dubio vitium decretum irritans irritet nec ne, non impeditur manutentio, interim dum disputatur de vi dicti decreti, Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 430. *cum seqq.* Beltramin. *ad Greg. XV. decis.* 83. *num.* 8. Roman. *cons.* 58. *num.* .. Modern. *de Regia protect. part.* 3. *cap.* 11. *n.* 161. *& seq.* Posth. *de manut. obseru.* 46. *num.* 14. *&* 15 Rot. *decis.* 75. *n.* 6. *p.* 2. *recent. & decis.* 48. *n.* 5. *p.* 7. *recent.*

29 Minus obstat quòd Eminentissimus D. Nuntius est dictarum litterarum merus executor, proindeque habere iurisdictionem tantùm ad exequendum, non verò ad cognoscendum de exceptionibus oppositis. Quia ad huius dubij resolutionem præmissa distinctione inter merum & mixtum executorem, de qua latè egimus in praxi exigendi pensiones *p.* 1. *quæst.* 11. *per tot.* respondemus Eminentissimum D. Nuntium esse dictarum litterarum mixtum executorem, ac proinde assumere posse partes iudicis procedendo iudicialiter, & cognoscendo de exceptionibus, ac super eis pronuntiando. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 9. *in annot. num.* 44. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 6. *c.* 1. *num.* 110. Valenz. *cons.* 9. *num.* 2. *tom.* 1. Amat. Roderic. *de execut. sentent. cap.* 2. *num.* 39. Gregor. XV. *decis.* 337. *num.* 17. & ab illius pronuntiatione dari appellationem suspensiuam, quia non debet quis dimittere suam possessionem ad verbum executoris, Marc. Antonin *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 50. *numer.* 6. Nicol. Garc. *d. p.* 6. *cap.* 2. *numer.* 112. *cum seq.* Gregor. XV. *decis.* 69. *n.* 7. *& decis.* 91. *num.* 3. Rota *decis.* 701. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* quod ex sequentibus comprobatur fundamentis.

Primò, quia dictus R. P. Nunus, & consortes ab annum cum dimidio & vltrà legitimè in possessione officiorum suorum persistunt, à qua non debent amoueri nisi priùs citentur, eorumque rationes discutiantur; non enim quis est à sua possessione expellendus, nisi eo priùs vocato & audito, Card. *cens.* 75. *in princ. vers. verum possessio*, Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.* 110 Greg. X V. *decis.* 500. *n.* 5. cum aliis suprà citatis *n.* 15. Et hoc casu, quando scilicet agitur de remouendo possessore, omnis executor est mixtus, idem Greg. *d. decis.* 500. *n.* 6. Beltramin. *ad eundē decis.* 413. *sub. n.* 4. *in princ.* vbi id maximè intelligit quando ille, qui est in possessione, docet de titulo colorato, & tunc executor tenetur assumere partes iudicis, Achil. de Grassis *super reg. de triennali decis.* 6. *n.* 4. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 1. *q.* 10. *n.* 35. vbi ampliat etiamsi non adsit claus. *Vocatis vocandis.* 30 31

Secundò, quia nunc agitur de executione sententiæ quam R. P. Generalis pronunciauit super priuatione nonnullorum, & admissione aliorum ad Officialis, Priorum, & Definitorum, & nulli dubium est posse in hoc euentu recurri ad Eminentissimum D. Nuntium tanquam iudicantis superiorem, illumque teneri iudicialiter cognoscere de exceptionibus oppositis, & super eis pronuntiare, ad not. per Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 38. *num.* 6. Sigism. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 10. *numer.* 46. 32

Tertiò, quia *per claus. Contradictores* &c. in prædictis litteris insertam censetur concessa facultas iudicialiter procedendi. Ita Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *numer.* 435. Mat. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 6. *vers. tertiò facit*, Rot. *decisione* 616. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* 33

Quartò, quia ex contextura earundem litterarum constat quòd Generalis non præmiserit necessariam cognitionem, quo casu etiam merus executor potest de exceptionibus in executione oppositis cognoscere, & ad illarum verificatione deuenire: solùm enim vbi omnis præcessit cognitio, nuda remansit executio, quæ sola mandata dicitur, vt ex Bart. Morla, & aliis resoluit Cancer. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 15. *numer.* 33. 34

Quintò, quia licèt Merus executor non habeat iurisdictionem ad ferendam sententiam super exceptionibus oppositis, nihilhominus tamen potest cognitionis causam ad superiorem remittere, & interim in executione supersedere. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 38. *n.* 9. 11. *&* 12. Flores de Mena *var. q.* 4. *num.* 41. *& q.* 12. *n.* 17. *&* 18. Marches. *de commiss. in commiss. appellat ab executione Breuium n.* 131. *pag. mihi* 328. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 10. *n.* 38. Cardin. Tusch. *pract. conclus. lit. E. concl* 500. *n.* 3. *&* 4. *&* 9. *& concl.* 501. *n.* 1. *&* 2. Modern. *de Regia protect. p.* 4. *c.* 6. *ex n.* 14. vbi resoluit merum executorem iurisdictionem habere ad cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis, & subreptionis rescripti ad hoc vt suspendat executionem. 35 36

Et in casu quo opponitur de nullitate ob defectum citationis contra sententiam, de cuius executione agitur, est indubitatum quod executor, etiam merus debet cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum supersedendi in executione, vel illam denegandi, necnon 37

remittendi causam ad Superiorem, Imol. *in Clem. 1. vers. sed nunquid*, & *ibi* Zabarel. *n. 6. de re iudic.* Cancer. *var. resol. lib. 1. cap. 15. num. 35 & 36. cum seqq. in 2. edit.* Franc. Molin. *de brachio Regio lib. 2. cap. 38. numer. 23. cum seqq.* Thesaur. *quæst. forens. lib. 3. quæst. 2. num. 4. cum seqq.* Leon Valeus. *decis.* 168. *part.* 1. Valenzuel. *cons. 9. numer.* 8. Ego *in collect. de cetero numer. 7. de re iudic.*

38 Et in omni euentu vbi adest possessor in beneficio, vel præbenda, cuius possessionem alius de manu executoris assumere prætendit, tunc talis executor debet audire possessorem etiam intrusum, & assumere partes iudicis. Ita Butr. *in cap. fin. num. 7. de presumpt.* vbi Abb *ex n. 11.* Felin. *numer. 16. 24. 27. 15. & 34.* Garc. *de benef. part. 6. cap. 2. § 1. num. 110. & seqq.* Seraph. *decis.* 1031. *numer. 4. & decis.* 1045. *& decis.* 1056. *numer.* 3. Flores de Mena *var. lib. 1. quæst. 21. numer.* 13. vbi dicit quòd executores gratiarum Apostol. possunt cognoscere de

39 legitimis exceptionibus, & *numer.* 17. dicit quòd debet cognoscere super causis allegatis, aliàs declarabitur vim facere. Marchel. *vbi supra numer.* 131. *cum seqq.* Modern. *de Regia protect. part. 1. cap. 13. numer. 57. cum seqq.* & latiùs *in tract. de supplicat. ad Sanctiss. par. 2. c. 34. 4. num. 7.* Beltramin. *ad Gregor. XV. decis.* 413. *numer* 24.

Ex quibus omnibus resultant contra litteras, de quarum executione agitur, plures & insanabiles nullitates, de quibus distinctè agemus ad faciliorem præsentis materiæ intelligentiam.

NVLLITAS I.

Quia sententia non iustificatur ex rescripto, nec ex actis.

40 EX supradictis iam constat principalem nullitatem deduci ex defectu citationis omnium interesse habentium, & ideo quæ illis non citatis gesta fuerunt, debent reuocari, & denuo audiri, ac cum eis aliàs legitimis possessoribus causam agitari, vt tradit Mangil. *de euiction. quæst. 177. ex num. 21. & num. 25. cum tribus seqq.* vbi quòd sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem, si non fuerit cum eo litigatum, vel sit alius quàm comprehensus in executione, & quòd nullus potest à sua possessione eiici absque citatione, & generaliter quòd sententiæ executio non

41 possit fieri absque partis citatione, Ruin. *cons.* 128. *vol.* 5. Ceuall. *commun. contra commun. p. 3. quæst.* 809. *numer.* 14. *cum seqq.* Rot. *decis.* 284. *num.* 5. *cum seqq. p.* 5.

42 *recent.* Omnis enim sententia iustificatur ex actis pro-

43 cessus, Rot. *decis.* 588. *num.* 3. *p.* 1. *recent.* Et sine illis nihil probat, nec pro ea præsumitur, Barz. 37. *num.* 4. & 5. Pereg. *de fideicom. art.* 26. *num.* 16. *lib.* 1. vbi quòd nihil probat non exhibito processu, Noguerol. *alleg.* 52. *numer....* Rot. coram Buratto *decis.* 76. *n.* 1. *cum duobus seqq.*

44 Quod quidem locum habet quamuis iudex enunciet in sententia præcessisse omnia acta necessaria, quia adhuc si non exhibeantur, minimè credendum est sententiæ Chartat. *de execut. sentent. cap. fin. num.* 19 Stephan. Gatian. *discept. forens. lib.* 2. *cap.* 310. *numer.* 89. Noguerol. *alleg.* 12. *num.* 12. *vers. quod procedit* Pro quo est text. *in cap. quoniam contra de probat. & in Auth. si quis in aliquo Cod. de edendo*, Mascard. *de probat. concl.* 32. *numer.* 54. *vers. verum contrarium.*

45 *vsque ad numer.* 59. vbi cum communi tradit iudici non esse credendum, qui asserit præcessisse acta iudicij, & alias solemnitates, nisi sententia fuisset partibus præsentibus prolata, Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 2. *tit. de sentent. resol.* 4. *n* 3. vbi loquitur quando sententia partibus præsentibus & consentientibus, & non appellantibus fuit prolata: & *num.* 5. agit quando sententia partibus absentibus fuit prolata, quia non creditur iudici asserenti præcessisse citationem, & alia acta iudicij, idem Mascard. *concl.* 35 *n.* 2. *cum seqq.* vbi dicit non credi iudici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, testiumque examen interuenisse, idem Alexand. Trentacinq. *lib.* 1. *tit. de verbor. signif. resol.* 1. *num.* 30. *cum seqq.* dum ait quòd vbi fuerit appellatum à sententia, siue sit pars præsens, siue absens, non ex ea probatur præcessisse necessariam causæ cognitionem, cæteraque acta iudicialia: plura Genua *de verbis enunciat. lib.* 2. *cap.* 9. benè Felin. *in c. cum in iure num.* 14. *de offic. deleg.* vbi resoluit sententiam 47
enuntiantem quendam esse procuratorem, non probat mandatum, plura cumulat Modern. *de supplicat. ad Sanctissimum p.* 2. *cap.* 30 § 4. *num.* 19. Sola enim longa 48
diuturnitas temporis subsequentis ipsam sententiam potest inducere præsumptionem solemnitatis actorum, ex Seraph. *decis.* 381. *n.* 4. & 5. vbi exemplificat in diuturnitate centum annorum, quem refert Noguerol. *alleg.* 12. *num.* 14. At Gonzal. *ad reg.* 8. *num.* 6. exemplificat in diuturnitate triginta annorum. Verùm Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *tit. de sentent. resol.* 4. *n.* 11. *vers. hinc est*, vbi dicit duos annos sufficere, si transierint post sententiam in rem iudicatam transactam; in præsenti autem casu nec annus transiuit, & sententia appellatione suspensa est.

Nec ex verbis enunciatiuis dictæ sententiæ pronun- 49
tiantis, & affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore dicti R. P. Nuni & consortium, probatur existentia talis procuratoris ex reg. *Auth. si quis in aliquo, C. de edendo.* notat Alex. *cons.* 81. *Viso & discusso col.* 7. *vol.* 3. & *cons.* 89. *circa fin. lib.* 2. Golin. *de procurator. p.* 3. *cap.* 3. *num.* 23. *cum multis seqq.* vbi tenet 50
notario asserenti transumptum fuisse à se confectum non credi, Modern. *d. cap.* 3. §. 4. *num* 19. *& de Regia protect. part.* 4. *cap.* 1. *n.* 58. *cum seqq.*

Multo minus iustificatur ex mandato procuratorio 51
facto à R. P. Nuno & consortibus, & reproducto in actis per R. P. Butron. quia non constat procuratores in eo nominatos illud acceptasse, ante eo vsque vsos fuisse; cùm omni iure certum sit factum à procuratore ante mandati acceptationem esse inualidum. Ita Bart. *cons.* 73. *vol.* 1. Imol. *in l. qui in Domini ff. de testam.* Alex. & Archid. *in cap. is qui, de procurat. lib.* 6. qui post Compostellan. & Specul. *tit. de procurat.* §. 1. *vers. sed quid*, dicunt quòd si procurator antequam susci- 52
piat mandatum faciat aliquid tanquam procurator, etiamsi sciat se procuratorem constitutum, dummodo non susceperit mandatum, non valet, per text. *in d. cap. is qui, cap. vt super, de appell. in* 6. Et hæc est opinio verior, & magis communis, vt per Curt. iun. *cons.* 63. Alex. *in l. licet. C. de procurat. col.* 2. Vanti. *de nullit. tit. de nullit. ex defectu mandati n.* 115. *vers. tertiò principaliter*, Lap. *alleg.* 81. Cassad. *decis.* 8. *num.* 12. *de restit spol. & decis.* 3. *num.* 4. *de appellat.* Ioseph. Ludou. *concl.* 46. *ampl.* 12. Sigism. Scacc. *de appellat. quæst.* 5. *num.* 27 *vers. moneor tertiò, & de re iudic. gloss.* 4. *q.* 4. *num.* 7. *& num.* 52. Golin. *de procurator. p.* 2. *cap.* 3. *numer.* 10. post Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 877. *n.* 15. vbi ex Manent. *decis.* 22. *num.* 24. addit 53
quòd procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine, si adhuc mandatum non recepit, nec de eo notitiam habuit. Rota *decis.* 451. *num.* 1. & 2. *p.* 2. *recent.* vbi ex hoc fundamento probat substitutionem à procuratore factam virtute facultatis ad id sibi concessæ nullam esse antequam acceptet mandatum.

Non obstat si dicatur R. P. M. Lyanum Prouincialem

lem vnà cùm definitorio suæ electionis dedisse mandatum procuratorium P. M. Thomæ de Paredes, qui illud substituit in personam P. M. Petri de Villanueua, qui cùm esset Romæ vti talis procurator asseritur comparuisse in illa causa coram R. P. Generali ; quia respondentur procuratores à Definitorio temporali constitutos expirare cum ipso Definitorio, vt in terminis resoluit Borrell. *in sum. omnium decis. tit. de procurat. num. 459. per gloss. verb. pro Ecclesia in C. em. fin. de procurat.* Deinde respondetur dictum P. Villanueuam à Definitorio pro suis causis constitutum procuratorem non posse in vim talis mandati agere causas singulorum de Definitorio, quia aliud est vniuersitas, Definitorium, seu Collegium, & aliud singulares illius Colle-
56 gij, vt in terminis, quòd procurator vniuersitatis, non sit procurator singulorum probat text. *in l. 2. C. quod cuiusque vniu. nom. cap. qui manumittitur, 12. quæst. 2.* Losſæ. *de iure vniuers. part. 1. cap. 1. num. 22.* Golin. *de procurat. p. 1. c. 3. n. 25.*

NVLLITAS II.

Ex nulla cassatione resultans.

Reuerendissimus P. Generalis nulliter & iniustè processit ad cassationem electionis factæ in personam R. P. Nuni tam ex defectu potestatis, quàm ex defectu causæ.

57 Quod ad potestatis defectum attinet, certum est in facto Eminentissimum D. Card. Fachinettum de illo tempore in Regnis Hispaniarum Nuntium Apost. cum facultate Legati de latere eam electionem confirmasse, prout poterat per text. expressum *in cap. si Abbatem 3. 1. de elect. lib. 6* ibi, *Huiusmodi verò Legatus, qui mauus omnibus post Romanum. Pont. in prouincia sibi decreta imperium censetur habere, Archiepiscoporum, Episcoporum, & exemptorum electiones potest ex officio confirmare*, &c. Ego ipse *de iure Eccles. lib. 1. cap. 19. num. 250.* & rationem assignat text. quia Legatus est iudex competens contra exemptos, refero *de officio &*
58 *potest. Episcop. p. 3. alleg. 113. num. 32. & 31.* & hinc
59 exemptus à iurisdictione ordinaria non est pariter exemptus à iurisdictione Legati, sed illi subiectus, Fr.
60 Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 63. art. 4.* Et prouisus ab Illustrissimo Nuntio dicitur prouisus Apostol. Gemin. *in d. cap. si Abbatem num. 5.* vbi Franch. *num. 4.* Viuian. *de iurepatron. lib. 11. cap. 4. n. 114 ante vers. vt cum autem*, Ego *in d. cap. si Abbatem n. 4.*

61 Et in terminis quòd confirmatio electionis facta per Eminentissimum D Card. Fachinettum Hispaniarum Nuntium ; dicatur confirmatio Apostolica resoluit Bays. *de elect. p. 3. c. 43. n. 4. tom. 15. tract. pag. 40 a.* ibi, *Hodie tamen est decisum vt Legatus à latere valeat, & possit in prouincia sibi decreta confirmare electiones Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, & aliorum exemptorum*, ita tradit Ioan. Andr. & Panor. *in d. cap. nihil*, & idem Ioan. Andr. Panor. Host. Ægid. & Innoc. *in cap. cùm venerabilis, de consuet.* text. *in cap. si Abbatem, de elect. in 6.* &c. Boër. ad Mand. *de elect. cap. 56. lit. X. vers. coram Papa d. tom. 15.* ibi, *Quid si non compareant isti coram Papa, sed coram Legato Apost. Sedis à latere misso, qui est in prouincia, nunquid sufficit ? Credo quod sic, nam talis Legatus benè potest confirmare electiones exemptorum*, &c. Lauor. *vari. lucub. tit. 4. de elect. c. 25. n. 46.* Laurent. de Peyrinis *in formul. Regul. c. 18. n. 4. circa fin.*

62 Cùm ergo, vt dictum est, Capitulum fuerit auctoritate Apost. per Eminentissimum Nuntium confirmatum, minimè potuit à R. P. Generali infirmari, cùm inferior facta Superioris euertere non possit, *cap. cùm inferior, de maior. & obed. c. cùm venisset, de iudic.* Cancer. *var. resol. p. 1. c. 1. n. 314. prope fin.* Rot. *decis. 293. n. 2. p. 2. recent.* Ea enim quæ sunt confirmata à Sede 63
Apost. non possunt ab alio tolli, & quod Papa confirmat, nemo infirmat, Bald. *in l. rescripta num. 4. C. de precib. Imper. offer.* Dec. *in cap. cùm accessisset num. 43. de constitut.* Gemin. *cons. 30. num. 6. & 7.* Rota *decis. 293 n. 3. & 9. p. 7. recent.*

Non obstat quod R. P. Nunus, & alij in eo Capitu- 64
lo electi existimarunt Confirmationem R. P. Generalis necessariam esse, & ideo instarunt pro ea obtinenda. Quia respondetur quòd quando in actu interuenit aliqua solemnitas non necessaria ad suam validitatem, & hæc concurrit inualidè, & minus solemniter, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus, qui in se validus est: glos. *verb. transitu in § serui, Instit. de libert.* quæ tenet ideo valere manumissionem factam in transitu, quia sine eo fieri poterat ; vnde aliud est quòd manumissio fieri poterat sine Prætore : ex qua glo. Ias. *in l. vinum num. 33. vers. secundo confirmo ff. de rebus cred.* notat quòd quando actus potest expediri sine 65
præsentia iudicis, & si fiat in præsentia illius, & minus solemniter, per hoc non vitiatur actus, & quod de illa glossa facit magnum festum Bald. in pluribus locis ibi à Iasone citatis, idem tradit Segura *in l. ab exheredati num. 3. cum seqq. ff. de legat. 1.* Hippol. *in l. de vnoquoque n. 41. ff. de re iudic.* Vanti. *de nullit. titul. quibus modis sentent. nullit. num. 114.* Rot. *decis. 36. n. 56. & 57. tom. 5. recent.* qui dicunt citationem non neces- 66
sariam nulliter factam non obesse, nec actus nullitatem inducere.

Et in assensu Regio in contractu reseruato, quòd si 67
in illo non requiratur, actus non vitietur, si vel assensus deficiat, vel minus solemniter apponatur, Andr. de Isernia *in cap. 1. §. sed nec alia, num. 38. quæ sit prima causa benef. amit.* Ponte *cons. 95. num. 8. lib. 1. & decis. 4. n. 36.* Rouit. *cons. 4. n. 3.* Capiblanc. *de Baronib. tom. 1. cap. 82. n. 14. vers. & proinde*, Rota apud Farin. *decis. 144. n. 10. p. 2. in posthum. alias part. 4. recent.* Et pro hac conclusione est text. expressus *in l. forma censuali 9. si quis veniam petierit, ff. de censib.* Ego de Canon. & Dignitat. *cap. 39. n. 9.* vbi ex communi Doctorum sententia *in cap. cùm inter 18. de elect.* dixi electionem non continere nullitatem, si vocati ad eam faciendam, non habentes in ea vocem, spreti, aut admissi non fuerint.

Quoad secundam nullitatis partem de defectu cau- 68
sæ mouentis ad cassationem, sciendum est per electionem plenum ius acquiri, sed in habitu tantùm, per confirmationem verò exercitium illius actus, ita Seraph. *decis. 101. n. 16.* Melch. Phœbus *Lusit. decis. 101. n. 7. tom. 1.* Cabed. *etiam Lusit. decis. 84. n. 12. p. 2.* Aloys. Rice. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 280. n. 2. p. 2.* Laut. de Pottel. *in suis resp. moralib. p. 2. casu 4.* Castellin. *de elect. Canon c. 1. num. 17.* Laurent. de Peyrinis *tom 1. cap. 3. §. 6. in fine*, Greg. XV. *decis. 240. n. 16. & 17.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 6. q. 1 num. 4.* Lauor. *d. tit. 4. de elect. c. 25. n. 2.* per doctrinam Felin. *in cap. cùm Bertoldus num. 6. de re iudic.* vbi dicit quòd per confirmationem nihil noui iu- 69
ris acquiritur, sed tantùm exercitium iuris per electionem quæsiti.

In tantum quòd electus potest iudicialiter confirma- 70
tionem suæ electionis petere, & Superiorem vt confirmet compellere, Abb. *in cap. cùm dilectus 8. num. 2. de consuet.* ibi, *Nota primò quòd Monachus electus in Prælatum potest electionem de se factam prosequi etiam in iudicio contentioso, & in e. postulationem 5. de postulat. Prælat. n. 4.* addit cum Ioan. Andr. *quòd ille, qui petit confirmationem electionis nullam petit gratiam, cùm pleno*

pleno iure innitatur, & quòd sic potest superbè accede-
71 re ante Superiorem etiam caputio, vel birreto non leua-
to si confidat de idoneitate personæ suæ, & comminari
quòd nisi ipse confirmet, habebit recursum ad Superio-
rem; idem Abb. in c. postquam 3. de elect. n. 1. ibi, Nota
primò quòd confirmatio est necessaria, licèt electio à
principio fuerit voluntatis, Canonici autem non tenen-
tur eligere certum, sed possunt eligere quem volũt, dum-
72 modo idoneum, vt in c. quia propter inf. eod. Superior an-
tem ad quem spectat electionis confirmatio, tenetur ex
debito electionem confirmare, si nihil impedit electum,
&c. idem Abb. in c. querelam n. 6 de elect. Fr. Emman. q.
Regnl. tom. 2. q. 54. art. 13. Greg. XV. decis. 240. n. 12.
cum seqq. vbi quòd qui confirmat nihil dat, & quòd
confirmatio non est imputanda ad beneficium, sed ad
iustitiam, Castellin. de elect. c. 5. n. 83. & c. 14 n. 15. &
n. 43. & 56. vers. memor sit semper confirmator, Lauor.
de elect. cap. 25. n. 28. & n. 44. vbi quòd si confirmator
absque iusta & rationabili causa differat electionem
confirmare, potest recurri ad Superiorem pro confirma-
tione facienda, Sigism. à Bonon. de elect. dub. 43. num. 1.
73 vbi dicit quòd sicut ex parte electi confirmatio est de-
bita, ita ex parte confirmare debentis est necessaria, per
c. fin. de elect in 6 & per c. postquam, vbi Butr. n. 5. Abb.
in 1. notab. Dec. n. 1. de elect. & n. 3. & 4. Tambur. de
iure Abbatum tom. 1. disp. 6. q. 1. n. 25. vbi quòd electio
est voluntatis, confirmatio autem necessitatis, & q. 2.
n. 10 Sigism. à Bon. de elect. dub. 43. n. 1. Lotter. de re
benef. lib. 1. q. 17. in princ. Laur. de Peyrin. tom. 1. de sub-
dito q. 1. cap. 31. § 6. ad fin. vers. vnde sequitur, & §. 7.
& §. 11. vers. dico 11. Ego de iure eccles. vniu. lib. 1.
c. 19. n. 154.
74 Ad confirmationem huius electionis deuenire po-
tuit R. P. Generalis vel ex vi Constitutionis p. 3. c. 7.
de elect. noui Prouincialis prope fin. ibi, Volumus tamen
& decernimus, vt præter illam per P. Præsidentem fa-
ctam confirmationem omnes Prouinciales per Reueren-
dissimum P. Generalem sese confirmandos curent, quàm
citius fieri possit, habita ratione maioris, vel minoris di-
stantiæ Prouinciarum, atque itineris difficultatum, &c.
Et eadem p. 3. cap. 7. §. quid litteris definitorio delatis
fieri debeat, in fine, vbi de definitionibus Capituli
Prouincialis, ita concluditur. Et deinde ad Reueren-
dissimum Priorem Generalem, vt ab ipso si sibi visum
fuerit, confirmentur, mittantur quàm citiùs fieri possit,
&c. Vel iure delegato ex vi litterarum Apost. eidem
R. commissarum, ibi, Tibi vt dicta duo Capitula Pro-
uincialia, ac in eis sequuta & alia acta annullare, &c.
licitè possis & valeas eadem auctoritate tenore præsen-
75 tium facultatem concedimus, &c. Similes autem di-
spositiones, rescripta, & indulta semper sunt intelligen-
da prout de iure, Anchar. cons. 6. n. 8. vers. omnis enim,
Cæsar. de Grassis decis. 8. n. 2. de re iudic. Achil. decis.
12. de rescript. Rota decis. 39. n. 2. part. 1. recent. & de-
76 cis. 415. in fine part. 2. recent. quia eorum verba intelli-
gi debent secundùm terminos habiles, ac dispositionem
legalem. Duran. decis. 228. n. 9.
77 Ex quacunque causa, vel titulo procedat Reueren-
dissimus Generalis semper in cassanda & infirmanda
electione tenetur procedere citatis, & auditis partibus,
seruato substantiali iuris ordine: si procedat via ordi-
naria ex vi constitutionum Ordinis, de quibus suprà;
est aduertendum quòd confirmator potest & tenetur
antequam confirmet, inquirere de idoneitate electi, &
de forma electionis, cap. postquam 3. c. à nobis, de elect.
Nat. cons. 1 in antiq. aliàs cons. 2. in nouis, eod. tit. Si-
gism. à Bonon. de elect. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum
seqq Lauor. d. tit. 4. cap. 25. n. 59. Castellin. d. c. 14. n. 15.
Tambur. d. tom. 1. disp. 6. q. 5. n. 4. & 5. Laurent. de Pey-
rin. d. tom. 1. c. 31. §. 11. vers. dico secundò, Portel. in resp.
moral. casu 4. n. 5. in fine, etiam absque contradictore, vt
post Pacian. resoluit Felician. de Vega ad cap. intelleximus, de iudic. n. 67.
Deinde scire oportet duobus modis confirmatorem 78
posse in his confirmationibus faciendis procedere: vel
extraiudicialiter agendo, priuata scilicet scientia, non
in forma iudicij & contentiosa, inquirens de modo ele-
ctionis an fuerit Canonice facta, & de persona electi
an sit idonea: Lauor. d. cap. 15. num. 59. Modern. de Re-
gia protect. p. 2. cap. 13. numer. 6. Ego de iure Eccles. lib.
1. cap. 19. num. 251. & in hoc casu quandò nec directè,
nec indirectè potest cognosci & penetrari causa cassa-
tionis, procedunt doctrinæ, de quibus suprà voto 4. Vel
per viam iudicij contradictorij cum processu & causæ
cognitione, Marescot. var. lib. 1. cap. 52. à numer. 30. Si-
gism. à Bonon. dub. 46. numer. 8. & dub. 47. cum seqq. E-
go ipse d. cap. 19. num. 251. & tunc tenetur cum partis
citatione, & seruato iuris ordine procedere. Modern. 79
de Regia protect. part. 2. cap. 13 num. 45. ibi, Si tum quis
esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum remo-
uendo à tali dignitate, tunc enim iudicialiter agendum
est, & in tali infirmatione procul dubio partis citatio
requiritur, &c. & est doctrina Butrij in cap. cum dilectus 32. numer. 63. de elect. ubi, Quedam est confirma-
tio contentiosa super qua proceditur iudicialiter, & tunc
oportet quod in ipsa interueniat causæ cognitio & abs-
que ea non valet confirmatio C. de iudic. l. iudices, Cod.
quomodo & quan. iudex l. ea quæ, &c. Idem Butr. in cap.
venerabilem 34. eod. tit. numer. 15. ibi, Nota vndecimò
quòd confirmator electionis, vel infirmator dicitur iu-
dex & cognitor, & sic patet quòd confirmatio etiam
temporalis dignitatis fit per viam iudicij, Gonzal. ad 80
reg. 8. Cancel. glos. 9. in annis. numer. 43. Sigism. à Bo-
nonia d. dub. 44. numer. 8. ad med. & numer. 9. & dub.
45. numer. 7. Castellin. d. cap. 14. numer. 54. ad fin. &
numer. 55. Lauor. de cap. 25. num. 54. Ego d. lib. 1. cap.
19. n. 151.
Et in Religione Fratrum Eremitarum S. Augustini 81
in confirmationibus, & cassationibus electionum sem-
per proceditur secundo modo, & ob id tenetur R. P. Ge-
neralis causas cassationis in sententia exprimere, vt sta-
tuit Iulius III. in Bullario Ordinis S. Augustini Romæ
impresso anno 1628. pag. 216. Et si contingat dictum
Hieronymum, aut pro tempore existentem ipsius Or-
dinis Priorem Generalem confirmationem huiusmodi
denegare, eundem Hieronymum, & pro tempore exi-
stentem Priorem Generalem, teneri, & obligatum esse
ad causam denegationis huiusmodi in eadem dene-
gatione exprimendum, &c. Qua de causa idem R. vt re-
fertur in dictis litteris, cœpit cognoscere iudicialiter de
nullitatibus electionis, ibi, Prætereaque auditis pluries
ipsis partibus, earumque iuribus, & rationibus maturè
discussis iudicaueris secundo dictum Capitulum Prouin-
ciale nullum, & inualidum, nulliterque & inualide ce-
lebratum fuisse, &c. Quo casu & absque dubio, si posset
summariè, secretéque & per processum infirmatiuum
procederet, iam teneretur per viam iudicij prosequi,
iuxta doctrinam Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 5. n.
5. dum dicit quòd si iudex potest procedere vt Ordina-
rius, vel delegatus, electa vna via, licèt inutili, non po-
test aliam redire, optimè Cancer. var. resol. lib. 1. c. 17. de
appellat. n. 43. in 2. edit. vbi ex Innoc. in c. bonæ il. 2. de
postulat. Prælat. & aliis tenet habentem facultatem 82
apprehendendi possessionem propria auctoritate, & ex-
traiudicialiter, sibi præiudicare adeundo iudicem incõ-
petentem, & lib. 2. c. 10. n. 47. cum seqq. Hermosil. l. 7.
gloss. 2. n. 21. tit. 4. part. 5. & in optima specie Rota de-
cis. 778. p. 1 diuers.
Non debet igitur confirmator ex abrupto, & inordi- 83
natè ad electionem procedere, vt aduertit Lauor d. tit.
4. cap. 25. num. 51. citans cap. cum ad monasteria, de
statu monach. Abb. in cap. monachi §. Prioratus num. 10.
eod.

eod.tit. Sylu.*verb.confirmatio humana num.*4. & ſubdit quòd non debet per repentinam confirmationem propriam cupiditatem, & inordinatum affectum iuri, & æquitati præferens, competitore, vel oppoſitoribus neglectis, nec diſcuſſo negotio contra doctrinam Apoſt. electo manus imponere, *c.vlt.de elect. in* 6. Sed tenetur cum plena cauſæ cognitione inquirere & cognoſcere de delictis quæ electum indignum faciunt confirmarei ac illum priuare poſſunt ſua dignitate, vel Prælatura, vt per Fr.Emman.*quæſt Regul.tom.*1.*q.*14 *a* 3.*verſ.ſecundum argumentum*, vbi contra Nau. reſoluit quòd ad

84 impediendam electionẽ etiam ante illius perfectionem, & crimina electo oppoſita plenè debent probari: Hieron.Roderic.*in reſolut.quæſt Regul.reſol.* 58.*n.*49. hác concluſionem multis exornat, & reprehendit Laurent. de Portel.*in dub. Regul. verb. electio n.* 19. qui allegat Fr.Emman. *citato loco* pro contraria parte; licèt Nauarrum ſequatur Lauor. *de tit.*4 *c.* 19.*n.* 121.Et quicquid ſit, ſumus extra hanc diſputationem; quia agebatur in noſtro caſu de infirmanda electione iam perfecta, cuius vigore electus ab anno cum dimidio erat in pacifica Prouincialatus poſſeſſione abſque alicuius cõtradictione: ob quam rationem motus fuit doctiſſimus Valenz.*conſ.*4 *per tot* & præcipuè *n.*5.*&* 6.*vol.*1.ad tenendum & conſulendum quod P.Generalis, de quo ibi, nulliter & attentatè proceſſit ad priuationem officij Prouincialatus P.Batres, eo inaudito.

85 Hinc infertur non eſſe ab officio excludendum indignum, aut eo priuari quemquam, niſi prius audiatur, & conuincatur de inſufficientia, vel alia inhabilitate Fr.Emman.*q.Regul tom.*1.*q.*51.*a.* 12.*verſ. ad primum dubium*, Portel.*en d ib. Regul. verb. electio in addit. ad addit.n.*5.*&* *in reſp.moral.p.*2.*caſu* 4.*n.*3.*&* *caſu* 19 *à n.*1.Hieron.Roder *d.reſol.*58.*n.* 11. Laurent. de Peytinis *in formular.lit.C c.*18 *verſ.voto quinto, & num.*7. *verſ.ſed dic quarto, & de ſubdito Relig. q.* 1.*§.* 10.*in princ.pag.*491.vbi ſubdit quòd non poſſunt priuari Religioſi ſine eo quòd prius citentur ipſiſque detur copia eorum, quæ contra ipſos ſint fulminata, vt ſe poſſint defendere Sigiſm.à Bon.*de elect.q.*90.*à princ.* & *præcipuè ex n.*8.*& dub.*98.*n.*2. ibi, *Nam ſi poſtea congregato Capitulo, & cauſa cognita non conſtaret per contradicentes, & veras probationes de dicta eiuſdem Generalis inſufficientia, profectò non poſſet deponi, vt pulchre ſtatuet in terminis de Prælato Regulari*, Rota *deciſ.*534. *n.*7.*part.*1 *in recent. & probatum eſt ſupra dub* 47.*n.* 13.*&* *dub.*91.*n.*9.&c.

86 Non obſtat quòd Regulares cùm ſint voto paupertatis adſtricti, & non habeant velle, nec nolle, debent ad voluntatem Superiorum officia & Prælaturas deponere, per ea, quæ diximus ſuprà *voto* 4. *n.* 46. quia procedit dicta reſolutio in officijs manualibus, quorum prouiſio & depoſitio ſpectat ad eundem ſuperiorem; non verò in electiuis, quæ per vocales in Capitulo, vel in Definitorio prouidentur, quando ſubeſt legitima & ſufficiens cauſa; nam in illis habet electus firmum ius à quo non eſt ſine cauſa ſpoliandus, quæ ſeruato iuris ordine, & concludenter ſit probata, *c. nullam poteſtatem* 18.*q.*2 *c. Monachus,in fine, de ſtatu Monach.*vbi gloſ. *verb.non mutentur.* Nec hoc votum paupertatis violat, cùm Religio ad cuius fauorem emittitur, officium prouidet, & illud ei concedit Rot.*deciſ.*772. *n.* 1. *cum ſeqq. part.*1.*diuerſ.* Aloyſ.Ricc.*in praxi var. reſolut. p.*4.*reſol.*51*&* *n.*1.*&* *per tot.* Sigiſm.à Bonon.*de elect dub.* 47.*à princ.* vbi poſt factam diſtinctionem inter officia electiua, & manualia *n.*4. reſoluit Superiores non poſſe ſine cauſa electos officijs electiuis priuare, idem Sigiſm.

87 à Bonon.*dub.*91.*à n.*1.*vſque ad* 9. *& n.* 10. *verſ.attamen*, reſoluit quòd licet in cauſis Regularium procedatur ſummariè, & admittantur officiorum priuationes leuioribus de cauſis, nihilominus tamen requiritur quòd ordo iudiciarius ſeruetur, & cum legitima cauſæ cognitione procedatur, ac vt delicta plenè probentur, Diana *reſol.moral.p.*3.*a.tract.de dub.Regul. reſol.* 117. quod ſummatur *in eius ſumma part.* 2.*verb. Prælati Regularis duratio n.*52.dum tenet Prælatos manuales, quorum Prælatura non eſt electiua, amoueri poſſe ab officiis ad ſuperiorum arbitrium. Et confirmatur ex iis, quæ 88 latè & in difficiliori caſu cumulat Laurent.de Peytinis *tom de ſubdito q.*1.*c.*12 *per tot. pag. mihi* 36.*cum ſeqq* reſoluens Superiorem non poſſe pro libito ſuæ volun- 89 tatis, & ſine cauſa profeſſum in vna prouincia ad aliam transferre, eum ſuo iure priuando, & *in eod.* 3. *verſ.ſecundo*, quia omnis ſententia ſupponit ſententiam priuationis ex caſu prolatam, ſubdito inaudito eſſe nullam.

Accedit quòd etiam officio manuali ſubditum ſpo- 90 liare non poteſt ſuperior, ſi faciat malo animo, odio, vel malitia, Rot.*d.deciſ.*778 *p.*1. *diuerſ.* vbi ſic fuit reſolutum in capellaniis ad nutum amouibilibus, Perez de Lara *de capellan.lib.*2.*c.*6.*ex n.*12. Gonzal *ad reg.*8.*Cancel.gloſ.*5.§.6.*n.*48.Nicol.Garc.*de benef.p.*1.*c.*2. *n.* 88. Rot.apud Poſti.*in fin ſui tract. de manut. deciſ.* 283.*&* *coram Card.Canaler. inter eius impreſſas deciſ.* 272. quam tranſcribit Leon. *de officio Capellani q.*5. *ſect* 16 *pag.*743.*præcipuè n.*154. Et in officiis mandalibus Regularium, Sigiſm.à Bon. *de elect. dub.* 47.*n.*8. *&* 9.& cum Nau.*commento* 4.*de Reg.n.*23.*verſ.quartò poteſt agere, & comment.*2.*n* 65. *verſ. addo octauò*, tradit Laurent.de Peyrinis *de ſubdito q.*1 *c.*12.*pag.*37. *verſ.ſecundo*, vbi quòd licèt Prælatus poſſit ſpoliare ſubditum officio aliquo manuali abſque cauſa, & ſolùm pro ſuo libito, ſi tamen facit malo animo, habet ſubditus iuſtam cauſam agendi contra Prælatum.

Nec etiam Conſtitutio ordinis *p.*3.*c.*7.*in §. quid de* 91 *litteris Definitorio delatis fieri debeat, in fine*, vbi agens de definitionibus Capituli, & officiis Priorum Conuentualium, Viſitatorum, Definitorum, & Diſcretorũ, ſtatuit quod deferantur ad Reuerendiſſimum. P.Generalem, *vt ab ipſo ſi ſibi viſum fuerit, confirmentur*, ſunt verba huius conſtitutionis: faciunt alia alterius *p.*3.*cap.* 4.vbi dum ageret de auctoritate eiuſdem Reuerendiſſimi circa hanc materiam, ita ait. *Ad eius etiam officium pertinet, Priores Prouinciales canonicè electos confirmare, & eoſdem corrigere, ſuſpendere, & etiam priuare, ac abſoluere, ſi ſecundùm Ordinis ſtatuta caſus emerſe-* 92 *rit priuationis, vel abſolutionis*, &c. Quia reſpondetur 93 prædicta verba prioris conſtitutionis non importare liberum, & abſolutum arbitrium ad informandas electiones, ſed ſecundùm vſum rationis, & arbitrium boni viri. Ita reſoluit in terminis Caſtellin. *de elect.Canon.cap.*4. *num.*30.*&* *cap.*14.*num.*15.ibi, *Et ſi conſtitutio dicat quòd Prouincialis Priorem electum confirmabit, ſi ei viſum fuerit, quod verbum non deſignat liberam poteſtatem, ſed diſcuſſionem rationis, & arbitrium boni viri, & ideo non debet Prouincialis ſecundùm libitum ſuæ voluntatis, ſed ſecundùm iudiciũ rationis Priorem electum confirmare.* &c. Et hoc tanto magis procedit ex adductis per Menoch.*de arbitrar.lib.*1.*quæſt.* 8.*num.*4.*cum ſeq.* & per me *de diction.vſuſfreq.dict.*424.*num.* 4.vbi vnanimiter tenet verbum, *videor*, importare arbitrium boni viri. Quod quidem arbitrium debet eſſe regulatum à iure communi, *l.reſpiciendum, l.hodie ff.de pœnis, l.vir bonus, ff.iudic.ſolui, l.Thais §.ſorore ff.de fideicom.libert.* ibi, *non expectandum quod heredibus diſpliceret, ſed quod bono viro poſſit placere*, &c. Seraph.*deciſ.*1017.*n.* 1.Marc.Antonin. *var.reſolut.lib.*3.*reſol.*7.*num.* 14.Ioſeph.Seſſe *Aragon.deciſ.*45.*num.*13.*cum ſeqq.* Steph. Gratian.*diſcept. forenſ. capite* 442.*numer.* 5.vbi dicit 94 quòd arbitrium boni viri, non eſt libera diſpoſitio, & licèt aliquando arbitrium ſolet aliquid temittere de rigore iuris, non tamen dat facultatem recedendi à diſpoſitione

sitione iuris, iuxta doctrinam Bart. sæpè canonizatam,
per Rotam *decis.* 312. *p.* 2. *in postum.* Farin. *aliàs p.* 4.
recent.
95 In dubio enim quando verba applicari possunt ad
arbitrium liberum, & regulatum, semper resoluere debe-
mus viri boni arbitrium siue regulatum fuisse, conces-
sum, Dec. *cons.* 430. *num.* 4. Menoch. *de arbitr. lib.* 1.
quæst. 9. *num.* 1. maximè si ex contraria interpretatione
præiudicaretur opinioni tertij, idem Menoch. *d. quæst.* 9.
96 *num.* 8. Denique licèt iudex, cui concessum fuit absolu-
tum, & liberum arbitrium, possit sine causæ cognitio-
ne & partis citatione procedere, vt ex Bart. Felin. & aliis
resoluit Menoch. *d. l.* 2. *quæst.* 19. *num.* 10. nihilominus si
arbitrium fuerit à iure regulatum, tunc tenetur iudex
obseruare & sequi omnes Canones iuris, idem Menoch.
97 *d. lib.* 1 *quæst.* 13. *n.* 15. Vbicunque enim aliquid com-
mittitur per verba denotantia arbitrium boni viri, iste
tenetur in commissione sua omnes iuris communis, &
rationis regulas seruare. Alex. *cons.* 33. *n.* 3. *lib.* 1. Card.
Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *lit. A. concl.* 470. *n.* 2. Ego
Axiom. 31. *n.* 2.
98 Nec dicatur potuisse dictum R. P. Generalem ob
nullam pronuntiatam electionem Capituli, iure deuo-
lutionis eligere, & loco illius qui fuerat nulliter electus,
alium nominare ad *cap. cùm VVintamensis.* & *cap. ne*
pro defectu, de elect. & *cap. quamquam, eod. tit. lib.* 6.
quia respondetur dictam electionem fuisse nullam de-
claratam ob violentias ex aduerso factas tempore quo
celebrabatur; & ideo cùm cæteri vocales, qui eam
electionem nullam inualidam fuisse & talem declarari
intentarunt, nullam culpam ex eo contraxerint, quoad
eos deuolutio omnis cessat, esset enim sine causa pri-
uare innocentes non cooperantes malo, *cap. si electio,*
eod. tit. in 6. & *ibi* communiter Doctores glos. *verb. pri-*
uatus in cap. cupientes eod. tit. c. quia diuersitatem, & *ibi*
D D. *de concess. præb.* præcipuè Imol. *num.* 4. & 5. Butr.
in cap. 2. *num.* 13. *eod. tit.* Petr. Biax. *in direct. elect. p.* 3. *c.*
7. plura congerit Gutier. *can. lib.* 1. *c.* 28. & *pract. lib.* 3.
99 *quæst.* 51. *numer.* 9. Maximè, quia secunda electio post
primam nullam & attentatam, facta fuit in vim cuius-
dam decreti Illustrissimi D. Nuntij, & ideo culpæ voca-
lium imputari non potest, qui in executionem dicti de-
creti ad secundam deuenerunt electionem, *l. non vide-*
tur data 127. §. *qui iussu. ff. de reg. iuris,* & *ibi* Dec. &
Cagn. *c. quod quis* 24. *eod. tit.* ibi, *Quod quis mandato*
facit iudicis, dolo facere non videtur, cùm habeat neces-
se parere; Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 640. Quod quidem
procedit non solùm quando Superioris mandatum iustũ
est, & iustitiam continet, sed etiam quando de illa po-
test dubitari, quia in dubio pro iustitia præcepti præ-
sumendum est propter iuris auctoritatem, *l. si seruo inni-*
ta §. *cum Prætor ff. ad Trebell. l. si Prætor ff. de iudic.* Fr.
Emman. *q. Regul. to.* 2. *q.* 21. *art.* 8. Mar. Alter. *de censur.*
lib. 3. *disp.* 2. *c.* 1. *pag.* 290.
100 Denique non facit Capitulum secundò celebratum
nullum, & nulliter cassatum præsentia cuiusdam mini-
stri Regij, qui in aula electionis interfuit, quia *in cap.*
Messana, de elect. prohibetur solum ne laici ad votan-
dum in electionibus intersint, itaut fiant per abusum se-
cularis potestatis, Tamburin. *de iure Abbatũ to.* 1. *disp.*
5. *q.* 22. *n.* 10. & 11. Ego *in collect. ad c. quisquis n.* 2. *de*
elect. Sed quoãdo intersũt pro defẽdẽdis, & coadiutãdis
electionibus, ne illis vis aliqua, aut actus libertatis ele-
lectionis impeditiuus fiat, tunc laici non prohibentur
interesse, *c. benè* §. *sancta Synodus* 96. *dist. c. cùm lõgè* 65.
dist. notant Abb. *in d. c. Messana n.* 3. *vers. vel vocantur*
laici, optimè Biaxio *in direct. elect. p.* 11. *c.* 12. *n.* 1. Cucch.
instit. maior. lib. 4. *tit.* 1. *de elect. n.* 110. & 111. Sigism. à
Bonon *de elect. dub.* 87. *n.* 5. Lauor. *d. tit.* 4. *c.* 4. *n.* 54. Lã-
cel. *instit. Canon. lib.* 1. *tit.* 7. *vers. laici quoque, in gloss.*
verb. Principes ad fin. lit. O. & Fr. Emman. *to.* 2. *q. Regul.*
q. 52. *art.* 12. *inscript* præsupponit tanquã *in* certum in
Hispania adesse consuetudinem, qua vsus Rex noster
Catholicus solet mittere personam ex suis Senatoribus,
vel aliam magnæ existimationis, vt quando expedierit
Capitulis Regularium intersit, cui, si ecclesiastica sit 101
necessariam commissionem Illustrissimus D. Nuntius
concedit, Valdes. *de dignitate Regum, Regnorumque*
hispania c. 1. *n.* 4. Portel. *in dub. Regul. verb. electio,*
Mirand *in manuali Prælat. to.* 1. *q.* 6. *art.* 16. & 23. So-
lorzan. *de gubernat. Indiar. to.* 2. *lib.* 3. *c.* 26. *n.* 19. *cum*
seq. qui asserunt ad regalia Principis pertinere personam
nominare, quæ Regularium electionibus intersit, ne in
illis eligatur minus aptus ad Prælaturam regendam: latè
Gonzal. de Salzedo *de lege polit. lib.* 1 *c.* 12. §. *vnico per*
tot. tit. quo iure liceat laicis Principibus Præsides, Assi-
stentesve mittere ad electiones Superiorum Regularũ.
Potest enim Rex pro scandalis & seditionibus sedandis 102
etiam inter Ecclesiasticas personas, & Religiosos, poli-
tica vti iurisdictione, vt ad concordiam reducantur Gas-
par. Roder. *de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 22. *n.* 60. *cum seq.*
Borrel. *de præstantia, Regn. Cathol. c.* 71. *n.* 88. Modern.
de supplicat. ad Sanctiss. p. 1. *c.* 4. *n.* 47. Salzedo *d. lib.* 1. *c.*
12. *n.* 31. Et quod Notarius laicus, si intersit electioni 103
ad scribenda illius acta, non vitiet ipsam electionem,
resoluit Abb. *in c. quia propter* 42. *n.* 10. & *in d. c. Mes-*
sana n. 3. *de elect.*
Præsentiam Senatoris assistentis electioni qualificat 104
Regium mandatum ex iusta causa emanatum, vt inde
iustificationem obtineat; semper enim attenditur con-
seruatio illarum rerum & dispositionum, in quibus Rex
manum apposuit; *c. fin. in princ. de offic. Legati in* 6. *c. ne*
reliqui, de priuil. lib. 6. *Clem.* 1. *vers. nisi Regum, vel*
Principum, de Baptismo, Staph. *de litteris iusti.* §. *petẽ-*
ti committi n. 1. Paris. *cons.* 112. *in fine lib.* 4. Et ideo mul- 105
ta præcepta Canonica relaxantur propter Regum, &
Principum prærogatiuam, *c. Principes, c. Regum.* 24. *q.* 5.
c. per venerabilem §. *rationibus, qui filij sint leg.* Selua *de*
benef. part. 2. *q.* 23. *n.* 52. plura per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cã-*
cel. gloss. 24. *à n.* 155.

Nvllitas III.

Resultans ex non transportatione actorum.

Reuerendissimus P. Generalis in suis litteris asserit
se auditis pluries ipsis partibus, earumque iuribus 106
& rationibus maturè discussis, iudicasse secundò dictum
Capitulum Prouinciale nullum, & inualidum, nulliter-
que & inualidè celebratum fuisse, quod fieri non pote-
rat nisi transportatis & reproductis actis primæ instan-
tiæ, *l. eos* §. *super his, l. præcipimus, vers. in his antẽ C. de*
appell. c. cupientes, de elect. in 6. ibi, *cum omnibus actis,*
iuribus, & munimentis suis, & processus suos contingen-
tibus, &c. & *in vers. Si verò in discordia,* ibi, *vt dictum*
est cum actibus, & monimentis instructa, &c. quæ qui-
dem integra processus transportatio ad aduersarium ap-
pellantem spectabat, taliter quod non sufficit transpor-
tatio partis actorum, sed requiritur productio omnium
etiam facientium contra appellantem, Vant. *de nullit.*
tit. à quo & quibus n. 21. & hodie disponitur expressè
per Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 20. ibi, *Præterea si*
quis in casibus à iure permissis appellauerit, aut de a-
liquo grauamine conquestus fuerit, acta omnia coram
Episcopo gesta ad iudicem appellationis, expensis suis
transferre, &c. Et iudex appellationis non potest iudi-
care nisi coram eo productis & visis primis actis, aliàs
peruerteret ordinem iudicij. Bald. *in l.* 2. *n.* 5. *vers. ex quo*
nota C. edendo; & sententia lata coram secundo iudice 107
non reproductis actis primæ instantiæ est ipso iure nul-
la, Cæs. de Grassis *decis.* 9. *aliàs* 37. *incip. Opponebatur*
n. 5. *de causa possess.* Anton. Gabr. *communcit. de appel-*
lat.

*lat.q.*10 *n.*8.Steph.Gratian.*discept.forens.c.*121.*n.*19.*&* 28. Modern. *de Regia protect.part.* 1.*c.* 2 §.2.*per tot.*
108 Et notarius actuarius huius causæ refert nec processum, nec illius copiam per se, aut per interpositam personam partibus vnquam dedisse, prout requirebatur, ex Rot. *decis.* 2 21. *p.* 7. *recent.* quia non est processus in forma probanti, si non sit à Notario actuario authenticatus, &c. subscriptus, ad tex. *in l.vlt.de assessor.* Rot.*decis* 18.*n.*2.*p.* 7.*recent.* in tantum quòd sententia ex processu aliter ex-
109 tracto est nulla, & non potest de iure producere effectũ. *l.*4.§.*condemnatum ff.de re iudic.* Deci.*in l.*2.*n.* 57.*C. de edendo,* Cancer.*var.p.*2.*c.*12.*n.*30.

NVLLITAS IV.

Ex quo electio longiori tempore quàm per concordiam fuerat permissum, celebrata fuit, & contra formam in ea assignatam.

110 COncordia auctoritate Apostolica confirmata statutum fuit, vt in prouincia Bethicæ electiones Prouincialium triennalium fierent alternatim, vno triẽnio ex partialitate Hispalen. & alio ex prouincia de Estremadura cum decreto irritanti: quæ concordia in hac parte non fuit obseruata, vnde electio contra formam in ea data, celebrata fuit nulla, cum eius omissio actum vitiet, *l.cùm hic,* §.*ait Prætor ff.de transact.* & in electione est text. *in cap.quia propter, de elect.* Molfes. *in sum. tract.*10 *c.*16.*n* 150.*pag.*377.

111 Et forma est de genere indiuisibilium, in qua eius contrauentio reddit totam electionem nullam *d.c.Messana,* Alciat.*in l.*1.§.*sed si mihi n.* 13.*ff. de verb. oblig.* Castellin.*de elect.c.*4.*n.*17. Sigism. à Bononia *de elect. dub.*19.*n.*14.*&* 15.

112 Et in terminis quòd si electio statuto, aut consuetudine facienda est de triennij tempore, erit nulla si fiat de longiori tempore quam triennij, Roman.*cons.*66.vbi adden.*lit.D.*Nicol.Garc.*de benef p.*1.*c.* 1.*n.*59.*&* 60. Fontanel *de pactis nupt.claus.*4.*glos.* 10.*p.*1.*n.*54. Cabed.*decis.*84.*n.*7.*&* 15 *p.*2.Sigism.*d.dub.*19.*n.*15.Castellin.*d c.*4.*n.*17. Nouar.*in nouo iure Pontificio concl.* 3.*de elect.alias* 88.*n.*3. Ego *in collect.ad d.c.quia propter n.*15.*vers.nec etiam dici potest.*

113 Nec cohonestabit prorogationem illius temporis dicere quod R. P.Butron vti non potuit toto tempore Prouincialatus ob impedimenta in præcedentibus electionibus data: Quia cùm fuerit officium assignatum pro eo triennio sequenti, currit etiam contra impeditũ, quia tempus vnum pro alio non subrogatur, vt in legato vsusfructus probat tex. *in l.si vsufructus mihi in biennium. ff. de vsufructu leg.* per quem text. in officiis temporalibus ita resoluunt Bart *in l. si ita stipulatus sim* 14. *n.* 2.*ff.de verb. oblig.& in l.si prius.ff.de aqua pluuia arc.n.*30.*& in d.l.si vsusfructus n.*4. *& in l.si vnus.*§ *item cum quidam numer.* 9. *vers.restat vna quæstio, ff. locati,* quam resolutionem sequuntur Abb. *in capite fin. de iudic. numer.* Vincent. de Franchis *decis.* 419. *&* 451. Rota Genuens. *decision.*29. *numer.* 9. Cabed. *decis.* 84.*numer.* 5. *p.*2. Parens meus Emman. Barbosa *ad Ordin. Regias Lusit. tom.*1.*ad tit.*67.*num.* 9.*pag.*66.Caualcan. *decis.* 25. *n.*2.*p.*2. Mastrill.*de magistrat.lib.*1.*c.*29. *num.*90.Fontanel.*d.claus.*4.*glos.*10. *p.*1. *num.*102 .*& decis.*99.*num.*16 Rouit. *in pragm.*5. *num.*3.*de officio iudic.* Nouar. *d. concl.*3.*de elect.num.* 5.*pag.*198.Modern.*de Regia protect.p.*4.*capite* 11.*numer.*54.

NVLLITAS V.

Resultans ex non admissione appellationis interpositæ.

COndemnati per sententiam in dictis litteris Reuerendissimi P. Generalis insertam, antequam eis 114 notificaretur, ab illa debito tempore & loco appellarunt, & nihilominus appellationi huiusmodi non deferens executor ad executionem procedit, in quo attentat, ex regula *cap.non solùm, de appellat. in* 6. cum notatis à Lancell.*de attent.cap.*12.*in præfat.* Vnde Partiar. *cons.* 164.*n.*38.Ioseph.Sesse *de inhibit.c.*8.§.1 *n.* 8.*& decis.* 114.*n* 4.& cum eis Modern.*de Regia protect.p.*1.*c.*6.*n.* 23.resoluunt attentatum committi non solum exequẽdo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam in denegando appellationem interpositam, etiam si non fiat nouitas contra condemnatum.

Sed tota difficultas est an id procedat, & locum habeat appellatio suspensiua in electionibus officiorum Regularium? & videbatur respondendum negatiuè per *c.constitutis* 46.*de appell.* cum latè per me adductis *suprà voto* 4 *ex n.*25.

At sub distinctione magis communiter resoluunt 115 DD. hoc modo, vel electio facta fuit extraiudicialiter, vel iudicialiter compilato processu; primo modo cum executiuè procedatur, appellatio non est suspensiua, nec causat attentata, vt probatur *in d.c. constitutis,* vbi Ego *in collect.num.*4.*& voto* 4.*numer.*26.*cum seqq.* Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.glos.*9.*in annot.num.*27 *cum seqq.* Modern.*de Reg.protect.p.*2.*cap.*13.*num.*9 *&* 105.*cum seq.* Secundo modo cùm agatur seruato iuris ordine & cum 116 processu appellatio suspendit; & ideo sententia super confirmatione electionis iudicialis est appellabilis, sicut alia quælibet sententia, vt probatur *in d.cap.constitutis, & in cap.oblata, de appell. c.si postquam* 33. *cap.fin.de elect.lib.*6.*glos.notabilis verb.* *&* *inanis in d.cap.fin.* ibi, *Quòd confirmatio facta vocatis his, qui vocandi erant, & cum causa cognitione habet vim diffinitiuæ* &c. glossam sequuntur Lancel. *de attentat. capite* 12. *limit.* 3. *numer.vlt.in fine, & limit.*5.*numer.* 4.*& limit.* 49. *numer.*1.*& cap.*4.*in præfat.n.*725.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*9.*in annot.num.*38.*cum seqq. & num.* 206.*cum seq.* Nicol.Garc.*de benef.p.*9.*c.*4.*n.*16.*cum seq.* Modern. *de Regia protect.p.*2.*c.*13.*n.*155.*cum seq & p.*3 *c.*11. *n.*31.Fontanel.*d.claus.*4.*glos.*10.*p.*1.*num.*98. vbi dicit ita fuisse decisum in senatu Cathaloniæ, Valenz.*cons.* 44.*num.*13.*&* 14.appellationem à P. Barres interpositam attentata operasse; & *cons.* 76.*num.* 13.*&* 14. vbi ait attentatam fuisse possessionem cuiusdam Cathedræ post appellationem ab oppositore interpositam, Portel 117 *in resp.moralib.p.*2.*casu* 4 §.*ad quartum num.* 7.*circa fin.& vers.ad quintum num.*9.Sigism.à Bonon.*de elect. Canon dub.*44.*n.*14.*& dub.* 45.*num.* 7. vbi etiam cum glos. *verbo inanes in d.c.fin.* tenet sententiam per quam 118 confirmatur electio, esse definitiuam, Lauor. *d. tit.*4.*de elect.c.*25.*n.*67.*&* 68 Castellin.*eod.tract.c.*4.*num.* 53. *vers. electio pariter facta, & num.* 59.*& cap.* 14.*n.*42. Laur. de Pereinis *tom.*1.*de subdito q.*1.*c.* 31.§.11. *vers. dico sextò.*

Hinc procedit communis illa & recepta opinio, quæ 119 habet sententiam priuationis alicuius officij esse appellabilem, & ea pendente officio priuatum posse & debere illud exercere, *leg.* 1.*ad fin.ff.ad Turpil.* Franch. *in c.cùm teneamur, de appell.n.*8.*&* 9.Lancel.*de attent.c.* 12.*in præfat.n.*95.*&* 96.*vers tertio, & limit.*26.*n.*4.Gutier.*pract.lib.* 1.*q.*39.Bobadil.*in sua polit.lib.*5.*c.*1.*n.*171.

Mastril. *de magistrat. lib 6. c. 11. n. 35.* Salgado *de Regia*
protect. p. 3 c. 8 in princ.

120 Et in Regularibus quòd sententia suspensionis, aut
priuationis officij, aut vocis actiuæ, & passiuæ sit appel-
labilis, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 29. art. 5.* Mo-
dern. *de Regia protect p. 2. c. 5. n. 123. cum seqq.* vbi *n.*
127. cum Dec. & Lancel. idem resoluit in suspensione, &
priuatione officij, idem Modern. *d. p. 2. c. 13. n. 123. cum*
seqq. Sigism à Bononia *de elect. dub. 90. n. 5. cum seqq.*
Lauor. *d. tit. 4. c. 21. n. 78.* Valenz. *cons. 44. n. 13. & 14.*
Laur. de Peirinis *de subdito q. 1. c. 20 §. vnico pag. 69.*
vers. respondeo, & tom. 3. de priuileg. Minimor. c. 4. Et
121 quòd gesta per suspensum post appellationem à suspē-
sione interpositam sustineātur, probat Alphons. de Ca-
stro *de lege pœnali lib. 2. c. 31. lit. B. in fine* quem refert
& sequitur Rub. *in aphorism. Episcop. verb. Prælatus n.*
11. Scac *de appellat. q. 3. n. 72.* Laurent. *d. tom. 3. c. 4 n.*
19 *p. 97.* Et per Bullam Iulij III. expresè permittitur
appellatio a sententia priuationis officij, his verbis.
Tuncque eisdem Congregationibus & prouinciis, ac per-
sonis confirmandis huiusmodi licere ad præfatum Mar-
cellum Cardinalem, & nos, ac pro tempore existentem
ipsius Ordinis protectorem & Romanum Pont: extra
terminum vnius mensis à die denegationis prædicta re-
recursum habere, &c.

122 Non obstat quòd Regularibus prohibita est appel-
latio à sententiis suorum superiorum, *c. ad nostram, c.*
irreprehensibilis, c. cum speciali, de appellat. cum aliis
congestis per me *d. voto 4. n. 50. cum seqq.* Et omnes ferè
Religiones constitutionem, seu priuilegium habent,
quæ similes appellationes Regularibus prohibent, Ego
d. voto 4. n. 67 Fray Martin de san Ioseph *en el epitome*
de la orden indicial c. 18. de la appellacion n. 8. p. 245.
Ludou. Miranda *in tract. de ordine iudiciar. tom. 2. quæst.*
29. art. 4. vers. tertia conclusio. Quia responderur con-
trariam opinionem, quòd scilicet Regularibus appel-
lare à sententiis suorum superiorum, esse maiori Docto-
rum calculo receptam, & probari per tex. *in c. de Priore,*
de appellat. & in c. licet, de Offic. Ordin. Et tenent Fr.
Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q 30. aliàs 29. art. 2. & 3.*
Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 8. num. 101.*
cum seqq. Laurent de Peyrinis *in formulario tom. 1.*
capit. 12. numer. 1. vers. nota primò & tom. 1. de
subdito quæst. 1. c. 10. in princ pag. 65. cuius verba Do-
ctores propè modum infinitos citantia, refero. Videri
potest pro hoc *c.* D. Thom. *2. 2. quæst. 69. art. 3.* Innoc.
Abb. & alij Canonistæ *toto tit. de appellat.* Syluest. Ar-
mil. Angel. Rosel. Pisanel. Tabiena, Mald. & alij Sum-
mistæ *verb. appellatio,* Antonin. *p. 3. tit. 9. c. 14.* Quarant.
in sum. Bullarij verb. Archiepiscopi auctoritas n. 18. &
19 Cassarub. *in priuil. Mendicant. verb. appellare,* Sot.
de instit. lib. 5 quæst. 6. art. 3. Nauar. *commento 3. de Re-*
gul. n. 51. Rodrig. *tom. 1. quæst. Regul. quæst. 29. & de or-*
dine iudic. c. 13. Valent. *tom. 3. disp. 5. quæst. 13. p. 3.* Sayr.
in claui Regia lib. 12 c. 17. n 37. Azor. *instit. moral. p. 1.*
lib. 12. c. 11 quæst. 7. & 8. Sparthar. *de modo corrigendi*
Regulares tract. 10. part. 4. c. 1. & 2. &c.

Ad primam opinionem locum habere dicitur quan-
do Prælatus procedit extraiudicialiter per modum visi-
tationi, & ad correctionem morum, vel ad obseruantiam
regulæ, in his enim casibus, in quibus prædicta iura lo-
quuntur, appellare non licet: ita Emman. de Monte Oli-
uete *in pract. Regul. part. 1. a. 7. n. 370. cum seqq.* Frago-
so *de regimine Resp. Christiana p. 1. lib. 8. disp. 24 §. 9. n.*
152. & seq. plures refert Gonzal. de Salzedo *d. lib. 1. cap.*
12. n 85. cum seq. Nisi Prælatus in modo excesserit, *d. c.*
123 *ad nostram,* Marant. *de ordine iudic. p. 2. actu 2. n. 333.*
Valenz. *cons. 43. ex n. 153* Sanch. *d lib. 6. c. 8. n. 103. cum*
seq Barthol à S. Fausto *in thesauro Relig. lib. 6. q. 268.*
Martin de S. Ioseph *d. c. 18. n. 7 & 10.* Laurent. de Pey-
rinis *tom. 1. de subdito c. 20. col. 4. vers. dico secundo, &*
tom 3. de priuileg Minim. c. 4. num. 10. Villalob. *in sum.*
tract. 16. diffic 8. n 5. Gonzal. de Salzed. *d. cap. 12. n. 89.*
Gonzal. de Salzed *de lege politica lib. 1. c. 12. n. 85.*

Deinde admittitur appellatio hoc casu eo quòd pri-
ma electione vti nulla & attentata ac inualida pronun- 124
tiata, deuentum fuit ad secundam, quæ suum debitum
sortita fuit effectum, & earum vigore electos possessio-
nem suorum officiorum pacifice assequuti fuerunt, &
sic reuocatio electionis huiusmodi quoad vtrumque ef-
fectum est appellabilis exemplo instrumenti publici pa-
ratam executionem habentis, quæ si semel facta sit, &
in secunda instantia reuocatur via executiua, remanet
talis sententia reuocationis appellabilis, vt per Gonzal.
ad reg. 8. Cancel. glos. 6. ex n. 202. Modern. *de Regia pro-*
tect. p. 3. c. 4. n. 44. cum seqq. & de supplicat. ad Sanctiss.
p. 2. c. 34. n. n. 40. cum seqq.

Facit etiam quòd eo tempore, quo prætenditur R. P. 125
Nunum & consortes suis officiis priuari, erant in paci-
fica eorum possessio à die electionis factæ, & sic pen-
dente lite super huiusmodi priuatione vsus talium offi-
ciorum eis auferri non debet, vt per Cou. *lib. 1. var. c. 16.*
n 11. vers. secūdo, Fab. de Anna *cons. 80. n. 21. cum seqq.*
& cons 94. n. 1. Ioan. Garc. *de nobilit. glos 35. n. 94.* Et in
terminis electionis quòd non attentet continuans qui 126
est in quasi possessione eligendi probat Lancel. *de at-*
tent p. 2 c. 4. limit. 1. n. 4 quia quādo actus est consecu- 127
tiuus & accessorius ad titulum, qui præcedit litem, non
dicitur attentans, licèt sit gestus post motam litem,
idem Lancel. *d. c. 4. limit. 5 n. 9. & 16.*

Non obstat defectus confirmationis, quæ obtineri 128
prætenditur à P. R. Generali, ad hoc vt electi suis officiis
vti valeant, quia post captam possessionem non est amo-
uendus electus, nec sua possessiones poliandus, dum pē-
det confirmatio, ad not. per Vincent. de Franchis *decis.*
163. per tot. vbi resoluit capientem possessionem in vim
contractus celebrati sub conditione impetrandi assen-
sum Apostol. non posse sua possessione spoliari pen- 129
dente assensus prædicti impetratione.

Iuuat quòd in hac lite contendunt duo Prouinciales, 130
vnus primo loco canonicè electus & virtute suæ ele-
ctionis ad possessionem diuturnam admissus, qualis est
R. P. Nunus. Alius vltimò defectuosè electus, qualis est
R. P. Butron, in quo euentu possessor antiquior est præ-
ferendus, & debet manuteneri Capic. *decis. 77. per tot.*
præcipuè *n. 13. & 14* Menoch. *cons. 1002. n. 28. & seq.*
lib. 11. magis in nostris terminis Portel. *in resp. moral. p.*
2 casu 4. ad 5. dub. n. 9. Laurent. Peyrinis *in formular.*
lit. C. c. 18. n. 10. cum seqq. Legendus ex *n. 9.* vbi *n. 14.*
nostrum casum decidit his verbis. *Ad vltimū attende* 131
primo pro practica quod Prouincialis electus à Capitu-
lo, cuius electio fuisset cassata à Generali, & alius eius
loco electus, posset habita notitia de noua electione intra
tempus congruum appellare ad Superiorem, & interim
se manutenere in possessione officij, & alter electus à
Generali tenetur habere patientiam quousque per Su-
periorem ad quem fuit appellatum declararetur, ele-
ctionem primam fuisse benè vel malè cassatam. Puto
enim quòd appellatio executionem retardet, vt probaui
tom 3. priuil. Regul. c. 4. n. 17. & ita etiam tenuit P. Tri-
marchi noster: & licèt hic electus, à Generali sit electus
& confirmatus, cùm tamen non adhuc habeat possessio-
nem officij, quæ est de essentia illius, potest ille, qui est
in tali possessione à prætenso grauamine appella-
re, & in dicta possessione se manutene-
re, cùm melior semper sit condi-
tio possidentis, &c.

* * * *

Queten.

Oueten. Capellæ.

Fundator capellaniæ, qui vocauit ad eam Presbyterum de sua domo, genere, vel progenie, quando dicitur loqui per verba ciuilia, vel naturalia, itaut spurij & descendentes ab eis excludantur.

VOTVM XCVIII.

1 *Clausula fundationis refertur.*
2 *Casus proponitur.*
3 *Testes de auditu alieno non probant.*
4 *Testes plures de auditu non coniunguntur ad faciendum indicium.*
5 *Testes de auditu quando consanguinitatem probent.*
6 *Testes consanguinei intra quartum gradum non probant.*
7 *Consanguinei testes pari vinculo cum vtraque parte coniuncti quando probent?*
8 *Commodum ex causa reportantes in ea integri testes esse non possunt.*
9 *Deponentes in casu, vbi affectionem aliquam habent, non probant.*
10 *Commodi affectio oculos caliginare solet.*
11 *Testi qui pro parte dicit falsum, in nullo creditur.*
12 *Periurus in parte repellitur in totum.*
13 *Testi, qui dicit contrarium in secundo iudicio, ei, quod dicit in primo non creditur.*
14 *Concordia in testibus non prodest ad probationem.*
15 *Crimen nullum est, quod ita vituperet famam, & statum hominum, sicut crimen falsi.*
16 *Homo per maculam falsitatis deuenit ad nihilum.*
17 *Testi, qui fuit carceratus de crimine quod per sententiam infamaret, non creditur.*
18 *Periurus testis à testimonio repellitur.*
19 *Ebrij testes à testimonio repellendi.*
20 *Testes viles, & pauperes simul, repelluntur à testimonio.*
21 *Paupertas nihil detrahit de fide testis si sit honesta, & probata vita.*
22 *Familiaris quando in testem admittendus, vel repellendus veniat?*
23 *Repulsa testium sunt defensiones, & si non recipiantur, appellari poterit.*
24 *Testium in iudicio sæculari examinatorum depositiones, in iudicio ecclesiastico fidem non faciunt.*
25 *Testium inhabilitas non solum stat in personis testium, sed etiam in eorum depositionibus.*
26 *Iudex curare non debet de probatione facta super bonitate testium partis aduersæ, si ab alia repulsa testium fuerint plenè probata.*
27 *Respondetur multipliciter ad quandam obiectionem, & n. 28. & 29.*
30 *Fundans se in identitate tenetur comprobare, & contra eum præsumitur pluralitas.*
31 *Identitas vt probetur sufficit verificare duas demonstrationes.*
32 *Nomen & cognomem an probent identitatem.*
33 *Familia & generis diuersitas præsumitur ex non identitate cognominis.*
34 *Respondetur ad alia obiecta, & n. 35. & 36.*

37 *Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi.*
38 *Capacitas in præsentato ad beneficium de quo tempore debet interuenire?*
39 *Concil. Trid. sess. 7. de reform. c. 4. & sess. 24. etiam de reformat. c. 17. procedit in Parochialibus exigui valoris.*
40 *Testes magis se conformantes cum dispositione iuris communis, cæteris præferendi.*
41 *Promissionis appellatione venit nominatio, electio, præsentatio, & institutio.*
42 *Descendens transuersali etiam proximiori præcedere debet.*
43 *Spurij non veniunt appellatione consanguineorum de Iure Ciuili.*
44 *Transuersales non concurrunt cum descendentibus.*
45 *Proueniens ex radice infecta non dicitur de radice seu progenie fundatoris.*
46 *Fundator quando dicatur loqui per verba ciuilia, & quando per verba naturalia?*
47 *Spurij, & bastardi inspecta natura sunt filij, in eisque cadit affectio naturalis.*
48 *Consilium Nauarri 4. de Iurepatron. ponderatur.*
49 *Filius legitimus natus ex patre spurio an dicatur de familia?*
50 *Spurij & descendentes ab eis an dicantur de domo, & familia? Et quid vbi concederetur illis ferre arma, & insignia familiæ, vide numer. 51.*
52 *Illegitimè nati admittuntur in Hispania ad insignia, arma, & nobilitatem patris.*
53 *Spurij de generali consuetudine dicuntur de familia, & de domo.*
54 *Beneficij patronati qualitas vt cognoscatur inspicienda est prima patroni prouisio.*
55 *Voluntatis interpretatio ab ipso testatore colligitur ex eo quod ipse facit.*
56 *Nominatus & honoratus in testamento à fundatore, non comprehenditur in eius dispositione per verba naturalia loquente.*
57 *Dispositio quando est facta à muliere non obstante statuto simul cum masculo fœmina succedit.*
58 *Testator quando est persona idiota in eo cadit interpretatio crasso modo.*
59 *Interpretatio voluntatis testatoris sumenda est à consuetudine, & communi loquendi vsu patriæ.*
60 *Affectio naturalis sanguinis æquè in omnibus inuenitur.*
61 *Consanguineus proximior etiam per lineam spuriam an præferendus legitimo remotiori?*
62 *Affectio, & dilectio maior præsumitur erga descendentes quàm erga transuersales.*
63 *Casus nunquam euenit idem per omnia.*
64 *Filius præsumitur in dubio potius spurius quàm naturalis. Sed contrarium verius n. 65.*
65 *Lex in quantum potest, fauet filiis vt sint legitimi.*
66 *Filius in dubio præsumendus est potius post matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur.*
67 *Filius naturalis propriè quis dicatur.*
68 Cap. inter cæteras, de rescript. *declaratur.*
69 *Sacerdotis filius quis dicatur.*
70 *Exceptionem probare tenetur, qui eam apposuit.*
71 *Testes circa spurietatem quid deposuerint, & numer. 72.*

73 *Testes deponentes de bona fama magis sunt attendendi, quam deponentes de mala fama.*

74 *Legitimitatis quasi possessio probatur ex eo quod quis possideat bona paterna.*

75 *Dos & alimenta filiabus spuriis debita secundum legem Hispaniæ quintam bonorum excedere non possunt.*

76 *Filius spurius vsque ad quintam bonorum partem efficitur capax, siue quintum sufficiat, siue non.*

1 Didacus Aluarez de la Espina Presbiter in suo vltimo, quo decessit, testamento sub die 26 Nouẽbris 1549 instituit, ordinauit, & fundauit capellam siue memoriam Missarum trium in qualibet hebdomada pro sua, suorumque consanguineorum animabus celebrandarũ in Altari Assumptionis B. Virginis Ecclesiæ de la Pola de Salas: & in quadam dicti testamenti clausula, de capellanis dictæ capellæ pro tempore succedentibus agens, sic vt sequitur, disponit: *Item digo, que nombro por Capellanes de la dicha Capilla a Iuan Aluarez Capellan de Mallessa, y a Andres Aluarez Capellan de Linares, y a Diego Aluarez, y Andres Aluarez Clerigos sus hermanos de los dichos Capellanes: los quales mando, que por sus dias siruan la dicha Capella, y gozen, y lleuen los dichos bienes, y muriendo el vno que de ea los otros: y muriendo el otro, quede en los dos: y muriendo los tres, quede en el otro: y muriendo todos quatro vaque la dicha Capilla, y mando, que la presente entonces, y dende en adelante cada vez que vacare el Patrono que yo nombrare ea vn clerigo solamente, que sea approuado de Missa, y no de otra manera, el qual sea Capellan dellas, y el clerigo que ansi presentare sea de mi LINAGE, y auiendo clerigo de mi linage, no lo pueda presentar en otro: y auiendo dos clerigos, o mas, de mi linage, le presente en el mas cercano de mi linage: el qual clerigo en que ansi se presentare, sea honesto, y de buena vida, y pobre, que no tenga Beneficio curado: y despues que el tal clerigo fuere proueido de la dicha Capilla, y tuuiere diez mil marauedis de renta allende de la dicha renta de la dicha Capilla, por el mismo hecho vaque la dicha Capilla, y el tal Patrono que sea obligado a la apresentar dentro de quatro meses despues que tuuiere los dichos diez mil marauedis de renta el tal Capellan, y el dicho Patron le presente en otro clerigo segun y con las condiciones suso dichas, y ansi sirua solamente para siempre, &c.*

2 Mortuo fundatore, quatuor illi vt supra per eum nominati in bonis dictæ Capellæ applicaris successerunt, quorum vltimus & solus remansit Andreas Aluarez iunior, per cuius obitum successit Ludouicus Fernandez de Felgueras, quo nunc è viuis decedente ad dictam capellam se opposuere Ludouicus de Francos Arango, & Alphonsus Perez Daner, ac Antonius de Felgueras, inter quos cum fuisset coram Ordinario Oueten. acriter disceptatum, quis eorum ad illam obtinendam melius ius haberet, ipse tandem Ordinarius per suam definitiuam sententiam dictam capellam Antonio de Felgueras vti Presbytero pauperiori, & proximiori consanguineo fundatoris adiudicauit; declarauitque dominam Marchionissam de Mirallo & Valdonquillo dictæ capellæ Patronam teneri & obligatam esse iuxta fundationis tenorem eundem Antonium de Felgueras in præsenti vacatione nominare; dummodo priusquam titulus nominationis huiusmodi cum fructuum perceptione illi fieret, Beneficium curatum Sancti Petri de Priero quod nunc obtinet, liberè dimitteret. A qua sententia cùm pro parte tantum dicti Alphonsi Perez Daner fuerit appellatum (dicto Ludouico de Francos litem prosequi nolente) & causa appellationis, & appellationum huiusmodi commissa D. meo Licentiato don Didaco Osorio Protonotario, & Iudici Apost. qui ad nouas probationes dictas partes admittens, in omnibus & per omnia præfatam Ordinarij sententiam confirmauit. Et iterum eodem Alphonso appellante, fuit per Illustrissimum & Reuerendissimum D. meum Iulium Rospillosi S. Sedis Apost. in Hispaniarum Regnis Nuntium, & Collectorem Generalem causa mihi commissa, proposui dubium an dictæ sententiæ essent confirmandæ, vel infirmandæ: & infirmandas esse censui.

In facto quod attinet ad partium cõsanguinitatẽ gradus qualificandos, constans est dictum Alphonsum Perez Danet esse nepotem Leonoræ Rodriguez, quæ fuit filia Ioannis Aluarez fundatoris filij, quem ad hanc capellam cum aliis tribus in dicto suo testamento nominauerat, & in hoc omnes conueniunt. Ex parte verò Antonij de Felgueras probare intenditur eum esse nepotem Didaci Fernandez de Felgueras fratris germani fundatoris, in quo non concordant, & valde suspecta, & inuerisimilia deponunt testes: nam eorum aliqui de auditu alieno loquuntur, ex quorum numero sunt Didacus Aluarez de Morgal in processu *fol.* 91. Thomas Garcia de Allence *fol.* 107. Ioannes de Fernandez de Loris, *fol.* 108 Ioannes Aluarez de Lascara *fol.* 116. & in secunda instantia examinati Didacus Aluarez, & Petrus Aluarez *fol.* 405. & ideò non probant: *cap. tam litteris* 43. *cap. licet, de testib. l.* 28. *tit.* 16. *p.* 3. Mar. Anton. *lib.* 1. *resol.* 106. *numer.* 10. *& lib.* 3. *resol.* 27. *numer.* 5. vbi *numer.* 6. post Alex. *consil.* 28. *col.* 7. *vol.* 1. resoluit plures testes de auditu non coniungi ad faciendum indicium, citati per me in *collect. ad d. c. tam litteris, num.* 2. Præcipuè, quia non referunt à quibus personis audierant, & de quo tempore; imò redditur dubia hæc auditus affirmatio cum plures testes pro parte Antonij examinati affirmauerint se nunquam audiuisse dictum Didacum Fernandez de Felgueras dicti Antonij proauum fuisse fundatoris fratrem, vt deponunt Menendez Diez de Soto in processu *fol.* 96. *B.* super 2. Didacus Menendez de Arellano *fol.* 98. Alphõsus Garcia de Martin *fol.* 406. *B.* & quamuis per testes de auditu consanguinitas probari possit, hoc debet esse cum requisitis *cap. licet ex quadam* 47. *de testib.* veluti si sint personæ graues, & deponant à maioribus audiuisse ante litem motam, & quod non odio, amore, vel commodo testificentur, debentque specificare singulos gradus consanguinitatis dempto stipite, vt ibidem probatur, latè Farin. *in praxi crim. q.* 69. *n.* 117. quæ omnia desiderantur in depositionibus dictorum & aliorum testium pro parte Antonij examinatorum. 3 4 5

Alij sunt inter quartum gradum Antonij consanguinei, & affines, videlicet Ferdinandus Rodriguez de Felgueras in processu *fol.* 95. & in secũda instantia *fol.* 440 Rodericus Alphonsus de la Castanal *fol.* 118. Didacus Fernandez de Felgueras *fol.* 394. & Didacus de Felgueras *fol.* 438. ac alij, & ideò non probant, nec fidem merentur, *cap.* 2. *& cap. accusatores* 3. *q.* 5. *cap. absens el* 2. 3. *q.* 9. *l.* 3. *ff. de testib.* latè Farin. *q.* 54. *à num.* 1. Durand. *decis.* 427. *a.* 3. Non obstat quod aliqui sunt etiam consanguinei Alphonsi, quia non sunt pari vinculo consanguinitatis cum eo coniuncti, Anton. Gabriel. *commun. tit. de testib. concl.* 13. *n.* 18. Mar. Anton. *variar. resolut. lib.* 3. *resol.* 37. *num.* 10. *& lib.* 2. *resol. fin. casu* 32. *vers. Quia Titius.* Et licèt consanguineorum huiusmodi dicta cum aliquorum testium depositione conueniant, & sic aliquo modo fidem mereantur, Roman. *cons.* 486. *in fin. vers. Licet fidei*; præcipuè cùm deponant super qualitate, quæ verisimiliter magis ipsis quàm aliis nota esse potuit, *cap. veniens ad Apostolicam, in fine, de testib. in cap.* 6 7

in litteris, *n* 6. *eodem tit.* Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl.* 2. *n.* 34. nihilominus cum isti testes (quò
Antonio Capella hæc adiudicetur, & sic qualificetur
consanguinitas quam prætendit cum fundatore ad hūc
effectum habere, commodum reportent vt eorum filij,
8 vel descendentes aliquando in illa succedant, certum sit
eos non esse integros testes, *l. nullus, ff. de testib. l. omnibus, C. eod.* Farin *in cap. insuper, in fin. de testib.* Rota
decis. 700. *n.* 32. *& decis.* 235. *n.* 3. *p.* 2. *in recentior. &*
9 *decis.* 159. *n.* 21. *p.* 5. *etiam in recent.* Ratio est, quia si
deponentes in casu, vbi affectionem aliquam habent,
aut eis imminet laus, vel vituperium non probant, licèt
negotium contra eos principaliter non agatur, vt notant glos. & DD. *in cap. Romana*, *de testib. in* 6. Alex.
10 *cons.* 70. *n.* 11. *vol.* 3. multò minus debent probare illi,
qui deponunt in casu, ex quo commodum, licet in consequentiam reportent, quia illa commodi affectio oculos caliginare creditur, Menoch. *de arbitr. cas.* 106. *n.* 13. *in fin.*
11 Alij falsa & inuerisimilia deponunt, vt sunt Ferdinandus Arias de Villamar in processu secundæ instantiæ *fol.* 413. *B.* vbi affirmat se cognouisse Didacum Fernandez de Felgueras Antonij proauum, qui vt constat ex partitionibus, de quibus in processu *fol.* 138. post obitum eius patris Ludouici Fernandez de Felguras factis de anno 1545. iam è viuis decesserat, vnde quantumcunque testis dicat, se ætatis octuaginta quinque annorum, de hoc anno in quo deposuit, non solum non poterat dictum Didacum cognoscere, sed etiam ille mortuus erat per quindecim fere annos antequam testis nasceretur. In eandem incidit falsitatem Georgius Aluarez de Ribadecello, affirmans in processu *fol.* 103. se cognouisse Ludouicum Fernandez de Felgueras, qui, vt dixi, mortuus erat de anno 1345. vt ex dictis partitionibus apparet, sic excedit eius mors tempus centum annorum, quod attingere non potuit testis dum nonagenarium se facit. Similiter Ioannes Aluarez de la Lascara in secunda instantia *fol.* 409. super 2. artic. affirmat se cognouisse dictum Didacum Fernandez de Felgueras, & se vidisse celebrare huius Capellæ fundatorem, quæ omnia perfalsa esse constat ex dictis, & eis in omnibus suis dictis fides nulla habenda est glos. *verbo*, *Aduersa* 1. ibi: *Idem videtur si testis pro parte dicit falsum*, *vt in nullo valeat dictum suum*, &c. Soar. *in thesauro recept. sentent. lit. T. num.* 135. Mascard. *de probat. concl.* 743. *& conclus.* 1039. *num.* 9. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 22. Glorit. *resp.* 12. *numer.* 97. Farin. *p.* 2. *quæst.* 67. *num.* 111. *& seqq. &*
12 *p.* 4. *cons.* 39. *n.* 12. Et quòd periurus in parte, repellitur in totum, nec facit fidem in aliquo, latè Farin. *d. p.* 2. *q.* 36. *n.* 191. vbi ampliat etiamsi non sit periurus in principali dicto, sed circa accessoria, & extrin-seco.
13 Alij in suis dictis varij sunt, & sibi ipsis, & inter se contradicunt, Ferdinandus Arias de Villamar in pro- processu *fol.* 93. super 2. affirmat dictum Didacum Fernandez de Felgueras fuisse fratrem germanum fundatoris, & iterum examinatus in 2. instantia, super eodem 2. artic. dicit se id nescire. Alphonsus Garcia de Maicin in processu *fol.* 99. *B.* ait, se publicè audiuisse (licet non referat à quibus personis audiuit) proauum Antonij, & huius Capellæ fundatorem fuisse germanos fratres, in secunda verò instantia iterum examinatus, *fol.* 406. *B.* testatur se id nescire, nec recordari tale vnquam audiuisse. Ioannes Fernandez de Loriz testatur se audiuisse Antonij proauum fuisse fratrem germanum fundatoris, licèt non expresserit à quibus audiuerat, vt in processu *fol.* 108. super 2. & nihilominus in 2. instantia *fol.* 446. dicit se non recordari id à quoquam audiuisse, Didacus Aluarez Perdigon in processu *fol.* 105. dicit proauum Antonij fuisse germanum fratrem fundatoris, & in secunda instantia *fol.* 447. *B.* ait se id nescire; ex qua contradictione colligitur falsitas depositionum; ac proinde illis fidem habendam non esse, *gloss. vlt. in fine*, ibi: *Tamen si testis dicat contrarium in secundo iudicio ei*, *quod dicit in principio*, *non valet dictum eius*, *in capite cum in tua* 44. *de testib.* Perez *leg.* 3. *gloss.* 1. *pag.* 105. *col.* 1. *ante med. tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin.* Farin. *quæst.* 65. *numer.* 2. *& quæst.* 66. *numer.* 13 Mar. Antonin. *lib.* 3. *resolut.* 5. *n.* 4. Et licèt ad euitandam contrarietatem in testium depositionibus facienda sit interpretatio, per quam illa excludatur; & licet secundum aliquos testis deponens se scire de auditu, & postea dicens se nescire non dicatur contrarius, quia interpretatur quod nesciat, nisi prout expressit, attamen casui nostro (quatenus vera esset hæc doctrina) applicari non potest, cum nullus testis potuerit affirmare de visu, nec de propria scientia. Et sic contradictio, ad concordiam reduci, seu aliqua excusatione tolerari non potest. Et 14
quicquid concordia prodesset ad euitandum falsum, non autem proderit ad probationem, Farin. *d. quæst.* 65. *numer.* 265. Mar. Antonin. *lib.* 3. *resolut.* 5. *num.* 5.
Alij de falso suspecti, inquisiti; & carceribus man- 15
cipati fidem, non merentur, ex quorum numero sunt Didacus Menendez de Arellana, contra quem fuit oppositum, & probatum in processu *fol.* 285. 288. 293. 297. 302. 306. 310. 314. *&* 319. propter falsitates ab illo fabricatas, dum esset Regius scriba, suo officio priuatum fuisse, prout adhuc priuatus est. Ioannes Aluarez de la Lascara, vt in informatione Alphonsi super 16. art. deponunt testes *fol.* 290. 294. 299. 207. 314. 319. *B.* 328. *B.* 337. *B.* 339. *B.* 341. 348. 352. *B.* 356. 365. *&* 371. Didacus Menendez de Quintana ob periuria commissa in iudicio denuntiatus, vt deponunt testes Alphonsi super 10. *fol.* 350. *B.* 289. 293. 298. 306. 354. *B.* 364. Ferdinandus Arias de Villamar ob crimen periurij in aliis depositionibus, non semel commissum carceribus mancipatus, ab illis aufugit, vt deponunt testes *fol.* 306. 310. 314. 326. 328. *B.* 331. *B.* 337. *B.* Nullum est crimen, quod ita vituperet famam, & statum hominis, sicut crimen falsi, ex quo perditur nobilitas, & nobilitatis priuilegium, & homo remanet sine fide, & ad nihilum reducitur, ita Farin. *de falsit. quæst.* 30. *numer.* 15. vbi citat Cyn. *in l. transigere*, *C. de transact.* dicentem, quòd per maculam falsitatis homo de- 16
uenit ad nihilum inter homines, quia dicitur homo sine fide, & sine conscientia, Afflict. *decis.* 404. *numer.*
13 Et testi, qui fuit carceratus de crimine, quod per sen- 17
tentiam infamaret, fides non adhibetur, *cap. si testes omnes*, *§. lege Iulia*, *& ibi gloss verb. Vinculis* 4 *quæst.* 2. *l.* 3. *§. Iulia*, *ff. de testib* Rebuff. *de reprobat. testium*, *num.*
62. Farin. *q.* 56. *numer.* 180. Et testis, qui fuit periurus, à 18
testimonio repellitur, *c. testimonium* 54. *de testibus*, Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præs.* 60. *numer.* 10. *cum seqq.* Rot. *decis.* 3. *numer.* 2. *& decis.* 5. *numer.* 1. *part.* 2. *recent.*
Alij inebriari soliti erant, ex quorum numero sunt 19
Ioannes Aluarez de la Lascara, vt in informatione Alphonsi super artic. 16. *fol.* 290. 294. 299. 307. 314. 319. *B.* 328. *B.* 337. *B.* 339. *B.* 341. 348. 352. *B.* 356. 365. *&* 371. Et Alphonsus Garcia de Maicin, vt deponunt testes Alphonsi super 10. artic. *fol.* 289. 293. 298. 306. 311. *&* 363. ac alij, qui licèt ebrij non fuerint de tempore ferendi testimonij, esse tamen à testimonio repellendos resoluunt Deci. *in capite placuit*, *num.* 8. *de testib.* Felin. *in c.* 1.

eod. tit. Anton. Gom. *var. resol. tom. 3. cap. 12. num. 18. in fine*, & cum pluribus aliis Farin. *q. 56. num. 434. 436. & seq.*

20 Alij pauperrimi, & vilissimi homines, vt sunt Gregorius Aluarez de Ribadecello, prout de eo affirmant testes Alphonsi super 11. artic. *fol.* 289. 293. 298. 307. 311. 332. 347. 351. 355. *&* 364. Et Didacus Aluarez Perdigon, *super 12. art. fol.* 290. 294. 307. 355. *&* 364. Et Ioannes Feruandez de Loria, vt idem testes deponunt *super* 14. 307. 348. 331. 355. 334. Et Ferdinandus de Vexega senior, vt iidem affirmant testes etiam super 14. *fol.* 290. 348. 351. *&* 364. & Blasius Rodriguez de Felgueras, vt attestantur super 15. art. *fol.* 290. 294. 298. 303. 311. 319. *B.* 326. 328. *B.* 339. 352. 335. *B.* 392. & alij, qui cum simul sint viles, & pauperes, veniunt à testimonio repellendi, Rip. *de sponsal. resp. 3. n. 8.* Farin *q. 57. n. 71.* Mar. Antonin. *var.*
21 *resol. lib. 1. resol. 28. n. 8.* Solùm enim quando testes sunt honestæ, & probatæ vitæ, nihil de eorum fide detrahit paupertas, *cap. si qui testium*, vbi glos. & Bald. *n. 5. de testib.* Aym. *cons. 249. n. 11. vers. 2.* Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl. 18. n. 1. & 4.*

22 Alij denique sunt Antonij familiares, vt de Thoma Garcia de Allence deponunt testes *super 13 art. fol.* 290. 294. 298. 307 347. 351. 335. 364. *&* 370. qui dicunt eum habitare in domo Antonij illi inseruientem in colligendis beneficij fructibus; & de Alphonso Aluarez de Casteñal testantur examinati pro parte Alphonsi *super articul. 15. fol.* 290. 294. 298. *B.* 303. 311. *B.* 326 *B.* 339. 352. 355. *B.* 362. & alij, qui idonei non sunt, nec ad testificandum admitti debent, *cap. si testes, vers. etiam Iure Ciuili, & vers. testes 4. quæst. 3. l. pen. ff. de testibus, l. 2. C. eodem cap. in literis 24 eod. tit.* vbi Bald. *numer. 1.* reddit rationem, quia familiares solent obedire domino suo per fas, & nefas, & cum pluribus ponit regulam Farin. *quæst. 55. numer. 122. & 135. cum seqq.* Et licèt eam limitare videantur in famulo non habente salarium, aut expensas, ad not. per Mascard. *de probation. concl. 758. numer. 7.* Alexand Trentacinq. *variar. resolut. lib. 2. titul. de testibus resolut. 1. numer. 28.* Farin. *d. quæst. 35. numer. 138. & seqq.* Nihilominus quando familiaris, & inseruiens parti est vilis persona, & malæ famæ, prout in nostro casu, tunc omnino venit repellendus, Mil. *in verb. Testes familiares producentes*, Alexand. *cons. 105. numer. 4. lib. 5.* Ruin. *cons. 18. numer. 17 lib. 5.* quos sequitur Rot. *decis. 246. num. 2. part. 3 recent.*

23 In secunda instantia septem testes pro parte Antonij hac de re fuerunt examinati, quorum primi duo, Didacus Aluarez, & Petrus Aluarez, *fol.* 405. Antonij consanguinei deponunt de auditu à Didaco de la Barrera de Alaua, post litem motam, qui Didacus cum fuisset posteà ab Alphonso in testem adductus *super 4. articul. fol.* 340. deposuit se nunquam vidisse, nec audiuisse Antonium, eiusque parentes fuisse fundatoris consanguineos. Alius, videlicet Didacus Fernandez de Felgueras *fol.* 394. fassus est se esse parentis Antonij consobrinum, & alius Didacus de Felgueras *fol.* 438. fatetur esse ipsius Antonij consobrinum, Ioannes Pire de Loro *fol.* 412. Alphonsus Lopez de san Christoual. *fol.* 422. & Ioannes Perez de Meicin. *fol.* 432. patiuntur exceptiones, quæ omnino eos à ferendo testimonio repellunt, prout allegantur *fol.* 455. & statim debebant admitti; vt probatur *in cap. ex parte 7. de testib.* Rebuff. *de reprob. test. n. 12.* quia huiusmodi repulsæ testium sunt defensiones, Lap. *alleg. 81. n. 9.* Auend. *resp. 21. n. 3. vers. Illud tamen*, Amat. Rodet. *in pract. de modo & forma videndi, seu examinandi processum, cap. 9. de repulsis contra dicta testium. n. 25.* & ideò si non recipiantur, appellari poterit, Ioseph. Ludou. *Perus. decis. 38. num. 4. & 7.* Surd. *decis. 36. n. 17.* Valasc. *cons. 47. n. 6.*

Sunt & depositiones aliorum testium ad instantiam Antonij, coram Iudice seculari examinati, qui fidem in hoc iudicio Ecclesiastico facere non possunt, Clar. *§ fin. quæst. 36. vers. vltimo quæro*, Grammat. *cons. 42. n. 1.* Deci. *in tract. crim. to. 1. lib. 4. c. 34. n.* 48. Mascard. *de probat concl. 33. à n. 24.* Mar. Anton. *var. resol. lib. 3. resol. 6. n. 19. & resol. 37. n.* 19. Alponso minimè citato, cum deberet, *c. 1. de test. b. l. 4. tit. 6. p.* 3. vbi Greg. Lop. quorũ aliqui in prima instantia examinati, easdem patiuntur exceptiones, & repulsas, quas eos habere suprà commemoraui. 24

Ex quibus patet testes ferè omnes Antonij repulsam pati, quæ vel eos in totum à testificando repellit, vel eorum fidem diminuit, quorum defectum supplere non potest aliorum depositio, quia nullus est integræ fidei, & licet aliqui illæ si fuissent, & liberi ab his exceptionibus, de quo non constat, adhuc cum maior esset numerus reprobatorum, eorum defectum non suppleret maior admittendorum, quia testium numerus & alia adminicula supplere possunt defectum qualitatis vnius testis, Rota *decision. 259. numer. 8 part. 4 recent.* Tum etiam, quia testium inhabilitas non solùm stat in personis testium, sed etiam in eorum depositionibus, ex latè adductis per Farin. *quæst. 62. numer.* 313. 317. *&* 318. *&* 319. Et licèt Antonius multum la- 26
borauerit in bonitate suorum testium probanda, id frustra à se factum fuisse colligitur ex Suar. de Paz *in pract. part. 1. tom. 1. temp. 9. numer.* 39. ibi: *Et est aduertendum, quod si repulsa testium fuerint plenè probata, iudex curare non debet de generali probatione facta super bonitate testium partis aduersæ, id est, de la prouança de abonos hecha en fauor de los testigos tachades, &c.* 25

Non obstat clausula testamenti dicti fundatoris, in qua vaccæ legatum relinquit filiæ Didaci Fernandez de Felgueras, quam sobrinam vocat, vt in processu *fol. 16. B.* & hinc inferri videtur dictum Didacum, Antonij proauum, fuisse patrem Mariæ, & fundatoris fratrem

Quia respondetur Didacum Fernandez de Felgueras, cuius meminit fundator in suo testamento, non vident esse illum quem Antonius suum proauum vocat, idque euidenter patet ex sequentibus.

Primò, quia sobrina, cui dictum legatum vaccæ reliquit fundator, vocabatur Maria, vt apparet ex alio legato trium ducatorum, quod ait relinquere Ferdinando eius sobrino dictæ Mariæ fratri; constat autem Mariam filiam Didaci, proaui Antonij de medio sublatam iam fuisse de tempore, quo fundator dictum suum testamentum condiderat, videlicet die 26. *Nouembris* 1549 vt apparet ex quadam venditionis scriptura, in processu *fol.* 152. precedenti anno facta; ex qua constat ibi matrem viduam uti filiæ hæredem, & Ludouicum Fernandez de Felgueras Antonij auum, tanquam illius fratrem germanum, & curatorem, publica auctoritate signasse. 27

Secundò, quia pariter constat dictum Didacum, qui iam de illo tempore è viuis decesserat, alios filios non habuisse, nisi Ludouicum Fernandez de Felgueras Antonij auum, & dictam Mariam defunctam, non verò aliquem Ferdinandum, quem fundator fratrem ipsius Mariæ appellat, quia si extaret necessariò concurreret cum matre, & fratre in stipulanda, & signanda dicta venditionis scriptura, quæ per annum præcesserat fundatoris testamentum. 28

Tertiò, quia ex scriptura partitionum Ludouici 29
Fernandez

Fernandez de Felgueras senioris, Didaci patris, & alterius Ludouici aui, de qua in processu *fol.* 159. facta sub die 8. Decembris 1545 inter secundam vxorem Ludouici senioris, & filios Didaci proaui Antonij, apparet bona ab eodem Ludouico seniore relictas in tres partes fuisse diuisa, quorum vna fuit dictæ secundæ eius vxori adiudicata, aliæ verò duæ, duobus filiis Didaci defuncti Ludouico scilicet iuniori, & Mariæ eius sorori, quæ tunc viuebat de dicto anno 1545. & iam mortua erat de anno 1548. quo dicta venditionis scriptura publica auctoritate signata fuerat; & statim sequenti anno 1549 fundator dictum testamentum condidit.

30 Quartò, si Didacus Antonij proauus, frater erat germanus, vt ex aduerso præsupponitur, Didaci Aluarez de la Espina fundatoris, necessariò sequitur eos filios esse dicti Ludouici Fernandez de Fuelgueras senioris, quod falsum omninò videtur, cum iste nullam de Didaco Aluarez de la Espina mentionem fecerit, nec in dictis partitionibus illi tunc viuentis pars aliqua in bonis ab eodem Ludouico asserto parente relictis reseruata reperiatur: & sic Antonio incumbebat probatio, quò l Didacus eius proauus idem erat, atque ille Didacus de quo fundator in suo testamento mentionem fecerat; qui enim se fundat in identitate, tenetur comprobare, & contra eum præsumitur pluralitas. Crauet. *cons.* 158. *n.* 4. Cornel. *cons.* 144. *n.* 11 *lib.* 4. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 15. *n.* 2. *& cons.* 80. *n.* 43. *lib.* 1. Mar Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 100. *n.* 13. *& lib.* 2. *resol.* 57. *n.* 10. *&* 11 Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 45. Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *verb. Identitas, numer.* 9. Rot. *decis.* 441. *numer.* 1. *p.* 1. *diuers. & decis.* 371. *numer.* 9. *in fine, p.* 4. *recent. alias part.* 2. *in posthum. Farin.*

31 Nec dicatur identitatem personæ sufficienter probabati ex identitate nominis, & cognominis, cum vt probetur identitas sufficiat verificare duas demonstrationes, Rimin. sen. *cons.* 429. *n.* 5. *cum seqq. lib.* 5. Cephal. *cons.* 98. *n* 21. *lib.* 1. Rot. *decis.* 160. *n.* 7. *& decis* 87. *n.* 7. *p.* 5 *recent. & decis.* 641. *n.* 15. *& decis.* 34. *n.* 3. *p.* 3. *recent.* Quia respondetur istam esse probationem præsumptiuam aliis præsumptionibus elidendam, *l. Diuus, & ibi gloss. verb. Existimari, ff. de in integ. restit. l. non solum, ff. de ritu nupt.* & cum pluribus Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præs.* 30. *& lib.* 3. *præs.* 21. *n.* 22. *& lib.* 6. *præs.* 64. *n.* 46.

32 Et ideò parum vrget præsumptio, quæ insurgit ex nomine, & cognomine ad credendum, & tenendum pro vna, & eadem persona Didacum Fernandez de Felgueras Antonij proauum, & illum cuius meminit fundator, cum hęc nomina, & cognomina, fuerint, & sint propria aliarum familiarum eiusdem loci; nam nomen Didacus adeò ordinarium, & commune est hominibus illarum partium vt identitati non seruiat, ex Farin. *d. verb. Identitas, n.* 11. *&* 14 Cognomen verò *Fernandez*, aliis commune videmus, qui cum Antonio sanguine coniuncti non sunt; nec de eius familia, vt patet in teste Ioaone Fernandez *fol.* 108. & Andrea Fernandez *fol.* 111. & Petro Fernandez *fol.* 295. Blasco Fernandez *fol.* 300. Dominico Fernandez *fol.* 327. Ioanne Fernandez *fol.* 345. *B.* Aliud verò cognomen de *Felgueras* commune est hominibus diuersarum familiarum illarum partium, quæ inter se sanguine non coniunguntur, vt videmus in vltimo teste primæ probationis Antonij in processu *fol.* 119. *B.* qui vocatur Blasius Rodriguez de Fuelgueras, qui tamen fatetur cum producente nullam contraxisse consanguinitatem. Quod etiam efficacissimis comprobatur his duabus coniecturis, ex quibus euidenter veritas elicitur.

33 Prima colligitur ex eodem nomine Didaci, quo ambo asserti fratres appellantur, cum rarò parentes velint duos filios viuos, vno, & eodem nomine vocari; item ex diuerso cognomine de *Felgueras*, quo appellatur Antonij proauus, & de Aluarez de la Espina, quo cognominatur fūdator, & sicut ex diuersitate cognominis, & familiæ, non præsumitur identitas personæ, sic similiter ex non identitate cognominis necessario debemus præsumere diuersitatē familiæ, & generis, vt in terminis com Bald. *cons.* 166. *n.* 2. *lib.* 4. tenent Card. Tusch. *verb. Identitas, concl.* 3. *n.* 11. *& verb. Diuersitas, concl.* 517. *n.* 10. & cum aliis Farin. *d. verb. Identitas, n.* 19. Et iuuat ad diuersitatem familiarum præsumendam, quod ex dicta partitione bonorum dicti Ludouici Fernandez senioris, de qua *fol.* 158. constat habuisse duas vxores, prima vocabatur Maria Diaz, secunda verò Catharina Suares, ex quarum nulla similiter cognomen desumpsit fundator, signum euidens, quod sicut nec patrem habuit dictum Ludouicum, ita nec matrem aliquam ex duabus relatis illius vxoribus.

Secunda nritur ex eo, quod dictus Ludouicus Fernandez senior in suo vltimo, quo decessit, testamento, in processu *fol.* 136 filios, quos reliquit, nominat, & tamen inter eos non meminit dicti Didaci Aluarez de la Espina fundatoris, quem, si eius filius fuisset, certò nominare non desisteret. 34

Tertia, quia in partitionibus factis de bonis relictis per obitum dicti Ludouici Fernandez senioris, quibus in processu *fol.* 158. nulla fit de fundatore tunc viuente mentio; nec vlla bonorum pars ei assignatur, signum euidens quod illius filius non erat, vt falsò ex aduerso supponitur. 35

Nec releuat, quod Ludouicus Fernandez de Felgueras vltimus, & immediatus dictæ Capellæ possessor, sit Antonij consobrinus, ac proinde de genere fundatoris. Quia respondetur id forsan euenisse, quia ex alio latere fundatoris consaoguineus esset. Tum etiam, quia non constat quo titulo eam obtinuerit, cum in processu nulla scriptura nomioationis, institutionis, vel collationis sit ex qua veritas colligi possit: quod enim hac de re deponunt Antonij testes, non verisimile. Tum, quia plures exceptiones, & repulsam patiuntur, de quibus supra, & ideò eis fides adhibenda non est; maximè stante diuersitate facti per eos narrati, quia aliqui deponunt dictū vltimum Capellanum super hac Capellania litigasse, & in vim obtentæ sententiæ immissum fuisse in illius possessionem: alij verò affirmant litem fuisse inter Archipresbiterum Alphonsum de Felguera ex vna parte, & Ferdinandum Rodriguez, Rectorem de Vexega ex alia, & quod dictus Archipresbiter in fauorem vltimi possessoris sui sobrini Capellam resignauerat; ex qua varietate redduntur admodum dubia eorum dicta: plures in eo conueniunt, nulla existente scriptura, quòd dictus Antoninus de Felgueras cum fundatore nulla est cognatione, seu necessitudine coniunctus, & quòd eius parentes, & alij ascendeotes, & transuersales, nunquam cum fundatoris descendentibus & consanguineis se tanquam tales conferebant, sed vti extranei ab omnibus illius loci personis reputati fuerunt, vt attestantur omnes ferè testes pro parte Alphonsi examinati *super* 4. *art.* sui interrogatorij *fol.* 305. vbi quidam addit se audiuisse à dicto vltimo Capellano hanc Capellam obtinuisse non proprio iure, sed illam sua cura, & diligentia acquisiuisse, & *fol.* 310. 353. 353. 355. 330. *B* 334 335. *B.* 340. 342. *B.* 344. *&* 373. 36

Et non solùm ex defectu sanguinis à primo fundatore procedere debemis, vt requirebatur, exclusus remanet dictus Antooius de Felgueras; sed etiam quia contra formam fundationis obtinet Beneficium Curatum de Pricro, vt videre est ibi: *El qual Clerigo, el que assi se presentare, sea honesto, y de buena vida, y pobre, que no tenga Beneficio Curado*; &c. Ita vt hæc Capella per fundatorem incompatibilis effecta sit cum Beneficio Curato, non solùm ad effectum retentionis, sed etiam 37

ad effectum obtentionis, quia qualitas adiecta verbo intelligitur secundùm tempus verbi, *l. in delictis*, *§. si extraneus, ff. de noxalib. action. l. 1. §. tutoris*, *ff. quod iussu, l. Titius*, & *ibi* Bart. *ff. de testam. milit. cap. si eo tempore, de rescript. in 6.* plures per me citati *Axiomat.*
38 196. *num. 6.* & in similibus terminis Nicol. Garcia *de Benefic. part. 8. cap. 1. num* 58. Tum quia verba illa respiciunt tempus præsentationis; vnde cessat dubium, an capacitas requiratur in præsentato de tempore præsentationis, seu de tempore, quo Canonicè illi Beneficium confertur, in qua siue sequamur *Rota* opinionem *decis. 69. lib. 1. part. 3. diuers.* quam refert Mar. Antonin. *var. resol. lib. 1. resolut. 19. num. 1.* decidentis attendendam esse capacitatem de tempore præsentationis, siue aliorum existimantium illam requiri, quando præsentatus coram Ordinario personaliter sistitur ab eo institutionem petens, vt per Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 140. num. 3. in 2. edit.* & Alphons. de Leone *de officio Capellani*, *quæst. 4. praxi 6 n. 16. propè fin.* Vtroque tempore certum est Antonium obtinuisse dictum Beneficium Curatum, prout hodie obtinet, postquam cum præsentatione dominæ Marchionissæ de Valdonquillo coram Ordinario prouisionem sibi fieri in forma postulauit.

39 Non obstat, quòd dictum beneficium sit adeò tenue, vt non sufficiat pro congrua Antonij, quia respondetur fundatorem non considerasse tenuitatem, sed residentiam, & obligationem permanendi in alio loco, & inseruiendi alteri Beneficio relinquendo Capellæ seruitium. Tum, quia decreta Concilij *sess. 7. de reform. cap. 4. sess. 24. etiam de reform. cap. 17.* procedunt, & locum habent in Parochialibus exigui valoris, & maximam fructuum tenuitatem habentibus, vt censuit Sacra Congreg. Concilij, *in vna Leodien.* quam refert Ioan. à Cochier *ad reg. 52. Cancel. de dispens. ad duas Parochiales, vel Dign. num. 7.* Tum etiam, quia non est certum ex dicto beneficio congruam sufficientem non percipere eius Rectorem, quicquid dicant testes pro parte Antonij examinati cum relatas exceptiones patiantur, & nullam fidem mereantur, vt supra satis, superque ostensum manet: præcipuè stante vniformi depositione eorum, qui examinati fuerunt pro parte Alphonsi, attestantes beneficium Curatum de Priero valere millia regalia annua, *super 4. art. interrogatorij secunda instantia fol. 315. 316. 320. 321. 367. & 368. B.* concludentem sui dicti rationem præstantes: tum etiam quia constat eundem Antonium ad titulum dicti beneficij Ordinibus sacris se initiari fecisse, quod nullatenus permitteret Ordinarius, nisi illius redditus sufficerent ad suam congruam sustentationem, iuxta di-
40 spositionem Concilij *sess. 21. de reformat. cap. 2.* tum denique, quia in casu exigui valoris, & non sufficientis congruæ, iam necessitati huiusmodi prouideret Ordinarius de remedio opportuno, quod præstat idem Concil. *sess. 24. de reformat. cap. 13.* ibi, *In Parochialibus etiam Ecclesiis, quarum fructus adeò exigui sunt, vt debitis nequeant oneribus satisfacere, curabit Episcopus, si per beneficiorum vnionem, non tamen Regularium, id fieri non possit, vt primitiarum, vel decimarum assignatione, aut per Parochianorum symbola, ac collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut Parochiæ necessitati decenter sufficiat.* Cùm Alphonsi testes deponant magis iuris dispositioni se conformantes cæteris paribus, aliis oppositum deponentibus præferendi sunt, iuxta doctrinam Innocent. *in cap. auditis*, *de præscript.* Boer. *decis. 93. num. 25.* & cum pluribus Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl. 4. num. 23.* Valenzuel. *cons. 33. num. 257. tom. 1.*

41 Nec obstat quòd Alphonsus, etiam ex eodem capite venit excludendus, iuxta fundationis tenorem, de qua *suprà num. 1.* ibi, *Y despues que el tal Clerigo fuere proueido de la dicha Capella, y tuuiere diez mil marauedis de renta*, &c. Dicitur enim eum possidere Beneficium simplex habens in redditibus plusquam duo millia regalia: Quia respondetur sub illa fundationis clausula adhuc Alphonsum non contineri, cum illa loquatur, & oportet postquam quis prouisus fuerit de dicta capella; prouisionis autem appellatione venit nominatio, electio, præsentatio, confirmatio, seu institutio, gloss. *verb. prouisionem per text. ibi in cap. 1. & in cap. quorundam, de elect. lib. 6. & verb. prouisiom in Clement. fin. eod. titul.* cum pluribus per me citatis, *de appellatiua verborum vtriusque iuris significat. appellat.* 228. *num. 1.* & Alphonsus adhuc non fuit, nec est præsentatus, nec electus, nec nominatus, nec denique prouidens dicta capella, & potest quandocunque voluerit dimittere beneficium, quod obtinet, & acceptare capellam, cum ei tantùm prohibeatur retentio, non vero obtentio; aliàs enim non videretur fundator rectè, & rationabiliter disponere, si dum Presbyterum in Capellanum præsentari vult, qui sine competenti Beneficio Sacris initiari non potest, iuxta decretum Concil. *sess. 21. de reformat. cap. 2.* petat vt Presbyter, qui eam prætenderet, gaudere non possit annuo reddito decem millium morabitinorum.

Sed concesso (sine veritatis præiudicio) quòd An- 42
tonius descenderet à dicto Didaco Fernandez de Felgueras, & quod iste fuerit germanus frater fundatoris, adhuc Alphonsus ei præferri deberet, cum constans sit in facto, & à nullo in controuersiam deductum, quod dictus Alphonsus sit filius legitimus Mariæ Cuerba, quam in legitimo matrimonio genuit Leonora Rodriguez, filia Ioannis Aluarez, qui fuit filius alterius Ioannis Aluarez de la Espina fundatoris, & ita descendit ab eo per lineam rectam, cum quo nullus transuersalis, vt esse prætendit dictus Antonius de Felgueras, etiamsi in gradu proximiori ipsi fundatoris coniunctus esset, concurrere potest, *l. 1. ff. de gradib. affinit. l. 7. Tauri*, *l. 3. tit. 13. part. 6.* & *ibi* Gregor. Lopez *verb. ningun pariente*, & per ista iura latè Ceuall. *commun. tom. 3. q. 762. num. 16. cum sequentibus.*

Pro parte verò Antonij ad exclusionem Alphonsi 43
opponitur, quod dictus Alphonsus descendit à fundatore, per lineam spuriam, quia eius auia Leonora Rodriguez, fuit filia spuria Licentiati Ioannis Aluarez, Capellani de Malleça, & quod iste pariter fuit filius spurius alterius Ioannis Aluarez de la Espina, Capellæ fundatoris; & horum descendentes, ex quorum numero est dictus Alphonsus, tanquam à radice infecta procedentes, non possunt in dicta capella succedere, cum ad eam per fundatorem vocentur consanguinei *de su Linage*; quæ verba cum sint ciuilia, excludunt descendentes ex spuriis; hi enim nunquam censentur vocati ad Capellanias, seu beneficia Ecclesiastica: imò nec veniunt appellatione consanguineorum de iure ciuili, *l. si spurius*, *ff. vnde cognati*, de qua Rot. *decis. 616. num. 1. & 2. p. 5. recentiorum.*

Sic in terminis resoluit Nicol. Garcia *de benefic.* 44
part. 7. c. 15. n. 48. vbi refert in Rota fuisse reuocatam sententiam Consilij Archiepiscopi Toletani adiudicantis quandam Capellaniam descendenti ex filio spurio, concurrentibus transuersalibus ex legitimis procreatis, in hæc verba. *Nam descendens censetur propinquior, & magis consanguineus, nec transuersales concurrunt cum descentibus, in quibus datur repræsentatio sine graduum limitatione, vt per* Ceuall. *d. quæst. 762. à n. 24. qui ita ait fuisse iudicatum per Concilium Archiepiscopi Toletani in quadam Capellania de Getafe, in fauorem Ioannis de Benauente, Presbyteri fundatoris, sed certè in ista causa contra dictum Ioannem de Benauente; tenuit Rota 1. Iulij 1605. coram Iusto, quia fundator vocauit*

cauit Presbyterum de suo genere, vel progenie de Salmax, & sic vsus est verbis iuris: & cum Ioannes prouenires ex radice infecta, duci non poterat de radice, seu progenie fundatoris, vt in decisione supra relata n. 2.

45 *quod non considerauit Ceuall. dicti Ioannis de Benauento aduocatus in dicta causa*, &c. Et paulo inferius, ibi: *Et similiter etiam in alia Capellania de los Chaues de Bonilla, huius Diœcesis Abulen. apud Iudicem Metropolitanum Salmantica residentem, reuocata sententia Ordinarij, fuit iudicatum contra descendentem ex filio spurio fundatoris in fauorem transuersalis, quia fundator vsus est verbis iuris*, &c.

46 Et licèt idem Nicol. Garcia *citato loco n.* 53. eandem inculcans sententiam videatur dicere, quod in fauorem consanguinei descendentis ex illegitimo fuerat decisum per Rot. *in vna Tyrassonen. eleemosyna*, tandem concludit ad fauorem transuersalis legitimi; & ex legitimis descendentis, vt patet, ibi: *Quod procederet quando testator, seu fundator loquitur per verba ciuilia, veluti si vocaret Capellanum ex sua familia, vel cognatione, itaut constaret exclusisse nominationem naturalem, secus tamen esset quando loqueretur per verba naturalia, vel nisi si vocaret descendentes, aut consanguineos, iuxta distinctionem* Bart. *in l. entelus, nu.* 4. *ff. de capit. diminut.* &c. Et ibi: *Vnde apparet Rotam in dicta Tyrassonen. amplexam esse nostram sententiam, & distinctionem in terminis nostræ quæstionis*, &c. Et ibi: *Sed cùm ista sint verba ciuilia, id re vera est contra dictam decisionem Tyrassonen. & distinctionem à nobis factam, & sic non placet*, &c. infra ut Rot. *d. decis.* 616. *num.* 2. *part.* 5 *recent.* vbi dicit quòd spurij, & ba-

47 stardi inspecta natura sunt filij, in eisque cadit affectio naturalis, & per consequens comprehenduntur in dispositione loquente de consanguineis. Quod autem fundator Capellæ, de qua agitur, vsus fuerit verbis ciuilibus, patet ex instrumento fundationis, in quo vocauit *al pariente mas cercano de su Linage*, quæ verba ciuilia sunt, ad not. per Nicol. Garcia *citato loco.*

48 Adducitur etiam, & ponderatur pro hac parte consilium Nauarri 4. *sub titul. de iurepatron.* vbi quidam Clericus habuit filiam, quam legitimauit per rescriptum Principis, ex ea & nobili viro legitimè coniugatis habuit nepotes, & in suo testamento, & vltima voluntate instituit Capellaniam, & vocauit ad successionem illius consanguineum eius proximiorem: fuit dubitatum vtrum nepotes Clerici filius legitimus, & procreatus ex Clerici filia, deberet admitti ad præsentationem dictæ Capellaniæ, & præferri aliis consanguineis? Et affirmatiuè respondit ex ea ratione, quia testator per verba naturalia vocauit consanguineum proximiorem, vt videre est apud illum, ibi: *Attenta voluntate testatoris, inspectisque verbis testamenti cum naturaliter inspecto iure naturæ etiam filij bastardi, & spurij, dicantur procedere ex sanguine, parentela, domo, & familia defuncti, cum in eis naturalis effectus cadat*, &c.

49 Conducunt resoluta per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 5. *ex num.* 109. vbi disputans an Clericus filius legitimus natus ex patre, aut matre, auo, vel auia illegitimis, dicatur de familia fundatoris, vel sanguine, vt censeatur vocatus ad talem Capellaniam, & *vsque ad num.* 114. pro negatiua sententia plura adducens fundamenta, postea *à num.* 115. *vsque ad num.* 120. affirmatiuam comprobat, & tandem *à num.* 121. cum prædicta distinctione de vocatione per verba naturæ, aut per verba ciuilia rem componens ita concludit. *Respondet etiam ista vltima decisio ad fundamenta eorum, qui tenent quod filius legitimus natus ex patre spurio, non dicatur de familia, iuxta consilium Fulgos.* 359. *numer.* 1. *cum similibus adductis per Gam. decis.* 278.

quod procedat quando testator, seu fundator loquitur per verba ciuilia, veluti si vocaret Capellanum ex sua familia vel cognatione, itaut constaret exclusisse nominationem naturalem, secus tamen esset quando loqueretur per verba naturalia, veluti si vocaret descendentes aut consanguineos, iuxta distinctionem Bart. in l. entelus n. 4 *ff. de capit. dimin.*

Verùm his non obstantibus in præsenti casu ex circumstantiis, coniecturis, & præsumptionibus occurrentibus (quatenus sine veritatis præiudicio de spurietate constaret) doctrinæ, & decisiones ad exclusionem Alphonsi supra adductæ non sunt, nec esse possunt ad materiam applicabiles.

Licèt autem sit valde controuersum in iure an spurij, & descendentes ab eis, sint, & dicantur de domo, & familia: & plures vtrentur supradicta distinctione; non defuerunt tamen qui indistinctè tenent affirmatiuam partem, vt in dispositione in qua vocauit testator eos, qui sunt de domo sua, docet Cornel. *consil.* 169. *numer.* 7. vbi ait verbum *Domus*, sumi tam ciuiliter, quàm naturaliter, & intelligendum secundum patriæ vsum, & subiectam materiam, de qua agitur, idem docet Socin. *conf.* 101. *numer.* 8. *lib.* 3. vbi quòd non solùm dicuntur de domo, sed etiam de casata, & familia secundùm vsum communem loquendi, quod ante eum docuerat Bart. *in l pronunciatio, §. familia, ff. de verbor. signif. & in l. fin. C. eod.* vbi etiam Salicet. idem tenet Cephal. *conf.* 591. *num.* 13. *lib.* 4. optimè Bald. *conf.* 441. *incip. Ad audientiam n.* 1. *vers. in contrarium lib.* 50

3. Et vbi ex consuetudine concederetur naturalibus, & illegitimè natis ferre arma, & insignia familiæ, hoc admittunt Socin. *dicto conf.* 101. *num.* 8. *lib.* 3. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 20. *in fine*, Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 88. *num.* 14. Prout in Hispania vbi ex notoria consuetudine harum partium admittuntur illegitimè nati ad insignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris, vt referunt Azeued. *conf.* 24. *numer.* 27. & 29. Nicol. Garcia *de benefic. p.* 7. *capite* 15. *numer.* 49. citati à Rota *in Pampilonen. Capellan.* 4. *Martij* 1622. *coram bonamem. Rembold.* Et quòd de generali consuetudine spurij dicantur de familia, & de domo, & vtantur armis, & insigniis familiæ, tenet cum aliis Tiraquel. *de nobilit. capite* 13. *numer.* 25. 51

52

53

Sed quidquid sit, etiam stante prima sententia, & doctrinis supra sub illa distinctione allatis, plures adsunt coniecturæ, & præsumptiones, quæ faciunt, & inducunt ne illæ locum habeant in hoc casu.

Prima coniectura est, quæ resultat ex facto proprio fundatoris, cum nihil sit, quod melius eius voluntatem exponat, vt in terminis tenet Lambertin. *de iurepatron.* 1. *p. lib.* 2. *quæst.* 7. *princip. art.* 30. *num.* 12. *fol. mihi* 602. ibi: *Sicut diximus quod ad cognoscendam qualitatem beneficij patronati inspicitur prima patroni prouisio, vt dixi supra* 1. *p. lib.* 2. *in* 1. *quæst. princ. art.* 4. *numer.* 17. *fol. mihi* 28. &c. illum sequitur cum aliis Ricc. *in praxi fori Eccles. tit. de iurepatroa. decis. cis.* 101. Et generaliter quod voluntatis interpretatio ab ipso testatore colligitur ex eo quod ipse facit, tenet latè Simon de Prætis *in tractat. de interpretat. vltim. volunt. lib.* 1. *interpret.* 1. *dub.* 3. *solut.* 5 *à* 47. *cum seqq. fol. mihi* 31. 54

55

Et in præsenti casu hanc habemus declarationem, quod fundator excludere noluit spurios, & descendentes ab eis, siquidem primo loco vocauit suos proprios filios, quorum primus, & maior fuit dictus Ioannes Aluarez, proauus Alphonsi; quia si fuit naturalis, vt infrà ostendetur, cessat in facto spurietatis excepto, si verò cum aliis fratribus fuit spurius post Sacerdotium patris genitus, signum euidens est, quod fundator spurios ad hanc capellam vocauit, ac proinde huic generi perso- 56

narum

narum odium non habuit, nec illud excludere voluit, honorando in prima vocatione Ioannem Aluarez, quẽ spurium dicit Antonius: eleganter Rota *d. decis. 617. num 5. p. 5. recent.* ibi, *Non obstat quod cum pater Didaci ne dum sit naturalis, sed etiam spurius ex damnato coitu, qui non comprehenditur in dispositione, etiã si per verba naturalia fundator loquutus fuerit, Hondod. d. cons. 5. numer. 33. lib. 2. Pereg. post alios dicto art. 22. numer. 81. quia si verè pater Didaci non fuisset nominatus, & honoratus in testamento, benè posset esse locus præsumptioni, quæ aduersatur huiusmodi generi personarum, quippe quæ sunt odibiles, & extra mentem disponentium, secus vero quando de personis habetur notitia, & honoratur, vt in præsenti fuit factum de patre Didaci, quia tunc cessat præsumptio odij à lege considerata, itaut in proprietate verborum non cadat impedimentum*, &c. Et ibi, *Sufficit Didaco patrem suum fuisse cognitum, & honoratum à testatore, vt inde tollatur præsumptio exclusionis à proprietate verborum naturalium, ex quibus suam vocationem deducit.*

57 Secunda coniectura elicitur ex qualitate personæ fundatoris, qui cum non fuerit Iureperitus, sed illiteratus, debemus præsumere illum loquutum fuisse crasso modo, secundum naturalem, non ciuilem intelligentiam. Ita Fusar. *de substitut. quæst. 379. num. 9.* ibi: *Sublimitatur secundò quando dispositio est facta à muliere, vel persona idiota, & illiterata, nam tunc non obstante statuto simul cum masculo fœmina succedit: ita declarat Pereg. in d. cons. decisiuo 57. lib 1. in fine: mouetur quia verba dispositionis mulieris, vel idiotæ intelliguntur secundum naturalem, non ciuilem intelligentiam, & reconditas iuris interpretationes. Authar. 225. n. 1. Ias. cons. 151. col. pen. vers. confirmantur lib. 4 Curt. iun. cons. 145 n. 6. Mantic. de coniectur. vlt. voluntat. lib. 3. tit. 5. numer. 7. & cum Peregrino etiam ego transeo, quia verè idiotæ ignorant has verborum subtilitates, nec in eorum dispositionibus penetrant ad has iuris interpretationes*, &c. Et cum aliis prosequitur Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interp. 3. dub. 2. solut. 2. n. 296. cum seqq. & n. 301. cum seq. fol. mihi 254.*
58 vbi citat Socin. *cons. 37. lib. 3.* qui dicit quòd quando testator est persona idiota, in eo simpliciter cadit interpretatio crasso modo, & quòd dicendo *familia*, seu *parentela*, intelligitur de tota, & plura alia ad propositum: ad quod etiam facit quod adducit Perez de Lara *de Capel. lib. 2. capite 1. à num.* 21. Vnde cùm fundator esset penitus illiteratus, habitassetque in loco vbi nullus erat Iureperitus, nec aliquis, qui ei fundationis tenorem, & formam disposuerit, necessariò credere debemus non ciuiliter, sed naturaliter loquutum fuisse.

59 Tertia coniectura tam pro intelligentia verborum à testatore prolatorum, quàm pro interpretatione suę voluntatis sumenda est à consuetudine, & communi loquendi vsu patriæ in qua vixit, & mortuus fuit, *l. si seruus plurium, § fin. ff. de legat. 1. l. pen. in princ. ff. de alim. legat. &* communem testatur Ias. *in d. § fin.* Dec. *in l. vt liberis, C. collat.* Alex. *cons.* 120. *lib.* 2. Crauet. *cons.* 201. *in fine, & cons.* 201. *col.* 5. Bellon. *cons.* 1. *n.* 3. Consuetudo autem illarum partium habet Clericorum filios in æstimatione esse, nec odibiles haberi, vt in aliis partibus.

60 Quarta coniectura desumitur ex natura rei, de cuius successione agitur; quia si vbi tractatur de fundando maioratu, seu patronatu gentilitio ad conseruandam agnationem, & nominis ac familiæ splendorem, tunc præsumendum est testatorem vocare noluisse spurios, & ab eis descendentes; & in terminis fundationum patronatuum, quæ fiunt per Cardinales, & alias personas illustres pro conseruatione agnationis agit Rota *decis. 112. & 126. p. 1. in recent.* Verùm quando ad alium finem fundatio fit, & res pariter per spurios, & ab eis descendentes, ac per ipsos legitimos expediri potest, tunc præsumere debemus testatorem consanguineos, tam legitimos, quàm spurios æqualiter vocare voluisse: quia solùm affectio naturalis sanguinis attenditur, quæ in omnibus æquè inuenitur, iuxta dictum Baldi *cons. 441. num. 1. in fine lib. 3.* attestantis ratione naturalis affectionis, & insitæ charitatis idem in vtroque intelligendum esse, quia par affectionis ratio paritatem permissionis inducere consueuit, *l. non solum, §. denuo, ff. de ritu nupt.*

Vnde consanguineum proximiorem etiam per li- 61
neam spuriam præferendum legitimo remotiori, admissa distinctione an testator loquatur per verba ciuilia, vel naturalia, docent optimè Gonzal. *ad reg. 8 Cancel. glos. 5. à num. 123. vsque ad num. 127.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 15. num. 44. & 45. & num. 53.* vbi licèt dissentiat in eo quòd sentit Gonzalez, quòd scilicet sola qualitas rei sufficit, vt spurius non excludatur, licet testator loquatur per verba ciuilia, hoc tamen admittit quando voluntas testatoris, obseruantia vel coniecturis, de quibus supra, declarari potest. Et generaliter quod 62
testatoris voluntas etiam interpretatur ab affectione & charitate, & quod semper præsumitur maior affectio, & dilectio erga descendentes, quàm erga transuersales, latè Simon de Prætis *d. tract. de interpret. vltim. volunt. lib. 1. interp. 2. dub. 2. solut. 5 per tot.* præcipuè *n. 17. fol. mihi* 102.

Ex quibus patet quod supra dixi, doctrinas scilicet, 63
& decisiones à Garcia allatas non conducere ad præsentem casum, in quo plures circumstantiæ, & coniecturæ concurrunt, quæ factum mutant, & diuersam resolutionem esse à me capiendam insinuant, id enim sæpissime euenire solet, vt testis est Thesaurus *in præfat. suarum decis. num. 32. vers. cæterùm, & num 33.* ibi: *Præterea quamuis idem videatur casus, plerumque tamen euenit vt aliqua etiam leuis circumstantia factum mutet, vt ait Quintil. instit. orat. lib. 5. cap. 2. ideo dicere solebat Curtius iunior quod licet senex esset, & in casibus innumeris consuluisset, nunquam tamen euenit, vt idem per omnia esset casus*, &c. Maximè quia Garcia non dicit in illa causa Capellaniæ de Getafe fuisse pronuntiatum contra spurium, & sententiam transiisse in rem iudicatam; poterat enim Rota ab illa decisione recedere, sicut refert recessisse sub die 10. Maij 1606. coram Iusto ab alia decisione contraria facta sub die 28. Iunij 1605. coram eodem, quæ variatio denotat casum illarum decisionum magnam habuisse difficultatem, & antequam executoriales expediantur, reproducta in Rota causa, & iterum aliquo dubio reproposito, nonnunquam receditur à decisis, & poterat alia capi resolutio.

Quæ cùm ita se habeant stante spurietate, multò 64
magis procederet, ea semota, vel non legitimè probata: quod autem ad eius existentiam Iure probandam, multum turbida redditur, si quando ex actis non constat de Presbyteratu Ioannis Aluarez proaui dicti Alphonsi, nec titulus capellani, quo nominat illum fundator, denotat obligationem habendi Ordinem sacrum, & ideo non est cur debeamus Leonoram eius filiam potius præsumere spuriam, & in Sacerdotio genitam, quàm naturalem, in soluti statu procreatam; controuersum est enim apud DD. an in dubio filius præsumatur potius naturalis, quàm spurius? & præsumi potius spurium resoluunt glos. *verb. probare in cap. lator, qui filij sint legit.* Bertrand. *cons. 133. lib. 2* Natt. *cons. 481. num. 10.* Surd. *cons. 177. n. 41. & de aliment. tit. 1. q. 10. num. 35.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 54. num. 2. & cons. 318. n. 14.*

num. 14. Rot. *decis.* 254. *p.* 2. *diuerſ.* vbi allegat Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natal. num.* 42.

65 Sed contrarium, quod ſcilicet in dubio præſumatur potius naturalis quàm ſpurius, ſequuntur Bald. *conſ.* 448. *Quæritur in primis lib.* 1. *n.* 4. Crauet. *in ſuo celeb. conſ.* 138. *n.* 1. *&* *conſ.* 166. *n.* 1. *&* 4 Barret. *conſ.* 117. *n.* 9. qui allegat Cephal. & Alciat. parum conſtantem *in reſp. vlt. n.* 5. *ſecundum impreſſionem antiquam*, Cou. *de ſponſalib p.* 2. *cap.* 8. §. 3. *num.* 1. ibi. *Potius verò præſumitur naturalis, quàm ſpurius, ne præſumamus factum, aut qualitatem neceſſariam, vt quis dicatur ſpurius, quæ à natura non ineſt*, &c. Rot. *deciſ.* 360. *n.* 16. *p.* 5. *recent.* ibi, *Nec eſt opus probare Iſotiam fuiſſe naturalem, non autem ſpuriam, quia in dubio præſumitur naturalis, non autem ſpuria*, Aym. *conſ.* 166. *n.* 1. Rimin. iun. *conſ.* 187. *n.* 107. *cum ſeqq.* Theſaur. *q.* 83. *n.* 2. *lib.* 2. Barz. *deciſ.* 91. *n* 1. *vbi de magis communi*, &c. *&* *deciſ.* 319. *n.* 15. *ead. p.* 5. *recent.* ibi: *Prout non facit non fuiſſe iuſtificatum Andream natum eſſe ex ſoluto & ſoluta, quia ſic de iure præſumitur*, Rot. *deciſ.* 802. *n.* 2. *& ſeq. p.* 1. *diuerſ.* &c. Accedit quòd cùm lex in quantum poteſt, faueat filiis vt ſint legitimi, Dec. *conſ.* 152. *ſub*
66 *n.* 1. *verſ. & quia lex*, Rot. *deciſ.* 201. *n.* 41. *& deciſ.* 264. *n.* 13 *p.* 5. *recent.* ita debet fauere filiis vt ſint potius in dubio naturales, quam ſpurij. Et ſicut in dubio præſumendum eſt filium natum poſt matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur. Ruin. *conſ* 51. *ſub num.* 20. *verſ. præterea ex quo, lib.* 5. quem ſequitur Rot. *d. deciſ.* 264. *n.* 13. ita etiam ad euitandam ſpurietatem debemus præſumere filium potius natum ante Presbyterum, quàm poſt Sacerdotium genitum. Quare hæc opinio videtur magis Iuri conformis, & verior.

67 Nam illa, quæ primo loco relata fuit, intelligi debet propriè de filio naturali, cum requiſitis Iuris communis, nempe quorum parentes ſint ſoluti, & mater ſit in domo diu retenta pro concubina, & in ſchemate concubinæ, & quod cum ea ſolus ille vir conſuetudinem habuerit, *l.* 3 *ff. de concub.* §. *ſi quis autem in auth. quibus modis naturales efficiantur ſui*, Rot. *deciſ.* 254. *p.* 2. *diuerſ.* & ſic in caſu, quo filius agebat de ſucceſſione hæreditatis paternæ ad quam ius non habebat niſi ſe filium naturalem probaret cum dictis requiſitis, & ideo ſentiunt filium ad illa probanda obligatum eſſe, itaut ſi in probatione deficiat, debeat præſumi ſpurius, id eſt, natus ex coïtu illicito, cui deficiunt illa requiſita, vt ſit naturalis; ſed nullo modo affirmant quòd ſi mater virum habuit, filius potius præſumatur natus poſt matrimonium, quàm ante; vel ſi pater fuit Sacerdos, præſumatur natus filius poſt ſuſceptos Ordines, & non ante, excepto vno Rebuffo à Rota citato *d. deciſ.* 254. *p.* 2. *diuerſ.* in qua non agebatur de hac quæſtione, ſed de ſucceſſione in hæreditate paterna, quam vnus petebat, qui ad eam obtinendam tenebatur ſe filium naturalem probare cum omnibus dictis requiſitis, quæ ſigillatim in dicta deciſione referuntur.

68 Et in rigore diſputationis Rebuffus, qui ſolus, & non alius allegatur à Rota vbi ſupra, opinionem ſequitur minus veram, vt colligitur ex text. quem pro ſua ſententia citat, *in cap. inter cæteras* 4. *de reſcript.* vbi cum Summo Pont. exponeretur quòd filius cuiuſdam Presbyteri in Sacerdotio genitus Præbendam, quam pater obtinuit, poſſidebat, vel illicite occupabat. Eboracenſi Archiepiſcopo committit, vt ſi ei conſtiterit talem eſſe Sacerdotis filium, & in Sacerdotio genitum, qui proximò in tali Eccleſia miniſtrauit, vel quòd illicitè Eccleſiam occupauit eandem, illam impetranti adiudicet; ex cuius deciſione colligitur alternatiuè requiri ad huiuſmodi poſſidentis excluſionem, & faciendam impetranti adiudicationem, quòd illicitè Eccleſiam occupauerit; vel quod ſit filius Sacerdotis, & in Sacerdotio genitus, aliàs hæc vltima verba nihil operarentur, & ſuperflua forent, ſi ex eo quòd quis fuiſſet Sacerdotis filius, præſumeretur genitus in Sacerdotio; & ideo merito doctiſſimus Cou. ad contrariam ſententiam, quā ſequitur, adſtruendam contra Rebuff. allegat. *d. cap. inter cæteras*, & alia Iura, vt videre eſt *in d. cap.* 8. § 3. *n.* 1. vbi ad comprobationem ſuæ opinionis, quòd ſcilicet filius præſumitur potius naturalis quàm ſpurius, addit hæc verba. *His accedit text. in cap.* 2. *de filiis Presbyt. & in cap. veniens, de accuſat. quibus in locis traditur per DD. non præſumi quē genitum fuiſſe in Sacerdotio, etiamſi probetur Sacerdotis filius, quod conſtat in dictis locis, maximè in d. cap. inter cæteras, & in d. cap.* 2. &c Iuuat Concil. Trident. *ſeſſ.* 25 *de reform. cap.* 15. 69
ibi: *Filij Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati ſunt*, &c. *Ego ipſe in collect. ad d. cap. inter cæteras numer.* 2. ibi: *Apertè inſinuat hic text. Sacerdotis filium dici eum, qui natus eſt ante patris Sacerdotium; aliter enim ſatisferet in propoſito dicere, & probare filium eſſe Sacerdotis, & fruſtra adiiceretur onus probandi fuiſſe genitum in Sacerdotio, vt notāt Abb. in princ. Dec. n.* 3. *Rip. n.* 13. *& alij hic, idem probat c. ad extirpādas, de filiis Presbyt. ibi: filij Presbyterorum, & ibi, ſiue geniti ſint in Sacerdotio, ſiue non, Ceued. pract. & canon. q.* 16. *n.* 15. *&c.*

Hinc colligitur Antonium, qui vult Alphonſum ex- 70
cludere exceptione ſpurietatis, quam oppoſuit, teneri eam probare ex reg. *l. in exceptionibus* 19. *ff. de probat.* Probatio autem per quam prætendit oſtēdere Leonoram Rodriguez fuiſſe filiam ſpuriam Ioannis Aluarez in Sacerdotio genitam, & quòd dictus Ioannes Aluarez fuerit etiam filius ſpurius fundatoris, nec releuat, nec concludit contra Alphonſum.

Nam primus teſtis Didacus Mendez de Acellana 71
fol. 90. *ſuper* 6. *art.* de auditu deponit, & non dicit à quo audiuerit, & tandem concludit ſe neſcire an Ioannes Aluarez filius fundatoris fuerit ab eo genitus ante vel poſt Sacerdotium. Secundus Didacus Aluarez de Morgat, *fol.* 92. *B.* ſimiliter de auditu deponit, & affirmat non cognouiſſe dictam Leonoram Rodriguez, & poſtea in ſecunda inſtantia *ſuper* 4. *fol.* 430. etiam deponit de auditu, & affirmat ſe cognouiſſe dictam Leonorā Rodriguez; quòd verò ad ſpurietatem Ioannis Aluarez in vtraque inſtantia dicit nihil. Tertius Ferdinandus Arias de Villamar *fol.* 94. *B.* temerè affirmatiuè deponit de re quam non vidit, nec videre potuit, ſui dicti rationem nullam reddens: deinde in alia informatione *fol* 415. *ſuper* 5. affirmat ſe neſcire an dicta Leonora fuerit habita à dicto Ioanne Aluarez ante vel poſt Sacerdotium. Quartus, Ferdinandus Rodriguez de Felgueras, *fol.* 96. & in alia inſtantia *fol.* 441. *ſuper* 4. deponit de auditu, non reddens rationem. nec dicens à quibus perſonis audiuerit. Quintus, Menendus Diez de Soto *fol.* 97. *ſuper* 6. nihil dicit. Sextus, Didacus Menendez *fol.* 99. deponit de auditu, quòd deſcendat Alphonſus à linea ſpuria, accipiendo dictionem illam, *ſpuriam*, prout legitimæ contraria eſt, non verò facta diſtinctione inter ſpurium, & naturalem, & duo hi teſtes non fuerunt in 2. inſtantia iterum examinati. Septimus, Alphonſus Garcia, *fol.* 110. *B.* patitur repulſam ex dictis *ſupra numer.* 19 Octauus, Didacus Menendez de Quintana, *fol.* 102. *B.* refert Alphonſum eſſe fundatoris conſanguineum per lineam Sacerdotalem, ſed an fuerit Leonora Rodriguez, ante vel poſt Sacerdotium habita, ſe neſcire affirmat: & in 2. inſtantia, *fol.* 428. *ſuper* 5. contra illud, quod primò dixerat, addit temerè circa ſpurietatem Leonoræ certum auditum habuiſſe, de ſpurietate verò Ioannis Aluarez nihil dicit. Nonus, Georgius Aluarez de Ribadiello, *fol.* 104. *B.* circa ſpurietatem etiam nihil dicit, ſolúmque affirmat Alphonſum eſſe deſcendentem per lineam Sacerdotalem,

lem, & in 2. instantia *fol.* 442. nihil ait. Decimus, Didacus Aluarez Perdigon, *fol.* 106. *B.* eodem modo deponit, & in 2. informat. *fol.* 448. *super* 5. addit se non solùm nescire dictam Leonoram fuisse habitam post Sacerdotium, sed etiam affirmat se id nunquam audiuisse, & quoad spurietatem Ioannis Aluarez nihil. Vndecimus, Thomas Garcia de Allence, *fol.* 107. nihil. Duodecimus, Ioannes Fernandez de Lorix, *fol.* 109. dicit se nihil scire de vtraque spurietate. Decimustertius, Ferdinandus de Vexega, *fol.* 110. *B.* temerè deponit dictam Leonoram esse spuriam post Sacerdotium genitam sine aliqua concludenti ratione, quod tamen temperauit in secundo examine *fol.* 418. *super* 5. dicens se nescire an dictus Ioannes Aluarez ante, vel post Sacerdotium genuisset Leonoram. Decimusquartus, Andreas Fernandez de Meisin, *fol.* 112. licèt deposuerit Alphonsum esse nepotem, & pronepotem Clerici, declarat tamen statim se nescire an dicta Leonora fuerit ante, vel post patris Sacerdotium genita, & postea in 2. *examine fol.* 435. *super* 3. nihil dicit. Decimus quintus, Ludouicus Fernandez del Castañal, *fol.* 114. affirmat se audiuisse Leonoram esse filiam Ioannis Aluarez Clerici, & istum fuisse filium fundatoris etiam Clerici, quòd libenter fatemur, sed an fuerint habiti ante, vel post Sacerdotium testis se nescire ait: licèt postea *in* 2. *examine fol.* 401. *super* 5. dicat se audiuisse Leonoram fuisse in Sacerdotio genitam, id tamen credendum est audiuisse post primum examen, & sic post litem motam. Decimus sextus, Alphonsus Aluarez del Castañal, *fol.* 113. *super* 6. nihil super spurietate deponit, affirmátque se nescire an dicta Leonora fuerit filia, vel sobrina dicti Ioannis Aluarez. Decimus septimus, Ioannes Aluarez de la Laseara, *fol.* 117. *B.* quoad spurietatem Ioannis Aluarez nihil dicit, temerè tamen affirmat Leonoram fuisse post Sacerdotium habitam, & idem repetit in 2. examine, *fol.* 410. *super* 5. cuius dicti falsitas facilè colligitur si aduertas ibi fateri se esse septuaginta annorum, dictam verò Leonoram ab hinc viginti sex annis mortuam fuisse, anno ætatis suæ octuagesimo, & sic ab eius natiuitate vsque ad tempus depositionis anno centesimo sexto. Decimus octauus, Rodericus Alphonsus, *fol.* 119. *super* 6. & vltimus *fol.* 119. de spurietate nihil dicunt. Ex quibus omnibus nulla certa, aut releuans probatio colligi potest quoad hunc spurietatis articulum, & nihilominus omnes patiuntur exceptiones, & repulsas, de quibus *suprà ex num.* 3. *cum seqq.* & sic fidem aliquam non merentur.

72 Multò minus ex aliis testibus pro parte eiusdem Antonij in 2. instantia examinatis aliqua releuans colligitur probatio: nam Didacus Fernandez de Felgueras, *fol.* 395. *B. super* 5. quoad spurietatem dicti Ioannis Aluarez nihil dicit, & quoad spurietatem Leonoræ de auditu incerto, vt etiam in 2. examin. *fol.* 438. *super* 5. & tandem concludit se nescire an ante, vel post patris Sacerdotium fuerit genita. Ioannes Perez de Loro *fol.* 412. de spurietate nihil deponit. Alphonsus Lopez de san Christoual, *fol.* 421. *B.* refert se pro certo habere dictum Ioannem Aluarez post Ordinem Presbyteratus genuisse dictam Leonoram, & postea dicit de certo se id nescire, in quo manifestè sibi ipsi contradicit, & nihilominus suæ certitudinis, vt tenebatur, rationem nullam reddit, ex Bald. *in cap. cùm causam, de testib.* Socin. *reg.* 401. *in* 5. *fallent.* & cum aliis pluribus Farin. *q.* 70. *num.* 162. Ioannes Perez de Mescin. *fol.* 431. deponit de auditu post litem motam, & non declarat à quo audiuerit. Ioannes Mendez de Ramon *super* 5. *art.* de spurietate nihil deponit. Catharina Rubia *fol.* 417. deponit de auditu à sua tantùm matre, & concludit se nescire an ante, vel post Sacerdotium patris fuerit nata. Ioannes de la Puerta *fol* 419. *B. super* 5. quoad spurietatem nihil releuans concludit; nec de auditu deponit alieno. Omnes hi testes, & non alius super spurietate pro parte Antonij fuerunt examinati, qui, vt ostendi, eam non probant, nec destruunt contrariam Alphonsi probationem.

Et si Alphonso incumberet onus probandi quod 73
Leonora eius auia fuerit filia naturalis dicti Ioannis Aluarez, tanquam intentionis suæ fundamentum; id vtique suis testibus concludenter probatum remanet: nam licet nullus de proprio visu ob facti antiquitatem, quæ excedit centum annos, deponere valeat, deponunt tamen se audiuisse à suis & ab aliis, & esse publicum, & notorium quòd dicta Leonora fuerit filia naturalis dicti Ioannis Aluarez ante eius Sacerdotium nata, & eorum vnus addit mulierem, ex qua filiam suscepit, ei litem mouisse, vt illam vel acciperet in vxorem, vel competenter dotaret, & quòd in effectu eam in matrimonium dedit Didaco de Cueto seniori. Ita *super* 3 *art.* interrogatorij Alphonsi deponunt Petrus Ferdinandus de Orbanes *fol.* 292. Gutierrez Diez *fol.* 296. Pedro Diez de Quintana, *fol.* 304. *&* 305. Bartholome Suarez, *fol.* 359. Tyrso Garcia Elia, *fol.* 372. & in vim publicationis Paulinæ idem attestantur Fernandus Garcia de Linares, & Bartholomæus de Focideras, *fol.* 261. Vnde non obstant testes Antonij deponentes de spurietate, quia cum & ipsi deponant de fama, magis sunt attendendi testes Alphonsi deponentes de bona fama, Put. *decis.* 2. *lib.* 3. Rot. *deci.* 16. *num.* 26. *part.* 5. *recent.* etiam quòd testes deponentes de mala aliquantulum numero excederent Corn. *cons.* 176. *num.* 10. *vol.* 4. Hoied. *de incompatibil. benef. p.* 1. *cap.* 23. *n.* 143. Greg. XV. *decis.* 455. *n.* 4.

Et licet reliqui testes Alphonsi solùm affirment Leo- 74
noram fuisse Ioannis Aluarez filiam, non expresso quòd esset naturalis, vel spuria, nihilominus omnes *super* 2. *&* 3. *art. interrogatorij fol.* 284. *B.* 285. 288. 300. 302. 309. 313. 318. 312. 325. 327. *B.* 330. 334. 335. 342. 345. *&* 361. *B.* attestantur dictum Ioannem Aluarez Leonoræ filiæ in dotem dedisse magnam bonorum mobilium, & immobilium quantitatem in diuersis partibus existentium, & post contractum matrimonium alia donasse, & affirmant vidisse illam omnia bona huiusmodi possidere, eisque libere frui; legitimitatis enim requisitæ à testatore quasi possessio probatur ex eo quòd quis possideat bona paterna, Paleoth. *de nothis, & spur. cap.* 22. *num.* 2. *vers. dicemus*, Rot. *d. decis.* 16. *num.* 24. *p.* 5. *recent.* Et hinc colligere debemus Leonoram filiam saltem naturalem, & ad minus non spuriam esse debuisse, vt ea bona capere posset, iuxta *l.* 9.
Tauri, vbi Anton. Gom. *num.* 33. resoluit nec in vim 75
contractus, aut donationis ea capere posse, quæ est hodie *l* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recop.* vbi Matienço, Hermosil. *l.* 1. *glos.* 6. *num.* 39. *tit.* 4. *part.* 5. Et licèt Clericus etiam ex redditibus beneficij teneatur filiam spuriam alimentare & dotare, nihilominus dos, & alimenta huiusmodi quintum bonorum excedere non possunt, vt in terminis
tenet idem Anton. Gom. *d. l.* 9. *Tauri num.* 44. & solùm 76
vsque ad illam quantitatem efficitur capax filius spurius, siue quintum sufficiat, siue non, Roxas *in epit. succes. cap.* 2. *n.* 17. Tell. *l.* 10. *Tauri à num.* 2. Barahona *in addit. ad Palat. in repet. cap per vestras, de donat. inter virum, & vxor. notab.* 3. §. 14. *lit. A.* Ioan. Garc. *de expens. cap.* 76. *num.* 8. *&* 9. nisi illud quintum esset tam tenue, vt non sufficeret pro alimentis ad vitæ sustentationem necessariis, secundum Cou. *de sponsal. part.* 2 *cap.* 8. § 9. *num.* 8. Corduba de Lara *in l. si quis à liberis*, §. *idem rescripsit. à num.* 59. *ff. de liber. agnosc.* Baëza *de non meliorandis filiabus cap.* 8. *numer.* 30. *&* 31. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 52. Gutier. *pract. lib.* 2. *quæst.* 109. *num.* 3. Ceuall. *commun. contra commun. quæst.* 779. *à num.* 61. 68. *&* 69. *cum seqq.*

Et ideo pro Alphonso decisum, Matriti die 5. Nouembris 1645.

Hispalen. simultaneæ.

Capitulum S. Ecclesiæ Hispalen. an participet de indultis conferendi beneficia ecclesiastica reseruata, vel affecta, concessis Eminentissimis DD. Cardinalibus, qui eidem Ecclesiæ præsunt?

Votum XCIX.

1 *Sancta Ecclesia Hispalen. erecta de anno 1261.*

2 *Quæstio disputanda proponitur.*

3 *Indulta concessa DD. Archiepiscopis Cardinalibus ratione communionis, & consortij prosunt etiam ipsi Capitulo.*

4 *Vrbanus VIII. constituit quod Capitula Indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concesso intuitu Cardinalatus non fruuntur.*

5 *Dictio,* Dummodo, *restringit, & modificat precedentia.*

6 Regula 8 aliàs 9. *reseruatoria mensium non comprehendit Cardinales.*

7 *Episcopi de iure communi possunt in quolibet mense prouidere.*

8 *Narratiua Constitutionis Vrbanæ refertur.*

9 *Ratio proœmialis Constitutionis Vrbanæ ponderatur.*

10 *Intellectus Constitutionis Vrbanæ vbi reperiatur.*

11 *Constitutio Vrbana loquitur nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione vt Cardinales non comprehendantur sub regula.*

12 *Constitutio Vrbana comprehendit etiam beneficia; quorum collatio ratione mensium spectaret ad Papam, si Cardinales comprehenderetur sub reg. reseruatoria mensium.*

13 *Refertur summa alterius Constitutionis Vrbanæ ad fauorem Capituli Hispalensis.*

14 *Breue emanatum ad postulationem partis, & non iustificatum, nihil efficit.*

15 *Breue habet tacitam clauf. Si preces veritate nitantur.*

16 *Clauf.* Sublata, *in Breui obtento ad instantiam partis siue alia clauf. quod dari non possit de obreptione, non operatur nisi prius iustificentur narrata.*

17 *Confessio Prælati præiudicat Ecclesiæ.*

18 *Confessio Prælati extraiudicialis, & absque necessitate successori & Ecclesiæ non præiudicat.*

19 *Desistentia iuris, & recognitio, ac eius confirmatio Apostol. refertur.*

20 *Confessio Prælati voluntaria non potuit præiudicare Ecclesiæ, & successori.*

21 *Confessio voluntaria Prælati quæ dicatur?*

22 *Protestatio nihil aliud est nisi quædam declaratio voluntatis.*

23 *Protestatio declarat animum alienissimum, & remouet consensum.*

24 *Protestatio concludenter non probat metum, nec coactam voluntatem.*

25 *Protestatio multum coadiuuat, & opitulatur vt facilius metus probetur.*

26 *Confirmatio dicitur ex certa scientia quando tenor rei confirmatæ in ea insertus fuit.*

27 *Intellige vbi causæ cognitio præcessit.*

28 *Confirmatio in forma communi nihil de nouo tribuit, nec actum reddit validum.*

29 *Clauf.* Ex certa scientia *quando est apposita, nulla præcedente causæ cognitione, nihil operatur.*

30 *Clauf.* Ex certa scientia *nihil operatur si apposita sit super negotio de quo Papa nullam habebat notitiam.*

31 *Clauf.* Ex certa scientia *falsitatem purgare, aut erroneam informationem supplere non potest.*

32 *Clauf.* Supplentes *non operatur vbi processum fuit sine causæ cognitione.*

33 *Cardinalis Archiepiscopus Hispalen. potest hodie per se solum & absque Capitulo prouidere Canonicatus, & Portiones suæ Ecclesiæ, exceptis tantum quatuor mensibus Ordinariis.*

34 *Clauf.* Sublata, *iuncta cum alia, Quod non possit dari de subreptione: habet vim claudendi os cuicunque Iudici & parti.*

35 *Respondetur dubiis propositis.*

AD DD. Archiepiscopos, & Capitulum S. Ecclesiæ Hispalen. non solùm ex communi Doctorum sententia, sed ex speciali, & propria ipsius Ecclesiæ in Cathedralem, & Metropolitanam erectione dicitur pertinere Canonicatuum, & Portionum prouisionem: nam de communi, & Doctorali scribentium resolutione constat ex iis, quos lato calamo citaui *in tract. de Canonic. & dignitat. cap.* 14 *num.* 2. & de erectione huius S. Ecclesiæ facta de anno 1261. apparere præsupponitur ex illis verbis. *Cùm vacare contigerit Canonicatum, & Portionem, per Archiepiscopum, & maiorem partem Capituli conferatur;* & sic DD. Archiepiscopos pro tempore existentes, etiam si Cardinales S. R. E. essent in vacationibus occurrentibus simul cum Capitulo eiusdem sanctæ Ecclesiæ, prouisiones fecisse asseritur; proindeque ius hoc in quadam vacatione de mense Augusti fuisse Canonicatuum, referunt Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos.* 45 *à n.* 36. Nicol. Garc *de benef. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 35. Sed illud de erectione Ecclesiæ non constat, & ideo ob doctoralem solummodo resolutionem simultanea hæc probatur prouisio, vt ex infrà dicendis clariùs patebit. 1

Postmodum cum contingeret ad hanc S. Ecclesiam Hispalensem Cardinales promoueri, eisque concedi intuitu Cardinalatitiæ Dignitatis indulta, & priuilegia reseruata, & affecta beneficia prouidendi, cœpit dubitari, an Capitulum de indultis, & priuilegiis huiusmodi participare posset, ita vt concurrere valeat simul, & coniunctim cum DD. Archiepiscopis Cardinalibus in prouisionibus Canonicatuum, & Portionum reseruatorum vigore indultorum & priuilegiorum huiusmodi faciendis? In quo dubio decidendo quatuor tempora distinguenda esse censui. 2

Primum tempus computatur à principio erectionis vsque ad diem Decembris, anno ab Incarnatione Domini 1625. & credo toto eo tempore ratione communionis, & consortij indulta concessa DD. Archiepiscopis Cardinalibus, si quæ fuerunt, prodesse etiã ipsi Capitulo *ad l. si communẽ ff quemadm. seruit. amitt.* Put. *decis.* 88. *lib.* 5. *in nouis.* & fuit decisum *in Cremonens. Canonicatus, coram Decano,* cuius meminit Duran. *in alia Cremonen. Canonicatus,* inter eius *impressas decis.* 133. *n.* 8. 3

Secundum tempus est à dicto die 29. Decembris 1625. in quo sanctæ memoriæ Vrbanus VIII per suas litteras in forma Breuis declarauit suæ intentionis, & voluntatis esse, quòd Cardinales Episcopi collatio- 4

tem beneficiorum habentes, & per se ipsos ea conferant, absque Capitulis, aut aliis cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus. Et quòd Capitula indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concessa intuitu dumtaxat dignitatis Cardinalitiæ, non autem Capitulorum, nullo pacto frui, aut ius aliquod inde prætendere possint, prout latiùs in dicta declaratione, quam refert Melch. Lotter. *de re benef. libro* 2. *quæst.* 21. *numer.* 126. & Ego ipse *post tract. de officio, & potestate Episcopi in Constitutionibus, & decretis pag.* 66. & 67. & de ea meminit Rota *coram Duran. d. decis.* 233. *n.* 9. & *in Hispalen. dimidia portionis,* 17. *Decembris* 1635. *coram bona memoria Coccino Decane, vers. & visum fuit*: de quo tempore, & attenta dispositione huius declarationis, pro certo tenendum, per illam denegari communionem, & consortium primi temporis in prouisionibus beneficiorum quomodocumque reseruatorum, etiam ratione vacationis in mense.

5 Sed obstat quòd prædicta declaratio, seu constitutio Vrbana videtur se restringere ad indulta, vt videre est ibi, *dummodo alias sub indultis eis concessis comprehendantur*, quia dictio illa, *dummodo* restringit & modificat præcedentia, *l. Lucius, §. qua habebat, & l. ita tamen. ff. ad Trebell.* Cened. *sing.* 11. *numer.* 6. *in princ.* Rota *decis.* 247. *numer.* 26. *p. recent.* Ego ipse *de dictionibus vsufreq. dict.* 95. *numer.....* proindeque ad menses reseruabiles non extendenda; tum quia hi non sunt sub Cardinalium indultis comprehensi, vt videmus: tum etiam, quia reg. 8.
6 aliàs 9. *Cancell.* mensium reseruatoria non comprehendit Cardinales cùm inibi excepti reperiantur vt videre est ibi, *non tamen S. R. E. Cardinalibus*, & cum eorum respectu vacationes in meosibus, vbi aliàs nulla reseruatio personalis, aut realis in indultis
7 comprehensa existit, de iure communi spectat ad ordinariorum prouisionem, quo attento Episcopi habent omnes menses liberos, & possunt beneficia conferre in quolibet mense vacantia, Pute. *decision.* 492. *numer.* 3. *libro* 2. Caputaq. *decis.* 214. *num.* 5. *p.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 1. *proœm.* 11. 22. Ego *de officio, & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 57. *n.* 2. ratione communionis, & consortij in vacationibus mensium reseruabilium simultanea prouisio erit Eminentissimi Cardinalis Archiepiscopi & Capituli.

Verùm his non obstantibus dicendum mihi videtur declarationem, seu constitutionem Vrbaoam, de qua suprà, loqui & intelligendam esse non solùm de reseruationibus sub indultis comprehensis, sed etiam sub aliis facultatibus, & præcipuè sub exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub dicta regula reseruatoria ex seqq.

8 Primò, quia id insinuant prætensiones, quæ proponuntur Pontifici, ibi, *sub prætextu, quòd ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, vel præsentandi, aut aliàs quomodolibet disponendi de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum Ordinariis, coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apost. regula mensium reseruatoria à qua Cardinales præseruantur, etiam excipi, & facultates, atque indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt.*

9 Secundò, quia ratio procemialis dictæ declarationis, est eadem, & idem etiam probat, ibi, *Et attendens priuilegium, quòd Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum esse, neque rationi consonum fore vt Capitula, & Canonici dum sui Præsules Cardinalatus honore præfulgent, plus iuris in præiudicium Sedis Apostolicæ, seu ipsorum Cardinalium Præsulum ius, & indultum conferendi ab ipsa sede habentium obtineant, quàm si ipsi Cardinales non forene.*

Tertiò, quia ita Rota dictam constitutionem interpretata est in dicta Cremooen. Canonicatus coram Duran *d. decis.* 233. *n.* 10 quem intellectum postea amplexa fuit eadem Rota *in d. Hispalensi Dimidia Portionis*, cuius particulam, quæ ad rem facit, & de nostro casu agit, hic inserere visum fuit. 10

Et quamuis dicatur, quod Cardinalis Ordinarius collator non habeat indultum, & tamen prædicta Constitutio Vrbani videatur se restringere ad indulta, ibi: Dummodo aliàs sub indultis eis concessis comprehendantur. Attamen hoc non refert, quia constitutio solùm declarat, quòd Papa non vult concedere dictam facultatem conferendi quoad beneficia, quæ non comprehenduntur sub indultis, cùm dicta Constitutio loquatur, nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione, vt Cardinales non comprehendantur sub regula reseruatoria mensium, vt patet ex tenore ipsius constitutionis, in cuius principio dicitur, quòd accepto per S. D. N quòd Cardinales super indultis, & facultatibus disponendi de beneficiis Ecclesiasticis Sedi Apostolicæ reseruatis, & affectis à Sede prædicta, sibi concessis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum, quibus illi, &c. præsunt, impediuntur sub prætextu, quòd ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, &c. de beneficiis in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum ordinariis coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apost. regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur etiam excipi (hoc est, sicut Cardinales in dicta regula non comprehenduntur, ita ab ipsa etiam regula debeat excipi Capitulum quando Cardinalis est Ordinarius,) & subditur, facultates, ac indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt. Postea subdit eadem constitutio. *Et attendens priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum, &c. Quare facta prædicta narratiua S. D. N. statuit, vt supradictum fuit. Vnde clarè patet, quòd prædicta constitutio comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad summum Pontificem si Cardinalis comprehenderetur sub regula reseruatoria mensium, & iste intellectus non est nouus, cùm Rota idem dixerit in causa Cremonensis Canonicatus 14. Ianuarij 1630. coram reuerendissimo Domino meo Durano, nunc Episcopo Vrsellens.* 11 12

Ex quibus patet responsio ad adducta suprà in contrarium, quæ circa illam dictionem, *dummodo*, considerauimus, nam admisso eo intellectu quem Rota præstat, cessat difficultas, & nostra resolutio de plano procedit.

Tertium tempus est à die 4. Iulij 1635. quo emanarunt litteræ in forma breuis sanctæ mem. Vrbani VIII. ad fauorem Capituli Hispalensis, declarantes aliam cōstitutionem de anno 1626. non comprehendere Capitulum Ecclesiæ Hispalensis, nec iuribus suis derogare. Vnde sublata dicta alia constitutione videtur Capitulum in communionis beneficio, vt priùs, posse hodie persistere, sicut persistebat de primo tempore: quia cùm in limine fundationis fuerit editum statutum super simultanea, fuit declaratum, tali statuto per generalem depositionem derogari non potuisse. 13

Sed nihilominus de isto tempore procedere debet illa constitutio Vrbani de anno 1626. vt suprà expensa, attento quòd alia adhuc non fuerit iustificata, vt bene fuit firmatum in dicta *Hispalensi Portionis*, 14

coram

coram bonæ memoriæ Coccino Decano, cuius decisionis
particula est, vt sequitur *Neque obstat quòd dicta con-
stitutio non habeat locum quando in limine fundatio-
nis fuit editum statutum super simultanea, vt in suo
Breui declarauit S. D. N. quia cùm istud Breue ema-
nauerit ad postulationem partis, & non sit iustifica-
tum, non officit*, Rota *decis.* 173. *num.* 5. *ad finem part.*
15 3. *in recent.* habet enim tacitam clausul. *si preces veri-
tate nitantur, cap.* 2. vbi Abb. *num.* 3. *de rescript.* Cæs.
de Grassis *decis.* 2. *num.* 1. *de probat.* Rot. *in recentior.*
16 *decis.* 24. *num.* 1. *part.* 2. Nec potest suffragari clausul. sub-
lata posita in dicto Breui, quia cùm agatur de Breui
ad instantiam partis concesso, & non fuerit apposita
alia clausul. quod de subreptione, vel obreptione
dari non possit, non operatur nisi prius iustificen-
tur narrata. Gonzal. *super reg.* 8. *glos.* 66. *nu-
mer.* 22. *& seqq.* Rot. *decis.* 96 *per tot. p.* 4. *diuers.*
Cardin. Caual. *decis.* 92. *num.* 3. *&* & fuit sæpissime re-
solutum.

17 Non obstat, quòd Eminentissimus D. Cardinalis de
Borgia olim Hispalensis Archiepiscopus in desistentia,
quam fecit, de qua infrà, confitetur saltem indirectè eam
narratiuam veram fuisse, & esse, quæ confessio Prælati
videbatur posse Ecclesiæ præiudicare, *c. si diligenti, de
præscript.* ibi, *cùm secundùm confessionem tuam, &c.*
Quia respondetur, eam confessionem fuisse factam ex-
18 tra iudicium, & absque necessitate, & ita successori, &
Ecclesiæ nullum præiudicium inferre potuisse, Rot. *de-
cis.* 334. *num.* 5. *part.* 1. *recent. & decis.* 768. *n.* 5 *part.* 2.
etiam recent. & dec. 779. *ead. part.* 2. Ego ipse *de officio,
& potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 125. *à num.* 3. vbi
num. 7. latè respondeo ad text. *in d. cap. si dili-
genti.*

19 Quartum tempus est præsens confirmationis Apost.
dictæ dimissionis & recognitionis Eminentissimi
Domini Cardinalis de Borgia, asserentis, & confi-
tentis Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis vnà cum
omnibus suis Prælatis, etiamsi Cardinales essent,
à principio eius fundationis fuisse, & esse in pos-
sessione prouidendi simul, & coniunctim omnes Ca-
nonicatus, & Portiones in dicta Ecclesia vacantes,
& se vidisse, & recognouisse certitudinem, & fun-
dationem dictę Ecclesiæ à tempore Raymundi eius
primi Prȩlati, desistendo de quacumque prætensio-
ne, vel iure circa supradictum, promittendóque ad ho-
norem eius Ecclesię, & Capituli prouidere omnes
Canonicatus & Portiones integras, & dimidias si-
multaneè, & iterum confitendo, & recognoscendo
bona fide esse iustam prætensionem Capituli in hac
parte, & claudendo cum tanto amoroso exemplo
optimum vt perpetuò fruatur, & continuet Capitu-
lum ius suum, & possessionem, absque eo quòd aliquis
ex succedentibus Prælatis vexare valeat, &c. Quam de-
sistentiam, confessionem, & recognitionem confirma-
uit sanctæ memoriæ Vrbanus VIII. cum clausulis *sup-
plentes, sublata, & quod non possit dari de subreptione*,
&c. Et cum reuocatione regulę *de iure quæsito non tol-
lendo*, &c. vt apparet ex eius constit. sub Dat. Romę
apud sanctam Mariam Maiorem die 18. Nouembris
1637. Ex qua videbātur cessare orta dubia, & secundùm
hanc dimissionem, & desistentiam hodie procedendum
esse.

Sed ea desistentia, & confirmatione non obstanti-
20 bus, mihi videtur Eminentissimum Dominum Ar-
chiepiscopum Cardinalem Spinulam, dicti Eminentis-
simi D. Cardinalis de Borgia successorem, vti hodie pos-
se declaratione constitutionum Vrbani octaui de anno
1616. Ratio fundamentalis est, quia confessio, & desi-
stentia Eminentissimi Domini Cardinalis de Borgia fuit
voluntariè facta per suam eminentiam, proindéque non
potuit prȩiudicare Ecclesiæ, & successori, Rota *d. decis.*
779. *n.* 2. *in fine part.* 2. *recent.* quamuis geminatè &
per verba admodum stringentia facta fuisset, Caputaq.
decis. 198. *part.* 1. Rot. *d. decis.* 768. *n.* 5. *in fine, etiam p.*
2. *recent.*

Dicitur autem voluntaria Prælati confessio, quando 21
fuit facta nō præcedente iussu iudicis, Rot. *d. decis.* 768.
n. 5. *in med. part.* 2. *recent.* vel nullo iure cogente, eadem
Rot. *d. decis.* 779. *n.* 2. *in med. d. part.* 2. refero ego ipse
d. allegat. 125. *n.* 4.

Iuuat, quòd ipse Eminentissimus D. Cardin. de Bor- 22
gia antequam faceret dictam desistentiam protesta-
tus fuit coram Notario & testibus, se eam facere, &
simultaneè cùm Capitulo prouidere, non sponte, sed
coactè, ac iusto timore constrictum, quia eo tempore
consequi non valeret iustitiæ complementum, propter
rationes in eadem protestatione relatas, reseruando il-
lius prosecutionem ad aliud opportunius tempus, quæ
protestatio nihil aliud fuit, nisi quędam declaratio
voluntatis Eminentissimi Domini Seraph. *decis.* 1168.
numer. 9 Rota *decis.* 567. *numer.* 7. apud Farin. *part.* 1.
recent. & sicut declarat animum eiusdem Eminentissi- 23
mi alienissimum à desistentia & confessione facienda.
*l. si quis §. plerique ff de relig. & sumpt. funer. l. simili,
& tibi. § interdum ff. de legat.* 1 Rota *coram Greg. XV.
decis* 326. *num.* 9 ita remouet consensum ab ea facta.
l. si quis à principio testamenti ff. de legat. 3. Seraph.
decis. 839. *num.* 1. *cum seqq.* Rota *coram Gregorio XV.
decis.* 326. *num* 9. Et licet concludenter protestatio hu- 24
iusmodi non probet metum, nec coactam voluntatem,
l. metus C. de his quæ vi Mogolon. *in tract. huius tit. cap.*
16. *num.* 16 *vers. resolutio*, Honded *cons.* 29 *num.* 54. *lib.*
1. Surd. *cons.* 395 *numer.* 26. Rota *decis.* 295. *numer.* 6.
apud Farin. *lib.* 1. *consil.* Multum tamen coadiuuat, & 25
opitulatur, vt faciliùs probetur, Nat. *cons.* 50. *num.* 18.
Couar. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 3. § 5. *num.* 12. præsertim
stantibus aliis adminiculis, Angel. *in l. metus la* 3.
ff de eo quod metus causa, Gregor. XV. *d. decis.* 326. *n.*
30. & *ibi* adden. *lit.* F. Card. Tusch. *practic. conclus. verb.
metus, conclus.* 223. *num.* 22. *cum seqq.* Mascard. *de pro-
bat. concl.* 1051. *numer.* 10. & 11. Thesaur *q. forens. lib.*
1. *quæst.* 51. *numer.* 14. *cum seqq.* Gabr. Pereira *Portugal.
decis.* 30. *n.* 8.

Non obstat, quòd dicta confessio, & desistentia fuit 26
per sedem Apostolicam confirmata, vt supradictum erat
& videtur confirmatio facta ex certa scientia, quia di-
missionis præfatę tenor insertus fuit in ipsa cōfirmatio-
ne, *cap. pen. de confirmat. vtili*, ibi, *ad maiorem rei eui-
dentiam litteris confirmationis tenor compositionis in-
sertus*, & habet vim nouę concessionis, proindeque actū
inualidum confirmat, Rota *decis.* 513. *num.* 6. *part.* 1. *re-
cent.* Quia respondetur, dictam confirmationem non 27
sonare ex certa scientia, nec hanc clausulam in ea repe-
riti oppositam, quo casu non sufficit, vt totus tenor
inseratur, sed vlterius requiritur, vt causę cognitio pre-
cedat, vel cōcurrat, quę si deficiat, gratia in forma com-
muni intelligeretur obtenta. Ita Paris. Grat. Socin. Petr.
Deci. Abb. & Rota, quos refero *in collec. ad cap. cùm di-
lecta* 4. *n.* 13. *de confirmat. vtili*, & ideo nihil de nouo 28
tribuit, nec reddit actum validum, sed eum relinquit
prout antea erat, *cap. quia diuersitatem, de concess. præ-
bend. c. examinata, de cōfirmat. vtili.* Rot. *decis.* 31. *n.* 5.
ad fin. pag. 2. *diuers. & decis.* 192. *n.* 2. *p.* 1. *recent. & decis.*
229. *n.* 12. *& decis.* 405. *n.* 1. *part.* 2. *recent.*

Et quatenus adesset clausula *Ex certa scientia*, vel 29
cū illa intelligeretur concessa confirmatio, adhuc in hoc
casu nihil operareretur ad effectum cōfirmandi dictā di-
missionem nullam, & inualidam, quia non fuit apposita,
cognita iustitiæ dimissionis causa, vt requirebatur, Mo-
lin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 12. Menoch. *cons.* 1.

n.433 Et quando nulla præcessit causæ cognitio, clausula nihil operatur, Monet. *de commut. vltim. volunt. c. 7. num. 122.* Theodos. de Rubeis *in singularibus Rotæ, tom. 2 part. 4. claus. 391. numer. 9.* Duran. *Rota decision. 285. num. 129.* tum quia apposita esset super negotio, de
50 quo Papa nullam habebat notitiam, Cardin. Tusch. *pract. conclus. lit. C. concl. 340 num. 41.* Glorit. *respons. 1. part. 1. numer. 3.* Ego *de clausul. vsufreq. clausul. 59. n.*
51 *38.* tum etiam, quia falsò fuit narratum, & pro certo suppositum, quòd Capitulum à principio fundationis Ecclesiæ erat in possessione prouidendi simul, & coniunctim cum omnibus Archiepiscopis, etiam Cardinalibus, quæ narratiua à Capitulo nunquam potuit verificari, & super hac iustificatione lis pendebat, vnde clausula illa falsitatem purgare non potuit Ioseph. Sesse *Aragon. decision. 113. numer. 165.* Ego ipse *d. claus. 59. numer. 43.* Nec supplere erroneam & falsam informationem, Valasc. *consult. 136. numer. 33.* Vnde dicitur eam nihil operari quando constat, aliter rem se habe-
52 re, Ego *claus. 59. numer. 40. & 41.* Eodem modo clausula. *supplentes*, non operatur vbi processum fuit sine causæ cognitione, Dec. *cons. 541. numer. 24. vers. & considerandum est.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rotæ tom. 2 part. 5. claus. 807. numer. 15.* vbi *numer. 11.* probat non operari nisi in his in quibus Papa est informatus, refero ego ipse *de claus. vsufreq. claus. 177. num. 23.*

53 Et sic concludo hodie Eminentissimum D. Cardinalem Spinulam bonum ius fouere, ad hoc vt iuxta declarationem sanctæ mem. Vrbani VIII. de anno 1626. in secundo tempore relatam, possit per se ipsum solum absque Capitulo prouidere in sancta Ecclesia Ispalen Canonicatus, portiones integras, & dimidias, exceptis tantùm quatuor mensibus ordinariorum, seu inferiorũ collatorum, in quibus tantùm simultanea erit ipsius Eminentissimi D. prouisio cum Capitulo.

54 Sed cùm in Apostolica confirmatione adsit claus. *Sublata*, quodque non possit dari de subreptionis, vel obreptionis vitio, illa iuncta cum hac secunda vim habet claudendi os cuicumque iudici, & parti, ex citatis per me *claus. 176. n. 3. & 27.* & sic debet priùs peti oris aperitio recurrendo ad Sanctissimum in signatura gratiæ, & postquam obtenta fuerit, impugnanda est confirmatio, ex rationibus allatis, & petendum est declarari nullam, & inualidam, dictam desistentiam, iterum tamẽ executio non est retardanda, itavt secundùm eam, & confirmationem exinde sequutam prouisiones faciendæ sint, debet tamen Eminentissimus D. Cardinalis, in qualibet earum, quæ fieri contingat, protestari in forma, ne videatur consentire desistentiæ, & confirmationi prædictis, easque approbare.

55 Ex quibus omnibus patet resolutio ad dubia proposita. Et ad primum, an desistentia, & renuntiatio Reuerendissimi D. Cardinalis de Borgia possit præiudicare iuri Cardinalium in dicto Archiepiscopatu successorũ? Respondeo negatiuè ex dictis *n. 16.* Ad secundum, an Capitulum debeat manuteneri in possessione prouidendi simul cum D Archiepiscopo, si probauerit hanc possessionem? Respondeo manutenendum esse, dum petitur oris aperitio, & disputatur de validitate, vel inualiditate desistentiæ, & confirmationis. Ad tertium, an scilicet protestatio præcedens desistentiæ facta ab Eminẽtissimo D. Cardinale de Borgia, vim habeat præseruandi ius dignitatis? Respondeo affirmatiuè iuxta doctrinas adductas *suprà n. 17.* Ad quartum, an confirmatio Apost. facta cum clausulis amplissimis sufficiens videri debeat ad sanandos defectus dictæ desistentiæ, & renuntiationis? Respondeo negatiuè ex dictis *suprà n. 18. cum seq.* Ad vltimum respondeo prout *suprà n. 22.* Et ita sentio salua in omnibus, &c. Matriti die prima Septembris 1645.

Ciuitaten. Mutationis sexus.

Fœminæ in mares sæpè conuersæ; Hermaphroditus si in virili sexu magis præualet, ad Ordines, & ad maioratum excludentem fœminas, ac ad iudicandum, necnon ad alios actus publicos admittitur. Monialis quæ post emissam professionem in marem conuersa fuerit, statim è monasterio expellenda, & si in virili sexu magis præualeat, debet declarari professionem esse nullam, posseque virilem habitum sumere, & se pro viro gerere.

VOTVM C.

1 *Casus contingentia.*
2 *Mares potius generantur quàm fœmina ex caloris seminis potentia.*
3 *Semen frigidum & humidum genitalia contrahit, & fœmina euadunt.*
4 *Vir à fœmina in quo differat.*
5 *Hermaphroditi quomodo generentur.*
6 *Fœminæ ætate prouecta ex superueniente calore solent in mares conuerti.*
7 *Sexus mutari non potest ex dæmonis maleficio.*
8 *Spoletana mulier in virum conuersa.*
9 *Fœmina apud Romanos in mares mutata.*
10 *Fœmina in Italia & Africa in mares mutata.*
11 *Salernitanæ sorores duæ in mares mutatæ.*
12 *Smyrnæ & in Syria fœminæ masculo euato membro in viros abierunt.*
13 *Vitriaci puella in virum mutata est.*
14 *Caietæ mulier nupta in virum migrauit.*
15 *Fœmina cum marito filium vnum peperit, & subito exorta virilitate, marito relicto alteram duxit, & ex ea liberos generauit.*
16 *Mulier nupta piscatori apud Albernos filium peperit, & postea virilem sexum adepta ad alia cum muliere transiuit nuptias.*
17 *Lusitana Maria Pacheco ex puella adolescens ephebus apparuit.*
18 *Matriti monacha in virum conuersa.*
19 *Benaventi in Hispania vxor cuiusdam rustici in marem conuersa.*
10 *Vbedæ monialis in marem conuersa à monasterio expellitur, & vxorem suscepit.*
21 *Auctor Romæ cognouit Doctorem, qui cum esset monialis, & in virum conuersa, à monasterio expellitur, ac Sacerdos & Canonicus factus fuit.*
22 *Hermaphroditi multi in Hispania.*
23 *Hermaphroditi appellantur, qui vtroque sexu valent, & denominantur à sexu, quo magis præualent.*
24 *Hermaphroditi in virili sexu magis præualentes admittuntur ad successionem maioratus excludentis fœminas.*
25 *Iudices, aduocati, testes & tabelliones possunt esse hermaphroditi in virili sexu præualentes.*
26 *Matrimonia contrahere possunt hermaphroditi secundum sexum, in quo magis præualent.*
27 *Ordinari possunt in virili sexu magis præualentes.*
28 *Monialis inquisita de aliquibus tactis, & actibus impudicis, & suspecta quod sit hermaphrodita, debet de monasterio statim expelli.*
29 *Et quando, & quibus præuentionibus, diligentiis,*

tiis, & probationibus sit eius professio nulla declaranda.

1 N. Monialis à quatuordecim annis professa in Conuentu Passionis oppidi sancti Felicis de los Galegos Ciuitatensis diœcesis de hoc anno 1644. fuit ob conuersationem & aliquos inhonestos actus eum alia Monali in illo monasterio diuulgatum quòd viri partes ageret, sed talis famæ occasione, capta informatione per Ordinarium seu de eius mandatum, & per matronam visa dicta Agnete, inuentum fuit illam habere fœmineum sexum naturalem, sed intus illud existere quoddam virile membriolum cum quadam apertura in superiori parte, ex quà videbantur posse humanum semen exire: fuit summo cum iudicio à dicto Conuentu expulsa dicta Agnes, & in domo consanguinearum deposita; illa modò instat declarari dictam professionem, quam emisit, esse nullam; sed pro veritate consultus ab Illustrissimo & R. D. meo Francisco de Alarcon Episcopo Ciuitatensi, respondendum duxi prout sequitur.

2 Ex eo procedit vir potius quàm fœmina in generan-
3 di actu, quia caloris seminis potentia emittit foras ge-
neralia, & sic mares generantur, frigidum tamen & hu-
midum semen genetalia contrahit, & fœminæ euadunt, Hippocr. *lib. de generat. & lib. de aere, aquis, &*
4 *locis, sect.* 14. *probl.* 4. Nam vir à fœmina solùm dif-
fert quòd ille genitalia foras emittit, hæc verò intus
retinet, Galen. *lib. de dissect. vulue, & lib de semine*
capite 5. Ambros. Paræus *lib.* 24. *cap.* 4. Huarte *lib.*
5 *exam. in genere capite* 15. Si verò seminis natura non
ita calens sit vt possit marem generare, nec ita frigida
vt in fœminâ valeat dehiscere, fiunt hermaphroditi, seu
vtroque sexu præditi. Ita Gasp Bauhin *de hermaphrod.*
lib. 1. *capite* 30. Andr. Laurent. *in histor. anatom. lib.*
6 7. Non solùm in vtero matris hæc accidere solent, sed
iam nati infantes, & ad ætatem perfectam peruenientes ex superueniente calore solent fœminæ in mares conuerti: sic docent Gasp Bauhin. *d. lib.* 1. *capite* 30. 31. 32. & 34. Andr. Laurent. *d. lib.* 7. *capite* 8. Cardan. *lib.* 8. *variet. rer. capite* 43. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.* 2. *quæst*: 22. Perez de Lara *in compendio vita hominis cap.* 11. *num.* 50. Torreblanc *de Magia lib.* 2. *cap.* 17. Carranza *de legit. partus designat. capite* 17. Ioannes Euseb. *p.* 1. *sua philosophia lib.* 1. *c.* 17.

7 Id nequaquam ex dæmonis maleficio fieri posse arbitror, quia non solùm homines in alias formas commutare non potest, sed neque sexum, neque quid aliud; nam, vt legitur in Euangelio Matthæi *c.* 5. *capillum non valet de albo facere nigrum*, & ex S. August. tradit Fr. Franciscus Maria Guaccius *in compendio maleficarum lib.* 1 *c.* 16. *in fine doctrina.*

Factos ex muliere viros multos legimus apud diuersos Auctores.

8 Titus Liui. *histor. lib.* 24. de Spoletana muliere id ipsum refert.

9 Plinius *rerum natural. lib.* 4. *c.* 4. narrat apud Romanos ex fœminis mares factos, his verbis. Ex fœminis mutari in mares non est fabulosum, inueniemus in annalib. P. Licinio Crasso, & C. Cassio Longino Conss. Casini puerum factum ex virgine sub parentibus, iussuque aruspicum deportatum in insulam desertam.

10 Aulius Gellius *lib.* 9. *noctium Atticar. cap.* 4. in Italia & Africa similia contigisse testatur. Licinius Mutianus prodiit visum à se Argis Ariscontem, cui nomen Arescusa fuisset, nupsisse etiam, mox barbam, & virilitatem prouenisse. Eiusdem sortem, & Smirnæ puerum à se visum. Et ipse in Africa vidi mutatum in marem die nuptiarum L. Cossicium ciuem Trisditantuum, viuebatque dum prodierant hæc.

Barbosa Vot. decis. Pars II.

Fulgos *lib.* 1. *exemplorum cap.* 6. scribit Neapoli reg- 11
nante Ferdinando I. cùm Ludouicus Guarna Salernitanus ciuis quinque filias suscepisset, quarum natu maioribus duabus, alteri Franciscæ, Carolæ alteri nomen erat, postquam ad decimum quintum annum peruenerunt, ambabus genitalia membra in marium morem eruperunt, mutatoque habitu pro maribus habiti sunt, Franciscus, & Carolus nuncupati.

Phlegon. *lib.* 1. *de mirabil. & longæ.* hac de re agens 12
ita ait. Virgo quædam Smirnæ nata, Philotis nomine, cùm matura viro nuptui à parentibus esset tradita, masculino enato membro, in virum abiit, quin & Leodiceę, quæ est in Syria mulier Æteta nomine, etiam num cum marito degens è fœmina vir extitit, cui Æteus nomine, Præside Athenis Macrino, Romæ Consulibus Lucio Lamia, & Æliano vetere.

Michael Montanus *lib.* 1. *experimentorum c.* 21. te- 13
statur sun tempore Vitriaei fuisse puellam, nomine Mariam quæ cùm saltaret violentius, subitò virilibus erũpentibus in virum mutata est, & ab Episcopo Suessionensi Confirmationis Sacramento mutato nomine Germanus vocari cœperit, eius postea mento barbam natã diu vixisse ad decrepitam vsque ætatem, vxorem tamen duxisse nunquam.

Iouian. Pontan. *in historia Neapolitana* narrat Caie- 14
tæ mulierẽ piscatori cuidam annis quatuordecim nuptã
in virum migrasse, & aliam cui nomen Æmilia, nuptam
Antonio Spensæ ciui Ebulano post annum nuptiarum
duodecimum in virum mutatam; soluto matrimonio
vxorem duxisse, & liberos procreasse. Addit idem aliam 15
fœminam cùm marito filium vnum peperisset, subitò
exorta virilitate marito relicto, alteram duxisse, & ex ea
liberos generasse. Et Marcel. Donat. *lib.* 6. *histor. mirabil.*
c. 2. Alan. Copp. *lib.* 1. *c.* 8. Marul. *lib.* 1 *memorab. c.* 3. Ioã. 16
Euseb *d. cap.* 17. narrant de alia muliere nupta piscatori apud Albernos, ex quo filium peperit, sed postea virilem sexum adepta ad alias cum muliere transiuit nuptias.

Amatus Lusitanus *cent.* 2. *curat.* 39. narrat quòd vi- 17
xit in oppido Esgueira Lusitaniæ distante à Conimbricea ciuitate nouem leucis, vir quidam nobilis, cui filia erat nomine Maria Pacheco, quæ cùm esset iam eius ætatis, qua fœminis menstrui flores inchoantur, loco liquidi humoris, erupit ei è locis, vel aliter natum foras prodiit virile membrum sicque ex puella subitò adolescẽs ephebus apparuit, cum sexu virilem vestitum, nomenque quoque assumpsit Manuelis Pacheci. Nauim conscendit, in Indiam profectus, rebus fortiter gestis strenui militis existimationem, opesque magnas comparauit. In patriam rediens vxorem nobilem duxit. De illa meminit Antonius Torquemada *lib.* 9. *exemplorum*, Fr. Francisc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum lib.* 1. *c.* 16. *vers. vixit*, Ego *de iure eccles. vniuerso lib.* 1. *c.* 33. *num.* 87.

Petrus Hispal. *lib.* 1. de quadam Francisca versa in marem meminit.

Petrus Peramat. *tract.* 2. *de regim. pragm. c.* 8. *fol.* 117. 18
de quadam in marem conuersa Cordubæ, & de alia Matriti monacha mentionem facit.

Fr. Franciscus Maria Guaccius *d. lib.* 1. *capite* 18. *in* 19
medio, ait quòd non procul à Benauento Hispaniæ vxorem cuiusdam rustici fortunæ mediæ, quæ, quòd sterilis esset, minus à marito benignè habebatur, pertæsam malæ tractationis quadam nocte aufugisse, sumpto vestitu famuli domestici, sic ornata, virumque mentita. variis in locis opera seruili vitam sustentauit, post aliquod tempus, siue quòd calor in ea naturalis tam efficax foret, siue quòd imaginatio nata & confirmata continuo habitu, & ministerio virili eam efficacitatem nacta sit, certa ipsa se in virum mutatam deprehendit; statuit ergo, quæ diu fuerat vxor,

P 3 agere

agere meritum, fœminam sibi matrimonio copulat, diu tes latuit, illo non audente cuiquam rem narrare, donec quidam ei prius optimè notus cernens tam similem esse facie vxori profugæ rustici ilius, interrogauit num fortè frater esset talis mulieris, huic rem omnem, vti contigerat narrauit, sic res in lucem venit.

20 Torreblanca *de magia lib.2.cap.17. num. 5.* refert idem de moniali sancti Dominici in ciuitate de Vbeda, oriunda ex oppido de Sabiote dicta Magdalena Muñoz, quæ post septem annos professionis suæ ex fœmina in marem conuersa, & monasterio expulsa virilem habitum sumpsit, & non solùm mentum, sed barbæ eruptæ sunt, dictusque fuit Franciscus Muñoz.

21 Ego dum Romæ in typographia R. Cameræ Apost. prima vice typis mandarem tractatum meum *de officio, & potest. Episcopi*, vnà mecum, & eodem tempore ibidem quidam Doctor in legali scientia non vulgariter edoctus librum à se compositum prælo mandabat, qui priùs per aliquot annos Monialis extiterat, ac in virum conuersa è monasterio expulsa Sacerdos & Canonicus factus fuit, sed ille imberbis permansit facie in fœmineam declinante, illum nominare non audeo, cùm passim eius librum præ manibus habeamus.

22 Et ita de his non est dubitandum, nam, vt ait Huarte *in d. lib.examin. in gen.cap.15. I que se ayan buelto mugeres en hombres despues de nacidas, ia no se espanta el vulgo, por que fuera de lo que cuentan por verdad machos antiguos, es cosa que ha acontecido en España mui pocos años a, y lo que muestra la experiencia, no admite disputa ni argumentos.*

23 Hi qui vtroque sexu valent Hermaphroditi appellaotur, denominantur tamen à sexu, quo magis præualent, *l. quaritur ff. de statu homin. l. sed etsi quæsitum §. hermaphroditus ff. de liberis, & posthum. l. repetundarum 15. ff. de testib.* Angel. *in sum. verb. hermaphroditus. num. fin.* Torreblanc. *de magia lib.2.c.17.num.8.* Sanch. *de matrim. lib.7. disp. 106. num.4.* Perez de Lara *de vita hominis cap.11. à num.3.* quia denominatio sumitur à fortiori, *l. interdum §. paterfam. ff. de hered. instit.* & potentior causa attenditur, *l. qui habent ff de tutel. cap.2. de conuers. infidel.* Menes. *in l. transigere a 59.*
24 *de transact.* Si verò hermaphroditi in virili sexu magis præualeant, admittuntur ad successionem maioratus excludentis fœminas, & possunt esse iudices, arbitri, aduocati, testes, tabelliones, & officia publica exercere,
25 ac matrimonia contrahere. Doctores *in d. l. quaritur, & in d. l. repetundarum, & in cap. si testes omnes 4. q. 3.* Bahin. *d lib.1 c.40.* Carranza *d.c.17.num.68.* Thom.
26 Sanch. *de Matrim. lib.7. disp. 106.* Sed si neuter sexus præualeat alteri, licèt in sexu à se electo possint matrimonium contrahere, non tamen poterunt Religionem ingredi, ex quo æquè sint fœminæ, ac viri; quia licèt in quantum viri sint capaces Religionis Monachorum, remanent tamen, quà fœminæ, incapaces, Nau *cons.8. num.3. de ætate & qual. & cons.47. num.3. de Regular.* Henriq. *in sum. lib.4. de irregul. cap.8. num. 6.* Sanch. *d. lib.7. de matrim. disput.106. num 3.* Perez de Lara *de vita hominis cap. 11. numer. 51.* vbi *in vers. ex eadem*, post Turrec. & Sanch. resoluit quòd ad Ordines non admittuntur qui æquè sunt masculi & fœminæ.

27 Et quòd ex eadem ratione in virili sexu magis præualentes, ordinari possint, docent glos. *verb. testimonium, in d. cap. testes.* vbi Præpos. & Turrecrem. Syluest. *verb. hermaphroditus*, Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 8. §. 6. & in commento lit. X.* Vgolin. *de irregul. cap. 48. §. 1. n. 3.* Sayr. *de censur. lib.6. ca .8. num. 24.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 3.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali § 8. à princ.* quos refero *d. tract. de iure eccles. lib. 1. cap. 33. num. 86. & de officio, & potestate Episcopi part. 2. alleg. 10. n. 28.* vbi nouè citaui Sanch. *in consil. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 31.* Marchin. *de Sacram Ordinis tract. 1. p. 4. cap. 2.*

Ex quibus patet responsio ad dubium propositum, 28
cuius resolutio vt meliùs percipiatur, eam in duas partes diuidendam duxi: vel quæritur, an fuerit ritè & rectè à dicto Conuentu expulsa dicta Agnes propter periculum incontinentiæ, dum constitit de aliquibus tactis, & actibus impudicis, & de solicitatione ad eos per illam facta, cum illo membriolo licèt occultò; & respondeo hoc non solùm licuisse, sed fieri debuisse, prout factum fuit, dummodo tamen habitu retento in domo consanguinearum, vel honestarum mulierum deponatur, nec inde exire nisi ad Ecclesiam cum eisdem associata permittatur, interim dum informatione capta, & hinc inde examinatis aliquibus Monialibus, & facta per matronas experientia, declaretur eam in virili sexu præualere; vel denique quæritur, an constito de tali ex-
perientia, & declaratione iuridicè facta ad effectum nul- 28
litatis professionis emissæ, debeat pronuntiari professionem esse nullam, dictamque Agnetem minimè teneri ad vota solemnia Religionis, nec eidem in aliquo obligatam esse, posseque ea efficere, quæ numeris duobus præcedentibus in virili sexu magis præualentes agere posse monui. Si verò membriolum illud nec foras exeat, nec sit aptum ad generandum, nec impediat, quin præualeat fœmineus sexus, existimo debere permanere in eo statu, in quo modò reperitur, quia propter periculum, non est introducenda in illud Passionis, nec in aliud Monialium monasterium; nisi ætate senescente ostenderit vitæ exemplo emendatam esse; item nec valet ad statum secularem conuolare, matrimonium contrahendo, aut ad Sacerdotium se promoueri faciendo, quia non constat illam in virili sexu, vt requiritur, præualere, & ita sentio sub censura.

Toletana Successionis.

Episcopus Regularis inter viuos tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus secularis, qui potest donare etiam non modicè, & in prophanos vsus. Episcopus in infirmitate quando possit donare? & quando donatio tunc facta præsumatur in fraudem legis illum testari prohibentis? Et quid ad pias causas, vel ex causa remunerationis? Episcopus titularis, cedens, vel renuntians, cui acquirat, & per eius obitum quis abintestato in eius bonis succedere valeat.

VOTVM CI.

1 *Bona à Prælatis Ecclesiarum dimissa in ipsarum vtilitatem conuertenda sunt.*

2 *Fructus Episcopatus vacationis tempore obuenientes futuro debent successori fideliter reseruari.*

3 *Bona Episcoporum decedentium in Hispania, Italia, & alibi, ac fructus Sedis vacantis vt spolia ad Cameram Apost. spectant.*

4 *Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur dominus suorum reddituum Episcopalium.*

5 *Bona patrimonialia, industria scilicet, legato, seu testamento ab Episcopo Regulari acquisita, ad Ecclesiam spectant.*

6 *Episcopus Regularis bonorum, seu fructuum dominium,*

nium, & proprietatem non habet.

7 *Episcopus Regularis potest libere dispensare bona ex Episcopatu acquisita in omnem vsum aliàs sibi non prohibitum.*

8 *Monachus factus Episcopus recuperat ius succedendi.*

9 *Religiosus beneficiarius, aut Episcopus eam amplè potest disponere quàm amplè potest Episcopus secularis.*

10 Cap. cùm olim, §. præterea, de priuileg. *declaratur.*

11 *Episcopum Regularem medicè inter viuos, non autem immodicè donare posse qui teneant.*

12 *Dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus intuitu Ecclesiæ acquisitis irreuocabiliter ipsi Ecclesiæ acquiritur.*

13 *Bona ab Episcopo relicta si occupentur per hæredes Prælati, vel per alium, Ecclesia tunquam domina agit actione furti.*

14 *Episcopus Regularis in vita tam amplè potest disponere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis, quàm amplè potest licitè Episcopus secularis.*

15 *Episcopus secularis potest in vita donare etiam non medicè, & in prophanos vsus.*

16 *Episcopus donans reseruato sibi vsufructu donec viuat, inualidè donat.*

17 *Donatio facta ab Episcopo Regulari ad pios vsus sine dubio valet.*

18 *Medicis standum est quando quis dicatur infirmus, & in extremis constitutus.*

19 *Febricula quædam etiam intermittens sufficit vt quis dicatur in infirmitate constitutus.*

20 *Infirmus ille dicitur, cui infirmitas impedimento est ad agendum aliquam actionem.*

21 *Infirmitatis de principio si constiterit, præsumitur quod fuerit continuata vsque ad mortem.*

22 *Moribundus quis dicitur quando in eo statu quod de eius salute desperetur.*

23 *Prælatus in infirmitate æquiparatur vsuario.*

24 *Donatio facta per Episcopum in infirmitate præsumitur facta in fraudem legis eum testari prohibentis.*

25 *Factum à Prælato tempore infirmitatis monasterio non præiudicat si ille ex ea infirmitate mortuus sit.*

26 *Vxor habens facultatem alienandi pro suo beneplacito si alienet tempore, quo morti erat propinqua, præsumitur per fraudem alienare.*

27 *Legitimatio facta in articulo mortis præsumitur in fraudem substituti.*

28 *Religionem ingrediens tempore mortis cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum.*

29 *Emancipatio facta à patre tempore infirmitatis præsumitur fraudulenta.*

30 *Permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab ægroto, sene, valetudinario non valet.*

31 *Donationes factæ per Episcopos in infirmitate constitutos nullæ sunt, & contrarium qui tenuerint n. 32.*

33 *Donationes factas per Episcopos ante 40. dies proximos eorum morti annullat Pius IV.*

34 *Episcopus secularis & Regularis potest in ægritudine donare ad pias causas.*

35 *Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera pia licentiam à Pontifice obtinere debet: & de quibus impedimentis.*

36 *Donare ex causa remunerationis potest Episcopus per vltimæ voluntatis actum, dummodo donatio seruitiis correspondeat.*

37 *Donationes remuneratiuæ quæ fiunt ratione præstiti obsequij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt.*

38 *Renunciatione non egent obsequia debita præstita alicui ob eius merita.*

39 *Donatio vasallo, vel militi ob seruitia in officio præstita, à Rege concessa, ex causa lucratiua, & non onerosa facta dicitur.*

40 *Episcopus Regularis titularis cui acquirat, ostenditur.*

41 *Episcopus qui renunciauit Episcopatui, & ad Religionem reuertit, cui acquirat, ostenditur.*

42 *Matrimonium si diuortio separatum sit, successio locum non habet.*

43 *Bona Episcopi translati, cedentis, vel renunciantis spectant ad Ecclesiam ex qua illa desumpsit.*

44 *Episcopus Regularis, dimisso Episcopatu, non subiacet regulæ suæ Religionis, nec tenetur ad Monasterium redire.*

45 L. 1. ff. vnde vir & vxor. *intelligitur.*

46 *Vxor, quæ à marito propter sæuitias diuertit, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganantialibus.*

BOna à Prælatis Ecclesiarum dimissa in ipsarum 1
vtilitatem conuertenda sunt, fructus verò vacatio-
nis tempore obuenientes futuro debent successori fide-
liter reseruari, iuxta quam distinctionem, & loquendi 2
modum singula singulis referendo loquuntur, & in-
telligi debent, text *in c. quia sæpè 40. de elect. lib. 6.*
c. præsenti, de offic. Ordin. eod. lib. Clem. statutum, de
elect. in indiuiduo priores duos textus exponit Nauar.
de spoliis cleric. §. 10. num. 1. & 2. pag. mihi 546. cum
seqq. inter diuersos tractatus de spoliis, conducunt quæ
Surd. *cons. 333. num. 25. lib. 3.* Zerol. *in praxi Episcop.*
p. 1. verb. beneficia, § ad sextum vers. quoad secundum
partem, Nicol. Garc. *de benef. p. 2. cap. 1. n. 89.* Ego ipse
de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 114. n. 8. In 3
Italia tamen, Hispania, & alibi huic iuri derogatum
est per Bullam Pauli III. *incip. Romani Pont. proui-*
dentia de anno 1441. & alias subsequentes Constitu-
tiones Iulij III. Pauli IV. Pij V. & aliorum Summo-
rum Pontificum, qui ea bona Cameræ Apost. Roma-
næ Ecclesiæ applicari iusserunt, & ad hoc Conserua-
tores primùm, & deinde speciales Collectores in sin-
gulis Prouinciis constituerunt; de quibus, & earum iure
Molin. *de primog. lib. 2. cap. 10. ex num. 16.* plures per
Cened. *ad Decretal. collect. 12. num. 3.* Cabed. *Lusit.*
decis. 8. p. 1. Pereira *decis. 95.* P. Molin. *de instit. tract. 2.*
disp. 147. n. 10. 12. & 13. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel.*
glos. 51. n. 72, vbi ait quòd in Hispania ex solis bonis,
& personis Episcoporum causatur spolium, Nicol.
Garc. *de benefic. p. 2. cap. 1. n. 16. & p. 5. cap. 1. n. 596.*
Nau. *de spoliis, §. 10. & 14.*

Vnde quicquid Episcopus Regularis acquirit in- 4
tuitu Episcopatus, Ecclesiæ Episcopali de iure acqui-
rit; nam quoad istam acquisitionem censetur Cathe-
dralis ipsius Ecclesia loco Conuentus subrogata; non
enim eximitur à paupertatis voto, nec efficitur domi-
nus suorum reddituum Episcopalium, *cap. statutum 18.*
quæst. 1. cap. cùm olim el 2. § præterea, de priuileg. ibi
Soccin. *num. 14.* ibi, *Duodecimò nota, quòd quidquid*
acquirit Monachus, vel Religiosus, seu Canonicus
Regularis post promotionem ad Episcopatum, vel ad
aliam dignitatem, Prælaturam, vel Ecclesiam, acquirit
Ecclesiæ, ad quam promotus est, &c. & *num. 17.* ibi,
Decimoquartò nota quòd licèt Monachus fiat Episco-
pus, per hoc non habilitatur ad habendum proprium,
& ad disponendum ad libitum de proprietate acquisi-
torum; remanent ergo substantialia regulæ, licèt in
quibusdam concernentibus solemnitatem, vel subie-
ctionem absoluatur, &c. Anchar. *ibidem num. 7.* Tapia

in Auth. Ingressi, verbo sua, cap.6. num.85. vers. Et huiusmodi differentia ea est ratio quòd Monachus Episcopus factus non absoluitur à tribus substantialibus regula, & sic non recuperat libertatem disponendi, & proprium habendi, quia per votum factus est inhabilis, Sarmient. *de redditibus part.1. defensor. mon.11. & 13.* Fr Emman. *quæst. Regul. tom.2. quæst.58. art.6. tom.3. quæst.69. art.4. ad fin.* Molin. *de primogen. lib.2. cap.10. num.28.* alt. Molin. *de Iustit. disput.140.* Rodoan. *de spol. Eccles quæst.5. §. & ex his num.13. pag.193.* Menoch. *de arbitrar. lib.5. casu 436. n.32.* Franch. de Sosa *de la obligacion con que quedan los Obispos Religiosos à n.10.* Sanch *in præcepta Decalogi tom.2. lib.6. c.6. num.8.* Castro *in opere morali tom.7. tract.6. disput.2. puncto 9. num.2. cum seqq.* Tamburin. *de iure Abbatum tom.2. disput.21. quæst.17.* Suar. *de Relig tom.4. lib.3. cap.16. num.29.* vbi probat quòd acquirens bona ab Episcopo Regulari, tenetur ea Ecclesiæ restituere, quia Episcopus alienando peccauit contra iustitiam, Mart. *de success. legali part.4. quæst.1. art.4. numer.15. pag.20.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.6. quæst.190. & lib.8. q.52. & 63.* Aloys. Ricc. *decis.340. n.10. part.4.* Cruz *de statu Relig. lib.1. cap.2. dub.4. conclus.2. fol.5.* Ego *d. alleg.114. num.18. & 19. & in collect. ad d. c. statutum num.13.*

5 Et in aliis bonis patrimonialibus ipsius Episcopi Regularis, seu industria, legato, seu testamento alterius acquisitis, quod Ecclesiæ acquirantur, sicut Conuentui acquirerentur si ibi Monachus simplex in eo esset. agnoscunt Bald. *in Auth. licentiam num.1. ad fin. C. de Episcop. & cleric* Barthol. à S. Fausto *d. lib.8. quæst.52. & 63.* Alex. Trentacinq. *cons.28. lib.2.* vbi de hæreditate in qua successit Monachus Episcopus effectus quod acquiratur Ecclesiæ, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.3 quæst.69. art.4. in fine,* Mart. *de iurisdict. p.4. casu 14. num.5. cum seq.* vbi id extendit ad quæsita per Episcopum Regularem ex stipendiis, & salariis Principum. Gabr. Pereira *decis.75. num 2.* Sanch. *d. lib.6. cap.6. num.8.* vbi benè inquit cum D. Thom. quòd Ecclesia subrogatur in locum monasterij, & quemadmodum respectu monasterij non est distinctio inter prædicta bona, sed omnia indistinctè cuiuscunque qualitatis sint, per Religionem ante promotionem transferuntur, ita & post promotionem quoad Ecclesiam, quam refert vt Prælatus. Ego *d. alleg.114. num.20. & 28.*

6 Cùm ergo Episcopus Regularis bonorum, seu fructuum dominium & proprietatem non habeat, inde sequitur quod de eis disponere non valeat, quia esset auferre Ecclesiæ suæ dominium iam quæsitum, quod Episcopo huiusmodi nullatenus permissum est. Ita Ioan. Andr. *in d. cap. cum olim, num.8. ad fin.* Butr. *n.25.* Socin. *num.17.* Abb. *num.8.* Zabarel. *num.5. vers. oppono sexto, & in cap. fin. de pecul. cleric. num.15.* Capic. *decis.100. num.8. vsque ad fin.* Marc. Anton. Genuens. *in practicabil. Ecclesiast. quæst.264 numer.2. ad med.* Thoro *in compendio decis. part.2. verb. bona empta per Episcopum pag.49.* Gabr. Pereira *Lusitan. decis.75. numer.3.* ibi, *Ex quo nascitur quòd cùm Monachus Episcopus habeatur loco instrumenti, quo Ecclesia acquirit, de acquisitis non disponit, quia non sua, nec inter viuos, neque in vltima voluntate, & quòd non solùm habeat locum in dispositionibus ad prophana, verùm nec etiam ad pia,* Carol. Tapia *in d. Auth. Ingressi, verb. sua cap.6. num.85.*

7 Sed verior & receptior sententia tenet quòd Religiosus factus Episcopus ex vi tituli Episcopatus in vita potest liberè dispensare talia bona in omnem vsum aliàs sibi non prohibitum, in hoc ergo rectè æquiparatur Episcopus Regularis Seculari. Ita Nau. *in tract. de redditibus Ecclesiast. quæst.1. monit.8. numer.2. &*
cons.6. & 7. num.1. de donat. & in propugn. apologiæ
§.13. n.12. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2. quæst.58. art.*
8. P. Molin. *d. tractat.2. disput.140. vers. quòd Religio-*
sus, & vers. quando professus, Franc. de Sosa *d. tractat.*
num.26. Suar. *d. tom.4. de Religion. lib.3. cap.16. à num.*
28. Gregor. XV *decis.401. num.7.* ibi, *Neque obstat*
quod simus in Episcopo Regulari, quia Regularis effe-
ctus Episcopus facit fructus suos in vita, & de eis dis-
ponere potest non minus, quàm secularis, &c. Molfes.
cons.1. à num.6. vbi *num.35.* sic respondet. *Monachus* 8
factus Episcopus recuperat ius succedendi, vt dixi su-
prà num.25. ex quo censetur absolutus à voto pauper-
tatis, & habilitatus ad habendum proprium, & ad dis-
ponendum tanquam clericus de bonis suis, vt ex doctri-
na Card. communi consensu recepta in Clement. 2. §.
sed & tales, de vita, & honest. cleric probarunt etiam
Nau. *comment.2. de Regul. num.10.* Sot. *lib.10. de Iustit.*
& iure quæst.5. art.7. Azor. *part.1. moral. lib.12. cap.7.*
quæs.2. vers. mihi, & dixi in tractat. de contract. tit.2.
de domin. Prælat. & consequenter motiuum non sub-
sistit, &c. Ego *d. allegat.114. numer.21.* ibi, *In vita* 9
tamen Religiosus beneficiarius, aut Episcopus tam
amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus
secularis, &c.

Non obstat *d. cap. cùm olim, in § præterea,* ibi, *quod monasterio dederat*, quia illud verbum *dederat*, generale est comprehendens dispositionem testamentariam, & inter viuos, licèt gloss. *ibi verb. dederat*, de donatione inter viuos intelligat; nec aliquid adducit Gabr. Pereira *citato loco*, quòd nos inducat ad suam opinionem sequendam, nec Auctores, quos refert, illam probant; nam Bald. *in Auth licentiam, C. de Episcop. & cleric. num.3.* quoad facultatem testandi differentiam facit inter Episcopum secularem, & Regularem, & de eodem testandi actu loquitur Ias. *in d. Auth. Ingressi, num.13. & 14.* & Cou *in cap.1. de testament. num.18. ad fin.* Et de testamento simplicis Religiosi agunt Abb. *in rubr. de testam. ad fin.* & Bursat. *cons.75. num.23. lib.1.* 10

Sed quæstio est, an Episcopus Regularis inter viuos donationem cuiuscunque quantitatis, seu modicæ tantùm facere valeat? Et quòd ratione administrationis possit modicè donare, non verò immodicè, tenent Ioan. Andr. *in d. cap. cùm olim num.8. ad fin.* vbi dicit quòd in hoc textu ideò non tenuit donatio, quia fuit enormis. Abb. *ibidem num.8. vers. octauò nota, ex eodem verbo*, vbi ait Episcopum non posse magnam donationem facere, & repetit *num.15.* Anton. de Butrio *num.25.* ibi, *Et ideo dic quòd ideo non tenuit donatio hîc quia fuit enormis*, &c. & ibi, *Sed Prelatus potest aliqua modica donare, non verò magna*, &c. Socin. *num.18.* ibi, *Decimoquintò nota ex eodem verbo præterea quòd Episcopus non potest facere magnam donationem*, & iterum *numer.50. & 51.* Dominic. *in cap. Ioannes 12. quæst.5. à num.1.* & ibi, Turrecrem. *à n.2.* Zabarel. *in cap. fin. de pecul. cleric. num.15.* Carol. de Tapia *in d. Auth. ingressi, verb. sua cap.6. num.90.* ibi, *Quod tamen intelligendum est de modicis, secundùm communem Doctorum interpretationem in d. cap. cùm olim, de priuileg. vbi nec magna donatio in aliam Ecclesiam permittetur*, &c. Capic. & Gabr. Pereira *citatis locis.* Porti. *cons.204. num.14. vers. non obstat*, vbi quòd modica donatio sustinetur, non autem immodica. Marc. Anton. Genuens. *in practicab. Eccles. quæst.264. princ.* disputat hanc quæstionem constituendo differentiam inter Episcopum Regularem, & secularem, & resoluit quòd Regularis non potest de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis donare. Gabr. Pereiram sequitur Britus *de locato p.1. rub. §.4. sub num.11. pag.56.* vbi resoluit Monachos Episcopos factos ex rei natura, & propter paupertatis votum, nec in vita, nec in morte posse magnas 11

facere

facere donationes, sed potiùs tantùm modicas, & pie-
tatis intuitu. Franc de Sosa *d. tract. de la obligacion con-
que qne dan los Religiosos Obispos num. 27.*

22 Ratio est, quia secundùm citatos Doctores, Episco-
pus Regularis non eximitur à paupertatis voto, pro-
indeque bonorum Episcopatus dominium, seu proprie-
tatem non habet, cum ipso iure acquiratur Ecclesiæ,
cap. inquirendum, cap. sanè, de pecul. cleric. Vnde
dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus intui-
tu Ecclesiæ acquisitis irreuocabiliter ipsi Ecclesiæ ac-
quiritur. Sum. Angel. *verb. emptio. §. 12. pag. mihi* 405.
ibi, *Quod adeo est verum quòd si clericus habens pecu-
niam de præbenda emerit prædium, amplius non poterit
illud dare intuitu pietatis, licèt pecuniam potuisset da-
re, quia statim prædium fit Ecclesiæ, siue emerit nomine
Ecclesiæ, siue suo, siue alieno.* Bald. *cons.* 298. *Hæc ma-
teria altioris est inquisitionis, num.* 1. *lib.* 1. vbi nuncu-
patim agit de Episcopo Regulari quòd siue emat nomi-
ne proprio, vel nomine Ecclesiæ, acquiritur dominium
rei emptæ irreuocabiliter, Abb. *num. 1. & 5. in cap. in-
quirendum, & in cap. fin. num. 5. vers. nam quemadmo-
dum, de pecul. cler. & in cap. relatum el 2. num. 3. de te-
stament. & cons. 94 in princ. vers. si verò dictum pala-
tium lib. 2.* Barbat. *cons. 39. num. 6. volum. 4.* Sarmient.
de reddit. Ecclesiast. part. 3. cap. 2. in princip. Rodoan.
*de spoliis quæst. 3. §. sed in contrarium num. 26. vers. vn-
de deducta persone, & num. 30. cum seqq.* Viuian. *opi-
nion. 101. num. 5.* vbi quòd emptum per Prælatum ac-
23 quiritur Ecclesiæ. Aloys. Ricc. *in praxi Eccles. tom. 3.
resolut. 433. num. 4 cum seqq.* vbi ex Ioan Andr &
aliis probat quòd si mortuo Prælato bona ab eo relicta
occupentur per hæredes Prælati, vel per alium, Ecclesia
tanquam domina agit actione furti, vel bonorum ra-
ptorum rei vendicatione, vel aliis actionibus domino
competentibus, quia Ecclesia dicta bona vendicat, non
tanquam hæres, sed tanquam domina, Bellam. *in cap.
cùm venerabilis, de except. à num. 51.* vbi *num.* 60 sic
ait. *Ex quo infertur quòd licèt Prælatus nec furtum
nec sacrilegium committat fructus suos vendendo, vel do-
nando, quia sui sunt, tamen quia possessiones inde empta
Ecclesiæ acquisita sunt, si eas alienet in parentes, fur-
tum seu sacrilegium videtur committere: & si sub alieno
nomine emat eas, vel sub illo colore eas in aliam trans-
ferat, furto & sacrilegio fraudem addit.* Idem Barbat.
& latè *in d. cap. inquirendum num.* 4. Vasquez *in tra-
ctat. de redditibus Ecclesiast. cap. 1. §. 3. dub. 1. num. 55.
cum seqq.* vbi quòd dominium rei emptæ per Episco-
pum de reddirib. Eccles. acquiritur Ecclesiæ, & quòd
in præiudicium ipsius non potest illam alienare. Ego *d.
alleg. 114. num.* 17. vbi quòd empta ab Episcopo ex
fructibus, vel pecunia Episcopatus, debent remanere
penes Ecclesiam.

14 Verùm licèt supradicta opinio attento iuris rigore
in Episcopo Regulari vera sit, & defendi possit, nihilo-
minus contraria verior est, & à modernis receptior, & in
praxi admittenda, quod scilicet Episcopus Regularis in
vita tam ample potest disponere de bonis intuitu Epi-
scopatus acquisitis, quàm amplè potest licite Episcopus
secularis: Ita Nauar Fr. Emman. Anastas. Germon. vter-
que Molina, Less. & alij, quos refero *d. alleg. 114. n. 22.*
Lezana *in sum. quæst. Regul. tom. 1. cap. 17. num 6.* Mar.
Cutel. *in tract. de donat. tom. 1. tract. 1. disc. 2. part. 3.
num. 136.* Soar. *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 16. à num. 31.*
Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 2. resol. 64. vers. notan-
dum,* Alphons de Leone *de offic. Capell. quæst. 4. in prin-
cip. num. 6.* Molfes. *d. cons. 1. ex num. 18.* Rota *coram
Greg. XV. decis. 401. à num. 7. & p. 1. diuers. decis. 772.
num. 4.*

15 Episcopus namque secularis potest in vita donare
etiam non modicè, & in prophanos vsus Solorzan. *de
gubernation. Indiar. lib. 3. cap. 10. num. 26.* P. Molin. *de
Iustit. tract. 2. disp. 148. num. 3.* quem sequutus fui *d. al-
legat. 114. n. 32. & 33.* & alt. Molin. *de primogen. lib. 2.
cap. 10. num. 34.* dicit ita communiter obseruari. ibi,
*Sicque quotidie in forensibus controuersiis obseruari so-
litum est; nunquam enim vidimus ab Ecclesia, vel
pauperibus peti id, quod à Prælatis in vsus prophanos
in vita consumptum est, & in his quæ ab eisdem Præla-
tis consanguineis suis, vel aliis in vita donata fuerunt;
semper enim vidimus contra Cameram Apostol. pro-
nuntiatum, quoties hæc in controuersiam deducta
sunt,* &c.

Dummodo tamen bona, eorumque possessio statim 16
dimittantur, nullo ad fauorem Episcopi donantis re-
seruato vsufructu, donans enim cum tali reseruatione
dicitur donare post mortem, quia sequuta sumit effe-
ctum talis donatio, ideo non potest fieri per Prælatum,
iuxta *l. 2. §. si pecuniam ff. de donat.* Port. *cons.* 104. Ro-
man. *cons. 26. in princip.* Stephan. Gratian. *disceptat fo-
rens. cap. 854. num. 56.* Gregor. XV. *decis.* 401. *n.* 17.
vbi refert quoddam Breue Clementis VIII. inualida-
re donationes factas in vita, reseruato vsufructu Epi-
scopo donanti, quòd inuenire non potui. Ex his ergo
patet verissimam esse resolutionem Britti *de locato p. 1.
rub. §. 4. num. 19. in fine* donationes ab Episcopis factas
dum viuunt, quæ incœperunt à promissione, nec fue-
runt effectum sortitæ, validas non esse, quia cùm sola
supersit, & nascatur personalis actio, iúsque & domi-
nium Episcopi dantis resoluatur ipsius morte, successor
non tenebitur cùm hæres non sit, in quem solum tran-
sit eadem personalis actio *l. hæres in omne ff. de acquir.
possess. l. cùm hæres. ff. de diu. temp. præscript.*

Quod absque vlla facultate procedit quando dona- 17
tio fit ab Episcopo etiam Regulari ad pios vsus, & pau-
perum sustentationem, seu orphanorum educationem,
ex Nau. *de redditib. Eccles. q. 1. mon. 34. & in apolog.
num. 82. & cons. 4. de donat.* P. Molin. *d. tract. 2. disput.
148. num. 6.*

Tota verò difficultas versatur circa eam quæstionem 18
resoluendam, an Episcopus in infirmitate constitutus,
possit donare, & quando dicatur talis? Inprimis an &
quando infirmus sit, & in extremis constitutus, medicis
tanquam in arte peritis standum est, per *l. semel. C de re
milit. lib. 12.* Bart. *in l. quæsitum num. 6. vers. sed quali-
ter ff. de re iudic.* Turret. *cons. 15. num. 4. vers. accedat me-
dicorum assertio,* Rip. *de actis in articulo mortis cap. 61.
num. 1. vers. primo igitur medicis standum est,* Andr.
Georg. *allegat. 21. num. 19.* Quælibet namque febricu- 19
la, vel quartana sufficit vt quis dicatur in infirmitate
constitutus, vt dicit Rebuff. *in praxi benefic. super re-
gul. Cancellar. de infirmis gloss. 2. num. 5.* vbi *num. 6.* id
extendit etiamsi febris sit continens, siue intermittens,
siue interpollata, *& num. 8.* ampliat ad reincidentem,
quia adhuc dicitur infirmus; Mandos *super regul. 19.
Cancellar. q. 5. num. 8.* vbi dicit infirmum eum esse, cui 20
infirmitas impedimento est ad agendam aliquam actio-
nem. Giurb. *ad consuet. Messanens. cap. 2 gloss. 5. num. 2.
& 3.* Azori. *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 18. vers. dubitat
aliquis amplius.* Nam constando de principio infirmi- 21
tatis, præsumitur quòd fuerit continuata vsque ad
mortem, Abb. *in cap. cum inter, num. 7. de elect.* Ale-
xand. *in l. furioso num. 3. ad fin. C qui testam. facere pos.*
Mascard. *de probat. conclus. 897. num. 1.* Decian. *resp. 14.
n. 35. vol. 3.* & quòd fuerit mortuus ex eadem infirmi-
tate, nisi probetur aliam superuenisse peioris qualitatis,
Coch. *ad reg. Cancellar. de infirmis num. 24. cum seqq.*
Quando autem dicatur quis moribundus, & in extre- 22
mis constitutus? vide Georg. *d. alleg. 21. num. 18.* Giur-
ba *d. gloss. 4. num. 5.* vbi ait tunc dici talem, quando in
eo statu fuerit, quod de eius salute desperetur.

In principali quæstione securè teneo Episcopum in 23
infirmitate constitutum donare non posse, per *cap. ad
hæc,*

hæc,de testam.Ratio est,quia Prælatus in infirmitate æ-
quiparatur vsuatio,gloss solemnis in c. præsenti, de offi-
cio Ordin.in 6.Vrsill.ad Afflict.decis.168.num.6.vers.
quando talis confessio,Rodoan.de spol.quæst. 3.§ stanti-
24 bus istis repugnantis n.9.pag.mihi 107. Tum etiam,
quia in fraudem legis prohibentis eum testari,censetur
facta donatio, cùm facilè Episcopus de bonis per Ec-
clesiam quæsitis,& de quibus per vltimam voluntatem
disponere non potest, moriens iam se donare pronun-
tiaret, argum. l. si filia ff. de diuort. & leg.filia mea ff.
soluto matr. quibus probatur præsumi fraude illum mi-
sisse repudium vxori mortis tempore,qui viuens mitte-
re potuit.
25 Tum etiam,quia factum à quolibet Prælato tempore
infirmitatis monasterio non præiudicat, si ille ex ea in-
firmitate mortuus sit,Afflict.decis.168. Laurent. Aue-
nion.decis.117.Carol.de Grassis except.25. numer.74.
& 76.Costa de retrotract.capite 8.casu 19.numer.15.
Ripa de actu in articulo mortis capite 49. Amat.lib.1.
var.cap.29.num.1.Aloys.Ricc.decis.164.num. 3.& 4.
p.4.
26 Quod comprobatur multis similibus, vt in casu, de
quo consuluit Bald cons.33.n.3.& 4 lib.1.de vxore ha-
bente facultatem alienandi pro suo beneplacito quòd
præsumatur fraus, si alienatio fiat tempore, quo morti
erat propinqua,Ruin cons.163.n 4.lib.3. qui loquitur
in eisdem terminis,Georg.d.alleg.22.post num.12.vsque
ad 19. vbi latè probat in terminis Constit. Neapol.
quæ reseruat agnatis certa bona nisi alienentur ab
agnato in vita, alienationem fuisse fraudulentam ex
hoc quòd facta fuerit per ægrotum in extremis laboran-
tem.
27 Sic legitimatio facta in articulo mortis præsumitur
in fraudem substituti,& ideo non valet.Menoch.de præ-
sumpt.lib.4.præs.83.n.78.& lib.6.præs.8.Fusar.de sub-
stit.q.308.n.175.
28 Sic ingredens Religionem tempore mortis, cùm an-
tea potuerit ingredi,nō excludit substitutum,Menoch.
d.præs.83.n.76 Et monasterium non succedit professo
in articulo mortis,Aloys.Ricc.in praxi to. 2.resol.493.
n.10.ad fin.
29 Sic emancipatio facta à patre tempore infirmitatis
præsumitur fraudulenta, vt ab hæreditate filiam exclū-
dat Anchar.cons.430.
30 Et permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab
ægroto sene veletudinario non valet,Oldrad. cons.324.
num.6.vers.quintò renunciatio,Crauet.cons.8 a num.3.
Aloys.Ricc.tom.2.resol. 465.per tot. & resol. 480.nu-
mer.2.
31 Ex quibus elicitur nostram sententiam, quòd scilicet
donationes factæ per Episcopos in infirmitate consti-
tutos nullæ sint,verissimam esse, quam tenent Sarmiēt.
de redditib.Eccles.p.4.c.4 n.6.Carol. Tapia in d. verb.
sua c 6.n.91.Aloys.Ricc.d.decis.164.n.3.p.4. Abb.An-
char.Imol. Cou. & Rot. quos sequutus fui alleg. 114.
n.35.
32 Quamuis secus existimauerint, Molin. de primog.
lib.2.c.10.n.40.vbi intelligit suam opinionem nulla in-
teruueniente fraude,& concludit n.41.his verbis. Idque
apud suprema Tribunalia sic interdum receptum, atque
intellectum vidimus,quamuis enim Camera Apostol.sæ-
pius infringere similes donationes à Prælatis ægrotanti-
bus factas curauerit, nunquam hucusque in eius fauorē
pronuntiatum fuisse audiuimus, tametsi propter opinio-
num varietatem propè semper lites huiusmodi concordia
componi soleant,&c. alt.Molin. Theolog. disp.148 n.5.
Vasquez in opuscul.de redditib cap.1.§.3.num. 70. &
71. nisi eorum resolutio intelligenda veniat casu, quo
donator sit fide dignus, & iuramento testetur eam do-
nationem non ficto,sed animo vero facere,vt satisfaciat
obligationi qua tenetur, & non sit eximiæ quantita-
tis, ex his, quæ tradit Nau. de redditib.q. 1. monit.35.
ad fin.
Vel eo casu,quo donatio facta sit ante quadraginta 33
dies proximos morti ipsius Episcopi, cùm videantur
quascunque donationes intra hoc tempus factas nullas,
& inualidas declarari à Pio IV in quodam Motu pro-
prio sub Dat.20. Iunij 1560. eo quòd intra illud tem-
poris spatium fraudem posse versari suspicatur, cui Pō-
tifex ille obuiare solum intendit,vt videre est,ibi, Tali-
bus fraudibus per nostræ solicitudinis curam quantum
cum Domino possumus obuiare, & in præmissis op por-
tunè prouidere volentes,&c.Ergo à contrario sensu do-
natio per quadraginta dies ante mortem Prælati animo
syncero,& non fraude facta valida debet censeri, nam
inclusio vnius est exclusio alterius temporis, ex iuribus
vulgaribus.
Et in omni euentu Episcopum siue secularem cle- 34
ricum,siue Regularem posse in ægritudine constitutum
donare ad pias causas,resoluit P. Molin.d tractat.2.disp.
148.n.5. per hæc verba, Quarta conclusio.Si prælatus
in eo morbo constitutus, ex quo è vita decessit, pias ali-
quas donationes inter viuos de eiusmodi bonis effecit,
etiamsi illæ magnæ sint quantitatis, non solùm laudabi-
liter sunt factæ,validæque sunt in foro Conscientiæ, sed
etiam in exteriori.Nau.in apolog.q.1.monitu 81.& 82.
Molin.d.c.citato num 24.& alios quos referunt; Proba-
tur, quoniam ad eum pertinet administratio, & disposi-
tio inter viuos de redditibus sui Episcopatus cum onere
expendendi, quòd vltra suam competentem sustenta-
tionem superfuerit in opera pia. Cùm ergo morbus hanc
potestatem, & hoc onus iniunctum ab eo non auferat,
quin potiùs id onus arctiùs eum adstringat, vt quod
dum sanus erat, non impleuit, vt tenebatur, sal-
tem tunc adimpleat, placareque satagat diuinam
Maiestatem, bonisque operibus se præparare ad exi-
tum ex hac vita; consequens profectò est vt laudabiles,
validæque sint eiusmodi piæ donationes tam in Consciē-
tia, quàm in exteriori foro, præsertim cùm multo me-
lius sit, vt tunc saltem opera fiant, quàm ea bona relin-
qui successori in Episcopatu, qui fortè minus vtiliter,
minorique cum Ecclesiæ ædificatione illa expen-
det,&c.
Sed id ita absolutè prolatum,verum non est,quia E- 35
piscopus Regularis testari volens etiam ad opera pia li-
centiam à Pontifice obtinere debet, duplex in ea im-
pedimentum explicando,vt licentia siue dispensatio le-
gitima sit: alterum se esse Religiosum; alterum se es-
se Episcopum,quo duplici hoc impedimento ad testan-
dum effectus sit.Enriq in sum.lib.10.de sacris Ordinib.
cap.33.n.4 Sanch.in præcepta Decal.tom.2.lib.6.cap.
6.num.11.Alzed.de Episcopo p.1.cap.14.num.25.Ca-
rol de Tapia in d. Auth.Ingressi, verb. idemque cap.2.n.
31. vbi ampliat in Cardinale Episcopo. Ego d. alleg.
114.numer.24. vbi cum Sanchez d.numer.11.& Lau-
ret. de Franchis in controu. inter Episcop.& Regular.
quæst. 113 pag.465.intelligo de Episcopo,qui vult te-
stari de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, non verò de
illo, qui testari vult de solis patrimonialibus, vel pro-
pria industria acquisitis, quia solus Religiosus status
obstat.
Poterit Episcopus per vltimæ voluntatis actum do- 36
nare ex causa remunerationis ob beneficia & obsequia
recepta, dummodo donatio correspondeat seruitiis, &
talia sint quòd pro eorum iusto pretio obtinendo actio
competat seruienti, cap.relatum, ibi,iuxta seruitij me-
rita,de testam.Dec. cons. 201. num. 6. Tiraq.in l.si vn-
quam,verb.donatione largitus n.108.Pinel.in l. 1. C.de
bonis mat.p.3.n.59.Ioan Garc. de coniugali acquæstu n.
54.Sanch.de matrim.lib.6.disp.36 num.4.Camill.Bor-
rel.in sum.decis.p. 3.tit.9 numer. 171.cum seqq. Ponte
cons.59.num.22.lib.1.Giurba ad statuta Messan.cap.1.
glos.

glos. 10. *num.* 15. Castill. *controu. tom.* 5. *cap.* 80. *num.* 37.
37 *vers. sed nec quartum, & num.* 38. *&* 39. Donationes enim remuneratoriæ, quæ fiunt ratione præstiti obsequij & seruitij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt, Surd. *cons.* 419. *num.* 12. *vol.* 3. Regens Constant. *in l.* 1. *C. de filiis official. lib.* 12. *num.* 40. Cabed. *Lusit. decis.* 36. *n.* 6. *p.* 2. in nostra specie Rodoan. *de spol. q.* 17. *num.* 53. De salariis per Episcopos promissis, quæ non fuerunt soluta dum viuerent, & sic tempore habili, sed in vltima voluntate iussa solui, an debeantur? disputat Brito *ad tit. de locato p.* 1. *rub.* §. 4. *à num.* 16.

38 At obsequia præstita alicui ob eius merita, debita sunt illi, nec remuneratione aliqua egent, Tiraq. *in d. l. si vnquam, verb. donatione largitus num.* 106 Camil.
39 Borrel. *d. tom.* 3. *tit.* 9. *num.* 167. *& seq.* Vnde donatio à Rege vasallo, vel militi ob seruitia in officio præstita, ex causa lucratiua, & non onerosa facta dicitur, Georg. *de feud. cap.* 33. *n.* 3. *&* 4. *pag.* 199. Cabed. *d. decis.* 36. *num.* 12. Constant *in d. l.* 1. *num.* 42. *pag.* 280. Tapia *decis.* 6. *num.* 26. Phœb. *decis.* 184. *num.* 18. *&* 19 *p.* 2.

40 De Episcopo Regulari titulari, cui nam acquirat, quæstio dubia; in qua tres inuenio opiniones. Prima tenet monasterio acquirere ex eo quòd nullam sedem habet. Ita Sot. *de iustit. lib.* 10. *q.* 5. *art.* 7. *in fine.* Emman. Sà *in sum. verb. Religio num.* 52. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 4. *ad fin.* Secunda sostinet per se & ex vi iuris adquirere illi Ecclesiæ, cuius titulum habet; quia verò non possunt illi cum effectu applicari talia bona, in opera sua dispensanda esse. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 17. *num* 5. Lezana *in quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 17. *n.* 13. Tertia, cui tanquam probabiliori adhæreo, habet acquirere Pontifici, & illi Ecclesiam Romanam succedere, Azori. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 10. *q.* 7. Alzedo *d. p.* 1. *cap.* 14 *n.* 12. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 32. *n.* 68. Bonacin. *de clausura q.* 2. *puncto* 9 §. 4. *diffic.* 2. *num.* 16. *ad fin.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.* 8. *q.* 53. Laymann. *in opere morali lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 7. *num.* 18. Ego *d. alleg.* 14. *num.* 30. *&* 31. *& in collect. ad cap. statutum* 18. *q.* 1.

41 Sed de Episcopo, qui renuntiauit Episcopatui, & ad Religionem reuertit, dubium maius est, cui acquirat? Videbatur si abintestato moriatur, bona ad monasterium spectare; nam si Ecclesia loco monasterij fuit subrogata, cùm Monachus factus Episcopus à voto obedientiæ suorum Superiorum Regularium absoluatur, & suæ Ecclesiæ, cum qua Matrimonium spirituale contrahit, *cap. inter corporalia, de translat. Episcopi*, sponsus dicatur, proindeque ius succedendi eidem Ecclesiæ competat, necessariò dicendum est quod dissoluto matrimonio, & à tali vinculo absoluto Episcopo, in eius bonis succedere debeat monasterium, cum ea, quocunque vadat si transferatur, vel renontiet Episcopus, deferre valeat. Calder. *cons.* 2. *de rebus Eccles.* Pauin *de potest. Capituli p.* 2. *q.* 8. *num.* 28. *vers. & adde* Rot. *decis.* 2. *de transl. Episcopi in antiq.* Cald. Pereita *cons.* 48. *num.* 25.

42 Et adhuc eo casu quo matrimonium spirituale non dissolueretur, sed cessio, vel renunciatio Episcopatus separationem quandam siue diuortium inter Episcopum, & Ecclesiam operaretur, nihilominus ob id solum vtique cessaret ius succedendi, vt in matrimonio carnali constitutum est *in l.* 1. *ff. vnde vir & uxor*, ibi, *Vt autem hac bonorum possessio locum habeat; vxorem esse oportet mortis tempore; sed si diuortium quidem sequutum sit, verumtamen iure durat matrimonium, hæc successio locum non habet*, &c. Tiraq. *de retract. lib.* 1. §. 10. *glos. vnic. num.* 17. Guillelm. Bened. *in cap.* Rayoutius, *verb. & vxorem decis.* 5. *n.* 238. D. Petr. Barbosa *in rub. ff. soluto matrim. p.* 2. *num.* 56. Et valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, *d. cap. inter corporalia*, cum aliis per me citatis *de locis communib. argum. iuris loco.*

Verùm contrarium, videlicet quòd talia bona Epi- 43
scopi translati, seu cessionem, aut renunciationem Episcopatus facientis, spectent ad Ecclesiam ex qua illa fuerunt acquisita, probat idem D. meus Petr. Barbosa *in l. diuortio in princ. p.* 2. *num.* 55. *vers. quamuis* ibi, *Quia translatus, vel renuntians non debet esse melioris conditionis quàm si semper resideret in primo Episcopatu, vel beneficio; sed si semper resideret, illa res, eo mortuo, sine dubio pertinerent ad Ecclesiam, ergo idem à fortiori in translato siue renuntiante recipiendum est, cum hoc casu consuetudo, de qua suprà, nihil induxerit aduersus iuris Canonici rationes*, &c. Et confir- 44
matur ex eo quod communiter DD. tradunt quòd Episcopus Regularis, dimisso Episcopatu, non sobiacet regulæ suæ Religionis, nec tenetur ad monasterium redire. Ita Nau. *cons* 6. *num.* 11. *cum seqq. de donat.* Emman. Sà *in sum. verb. Episcopus num.* 11. Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 6 *num.* 29. Ego *d. tract. de officio Episcopi p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 4. *n.* 18.

Non obstat *d. l.* 1. *ff. vnde vir & vxor*, cum supra al- 45
legatis, quia illa resolutio non procedit respectu coniugis, qui non fuit in culpa separationis, omnes matrimonij effectus permanent, & ideo vxor, quæ à marito propter sæuitias diuertit, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganantialibus. Gomez de Leon *alleg.* 1. *num.* 12. Matienf. *l.* 2. *tit.* 9. *lib.* 5. *glos.* 1. *num.* 48. Gutier. *de iuram. confirmat. p.* 1. *cap.* 1. *num* 61. *Canon. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 14. Ioan. Garc. *de coniug. ac quæstu num.* 16; Giurba *ad statut. Messanen. cap.* 1 *glos.* 6. *num.* 61. D. Barbos. *in d. rub. ff. soluto matr. p.* 2. *n.* 49. *cum seqq.* vbi *num.* 56. id ipsum tenet, & declarat, ibi; *Sed id ex supradictis declarandum est, vt verum sit in eo, qui dedit causam diuortij; nam is, cùm in legem deliquerit, eius non vtetur beneficio. l. auxilium in fine, ff. de minorib. sed alter, qui non fuit in culpa diuertendi, succedere poterit, quia iuris interpretatione videtur cohabitare cum diuertente, argum. l. Gaio §. Imperator de aliment. & cibar. leg. & ita in specie declarat Deci. in l.* 1. *n.* 10. *vers. primus casus, C. vnde vir & vxor, quem ibi sequitur Curt. iun. n.* 14. &c. idem tenet Mangil. *de imputat. q.* 188. *pag.* 724.

Toletana Campanarum.

Plura de Campanarum inuentione, & tempore, fabricatione, consecratione, & effectibus, ac pulsandi vsu curiosè referuntur: Plures Campanas habere; aut solito maiores, an & quando liceat? & quando immodicus earum sonitus prohiberi possit, non inutiliter disceptatur.

VOTVM CII.

1 *Casus contingentia refertur.*
2 *Dubiorum propositio.*
3 *Campanarum mentio in quibus locis fiat.*
4 *Campana, quomodo definiatur?*
5 *Nola Campaniæ vrbs, in qua Augustus moritur.*
6 *Campana sic dicta, quia in Campania inuenta.*
7 *Campana Nola dicta à loco, in quo primùm fuerunt facta.*
8 *Nola nomen pro campana etiam ante Paulinum Nolanum Episcopum ante annos 300. vsurpatum fuit.*

9 C

9 *Campana quo tempore vsa in Ecclesia Christiana, non constat.*
10 *Campanarum amplissimarum vsus in Asia.*
11 *Infideles, & præcipuè Turcæ, Campanis non vtuntur.*
12 *Campanæ fiunt ex metallo æris, & quare.*
13 *Argenti certum pondus excellentioribus campanis adiicitur.*
14 *Tintinnabulum à sonitu illo Tin Tin dictum.*
15 *Petasus pro maiori tintinnabulo sumitur.*
16 *Lebetis nomen campana sibi sortita est.*
17 *Squilla, campaniola appellantur.*
18 *Sabinianus Pont. constituit anno 606. campanas pulsari ad Horas Canonicas.*
19 *Campanæ in Ecclesiis ad quid seruiant.*
20 *Campanæ cur vocentur signa.*
21 *Ritus benedicendi, seu consecrandi Campanas antiquissimus.*
22 *Abbates non possunt benedicere Campanas.*
23 *Benedictio Campanarum quomodo facienda?*
24 *Campanæ cum benedicuntur non baptizantur.*
25 *Effectus benedictionis Campanarum plures.*
26 *Effectus consecrationis Campanarum, qui tribuant naturali virtuti sonitus illarum?*
27 *Miranda de Campanis consecratis, remissiuè.*
28 *Villa Campana quando ex se sonitum reddat?*
29 *De vsu pulsandi Campanas.*
30 *Campanæ quare pulsentur pro defunctis, & in funeribus.*
31 *Campanæ quare non pulsentur in triduo Hebdomadæ sanctæ.*
32 *Campanæ in Sabbato sancto non possunt pulsari in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice.*
33 *Interdicti tempore Campanas pulsare non licet, etiam paruas dum eleuatur Hostia, vel vt signum fiat Clericis venientibus ad Horas.*
34 *Campanæ laicorum, ac etiam Clericorum pulsari possunt tempore interdicti, vt moneantur laici de horis, quibus ire solent ad sua exercitia.*
35 *Interdicti tempore conceditur pulsatio Campanæ in mane, meridie, & sero pro Angelica salutatione.*
36 *Episcopus prohibere potest ne Campanæ pulsentur si non sint benedictæ.*
37 *Campana nullam rem prophanam insculptam, inscriptamvè, sed Sancti Patroni Ecclesiæ, vel aliam sanctam Imaginem, piamque inscriptionem habere debeat.*
38 *Campanæ consecratæ etiam in turri prophana existentes nullatenus vsui prophano inseruire debent, etiamsi in hunc vsum à secularibus fabricatæ prætenderentur.*
39 *Horologiorum vsus, Campanis inuentis, fuit introductus.*
40 *Campanile dicitur locus, cui Campana imponuntur.*
41 *Vicinus domum vicinam vendere cogitur pro Ecclesia, seu Monasterij ædificatione, aut reparatione.*
42 *Campanilis pro ampliatione, poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam.*
43 *Campanile in Ecclesia ædificare respicit publicam vtilitatem.*
44 *Commoditas publica præfertur priuatæ.*
45 *Fauor dilatationis, & augmentum cultus diuini præualere debet.*
46 *Venditio si fieret cum magno vendentis incommodo, non est inuitè facienda, etiam pro Ecclesia, vel Monasterij ædificatione, seu reparatione.*
47 *Palatium, quod præsefert magnam antiquitatem, & nobilitatem, non cogitur vendere vicinus pro Ecclesiæ ædificatione, vel ampliatione.*
48 *Iudex multum strictè, & præuia necessitate debet officium suum impertiri, vt vendatur domus ad ipsius Ecclesiæ ædificationem, vel ampliationem.*
49 *Incommoditas magna si sequatur, domus vicinæ retrahi non possunt ad ædificationem Ecclesiæ, vel Campanilis.*
50 *Monialium ad Monasterium si habeatur prospectus ex turri Campanaria, non debent aperiri fenestræ, & apertæ sunt claudendæ.*
51 *Ædificium vbi nocet Monasterio, compellitur dominus ædificij ad vendendam seruitutem altius non tollendi.*
52 *Cuilibet licitum est in suo pro libito fabricare, & ad cœlum vsque ædificium tollere, & vsque ad centrum fodere fundamenta.*
53 *Ianua noua non sunt aperienda directò aduersus ianuas, vel vicini fenestras.*
54 *Non licet ædificare ad occupandum solem, ventum, vel aerem.*
55 *Vtilitatem ex fabrica non percipientes dicuntur facere per æmulationem.*
56 *Ædificatio ad æmulationem, inuidiam, aut iniuriam permissa non est.*
57 *Fratres Prædicatores olim in Curia Romana litem habuerunt super Campanis habendis.*
58 Cap. Patentibus, de priuileg. *loquitur de Oratoriis constitutis in priuatis domibus.*
59 Cap. nimis iniqua, de excess. Prælat. *intelligitur.*
60 *Humiliati, & quidam Monachi Romæ inter se controuersiam habuerunt quis eorum primò deberet pulsare ad Matutinum.*
61 Extrauag vnic. de officio Custodis Ioannis XXII. *refertur.*
62 Extrauag. huic, *an sit derogatum per consuetudinem generalem.*
63 *Consuetudo non est trahenda de loco ad locum.*
64 *Consuetudo de iure probanda in casu indiuiduo, vt afficiat.*
65 *Consuetudo est probanda, quòd particulariter vigeat in ista Ecclesia, vel quòd sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diœcesi.*
66 *Religiosi in diebus non solemnibus vnam tantùm Campanam pulsare debent.*
67 *Cathedralis Ecclesia Mediolanensis Prouinciæ, septem, aut quinque Campanas habere potest.*
68 *Collegiata Ecclesia Prouinciæ Mediolan. tres Campanas habere possunt, grandiorem scilicet, mediam, & minimam.*
69 *Parochiales Ecclesiæ in Prouincia Mediolanen. duas saltem Campanas habere possunt.*
70 *Papæ consensus requiritur ad inducendam consuetudinem contra ius.*
71 *Consuetudo requirit actus vniformes.*
72 *Consuetudo quando est varia, non potest recedi à iure communi.*
73 *Multa per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio, exigente iustitia, toleranda non essent, & de scripta, & non scripta dissimulatione.*
Declaratur l. 2. titul. 15. lib. 4. nouæ Recopil. *nota vulgariter.*
74 *Consuetudo licitum facere potest, quod aliàs erat illicitum.*
75 *Consuetudo non extenditur de casu ad casum, nec de loco ad locum.*
76 *Consuetudo est circumscripta loco, tantumque habet de potentia, quantum de actu.*
77 *Quòd tibi non prodest, mihi autem nocet, facere haud potes.*

78 Consue-

78 *Consuetudinis mutatio perturbat, & nouitatem inducit.*

79 *Vicinus debet aliquod pati incommodum pro vtilitate vicinorum.*

80 *Ædificia quæcunque etiam strepitosa nõ potest quis in suo euitare, præsertim pietatis fauore.*

81 *Confraternitas Battutorum non potuit per Doctores expelli, eo quòd rumor, qui per illos fiebat, esset eorum studiis molestus.*

82 *Scholaris, Doctor, & Minister publicus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*

83 *Doctor alta voce legens, qui alios impedit, potest cogi vt sileat.*

84 S. *Paulus in illis verbis,* Datus est mihi stimulus carnis, &c. *declaratur.*

85 *Scholaris, & Doctor potest coercere immodicum, & non necessarium Campanarum strepitum.*

86 *Ægrotus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*

87 *Salutis hominis gratia natura omnia comparauit.*

88 *Campanarum sonitus assiduus, & intempestiuus prohiberi potest.*

89 *Ordinarij, & Visitatores locorum temperare debent pro loco, & tempore Campanarum pulsationes.*

90 *Campanarum pulsationes sunt cum discretione habendæ, habito respectu ad tempus diei, ad celebrationem festiuitatum, & ad qualitatem defuncti, pro quo pulsantur.*

91 *Campanarum pulsationes non sunt relinquendæ iudicio indiscreti Campanarij, aut alterius iuuenis otiosi.*

92 *Funus tacitum, vulgare, commune, plebeium.*

93 *Patres Societatis Iesu solent pulsare suas Campanas statis quibusdam horis duntaxat, & per modicum temporis spatium.*

1 IN oppido Matritensi nobilissima Catholicorum Regum Sede, Parochialis Ecclesia Sancti Genesij nuncupata, tum situs, & ædificij antiquitate, ac Parochianorum copia præstans, tum ob spatiosum Cœmeterij ambitu pro pauperum, & eorum, qui vltimo supplicio damnantur, sepultura, satis nota, ruinam minitauit anno 1640. & cùm primùm sufficientis capacitatis, & structuræ esset, haberétque campanariam turrim cum campanis duabus mediocri magnitudine fabricatis, præter aliam paruam (*squillam* nuncupant) postmodum cum Ecclesia, & turris prædictę de nouo & à fundamentis breui tempore ædificarentur, Ecclesia grandior, turris verò altior, & magnificentior, ac per viginti pedes vicinorum ædibus proximior euasit, in eaque quatuor campanæ maiores appensę fuerunt, quatum minima excedit maiorem veteris Ecclesiæ campanam.

2 Hinc quidam Parochiani, & ipsi campanariæ turri proximiores vicini prætendunt eam reducendam esse ad locum, & structuram antiquæ, necnon ad numerum, & molem veterum nolarum, ac denique esse assignandum modum, & formam in earum pulsatione: cuius prætensionis occasione fui de his quatuor dubiis pro veritate interrogatus.

I. Vtrum in reædificatione Ecclesiæ, sine illius necessitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, liceat campanariam turrim solito maiorem, & in alio loco ædificare?

II. Quisnam campanarum numerus, tam Clericorum sæcularium, quàm Religiosorum Ecclesiis sit permissus?

III. Vtrum numero campanarum in veteri turre existentium, alias de nouo, & maiores addere liceat?

IV. Vtrum immodicus, campanarum sonitus prohiberi possit?

Antequam ad horum dubiorum resolutionem deueniam aliqua de campanis sunt annotanda scitu dignissima: & sciendum est illarum mentionem fieri *in cap. in causis, de elect. & in c. Ioannes, de homicid. & in c. patentibus, de priuileg. & in cap. nimis iniqua, de exces. Prælat. & in cap. fin. eod. tit. in* 6. de eis tractat Guilielm. Durand. *in rationali diuinorum Officiorum lib. 1. cap. 4.* Polyd. Virgil. *de inuentorib. rerum lib. 3. c. vltim.* Anton. Menchiachen. *de obseruanda Missarum celebrat. cap.* 13. VValfred. Stabo *de rebus Eccles. cap.* 15. Selu. *de benefic. part. 1. quæst. 5.* Hieron. Magius *de tintinnabulis, cum notis* Francisci Sueertij, Ioan. Steph. Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. cap.* 12 Simon. Maiol. *in diebus Canicular. colloq.* 19. Metalla *pag. mihi* 336. Laurent. Beyerlinch. *in magno theatro vitæ humanæ, tom. 1. verb. benedictio campanarum, pag.* 191. *in fine, & seq. & to. 1. verb. Campana, pag.* 58. *cum seq.* Petr. Binfeld. *in tract. de cõfessionibus maleficorum, & sagarum concl. 7. dub. 6. pag.* 307. *cum seq.* Fr. Angel. Roccha *in comment. seu in particulari tract. de campanis,* Guid. Pancirol. *& ibi* Addition. *rerum memorabilium recenter inuentarum, p. 2. tit. 9. de Campanis,* latè P. Augustin de Herrera *en el origen y progresso del Officio diuino p. 1. lib. 2. cap. 8. per tot.* Fr. Magister Franciscus Boil in libello Hispana sermone conscripto, cui titulus: *Nuestra Señora del Puche, Camara Angelical de* MARIA *Santissima, pag.* 16. *& seqq.* Fr. Franc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum, lib. 3. in fine, sub tit. de sonitu campanarum,* & cæteri in discursu citandi, & infrà *num.* 94. De Campanarũ vsu ad excubiarum explorationem, ac in locis munitis assimatione per custodes ad id assignatos, agit ex lectione Græca, hinc inde variis Auctorum locis conquisitis Ioannes Meursius *exercitat. Criticarum. p. 2. c. 9.* 3

Campana instrumentum ad pulsandum inuentum est, & idoneum habens introrsum pensilem, & mobilem malleum, quem *ropbalum* dicunt, secundùm Laurent. Beyerl. *d. verb. Campana, in princ.* Plures crediderunt campanas repertas fuisse circa annum CCCC. à Paulino Episcopo Nolano. Est autem Nola Campaniæ oppidum, in quo Augustus vitam cum morte commutauit. 4 5

Dictæ fuerunt Campanæ; quia in Campania inuentæ, dictæ & Nolæ à loco, in quo primum fuerunt factæ, de quo Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholic. cap. 78. ex num.* 12. Talenznel. *cons. 26. num.* 1. August. de Herrera *en el Origen. y progresso del Oficio Diuino lib. 1. cap. 8 num. 4. & cap. 9. n. 1. cum seqq.* Simon. Maiol. *d. colloq. 19. pag mihi.* 336. vbi ait campanã non ideò appellari, quòd æs ipsum sit Campanum, sed quod in Campania, primùm hæ maiores fundi cœperint, auctore Paulino Nolano, Gauãt. *in Rubricas Missalis part. 1. tit. 20. de præparatione Altaris, super verb. parua campanula, pag. 76. in impress. Antuerp.* vbi dicit vulgò ferri Paulinum Nolarum, idest, campanarum vsũ in Ecclesiam inuexisse. 6 7

Sed certius est ante Paulinum Episcopum Nolanum de Nola pro campana mẽtionem fecisse, Fab. Quintil. *in Orator. inst. lib. 8. c. vlt.* refert. Hieron. Magius *d. tract. de Tintinnab. c. 1. vers. Nola.* & dicit Angel. Roccha *d. tract. de campanis, c. 2. pag. 19. &* 10. Nolæ nomen pro campana etiam ante Paulinũ Episcopũ Nolanum annos circiter trecentos vsurpatũ fuisse, & adden. ad Guid. Pancir. *d. tit. de Campanis,* refert vulgarem errorem esse dicere, quòd Paulinus Episcopus Nolanus Diui Hieronymi æqualis, & sanctimonia vitæ spectabilis 8

primus in suam Ecclesiam campanæ vsum inuexit, qua-
9 si priori sæculo ignotus ille fuerit. Vnde quo tempore cœptum fuerit campanis vti in Ecclesia Christiana si-
10 bi nondum compertum esse asserit Ioan. Steph. Dur. *d. c.* 22. *n.* 3. Inuenimus Auctorem Ordinis Romani, qui anno circiter 750. prodiit, de tintinnabulis mentionem fecisse Alcuin. *de diuin. offic. c.* 17. *de Cœna Domini*, qui circa annum 750. scripsit, campanarum meminit. Card. Baron. *in annalib. ad an.* 616. declarat quàm frequens tunc fuerit vsus campanarum in Ecclesiis Occidentis, memoratque Senonensis campanæ sonum ad septimū ab Vrbe milliare fuisse auditum, refert Petr. Cotonus *in instit. Cathol. lib.* 1. *c.* 56. *pag.* 433. *vers. clarissimus*. Suar. *ad Regem Angliæ lib.* 2. *c.* 16. *n.* 3.

Illud tamen veritati magis accedit campanarū amplissimarum vsum in Asia non adeò veteribus cognitum ante Michaëlem Imper. quando quidem Vrsus Patricianus Venetorum Dux duodecim ex ære magnas campanas antea Græcis incognitas ad eum dono misisse perhibetur anno Domini circiter. 870. vt referunt Card Cæs. Baron. *Annal. Eccles. tom.* 10. *anno Christi* 865. Sim. Maiol. *d colloq.* 19 *pag.* 336 Laurent. Beyerlinck. *d. tl. verb. Campana pag.* 58. *lit. A.* Petr. Coton. *d. c.* 56. *pag.* 433. *vers.* Idem Baronius. P. Suar. *d. c.* 16. *n.* 3. *in fine*.

11 Planè campanæ, siue Nolæ institutæ fuerunt ad cōuocandum ad Sacra plebem vice tubarum Testamenti veteris, Petr. Coton *d. c.* 56 *vers. dicamus ergo, pag.* 433. Suar. *d. c.* 16. *n.* 2. Et in toto Orbe terrarum adhibentur, præsertim verò in Ecclesiis, & Monasteriis quibuscumque, necnon aliis in locis, in quibus hominum cœtus, aut Conuentus ad aliquam rem præstandam à Christi Fidelibus celebrari solet; appositissimè Alphonsus de Madrigal, nuncupatus TOSTATVS, ille magnus vndecunque Scriptor, Abulensis Episcopus, *in tractatu de a Missa, llamase memoria de nuestra Redempcion, c.* 2. *de la significacion de la Campana*, vbi Reges nostros Catholicos Ferdinandum, & Elisabetham his alloquitur verbis: *Es assimismo la CAMPANA figura, è memoria del cuerno, o vozina, que los Indios en el Templo tañian, quando el sacrificio auiam de hazer. Es memoria de la muy alta, y excelentissima predicacion, que nuestro Redemptor hizo à aquel mal auenturado pueblo, que de si le desechò, aborrecio, è matò. Es memoria, como embiò a sus Santos, y escogidos cōpañeros, por el mundo, a predicar la Red ceiō que auia obrado: los quales fueron assi como voz de CAMPANA, para que los pecadores fuessen llamados à la Congregacion de la Iglesia.*

Infideles, præcipuè Turcæ, campanis non vtuntur, sed earum loco in turribus altissimis constructis in Mesquitis quidam mercede conducti, statis diei ac noctis horis magna & sonora quidem voce inclamantes ex summitatibus ad Mesquitas homines conuocare solent. Ita Hier Mag. *d. tract. de tintinnab. c.* 15. Roccha *dict. tract. de Campanis c.* 1. *pag.* 2.

12 Porrò campanæ fiunt ex metallo æris. Æs metallum durabile, & sonorum est; habet campana interiùs plectrum ferreum, quo tunditur, vt audiatur, oraque Prædicatorum noui Testamenti significat, quæ plus durant, & altiùs resonant quàm tubæ veteris Testamenti, quarum locum tenere suprà admonui *n.* 11. *in princ.* quia tempore Iudæorum notus erat tantùm in Iudæa Deus, at nunc in omni terra Vas metalli æris ora Concionatorum significat, ferrum interius linguam eorum, per funem intelligimus mensuram vitæ nostrę, funis ad manus Sacerdotis pertransit. Ita Ioan. Steph. Durant. *dict. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 5. Franc. Suuert. *in addit. ad Hieron. Mag.*
13 *in tract. de Tintinnab. cap.* 20. *pag.* 95. Æri alia metalla præstantiora nonnunquam permiscentur, vt magis sonoræ sint campanæ, & ad recti alicuius toni resonantiam eòdē aptētur, quo fit vt frequēter argēti certū pondus excellentioribus adiiciatur, vt notat Laurent Beyerlinck. *d. tom.* 2. *verb. Campana, vers. Materia, pag.* 58.

Ad soni magnitudinem, suauitatemque plurimū cō- 14
ducit, nō solùm materia, sed & forma Cāpanæ, si humilioris, altiorisque petasi, seu galeri, aut lebetis figura efformetur, sonū nū admodum magnū, & ingratū auribus edit, si verò lōgior, crassiorque, quàm artis ratio patitur, obtusum, nec latè dimanantem emittit. Cāpanarum diuersa sunt nomina. Tintinnabulum à tinnitu, quē dum pulsatur, edere solet, dici arbitror, veluti à sonitu illo *Tin Tin* dum pulsata tentinnire, siue tintinnare auditur. De minorum tintinnabulorum vsu apud Principes viros, & Magistratus ciuitatum, & de illis, quæ ædium foribus
alligantur, Hieron. Mag. *d. tract. c.* 18. & 19. Petasus ab 15
antiquis pro cāpana, siue pro maiori tintinnabulo sumi cōsueuit, & à galeri, vel pilei latioris forma, & similitu-
dine, ita nūcupatus fuit. Nolæ quoque nomine cāpana 16
olim vocitabatur, cuius rei rationē posui suprà *n.* 7. Lebetis nomen aliquādo cāpana sibi sortita inuenitur. Lebes enim vas æneū est, in quo igni apponitur aliquid, vt ebulliat, & quia ex ære fit lebes sicut cāpana, & formam illius satis bellè repræsentare videtur: ideò lebes fuit ap-
pellata. Squillæ ad hanc vsque diem campanulæ, siue 17
paruæ campanæ in Italia nominantur.

Nullum quidem instrumentum commodius reperiri 18
potuit ipsis campanis, ad quas pulsandas magna arte, vel industria opus non est, earumque bombus longè, latèque diffunditur. Quare ad Horas Canonicas Sabinianus Pont. constituit pulsari Campanas anno Domini 606. vt scribunt Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 6. *c.* 12. Onuphr. Panuin. *in epit. Summorum Pont. sub Pont. Sabiniano* ibi: *Hic Pontifex campanarum vsum inuenit, iussitque vt ad Horas Canonicas, & ad Missarum Sacrificia pulsarentur in Ecclesia*, &c. refert Angel. Rocc. *d. tt. c.* 15. *pag.* 3 qui tamen ex quibusdam locis vsum campanę pro Sanctimonialibus ad Ecclesiā conuocandis tempore S Hieronymi ante Sabiniani tēpora ducentos circiter annos apertè constat; vnde existimat sententiam probabiliorem esse illorum, qui Cāpanę inuentum (quantum ad Ecclesiasticum vsum, & ritum) Paulino Sancto, & Episcopo Nolano adscribunt, fieri tamen posse ait idem Roccha, vt Sabiniani tempore dictus vsus seu ritus Ecclesiasticus, quatenus non vbique apud Ecclesiasticos viros receptus, vel quatenus fortasse intermissus, ab ipso Sabiniano, vel institutus, vel in vsum reuocatus ad Missarum Sacrificia in-
dicanda, & ad Horas in Ecclesiis Diuini Officij gratia 19
distinguendas intelligatur. Seruiunt igitur huiusmodi Campanę iuxta Concilium Coloniense *tit. de constitut. & consuet. c.* 14. vt vocetur Populus ad conueniendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & vt Fideles omnes inuitentur ad preces, & deuotionem, cuius institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus *in c.* 1. *de offic. Custod.*

Ideò Campanę appellantur *Signa*, quia in eum finem 20
pulsantur, vt sint signa temporis, quo Clerici ad diuinas Horas recitandas, & Fideles ad interessendum Sacris debent conuenire, consonant tex. *in c. solent, de consecr. dist.* 1. *& in c.* 2. *de officio Custodis*, cum aliis adductis per Steph. Costam *in c. alma mater, §. adiicimus, n.* 10. *de sentent. excommun. lib.* 6. refero Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 27. *n.* 27. Duobus sequentibus versibus (quos ob rhythmicas quasdam syllabarum desinentias à Leone fortasse quodam, huius generis versuum inuentore, Leoninos appellant) varij campanarū vsus in Sancta Dei Ecclesia recepti, comprehensi sunt, refert ex Glossa Carol. Marant. *p.* 1. *resp.* 22. *n.* 18. & nouissimè August. Herrera *del origen y progresso del officio diuino p* 2. *lib.* 1. *c.* 8. *n.* 2. *cum seq.*

Laudo Deum verum, plebem voco, congrego Clerum,
Defunctos

Defunctos ploro, nymbum fugo, festaque honoro.

21 Campana antequam in turrim campanariam, seu cãpanis destinatam reponatur, per Episcopum consecrari, aut benedici solet; ritus autem illas benedicendi, seu consecrandi antiquissimus est, illius Alcuinus mentionem fecit *in lib. de Diuinis Officiis*, qui floruit circa annum 770. dicens: *Neque nouum videri debet campanas benedicere, & vngere, eisque nomina imponere.* Ita Ioan. Steph Durant. *d. c. 22. sub n. 6.* Card. Cæs. Baron. *in Annal. Eccl. to. 10. pag.* 810. Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 31. §. 1. n. 2.* Laurent. Beyerlinch. *in magno Theatro vitæ humanæ to. 1. verb. Benedictio campanarum à princ. pag. 192. in fin.* latè Roccha *in dict. tract. c. 5. pag. 39. cum seq.* August. de Herrera *d. p. 2. lib. 1. c. 8. num. 2. prope fin.* Ego *de officio & potest. Episcopi par. 2. alleg. 27. n 46.* vbi cum Mari. Anton. *variar. resol. lib. 1. resol.*
22 *112. casu 3.* teneo Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur Ordinis Episcopalis.

23 Consecrari, aut benedici solet campana hoc modo, videlicet Campana tota intus, & extra, cum aqua benedicta ab Episcopo vnà cum Ministris lauatur, deinde mundo linteo extergitur dum ab Eodem Episcopo cum Ministris aliquot etiam Psalmi recitantur, quibus finitis Episcopus cum pollice dextræ manus de Oleo sancto infirmorum signum Crucis facit extra, & supra cãpanam; deinde oratione ad campanam pertinente recitata, cum linteo mundo signum Crucis factum ab ipso Episcopo extergitur, & Antiphona cum Psalmo item recitata, Episcopus cum pollice dextræ manus de Oleo sancto infirmorum septẽ facit Cruces externùs super cãpanam, deinde intra campanam cum Chrismate facit quinque Cruces, dum hæc dicit verba: *Sanctificetur, † & consecretur † Domine signum istud. In nomine Patris, † & Filij, † & Spiritus sancti, † in honorem sancti N. Pax tibi.* Hac te præstita, & oratione pro effectibus campanæ consecratæ mirabilibus impetrandis recitata, necnõ thymiamate, thure, & myrrha thuribulo impositis, thuribulum ipsum igne accensum, & fumigans, ipsi campanæ supponitur, vt ea totum illum recipiat fumum: dum autem Thuribulum campanæ suppositum manet, cantatur, seu recitatur Antiphona cum Psalmo, &c Huius ritus antiquitatem quidam Ioanni XIII Pontifici tribuunt, anno 968. de quo P. Suar. ad Regem Angliæ *lib. 2. c. 16. in fine* Cariolan *Pontif. Ioannem* XIII *an. 968.* August. de Herrera *en el origen y progresso del officio diuino p. 2. lib. 1. c. 8. n. 2. in fine.*

24 Vnde campanas non baptizari Baptismo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluinistę, sed benedici, optimis quidem rationibus, probant *Ioan. Steph. Durant dict. c. 22. n. 6.* late *Suar. ad Regem Angliæ lib. 2. c. 16. n. 5. cum seq. Martin. Delr. disquisit. magic. lib. 6 c. 3. qu. 33. ad fin. Binsfeld. de confessionibus maleficorum, concl. 7. dub. 6. vers. Neque velim, pag. 309. Card. Baron. d. to. 10 ad annum 968. pag.* 810. dum campanã Basilicæ Lateranensis primariam à Ioãne XIII. sub nomine sancti Ioannis Baptistæ benedictam, aut consecratam fuisse ait, & subdit quòd vulgi errore pro arbitrio vtentis vocibus dicuntur baptizari campanæ, cum ab Episcopo benedicuntur, idem referunt *Laurent. Beyerlinch. dict. verbo Benedictio campanarum, vers. tempore Ioannis, pag. 193. Torreblanc. de iure spirit. lib. 12. cap. 27. n. 98. Ego ipse dict. alleg. 27. n. 49. Petr. Cotton. d. c. 56. vers. iam quod attinet.*

25 Effectus autem consecrationis campanarum plures referuntur & præcipui habentur *in Concil. Colonien. 1. c. 14.* ibi: *Vt dæmones tinnitu campanarum Christianos ad preces concitantium terreantur, quin potius precibus ipsi territi abscedant, illisque summotis, fruges, messes, & corpora credentium seruentur; vt procul pellãtur hostiles exercitus, & omnes insidiæ inimici; fragor grãdinũ, procellæ turbinũ, impetus tẽpestatũ, & fulgurũ tẽperentur, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur spiritus procellarum, & aereæ potestates prosternantur.* Ita Fusch *de visit. lib. 1. c. 14. n. 7.* Fr. Francisc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum lib. 3. c. vlt. de sonitu cãpanarũ*, vbi probat cãpanarũ sonũ valere contra dæmones, Martin. Delr. *citato loco* Binsfeld. *dict. q. 6. vers. dicitur, pag.* 308. Breuiter Ioan. Steph Durant. *d. c. 22. n. 6. in fine*, ibi: *Ad alligandos, & propulsandos malignos spiritus.* Carol Maraut. *p. 2 resp. 22. n. 53.* Laurent. Beyerl. *dict. verb Benedictio cãpanarũ, vers. effectus benedictionis cãpanarũ pag. 193.* vbi ait ex formula benedictionis istos effectus colligi: rogat enim Ecclesia primò, vt vbicũque sonuerit campana consecrata, procul recedat virtus insidiantium: secundò vmbra phantasmatũ: tertiò incursio turbinum: quartò percussio fulminum: quintò læsio tonitruorum: sextò calamitas tempestatum, omnisque spiritus procellarum: septimò vt cum filij Christianorum clangorem campanę audierint, crescat in eis deuotionis augmentum, Torrebl. *d. l. 12. c. 27. n. 97.* Rocc. *d. tr. c. 6. p. 43.* P. Aug. de Herr. *d. lib. 1. c. 8. n. 3.*

Hãc vim aduersùs fulgura agnouit nostra antiqua Hispania, in campana illa, intus quam inuenta fuit miraculosa Imago Beatissimæ Sanctæ MARIÆ Angelorum Reginæ, quæ vocatur *del Puche*, in Valentino Regno, in cuius ambitu talis erat grauata inscriptio, multis Sãctorum Imaginibus interpolata, qualem refert Magister Franciscus Boyl Ordinis S. MARIÆ de la Merced; Philippo IV. nostro Regi Catholico à Concionibus, *in dict. libello S. MARIÆ c. 5. pag. 26.* S. MARIA, ORA PRO NOBIS. IMAGO TVA SIT NOBIS TVTRIX, QVÆ FVIT AB ANGELIS IN LAPIDE SEPVLCHRI TVI DEDOLATA, ET AB EIS ASPORTATA, AC APOSTOLORVM ADVENTV DECORATA. SERVI TVI TE COLIMVS. ABIGE FVLGVRA, TONITRVA SONITV CAMPANÆ, QVAM FECIMVS. ÆRA SEXCENTESIMA SEXAGESIMA. Quæ Æra ANNVM denotat DCXXII. à CHRISTO nato, tempore Bonifacij V. Pontif. Max. Rege Sisibuto in Hispania, in Oriente Imperatore Heraclio, ex Beuther, & Escolan.

Non desunt tamen qui effectus prædictos campanarum tribuant naturali virtuti sonitus illarum, quasi eo attenuetur aër, & dissipentur turbinum, & tempesta- 26
tum impetus, ac procellarum spiritus, vt putauit Petr. Mexia *in sua sylua varia histor. lib. 2. cap. 10.* Et refert Hier. Magius *dict. tract. cap. 14. vers. illud non est omittendũ, pag. 57.* Philosophos, qui sæpè à Christiana Fide ad naturæ rationes diuertunt, existimare campanarum sono tempestatum, ventorum grandinumque depelli iniuriam, quòd tinnitus ille æris aërem maximè diuerberet, scindat, & confringat. Sed verius est prædictos effectus tribui benedictioni, seu consecrationi, sic diuino iussu, seu beneficio operante. Si tamen irrident hæretici, irrideant & Deum ipsum, vt dicit Ioan. Steph. Durant. *d. c. 22. n. 4.* qui *Num.* 10 disertè ait se excitate ad misericordiam tubarum clangore, ibi: *Plangetis vlulantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorum vestrorum*, refero Ego *ipse dict. alleg. 27. n. 49.*

De Campanis consecratis miranda referunt Simon 27
Majol. *de colloq. 19 pag. 336 cum seq.* Paul. Griland. *lib. 2. de sortileg. q. 7. n. 30.* Binsfeld. *d. q. 6. vers. hic ad maiorem*, Angel. Roccha *dict. tract. c. 7.* August de Herrera *d. p. 2. lib. 1. c. 8. n. 6. cum seq.* Laur. Beyerlinck. *d. tom. 2. verb. Campana per se sonantes*, vbi ait aliquibus in locis absque vllo humano ministerio campanas sonare solitas. Et nobis Hispanis illud mirandum videtur, & singulari nota dignum, quòd in Cæsaraugustana Diœcesi, in villa quadam VILILLA dicta, ad Iberim fluuium sita, est campana, quam miraculorum appellant: hæc per aliquos menses antequam aliquid aduersi in Christiana Republic. contingat, ex se ipsa nemine

illam mouente, pulsatur, seu ex se sonitum reddere auditur. Rem narrat Anton. Augustin. *de numismat, dial. 6. pag.* 194. vbi multas recenset vices, in quibus id euenisse accepit, totidemque tristissimos in medium affert euentus à spontaneo illius campanæ sonitu olim præmonstratos, idem referunt Leonar. Vairus *de fascino lib. 2. cap.* 14. Petr. Gregor. *de Republ. tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 13. *num.* 25. Hieron. Zurita *Annal. Arag. lib.* 10. *c.* 93. *& lib.* 14. *c.* 27. *ad finem*, Fab. Paulin *lib. 4. hebdomadum, c.* 7. Martin. Delr *disquisit. magic. lib. 4. c. 3. q.* 2. Auctor libri *de la continuacion del enquiridion de los tiẽpos, anno* 1601. *fol.* 283. Carillo *en sus Annales Chronologicos pag.* 354. *anno* 1485. *y en la addicion que haze al año* 1435. *en la* 1. *impression en Saragoça fol.* 413. Claud. Clem. *in chronolog. Hispan. cent.* 16. *&* 17. Vincent. Blasc *de Lanuza tom. 7. Annal.* Damian. de Fonseca *in tract. de expulsione Moriscorum Italicè conscripto lib. 3. c. 4. pag.* 122. Laurent. Beyerlink *dict. vers. Campanæ per se sonantes, in princ. pag.* 58. Angel. Roch. *d. tract. c. 7. pag.* 62. *cum seqq. Ferdinand. Camargo en el Epitome Historial de la Iglesia Militante anno* 1435. *pag.* 276. plures cumulat doctissimus *Dominus D. Ioannes de Quiñones, Curiæ Regalis Præfectus antiquior*, in speciali de hac campana tractatu omni eruditione referto, quem Matriti de anno 1625. typis mandauit, & nouissimè *Augus. de Herrera del origine y progresso del officio diuino p. 2. lib. 1. c. 8. num. 1. Rodrigo Mendez Sylua en la Poblacion general de España, pag.* 140. *&* 141. nonullos alios tam manuscriptos, quàm excusos Auctores citat doctiss. Ioannes Franciscus Andres *in secundo discursu de las Monedas desconocidas Españolas, pag.* 171. *&* 172. qui quidem lucem accepit in libello, cui Epigraphe: *Museo de las Monedas desconocidas Españolas, publicolo don Vincencio Iuan de Lastanosa.*

De vsu pulsandi Campanas latissimè Angel. Rocc. *d.*
29 *tract. c.* 15. *cum seqq.* vbi *c.* 16. de campanis in sacrificio Missę pulsandis, & *c.* 17. de campana in sero, in manè, & in meridie pulsari consueta: & *c.* 18. de causis pulsandi campanam in vespere, in manè, & in meridie deque huiusce ritus institutoribus: & *c.* 19. de vsu pulsandi campanas ad laudem, & gloriam Dei omnipotentis, & honorem Sanctorum in diebus festis, & sacris Processionibus celebrandis, necnon in gratiarũ actionibus: & *c.* 21. de vsu pulsandi campanas ad improbas pluuias, vel tempestates expellendas: & *c.* 22. de vsu pulsãdi campanas in alicuius magni viri aduentu ad vrbem.

De pulsatione Campanarum in defunctorum fune-
30 ribus plura apud Albert. Pygi *hist. Angl. lib. 4. c.* 23. Aug. de Herrera *d. p. 2. lib. 1. c. 8. n.* 8. Hieron. Magn. *dict. tract. c. 14. pag. 56. in fin.* vbi refert se legisse in glossa, quam Ordinariam Theologi vocant, ad Hymnos Dauidis in parentalibus pulsari campanam, vt preces, quæ pro mortuis funduntur, ad Deum campanæ sono, tanquam flatu quodam deuehebantur, & quasi manu ducantur, Iul. Lauot. mei quondam amicissimus, *variar. lucubr. tom. 1. lib. 2. c. 3. n.* 76. vbi dicit ideò pro defunctis pulsari campanas, vt populus ad pias pro eo fundendas preces moneatur, & *n.* 77. ex Rituali Romano refert eas trina vice pulsari solere; prima quando infirmus est in agonia & spiritum Deo est redditurus, ad hoc vt audientes Deum orent pro eo. Secunda cum spiritum Deo reddidit. Tertia quando comitatur ad sepulturam, Angel. Rocc. *dict. tract. c.* 20. vbi vsum pulsandi campanas pro defunctis Christiana pietate institutum asserit, propterea quod tali campanarum sonitu viuentes perinde, atque inuitati quodammodo cohortantur, vt defunctos, ad Ecclesiam delatos comitentur, vel saltem pro illis ad Deum preces effundant; nam consuetudo valdè pia, & valdè necessaria censetur (vt ex Guillelmo Bernardo addit idem Angel. Roccha,) quia citra hunc vsum pulsandi campanas morte multorum à multis ignorata, defunctorum animæ precibus Fidelium non iuuarentur, nec viuentibus ob huius generis opera præmium apud Deum merendi daretur occasio. Ioan. Steph. Durant. *d. lib. 1. c. 22. n.* 4. ibi: *Pulsantur etiam campanæ, ait* Albert. Pighi. *ad finem, lib. 7. in exequiis, & iustis defunctorum, vt excitentur, & præmoneantur nedum necessarij, sed & cæteri ciues ad præstanda Officia defunctis eorum opẽ implorantibus, acsi dicerent: Miseremini mei saltem vos amici mei.*

De temporibus autem, in quibus campanas pulsare 31
non licet, ait Angel. Rocc. *dict. tract. c. 25. per tot.* In triduo Hebdomadæ sanctæ in qua Passionis, & Mortis Christi Domini Saluatoris nostri memoria recolitur cãpanæ non pulsantur, sed silent; & campanarũ loco tabulæ malleo ferreo pulsantur, quia tunc siluerunt Apostoli, & Prædicatores, atque alij, qui per cãpanas intelligũtur, aut designantur, vt scribunt Guillel Durand. *in rationali diuin. Offic. lib. 6. c. 72. n.* 3. Albin. Flac. *lib. de diuinis Offic.* Iul. Lauor. *d. tit. 2. c. 3. n.* 83. Laurent. Beyerlinck *dict. verb. Campana, in fin, pag* 61. ibi: *Ex institutione Ecclesiæ signorũ, atque campanarum sonus retinetur, ne audiatur triduo ante Pascha, vt repræsentetur fuga Discipulorum, Christo tradito à Iuda, quando nemo eum confitebatur, nam & Petrus eum negabat, & teste S. Matth. Discipuli omnes eo relicto fugerunt.*

In vltimo die istius tridui, qui est Sabbatũ Sanctum 32
post decantatã Missæ Epistolam, Resurrectione Christi Domini prænuntiata, non possunt campanæ in aliqua Ecclesia pulsari, ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice Concil. Later. sub Leone X. *sess.* 11. *anno Domini* 1521 *pag.* 179 & multis Sacræ Congregationis citatis decisionibus, refero Ego ipse *in summa Apost. decis. coll.* 82. *n.* 3. vbi ex aliis amplio locũ habere, tã in Ecclesiis sæcularibus, quàm in Regular. etiam S. Ioan. Hierosol etiam prope, & extra muros existentibus, & etiam in Ecclesiis Confratrum, quamuis adsit Ecclesia Collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, de quo etiam Gauant. *in Rubr. Missal. p. 4. tit. 10. n. 31. p. mihi* 270.

Tempore etiam Interdicti campanas pulsare nõ li- 33
cet; cùm enim pulsentur veluti signa, vt populus conueniat ad Diuina audienda, & Interdicti tempore licèt Missas fieri, & Diuina celebrari Clericis permittatur, Populum tamen, laicosque omnes excludi oportet, vt patet, meritò sequitur campanas pulsandas non esse. Ita Couarr. *in cap. alma mater, part. 2. §. 4. num. 5. vers.* 13 & *ibi* Stephan. Costa *n.* 12. post Nauarr. Vgolin & alios latissimè prosequitur Sayr. *de censur. lib. 5. c. 9. à princip.* quibus addo Auil. *eod. tract. par. 5. disp. 5. sect. 2. dub.* 8. Suar. tom. 5. etiam *de censur. disp. 34. sect. 1. à n.* 15. cum quibus aduertere oportet exceptis festiuitatibus, quibus publicè celebrare conceditur, licitum non esse pulsare campanas magnas; aut paruas, etiam cum eleuatur Hostia, vel etiam, vt signum fiat Clericis venientibus ad Horas, quibus interesse tenentur, sed instrumento tabulæ, aut simili vtendum est ad Clericos conuocandos, vt benè probat Suar *d. sect. 1. n.* 16. licèt cum
Vgolin. & aliis contradicat Sayr. *d. c. 9. n.* 3. quamuis *n.* 34
2 rectè doceat pulsari posse campanas laicorum, atque etiam Clericorum, vt moneantur laici de horis, quibus ire solent, & debent ad sua exercitia, dummodo fraus cesset ex parte Clericorum: qua etiam cessante fraude fieri posset ad denotandum interdictum, prout Salmanticæ, & in hoc oppido Matriti fieri solet. Addit Angel. Roccha *dict. tract. c. 25. pag.* 151. pulsationem campanæ in tempore Interdicti concedi in manè, meridie, ac
sero pro Angelica Salutatione ad honorem B. MARIÆ 35
semper Virginis recitanda, vt à cunctis laudetur, & veneretur, & vt nobis in nostris necessitatibus Virgo Deipara opem ferat.

Episco

36 Episcopus prohibere potest ne campanæ pulsentur, si non sint benedictæ, vt censuit Sacra Congreg. Eminentissimorum D.D. Cardinalium Sacri Concil. Trid. Interpretum in *Aprutina 5. Iulij 1614.* cuius memini *in dict. Summa Apostolic. decis. Collect. 82. n. 2.* Et con-
37 stituerat S. Carol. Borrom. vt refertur inter acta Mediolanensis Ecclesiæ *p. 4. actorum instruct. fabricæ Ecclesiæ lib 2. c. 24. pag. 586. col. 2* ibi: *Campanæ verò nec in turri, nec alio in loco collocandæ sunt, nisi primùm solemni benedictione, precibusque ritu ex Ecclesiæ instituto sint consecratæ, nullam rem prophanam insculptam, inscriptamvè vllo modo, sed Sancti Patroni Ecclesiæ, vel aliã sacram Imaginem, piamque inscriptionem habentes,* refert Angel. Roccha *in dict. tract. cap. 26. in fine.* Et Ego
38 ipse *in dict. collect. 82. n. 1.* attestor Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium negotiis præpositam in vna Papien. de anno 1581. censuisse campanas consecratas etiam in turri prophana existentes nullatenus vsui prophano inseruire debere, etiamsi in hunc vsum à secularibus fabricatæ prætenderentur. De turri campanaria infrà *sub dub. 1.*

39 Inuentis campanis introductus quoque fuit horologiorum vsus, quibus horę distinguuntur: de illis vide Polydor. Virgil. *de inuentor rer. lib. 3. c. 18.* Hieron. Mag. *d. tract. de tintinnab. c. 6.* Guid. Pancir. *rer. memor. to. 2. tit. 10. de horologiis,* Angel. Roccha *dict. tract. de camp. in c. 3. pag. 37* vbi de campana pro distinguendis horis adhibita, & *c. 12. pag. 85. cum seqq.* vbi de horologiis mira arte constructis, & *in fine tract.* iterum de horologiis declaratio.

His sic præsuppositis pro materiæ cognitione, remanet vt ad dubiorum resolutionem deueniam.

DVBIVM I.

Vtrùm in reædificatione Ecclesiæ sine illius necessitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, & liceat campanariam turrim solito maiorem, & in alio loco fabricare?

40 Campanaria turris, seu campanile, dicitur locus, cui campanæ imponuntur, vt tradit Angel. Roccha
41 *dict. tract. c. 2. pag. 20.* quòd est pars Ecclesiæ; nam sicut pro Ecclesię, seu Monasterij ędificatione, aut reparatione potest cogi vicinus domum vicinam vendere, cùm causa Religionis ad publicam vtilitatem spectet. *l. si quis sepulchrum, in princ. ff. de relig. & sumpt. funer.* Couar. *lib. 3. var. c. 14. n. 7 & 8.* vbi omnium consensu receptam esse sententiam testatur. licèt ipse in puncto Iuris contrarium verius esse affirmet *in vers. cæterùm,* Anton. Gom. *l. 46. Tauri, n. 9. & l. 70. n. 27. & to. 2. var. c. 2. n. 51.* Anton de Padill. *in l. altius n. 21. C. de seruit.* Aules *ad c. 18. Prætor. glos. vlt. in fine,* Perez *l. 2. circa fin. vers. alius, & sextus casus, tit. 23. lib. 1. Ordin.* Gironda *de gabell. par. 2. in prin. n. 14.* Gasp. Thesaur. *qq. forens. lib. 1. q. 61. n. 6.* Vincent. de Franch. *decis. 213. n. 5. & 6.* Vincent. Caroc. *decis. 26. n. 6. cum seq. & præcipuè n. 13.* Petr August. Morla *in emporio iuris ciuilis, par. 1. tit. 9. q. 1. n. 8* Bobadill. *in sua Politica lib. 3. c. 5. n. 26.* D Barbos. *in l. 2. ff. soluto matrim. par. 2. n. 39.* Aluar. Valasc. *consult. 22. n. 2.* Cabed. *decis. 105. n. 2. & 3. par. 1.* Aponte *de potest. Proreg. tit. de abundantia ciuit §. 4. num 1.* Marta *de iurisd. p. 4. casu 471. n. 5.* Mari Anton. *var. resolut. lib. 1. resol. 111. casu 29* Hieron. Leo *Valent. decis. 30. n. 9. cum seq.* Mar. Anton. Genuen. *in practicab. Eccles. q. 241.* Camill. Borrel. *in sum. decis par. 1. tit. 2. num. 36.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 138. n. 1 p. 2.* Mari. Giurb. *decis. 86. n. 3. & 7.* Guizarel. *decis. 38. n. 1.* Nouar. *qq. forens. lib. 1. q. 32. n. 1. & 2.* Gabr. Aluarez *de priuil. miserabil. person. q. 8. n. 107.* vbi *n.* 208. subdit procedere quamuis via sit intermedia, Iacob Cancer *var. resol. par. 1. cap. 13. n. 78* Ioan. Baptist. Valenzuel. *cons. 18. n. 11.* Guzman *de euiction. q. 52. n. 19. cum seqq.* Ioan. Mari. Nouar. *qq. for cons. p. 1. q 50* Duran. *decis. 47. n. 2.* vbi *n. 3.* quòd receditur in hoc casu ob publicam vtilitatem à reg. *leg. inuitum, C. de contrah.*
empt. 42

Ita etiam pro erectione, vel ampliatione campanilis poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam, stante quòd illud dicitur pars Ecclesiæ, & argumentum de toto ad partem validum est, *l. quæ de tota ff. de rei vendicat.* Euerard. *in topicis legalib. loco 80.* cum aliis per me citatis *in locis communibus argumentor iuris, loco* 114. Ex quibus ita in terminis resoluit 43
Ioan. Maria Nouar. *qq forens. p 2. q. 1. n. 6. & 11.* & rationem præstat *ibi n. 26.* quia campanile in Ecclesia ædificare respicit publicam vtilitatem; nam, vt benè ait Carol. Maranta *controuersiarum iuris vtriusque responsionum, p. 2. resp. 21. n. 17.* campanariæ sacræ hæ turres in Ecclesiis vt fiant, non parum interest Reip. Christianæ. 44

Ergo à fortiori nullus vicinus poterit turris huiusmodi ædificationem impedire, etiamsi ex aliqua parte incommoditatem reciperet particularem, cui publica præferri debet commoditas, *c. bona 3* vbi glos. *de postul. Prælat. c. licet 18 de Regular. l. vtilitas. C. de primipil lib.* 45
12. Franc Anton. Costa *cons. 28. n. 5. & 6. vol. 1.* Tùm, quia fauor dilatationis, & augmentum cultus diuini etiam in præiudicium antiquioris Ecclesiæ, & vicinorum inibi inhabitantium præualere debet, ad text. *in c. in cap. ad audientiam 3 de Eccles. ædific.* Seraph. *decis. 847. n. 3* Rot *decis. 676. n. 10. p. 1. recent.*

Verùm hæc locum habere non possunt, vbi vendi- 46
tio fieret cum magno vendentis incommodo, idem de præstante patientiam, vt turris ædificaretur, si ex illius ædificatione, seu ampliatione reciperet magnum incommodum, Ecclesia verò paruum nocumentum per text. *in leg. 1. §. sunt qui putant. ff. ne quid in loco publico,* Couar. *lib. 3 var. cap 14. in fin.* Felin. *in cap. 1 numer. 2. de Iudæ.* Rota *in Iannen. domorum. 15. May 1615. coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, & in decis. 372. part. 1. recentior.* & ex eiusdem Rotæ decisione Fõtanel. *de pactis nupt. claus. 5 glos. 1. p. 2. numer. 120.* re-
ferr in casu illius fuisse denegatam petitionem Monia- 47
libus sanctæ Catherinæ de Senis, quæ pro ampliatione Monasterij prætendebant posse cogi Ducem Camillum de Comitibus habentem palatium contiguum, in quo habitabat, ad illud sibi vendendum, quia magnum incommodum ex eo dicto Duci sequebatur, quia eius familia erat de nobilioribus Italiæ, & palatium, quod petebatur, erat antiqua illorum habitatio, & præseferebat magnam antiquitatem, & nobilitatem, Steph. Gra-
tian. *discept. forens. tom. 4. cap. 742. num. 25. & 26.* vbi 48
dicit, quòd Iudex multum strictè, & præuia necessitate, & cum magno grano salis debet officium suum impartiri, quia hoc priuilegium non est trahendum ad quemcumque locum pium, sed ad necessarium morali quadã necessitate ad Sacramentorum administrationem, & ad cultum diuinum, ne sequatur inconueniens, quod quilibet volens erigere locum pium, possit eligere domum, quam vellet pro tali ædificio, & posteà sub prætextu ampliationis retrahere à vicinis domus contiguas. Idem Steph Gratian. *tom. 5. cap. 896. numer. 7.* vbi quòd ad hunc effectum ampliationis non sufficit necessitas Ecclesiæ, vel Monasterij, & contiguitas domus, cùm etiam requiratur tertium, vt non magnum præiudicium vicino contingat, iuxta *leg. si qui sepulchrum; ff. de relig. & sumpt. funer.* Ioann. Mar. Nouar. *d. p. 2. quæst. 50. d. num. 9.*

Vnde si aliqua magnæ incommoditas sequeretur, cer- 49
tum est vicinas domus non posse retrahi ad ædificationem Ecclesiæ, vel campanilis: idem si post eam ædificatã

alia inconuenientia adessent, quæ opportuno indigerent remedio, veluti ex turri pateret prospectum ad ali-
50 quodMonialium Monasterium, quia si fabricatur, inhiberi debet ædificanti ne fenestras aperiat; si verò iam sint factæ fenestræ, siue pauimenta, debent claudi, & tegulis cooperiri, ad text. *in cap. 1. in fine principij, de statu Regul. in 6.* ibi: *Vt sic à publicis, & mundanis conspectibus separata*, &c. Cab. *decis.* 152. *num.* 1. *part.* 1. Vincent. de Franch. *decis.* 223. Mar. Muta *Sicil. decis.* 8. *num.* 6. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. venditio, differ.* 7. *n.* 2. Scip. Rouit. *decis.* 92. *num.* 1. *cum seqq.* Horat. Viscont. *in concl. iuris, verb. ædificare vnicuique fol.* 64. Franc. Anton. Costa *Sicul. decis.* 28. *n.* 4. *& seq. vol.* 1.

51 Vbi enim ædificium nocet Monasterio, compellitur dominus ædificij ad vendendam seruitutem alterius non tollendi: Cabed. *decis.* 152. *num.* 2. *in fin. & decis.* 105. *n.* 4. *pare* 1. Guizzarel. *decis.* 37 *n.* 28. Franc. Anton. Costa *d. decis.* 28. *num.* 12. quos refert, & sequitur Ioan. Maria Nouar. *d. p.* 2. *q.* 1. *n.* 4.

52 Et ideo vicini ex eo solùm quod turris solito maior, vel altior ædificetur, conqueri non possunt, cùm licitum sit cuilibet in suo pro libito fabricare, & ad cœlum vsque ædificium extollere, & vsque ad centrum fodere fundamenta, *l. altius*, vbi gloss. *verb. prohibemus, Cod. de seruit. & aqua*, Anton. Gom. *l.* 46. *Tauri num.* 6. *cum seq.* Suar. de Paz *in pract. to.* 3. *c.* 1. §. 4. *n.* 39. Bernard. Græu. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 69. Molin. *de iust. to.* 3. *tract.* 2. *disp.* 709. *n.* 1. *cum seq.* Cæpol. *de seruit. vrban. præd. c.* 45. *n.* 2. Carol. Marant. *d. resp.* 22. *n.* 5. *&* 6. Duran. *decis.* 450. *à n.* 1. Eo maximè, quia ex altitudine turris nihil noui incommodi vicinis accedit, quia si ad strepitum campanarum attendamus, imò potiùs ex hoc commodum non minimum consequuntur, eo quòd quanto magis turris eleuabitur, minus in inferioribus campanæ officient per sonum, qui expandetur magis per aëra, non ad ima redundabit. Si verò aperta sit turris ex vno latere, & totus sonus exeat ad vnam partem, poterit vicinus offensus petere, vt illud latus claudatur, præcipuè si sit noua apertura, & directò aduersùs ia-
53 nuas, vel vicini fenestras, ad not. per Meleh. Phœb. *Lusit. decis.* 73. *à n.* 6. *p.* 1. Vnde vt hęc euitentur incómoda, debet turris huiusmodi ex vtroque latere mediatè claudi, & tegulis in parte discooperiri, vt sic sonitus ad aëra ascendat, & minus vicinorum aures offendat.

54 Non enim præsumendum est Ecclesiæ ministros omnem non adhibuisse diligentiam ad hoc vt Parochianos minus læderent; nec turrim tam altam ædificasse ad occupandum solem, ventum, vel aërem, quod non licet,
55 Magon. *Florent. decis.* 6. nullam ex tali fabrica vtilitatem percipientes, cum ex hoc dicerentur facere ad æmulationem, Cæpol. *p.* 1. *c.* 62. *n.* 2. Meleh. Phœb. *d. decis.*
56 73. *n.* 10. Ad æmulationem enim, inuidiam, aut iniuriam ædificatio permissa non est, Arim. Tepat. *var. tit.* 576. *c.* 4. Menoch. *de arbit. cas.* 156. *n.* 3. *& de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 29. *n.* 28. Masc. *de probat. conclus.* 620. *n.* 15. Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure ff. de iust. p.* 1. *cap.* 6. *n.* 11. Meleh. Phœb. *d. decis.* 73. *n.* 9. Steph. Grat. *discept. for. to.* 3. *c.* 672. *n.* 53. Ioan. Mar. Nouar. *d. p.* 2. *q.* 1. *n.* 15. Duran. *d. decis.* 450. *n.* 8.

DVBIVM II.

Quis Campanarum numerus, tam Clericorum sæcularium, quàm Religiosorum Ecclesiis sit permissus?

MAgna olim lis fuit in Curia Romana vtrùm Fra-
57 tres Prædicatores possent habere plures campanas? In qua de illo tempore scripserunt Oldrad. *cons.* 228. & Alberic. *in suo diction. verb. Campana*; & pro parte negatiua, quòd scilicet non possunt habere, nisi vnam campanam, allegatur text. *in cap. patentibus, de priuileg & in cap. nimis iniqua, de excessib. Prælat.* vbi illis conceditur habere campanam, quæ de vna dumtaxat verificatur. Sed contrarium, imò partem affirmatiuam sustinuerunt Oldrad. *dicto cons.* 228. &
Alberic. de Rosate *dicto verb. Campana*, qui respondét 58
d. cap. patentibus loqui de Oratoriis constitutis in priua-
tis domibus, de quibus notabiliter *in Auth. vt in priua-* 59
tis domibus sacra mysteria non fiant, & addunt *dictum c. nimis iniqua*, referre grauamen quod inferebatur Pręedicatoribus, & Minoribus, quia Prælati non permittebant eos habere cāpanas, & illud grauamen ibi tolli, nó
tamen exinde indici prohibitioné circa plures cāpanas; 60
addit Alberic. se audiuisse curiosam quæstionem fuisse in Curia Romana inter Ordinem Humiliatorum, & quosdam Monachos, & diu durasse, & magnas expensas fecisse, scilicet, quis primò deberet pulsare Matutinum, & quòd finaliter dicitur terminatum fuisse, quòd qui primò surgeret, primò pulsare deberet; Oldradi, & Alberici meminit Ang. Roccha *d. tract. c.* 26. *in princip.*

Deinde Ioannes XXII. *in Extrauagantica, de officio* 61
custod. ad omnium Ecclesiarum quietem comparandam, limitationem de numero campanarum edidit his verbis: *Nos præmissis obuiare cupientes periculis, pacémque desiderantes inter ipsos (sine qua bene pacis Auctor non colitur) obseruari, de Fratrum nostrorum consilio hoc edicto perpetuò ordinamus, quòd Religiosi dictorum Ordinum Mendicantium in nullo Conuentu suo, seu loco plures campanas habeant sine Sedis Apostolicæ licentia speciali, sed vna tantummodo pro loco quolibet sint contenti. Quòd si forsan Communitas, seu vniuersitas aliqua Ecclesiastica* (nota illa verba, seu vniuersitas aliqua Ecclesiastica) *vel mundana, seu iidem Religiosi pro illis in aliquo ipsorum locorum campanam aliam haberent, vel nunc habent, non illam, sed aliam solam eorum specialiter vsibus deputatam pulsare valeant Horis diurnis, & nocturnis, Missis, & aliis consuetis. Cæterùm Religiosis eisdem permittimus, quòd vbi hactenus plures campanas, sine lite, & contradictione qualibet in vsus dumtaxat proprios habuerint, & nunc habent, illis etiam deinceps liberè vti possint, aliis quibuscunque per eos habitis intra trium mensium spatium de suis locis, seu campanilibus deponendis, & nullatenus iterum reponendis.* Huius Extrauag. meminere Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 14. *q.* 15. *vers. vlt.* & Angel. Roccha *d. tract. cap.* 16. *in princ.* Cuius decisioni vti nouiori standum est; quia illa post Cælestini III. Decretalem, *in d. cap. patentibus*, & Gregorij IX. *in d. c. nimis iniqua*, emanauit, quam quidem Extrauagantis prædictæ dispositionem non vidit Oldrad. quia licet floruerit tempore Ioannis XXII. illius textus Auctoris, vt in eius vita refertur, & habetur apud Aug. de Herrera è Societate IESV Presbyterum, *en el origen, y progresso de los Ritos, y Ceremonias de la Missa lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 3. *pag.* 69. potuit præmori, aut à Romana Curia abesse tunc temporis quando emanauit dicta Extrauagans, & de illa notitiam non habere; cùm credendum sit illum post eam visam non sic consuluisse: de sua absentia à Curia Romana testatur Alphons. de Soto I.V.D. Archidiaconus Ciuitatensis, & Thesaurarius Salmanticensis in epistola dedicatoria apposita ad principium Consiliorum Oldradi, quæ sonat scripta R.P.D. Ioanni Francisco de Pauinis, Sacri Palatij causarum Apost. Auditori: in qua sic dicitur. *Quòd enim nostro tempore Sixtus IV. Pontifex Max. tu ipse præstare soles, hoc ille dum viueret Rom. Pontifex effecisse fertur, & in primis fœlic. mem. Ioann. XXII. cui etiam tunc cum ab Vrbe discessisset, in arduis sæpè causis de iure respondisse fertur.*

Sed

61 Sed quæstio est an dictæ Extrauag. vnicæ generali consuetudine derogatum sit? In qua idem Angel. Rocha *loco proximè citato*, ex Vincent. de Castronouo, & Ioanne Steph. Durant. affirmat derogatum fuisse, ita vt iam hodie liceat ex vi huius consuetudinis, tam in Conuentualibus Religiosorum Ecclesiis, quàm in Pa-
63 rochialibus, & aliis maioribus, plures pulsare campanas; vt videmus, & assentiri videtur Alciat. *lib. 8. parerg. c. 11.* Sed hæc consuetudo cùm non sit extra limites præscriptos extendenda, nec trahatur de loco ad locum, Menoch. *cons. 216. num. 43.* Decian. *cons. 19. à numer. 68. volum. 3.* est de iure probanda in casu indiuiduo, vt afficiat, & sic in specie Crauet. *cons. 96. num. 7.*
64 Cæs. de Graf. *decis. 6. n. 5. de prab.* Surd. *cons. 525. n. 16.* Hieron. Gabr. *cons. 151. num. 10. lib. 3.* Rota *decis. 393. num. 2. & decis. 799. n. 3. part. 1. diuers.* itaut vel sit probanda quòd vigeat particulariter in ista Ecclesia; vel quòd sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diœcesi, Caputaq. *decis. 129. part. 1.* Seraph. *decis. 624. num. 4.* Nicol. Garc. *de benefic part. 5. cap. 4. num. 93. cum seqq.*
65 Requiritur igitur, vt in Ecclesia S. Genesij consuetudo vigeat habendi, & pulsandi campanas quatuor, quòd tamen verè dici non potest, cùm in veteri Ecclesia tres tantùm, vt diximus, essent, & noua introductio maiores apponendi, & numerum augendi in noua Ecclesia, dedit causam liti, ac proinde non est habenda in consideratione, ad not. per me *in votis consultiuis, & decisiuis Canon. tom. 1. voto 43. n. 23.*

66 Quare Vincent. de Castronouo *in comment. ad reg. B. P. Augustini dist. 1. cap. 1. §. 4. pag. 18.* de consuetudine in sua Religione agens, sic loquitur: *Declaramus quòd in principio Ordinis in Domibus nostris non habebamus nisi vnam campanam, vt notatur in cap. nimis ext. de excess. Prælat. & in cap. patentibus, de priuil. secundum Host. & Panor. Sed huic Constitutioni derogatum est per contrariam consuetudinem quasi generalem, non quidem temerè inductam, sed ad excitandam Christiani populi deuotionem, quæ cum iam præscripserit, vim sine dubio legis obtinuit. Seruatur tamen hæc Constitutio* (attende ad limitationem) *quoad hoc quòd in diebus non solemnibus vnam tantùm campanam pulsamus ad omnes Horas; in festis autem duplicibus; & supra ad excitandam populi deuotionem, pulsamus plures campanas in Matutinis, & in Vesperis, & ad Missam Conuentualem*, &c. Dubito tamen de validitate huius derogationis; nam in prologo Constitutionum Sancti Augustini, quas obseruant Fratres Dominicani, reperiuntur hæc scripta verba: *Nulla verò consuetudo quantumuis inueterata contra has nostras Constitutiones valeat, aut toleretur, sed corruptela, & abusus potius existimetur, in edit. Colonia Agrippina, anno 1627.* cum additionibus Hieronym. Romani Eremitarum eiusdem Ordinis Generalis.

67 Inueni hac de re pro Mediolanensi Prouincia specialem Constitutionem: nam S. Carolus Borromæus Card. Archiepiscopus, & Pastor vigilantissimus, inter acta Ecclesiæ Mediolanensis *p. 4. Actor. de instr. fabricæ Ecclesi. lib. 1. cap. 24. pag. 586. col. 2.* de numero cam-
68 panarum agens ita constituit: *Si Ecclesia Cathedralis est, septem, aut quinque ad minimum campanas; & Col-*
69 *legiata tres, grandiorem scilicet, mediam, & minimam; si Parochialis totidem, aut duas saltem habere debet, easque distinctio quodam soni concentu inter se consentientes, pro varia diuinorum Officiorum, quæ fiunt, ratione, ac significatione*; refert Ang. Roccha *d. tract. de campan. cap. 154. in fin.* Vnde Rota semper se numero addixit minimo, & exiguo Campanarum ponderi. Ita decisum in quadam Cioitaten. constructionis Capellæ iussu eminentissim. Cardinalis Paciecci relata à Seraphino *decis. 847. num. 1.* qui sic scripsit: *Hac de causa non turbari diuina officia maximè cum sententia restrinxerit numerum Campanarum ad Vnicam tantùm, eamque satis exiguam, nempe ponderis vigintiquinque librarum*, & hoc fuit decisum iam cognitis Iuris dispositionibus, & post introductam, vt volunt, quam vocant consuetudinem tàm circa numerum Campanarum Religiosorum, quàm Clericorum sæcularium.

Sed illud, quod suprà dixi de consuetudine proban- 70
da particulariter in hac Ecclesia, vel generaliter in omnibus sitis in hac Diœcesi, videtur ad præsentem casum applicari non posse; nam si de particulari loquamur, certissimum est requiri nedum scientiam, sed etiam expressum Papæ consensum ad inducendam consuetudinem, contra textum *in d. Extrauag. vnica*, etiam quantocunque temporis spatio illa fuerit seruata, glos. *verb. abrogata in §. leges dist. 4.* Ioan. de Salas *de legib. q. 97. tract. 14. disp. 19. num. 62. in fin.* Verall. *decis. 104. n. 3. p. 3.* Rota *in Treueren. Abbatia S. Maximini 24. Ianuar. 1625. coram bona mem. Coccino*, apud Iul Lauor. *var. lucub. tit. 4. cap. 21. n. 157.*

Si verò de generali sermonem habeamus, omnibus 71
patet consuetudinem circa numerum Campanarum in Parochialibus Ecclesiis vario modo fuisse; quia in aliquibus vna, vel duæ reperiebantur Campanæ, in aliis tres, paruæ, vel magnæ, prout supererant Ecclesiarum facultates, consuetudo enim requirit actus vniformes, Bart. *in l. 1. in fin. princ. ff solut. matr.* Dec. *cons. 214. n. 2. vers. secundò hoc idem*, Alex. *cons. 5. lib. 5. & cons. 153. lib. 6.* Rimin. iun. *cons. 164. n. 18. & 19. lib. 3.* Et quando illa est varia, vt in hoc casu, non potest recedi à dispositione Iuris communis, Nat. *cons. 132. in fine, &* 72
consil. 309. num. 9 Roland. *cons. 87. num. 55. lib. 2.* Curt. iun. *consil. 160. num. 10. lib. 3.* Rota *in d. Treueren. Abbatiæ*, apud Iul Lauor. *vbi suprà n. 153.*

Nec refert quòd in aliquibus Parochialibus Eccle- 73
siis permittantur plures Campanæ contra dispositionem *d. Extrauag. vnic.* Quia multa, vt inquit Rota *citato loco*, per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio, exigente iustitia, toleranda non essent, & dicit text. *in cap. cùm iamdudum 18. in fine, de prebend.* quem allegat glos. *d. verb. abrogata in §. leges dist. 4.* Alia namque est non scripta permissio, alia verò scripta: illa in iudicium deducta cessat, hæc permanet, & vale: de prima Abb. *in d. cap. iamdudum n. 5.* qui refert glos. *in cap. vlt. circa fin. 3. dist.* De secunda idem Abb. *in cap. nisi essent. n. 9. de prabend.* & sic procedit text. *in cap. quia circa 6. de consanguinit. & affinit* ibi, *dissimulare poteris*, &c. Felin. *in cap. 1. de treuga & pace n. 11.* Gutier. *canon. quæst. lib. 2. cap. 15. n. 99.* Quò respexit *l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopil.* ibi, *alguna toleraneia*, quasi agnoscens non vnam tantùm, sed aliquas in iure dissimulationes inueniri: de cuius legis interpretatione (his tamen omissis) latè & doctè D. Ioannes Bapt. de Larrea S. Iacobi Eques, à Consiliis Philippi IV. nostri Regis Catholici in Supremo Castellæ Senatu *tom. 1. allegat. 8. num. 9.*

DVBIVM III.

Vtrùm numero Campanarum in veteri turre existentium, alias de nouo, & maiores addere liceat.

IAm vidimus attento iure communi, de quo *in d.* 74
Extrauag. vnic. Religiosos in suis Monasteriis, & Communitatem, ac Vniuersitatem quamlibet Ecclesiasticam, vel mundanam, vna tantùm Campana pro quolibet loco debere esse contentam; vidimus etiam aliter posse ex speciali Ecclesiæ, aut generali Diœcesis consuetudine eo modo, quo notauimus, posse introduci; nunc verò videndum est an contra Iuris dispositionem,

& consuetudinis legitimè præscriptæ vim, valeat aliâ de nouo induci, quæ priorem immutet? Ad quod dubium resoluendum præmittendum esse duxi, quòd licèt supponamus abrogatum iam esse dispositioni *d. Extrauag. unica, de offic. custod.* proindeque per consuetudinem licitum fieri, quod aliàs ea stante Extrauag. illicitum foret, cùm id consuetudo facere possit, ad not. per Salazar. *de vsu & consuet. cap. 2. n. 1.* Bobadil. *in sua Polit. lib. 2. cap. 10. num. 36.* doctissimus & eruditissimus D. Ioannes de Solorzano Regius Consiliarius, in Supremo Castellæ, & Indiarum Senatu, *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 71. & cap. 24. num. 81. & tom. 2. lib. 1. cap. 4. n. 70.*

75 Nihilominus cum consuetudo non extendatur de casu ad casum; nec de loco ad locum, nec de persona ad personam, Roland. à Valle *cons. 57. n. 16. vol. 2.* Nat. *cons. 555. sub num. 5.* Seraph. *decis. 1159. num. 6.* Piag. *de consuet. q. 12. à num. 1.* Mar. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 46 num. 5. & resol. 88. num. 3.* Salgad. *de supplicat. ad Sanctissim. part. 1. cap. 9. num. 7.* cumque circumscripta sit loco, tantumque habeat de potentia
76 quantum de actu, vt *in l. 1. §. Iulianus, ff. de itin. actaque priuato,* Menoch. *remed. 5. retin. ex num. 57.* D. Solorzan. *d. tom. 2. lib. 1. cap. 22. num. 21.* dicendum mihi videtur resolutionem non regulari ab eo, quod in aliis Ecclesiis fieri solet, sed petendam à consuetudine, vsuque huiusmodi Ecclesiæ, quæ cùm aduersus dispositionem *dicta Extrauag.* ad tres tantùm Campanas introducta proponatur, non potest per aliam consuetudinem, quæ dedit causam liti, de nouo introduci quatenus altera campana augeatur, & aliæ primis maiores fabricentur, cum nec sit quarta necessaria, nec Ecclesiæ intersit illam extranumerariam habere, vtpote quia tres satis sunt ad signa danda quando sacra peraguntur mysteria, seu Fideles euocantur ad diuini pabula verbi capienda: eo maximè, quia expressus Papæ consensus deficit, prout requiri supra monuimus, & varietas colligitur ex noua introductione. Tum etiam quia nullum Ecclesiæ incommodum accedit, si quarta omittatur campana, & tres reducantur ad molem campanarum veteris Ecclesiæ. Tum denique quia vicinis non parua redundabit commoditas si importuno earum sonitu non sic molestentur; naturæ enim principio docemur, vt quòd alteri
77 prodest, & tibi minimè nocet, intentare haud debeas; quemadmodum quod tibi nec prodest, mihi autem nocet, facere haud potes, argum. text. *in l. 1. §. iidem aiunt, ff. de aqua pluuia arcenda,* glos. *verb. fas in c. omnes leges 1. dist.* Hieron à Laurent. *Auen. decis. 160. n. 3.* Surd. *cons. 18. n. 6. lib. 1.*

78 Quare S. August. *epist. 118. c. 5.* mutationem consuetudinis perturbare, & nouitatem inducere ait, quamuis vtiliter introducta esse videatur, his verbis. *Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat,* refert Salgad *de supplicat. ad Sanctissim. part. 1. c. 6. n. 2.* Idem S. Augustinus *de vera Religione c. 53.* text. *in c. vlt. de consang. & affinitate.* Francisc. Viuius *decis. 255. lib. 2. à n. 6.* Carol. Marant. *resp. 24. n. 37. 2. parte.* Bobadilla *lib. 1 Politic. c. 5. n. 9. & 10. pag.* 88 P. Mendoza, è Societate IESV Presbyter, *in viridario S. Scripturæ lib. 4. problem. 6.*

DVBIVM IV.

Vtrùm immodicus Campanarum sonitus prohiberi possit.

79 PArs negatiua præsentis dubij ex eo probari videtur, quia debet vicinus aliquod pati incommodum pro vtilitate vicinorum, ad text. *in l. 1. §. sunt qui putant, ff. ne quid in flum. publ.* potissimum quòd potest quis in suo quæcumque ædificia etiam strepitosa excitare, secundum Aretin. *cons. 94. In casu contingente, num. 2.* Ioan. de Amicis *cons. 104. n. 12.* Card Tusch. *pract. conclus. lit. E. conclus. 35. num 3.* prælertim verò pietatis fauore, Menoch. *de arbitr. casu 237. num. 28. & 29.*
vbi dicit non potuisse expelli Confratriam Battitorum 80
per Doctores, eo prætextu quòd rumor, qui per eos fiebat, esset eorum studiis molestus, quoniam non locus, nec persona considerantur in hoc, sed opus bonum.

Contraria verò opinio, quòd scilicet immodicus 81
campanarum sonitus prohiberi valeat, mihi verior videtur; & probatur primò, quia Studiosus, Scholaris, Doctor & Minister publicus possunt extrahere fabrum, & malleatorem, aut alium quempiam, qui obstrepat, dum venit ad habitandum prope eorum domus, ne sonitu, strepituve illos impediat, auertàtque ab studiis, & officij munere, contra regulam *l. plerique, ff. de in ius vocando, & l. nemo de domo, ff. de reg. iur.* & arg. text. *in l. vnic. in fin. C. de stud. liberal. lib. 11.* resoluunt Horat. Luc. *in tract. de priuileg. scholar. priuil. 46.* Grammat. *cons. ciuili 111. & decis. 58. num. 15.* Menoch. *de*
arbitr. casu 237. vbi pariter firmat Doctorem alta voce 82
legentem, qui alios impedit posse cogi vt sileat, Matth. Coler. *de processib. execut. part. 1. cap. 4 num. 8.* D. Barbos. *in l. 1. num. 54 part. 7. ff. soluto matrim.* Adden. ad Guidon. Pancirol. *de rebus memorabilib. part. 2 tit. de*
Campan. pag. 162 vbi ideo magis certum esse ait si 83
Doctor præuenerit fabrum, & præ malleatore isto sedem ibi occupauerit, Ioannes Gutierrez ex aliis *lib. 1. Canonic. q. cap. 35. n. 15.*

Hanc fabri ærarij importunam vicinitatem, præter 84
alia, etiam respexisse videri S. Paulum 2. *ad* Corinth. *c 12. num. 7.* illis verbis: *Datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, vt me colaphizet,* scribit Dom. Ioannes de Horozco, & Couarruuias Archidiaconus de Cuellar in Sancta Ecclesia Segobiensi, *tractatu, de vera, & falsa Prophetia, lib. 1. cap. 6. ad finem,* sic. *Y de San Pablo sabemos todos, dize de si, que porque la grandeza de la reuelaciones no le ensoberueciese, le fue dado el estimulo, que llama de la carne, para que le abofeteasse, y en lo que era esto, aunque de ordinario se esplica, como suena; San Chrysostomo dize, que era la persecucion ordinaria de vn Alexandro, vezino suyo herrero, que le inquietaua, y de muchas maneras le perseguia siempre.* Locus Sancti Ioannis Chrysostomi est *Homilia 26. in explicatione d. cap. 12. Quocirca* (ait) *per Angelum Satanæ Alexandrum ærarium, Hymenæum, Philetum, ac denique omnes, qui Fidei doctrinæ aduersabantur, atque cum ipso contendebant, ac bellum gerebant, eúmque in vincula coniiciebant, cædebant, & raptabant,* alibi dixerat *Homil. 52. in S. Eustachium. Id certè dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Satanæ, vt me colaphizet: tentationes, afflictiones, persecutiones innuens,* refert nouissimè Aloysius Nouarinus *in Paulo expenso, num. 318.* Alexandro ærario ipsemet S. Apostolus 2 ad Timoth. *cap. 4. n. 14.* exornat P. Thom. Massutius è Societate Iesu Presbyter *in vita eiusdem S. Pauli lib. 9. cap. 4.*

Secundò, quia similiter Scholaris, & Doctor potest 85
coërcere immodicum, & non necessarium campanæ strepitum, Alciat. *lib. 8. parerg. cap. 11.* Ioan. de Amicis *cons. 105. col. 2.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 1. cap. 186. n. 16. & 17.* vbi allegat Felin. *in cap. vlt. de iudic. n. 7.* adden. ad Guid. Pancirol. *citato loco pag. 161. col. 2. vers. campanarum verò pulsum.*

Tertiò, quia pariter ægroto idem priuilegium con- 86
ceditur, vt per Rip. *in l. 1 num. 129.* vbi Alciat. *n. 56.* & D. Barbos. *d. l. 1. p. 7. num. 57. & 58. ff. soluto matrim.*
Cæpol. *de seruit. vrban. præd. cap. 43. num. 732.* Adden. 87
ad Guid. Pancirol. *vbi proximè*; siquidem salus hominis, cuius gratia natura omnia comparauit, *l. si pecu-*

dum

dum 28. *ff. de vsuris*, nullo modo æstimari queat, *l. si pater* 34. *in fine, ff. de donat.* & exinde rebus omnibus, & cuiuis commodo sit præferenda.

88 Ex quibus concludo prohiberi posse assiduum, & intempestiuum, nec satis laudatum Nolarum sonitum, quem Ordinarij, & eorum Visitatores temperare debēt
89 pro loco, & tempore, ne scilicet Officia Diuina in vicinis Ecclesiis tanto strepitu celebrari intermittantur, aut habitantes vicini inter se exaudiri, quiescere, vel dormire impediantur, vel ægroti in sanitate consequenda, seu recuperanda, magna patiantur incommoda; necnon studiosi, & ministri à studiis, & officij munere auertantur, quæ sunt magni habenda in arbitrando campanarum sonitu cum discretione, habito respectu ad tempus diei, ad celebrationem festiuitatum solemnium, ad
90 qualitatem defuncti, pro quo pulsantur campanæ in eius exequiis; nec hæc sunt relinquenda iudicio indiscreti campanarij, aut alicuius pueri, vel iuuenis otiosi, qui ad hanc campanarum pulsationem libenter con-
91 currunt. Modus namque habendus, assignandus, & laudandus statis scilicet diei horis, non pro libito, sed pro Horarum, & festiuitatum celebrandarum qualitate, ad Dei laudem, & gloriam, qui quantùm opportunus hic campanæ sonitus sibi placeret, ostendit quodam miraculo, quod refert Luitprandus Episcopus Ticinensis à doctissimo D. meo D. Laurentio Ramirez de Prado editus, & illustratus *in Chronico anno Christi DCC. LXXXII. n.* 1. his verbis: *In Carpentanea finibus multæ Virgines Moniales Benedictinæ nè violarentur à Mauris, à Deo consequutæ sunt vt à terra absorberentur, quarum inque campanula statis diei horis, quâ vocante conueniebant ad preces, auditur.* De quo etiam meminit Iulianus Archipresbyter S. Iustæ *in aduersariis n.* 550. cura, & diligentia eiusdem eruditissimi D. mei Parisiis impressus, dum mihi apud Regem Christianissimum Exlegatum ageret. Hinc venit illa decidenda quæstio, etiam in sæcularibus, contra Campanarium, (sic vocat Bonifacius *in tractatu de testibus n.* 80. eum, cui pulsandæ campanæ munus incumbit) non solitis, sed intempestiuis horis officium adimplentem, vbi *n.* 42. inquit. *Sed nunquid poterit agere iste contra Campanarium ad damnum suum, qui decepit eum in sonandò campanam ante horam debitam; respondeo sic videtur, argumento ff. de incendio, ruina & naufrag. l. nec piscatores*, &c.

Circa pulsationis campanarum modum in defun-
92 ctorum corporibus sepulturæ mandandis, & in eorum exequiis celebrandis, aliqua apud Iulium Lauor. *citato loco*. Olim apud Romanos non idem omnibus funus permittebatur; nam Tacitum dicebatur illud, quod fiebat sine pompa, sine designatore, sine ludis, præcone, & indictione. Seneca *lib.* 1. *de tranquillitate cap.* 1. *Vis tu nunc id agere, ne te posteri taceant? Morti natus es, minus molestiarum habet funus tacitum.* Ouid. *lib.* 1. *Fastor. eleg.* 3.

Quocunque aspiceres, luctus gemitusque sonabant,
Formaque non taciti funeris instar erat.

Alio nomine appellatur funus vulgare, Capitolinus *in Marco Antonino Philosopho. Tantaque clementia fuit, vt & sumptu publico vulgaria funera iuberet fieri.* Item funus commune. Ausonius *in parentalibus.*

Tu gremio in proaui funus commune locatus.

Etiam plebeium funus, Propert. *lib.* 11. *eleg.* 14.

——— *Adsit*
Plebeij parua funeris exequia.

Refert Ioan. Kirchmanus Lubecensis *de funeribus Romanorum lib* 1. *c.* 4. *pag.* 36. *&* 37. ad denotandum quòd vulgaribus personis sine pompa, & cum nullo, aut paruo sonitu tacitum funus faciendum; quod est maximè aduertendū pro præsentis materiæ cognitione.

Non obstat quòd in vna causa Neapolitana, in qua 93
consuluerunt Carolus Marant. *controuers. iuris vtriusque responsionum p.* 2. *resp.* 22. *pag.* 106. *cum seqq.* & Ioan Maria Nouar. *quotidianarum practicarumque forensium quæst. p.* 1. *q* 1. fuit secundùm eos decisum non obstare sonitum molestum campanarum. Quia quæstio erat de campanis Ecclesiæ Domus Professæ Patrum Societatis IESV, in qua Religione solitum est pulsari campanas modicè, & quia statis quibusdam horis dumtaxat, & modico temporis spatio illas sonabant.

Cætera de Campanis, & præcipuè quæ spectant ad 94
confutandos hæreticorum errores, præter citatos *suprà n.* 3. vide apud Gualter. *in chronolog. fol.* 527. 599. *&* 653. Castald. *in praxi cæremon. lib.* 2. *sect.* 12. *c.* 5. Petr. Coton. *in instit. Cathol. aduersus hæreses, & superstit. huius æui lib.* 2. *c.* 56. *pag.* 432. *& seqq.* P. Suar. *contra Anglicanæ sectæ errores lib.* 1. *cap.* 16. eleganter R. P. Fr. Ioan. Ponce de Leon ex sacro Minimorum Ordine Theologiæ Professorem, Supremi, ac Regalis Consilij Generalis inquisitionis Qualificatorem consultorem, librorum ac Bibliothecarum per Hispaniam Visitatorem, & expurgatorem, *in suo clypeo inuiolatæ Religionis pro agnoscendis hæresibus, in verb. Campanæ vsus, & in verb. campanarum sonus*, vastum sanè opus & Christianæ Reip. admodum vtile, & necessarium; in quo ferè quatuor mille decisiones contra Infideles, Gētiles, Paganos, & Arabes Mahometanæ, ac Lutheranæ sectæ errores, Iudæorumque perfidias, atque hæreses ab Orbe condito vsque ad nostra tempora grassantes proponuntur discussæ, ac decisæ, & à falsis imposturis inimicorum Ecclesiæ, immaculata eius fides vindicatur intacta.

Toletana Cæmeterij.

Plura de Cœmeteriorum antiquitate, veneratione, consecratione, pollutione, profanatione, & vsu tam in cauernis, quàm in pauimentis terræ; tam intra Vrbes, quàm extra, & qualiter in eis licitum sit domus fabricare, & tabernas institorias construere, seu locare?

Votum CIII.

1 *Casus contingentia proponitur.*
2 *Cæmeteria sunt Ecclesiarum velut atria.*
3 *Cæmeteria quasi dormitoria dicuntur.*
4 *Christiani mortui passim dicuntur dormire in nouo Testamento.*
5 *Mors in Christianis non est mors, sed dormitio, & somnus appellatur.*
6 *Germani vocant Cæmeteria agros Dei, & ob quam rationem, ostenditur.*
7 *Episcopi olim in Cæmeteriis Synodos congregabant, Sacramenta administrabant, & verum Dei prædicabant.*
8 *Cæmeteria, sacra & religiosa semper fuerunt loca.*
9 *Liberius Papa in Cæmeterio Nouellæ habitauit, ibique baptizauit 4012. personas.*
10 *Ioannes III. restaurauit Cæmeteria SS. Martyrum, & statuit vt luminaria super illis ponerentur.*
11 *Fideles cum ab Ecclesiis Vrbanis excluderentur*

per hæreticos, ad Cæmeteria se recipiebant.

12 *Imperatores persecutionem in Christianos instaurare constituentes edictis publicis eos à Cæmeteriis arcebant.*

13 *Imperatores pacem Ecclesiæ reddere volentes Cæmeteria frequentare Christianos permittebant.*

14 *Valerianus promulgauit edictum, vt Christiani in Cæmeteria non ingrederentur.*

15 *Maximus Imp. Orientis prohibuit Christianis solitos conuentus in Cæmeteriis facere.*

16 *Gallienus Imp. concessit vt Episcopi liberam Cæmeteria adeundi potestatem haberent.*

37 *Cæmeteria post Imperatorum persecutiones frequenti cætu à Fidelibus visitari solebant.*

18 *Abraham institutum Cæmeterij condendi inuenit.*

19 *Consuetudo sepeliendi mortuos in cryptis à Iudæis initium sumpsit.*

40 *Tumbas Iudæi sepulchra appellant.*

21 *Sepulchrum Domini vbi excisum.*

22 *Cæmeteria olim alia intra vrbes, alia extra.*

23 *Cryptas, & latebras tempore persecutionis Christiani quærebant.*

24 *Cryptas Romæ dum puer esset ingrediebatur S. Hieronymus.*

25 *Cryptas Romæ auctor pluries ingressus fuit.*

26 *Cæmeteria quando ab Ecclesiis distingui cœperunt.*

27 *Cæmeterium hodie Parochialis Ecclesia solùm habere potest.*

28 *Cæmeteria vrbis Romæ qui referant.*

29 *Mortui intra Ecclesiam olim non sepeliebantur.*

30 *Constantinus Imp. magno honore affectus fuit dum pro foribus Ædis D. Petri Piscatoris sepeliretur.*

31 *Sepultura honor intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferri cœpit.*

32 *Sepultura intra Ecclesiam iam hodie ex consuetudine omnibus siue Clericis, siue laicis dari potest.*

33 *Cæmeteria apud Catholicos consecrantur.*

34 *Ecclesia consecrata, etiam Cæmeterium ei contiguum præsumitur consecratum.*

35 *Consecrationis Cæmeteriorum causa est, vt multæ preces ad solatium Fidelium illic quiescentium fieri debeant, & vt inde longè Dæmones abigantur.*

36 *Cæmeteriis solemni ritu Deo consecratis non sinuntur Dæmones grassari.*

37 *Cæmeteria sacrata, quare Catholicis in honore sint, ac reuerentiæ.*

38 *Actiones prophanæ in Cæmeteriis non sunt faciendæ.*

39 *Ebrietates, & luxuriosa conuiuia à Cæmeteriis auferenda.*

40 *Fœminæ in Cæmeteriis non debent peruigilare.*

41 *Cæmeterium quoad consecrationem, sacrilegium, & interdictum, Ecclesiæ æquiparantur.*

42 *Cæmeterium eodem modo polluitur, quo Ecclesia.*

43 *Copula in Cæmeterio habita, & sanguinis, ac seminis peccaminosa effusio, sacrilega sunt.*

44 *Cæmeterium quando censeatur pollutum, Ecclesia polluta, vel è contra.*

45 *Cæmeteria duo quando sunt contigua pariete intermedio, vno polluto non censetur aliud pollutum.*

46 *Quid si paries vtrinsque sit communis cum vna porta.*

47 *Cæmeterium per Episcopum consecratum si polluatur, illud reconciliari debet.*

48 *Cæmeterium ad sepeliendum destinatum per Parochum sacerdotem aqua exorcizata reconciliari potest.*

49 *Cæmeterium Ecclesiæ contiguum censetur reconciliatum, ipsa Ecclesia reconciliata.*

50 *Cæmeterij consecrati reconciliatio non est committenda alteri quam Episcopo.*

51 *Immunitate Ecclesiastica gaudet Cæmeterium siue coniunctum Ecclesiæ, siue ab ea separatum.*

52 *Sepeliri in Ecclesia plura hominum genera prohibentur, & quare.*

53 *Cæmeterium & Ecclesia quoad sepulturam concedendam, vel negandam æquiparantur.*

54 *Cæmeterium quando dicatur locus Sacer & Religiosus, si in eo mortui sepulti sint, ostenditur.*

55 *Ratio eadem est, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augetur, vbi scilicet non viget diuersa ratio, vt num. 57.*

56 *Cæmeterium auctum sine Episcopi auctoritate in ea parte aucta mortui sepeliri non possunt.*

58 *Sepultura Ecclesiastica in Cæmeterio dari quando dicatur.*

59 Canon 34. Concilij Illiberitani *refertur.*

60 *Ferdinandus de Mendoça laudatur.*

61 *Cerei rebus Ecclesiæ sacris semper in Hispania adhibiti.*

62 *Episcopi luminaria in Ecclesiis accendi, & redditus Ecclesiasticos pro his sustinendis assignari voluerunt.*

63 *Candelarum vsum in Ecclesia non defuerunt qui male improbent.*

64 *Garcia Loaysa laudatur.*

65 *Fideles Christiani olim Sancti appellabantur.*

66 *Cereos per diem in Cæmeteriis olim accendere quare Fidelibus prohibebatur, & n. 67.*

68 *Clerici quare per aliquod tempus antequam Presbyteratus, vel Diaconatus ordinem susciperent, Cæmeteriis Martyrum adhærere iubebantur.*

69 *Sanctorum nuncupatio Episcopis, Sacerdotibus, & reliquis Ecclesiæ ministris olim tribuebatur.*

70 *Ecclesiæ consecratæ vel dicatæ debetur reuerentia ex iure diuino, & naturali, Cæmeteriis verò ex priuilegio.*

71 *Ementes in Cæmeterio non peccant mortaliter, sed venialiter, intellige vt n. 87.*

72 Cap. eiiciens 88. dist. *refertur.*

73 Cap. ex multis 9. 1. q. 3. *refertur.*

74 Cap. nulla 4. 12. q. 1. *explicatur.*

75 *Ædificare in atrio Ecclesiæ nemini licet.*

76 *Atrium Ecclesiæ vulgo dicitur Cæmeterium.*

77 Cap. decet 2. de immun. Eccles. lib. 6. *refertur.*

78 Synodus Trullensis *citatur.*

79 *Abusum dolet S. Chrysostomus vendendi res in Ecclesia.*

80 *Cæmeteriis non licet quidquam venale lucri causa exponere nisi ad vsum Sacrificij.*

81 *Cæmeteria sunt relaxanda, & extendenda.*

82 *Cæmeteria debent esse spatiosa.*

83 *Cæmeterium consecratum, & pro defunctorum sepulturis destinatum, non est trahendum ad laicorum habitationem.*

84 *Semel Deo dicatum non est ad humanos vsus transferendum.*

85 *Cæmeterium cum sit locus Sacer profanari non potest.*

86 *Ligna Ecclesiæ dedicata non debent ad aliud vsum iungi, nisi ad aliam Ecclesiam.*

87 *Cæmenta & lapides Ecclesiarum destructarum in profanos, seu laicorum vsus conuerti non possunt.*

88 Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 7. *declaratur.*

89 *Carne*

89 *Cæmeteria non comprehenduntur sub dispositione* Concil Trid.sess.21.de reform.c.7.

90 *Reuerentia locis sacris etiam dirutis & collapsis habenda.*

91 *Ædificia ne vltra certum modum erigantur, potest consuetudine induci.*

92. *Clericis permittendum non est vltra antiquam formam ædificare.*

93 *Testudines, seu speluncæ subtus Ecclesiam, portas ad plateam habentes, non sunt loca sacra.*

94 *Locus Sacer dicitur illud spatium, quod spectat ad interius corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentum.*

95 *Effusio seminis si fiat in speluncis sub pauimento Ecclesiæ, eam non polluit.*

96 *Sacrilegium non est quando copula habetur in aliquo loco subterraneo Ecclesiæ.*

97 *Caietani resolutio declaratur.*

98 *Vendentes in Ecclesia candelas, circa hoc quod fiat domus negotiationis, excusantur à peccato.*

99 *Venditor vtens Templo Dei tanquam officina negotiatoria,* Tiendas *vocantur, seu ad vendendum in officina, peccat mort. & sacrilegium committit.*

100 *Parochus in qualibet Parochia sua parte habitare potest.*

101 *Tabernæ mercales prope Ecclesiam non sunt fabricandæ.*

102 L. Regia 24.tit.32.part.3.*refertur.*

103 *Regum Palatiis priuatæ domus non sunt adiungenda.*

104 *Ædificia nulla in Cæmeterio ponenda.*

105 *Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis laudatur.*

1 PArochialis Ecclesia S. Genesij huius oppidi Matritensis ob magnam districtus amplitudinem, & quia ad eam deferuntur cadauera eorum, qui per iustitiæ Ministros ad mortem condemnantur, vt ibi Ecclesiasticæ sepulturæ mandentur, conueniente prope ipsam Cœmeterio gaudet: cum libero aditu ex omni parte ad communem habitantium plateam. Sed cùm illius Rector, seu Curator prætenderet domum ad habitandum, & tabernas mercales, siue institorias construere ad locandum, vt redditu ipsarum facultates Ecclesiæ augerentur, fuit per aliquos Cœmeterio proximiores vicinos & Parochianos coram loci Ordinario petitum nihil innouari, multisque rationibus, & auctoritatibus ostensum in Cœmeteriis contra longæuam iam, ac præscriptam consuetudinem ædificia non erigenda, nec locum illum sacrum profanari posse. Ego tamen pro veritate consultus vt rem assequi, omnémque dubitandi modum auferre possem, totam materiam satis curiosam in tres disputationes diuidendam duxi.

I. Cœmeterium quando, & quare institutum, & quomodo consecretur?

II. Cœmeterium quoad sacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem, & immunitatem, an Ecclesiæ æquiparetur.

III. An licitum & honestum sit in Cœmeteriis domus, & tabernas mercales, siue institorias construere, & locare, vt ex redditu ipsarum Ecclesiæ facultates augeantur.

DISPVTATIO I.

Cœmeterium quando; & quare institutum, & quomodo consecretur.

2 COemeteria, quæ Templis ipsis adhærent, & sunt Ecclesiarum velut atria à Græco nomine, vnde
deriuantur, quasi dormitoria dicuntur; dormire enim
Christiani mortui dicuntur passim in nouo Testamen- 3
to. Lazarum Christus dixit dormire, cùm tamen obiisset, *Ioan.* 11. Eos, qui mortem obierunt S. Paulus non 4
mortuos, sed dormientes appellat *ad Thessal.* 4. & 1. ad
Corinth.c.15. in hunc sensum capit verbum illud *dormire*, vt patet ibi, *Christus surrexit à mortuis primitiæ*
dormientium. Et Sancti Patres idem docent, vt videre 5.
est apud Chrysost.*homil.*21.*ad pop. Mors non est mors,*
sed dormitio temporalis: & S. Hieronym *epist.* 29. *ad*
Theodos. *In Christianis mors non est mors, sed dormitio,*
& somnus appellatur, & S. August.*epist.*120. *ad Honoratum c.* 32. *Ista mors sæpe in Scripturis dormientium*
dicitur propter futuram resurrectionem, velut euigilationem. Hinc Apostolus dicit. *De dormientibus autem*
nolo vos ignorare fratres; & alio loco, *Ex quibus plures*
manent vsque adhuc, quidam autem dormierunt. Et alia
innumerabilia in hoc testimonia apertè per Scripturas
vtriusque Testamenti reperiuntur, &c. Vide Onuphr.
Panuinum *de ritu sepeliendi mortuos cap.* 11. *de Cæmeteriis, in princ.* Petr.Coton.*in institut.Cathol.aduersùs hæreses lib.*2.*cap.*48. *vers. Cæterùm Cæmeterij pag.*
409.Stephan.Durant.*de ritib. Ecclesiæ lib.*1. *cap.*23. *à*
princ. Laurent. Beyerlinch *in magno theatro vitæ humanæ, correctum & permissum, tom.*2.*verb.Cæmeterium.*
Henric.Spondan.*de Cæmeteriis sacris lib.*1 *p.*3 *cap.*13.
*num.*1.*in princ.* ibi, *Cœmeteria quasi dormitoria*, Anton.
Bos. *de Roma subterranea lib.*1. *cap.*1. *de Cæmeteriis*
in genere, meinetipsum *de iure Ecclesi.vniu.lib.*2.*c.*9.*de*
Cæmeter.n 1.

Hinc appositissimè Germani, vt audio, Cœmeteria 6
vocant *Agros Dei*, in quos videlicet tot grana fructuū
in perpetuam vitam productorum, seminantur, & sparguntur, quot homines in Christo obdormientes sepeliuntur; ideoque huiusmodi sibi sepulturam non temere delegit auctor vitæ restitutorque immortalitatis, & reformator corporis humilitatis nostræ, Christus Dominus, & qui ante illum omnes, & post illum in hanc vsque diem in ipsum nasciturum, natumve crediderunt verba sunt Henrici Spondani *lib.* 1.*p.* 1. *cap.* 4. *sub num.* 3. Et addit Laurent. Beyerlinck *citato loco*, pulcherrimo nomine apud Germanos Cœmeteria appellari Agros Dei, quia in eis Deus suum semen segétemque habet, quā sub finem Mundi, tanquam messe iam matura, demetet, & in cœleste horreum inuehet, ac inferet, zizaniis in ignem inextinctum missis: nam & in hoc Dei Agro lappas, & tribulos, & filices subnasci non mirum, cùm ipsi Ecclesiæ agro idem eueniat.

Cœmeteria olim erant Christianis (quod & nunc 7
sunt) velut Templa, & orationum loca, in quibus Episcopi Synodos congregabant, Sacramenta administrabant, & Verbum Dei prædicabant. Quæ quidem sacra & Religiosa semper fuerunt non solùm ratione sepulturæ Fidelium, sed etiam ex eo quòd mysteria Sacramentorum in iis celebrarentur, & quæcumque Sacræ functiones ritè administrarentur, de quibus vetustissimus Clemens *in Constitut. lib.*6. *cap. vlt. Conuenit in Cæmeteriis ad legendos sacros libros, & psallendum Hymnos pro mortuis Martyribus* (scilicet in Gratiarū actionem Deo pro gloria illis impertita) *& Sanctis omnibus qui sunt sæculo defuncti, ac pro fratribus vestris; qui in Domino mortui sunt; & Eucharistiam Deo acceptam, antitypon*; id est *Sacramentum regalis corporis vestri, offerte in Ecclesiis vestris, & in Cæmeteriis, atque etiam cum exeedunt è vita prosequemini cantu Psal-*
morum, si fuerint Fideles. Vide Onuphr. Panuin.*d.c.*11. 8
post princip. Laurent. Beyerlinch *d. verb. Cæmeterium*
*pag.*289.*lit.*G.Anton.Bossi. *de Roma subterranea lib.*1. 9
*c.*1.*vers. li sommi Pontifici*, vbi refert Liberium Pontificem habitasse in Cœmeterio Nouellæ ab Vrbe Roma

millario

milliario tertiò, ibique baptizasse promiscui sexus numero quatuor millia,& duodecim; & addit Ioannẽ III.
10 restaurasse cœmeteria SS. Martyrum,& statuisse vt luminaria super illa in omnibus Dominicis à Lateranis
11 administrarentur,idem refert de Gregorio III. & Nicolao I. Nam post tempora Gentilium, vigentibus nouis Hæreticorum persecutionibus reperimus in eadem Cœmeteria se Fideles recepisse, cum ab Ecclesiis vrbanis excluderentur. Sic enim in actis Liberij Papæ tradi etiam refert Henric. Spondan. *d.cap.* 13.*num.* 4.dicens ipsum iussu Constantij Imperatoris Ariani secundò exturbatum ab Vrbe habitasse in Cœmeteriis suburbanis Nouellæ, & ostiano nnnenpatis, ibique & quamplurimos ad se accedentes baptizasse, ac cætera munia Pontificia exercuisse. Et S. Athanasius *in apologiis ad Constantinum, & de fuga sua*, restatur Alexandriæ in hebdomada post sacram Pentecostem populum Catholicum completis ieiuniis adorandum in cœmeterium abiisse, eo quòd abhorrerent à communione Georgij pseudo-Episcopi in eam sedem ab Arrianis intrusi,qui Ecclesias occupauerat.

12 Illud in more positum erat vt cùm Imperatores persecutionem in Christianos instaurare constituebant, primum omnium edictis publicis eos à Cœmeteriis arcerẽt,ne facultas eis esset ritus suos inter se celebran-
13 di, & consuetam pietatem in mortuos exequendi: ac contra, cum pacem Ecclesiæ reddere volebant, eadem frequentare loca permitterent; quod idem erat ac si plenissimam Religionis suæ libertatem disertim concessissent: Ita Henric. Spondan. *d. cap.* 13. *num.* 3. qui *libro* 2. *p.* 1. *capite* 10. *numer.* 4. *fine in pag.* 416. repetit quandocunque Imperatores persecutionem in Christianos excitabant, ante omnia consueuisse Cœmeteriorum vsum eis interdicere, Petr. Coton. *in instit. Cathol. lib.* 2. *cap.* 43. *vers. Iudai pag.* 408. & ex Eusebio Cæsar. *historia Ecclesiast. lib.* 7. *cap.* 10.
14 idem refert Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium pag.* 289.*lit.* G. Hinc Pontius S. Cypriani Diaconus in actis eius passionis tradit à Valeriano promulgatum fuisse edictum vt Christiani nulla conciliabula facerẽt, neque Cœmeteria ingrederentur, quod qui facere cõprehensus fuisset,capite plecteretur: deque eodem edicto apud Eusebium citato loco Dionysius Alexandrinus,qui eius quoque vigore exulauit, scribit sibi à Præfecto Ægypti dictum: Et eisdem vestigiis insistens Maximus Orienti imperans cum persecutionem in Christianos renouare statuerit, in primis conuentus in in cœmeteriis fieri solitos prohibuit. Hinc Æmilianus Ægypti Iuridicus in Valeriani persecutione ita Dionysium Episcopum,Presbyteros, & Clericos Alexandrinos, & alios Christianos in Fide Christi constantes alloquitur. *Video vos,& ingratos esse, & non sentire mansuetudinem Augustorum, quapropter Alexandria non eritis,sed in Lybiam relegabo vos,& vobis aliisque non licebit amplius Synodos colligere, vel ad Cœmeteria sicut vocant,ingredi.*

16 Postmodum Galienus pacem Ecclesiæ reddens iussit vt Episcopi loca illa, quæ Cœmeteria nominabantur, integra adeundi, occupandique haberent potestatem; referunt Onuphr. Panuin. *de Cœmet. c.* 11.& Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium pag.* 290. *lit.* A.
17 addens *ibidem lit. B.* post Imperatorum persecutiones reddita Ecclesiæ pace Sacra Cœmeteria frequenti cœtu à Fidelibus visitari solere, & citat auctoritatem S. Hieronymi *in Ezechiel. cap.* 40. apud Cardin. Baron. *annal. Eccles. tom.* 1. *anno* 226.cuius etiam meminit,& eam refert Anton. Basil. *de Roma subterranea lib.* 1.*c.* 1. *in princ.* de qua *infra n.*24.

18 Cœmeterij condendi institutum Abrahæ assignant, qui sicut patet apud Iosephum,dicitur emisse ab Ephron Hethæo filio Saor prope Hebron quadringentis siclis speluncam duplicem,& agrum circa eam, sepeliisséque in ea Saram vxorem suam: Polyd. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 5.*c.* 6. Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium*
pag. 287. *lit.* E. Ego de Iure Ecclesiast vniu. *lib.* 2. *c.* 9. 19
n. 4. Henric. Spondan. *d. cap.* 3. *n.* 1. *in princ.* vbi addit consuetudinem sepeliendi mortuos in cryptis hoc Abra-
hæ exemplo à Iudæis initium sumpsisse. Et scribit Epi- 20
phanius *hæres.* 30. *contra Ebron* Iudæos appellasse sepulchra *Tumbas*; nempe speluncas, vt ait, in petris effo-
ssas, ac constructas. Vnde & Christi Domini monumen- 21
tum,quod Iosephus ab Atimathia sibi parauerat, traditur ab Euangelistis *Math.* 27. *& Luc.* 23. excisum fuisse in saxo,siue petra,fuisséque intra speluncam,eamque duplicem (sicut & fuerat illa Patriarchæ Abrahæ) intelligi datur in eius descriptione ab eisdem Euangelistis, & aliis antiquis Sciptoribus edita, & præcipuè apud Bed. *de locis Sanctorum c.* 2. Card. Baron. *annal. Eccles. tom.* 1. *anno* 34. *& tom.* 2. *anno* 226.

Porrò Cœmeteria quædam erant intra Vrbes, alia 22
extra; nam olim in cryptis subterrâneis, & locis subobscuris cœmeteria erant: Anton. Bossius, *de Roma subterranea lib.* 4. *cap.* 2. *pag.* 596. *in princ.* quæ loca vulgò Areas, Tumbas, Catatumbas, vel Catacumbas, Arenarias, & Speluncas, pro ratione loci vocabant, ita Petr. Coton. *d. lib.* 2. *c.* 48 *vers. Iudai pag.* 408.

De his cryptarum lateribus,in quibus olim Christia- 23
ni non modò suorum corpora humabant, sed & latebras tempore persecutionis quærebant, & in eisdem sacros Conuentus agebant, meminit S. Hieronym. *in Ezechiel. c.* 40. qui de se ipso Cœmeteria quolibet die
Dominico visitante hæc scribit. *Dũ essem Romæ puer, &* 24
liberalibus studiis eruditus, solebam cum cæteris eiusdem ætatis, & propositi, diebus Dominicis sepulchra Apostolorum, & Martyrum circumire, crebróque cryptas ingredi, quæ in terrarum profunda defossæ ex vtraque parte ingredientium per parietes habent corpora sepultorum, & ita obscura sunt omnia, vt propemodum illud Propheticum compleatur: Descendant in infernum viuentes, & rarò desuper lumen admissum, horrorem temperet tenebrarum, vt non tam fenestram quàm foramen demissi luminis putes. referunt Ferdin. de Mendoça *de confirmando Concil. Iliber. can.* 35. *c.* 4. *lib.* 3. *pag.* 16. & ex eo desumpsit Henric. Spondan. *in Cœmeter. Sacris lib.* 1. *p.* 3. *c.* 13. *pag.* 278. Petr. Coton. *d. lib.* 2. *c.* 48. *pag.*
409. *in princ.* Anton. Bosio *d. lib.* 1. *c.* 1. *in princ.* Quod 25
& Ego dum Romæ essem non semel feci & expertus sui, cryptas Sancti Sebastiani, & alias ingrediendo.

Postquam summa rerum ad Christianos Principes 26
redacta liberum fuit Episcopis de rebus Ecclesiasticis pro arbitratu disponere, distingui cœperunt Ecclesiæ à Cœmeteriis, ipsáque Cœmeteria tam intra, quàm extra Vrbes mortuis sepeliendis designari, & vel remota ab Ecclesiis, vel ipsis proxima & contigua, vel intra ipsas quandoque: vide Stephan. Durant. *d. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 8. eleganter Henric. Spond. *d. c.* 13. *num.* 6. Et aduertit Ludou. Correa *in repet. c. inter alia de immun. Eccles.*
p. 1. *n.* 11. non omnem nunc Ecclesiam Cœmeterium 27
habere posse, sed solùm illam quæ populum habet, vel si ex priuilegio particulari hoc illi fuerit concessum, Ego de hoc ipso *d. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 66.

De Cœmeteriis vrbis Romæ vide Onuph. Panuin. 28
de iure sepeliendi mortuos c. 12. Laurent. Beyerlinck *d. verbo Cœmeterium pag.* 287. *lit.* F. latè Anton Bos. *de Roma Subterranea*, Card. Cæs. Baron. *annal. Eccl. tom.* 2. *anno* 226. remissiuè Henric. Spondan. *d. p.* 3. *c.* 13. *n.* 3. *in princ.* Meipsum *de Iure Eccles. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 5.

Prohibitum extiterat olim ne intra Ecclesiam de- 29
functorum corpora sepelirentur, *l. nemo* 2. *C. de Sacros. Eccles. cap. præcipiendum*, 13. *q.* 2. vbi Card. Turrec. quatuor illius prohibitionis affert rationes, Greg. Lopez per tex. *ibi in l.* 1. *glos.* 6. *tit.* 11. *part.* 1. Cened. *ad De-*

cretum

ad Decretum collect. 46. Ego in collect. ad d.l. nemo n. 2. & de Iure Eccles. lib. 2. c. 10. num 6. & non modò in Ecclesiis, sed nec intra Vrbem ea sepeliri licuisse, probat Ferdin. de Mendoza de confirmando Concilio Illiberit. lib. 3. can. 35. cap. 4. pag. 16. vbi subdit quòd cùm tempore huius Concilij Hispania Romanorum legibus subderetur, cogebantur Christiani non modò alios Christianos, sed & Martyres etiam extra mœnia Vrbis in cœmeteriis sepelire. Indeque magno honore affectum Constantinum asserit S. Chrysost. homil. 66. ad populum
30 Antiochen. quòd pro fro foribus D. Petri Piscatoris corpus maximi illius Imperatoris sepulturæ mandatum fuerit, factusque sit Constantinus Piscatoris ianitor: & de vtroque Theodosio, & Archadio simile in Apostolorum porticu ex Niceph. atque aliis adducit Steph. Durant. d. capite 33. numer. 6. & vide alia exempla penes Anton. Bos. de Roma subterranea lib. 7 capite 7. & apud Henric. Spondan. d. lib. 1. p. 3. cap. 14. num. 5.

31 Verum tractu temporis honor iste sepulturæ intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferri cœpit, c. nulli, 13 q. 2. iuxta communem intellectum, de quo post glos. Turrec. ibi in fine, quem alij sequuntur, vt constat ex Conrad. Brun. de ceremon. lib. 1. c. 2. vers. illud tamen. Petr. Greg. Syntag. Iuris lib. 2. c 13 num. 11.
32 quos refero Ego ipse dicto cap 10. num. 7. vbi n. 8. post multos à me citatos, addo consuetudine effectum esse, vt quod solis Episcopis & personis insignibus concedebatur, quibuscunque siue Clericis, siue Laicis licitum & liberum iam sit, ac proinde indultum, vt in Ecclesia, si vellent, tumularentur, per d. c. nullus, vbi glos. verb. fideles, c. Ecclesiam, de consec. dist. 1. c. ex parte, cap. cum liberum, de sepultur.

33 Consecrantur apud Catholicos Cœmeteria siue Ecclesiis adiuncta, siue ab illis disiuncta, & quidem peculiaribus cæremoniis, quarum forma, in Ritualibus libris extat ex Steph. Durant. de riti b. Eccles. lib. 1. c. 23. n. 9. Petr. Coton d. lib. 1. c. 48. pag. 409. versic. multis autem, grauissimisque ceremoniis consecrantur. Laurent. Beyerlinck d. verb. Cœmeterium pag. 288. lit. H. Henric Spondan. lib. 1. p. 3. c. 15. de consecratione, similitate, & priuilegiis Cœmeteriorum communium, Ego ipse d. lib. 2. c. 9.
34 n. 8. vbi teneo, Ecclesia consecrata etiam Cœmeterium ei contiguum præsumi consecratum, quia simul cum ipsa Ecclesia vnico ritu consecratur, quamuis specialiter quoque soleat consecrari.

35 Consecrationis huiusmodi causa duplex communiter assignari potest. Prima vt in eis multæ piæ preces aliæque sacræ ceremoniæ assidue in honorem Dei, cultum Sanctorum, & solatium, ac leuamentum fidelium illic quiescentium fieri debeant. Secunda vt longè dæmones abigantur ab eorum locorum obsessione, & à corporum illic conditorum ad suas præstigias abusione, & ab hominum illuc orationis causa accedentium molestatione: sicut enim loca Principum asyla sunt, nec ibi lictores villi manus inicere audent, ita etiam in Cœmeteriis solemni ritu Deo consecratis non sinuntur Dæmones grassari eo modo, quo in aliis locis,
36 ex Spondano dicta p. 3. cap. 15. num. 3. explicans numer. 4. quantum potestatis sibi Dæmones in Cœmeteria, antequam his sacris munitionibus in vnum circumuallarentur, necnon etiam in cadauera illic reposita vsurparent.

37 Eam ob causam consecrata Cœmeteria Catholicis in honore, ac reuerentia fuerunt & esse debent, non solum propter semen, vt ita loquar illic sparsum, hoc est, propter Orthodoxorū corpora ibi requiescentia, & communem resurrectionem placidè spectantia; sed etiam vt quoties Fideles per ea transeunt pro illis orare debeant sua nouissima cum gemitu cordis ad memoriam reuocando. Propter hanc igitur causam Petr Coton de instit. Cathol. lib. 1. cap. 48 pag. 410. ait quòd Cœmeteria sacris & religionibus expiantur, sacræ in eis Cruces figuntur, vt scilicet viatores admoneantur eos, qui inibi conditi sunt, in fide Christi IESV lucis hanc vsurā reddidisse, & pro eis orent. Per Cœmeteria enim incedere, & pro defunctis ibi sepultis non orare quasi sacrilegium esse asseuerat S. Augustinus, quem citat Laurent. Beyerlinck, d. verb. Cœmeterium pag. 288. lit. H.

Vnde ad eandē reuerentiam pertinet ne in Cœmeteriis vllæ profanæ actiones huiusmodi fiant, & quæcunque vana ab eis exterminentur, & ideo S August. epist. 64 maxime hortatur Aurelium Carthaginensem Primatem, vt auferat ebrietates, & luxuriosa conuiuia, quæ vt Cœmeteriis tanquam in honorem Martyrum fœda consuetudine per vniuersam Africā celebrari mos erat. 38 39

Et in Synodo Illiberitana can. 35 sub Sylvestro Papa celebrata prouidè cautum est ne fœminæ in Cœmeteriis peruigilarent, eo quòd sæpe sub obtentu orationis scelera latenter cōmitterent. Referunt Iuo p. 11. c. 60. Henric. Spondan. d. p. 3. cap 13. n. 5. & antea Onuphr. Panuin. d. cap. 11. de Cœmeter. pag 69. vers. Concilium Illeberitanū, Ferdin. de Mendoza de confirmando Concil. Illibertiano lib. 3 can. 34. cap. 4 pag. 15. vbi reddit rationem ne cœmeteria, quæ Dei, & SS. Martyrum domus erant, in turpissima lustra, & lupanaria conuerterentur. Et Modernus quidam de origine Templor. libro tertio capite primo, sic ait, Decet Christianos homines Cœmeteria, seu sepulchra publica loca sacra putare, neque permittere vt vllis prophanis vsibus violentur. Etsi enim improborum petulantia defunctis nihil incommodet, eadem tamen frænanda, & disciplina Christiana legibus coërcenda est, ne eorum fidem reddere, & iis insultare videamur, quorum corpora cum in viuis essent, Spiritus Sancti Templa fuerunt, nunc autem in Christo sopita quiescunt. 40

DISPVTATIO II.

Cœmeterium quoad sacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem, & immunitatem, an Ecclesiæ æquiparetur?

COEmeterium ab Episcopo designatum & benedictum, seu consecratum Ecclesiæ æquiparatur, & eadem penè immunitas illi debetur, quæ Ecclesiis conceditur, argum. cap. 1. de immun. Eccles. Boët. Epo. in tract. de iure immun. Eccles. ad cap. cùm Ecclesia 5. numer. 18. de immun. Eccles. Ego d. tract. de Iure Eccles. lib. 2. cap 9. num. 7. Et sic æquiparationem hanc quoad consecrationem, sacrilegium; & interdictum agnoscunt Paulus Fusc. de visit. lib. 1. cap. 12. numer. 7. & 8. Piasec. in praxi Episcop. p. 1. c. 5. n. 6. Ludou. Correa in repet. cap. inter alia, de immunit. Eccles. p. 2. num. 12. in fine, Sum. Dianæ p. 1. verb. Immunitas Ecclesiarum quoad loca, num. 4. 41

Eodem etiam modo polluitur Cœmeterium atque Ecclesia, glos. verb. polluto in cap. vnic. de consec. Eccles. lib. 6. vbi Archid. n. 6. Abb. in cap. consuluisti n. 2. eod. tit. in Decretal. Angel. verb. Consecratio Cœmeterij in 1. Silvest. in sum. verb. Cœmeterium num. 1. & q. 1. n. 2. Quia copula in Cœmeterio habita & sanguinis, aut seminis peccaminosa effusio, sacrilega sunt, Cordub. in sum. quæst. 12. Nau. in man cap. 16. n. 12. vers. interrogatus, Henriq. in sum. lib. 2 de Pœnit. cap. 6. §. 5. in commento lit. H. Petr. de Ledesma in sum. p. 1 de Sacram. vbi de Eucharistia c. 20. Sanch. de Matri. lib. 9. disp. 15. n. 40. Quidquid quoad hunc effectū Cœmeteria appel 42 43

appellatione loci sacri non comprehendi existimauerint Sot. *in 4. dist. 32. q. vnic. art. 3. concl. 3.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 83. num. 10.* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 24. n. 19.* Vega etiam *in sum. tom. 1. cap. 78. casu 1.*

44 Sed primum dubium oritur, an & quando Ecclesia polluta censeatur Cœmeterium pollutum, vel è contra? In quo distinguendum est hoc modo. Aut Cœmeteriũ Ecclesiæ contiguum non est, & tunc ea polluta Cœmeterium non censetur pollutum, quia illi accessorium nõ est. Aut Cœmeterium contiguum est Ecclesiæ pollutæ, ita vt extrema Ecclesiæ tangant extrema Cœmeterij, & tunc polluta, seu violata Ecclesia, & Cœmeterium ei contiguum violatur; quia accessorium sequitur naturam sui principalis, & dignius ac potentius trahit ad se naturam minus digni, & minus potentis, ex vulgaribus Iuribus. Ita probat *cap. vnic. de consecr. Eccles. vel Altaris lib. 6.* resoluunt Petr. Greg. *in partit. Iuris Canon. lib. 4. tit. 4. c. 7.* Henriq. *in sum. lib. 9. cap. 27. §. 5.* Gambarupta *de casib. reseru. cap. 15. casu 6. num. 10.* plures per Cened. *ad Sextum collect. 11. n. 7* quibus addo Azori. *instit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 26. q. 13. vers. 5.* Sayr. *de censur. lib. 5. c. 16. n. 28.* Vgolin. *de potest. Episcopi c. 29. §. 6. n. 2.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 39. art. 2.* Sanch *de matrim. lib. 9. disp. 15. n. 23. & 35.* Raguc. *de Missa in Ecclesia q. 61. num. 2.* Rebell. *de oblig. Instit. p. 2. lib. 3. sect. 1. num. 5. vers. in parte loci.* Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta præc. 2. lib. 3. cap. 14. num. 18.* Bonaciu. *de Matrim. quæst. 40. puncto vlt. num. 11.* Lezana *tom. 3. verbo Ecclesia numer. 13.*

45 Secundum se se offert dubium resoluendum, Vtrum scilicet quando duo Cœmeteria sunt contigua pariete intermedio, an vno polluto, censeatur & aliud pollutum, seu violatum? Communis & recepta resolutio est negatiua, etiamsi porta esset in pariete per quam ab vno ad aliud fiat trãsitus, cùm in effectu censeantur duo Cœmeteria. Ita Siluest. *in sum. verb. Cœmeterium 2. q. 2. n. 3.* Azori. *instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 6. quæst. 3.* Fr. Ludou. Miranda *d. art. 2. in fine*, Lezana *d. tom. 3. verb. Cœmeterium n. 4.* Mari. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 3. c. 2. verb.*
46 *postulabit*, vbi *in vers. hæc difficultas* tenet quòd si paries communis, in quo est porta, æqualiter extructus sit in solo vtriusque Cœmeterij, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cœmeterium, dimidia ad aliud, tunc si pollutio in vna parte contingat, illud tantùm erit violatum: si autem in vtraque per fiat, vtrumque polluitur; si verò paries, & porta pertinent ad vnum Cœmeteriũ solum, non ad aliud, tunc illud solum Cœmeterium polluitur. Vgolin. *d. cap. 29. §. 6. vers. excipitur tamen el 2.* vbi *in vers. seq.* ait quòd si in porta, per quam ab vno ad aliud Cœmeterium fit transitus, humani sanguinis, vel seminis effusio fiat, vtrumque polluitur, si porta in pariete extructa gratia vtriusque facta appareat.

47 Tertium deinde dubium insurgit qualiter Cœmeteria benedici, & consecrari, seu reconciliari valeant? Iam dixi de illius benedictione, & consecratione *suprà num. 33.* modò quatenus ad reconciliationem pertinet, dicendum est, illud reconciliari ea ratione qua Ecclesia: nam si per Episcopum solemniter consecratum sit, eo polluto per Episcopum reconciliari debet aqua solemniter
48 cum cinere, & vino, per eum benedicta, *cap. consuluisti, de consecrat. Eccles. vel Altar.* Si verò ab Episcopo non est solemniter benedictum, sed tantùm ad sepeliendum destinatum, per Parochum Sacerdotem poterit aqua ex-
49 orcizata reconciliari. Ita Doctores *in d. cap. vlt. de consec. Eccles. vel Altar. in 6.* Azor. *d. cap. 6. quæst. 4.* Vgolin. *d. cap. 29. §. 8. num. 4. & 5.* Galgan. *de iure publico lib. 3. tit. 108. n. 37. & 38.* pariter resoluentes reconciliata Ecclesia reconciliatum censeri & ipsum Cœmete- 50
rium, si Ecclesia polluta illi contigua sit. Vnde Sacra Cong. Rot. *in Camaracen. 9. Februarij 1608. & in Preten. 21. Iunij 1632.* censuit Cœmeterij consecrati reconciliationem non esse committendam alteri quàm Episcopo, quia Cœmeteria consecrata non nisi per Episcopum reconciliari possunt. Presbytero verò in Ecclesiastica dignitate constituto committi potest Cœmeterij simplex benedictio, quarum declarationum meminit Lezana *in sum. quæst. Regul. tom. 3. verb. Cœmeterium num. 6.* Ego ipse *in sum. Apostol. decis. collect. 79. num. 1.*

Vnde infero Cœmeterium siue coniunctum Eccle- 51
siæ, siue ab ea separatum, Ecclesiastica immunitate gaudere, ita vt illud confugientes exinde extrahi non valeant. Ita probat *cap. cum Ecclesia, de immunit. Eccles. glos. verb. Cœmeteria in d. cap. consuluisti, de consecrat. Eccles. vel Altar.* Remig. *de immun. verb. Cœmeterium ampl. 4.* Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 24. n. 28. & cap. 25. n. 10.* Anast. Germon. *de sacrorum immunit. lib. 3. c. 16. num. 30. vers. de Cœmeterio, cum seq.* Cardin Tuschus *pract. concl. verb. Ecclesia concl. 10. n. 3.* Azori. *instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 8. quæst. 6.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 3. de immun. cap. 8. num. 3 & cap. 9. num. 8.* Franc Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 13. num. 2.* Alex. Ambrosin. *de immun. cap. 10. n. 5.* Gambac. *eod. tract. lib. 4. cap. 3. num. 16.* Mari. Ital. *in simili tract. lib. 1. cap 4. §. 7.* Farin. *etiam de immun. num. 262. cum seqq.* Valasc. *cons. 81. n. 1.* Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. Eccles. p. 2. n. 12. cum seqq* Machado *en su perfeto Confessor y Cura de Almas lib. 2. p. 3. tract. 5. docum. 2. n. 6. cum seq.* Ioan. Ægid Trullenc *in decem Ecclesiæ præcepta lib. 1. c. 11. dub. 1. n. 4.* Sum. Dianæ *p. 1. verb. Immunitas Ecclesiarum quoad loca num. 4. & in resolution. moral. p. 6. tractatu 1. resol. 6.* Ciarlin. *controuers. forens. cap. 12. numer. 46.*

Ex dictis pariter colligo, quòd sicut in Ecclesiis sepe- 53
liri plura hominum genera prohibentur, de quibus Ego ipse *de Iure Ecclesiast. vniuerso lib. 2. c. 10. n. 40. cum seq.* & latè Henric. Spondan. *de Cœmeteriis sacris lib. 2. p. 2. c. 5. pag. 458. cum seq.* aliquando propter reuerentiam, quę Ecclesiæ debetur; nonnunquam ex rigore disciplinæ, quia nulla participatio iustitiæ cum iniustitia, secundùm Apost. *2. ad Corinth. c. 6.* cùm nec par sit vt sepulchris hi iungantur qui in altero seculo diuersa habitacula excepturi sunt: interdum, quia decesserunt in ipso notorio peccato mortali absque eius detestatione, vt sunt meretrices, concubinarij, vsurarij, & alij huiusmodi, quia cùm non sint resurrecturi ad vitam æternam, sed destinati gehennæ, nec iuuentur loci sanctitudine, haud æquum est, vt iis locis condantur, quibus Ecclesia ideo vult Fideles sepeliri, vt ibi iuuentur suffragiis, & orationibus viuentium, & tanquam sacrum depositum seruentur, donec resurgant ad vitam æternam. Ita etiam iidem à Cœmeteriis excluduntur homines, quos enumerat Laurent. Beyerlinck. *d. verb. Cœmeterium pag. 288. in fine, & pag. 289.* nam quoad sepulturam concedendam, vel negandam Iura, & Doctores 55
semper de Ecclesiis, & Cœmeteriis simul mentionem faciunt, vt videre est apud Henric. Spondan. *lib. 2. p. 2. c. 6. num. 3.* ibi, *Quæ quidem in re notandum, cùm agitur de sepultura Ecclesiastica, siue Christiana, non omnem prohiberi sepulturam, seu tumulationem, sed tantùm illam, quæ ab spirituali Ecclesiæ auctoritate pendet; hoc est, quæ fit in loco benedicto, quem Episcopus ad vsum sepulturæ Fidelium solemniter consecrauerit, siue sit COEMETERIVM, siue Ecclesia; vel qui Ecclesia, siue Pastorum eius auctoritate, ac recepta consuetudine, ad illud munus speciatim destinatus sit. Itemque illam, qua corpora, etiamsi non deferantur in huiusmodi loca deferuntur*

deferantur tamen cum pompa funerali Ecclesiastica, cũ
Palmis, cereis, & aliis sacris, atque solemnibus Christia-
norum funerum caremoniis. Hic enim sepultura subeun-
tur priuari omnes illi, quos diximus, & qui eam illis
impertierint, qua peccant lethaliter, qua etiam excom-
municationem incurrunt pro casus, ac criminis graui-
tate; & si cadauera sepultorum internosci queant, exhu-
manda sunt, & in profanum locum abijcienda: aliquan-
do etiam COEMETERIVM siue Ecclesia, in qua se-
pulta fuerint, noua benedictione reconciliandæ, vel etiã
parietes, & signa obradẽda. Cùm alioquin minimè pro-
hibere consueuerit Ecclesia, quæ mitius sẽper agere gau-
det, quia ijdem impij, ac Rei in campis, & locis priua-
tis sepulturam à quibuslibet tam Secularibus, quàm
etiam Ecclesiasticis personis adipiscantur, etiamsi locus
esset contiguus Ecclesiæ, vel COEMETERIO conse-
crato, dummodo non intra locum consecratum, nec cum
caremoniis ecclesiasticis, ita tamen vt nullum sit pericu-
lum, aut suspicio alicuius permixtionis, &c.

54 Quartum dubium petit, Vtrùm ad hoc vt Cœmete-
rium gaudeat immunitatibus Ecclesiæ concessis, & dici
possit locus sacer & Religiosus, sufficiat quòd in eo re-
pertum sit sepeliri corpora mortuorum, seu potiùs re-
quiratur, vt ab Episcopo sit consecratum, vel benedictũ?
Sufficere quòd appareat in eo mortuos sepultos fuisse,
saltem accedente auctoritate Episcopi per *cap. ad hæc,*
de Relig. domib resoluunt Ioan. Garc. *de expens. cap.* 8.
num. 51. *vers. hodie*, Rota *decis* 30. *num.* 8. *p.* 2. *recent.*
quia, vt tenet Gratian. *discept. forens. cap.* 110. *à princip.*
illatio mortui facit locum religiosum quando fit aucto-
ritate Episcopi, pro qua auctoritate sufficit si de licen-
tia Episcopi cũ officiis consuetis in eo sepultus sit mor-
tuus. Pereg *de immun. Eccles. capite* 4. *numer.* 57. Sum.
Dianæ *p.* 1. *verb Immunitas Ecclesiarum quoad locu n.*
4. Verùm non sufficere quòd in Cœmeterio sepelian-
tur corpora mortuorum, vt dicatur locus sacer, & Reli-
giosus, sed requiri vt sit ab Episcopo benedictum pro-
bat *Clem.* 1. vbi glos. *verb. Cæmeris, de sepultur.* resol-
uunt *ibidem* Anchar *numer.* 4. Vitalin. *sub num.* 14. In-
noc. *in cap. abolenda num.* 1. *in fine de sepultur.* Stephan.
Gratian. *Marchia decis.* 16. *num.* 4. Sed Ego in hac quæ-
stione veram iudico aliorum resolutionem, qui tenent
quòd quando à multo tempore citra in aliquo loco ca-
dauera sepeliuntur cum permissione, ac etiam acquies-
centia Episcopi, & ab omnibus communiter pro Cœ-
meterio diu fuerit reputatus, debet præsumi quòd locus
fuerit destinatus ad sepulturam mortuorum, & insimul
ab Episcopo benedictus, licèt verè, & realiter benedi-
ctione careret. Ita Card. Zabarel. *in d. Clem.* 1. *n.* 10. *in*
fine, & n. 11. *circa med. vers. & hoc verius*, Castro Palao
in opere morali tom. 2. *tract.* 11. *disput. vnica puncto* 6.
numer 16. Rot. *in Cæsaraugustana Dedicationis* 28. *Fe-*
bruarij 1625. *coram bon. mem. Patriarcha Manza-*
neda.

55 Quintum dubium non minus difficile insurgit v-
trùm si Cœmeterium auctum sit sine Episcopi auctori-
tate, in ea parte aucta absque alia consecratione, seu be-
nedictione Episcopi, valeant mortui sepeliri, illaque
gaudeat immunitatibus benedicto Cœmeterio conces-
sis? Pro parte affirmatiua facit vulgaris regula quòd ea-
dem est ratio, idemque ius de re aucta, & de principali,
quod augetur, *l. etiam, ff. soluto matrim.* cum similibus,
de quibus Albert. Brun. *in tract. de augmento quæst.* 9.
Mantu *lib.* 2. *obseru.* 19. plures per Alphan. *collect.* 448.
& post Tiraq. & multos alios Garcian. *reg.* 302. quibus
addo D. Barbos. *in rub. ff soluto matrim p.* 3. *num.* 66. &
plures per me *de axiomat. Iuris vsufreq. verb. Augmen-*
tum Axiom. 14. *à n.* 1. Augmentum enim sequitur natu-
ram eius cui accedit, *l. si ex toto, l. quod in re §. si quis po-*
test ff. de legat. 1. *l. etiam*, vbi DD. *ff de iure dot.* Sixtin.
de regalib. c. 8. *num.* 22. Decian. *resp.* 60. *num.* 11. *vol.* 3.
& resp 52. *num.* 51. *cum seq. vol.* 1. censeturque eiusdem
esse naturæ, cuius est principale, *cap. fin.* §. 1. *de conces.*
preb. l. 8. *C. de iure dot.* Hotom. *cons.* 16. *n* 6 Et hinc
augmentum rei hæreditariæ cùm efficiatur pars eius
fundi, cui accessit, fingitur etiam eiusdem fundi fuisse,
Decian. *resp.* 52. *n.* 63. *vol.* 1. Regnet Sixtin. *cons.* 14 *n.*
34 *vol.* 2. Augmentum quoque dotis eodem iure ac
priuilegiis gaudebit, quibus ipsa dos, *l.* 26. §. 2 *ff de pact.*
dotal. l. 8. *C. eod.* Roland. à Valle *in tract. de lucro dotis*
n. 100. quia priuilegium competens principali, locum
habet in eius augmento, Honded *cons.* 84. *n.* 68. *vol.* 2.
Vnde ad hoc propositum inferebat Guillerm. de Monte
Lauduno relatus a Cardin. *in d. Clem.* 1. *n.* 11. agens spe-
cificè de claustro, quòd de nouo additum claustro Reli-
giosorum, dicitur esse claustrum, & gaudet priuilegio
immunitatis.

Contrariam tamen sententiam meliùs tenent alij, 56
quos refert, & sequitur Cardinal. *num.* 11. & ibi Anchar.
num. 4. quos etiam sequutus est Vgolin. *de censur. tab.* 57
2. *cap* 9. §. 9. *vers. postremo.* Ratio est, quia argumentum
illud de augmento quòd sequatur naturam principalis,
quod auctum est, procedit quando in vtroque eadem
est ratio, non ita si diuersa detur inter vtrumque, iuxta
regulam *l. Papinianus exuli, ff. de minorib.* Rot. *decis.*
72. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* vbi intelligit dictum illud procedere
vbi non viget diuersa ratio, quæ in hoc proposito ma-
nifestissima apparet: nam vt Cœmeterium sit, & sepul- 58
tura Ecclesiastica dicatur, necessarium est quod locus
auctoritate Episcopi destinatus sit ad mortuorum sepul-
turam cum speciali benedictione, quam solemnitatem
supponimus deficere in hac parte Cœmeterij, quæ, au-
cta est: & in simili de re aucta bonis maioratuum, si
expressè habita non sit cum eadem qualitate maiora-
ratus, bene explicat Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 2. *n.*
3. & 4.

Sextum dubium quærit, an sicut in Ecclesia cerei in- 59
cenduntur, ita in Cœmeteriis etiã incendi valeant? Du-
bitandi causam affert *Canon.* 34. *Concilij Illiberitani,*
cuius verba sunt. *Cereos per diem placuit in Cœmeteriis*
non incendi; inquietandi enim Sanctorum Spiritus non
sunt. Qui hæc non obseruauerint, arceantur ab Ecclesiæ
communione. Referunt Garcia Loaisa *in collect. Conci-*
liorum Hispaniæ sub Concilio Eliberitano pag. 10. Ga-
br. *Vasq. lib* 3. *de adoratione c.* 7. Steph. Durant. *de riti-* 60
bus Ecclesiæ lib. 1. *c.* 23. ibi, *Prohibetur accendi cereos*
ex superstitione Gentilium, quorum superstitionem Spi-
ritus Fidelium dolenter ferebant, eoque nomine inquie-
tari dicuntur: nam & eo Concilio pleraque alia prohi-
bentur ad extirpandas & funditus tollendas gentium
superstitiones, quas noui Christiani illis Hispaniæ locis
tũc retinebãt, &c. Basil. de Leon. *var. disp. p.* 1. *q.* 2. *Scho-*
lastica pag. 105. *in fine*, vbi intelligit illa verba *inquie-*
tandi non sunt Spiritus Sanctorum, id est, non accendan-
tur in cœmeteriis cerei ad Sanctorum inquietandos
animos, non quod inquietari animas crediderint Hispa-
niæ Patres, cum vt plenum superstitione damnauerint,
sed quod id se præstare pollicerentur, qui animas euo-
care cereis contendebant, & à quiete in qua moraban-
tur educere, & ad huius lucis vsuram reuocare. Nil est
quod ab hac expositione dissonet. Inquietandi
enim verbo vtitur sacra Scriptura in simili magica
euocatione, qua Pythonissa animum Samuëlis suis
adiurationibus educebat 1. *Regum* 28. doctissimus
Ferdinandus de Mendoza ingenij acumine, ac di-
cendi elegantia longè præstans octuagenarius adhuc
in hoc oppido feliciter viuit, *de confirmando Concilio*
Illiberitano lib. 3. *can.* 34. *cap.* 1. *pag.* 1. *cum seq.* qui
tamen *cap.* 1. Cereos rebus Ecclesiæ sacris adhibitos 61
semper in Hispania probatos confirmat, & citat Con-
cil. Tarraconense *c.* 7. quod grauiter in eos Sacerdotes,
& Diaconos inuehitur, qui singulis diebus Vesperas, &

Matutinas omittunt, nam ex illorum desidia, & negligentia illud incommodum redundare ait, vt in Ecclesiis luminaria non ministrarentur. Grauem etiam pœnam proponit Concil. Toletanum XIII. *can.* 7 in eos, qui odio fratrum Ecclesiæ luminaria vel extinguerent, vel subtra-
62 herent Nec cereos solùm, & luminaria accendi in Ecclesiis Hispani Episcopi voluerunt, sed redditus ecclesiasticos pro his sustinendis assignari; tertiam enim partem oblationum luminaribus Ecclesiæ præscripserunt in Concilio Bracharensi II. *can.* 1: in quo etiam *can.* 5. decernunt nullam Ecclesiam ab Episcopis consecrari, institui que, ni priùs a fundatore, vt vocat, luminaribus necessaria ministrarentur.

63 Quomodo igitur statuit Illiberitanum Concilium *citato loco* Cereos in Cœmeteriis non incendi: cuius verba suprà relata multorum intellectus torquent. Fuerunt enim, qui candelarum vsum improbat huius Con-
64 cilij auctoritate dnti. Verùm Garcia Loaysa, cui debet Ecclesia elaboratam & doctam Hispanorum Conciliorum collectionem, Sanctorum nomine Fideles intelligit; quæ quidem nuncupatio olim Christianis
65 Fidelibus tribuebatur, vt Paulus scribit 1. *ad Corinth.* 1: *Paulus Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, & Timotheus frater Ecclesiæ Dei, quæ est Corinthi cum omnibus Sanctis, qui sunt in vniuersa Achaia.* Et *ad Philippens.* 1. *Paulus & Timotheus serui Iesu Christi omnibus Sanctis in Christo Iesu qui sunt Philippis, cum Episcopis, & Diaconibus.* Et ad *Ephes.* 4. *Ipse dedit quosdam, &c. ad consummationem Sanctorum*, id est, Fidelium *Et 6. iubet orare pro sanctis.* Sic Iudas in Canonica, deprecans supercertari semel traditæ Sanctis Fidei. Additque idem *Loaysa* Concilium noluisse huiusmodi
66 Sanctos, id est, Fideles, cereos per diem in Cœmeteriis accendere, ne ipsorum spiritus, dum Orationis causa ad Ecclesiam accedunt, inquietentur frequentia, & cura immodica cereorum ardentium.

67 Ferdinandus verò de Mendoza *d. lib.* 3. *c.* 3. *pag.* 10. refert illud solùm in hoc Concilio ab Hispanis Episcopis prohiberi, ne interdiu cerei in Cœmeteriis a piis Fidelibus incenderentur, ne lucentibus tot luminibus Gentes de Martyrum sepulchris redderentur certiores, indéque Sanctorum corpora abducerent, & clericorum spiritus maiori custodiæ periculo, & solicitudine vrgerentur, & inquietarentur, vt prisco Concilij verbo vtar.

68 Olim enim ad conseruandam Martyrum memoriam, & custodiendas Beatorum corporum reliquias, prudentia, & pietate singulari Maiores nostri statuerunt, vt clerici antequam Presbyteratus, & Diaconatus ordine insignitentur, per aliquod tempus Cœmeteriis Martyrum adhærerent, custodésque efficerentur Sanctorum corporũ, quæ Gentes illæ idololatræ non immanitate minus quã religione barbare assidua cura exquirebant, vt perderẽt. Et *in fine* subdit alios præterea esse tum ingenio, tum iudicio, & pietate graues, qui Sanctorum nomen illic, nec ad Sanctos vita felici defunctos, nec ad
69 Fideres laicos referendum patent, sed ad Episcopos, Sacerdotes, & reliquos Ecclesiæ Ministros, quonum animos, dum hi ministrant, illi Sacra faciunt, nimia cereorum ardentium multitudine impediri, & inquietari Episcopos nostros noluisse aiunt, quibus Canonis verba non repugnare affirmat.

DISPVTATIO III.

An licitum, & honestum sit in Cœmeteriis domus, & tabernas mercales, siue institorias construere & locare, vt ex reditu ipsarum Ecclesiæ facultates augeantur?

70 PRo parte affirmatiua facit, quòd licèt intra Ecclesiam id prohibitum inueniatur, nihilominus prohibitio hæc non ita strictè obligat pro Cœmeteriis, quia Ecclesiæ consecratæ, vel dicatæ debetur reuerentia ex Iure diuino, & naturali, Cœmeteriis autem, vel atriis eiusdem solùm ex priuilegio ob maiorem Ecclesiarum decentiam, & venerationem ad ipsa per Ius Pontificium extenso, iuxta doctrinam P. Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. Vnde forsan Caiet. *in sum. verb. Immunitas Ecclesiæ violata pag.* 167. resoluit ementes, seu vendentes in Cœmeterio, ex quo non est 71
domus Dei, sed fidelium defunctorum, non peccare mortaliter, sed tantùm venialiter, & illum refert & sequitur P. Suarez *tom.* 3. *disput.* 81. *sect.* 8. §. *ex hoc, & de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *dicto* 2. qui addunt in Cœmeteriis tales venditiones, aut officinas facilè tolerari solere à Pastoribus Ecclesiæ, quia non videtur totalis irreuerentia, cùm solum videatur spatium illud dici locum sacrum quod est intra Ecclesiam, Bonacin. & & ab eo citati *de matrim. quæst.* 4. *puncto vlt. num.* 11. Facit quòd harum domorum, seu apothecarum portæ Ecclesiam, vel reliquum Cœmeterij intrinsecus non respiciunt, neque Diuinis officiunt, sed ad publicas, & prophanas partes, fora, vel calles portæ ipsæ deueniũt, in quibus negotiationes huiusmodi exercentur. Deniq; videtur dictarum domorum, & apothecarum constructionem & locationem permitti debere, vt Ecclesiæ redditus augeantur, & maiori ipsius cultui, atque ornatui consulatur.

Sed his non obstantibus negatiua pars mihi verior videtur, & in praxi sequenda; quæ multis, sed his potissimum nititur fundamentis.

Primò probatur ex S. Ioan Chrysost. *super Matth.* 72
id est, Auctore operis imperfecti *homil.* 38 *ad cap.* 21 *Matth.* refertur in *c. eiciens* 88 *dist.* ibi, *Eiciens Dominus vendentes & ementes de Templo, significauit quia homo mercator vix, aut nunquam potest Deo placere. Et ideo nullus Christianus debet esse mercator, aut si voluerit esse, proiiciatur de Ecclesia Dei, dicente Propheta Quia nõ cognoui negotiationes, introibo in potentias Domini*, &c. & ibi, *Qui autem comparat rẽ, vt illã ipsã integrã, & immutatã dãdo lucretur, ille est mercator, qui de Templo Dei eiicitur*, &c. & ibi, *Ideo ergo mensas nũmulariorum euertit, significans, quia in Templo Dei nõ debent esse nummi, nisi spirituales, id est, qui Dei imaginẽ, non diaboli portant*, &c Ratio videtur esse, quia in his negotiationibus vt plurimũ mẽdacia, & peccata interuenire solent, vt tradit Leo Papa *epist.* 90 *ad Rusticũ Episcopum c.* 9. relatus *in c. qualitas* 2. *de Pœnit. dist.* 5. ibi, *Quia difficile est inter ementis, vendentisque commercium non interuenire peccatum.*

Secundò probatur ex auctoritate Alexandri II. scribentis *ad Clerum, & populum Ecclesiæ Lucensis*, prout 73
refertur *in cap. ex multis* 9.1. *quæst.* 3. ibi, *Vnde humani generis Redẽptor omnes ementes, & vendentes de templo eiiciens cathedras vendentium columbas euertit, nummulariorum effudit æs, præcepti sui auctoritate denuntians & dicens: Nolite facere domum Patris mei domũ negotiationis. Illud quoque in eodem facto solicitè considerat, per totum textum Sancti Euangelij nusquam reperiri Dominum tanta seueritate districtã censura iustitia peccantes corripuisse, cùm non solùm eloquio increpans, verùm etiam facto flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de Templo, apertè demonstrans quòd tales negotiatores, non sicut cæteri peccatores sunt corripiendi, sed à Templo Dei, id est, à Sancta Ecclesia longius sunt proiiciendi*, &c.

Tertiò probatur & meliùs ex Nicolao Papa relato in *cap. nulla* 4. 12. *quæst.* 1. cuius verba sunt hæc. 74
Nulla ædificia in atrio Ecclesiæ ponantur, nisi tantùm clericorum: vbi gloss. *verb. in atrio*, dicit, id est, in Cœmeterio. Textum allegat Anton. de Padilla *in l. altius C. de seruit. & aqua*, ibi, *Sed neque iuxta Ecclesiam licebit vnquam*

vnquam etiam in proprio solo adificare , cap. nulla 12.
75 *q.* 1. *vbi in atrio Ecclesia adificare nemini licet , est antem atrium Ecclesia quod Cæmeterium vulgo dicimus, cuius mensuram statuit tex. in cap. sicut antiquitus* 17.
76 *q.* 4 *& textus in illo cap. nulla conuenit Lex Regia* 24. *tit.* 32. *part.* 3. Hactenus Padilla. Et ex *cap. in illa* (*leg. cap. nulla*) 12. *quest.* 1. idem colligit Oldrad. *cons.* 55. quem refert Angel. de Clauasio *in sum. verb. Cæmeterium*, videlicet quòd nulla domus etiam Ecclesiarum in Cœmeterio ædificari debet.

77 Quartò, ex *cap. decet* 2. *de immunit. Eccles. lib.* 6. ibi *Cessent in Ecclesia, earumque Cæmeteriis negotiationes, & pracipuè nundinarum, ac fori qualescunque tumultus*, &c. cum quo concordat *l.* 1. *& ibi glos.* 6. *tit.* 11. *part.* 1. *E otro si no deuen fazer en ella mercado* , &c. Boët. Epo *ad c. cùm in Ecclesia n.* 18. *de immun. Eccles.* vbi quòd nec lites illic à laicis exercendæ sunt.

78 Quintò, ex Synod. Trull. quæ sub nomine sextæ Synodi circumfertur, vbi statuitur sub pœna excommunicationis non oportere intra sanctos ambitus cauponatoriam officinam, vel quæ fiunt per aromata species proponere, vel alias venditiones facere, suam venerationem Ecclesiis seruantes, vbi Balsamon docet qui sancti
79 ambitus dicantur. Et S. Ioan. Chrysost. *hom.* 36. *ad Corinth.* iam suo tempore hunc abusum in Ecclesias irrepsisse grauiter dolet, ibi, *Emere quid, aut mercari lubet? Magis idonea Ecclesia est quàm forum.* ex quibus colligit Durant. *de ritibus Eccles.* 1. *cap.* 26 *n* 7. in Ecclesiæ foribus, & Cœmeteris non licere quicquam venale lucri causa, nisi ad vsum quidem sacrificij, vel Ecclesiæ futurum sit, exponere.

81 Sextò, ex eo hæc eadem sententia elicitur, quia non sunt coarctanda Cœmeteria, sed relaxanda, & extendenda, cùm S. Ambros. *lib.* 2. *offic. tor. c.* 28. relatus *in c. aurum* 70. 12. *quæst.* 2 dixerit non minus ad laxanda spatia humandis Fidelium reliquiis, quàm ad Templum Dei ædificandum, & ad pauperes alendos, ac captiuos redimendos, vasa Ecclesiæ etiam initiata confringere, conflare, vendere licere. Referunt Henric. Spondan. *de Cæmeteriis sacris lib.* 1. *p.* 3. *c.* 9. *prope fin. pag.* 214. Anton. Bosi. *de Roma subterranea libro* 4. *capite* 2. *pag.* 596. vbi etiam allegat *cap. sacris , cap. Parochianos , de sepultur. & cap. animarum, eod. tit. in* 6. glos. *in d. cap. causam* , in illis verbis, *Nemo potest indignari quia humandis Fidelium reliquiis spatia laxata sunt*, &c. intelligit de cœmeteriis, & glossam sequitur *l. Hisp.* 1. *tit.* 14. *p.* 1. vbi agens propter quas causas Ecclesiæ vasa confringi & vendi licet, ita ait, *La quinta para comprar lugar cerca della para crecer el Cæmeterio*, vbi Greg. sic: *Ex eodem capite aurum sumptum est , & ad causam*
82 *vtilitatis ista etiam causa reducitur*, Speciosa igitur debent esse Cœmeteria iuxta Ecclesias, Rot. *decis.* 353. *num.* 104. *p.* 5. *recent.* non verò coarctanda aut profananda.

83 Septimò, idem suadetur etiam ex eo quòd Cœmeterium consecratum, & pro defunctorum sepulturis destinatum, non est trahendum ad laicorum habitationem, & apothecam mercium vendendarum;
84 nam semel Deo dicatum non est ad humanos vsus vlteriùs transferendum, *cap. quæ semel*, 19. *q.* 3. *cap. vestimenta, de consec. dist.* 1. *reg. semel Deo, de reg. Iur. lib.* 6. iunctis traditis per Brun. *lib.* 3. *de carem. cap.* 2. Remig. *de immunit. Eccles. amp.* 2. Nauar. *de spol. clerie* §. 18. *num.* 7. *&* 8. & nuncupatim de cœmeterio
85 agens, quòd cùm sit locus sacer prophanari non possit, censuit Rot. *in Vlixbonen. Cæmeterij* 20. *Nouembris* 1615. *coram Eminentiss. Card. Pamph.* nunc S. D. N. INNOCENTIO X. impressa per Farin. *decis.* 707. *n.* 4 *p.* 3. *recentior. aliàs p.* 1. *in posthum.*

86 Hinc ligna Ecclesiæ dedicatæ non debent ad aliud opus iungi, nisi ad aliam Ecclesiam, *cap. ligna* 38. *de consec. dist* 1. quod desumitur ex Concil. Chalcedon. apud Burchard. Episcop VVormacens. *can.* 39. lib. 3. Decretorum, in quo sic habetur. *Ligna Ecclesie dedicata non debent ad aliud opus iungi nisi ad aliam Ecclesiam, vel igni comburenda, vel ad profectum in monasterio Fratribus, in laicorum opera non debent admitti.* Azori. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3 *quæs.* 11. Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract. de sacrileg. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 5. Prout 87
nec etiam cæmenta, & lapides Ecclesiarum destructarum in profanos, seu laicorum vsus conuerti possunt, *d. cap. ligna* 38. *dist. cap. ad hæc , de Relig. domib.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcop. n.* 85. Bellet. *disquis. elerical. p.* 1. *tit. de clerico debitore* §. 14. *n.* 11.

Octauò, facit pro hac parte quòd licèt in Concil. 88
Trident. *sess* 21. *de reform. cap.* 7. constitutum fuerit Parochiales Ecclesias ob nimiam egestatem collapsas, & dirutas in prophanos vsus non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, conuertendas esse, nihilominus eius dispositio Cœmeteria non comprehendit, quia facultas Ordi- 89
nariis tanquam Sedis Apost. delegatis inibi concessa, Ecclesias Parochiales sic dirutas profanandi, ad Cœmeteria non extenditur, cum nunquam dirui, aut collabi valeant, & ideo Ordinarium in vim dicti decreti ea profanare non posse censuit Rota *in d. Vlixbonen. Cæmeterij decis.* 707. *num* 2. *&* 4. *part.* 3. *recent.* Sa- 90
cris enim locis etiam reuerentiam habendam multis exemplis docemur, quorum aliqua narrat Pater Augustinus de Herrera *de la origen y progresso en la Iglesia Catholica de los Rites y Ceremonias del Sacro Sacrificio de la Missa lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 4 vbi in hæc verba. *Quiso Dios nuestro Señor mostrarle à vno de nuestros Reyes , que no era bien faltasse à esta gloria de sus Mayores aun en minima circunstancia. El Rey Don Sancho el Mayor de Nauarra y Castilla, gran cazador iua en seguimiento de vn Iauali , este fatigado se acogio à guarecerse en las ruinas y paredones de vn Templo, que auia sido dedicado à la memoria de S. Antonino Martyr : pusose el animal junto al que parecia auer sido Altar mayor. El Rey llego, alzo el brazo para arrojarle el venablo, quedo de tal suerte entorpecido que no lo pudo menear: mas reconocido, y admirado qual pudiesse ser la causa de aquel castigo, oro, y alcanço de Dios nuestro Señor, que ni aun vn animal sea en ellos offendido. El siempre religiosissimo Emperador Carlo Magno perdono à vn Osso, que huyendo de sus cazadores se auia entrado à guarecerse en el Monasterio Morialense. Sin duda à que assi se venerassen las ruinas de los Templos miro S. Higino Papa, y Martyr* (Autor del texto citado *in d cap. ligna*) *quando decretò, que si alguna Iglesia se vuie se de renouar, ò derribar que los maderos , y demas materiales viejos no se aplicassen à otro ninguno edificio profano, sino se den graciosamente para reedificar con ellos otra Iglesia , y no aciendola , se quemen, como cosa que no ha de seruir à otros vsos que al diuino. A este decreto de San Higine añadio el Concilio Calcedonense can.* 23. *que las Iglesias y Monasterios que vna vez fueron dedicados à Dios nuestro Señor, en ninguna manera se conuiertan en habitacion y vsos de seglares, y añade graues penas à los Prelados que le permiten.* Hactenus P. Augustinus de Herrera. Ex Historiographis Hispaniæ hæc recenset de Sanctio Rege, qui dicebatur Maior, noster Ioannes Mariana *in sua historia* latinè scripta *lib.* 8. *cap. vlt.* vbi ait : *Sub vita fine* (de Sanctio loquitur) *Palentiam vrbe instaurandam curauit, haud magna aliqua ad id occasione. Bellorum iniuria multo tempore euersa iacebat : parietina tantum extabant, & rudera, stragesquē lapidum, prisca structura, ædificiorumque vestigia : præterea vetusti operis rude Templum, quòd olim D. Antonini nomini dicatū fuerat. Sanctius otij tempore ferarum venationibus transigere*

solitus, ne nihil videretur agere (& est venandi ars bellica meditatio) iis in locis aprum insectatus est ad ipsum vsque Templum, quò fera confugit, seu fortunâ, seu quia in ea vastiuato in ferarum lustra versum erat. Rex nihil loci Religione motus aprum ad aram decumbentem venabuli ictu transfigere parabat, cùm fortè animaduertit brachium repentina torpedine diriguisse, concessisse vires. Vindictam esse Numinis interpretatus, quasi loci sanctitati honorem non habuisset, & ex ea re Religione obstrictus D. Antonini opem venerabundus implerat delicti, quod per inscitiam admissum erat, veniam precatur, sentit mox brachiũ pristinę restitutum vigori. Dixerat priùs Ioan. Vasæus *in historia Hispana prope finem Anno M.XXXII.* in quo etiam anno idem refert Card. Cæs. Baron. *tom. 11. pag.* 109. *§. Hoc anno Ioannes Papa.*

91 Nonò ad eandem nostram sententiam valde cõducit quòd Cœmeterium de quo agitur, à tempore immemoriali fuerat vndique septum humili pariete, ex quo omnes vicinorum domus nullum impedimentum habebant quod prospectui officeret, & erat antiquissima consuetudine obtentum ne paries ille humilis vlteriùs progrederetur, seu altitudine maiori excresceret, quod certe in notabilem vicinorum vtilitatem cedebat: vnde contra eam consuetudinem parietem huiusmodi erigi non posse probatur ex doctrina Anton. de Padilla *in l. altius n. 8. C. de seruit. & aqua*, ibi, *Limitabis tu modò regulam huius text. vt non procedat si vellet quis etiam in proprio loco ædificare contra consuetam iam ac præscriptam in vrbe consuetudinem; potest enim ex ea induci ne vltra certum modum ædificia erigantur l. 1. C. de ædif. priuat. vbi refert glos. hoc esse consuetudinis apud Florentinos. Cuius consuetudinis meminit etiam glos. in l. qui*
92 *luminibus ff. de seruit. vrban. præd.* &c. & ibi *n. 10. Adde hac consuetudine clericos etiam teneri: si velint enim vltra antiquam formam ædificare, non erit illis permittendum.* Salic. *in auth. cassa & irrita, de sacros. Eccles. C.* Ambros. de Opizonib. *in l. filiusfam. §. diui num. 88. de leg. 1.* &c.

93 Non obstat quòd in speluncis subtus Ecclesiam, vel Cœmeterium, & ita in eius testudinibus ad sepulturam non destinatis, quandoque, vt in speluncis, vulgo *couechuelas* atrij Ecclesiæ S. Philippi Ordinis Eremitarum Sancti Augustini fiunt apothecæ, seu domus pro secularium etiam mercatorum habitationibus; respondetur enim id permitti, quia illæ speluncæ, seu testudines, portas ad plateam habentes non sunt loca sacra, eo quòd non possunt dici intra Ecclesiam, vel Cœmeterium existere; iura enim de irreuerentia agentia, cuius ratione polluitur Ecclesia, loquuntur quando intra illam peccatur, vt apparet ex *cap. si motum 19. & ex cap. Ecclesiis 24. de consecrat. dist. 1. & ex cap. proposuisti 4. & ex cap. Ecclesia fin. de consecrat. Eccles. vel Altar.* Et ideo hanc partẽ sequi videtur Bonacin. in Romana Curia olim mei
94 amicissimus, *de Matr. q. 4. puncto vlt. n. 11.* ibi, *Respondeo illud spatium dici locum sacrum, quod spectat ad interius corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentum*, Suar. *in 3. p. q. 83. art. 3. sect. 4. parum post princip. fol.* 2056. *col.* 2. & iterum *ibidem vers. secundò violatur*, ibi,
95 *Præterea necessarium est vt talis effusio fiat intra Ecclesiã, nec erit satis si fiat in locis Ecclesiæ adhærẽtibus, vt in cubiculis Ecclesiæ coniunctis, vel in turri, vel supra tectum, vel in Speluncis sub pauimẽto Ecclesiæ, sicut dictum est de homicidio, & effusione sanguinis, est enim eadem ratio,* &c. Idem Bonacin. *d. puncto vlt. n. 14.* ibi,
96 *Non est sacrilegium quando copula habetur in aliquo loco subterraneo Ecclesiæ, vt in cauerna fabricata sub pauimento, modò locus ille subterraneus non sit sepultura. Ratio est quia locus ille cẽsetur esse extra Ecclesiam, nec spectat ad interius Ecclesiæ corpus à tecto interiori vsque ad pauimentũ,* &c. Idẽ tenent glos. *verb. sanguinis in c. 1. de consecr. Eccl. ferè post med.* vbi Franch. *num.* 7. Gemin. *n.* 2. Anchar. *n.* 2. Nau. *in man. cap. 27. num.* 256. Ludou. Lop. *in instruct. Conscient. tract. de Eucharist. cap. 79. vers. præterea feries*, Vega *in sum. p. 2. cap. 94. casu 3. notab.* 1. Iacob de Graff. *in aureis decis. lib. 2. c. 48. num.* 24. Sauch. *de Matrim. lib. 9. disp. 15. num.* 25. Sayr. *de censuris lib. 5. cap. 16. num.* 8. Auila *eod. tract. p. 5. disp. 7. dub. 1. concl.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom. 3. num. 182. pag.* 119. Nald. *in q. pract. verb. sacrilegium*, Villalob. *in sum. p. 1. tract. 8. diffic.* 24. Filliuc. etiam *in sum. quæstionum moralium tom. 2. tract. 30. num.* 135.

Non obstat doctrina Caietani citati *suprà num.* 59. 97
quia loquitur de venditione candelarum in Ecclesia, aut Cœmeterio, & sic nihil specialius in Ecclesia resoluit quod Cœmeterio applicari non possit, vt patet ibi, *Vnde ad quæstionem de venditione candelarum in Ecclesia, aut Cœmeterio*, &c. Dum autem dicit quòd si candelarum venditio fiat in cœmeterio, hoc non haberet pro notabili irreuerentia, quia Episcopi sciunt, nec reprehendunt; & quòd tamen vendentes in Ecclesia non auderet à peccato mort. excusare, intelligitur primum ob leuem materiam, & quia in Cœmeterio non ita perturbantur Officia diuina, nec orantes vendentium clamoribus inquietantur sicut in Ecclesia, vbi Missæ, & 98
alia diuina Officia celebrantur, ibique deuoti orantes permanent. Et in his candelas vendentibus considerat posse euenire duos distinctos actus, vnum imperfectum respectu sacrilegij, quando scilicet in Ecclesia aliquid venditur citra hoc quòd fiat domus negotiationis, ex qua imperfectione ait excusari à mortali tam pauperes, qui deferunt venales candelas per Ecclesiam, quàm eos, qui propter accidentem tunc pluuiam suas bancas cum candelis venalibus trahunt intra Templum; neutri siquidem faciunt domum Dei domum negotiationis, sed quasi per accidens ibi vendunt.
Alterum perfectum, qui completè irreuerens est Tem- 99
plo Dei; & hunc esse ait quando venditor vteretur Templo Dei tanquam officina negotiatoria, seu ad vendendum quasi in officina. Et hoc insinuant verba Domini dicentis Ioan. 11. *Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis*; significauit enim per hoc quòd ita vendere, vt fiat domus negotiationis, est sacrilegium perfectum: quæ resolutio vera & admodum vtilis nobiscum non pugnat, imò nostram sententiam confirmat.

Ex quibus omnibus patet euidenter prætensionem 100
Parochi ex omni parte iniustam esse; nam si ille factum cohonestandi gratia velit dicere se domum fabricare ad propriam sui, vel successorum habitationem, vt commodiùs instantaneis Parochianorum necessitatibus occurrere valeat, id certam assertionem non habere facile erit cognoscere, cùm nunquam huius Parochiæ Rectores intra Ecclesiam habitare & permanere consueuerint, nec Ecclesia ipsa illis dare, vel conducere habitationem aliquam teneretur, aut obligata esset; sufficit enim Parochum in qualibet Parochiæ suæ parte habitare, si propriam domum non habeat, vt officium suum adimpleat, ex Sacræ Cong. declaratione referunt citati per me *de officio, & potest. Parochi p. 1. c. 8. num. 34. & 35.* Cumque etiam contenti vsque adhuc fuerint præcedentes Parochi vt Vicecurati intra Ecclesiam permaneant, prout hodie permanent, qui solent pondus diei, & æstus sustinere; habitationis enim nouitas non procedit ex necessitate Ecclesiæ, aut Parochi eam indigentis, vt dixi: nec conducit ad augendas Ecclesiæ facultates, quia non est hic modus aptus ad eas acquirendas fabricando in Cœmeterio ad locandum, iuxta plantam fabricæ in actis exhibitam, cùm in hoc contraueniatur sacrorũ Canonũ decretis, de quibus suprà; decet enim, imò conuenit, vt non solùm in ipsis Cœmeteriis, & aliis

locis

locis sacris, sed etiam propè illa, nullæ sint, nec construi possint tabernæ mercales, siue institoriæ; & si constructę
101 fuerint, inde euelli debent, vt piè fuit constitutum *l. Regia Hispana 24. tit. 32 part. 3.* ibi: *Otro si porque la Iglesia es casa santa de Dios, al rededor della no se deue hi fazer tiendas de mercaderias, ni de otras cosas, si non de aquellas que pertenecẽ à obras de piedad è de merced: è si por auentura fuesse hi alguna cosa fecha, deue ser ende tollida,* &c. vbi *Gregor. Lop. in glos. 2. verbo al rededor,* allegat *d. c. nulla, & l. quicũque 17. de operib. public.* quæ est *in C. Theodos. l. quicunq; 47. lib. 5. tit. 1. de operib.*
102 *public.* dum probat nec Regum palatiis priuatorum domus esse adjungendas, Ioan. Gryphiandus cum expurgatione permissus, *in tract. de Insulis c. 1. n. 57. pag. 24.* ibi: *Vt terra in mari vndique aquis circũdata propriè Insula dicuntur: ita domus, quæ communibus vicinorum parietibus non cinguntur, insula dictæ sunt. Et hodie domus Principum insula plerumque sunt, idest à priuatorum domibus distincta.* &c. Prout nec etiam Castellis, & Ciuitatum muris domus, aut apothecas, siue alia ædificia adhærere debere probat *d. l. 24.* in illis verbis, ibi, *E per ende bien assi como à los muros de los castillos, è de las Villas, no deben arrimar casas, ni tiendas, ni facer otro edificio ninguno,* &c.

103 Et Montalu. *in d. l. 24.* de ea sic ait. *Habuit ortum à c. nulla, 12. q. 1. vbi in Cæmeterio nulla ædificia ponantur,* &c.

104 Idem videre est apud magnum illum Antonium Augustinum Archiepiscopum Tarraconensem antiquis comparandum, multis nostræ ætatis merito præferendum, *in epitom. Iuris Pontif. p. 2. lib. 13. tit. 2. cap. 3.* ex Eugenio II. & Leone IV Pontificibus Romanis *in Synodo Rom. capite 24.* his verbis. *Sunt quædam pia loca, vt prafertur in diuersis regionibus inuenta, quæ tam impia solitudine, & Sacerdotibus destituta, nulloque debito ibidem resonante, existunt officio, vt cùm sint pro sola Dei laude constituta, diuino attestante Oraculo: Domus mea, Domus orationis est; nunc autem, vt alia domus vtilitate secularium hominum sordere inueniuntur.*

Ordinis Sancti Hieronymi Hispaniarum.

Religio S. Hieronymi gubernatur triplici genere legum, videlicet Constitutionibus, Extrauagantibus, & Rotulis. Ordinationes, seu rotuli facti à Reuerendissimo P. Generali, & Definitoribus an expirent elapso triennio, & alia dubia circa hoc discutiuntur, & quantum durent?

VOTUM CIV.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinet Protonotarij ac in Nunciatura Hispaniarum Iudicis Apost.

1 *Religio S. Hieronymi gubernatur Constitutionibus, Extrauagantibus, & rotulis.*
2 *Constitutiones sunt leges primitiuæ & fundamentales.*
3 *Extrauagantes dicuntur quæ iam propagato Ordine condita fuerunt.*
4 *Rotuli appellantur mandata quædam, & Ordinationes Capituli generalis.*
5 *Rotuli non durant vltra triennium, nisi in tribus Capitulis generalibus confirmati fuerint.*
6 *Professi ad actus capitulares admitti quando debeant?*
7 *Quæstio proponitur.*
8 *Statutum, seu lex temporalis elapso tempore expirat.*
9 *Regula Cancellariæ Apost. mortuo Papa expirant.*
10 *Statutum nouum temporale elapso tempore cessat eo magis quando est correctorium aliorum veterum.*
11 *Rotulus cessat vbi rotulantes à suis officiis absoluti sunt.*
12 *Rotuli obseruantia an duret vsque ad consummatam electionem? &* n. 13. *&* 14.
15 *Quæstio alia proponitur.*
16 *Capacitas personarum attenditur secundum tempus, quo actus ad personas applicatur.*
17 *Quæstio tertia proponitur.*
18 *Proprietas absorbet possessionem.*
19 *Definitio Capituli generalis de anno 1642. refertur.*
20 *Quæstio proponitur.*
21 *Declaratio non est noua diffinitio, sed antiquæ dispositionis explicatio.*
22 *Electio quando cassatur ob vitium personæ electi citatio adhiberi debet.*
23 *Electionis in cassatione iudicialiter est procedendum quando cassatur ob vitium personæ, ibid.*
24 *Electio quando cassatur ob defectum formæ, electus non remanet ineligibilis.*
25 *Addens, minuens, vel alterans non dicitur stare in puris terminis declarationis.*
26 *Ambitio sæpe pia pectora inuadit.*
27 *Electio etiam digni citra vitium personæ multis viis potest cassari.*
28 Clem. exiui. §. demum, de verb. signif. *communis est omnibus Religionibus.*
29 *Confirmatores quando ex priuata scientia possunt confirmare, vel infirmare electionem?*
30 *Confirmatio, seu infirmatio electionis vbi defertur conscientiis Confirmatorum, eorum dicto est fides adhibenda, nec potest moueri quæstio quod malè egerint.*
31 *Obseruantia est Constitutionum interpres.*
32 *Obseruantia attendenda.*

SAcra religio sancti Hieronymi gubernatur legibus, & ordinationibus in triplici differentia, videlicet cõstitutionibus, extrauagantibus, & rotulis. 1

Constitutiones enim sunt leges primitiuæ, & fundamentales, vsque ab initio, & limine nascentis religionis ortæ, habentes tractum successiuum perpetuum, & ad perpetuam obseruantiam emanatę. 2

Extrauagantes verò dicuntur, quæ successiuis deinde temporibus, & pro eorum occurrentia, & opportunitate, iam propagato ordine, ad maiorem regularis status, & vitæ monasticæ obseruantiam conditæ fuerunt: pro reformatione scilicet, & supplemento seu declaratione veterum constitutionum, in iis, quæ defectuosæ videbantur. Et hæ quidem ad instar constitutionum perpetuæ sunt, & inuiolabiliter ad perpetuam obligant obseruantiam. Verùm in eo potissimum differunt à constitutionibus, quòd extrauagantes, ad hoc vt pro legibus perpetuis habeantur, necesse est, quòd in tribus Capitulis Generalibus, siue continuis, siue interpolatis, ordinatæ, & stabilitæ fuerint, vt apertè legitur *in const. 8. & in proœm. §. 3.* 3

Rotuli, denique appellantur mandata quædam, & ordinationes Capituli Generalis, quæ in dies ad eosdem effectus augendæ disciplinæ regularis, & pro interpreta- 4

tione constitutionum, & extrauagantium fieri solent.
5 Et licèt rotulus parum aut nihil differat à constitutionibus,& extrauagantibus auctoritate, tamen plurimum ab eis distat duratione: quia rotulus non durat vltra triennium, sed imò eius præcisa obseruantia circunscribitur eo tantùm tempore, quo durat potestas suorum conditorum; vt legitur *in proœm. §. fin.* ibi, *No obligan mas do por el tiẽpo que dura el poder de los que las mandaron.* Et *in annot. vlt. ad d. const.* 8. dicitur, quòd in quinque Capitulis Generalibus ordinatum fuit, *que solo tienen fuerça de ley por aquel triennio en que se ordenaren; y deay adelante seruiran de consejo, y direccion en los negoçios que ocurrieren.* Cæterum si in aliis duobus Capitulis Generalibus confirmati fuerint, tunc ordinationes, seu rotuli isti transeunt in extrauagantem, & habent vim legis perpetuæ; vt *in eadem const.* 8. *& ibidem in Extrauag.* ibi, *Queremos, y determinamos, que lo que se ordenare en algun Capitulo General, y se confirmare por otros dos Capitulos siguientes, que de por extrauagante, y tenga fuerça de ley, con tal, que se proponga à la orden todas tres veces, y venga la mayor parte en que quede por extrauagante.* Et idem legitur *in proœm. paragr. 4. in fine.*

His ita pro clariori intelligentia præhabitis, supponitur etiam quod in vltimo Capitulo Generali, de anno 1642. inter alias edita fuit sequens ordinatio.

6 *Qua de aqui adelante ningun monge tenga voto en capitulo, asta tener cumplidos diez años de habito; lo qual se propusso à la orden, paraque quede por extrauagante, y vino en ello,* &c. Etenim ante ordinationem istam, ad quoslibet actus capitulares admittebantur, etiam recenter professi, dummodo in sacro subdiaconatus ordine essent constituti, vt patet ex *const.* 42. Deinde *in Extrauag. 2. eiusdem const.* statutum fuit, ne actus Capitulares admitterentur, nisi, qui in sacris existerent, & post quadriennium à susceptione habitus postmodum verò *in Extrauag. 4. ad eandem const.* 42. dispositum fuit, ne admitterentur, nisi post sexennium impletum, & post sacri Ordinis susceptionem, vt *ibidem* videre est, & bene ibi aduertit *annot.* 1. Postremò de anno 1642. facta fuit prædicta ordinatio, quæ decem annos requirit a die susceptionis habitus, & proposita fuit toti Ordini (fuit enim rotulus) vt scilicet suis loco, & tẽpore maneat pro Extrauaganti.

7 Quæritur ergo primò, an huiusmodi ordinatio, siue rotulus expiret elapso triennio, ita vt in proximo futuro Capitulo Generali celebrando, possint, & debeant admitti ad actus Capitulares, ij, qui non plus, quàm sexennium impletum religionis habent, & sunt in sacris constituti?

8 Et respondetur omnino admitti debere; quia statutum, seu lex temporalis, elapso tempore expirat, *capite non est vobis, & ibi gloss. verb. donec, de spons.* Gemin. *cons.* 93. *n.* 4. *& seq.* Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. §. proœm.* 5. *à n.* 3.

9 Præsertim, quando statutum recipit auctoritatem à statuentibus pro solo tempore suæ potestatis; quia cessante tali statuentium potestate, necesse est, vt cesset etiã vis, & potestas statuti, vt patet ad oculum. Et sæpe videmus *in regul. Cancell. Apostolica*, quod mortuo Papa expirant. Gonz. *vbi suprà dicto* §. 5. *n.* 2. vbi plura cumulat ad propositum.

10 Et eo magis, quando statutum est correctorium aliorum veterum statutorum, quia tum omnino cessat nouum statutum, & statur antiquo vim legis habenti, Put. *decis.* 492. *numer.* 3. *lib.* 2. Crescent. *decis.* 1. *num.* 4. *de priuileg.* Paris. *const.* 18. *ex num.* 7. *lib.* 4. Gonz. *d. §.* 5. *numer.* 78.

11 Vnde cùm de tempore electionis celebrandæ, statuentes, seu rotulantes, qui prædictum rotulum condiderunt, iam sint ab eorum muneribus, & potestate absoluti, sequitur, quòd talis rotulus cessauit, ex dictis suprà *n.* 4. quodque standum est Extrauaganti de sexennio disponenti, ex dictis *n.* 6.

12 Nec dici potest, quòd rotulus debet durare saltem vsque ad consummatam electionem de proximo faciendam, cùm aliàs talis ordinatio, seu rotulus redderetur inefficax, & ad nihilum deseruiret.

13 Quia respondetur, rotulum fuisse factum à Reuerendissimo P. Generali, & Diffinitoribus, nunc existentibus, quorum omnium facultas, & potestas, penitus cessat, facta deputatione nouorum Diffinitorum, iuxta formam *const.* 7. quę functio peragitur ante electionem noui Generalis, & sic cessat etiam rotuli obseruantia, ex superiùs dictis *n.* 4. 6. *&* 11.

14 Nec inefficax remanet, cùm imò plurima operetur, & inter alia, quod eueniente vacatione Prælaturæ Generalis ante completum triennium per obitum, promotionem, renunciationem, seu aliàs, rotulus adhuc durat. Item voces Capitulares, (quæ in rotulo ante decennium prohibentur) non solùm pręstantur in electione Prælati, verum etiam in pluribus aliis rebus, & actibus Capitularibus, quæ quotidie se offerunt. Præterea rotulus in vno Capitulo editus tendit in Extrauagantem, si in aliis duobus Capitulis fuerit confirmatus, vt diximus, suprà *dicto n.* 4. Et propterea, quantumuis elapso triennio cesset eius potestas, multum tamen operatur ad effectum recipiendi confirmationem in aliis duobus Capitulis, vt possit transire in Extrauagantem, cùm aliàs necesse sit, vt rotulus esse incipiat, & stabiliatur, vt suo tempore cõfirmetur, & robur legis perpetuæ obtineat: & ea fuit intentio rotulantium, ibi, *para que quede per extrauagante*, &c.

15 Secundò quæritur, an ij, qui durante pręsenti triennio compleuerunt sexennium habitus, debeant admitti post cessationem rotuli.

16 Respondetur, omnino etiam admitti debere; quia satis est, quod de tempore electionis rotulus iam cessauerit, & ipsi inueniantur capaces iuxta dispositum de sexennio, *in dicta Extrauag.* 4. *ad const.* 42. In considerandа enim personarum capacitate, vel incapacitate, debet attendi tempus, quo actus ad personas applicatur, vt per text. *in c. post cessionem, de probat.* tenet *eindem* Felin. *sub num.* 8. cuius doctrinam sæpiùs Rot. canonizauit in pluribus decis. relatis per Loter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 40. *n.* 129. Aliàs autem daremus in rotulo effectum contrarium, nempe cessationem, & operationem, quòd esset absurdum, & multo absurdius, si post eius cessationem tolleret effectum Extrauagantis, quæ est lex perpetua reuiuiscens per cessationẽ rotuli, vt per Put. Cresc. Paris. & Gonz. *vbi suprà n.* 10.

17 Tertiò quæritur, an qui durante præsenti triennio, sexennium habitus impleuerunt, & deinde post prędicti rotuli cessationem constituendi sunt in possessione actuũ capitularium, possint etiam per nouum rotulum desuper faciendum prohiberi, ne ante integrum decennium habitus admittantur?

18 Respondetur, posse quidem prohiberi, non obstante eorum possessione, Quia, cùm talis rotulus à toto diffinitorio futuri Capituli sit proponendus, & ab vniuerso ordine approbandus; negari non potest, quin talis ordinatio fieri possit Generale enim Capitulum, in quo totus ordo repræsentatur, habet facultatem faciendi huiusmodi ordinationes: & in specie videmus, quòd ius quæsitum, quoad proprietatem, quod habebant, recenter professi, vt ad actus capitulares admitterentur, ex *dicta const.* 42. fuit sublatum per *Extrauag.* 2. & deinde per *Extrauag.* 4. *ad eandem const.* vt superiùs vidimus *n.* 6. vnde si potuit hoc fieri respectu proprietatis, multo magis fieri poterit respectu possessionis, cùm regulare sit, quòd proprietas absorbet possessionem, *cap. cùm dilectus*,

lectus, de causs. possess. & prop. Gratian. *discept.* 898. *n.* 19. Rot. *coram Seraph. decis.* 1484. *n.* 8. Post. *de manutent. obseruat.* 108. *n.* 24.

ALIA CONSVLTATIO EIVSDEM.

19 IN eodem Capitulo Generali de anno 1642. fuit diffinitum, vt sequitur; *Item en quanto à lo que dispone en la extrauagante primera, a la constitucion primera, y en la constitucion 70. que los Definidores del Capitulo General, y los deputados del Capitulo priuado confirmen, ò infirmen, apprueben, ò reprueben la eleccion del Prior de Sant Bartholome, como vieren, que conbiene, ò segun sus conscientias: declaramos, que esto sea de entender, y se entiende conforme al derecho commun, con pleno conocimiento de causa, citado el electo, y no en otra manera alguna, loqual se decentender, an simismo en las elecciones de los Priores,* &c.

20 Quæritur igitur, an ista diffinitio sit verè, & propriè rotulus, ita vt durare non possit vltra triennium, id est, post dimissa officia suorum Diffinitorum.

21 Respondeo hanc ordinationem, seu diffinitionem, non esse verè rotulum, sed declarationem, ibi, *declaramos que esto, que sea de entender,* &c. Vnde facile crederem, post triennium non expirare. Declaratio enim non est noua diffinitio. *l. heredes palam §. si quid. ff. de test. im. l. adeo §. videtur ff. de acquir. rer. dominio. Clement. exiui. §. harum declarationum, de verb. signif. gloss verb. de nouo, in cap. per suas, de donat.* Oldrad. *consil.* 224. *num.* 20. & *cons.* 318. *in fin.* Sed antiquæ, & obscuræ dispositionis explicatio. Dec. *in l. edita num.* 47. *C. de edendo.* Paris. *cons.* 65. *num.* 5. & *seq. vol.* 1. Ruin. *cons.* 124. *num.* 6 *vol.* 1. Socin. iun. *cons.* 95. *n.* 72. & 76. *vol.* 3. Et quemadmodum antiquæ constitutiones sunt perpetuæ, ita etiam illarum declarationes, quia declarans non mutat essentiam, aut naturam dispositionis. Rot. *cons.* 15. *n.* 27. *vol.* 3. Decian. *cons.* 8. *n.* 221. *vol.* 1. & *cons.* 6. *n* 30. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 331. *n.* 100. & *cons.* 360. *n.* 5. & *cons* 443. *n.* 71.

22 Verùm ista noua diffinitio, quatenus se refert ad ius commune, intelliget etiam sua declaratione, neinpe, quòd tunc demum in cassatione, seu infirmatione electionis plena causæ cognitio, & electi citatio adhiberi debeat, quando electio cassatur ob vitium personæ, iuxta terminos *cap. super eo.* 12. & ibi glos. *verb. non vitio personæ, de elect.*

Vbi exemplificat in electione cassata ob prætensam electi irregularitatem oppositam, illegitimitatem, vel aliquod crimen sibi obiectum; quibus casibus, necesse est de Iure processum compilare, & electum citare, vt
23 suas afferat defensiones. Et ratio est, quia tunc electus, in iudicio succumbens, manet ineligibilis, vt docet gloss. *ibidem*, & propterea præcisè iudicialiter procedendum est, secundùm iuris terminos, vt bene in proposito Valenz. *cons.* 44 *n.* 3. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 96. *num.* 15. Et in terminis Rodrig. *quæst. reg. tom.* 1. *q.* 52. *art.* 12. Portel. *tom.* 2. *respons. moral. part.* 2. *casu* 4. *num.* 4. Et lato calamo, loquendo in indiuiduo de his constitutionibus, & Extrauagantibus Ordinis sancti Hieronymi diximus, apud Vota decisiua D. Barbos. *Vot.* 36. *ex n.* 11. Vbi, ibidem tenuimus, quando tacitè, & complicato modo Confirmatores denegant confirmationem, percutiendo personam electi, veluti, cum confirmatores dicunt electoribus, quòd alterum eligant, vel, quòd pro electo suffragia non præstent.

24 Secus autem, quando electio cassatur ob defectum formæ, vel alicuius solemnitatis; quia tunc æquum non est, vt desuper processus compiletur, aut citetur electus, cùm ex tali cassatione non maneat ineligibilis, vt expresè dicit text *in d. cap. super eo.* ibi, *quod si prior electio, non vitio personæ, sed modo electionis cassatur, promotionem eius in eadem etiam Ecclesia non debeat impedire; de elect.*

25 Aliàs enim nulla esset cassatio, quæ litibus non implicaretur, quod sacri Canones, & vniuersæ Regularium constitutiones abhorrent; increpante Apostolo 1. *ad Corinth. cap.* 6. ibi, *quare non magis iniuriam accepistis?* &c. *& quare non magis fraudem patimini?* &c. & vix fieri posset aliqua electio, si illis non foret inuoluta. Et si hoc casu infirmatæ electionis ex defectu formæ, processus deberet compilari, vtique definitio in vltimo capitulo facta, non esset iuri communi conformis; nec esset antiquarum constitutionum declaratio, sed imò diceretur noua dispositio, quia ex quo addit, minuit, vel alterat, non dicitur stare in puris terminis declarationis. Rom. *cons.* 45. Socin. sen. *cons.* 19. *numer.* 5. *vol.* 1. Calderin. *cons.* 237. *aliàs* 16. *de præbend. in principio.*

Tota ergo difficultas reducitur ad id, quando in ambiguo manet causa cassationis, vtrùm ex defectu formæ, vel ob vitium personæ facta fuerit, an, scilicet, eo casu processus debeat compilari, & citari electus.

26 Et quidem negatiuè videtur respondendum, quia electus, eo casu, nequaquam credere debet, ad sui iniuriam cassatam fuisse electionem, sed bonum commune Religionis, & ad maiorem illius profectum; vt bene D. M. Barbos. *vot.* 4. *num.* 39. & *seqq.* vbi plura cumulat. Aliter enim sentire redolet ambitionem, quæ sæpe pia pectora inuadit; nam, vt ait D. Ambrosius *super Luc. sæpe quos vitia nulla delectant, quos nulla potest mouere luxuria, nulla auaritia subuertere, facit ambitio criminosos,* & sapienter Euseb. *homil.* 4. *ad Malach.* ibi, *Quid, inquam, prodest si in habitatione silentium sit, & in habitatoribus tumultus, & colluctatio passionum?* Diuus quoque Bernard. *super Cant. ser.* 29. ibi, *non legistis in regula vestra, quod, quicquid fit sine voluntate, vel consensu Spiritus & Patris, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi?* Diuus August *epist.* 5. ibi, *concordia ciuitates construuntur, feruet religio, valet æquitas, pellet humanitas, florent diuinarum disciplinarum studia.* D. Pet. Chrysolog. *serm.* 53. ibi, *pax perfectio est sanctitatis, iustitiæ regula, magistra doctrinæ, morum custodia, atque in rebus omnibus, laudabilis disciplina.* Et plura D. Gregor. Nazianz. *orat.* 53. *in fin.*

27 Nec propterea electus manet ineligibilis, vel alioqui notatus, quia esset iudicium temerarium dicere, quod talis electus iudicabitur suspectus, vel infamatus de aliquo crimine, cùm aliàs, citra vitium personæ multis viis possit cassari electio, etiam digni. Bañez *de Iust. & iur. quæst.* 67. *art.* 2. *in resp. ad* 2. & dixi *d. vot* 36. *numer.* 22. Humiliter enim, & fortiter se gerere debet talis electus, nec hominum dicteria attendere, quia, vt docet D. Hieronymus *in epist. ad Pammach.* Prima virtus Monachi est contemnere hominum iudicia.

28 Quòd autem hoc relinquendum sit confirmatorum conscientiis, comprobatur, tum ex dispositione iuris, vt *in Clement. Exiui. §. demum, de verb. signif.* ibi, *confirmetur, seu infirmetur, prout secundùm Deum visum fuerit expedire,* &c. cuius textus decisio, licèt pro Seraphico ordine condita sit, attamen ex quo est in corpore iuris inserta, & eius ratio generalis, omnes comprehendit; omnibus quoque Religionibus, necesse est, vt fiat communis, vt per Bart. & alios, tenet D m. Barbos. *d. vot.* 4. *num.* 33.

29 Tum etiam ratione, quia quemadmodum electores, liberè eligunt, quem iudicant dignum, scientia priuata, ita etiam confirmatores ex eadem priuata scientia possunt confirmare, vel cassare electionem, quando non tangitur persona electi, nec alius coelectus concurrit, D. m. Barbos. latè *d. vot.* 4. *ex n.* 25 *præsertim n.* 33. qui plurima congerit, & de iure Eccles. *lib.* 1. *c.* 19. *num.* 151.

Tum

30 Tum & tertiò, quia idem disponitur *in d. Extrauag. 1. ad Corinth. 1.* ibi, *Rogamos, y amonestamos a los Padres diffinidores, que en le eleccion del General no confirmen, saluo a persona que sea sufficiente, para regir la orden, cerca deloqual estrechamente los encargamos las consciencias*, & in *d. const. 7.* ibi, *confirmeata ò infirmenta, segun les pareciero que conmeae.* Etenim si in hoc casu processus foret compilandus, constitutiones non ita strictè negotium conscientiis confirmatorum committerent, & tamen ista conscientiaria commissio aliquid debet operari, cùm aliàs, si per tramites iuris, & processu compilato cassatio fideri deberet, otiosa esset talis commissio, cùm de iure etiam insit. Quando verò constitutiones (vt in casu nostro) deferunt confirmationem, seu infirmationem conscientiis confirmatorum, eorum dicto est fides adhibenda. Mascard. *de prob. conclus.* 414. & non potest moueri quæstio, quòd malè egerint, Sanch. *de matrim. lic. 3. disp* 10. *n.* 13. nec requiritur citatio, imò absque ea procedere poterunt. Tiraquel. *tract. res inter alios act. vers. limita quintò*, minúsque erit necessaria iudicialis probatio. Sanch. *lib.* 3. *disput.* 8. *numer.* 4. Sed cognitio ex priuara scientia resultans, ad id erit omnino sufficiens, vt bene in puncto D. m. Barbos. *d. vot. 4. num.* 16.

Tum denique, quia stylus, & obseruantia huius sacræ
31 religionis facit iuri confirmatorum, ex quo (vt supponitur) sæpe sæpiùs, ex sola priuata, & extraiudiciali scientia electiones infirmarunt. Quæ obseruantia, cùm sit cōstitutionū interpres, ad *l. 1. de interpretatione ff. de legib. c. cùm dilectus, de consuetud.* plurimum est attrendenda, vt in terminis nostris D. m. Barbos. qui plures allegat *d.*
34 *vot. 4. n.* 57. etiam si esset contra ius, Abb. *in c. cùm terra n. 2 vers. sed consuetudo, de elect.* Rot. *quæ alios refert, decis. 65. num. 1. p. 1. recent.* & ipsemet dixi *d. vot. 36. num.* 24.

35 Ex quibus videtur esse deferendum confirmatorum conscientiis, quando in ambiguo manet causa cassationis, electionis, & neque expresse, neque tacitè honor electi infringitur. Saluo in omnibus meliori iudicio, Matriti die prima Maij 1645.

Bracharen. Thesaurariæ.

Clausula, *adhuc per obitum*, accessoriè stat ad vacationem narratam. Expresso & narrato principaliter vno modo vacationis, si fiat postea expressio de aliis tenetur impetrans iustificare primum modum vacationis saltem de facto. Vacatio dicitur consumpta per prouisionem expeditam in forma gratiosa. In litteris prouisionis resignatarij necessarium non est mentionem facere de reseruatione pensionis.

Votum CV.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Papa Doctorem Barbosam prouidit de Thesauraria S. Ecclesiæ Vimaranensis in forma gratiosa.*
2 *Renuntiat cum reseruatione annua pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera.*
3 *Collatio datur resignatario cum claus. adhuc per obitum Ioannis, quia nondum resignans possessionem obtinuerat.*
4 *Resignatarius cum recusasset pensionem soluere, succubuit.*
5 *Dubia disputanda proponuntur.*
6 *Vacationi vno modo principaliter narrato, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans iustificare primum modum vacationis saltem de facto.*
7 *Claus.* Siue per obitum Ioannis, *est accessoria ad resignationem narratam.*
8 *Vacatio dicitur consumpta per prouisionem expeditam in forma gratiosa.*
9 *Prouisio in supplicatione registrata etiam litteris non expeditis, sufficit ad effectum consumendi vacationem.*
10 *Cessio quæ dicatur, & quæ resignatio, & in quo differant?*
11 *Resignans quando ad titulum beneficij resignati fuit ad sacros Ordines promotus, tenetur in resignatione facere de hoc mentionem, aliter resignatio est nulla.*
12 *In litteris prouisionis nunquam vel raro fit mentio de pensione reseruata.*
13 *Litteræ resignationis non expediuntur in Cancellaria, vel Camera Apostolica, nisi constiterit quod consensus sunt præstiti & extensi.*
14 *Relatum in supplicatione cessionis habetur pro narratiua cedentis, & cessionarij.*
15 *Consentiens in vna parte videtur approbare, & ratificare omnia contenta in aliis.*
16 *Supplicatio, quæ dicitur matrix, prius attendi debet quàm Bulla.*
17 *Litteræ à supplicatione recipiunt passiuam interpretationem.*
18 *Expeditores Bullarum non possunt præiudicare supplicanti.*

Cum aliàs in mense Apostolico vacasset Thesaura- 1
ria Vimaranensis per obitum q. Ioannis Nogueira, S. D. N. illā contulit D. Doctori D. Agustino Barbosæ, & litteræ fuerunt desuper expeditæ in forma gratiosa, in quibus Papa dicit, *conferimus, & prouidemus*; ita vt vacatio per obitum Ioannis fuerit omnino consumpta, & consequenter expirauerit reseruatio.

Possessione tamen adhuc non habita, D. Doctor ces- 2
sit & renuntiauit prædictæ dignitati in manibus Sanctissimi, & in fauorem Balthasaris Diaz, cum reseruatione annuæ pensionis 200. ducatorum auri de Camera, & cum solita clausula, *non aliàs, aliter, neque alio modo.*

In supplicatione autem huiusmodi cessionis petitur 3
collatio ad fauorem Balthasaris, & fuit addita clausula, *Adhuc per obitum dicti Ioannis*; & non fuit apposita clausula, *quòd dictus Augustinus vna cum dicta pensione commodè viuere potest*. Et ita sub eadem data, & ex ventre eiusdemmet supplicationis fuerunt expeditæ binæ litteræ Apostolicæ; aliæ super prouisione Balthasaris cum prædicta clausula, *adhuc per obitum Ioannis*, & sine vlla mentione pensionis; aliæ vero super reseruatione eiusdem pensionis, ad fauorem D. Doctoris Barbosæ, cum clausulis & decretis amplissimis, & prægnantissimis ad effectum exigendi; ac etiam cum speciali & expresso decreto regressus, & seu ingressus, & accessus in euentum non solutionis.

Cum ob non solutionem lis acriter ventilata fue- 4
rit in sacro Rotæ Auditorio, & in aliis Hispaniæ & Lusitaniæ Tribunalibus; semper prædictus Balthasar succubuit, & vbique fuit vniformiter cognita iustitia D. Doctoris Barbosæ; adeò vt vix aliquis doctus extiterit, qui de ea plenissimè non fuerit informatus, cùm pro causæ defensione doctissimam praxim exigendi pensiones, vbique celebrem, nuper ediderit. Et denique vigore

gore prædicti decreti super ingressu & accessu, fuit pacifice in possessionem immissus.

5 Cæterum aduersarius nihil non tentans adhuc non acquiescit. Prætendit enim, quòd ex quo obtinuit gratiam suæ prouisionis cum clausula, *Adhuc per obitum*, potest supplantare reseruationem pensionis; præsertim cùm in eadem prouisione nulla mentio de pensione facta fuerit. Et quod plus est, asserit, quòd gratia prouisionis non originatur ex cessione D. Doctoris Barbosæ, sed ex obitu Ioannis, & quòd reseruatio pensionis non sit respectiua ad consensum adhibitum in cessione.

De istis igitur cùm disputaretur apud supremum Lusitaniæ consilium, fuerunt proposita duo dubia, quorum alterum consistit in puncto iuris, videlicet, An Balthasar omissa vacatione ex causa resignationis, aut cessionis, possit capere vacationem per obitum Ioannis, in vim clausulæ adhuc per obitum.

Alterum verò consistit in stylo expeditionum Romanæ Curiæ, nempe, Vtrùm necessarium fuerit in litteris prouisionis eiusdem Balthasaris facere expressam mentionem de reseruatione pensionis, taliter quòd ob non factam huiusmodi mentionem, Balthasar possit opponere & excipere de defectu consensus ipsius, & sic de nullitate reseruationis.

6 Super quibus pro veritate consultus, quoad Primum negatiuè duxi respondendum; videlicet, non posse omissa vacatione per resignationem capere aliam vacationem per obitum Ioannis; quia vacatio per resignationem est primæua, principalis, originaria, & causatiua, prouisionis, & propterea supplantari non debet cum sua correspectiua reseruatione pensionis. Clausula autem, *Adhuc per obitum*, stat accessoriè, & sic intrat de plano trita regula, & triuialis conclusio in materia beneficiali, quòd quando principaliter expresso, & narrato vno modo vacationis fit postea expressio de aliis (siue indiuidualiter, siue generaliter sub clausula *siue præmisso, siue alio quouis modo vacauerit, seu ad præsens vacet*) tunc impetrans non potest omittere, seu negligere primum modum vacationis dispositiuè narratum, sed imò præcisè tenetur iustificare illum saltem de facto; interim tamen non aperitur sibi via recurrendi ad alios modos vacationum, seu ad clausulas generales, nec potest se illis iuuari, Addit. ad Rot. *decis.* 1. *de rescript. à num.* 8. *in nou.* & facit *decis.* 305. & 475. *num.* 2. *lib.* 3. *part.* 3. *diuers.* Put. *decis.* 166. *n.* 5. & *decis.* 400. *lib.* 3. Paris. *de resign. lib.* 10. *q.* 3. *num.* 11. & *seq.* Loter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 8. *num.* 11. Garc. *de benef. p.* 11. *cap* 1. *num.* 36. ibi, *secundò aduerte, quòd ita demum per clausulas generales, siue alio quouis modo, potest impetrans consequi beneficium ex alia vacatione, si vacationis modus dispositiuè, seu assertiuè expressus, saltem de facto iustificetur, prout fieri debet, vt possit recurri ad clausulas generales.* Et singulariter obseruat Theodos. Rub. *in singul. Rota tom.* 2. *part.* 4. *clausul.* 100.

7 Et in terminis prædictæ clausulæ, adhuc per obitum, Put. *decis.* 168. aliàs *in correctis* 267. *lib.* 3. ibi, *non obstat clausula siue per obitum, quæ videbatur æquè principaliter in supplicatione apposita, quia non facit, cùm accessoria esset ad resignationem narratam.*

8 Vltra quod, dato quòd Balthasar neglecta vacatione per resignationem, posset se iuuare prædicta clausula, *Adhuc per obitum*; nihilominus sibi non suffragaretur, ex quo vacatio inducta per obitum Ioannis iam fuerat consumpta per prouisionem factam in fauorem dicti Doctoris Barbosæ, & per litteras in forma gratiosa desuper expeditas, glos. *in Clem.* 1. *verb. collatio*, & ibi Vital. *num.* 47. *vt lit. pend.* Bellam. *decis.* 563. Simonet *de reseruat. q.* 55. Garz. *de benef. p.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. Rot. *decis.* 24. *de præb. in antiq.* & *decis.* 490. *per tot.* & *decis.*
9 523. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* cùm aliàs ad effectum consumendi vacationem sufficeret prouisio in supplicatione registrata etiam litteris non expeditis, nec apprehensa possessione, latè Garc. *vbi prox. num.* 11. & 15. Gonz. *ad reg.* 8 *Cancel. glos.* 15. §. 2. *num.* 31. & *seq.* Rot. *decis.* 498. & *d. decis.* 523. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* Duran. *decis.* 163. *num.* 12. Rot *decis.* 385. *n.* 10. *p.* 5. *recent.* Et hæ quidem sunt conclusiones indubitabiles in sacro Rotæ Auditorio, aliisque Romanæ Curiæ Tribunalibus.

Quoad secundum verò dubium, respondetur non 10 fuisse necessarium facere mentionem de reseruatione pensionis in litteris prouisionis. Et pro materiæ dilucidatione, & styli intelligentia præsupponendum est, quòd aliud est cessio, aliud resignatio. Cessio enim propriè dicitur, quando renuncians non habet in sui fauorem litteras expeditas; aut si habet, adhuc non apprehenderet possessionem præbendæ renunciatæ, qui est casus noster in quo Dataria Apostolica consueuit apponere in capite supplicationis, *cessio*; & in corpore eiusdem supplicationis dicitur, quòd prædictus orator, *omni & cuicunque iuri*, &c. *cedit*, &c. *sponte & liberè in fauorem*, &c. *non aliàs*, &c. Resignatio autem propriè dicitur quando renuntians habet possessionem, & tunc apponitur in capite supplicationis, *resignatio*, & in corpore dicitur quòd prædictus orator *resignare intendit prout resignat*, &c. vt videre est per formulas quas affert Parisius *de resign. lib.* 8 *q.* 7. *per tot.*

Et cùm hoc præsupposito dicendum est quòd in cessionibus in fauorem nunquam ponitur clausula quòd prædictus cedens vnà cum dicta pensione aliunde commodè viuere potest. Nec in litteris prouisionis ad fauorem cessionarij fit mentio de pensione reseruata.

Et ratio vtriusque dicti est, quia cùm cedens non renuntiet beneficium possessum, non est necesse constare quod aliunde viuere possit. Etenim si narratur Papæ quod cedit possessione minimè habita, clarum est, quod aliunde viuit, cum aliàs vixerit, & viuat absque fructibus beneficij renuntiati. Solet enim Papa magis prospicere commoditatem possessorum, quàm eorum qui adhuc possessione non habita renuntiant beneficiis.

Præterea quando prædictus Doctor Barbosa post ad- 11 eptam possessionem renuntiasset, adhuc defectus dictæ clausulæ, Aliunde, &c. in supplicatione, & alter etiam defectus non factæ mentionis pensionis in litteris prouisionis resignatarij nullius essent considerationis, quia defectus isti in nullo alio casu respiciunt substantiam gratiæ, nisi quando resignans fuit ad sacros Ordines promotus ad titulum beneficij resignati, iuxta decretum Concilij Trid. *sess.* 21. *de reformat. cap.* 2. Paris. *de resign. lib.* 2. *q.* 6. *n.* 40. & *q.* 14. *n.* 5. & *seq. lib.* 8. *q.* 7 *num.* 47.

Et re vera, practici Romanæ Curiæ non possunt 12 non mirari de talis dubij propositione, cùm aliàs experientia nouerint, quod ex ventre eiusdem supplicationis expediuntur binæ litteræ Apostolicæ, aliæ quæ respiciunt collationem beneficij, eiusque possessionem; aliæ verò quæ concernunt reseruationem pensionis, eiusque exactionem. Vnde cùm pensio ista sit benè reseruata, & constituta in suis propriis & peculiaribus Bullis reseruationis, quid refert quòd in litteris prouisionis nulla fuerit facta mentio de pensione. Etenim neque erat necessarium facere dictam mentionem, nec debuit fieri, tum propter stylum, & rationes supradictas; tum etiam quia pensionarius non est exacturus in vim litterarum prouisionis, cùm ad hunc & non ad alium effectum expediantur litteræ reseruationis cum tot clausulis & decretis in fauorem eiusdem pensionarij.

Atque ex prædictis patet responsio ad secundam 13 partem huius dubij, nempe quòd Balthasar Diaz non potest

potest excipere de inualiditate reseruationis ex prætenso defectu consensus ob non factam huiusmodi mentionem; quia, vt dictum est, hæc mentio non erat necessaria, nec fieri debebat de stylo, de quo testatur Lotter. insignis Romanæ Curiæ Aduocatus & noster inibi contemporaneus, *de re benefic. lib. 1. quæst. 35. n. 28.* ibi, *cùm in litteris prouisionis nusquam fiat mentio de pensione, &c.* Et satis dicitur constare de consensu adhibito reseruationi ex inspectione litterarum desuper confectarum, ne dum quia inibi a tergo legitur consensus explicitus & formalis, sed etiam, quia est notorius stylus, quòd litteræ non expediuntur in Cancellaria, aut Camera Apostolica nisi constiterit quòd consensus sunt præstiti, & extensi, vt bene Paris. *d. lib. 10. quæst. 3. num. 10.* ibi, *quod satis dicitur constare ex litteris, nam de stylo notorio, litteræ non expediuntur, nisi viso consensu præstito & extenso in Camera vel Cancellaria.*

14 Præsertim cùm hodie originaliter fuerit producta supplicatio matrix, cuius vigore prędictæ litteræ tam prouisionis, quàm reseruationis pensionis fuerunt expeditæ, prout constant ex data, & clausulis vtriusque bullæ quæ sunt eædem, & iidem scriptor, & officiales. Et propterea relatum in dicta supplicatione, habetur pro narratiua cedentis, & cessionarij, & vterque in illa est orator, Rot. *apud Marches. de commission. part. 1. fol. 544. num. 3. & decis. 352. num. 7. p. 4. recent* alias *part. 2. in posth. Farin.* Vnde, cùm in illa sit reseruata pensio sine clausula, Aliunde, &c. (quæ in casu isto non erat necessaria) non est opus alia probatione, vt dicamus quòd cessionarius, qui consensit prædictæ reseruationi, erat de illa bene certioratus, ex quo illam petiit prout & cedens.

15 Præterea, quando non constitisset, prout constat de expresso consensu prædicti Balthasaris, adhuc ex quo vsus fuit prædicta supplicatione, & expediuit Bullas illius vigore, ac etiam possessionem apprehendit, visus est consensisse reseruationi pensionis, Rot. apud Caualer. *decis. 26.* ibi, de hoc autem consensu sufficienti, Domini satis constare dixerunt; qua cùm prouisio Francisci, & reseruatio pensionis legatur in eadem supplicatione, Franciscus, eo ipso quòd vsus est dicta supplicatione, & secundùm illam expediuit litteras prouisionis Archidiaconatus ad sui fauorem, consensit etiam dictæ reseruationi pensionis, &c. Quapropter cùm constet de consensu in vna parte, videtur etiam approbare, & ratificare omnia contenta in aliis, Put *decis. 369.* aliàs *359. lib. 2.*

16 Et vlteriùs quando in litteris deficit aliqua clausula, quæ existit in supplicatione, aut superfluit in litteris quod deficit in eadem supplicatione, nihil videtur referre, cùm aliàs in omnem euentum standum sit supplicationi. Cum enim supplicatio dicatur matrix, prius attendi debet, quàm Bulla, Rota *decis. 465. num. 4. & decis. 730. num. 1. part. 2. recent.* Præsertim cum non agitur directè, & principaliter de canonizatione alicuius gratiæ, sed tantum de faciendo fidem super illius concessione, ad effectum iustificationis alicuius narratiuæ, aut suppositionis necessarię, Lotter. *de re benefic. libro 3. quæst. 2. num. 34.* Et cum aliquod emerserit in litteris dubium, sem-

17 per recurrendum est ad supplicationem, à qua litteræ recipiunt passiuam interpretationem: Idem Lotter. *d.*

18 *lib. 3. quæst. 4. num. 1. & seqq.* quicquid in litteris superfluè vel diminutè ponant expeditores, quia in hoc minimè possunt prę iudicare supplicanti, Rot. *decis. 459. num. 2. p. 3. recent.* aliàs *p. 1. in posth.* Duran. *decis. 265. num. 1.*

Ex quibus concludendum videtur non posse Balthasarem omissa vacatione ex causa resignationis, se insinuate vacatione per obitum Ioannis; ac etiam necessarium non fuisse in casu nostro facere mentionem pensionis in Bulla prouisionis, reseruationemque fuisse validam. Saluo in omnibus meliori, & saniori iudicio, &c. Matriti die 4. Iunij 1640.

Granaten. Prouincialatus Ordinis Eremitarum sancti Augustini.

Tempus ad electionem præfixum an & per quem prorogari possit? Possessio qualis debeat esse vt veniat manutenenda? Manutentio quando concedenda, vel non?

VOTVM CVI.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost. designati.

1 *Facti contingentia,* & n. 2.
3 *Officium suum complens, auctoritatem & potestatem amittit.*
4 *Generalis, seu Prouincialis non potest prorogare officium suum.*
5 *Renunciatio tacita tituli per aduentum diei præfixæ, idem operatur quod expressa per dispositionem hominis.*
6 *Prouisio, electio, aut collatio non potest fieri, nisi cum necessario præsupposito renunciationis, aut alterius vacationis.*
7 *Limitata causa limitatum producit effectum.*
8 *Dictio,* penitus, *adeo præcisam habet naturam, vt nullam admittat modificationem aut alterationem & operatur ipso iure nullitatem actus in contrarium gesti.*
9 *Constitutiones singulorum Ordinum, seu monasteriorum obseruanda.*
10 *Prouincialis quando habendus pro absoluto ab officio?*
11 *Diei præfixæ aduentus an contempletur ad inducendam tacitam in Prouincialatu renunciationem.*
12 *Dictio,* alia, *est similium repetitiua.*
13 *Dictio,* ipsa, *est restrictiua temporis, & exclusiua alterius rei.*
14 *Dictio,* præfixa, *importat certitudinem diei.*
15 *Verbum,* sit, *importat ipso iure, & denotat requiri statim executionem.*
16 *Dict.* ipso facto, *important ipso iure, statim, & absque aliquo hominis ministerio.*
17 *Participium,* absolutus, *denotat actum geri ab alio quàm ab eo, qui absoluitur.*
18 *Officij vacatione non facta, ad electionem futuri Prouincialis deueniri non potest.*
19 *Vacatio officij Prouincialatus an pendeat à renunciatione personali.*
20 *Priuatio præsupponit habitum.*
21 *Generalatus officij vacatio in Religione S. Augustini quando inducatur? & n. 22.*
23 *Constitutio vna solet aliam declarare.*
24 *Constitutiones loquentes de Capitulo Generali*

bene

bene adaptantur ad Constitutiones disponentes de Capitulo Prouinciali.

25 Exceptio firmat regulam in non exceptatis,& declarat quid in regula comprehendatur.

26 Dictio, semper, ad omne tempus,& ad omnem casum refertur.

27 Dictio, dumtaxat, est restrictiua ad vnum casum solum,& concludit negationem in alijs,& excludit omnes alios casus præter expressos.

28 Dictio , dumtaxat , solemnitatem , & formam inducit , & ipsius transgressio vitiat actum.

29 Dictio, statim, nullam dilationem admittit , & est significatiua lata sententia.

30 Bulla Martini V. refertur.

31 Dictio eo ipso, habet in se latam sententiam,& idē importat ac si Papa dixisset sine aliquo hominis, aut Iudicis ministerio.

32 Dictio , ex tunc , denotat vltimam & immediatam præfixi temporis extremitatem.

33 Generalis S. Augustini potest dispensare circa mutationem loci ad celebrandum Capitulum generale.

34 Argumentum à maioritate rationis in Iure validum.

35 Apostolicæ litteræ habent paratam executionem ad instar instrumenti publici guarentigiati , & procedendum ad earum executionem appellatione remota.

36 Excusatio nulla est, vani,& affectati timoris.

37 Constitutio Martini V. in §. 2. refertur.

38 Verba posita in proœmio Constitutionum bene ostendunt ipsius causam finalem.

39 Reelectio fieri non potest nisi concurrentibus Vocalibus eiusdem Capituli nemine discrepante.

40 Claus. eo ipso, ipso facto, ipso iure, nullam aliam requirunt Iudicis sententiam.

41 Declaratoria non requiritur ex Rota stylo quando sumus in facto notorio.

42 Alternatiua in Prouincialatus electione prouinciæ Granaten. Ordinis S. Augustini confirmatur, præcedente concordia.& n. 43.

44 Dictio, Post, est separatiua temporis , & significat illius extremitatem immediatam.

45 Dictio, Immediatè, de sui natura exigit præcisam continuationem.

46 Immediatum id dicitur quod est sine medio.

47 Dictio, Immediatè , importat vt nullo alio actu etiam momentaneo interposito debeat actus celebrari.

48 Diuisio leonina à Iure reprobata.

49 Confirmationi Apost. Papa per quascunque alias litteras derogare non censetur.

50 Claus. sublata, claudit os parti.

51 Claus. sublata, adimit Iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi.

52 Decretum irritum operatur nullitatem ab initio.

53 Generalis potest prorogare Capitulum generale, & Prouincialis prouinciale ad tempus. Quomodo intelligendum n. 54.& 55.& 59.

56 Capitulum Generale Fratrum Minorum ex quo habet diem præfixam in vigilia Pentecostes, non potest à Generali differri.

57 Electio deuoluitur ad Superiorem elapsa die præfixa ad eligendum.

58 Electio est ipso iure nulla si electores post elapsum tempus elegissent.

60 Capitulum potest prorogari existente causa seditionis, aut terroris armorum , intelligitur vt n. 61. 62. & 63.

64 Possessio est de essentia & substantia manutentionis.

65 Possessio etiam asinina, bestialis, seu asinaria est manutenibilis.

66 Dominium præsumitur ex possessione donec constet de intrusione, seu iniusta detentatione.

67 Manutentio non est danda vbi constat de defectu dominij, seu de improbitate, & vitio possessionis.

68 Possessor vitiosus non est tuendus.

69 Possessio iniusti detentoris non est manutenibilis in spiritualibus.

70 Possessionis notoria iniustitia vt constet debet adesse, vel possidentis confessio, vel sententia quæ transitum fecerit in rem iudicatam.

71 Clausulæ importantes latam sententiam quæ

72 Probatio defectus dominij ex quibus inducatur.

73 Probatio, quæ fit libris, seu scripturis apertis , nunquam reiicitur.

74 Exceptiones requirentes altiorem indaginem ad petitorium reiicienda.

75 Exceptio respiciens merita, seu dominium, & petitorium quando impediat manutentionem.

76 Exceptio vbi est clara non efficitur altioris indaginis, nec est reiicienda, si illud quod est discutiēdum prouenit ex replicatione aduersarij.

77 Manutentionem petens est actor originarius, & voluntarius.

78 Replicatio sapit naturam actionis,& secundum eam regulatur.

79 Probationes per modum summariæ informationis ante litem contestatam recepta, nullam fidem faciunt.

80 Possessio officij data vsque ad certum diem , elapsa die non est manutenibilis aduersus concedentem.

81 Possident officium vsque ad certum diem, etiam ante lapsum diei non sibi possidet, sed domino concedenti.

82 Decretum irritans inficit titulum , & possessionem.

83 Possessio infecta non est manutenibilis.

84 Decretum irritans inficit tanto magis possessionem si cadat super certo, & indiuiduali corpore beneficij.

85 Excommunicationis exceptio opponi potest vbi de sola possessionis manutentione agitur.

86 Possessio de tempore motæ litis sufficit ad manutentionem.

87 Actus repetiti & geminati faciunt magis constare de possessione ad effectum manutentionis.

88 Possessio simplex, nuda,& mera detentatio sufficit ad manutentionem.

89 Possessio titulata est manutenibilis.

90 Possessorij actus, qui dederunt causam liti , non probant possessionem , nec sufficiunt ad manutentionem.

91 Collatio vnica contradicta non constituit in quasi possessione iuris conferendi.

92 Contradictio partis quando impediat mandatum de manutenendo.

93 Quasi possessio manutenibilis acquiritur ex vnico actu pacifico.

94 Actus gesti post motam litem quando sint manutenibiles.

95 Possessio attentata non est manutenenda.

96 Inhibitio emanata post possessionem eam non afficit.

97 Appellatio debet interponi in scriptis & coram Iudice à quo.

98 *Fides non actuarij non facit fidem.*
99 *Magistratus praesentia omnem metum excludit.*
100 *Appellatio extraiudicialis an causet attentata.*
101 *Manutentione non agitur de titulo, vel de possessione.*
102 *Manutentio quando affert aliquod grauamen, illud est leue, modicum, ac momentaneum.*
103 *Appellatio expressè interponi debet ne fiat electio nisi Canonica.*
104 *Capituli dissolutio quomodo facienda.*
105 *Manutentio solum conceditur ad strictos limites possessionis.*
106 *Actus causa vniuersalis magis attendenda quàm exercitium ipsius actus.*
107 *Possessione probata quoad vnam rem, sufficit pro manutentione quoad alias res sub eodem iure comprehensas.*
108 *Possessio titulata vero, reali, & legitimo titulo, est manutenibilis.*
109 *Forma substantia amplectenda.*
110 *Capituli minor, & sanior pars verum consensum exprimit.*
111 *Solemnitates in electione viduata Ecclesia qua concurrere debent.*
112 *Capituli maior pars in electionibus intelligi debet respectu totius corporis.*
113 *Electores non venientes tempore statuto, non sunt amplius expectandi.*
114 *Electionem quam citius expediri interest Ecclesiae viduata.*
115 *Papam solus eligere poterit vnus Cardinalis si omnes alij de Conclaui exierint.*
116 *Magistratus praesentia metum excludit.*
117 *Requirimenta quando iuuent.*
118 *Probationes debent esse clarae, & in contradictorio iudicio facta.*
119 *Tractatus in electionibus an pracedere debeant.*
120 *Praesumptio iuris stat pro Iudice quod in omnibus ab eo gestis ritè processerit.*
121 *Constitutio Religionis S. Augustini refertur*, & n.122.
123 *Declarationes sacra Cong. quam vim habeant.*
124 *Tempus interpellat pro homine.*
125 *Campana ad electionem debet pulsari de commissione habentis auctoritatem.*
126 *Obseruatio solemnitatum indictionis diei & hora in electionibus non est necessaria quando omnibus est notoria.*
127 *Obedientia praestatio, & recognitio an habeat vim approbationis?* & num.128.
129 *Locus non est de substantia electionis, etiam secundum Religionis S. Augustini constitutiones* n.130.
131 *Ratio legis vbi cessat eius dispositio cessare debet.*
132 *Refertur Constitutio Ordinis S. Augustini*, & n.133.
134 Cap. cùm nobis, de elect. *refertur.*
135 *Antiquior ex definitoribus qua facere debeat.*

1 ILlustrissime, & Reuerendissime Domine. Post completum in Prouincialatu triennium, adhuc praetendit R. P. M. Fr. Franciscus de Liaño sibi in eo competere ius, & retinere possessionem, & propterea instat pro manutentione. Ex aduerso autem per aduentum diei in constitutionibus huius Ordinis pro celebratione Capituli Prouincialis statutae, & praefixae, praetendit R.P.M.Fr.Franciscus de Termiñon, modernus Prouincialis, quòd, stantibus litteris conuocatoriis, benè, & legitimè potuit R.P.M. Fr. Ildephonsus de Castilla, Vicarius generalis, ac Praeses Capituli deputatus à Reuerendissimo Generali, & à Papa confirmatus, Capitulum celebrare. Quódque electio facta de eodem P.M. Termiñon, est canonica, & possessio per eum Capitulariter capta, & per plurimos actus possessorios pacificè continuata, est manutenibilis, prout desuper in ea petit in primis, & ante omnia manuteneri.

Vnde proposito dubio, cui sit dandum mandatum 2
de manutenendo in quasi possessione iuris exercendi Prouincialatum? Licet apud me sit res clara, quòd manutentio competat praedicto P.M. Termiñon, quia in hoc iudicio summarissimo momentaneç possessionis nil aliud quaeritur, quàm quasi possessio de tempore motae litis, saltem pro vno momento, donec in eodem indicio de meliori possessione constet, vel in plenario possessorio de eadem possessione principaliter agatur, aut in petitorio de titulo & proprietate disputetur: attamen, agnoscendo bonam fidem, & ne videamur legalibus subterfugiis nudae possessioni insistere, sed magis canonicum titulum vltrò & spontè propalare, gustandum est de bono iure ad effectum manutentionis. Quamuis enim, nec possessio dicti P.M. Termiñon sit turbida, nec possessorium in casu isto habeat admixtam causam proprietatis, nihilominus, talia sibi ex aduerso gratis impinguntur obiecta, de clandestina electione, de turbatiua possessione, pluráque alia de armorum terroribus, minus religiosè, vociferantur, quod satius, & modestius nobis visum fuerit, perinde, ac si ageretur ad canonizatoriam, titulum & possessionem vtriusque partis patefacere, & de omnibus disputationem assumere. Quapropter, parcendum nobis est, si minus breuitati consultum, praeter, & contra solitum, diutius plus triplo, & quadruplo immorari videamur.

Quatuor igitur proponuntur articuli: quorum

Primus est, quòd praedictus P. Liaño nullum habet titulum, nec quidem aliquod iuris fomentum, seu adminiculum super huiusmodi Prouincialatu.

Secundus, quòd sibi non competit manutentio, cùm neque habeat possessionem, nec vestigium possessionis.

Tertius, quòd praedictus P.M. Termiñon est manutenendus in sua quasi possessione iuris exercendi ministerium suae Praelaturae, seu Prouincialatus, non obstantibus praetensis attentatis ex aduerso obiectis.

Quartus, quòd quasi possessio ista est titulata, vero, reali, & legitimo titulo electionis Canonicae; & insuper praetensis nullitatibus, ex aduerso oppositis, respondebitur.

ARTICVLVS I.

ET quoad primum, videtur, quòd praedicto P. Lia- 3
ño nullum competit ius in Prouincialatu, quia ex quo compleuit suum triennium in officio, expirauit omnino eius authoritas, & potestas, & vlterius in eo non potest se intromittere, tam de iure communi: vt est text. expressus *in l. honor, §. gerendorum, in fin.* ibi, *Neque continuare quisquam honores potest, D. de muner. & honorib. l. nemo la 2.* ibi, *Nemo post completum sui temporis actum, ad eandem rursus solicitudinem audeat aspirare, C. de assessorib. & in Authent. de defensor. ciuitat. § fin. collat.* 3. ibi, *Et biennio complere curam, & siquidem tam biennium in ea cura habēt, remoueri defensoris solicitudine.* Et infrà ibi, *Si verò nondum bienniū compleuerint, digni verò videantur communicare circulo, impleāt reliquum tēpus, vltra quod nullus ciuitatem*

ciuitatem defendat, sed vsque ad hoc solum stet tempus, nisi cuncta ciuitas, reluctante nullo, elegerit eum. Et redditur ratio paulò inferiùs, ibi, *Ne frequentia ordinationis, & continuatione curæ, & per quandam machinationem illud tempus renouando, fiat aliquibus infinita prædicta gubernatio.* Bald. *cons.* 318. *n.* 1. *lib.* 3. Abb. *in c. fin. n.* 8 *.de iudic.* Et in terminis, quòd Generalis, seu Pro-
4 uincialis non possit prorogare officium suum, mediante prorogatione Capituli, tenent in puncto Mirand, *in manual. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 6. *art.* 2 *conclus.* 1. ibi: *Non potest differre Capitulum sua authoritate, vltra tempus constitutum, nempe vltra vigiliam Pentecostes cuiuslibet sexennij; quin verò inuiolabiliter fieri debet electio Generalis ministri, siue minister Generalis venerit, aut non venerit, & etiam si plures defuerint vocales.* Sigismund. Bonon. *de elect. dub.* 103. *n.* 1. ibi: *Generalis non potest prorogare officium suum, aut tempus celebrationis Comitiorum generalium*, videtur id sequi Castellin. *de elect. c.* 6 *n.* 8. *& seq.* dum dicit, quòd dilatio electionis Prouincialis multa dispendia affert toti Prouinciæ. Iul. Lauor. *in elucubrat. tit.* 4. *de elect. Canon. cap.* 23. *n.* 8. ibi: *Nec Generalis potest prorogare officium suum vltra terminum ei præfixum*, &c. & nos latiùs infrà *num.* 55. *& seqq.*

5 Quin etiam ex dispositione constitutionum particularium huius Religionis, vt *in capit.* 7. *p.* 2. *sub rubr. de modo celebrationis Capituli Prouincialis*, ibi: *Quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis.* Et ibi: *Ab ipsa vero die præfixa sit ipso facto à Prouincialatus officio absolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur.* Et propterea adueniente die præfixa idem operatur tacita renunciatio tituli, & possessionis facta per ministerium legis, quàm si fieret expressa per dispositionem hominis, cùm cardo totius negotij, tam renunciationis, quàm nouæ electionis stet solùm in tempore, vt benè discurrit. Castellin. *de elect. c.* 8 *n.* 4 *& seqq.* & post plures, quos allegat Peirin *de subdito Relig. q.* 1. § 6. *vers. Si quaras.*

6 Quinimò renunciatio satis dicitur per constitutionem expressa, ex quo venit in necessariam consequentiam expressi, Menoch. *de arbi. lib.* 2. *casu* 276. *n.* 28. Pur. *decis.* 184. *num.* 2. *lib.* 1. Constitutio enim ordinat, quòd ad electionem alterius penitus procedatur; quod idem est, ac si expressè disposuisset renunciationem præcessisse, cùm aliàs non possit fieri prouisio, electio, aut collatio, nisi cum necessario præsupposito renunciationis aut alterius vacationis, *c. nulla, de concess. præb.* Mascar. *de prob. concl.* 1401. *n.* 8. Gonç. *ad regul.* 8. *glos.* 13. § 1. *n.* 40.

7 Prout in simili videmus, quòd beneficium collatum ad certum tempus limitatum, eo lapso, statim sine aliqua mora, aut temporis intercapedine inducitur vacatio: quia regulare est, quòd limitata causa limitatum producit effectum, *ad l. in agris, D. de acquirend. rer. domin. l. age, C. de transact.* & benè in proposito Gonçal. *vbi supr. d. glos.* 15. *n.* 94 *& seqq.* Rebuff. *in prax. tit. requisita ad bonam collationem, ex n.* 16.

8 Præsertim stâte in constitutione dictione illa *penitus*, quæ habet adeò præcisam naturam, vt nullam admittat modificationem, aut alterationem, *l. ambiguitatem, C. de vsufruct.* Natt. *cons.* 63. *n.* 16. & plenè D. & collega meus D. August. Barbos. *in hac causa ex aduerso scribens, de diction. dict.* 249. *n.* 1. *& seqq.* Rot. *decis.* 526. *n.* 4. *part.* 1. *diuersor.* Seraphin. *decis.* 447. *n.* 4. Et operatur ipso iure nullitatem actus in contrarium gesti, *c. noui, de simonia, c. super hoc, de hæret. lib.* 6. D. Barbos. *vbi supr. numer.* 6.

9 Aliàs enim sequerentur plurima absurda, quòd scilicet esset in libito Prouincialis, capitulum in longum protrahere, variis prætextibus, & artificiis ad alium locum, quàm in Capitulo præcedenti destinatum, transferre, se ipsum in effectu reeligere, officium sibi perpetuare, totam Prouinciam subuertere, & constitutionibus, etiam Apostolica authoritate confirmatis, derogare; quod magis pertinet ad Legislatorem, & supremum Principem, quàm ad subditum Religiosum eremiticam vitam profitentem; cùm præsertim Regulares omnes iuxta dispositionem sacrosancti Concilij Tridentini *sess.* 25. *c.* 7. *de regular.* teneantur obseruare singulorum Ordinum, seu Monasteriorum constitutiones, ibi: *Seruentur singulorum Ordinum*, &c.

Nec dici potest, quòd constitutio *in d. cap.* 7. solùm 10
loquitur, quando Prouincialis, infirmitate, vel alio impedimento detentus ad Capitulum non venerit; quo casu disponit, quòd per socium suum sigillum Prouinciæ mittat nomine suo coram omnibus resignandum; quódque ex tunc, id est à die resignationis sigilli, à Prouincialatus officio sit absolutus. Ex quo prætenditur, quòd Prouincialis non antea habendus sit pro absoluto ab officio, quàm si vel per se personaliter sigillum resignauerit, vel per socium resignandum miserit; qui sunt duo casus positiui expressæ renunciationis; non autem quãdo citra ipsam renunciationem dies præfixa elabitur, quia tunc adhuc videtur retinere officium, donec illi renunciet, cùm constitutio nihil disponat de hoc tertio casu.

Quia pro intelligentia respondetur. Primò, quòd 11
constitutio ad effectum vacationis officij non habuit respectum ad renunciationem Prouincialis per se, vel socium suum faciendam, sed solùm contemplatur aduentum diei præfixæ in eadem constitutione, *in rubr. præced.* ibi: *Die verò Sabbati Prima cantetur, postea Pater Præsidens Missam de Spiritu sancto solemniter, & deuotè cantabit*, &c. Et inferiùs, ibi: *His peractis sedeant, & dicat P. Præsidens: Benedicite*, &c. Et propterea siue Prouincialis renunciet, siue non renunciet, adueniente isto Sabbato verè, & propriè post Missæ celebrationẽ est absolutus ab officio, vt expressis, & rotundis verbis cantat constitutio, ibi: *Ab ipsa verò die præfixa sit ipso facto à Prouincialatus officio absolutus.*

Ex quo patet, quòd renunciatio est mera cæremonia 12
non pertinens ad substantiam vacationis, sed imò vt appareat coram Fratribus humilitas, & modestia renunciantis, quæ in eadem constitutione plurimum commendatur, & inde resultet aliorũ ædificatio; & vt ostendatur vltroneus concursus voluntatis hominis cum præcisa & indispensabili dispositione legis. Quod fit euidentius, ex quo *in d. cap.* 3. *rubr. de elect. Venerab. Prouincialium, eadem p.* 3. *disponitur*: Quòd Prouincialatus, qui in Capitulo Generali post annum sperant complementum triennij, & sic suas vacationes, extunc prouideantur in eodem Capitulo Generali, etiam ante annum à renunciatione. Si enim renunciatio vnius esset de necessitate ad electionem alterius, vtique non potuisset fieri electio, & prouisio de vno, nisi facta renunciatione, & absolutione de altero. Atque idem inibi statuitur de Prouincialatibus, qui in eodem Capitulo Generali extunc conferuntur, & prouidentur; in quibus primo loco fit electio, deinde vltima die succedit renunciatio, & absolutio. Et quotidie practicatur in electionibus Priorum totius Ordinis, qui aliquot antea diebus eliguntur, quàm eorum prædecessores renunciauerint, vt *in d. cap.* 7 *rubr. de instit. Priorum ead.* 3. *part.* Sunt enim diuersa, anticipata, & præpostera ista tempora in constitutione, vt patet, ex quo inter functiones secundæ diei, quas exercet Diffinitoriũ, fiunt electiones Priorũ; & in vltima die, quãdo Capitulum est dissoluendum, publicantur eædem electiones, & insuper fiunt renunciationes, & absolutiones, vt *in dict. capite* 7. *rubr. de Diffinitor. atque famil. legendis*, vbi in fine dum constitutio loquitur de confirmatione faciẽda ab eo, qui elegit, adsunt hæc verba: *Habeatur*

pro confirmatione absque aliqua alia caremonia , &c. Dictio enim *alia* , denotat cæremoniarum similitudinem (quæ non potest referri nisi ad renunciationes,& absolutiooes in eadem rubrica contentas) & est repetitina similium,& facit positionem eiusdem qualitatis ad præcedentia , *l. quidam relegatus* , *D. de reb.dub.* latè plurimos cumulans D. M. Barbos. *de diction. dict.* 26. *num.* 1.*& per tot.* Minúsque requiritur absolutio ab officio ad effectum vacationis , vt etiam apparet, ex quo si Prouincialis in casu legitimi impedimenti socium suum miserit , nulla alia fit cæremonia,quàm resignationis sigilli sine absolutione Præsidentis, & tamen absolutus remanet ab ipsa diè præfixa , vt *in d.c.* 7. *rubric. Quomodo Prior Prouincialis officio suo renunciare debeat.*

13 Ponderando præsertim dictionem , *ipsa* , quæ est restrictiua temporis de sui natura , si tempori adiiciatur, Gabr. *cons.* 113.*n.*64.*& cons.* 154.*num.* 13.*lib.* 2. Surd. *cons.*448.*num.* 29 Hond.*cons.*11. *num.*91.*vol.*2. Et est adeò præcisa , quòd imò est exclusiua alterius rei,seu temporis quàm præfixi,Seraphin *decis.*552.*num.*1. latè D Barbos.*dict* 177.*n.*3.5.*& seqq.*

14 Item ponderando verbum , *præfixa*, quod importat certitudinem , præcisionem, & omnimodam infallibilitatem diei,seu celebrationis Capituli in die.

15 Ac etiam verbum,*fit*, quod habet in se canonem latæ sententiæ,& importat ipso iure, D.Barbos. *dict.*374. *num.*1.Gutierr *pract.lib.*2. *quæst.*118.*n.*11. & denotat requiri statim executionem , vt per Azeued. *ad l.*15. *n.*46.*tit.*4.*lib.*4.*Recopil.*

16 Et insuper ponderando dictiones , *ipso facto* , quæ idem important, quod *statim*,seu *ipso iure*, absque aliquo hominis ministerio. Archidiac.*in cap.*1. *in princip. de rescript.in* 6 & pulchrè Alexand.*cons.*139.*n.*2.*lib.*7. & copiosè D. Barbos. *dict.* 178. *per tot. & dict.* 106. *num.*2. *&* 3.

17 Ac demum,participium illud *absolutus*, quod denotat actum geri ab alio, quàm ab eo,qui absoluitur, *cap. verbum, de Pœnis.distin.*1.*cap.cùm inferior,de maiorit. & obedient.l.nemo,qui condemnare. D.de reg.iur.*

18 Secundò , hunc esse verum , & genuinum sensum constitutionis,patet etiam , ex quo constitutio non contenta de vacatione officij in die præfixa, immediatè disponit , quòd omnino deueniatur ad electionem futuri Prouincialis , ibi : *Et ad electionem alterius penitus procedatur*, quod fieri non posset nisi præuia officij vacatione,ex dictis *suprà n.*6.*&* 8.

19 Tertiò , quia expressio illorum duorum casuum in constitutione non fuit apposita , vt solùm per eos fieret renunciatio , quia vt dictum est , illa inducitur ab ipsa die præfixa : sed imò fuit apposita , vt daretur intelligi, quòd si Prouincialis non venerit ad Capitulum, neque socium miserit,incurrit pœnam ineligibilitatis, de qua etiam inibi principaliter agitur , vt inferiùs immediatè subsequitur , ibi : *Quòd si Prouincialis iustam excusationem non habens , ad memoratum Capitulum venire contempserit,ex tunc vsque ad decennium ad omne officium cum cura animarum ineligibilis permaneat.* Aliàs enim si caperemus alium sensum, quòd vacatio penderet à renunciatione personali, seu resignatione sigilli per socium facienda , sequeretur maximum absurdum, videlicet, quòd si nec Prouincialis venerit, nec sigillum miserit , nunquam possit considerari officij vacatio.

20 Quartò, ex quo constitutio imponit ex tunc pœnam ineligibilitatis pro decennio.& non pœnam priuationis datur etiam intelligi , quòd Prouincialis iam de illo tempore est absolutus ab officio . & non indiget priuatione,cùm priuatio præsupponat habitum , *ad l.decem, D de verbor.obligat.cap.ad dissoluendum, de desponsat. impub.* Euerar.*in topic.legal.loc.*6. Aliàs constitutio videretur improuida:tum,si culpabilem,& ex tunc ineligibilem manuteneret in officio, *cap.cùm bona,de ætat. & qualitat.cap. tanta,de excess. Prælat.* Tum etiam,si iudicaret pœnam priuationis esse maiorem pœna ineligibilitatis, cùm certè sit longè minor , ad not per DD. *in cap.super eo, de elect.* & regulariter ibi debeat esse pœna grauior , vbi maior fuit culpa,vt *in d.c.tanta.*Et iste intellectus efficitur palpabilis,quia constitutio ob similem culpam , & contemptum Prioris Generalis , cùm aliàs officium ante tempora Sixti Papæ V. esset perpetuum,imposuit illi pœnam priuationis, vt dicetur infrà *num.seq.* Ex quo enim de tempore Capituli durabat officium Generalis, propriè,& legitimè imponitur pœna priuationis ; quæ cùm non fuerit imposita Prouinciali, detegitur euidentissimè,quòd constitutio agnouit illum non indigere priuatione ob præcedentem vacationem officij inductam per aduentum diei præfixæ.

Quintò, quia dato,sine veri præiudicio, quòd Gene- 21
ralatus esset tunc sexennalis , adhuc in tantum attenditur præfixio diei ad effectum vacationis officij , quòd etiam in illius vacatione in effectu idem prorsus statutum sit,vt *in cap.*3.*part.*3.ibi:*Si Prior Generalis aliquo rationabili impedimento detentus,non possit ad Generale Capitulum venire , mittere Vicarium suum valeat, qui vice eius possit,& debeat sigillum Ordinis resignare, & ad voluntatem Diffinitorum , & aliorum vocalium Generalatus officio,si opus fuerit,renunciare.Quòd si ipse Generalis ad Capitulum Generale tempore statuto non venerit,nec Vicarium aliquem suum miserit , à die statuta,& præfixa ad dictum Capitulum celebrandum , in posterum ipso facto sit Generalatus officio priuatus. Et in eo casu Prior Prouincialis illius Prouinciæ , in qua Capitulum congregatum est,omnia faciat,quæ Prior Generalis præsens faceret,quousque Præsidens publicetur, & nõ vltrà,qui publicatus, ad electionem noui Generalis procedere faciat.*

Adeò,vt etiam, si Generalis Vicarium miserit,adhuc 22
non requiritur renunciatio, aut sigilli resignatio:tũ quia constitutio hoc totum ponit *in voluntate Diffinitorum, & aliorum Vocalium*, tanquam nihil pertinens ad substantiam vacationis , iam præsuppositæ per aduentum diei præfixæ. Tum etiam , quia huiusmodi resignatio, seu renunciatio eatenus facienda est de voluntate Capituli, quatenus, *si opus fuerit*, vt cantat constitutio;videlicet,si pro faciliori expeditione futuræ electionis, vel pro alia ratione , de qua *supra num.*12. vocales ita voluerint.Ex quo planè satis detegitur , quòd vacatio non inducitur per renunciationem , cùm hæc sit posita in voluntate Capituli , & hoc quidem , si opus fuerit,sed imò per aduentum diei, *ex superiùs dictis.*

Et quatenus constitutio *in d.c.*7 *p.*3. quæ loquitur 23
de electione Prouincialis, esset dubia, benè tamen reciperet passiuam interpretationem ex aliis constitutionibus eiusdem voluminis,clariùs, & apertiùs disponentibus de electione Generalis , cùm vna constitutio soleat aliam declarare,*l. quæsitum.§. Papinianus. D. de fund. instr.cum vulg.* Simon de Præt. *de interpret. vlt. vol. lib.* 2.*interpret.*3.*dub.*1.*solut.*3.*n.*65.

Et desuper habemus expressam, & indiuidualem cõ- 24
stitutionẽ super huiusmodi interpretatione capienda de constitutionibus loquentibus de Capitulo Generali, ad constitutiones disponentes de Capitulo Prouinciali , vt *in d.c.*7.*d.p.*3.*rubr. de elect. noui Prouinc. circa finem,* ibi. *Et in omnibus electionibus in Capitulo celebrandis officio fungatur suo , & ex tunc procedetur ad electionem Prioris Prouincialis,vsque ad eiusdem confirmationem præcisè, & adæquatè , sicut dictum est in capite de electione Reuerendissimi Patris Generalis , nisi quod loco Generalis legatur Prouincialis , & loco Ordinis legatur Prouinciæ.*

Sextò , quia id ipsum euidentiùs apparet ex disposi- 25
tione *d.c.*7.*in princip.*Etenim dum ibi agitur de celebra-

tione

tione Capituli Prouincialis, dicitur, *quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis*, & immediatè subsequitur, ibi: *Anno tamen, quo Generale Capitulum celebratur, dumtaxat excepto, in quo Prouinciale Capitulum celebratur, postquam Prouincialis à Capitulo Generali discedens in suam Prouinciam peruenerit*, &c. Ex quo etiam patet, quòd Capitulum Prouinciale præcisè die statuta celebrādum est, & in ea de alio Pastore prouidendum. Nam ex quo cōstitutio solum excipit vnum casum, exceptio ista firmat regulā in nō exceptis, *l. quæsitū §. denique, D. de fund. instruct.* Ruin. *cons. 32. n. 7. lib. 2*, Greg. *decis. 157. n. 4.* & declarat quid in regula, id est, in constitutione comprehendatur, Aret. *cons. 142. n. 2.* Alex. *cons. 63. num. 2. lib. 6.* Rip. *in l. 2. §. quod si in patris, n. 23. D. solut. matrim.* Nat. *cons. 159. n. 31.*

26 Vnde cùm hodie non simus in casu exceptuato, satis patet, quòd Capitulum debuit celebrari præfixa die, & omnino extunc vacauit officium. Ponderando maximè dictionem *semper*, quæ refertur nedum ad omne tempus, verum etiam ad omnem casum, vt *in l. 1. D. solut. matr. l. quia semper, D. de in ius vocand. c. 1. de restit. in integr.* Paris. *cons. 93. nu. 17. vol. 2.* & plures cumulat D. meus Barbos. *diction. 361. n. 2.*

27 Ac etiam dictionem *dumtaxat*, quæ est taxatiua, & restrictiua ad vnum casum solum, & concludit negationem in aliis, Cardin. *in Clem. 1. de sequestr. possess. & in c. contingit*, vbi etiā Felin. *de fide instrum.* Cened. *singul. 18. n. 5.* Est enim eius natura excludere omnes alios casus præter expressos, *l. 3. §. cum Titio, D. de adimend. legat. l. 2. C. de legib. c. cùm Ecclesia, de verb. signific. c. statu-*
28 *tum, §. in nullo*, & *ibi* Archidiac. *de rescript. in 6.* Ita vt apposita in constitutione, solemnitatem, & formam inducat, & ipsius transgressio vitiet actum, Paris. *cons. 19. numer. 19. libro secundo* Mandos. *in regul. 8. Cancell. q. 6. num. 6.* Cened. *d. singul. 18. num. 4.* quia habet vim nō solum prohibitionis tacitæ, sed etiam expressæ, vt per Rom. *cons. 114. n. 5.* Amat. *decis. 14. n. 1.* quos refert, & sequitur D. Barbos. *dict. 97. num. 2, 3. & 9.*

Septimò, eo facilius est admittenda huiusmodi con-
29 stitutionum intelligentia, quia vbi agitur de prima functione Capitulari, seu potiùs præuia, & immediata ad Capitulū, videlicet de admissione Præsidentis, constitutio ordinat, vt fiat feria sexta ante dictam Dominicam post Vesperas, assignando non solum diem, sed & horam & momentum, vt *in d. cap. 7. rubr. de modo recognoscendi Patrem Præsidentem*, ibi: *Sexta feria immediatè sequenti, statim postquam Vesperæ fuerint decantatæ*, &c. Quæ dictio *statim*, nullam dilationem admittit, & intelligitur sine aliquo temporis interuallo, *l. si finita, §. non autē statim, D. de damn. infect. l. cum qu.dā, D. de leg. 2.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 120. C. de reuocand. donat.* Surd. *decis. 57. n. 9. & decis. 211. n. 31.* & insinuat celeritatem omnimodam in actu præstādam. Ric. *decis. Neap. 288. n. 6. p. 4. & in prax. for. Eccles. decis. 308. n. 1.* Et est in significatiua latæ sententiæ, & denotat ipso iure, *l. commissa, & ibi glos. verb. statim, D. de publican.* & plures refert, & sequitur, D. Barb. *dict. 383. n. 6.*

30 Octauò, quia habemus particulares, & expressas constitutiones Apostolicas desuper disponentes, & signanter Bullam sanctæ memoriæ Martini Papæ V. quæ *in Bullar. Ordinis sancti August.* est *constit. 2. eiusdem Pontif. §. 3.* ibi: *Auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, volumus etiam, & ordinamus, quòd quilibet Prior Prouincialis, qui iuxta instituta, ac consuetudines prædicta in sua Prouincia anno quolibet Capitulum Prouinciale ipsius Ordinis diebus, & locis in huiusmodi Capitulo Prouinciali immediatè antea celebrato, deputatis, celebrari non fecerit cum renunciatione sui Prouincialatus officij, & sigilli, sit dicto officio eo ipso priuatus; & quòd si ex tunc administrationi dicti [illegible] se immiscuerit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, & Prouinciam regant illi, quibus in hoc casu per instituta, & consuetudines prædicta, eius regimen est commissum*, &c.

Illa enim dictio *eo ipso*, habet in se latam senten- 31
tiam, glos. *verb. eo ipso, & verb. euacuauerit, in cap. quàm sit, de elect. lib. 6.* Salas *de legib. q. 96. tract. 14. disp. 16. sect. 8. num. 29.* Suar. *eod. tract. de legib. lib. 5. cap. 7. num. 4. & cap. 8. num. 2.* Bald. *cons. 401. vol. 3.* Roland. *cons. 62. num. 32. lib. 2.* Et idem importat, ac si Papa dixisset, sine aliquo hominis, aut iudicis ministerio, vel potiùs ipso iure, & ipso facto, Abb. *in cap. si diligenti, num. 8. de for. compet.* Corn. *cons. 165. n. 22. lib. 1.* Dec. *cons. 138. in princip.* Rom. *cons. 427. n. 9.* Roland. *vbi sup.*

Stante præsertim alia dictione, *ex tunc*, quæ signi- 32
ficat, & denotat vltimam, & immediatam præfixi temporis extremitatem *l. 4. D. de cond. & demonstr. l. vltim. D. de fideicommiss. libert. cap. super eo, de appel. c. si eo tempore, de rescript. in 6. glos. in Extrauag. Suscepti, Ioannis 22. de elect.* Bald. *cons. 150. num. 8. lib. 5.* Castr. *cons. 259. num. 3. lib. 1* Cened. *sing. 14. num. 2.* Et quæ habet etiam in ventre vim latæ sententiæ, vt ex tunc excommunicatio incurratur, Corn. *cons. 104. num. 2. lib. 1.* Sayr. *in clau. Reg. lib. 3. cap 8. num. 27.* D. Barbos. *dict. 118. n. 7.*

Et quod plus est, in eadem constitutione Martini V. 33
cauetur, quòd circa retentionem officij, aut prorogationem Capituli Prouincialis, nec etiam Generalis ipse possit, nisi in certo casu, circa loci tantummodò mutationem, dispensare, vt §. 5. ibi: *Neque etiam liceat Priori Generali eiusdem Ordinis quidquam contra præmissa quomodolibet attentare, aut aliàs super eorum aliquo, præterquam super mutatione loci ad huiusmodi Capitulum pro tempore celebrandum, si expedierit, iuxta tamen Diffinitorum, Capitulorum Prouincialium huiusmodi significationem, & determinationem, & non aliàs, dispensare, quibuscunque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus dicti Ordinis non obstantibus.*

Quapropter, si Generali solùm datur facultas dispen- 34
sandi circa mutationem loci, & hoc quidem cum tot circunstantiis, satis liquet non licere, imò expressè eidem Generali esse denegatum quidquam contra præmissa quomodolibet attentare, id est, non posse diem pro Capitulo Prouinciali celebrando præfixam, & statutam, prorogare, per regul. quòd exceptio firmat regulam in contrarium, *de qua suprà num. 25.* Et apertissimè dicitur in eadem Bulla, *d. §. 3.* ibi: *Diebus, & locis in huiusmodi Capitulo Prouinciali immediatè antea celebrato, deputatis*, &c. Et multò minus licebit Prouinciali: argumento sumpto à maioritate rationis, quod in iure est validum, *l. in suis, in fin. D. de liber. & posthum.* Decian. *cons. 6. num. 20. lib. 1. & cons. 49. num. 57. & cons. 47. num. 117. lib. 2.* Surd. *cons. 183. num. 14.* Cacher. *cons. 56. num. 12.* Nec in hoc posset suffragari aliqua prætensa consuetudo (quæ gratis, & sine aliquo fumo ex aduerso allegatur) vt *in eadem constitutione*, ibi: *Quibuscunque statutis, & consuetudinibus non obstantibus.*

Et hæc constitutio Martini fuit confirmata à piæ me- 35
moriæ Eugenio Papa IV. & vtramque tam Eugenij, quàm Martini constitutionem confirmauit Nicolaus Papa V. felicis recordationis, vt *in Bullar. Ordinis const. 2. eiusdem Nicolai.* Quæ cùm sint litteræ Apostolicæ, clarum est, quòd habent paratam executionem, adinstar instrumenti publici guarentigiati, *cap. super litteris, de rescript.* Mohed. *decis. 9. de caus. poss. & decis. 13. vt lit. pend.* Sarnen. *in tract. Breuium n. 4.* Beroius *cons. 14. n. 1. lib. 2.* ita vt, appellatione remota,

procedendum sit ad earum executionem, Loter. *de re benef. lib. 1. q. 38. num. 5.* Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. numer.* 573. Coccin. bonæ mem. Rotæ Decanus *deci.* 144. *num.* 7. non solùm quoad executionem pœnarum in eisdem litteris contentarum contra prædictum Patrem M. Liaño, qui post completum triennium, resistentibus sibi tot constitutionibus Apostolicis, adhuc attentat se immiscere in administratione officij, quæ prorsus cessauit; sed etiam quoad aggrauatoriam censurarum, & declaratoriam irregularitatis notoriæ, ex quo se immiscet in diuinis, existens in Papalibus excommunicationibus, ex infrà dicendis *n.* 44.

36 Nec replicari potest, quòd istæ Constitutiones Pontificiæ solum militant, quando Prouincialis prætendit perpetuari, seu reeligi in officio, non autem quando iusta suadente causa terroris armorum, vt gratis ex aduerso allegatur, protrahit Capitulum in aliam diem, quàm præfixam. Quia vltrà quòd hìc nulla adfuit iusta causa protrahendi, seu discedendi à Capitulo, vt inferiùs suo commodiori loco dicetur *num.* 113. *& seqq.* quinimo dici potest de Prouinciali absoluto, eiúsque sequacibus quòd illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor, cùm aliàs vani & affectati timoris nulla sit excusatio, *l. vani, D. de reg. iur.*

37 Respondetur vlteriùs, constitutiones clarè, & apertè loqui de eo, & aduersùs eum, qui vt diutiùs maneat, aut faciliùs se confoueat in officio Prouincialatus, citra reelectionem, aut perpetuationem variis prætextibus, & artificiis (vt euenit in casu nostro, de quo plurimum condolendum est) differt, aut indirectè impedit Capituli Prouincialis celebrationem, vt *in dicta constitut. Martini, §. 2.* ibi: *Non sine mentis displicentia, veridica relatione percepimus, quòd nonnulli Ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini professores, etiam in Theologia Magistri, in officiis Prouincialatus, secundùm instituta, & laudabilem consuetudinem eiusdem Ordinis pro tempore constituti spiritu inanis gloriæ, & ambitionis ducti, & sua sorte non contenti; vt in huiusmodi officiis, quibus præsunt, continuè, seu ad eorum vitam remanere, seu iterum confirmari, vel reeligi possint, variis ingeniis, subtilibusque, & exquisitis modis, ac coloribus, etiam contra ipsius Ordinis instituta, & consuetudines huiusmodi perquirunt, insistunt, & procurant; vnde plerumque accidit, quod eiusdem Capitula Prouincialia secundùm morem, & consuetudinem ipsius Ordinis celebrari prohibentur, seu aliàs indirectè impediuntur, delinquentium excessus non corriguntur, corruptiones quoque, & alia pacta illicita committuntur, diuisiones etiam, & odia, ac alia scandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicam dicti Ordinis confusionem, & offensam, ac perniciosum exemplum plurimorum,* &c.

38 Quæ verba, præsertim illa, *seu aliàs indirectè impediuntur,* cùm sint posita in procemio constitutionis, benè ostendant ipsius causam finalem, *l. 1. D. ad Maced. l. fin.* vbi Bart. *D. de hæred. inst.* Greg. *decis.* 531. *num.* 5. videlicet, ne Capitula Prouincialia indirectè sub talibus artificiis impediantur.

39 Et *in dicta constitut. 2. Nicolai, §. 3.* ibi: *Vt in dicto officio Prouincialatus perpetui fierent, siue diutius permanerent, illóque fungerentur, multipliciter facere præsumpserint in animarum suarum periculum, & Fratrum dicti Ordinis detrimentum.*

Et quatenus adesset causa dissoluendi, aut prolongandi Capitulum, (quod omnino negatur) attamen ex quo instabat vltimus, & peremptorius terminus Capitulo celebrando, & electioni faciendæ à Constitutione præfixus, & talis dissolutio, & prolongatio à Prouinciali absoluto facta in effectu, tendebat directè in sui reelectionem, aut diuturniorem officij durationem, vtique fieri non potuit nisi concurrentibus Vocalibus eiusdem Capituli, nemine discrepante, vt per text. *in d. Authen. de defensor. ciuit. §. fin. collat. 3.* ibi: *Sed vsque ad hoc solum stet tempus, nisi cuncta ciuitas, reluctante nullo, elegerit eum,* &c. tenet Bonon. *d. tract. de elect. dub.* 103. *n.* 4. Roman *singul.* 96. *& singul.* 699. *num.* 1. Bald. *cons.* 316. *n.* 1. *lib.* 3. Felin. *in cap. cum omnes, num.* 18. & *ibi* Dec. *num.* 34. *de constit.* Borrel. *de edict. lib. 1. cap. 12. num.* 50. Cost. *de fact. scient. & ignor. cent. 1. inspect.* 30. *num.* 9.

Minúsque potest replicari, quòd ad effectum priuationis, de qua in dictis constitutionibus Martini, Eugenij, & Nicolai, requiritur declaratio iudicis super incursu in pœnas earundem constitutionum. 40

Quia, omisso, quòd instantibus clausulis, *eo ipso, ipso facto, ipso iure,* nulla alia requiritur iudicis sententia; vel declaratio, vt suprà dictum est *n.* 16. 31. *& seq.* & in puncto de priuatione tenet Bonon. *vbi supr. dub.* 93. *n.* 5. 7. *& seq.*

Respondetur adhuc, quòd aut prædictus P. M. Liaño post completum suum triennium persistit in regimine Prouinciæ, aut ab eo desistit. Si enim desistit, habemus intentum in hoc articulo, & frustrà desuper protendimus disputationem. Si autem persistit (prout de tenaci persistentia satis notoriè constat, nedum ex pluribus litteris patentibus, in quibus se gerit pro Prouinciali, verum etiam, (quod itidem dolendum est) ex plurium conuentuum seditionibus, & schismatibus, aliis istam, aliis illam obedientiam, & partialitatem sequentibus) & hoc quidem casu non indiget declaratione iudicis competentis incursus tam notorius in pœnas & censuras præfatarum constitutionum, iuxta inueteratum, & inconcussum Rotæ stylum, de quo Gales. *de oblig. Camer. tit. de liquid. num.* 15. & singulariter notat Rubeis *part. 2. singular.* Rot. *verb. Declaratoria litteræ, num.* 2. ibi: *Rotæ stylus est, quòd quando sumus in facto notorio, ad euitandum circuitum, tunc declaratoria non requiratur,* & *ibi* plures adducit Rotæ decisiones. Etenim ex quo hodie de facto administrat, vsurpando alienam iurisdictionem, satis seipsum declarat contumacem, & incursum in prædictas pœnas. Quia cùm iudicis partes in nullo alio consistant, quàm in declarando istud factum persistentiæ in officio, & administratione, ad effectum declaratoriæ, vtique dum d. P. M. Liaño iudicialiter in hoc Tribunali pro Prouinciali se gerit actu ipso, nulla alia opus est declaratoria, sed imò aggrauatoria esset procedendum, & ab omnibus ob notorietatem casus euitari deberet, per ea, quæ latè tractat Alter. *de censur. lib. 1. disput. 6. cap. 2. per tot.* 41

Nonò denique, & ex abundanti, quatenus istæ Constitutiones essent dubiæ, pro cessatione officij completo triennio, habemus dispositionem claram & manifestam in concordia facta à tota Prouincia super alternatiua, & duratione Prouincialatus, vsque ad triennium solummodo, quæ fuit approbata à Generali, & à Sanctissimo D. nostro Vrbano Papa VIII. confirmata, cum clausula sublata, & decreto irritanti, *sub datum Romæ die 27. Aprilis, anni* 1625. & iterum *sub die 6. Aprilis* 1627. quæ sæpiùs fuit à tota Prouincia in Prouincialibus Capitulis recepta, & quæ à partibus hodie non controuertitur. 42

Etenim ex quo in eadem Prouincia multis ab hinc annis cum maxima eius perturbatione (sunt verba Generalis) insurrexerunt quædam Patrum & Fratrum diuisiones, seu partialitates, altera sub nomine Prouinciæ, altera, quæ vocatur Hispalensis; & sub nomine Extrematuræ altera; tandem deuentum fuit ad dictam concordiam, quòd scilicet Conuentus Hispalenses & Extrematuræ, qui sunt quatuor, vel quinque, vnam facerent æqualem partem; reliqui verò Conuentus triginta quatuor, qui sub nomine Prouinciæ intelliguntur, alteram partem facerent in Prouincialatus distributione per singula triennia; *Ita vt* (sunt verba 43

confirmatio

confirmationis Papalis) *post quamcunque ex aliis partialitatibus, immediatè pars Prouincia sequatur*, &c. Et idem disponitur in secundo Breui confirmatorio, ibi: *Vno scilicet triennio ex parte Prouincia, altero autem immediatè sequenti ex parte Hispalensi, & Extrematura*. Vnde, cùm prædictus P. M. Liaño functus fuerit officio suo per totum triennium sub nomine partialitatis Hispalensis, clarum est, quòd omnino expirauit eius authoritas, cùm immediatè debeat sequi pars Prouinciæ in successione Prouincialatus, vt cantant litteræ Apostolicæ confirmationis.

44 Ponderando dictionem, *post*, quæ est separatiua temporis, *l. si cui legeretur, D. de legat.* 1. & significat illius extremitatem immediatam, Vulpel. *de præposit. & aduerb. dict. post. num. 7.*

45 Ac etiam dictionem, *immediate*, quæ de sui natura exigit præcisam continuationem, Bald. *in l. acutissimi, C. de fideicom.* Capr. *cons.* 18. *n.* 12. Vetal. *decis.* 22. *n.* 3. *p.* 3. & ex vero, & proprio significatu reiicit omne interuallum, nam id immediatum est, quod est sine medio; & denotat etiam aliquid debere fieri ipso iure, Tiraq. *in l. si vnquam, verb. Reuertatur, n.* 125. *C. de reuocand. donat.* Rebell. *de obligat. iustitia, p.* 1. *lib.* 1. *q.* 6. *num.* 37. & importat, vt nullo alio actu, etiam momentaneo, inter-
47 posito, debeat actus celebrari, *l. si pater captus, & ibi glos. D. de vulg.* Anend. *de exequen. mand. p.* 1. *cap.* 16. *num.* 1.

48 Aliàs enim, si post completum triennium liceret partialitati Hispalensi retinere officium in præiudicium notorium alterius partialitatis de Prouincia, vtique talis concordia saperet societatem, & diuisionem leoninam a iure reprobatam, de qua tex *in l. si non fuerint, §. Aristo, D. pro socio,* & *in l.* 4. *tit.* 10 *p.* 5.

49 Et talis retentio esset in præiudicium iuris quæsiti per d. concordiam eiúsque approbationē, & confirmationem, cui nec Papa per alias quascunque litteras censetur derogare, stante regula 18 Cancellariæ sanctissimi D. N. de iure quæsito non tollendo, vt late per Sarnen. *ad d. regul. q.* 1. *per tot.*

50 Verùm omnem videtur tollere difficultatē clausula, *sublata, &c.* existens in eadem confirmatione Apostolica, seu verba idem importantia, quæ claudit os parti, ita vt non possit audiri contra litteralem intellectum confirmationis, nisi obtenta ab eodemmet Papa in signatura Gratiæ oris apertione, vt per Gonçal. *ad regul.* 8. *Cancellariæ, gloss.* 66. *num.* 10. & innumeros DD. cumulat, & sequitur Rub. *d. to.* 2. *singul. Rotæ, p.* 4. *claus.* 798. *n.* 1. Imò adimit iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi, quàm provt sonat ad corticem litteræ, Burat. *decis.* 831. *n.* 4 Rot. *decis.* 77. *n.* 9 *p.* 3. *recent.* & influit nullitatē ipso iure in gesta in contrarium, Burat. *decis.* 337. *n.* 8. latè Marchei. *de commission. p.* 2. *pag.* 547. & plena manu D. meus Barbos. *de clausul. claus.* 175. *per tot.*

52 Stante præsertim decreto irritanti, quod afficit & destruit omnia in contrarium gesta, & operatur nullitatem ab initio, ita vt nec effectū, nec iuris fomentum, nec executionem habeant, vt plenè per Gonç. *ad reg.* 8. *glos.* 67 *per tot.* Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *n.* 407. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæst.* 27. *numer.* 42. Sarnen. *super reg. de trien. quæst.* 49. *in princ.* Rot. *decis.* 41. *num.* 9. *p.* 1. *recent.* & copiosè D. Barbos. *vbi sup. claus.* 40. *numer.* 22. 26. & *per tot.*

Ex quo sequitur, quòd quidquid pars aduersa prætendit contra dictam confirmationem alternatiuæ Prouincialatus, petendo scilicet durationem officij, etiam pro vno momento post completum triennium, illud obtinere non potest, nec debet audiri, deficiente iurisdictione in Tribunali ad contrauueniendum prædictæ confirmationi, ob resistentiam prædictæ clausulæ, & decreti irritantis, ex dictis, *sup. n.* 51. & *seq.*

Nec etiam obstat, quòd aliqui DD. tenuerint, quòd 53
Generalis possit prorogare Capitulum Generale, & Prouincialis Prouinciale ad vnum, vel plures menses, vt per Casarrub. *collectorem priuil. ordin. Mendicant. verb. Electio,* & *ibi* Sorbo Capuccin. notat, id procedere, etiamsi in constitutione caueatur, quòd elapso sexennio, seu triennio, respectiuè, pro absoluto ab omnibus Fratribus habeatur, Rodr. *qq. reg. tom.* 2. *quæst.* 53. *art.* 2. *verb. Secundò*, & alter Rodr. *in compend. resolut.* 58. *numer.* 17. quos refert Bon. *dub.* 103. *numer.* 2. & 3. Mirand. *in manual. Præl. tom.* 2. *q.* 16. *art.* 4. *per tot.*

Quia licèt pro responsione satis esset dicere, quod 54
aliud est prorogare Capitulum ante conuocationem eius, & indictionem, aliud vero (post indictū, conuocatum, & congregatum) illud dissoluere, imminenti hora, & momento, imo post momentum, & horam celebrationis: cùm aliàs in primo casu officium non expirauerit, & tempus prorogatum censeatur esse idem cum priori, *ad l. nam etsi manente, D. de precar.* In secundo autem, data iam cessatione officij per lapsum trennini, nemo habeat facultatem dissoluendi, seu prorogandi, *ex dictis supr. n.* 4. vel saltem quatenus duraret officium vsque in sequentem diem, prætensa tamen dissolutio præsumitur calumniosa, cùm facta dicatur in vltimo trennino, & potuerit fieri per plures dies anteà, Rot. *decis.* 521. *lib.* 3 *p.* 3. *diuer.* & *coram Greg. XV. decis.* 356. *n.* 8. Præsertim, quando, vt in casu nostro, non fuit facta ad certum & limitatum tempus, neque ad præcisum locū, sed imo facta apparet ad deludendam totam Prouinciā inibi legitime congregatam, quo casu non militant doctrinæ prædictæ, cum aliàs talis dilatio electionis Prouincialis multa dispendia afferat toti Prouinciæ, vt per Castellin. *de election. c.* 6. *num.* 8. & 9.

Respondent adhuc, DD. prædictos loqui de Sera- 55
phico Ordine sancti Francisci, in quo non adsunt constitutiones tam præcisæ de die præfixa, vt habet Ordo Eremitarum sancti Augustini, quæ penitus volunt, vt Sabbato ante tertiam Dominicam post Pascha, ad electionem noui Prouincialis procedatur, ex *dictis suprà num.* 6. 8. & 18. Quinimo Capuccin. vbi suprà addit, quod talis constitutio, seu determinatio, (sunt verba Sorboli) non videtur nunc obseruari, cùm aliter à subsequentibus summis Pontificibus, ac Ordinis statutis reperiatur esse ordinatum, & huiusmodi statuta, tradit Rodr. *d. art.* 2 *circa fin.* & Miran. *in manual. d. q.* 16. *art.* 4. *concl.* 1. vbi dicit, quod triennium Prouincialatus potest per mensem, seu menses prolongari, secundum quod & ipsa Capitula Prouincialia protrahuntur: sed non dicit, quod huiusmodi protractio pertinet ad Prouincialem, cùm iuxta constitutiones non pendeat ab eius voluntate, sed ab aducutu Visitatoris Prouinciæ, vt *ibidem in fin.*

Et posset considerari inter vtrasque constitutiones 56
non incongrua diuersitatis ratio, videlicet, quia Seraphicæ disponunt, quod Prouincialatus duret per totum triennium nulla habita contemplatione de die Pentecostes, Ascensionis, seu Paschatis; & propterea intelligendum est, de triennio solari, vt experientia demonstrat, quod vna Prouincia celebrat suum Capitulum die vltima Octobris, alia, die prima Septembris, & aliæ in aliis diebus ita vt iuxta celebrationem præcedentis Capituli, triennium solare omnino compleatur, vt apparet ex Generalibus constitutionibus Toletanis, quarum compendium adducit Mirand. *in manual. d. q.* 16. *art.* 3. *concl.* 1. & 2. Et patet euidenter, quia ex quo Capitulum Generale fratrum Minorum habet diem præfixam in vigilia Pentecostes, Generalis non potest illud differre, vt per Miran. *d. to.* 2. *q.* 6. *art.* 2. *concl.* 1. ibi: *Non potest differre Capitulum sua propria auctoritate vltra tempus constitutum, nempe vltra vigiliam Pente-*

costes cuiuslibet sexenuij, quin verò inuiolabiliter fieri debet electio Generalis ministri, siue minister Generalis venerit, aut non venerit: & etiamsi plures defuerint vocales. At Eremiticæ constitutiones præcisè volunt, quòd omnia Capitula Prouincialia totius Ordinis celebrentur in prædicto Sabbato, habito respectu ad triennium lunare iuxta mobilium festorum conuolutionem, habitáque particulari contemplatione per totum Ordinem ad prædictam Dominicam tertiam. Atque hinc potest esse, quòd Franciscanus, & alij forsam Ordines de facili dispensant protrahendo seu prorogando Capitulum Prouinciale ad aliquot dies ex magna, & vrgentissima causa, cùm aliàs modicum, vel nihil intersit ex quo in constitutionibus nó fuit particulariter contemplata certa, & præfixa dies pro toto vniuerso Ordine; & futuro Prouinciali nullum præiudicium inferatur, quãdoquidem suum integrum triennium solare à die suæ electionis debeat computari. Quod non ita militat in Augustiniano, in quo licet ex Papæ dispẽsatione Capitulum Prouinciale fuisset prorogatum ad sex menses, futurus Prouincialis non ideo haberet regimen Prouinciæ nisi pro duobus annis cum dimidio lunaribus, ob prædictam rationem contemplatæ dici pro Capitulo celebrando; & in hoc maxima esset inæqualitas, & plurimum præiudicium partialitatis, cui integrum triennium lunare non distribuitur in prædicto regimine, iuxta constitutiones Ordinis, & confirmationem alternatiuæ Prouincialatus, de qua latè *suprà à numer.* 45.

57 Vltra quod, vt dicunt præcitati DD. id posset procedere existente magna, & vrgentissima causa, quæ in casu nostro non interuenit pro dissolutione Capituli, nec alia vmbra, seu vestigium causæ considerari potest, nisi quòd partialitas Hispalensis eadem die Capituli agnouit se non posse eligere in Prouincialem aliquem sibi sequacem, affectum, & mancipatum. Et profectò Vocales iam hora ipsa celebrationis legitimè congregati, debebant electionem perficere, ne alias elapsa die præfixa ad eligendum, electio deuolueretur ad Superiorem, *cap. quanquam, & ibi glos. verb. Deuoluatur, de elect. in 6.*

58 Priuantur enim electores potestate eligendi, *cap. ne pro defectu, de elect.* qui text. est Conciliaris, & per Castellin. *cap. 4. num. 9. & cap. 14. num. 53. Lauor. d. tit. 4. cap. 18. num. 24. & tit. 21. numer.* 87. Ita vt si post elapsum tempus datum à iure communi, vel particulari elegissent, electio esset ipso iure nulla, *cap. inter vniuersos, de elect.* Lauot. *d. cap. 18. num. 24. in fin.* Castellin. *vbi proximè d. n. 9.* nec desuper aliqua sententia requiritur, vt dicit idem *d. c. 8. sub n. 53.*

59 Et videtur omnino cessare difficultas, ex quo Capuccin. quem alij referunt, vbi sup. in finalibus verbis subdubitat de sua opinione, dum ait, *quod tutius iudicaret, vt succedente casu, antequam ad finem triennij deueniretur, Generali nuntiaretur, vt quid faciendum esset, determinaret.* Et Rodrig. *d. art. 2. in fin.* non solùm id tutius indicat, sed etiam præcisè dicit, *quod si tractatur de prolongatione Ministri Generalis propter aliquam causam superuenientem, ad Sedem Apostolicam recurrendum est, sicut recursum fuit anno Domini 1599. de tempore Clementis Papæ VIII. felicis recordationis.* Et assertiuè cum sequitur alter Rodrig. *d. resolut. 58. n. 17.* & expressè, quòd Generalis, seu Prouincialis non possit prorogare officium suum, & celebrationem Comitiorum Generalium, seu Prouincialium, respectiuè, tenet Bonon. *d. dub. 103. num. 1.* & Lauor *d. tit. 4. de elect. cap. 23. num.* 8. & expressiùs Mirand. *d. tom. 2. quæst. 6. art. 2. conclus. 1. allegat. sup. num. 4. & 57.* ob hanc scilicet rationem quia expleto termino ei præfixo, cessat authoritas.

60 Demum non obstant decis. Franc. Marc. 568, *numer. 2. & 569. per tot. lib. a.* vbi quòd existente causa seditionis aut terroris armorum Capitulum potest prorogari.

61 Quia vltra quòd procedunt in prorogatione facta intra terminum iuris, nempe quando prius fuerat facta abbreuiatio, & postea fit prolongatio intra eundem iuris terminum, vt claré dicitur *in d. decis. 568. num. 2. in fin.* ibi: *Prolongauerunt dictam electionem, vsque ad 15. mensis Martij, ita quod cadet circa finem trium mensium, qui dantur in electionibus Ecclesiarum Cathedralium, & Regularium, cap. ne pro defectu, de elect.* & magis expresse *in d. decis. 569. num.* 5. ibi: *Sed est dubium quando terminus electionis est semel abbreuiatus, an poterit prolongari per maiorem partem Capituli, intra tamen terminum iuris trium mensium? Dubium facit, quia semel fuit dies præfixa; attamen videtur, quod possit fieri talis prolongatio intra terminum iuris, quia dilatio data ab homine potest reuocari, l. qualem, & l. diem, D. de recept. arbitr.* Et hanc eandem sententiam, quòd electores possint prolongare terminum electionis, dummodo talis prolongatio fiat intra terminum à iure præfixum, & non alias, tenet in puncto Innocent. *in cap. Ecclesia vestra, n. 7. de elect.* ibi: *Item dicuntur habere ratum quando electorum terminus præfixus est ante finē termini à iure præfixi, aliàs non,* &c.

62 Respondetur vlteriùs, hic non constare de tali seditione, quæ ex aduerso affectatur; sed imo est mera chimæra, & somniata impostura aduersus viros graues, & Religiosos, vt suo tempore constabit in iudicio plenario, cùm partes ad probandum fuerint admissæ, & ex dictis *suprà num.* 37. & ex dicendis *infrà numer. 111. & seq.*

63 Et in casu nostro habemus constitutionem indispẽsabilem, tam circa abbreuiationem, quàm circa prolongationem, & dato & non concesso, quod posset dispensari, officium tamen expirat in d. Patre M. Liaño, & Prouincia deberet gubernari per eos, quibus aliàs regimen est commissum, tum per alternatiuam, tum etiam per dispositionem *constit.* 2. Martini Papæ V. Et hæc quidem quoad primum articulum.

ARTICVLVS II.

64 QVo verò ad secundum, videtur quod prædicto Patri M. Liaño, nec etiam competit manutentio, ex pluribus, &

Primò, quia stante positiuo, notorio & palpabili defectu iuris quoad titulum, ex latè dictis *in primo articulo,* insurgit etiam omnimodus defectus possessionis, quæ est de essentia, & substantia manutentionis, & fũdamentale illius requisitum, Couarr. *pract. cap. 17. n.* 3. Paz *de tenut. cap. 2. num. 19. & cap. 9. num. 9. & seq.* Post. *de manutent. obseruat. 15. num.* 2. Rot. *decis. 129. num. 7. part. 2. recent. & decis. 5. num. 2. & decis. 154. n. 1. & decis. 156. num.* 2 post tract. Post. Licèt enim commune habeat proprietas cum possessione, *l. naturaliter §. nihil commune, D. de acquir. possess.* attamen, quando euidenter constat de non iure, tunc proprietas absorbet in se possessionem, taliter quod omnino maneat resoluta, *c. cum dilectus, de caus. possess. & propr.* Gratian. *discept. 898. n. 19* Marquesi. *de commiss. part. 2. fol. 231. n. 3.* Post. *vbi suprà, obseruat. 108. n. 24.* Rot. *coram Seraphin. decis. 1484. n. 8.*

65 Non obstat quòd etiam intruso prædoni, & iniusto detentori detur manutentio ad limites possessionis, ex quo in hoc iudicio summariissimo non agitur de iustitia, vel iniustitia possessionis prout de iure, quod pertinet ad plenarium possessorium, sed de mera rei insistentia, & detentatione facti, prout de facto, quo casu non solet denegari manutentio, vt per Rot. *decis. 322. n. 3.* post tract. Post. etiam si possessio sit asinina, bestialis, seu

asinaria, vt dicunt DD. & latè idem Post. *obseru.* 42. *ex n.* 74 *vsque ad num.* 86.

66 Quia cóclusiones istæ procedũt quando positiuè non constat de non iure, seu de defectu proprietatis, tunc enim, ex quo aliquis possidet, interim dum discutitur de possessionis iustitia, in dubio est manutenendus, ne possessor priuetur commodo suæ possessionis, *ad l. si qui destinauit, ff de rei vindicat* tum quia satis est quod detur possibilitas titulandi possessionem: Seraph. *decis.* 555. *n.* 8. Rot *decis.* 74. *n.* 17. post tract. Post. & Giouagn. *cons.* 8. *n.* 115. *lib.* 1. tum etiam quia ex eadem solummodo possessione præsumitur dominium donec constet de intrusione, deprædatione, seu iniusta detentatione vt latè per eumdem Post. *d. obseruat.* 42 *numer.* 134. *& seqq.* tum denique, quia imò dominium incidenter deductum probatur ex sola possessione ad effectum manutentionis, Bart. *in l. quidam in suo, n.* 4. *D. de condit. institut.* Cald. *cons.* 23. *de prab.* Rot. *decis.* 21. *n.* 6. post tract. Postij

67 Cæterùm vbi notoriè positiuè, & euidenter (prout in casu nostro) constat de defectu dominij, seu de improbitate, & vitio possessionis, tunc non est danda manutentio, sed imò possessio, talis qualis, est reuocanda, *l.* 1. *in princ. D. vti possid. l. improba. C. de acquir. possess.* Menoch. *de retinen. remed.* 3. *n.* 790. Cancer. *variar. c.* 14 *n.* 54. *& seqq. part.* 3. & innumeros DD. & decisiones
68 cumulat Post. *d. obseruat.* 42. *num.* 137. leges enim, & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem, Valas. *decis.* 79. *num.* 19. *tom.* 1. relati per Post. *vbi proxime, num.* 150. aliàs si aliquis in possessione etiam iniusta defenderetur, daretur occasio delinquendi, Cancer. *d. c.* 14. *n.* 50. via calumniis pateficeret; temerarij fouerentur litigatores, & notoria fieret iniustitia, Scac. *de sentent. & re iudicat glos.* 14. *q.* 19. *n.* 98. quod iura abhorrent.

69 Præsertim in spiritualibus, quo casu possessio iniusti detentoris non est manutenibilis: Plot *de in litẽ iurãd.* §. 3. *n.* 29. ne scilicet vibretur gladius Ecclesiasticus à non habente facultatem excommunicandi, neque vmbram iurisdictionis.

70 Minus obstat quòd ad effectum, vt dicatur constare de notoria iniustitia possessionis, seu de palpabili defectu dominij in possidẽte, necesse est quòd adsit, vel eius confessio, vel sententia, quæ transitum fecerit in iudicatum, Gratian *discept.* 899. *n.* 12. Scaccia *vbi sup. n.* 108. Rot. *decis.* 27. *n.* 11. *& decis.* 28. *n.* 9. *p.* 1. *diuers.* & coram Cardinali Seraph. *decis.* 555. *num.* 8. *& decis.* 876. *num.* 2.

Quia vltra quòd, stantibus in constitutionibus A-
71 postolicis, & huius Religionis, clausulis, *eo ipso, ipso facto, ipso iure*, & aliæ quæ important latam sententiam à Papa super cessatione officij Prouincialatus post completum triennium, vt late *supr. num.* 16. 31. *&* 32. nulla alia desuper sententia, aut declaratio requiritur, cùm habeamus rem claram, & manifestam, ex dictis *suprà num.* 44.

Respondetur vlteriùs, quòd probatio defectus domi-
72 nij non est restricta ad coosessionem partis, & rem iudicatam, cùm & aliàs possit se extendere, ad alios modos probationis, videlicet ad iura, seu statuta clara, & publica instrumenta producta, seu ad claras depositiones testium, Bocar. *de interdict. vti possid. cap.* 2. *numer.* 46. *&* 87. *& c.* 5. *n.* 4. *& seq.* Post. *d. obseru.* 42. *numer.* 153.

73 Et in casu nostro habemus euidentiam facti, & iuris, ex notorietate elapsi triennij, quæ non controuertitur, & ex clara, & perspicua dispositione constitutionũ super cessatione officij triennio completo. Vnde cùm Pater M. Liaño fundet suam possessionem in titulo præambulo suæ antiquæ electionis ad Prouincialatum, quo functus est, & impossibile sit quòd aliũ titulũ habeat sequitur, quòd ex quo titulus iste fuit resolutus, & inualidus factus, sibi obstat defectus, seu inualiditas tituli, quę ex ipsius tituli, ad triennium tantummodo habiti, lectura apparet, Menoch *de retinend. rem.* 3. *n.* 683. Rot. *decis.* 698. *num.* 3. *part.* 2. *recentior.* Probatio enim quæ fit libris, seu scripturis apertis nunquam reiicitur, Person. *de adipiscend. n.* 408. Post. *vbi proximè num.* 155. *& seqq.*

Neque etiam obstat dicere, quòd hoc esset inuol- 74
uere titulum cum possessione, quodque exceptiones requirentes altiorem indaginem non sunt admittendæ in hoc iudicio summarissimo manutentionis, sed imò sunt reiiciendæ ad petitorium, ex latè congestis per Post. *d. obseru.* 41. *n.* 13.

Quia exceptio ista non requirit altiorem indaginem 75
ex superius dictis. Neque enim nouum est, quòd exceptio respiciens merita, seu dominium, & petitorium, vel possessoriũ plenariũ, seu nõ ius possessoris, vel dominij alterius, impediat manutentionẽ, vbi est liquida, clara, & notoria, & non eget probatione, neq; aliquo modo offuscatur, Giouagn. *d. cons.* 8. *n.* 114. *lib.* 1. Seraph. *decis.* 810. *n.* 4. Greg. *decis.* 425. *n.* 3. *& seq.* In casu autem nostro nulla alia probatione istius exceptionis opus est, cum regulariter sit in confesso apud partes, tam lapsus triennij, de facto, quàm cessatio officij iuxta constitutiones, de iure. Quinimo ad hoc vt exceptio dicatur nõ requirere altiorem indaginem, sufficit quod partes sint concordes in facto, licet supersint disputationes in iure, Franc. *in c. ad decimas, de restit. spoliat.* Seraph. *decis.* 183. *n.* 6.

Nec tandem replicari potest quod exceptio ista of- 76
fuscatur, & turbida redditur, ex quo existente causa terroris armorum bene potuit d. Pater M. Liaño prolongate Capitulum, ex qua prolongatione in consequentiam resultat officij, duratio, & continuatio possessionis.

Quia dato millies, quod talis causa sufficeret ad prorogationem Capituli; attamen cùm adhuc non sit probata, nihil releuat illius allegatio, donec plenè in contradictorio iudicio probetur seruatis seruandis. Et propterea intrat de plano pro decisione articuli pulchra, & aurea conclusio, quod vbi exceptio est clara, non efficitur altioris indaginis, nec est reiicienda, si illud quod est discutiendum, prouenit ex replicatione aduersarij, Afflict. *decis.* 63. Put. *decis.* 243. *lib.* 3. Post. *d. obseruat.* 32. *n.* 133. Rota *decis.* 57. *num.* 4. *&* 6. *p.* 2. *diuers. & decis.* 126. *n.* 12. *& decis.* 159. *n.* 9. *part.* 1 *recent. & decis.* 157. *n.* 10. *impres. post tract.* Pacifici *de Saluian. interd.*

Et ratio est, quia petens manutentionem est actor 77
originarius, & voluntarius, Gregor. *decis.* 64. *num.* 5. Et postquam prædictus Pater Termiñon, qui in hoc articulo est reus, suam probauit exceptionem, fundando eã in lapsu triennij, & dispositione constitutionum, si d. Pater M. Liaño replicat constitutiones non habuisse locum, ex quo adfuit iusta causa metus, & terroris armorũ ad protrahendum Capitulum, debuit clarè, & nitidè probasse suam replicationem; aliàs exceptio non desinit esse clara, & liquida, vt verbis vtar Rotæ *decis.* 597. *num.* 3. *p.* 2. *recent.* Franc. *in cap.* 1. *num.* 18. *de litis contest.* Put. *decis.* 233. *& decis.* 133. *lib.* 3. Et sic altior indago in casu isto non cadit super exceptione, sed super replicatione, vt optimè considerat Rot. *d. decis.* 57. *num.* 6. *part.* 2. *diuers.* Replicatio enim sapit naturam 78
actionis, & secundùm eam regulatur, Alex. *in l. fin. num.* 25. & *ibi* Curt. iun *num.* 14. *C. de edend.* Paris. *cons.* 95. *num.* 36. *lib.* 1. & dicitur illius coadunatio. Bald. *in l.* 1. §. *editiones, num.* 17. *D. de edend.* Greg *decis.* 535. *num.* 17. & 18. & propterea si replicatio non fuerit probata,

celendi manutentionem, Gregor. *d. decis.* 569. *num.* 4. & plures refert, & sequitur Post. *obseruat.* 17. *num.* 44. *& seqq.*

91 Quia conclusiones istæ procedunt, quando possessio prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti ex vnica præsentatione dante causam liti, quę non constituit in quasi possessione iuris præsentandi, Gregor. *decision.* 417. *num.* 4. aut ex vnica collatione pariter contradicta, quæ non constituit in quasi possessione iuris conferendi, Rot. *post tract.* Viuian. *de iure patron. decis.* 86. *num.* 36.

92 Secùs autem, quando post ius quæsitum, seu acquisitam possessionem ex vnico actu positiuo, & pacifico, subsequitur contradictio partis, quia tunc non potest impediri mandatum de manutenendo, Post *d. obseruat.* 17. *n.* 54. Seraph. *decis.* 1457. *in fin.* vbi quòd si superuenerit contradictio, non videtur facta in tempore, Rot. post tract. Post *decis.* 201. *num.* 7. vbi, quòd contradictio debet esse in ipso primo actu; quodque si facta fuerit post actum perfectum, & consummatum, non impedit, quominus censeatur per dictum actum, pacificè gestum, acquisita possessio, ad *leg. si ita sit*, & *ibi* Bald. & Imol. *D. de legat.* 1. Rip. *in leg.* 1. *numer.* 88. *D. solut. matrim.*

93 Aliter enim, nec etiam post mille actus pacificos, & perfectos posset dari manutentio, ex quo semper isti actus, quantumuis pacifici, solent dare occasionem litis, quod tamen esset erroneum in iure, quandoquidem ex vnico actu pacifico acquiritur vera quasi possessio, manutenibilis, Gratian. *discept.* 310. *numer.* 76. Menoch. *cons.* 612. *numer.* 16. Quinimò sufficit momentanea, & pro vno instantia acquisita, latè Post. *obseruat.* 18. *numer.* 1.

94 In casu autem nostro adsunt plurimi actus possessorij pacifici, per quos fuit abundè acquisita quasi possessio iuris exercendi Prouincialatum. Vnde ex superueniēti contradictione, lite, seu recursu ad Tribunal non potest impediri manutentio, *ex dictis*. Præsertim quia & hæc possessio est satis iustificata, ex quo fuit capta auctore Prætore, id est auctrice Prouincia repræsentata per Vocales in Capitulo legitimè congregatos. Iustè enim possidet, qui auctore Prætore possidet, *l. iustè, D. de acquir. possess.* Greg. *decis.* 582. *num.* 2. cùm & alias possessio capta sine iudicis mandato sit manutenenda, vt per eund. Greg. *decis.* 107. *n.* 1. Et ratio est, quia sufficit nudum factum, etiam absque scientia, & patientia aduersarij, vt per Beltram. *ad decis. Greg.* 249. *n.* 10. Imò etiam actus gesti post motam litem sunt manutenibiles, quia facti fuerunt in continuationem possessionis præcedentis, Post. *obseruat.* 48. *n.* 35. Mantic *decis.* 322. *n.* 13. Et regulare est, quòd qui continuat, non attentat, *d. decis. Greg.* 557. *n.* 1. Lancel *de attent. part.* 2. *c.* 4. *limit.* 1. *n.* 81.

95 Minùs obstat dicere, quòd possessio ista fuit attentata, & consequenter non est manutenenda, Lancel. *de attent. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 40. Seraphin *decis.* 287. *numer.* 1. Canaler. *decis.* 359. *n.* 7. Coccin. *decis.* 492. *n.* 3. Rot *decis.* 627. *n.* 1. *p.* 4. *diuers.* sed imò est omninò reuocanda, in primis, & ante omnia, *cap. non solùm. de appellat. in* 6. Crescent *decis.* 19. *aliàs* 216. *n.* 2. *de sent. & re indicat.* Boccat. *de interdict. vti poss. cap.* 3. *num.* 21. an potiùs sequestranda iuxta Rotæ stylum, vt per Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 13. *n.* 38. Rot *decis.* 503. *& decis.* 514 *part.* 1. *recent.* & copiosè Post. *obseruat.* 75. *à num.* 34.

96 Quia aut pretensa attentata figurantur ob apprehensam possessionem post litem motam, vel emanatam, seu intimatam inhibitionem Tribunalis; & quidem certum est in facto, quòd inhibitio, & litis pendentia emanarunt longè post possessionem, & sic eam non afficiunt, ad text. *in capite* 1. *& tot. tit. vt lit. pend. & not. in decis.* 119. *n.* 1. *part.* 3. *recent.*

97 Aut verò prætenditur fuisse causata ex prætensa appellatione interposita per Patrem Fr. Ioannem de Bolaños Priorem Conuentus Granatensis, qui post intimatum sibi decretum Præsidentis, vt sibi obedientiam præstaret, dicitur pro responsione ad intimationem appellasse, super quo exhibetur hodie quædam fides cuiusdam asserti notarij: & hoc etiam casu attentata non causantur. Tum, quia talis appellatio non fuit in scriptis, Franc. *in cap. cum in Ecclesia, num.* 12. *de appellat.* Guid Pap. *de appellation. tom.* 5. *conclus.* 8. *num.* 6. Rugginell. *eod. tract. in præfat. n.* 38. Scaccia *eod. etiam tract. q.* 4. *à num.* 1. Lancel. *de attent. part.* 2. *cap.* 12. *num.* 62. *in præfat.* & in puncto de electione Castellin. *de elect. cap.* 16. *num.* 13. vbi, quod exprimi debent omnia, & singula, quæ appellans intendit obiicere. Tum etiam quia non fuit interposita coram eodem Præsidente, Iudice à quo, Lancel. *vbi proximè, ampliat.* 15. *numer.* 1. Vestr. *in praxi, lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 27. & *ibi* Grauat. *num.* 57. latè Scaccia *vbi sup. quæst.* 6. *ex num.* 1. Tum denique, quia Notarius actuarius facit fidem, quod prædictus P. Bolaños solum dixit, quod audiebat intimationē, & de super requisitus in hac Curia facit etiam fidē expressè, & positiuè per verba negatiua, quod nulla fuit interposita appellatio, & propterea magis sibi credendum est tanquam actuario, in concursu cum alio contrariam fidem facienti, vt per Cyn. *in l. si quis Decurio, C. de fals.* tenet Rot. vt singulariter obseruat Rub. *in singul p.* 5. *verb. Cynus, rhe.* Vltra quod fides non actuarij, non facit fidem, Greg *decis.* 214. *n.* 2. *& decis.* 260. *n.* 5. 98 *& decis.* 198. *n.* 10.

99 Aut etiam ex alia asserta appellatione, quæ cantat interposita ab eodem in ciuitate Hispalensi coram vno ex synodalibus, ob non tutum accessum ad Præsidentem, & multo minus est habenda in consideratione, nedum quia fuit posterior possessione Capitulari per 13. dies, & sic post elapsum tempus à iure concessum ad appellandum, vt in terminis de electione, Mandagor. *de elect p.* 3. *cap.* 60. & *ibi* Boër. *eod. cap.* Castellin. *d. cap.* 16. *num.* 5. & potuit interponi in eadem ciuitate Granatæ infra decem, coram vno ex innumeris iudicibus Ecclesiasticis synodalibus, ordinariis, Inquisitoribus, Scholasticis, Canonicis, & Dignitatibus in eadem ciuitate residentibus, apud quos tutus patebat accessus; verum etiam, quia idem Pater Bolaños eadem ipsa nocte post intimationem fuit in nonnullis congressibus coram Præsidente Capituli, & duobus Auditoribus Regiæ illius Cancellarię, D. scilicet Augustino del Hierro, & D. Illefonso de Bolaños, qui de ordine domini Præsidis Valençuela ab vtraque partialitate aditi pro negotio amicabiliter componendo, illuc aduenerant. Ex quo sequitur, quod tutus aderat accessus, cum præsentia Magistratus omnē metum excludat, *l. fin. in princ. D. quod met. caus.* Bellō. *cons.* 18. *n.* 14. Greg. *decis.* 326. *n.* 34. prout & alterius cuiuscunque iudicis, Bart. *in l.* 2. *n.* 4. *C. de præd. decur. lib.* 10. Patil. *cons.* 10. *n.* 35. *lib.* 1. Greg. *decis.* 188. *n.* 9.

100 Vltra quod huiusmodi prætensæ appellationes à decreto Præsidentis electionis sunt extraiudiciales, *c. concertationi, iuncta gloss. ibi, verb. grauatum, de appellat. in* 6. quæ non solent causare attentata ante omnia purgabilia, *dict. cap non solùm, §. illa verò, eod. tit. & lib.* sed (ad omne peius) eorum reuocatio pendet ex futuro euentu, & ex iustitia appellationis, *cap. cùm inter. & cap. considerauimus, de elect. in* 6. Vnde cùm appellatio adhuc non sit ex actis iustificata, imo nec adsit vmbra iustificationis, intrant de plano sequentes conclusiones, quod vbi attentata pendent à negotio principali, prius discutiendum est de eodem negotio principali, quam deueniatur ad purgationem attentatorum, Lancellot. *de attentat.*

tentat. part. 3. *capite* 24. *quæst.* 19. *per tot.* Rota *decis.* 574. *lib.* 3. *p.* 3. *diuers.* Gregor. *decis.* 283. *num. octauo in fin.* vbi, quòd expectandus est finis articuli principalis, vt *in Cæsaraugustana Dismembrationis, coram Sacrato, apud Marches. de commission. tom. tertio fol.* 178. Et quòd attentatiua turbida non merentur priuilegium attentatorum, vt ante omnia reuocentur, Rota *decis* 160. *n.* 7. post tract. Postij. Quodque dum discutitur de iustitia, vel iniustitia appellationis (quod in effectu est cognoscere de negotio principali, Greg. *dict. decis.* 283. *n.* 8.) interim possessor est manutenendus, ex *dictis sup. n.* 50. *&* 87. ex latè cumulatis per Post. *dict. ob-*
101 *seruat.* 42. *per tot.* In manutentione enim non agitur de titulo, vel de possessione, neque aliquid prætenditur canonizari, Merend. *controuer. iur. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 5 Cæsar. de Graf. *decis.* 12. *aliàs* 2. *num.* 5. *de restitutio. spol.* Loter. *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 45. *n.* 40. & benè Post. *obseruat.* 106. *ex. num.* 36. sed solùm agitur de compescendis turbationibus, & molestiis auferendis, interim dum de eadem possessione, vel de titulo disputatur: Laderch. *cons.* 95. *num.* 4. Couarr. *pract. cap.* 17. *sub num.* 1. Seraphin. *decis.* 299. *num.* 2. Loter. *vbi suprà* & hoc quidem ad effectum ordinandi iudicium, vt sciatur vter ex contendentibus loco rei, seu actoris debeat insistere, Bart. *decis.* 71 *num* 28 Post. *dict. obseruat.* 106. *num.* 52.
101 *& seqq.* Et propterea dicunt Doctores, quòd quando manutentio affert aliquod grauamen, illud est leue, modicum, ac momentaneum, Gratian *discept* 74. *n.* 19. Boccat *de interd. vti possid. c.* 14. *n.* 24. Seraph. *decis.* 291. *in princip.* & alios allegat Post. *vbi proximè n.* 55. etiam quòd agatur de possessione magnæ rei, vt per Plot. *de in lit. iurand* §. 3. *n.* 36. *&* 41.

103 Et quod magis est, vtcunque, & qualitercunque se habeant istæ appellationes, illæ tamen fuerunt nullæ, & non erant admittendæ, ex quo asseritur fuisse interpositas simpliciter, & absolutè, à futuro grauamine, si procederetur per Præsidentem Capituli ad vlteriora, cum nec sufficeret appellare, ne fieret electio, nisi expressè appellatio interponatur, ne fiat electio, nisi canonica, *capit. cùm nobis, de elect.* & notat glos. *in cap. considerauimus, verb. post appellationem, eod. tit* Et bene in puncto Peirin. *d. subdit. tom.* 1. *q.* 1. *c.* 31. §. *fin. in fin.* Castellin. *de elect. d. capite* 16. *in princip.* Lauor. *dict. titulo quarto de elect. cap.* 19. *num.* 110. vbi allegat. gl. & Panormit.

104 Aut denique attentata prætenditur fuisse causata ex dissolutione Capituli, intimata aliquibus Vocalibus cadem ipsa Capituli die, quasi quod huiusmodi dissolutio, & intimatio habeat vim inhibitionis. Et obiectum videtur omnino cessare ex pluribus; & primò, quia dissolutio fieri non potuit per Prouincialem resistentibus tot constitutionibus, ex latè dictis *in primo articulo.* Secundò, quia talis dissolutio, & prorogatio, quatenus esset legitima, debuit intimari omnibus Vocalibus, quorum intererat, vt per Bald. *in l. eos, §. Apostolos, de appellat.* tenet in puncto Francisc. Marc. *decis.* 1228. *numer.* 4. *lib.* 1. qui loquitur quando intra terminum statutum ad eligendum fuit facta abbreuiatio, & postea prorogatio pariter intra eundem terminum iuxta *superius dicta numer.* 61. Et in caso nostro solùm fuit intimata quinque Vocalibus ex 38. qui in Capitulo interuenerunt, & propterea cæteros non debuit afficere. Tertiò, quia asserta dissolutio dicitur facta iustis de causis, donec & quousque de illis certioraretur hoc Tribunal. Vnde donec constet de iustificatione causarum formiter, & seruatis seruandis, talis dissolutio non potest habere vim inhibitionis, & sic non constat de attentatis; vel (ad omne peius) attentata redduntur valde turbida; & interim non potest denegari manutentio, ex *dictis sup numero* 96. *&* 97. Enimverò, hæc prætensio directò tendit ad annullandam electionem, quod sapit petitorium. Et propterea dum de eius viribus, & prætensis attentatis, & nullitate discutitur, electio videtur saltem habere implicitum statum validitatis, interim tamen prædictus P. Terminon debet manuteneri, & à tota Prouincia obediri, vt benè in proposito resoluit Rodrig. *tom.* 1. *quæst. regul. q.* 52. *art.* 12. *vers. Ad tertium.*

Nec etiam obstat, quòd dictus P. M Terminon non 105
est in possessione gubernandi totam Prouinciam, cum nonnulli conuentus ab eius obedientia se subtraxerint, & propterea sibi in omnimoda gubernatione non competit manutentio, quæ solùm conceditur ad strictos limites possessionis, Gregor. *decision.* 569. *n.* 1. *&* 3. & *ibi* Adden. *n.* 6.

Quia cùm magis sit attendenda vniuersalis causa 106
actus, quàm exercitium ipsius actus, Marescot. *lib.* 1. *variarum cap.* 11. *num.* 32. hinc est, quòd etiam per vnicum actum singularem, si tamen causa (vt in casu nostro) est vniuersalis, acquiritur vniuersalis possessio manutenibilis, vt dicit idem Marescot. *num.* 33. Post. *obseruat.* 107
73. *num.* 87. Probata enim possessione, quoad vnam rem, id sufficit Pro manutentione, quoad alias res, sub eodem iure comprehensas, ad not. per Roman. *in l.* 2. §. *si quod, num* 1. *D. de itiner. actuque priuat.* Rota *decis.* 222. *num.* 6. *& sequent. part.* 1. *diuers. & decision.* 17. *num.* 4. *part.* 2. *in eisd. & decision.* 287. *num.* 2. post tract. Postij.

ARTICVLVS IV. & vlt.

DEmum quoad quartum, videtur etiam quod quasi possessio iuris exercendi Prouincialatum, in qua 108
existit dictus P. M. Terminon, est titulata vero, reali, & legitimo titulo electionis canonicæ. Licèt enim in hoc manutentionis iudicio titulus non requiratur, nec etiam ad colorandam possessionem fumus tituli desideretur, sed imò sufficiat asinaria possessio, ex *dictis supra numer.* 61. attamen agnoscendo bonam fidem, & ex abundanti, titulum ipsum, nedum coloratum, aut putatiuum, sed & verum perinde ac si ad illius canonizatoriam ageretur, patefacere intendimus.

Duo igitur sunt, quæ canonizant electionem, sub- 109
stantia consensus, & substantia formæ, à quibus recedere non possumus, Baldus *in c. quia propter, n.* 20. *& seq. de elect.* Boer. *decis.* 1. *n.* 70. & sunt verba Rotæ *in Meten. Monasterij* 1. *Iulij* 1611. *coram bona mem. Coccino Decano, impress. apud Tamburin. de iure Abbat. tom.* 1. *disp* 1. *quæst.* 25. *vers. Duo enim sunt.*

Et quoad consensum, apparet ex actis, quod ex 38. 110
Vocalibus, qui in Capitulo interfuerunt, 36. dederunt sua suffragia prædicto P. M. Terminon. Vnde cùm habuerit maiorem, & saniorem partem Capituli, taliter, quòd per mutuum consensum eligentium, & electi quasi coniugale vinculum spiritualiter sit contractum, vt dicit text. *in cap. cùm inter, de elect.* dubitari non potest de substantia consensus, *tot. tit. de elect. in Decretal. & in* 6.

Quoad formam autem, patet etiam ex actis quod in 111
præcedenti Capitulo Hispali celebrato de anno 1638. fuit iuxta constitutiones Ordinis, destinatus locus, & dies pro subsequenti Capitulo celebrando, videlicèt Conuentus Granatensis, & dies 19. Aprilis 1641. Constat etiam ex pluribus litteris conuocatoriis dicti P. M. Liaño tunc Prouincialis quòd fuit conuocata tota Prouincia, & in dictum Capitulum ad dictam diem & locum. Apparet item facultas Præsidentis ex litteris deputationis Reuerendissimi Patris Generalis, quæ fuerunt à S. D. N. Vrbano Papa VIII. confirmatæ prout in Breui confirmationis desuper expedito. Adest etiam recognitio Prouinciæ eadem die legitimè

congre

congregatæ, & obedientiæ præstatio erga Patrem Præsidentem. Et tandem concurrunt in hac electione omnes solemnitates, quæ in viduatis Ecclesiis requiruntur, tam de iure communi, vt *in dict. capit. quia propter,* & *ibi* communiter DD. *de elect.* de quibus latè P. Suarez venerandæ memoriæ *tom. 4. de religion. libro 2. cap. 5. per totum.* D. meus Barbosa *in collect. ad d. cap. quia propter, num. 1. & seqq.* Tamburin. *vbi sup. disp. 5. q. 6. per tot.* quàm ex dispositione constitutionum huius Ordinis, vt *d. part. 3. de gubernat.* sæpius allegat. *c. 7. cum suis* §§. Et propterea nec etiam potest dubitari de substantia formæ, & consequenter, quòd electio ista sit canonizabilis, & possessio multo magis manutenibilis.

112 Nec aduersùs prædictum consensum potest opponi, quòd ex quo Vocales erant 82. non potuerunt 38. facere maiorem partem Capituli, cùm alias maior pars in electionib. Canonicis intelligi debeat, non respectu minorum, sed respectu totius corporis Capituli, vt per glos. *in cap cùm omnes, verb. constituunt de constitut.* & *ibi* Fel. Abb. *in cap. Ecclesia vestra, el. 1. num. 1. eod. tit.* Rot. *coram Burat. decis.* 809. *& ibi latè Adden.*

113 Quia ex actis constat, quòd omnes illi, qui in Capitulo non interfuerunt, voluntariè se absentarunt instante vltimo, & peremptorio termino electionis, & propterea non erant amplius expectandi, vt est text. *in cap. cum nobis de elect.* vbi glos. *verb. renocare,* & *ibi* Abb. *n.* 10 & textus *in d. cap. quia propter,* ibi *Præsentibus omnibus, qui debent, & volunt,* &c. *de elect.* & *ibi* glos. *verb. volunt,* vt benè considerat Lezana *in suis quæst. regular. capit. 15. num.* 8. & pluribus comprobat Castellin. *de elect. cap. 5. num. 11.* ibi: *Tempore statuto à iure communi, seu à constitutionibus, si legitimè electores vocati ad electionem renuant venire, eo casu maior pars Vocalium illa censetur, quæ est præsens in loco, siue conuentu, in quo facienda est electio: cap. bona mem. de postul. Prælat. Panormit. ibidem numer. 9. & capit. licet, de elect. & ibi Panormit. numer. 14. Ideò qui iam congregati in Capitulo ad effectum electionis ibidem remanent, etiam quòd sit minor pars, aliis voluntariè recedentibus, possunt de iure celebrare electionem, quæ aliis seruatis, erit canonica. Ratio huius præsertim ea est, quia qui exierunt computantur inter illos, qui renunciarunt, vt colligitur ex cap. cum nobis, de elect. & glos. ibidem, verb. renocare, & Panormit. n. 10. glos. in Clem. quod circa. verb. quæ in facto, eod. tit. dummodo tamen instet vltimus terminus electionis; si verò non instet, debet minor pars expectare maiorem,* & pulchrè iuxta eius solitum *R. P. D. meus Alexander Raphaelius, Nunciaturæ Apostolicæ generalis Auditor in suo eleganti voto Generalatus Ordinis sancti Hieronymi, num.* 86. vbi plures allegat.

114 Aliàs enim esset in manu eorum, qui præuident non esse eligendum Prælatum sibi affectum, & partialem, Capitulum differre, in præiudicium totius Prouinciæ, cuius interest, electionem quam citius expediri, ne sit diu suo orbata Pastore, *capit. oblata,* §. *superior, de appellat.* vt benè considerat idem Castellin. *capit. 8. num. 5.* ibi: *Quapropter si non comparuerint, imputabitur illis, & non aliis, cum isti videantur esse in dolo, ex quo dolo non debent commodum reportare, vt dicitur in c. Sedes, de rescript. & hoc idem tradit Bart. de firm. in tract. de Episcop. part. 3. lib. 1. quæst. 8. & Innocent. relatus à Beërio in annotat. ad caput 5. Mandag. de elect. part. 1. sub liter. P. & malitia ipsorum eis prodesse non debet; nam sæpè Vocales, de quibus supra, scientes instare tempus electionis, ad impediendam electionem celebrandam, voluntariè, & non sine aliqua malitia se absentant, & renuunt notificare locum, ad quem declinant,* &c. Et inferiùs, ibi: *Regula iuris est, quod certus non debet certiorari, cum recedens certò sciat instare electionem, & terminum præfixum à iure particulari, vel communi & nullam transitat instantiam, signum euidens est, quod non vult interesse, cui fauet Panormit. in cap. cum inter, num. 10. de elect.* Et idem repetit *num. 6. & 11.* vbi reddit rationem, quod paria sunt in iure non venire ad electionem, & non perseuerare vsque ad finem, *& numer. 12.* ibi: *Quod semper intelligendum est instante vltimo temporis termino à iure præfixo; tunc enim & non aliter potest tertia pars Vocalium, quæ remansit in Capitulo, seruatis seruandis, celebrare electionem, quæ, censeri debet bona & legitima, nã tunc, & eo casu ius interpellat pro homine,* &c. *& n. 15.* ibi: *Si vocati venerunt in termino illis notificato, sed recesserunt antequam fiat electio, ad alium etiam terminũ prorogata, secundum Innocent. & Host. non sunt vlterius vocandi; non enim debuerunt recedere, nisi completa electione, cap. consuluit de offic. deleg. Mandagot. vbi sup. cap. 18. & latius ibidem Boer. sub litera P. vbi cumulat ad hoc idem auctoritates quamplures textus, & auctorum in magno numero,* &c. Hactenus Castellin. & hãc eandem sententiam tenent expressè Cucch. *inst. maior. lib. 4. tit. 1. de elect.* Suarez *d. tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 5. n. 5.* Lauor. *d. tit. 4. de elect. cap. 21. à num.* 82. Francisc. Marc *d. decis. 569. num. 4. lib. 2.* Peirin. *de subdito, quæst. 1. cap. 31.* §. 6. ibi: *Si quæras an assignato termino ad eligendũ, verbi gratia die Pentecostes, si aliqui non compareant, possint reliqui ad electionem procedere? dico quod sic:* Armil. *de elect. 1. n. 19.* Mirand. *tom 2. manual. quæst. 21. art. 6 conclus. 3. etiam si vnus solus reperiretur in Capitulo,* vt notat Panorm. *dict. cap. cùm nobis, de elect. num. 11. Et ratio est, quia ex quo terminus est præfixus à iure, omnes videntur esse moniti in termino & nota quod debent venire ea hora diei, qua solet fieri electio,* Panorm. *dict. cap. cum nobis, num. 11.* qui loquitur in fortioribus terminis, etiam si Vocales non fuerint moniti per conuocatorias litteras, & sequuta fuit Rot. in pluribus causis per Adden. *ad decis Burati 809. num. 11. & seq.* & egregiè more suo solito D. meus Barbos. *de Canonic. cap. 38 num. 11. & sequentib.* ibi: *Et ideò non est habenda ratio in huiusmodi computatione de votis illorum, qui recedunt à loco vbi facienda est electio, cap. cum nobis,* vbi Abb. *num. 3 de election.* vbi plures allegat. *& de iure Ecclesiast. lib. 1. c. 19. n. 96. & sequentibus.*

115 Quod adeò verum est, vt si de conclaui Cardinalium S. R. E. contingeret omnes exire, præter vnum, ille solus posset eligere Romanum Pontificem, glos. singul. *in Clement. ne Romani, verb. omnes, de election.* Petr. de Baisio *in direct. elect. cap. 1. num. 6. & seqq. part. 1. & n. 9.* dicit locum etiam habere in electionibus Regularium. Laur. *tract. de Cardin. conclus* 24. & alios etiam refert & sequitur Castell. *c. 5. n. 86.* Rodriguez. *d. tom. 2. quæst. 54. art. 4.* Lauor. *d. tit. 4. c. 6. n. 26. & cap. 15. num. 26.*

116 Nec replicari potest, quòd discessus à Capitulo, & illius prætensa absolutio fuit facta ad requisitionem maioris partis Vocalium, qui se requirimentis subscripserunt, ob metum cadentem in viros constantes Quia, vt fuit sæpè dictum, & necesse est, vt desuper sæpiùs voluerimus, metus iste est affectatus, & satis est, quod de illo non constet per probationes iudiciales seruatis seruandis factas. Quod enim non est de actis, non est de hoc mundo. Quinimò satis metus excluditur ex epistolis, vulgo *villetes*, hinc inde inter Dominum Præsidentem Cancellariæ, & d. Patrem M. Liaño scriptis; in illis enim dictus D. Præsidens assecurat eum, vt veniat; & d. Pater promittit se hora decima venturum; & insuper d. D. Præsidens acriter de eo conqueritur; quod & Salam Regię Cancellarię, & Capitulum vsque ad horam vndecimam, pro vtraq; functio-

ne valde insolitam, sub fide, & spe aduentus sui, & patcialium suorum distulerit, & tandem deficiente fide publica, & priuata non venerit Ista autem tam grauis, & potentis magistratus assistentia, nemo dubitat, quin metum excludat, *ad dict. l. fin. in princip D. quod met. caus.* Gregor. *decis.* 188. *n.* 9. *allegat. sup. n.* 96. Nec enim credendum est, quod prædictus D. Præsidens Valençuela pro suo munere, zelo, & deuotione quibus libertatem Ecclesiasticam ab incunabulis prosequitur, in aliquo defuisset, quominus electio ista liberè celebraretur, prout gratis ex aduerso incusatur, cùm aliàs primitias laborum suorum in defensionem eiusdem libertatis Ecclesiasticæ, & auctoritatis Apostolicæ pro Romana Ecclesia, & potestate clauium Beati Petri aduersus Venetos, tam vltrò ediderit, & dedicauerit.

117 Vltra quod requirimenta apparent subscripta à pluribus Vocalibus, qui desuper a Præsidente Capituli iudicialiter examinati, deponunt, quod d M. P. Liaño fecit eos in quatuor foliis albis sine aliqua scriptura subscribere, asserens se talibus subscriptionibus indigere. Ex quo pater, quam emendicata sint talia requirimenta, & quam voluntarius fuerit prædictus recessus à Capitulo, cùm nec manus Regia Cancellariæ, sæpiùs de eorum affectatis terroribus monita eos assecurare nec in officio continere potuerit; quod *satis degenerem conscientiam redolet*, vt verbis vtar Politicorum

118 Præterea nec assertæ depositiones suorum testium in aliquo suffragantur, tum quia in summario, & ante litis contestationem ex superius dictis, & ad annullandam electionem probationes debent esse claræ, & in contradictorio iudicio factæ, *dict. cap. te cùm inter, de elect.* ibi: *Nisi sufficienter fit ostensum, eundem morbo epileptico laborare, super quo contra ipsum dicitur appellatum, vos non obstante appellationis obiectu, si qua ex aliis causis superius memoratis proponitur interposita (cum eas friuolas reputemus) electionem ipsius confirmetis.* Tum etiam, quia in decreto asserit d. M. P. Liaño, quòd non examinentur fratres, qui se subscripserunt requirimentis, & tamē ex 12. testibus 9. sūt Vocales eiusdem Capituli ex subscriptis qui manifestè ostēdunt depositionum suarum emendicationem; & nec reddunt rationem sui dicti, & vnus ex eis in hoc Tribunali est publicus, & benè notus solicitator pro sua partialitate. Tum denique, quia imò omnes testes sunt partes formales in huius litis prosequutione, & dederunt mandatum procuratori, vt constat ex actis, & quod plus est. nec istæ depositiones habent subsistētiam veri facti, cum fonent factæ in vno loco, & sint factæ in alio, & tam in personis, quàm in dictis & foliis ipsis scripturarum plurimas patiantur obiectiones, vt ocularirer, & palpabiliter demonstrabitur; ita vt mirum sit, quòd inter viros aliàs graues, & Religiosos, talis calumnia suæ matri, & Prouinciæ fuerit imposita, cum etiam si verum saperet, tam fœdum facinus proprio pudore contegere debuissent, imitatores facti Sem, & Iaphet, *qui palluum imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum operuerūt verenda patris sui Noe*, nec sequentes Cham, *Qui cùm vidisset verenda patris sui esse nudata, nuntiauit fratribus suis foras*, dicente præsertim Apostolo aduersùs eos, qui per Tribunalia vagantur, *quare non magis iniuriam patimini? quare non magis vestrum amittitis*: & alibi, *neque enim facio animam meam pretiosiorem, quàm me.*

119 Minus potest replicari, quod ex præcedentibus tractatibus, seu congressibus fratrum de Prouincia, quæ ex aduerso vocantur conuenticula, insurgit non leuis præsumptio seditionis. Quia respondetur, quod de illis non constat, & quatenus constaret, præcedere debuissent isti tractatus, glos. *in verb. tractantes in cap. in nomine*, 23. *distinct.* D. Barbos. *de iure Eccles. d. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 83. ibi: *Sunt enim velnti preparatio ad electionem, non autem electio; sitque in eu discussio eorum, que facienda sunt, nominantur vtrinque plures, qui iudicantur digni electione, & quisque dicit, quod sibi videtur, absque tamen quod sequutur aliqua conclusio, vel electio*, &c. & allegat glos. *in cap. cùm in veteri, verb. in tractatu de elect.* Butr. *in cap. cùm inter, num.* 7. *eod. tit.* Petr. Greg. *eod. tit. cap.* 15. *in fin.* Maximè in Prouincia Bœthica, vbi per concordiam auctoritate Apostolica confirmatam, & singulis trienniis vsu receptam, adsunt duę partialitates distinctæ, & separatæ, quæ faciunt quasi duo Collegia, vel duas Congregationes eiusdem Prouinciæ, & propterea congressus isti non solùm sunt liciti, sed & debiti pro iurium suorum defensione. Qui enim iure suo vtitur, neminì facit iniuriam, *l. iniuriarum*, §. 1. *D. de iniuriis.* Et multò magis stantibus tot nouitatibus, & perturbationibus partis aduersæ, quæ nūquam sua sorte contenta à triennio, & vltra nihil non moliatur, vt totam Prouinciam contra dictam concordiā integraliter possideat, vt patet ex mandatis Procuratori Romanæ Curię transmissis, & in actis præsentatis: & etiam ex quo prædictus P. M. Liaño diffidens de suo Secretario, qui erat M. Fr. Hyacinthus Cubero de partialitate Prouinciæ, coegit illum renuntiare officio, ne secreta sua panderet. Et quod plus solito mirandum est, fratres Hispalenses, & Extrematuræ vix ascendunt ad numerum 110 & fratres de Prouincia excedunt numerum 750, & tamen illi semper sunt in spiritu amaritudinis, & ambitionis, nec desistunt fermentare futuras electiones aduersus istos, acriter de inæqualitate conquerentes.

Nec etiam replicari potest, quòd ex quo fuerunt in Capitulo admissi nonnulli, qui negantur fuisse Vocales, videatur hodie constare de defectu consensus, Quia cùm à iudicibus causarum (a Præsidente Capituli iuxta formam constitutionum deputatis) fuerint examinata, & canonizata omnia iura, & voces Vocalium, nihil de hoc pertinet ad Capitulum, neque hoc potest influere in prętensam nullitatem electionis, cum sint diuersa corpora, & diuersas functiones, & munia exercentia, licèt omnia tendant ad eundem finem, & effectum. Ad Capitulum enim non spectat discutere Vocalium causas, sed solùm priuatiuè ad dictos iudices, pro quibus adest iuris præsumptio, quod in omnibus ab eis gestis benè se informauerint, & in prolatione decretorum, & sententiarum ritè & rectè processerint, Aym. *consil.* 74. *num.* 9 Greg. *decis.* 176. *num.* 4. Burat *decis.* 334. *n.* 8. *in fin.* 120

Quod autem cōstitutio desuper disponens, fuerit ad vnguem seruata; patet, quia *in dict. cap.* 7. *rubr. de iudicibus causarum part.* 3. adsunt hęc verba: *Eo autem completo, de patrum consensu deputet* (scilicet Pater Præsidens) *tres iudices causarum peritos, & expertos, qui ante omnia litteras discretorum examinent, ac de habentibus vocem tam actiuam, quàm passiuam, omnem controuersiam dirimant, &c. A quorum sententia nulli ad Capitulum dimissum liceat appellare, nisi fortè absens, vel inuaditus fuisset*, &c. Et in actis legitur, quod Præsidens eos deputauit de omnium Capitularium consensu, nemine discrepante. 121

Vnde quidquid ab his iudicibus gestum fuit, debuit omninò à toto Capitulo recipi, prout receptę fuerunt tres, vel quatuor voces, quę ante earum sententias poterant in dubitationem incidere. Etenim iudicatura causarum habet in hac materia potestatis plenitudinem, taliter quod etiam si iniustè processerit, vel accusatores ad eam noluerint recurrere, non ideò electiones sunt iniustæ vt expresse dicitur in constitut. sub eadem regula, ibi: *Aliàs enim sine vitio pertransibunt omnes electiones.* 122

Et profectò in d. Patre Pręsidente exuberauit bona fides 123

fides, ex quo sufficiebat ad huiusmodi deputationem, contensus quatuor, vel quinque patrum vocalium, quos ipse nominasset, iuxta declarationem Reuerendissimi Generalis desuper factam. Quę licet emanauerit ad instantiam Prouinciæ Chilensis, non ideò desinit esse vniuersalis, ex quo orta fuit ad interpretationem constitutionis etiam vniuersalis, ex trad. per D Barbos. *in collectan. Bull verb. Congregatio* 3. Prout quotidie videmus in declarationibus sacrosancti Concilij Tridentini emanatis à Congregatione Eminentissimorum DD Cardinalium interpretum, quæ licèt à personis particularibus fuerint obtentæ, in eisdem tamen casibus deseruiũt pro lege communi, vt benè D. Barb. *vbi proximè*, ibi: *Eius declarationes ad instar communis solent allegari*; illisque semper plurimum Rota detulit, neque vnquam illas in dubium reuocauit: Caualer. *decis.* 617. *n.* 8 Burat. *decis.* 479 *n.* 3. Atque ex his benè constat, nihil opponi aduersùs substantiam consensus.

124 Nec aduersus substãtiã formę obiici potest quod recognitio de Patre Præsidente facta fuerit absque sono campanæ, & propterea nullitati subiaceat. Quia cùm ista recognitio debeat fieri sexta feria statim (sunt verba constitutionis) postquam vesperæ fuerint decantatæ; & in casu nostro vocales etiam post illas decantatas, iam aduesperascente die adhuc expectauerint, imo & dictum P.M Liaño, tunc Prouincialem pro sono, & celebratione Capituli requisierint, tempus ipsum interppellauit pro campana, vt solet interpellare pro homine, Castellin. *d. c.* 8. *n.* 11. *&* 12.

125 Vltra quod campana debeat pulsari ab habente auctoritatem, siue de illius commissione, Angel. *in sum. verb. electio, numer.* 15. *per tot.* Castellin. *vbi proximè d. numer.* 11. & expressè id ordinat constitutio *in d. capit.* 7. *p.* 3. ibi: *De mandato Prioris Prouincialis ad sonum campanellæ claustri ter pulsata*, &c. Vnde, cùm prædictus P.M Liaño qui erat intra claustra Monasterij, solus haberet priuatiuam facultatem pulsandi, & requisitus à partialitate Prouincię pro obseruantia constitutionum, pulsare negligeret, satis liquet, quod campana per neminem alium debuit pulsari. Nec est quòd imputetur Patribus Capitularibus; quia casu quo ad eos pertineret, per illos non stetit quominus pulsaretur, *cap. imputari, & cap. dum non stat, de reg. iuris in* 6. & certè ad ipsos talis pulsatio non pertinebat; sed solum obseruare ad vnguem constitutiones disponẽtes, quod statim P. Pręsidens recognoscatur; quòd significat recognitionem fieri debere, sine aliqua mora, aut vllo, licet minimo, temporis interuallo, vt in puncto notauimus *sup. num.* 29.

126 Verùm cessare videtur scrupulus, quia campana tunc occupabatur à d. Patre Bolaños Priore Conuentus Granaten. & à suis Conuentualibus, & domesticis eiusdem partialitatis; & propterea Capitulares, qui erant forenses, ausi non fuerunt campanam aggredi; ne exinde rixæ, rerum omnium turbationes, scandala plurima sequerentur. Satius enim, & prudentius existimarunt campanam omittere, & constitutionibus obedire, prout in continenti de hoc protestati sunt in decreto coram Notario, & testibus desuper extenso. Pręsertim cùm viderent indictionem diei horę, & momenti, pro huiusmodi fũctione esse omnibus notoriam; & sic tanquam de notorio potuerunt procedere absque obseruatione solemnitatum, *cap. tua nos, de cohabit. Cleric. cap. ad nostram el* 2. *de iureiurand.* & tradit Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 1. *num.* 42.

127 Nec dictus P.M. Liaño, eiusque partiales possunt allegare ignorantiam constitutionum, aut conuocatoriarum, in quibus fiebat indictio; prout nec ignorare poterant, quod deputatio Præsidentis, illiusque Apostolica confirmatio obtenta fuerat ab Eminentissimo

D. Franscisco S. R. E. Cardinali Barberino in fauorem dicti Patris Mag. Fr. Illephonsi de Castilla; cùm aliàs, paucis ante recognitionem diebus, totis eorum conatibus adierint Regium, & supremum Consilium acerrimè instantes pro retentione Bullarum huiusmodi Præsidentiæ, licet inibi, degustatã iustitiã, desuper succuberint.

Et in omnem euentum, ista recognitio, & obedientiæ præstatio fuit denuò, & ex integro facta die Sabbati sequenti, de mane ad sonum campanæ: & ante istum actũ nullus alius, ex Capitularibus actibus præcessit sed omnes sunt successiui, vnus post alium Adeò, vt neque deputatio trium iudicum causarum (quæ aliàs die Veneris fieri solet) ante huiusmodi iteratarum, ad sonum campanæ, recognitionẽ, sed imò post illã, facta fuerit. Ex quo etiam detegitur, quanta procrastinatione, quanta patientia, & charitate partialitas illa expectabatur. 128

Minus potest obiici, quod ista recognitio fuit clandestina & nulla, ex quo non fuit facta in Sala Capitulari, sed in Camera eiusdem Præsidentis. Quia omisso quod in Conuentu Granatensi non adest Sala Capitulis destinata, & electiones solent fieri, vel in Camera, aut in refectorio, siue in Sala, quæ dicitur *De profundis*, vel alibi. Respondetur adhuc, quod quemadmodum locus nõ est substantia electionis. Cuch. *inst. maior. lib.* 4. *tit. de elect. n.* 13. Bonon. *dub.* 16. *n.* 4. D. Barb. *de iure Ecclesiast. d lib.* 1. *c.* 19. 176. *& seq.* Et etiam si adsit locus consuetus, & in eo non fiat celebratio electionis, tenet electio, quia locus non sanctificat hominem, *c. non loca*, 40. *distinct.* Lauor. *d. tit.* 4. *c.* 18. *n.* 7. Multo minus debet esse de essentia recognitionis. 129

Et habemus indiuidualem constitutionem *in d. c.* 7. ibi: *Omnes Patres ad Capitulum conueniant, vel alio, vbi decenter adesse possint*, &c. Et propterea nullus remanet dubitandi locus. Eo vel maximè, quia dictus P. Præsidens ad cœnam in publico refectorio, eadem die Veneris 19. Aprilis suam obedientiam publicari fecit, vt constat ex actis Et vt dictum est, sequenti mane in loco refectorij alia obedientia, sibi fuit præstita, & inibi fuit facta deputatio iudicum, & successiuè in eodem loco, electio Prouincialis; & cæteræ aliæ functiones Capitulares coram toto Conuentu satis numeroso, præuiis etiam publicis, & notoriis proclamationibus, & edictis ad valuas Conuentus affixis. Ex quibus satis apparet, quàm voluntariè, & animosè prætensa clandestinatas fuerit opposita. 130

Prout neque obiici potest, quòd reconitio de Patre Pręsidente debebat fieri a d. P.M. Liaño, tunc Prouinciali actuali, & eo recusante, à R.P.M. Fr. Hieronymo de Sotomaior Prouinciali absoluto à sexennio, vti immediato eiusdem Partialitatis Hispalensis; & tamen facta legitur à R.P M. Fr. Andrea de Cordoua; & sic prætensa ista nullitas influit in omnes actus subsequentes. Quia aut hæc assistentia Patris Sotomajor prætenditur in vim concordiæ super alternatiua factæ; & obiectum videtur prorsus euanescere. quia in eadem concordia nihil de hoc disponitur; & quatenus adesset aliqua particularis prouisio in hac Prouincia (quod negatur) circa id, quod deficiẽte vno Prouinciali, subrogetur alter eiusdẽ Partialitatis, id tamẽ locũ haberet, quãdo vel Prouincialis est taliter corpore, aut animo impeditus, quod non posset continuare gubernationẽ, vel quando ante completum triennium moreretur: tunc enim, maxima cũ ratione subintraret alius de eadem partialitate, & susciperet gubernium Prouinciæ, ne scilicet partialitas illa integro suo triennio defraudaretur. Cæterùm vbi nõ adest impedimentum infirmitatis aut mortis, sed imo summa renitentia Prouincialis, & vlteriùs triennium fuit completum vsque ad vltimam horam, & partes in nihilo defraudantur, debet cessare ratio talis prouisionis 131

T 2 particularis,

particularis, & consequenter eius dispositio, ad *reg. l. adigere, §. quamuis ff. de iure patron.* Tiraq. *tract. cessante caus. per tot.*

132 Aut verò prætenditur in vim constitutionis *d. c. 7. rub. de modo recognoscend. Patr. Præsid.* & hoc etiam casu nullum habet fundamentum, quia inibi solummodo dicitur quod Prouincialis actualis recognoscat Patrem Præsidentem. Vnde stante ipsius renitentia, iste casus tanquam omissus in constitutione, mansit etiam in dispositione iuris.

133 Dispositio autem iuris, à qua regulari debemus (vt diximus *sup. n. 14.*) est in alia constitutione *in d. c. 3. ead. p. 3.* vbi disponitur, quòd si Generalis non venerit ad Capitulum Generale, neque miserit, *in eo casu* (sunt verba constitutionis) *Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsidens publicetur, & non vltra, qui publicatus ad electionem noui Generalis procedere faciat*, &c. Et propterea qui hoc munus recognoscendi debebat in se assumere, erat P. Fr. Ioannes de Bolaños, Prior Conuentus Granatensis, vbi Capitulum Prouinciale celebrabatur, cùm idem iuris sit de parte quoad partem, quod est de toto quoad totum, ad *l. quæ de tota, D. de acquir. hered.*

134 Verùm tam d. P. Bolaños, quàm d. P. Sotomaior requisitionem pro celebratione Capituli iam post Vesperas, pro parte Patrum de Prouincia factam, parui pendentes, nec munus, quod ad ipsos pertinebat, suscipientes, in illa hora publicè, & acriter tractabant de Capituli dissolutione, vt patet ex actis; prout etiam euentus docuit, quod in requirimentis, pro dissolutione factis eorum nomina apparent subscripta. Quare dato, quod ad singulos eorum talis recognitio pertineret, adhuc de illis non erat habenda ratio, quia per requirimenta ista tam verbis, quàm scriptis facta, satis se insinuarunt quod nolebat assistere recognitioni Præsidentis; nec pro suscipiendo munere aliqua alia interpellatio requirebatur, cùm & ipsi fuerint renitentiam d. Patris M. Liaño tunc Prouincialis, & tempus ipsum interpellaret pro homine, ex latè dictis sup. Et propterea non solùm ob huiusmodi omissionem, sed & multo magis ob positiuam, & notoriam contradictionem Capitulo celebrando, fecerunt se alienos à dicta functione exercenda, vt est text. ad literam *in d. cap. cùm nobis, de elect.* ibi: *Item cùm post appellationem emissam Archidiaconus cum suis fautoribus eborum exisset, & vos, illos, vt interessent electioni faciendæ vobiscum, curassetis solicitè reuocare (quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos se fecisse videntur: propter quod electioni à vobis, iuxta formam mandati Apostolici, concorditer, celebrati, de iure non posse contradicere videbantur*, &c. qui textus benè casu nostro applicatur, & per illum DD. communiter, præsertim Abb. *ibi n. 3.* Castellin. *d. c. 8. n. 11.*

135 Atque ex his præcisè sequitur, quòd recognitio, de qua agitur, pertinebat de necessitate ad d. P. M. de Cordoua (aliàs Prouincialem absolutum) tanquam ad antiquiorem, ex diffinitoribus, ad quos rota iam illa Prouinciæ actio principaliter fuerat deuoluta, donec Præsidens publicaretur; qui publicatus ad electionem Prouincialis, iuxta prædictam constitutionem, procedere debuit, prout de iure, simul, & ad illius confirmationem, tâquam Præsidens, & Vicarius Generalis, legitimè processit.

136 Tandem nec aduersùs formam electionis potest obiici, quod ex fide Notarij, seu scribæ non constat in actis de legitima trium scrutatorum electione, prout nec de electione Prouincialis, & Priorum ex eadem Notarij fide. Quia, cùm præsupposito quod vsus Notarij, seu scribæ in electionibus Augustinianis est sublatus, abolitus, & reprobatus per geminam Pauli Papæ V. piæ reminiscentiæ, constitutionem, quæ est in actis producta: & adest *in Bullar. ordin.* Respondetur de electione trium scrutatorum benè, & legitimè constare, ex subscriptione trium Diffinitorum, ad quos, ex proprio munere spectat, ac etiam ex subscriptione P. Præsidentis illos canonicè confirmantis. De electione autem Prouincialis, ex calculatione votorum, & subscriptione trium scrutatorum, ac ex proclamatione, & electione à primo illorum facta, demumque ex subscriptione P. Præsidentis illam confirmantis. Et de electione Priorum satis etiam videtur constare, ex subscriptione totius diffinitorij. Stante enim secreto commendato, tam de iure communi, *in d. cap. quia propter, de elect.* & dispositione sacrosancti Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 7. de regular.* ac etiam Constitutionum Ordinis, & Bullarum Pauli V. nulla alia probationis species potest adhiberi.

Cæteræ autem nullitates, quæ ex aduerso opponuntur, vel non subsistunt in facto, vel nulla indigent respõsione Præsertim cùm hodie non insistamus pro canonizatoria electionis, sed solùm pro manutentione, in qua sufficit nuda possessio, etiam sine vllo titulo, ex latè dictis in tertio articulo. 137

Ex quibus omnibus videtur sufficienter constare de notorio, & palpabili defectu iuris, & possessionis eiusdem R. P. M. Fr. Francisci de Liaño, & propterea non esse sibi concedendam manutentionem. Ac etiam constare de possessione titulata, & manutenibili dicti R. P. M. Fr. Francisci de Terminon, moderni Prouincialis, & consequenter de rigore iustitiæ, & de æquitate illum esse manutenendum in quasi possessione iuris exercendi ministerium Prouincialatus, non obstantibus iis, quæ pro alia parte obiiciuntur. Et ita Ego de iure sentio. Saluo in omnibus castissimo iudicio Illustrissimæ Dominationis vestræ, quæ secundùm datam sibi à Deo sapientiam, in tenera licet ætate errata corrigit, iustitiam administrat, æquitatem diligit, & cuncta prudentissimè moderatur. Matriti die 9. Iulij 1641. 138

Oueten. Beneficij del oro.

De beneficio etiam tenui facienda est mentio in impetratione alterius beneficij, & non sufficit esse paratũ obtentum dimittere, & de facto illud dimittere infra paucos dies, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatibile cum obtinendo, quia vacat primum ipso iure.

VOTVM CVII.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij ac Iudicis Apost.

1 *Facti contingentia refertur, & n. 2. 3. & 4.*
5 *Reo & possessori sufficit vincere per non ius actoris.*
6 *Possessor potest excipere de iure tertij quando exceptio est exclusiua Iuris agentis.*
7 *Regula 55. Cancellaria declaratur.*
8 *Paratus obtentum dimittere tempore impetrationis alterius, non tenetur de obtento in obtinendis litteris Apost. mentionem facere.*
9 *Dimissio beneficij obtenti non reualidat gratiam nullam ob non factam illius mentionem in impetratione alterius beneficij.*
10 *Beneficij obtenti etiam tenuis & parui valoris facienda est mentio.*
11 *Dimissio primi offerenda ante consecutionem gratia secundi.*

12 Oblatio

12 *Oblatio dimissionis beneficij obtenti facienda est in in corpore supplicationis obtinendi.*

13 *Beneficium obtentum quando fuerit incompatibile cum obtinendo non requiritur expressio valoris obtenti, nec eius iustificatio.*

14 Rota *coram Greg. XV. decis. 84. n. 4. & decis. 490. n. 1. declaratur.*

15 Beltramin. *ad d. decis. 84. num. 9. Gregorij XV. reprobatur.*

16 *Dimissio subsequens non facit gratiam valere.*

17 Rota *decision. 20. de prabend. in nouis, declaratur.*

18 Rota *coram D. Ceccino declaratur.*

19 *Beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem si illa à Pralato admissa non fuerit.*

20 *De Beneficio renuntiato ante admissionem facienda est mentio in impetratione alterius.*

21 *Dimissio ventosa, & ad nihilum profutura non iuuat, &* n. 22.

23 *Dimissioni contrauenient censetur fecisse illam ad eludendam.*

24 *Ex post facto apparet quid actum sit.*

5 24 *Argumentum à maioritate rationis in Iure validum.*

26 *Beneficiorum conseruatio est omni Iure probibita.*

27 *Papa expresso valore plurium obtentorum non censetur dispensare super eorum pluralitate.*

28 *Beneficia plura simplicia an quis habere possit?*

29 *Beneficium vacat per contractum matrimonij.*

1 VAcante beneficio, de quo agitur, de anno 1627. per obitum Ioannis Ruiz, illud à Sede Apostolica impetrauit Marcus de Prauia, cum narratiua, quòd Ioannes Ruiz de tempore obtenti huiusmodi beneficij, & per quatuor menses antea, fuerat familiaris, & continuus commensalis Eminentissimi D. Cardinalis de Deza, & litteris Apostolicis in forma gratiosa (per verba *conferimus, & prouidemus*) desuper expeditis, & possessione nondum habita, Marcus prædictus matrimonium contraxit.

2 Deinde D Ioannes de la Sienra, & Cifuentes, Canonicus Ecclesiæ Ouetten. vti vacans per contractum matrimonij seu adhuc vt priùs, per obitum dicti Ioannis Ruiz, de eo à Sanctissimo D. nostro obtinuit prouideri, & litteris Apostolicis in eadem forma gratiosa superinde confectis, & exequutori præsentatis, de anno 1637 fuit in possessionem immissus.

3 Verùm quia per obitum eiusdem Ioannis Ruiz istud beneficium, vti vacans in mense ordinario, & non affectum obtinuerat ab Archidiacono de Venanente Ordinario collatore, Toribius Vigil, & eo mortuo, per obitum eiusdem Toribij illud impetrauit D. Dominicus de la Salde, hinc idem Dominicus litem mouit contra D. Ioannem de la Sienra possessorem pro adiudicatione beneficij.

Et causa coram Ordinario Ouetten. diutiùs ventilata, plurimisque hinc inde deductis, & oppositis, tandem Ordinarius prædictus suam tulit Diffinitiuam sententiam, per quam, beneficium Dominico adiudicauit, & Ioanni perpetuum silentium imposuit.

5 Causa igitur appellationis coram me pendente, Ioãnes instat pro reuocatione sententię, tam ex capite nullitatis, quàm iniustitiæ; & pro nunc insistit, allegans se à septennio esse in possessione, & gratiam Dominici fuisse nullam ob non expressionem obtentorum, & propterea sufficere sibi, vti possessori, etiam non legitimè titulato, opponere Dominico exceptionem defectus dominij, & seu, tua non interest; cum alias reo, & possessori sufficiat vincere per non ius actoris, *l. 1. ff. quor. appellat. non recip. leg. ille à quo, §. si de testamento, ff. ad Trebel. cum simil.* Quod pariter procedit in beneficialibus, etiam si de possessoris iure non constet, vt in terminis Rot. *coram D. Burato, in eius imp. ress. decis. 512. n. 1.* & *ibi* D. Ferentill. Adden. qui plures alias allegat, *n.* 11. Prout etiam potest possessor excipere de iure tertij, quando exceptio est exclusiua iuris agentis, Cephal. *cons. 133. n. 39.* latè Rot. *decis. 415. n. 3.* & *ibi* Adden. *n.* 6 6. *coram sanctamemoria Greg. XV. tunc Rota Auditore.*

Vnde, omissis nullitatibus, quæ aduersùs sententiam Ordinarij opponuntur, pro faciliori resolutione capienda, & maiori partium satisfactione, libuit tam in facto, quàm in iure discutere articulum, an scilicet gratia Dominici de la Salde sit nulla ob non expressionem obtentorum de tempore impetratæ gratiæ istius beneficij?

Et quidem, re maturè perspecta partiumque Aduocatis, hinc inde non semel auditis, videtur quod gratia Dominici sit nulla. Ex quo enim de tempore impetrationis beneficij, de quo agitur, inter plura alia obtinebat etiam aliud beneficium sanctæ Mariæ de Prendes, cuius valorem minimò expressit, minusque de eodem beneficio fecit mentionem, incidit in pœnam *regula 55. Cancellaria*, quæ habet decretum irritans aduersus quascumque prouisiones sine expressione valoris obtentorum factas: & sic sufficit Ioanni possessori vincere, & seu excludere Dominicum impetrantem, & actorem per non ius illius, ex superiùs dictis. 7

Nec videtur obstare, quòd Dominicus tunc erat paratus obtentum dimittere, prout infra paucos dies illud dimisit, & propterea sit excusandus, *ad decis. Greg. 84. n. 4. & decis. 490. n. 1.* 8

Quia ista superueniens dimissio non reualidat gratiam nullam à sui principio, & radice, etiamsi impetrãs habeat animum dimittendi statim post gratiam impetratam, vt in puncto est egregium cons. Nauarr. 9. *de rescript. per tot.* Gonz *ad regul. 8. Cancel. glos. 15 § 2. n. 67. & seq.* Et plene, & magistraliter, vt assolet, D. & Collega meus D. August. Barbos *in collect. ad cap. cùm adeò, n. 1. & seq de rescript.* vbi alios allegat. 9

Quod procedit etiamsi beneficium obtentum sit tenue, & parui valoris, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 201. *n. 42.* idem D. Barb *vbi proximè, n. 2.* Paris. *de resignat. lib. 10. q. 2. n. 67. cum seq.* 10

Vltra quod regula non contentatur simplici dimissione superueniente gratiam, sed imò dat præcisam formam, quod intendens dimittere primum, prius ante consecutionem gratiæ secundi dimissionem obtulerit, ibi: *Nisi persona pradicta beneficia, qua tunc obtinuerint, iuxta ipsarum oblationes dimittere teneantur*, &c. 11

Quæ oblatio debet fieri in corpore eiusdem supplicationis beneficij obtinendi, aliàs gratia redditur nulla, nec conualescit, ex quo postea dimiserit: vt in terminis nostris tenet Alphons. de Soto glossator antiq. *ad eand. reg. de valore exprim. in glos. n. 7. & 8.* vt per Cockier *ad eandem reg. qua suo tempore erat 61.* 12

Quod declaratur, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatibile cum obtinendo, quo casu non requiritur expressio valoris obtenti, nec eius iustificatio, quia cum primum vacet ipso iure, ad tex. *in c. de multa, de prab.* ideò non requiritur illius expressio, vt *in eadem reg. 55.* ibi: *Iuxta ipsarum oblationes, aut aliàs dimittere teneantur*, vt bene in proposito distinguit Alphons. *vbi suprà n. 9.* & Mohed. *decis. 14. de prab.* 13

Atque ex his patet responsio ad dictas decis. *Greg 84. n. 4. & 490. n. 1.* quia beneficia inibi obtẽta erãt Curata 14

& incompatibilia, & propterea de eorum valote non erat necessaria iustificatio, quia scilicet de necessitate erant dim ittenda, aut aliàs de iure vacatura, Rot. *coram Card. Seraph. decis.* 1393.*n.*1.*&* *decis.*1470.*n.*2. Et re vera io prædictis decisionibus non agebatur de excusanda taciturnitate valoris obtentorum de necessitate exprimendi; sed imò de excusanda illius iustificatione, cũ præsupposito quod valor obtentonum fuisset Papæ narratus, quòd est longè diuersum, cùm aliàs expressio veri valoris omoino fieri debeat, vt regulæ satisfiat, etiamsi impetrans statim velit dimittere; nisi in eadem supplicatione dimissionem obtulerit; iustificatio autem valoris prius obtentorum non sit necessaria in executione, seu in verificatione narratiuæ vltimi obtẽti, quãdo is, qui pro verificatione, & executione instat, est paratus illa dimittere. Alind enim est valorem obtentorum non expressisse, in quo in pœnas regulæ 55. incurritur, qui est casus noster, aliud verò valorem narrasse, & regulæ satisfecisse, & à iustificatione narratiuæ valoris se excusare, ob id quod impetrans obtenta dimittere sit paratus, qui est casus prædictarum decis. & inferiùs allegandarum.

15 Minus videtur obstare, quòd etiam si non sint incõpatibilia, adhuc non sit necesse exprimere valorem obtentorum, imò nec ipsa obteota quando impetrans est paratus illa dimittere, vt in puncto Beltramin. *ad dict. decis. Greg.* 84.*n.*9. Quia Beltramin in hoc euidenter fallitur, tum ex ratione, tum ex authoritate, & decisionibus ab eo adductis.

16 Ex ratione, quia regula dat formam, & ea non seruata (præuia scilicet oblatione) gratia est nulla vsque à sui initio, ob decretum aonullatiuum in ea positum; nec per subsequentem dimissionem gratia conualescit, vt per Alphon. Nauar. Gonz. D. Barbos. & alios superiùs allegatos.

17 Ex authoritate autem, & doctrinis, quia decisio *Rota* 20. *de prab. in nonis* loquitur, circunscriptâ regulâ Cancellariæ; & imò in fine decis. adiungit compilator, quod Vrbanus Papa VI. io sua regula voluit, & ordinauit, quod valor obtentorum exprimeretur, aliàs gratia impetrata esset nulla. Vltra quod disputatio illius decisionis non erat super expressione valoris obtentorum in impetratione alterius beneficij facienda, sed super illius iustificatione cum præsupposito, quod valor obtenti fuisset in gratia expressus, vt legitur in princ. eiusdem decis. & sic in illius casu, ne dum non fuerat regulæ contrauentum, sed imo expresse illi satisfactum.

18 Alia verò decisio adducta per Beltramin. *in Legionen. Canonicatus, coram recolend. mem. D. Coccino Rota Decano. inter eius impres.*87. *n.* 6. *& apud Marchesan. de commission. tom.* 1. *fol.* 347. loquitur etiam in eisdem terminis iustificationis valoris iam expressi, & propterea dicit, quod impetrans secundum, non tenetur iustificare valorem primi in sua gratia narratum, quando est paratus illud dimittere. Quod quantum à terminis casus nostri distet, ex superiùs dictis facile est dignoscere.

19 Nec etiam videtur obstare quod gratia Dominici de hoc beneficio Sancti Laurentij fuit obtenta die 28. Maj 1637. & tamen beneficium sanctæ Mariæ de Prẽdes longe antea diιoiserat sub die 27. Februarij eiusdem anni. Quia omissis omnibus, quæ de falsitate huius dimissionis allegantur, satis est pro tesponsione dicecere, eam non fuisse per Prælatum Ecclesiasticum, & competentem admissam, & sic oec effectum sortitam, & tamen beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem, si illa à Prælato admissa non fuerit, *c. admonet, c. quod dubiis, de renunciat.* copiosè Garz. *de benef. p.* 12. *c.* 1. §. 3. *à n.* 221.

20 Et in puncto quod de beneficio taliter dimisso, seu renuociato, omnino debeat fieri mentio in impetratione alterius post alios, quos allegant, tenent Paris. *de resignat. lib.* 10. *q.* 2. *n.* 80 *& seq.* Garz. *vbi proximè n.* 224.

21 Et hæc eadem dimissio non videtur habenda in consideratione, cũ fuerit ad ventũ facta, & Dominicus ipse eam parui fecerit. Etenim post impetratum beneficium, de quo agitur, fecit & aliam dimissionem sub die 30. Maij 1637. quæ fuit per Illustrissimum D. Nuntium admissa; & tamen in hac secunda dimissione, quæ fuit effectum sortità, nullam fecit mentionem de prima, signum euidens, quod prima dimissio fuerat ventosa, & ad oihilum profutura, tam attenta intentione dimittentis, quàm dispositione iuris, vt per Garz. & Paris. *vbi proximè* allegatos.

22 Et quod plus est (& vix credi posset, nisi actis ipsis pateficeret) Dominicus longè post factam secundam dimissionem dedit mandatum procuræ de mense Decembris 1637. ad exigendum omnes, & quoscumque fructus beneficij sanctæ Mariæ de Prendes, tam decursos, quàm in posterum decurrendos, enuntians se in eodem mandato beneficiatum, & possessorem eiusdem beneficij Et desuper adest etiam in actis plena probatio, quod eius procurator exegerit, non solum fructus integri anni 1637. verum etiam quòd eius nomine, & in vim prædicti mandati arrendauerit fructus anni sequentis 1638.

23 Ex quo facto, nonnulla aduersùs eundm Dominicum in proposito insurgere videntur. Et primum, quòd dato, sine veri præiudicio, quod *regula* 55. *Cancellaria* non requireret pro forma præcedentem oblationem dimittendi primum obtentum, sed sufficeret oblatio, & ceu dimissio subsequens post impetrationem secundi: attamen ex quo Dominicus tanto tempore nedum tacuit, sed etiam contrauenit suæ oblationi, & dimissioni, censetur eam fecisse ad deludendum, ad trad. per Tiraq. *de retract. lignag.* §. 8. *glos.* 1. *n.* 7. Rot. *coram Gregor. decis.* 492. *sub n.* 18.

24 Secundum, quod ex quo fructus percepit, multo magis incidit in pœnam regulæ, cùm præsumatur eo animo obteotum beneficium conticuisse, & aliud (de quo agitur) acceptasse; *ad l. sed Iulianus, §. proinde*, ibi *intelligendumque esse ab initio sic accepisse, ff. ad Macedon. l. quadam, ibi, sed ex post facto retroducitur, & apparet quid actum est, ff. de reb. dub.* cum simil.

25 Tertium, quòd si ob finalem rationem *regula* 55. Papa vult quod omnino fiat expresio valoris obtentorum, quæ legitimo tituln posidentur, aliàs irritat impetrationem in obtinendo, multò magis censendum est eam irritasse, si post dimissum beneficium obtentum in fraudem regulæ, sine vllo titulo fructus perciperentur, argumento sumpto à maioritate rationis, quod inj iuro est validum, ex vulg.

26 Præsertim cùm de tempore impetrationis beneficij, de quo agitur, Dominicus obtineret oouem aut decem alia beneficia, quæ inibi narrauit, & quorum valorem expressit. Et aliàs si Papæ fuisset narratus valor beneficij de Prendes forsan gratiam beneficij sancti Laurentij nõ concessisset, cum hæc & tanta beneficiorum coaceruatio sit omni iure prohibita, ex latè trad. per Garz. *de benef. p.* 11. *c.* 5. §. 3. *per tot.* & D Barbos. *in collect. ad Concil. Trid. sess.* 14. *de reformat. c.* 17. *per tot.*

27 Ne alioquin Pontifex, expresso valore plurium obtentorum, censeatur dispensasse super eorum pluralitate, vt est textus expressus *in c. non potest, §. fin. de prab. in* 6. Nauar. *tract. de orat. c.* 22. *Miscel.* 16. *n.* 64. *& seq.* Sed imo talis expresio solum operatur, quod impettans effugiat pœnam *regula* 55. de exprimendo valore, vt per Gonz. *ad reg.* 8. *glos.* 15. *n.* 27. *& seq.*

28 Et propterea Doctores hac de re tractantes consulunt quod vnusquisque conscientiæ suæ prospiciat, alind

aliud acceptando, & aliud seu alia dimittendo, ne incidat in coacervationem, Navarr. *ubi sup.* & Gonz. *d. gloss.* [illegible] *num.* 38. cum alias iuxta dispositionem Sacrosan[illegible] Concilij Trid. *d. sess.* 24. *cap.* 17. *de reform.* & de[illegible] Sacræ Congregationis Eminentissimorum [illegible] interpretum, nemo possit habere [illegible] beneficium, etiamsi illud sit simplex, quo[illegible] nue fuerit, quod pro congrua sustentatio[illegible] ciati non sufficiat, poterit & secundum obtinere [illegible] ambo non sufficiant, nihilominus debet [illegible] contentari, vel aliud, seu alia duo impe[illegible] omnino dimittere, ut videre est apud [illegible] § 3. *an.* 310. Ex quibus omnibus satis [illegible] provisionis Dominici de la Salde, [illegible] per [illegible] illius exclusione, & revocatione sen-

29 Atque his accedit quòd possessio Ioannis non est suo titulo destituta, cùm & ille obtentus fuerit à Papa, uti de vacante per contractum matrimonij, seu adhuc ut prius per obitum familiaris, iuxta *regul.* 4. *Cancellaria.*

30 Nec relevat, quod prædicta regula reservat beneficia familiarium obtenta eorum familiaritate durante: unde cum Ioannes Ruiz de anno 1594. in Hispaniam migraverit, & per se ipsum possessionem Archidiaconatus in Ecclesia Oveten. apprehenderit, utque remansit extincta familiaritas, & consequenter beneficium de quo agitur, tanquam obtentum de anno 1596. non cadit sub dictæ regulæ reservatione. Quia licèt prædicta familiaritas expiraverit, reintegrata tamen dicitur per remigrationem Ioannis Ruiz de Hispania ad Urbem; tum quia constat quod de dicto anno 1596. Romæ residebat, ut patet ex provisione eiusdem de hoc beneficio, per Dominicum præsentata, in qua Papa dicit, *tibi in eadem Curia commoranti*, &c. Tum etiam, quia per eius obitum de anno 1627. Marcus obtinuit de eodem beneficio provideri in forma gratiosa, uti de affecto seu reservato per obitum familiaris Cardinalis; & tamen ista expeditio in forma gratiosa per verba, *conferimus, & providemus*, in Romana Curia nunquam fieri consuevit, nisi prius inibi iustificata narrativa familiaritatis, seu alia quævis narrativa, unde vacatio, reservatio, seu affectio sumitur, ne alias Ordinariis collatoribus fiat præiudicium, ex trad. per Garz. *d. part.* 11. *cap.* 1. *ex num.* 7. Gonz. *ad eand. reg.* 8 § 4. *proœm. num.* 80. Ex quo datur intelligi familiaritatem fuisse reintegratam de tempore obtenti istius beneficij, & per quatuor menses antea, ut satisfieret regulæ 32. & consequenter gratiam D. Ioannis de la Sierra, habere implicitum statum validitatis; nec potuisse Archidiaconum de Venavente beneficium affectum Toribio conferre, minimèque per obitum eiusdem Toribij fuisse inductam vacationem.

Et ita utraque, &c.

Toletana Pensionis.

Congrua quibus Beneficiatis debeatur. Titularis debitor pensionis an satisfaciat faciendo fructuum omnium dimissionem ad effectum evitandi incursum censurarum.

VOTUM CVIII.

Doctissimi D.D. Gabrielis Matinez Protonotarij ac Iudicis Apost.

1 *Facti contingentia narratur, & n.* 2. 3. 4. & 5.
6 *Congrua debetur Rectoribus Parochialium, & Vicarijs perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere.*
7 *Congrua non debetur beneficiatis simplicibus.*
8 *Congrua assignatio cessat, cura animarum sive eius exercitio cessante.*
9 *Altari serviens de Altari vivere debet.*
10 Cap. extirpandæ, de præbend. *loquitur expressè in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Ecclesiam.*
11 *Beneficium nimis pensione gravatum qui acceptavit sibi imputare debet.*
12 *Beneficium simplex servitorium qui tenue & cum nimia pensione acceptavit, sibi imputet.*
13 *Manutentio conceditur ad limites pensionis.*
14 *Bovi trituranti non est alligandum os.*
15 *Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis.*
16 *Oblatio limitata & conditionalis non sufficit, & num.* 18.
17 *Titularis dimissis fructibus de æquitate ad solutionem pensionis non tenetur.*
18 *Depositum non relevat si fiat cum aliqua conditione, protestatione, & cautela.*
19 *Pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem dum discutitur relevantia, vel irrelevantia dimissionis fructuum.*
20 *Pensionario competit actio personalis adversus titularem qui acceptavit beneficium pensione gravatum.*
21 *Titularis acceptando beneficium videtur quasi contraxisse cum pensionario.*
22 *Actio competens pensionario adversus titularem videtur personalis in rem scripta.*
23 *Pensionibus, & annuis præstationibus tot sunt debita quot sunt anni.*
24 *Titularis ultro se immiscens in bonis, & redditibus beneficij, tenetur actione personali.*
25 *Exceptio requirens liquidationem non videtur admittenda in iudicio manutentionis.*
26 *Exceptio de insufficientia valoris beneficij etiam incontinenti probata non potest retardare executionem mandati de manutenendo.*
27 *Probatio non excludit probationem.*
28 *Exceptio non dicitur liquida ante rem iudicatam.*
29 *Possessio vera & manutenibilis etiam sine titulo, & illius umbra datur.*
30 *Titularis per solutionem videtur relevasse pensionarium ab onere elidendi exceptionem.*
31 *Possessionis de iustitia, vel iniustitia non est discutiendum in iudicio summarissimo possessorio.*
32 *In Possessorio summarissimo nil aliud attenditur quàm nuda detentatio.*
33 *Possessio exigendi reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem.*
34 *Titularis recusans integraliter solvere dicitur spoliare pensionarium.*
35 *Remedium reintegrandæ datur illi qui sese pro spoliato habuit.*
36 *Exceptio defalcandorum onerum beneficij tanquam petitorium respiciens non debet manutentionem impedire.*
37 *Iudex in decreto manutentionis debet præservare iura omnia partibus tam in petitorio quàm in possessorio ordinario.*
38 *Titularis, fructibus æquivalentibus non perceptis non tenetur pecunias de suo pro pensione, & oneribus solvere.*
39 *Onera defalcabilia referuntur, & num.* 41. *cum seqq.*
40 *Subsidium de quinquennio in quinquennium solvitur.*

perinde est ac si actor in sua actione succubuisset, *ad l. qui accusare, C. de edend.*

79 Quòd autem non sit probata, patet euidenter, quia in actis non adsunt nisi quædam emendicatæ depositiones testium per modum summariæ informationis ante litẽ contestatam receptæ, quæ nullam fidem faciunt, *c. quoquoniã, frequẽter, in princip.* & *ibi* Host. *n.* 1. 2. *&* 25. Ioã. Andr. *num.* 2. Boic. *num.* 1. Bellam. *n.* 1. Bald. *n.* 1. Butr. *n.* 2. *&* 4. Imol. *num.* 1. *vt lit. non contest.* latè Farin. *de testib. q.* 76. *ex num.* 1. Sed imò sunt nullæ ipso iure, Ioan. Andr. *in cap. significauit, num* 9. & *ibi* Butr. *numer.* 6. *de testib.* adeò, vt nec etiam possint partium consensu validari, Farinac. *vbi sup. num.* 6. Vltra quod testes sunt Vocales Capituli ex alia partialitate, qui tanquam partes formales proprium interesse defendunt, & propterea multo minus est illis credendum, *ad decis.* Greg. 340. *n.* 2. 8. *&* 14. Et tam in eorum dictis, quàm in personis patiuntur plurimas exceptiones, quæ tempore suo erunt opponendæ, vt latiùs dicetur *infrà num.* 111. *& seq.* Interim tamen donec huiusmodi depositiones in contradictorio iudicio cum partis citatione non fuerint canonizatæ, , nulla de illis est habenda ratio. Ex quo sequitur quod versamur in terminis exceptionis defectus dominij in continenti probatæ, quæ impedit manutentionem, *ex sup. dictis, n.* 64. *&* 67.

80 Tertio, eo minùs competit manutentio, quia possessio officij data vsque ad certam diem, tam à dante quã à recipiente præfixam, est possessio precaria, obtenta à constitutionibus, & à Prouincia: & propterea, elapsa die, talis possessio non est manutenibilis aduersùs concedẽtem, *l.* 1. *in princ. & in fin. D. vti possid.* Rom. *cons.* 341. *n.* 6. *lib.* 1. Menoch. *de retinend. remed.* 3. *n.* 19. Rot. *post tract.* Postij *decis.* 214. *n.* 6.

81 Et ratio est, quia his non adest vera, nec impropria possessio, nec etiam detentatio, cùm aliàs ita possidens, etiam ante lapsum diei, non sibi possideat, sed domino concedenti, id est, Prouinciæ, *l. quòd meo in princip. D. de acquir. possess.* Surd. *cons.* 481. *num.* 10. *lib.* 4. Seraph. *decis.* 82. *n.* 5. Rot. *post tract.* Postij *decis.* 106. *num.* 4. *& decis.* 667. *num.* 1. *&* 6. *p.* 2. *recent.* aduersùs quam non potest petere manutentionem, nec illam impedire, quominùs suas functiones Prouinciales capitulariter exerceat, vt benè in proposito de administratore, vel exercente officium, aut habente aliquid in gubernium, seu recipiente ab aliquo cum onere restituendi, Post. *obseru.* 52. *n.* 25. *& seq.* vbi quòd hoc esset interuertere aliorum dominium, & possessionem, quod facere non possunt, dum se pro illis sic possidere, & ab illis rem habere non impugnant, & Rot *d. decis.* 677. *n.* 2. *p.* 2. *recent. & coram Cardinal. Caualer. decis.* 171 *ex n.* 1. Possessio enim est penes Prouinciam, & Prælaturam; non simpliciter penes Prælatum, DD. *in l.* 1. *in fin. D. de acquir. possess.* & de communi, & verioiori opinione, Alex. *cons.* 81. *n.* 17. *vol.* 3. Paris *cons.* 24. *n.* 5. *vol.* 1. Rot. post Post. *decis.* 427. *n.* 8. *& decis.* 330. *n.* 25.

82 Quartò quia concordia, & confirmatio Apostolica super eo, quòd finito triennio in Prouincialatu per partialitatem Hispalensem, immediatè sequatur pars Prouinciæ, de qua latè sup. ex *n.* 45. *vsque ad n.* 53. habet decretum irritans, quòd non solùm inficit titulum, verùm etiam possessionem, Cassador. *decis.* 11. *n.* 5. *super reg. & decis.* 1. *per tot. de restit. spoliat.* Put. *decis.* 183. *n.* 2. *lib.* 2. latè Gonz. *ad reg.* 8. *Cancel glos.* 21. *n.* 8. *& glos.* 67. *n.* 29. *& per tot.* Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 8. *n.* 76. *& q.* 27. *n.* 42 Garz. *de benef. p.* 1. *c.* 1. *n.* 427. *& seqq.* Ca-
83 stellin. *de elect. c.* 7. Scacc. *n.* 17. *& seqq.* Et possessio infecta non est manutenibilis, latè Post. *obseruat.* 46. *per tot.* Rot. *decis.* 177. *n.* 3. *p.* 4. *diuers.* nullumque producit effectum, Rot. *decis.* 104. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* imò est nullius momenti & habetur pro non possessione, vel pro possessione vacua, & non impedit manutentionem posterioris possessionis, etiam instrumentalis Coccin. *decis.* 51. *n.* 4. Rot. *d. decis.* 177. *per tot.* & plurimos cumulat idẽ Post. *vbi sup. ex n.* 4. *&* 7 vbi quòd decretum hoc inficit possessionem ciuilem, naturalem, & detentationem, & omnem iuris effectum tollit, & habens illud contra se, non potest vti aliquo remedio possessorio, nec summariissimo manutentionis, & adducit *decis.* 217. *n.* 57. *& decis.* 286. *n.* 3. *post suum tract.*

Præsertim, quando (vt in casu nostro) decretum non 84
est generale, sed imò cadit super certo, & indiuiduali corpore beneficij, seu officij Prouincialatus Prouinciæ Bethicæ Ordinis Eremitarum sancti Augustini, Cassador. *decis.* 1. *n.* 3. *de rest. spol.* Gemmó. *de indult. Cardinal. §. volentes, n.* 30. *& seq.* Gonz. *d. glos* 67. *n.* 31. *&* 32. *& seqq.* Et de hoc motiuo pro exclusione manutentionis nullus vnquam Doctor dubitauit.

Quintò, quia præfato P. M. Liaño obstat exceptio 85
excommunicationis, ex *dictis sup. n.* 35. *&* 44. quæ opponi potest, vbi de sola possessionis manutentione agitur, vt in puncto fuit sæpiùs resolutum *in Rota*, & signanter *in decis* 614. *n.* 2 *p.* 2. *recent. & decis.* 275. *n.* 3. *post* 2. *to. cons.* Farin. & coram sanctæ memoriæ Greg. XV. *decis.* 64. *n.* 3. *& ibi Adden. n.* 13. vbi alias decis. adducit. Atque ex his patet prædicto P. M. Liaño non cõpetere manutentionem.

Articvlvs III.

Qvoad tertium autem videtur, quod dict. P. Ter- 86
miñon est manutenendus in quasi possessione iuris exercendi ministerium sui Prouincialatus. Constat enim ex actis de possessione pacificè, & capitulariter capta, ac etiam de tempore motæ litis, quæ sufficit ad manutentionem, *cap. cum Ecclesia*, & *ibi* Abb. *num.* 23. Rip. *n.* 81. *de caus. possess. & propries. §. retinendæ, Inst. de interdict.* Rot. *decis.* 98. *num.* 11. *p.* 2. *recent.* & innumeras cumulat Post. *eod. tract. de manutent. obseruat.* 17. *n.* 1. *&* 5.

Stantibus præsertim plurimis actibus possessoriis ob- 87
edientiæ receptæ à toto Capitulo Prouinciali, assistentiæ in Diffinitorio, electionis actiuæ ad omnes Prioratus, & officia totius Prouinciæ, admissionis professionum nouitiorum; item obedientiæ præstitæ à plusquam 30. ex 45 Conuentibus, & Monasteriis fratrum, & monialium, ac concessionis licentiarum per totam Prouinciam: per quos, & alios actus sic repetitos, & geminatos, multo magis dicitur constare de possessione ad effectum manutentionis, Cæsar de Gras. *decis.* 10. *num.* 3. *de caus. posses. & propr.* Rot. *decis.* 214. *num.* 2. post tract. Post.

Et eo faciliùs debet concedi manutentio, quia non 88
versamur in terminis simplicis, & nudæ possessionis, detentationis, seu intrusionis, quæ aliàs sufficeret, vt per Burat. *decis.* 194. *num.* 9. plenè Post. *obseruat.* 42. *per tot.* cùm in hoc iudicio summariissimo non sit examinanda iustitia, vel iniustitia possessionis, Burat. *decis.* 154 & *ibi* Adden. *lit. B. & decis.* 904. *n.* 8. imo sufficiat possessio asinaria, & bestialis, ex dictis *suprà n.* 65. Post. *d. ob-
seruat.* 42. *num.* 86. Sed in terminis possessionis titulatæ, 89
quo casu propter fomentum tituli dubitari non potest, quin ista possessio sit manutenibilis, *cap. licèt causam*, vbi Felin. *numer.* 9. *de probat.* Veral. *decis.* 336. *p.* 2. *& ex trad.* per Gratian. *discept.* 402. *num.* 1. *&* 2. Gregor. *decis.* 323. & *ibi* Adden. *num.* 6. *& decis.* 412. *n.* 2. *&* 5.

Nec obstat dicere, quòd actus isti possessorij dede- 90
runt causam liti, & consequenter non probant possessionem, Rot. *decis.* 4. *n.* 2. & *ibi* Adden. coram Greg. nec tribuunt ius considerabile Rot. *decis.* 30. *num.* 1. *p.* 2. *recent.* Nec videntur attendendi ad effectum concedendi

celendi manutentionem, Gregor. *d. decis.* 569. *num.*
4. & plures refert, & sequitur Post. *obseruat.* 17. *num.*
44. *& seqq.*
91 Quia conclusiones istæ procedunt, quando possessio
prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti ex vnica
præsentatione dante causam liti, quę non constituit in
quasi possessione iuris præsentandi, Gregor. *decision.*
417. *num.* 4. aut ex vnica collatione pariter contradicta,
quæ non constituit in quasi possessione iuris confe-
rendi, Rot. *post tract.* Viuian. *de iure patron. decis.* 86.
num. 36.
92 Secùs autem, quando post ius quæsitum, seu acquisi-
tam possessionem ex vnico actu positiuo, & pacifico,
subsequitur contradictio partis, quia tunc non potest
impediri mandatum de manutenendo, Post *d. obseruat.*
17. *n.* 54. Seraph. *decis.* 1437. *in fin.* vbi quòd si superue-
nerit contradictio, non videtur facta in tempore, Rot.
post tract. Post. *decis.* 201. *num.* 7. vbi, quòd contradictio
debet esse in ipso primo actu; quodque si facta fuerit
post actum perfectum, & consummatum, non impedit,
quominus censeatur per dictum actum pacificè gestum,
acquisita possessio, ad *leg. si ita sit*, & *ibi* Bald. & Imol.
D. de legat. 1. Rip. *in leg.* 1. *numer.* 88. *D. solut.*
matrim.
93 Aliter enim, nec etiam post mille actus pacificos, &
perfectos posset dari manutentio, ex quo semper isti
actus, quantumuis pacifici, solent dare occasionem litis,
quod tamen esset erroneum in iure, quandoquidem ex
vnico actu pacifico acquiritur vera quasi possessio, ma-
nutenibilis, Gratian. *discept.* 310. *numer.* 76. Menoch.
cons. 612. *numer.* 16. Quinimò sufficit momentanea,
& pro vno instantia acquisita, latè Post. *obseruat.* 18.
numer. 1.
94 In casu autem nostro adsunt plurimi actus possesso-
rij pacifici, per quos fuit abundè acquisita quasi posses-
sio iuris exercendi Prouincialatum. Vnde ex superuenien-
ti contradictione, lite, seu recursu ad Tribunal non
potest impediri manutentio, *ex dictis* Præsertim quia
& hæc possessio est satis iustificata, ex quo fuit capta
auctore Prætore, id est auctrice Prouincia repræ-
sentata per Vocales in Capitulo legitimè congregatos.
Iustè enim possidet, qui auctore Prætore possidet, *l. iu-
stè, D. de acquir. possess.* Greg. *decis.* 582. *num.* 2. cùm &
aliàs possessio capta sine iudicis mandato sit manute-
nenda, vt per eund. Greg. *decis.* 107. *n.* 1. Et ratio est, quia
sufficit nudum factum, etiam absque scientia, & patien-
tia aduersarij, vt per Beltram. *ad decis. Greg.* 249. *n.* 10.
Imò etiam actus gesti post motam litem sunt manute-
nibiles, quia facti fuerunt in continuationem possessio-
nis præcedentis, Post. *obseruat.* 48. *n.* 35 Mantic *decis.*
322. *n.* 3. Et ·gulare est, quòd qui continuat, non at-
tentat, *d. decis. Greg.* 557. *n.* 1. Lancel *de attent. part.* 2.
c. 4 *l. mis.* 1. *n* 81.
95 Minùs obstat dicere, quòd possessio ista fuit atten-
tata, & consequenter non est manutenenda, Lancel. *de
attent. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 49. Seraphin *decis.* 287. *numer.* 1.
Canaler. *decis.* 359. *n.* 7 Coccin. *decis.* 492. *n.* 3. Rot *de-
cis.* 627. *n.* 1. *p.* 4 *diuers.* sed imò est omninò reuocanda,
in primis, & ante omnia, *cap. non solùm. de appellat. in*
6. Crescent *decis.* 19. *aliàs* 216. *n* 2. *de sent. & re iudi-
cat.* Boccat. *de interdict. vti poss. cap.* 3. *num.* 21. an po-
tiùs sequestranda iuxta Rotæ stylum, vt per Lotter. *de
re benefic. lib.* 2. *quæst.* 11. *n.* 38. Rot *decis.* 503. *& de-
cis.* 514 *part.* 1. *recent.* & copiosè Post. *obseruat.* 75. *à
num.* 34.
96 Quia aut pretensa attentata figurantur ob ap-
prehensam possessionem post litem motam, vel
emanatam, seu intimatam inhibitionem Tribuna-
lis; & quidem certum est in facto, quòd inhibitio, &
litis pendentia emanarunt longè post possessionem,
& sic eam non afficiunt, ad text. *in capite* 1. *&*
tot. tit. vt lit. pend. & not. in decis. 119. *n.* 1. *part.* 3.
recent.
Aut verò prætenditur fuisse causata ex prætensa ap- 97
pellatione interposita per Patrem Fr. Ioannem de Bo-
laños Priorem Conuentus Granatensis, qui post inti-
matum sibi decretum Præsidentis, vt sibi obedientiam
præstaret, dicitur pro responsione ad intimationem ap-
pellasse, super quo exhibetur hodie quædam fides cu-
iusdam asserti notarij: & hoc etiam casu attentata non
causantur. Tum; quia talis appellatio non fuit in scrip-
tis, Franc. *in cap. cum in Ecclesia, num.* 12. *de appellat.*
Guid Pap. *de appellation. tom.* 1. *conclus.* 8. *num.* 6. Rugi-
nell. *eod. tract. in præfat. n.* 38. Scaccia *eod. etiam tract.*
q 4 *à num.* 1 Lancel. *de atteut. part.* 2. *cap.* 12. *num.* 62.
in præfat. & in puncto de electione Castellin. *de elect.*
cap. 16. *num.* 13 vbi, quod exprimi debent omnia, &
singula, quæ appellans intendit obiicere. Tum etiam
quia non fuit interposita coram eodem Præsidente, Iu-
dice à quo, Lancel. *vbi proximè, ampliat.* 15. *numer.* 1.
Vestr. *in praxi, lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 27. & *ibi* Granat. *num.*
57. latè Scaccia *vbi sup. quæst.* 6. *ex num.* 1. Tum deni-
que, quia Notarius actuarius facit fidem, quod prædi-
ctus P. Bolaños solum dixit, quod audiebat intimatio-
nē, & de super requisitus in hac Curia facit etiam fidē
expresse, & positiuè per verba negatiua, quod nulla fuit
interposita appellatio, & propterea magis sibi creden-
dum est tanquam actuario, in concursu cum alio con-
trariam fidem facienti, vt per Cyn. *in l. si quis Decurie,
C. de fals.* tenet Rot. vt singulariter obseruat Rub. *in sin-
gul p.* 3. *verb. Cynus, rht.* Vltra quod fides non actuarij,
non facit fidem, Greg *decis.* 214. *n.* 2. *& decis.* 260. *n.* 5. 98
& decis. 198. *n.* 10.
Aut etiam ex alia asserta appellatione, quæ cantat 99
interposita ab eodem in ciuitate Hispalensi coram vno
ex synodalibus, ob non tutum accessum ad Præsiden-
tem, & multo minus est habenda in consideratione, ne-
dum quia fuit posterius possessione Capitulari per 13.
dies, & sic post elapsum tempus à iure concessum ad
appellandum, vt in terminis de electione, Mandagor. *de
elect. p.* 3. *cap.* 60. & *ibi* Boët. *eod. cap.* Castellin. *d. cap.* 16.
num. 5. & potuit interponi in eadem ciuitate Granatæ
infra decem, coram vno ex innumeris iudicibus Eccle-
siasticis synodalibus, ordinariis, Inquisitoribus, Schola-
sticis, Canonicis, & Dignitatibus in eadem ciuitate re-
sidentibus, apud quos tutus patebat accessus; verum
etiam, quia idem Pater Bolaños eadem ipsa nocte post
intimationem fuit in nonnullis congressibus coram
Præsidente Capituli, & duobus Auditoribus Regiæ il-
lius Cancellariç, D. scilicet. Augustino del Hierro, & D.
Illefonso de Bolaños, qui de ordine domini Præsidis
Valençuela ab vtraque partialitate aditu pro negotio
amicabiliter componendo, illuc aduenerant. Ex quo se-
quitur, quod tutus aderat accessus, cum præsentia Ma-
gistratus omnē metum excludat, *l. fin. in princ. D. quod
met. caus.* Bellō. *cons.* 18 *n.* 14. Greg. *decis.* 326 *n.* 34. pro-
ut & alterius cuiuscunque iudicis, Bart. *in l.* 2. *n.* 4. *C. de
pred. decur. lib.* 10. Patil. *cons.* 10. *n.* 35. *lib.* 1, Greg. *decis.*
188. *n.* 9.
Vltra quod huiusmodi prætensæ appellationes à de- 100
creto Præsidentis electionis sunt extraiudiciales, *c. con-
certationi, in ecta gloss. ibi, verb. granatum. de appellat.
in* 6. quæ non solent causare attentata ante omnia pur-
gabilia, *dict. cap. non solùm*, §. *illa verò, eod. tit. & lib.* sed
(ad omne peius) eorum reuocatio pendet ex futuro euen-
tu, & ex iustitia appellationis, *cap. cum inter. & cap. con-
sideraumus, de elect. in* 6. Vnde cùm appellatio adhuc
non sit ex actis iustificata, imo nec adsit vmbra iustifica-
tionis, intrant de plano sequentes conclusiones, quod
vbi attentata pendent à negotio principali, prius discu-
tiendum est de eodem negotio principali, quam deue-
niatur ad purgationem attentatorum, Lancellot. *de at-
tentat.*

tentat. part. 3. capite 24. quæst. 19. per tot. Rota decis. 574. lib. 3. p. 3. diuers. Gregor. decis. 283. num. octauo in fin. vbi, quòd expectandus est finis articuli principalis, vt in Ca, araugustana Dismembrationis, coram Sacrato, apud Marches. de commission. tom. tertio fol. 178. Et quòd attentatiua turbida non merentur priuilegium attentatorum, vt ante omnia reuocentur, Rota decis 160. n. 7. post tract. Postij. Quódque dum discutitur de institia, vel iniustitia appellationis (quod in effectu est cognoscere de negotio principali, Greg. dict. decis. 283. n. 8.) interim possessor est manutenendus, ex dictis sup. n. 50. & 87. ex latè cumulatis per Post. dict. ob-
101 seruat. 42. per tot. In manutentione enim non agitur de titulo, vel de possessione, neque aliquid prætenditur canonizari, Merend. controuer. iur. lib. 3. cap. 19. num. 5 Cęsar. de Gras. decis. 12. aliàs 2. num. 5. de restitutio. spol. Loter. de re benefic. lib. 2. quæst. 45. n. 40. & benè Post. obseruat. 106. ex. num. 36. sed solùm agitur de compescendis turbationibus, & molestiis auferendis, interim dum de eadem possessione, vel de titulo disputatur: Laderch. cons. 95. num. 4. Couarr. pract. cap. 17. sub num. 1. Seraphin. decis. 299. num. 2. Loter. vbi supra & hoc quidem ad effectum ordinandi iudicium, vt sciatur vter ex contendentibus loco rei, seu actoris debeat insistere, Batt. decis. 71 num 28 Post. d. d. obseruat. 106. num. 5 22
102 & seqq. Et propterea dicunt Doctores, quòd quando manutentio affert aliquod grauamen, illud est leue, modicum, ac momentaneum, Gratian discept 74. n. 19. Boccat. de interd. vti possid. c. 14. n. 24. Seraph. decis. 292. in princip. & alios allegat Post. vbi proximè n. 55. etiam quòd agatur de possessione magnæ rei, vt per Plot. de in lit. iurand §. 3. n. 36. & 43.

103 Et quod magis est, vtcunque, & qualitercunque se habeant istæ appellationes, illæ tamen fuerunt nullæ, & non erant admittendæ, ex quo asseritur fuisse interpositas simpliciter, & absolutè, à futuro grauamine, si procederetur per Præsidentem Capituli ad vlteriora, cum nec sufficeret appellare, ne fieret electio, nisi expressè appellatio interponatur, ne fiat electio, nisi canonica, capit. cùm nobis, de elect. & notat glos. in cap. considerauimus, verb. post appellationem, eod. tit Et bene in pūcto Peirin. d. subdit. tom. 1. q. 1. c. 31. §. fin. in fin. Castellin. de elect. d. capito 16. in princip. Lauor. dict. titulo quarto de elect. cap. 19. num. 120. vbi allegat. gl. & Panormit.

104 Aut denique attentata prætenditur fuisse causata ex dissolutione Capituli, intimata aliquibus Vocalibus eadem ipsa Capituli die, quasi quod huiusmodi dissolutio, & intimatio habeat vim inhibitionis. Et obiectum videtur omnino cessare ex pluribus; & primò, quia dissolutio fieri non potuit per Prouincialem resistentibus tot constitutionibus, ex latè dictis in primo articulo. Secundò, quia talis dissolutio, & prorogatio, quatenus esset legitima, debuit intimari omnibus Vocalibus, quorum intererat, vt per Bald. in l. vos, §. Apostolos, de appellat. tenet in puncto Francisc. Marc. decis. 1228. numer. 4. lib. 1. qui loquitur quando intra terminum statutum ad eligendum fuit facta abbreuiatio, & postea prorogatio pariter intra eundem terminum iuxta superius dicta numer. 61. Et in casu nostro solùm fuit intimata quinque Vocalibus ex 38. qui in Capitulo interuenerunt, & propterea cæteros non debuit afficere. Tertiò, quia asserta dissolutio dicitur facta iustis de causis, donec & quousque de illis certioraretur hoc Tribunal. Vnde donec constet de iustificatione causarum formiter, & seruatis seruandis, talis dissolutio non potest habere vim inhibitionis, & sic non constat de attentatis; vel (ad omne peius) attentata redduntur valde turbida; & interim non potest denegari manutentio, ex dictis sup numero 96. & 97. Enimverò, hæc prætensio directò tendit ad annullandam electionem, quod sapit petitorium. Et propterea dum de eius viribus, & prætensis attentatis, & nullitate discutitur, electio videtur saltem habere implicitum statum validitatis, interim tamen prædictus P. Termiñon debet manuteneri, & à tota Prouincia obediri, vt benè in proposito resoluit Rodrig. tom. 1. quæst. regul. q. 52. art. 12. vers. Ad tertium.

Nec etiam obstat, quòd dictus P. M Termiñon non 105
est in possessione gubernandi totam Prouinciam, cum nonnulli conuentus ab eius obedientia se subtraxerint, & propterea sibi in omnimoda gubernatione non competit manutentio, quæ solùm conceditur ad strictos limites possessionis, Gregor. decision. 569. n. 1. & 3. & ibi Adden. n. 6.

Quia cùm magis sit attendenda vniuersalis causa 106
actus, quàm exercitium ipsius actus, Marescot. lib. 1. variarum cap. 11. num. 32 hinc est, quòd etiam per vnicum actum singularem, si tamen causa (vt in casu nostro) est vniuersalis, acquiritur vniuersalis possessio manutenibilis, vt dicit idem Marescot. num. 33. Post. obseruat. 107
73. num. 87. Probata enim possessione, quoad vnam rem, id sufficit pro manutentione, quoad alias res, sub eodem iure comprehensas, ad not. per Roman. in l. 2. §. si quod, num 1. D. de itiner. actuque priuat. Rota decis. 222. num. 6. & sequent. part. 1. diuers. & decision. 17. num. 4. part. 2. in eisd. & decision. 287. numi. 2. post tract. Postij.

ARTICVLVS IV. & vlt.

DEmum quoad quartum, videtur etiam quod quasi possessio iuris exercendi Prouincialatum, in qua 108
existit dictus P. M. Termiñon, est titulata vero, reali, & legitimo titulo electionis canonicæ. Licèt enim in hoc manutentionis iudicio titulus non requiratur; nec etiam ad colorandam possessionem fumus tituli desideretur, sed imò sufficiat asinaria possessio, ex dictis supra numer. 65. attamen agnoscendo bonam fidem, & ex abundanti, titulum ipsum, nedum coloratum, aut putatiuum, sed & verum perinde ac si ad illius canonizatoriam ageretur, patefacere intendimus.

Duo igitur sunt, quæ canonizant electionem, substantia consensus, & substantia formæ, à quibus recedere non possumus, Baldus in c. quia propter, n. 20. & seq. de elect. Boet. decis. 1. n. 70. & sunt verba Rotæ in Meten. Monasterij 5. Iulij 1621. coram bona mem. Coccino Decano, impress. apud Tamburin. de iure Abbat. tom. 1. disp 5. quæst. 25. vers. Duo enim sunt. 109

Et quoad consensum, apparet ex actis, quod ex 38. 110
Vocalibus, qui in Capitulo interfuerint, 36. dederunt sua suffragia prædicto P. M. Termiñon. Vnde cùm habuerit maiorem, & saniorem partem Capituli, taliter, quòd per mutuum consensum eligentium, & electi quasi coniugale vinculum spiritualiter sit contractum, vt dicit text. in cap. cùm inter, de elect. dubitari non potest de substantia consensus, tot. tit. de elect. in Decretal. & in 6.

Quoad formam autem, patet etiam ex actis quod in 111
præcedenti Capitulo Hispali celebrato de anno 1638. fuit iuxta constitutiones Ordinis, destinatus locus, & dies pro subsequenti Capitulo celebrando, videlicèt Conuentus Granatensis, & dies 19. Aprilis 1641. Constat etiam ex pluribus litteris conuocatoriis dicti P. M. Liaño tunc Prouincialis quòd fuit conuocata tota Prouincia, & in dictum Capitulum ad dictam diem & locum. Apparet item facultas Præsidentis ex litteris deputationis Reuerendissimi Patris Generalis, quæ fuerunt à S. D. N. Vrbano Papa VIII. confirmatæ prout in Breui confirmationis desuper expedito. Adest etiam recognitio Prouinciæ eadem die legitimè

congre

congregatæ, & obedientiæ præstatio erga Patrem Præsidentem. Et tandem concurrunt in hac electione omnes solemnitates, quæ in viduatis Ecclesiis requiruntur, tam de iure communi, vt in dict. capit. quia propter, & ibi communiter DD. de elect. de quibus latè P. Suarez venerandæ memoriæ tom. 4. de religion. libro 2. cap. 5. per totum. D. meus Barbosa in collect. ad d. cap. quia propter, num. 1. & seqq. Tamburin. vbi sup. disp. 5. q. 6. per tot. quàm ex dispositione constitutionum huius Ordinis, vt d. part. 3. de gubernat. sæpius allegat. c. 7. cum suis §§. Et propterea nec etiam potest dubitari de substantia formę, & consequenter, quòd electio ista sit canonizabilis, & possessio multo magis manutenibilis.

112 Nec aduersùs prædictum consensum potest opponi, quòd ex quo Vocales erant 82. non potuerunt 38. facere maiorem partem Capituli, cùm aliàs maior pars in electionib. Canonicis intelligi debeat, non respectu minorum, sed respectu totius corporis Capituli, vt per glos. in cap. cùm omnes, verb. constituentum de constitut. & ibi Fel. Abb. in cap. Ecclesia vestra, el. 1. num. 1. eod. tit. Rot. coram Burat. decis. 809. & ibi latè Adden.

113 Quia ex actis constat, quòd omnes illi, qui in Capitulo non interfuerunt, voluntariè se absentarunt instante vltimo, & peremptorio termino electionis, & propterea non erant amplius expectandi, vt est text. in cap. cum nobis de elect. vbi glos. verb. reuocare, & ibi Abb. n. 10 & textus in d. cap. quia propter, ibi Præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, &c. de elect. & ibi glos. verb. volunt, vt benè considerat Lezana in suis quæst. regular. capit. 15. num. 8. & pluribus comprobat Castellin. de elect. cap. 5. num. 11. ibi: Tempore statuto à iure communi, seu à constitutionibus, si legitimè electores vocati ad electionem renuunt venire, eo casu maior pars Vocalium illa censetur, quæ est præsens in loco, siue conuentu, in quo facienda est electio: cap. bona mem. de postul. Prælat. Panormit. ibidem numer. 9. & capit. licet, de elect. & ibi Panormit. numer. 14. Ideò qui iam congregati in Capitulo ad effectum electionis ibidem remaneat, etiam quòd sit minor pars, aliis voluntariè recedentibus, possunt de iure celebrare electionem, quæ aliis seruatis, erit canonica. Ratio huius præsertim ea est, quia qui exierunt computantur inter illos, qui renunciarunt, vt colligitur ex cap. cum nobis, de elect. & glos. ibidem, verb. reuocare, & Panormit. n. 10. glos. in Clem. quod circa. verb. quæ in facto, eod. tit. dummodo tamen instet vltimus terminus electionis; si verò non instet, debet minor pars expectare maiorem, & pulchrè iuxta eius solitum R. P. D. meus Alexander Ruphælius, Nunciaturæ Apostolicæ generalis Auditor in suo eleganti voto Generalatus Ordinis sancti Hieronymi, num. 86. vbi plures allegat.

114 Aliàs enim esset in manu eorum, qui præuident non esse eligendum Prælatum sibi affectum, & partialem, Capitulum differre, in præiudicium totius Prouinciæ, cuius interest, electionem quam citius expediri, ne sit diu suo orbata Pastore, capit. oblatæ, §. superior, de appellat. vt benè considerat idem Castellin. capit. 8. num. 5. ibi: Quapropter si non comparuerint, imputabitur illis, & non aliis, cum isti videantur esse in dolo, ex quo dolo non debent commodum reportare, vt dicitur in c. Sedes, de rescript. & hoc idem tradit Bart. de firm. in tract. de Episcop. part. 3. lib. 1. quæst. 8. & Innocent. relatus à Boërio in annotat. ad caput 5. Mandag. de elect. part. 1. sub liter. P. & malitia ipsorum eis prodesse non debet; nam sæpè Vocales, de quibus supra, scientes instare tempus electionis, ad impediendam electionem celebrandam, voluntariè, & non sine aliqua malitia se absentant, & renuunt notificare locum, ad quem declinant, &c. Et inferiùs, ibi: Regula iuris est, quod certus non debet certiorari, cum recedens certò sciat instare electionem, & terminum præfixum à iure particulari, vel communi & nullam præmittat instantiam, signum euidens est, quod non vult interesse, cui fauet Panormit. in cap. cum inter, num. 10. de elect. Et idem repetit num. 6. & 11. vbi reddit rationem, quod paria sunt in iure non venire ad electionem, & non perseuerare vsque ad finem, & numer. 12. ibi: Quod semper intelligendum est instante vltimo temporis termino à iure præfixo; tunc enim & non aliter potest tertia pars Vocalium, quæ remansit in Capitulo, seruatis seruandis, celebrare electionem, quæ censeri debet bona & legitima, nā tunc, & eo casu ius interpellat pro homine, &c. & n. 15: ibi: Si vocati venerunt in termino illis notificato, sed recesserunt antequam fiat electio, ad alium etiam terminū prorogata, secundum Innocent. & Host. non sunt vlterius vocandi; non enim debuerunt recedere, nisi completa electione, cap. consuluit de offic. deleg. Mandagot. vbi sup. cap. 18. & latius ibidem Boër. sub litera P. vbi cumulat ad hoc idem auctoritates quamplures textus, & auctorum in magno numero, &c. Hactenus Castellin: & hāc eandem sententiam tenent expressè Cucch. inst. maior. lib. 4. tit. 1. de elect. Suarez d. tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 5. n. 5. Lauor. d. tit. 4. de elect. cap. 21. à num. 82. Francisc. Marc. d. decis. 569. num. 4. lib. 2. Peirin. de subdito, quæst. 1. cap. 31. §. 6. ibi: Si quæras an assignato termino ad eligendū, verbi gratia die Pentecostes, si aliqui non compareant, possint reliqui ad electionem procedere? dico quod si: Armil. de elect. 1. n. 19. Mirand. tom 2. manual. quæst. 23. art. 6. conclus. 3. etiam si vnus solus reperiretur in Capitulo, vt notat Panorm. dict. cap. cùm nobis, de elect. num. 11. Et ratio est, quia ex quo terminus est præfixus à iure, omnes videntur esse moniti in termino & nota quod debent venire ea hora diei, qua solet fieri electio, Panorm. dict. cap. cum nobis, num. 11. qui loquitur in fortioribus terminis, etiam si Vocales non fuerint moniti per conuocatorias litteras, & sequuta fuit Rot. in pluribus causis per Adden. ad decis. Barat. 809. num. 11. & seq. & egregiè more suo solito D. meus Barbos. de Canonic. cap. 38 num. 11. & sequentib. ibi: Et ideò non est habenda ratio in huiusmodi computatione de votis illorum, qui recedunt à loco vbi facienda est electio, cap. cum nobis, vbi Abb. num. 3 de election. vbi plures allegat. & de iure Ecclesiast. lib. 1. c. 19. a. 96. & sequentibus.

Quod adeò verum est, vt si de conclaui Cardinalium S. R. E. contingeret omnes exire, præter vnum, ille solus posset eligere Romanum Pontificem, glos. singul. in Clement. ne Romani, verb. omnes, de election. Petr. de Baisio in direct. elect. cap. 2. num. 6. & seqq. part. 1. & n. 9. dicit locum etiam habere in electionibus Regularium. Laur. tract. de Cardin. conclus. 24. & alios etiam refert & sequitur Castell. c. 5. n. 86. Rodriguez. d. tom. 2. quæst. 54. art. 4. Lauor. d. tit. 4. c. 6. n. 26. & cap. 15. num. 26. 115

Nec replicari potest, quòd discessus à Capitulo, & illius prætensa absolutio fuit facta ad requisitionem maioris partis Vocalium, qui se requirimentis subscripserunt, ob metum cadentem in viros constantes Quia, vt fuit sæpè dictum, & necesse est, vt desuper sæpiùs volutemur, metus iste est affectatus, & satis est, quod de illo non constet per probationes iudiciales seruatis seruandis factas. Quod enim non est de actis, non est de hoc mundo. Quinimò satis metus excluditur ex epistolis, vulgo villetes, hinc inde inter Dominum Præsidentem Cancellariæ, & d. Patrem M Liaño scriptis; in illis enim dictus D. Præsidens assecurat eum, vt veniat; & d. Pater promittit se hora decima venturum; & insuper d. D. Præsidens acriter de eo conqueritur; quod & Salam Regię Cancellarię, & Capitulum vsque ad horam vndecimam, pro vtraq; functio- 116

ne valde insolitam, sub fide, & spe aduentus sui, & partialium suorum distulerit; & tandem deficiente fide publica, & priuata non venerit Ista autem tam grauis, & potentis magistratus assistentia, nemo dubitat, quin metum excludat, *ad dict. l. fin. in princip. D. quod met. caus.* Gregor. *decis.* 188. *n.* 9. *allegat. sup. n.* 96. Nec enim credendum est, quod prædictus D. Præsidens Valençuela pro suo munere, zelo, & deuotione quibus libertatem Ecclesiasticam ab incunabulis prosequitur, in aliquo defuisset, quominus electio ista liberè celebraretur, prout gratis ex aduerso incusatur; cùm aliàs primitias laborum suorum in defensionem eiusdem libertatis Ecclesiasticæ, & auctoritatis Apostolicæ pro Romana Ecclesia, & potestate clauium Beati Petri aduersus Venetos, tam vltrò ediderit, & dedicauerit.

117 Vltra quod requirimenta apparent subscripta à pluribus Vocalibus, qui desuper a Præsidente Capituli iudicialiter examinati, deponunt, quod d M. P. Liaño fecit eos in quatuor foliis albis sine aliqua scriptura subscribere, asserens se talibus subscriptionibus indigere. Ex quo patet, quam emendicata sint talia requirimenta, & quam voluntarius fuerit prædictus recessus à Capitulo, cùm nec manus Regia Cancellariæ, sæpiùs de eorum affectatis terroribus monita eos assecurare nec in officio continere potuerit; quod *satis degenerem conscientiam redolet*, vt verbis vtar Politicorum

118 Præterea nec assertæ depositiones suorum testium in aliquo suffragantur, tum quia in summario, & ante litis contestationem ex superius dictis, & ad annullandam electionem probationes debent esse claræ, & in contradictorio iudicio factæ, *dict. capite cùm inter, de elect.* ibi: *Nisi sufficienter sit ostensum, eundem morbo epileptico laborare, super quo contra ipsum dicitur appellatum, vos non obstante appellationis obiectu, si qua ex aliis causis superius memoratis proponitur interposita (cum eas friuolas reputemus) electionem ipsius confirmetis.* Tum etiam, quia in decreto asserit d. M. P. Liaño, quòd non examinentur fratres, qui se subscripserunt requirimentis, & tamē ex 12. testibus 9. sūt Vocales eiusdem Capituli ex subscriptis qui manifestè ostēdunt depositionum suarum emendicationem; & nec reddunt rationem sui dicti, & vnus ex eis in hoc Tribunali est publicus, & benè notus solicitator pro sua partialitate. Tum denique, quia imò omnes testes sunt partes formales in huius litis prosequutione, & dederunt mandatum procuræ, vt constat ex actis, & quod plus est. nec istæ depositiones habent subsistētiam veri facti, cum sonent factæ in vno loco, & sint factæ in alio, & tam in personis, quàm in dictis & foliis ipsis scripturarum plurimas patiantur obiectiones, vt oculariter, & palpabiliter demonstrabitur; ita vt mirum sit, quòd inter viros aliàs graues, & Religiosos, talis calumnia suæ matri, & Prouinciæ fuerit imposita, cum etiam si verum saperet, tam fœdum facinus proprio pudore contegere debuissent, imitatores facti Sem, & Iaphet, *qui palhum imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum operuerūt verenda patris sui Noë*, nec sequentes Cham, *Qui cùm vidisset verenda patris sui esse nudata, nuntiauit fratribus suis foras*; dicente præsertim Apostolo aduersùs eos, qui per Tribunalia vagantur, *quare non magis iniuriam patimini? quare non magis vestrum amittitis*: & alibi, *neque enim facio animam meam pretiosiorem, quàm me.*

119 Minus potest replicari, quod ex præcedentibus tractatibus, seu congressibus fratrum de Prouincia, quæ ex aduerso vocantur conuenticula, insurgit non leuis præsumptio seditionis. Quia respondetur, quod de illis non constat, & quatenus constaret, præcedere debuissent isti tractatus, glos. *in verb. tractantes in cap. in nomine, 23. distinct.* D. Barbos. *de iure Eccles. d. lib. 1. cap.* 29. *num.* 83. ibi: *Sunt enim veluti preparatio ad electionem, non autem electio; fitque in eis discussio eorum, quæ facienda sunt, nominantur vtrinque plures, qui iudicantur digni electione, & quisque dicit, quod sibi videtur, absque tamen quod sequatur aliqua conclusio, vel electio*, &c. & allegat glos. *in cap. cùm in veteri, verb. in tractatu de elect.* Butr. *in cap. cùm inter, num. 7. eod. tit.* Petr. Greg. *eod. tit. cap.* 15. *in fin.* Maximè in Prouincia Bœthica, vbi per concordiam auctoritate Apostolica confirmatam, & singulis trienniis vsu receptam, adsunt duę partialitates distinctæ, & separatæ, quæ faciunt quasi duo Collegia, vel duas Congregationes eiusdem Prouinciæ, & propterea congressus isti non solùm sunt liciti, sed & debiti pro iurium suorum defensione. Qui enim iure suo vtitur, nemini facit iniuriam, *l. iniuriarum, §. 1. D. de iniuriis.* Et multò magis stantibus tot nouitatibus, & perturbationibus partis aduersæ, quæ nūquam sua sorte contenta à triennio, & vltra nihil non molitur, vt totam Prouinciam contra dictam concordiā integraliter possideat, vt patet ex mandatis Procuratori Romanæ Curię transmissis, & in actis pręsentatis: ac etiam ex quo prædictus P. M. Liaño diffidens de suo Secretario, qui erat M. Fr. Hyacinthus Cubero de partialitate Prouinciæ, coegit illum renuntiare officio, ne secreta sua panderet. Et quod plus solito mirandum est, fratres Hispalenses, & Extrematuræ vix ascendunt ad numerum 120 & fratres de Prouincia excedunt numerum 750. & tamen illi semper sunt in spiritu amaritudinis, & ambitionis, nec desistunt fermentare futuras electiones aduersus istos, acriter de inæqualitate conquerentes.

120 Nec etiam replicari potest, quòd ex quo fuerunt in Capitulo admissi nonnulli, qui negantur fuisse Vocales, videatur hodie constare de defectu consensus, Quia cùm à iudicibus causarum (a Præsidente Capituli iuxta formam constitutionum deputatis) fuerint examinata, & canonizata omnia iura, & voces Vocalium, nihil de hoc pertinet ad Capitulum, neque hoc potest influere in prętensam nullitatem electionis, cum sint diuersa corpora, & diuersas functiones, & munia exercentia, licèt omnia tendant ad eundem finem, & effectum. Ad Capitulum enim non spectat discutere Vocalium causas, sed solùm priuatiuè ad dictos iudices, pro quibus adest iuris præsumptio, quod in omnibus ab eis gestis benè se informauerint, & in prolatione decretorum, & sententiarum ritè & rectè processerint, Aym. *consil.* 74. *num.* 9 Greg. *decis.* 176. *num.* 4. Burat *decis.* 334. *n.* 8. *in fin.*

121 Quod autem cōstitutio desuper disponens, fuerit ad vnguem seruata; patet, quia *in dict. cap. 7. rubr. de iudicibus causarum part.* 3. adsunt hęc verba: *Eo autem completo, de patrum consensu deputet* (scilicet Pater Pręsidens) *tres iudices causarum peritos, & expertos, qui ante omnia litteras discretorum examinent, ac de habentibus vocem tam actiuam, quàm passiuam, omnem controuersiam dirimant*, &c. *A quorum sententia nulli ad Capitulum dimissum liceat appellare, nisi fortè absens, vel inauditus fuisset*, &c. Et in actis legitur, quod Pręsidens eos deputauit de omnium Capitularium consensu, nemine discrepante.

122 Vnde quidquid ab his iudicibus gestum fuit, debuit omnino à toto Capitulo recipi, prout receptę fuerunt tres, vel quatuor voces, quę ante earum sententias poterant in dubitationem incidere. Etenim iudicatur a causarum habet in hac materia potestatis plenitudinem, taliter quod etiam si iniustè processerit, vel accusatores ad eam noluerint recurrere, non ideò electiones sunt iniustæ vt expressè dicitur in constitut. sub eadem regula, ibi: *Alias enim sine vitio pertransibunt omnes electiones.*

123 Et profectò in d. Patre. Pręsidente exuberauit bona fides

fides, ex quo sufficiebat ad huiusmodi deputationem, consensus quatuor, vel quinque patrum vocalium, quos ipse nominasset, iuxta declarationem Reuerendissimi Generalis desuper factam. Quę licet emanauerit ad instantiam Prouinciæ Chilensis, non ideò desinit esse vniuersalis, ex quo orta fuit ad interpretationem constitutionis etiam vniuersalis, ex trad. per D Barbos. *in collect. in. Bull verb. Congregatio* 3. Prout quotidie videmus in declarationibus sacrosancti Concilij Tridentini emanatis à Congregatione Eminentissimorum DD Cardinalium interpretum, quæ licèt à personis particularibus fuerint obtentæ, in eisdem tamen casibus deseruiũt pro lege communi, vt benè D. Barb. *vbi proximè*, ibi: *Eius declarationes ad instar communis solent allegari*; illisque semper plurimum Rota detulit, neque vnquam illas in dubium reuocauit: Caualer. *decis.* 617. *n.* 8 Burat. *decis.* 479. *n.* 3. Atque ex his benè constat, nihil opponi aduersùs substantiam consensus.

124 Nec aduersus substãtiã formę obiici potest quod recognitio de Patre Præsidente facta fuerit absque sono campanæ, & propterea nullitati subiaceat. Quia cùm ista recognitio debeat fieri sexta feria statim (sunt verba constitutionis) postquam vesperæ fueriot decantatæ; & in casu nostro vocales etiam post illas decantatas, iam aduesperascente die adhuc expectauerint, imo & dictum P.M Liaño, tunc Prouincialem pro sono, & celebratione Capituli requisierint, tempus ipsum interppellauit pro campana, vt solet interpellare pro homine, Castellin. *d. c.* 8. *n.* 11. *&* 12.

125 Vltra quod campana debeat pulsari ab habente auctoritatem, siue de illius commissione, Angel. *in sum. verb. electio, numer.* 15. *per tot.* Castellin. *vbi proximè d. numer.* 11. & expressè id ordinat constitutio *in d. capit.* 7. *§.* 3. ibi: *De mandato Prioris Prouincialis ad sonum campanella claustri ter pulsata*, &c. Vnde, cùm prædictus P.M Liaño qui erat intra claustra Monasterij, solus haberet priuatiuam facultatem pulsandi, & requisitus à partialitate Prouincię pro obseruantia constitutionum, pulsare negligeret, satis liquet, quod campana per neminem alium debuit pulsari. Nec est quòd imputetur Patribus Capitularibus; quia casu quo ad eos pertineret, per illos non stetit quominus pulsaretur. *cap. imputari, & cap. dum non stat, de reg. iuris in* 6. & certè ad ipsos talis pulsatio non pertinebat; sed solum obseruare ad vnguem constitutiones disponẽtes, quod statim P. Pręsidens recognoscatur; quòd significat recognitionem fieri debere, sine aliqua mora, aut vllo, licet minimo, temporis interuallo, vt in puncto notauimus *sup. num.* 29.

126 Verùm cessare videtur scrupulus, quia campana tunc occupabatur à d. Patre Bolaños Priore Conuentus Granaten. & à suis Conuentualibus, & domesticis eiusdem partialitatis; & propterea Capitulares, qui erant forenses, ausi non fuerunt campanam aggredi; ne exinde rixæ, rerum omnium turbationes, scandala plurima sequerentur. Satius enim, & prudentius existimarunt campanam omittere, & constitutionibus obedire, prout in continenti de hoc protestati sunt in decreto coram Notario, & testibus desuper extenso. Pręsertim cùm viderent indictionem diei horę, & momenti, pro huiusmodi fũctione esse omnibus notoriam; & sic tanquam de notorio potuerunt procedere absque obseruatione solemnitatum, *cap. tua nos, de cohabit. Cleric. cap. ad nostram el* 2. *de iureiurand.* & tradit Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 1. *num.* 42.

127 Nec dictus P.M. Liaño, eiusque partiales possunt allegàre ignorantiam constitutionum, aut conuocatoriarum, in quibus fiebat indictio; prout nec ignorare poterant, quod deputatio Præsidentis, illiusque Apostolica confirmatio obtenta fuerat ab Eminentissimo D. Franscisco S. R. E. Cardinali Barberino in fauorem dicti Patris Mag. Fr. Illephonsi de Castilla; cùm aliàs, paucis ante recognitionem diebus, totis eorum conatibus adierint Regium, & supremum Consilium acerrimè instantes pro retentione Bullarum huiusmodi Præsidentiæ, licet inibi, degustatâ iustitiá, desuper succubuerint.

128 Et in omnem euentum, ista recognitio, & obedientiæ præstatio fuit denuò, & ex integro facta die Sabbati sequenti, de mane ad sonum campanæ: & ante istum actũ nullus alius, ex Capitularibus actibus præcessit sed omnes sunt successiui, vnus post alium Adeò, vtęneque deputatio trium iudicum causarum (quæ aliàs die Veneris fieri solet) ante huiusmodi iteratarum, ad sonum campanæ, recognitionẽ, sed imo post illã, facta fuerit. Ex quo etiam detegitur, quanta procrastinatione, quanta patientia, & charitate partialitas illa expectabatur.

129 Minus potest obiici, quod ista recognitio fuit clandestina & nulla, ex quo non fuit facta in Sala Capitulari, sed in Camera eiusdem Præsidentis. Quia omisso quod in Conuentu Granatensi non adest Sala Capitulis destinata, & electiones solent fieri, vel in Camera, aut in refectorio, siue in Sala, quæ dicitur *De profundis*, vel alibi. Respondetur adhuc, quod quemadmodum locus nõ est substantia electionis. Cuch. *inst. maior. lib.* 4. *tit. de elect. n.* 13. Bonon. *dub.* 16. *n.* 4. D. Barb. *de iure Ecclesiast. d lib.* 1. *c.* 19. 176. *& seq.* Et etiam si adsit locus consuetus, & in eo non fiat celebratio electionis, tenet electio, quia locus non sanctificat hominem, *c. non loca*, 40. *distinct.* Lauor. *d. tit.* 4. *c.* 18. *n.* 7. Multo minus debet esse de essentia recognitionis.

130 Et habemus indiuidualem constitutionem *in d. c.* 7. ibi: *Omnes Patres ad Capitulum conueniant, vel alio, vbi decenter adesse possint*, &c. Et propterea nullus remanet dubitandi locus. Eo vel maximè, quia dictus P. Præsidens ad cœnam in publico refectorio, eadem die Veneris 19. Aprilis suam obedientiam publicari fecit, vt constat ex actis. Et vt dictum est, sequenti mane in loco refectorij alia obedientia, sibi fuit præstita, & inibi fuit facta deputatio iudicum, & successiuè in eodem loco, electio Prouincialis, & cæteræ aliæ functiones Capitulares coram toto Conuentu satis numeroso, præuiis etiam publicis, & notoriis proclamationibus, & edictis ad valuas Conuentus affixis. Ex quibus satis apparet, quàm voluntariè, & animosè prætensa clandestinatas fuerit opposita.

131 Prout neque obiici potest, quòd reconitio de Patre Pręsidente debebat fieri à d. P.M. Liaño, tunc Prouinciali actuali, & eo recusante, à R.P.M. Fr. Hieronymo de Sotomaior Prouinciali absoluto à sexennio, vti immediato eiusdem Partialitatis Hispalensis; & tamen facta legitur à R.P M. Fr Andrea de Cordoua; & sic prætensa ista nullitas influit in omnes actus subsequentes. Quia aut hæc assistentia Patris Sotomajor prætenditur in vim concordiæ super alternatiua factæ; & obiectum videtur prorsus euanescere, quia in eadem concordia nihil de hoc disponitur; & quatenus adesset aliqua particularis prouisio in hac Prouincia (quod negatur) circa id, quod deficiẽte vno Prouinciali, subrogetur alter eiusdẽ Partialitatis, id tamẽ locũ haberet, quãdo vel Prouincialis est taliter corpore, aut animo impeditus, quod non posset continuare gubernationẽ, vel quando ante completum triennium moreretur; tunc enim, maxima cũ ratione subintraret alius de eadem partialitate, & susciperet gubernium Prouinciæ, ne scilicet partialitas illa integro suo triennio defraudaretur. Cæterùm vbi nõ adest impedimentum infirmitatis aut mortis, sed imo summa renitentia Prouincialis, & vlteriùs triennium fuit completum vsque ad vltimam horam, & partes in nihilo defraudantur, debet cessare ratio talis prouisionis

particularis, & consequenter eius dispositio, ad *reg. I. adigere, §. quamuis ff. de iure patron.* Tiraq. *tract. cessante caus. per tot.*

132 Aut verò prætenditur in vim constitutionis *d. c. 7. rub. de modo recognoscend. Patr. Præsid.* & hoc etiam casu nullum habet fundamentum, quia inibi solummodo dicitur quod Prouincialis actualis recognoscat Patrem Præsidentem. Vnde stante ipsius renitentia, iste casus tanquam omissus in constitutione, mansit etiam in dispositione iuris.

133 Dispositio autem iuris, à qua regulari debemus (vt diximus *sup. n. 24.*) est in alia constitutione *in d. c. 3. ead. p. 3.* vbi disponitur, quòd si Generalis non venerit ad Capitulum Generale, neque miserit, *in eo casu* (sunt verba constitutionis) *Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsidens publicetur, & non vltra, qui publicatus ad electionem noui Generalis procedere faciat,* &c. Et propterea qui hoc munus recognoscendi debebat in se assumere, erat P. Fr. Ioannes de Bolaños, Prior Conuentus Granatensis, vbi Capitulum Prouinciale celebrabatur, cùm idem iuris sit de parte quoad partem, quod est de toto quoad totum, ad *l. quæ de tota, D. de acquir. hered.*

134 Verùm tam d. P. Bolaños, quàm d. P. Sotomaior requisitionem pro celebratione Capituli iam post Vesperas, pro parte Patrum de Prouincia factam, paruipendentes, nec munus, quod ad ipsos pertinebat, suscipientes, in illa hora publicè, & aciter tractabant de Capituli dissolutione, vt patet ex actis; prout etiam euentus docuit, quod in requirimentis, pro dissolutione factis eorum nomina apparent subscripta. Quare dato, quod ad singulos eorum talis recognitio pertineret, adhuc de illis non erat habenda ratio, quia per requirimenta ista tam verbis, quàm scriptis facta, satis se insinuarunt quod nolebat assistere recognitioni Præsidentis; nec pro suscipiendo munere aliqua alia interpellatio requirebatur, cùm & ipsi scirent renitentiam d. Patris M. Liaño tunc Prouincialis, & tempus ipsum interpellaret pro homine, ex latè dictis sup. Et propterea non solùm ob huiusmodi omissionem; sed & multo magis ob positiuam, & notoriam contradictionem Capitulo celebrando, fecerunt se alienos à dicta functione exercenda, vt est text. ad literam *in d. cap. cùm nobis, de elect.* ibi: *Item cùm post appellationem emissam Archidiaconus cum suis fautoribus chorum exiisset, & vos, illos, vt interessent electioni faciendæ vobiscum, curassetis solicitè reuocare (quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos se fecisse videntur: propter quod electioni à vobis, iuxta formam mandati Apostolici, concorditer, celebrati, de iure non posse contradicere videbantur,* &c. qui textus benè casu nostro applicatur, & per illum DD. communiter, præsertim Abb. *ibi n. 3.* Castellin. *d. c. 8. n. 11.*

135 Atque ex his præcisè sequitur, quòd recognitio, de qua agitur, pertinebat de necessitate ad d. P. M. de Cordoua (aliàs Prouincialem absolutum) tanquam ad antiquiorem, ex diffinitoribus, ad quos tota iam illa Prouinciæ actio principaliter fuerat deuoluta, donec Præsidens publicaretur: qui publicatus ad electionem Prouincialis, iuxta prædictam constitutionem, procedere debuit, prout de iure, simul, & ad illius confirmationem, tanquam Præsidens, & Vicarius Generalis, legitimè processit.

136 Tandem nec aduersùs formam electionis potest obiici, quod ex fide Notarij, seu scribæ non constat in actis de legitima trium scrutatorum electione, prout nec de electione Prouincialis, & Priorum ex eadem Notarij fide. Quia, cùm præsupposito quod vsus Notarij, seu scribæ in electionibus Augustinianis est sublatus, abolitus, & reprobatus per geminam Pauli Papæ V. piæ reminiscentiæ, constitutionem, quæ est in actis producta: & adest *in Bullar. ordin.* Respondetur de electione trium scrutatorum benè, & legitime constare, ex subscriptione trium Diffinitorum, ad quos, ex proprio munere spectat, ac etiam ex subscriptione P. Præsidentis illos canonicè confirmantis. De electione autem Prouincialis, ex calculatione votorum, & subscriptione trium scrutatorum, ac ex proclamatione, & electione à primo illorum facta, demumque ex subscriptione P. Præsidentis illum confirmantis. Et de electione Priorum satis etiam videtur constare, ex subscriptione totius diffinitorij. Stante enim secreto commendato, tam de iure communi, *in d. cap. quia propter, de elect.* & dispositione sacrosancti Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 7. de regular.* ac etiam Constitutionum Ordinis, & Bullarum Pauli V. nulla alia probationis species potest adhiberi.

Cæteræ autem nullitates, quæ ex aduerso opponuntur, vel non subsistunt in facto, vel nulla indigent responsione Præsertim cùm hodie non insistamus pro canonizatoria electionis, sed solùm pro manutentione, in qua sufficit nuda possessio, etiam sine vllo titulo, ex latè dictis in tertio articulo. 137

Ex quibus omnibus videtur sufficienter constare de notorio, & palpabili defectu iuris, & possessionis eiusdem R. P. M. Fr. Francisci de Liaño, & propterea non esse sibi concedendam manutentionem. Ac etiam constare de possessione titulata, & manutenibili dicti R. P. M. Fr. Francisci de Terminon, moderni Prouincialis, & consequenter de rigore iustitiæ, & de æquitate illum esse manutenendum in quasi possessione iuris exercendi ministerium Prouincialatus, non obstantibus iis, quæ pro alia parte obiiciuntur. Et ita Ego de iure sentio. Saluo in omnibus castissimo iudicio Illustrissimæ Dominationis vestræ, quæ secundùm datam sibi à Deo sapientiam, in tenera licet ætate errata corrigit, iustitiam administrat, æquitatem diligit, & cuncta prudentissimè moderatur. Matriti die 9. Iulij 1641. 138

Oueten. Beneficij del oro.

De beneficio etiam tenui facienda est mentio in impetratione alterius beneficij, & non sufficit esse paratũ obtentum dimittere, & de facto illud dimittere infra paucos dies, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatibile cum obtinendo, quia vacat primum ipso iure.

VOTVM CVII.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij ac Iudicis Apost.

1 *Facti contingentia refertur, & n. 2. 3. & 4.*
5 *Reo & possessori sufficit vincere per non ius actoris.*
6 *Possessor potest excipere de iure tertij quando exceptio est exclusiua Iuris agentis.*
7 *Regula 55. Cancellariæ declaratur.*
8 *Paratus obtentum dimittere tempore impetrationis alterius, non tenetur de obtento in obtinendis litteris Apost. mentionem facere.*
9 *Dimissio beneficij obtenti non reualidat gratiam nullam ob non factam illius mentionem in impetratione alterius beneficij.*
10 *Beneficij obtenti etiam tenuis & parui valoris facienda est mentio.*
11 *Dimissio primi offerenda ante consecutionem gratiæ secundi.*

12 *Oblatio*

12 *Oblatio dimissionis beneficij obtenti facienda est in in corpore supplicationis obtinendi.*

13 *Beneficium obtentum quando fuerit incompatibile cum obtinendo non requiritur expressio valoris obtenti, nec eius iustificatio.*

14 Rota *coram Greg. XV. decis. 84. n. 4. & decis. 490. n. 1. declaratur.*

15 Beltramin. *ad d. decis. 84. num. 9. Gregorij XV. reprobatur.*

16 *Dimissio subsequens non facit gratiam valere.*

17 Rota *decision. 20. de prabend. in nouis, declaratur.*

18 Rota *coram D. Coccino declaratur.*

19 *Beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem si illa à Prelato admissa non fuerit.*

20 *De Beneficio renuntiato ante admissionem facienda est mentio in impetratione alterius.*

21 *Dimissio ventosa, & ad nihilum profutura non iuuat, & n. 11.*

23 *Dimissioni contrauenions censetur fecisse illam ad eludendam.*

24 *Ex post facto apparet quid actum sit.*

5 24 *Argumentum à maioritate rationis in Iure validum.*

26 *Beneficiarum conseruatio est omni Iure prohibita.*

27 *Papa expresso valore plurium obtentorum non censetur dispensare super eorum pluralitate.*

28 *Beneficia plura simplicia an quis habere possit?*

29 *Beneficium vacat per contractum matrimonij.*

1 VAcante beneficio, de quo agitur, de anno 1627. per obitum Ioannis Ruiz, illud à Sede Apostolica impetrauit Marcus de Prania, cum narratiua, quòd Ioannes Ruiz de tempore obtenti huiusmodi beneficij, & per quatuor menses antea, fuerat familiaris, & continuus commensalis Eminentissimi D. Cardinalis de Deza, & litteris Apostolicis in forma gratiosa (per verba *conferimus, & prouidemus*) desuper expeditis, & possessione nondum habita, Marcus prædictus matrimonium contraxit.

2 Deinde D. Ioannes de la Sienra, & Cifuentes, Canonicus Ecclesiæ Ouetten. vti vacans per contractum matrimonij seu adhuc vt priùs, per obitum dicti Ioannis Ruiz, de eo à Sanctissimo D. nostro obtinuit prouideri, & litteris Apostolicis in eadem forma gratiosa superinde confectis, & exequutori præsentatis, de anno 1637 fuit in possessionem immissus.

3 Verùm quia per obitum eiusdem Ioannis Ruiz istud beneficium, vti vacans in mense ordinario, & non affectum obtinuerat ab Archidiacono de Venauente Ordinario collatore, Toribius Vigil, & eo mortuo, per obitum eiusdem Toribij illud impetrauit D. Dominicus de la Salde, hinc idem Dominicus litem mouit contra D. Ioannem de la Sienra possessorem pro adiudicatione beneficij.

Et causa coram Ordinario Oueten. diutiùs ventilata, plurimisque hinc inde deductis, & oppositis, tandem Ordinarius prædictus suam tulit Diffinitiuam sententiam, per quam, beneficium Dominico adiudicauit, & Ioanni perpetuum silentium imposuit.

5 Causa igitur appellationis coram me pendente, Ioãnes instat pro reuocatione sententię, tam ex capite nullitatis, quàm iniustitiæ; & pro nunc insistit, allegans se à septennio esse in possessione, & gratiam Dominici fuisse nullam ob non expressionem obtentorum, & propterea sufficere sibi, vti possessori, etiam non legitimè titulato, opponere Dominico exceptionem defectus dominij, & seu, tua non interest; cum alias reo, & possessori sufficiat vincere per non ius actoris, *l. 1. ff. quor. appellat. non recip. leg. ille à quo, §. si de testamento, ff. ad Trebel. eum simil.* Quod pariter procedit in beneficialibus, etiam si de possessoris iure non constet, vt in terminis Rot *coram D. Burato, in eius im; ress. decis. 511. n. 1.* & *ibi* D. Ferentill. Adden. qui plures alias allegat, *n.* 11. Prout etiam potest possessor excipere de iure tertij, quando exceptio est exclusiua iuris agentis, Cephal. *cons.* 133. *n.* 39. latè Rot. *decis.* 415. *n.* 3. & *ibi* Adden. *n.* 6
6. *coram sanctæ memoriæ Greg. XV. tunc Rotæ Auditore.*

Vnde, omissis nullitatibus, quæ aduersùs sententiam Ordinarij opponuntur, pro faciliori resolutione capienda, & maiori partium satisfactione, libuit tam in facto, quàm in iure discutere articulum, an scilicet gratia Dominici de la Salde sit nulla ob non expressionem obtentorum de tempore impetratæ gratiæ istius beneficij?

Et quidem, re maturè perspecta partiumque Aduocatis, hinc inde non semel auditis, videtur quod gratia Dominici sit nulla. Ex quo enim de tempore impetrationis beneficij, de quo agitur, inter plura alia obtinebat etiam aliud beneficium sanctæ Mariæ de Prendes, cuius valorem minimè expressit, minusque de eodem beneficio fecit mentionem, incidit in pœnam *regulæ* 55. *Cancellariæ*, quæ habet decretum irritans aduersus quascunque prouisiones sine expressione valoris obtentorum factas: & sic sufficit Ioanni possessori vincere, & eum excludere Dominicum impetrantem, & actorem per non ius illius, ex superiùs dictis. 7

Nec videtur obstare, quòd Dominicus tunc erat paratus obtentum dimittere, prout infra paucos dies illud dimisit, & propterea sit excusandus, *ad decis. Greg. 84. n. 4. & decis. 490. n. 1.* 8

Quia ista superueniens dimissio non reualidat gratiam nullam à sui principio, & radice, etiamsi impetrãs habeat animum dimittendi statim post gratiam impetratam, vt in puncto est egregium cons. Nauarr. 9. *de rescript. per tot.* Gonz *ad regul. 8. Cancel. glos. 15 § 2. n. 67. & seq.* Et plene, & magistraliter, vt assolet, D. & Collega meus D. August. Barbos *in collect. ad cap. cum adeò, n. 3. & seq de rescript.* vbi alios allegat. 9

Quod procedit etiamsi beneficium obtentum sit tenue, & parui valoris, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 201. *n.* 42. idem D. Barb *vbi proximè, n.* 2. Paris. *de resignat. lib. 10. q. 2. n. 67. cum seq.* 10

Vltra quod regula non contentatur simplici dimissione superueniente gratiam, sed imò dat præcisam formam, quod intendens dimittere primum, prius ante consecutionem gratiæ secundi dimissionem obtulerit, ibi: *Nisi persona prædicta beneficia, quæ tunc obtinuerint, iuxta ipsarum oblationes dimittere teneantur, &c.* 11

Quæ oblatio debet fieri in corpore eiusdem supplicationis beneficij obtinendi, aliàs gratia redditur nulla, nec conualescit, ex quo postea dimiserit: vt in terminis nostris tenet Alphons. de Soto glossator antiq. *ad eand. reg. de valore exprim. in glos. n. 7. & 8.* vt per Cockier *ad eandem reg. quæ suo tempore erat 61.* 12

Quod declaratur, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatibile cum obtinendo, quo casu non requiritur expressio valoris obtenti, nec eius iustificatio, quia cum primum vacet ipso iure, ad tex. *in c. de multa, de præb.* ideò non requiritur illius expressio, vt *in eadem reg. 55.* ibi: *Iuxta ipsarum oblationes, aut aliàs dimittere teneantur*, vt bene in proposito distinguit Alphons. *vbi suprà n. 9.* & Mohed. *decis. 14. de præb.* 13

Atque ex his patet responsio ad dictas decis. *Greg. 84. n. 4. & 490. n. 1.* quia beneficia inibi obtẽta erãt Curata 14

& incompatibilia, & propterea de eorum valore non erat necessaria iustificatio, quia scilicet de necessitate erant dimittenda, aut aliàs de iure vacatura, Rot. *coram Card. Seraph. decis. 1393. n. 2. & decis. 1470. n. 2.* Et re vera in prædictis decisionibus non agebatur de excusanda taciturnitate valoris obtentorum de necessitate exprimendi; sed imò de excusanda illius iustificatione, cũ præsupposito quod valor obtentorum fuisset Papæ narratus, quòd est longè diuersum, cùm aliàs expressio veri valoris omnino fieri debeat, vt regulæ satisfiat, etiamsi impetrans statim velit dimittere; nisi in eadem supplicatione dimissionem obtulerit; iustificatio autem valoris prius obtentorum non sit necessaria in executione, seu in verificatione narratiuæ vltimi obtẽti, quãdo is, qui pro verificatione, & executione instat, est paratus illa dimittere. Aliud enim est valorem obtentorum non expressisse, in quo in pœnas regulæ 55. incurritur, qui est casus noster, aliud verò valorem narrasse, & regulæ satisfecisse, & à iustificatione narratiuæ valoris se excusare, ob id quod impetrans obtenta dimittere sit paratus, qui est casus prædictarum decis. & inferiùs allegandarum.

15 Minus videtur obstare, quòd etiam si non sint incõpatibilia, adhuc non sit necesse exprimere valorem obtentorum, imò nec ipsa obtenta quando impetrans est paratus illa dimittere, vt in puncto Beltramin. *ad dict. decis. Greg. 84. n. 9.* Quia Beltramin in hoc euidenter fallitur, tum ex ratione, tum ex authoritate, & decisionibus ab eo adductis.

16 Ex ratione, quia regula dat formam, & ea non seruata (præuia scilicet oblatione) gratia est nulla vsque à sui initio, ob decretum annullatiuum in ea positum; nec per subsequentem dimissionem gratia conualescit, vt per Alphon. Nauar. Gonz. D. Barbos. & alios superiùs allegatos.

17 Ex authoritate autem, & doctrinis, quia decisio *Rota 20. de preb. in nouis* loquitur, circunscriptâ regulâ Cancellariæ; & imò in fine decis. adiungit compilator, quod Vrbanus Papa VI. in sua regula voluit, & ordinauit, quod valor obtentorum exprimeretur, aliàs gratia impetrata esset nulla. Vltra quod disputatio illius decisionis non erat super expressione valoris obtentorum in impetratione alterius beneficij facienda, sed super illius iustificatione cum præsupposito, quod valor obtenti fuisset in gratia expressus, vt legitur in princ. eiusdem decis. & sic in illius casu, ne dum non fuerat regulæ contrauentum, sed imo expresse illi satisfactum.

18 Alia verò decisio adducta per Beltramin. *in Legionen. Canonicatus, coram recolend. mem. D. Coccino Rota Decano. inter eius impres. 87. n. 6. & apud Marchesan. de commission. tom. 1. fol. 347.* loquitur etiam in eisdem terminis iustificationis valoris iam expressi, & propterea dicit, quod impetrans secundum, non tenetur iustificare valorem primi in sua gratia narratum, quando est paratus illud dimittere. Quod quantum à terminis casus nostri distet, ex superiùs dictis facile est dignoscere.

19 Nec etiam videtur obstare quod gratia Dominici de hoc beneficio Sancti Laurentij fuit obtenta die 28. Maj 1637. & tamen beneficium sanctæ Mariæ de Prẽdes longe antea dimiserat sub die 27. Februarij eiusdem anni. Quia omissis omnibus, quæ de falsitate huius dimissionis allegantur, satis est pro responsione dicere, eam non fuisse per Prælatum Ecclesiasticum, & competentem admissam, & sic nec effectum sortitam, & tamen beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem, si illa à Prælato admissa non fuerit, *c. admonet, c. quod dubiis, de renunciat.* copiosè Garz. *de benef. p. 11. c. 2. §. 3. à n. 221.*

20 Et in puncto quod de beneficio taliter dimisso, seu renunciato, omnino debeat fieri mentio in impetratione alterius post alios, quos allegant, tenent Paris. *de resignat. lib. 10. q. 2. n. 80 & seq.* Garz. *vbi proximè n. 224.*

Et hæc eadem dimissio non videtur habenda in con- 21
sideratione, cũ fuerit ad ventũ facta, & Dominicus ipse eam parui fecerit. Etenim post impetratum beneficium, de quo agitur, fecit & aliam dimissionem sub die 30. Maij 1637. quæ fuit per Illustrissimum D. Nuntium admissa; & tamen in hac secunda dimissione, quæ fuit effectum sortitã, nullam fecit mentionem de prima, signum euidens, quod prima dimissio fuerat ventosa, & ad nihilum profutura, tam attenta intentione dimittentis, quàm dispositione iuris, vt per Garz. & Paris. *vbi proximè* allegatos.

Et quod plus est (& vix credi posset, nisi actis ipsis 22
patefieret) Dominicus longè post factam secundam dimissionem dedit mandatum procuræ de mense Decembris 1637. ad exigendum omnes, & quoscumque fructus beneficij sanctæ Mariæ de Prendes, tam decursos, quàm in posterum decurrendos, enuntians se in eodem mandato beneficiatum, & possessorem eiusdem beneficij Et desuper adest etiam in actis plena probatio, quod eius procurator exegerit, non solum fructus integri anni 1637. verumetiam quòd eius nomine, & in vim prædicti mandati arrendauerit fructus anni sequentis 1638.

Ex quo facto, nonnulla aduersùs eundm Domini- 23
cum in proposito insurgere videntur. Et primum, quòd dato, sine veri præiudicio, quod *regula 55. Cancellariæ* non requireret pro forma præcedentem oblationem dimittendi primum obtentum, sed sufficeret oblatio, & ceu dimissio subsequens post impetrationem secundi: attamen ex quo Dominicus tanto tempore nedum tacuit, sed etiam contrauenit suæ oblationi, & dimissioni, censetur eam fecisse ad deludendum, ad trad. per Tiraq. *de retract. lignag. §. 8. glos. 1. n. 7.* Rot. *coram Gregor. decis. 492. sub n. 18.*

Secundum, quod ex quo fructus percepit, multo ma- 24
gis incidit in pœnam regulæ, cùm præsumatur eo animo obtentum beneficium conticuisse, & aliud (de quo agitur) acceptasse; *ad l. sed Iulianus, §. proinde,* ibi *intelligendumque esse ab initio sic accepisse, ff. ad Macedon. l. quadam, ibi, sed ex post facto retroducitur, & apparet quid actum est, ff. de reb. dub.* cum simil.

Tertium, quòd si ob finalem rationem *regulæ 55.* 25
Papa vult quod omnino fiat expressio valoris obtentorum, quæ legitimo titulo possidentur, aliàs irritat impetrationem in obtinendo, multò magis censendum est eam irritasse, si post dimissum beneficium obtentum in fraudem regulæ, sine vllo titulo fructus perciperentur, argumento sumpto à maioritate rationis, quod in iure est validum, ex vulg.

Præsertim cùm de tempore impetrationis beneficij, 26
de quo agitur, Dominicus obtineret nouem aut decem alia beneficia, quæ inibi narrauit, & quorum valorem expressit. Et aliàs si Papæ fuisset narratus valor beneficij de Prendes forsan gratiam beneficij sancti Laurentij nõ concessisset, cum hæc & tanta beneficiorum coacervatio sit omni iure probibita, ex latè trad. per Garz. *de benef. p. 11. c. 5. §. 3. per tot.* & D Barbos. *in collect. ad Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 17. per tot.*

Ne alioquin Pontifex, expresso valore plurium ob- 27
tentorum, censeatur dispensasse super eorum pluralitate, vt est textus expressus *in c. non potest, §. fin. de preb. in 6.* Nauar. *tract. de orat. c. 22. Miscel. 16. n. 64. & seq.* Sed imo talis expressio solum operatur, quod impetrans effugiat pœnam *regula 55.* de exprimendo valore, vt per Gonz. *ad reg. 8. glos. 15. n. 27. & seq.*

Et propterea Doctores hac de re tractantes consu- 28
lunt quod vnusquisque conscientiæ suæ prospiciat,

aliud

aliud acceptando, & aliud seu alia dimittendo, ne incidat in coaceruationem, Nauarr. *vbi sup.* & Gonz. *d. glos. 15. ex num. 38.* cum aliàs iuxta dispositionem Sacrosancti Concilij Trid. *d. sess. 24. cap. 17. de reform.* & declarationes Sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium interpretum, nemo possit habere præter vnum beneficium, etiamsi illud sit simplex, quod si adeo tenue fuerit, quod pro congrua sustentatione beneficiati non sufficiat, poterit & secundum obtinere. Et si ambo non sufficiant, nihilominus debet vtroque titulo contentari, vel aliud, seu alia duo impetrare, & obtenta omnino dimittere, vt videre est apud Garz. *d. p. 11. c. 5. §. 3. à n. 310.* Ex quibus omnibus satis detegitur nullitas prouisionis Dominici de la Salde, quod sufficit pro illius exclusione, & reuocatione sententiæ.

29 Atque his accedit quòd possessio Ioannis non est suo titulo destituta, cùm & ille obtentus fuerit à Papa, vti de vacante per contractum matrimonij, seu adhuc vt prius per obitum familiaris, iuxta *regul. 4. Cancellariæ.*

30 Nec releuat, quod prædicta regula reseruat beneficia familiarium obtenta eorum familiaritate durante: vnde cum Ioannes Ruiz de anno 1594. in Hispaniam migrauerit, & per se ipsum possessionem Archidiaconatus in Ecclesia Oueten. apprehenderit, vtique remansit extincta familiaritas, & consequenter beneficium de quo agitur, tanquam obtentum de anno 1596. non cadit sub dictæ regulæ reseruatione. Quia licèt prædicta familiaritas expirauerit, reintegrata tamen dicitur per remigrationem Ioannis Ruiz de Hispania ad Vrbem; tum quia constat quod de dicto anno 1596. Romæ residebat, vt patet ex prouisione eiusdem de hoc beneficio, per Dominicum præsentata, in qua Papa dicit, *tibi in eadem Curia commoranti*, &c. Tum etiam, quia per eius obitum de anno 1617. Marcus obtinuit de eodem beneficio prouideri in forma gratiosa, vti de affecto seu reseruato per obitum familiaris Cardinalis; & tamen ista expeditio in forma gratiosa per verba, *conferimus, & prouidemus*, in Romana Curia nunquam fieri consueuit, nisi prius inibi iustificata narratiua familiaritatis, seu alia quæuis narratiua, vnde vacatio, reseruatio, seu affectio sumitur, ne alias Ordinariis collatoribus fiat præiudicium, ex trad. per Garz. *d. part. 11. cap. 1. ex num. 7.* Gonz. *ad eand. reg. 8. §. 4. proœm. num. 80.* Ex quo datur intelligi familiaritatem fuisse reintegratam de tempore obtenti istius beneficij, & per quatuor menses antea, vt satisfieret regulæ 32. & consequenter gratiam D. Ioannis de la Sierra, habere implicitum statum validitatis; nec potuisse Archidiaconum de Venauente beneficium affectum Toribio conferre, minusque per obitum eiusdem Toribij fuisse inductam vacationem.

Et ita vtraque, &c.

Toletana Pensionis.

Congrua quibus Beneficiatis debeatur. Titularis debitor pensionis an satisfaciat faciendo fructuum omnium dimissionem ad effectum euitandi incursum censurarum.

VOTVM CVIII.

Doctissimi D.D. Gabrielis Matinez Protonotarij ac Iudicis Apost.

1 *Facti contingentia narratur, & n. 2. 3. 4. & 5.*
6 *Congrua debetur Rectoribus Parochialibus, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere.*
7 *Congrua non debetur beneficiatis simplicibus.*
8 *Congrua assignatio cessat, cura animarum siue eius exercitio cessante.*
9 *Altari seruiens de Altari viuere debet.*
10 Cap. extirpandæ, de præbend. *loquitur expressè in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Ecclesiam.*
11 *Beneficium nimis pensione grauatum qui acceptauit sibi imputare debet.*
12 *Beneficium simplex seruitorium qui tenue & cum nimia pensione acceptauit, sibi imputet.*
13 *Manutentio conceditur ad limites pensionis.*
14 *Boui trituranti non est alligandum os.*
15 *Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis.*
16 *Oblatio limitata & conditionalis non sufficit, & num. 18.*
17 *Titularis dimissis fructibus de æquitate ad solutionem pensionis non tenetur.*
18 *Depositum non releuat si fiat cum aliqua conditione, protestatione, & cautela.*
19 *Pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem dum discutitur releuantia, vel irrelevantia dimissionis fructuum.*
20 *Pensionario competit actio personalis aduersus titularem qui acceptauit beneficium pensione grauatum.*
21 *Titularis acceptando beneficium videtur quasi contraxisse cum pensionario.*
22 *Actio competens pensionario aduersus titularem videtur personalis in rem scripta.*
23 *Pensionibus, & annuis præstationibus tot sunt debita quot sunt anni.*
24 *Titularis vltro se immiscens in bonis, & redditibus beneficij, tenetur actione personali.*
25 *Exceptio requirens liquidationem non videtur admittenda in iudicio manutentionis.*
26 *Exceptio de insufficientia valoris beneficij etiam incontinenti probata non potest retardare executionem mandati de manutenendo.*
27 *Probatio non excludit probationem.*
28 *Exceptio non dicitur liquida ante rem iudicatam.*
29 *Possessio vera & manutenibilis etiam sine titulo, & illius vmbra datur.*
30 *Titularis per solutionem videtur releuasse pensionarium ab onere elidendi exceptionem.*
31 *Possessionis de iustitia, vel iniustitia non est discutiendum in iudicio summarissimo possessorio.*
32 *In Possessorio summarissimo nil aliud attenditur quàm nuda detentatio.*
33 *Possessio exigendi reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem.*
34 *Titularis recusans integraliter soluere dicitur spoliare pensionarium.*
35 *Remedium reintegranda datur illi qui sese pro spoliato habuit.*
36 *Exceptio defalcandorum onerum beneficij tanquam petitorium respiciens non debet manutentionem impedire.*
37 *Iudex in decreto manutentionis debet præseruare iura omnia partibus tam in petitorio quàm in possessorio ordinario.*
38 *Titularis, fructibus æquiualentibus non perceptis non tenetur pecunias de suo pro pensione, & oneribus soluere.*
39 *Onera defalcabilia referuntur, & num. 41. cum seqq.*
40 *Subsidium de quinquennio in quinquennium soluitur.*

42 *Titularis tenetur ſubire onera incumbentia ſuo beneficio, & non eſt habenda ratio de oneribus, quæ per ipſum explicari debent.*
43 *Titularis ad libitum non poteſt imponere onera voluntaria in præiudicium penſionarij.*
44 *Articuli friuoli non ſunt habendi in conſideratione ad retardandum vlteriorem proceſſum.*
45 *Iudex debet ex officio repellere exceptiones oppoſitas ad procraſtinandum executionem.*
46 *Bona fides non petitur vt bis idem exigatur.*
47 *Penſionario lite pendente non debet impediri exactio ſua penſionis.*
48 *Æquitas, & arbitrium non intrant pro retardatione penſionis.*

1 LIte aliàs coram me vertente ſuper huiuſmodi reſeruationis executione, cùm inde deflexum fuiſſet ad ſummariiſſimum poſſeſſorium retinendæ, vti præuium executionis, vtraque parte acerrimè informante, habitaque matura cauſæ diſcuſſione & ſeruatis de iure, & de ſtylo ſeruandis, ſub die 8. Iunij, anni proximè præteriti 1639. fuit per me ad fauorem Domini Ioannis de Murueta, latum decretum manutentionis in quaſi poſſeſſione exigendi annuam penſionem 4ɥ600. regalium, in qua de tempore motæ litis reperiebatur Et deſuper ſub eadem die fuit etiam expeditum mandatum de manutenendo in forma ſolita, ſimulque ſub pœnis, & cenſuris fuit relaxatum mandatum executiuum pro 2ɥ300. Regalibus eidem Ioanni debitis pro penſione primi ſemeſtris in feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ, anni 1638. maturata. Quod ſub die 10. Iunij 1639. fuit intimatum Domino Blaſio, Beneficiato Titulari.

2 Cumque ad ſubterfugiendam ſolutionem perſonis plures diligentiæ pro parte Titularis in Nuntiatura Apoſtolicæ, ac in ſupremo Senatu Regio factæ fuiſſent, tam ſub prætextu violentiæ ſibi illatæ, quàm etiam per viam retentionis Bullarum, & in omnibus ſuccubuiſſet, cauſa mihi remiſſa fuit, vt ad vlteriora procederem.

3 Hodie igitur, cum iam verſaremur in præciſa executione mandati, D. Blaſius per viam incidentiæ, emergentiæ, & ſeu declarationis decreti manutentionis, inſtat congruam, ſaltem centum ducatorum, ſibi fore reſeruandam, ex quo valor Beneficij non reſpondet oneribus, & penſioni deſuper impoſitis. Et incontinenti offert probationes ſuper iſta exceptione inſufficientiæ valoris. Inſuper, & onera Beneficij prius eſſe deducenda. Et ad hunc effectum, ſimul & ad euitandum incurſum cenſurarum fecit oblationem, & dimiſſionem fructuum prædicti Beneficij ſub die 19. Decembris 1639. Ex quibus petitur declaratio decreti, & reformatio mandatorum, nempè, quod intelligi debeat illorum executio, & exactio penſionis, ſalua ſemper remanente congrua pro Titulari, & deductis oneribus Beneficij.

4 Pro parte verò Penſionarij dicitur, congruam de Beneficiis ſimplicibus, quantumuis ſeruitoriis non deberi, minuſque ſuffragari poſſe Titulari prædictam fructuum dimiſſionem, præſertim poſtquam in eis ſe immiſcuit. Neque exceptionem defectus valoris eſſe admittendam; neque prætenſa onera defalcanda, cum hæc omnia videantur requirere liquidationem, & ſic ſapiant, & redoleant naturam exceptionis turbidæ, quæ requirit altiorem indaginem, & propterea reiicitur ad petitorium; nec vnquam admittitur, quum de momentanea poſſeſſione quæritur in hoc iudicio ſummariſſimo manutentionis, in quo nihil attenditur quàm nuda poſſeſſio, ſimplex detentatio, & inſiſtentia facti de tempore motæ litis. Vnde inſtatur pro aggrauatoria cenſurarum, & vlteriori proceſſu.

5 Super quibus, formato articulo, auditiſque in contradictorio dominorum Aduocatorum informationibus, acriter iura ſuarum partium defendentium, pro maiori animi iuſtificatione, litigantiumque quiete, ex more noſtro videndum eſt de pluribus dubiis breuiter, & reſolutiuè, vt inde veritas appareat.

Proponuntur quinque dubia.

Primò, an Titulari debeatur congrua, in caſu, & ad effectum de quo agitur.

Secundò, an prædictus Titularis ſatisfaciat faciendo fructuum omnium dimiſſionem, & ſeu oblationem, taliter quod in caſu iſto poſſit effugere incurſum cenſurarum.

Tertiò, an exceptio inſufficientiæ valoris fructuum Beneficij, etiam in continenti probata, poſſit impedire, ſeu retardare executionem mandati de manutenendo.

Quartò, an ſi non de rigore iuris, ſaltem de æquitate debeant defalcari onera Beneficij, antequàm penſionarius ſit ſatisfactus, & quæ ſint iſta onera.

Quintò, & vltimò an, quomodo, & ſub qua verborum ſtructura, & formalitate pronuntiari debeat decretum ſuper aggrauatoria; & ſuper huiuſmodi onerum defalcatione.

Ad primum dubium.

6 ET quoad primum videtur dicendum, quod licèt congrua debeatur Rectoribus parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent Curam animarum, & tenentur perſonaliter reſidere, iuxta text. *in cap. extirpandæ, in princ. & §. qui verò,* vbi gloſſ. & DD. *de præb.* ac etiam ex diſpoſitione ſacroſancti Concilij Trid. *ſeſſ. 24. cap 13. de reformat.* Rebuff. *de Congrua, quæſt. 4. in princ.* & fuit ſæpiſſime in Rota reſolutum, vt *in deciſ. 429. num. 1.* & *ibi* Addeñ. *num. 8. coram ſanctæ memoriæ Gregorio XV. tunc Auditore.*

7 Attamen, hoc locum non habet in Beneficiatis ſimplicibus, quibus Cura animarum non imminet, & qui perſonaliter reſidere non tenentur: ſed imò poſſunt per ſubſtitutos inſeruire, vt Magiſtraliter diſcuſſo articulo in terminis beneficij ſeruitorij, tenuit Rota *coram Mantic. deciſ. 250. per tot.* quæ eſt *deciſ. 7. p. 2. recent.* confirmata coram eodem *in deciſ. 255. inter impreſſas einſdem.*

8 Fundatur enim inſtitia iſtius congruæ ſuper qualitate muneris, videlicet Curæ animarum ſine eius exercitij; quo ceſſante, ceſſat etiam ipſa congruæ aſſignatio, vt bene in propoſito, D. Melchior Lotterius, olim Romanæ Curiæ noſter in aduocationis munere ſocius *de re benefic. lib. 2. quæſt. 12. num.* 24. vbi allegat *deciſ. in Calaguritana Congruarum coram Oradino,* quæ adſunt, *p. 1. diuerſ. deciſ. 16. & 17.* in quibus fuit firmatum non conſtare de parochialitate, & propterea congruam non deberi.

9 Nec obſtat regula quòd *qui Altari ſeruit, de Altari viuere debet,* ex *d. cap. extirpandæ, de præb.*

10 Quia vltra quod textus expreſsè loquitur in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Eccleſiam.

11 Reſpondetur vlteriùs, quòd ſibi debet Titularis imputare ſi acceptauit beneficium te nue, ſeu nimis grauatum penſione, vt per Rebuff. *de Congr. num. 92.* & in fortioribus terminis de Rectoribus Parochialium, quòd ſibi debeant hoc imputare, tenuit Rota *in deciſ. 431. n. 11. coram Greg. XV.* vbi plures etiam allegantur.

12 Quæ imputatio eò libentius facienda eſt, cum verſemur in beneficio ſimplici ſeruitorio, vt in puncto Mant. *d. deciſ. 250. num. 4. & d. deciſ. 255. num. 2.*

13 Et dato, ſine veri præiudicio, quod congrua deberetur, eius tamen defalcatio non eſſet huius iudicij ſummariiſſimi, in quo ſtante poſſeſſione exigendi integram penſionem, manutentio conceditur ad limites poſſeſſionis,

nis,cum ex eadem possessione resultet præsumptio iustificationis,id est fructus, extare pro pensione, & pro congrua prout extabant de tempore motæ litis, per ea quæ tradit Posth.*de manutent.obseruat.42.à num.* 113. Marescot.*var.resol.lib* 1.*c.* 21.*num* 10.*& cap.*22. *num.* 20.& pulchrè,& eruditè,more suo,D.meus D.August. Barbos collega noster,*in praxi exig.pension.q.* 2. *num.* 20.*& seqq.& in puncto*,idem D.meus,*eadem q.*2.*n.*52. *& q.*7.*n.*30.& nos latius dicemus infrà *n.* 30 *& seqq.*

14 Et in omnem euentum cessare videtur amaritudo; quia si Titularis vult inseruire per se ipsum,recipiet de redditibus Beneficij portionem oneribus, & tali seruitio competentem, cum alias boni tituranti non sit alligandum os, & iuxta doctrinam Apostoli, 1. *ad Cor. cap.* 9. dignus sit mercenarius mercede sua; & qui plantat vineam, de fructu illius edere debeat; & qui pascit gregem, de lacte gregis manducet; nemoque militet suis stipendiis vnquam.Si verò non vult inseruire, nihil est de quo conqueratur, quia altare non debet seruire Presbytero, sed Presbyter altari. Neque enim Ecclesia debet pascere duos ob solum seruitium vnius, cùm regulare sit, quod Beneficium datur propter officium. Quia quemadmodum qui altari seruit,de altari viuere debet,ita etiam qui non seruit, non debet de illo viuere. Etenim si quisnon vult operari (inquit idem Apost. 2. *ad Thessalon. capite* 3.) nec manducet,quia gratis panem non manducabimus ab aliquo,sed in labore,& in fatigatione, nocte & die operantes.

Ad secundum dubium.

15 QVoad secundum verò dubium, videtur quod Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis; quicquid sit pro decurrendis. Quia cum pensio sit reseruata in certa quantitate,non est cogendus pensionarius ad recipiendos fructus loco pensionis. Præsertim quia pensio ista fuit reseruata, non quidem Beneficio vacante per obitum prædecessoris,sed ex causa resignationisD Ioannis, qui si fructus voluisset, Beneficium forsitan non resignasset,sed imò aliter sibi prouidisset. Et ob istas rationes,in his eisdem terminis tenoit Rot *in Cremon. pensionis* 25 *Feb.*1622.*coram Vualdo seniori*,apud Posth.*de manutent.decis.*163.*n.*6.*& seq.* Quam sententiam prius etiam tenuerat *in Mediolanen. pensionis* 7. *Nouemb.* 1612.*coram eodem,apud Marchesi de comm.tom.* 1. *fol.*608.

16 Et in casu nostro eò facilius tenenda est.cum D.Blasius in sua fructuum oblatione nō fecerit eorum dimissionem puram,simplicem,liberam,& absolutam:sed limitatam restrictam,& conditionatam nempè,quatenus congrua,centum saltem ducatorum, sibi omnino salua remaneat protestando insuper,& appellando in euentū denegationis,quod multo minus sufficeret *ad d. decis.* 163.*num.*3.

17 Nec obstat,quod omnis iustitia,& æquitas suadeat, quod Titularis dimissis fructibus ad solutionem pensionis non teneatur;prout etiam nec tenetur illis non perceptis,ex trad.per Garc *de benef.p.*1.*c.*5.*n.*101.Barbos. *in d.praxi exig.pens.q.*2.*à n.*49.Mant.*decis.*339.*n:* 3. Seraph.*decis.*66.*n.*3.

18 Quia multipliciter respondetur. Et primò, dimissionem istam conditionaliter factam non suffragari ex proximè dictis. Quando enim oblatio, aut depositum debet fieri non releuat offerentem, aut deponentem, si illud faciat cum aliqua conditione, protestatione, vel cautela.Gab.*de solut. concl.* 8. *num.* 4. Grat.*consi.*93.*num.*75.*lib.* 1.Alex.*cons.*78.*num.*9. & de oblatione est *decis.*492.*num.*14. *coram Greg.* & de deposito,*decis.*505.*numer.*9. & latè *ibi Addens. coram eodem.*

Secundò minus suffragari in hoc iudicio summariissimo manutentionis, quia dum discutitur releuantia, vel irreleuantia huiusmodi dimissionis fructuum, pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem; vt in terminis est *d decis.* 163.*num.*6.post tract. Posth. Ex ista enim possessione insurgit præsumptio iustificationis pro possessore, saltem dum in alio iudicio non eliditur talis præsumptio ex dictis *sup.num.*13.& ex infra dicendis, *num.* 30.*& seqq.* Et doctrinæ de quibus supra n. 17. loquuntur in petitorio. 19

Tertiò,quia per acceptationem Beneficij pensione grauati, præcisè, & omnino adstringitur Titularis ad illius solutionem,& aduersus illum competit pensionario actio personalis,Caputaq.*decis.* 3.*p.*2.*& decis.*102. *p.*2.Rot.*decis.*70.*num.*5.*p.*1.*& decis.*176.*p.* 2. *recent.* 20
Et ratio est,quia Titularis acceptando Beneficium, videtur quasi contraxisse cum pensionario,& ex isto quasi contractu oritur actio personalis,§. *omnium, Inst. de act.l Lucius,ff.de alim. & cib.leg.*Guid.Pap. *quæst.*577. Prout etiam competit realis,& hypothecaria in fructus: latè Gig.*de pension.q.*51.*per tot.*& benè Lotter.*d.q.*39. *à num.*38.*lib.*1.& D.meus Barbos.*d quæst.*2.*num.* 47. Neque est locus excusationi, ex capite ignorantiæ, cum teneatur successor ante acceptationē se informare de qualitatibus,& oneribus Beneficij, vt in proposito Lotter.*vbi proximè,num.*43.& paria sint vel scire,vel scire debere,aut de facili scire posse, Veral.*decis.*107.*n.* 4 *part.*3. 21

Nec ad rem facit replicatio,quod actio ista,in strictoioris rigore non sit merè personalis,sed imò personalis in rem scripta,idest in fructus;vt docet Pichard. *ad §. omnium autem,n.*6.*Instit.de act* & ante eum Menoch. *de recuper. possess. remed.* 5.*numer.* 76. quos refert, & sequitur Lotter.*d.q.*39.*num.*46.*& seq.* Vnde, dimissis fructibus,cessare actionem,vel saltem manere inexercibilem. 22

Quia aut prætenditur inexercibilitas ista respectiuè ad terminos pensionis decurrendos à die factæ dimissionis fructuum,& hoc casu poterit fortassis hæc theorica sustineri,modò dimissio fiat libera,& absoluta.

Aut verò prætenditur respectiue ad terminos ante dimissionem fructuum decursos,qui est casus noster(& pro quorum primo petitur aggrauatoria censurarum, id est pro semestre maturato in festiuitate sancti Ioannis Bapt. anni 1638.)& certe nō intueor,cur actio personalis manere debeat inexercibilis, vel inefficax contra Titularem Etenim cum ex quasi contractu illo,& in eius limine,orta,constituta, & formata fuerit obligatio Titularis,*princ.Inst.& §.*1.*& § hæres de oblig. quæ ex quasi contr.nasc.*& inde,ex tunc nascatur personalis actio perfecta,& consummata pensionario, *ad d.§.omnium,Inst.de act.& l.actionum ff.de oblig.& act.* vtique illa durare debet, donec aliter nouatum fuerit, *§.præterea,ibi,durat prior obligatio, Inst. quib.mod.tol. oblig.*Et facta quidem nouatione;ex tunc,& non antea primæua illa actio perimitur,*ad l.fin.C.de nouat.*Vnde, cùm in pensionibus,& annuis præstationibus tot sint debita,quot sunt anni,*l.cum notissimi.§.in iis,C.de præscript.*30 *vel* 40.*an* adeò,vt singula debita,seu obligationes respiciant fructus illius anni,in quo debetur, & cum illis reciprocent:*l.si ante,& l.fructus,ff.solut. matrim.*Lotter.*d.quæst.*39.*num.*91.& 92.quem sequitur D.meus Barb.*d.q.*2.*sub n.*51.hinc est,quòd pro illis annis quibus nouatum non est per dimissionem fructuum actio personalis manere debet cum suo exercitio naturali,id est,cum iure actuali persequendi in iudicio,quod creditori debetur,*princ.Inst.de act.* 23

Et

24 Et cessare videtur omnino scrupulus, ex quo Titularis vltrò se immiscuit in bonis, & redditibus Beneficij, & sic quasi pro hærede se gessit, *ad l. pro hærede, & l. gerit, ff. de acquir. hæred.* & consequenter tenetur actione personali ex quasi contractu, *d. §. hæres, Inst. de oblig. quæ ex quasi contr. & d. §. omnium, Inst. de act.*

25 Minusque facit ad propositum assertio ipsius Titularis, quòd scilicet, de fructibus Beneficij solum percepe-rit ducatos quinquaginta, & ingressum duorum annorum, quem dicit valere Regalia mille annua; & hanc perceptionem fuisse à se factam animo satisfaciendi seruitio, & oneribus eidem Beneficio impositis.

Quia cùm valor huius ingressus sit, apud partes controuersus, & aliunde etiam constet, de ordine Titularis fuisse perceptum per eius substitutum, exceptio ista, tamquam requirens liquidationem, & sic altiorem indaginem, non videtur admittenda in iudicio manutentionis, ex proximè dicendis.

Tertium dubium.

26 AD tertium autem dubium, dicitur, exceptionem de insufficientia valoris Beneficij etiam in continenti probatam, non posse impedire, aut retardare executionem mandati de manutenendo, vt in proprijs terminis est *d. decis. 163. n. 4. & seq.* post tract. Post.

27 Etenim cum probatio non excludat probationem, Rot. *decis. 785. n. 5. p. 1. diuers. & decis. 677. n. 5. p. 1. recent.* poterit pensionarius in iudicio proprietatis in prima, secunda, vel alia vlteriori instantia meliores for-
28 san probationes facere, vel contrarias (si tunc fient) elidere. Ita vt nullo modo exceptio ista pro Titulari opposita, & adhuc non probata, possit dici liquida ante rem iudicatam: vt *in d. decis. 163. num. 5.* vbi aliæ decis. allegantur. Beltram. *ad decis. Greg. 107. numer. 5.* Gratian *discept. 948. n. 12. & seq.* Post. *vbi supr. obseruat. 42. n. 65. & seqq.*

29 Vnde, ex quo huiusmodi exceptio, etiam si probata existeret in aliqua instantia, esset turbida, & obumbrata, & proindè requireret altiorem indaginem, satis patet alienam esse ab hoc iudicio summariissimo, & reiiciendam ad petitorium, Post. *d. obseruat. 42. à num. 44.* vbi innumeros DD. & decis. cumulat. Nihil enim commune habet proprietas cum possessione, ad *reg. l. naturaliter §. nihil commune ff. de acq. possess.* & propterea etiam sine titulo, vel illius vmbra datur vera possessio, & manutenibilis, *l. 3. § ex contrario, ff. eod.* D. Præses Couar. *pract. c. 17. num. 6.* Menoch. *de retin. remed. vlt. n. 21.* Rot. *decis. 734. n. 7. p. 1. diuers.*

30 Et in simili, imò in fortioribus terminis, videmus, quod stante quasi possess. iuris exigendi pensionem, si per Titularem fuerit opposita exceptio oriens ex ipso ventre litterarum reseruationis, nihilominus executio in fauorem pensionarij non impeditur, nec retardatur; quia hoc casu, Titularis, siue eius prædecessor per solutionem videretur releuasse pensionarium ab onere elidendi exceptionem, saltem ad effectum, ne interim in sua exactione impediatur, aut possessione perturbetur, Cass. *decis. 10. num. 8. de rescript.* Vestr. *in prax. lib. 3. cap. vlt. num. 1.* pulchrè Marescot. *var. lib. 1. cap. 21. num 10. & cap. 22. num. 20.* vbi allegat *Rota decis.* & in puncto, Salgad. *de Regia protect. p. 3. cap. 3. n. 29.* Lotter *d. lib. 1. de re benef. q. 38. num. 71.* quos sequitur D. meus Barbos. *in d. praxi, d. q. 2. n 56* vbi, quod est tritum in Rota, *& d. q. 7. n. 10.* & conducunt trad. per Garc. *de Benefic. p. 1. cap. 5. n. 551.*

Ratio autem fundamentalis est, quia possessio dat
31 possessori præsumptionem boni iuris, saltem durante iudicio summariissimo momentaneæ possessionis illiusque executione, *l. 2. ff. vti possid. glos. in l. sicuti, §. sed si quæratur, verb. Possessoris, ff. si seruit. vind.* In quo non est discutiendum de iustitia, vel iniustitia possessionis, quia semper iusta est respectu non possidentis, *d. l. 2.* Lotter. *d. quæst. 38. num. 71.* Barb. *d. quæst. 2. n. 20. & 22.* & Titularis, clarum est, quòd non potest possidere pensionem, nec ciuiliter, nec naturaliter, cum & ipsa pensio sit quædam seruitus beneficij, & res sua nemini seruiat, *l. in re communi, ff. de seruit. vrb. præd.* Lotter. *vbi proximè n. 118. & seq.*

Et hinc est, quòd in hoc iudicio, nil aliud attenditur 32
quàm nuda detentatio, simplexque, & sola facti insistentia Couar. *d. cap. 17. num. 4.* & plurimos cumulat, & sequitur Post. *d. obseruat. 42. à num. 15. & 18.* Adeò vt etiam prædo, fur, & latro, in sua possessione, intrusione, seu detentatione sint manutenendi, donec in petitorio lis fuerit terminata super titulo, & proprietate, aut in possessorio plenario de iustitia possessionis discutiatur, vt diffuso calamo obseruat idem Post. *vbi proximè, à num. 113. vsque ad finem.* Interim tamen non est cogendus possessor exprimere causam suæ possessionis, vt per text *in d. §. sed si quæratur,* & glos. *vbi sup.* tenet Abb. *in cap. querelam, num. 2. de elect.* D. meus Barb. *d. quæst. 2 num. 22. & 52.* Quinimò interrogatus, quare possides? satisfacit respondendo, quia possideo.

Atque ex prædictis patet, pensionarium, semel à ve- 33
ro Titulari constitutum in quasi possessione iuris exigendi integram pensionem, habere sufficientem præsumptionem pro se, vt saltem in hoc iudicio fructus præsumantur esse capaces pensionis, & onerum super Beneficio impositorum; adeò vt in sua quasi possessione iuris exigendi interim molestari, aut perturbari nequeat per Titularem opponentem exceptionem insufficientiæ valoris, ex *d. decis. 163. num. 4. & 5* post tract. Post. quia ista quasi possessio reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem, etiamsi oriatur ex ventre rescripti, vt ex Put. *decis. 585.* tenet D. Barbos. *d. q. 7. n. 10.* & dicitur interim habere implicitum statum iustificationis.

Et est adeò efficax ista præsumptio, quòd non so- 34
lùm operatur (retenta saltem ciuili possessione) in possessorio retinendæ, verum etiam, si Titularis recusat integraliter soluere, dicitur spoliare pensionarium, Gig. *de pension. quæst. 62. num. 12.* cui si se pro spoliato ha- 35
buerit, & nec animo quidem retinuerit ciuilem possessionem, datur remedium redintegrandæ, vt in puncto Guid. Pap. *decis. 629 ex num. 1.* quem sequuntur Lotter. *d quæst. 38. n. 112.* & Barbos. *d. q. 2. n. 46.*

Quartum dubium, quoad iuris disputationem.

AD quartum, videtur quod in stricta iuris dispu- 36
tatione, exceptio defalcandorum onerum Beneficij, tamquam petitorium respiciens, non debet manutentionem impedire. Dec. *cons. 19. & cons. 467. numer. 13.* Afflict. *decis. 119. num. 7.* & alij quos refert, & sequitur Rota *decis. 150. num. 10.* post tractat. Post. & in his eisdem terminis egregiè D. meus Barbos. *d. q. 1. num. 52. & d. quæst. 7. num. 30.* vbi pro hac parte allegat aliam Rotæ decis. *in Montisfalisci Pensionum 2. Maij 1627. coram Vualdo.*

Et ratio est, quia cum ex superius dictis *numer. 13.* 37
& 31. pensionarius in possessione existens habeat præsumptionem pro se circa existentiam, & sufficientiam fructuum, tam quoad integram exactionem pensionis, quàm quoad omnia onera implenda, manuteneri debet in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam absque eo quod indagandum sit, quid in solutione comprehendatur, vt benè D. Barbos. *vbi proximè.* Huc enim spe-
ctant

ctant præcisa interdicti verba, vti possidetis, ita possideatis. Et sufficit pensionario inniteuti in sua quasi possessione dicere, seu replicare fructus Beneficij, tam pro integra solutione pensionis, quam pro omnibus oneribus superabundare, ita vt iudex, qui de istis adhuc non cognouit, nec cognoscere debet, nec potest in hoc iudicio, in nullo alio possit se intromittere, nisi in defendendo pensionarium, in quasi possessiune existentem à perturbationibus, & molestiis in exactione sibi illatis, & in posterum forsan inferendis per Titularem, & vt desistat ab inquietatione, Post. *d. obseruat.* 42. *num.* 59. *& seqq.* Etenim iudex in casu isto non intendit aliud, quam manutenere lite pendente in eo statu, in quo quis repetitur de tempore motæ litis: *ad l.* 1 *§. sicut interdicti ff. vti possid.* §. *retinendæ in fin. Inst. de interd.* præseruando scilicet iura omnia partibus, non solùm in petitorio, sed etiam in possessorio ordinario, Nenizan. *cons.* 81. *n.* 17. Rot. *decis.* 641. *num.* 8. *p.* 1. *diuers. & decis.* 175. *n.* 14. *coram Gregor. XV. & decis.* 10. *in fin.* post tractat. Postij, Salgad. *de Reg. protect. p.* 3. *cap.* 12. *à num.* 32. Et hæc quidem in vera iuris ratiocinatione.

Et quoad æquitatem.

38 CÆterùm, de æquitate videtur, quod onera sint deducenda, vel prius, vel eodem tempore, quo pensionarius fuerit satisfactus. Quia, cum Beneficium illud sit grauatum duplici onere; naturali, scilicet, & accidentali, æquitas suggerit, vt prius satisfiat oneri naturali Missarum, fabricæ, visitationis, & aliorum, cum quibus Beneficium nascitur, quam oneri accidentali pensionis.

Et licèt ista consideratio, de iure non militet in summariissimo possessorio, in quo versamur, ex quo, vt dictum est, pensionarius interim habet præsumptionem pro se circa sufficientiam fructuum quoad vtrumque onus. Nihilominus cum valde possibile sit, quod fructus Beneficij pro integra pensione, & oneribus non sufficiant, (de quo datur pro parte Titularis aliqualis fumus) non ita mordicus inhærendum est prædictæ præsumptioni. Alias enim posset inde euenire, vel quod oneribus naturalibus non satisfieret contra mentem fundatorum, vel quod Titularis, fructibus æquiualentibus non perceptis, pecunias de suo pro pensione, & oneribus soluendas, exbursaret, quod in petitorio alias esset iniquissimum, *ad d. decis. Seraphin.* 66. *numer.* 3. Mantic. *decis.* 339. *n.* 3. Garc. *de Benef. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 201. D. meus Barbos. *d. q.* 2. *n.* 10.

39 Onera autem suo tempore desalcabilia sunt eleemosynæ pro 303. Missis singulis annis recitandis ad rationem duorum regalium pro qualibet eleemosyna. Nam licet constitutione Synodali taxetur ad rationem vnius regalis cum quarto, vulgo, *real y quartillo*, attamen non est cogendus Titularis cum tam modica eleemosyna celebrare, quandoquidem in omnibus ferè Ecclesiis huius Curiæ potest inuenire duo regalia pro singulis missis.

Insuper 45. Missæ decantandæ quæ dicuntur pro populo ad rationem Regalium trium pro Presbytero. Nam eleemosyna pro Ministris soluitur à fabrica, & ad summum Rector huius Ecclesiæ taxat has Missas ad regalia tria.

Item 84. festiuitates cum Vigiliis, & Missarum decantatarum solemniis, ad rationem quatuor regalium cum dimidio. Etenim pro Presbytero celebrante, & decantante, communis Parochiarum taxa est duorum regalium, etiamsi Parochus ipse celebret. Pro duobus diaconis, regale vnum. Pro sacrista autem, & Vigilia aliud regale cum dimidio.

40 Pro subsidiu, & excusato 126. regalia annua. Istud enim onus quod soluitur Regi Catholico Domino nostro, licèt non sit naturale Beneficij, attamen Rota illud æstimat pro perpetuo, & desalcabili, ex quo de quinquennio in quinquennium solet per Romanos Pontifices reconcedi, vt per Garc *de Benef. p.* 5. *cap.* 3. *num.* 174. *& seq.* Adden. ad Gregor. *decis.* 245. *num.* 12.

Pro domino Vicario Generali celebrante in Ecclesia, 41
& festiuitate sancti Andreæ, regalia 30.

Pro domino Visitatore regalia 66. singulis biennijs, ita vt debeantur regalia 33. annua.

Pro fabrica eiusque manutentione, quod ad Beneficiatum pertinet, regalia 44. annua.

Ita vt in totum onera ista importent 1336. regalia annua, & vt melius eisdem satisfiat, & Titularis functionibus funeralibus assistat, poterunt ampliari, vsque ad summam 1500. regalium.

Neque enim aliquid taxandum est pro aliis oneri- 42
bus voluntariis, videlicet pro substituto, seu locum tenente Beneficiati, tum quia exercere functiones incumbentes Beneficio, pertinet ad Titularem ratione tituli, & non est babenda ratio de oneribus, quæ explicari possunt & debent per ipsum Titularem, vt in propriis terminis, imò in fortioribus de Rectore, & adiutore Parochialis, tenuit Rota *in Romana pensionum* 6. *Nouembris* 1619. *coram Buratto, & 6. Aprilis* 1620. inter impressas, eiusdem *decis.* 418. *n.* 6. *& decis.* 468. *num.* 1. & latè Adden. *ad d. decis.* 245. *sub num.* 12. *coram Gregor. XV.*

Tum etiam, quia non potest Titularis ad libitum 43
imponere onera voluntaria in præiudicium pensionarij, vt dicitur *in d. decis.* 418. *n.* 2. *&* 4. & plena manu Adden. *ad d. decis. Greg.* 245. vbi quòd Rota in huiusmodi computationibus, & taxationibus faciendis noluit in præiudicium pensionarij assignare salarium substituto, seu adiutori, ex quo onera substituti erant explebilia per Titularem ratione sui tituli.

Quintum, & vltimum dubium.

DEnique ad quintum dubium, videtur, decernen- 44
dam esse aggrauatoriam censurarum cõtra dominum Blasium, ob non solutionem primi semestris. Quia cùm sint omnino friuoli articuli isti omnes, qui emerserunt, nedum in limine, verum etiam in progressu executionis mandati de manutenendo, vt patet ex iuribus, rationibus, & authoritatibus, de quibus suprà, vtique non sunt habendi in consideratione ad retardandum vlteriorem processum, Honded. *cons.* 17. *num.* 45. *vol.* 2. Giurb. *decis.* 8. *num.* 8. Parlad. *rer. quotid. lib.* 2. *part.* 5.
§. 11. *num.* 60. Salgad *d. p.* 3. *cap.* 3. *num.* 24. iudex enim 45
debet subterfugiis obuiare, & exceptiones ad intricandam, & procrastinandam executionem oppositas, etiam ex officio repellere, Innocent. *in cap. post electionem, de concess. preb.* cum aliis per Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 316. *cum seq.* Salgad. *d. p.* 3. *cap.* 6. *num.* 71. *& seqq.* quos refert in proposito, & sequitur D. Barbos. *d. quæst.* 7. *ex n.* 14.

Et licèt de æquitate sint onera deducenda, *ex dictis* 46
sup. num. 37. *& seq.* Attamen in casu de quo agitur, non videtur facienda ista deductio, siue defalcatio, quia pensionarius non petit aggrauatoriam continentem tractum successiuum plurium solutionum, sed solummodo, vt dictum est, ob non paritionem mandati executiui, & ob non solutionem primi semestris anni 1638. Vnde cùm istud semestre nil aliud contineat, nisi solam summam 1300. regalium pensionis; & Titularis sæpius fassus fuerit in actis, se exegisse ingressum duorum annorum, & amplius ducatos 50. quæ quantitas longè exuperat onera eiusdem semestris; clarum est, quòd non debet fieri alia defalcatio, fides enim bona non patitur, vt bis idem exigatur, ad *l. bona fides, ff. de regul. iur.*

Vltra

47 Vltra quod,etiam in casu defalcationis onerum est in
considerationc habenda natura huius iudicij summa-
riissimi; ne pensionario lite pendente impediatur exa-
ctio suæ pensionis;quia ex huiusmodi impedimento nō
solum inde non resultaret æquitas,sed maxima iniqui-
tas,vt verbis vtar Lotterij *d.q.*38.*n.*104. vbi quod hac
ratione diceretur pensionarius pati spolium, ex Gig. *de*
48 *pens.q.*61.*n.*12.& propterea tali casu non intrare æqui-
tatem,neque arbitrium pro retardatione,ex Seraph.*de-
cis.*1429.*n.*2.*& ex alus.*Est enim facienda talis defal-
catio tempore suo, cum discretione, & cum grano sa-
lis;quia, vt inquit Apostolus de collectis ex pietate fa-
ciendis, 2.*ad Corinth.c.*8. ne quid vni sit remissio, alij
verò tribulatio.

49 Ex quibus formandom videtur decretum biceps,siue de duobus capitibus: in quorum primo mandabitur simpliciter,& absolutè expediri aggrauatoriam contra D.Blasium,ob non paritionem mandatorum, id est, ob non solutionem 23300. regalium, eidem Ioanni debitorum pro primo termino, seu semestre anni 1638. In secundo autem reseruabitur prouidere super oneribus Beneficij,eorumque taxatione,& defalcatione, prout de iure,& aliàs super articulis intentatis per Dominum Blasium.

50 Quo fiet,vt quemadmodum ex primo capite iudex, satisfacit debito iustitiæ,ita etiam ex secundo insinuat se æquitati. Nempè quod eueniente casu defalcationis onerum,illa iudicialiter taxabit,& defalcabit omisso iuris rigore;quia summum ius(vt vulgo dicitur)esset summa iniuria.

Compostellana Canonicatus.

Gratia coadiutoriæ in forma Dignum expedita, si ante narratiuæ iustificationem moriatur coadiutus,non expirat, nec Canonicatus ex isto capite vacat, sed deueniendum necessariò ad iustificationem gratiæ.Canonicatus ex quo inducatur esse Diaconalis.

Votvm CIX.

Doctissimi DD. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Constitutio S.Ecclesiæ Compostellanæ refertur.*
2 *Canonici omnes in Ecclesia Compostellana ex consuetudine debent esse Diaconi,vel actu ipso,vel saltem habitu.*
3 *Casus contingentia,& articuli discutiendi referuntur.*
4 *Ius non abdicatur à resignante si resignatio in forma Dignum expedita non fuerit totaliter effectuata.*
5 *Gratia in forma Dignum post purificationem mediante retrotractione executionis censetur facta à die data expeditionis.*
6 *Beneficium non dicitur vacare,nec alteri conferri potest donec gratia effectuetur.*
7 *Beneficium non vacat per obitum resignantis in forma Dignum ante verificationem gratiæ, sed ad illius iustificationem necessariò deueniendum est.*
8 *Resignatio expedita in forma Dignum non abdicat à resignante ius primæuum nisi postquam gratia, mediante collatione facta resignatario, fuerit executioni demandata.*
9 *Verba* han de cantar por sus turnos de semanas los Euangelios, *quæ inducunt annexionem Ordinis non solum habitu, sed etiam actu.*
10 *Rubrica quæ habet orationem perfectam, potest allegari ad decisionem causarum.*
11 *Constitutio dubia recipit interpretationem passiuam ex rubro.*& n.12.
13 *Constitutio vna solet aliam declarare.*
14 *Interpretatio mentis Constitutionum colligitur ex earum serie.*
15 *Consuetudo efficit vt Præbenda sit Sacerdotalis, Diaconalis,vel Subdiaconalis.*
16 *Possessio immemorabilis facit præsumi meliorem titulum de mundo, atque possint in vim illius allegari priuilegia & indulta Apost.magis proficua.*
17 *Onus Canonicis impositum potest per alium suppleri.*
18 *Missarum simplex onus quando in fundatione est appositum per substitutum celebrari, secus quando præcisè requiritur Sacerdotium,seu alius Ordo per modum annexionis.*
19 *Canonici impediti exemptio non perimit Ordinis exemptionem quam aliàs habet præbenda.*
20 *Ordinum distributio singulis Præbendis reperitur facta in S.Ecclesia Compostellana.*
21 *Ætas ad beneficium requisita debet adesse de tempore gratiæ.*

IN Ecclesia Compostellana inter alias adest quæ-
dam constitutio, cuius rubrica inscribitur: *Consti-* 1
tucion 9. de los Canonigos y de sus cargos. Deinde in illius corpore legitur: *los Canonigos y thessorero por raçon de la Canongia que tiene annexa a su Dignidad y las otras personas que tienen Canongias suppressas han de cantar por su turno de semanas los Euangelios de todas las Missas que se cantan en el Altar Mayor y fuera de la Iglesia quando el Cabildo sale en Procession.*&c.

Et desuper adest etiam consuetudo(vt dicitur)imme- 2
morabilis quòd Canonici omnes debeant esse Diaconi,vel actu ipso,vel saltem habitu,& aptitudine, ita vt qui vigesimum tertium annum non attigerit, ad Canonicatum non admittatur.

Cùm autem D.Melchior Gallos,quondam eiusdem 3
Ecclesiæ Canonicus,à sanctissimo D. N. obtinuisset sibi in Coadiutorem & futurum successorem in Canonicatu huiusmodi D. Benedictum Gonçalez in forma Commissaria deputari,sub Narratiua scilicet quòd D. Benedictus erat in vigesimo primo suæ ætatis anno nondum completo constitutus, quódque Canonicatus (de quo agitur)Subdiaconalis erat,euenit vt paucis inde elapsis diebus Melchior prædictus moreretur,litteris Coadiutoriæ nondum executioni mandatis. Deinde Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Spinola eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopus,Canonicatum istum, vti vacantem per obitum Melchioris D.Francisco Garrido eius secretario contulit, possessione illius desuper subsubsequuta.

Vnde consultus pro veritate,an collatio Eminentissimi Domini mei possit sustineri?placuit inprimis duos disputare,vel saltē attingere articulos, qui hodie in medium proferuntur, ex quorum resolutione quid iuris fuerit,apparebit.Et

Primus est, An ex quo gratia Coadjutoriæ fuit in forma Dignum expedita,& Coadjutus obiit ante Nar-

ratiuæ verificationem,& fic antequam ius aliquod fuisset in te Coadiutori quæsitum, videatur Coadjutus taliter ius suum retinuisse quòd Canonicatus omnino per eius obitum vacauerit?

Alter est, An in vim constitutionis & consuetudinis, de quibus suprà, Canonicatus sit Diaconalis, itavt gratia Coadiutoriæ, vti obreptitia & subreptitia sit nulla, & consequenter vacatio fuerit legitimè inducta per obitum Melchioris?

Articulus I.

4 Et quoad primum sum in voto quòd Canonicatus ex isto capite non vacat per obitum Coadjuti: licèt enim verissimum sit, quòd ius non abdicatur à Coadjuto, vel Resignāte, si Resignatio, vel Coadiutoria in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata. Put. *decis.* 158. *n.* 3. *lib.* 3. Achil. *decis.* 10. *n.* 4. *de re, lit. spol.* Mohed. *decis.* 36. *de renunt.* Et plenissimè Rota *coram Buratto* in eius impress. *decis.* 867. *per tot.* attamen non inde sequitur, quòd gratia, (de qua agimus) hodie non possit verificari & exequi, cùm aliàs gratiæ substantia & eius executio non pendeat ex superuiuentia Coadiuti, sed ex mera liberalitate Pontificis concedentis: prout è contrario nec mors ipsa Coadiuti, seu resignantis perimit gratiam, minusq; facit eam inexequibilē, quia totū hoc positū est in voluntate & cōcessione Principis Ioan. Andr. *in c.* 1. *si tibi absenti, n.* 2. *de prab. in* 6. Sarnen. *ad reg. de*
5 *trienn. q.* 11. *n.* 15. *&* *q.* 14. *n.* 11. Et ratio est, quia gratia in forma Dignum, post purificationem, mediante retrotractione executionis censetur facta à die datæ expeditionis litterarū, itavt excludat gratiā alterius postmodū impetratā tāquā posteriorem, vt in terminis Rot. *coram Buratto. d. decis.* 867. *decis.* 523. *n.* 3. *p.* 2. *recentiorum.*

6 Et quòd etiamsi non fuerit gratia effectuata, donec tamen potest effectuari, beneficium non dicatur vacare nec alteri possit conferri, resoluit in puncto Rota *coram Buratto d. decis.* 867. *n.* 6. vbi aliæ decis. allegantur.

7 Et in nostris præcisis terminis de resignante, seu Coadjuto mortuo ante verificationē gratiæ in forma Dignū quòd beneficiū non vacet per eius obitū. sed immo quòd necessariò deueniendum sit ad iustificationē gratiæ, magistraliter discusso articulo docet Rot. *in Burg. Canonicatus* 28. *Aprilis* 1597. *corā Cardin. Pamph. feliciter memorie*, apud Marches. *de Commission. tom.* 1. *fol.* 141. *per tot.* & presertim *n.* 3. *& seq.* vbi pro hac parte solidæ rationes & pulchræ doctrinæ adducuntur.

8 Non obstat decisio eiusdem Rotæ ex aduerso adducta in causa Colimbrien. Canonicatus 4. Februar. 1632. *coram bona memoria Merlino*, quæ est 91. *n.* 13. *p.* 6. *recent.* impress. per Paulum de Rubeis.

Quia ibi solùm dicitur quòd per resignationem expeditam in forma Dignum rantummodo datur mandatū de prouidēdo quatenus resignatarius reperiatur idoneus, quodque nullum ius tribuitur resignatario, nec à resignante ius primæuum abdicatur, nisi postquam gratia, mediante collatione facta resignatario, fuerit executioni demandata. Quod certè non negamus, sed imò dicimus deueniendum esse ad verificationem idoneitatis & aliorum narratorum, vt inde appareat, an gratia sit exequibilis, nec ne?

Quamuis enim *in dict. decis. Colimbr. n.* 14. *&* 15. dicatur beneficium adhuc vacasse per obitum resignātis; hoc tamen euenit vt *ibidem* dicitur, quia nullibi cōstabat de iustificatione, sed imò de contrario, ex quo resignatarius obierat ante litterarū iustificationem, vt in principio eiusdem decis. legitur *n.* 1. Vnde nihil mirum si resignās suum ius retinuisset, beneficiúmque per eius obitum vacasset; quod non euenit in casu nostro, quia adhuc Coadjutor viuus est, & forsan intendit gratiam suam iustificare.

Articvlvs II.

Quo verò ad secundum, videtur quòd Canonicatus 9
sit præcisè Diaconalis tam inspecta constitutione in rubro & in nigro, quàm attenta consuetudine immemorabili; de qua supra.

Constitutio enim disponit: *Que los Canonigos han de cantar por su turno de semanas los Euangelios de todas las Missas* &c. Quæ verba videntur præcise inducere Canonicatibus annexum ordinem Diaconatus, cùm alias Euangeliorum decantatio non sit actus proportionabilis Ordini subdiaconali, minusque sit exercibilis per Acolythos, seu alios inferioris ordinis, vt in fortioribus terminis quòd per hæc & similia verba: *han de cantar*, &c. non solum inducatur annexio Ordinis habitu, sed etiam actu ipso contemporaneè de tempore prouisionis, tenent Barbat. *cons.* 33. *num.* 10. Lambert. *de iure patr. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 2. *art.* 27. *num.* 29. Et copiosè discusso hinc inde articulo, Castillo, qui ferè omnes D D. Beneficiales allegat *tom.* 5. *controuers. cap.* 90. *num.* 41. *& sequent.* præsertim *num.* 48. *vers.* 2. Rota *decis.* 496. *num.* 3. 8. *& seq. p.* 1. *Recent.* & coram Buratto in eius impress. *decis.* 687. *nnmer.* 1. *&* 2. *& per tot.* & magistraliter, prout assolet, Dominus & Collega meus D. Augustinus Barbosa *de Canonicis capite* 16. *num.* 1.

Nec dici potest quòd per illa verba, *han de cantar*, nō 10
imponitur præcisè onus decantandi, minusque per ea posse induci Diaconalitatis annexionem.

Quia cùm constitutionis rubrica fuerit inscripta ibi *De los Canonigos y de sus cargos*, quæ habet in se orationem perfectam, dicitur in se continere ius, & potest allegari ad decisionem causarum. Felin. *in princip. rubr. vt lite non contest.* Euerard. *in loc. a Rubrica, n.* 3. Vnde cùm rubrum expressis & rotundis verbis imponat Canonicis onus, & ceu onera, & in nigro constitutio- 11
nis legatur quòd habent cantare Euangelia, clatum est quòd vel constitutio quatenus esset dubia, reciperet interpretationem passiuam ex rubro, vel quatenus rubrum est amplius, debet ampliare nigrum constitutionis, vt per Euerard. *vbi suprà num.* 11. & bene in proposito Rota *coram Andrea in eius impressis decis.* 110. *n.* 2. *&* 3.

Quòd eo clariùs ostenditur ex quo *in cōstit.* 8. imme- 12
diatè antecedenti tam in rubro, quàm in nigro iniungitur expresè Cardinalibus Compostellanis onus celebrationis Missarum. Ac etiam *in constitut.* 10. immediatè subsequenti imponitur Portionariis ac in subsidium Dobleniis, vt per turnum Epistolas cantent: in quibus constitutionibus sunt principaliter duo consideranda.

Alterum, quòd onus expressè in vna constitutione 13
impositum censetur pariformiter in alia (respectiuè ad suum ordinem) repetitum, cùm vna constitutio soleat aliam declarare, *l. verum ff. de petit. hered. l.* 1. *ff. de rebus dub.* cum simil. Rota *decis.* 87. *n.* 10. *coram sancta memoria Gregorio XV.* tunc Auditore, ac in declarationem vnius admittatur combinatio alterius, *ad decis. eiusdem* Greg. 255. *n.* 3. *& seq.*

Alterum verò, quòd ex serie & ordine harum trium 14
constitutionum apparet tres ipsos maiores & sacros Ordines prouidè fuisse singulis Præbendis respectuè annexos, cùm etiam ex ipsa constitutionum serie earū mentem debeamus interpretari, *c. mādato, in fin. de praben. in* 6. *c. penult. de electione. eodem lib. l. generaliter §. quòd si legatum ff. de fideicom. libert.*

Verùm omnem videtur tollere difficultatem cōsue- 15
tudo, de qua suprà, ad quam recurrendum est in casu dubio; ad *l. si de interpretatione ff. de legib.* Consuetudo enim efficit vt Præbenda sit sacerdotalis, Diaconalis,

vel subdiaconalis glos. *in c. ei cui, verb. Sacerdotalem,* & *ibi* DD. *de præb. in 6* Paris. *cons. 50. num. 19. lib. 4.* D. meus Barbosa *de Canon. d. cap. 16. num. 2.* & eam in hac materia considerat Rota apud Seraphin. *decis. 871. n. 2.* & apud Burattum *d. decis. 680. num. 6. & in recent. p. 2. dec. 216. n. 2.*

16 Præsertim quando, vt in casu nostro, concurrit immemorabilis, quæ facit præsumi meliorem titulum de Mundo in fauorem Ecclesiæ Compost. Gabriel. *de praescript concl. 1. num. 44.* Put. *decis. 191. lib. 1.* Rota *decis. 11. num. 4. p. 2. recent.* ita vt possint allegari priuilegia & indulta Apostolica sibi magis proficua. Corne. *cons. 384. num. 3. lib. 4.* Couarr. in *reg. possess. 3. p. §. 7. & 10. num. 2. de regul. iuris in 6.* ac etiam à Romano Pontifice ex certa scientia obtenta & confirmata. Rota *d. decis. 11. n. 4. part. 2. recent.*

17 Minusque dici potest quòd quantumuis onus fuerit Canonicis impositum, illud potest per alium suppleri, ex traditis per Rotam *decis. 366. num. 6. p. 2. recent. & in Romana Capellania 23. Ianuarij 1589. coram Cardin. Pamphilio seniore,* apud Marches. *de commiss. tom. 1. fol. 140. cum simil.*

18 Quia hoc posset quidem procedere quando in fundatione est appositum simplex onus Missarum, quæ possunt per substitutum celebrari, secus autem quando præcise requiritur sacerdotium, seu alius ordo per modum annexionis, vt pulchrè ad prædictas decis. respondet Rota apud Burat. *decis. 680. n. 5.*

19 Vltra quod si hæc excusatio adimplendi per substitutum suffragaretur Canonicis, vtique omnes excusarentur, & nullus ad Ordinem annexum se promoueri faceret, & inter eos nemo adesset Diaconus qui Euangelium posset decantare, quod esset omnino absurdum. Excusatio enim valeret in casu legitimi impedimenti pro promoto, vel infra annum pro promouendo, vt ex declaratione sacræ Congregationis colligitur, quam adducit Garz. *de beneficiis p. 3. cap. 2. num. 496.* nec huiusmodi facultas, seu exemptio Canonici impediti perimit Ordinis annexionem, quam aliàs habet præbenda, vt bene D. m. Barbosa *d. tract. de Canonic. cap. 16. num. 3.* Hoc autem intelligendum est quòd possit per alium decantare, cum præexistentia scilicet sui ordinis annexi, & non aliter.

20 Nec denique dici potest non constare quod in hac Ecclesia fuerit facta ordinum distributio, iuxta decretum sacrosancti Concilij Trident. *sess. 24. de reform. cap. 12.*

Quia pro responsione satis est dicere quòd distributio & annexio Ordinum singulis præbendis iam reperitur facta nedum ex constitutione, sed etiam in vim consuetudinis immemorabilis, quæ hodie arctat Canonicos actu ipso, vel saltem habitu ad infra annum se ad Diaconatum promoueri faciendum. Nec enim ex quo in vim Concilij Trident. non est facta eadem Ordinum distributio, possunt prætendere Canonici contra constitutionem & consuetudinem prædictam Canonicatus esse subdiaconales. Quinimo iuxta mentem eiusdem Concilij, statuta & constitutiones quæ altiores Ordines in Canonicis expetunt, magis satisfaciunt eius dispositioni, vt apertè legitur in eodem decreto.

21 Ex quibus cùm ex constitutione simul & consuetudine immemorabili huius Ecclesiæ Canonicatus sit Diaconalis, & D. Benedictus narrauerit sanctissimo D. N. esse subdiaconalem, & in vigesimoprimo nondum expleto ætatis suæ anno constitutum, hinc insurgit obreptio & subreptio litterarum Coadiutoriæ & futuræ successionis, iuxta text. *in cap. in litteris,* cum simil. & *ibi* DD. *de rescript.* Adeo, vt etiamsi non narrasset aliquem ordinem, nihilominus ex quo, de tempore gratiæ non erat in vigesimotertio suæ ætatis anno constitutus, gratia ipsa fuit nulla, & irrita. Seraphin *decis. 318. n. 5.* & post alios quos allegat D. m. Barbosa *in collect. ad Concilium Trident. d. sess. 24. cap. 12. num. 40.* nec per Iudicem Commissarium talis gratia est exequenda, vt *in dicto cap. ex litteris,* ibi, *à delegato non est aliquatenus procedendum*; & redditur ratio in fine textus, ibi, *vt vbi delegans suas litteras denegaret, delegatus etiam suæ cognitionis officium nullatenus interponat.*

Atque ex ista gratiæ nullitate resultat nullum ex ea ius fuisse D. Benedicto quæsitum; & consequenter D. Melchiorem suum omnino ius retinuisse, & Canonicatum per eius obitum vacasse, prouisionemque de eo per Eminentissimum Dominum meum factam in fauorem D. Francisci Garrido bene in puncto iuris posse sustineri, &c. Saluo, &c. Matriti. 5. Aprilis 1644.

In eadem Compostellana Canonicatus.

Per appositionem manus Papæ in Coadiutoria Canonico concessa, quæ effectum non habuit, an remanserit Canonicatus affectus S. Sedi Apost. & vtrùm Cardinalis Ordinarius vigore indulti potuerit legitimè illum conferre, an verò ad datariam prouisio pertineat.

VOTVM CX.

Doctissimi D. Don Gabrielis Martinez, Protonotarij, ac in Nunciatura Hispaniarum Iudicis Apostol. integerrimi.

1 *Facti contingentia refertur, & n. 2. 3. 4. & 5.*

6 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, de præbend. inter commun. *verba referuntur.*

7 Extrauag. ad Romani § Romani, *non loquitur de simplici manus appositione, sed de ea cum qua simul concurrit praeexistens reseruatio generalis cum decreto irritanti.*

8 *Intellectum* Extrauag. ad Romani §. Romani, *qui admittant.*

9 *Reseruationes generales de beneficiis familiarium, subcollectorum, & aliorum per praedecessores factas ait Pontifex* in Extrauag. ad Romani *etiam post obitum eorundem durare.*

10 *Papa validè, & cum effectu prouidet iterum, donec consumpta sit vacatio, & reseruatio seu affectio expiret.*

11 *Reseruatio seu affectio dicitur expirare cum Papalis prouisio perfecta & consummata fuerit.*

12 *Affectio nulla resultat ex sola & simplici manus appositione in coadiutoria, si ante illius gratiam Canonicatus non esset affectus, vel reseruatus.*

13 Extrauag. ad Romani §. Romani quoque *expositio noua.*

14 *Affectionem non causat omnis manus appositio, sed ea tantum ex qua resultat mens vlterius prouidendi, vt in commenda & vnione ad vitam.*

15 *Affectio nulla resultat ex reseruatione pensionis per Papam facta ad fauorẽ cedentis beneficium.*

16 *Appo*

16 *Appositio manus Papæ in coadiutoria cum futura successione non inducit affectionem si prius decedat coadiutor, & postea coadiutus in mense ordinario.*

17 *Futura successio est accessoria ad coadiutoriam.*

18 *Coadiuto mortuo si se opponat prouisus ex ea vacatione ab Ordinario, tenetur ipse coadiutor iustificare causam coadiutoriæ.*

19 *Coadiutoria conceditur intuitu Ecclesiæ, non alicuius personæ.*

20 *Coadiutoriæ concedendæ causa est infirmitas narrata coadiuti.*

21 *Papa per coadiutoriam non apponit manum absolute super Canonicatu ad effectum conferendi, sed limitate ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ.*

22 *Coadiutor de tempore gratiæ coadiutoriæ debet esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti.*

23 *Manus appositio limitata ad certum effectum; & ad certum casum, non causat affectionem deficiente effectu, aut casu per Principem contemplato.*

24 *Affectio per manus appositionem nulla resultat intentione deficiente.*

25 *Inhibitio contra Ordinarium operatur interdictum conferendi.*

26 *Manus appositio præexistente reseruatione operatur affectionem data nullitate prouisionis ob incapacitatem prouisi.*

27 *Papa iure præuentionis & concursus cum Ordinario, præuenit eum in collatione.*

28 *Collatio iterum ad Papam pertinet si ab eo prouisus incapax repertus fuerit.*

29 *Appositio manus Papæ non causat affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax.*

30 *Coadiutore præmortuo si coadiutus deinde in mense Ordinario obierit, non impeditur Ordinarius conferre.*

31 *Beneficium semel affectum semper remanet affectum.*

32 *Beneficium non remanet affectum ex appositione manus Papæ quando resignatio coram Sanctissimo non sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur.*

33 *Papa in coadiutoria habet intentionem conferendi saltem præuentiue cum deuenerit ad futuram successionem.*

34 *Coadiutoria non subsistente corruit futura successio.*

35 *Prouisio conditionalis, vel facta ex causa, cessante causa cessat omnino gratia, & decretum, seu inhibitio, accessoriè adiecta.*

36 *Defectus cuiuscunque causæ, ex qua Papa moueri potuit ad gratiæ concessionem, facit cessare gratiam.*

37 *Beneficium quando remaneat affectum per manus appositionem ex falsa narratiua? ostenditur.*

38 *Beneficia reseruata, seu affecta ex reseruatione seu affectione clausa in corpore Iuris non cadunt sub indulta conferendi beneficia reseruata & affecta.*

39 *Affectio quæ resultat ex appositione manus Papæ videtur clausa in corpore Iuris communis.*

40 Cap. vt nostrum 56. de appellat. *intelligitur.*

41 Cap. 1. & 2. de confirmat. vtili, *qualiter procedant.*

42 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, de præb. inter commun. *non dicitur propriè continere reseruationem, seu affectionem clausam in corpore Iuris communis.*

43 *Beneficia per commendam, seu vnionem ad vitam remanent specialiter affecta per appositionem manus Papæ.*

44 *Beneficium vnione, seu commenda durante censetur vacare adhuc vt prius.*

45 *Collatio ad Papam pertinet cessante commenda, aut vnione dissoluta.*

46 *Papa in coadiutoria manum apponit super beneficio pleno, & ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ.*

47 *Collatio cur ad Papam pertineat cessante commenda, seu vnione dissoluta, non sic cessante coadiutoria.*

48 *Cardinalis de Lotharingia habuit indultum conferendi cessantibus commendis, & vnionibus.*

49 *Cardinali Rodulpho concessum fuit indultum conferendi vacantia etiam per cessionem in manibus Papæ, eiusque admissionem.*

50 *Episcopo Burgi sancti Sepulchri concessum indultum conferendi vacantia apud sedem Apost.*

51 *Episcopus Genuens. obtinuit indultum contra quascunque gratias expectatiuas speciales, vel generales, & reseruationes etiam mentales.*

52 *Beneficia vacantia per obitum familiarium Pontificum prædecessorum conferendi facultas datur in indulto concesso Eminentissimo D. Cardinali Spinolæ.*

53 *Vacationes apud sedem dicuntur illæ quæ obueniunt per obitum in Romana Curia, vel infra duas dietas.*

54 *Reseruatio ex vacatione apud sedem est omnibus efficacior, & clausa in corpore Iuris communis.*

55 *Beneficia vacantia in Romana Curia non cadunt sub modernis indultis concessis Cardinalibus S.R.E.*

56 *Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedrali, & principales in Collegiatis non cadunt sub modernis indultis concessis S.R.E. Cardinalibus.*

57 *Beneficia Regularia, consistorialia, vel Conuentum habentia, & quorum fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur, non cadunt sub modernis indultis S. R. E. Cardinalibus concessis.*

58 *Beneficia quæ vacauerint per veros, & actuales familiares Papæ indultum concedentis, tam de tempore Pontificatus quàm Cardinalatus non cadunt sub modernis indultis concessis S.R.E. Cardinalibus.*

59 *Commendæ cessantes in dignitatibus, seu officiis claustralibus, non cadunt sub modernis indultis concessis S.R.E. Cardinalibus.*

60 *Beneficia vacantia tam in Curia quàm extra illam per obitum familiarium S.R.E. Cardinalium, non cadunt sub modernis indultis eisdem concessis.*

61 *Exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptuatis.*

62 *Dictio,* quibuslibet, *est vniuersalis omnes casus præter expressè limitatos comprehendens.*

63 *Appositio manus Papæ est verè & propriè affectio.*

64 *Dictio,* quouis modo, & quomodolibet, *capit omnes affectionis modos præter expressos.*

65 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa de sui natura sunt fauorabilia.*

66 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa sunt latè interpretanda, maxime contra Pontificem concedentem, & in fauorem Ordinarij collatoris.*

67 *Decretum irritans ligat expresse ipsummet Papam concedentem.*

1 CONsenserat quondam D. Melchior Gallos Canonicus Compostellanus, sibi in suis Canonicatu, & Præbenda coadiutorem, & futurum successorem deputari D. Benedictum Gonçalez, & desuper extenso in Cancellaria consensu, sanctæ memoriæ Vrbanus Papa VIII. literas coadiutoriæ, vna cum futura successione in forma commissoria, directas Vicario Compostellano, iussit expedire.

2 Ante expeditionem verò obiit Melchior prædictus; vnde Eminentissimus dominus meus Cardinalis Spinula, Ecclesiæ Compostellanæ Præsul, nunc Archiepiscopus Hispalensis, nulla habita notitia de expeditione literarum, minúsque de extensione consensus, Canonicatum, & Præbendam huiusmodi, vti vacantes per obitum Melchioris, contulit domino D. Francisco Garrido de Castilia, ab eius secretis possessione desuper capitulariter, & legitimè subsequuta

3 Deinde D. Benedictus suas literas coadiutoriæ, & futuræ successionis coram Vicario præsentauit, quibus se opposuit D. Franciscus, allegãs, eas subreptionis, & obreptionis vitio subiacere, eo præsertim ex capite quod Canonicatus esset Diaconalis, tam in vim constitutionis eiusdem Ecclesię, quàm vigore consuetudinis immemorabilis; & tamen Benedictus narrauerat esse Subdiaconalem, & se in vigesimo primo, nondum completo, ętatis suæ anno constitutum.

4 Causa igitur inibi acriter ventilata, ac etiam alibi in aliis Tribunalibus super diuersis articulis acerrimè discussa, tãdem Vicarius prædictus literas pręfatas obreptitias, & subreptitias declarauit. Super quo votum satis extensum in fauorem eiusdem D. Francisci tunc dedimus in scriptis.

5 Hodie verò, cum præsupposito, quod stantibus obreptione, & subreptione prædictis, litteræ Apostolicæ non sint attendendæ, iuxta *cap. in litteris, de rescriptis* contingit dubitari de duobus: quorum Primum est, an per appositionem manus Papæ in huiusmodi coadiutoria, Canonicatus remanserit affectus Sedi Apostoricæ? Alterum verò dato (sine veri præiudicio) quòd inde resultaret affectio, an præfatus Eminentissimus dominus meus vigore indulti Apostolici, à fœlicis recordationis Gregor. XV. sibi concessi, potuerit legitimè illum conferre, vel an ad Datariam prouisio pertineat?

Discursus circa primum dubium, eiusque resolutio.

6 Et quoad primum, videtur concludendum, ex tali manus appositione super certo corpore Beneficij, Canonicatum non remansisse affectum. Quamuis enim *in Extrauag. ad Romani §. Romani quoque, de Preb. inter commun.* expresse caueatur: *Manus appositionem Papa tanta efficacia, & virtutis existere* (sunt verba textus) *vt etsi littera Apostolica super prouisionibus Beneficiorum, ex aliqua causa suum debitum non sortiatur effectum: facultatem tamen prouidendi de Beneficiis taliter reseruatis, quibuscunque aliis fuisse ademptam, & remanere semper affecta, nullumque de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice disponere potuisse, nec posse, &c.* super quo late Gonçal. *& plures ab eo allegati, ad regul. 8. Cancel. gloss. 52. numer. 15.*

Nihilominus aduertendum est (quod pauci ex Scriptoribus Beneficialibus aduerterunt) textum illum, in quo ferè omnes se fundant, non loqui de simplici manus appositione, sed de ea, cum qua simul concurrit præexistens reseruatio generalis cum decreto irritanti, vt patet euidenter ex toto contextu *Extrauag.* Tunc enim verissimum est, nulla, seu annullata existente prouisione Papæ, adhuc impedire Ordinarium conferre; vt per Æneam de Falcon *de reseruat. præiud. 3. q. 4. effect. 26. in fin.* eleganter obseruat amicus, & coaduocatus meus in Romana Curia, D. Melchior Lotter. *de re beneficiar. lib. 2. q. 26. n. 38.* vbi meritò reprehendit Garciam *de benefic. part. 5. c. 1. ex n. 141.* qui re non satis perspecta, carpit Æn. de Falcon & Rot. in locis per ipsum citatis. 7

8 Et hunc intellectum admisit Rot *decis. 190. n. 9. part. 2. recent.* ex illis verbis Extrauag ibi: *In quibus decretum, & reseruatio huiusmodi ponuntur,* &c. Et ibi: *De beneficiis taliter reseruatis,* &c. Et ab eo non dissentit Dominus & collega meus D. August. Barbos. *in collect. ad eundem text. n. 3. in fin.*

9 Etenim mens, & intentio Pauli Secundi ibidem, solùm fuit sedare antiquas Doctorum altercationes, & diuersorum Tribunalium contrarias opiniones, de quibus latè Æneas de Falcon *d. præl. d. 3. q. 4* quæ quidem versabantur super duratione, seu extinctione veterum reseruationum Papalium, & propterea inibi Pontifex determinat, reseruationes generales de beneficiis familiarium, Subcollectorum & aliorum per eius prædecessores factas, etiam post obitum eorundem prædecessorum durare, vt legitur in toto proœmio, & princip. d. Extrauag.

10 Ac insuper *in d. §. Romani quoque,* disponit, quòd etiam data nullitate prouisionis Apostolicæ (videlicet de beneficio ibidem generaliter reseruato) adhuc per appositionem manus, beneficium priuatiuè remaneat Sedi Apostolicæ affectum: quod est intelligendum ob præexistentiã reseruationis, seu alterius affectionis; cùm aliàs rationi consonum sit, vt eo casu, Papa valide, & cum effectu iterum prouideat, donec sit consumpta vacatio, & reseruatio, seu affectio expiret Rot. *decis. 10. de præb. in nou.* & latè *ibi* Addit. Cassad. *decis. 5. de priuileg. n. 2. &* 11
14. quæ tunc dicitur expirare, cùm Papalis prouisio perfecta, & consummata fuerit Rot. *decis. 512. à n. 3. & per tot. p. 3. lib. 3. diuers.* Gonç. *glos. 15. §. 2. n. 31. & seq.* Lotter. *d. q. 26. n. 29.* D. meus Barbos. *vbi sup. n. 6.* & passim alibi. Ex qua ratione illud emanauit vulgatum dicteriũ Datariæ, & Curialium, nempe, Beneficium semel reseruatum, seu affectum, semper remanere affectum, seu reseruatum.

12 Vnde cùm Canonicatus, de quo agitur, ante gratiam coadiutoriæ non esset affectus, vel reseruatus, hinc est, quod ex sola, & simplici manus appositione, nulla resultauit affectio. Quòd si hæc interpretatio nimis subtilis, & noua aliquibus visa fuerit, habebunt tamen posteri, quos imitentur.

13 Verùm, quia ista Extrauag. expositio veteribus, & plerisque ex recentioribus Canonistis fuit incognita, minúsque practicata, videndum est, an stante communi illius intellectu, adhuc affectio Canonicatus resultauerit in casu nostro?

14 Et quidem negatiuè videtur respondendum, quia non omnis appositio manus causat affectionem, sed ea tantùm, ex qua resultat mens vlterius prouidendi, vt in commenda & vnione ad vitam. Gonçal. *d. glos. 52. num. 38. & 42.* Garç. *d. p. 5. c. 1. ex num. 175.* Lotter. *d. lib. 2. q. 26. num. 30.* quos refert & sequitur D. meus Barbos. *in suo pastoral. p. 3. alleg. 57. n. 33. in fin.* Rot. *decis. 187. num. 5. in fin. p. a recent. & decis. 44. sub num.*

n.4 part.3.recent. Et ratio inibi considerata est, ne citrà Pontificis intentionem, ordinariis collatoribus præiudicium inferatur. Et plures casus enumerant præfati DD. in quibus Beneficium non remanet affectum per appositionem manus Papæ, & inibi etiam congerunt Doctorum cateruam.

15 Alias enim diceremus, quòd si Papa propter bonum pacis, & concordiæ, de consensu duorum ad resignationem alterius, reseruasset super beneficio, de quo fit concordia, & resignatio, aliquam pensionem ad fauorem cedentis, vel aliter, quod inde resultaret affectio, nec Ordinarius de vacanti in suo mense posset conferre, quod vtique esset absurdum, vt per Gonzalez *d.glos.5 2. n.40.* vbi testator se vidisse contrarium nempe Datariam nusquam se in his casibus intromisisse.

16 Et in specie, quod appositio manus Papæ in coadiutoria, cum futura successione, non inducat affectionem, si prius decedat coadiutor, & postea coadiutus in mense Ordinario; sed imò quod Ordinarius possit conferre, tenent Put. *decis.225.n.18.lib.3.in noua impress.* Gonçal. *vbi proximè in addition.sub n.44.* Garc. *d.p.5.c.1.*

17 *1.n.274* Lotter. *d.lib.2.q.25.n.31.* Et idem Garc. ibidem adiungit, quòd idem esset, quando coadiutoria esset subreptitia, seu inualida, quodque sic non haberet locum futura successio., quæ est accessoria ad coadiutoriam, per Mandos. *de signatur. gratiæ, tit. de coadiutoris, vers. Coadiutoria habebat.* Pute. *decis. 98. lib.2.*

18 Et in nostris terminis, quòd si mortuo coadiuto, opponat se prouisus ex ea vacatione ab Ordinario, teneatur ipse coadiutor iustificare causam coadiutoriæ in litteris expressam, neque aliter intret affectio Rota *in puncto, in Oxomen. Archidiaconatus, 19. Nouembr. 1614. coram Buratto, inter eius impress decis.78. per tot.* præsertim *n.2.* & latè *ibi* Adden. *littera A.* per quam decisionem fuit recessum ab alia prius extensa in eadem causa, quæ inter impres. eiusdem Buratti est 36. & in recent. *part.1.decis.570.*

19 Cuius rei ratio est, quia Papa per talem manus appositionem mouetur solummodo intuitu Ecclesiæ propter necessitatem, vel euidentem eius vtilitatem, non autem intuitu alicuius personæ. Put. *d.decis.225.n.17. lib.3.* qua causa non subsistente, intrat defectus mentis, cessatque omnis affectio, vt benè per Lotter. *d. quæst.25.num.33. & 35. lib.2.* Rot. *coram Burat. d. decis.78.num. 2.* vbi etiam allegantur aliæ decisiones, præsertim *in Barchinonen. præcedentiæ, 23. Ianuar. 1601. coram bonæ memoriæ Card. Sacrato*, quæ est *decis.44.n.3.p.3.recent.*

20 Non obstat, quòd causa concedendæ coadiutoriæ, & sic manus appositionis, fuerit infirmitas coadiuti: quæ causa cùm nondum fuerit falsa reperta, videtur intrare affectio, licèt non ad fauorem coadiutoris propter litterarum obreptionem, illiusque incapacitatem.

21 Quia respondetur, Papam per coadiutoriam non apposuisse manum absolutè super Canonicatu ad effectum conferendi, sed limitatè ad effectum prouidendi (vt dictum est) necessitati Ecclesiæ, vt apertè legitur in procemio harum litterarum, quod inducit causam finalem, *l.1.ff. ad Macedon.l.fin.* vbi Bart. *ff.de hered. instit.* Gregor. *decis.531.n.5.*

22 Vnde si propter defectum ætatis Benedicti non potest Ecclesiæ necessitatibus subueniri, resistentibus sibi, non solùm constitutionibus, verum etiam immemorabili consuetudine Ecclesiæ Compostellanæ; ipse idem ætatis defectus videtur complicare defectum causæ finalis per Papam contemplatæ, cùm aliàs coadiutor de tempore gratiæ coadiutoriæ debeat esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti. Campanil. *in diuersor. iur. Canon. rubr. 6. cap.6. num.103.* Squilant. *de priuileg.cleric.c.4.n.74.* & D. meus Barbos. *de iur. Eccles.lib 3.c.10.n 89 & seq.* Neque enim ex quo adest incapacitas personæ prouisi, desinit esse defectus causæ principalis, cùm vna censeatur in aliam influere, & sic in vnam, & eandem coincidere.

23 Ex quo sequitur pulchra, & aurea conclusio communiter à Scribentibus recepta, quòd scilicet, manus appositio limitata ad certum effectum, & ad certum casum, non causat affectionem deficiente effectu, aut casu per Principem contemplato Geminia. *cons.136.* Gonç. *d.glos.5 2. n.38. & seqq.* & melius *n 51. & seq.* Rot *decis.13. num.3. & decis. 15. num.2. de concess. præb.in non.* Achil. *decis.14. de rest.spol.* eadem Rot *d. decis 44.num.3.part.3.recent. & coram Burat.d.decis. 78.num.3.*

24 Et ratio fundamentalis est, quia cessante tali effectu, vel casu, Papa non intendit vlterius prouidere; qua intentione deficiente, nulla resultat affectio per manus appositionem, ex superiùs dictis *num.14. & ex infr. dicendis, num.47.*

25 Minus obstat, quòd stante nullitate gratiæ ob incapacitatem prouisi, affectio videatur præcisè inducta, præsertim stante in literis coadiutoriæ decreto, & inhibitione contra Ordinarium, quæ operatur interdictum conferendi, vt per Host. *in cap. inter dilectos sub.n.14. vers. Potest dici, de excessib. Prælat.* & *ibi* Butr. *n.19.* Anchar. *cons.58.circa med.vers.In contrarium*, & alios allegatos per Lotter. *d.q.25.n.34. lib.2.* Rot. *decis.187. sub n.5.p.2.recent.* cum quibus incidenter videtur inclinare Burat. *d.decis.78.sub n.5.*

26 Quia, vt videre est ad literam Doctores isti loquuntur, vel cum præsupposito præexistentis reseruationis, iuxta superius dicta, *numero septimo, & seqq.* qua stante manus appositio operatur affectionem data nullitate prouisionis ob incapacitatem prouisi, vt satis clarè colligitur ex Host. & Butr. *vbi proximè* dum supponunt in Papa pertinentiam collationis; & ita intelligendus est Lotter. *d. num. 34.* & Burat. *d. num. 5.* qui allegat Host.

27 Vel procedunt quando Papa iure præuentionis, & concursus cum Ordinario, præuenit eum in collatione, intendens verè & realiter præuenire, & prouisionem suam facere, iuxta not. per Gonç. *d. glos.5 2.numero decimoquintò*

28 Quibus casibus dubium non est, quin data incapacitate prouisi collatio iterum ad Papam pertineat, cùm eius mens, siue in præexistenti reseruatione, siue in huiusmodi præuentione, semper fuerit vacationem consumere, & prouisionem validam perficere: & de hoc loquitur Anchar. *d.cons. 58. vbi sup.* & Rot. dum eum allegat *d. decis. 187. sub numer. 5. p. 2. recent.* & inferiùs dicemus ex *n. 47.*

29 Secus autem, quando, vt in casu nostro, Papa citra præexistentiam alicuius reseruationis generalis aut specialis, & sine intentione concurrendi præuentiuè, purè, & dispositiuè cum Ordinario manum apposuit, volens, mediante coadiutoria prouidere tantum Ecclesiæ: quia si Ecclesia non indigebat tali prouisione, vtpote inutili, & inefficaci ob inhabilitatem coadiutoris, nulla remanet causa, propter quam Papa voluerit impedire prouisionem Ordinarij, vt eleganter (totidem ferè verbis) resoluit Rot. *d.decis. 44. n.4. p.3.recent.* vbi etiam addit, quod ad hoc benè faciunt rationes illorum, qui dicunt, appositionem manus Papæ non causare affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax, de quibus per Simonet. *de reseruat.q.58.n.4.* & vltra ibi alleg. Prob. *in addit. ad Ioan. Monach.in c.tibi,qui,n.20.vers. Propterea, de rescript.in 6.*

30 Atque hinc videmus, quod, præmortuo coadiutore, si coadiutus deinde in mense Ordinario obierit, non impeditur Ordinarius conferre, vt diximus *sup. n.16.* Quod vtique procedere non posset, si ex tali manus appositione resultaret affectio, cùm aliàs iuxta vulgares 31 regulas Beneficiales, Beneficium semel affectum semper remaneat affectum, donec Papa validè, & cum effectu conferendo prouideat, ad not. *in decis.10. n. 1. & seq. de præb. in nou.* & diximus *sup. n. 10.*

32 Prout etiam videmus, non remanere affectum beneficium ex appositione manus Papæ, quando resignatio emanauit ad fauorem certæ personæ, nec sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur, quia tunc secundùm voluntatem Papæ, limitatè manum apponentis ad vacationem per resignationem, censetur beneficium vacare per obitum, nec Ordinarius impeditur illud conferre, si in illius mense vacauerit. Achil. *decis. 14. de restit. spol.* Rot. *decis. 419. n. 2. p. 1. diuers.* Paris. *de resign. lib. 11. q. 2. n. 4.* Gonç. *dict. glos. 52. n. 49. & seq.* Garc. *d. p. 5. d. c. 1. n. 155.* & aliis relatis fuit benè deductum *in Leodien. Canonicatus sancti Dionysij 27. Martij 1623. & 25. Maij 1616. coram bonæ memoriæ Pironano*, vt per Ferentil. *ad Burat. d. decis. 78. n. 8. in fin.* per D. meum Barbos. *in pastoral. p. 2. alleg. 19. n. 38.*

33 Neque etiam obstat, quod Papa habebat intentionem conferendi saltem præuentiuè, cum deuenerit ad futuram successionem, ex qua debet resultare affectio, etiam si manum apposuerit super vacaturo, vt latè per Adden. ad Rot. *decis. 10. de præb. in nou.*

Quia cùm gratia præuentiua futuræ successionis 34 penderet à validitate gratiæ coadiutoriæ; vtique coadiutoria (ob defectum ætatis, & falsitatem narratorum) non existente, corruit etiam futura successio, & sic effectus omnis, qui aliàs ex tali manus appositione forsan resultare poterat; Papa enim sine coadiutoria non prouidisset de beneficio viuentis, resistente dispositione iuris, & sacri Concil. Trid. *sess. 25. de reformat. cap. 7.* ac etiam stylo Dataniæ; & propterea nulla inde oritur affectio, vt in puncto resoluit Rot. *in sæpiùs alleg. decis. 78. n. 1. & 6. in fin. coram Buratto.*

Postremò, non obstat decretum irritans, & inhibitio, 35 seu interdictum conferendi Archiepiscopo Compostellano in huiusmodi literis impositum. Quia non inde resultat affectio, cùm aliàs prouisio conditionalis vel facta ex causa (sine qua nullo modo & ad nullius personæ fauorem emanasset) cessante causa, cesset omnino gratia, & decretum, seu inhibitio accessoriè adiecta. Gemin. *in c. præsenti, in princ.* vbi Franc. *in 3. not. de offic. leg.* Prob. ad Monach. *in d. c. tibi qui, n. 19. in fin. & n. seq. de rescript. in 6.* Roman. *cons. 335. n. 11.* Put. *decis. 1. lib. 1.* Rot. *decis. 652. & 1151. n. 1. lib. 3. p. 3. diuers.* & bene in proposito *in d. decis. 44. n. 5. p. 3. recent.* & meliùs, & in puncto *in d. decis. 78. n. 6. coram Burat.*

36 Quæ conclusio non solùm procedit, quando defectus, seu falsitas causæ est circa pertinentiam collationis in Papa, ad quod videbatur se restringere, *d. decis. 36. Burat. n. 10* sed imò est amplianda ad omnem falsam causam, ex qua Papa moueri potuit ad gratiæ concessionem, vt per Ferentil. *ad d. decis. 78. eiusdem Burat. n. 8.* cùm aliàs non possit assignari diuersitatis ratio inter vnam, & aliam causam, quando certum est Papam sine illa non fuisse manus appositurum: quibus casibus semper cessat voluntas Papæ conferendi, & sic affectio, vbi eisdem verbis explicat Rot. *d. decis. 78. n. 2.* vbi aliæ etiam decisiones allegantur.

37 Cuius rei ratio est, quia hic non versamur in falsa narratiua, circa valorem, Doctoratum, numerum obtentorum, & similia, in quibus casibus, data nullitate gratiæ ob falsitatem alicuius ex huiusmodi narratis, nihilominus beneficium remanet affectum per manus appositionem, ex quo, vt sæpè dictum est, in Papa remanet voluntas, & intentio vlterius conferendi. Sed imò versamur in falsa narratiua circa causam ipsam finalem concessionis, qualis est, vtilitas Ecclesiæ; quo casu manus appositio non inducit affectionem, quia cessante tali causa ob inhabilitatem coadiutoris, omnino cessat gratia, & Papa non habet vltra intentionem conferendi, ex dictis, & dicendis inferiùs *n. 47.* Et egregiè hanc distinctionem constituit Ferentil. *vbi proximè, n. 8.* Idémq; procederet, quãdo falsitas causæ versaretur circa mensis reseruationem, pertinẽtiã collationis ex qualitate beneficij, impetrationem ex delicto, & similia; vt per eundem ibidem. Ex quibus videtur, per appositionem manus Papæ in huiusmodi coadiutoria cum futura successione, Canonicatum non remansisse Sedi Apostolicæ affectũ.

Discursus, & resolutio circa dubium alterum.

Dato etiam, sine veri præiudicio, quòd subinde resultaret affectio; adhuc videtur legitimè potuisse Eminentiss. D. meum, in vim indulti Apostolici sibi concessi, Canonicatum istum conferre.

38 Licèt enim sub indulto conferendi beneficia reseruata, & affecta, quantumuis generali, & vniuersali regulariter non veniant reseruata, seu affecta ex reseruatione, seu affectione clausa in corpore iuris communis. Rot. *decis. 4. de præbend. in non.* Granuc. ad Simonet. *q. 26. n. 8. & seq.* Lotter. *d. lib. 2 q. 27. n. 91.* 39 qualis videtur esse ea, quæ resultat ea appositione manus Papæ, per text. *in c. vt nostrum 56. de appell.* vbi post Innocent. & alios, Abb. *n. 1* Franch. *n. 3. cum seq.* Dec. *sub n. 1.* Ac etiam per text. *in c. 1. & 2 de confirm. vtil. vel inut. & d. Extrau. ad Romani, §. Romani quoq; de præb. inter com.*

40 Attamen animaduertendum est, quòd *d. c. vt nostrum*, solùm disponit, quòd postquam Papa ad se reuocat aliquod negotium, ligantur manus inferiorum, vt nihil validè in eadem causa per illos fieri possit, quod nihil commune habet cum materia Beneficiali; sed propter regulæ generalitatem, Doctores loquentes de affectione per appositionem manus, solent textum illum, minus tamen congruè, citare.

41 Textus verò *in dict. c. 1. & 2.* solùm procedunt, vbi Papa manum apposuit confirmando iura alicuius, quo casu disponitur, quòd de illorum validitate nemo inferior cognoscere potest; quod pariter nihil ad rem pertinet.

42 Textus denique *in d. §. Romani quoque*, non dicitur propriè continere reseruationem, seu affectionem clausam in corpore Iuris communis, ex latè traditis per Lotter. *d. q. 28. n. 28. & per tot.* vbi defendit, solam vacationem apud Sedem inducere reseruationem clausam in corpore Iuris communis, ex text. *in cap. 1. & cap. præsenti, de præb. in 6.*

43 Cæterùm, quidquid sit de hoc, indultum, de quo agitur, est adeò amplum, vt etiam affecta per appositionem manus expresè comprehendat. Quod satis colligitur ex pluribus clausulis, & decretis eiusdem indulti. Et primò, quia præfato Eminentissimo D. meo datur inibi facultas conferendi Beneficia per Romanos Pontifices quibusuis ad vitã commendata, seu vnita, commendis cessantibus, seu vnionibus dissolutis; & tamen commendam, seu vnionẽ ad vitam, certissimum est, beneficia remanere specialiter affecta per appositionem manus Papæ, vt agnoscunt vno ore Doctores omnes de hac re scribentes, vt per Cassad. *decis. 5. de priuileg. & decis. 2. de vnion.* Gonç. Garc. Lotter. & alij, de quibus suprà Nos *num. 16.*

44 Ex quo præcisè infertur, quòd quantumuis ex appositione manus in coadiutoria, efficax affectio insurgeret, adhuc sub prædicto indulto comprehenderetur, cum eadem, seu par sit ratio. Quinimò in commenda, seu vnione ad vitã, maior adest affectionis ratio, & intentio, quàm

quàm in coadiutoria cum futura successione, cùm aliàs vnione, seu commenda durante beneficium verè censeatur vacare adhuc vt priùs. Callad. *d.decis.5.de praui-*
45 *leg.& d.decis.2.num.4.de vnion.* Et plures cumulat, &
46 sequitur Gonç. *glos.5.§.8.ex.num.* 48 Et cessante commenda, aut vnione dissoluta, notissimum est collationē (circūscripto indulto) ad Papā pertinere, vt latè per Gōç. *vbi proximè, num.50.& seq.* Et Nos supr. *n.*10. In coadiutoria verò Papa manum apponit super beneficio pleno, & ad effectum prouidendi necessitati Ecclesiæ. Put. *d. decis. 225. numer. 27. lib. 3.* cum alijs alleg. superiùs *n.* 29.

47 Præterea, in vnione, seu commenda ad vitam Papa disponit de vacanti cum animo, & intentione formali, & positiua vlterius conferendi, quæ est potissima affectionis ratio, & spiritus influens in reseruationem, ex superius dictis, *num.24.27.&* 37. In coadiutoria autem cum futura successione, disponit de vacaturo ob futura coadiutoris seruitia, in eiúsque fauorem, nec cum animo iterum prouidendi, seu conferendi, cùm iam verè prouiderit, & contulerit, seu respectiuè prouideri, & conferri mandauerit: nec vlterius habet quod conferat, seu conferri mandet. Minúsque in Papa remanet intentio, seu spes vlteriùs conferendi, ex quo per coadiutoriam Ecclesiæ prouide consuluit, & per futuram successionem coadiutori prospexit, totamque rem (de qua secum agebatur) perfecerit; & vt ita dicam, officio illo plenè functus fuerit, vt nihil ea in parte remaneret agendum.

48 Nec enim nouum est, similia indulta conferendi affecta per appositionem manus dominis Cardinalibus cōcedi; vt indulto conferendi cessantibus commendis & vnionibus concesso Cardinali de Lotharingia, est *decis.*
49 Put. *4.lib.13.in vlt.impres.* Et de indulto conferendi vacantia, etiam per cessionem in manibus Papæ, eiusque admissionem concesso Cardinali Rodulpho, extat *decis.*511. eiusdem Put. *lib.2.* Et de indulto concesso Cardinali de Ruuere per sanctæ memoriæ Sixtum V. latè Germon. qui illud ad literam commentauit, *toto suo tractat. de indult. Cardin.* Et nouissimè de indulto consimili, de quo agitur, concesso Eminentissimo Domino meo Cardinali de Sandoual Præsuli Gienen. Rota *coram D. Duran. Episcopo Vrgelen. in eius impres. decis.* 154.

50 Imò, nedum Eminentissimis Patribus purpuratis, verum etiam Episcopis dignitate Cardinalitia carentibus, similia indulta fuerunt superiori sæculo per Sedem Apostolicam concessa; vt de indulto conferendi vacantia apud Sedem eandem Episcopo Burgi san-
51 cti Sepulchri, Caputaq. *decis.* 85. *part.* 2. Et de indulto concesso Episcopo Genuen. contra quascunque gratias expectatiuas, speciales, vel generales, & reseruationes, etiam mentales, idem Caputaq. *decis.87. ead. part.2.*

52 Secundò, in eodem indulto datur etiam facultas conferendi beneficia vacantia per obitum familiarium Pontificum prædecessorum, *ac etiam si illa obtinentes fuissent Sedis Apostolicæ Notarij* (sunt verba indulti) *Subdiaconi, Acolythi, Capellani, litterarum Apostolicarum Abbreuiatores, Scriptores, aut Cubicularij, Nuntij Apostolici, necnon prouentuum, ac iurium dictæ Cameræ debitorum Collectores, aut vnici Subcollectores, seu quicunque alij Curiæ, & Sedis prædictarum Officiales,* &c. Quæ tamen affectiones, & ceu reseruationes, reperiuntur clausæ *in dict. Extrauagant. ad Romani, de præbend. inter commun.* Ex qua Doctores deducunt affectionem per manus appositionem.

53 Tertiò, indultum capit vacationes apud Sedem (intelligendo apud Sedem, vacationes per obitum in Romana Curia, vel infra duas dietas, vt *in dict. capit. 2, & capit. præsenti, de præbend. in 6.* Gonzal. *glos. 13. numer.11.& seq* quicquid dicat Lotter qui in eo nimis methaphysica laborans, plurimum desuper se inuoluit, *dict. quæst. 27. numer. 18. & per tot. lib. 2.* prout iuxta Gonçal ita intellexit Rot. *decision. 28. numer. 1. & 2. per tot. & decis. 150. per tot. p.6. recent.*) vt in eodem indulto, ibi: *Etiam de tunc vacantibus per obitum quorumcumque, etiam apud Sedem eandem, & propterea, seu alias dispositioni Apostolicæ reseruatis, seu affectis,*
&c. Et tamen notum est, reseruationem istam esse om- 54
nibus efficaciorem, & clausam in corpore iuris communis, vt *in dict. capit. 2. & dict. capit. præsenti*, latè Gonz *dict. glos. 13. n. 19. 50. & 54.* & Lotter. *d. q.27. per tot.*

Quartò, in modernis indultis solummodo po- 55
nuntur sex limitationes, seu casus, ad quos eorum facultas non se extendit. Primus est, de beneficiis vacan-
tibus in Romana Curia (intelligendo tamen in Curia, 56
beneficia, extra titulum Cardinalis, in Vrbe consistentia, & quæ per sententiam priuationis vacant in Curia, & alia, de quibus latè Gonçal *dict. glos. 13. numer. 3.42.45. & seqq.*) Secundus est, quoad Dignitates maiores post Pontificalem, in Cathedrali, & principales in
Collegiatis. Tertius, quoad beneficia Regularia, Con- 57
sistorialia, vel Conuentum habentia, & quorum fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur. Quartus quoad beneficia, quę vacauerint per veros, & actuales fa-
miliares Papæ indultum concedentis eiúsque successo- 58
rum, qui tam tempore Pontificatus, quàm Cardina-
latus familiares fuerunt. Quintus, quoad commendas 59
cessantes in Dignitatibus, seu officiis Claustralibus 60
Sextus, & vltimus, quoad beneficia vacantia, tam in Curia, quàm extra illam per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium, iuxta formam constitutionum fœlic. record. Gregorij XIV. & Pauli Papæ V. quę emanarunt ad indultorum moderationem; de quibus casibus, & limitationibus latè Germon. *de indult. Cardin. §. præterquam, cum §§. seqq. & in §. etiam, si sæcularia* Gonz. *glos. 24. num. 72.* Garç. *d. p. 5. cap. 1. § 11. numer. 630.*

Vnde cùm indultum hoc non fuerit limitatum ad 61
casum appositionis manus, indultarius non est inhibitus conferre beneficium affectum per eandem manus appositionem. Quinimò, exceptio illorum casuum firmat regulam in contrarium in casibus non exceptuatis, vulg. *leg. cùm Prætor ff. de iudic.* cum similibus.

Quintò, ex procemialibus indulti verbis, quæ in- 62
fluunt in dispositionem, eámque declarant, *d. leg. 1. ff. ad Maced.* id ipsum satis colligitur dum Papa, sublatis quibuslibet impedimentis, dat conferendi facultatem, ibi: *Dignum quin potius debitum reputamus, vt tibi fauorabiliter concedere, per quæ, sublatis impedimentis quibuslibet, possis de beneficiis Ecclesiasticis tuæ dispositioni commissis, personis idoneis, ac aliàs tibi gratis, & acceptis prouidere,* &c. Et ponderando dictionem illam, *quibuslibet*, quę est vniuersalis, omnes casus, prę̨ter expressè limitatos, comprehendens, *leg. omnes, vbi glos. verb. quaslibet, Cod. de quadrien. præscript.* Menoch. *de recuper. remed. 6. numer. 4.* & nullam recepit restrictionem, vt per Rol. *cons. 70. numer. 42. lib. 3,* Ruin. *cons. 76. numer. 4* Corn. *cons. 123. n. 4. cons. 323. num. 7. lib. 3.* D. meus Barbos. *dictio. 320. num. 9. & seq. & per tot.*

Sextò in parte dispositiua clarius hoc ipsum indulge- 63
tur, ibi: *Seu ex quauis alia causa dispositioni Apostolica specialiter, vel aliàs generaliter reseruata, seu ex generali reseruatione Apostolica affecta existant, vel fuerint.* &c. Et paulo inferiùs, ibi: *Aut per obitum quorumcunque, etiam apud Sedem eandem, & propterea, seu alias, dispositioni Apostolicæ reseruatis, seu affe-*

ctis, &c. conferre liberè, & licitè possis, & valeas, &c. Sub quo verborum contextu, negari non potest, quin veniat casus appositionis manus Papæ, quæ verè, & propriè est affectio, Gonçal *d.gloſ. 52. per tot.* ponderando præsertim dictiones illas, ac alias quæ alios etiam casus præter expressos comprehendunt, *leg. qui testamentum, §. mulier, ff. de testam.* Mantic. *decis.* 316. *num. 1. in fin.*

64 Septimò, in derogationibus obstantiarum, repetitis ferè eisdem verbis legitur, ibi: *Seu alias generales, vel speciales reseruationes quouis modo continentes, seu inducentes, aut alias quomodolibet affectionem facientes, & alia quacunque contraria seu tibi in præmissis, vel circa ea impedimentum præstantia quomodocumque, seu præstare valentia nullatenus, se extendant, sed de ipsis, vt præfertur, liberè disponas*, &c. Ponderando etiam dictiones illas, *quouis modo*, & *quomodolibet*, quæ capit omnes affectionum modos, vltra expressos. *Clem.* 1. vbi gloſ. *de re iudic.* Flamin. *de resign. lib. 9. quæst. 25. numer.* 50 Seraphin. *decision.* 350. *numer.* 2. Et sic affectiones omnes, quæ aliàs non comprehenderentur. Alex. *conſ.* 155. *n.* 3. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 68. *n.* 10. *lib.* 4. plena manu D. meus Barb. *dictio.* 319. *per tot. & dictio.* 330. *numer.* 4. & 8.

65 Octauò, id ipsum continet indultum in decreto, ibi: *Decernentes affectiones, reseruationes, regulas, constitutiones, ordinationes, collationes, commendas, facultates, vniones dispositiones, & decreta in illis contenta, quoad impediendum te quominus indulto huiusmodi vti valeas, ad dicta beneficia, ad tuam dispositionem, vt præfertur pertinentia, nullatenus se extendere*, &c. Quæ verba satis videntur affectionibus, & reseruationibus derogare, in fauorem indultarij; præsertim cùm & indulta ista de sui natura sint fauorabilia, ex quo tollunt obstaculum reseruationum, & affectionum, & reducunt materiam ad primæuum statum, quæ reductio reputatur in iure fauorabilis. Cassad. *decision.* 4. *numer.* 2. *de priuileg.* Crescent. *decision.* 3. *numer.* 5. & *seqq. eod. tit.* Ideóque sunt latè interpretanda; maximè contra Pontificem concedentem. Crescent. *decision.* 3. *numer.* 3. Cassad. *decis.* 3. *num.* 3. *eod. tit.* Et in fauorem Ordinarij collatoris, vt per Gonç. *gloſ.* 24. *num.* 41. latè Adden. *ad decis. Greg.* 99. *n.* 5. & *ad decis.* 291. *num.* 3. & *seq.*

66

67 Denique, indultum habet decretum irritans aduersus contrarias dispositiones, etiam à Romano Pontifice emanatas, ibi: *Ac irritum, & inane, si secus super præmissis omnibus, & singulis, etiam per Nos, & dictos Legatos, & Nuntios quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari*, &c. Quo decreto stante, si à Dataria Apostolica fuisset extorta aliqua gratia de huiusmodi Canonicatu, esset omnino irrita, & nulla, quia decretum ligat expressè ipsummet Papam; vt per Paris. *consult.* 79. *lib.* 4. tenet in his terminis indulti, Rota *coram Verallo decision.* 82. *part.* 2.

68 Atque ex his videtur etiam concludendum, prouisionem, de qua agitur, legitimè ad Eminentiss. Dominum meum Cardinalem Spinulam pertinuisse, neque vllo modo ad Datariam Apostolicam posse pertinere. Saluo in omnibus, &c. Matriti 14. Martij 1645.

Compostellana Canonicatus.

Ex impositione oneris cantandi Euangelium, vel celebrandi Missam, non arguitur annexio Ordinis sacri. Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio, & iustificatio debet concludere ad tempus gratiæ. Ad iustificationem gratiæ coadiutoriæ sufficit iustificare narrata de tempore gratiæ, & quod coadiutus ante illud non obierit, secus si postea.

VOTVM CXI.

Doctissimi D. Don Didaci Osorij Protonotarij, ac in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apostol. in supremóque sanctæ Inquisitionis Concilio Relatoris meritissimi

1 *Coadiutor tenetur iustificare causam coadiutoriæ in litteris expressam cum aliter non intret reseruatio, vel affectio ad eius fauorem.*
2 *Canonicatus habens onus Missarum seu celebrandi certis diebus est Sacerdotalis.*
3 *Gratia ob narrata non verificata corruit.*
4 *Ordo sacer Canonicatibus de Iure annexus non est, nisi statuto, vel consuetudine secus caueatur.*
5 *Ordinis sacri annexio non arguitur ex impositione oneris celebrandi.*
6 *Capellania nec actu, nec aptitudine dici possunt Sacerdotales eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas.*
7 *Ciarlini opinio reprobatur.*
8 *Obseruantia optima cuiuscunque dispositionis interpres.*
9 *Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio.*
10 *Iustificatio gratiæ debet concludere ad illius tempus.*
11 *Ius non abdicatur à resignante si resignatio in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata.*
12 *Gratia in forma Dignum expedita post purificationem mediante retroactione executionis censetur facta à die data expeditionis litterarum*
13 *Resignante mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum, beneficium non vacat per eius obitum.*
14 *Coadjutus si moriatur ante datam, non potest deueniri ad iustificationem gratiæ cum futura successione.*
15 *Narrata in gratia sunt iustificanda de tempore gratiæ.*
16 *Coadiutoria & futura successionis gratia quando æquè principaliter conceditur, deficiente vna, potest alia existere.*
17 *Futura successioni locus hodie fit etiamsi beneficium actualiter vacet de tempore data.*
18 *Coadiutoris pars prouisiua non corruit, etiamsi coadiutus moriatur antequam coadiutor de coadiutoria fuisset certificatus.*
19 *Gratia futuræ successionis non dependet à gratia in qua prouidetur necessitati Ecclesiæ, aut coadiuti.*

20 Clausula

20 *Clausula Bullæ coadiutoriæ de qua agitur, refertur.*

21 *Futuræ successioni locus sit quamuis de tempore mortis coadiuti adhuc Bullæ Apost. non erant expedita.*

22 *Clausula Bullæ importantes vacationem & prouisionem.*

23 *Coadiutoria est nulla si mortuus sit coadiutor de tempore data.*

24 *Futura successio datur ratione coadiutoriæ, & ab illa dependet.*

25 *Coadiutus si moriatur ante datam Bullarum, non intrant earum clausula.*

26 *Coadiutoris deputatio, & prouisio futuræ successionis, ex Defectu personæ, cui fit, nulla est.*

27 *Prouisio, & deputatio coadiutoris est nulla ex defectu mentis prouidentis, quando scilicet deficit causa ex qua mouetur.*

28 *Decretum irritans cum inhibitione importat affectionem etiamsi non teneat prouisio ex defectu personæ, secus si ex defectu mentis prouidentis.*

29 *Papa quando prouidet beneficium iure præuentionis, affectio durat, licet non teneat collatio ex aliquo defectu impetrantis.*

30 *Inhibitio cum decreto irritanti requiritur ad hoc vt semper beneficium remaneat affectum.*

31 *Reseruatio & affectio durat donec consumpta sit vacatio.*

32 *Reseruatio dicitur expirare postquam Papalis prouisio perfecta & consummata fuerit.*

33 *Appositio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur adimplemento non sequuto.*

34 *Coadiutoria conceditur propter necessitatem Ecclesiæ, vel euidentem eius vtilitatem non intuitu personæ.*

35 *Ecclesia si non indigebat prouisione coadiutoriæ, illa nulla remanet propter defectum causæ.*

36 *Narratiua falsa, circa valorem beneficij, doctoratum, numerum obtentorum, & similia, non impedit affectionem per manus appositionem.*

37 *Narratiua falsa circa causam ipsam finalem concessionis facit cessare omnem affectionem.*

38 *Resignatio ad fauorem certæ personæ si ex falsa causa narrata non potest sustineri, & interim resignans moritur, beneficium non remanet affectum.*

39 *Resignans ad fauorem certæ personæ conditionaliter resignat, dummodo scilicet illi irreuocabiliter acquiratur.*

40 *Concursus duorum vinculorum multum operatur.*

41 *Reseruatio, quæ insurgit ex coadiutoria, & futuræ successionis gratia, non dicitur simplex, sed mixta.*

42 *Mixtum non censetur comprehensum sub simplici.*

43 *Qualificatum non venit sub simplici.*

44 *Indultum non remouet obstaculum inhibitionis.*

45 *Indultum non comprehendit beneficia duplicem reseruationem habentia.*

46 *Affectio ex appositione manus Papæ requirit specialem concessionem in Indultis de conferendo reseruata, vel affecta.*

47 *Affectio ex appositione manus Papæ est potioris prærogatiuæ.*

48 *Affectio adhuc remanet sublata generali reseruatione.*

49 *Illatio non fit à diuersis.*

50 *Indultorum modernorum diuersa forma ab antiquis.*

51 *Specialia trahi non debent in argumentum vel in consequentiam.*

52 *Constitutio Pauli V. super moderatione Indultorum Cardinalium.*

53 *Decretum irritans super certo corpore beneficij fortius ligat.*

54 *Speciale non derogat generale.*

55 *Rescriptum, seu mandatum speciale derogat generali, etiamsi de eo nullam faciat mentionem.*

DOn Melchior Gallos Canonicus in sancta Metro- 1
politana Ecclesia Compostellana Canonicus ob
suam senescentem ætatem & infirmitates obtinuit à Se-
de Apostol. in dicto Canonicatu sibi in coadiutorem &
futurum successorem constitui & deputari Benedictum
Gonzales clericum Compostellan. seu alterius Diœce-
sis; Expeditæ fuerunt Bullæ huius coadiutoriæ die prima
Augusti 1643. postmodum dictus Melchior, die scilicet
vigesima mensis Octobris eiusdem anni, è viuis decessit;
antequam dictus Benedictus narrata in gratia iustifica-
ret, possessionemque Canonicatus acciperet; Quare E-
minentissimus D. Cardinalis Spinola Archiepiscopus
Compostellanus dictum Canonicatum vti vacantē per
obitum dicti Melchioris contulit Don Francisco Garri-
do de Castilla Et cum prouisus ex ea vacatione ab Ordi-
nario se opponeret, & Benedictus teneretur iustificare
causam coadiutoriæ in litteris expressam, cum aliter nō
intret reseruatio, vel affectio ad eius fauorem, vt ex Ro-
tæ decisione resoluit Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 25. n.*
33. fuerunt contra gratiam Apost. per Franciscum oppo-
sita quæ sequuntur.

In primis fuit datum de obreptione & subreptione 2
illius gratiæ eo quòd in ea non fuerit facta mentio quòd
Canonicatus prædictus esset Diaconalis, eo quòd in
Constit. 9 disponitur quod Canonici per turnos hebdo-
madatim Euangelia Missarum omnium canere debent.
ibi, *los Canonigos han de cantar por turno de semanas
los Euangelios de todas las Missas*, &c. iuxta ea quæ la-
tè resoluit Ciarlin. *controu. forens. lib. 1. c. 38.* vbi videtur
firmare Canonicatum habentem onus Missarum, seu ce-
lebrandi certis diebus, esse Sacerdotalem, quamuis ex-
presse non dicatur oportere Canonicum esse vel fieri Sa-
cerdotem. Vnde concludit oppositor ex falsa narratiua
insurgere subreptionem, & obreptionem litterarum co-
adiutoriæ, & futuræ successionis, iuxta text. *in c. in litte-* 3
ris de rescript. vbi omnes, ac proinde quòd ob narrata nō
verificata gratia corruit, Felin. *in c. constitutus in prin-
cip. de rescript.* vbi Deci. *in 4. notab.* Caputaquen. *decis.*
271. *num.* 2.

Sed his non obstantibus dicendum est Canonicatum 4
de quo agitur non esse Diaconalem, nam de iure Ca-
nonicatibus nullus Ordo annectitur, nisi aliter, statuto,
consuetudine vel alia quauis particulari dispositione ca-
ueatur, ex Rota *decis. 421. num. 1. p. 1. recent.* cuius memi-
nit D. Augustin. Barbosa collega meus, de *Canonic. &
dignitat. capit. 26. num. 2.* At in dicta constitutione so-
lum habetur quod debeant canere Euangelium, ibi, *han
de cantar.*, quæ verba non inducunt obligationem illum
ordinem habendi, sed onus Missam celebrandi, vel Euan-
gelia cantandi, aut per substitutum illa adimplendi, quod
sufficit ad not. per Rot. *decis. 366. num. 6. p. 2. recent. &
in Romana capellaniæ 23. Ianuarij 1589. coram Card.
Pamphilio sen.* impressa apud Marchesan. *de commissio-
nib. tom. 1. pag. 140.* Ergo meritò dicendum ex illa narra-
tiua nullam insurgere obreptionem, vel subreptio-
nem.

Nam apud omnes indubitata conclusio est quod 5
ex impositione oneris celebrandi non arguitur an-
nexio Ordinis sacri, sed solum obligatio adimplen-

di onus, quod per alium fieri potest, dum hoc non fuerit expresſè prohibitum: Ita Lotter. *de re benefic. lib. 2. quæst. 47. num. 34. & 35.* ibi. *Quamuis enim celebratio non possit ad alium pertinere quàm ad ordinatum cap. 1. & 2. de clerico non ordin. ministr. tamen ex illa annexione oneris celebrandi non infertur necessariò ad annexionem Ordinis propter separabilitatem facti celebrationis, ab ipso onere: quod vt per alium non possit absolui, adhuc nullo iure cautum est, vt post Ioan. Calder. inquit Lap. alleg. 35. num. 3. & alleg. 117. iisdem n. 2. vers. nec obstat prædictis: & ita de generali consuetudine seruari scripsit Felin. in cap. cum omnes sub num. 3. vers. & hoc procedit etiamsi ex ordinatione, de constit. & ibi etiam Deci. num. 5. quam sententiam sæpissimè probauit Rota*, &c. vbi *n. 36 & 37.* extendit ad eum casum, quo onus istud ad personam beneficiarij referatur, dum ille expresſè non remouet hanc facultatem celebrandi per alium, quia ea relatio tunc inflectitur vt stet demonstratiuè ad qualitatem oneris, non autem dispositiuè ad qualitatem personæ illud absoluere habentis.

6 Idem in capellaniis resoluendum, cum nec actu, nec aptitudine dici possint Sacerdotales, eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia, possunt enim prouideri simplici clerico 14. annorum. Ita post Nicol. Garc. Castr. Palao, monet Perez de Lara, Alphonſ. de Leone, D. Augustin. Barboſ. *de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 24. n. 43. propè fin.* vbi refert particulam dictæ decisionis in Romana Capellaniæ.

7 Non obstat doctrina Ciarlini *in d. cap. 38.* Quia ibi per eum resolutis sigillatim respõdet D. Franciscus Mácinus Collega meus *in causa Toletana Canonicatus de Alcala de Henares*, de qua *in voto pen. huius tertia partis n. 25. cum multis seq.* vbi aduertit Ciarlinum in eam resolutionem deflexisse ad effectum saluandi amicum, & concanonicum ab irregularitate in quam forsan inciderat, ob dispensationem obtentam de se promouendo ad omnes Ordines extra tempora sub narratiua quod reperiebatur arctatus, eo quod eius Præbenda, & Canonicatus erant Sacerdotales.

8 Hanc nostram resolutionem fauent testes deponentes plures Canonicos in hac Metropolitana Ecclesia extitisse qui eorum vita durante ad sacros Ordines nunquam se promoueri fecerunt, secundum quam obseruantiam debet intelligi dictam Constitutionem nouã, quando essemus in dubiis, est enim obseruantia optima interpres cuiuscũque dispositionis, *l. si de interpretatione, ff. de legib.* Laurent. Syluan. *conſ. 88. n. 17. lib. 2* dicens quod obseruantia quæ subsequitur, prodest ad declarationem cuiuscunque dispositionis, Rot. *decis. 419. n. 6. p. 1. recent.* cum aliis latè adductis per D. Barb. *p. 2. voto 32. n. 43 cum seq.*

9 Secundò minus obstat illud quod per D. Franciscum opponitur quòd gratia Benedicti hodie iustificari non possit cum è viuis decesserit D. Melchior coadjutus, ac proinde cessauerit necessitas Ecclesiæ gratiam qualificans: quia respondetur ad substantiam & perfectionem gratiæ non esse necessariam illius iustificationem, sed solum requiri vt concedatur per Papam per verbum FIAT, in eo enim momento, quo signatur supplicatio dicitur perfecta: *cap. eam te, de rescript.* vbi omnes, & præcipuè Card. *n. 7.* Felin. *n. 18.* & Abb. *num. 5.* Beroi. *conſ. 207. n. 57. lib. 1.* Pute. *decis. 94. n. 1. lib. 2.* Seraphin. *decis. 341. n. 9.* Duran. *decis. 324. n. 26.* Rot. *decis. 561. n. 2. p. 2. recent. & decis. 628. n. 6. p. 2. in posthum.* Farin. *aliàs p. 4 recent.*

10 Vnde qui narratiuam suæ gratiæ verificare velit, id debet efficere habito respectu ad tempus concessionis gratiæ, quia iustificatio debet concludere ad illius tempus. Oldrad. *conſ. 38. numer. 1.* Cæſ. de Grassis *decis. 171. aliàs de sponsalib. numer. 5.* Verall. *decision. 120. lib. 2.* cum aliis adductis per Lotter. *de re benefic. lib. 3. q. 20. numer. 56.*

11 Hinc fit quod licèt verissimum sit quòd ius non abdicatur à coadiuto, vel resignante si coadiutoria vel resignatio in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata, Achil *decis. 10. num. 4. de restit. spoliat.* Mohedan. *decis. 36. de renunciat.* cum aliis citatis per D. Augustin. Barboſ. *de Iure vniuerso ecclesiast. lib. 3. c. 15. à num. 74.* Nihilominus tamen non inde sequitur, quod gratia (de qua agitur) non possit hodie verificari secundum tempus concessionis gratiæ, cum aliàs illius substãtia & executio non pendeat ex superuiuentia coadiuti, sed ex mera liberalitate Pontificis concedentis, prout e contrario nec mors ipsa coadiuti seu resignantis perimit gratiam, minusque facit eam inexequibilem quia totum hoc positum est in voluntate, & cõcessione Principis. Ioan. Andr. *in cap. si tibi absenti num. 2. de præben. in 6* Samen. *ad reg. de triennali q. 11. n. 15. & q. 14. numer. 11.*

12 Ratio huius resolutionis est, quia gratia in forma Dignum expedita post purificationem mediante retrotractione executionis censetur facta à die datæ expeditionis literarum, itaut excludat gratiam alterius postmodum impetratam tanquam posteriorem, vt in terminis Rota *coram Buratte decis. 867. & decis. 523. num. 3 p. 2. recent.*

13 Et de resignante, seu coadiuto mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum, quod beneficium non vacet per eius obitum, sed imo quod necessariò deueniendum sit ad iustificationem gratiæ, magistraliter discusso articulo, censuit Rota *in Burgen. Canonicatus 28. Aprilis 1598. coram Card. Pamphilio sen.* impressa per Marchesan. *de commission. tom. 1. fol. 142. per tot.*

14 Et in propriis terminis fuit decisum *in Seguntina Canonicatus 26. Nouembris 1616. coram Patriarcha Manzanede*, apud Farin. *decis. 349. p. 2. in posthum.* alias *p. 4. recent* ibi: *Tendunt enim ad iustificandum gratiam coadiutoriæ cum futura successione Martino concessam, quæ nullo modo videtur iustificari: nam fuit signata 15 Septembris, & Ferdinandus coadiutus erat iam mortuus per triduum ante nempe 12. eiusdem, vt in dicta decisione coram me fuit firmatum.* 15 *Vnde stante dicto obitu præcedente datum videtur impossibile iustificare narrata in gratia de tempore data, prout requiritur, capit. si eo tempore de rescriptis in 6. Feliq. in cap. eam te, num. 18. de rescript. Imol. in cap. in nostra num. 6. eod. tit. tempe quod Ferdinandus propter infirmitatem, & alias causas narratas egebat coadiutore, & illum sibi dari supplicabat, quia mortui non supplicant, nec egent coadiutore, &c.* & in fine, ibi. *Quia quicquid sit satis est quod omnino debeant iustificari narrata in gratia de tempore data*, &c.

16 Quicquid igitur in contrarium allegari poterit intelligi debet quando secunda gratia futuræ successionis fuit accessoria, & dependens à gratia coadiutoriæ; minimè autem quando vtraque gratia fuit concessa æquè principaliter, vt in nostro casu, tunc enim licèt cesset prima gratia coadiutoriæ ex defectu causæ ob mortem coadiuti, nihilominus tamen non cessat secunda gratia futuræ successionis, neque dici potest quod cessaret affectio, & prouisio Pontificia, ad hoc vt Ordinarius nõ obstante tali gratia Apost. possit prouidere prædictum Canonicatum, vt ex seq.

17 Gonçal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 9. num. 55. & 56.* hoc idem sequentibus verbis resoluit. *Vnde si coadiutus seu proprietarius decederet antequam gratia coadiutoria sortiretur effectum, vel ipse de dicta gratia notitiam haberet, quamuis ista gratia coadiutoria sit extincta per obitum illius, altera tamen gratia futuræ successionis ad fauorem coadiutoris æque principaliter & non*

dependens

dependens à prima concessa firma & salua prorsus permanet, ac effectum habere debet, &c. & ibi: *Et propterea hodie in litteris exprimitur quod sit locus futura successioni etiamsi beneficium actualiter vacet de tempore data necnon adijcitur clausula ista, ex nunc prout ex tunc, & è contra, etsi ipse tempore vacationis huiusmodi dictũ coadjutoris officium exercere non inceperit aut per illum steterit quominus illud exercuerit, & prafatas litteras dicto N. coadiuto, aut Venerabili Fratri nostro Episcopo, & dilectis filiis Capitulo, ac illi, vel illis, ad quem, seu quos forsan pertinet, non intimaueris*, &c.

28 Rota *coram Puteo decis.98.lib.1.* ibi, *Dubitatum fuit an ex quo coadiutoria non valuit, & non fuit sortita effectum, ex eo quod coadiutus obiit antequam coadiutor de coadiutoria fuisset certificatus, an ita etiam corruerit illa successio, & sic pars prouisiua coadiutoris? Et pro parte affirmatiua dicebatur quod ex quo illa successio venit accessorie, deficiente principali etiam omnes accessus corruerent. Fuit tamen resolutum contrarium, quia erant dua gratia, vna in fauorem coadiuti, & illa erat extincta per obitum illius, & altera in fauorem coadiutoris, & cum ista esset aquè principalis etiam in casu isto, in quo dicebatur, etiamsi coadiutor non intelligeret, etiam quod ista secunda gratia non dependens à prima non expiraret*, &c.

19 Eadem Rota *decis.313.numer.27. & 28.part.7. recent.* ibi, *Nam contrarium verius esse probatur ex distinctione earum duarum gratiarum, qua continentur in gratia coadiutoria, ex quibus fiebat, vt licet vna videretur defecisse, non tamen dici poterat expirasse altera*, &c & ibi *Et hoc pracipuè suaderi videbatur ex pluribus clausulis, qua erant in gratia Ioannis Augustini, cũ in iis diceretur, vt esse deberet locus futura successioni ad illius fauorem etiamsi beneficium vacasset de tempore data, aut si ipse de tempore vacationis coadiutoris officium exercere non cœpisset cum clausul. ex nunc prout ex tunc & è contra, qua omnia ostẽdere poterant quod gratia futura successionis non dependebat à gratia, in qua prouidebatur necessitati Ecclesia, aut coadiuti.*

20 Vnde cùm in Bulla coadiutoriæ, & futuræ successionis expedita ad fauorem istius partis adsint prædictæ clausulę, ex quibus conuincatur quod gratia futuræ successionis fuit æquè principaliter concessa, non autem accessorie, quamuis per mortem coadjuti cessauerit gratia coadiutoriæ, minimè autem cessauit gratia futuræ successionis, nec affectio resultans ex appositione manus summi Pontificis. Quod autem in Bulla coadiutorię, dè qua agitur, adsint prædictæ clausulæ, constat ex eius tenore ibi. *Eidem Benedicto ex nunc prout ex tunc & è contra, etiamsi tempore vacationis huiusmodi dictum coadiutoris officium exercere non inceperit, aut per eum steterit quominus illud exercuerit.* &c.

21 Quæ resolutio procedit etiam quando de tempore mortis coadiuti adhuc Bullę Apost. non erant expeditæ, quia nihilominus sustinetur gratia futuræ successionis, quia æquè principaliter concessa, ead. Rota *decis. 313. n.26.* ibi. *Ex hac ratione tollebatur etiam alia exceptio, qua opponebatur contra gratiam concessam, quod cùm tempore vacationis non fuissent expedita littera super coadiutoria, non potuissent illa expediri post mortem coadiuti, quasi defecisse videretur illius consensus. Nam contrarium verius esse probatur ex distinctione earum duarum gratiarum, qua continentur in gratia coadiutoria, ex quibus fiebat, vt licet vna videretur defecisse, non tamen dici poterat defecisse altera*, &c.

22 Tertiò nihil releuat dicere quòd per appositionem manus Sanctissimi beneficium non remansit affectum, cum gratia de coadiutoria fuerit subreptitia & nulla ac proinde quod stantę eius nullitate clausulæ in Bulla cõtentæ non intrant, nec vacationes locum habent, de quibus ibi. *Vacare contigerit, etiam nunc vt prafertur, vel alias quouis modo*, &c. & ibi: *Ex nunc prout ex tunc, & è contra*, &c. & ibi: *ac ex nunc omnes, & singulas collationes, prouisiones*, &c. & ibi: *in alterius quàm dicti Benedicti fauorem*, &c. & ibi: *tanquam prater mentem, & intentionem nostram nullas & inualidas esse & fore*, &c.

Quia respondetur prætensam subreptionem, & deductam nullitatem nullum in iure habere fundamentũ. vt ex dictis constat, nec impedire posse quin intrent, locumque habeant prædictæ clausulæ. Et multo minus obstat quod cessauerit vtilitas Ecclesiæ per mortẽ coadiuti, cùm de Canonicatu sit prouidendus, qui onera illi incumbentia adimplere valeat; quia cum hæc vtilitas sit consideranda de tempore datæ, mors, quæ postea successit, nihil illi detrahit, solùm enim coadiutoria corruit si mortuus sit coadiutus de tempore datæ, vt censuit Rota *d.decis.349.numer.7.p.2.in posthum. Farin.* aliàs *p.4.recent.* ibi. *Et ideo mortuo coadiuto de tempore data non solùm corruit coadiutoria, & est nulla à principio, cum mortuo non detur coadiutor, nec mortuus pro ea supplicet, sed corruit etiam futura successio, qua ab illa dependet, & datur ratione coadiutoria, & tanquam coadiutori, Modern. de benefic. p.2.c.5.n.131. & facit decis. Putei 390. lib.1. secundum nouam impress.* &c. 23 24

Et in casu, quo coadjutus ante Datum Bullarum mortuus sit non intrant earum amplissimæ clausulæ, vt insinuat eadem Rot. *d decis.349.n. 7. in fine, & numer.8.* ibi. *Minus obstant clausula amplissima ipsius coadiutoria, & inter alias, clausulas, Etsi nunc, actu, quouis modo*, &c. *per quas informantes pro Martino pratendunt elicere mentem Pontificis illum prouidendi de hoc Canonicatu, etiamsi tunc & de tempore data vacaret per obitum coadiuti. Quia cũ dicta clausula Etsi nunc, &c. & alia generales sint ita interpretanda, vt non contradicant expressis, Achil. decis.1. de prabend. non possunt in casu nostro capere vacationem per obitum Ferdinandi de tempore data gratia, cum tunc ille prasupponeretur viuus & orator, & in viuo non possit dari vacatio per obitum. Quod etiam suadetur ex eo quia futura successio continet duas partes. in quarum prima Papa considerauit vacationem de futuro ibi. Vacare contigerit, & in illa prouidet expressè etiam per obitum de futuro Ferdinandi. In secunda vero, qua incipit ibi. Etsi nunc actu quouis modo, &c. ponit casum distinctum, & separatum; & statuit quid agendum si Canonicatus vacat de tempore data, & sic nunc. Et isto casu respectu aliarum personarum prouidet etiam per obitum ibi. Etsi vacet ex cuiuscunque persona. &c. Respectu vero Ferdinandi prouidet tantum si vacet per resignationem, seu per liberam resignationem dicti Ferdinandi, &c. nulla facta mentione in ista secunda parte de obitu eiusdem. Et nimirum quia reputabat illum viuum cum esset orator, & assereret se egere coadiutore. Et quidem si etiam per obitum prouidere voluisset, hoc expressisset, sicuti fecit in praecedenti casu*, &c. 25

Cum ergo D. Melchior Gallos coadjutus viueret de tempore datæ, intrauit decretum irritans in litteris coadjutoriæ appositum, & inhibitio contra Ordinarium, quæ operatur interdictum conferendi; cum hac tamen differentia, quod dictum decretum, & inhibitio semper affectionem importat, quamuis deputatio coadiutoris, & prouisio futuræ successionis, ex defectu personæ, cui fit; nulla esset, iuxta doctrinam Host. *in cap. inter dilectos sub numer.14. vers. potest dici quod nusquam*, & *ibi* Ioã. Andr. *sub numer.16. vers. alij dicunt*, Anchar. *numer.13. eod. vers. alij dicunt*, & Butr. *numer.19. de excessib.* Non ita quando prouisio est nulla ex defectu mentis prouidentis, quia scilicet deficit causa, ex qua mouetur, Gemin. 26 27

min. *in c. præsenti n. 2. vers. nota quod eo ipso*, vbi Franch. *n. 2. in 3. notab. de officio Legati in* 6. Roman. *cons.* 355. *n.* 11. Pute. *decis.* 1. *lib.* 1 quos refert, & sequitur Lotter. *d. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 34. & 35.

28 Et superiùs dicta eo magis absque dubio procedunt quando simul adest decretum irritans cum inhibitione, quia tali casu affectionem important, quamuis prouisio nulla sit ex defectu personæ in cuius fauorem facta fuit, licet secus sit quando deficit causa. Ita Lotter. *d. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 34. & 35. ibi. *Decretum verò irritans, & inhibitio consueta apponi in istis gratiis operatur quidem affectionem, etiamsi non teneat prouisio ex defectu persona, cui fit, iuxta doctrinam Host. in cap. inter dilectos sub n.* 14. *vers. potest dici quod nusquã, & ibi Ioan. Andr. sub n.* 16. *vers. alij dicunt, Anchar. n.* 13. *eod. vers. alij dicunt*, & *Butr. n.* 19. *de excessib. Prælat. Secus vero quando prouisio est nulla ex defectu mentis prouidentis, quia scilicet deficit causa, ex qua mouetur. Gemin. in cap. præsenti n.* 2. *vers. nota quod eo ipso, vbi Franch. n.* 1. *in* 3. *notab. de officio Legati in* 6. *Prob. ad Monach. in c. tibi n.* 19. *ad fin. vers præterea, de rescript. in* 6 *Roman. cons.* 335. *numer.* 11. *Pute. decis.* 1. *lib.* 1. &c. in præsenti casu adest decretum irritans simul cum inhibitione, vt constat ex Bulla.

29 Vnde fit admodum incertum esse dicere ad inducendam affectionem ex appositione manus Papæ, requiri præcisè vt beneficium ob præexistentiam reseruationis prius sit de prouisione S. Sedis Apost. in quo existimo *Nicolaum Garciam* non meruisse reprehendi à Lotterio *d. lib.* 2. *q.* 26. *numer.* 38. Et patet in casu, quo Papa iure præuentionis contulit alicui beneficium, & collatio non teneat ex aliquo defectu impetrantis, quia adhuc taliter durat affectio, vt non valeat amplius Ordinarius se intromittere in dispositione illius vacationis, licet contigerit in suo mense Ordinario. Ita Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 52. *num.* 15. Viuian. *in praxi Iurispatron. lib.* 14. *c.* 1. *num.* 66. D. Augustinus Barbosa *de iure ecclesiast. vniuerso lib.* 3. *cap.* 13. *numer.* 90. *vers. quarto.*

30 Et est tex. rotundus *in Extrauag. ad Romanum.* §. *Romani quoque, de Præbend. inter cõmunes*, vbi nec verbum quidem de hac præexistenti reseruatione: solum enim, vt supra dicebam, requiritur inhibitio cum decreto irritanti ad hoc vt semper secundùm Magistralem doctrinam Abb. *in c. inter dilectos n.* 10. *de excessib. Prælat.* beneficium remaneat affectum, quia quando mandatum est conferri siue de vacaturo siue de vacanti, inde constat de mente vt Ordinarius non possit se intromittere, dum Papa præuenit vacationem, & Ordinarium in ipsa vacatione. Ita D. August. Barbosa *d. cap.* 13. *num.* 94.

31 Nullius effectus esset affectio resultans ex appositione manus Sanctissimi, otiosique remanerent Textus, & Apostolicæ Constitutiones de ea agentes si vt illa beneficia afficeret, necessarium foret vt ea præexistenti reseruatione prius tenerentur; quid autem iuuaret affectio si sufficeret reseruatio, quæ durare debet donec consumpta esset vacatio, Rot. *decis.* 10. *de præbend. in nouis.* Cassad. *decis.* 5. *num.* 2. & 14. *de priuileg.* quæ tunc dicitur expirare postquam Papalis prouisio perfecta, & consum-
32 mata fuerit, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 15. §. 2. *n.* 31. & *sequen.* Rot. *decis.* 512. *à num.* 3. *lib.* 3. *p.* 3. *diuers.* & *in Corduben. Portionis* 28. *Iunij* 1634. & 14. *Ianuarij* 1635. *coram Eminentissimo D. meo Card. Panzirolo.*

33 Non obstat quod appositio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur adimplemento non sequuto, vt per Gemin. *cons.* 136. *in fine*, Achil. *decis.* 14. *de restit. spoliat.* Rot. *decis.* 44. *num.* 3. *in fine, p.* 1. *in posthum. Farin. alias p.* 3. *recent.* & *coram Buratto decis.* 78. *n.* 3.

Respondetur enim procedere quando adimplementum non fuit sequutum ob falsam narratiuam circa causam finalem concessionis: nam in coadiutoria concedenda Papa vult mediante illa prouidere tantum Ecclesiæ necessitati, & sic mouetur solummodo intuitu Ecclesiæ propter necessitatem, vel euidentem eius vtilitatem, non autem intuitu alicuius personæ, ex Pute. *decis.* 34
35 225. *num.* 17. *libro tertio.* Et ideo si Ecclesia non indigebat tali prouisione vtpote inutili ob defectum causæ, illa nulla remanet, propter quam Papa volebat impedire prouisionem Ordinarij, vt tenuit his ferè verbis Rota *d. decis.* 44. *numero quarto in fine p. tertia recentior.* ex cuius contextu bene colligitur Papam voluisse mediante vnione prouidere tantum beneficio, non personæ de beneficio; & ideo meritò decidit: quod si beneficium non egebat tali prouisione, gratia fuit nulla, ac proinde cessauit affectio in illa apposita; & dum prope fin. addit ad hoc bene facere rationes illorum, qui dicunt appositionem manus Papæ non causare affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax, bene datur intelligi secus esse si facta fuisset contemplatione, & intuitu Ecclesiæ, vt in nostro casu, & quicquid sit in illis verbis Rota nihil per se firmat.

36 Ratio autem differentiæ est quia quando versamur in falsa narratiua circa valorem beneficij, doctoratum, numerum obtentorum, & capacitatem impetrantis, & alia similia, beneficium remanet affectum per manus appositionem, ex quo in Papa adhuc remanet voluntas, & intentio vlterius conferendi ad hoc vt prouideatur necessitati Ecclesiæ indigentis.
37 At verò si versamur in falsa narratiua circa causam ipsam finalem concessionis, qualis est vtilitas Ecclesiæ respiciens illius seruitium, si ista deficiat, intrat quoque defectus mentis, cessatque omnis affectio, quia cessante tali causa, Papa non intendit vlterius prouidere, ad not. per Lotter. *dicto lib.* 2. *q.* 25. *num.* 33. & *seq.* Rota *coram Buratto decis.* 78. *n.* 2.

38 Non obstat quòd quando resignatio emanauit ad fauorem certæ personæ, nec sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur, beneficium non remanet affectum, ex appositione manus Papæ, quia respondetur id non tantum procedere ex eo quod Papa limitate manum apposuit ad vacationem per
39 resignationem, vt non pauci existimarunt, sed potius ex eo quod resignans ad fauorem certæ personæ, conditionaliter resignat, dummodo scilicet dictæ personæ, beneficium irreuocabiliter, & perfectè acquiratur, & non aliàs Mohedan. *decis.* 36. *de renunc.* Achil. *decis.* 10, *n.* 1 & 4. *de restitut. spoliat.* & *sæpissimè* Rota apud D. August. Barbosa *de iure eccles. vniu. lib.* 3. *cap.* 15. *n.* 74.

40 Firma igitur & certa remanet resolutio, quod præexistens reseruatio non requiritur ad hoc vt intret affectio ex appositione manus Papæ, sed concesso sine veri præiudicio quod vtrumque desideraretur, & reseruatio præcedens, & affectio subsequens cum inhibitione, & decreto nullum sanè Indultum casum istum comprehenderet, nisi de eo specialem mentionem faciens, quia duo concurrunt vincula, seu duplex funiculus, qui concursus multum operatur, ex his, quæ cumulat Port Imol. *cons* 10. *n.* 1. Gonzal. *ad reg.*
41 8. *glos.* 13. *n.* 99. tum quia reseruatio, quia reseruatio, quæ insurgit ex coadiutoriæ & futuræ successionis gratia, non dicitur simplex, sed mixta, Lotter. *de re benef. lib. secundo q.* 25. *numer.* 29.
42 Et sufficit casum esse mixtum, ne censeatur comprehensus sub simplici, *cap. statutum, de elect. in* 6. *cap. cum in illis.* §. *fin. de præb. eod. lib.* Satnen. *ad reg. cum non iudicando q.* 2. *sub num.* 4. Rot. *decis.* 475. *num.* 3. *p.* 1. *diuers.* tum
43 etiam, quia qualificatum non venit sub simplici, *c. susceptum,*

ptum, de rescrip. cum similibus per Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancel.glos.9.ex n.1.

44 Et in propriis terminis Indulti, quod non remoueat
obstaculum inhibitionis, nec comprehendat beneficia
duplicem reseruationem habentia, Rota *coram Duran.*
*decis.*68.*n.*7.ibi:*Vnde quamuis dictum Indultum remo-*
45 *ueat obstaculum reseruationis, non tamen remouet obsta-*
culum inhibitionis; & perconsequens illud non suffraga-
tur, sicut nec quando beneficia sunt duplici reseruatione
*affecta. Sarnen.in reg.de impetr.benef.per obitum q.*15.
*n.*7.*& seq.Caputaq decis.*85.*p.*2.&c.

46 Vlteriùs hæc affectio ex appositione manus Papæ
requirit specialem concessionem in indultis de confe-
rendo reseruata, vel affecta, vt resoluit Lotter. *d. lib.*
2.*q.*16.*n.*34.*&* 36.ibi.*Vt verò hæc affectio resultans ex*
47 *appositione manus Papæ, vt supra dixi, vere, & realiter*
est referenda inter reseruationes speciales, ita indubita-
tum est illam esse potioris etiam prærogatiua, vt diffici-
lius veniat sub indulto de conferendo reseruata. Ita Rot.
*decis.*3.*n.*4.*di officio Legat.in nouis, etiamsi generalis*
habeat decretum irritans, cum adhuc semper dubitari
possit an sub illa veniat beneficium de quo agitur, quæ
dubietas cessat in hac speciali, Seraph.*decis.*305.*n.*1.*&*
2.*Et hinc sublata etiam reseruatione generali, remanet*
48 *adhuc tamen affectio,* Rot.*in recent.p.*2.*decis.*140. *sub*
*n.*6 *vers.quin etsi reseruatio,*&c.

49 Nec est facienda vis in formulis Indultorum olim
concessorum: Quia summi Pontifices quædam modera-
ta, alia verò amplissima quandoque concedunt, itaut
minimè possit ex vna concessione inferri ad aliam, & à
diuersis non fit illatio.*l.vlt.in fine,ff.de calumniat.l.Pa-*
pinianus exuli ff.de minorib. cum aliis citatis per D.Au-
gust.Barbos. *axiom.*114.

50 Et indultorum modernorum quàm sit diuersa forma
ab antiquis concedi consuetis S.R.E.Cardinalibus, col-
51 ligitur ex resolutis per Lotter. *d.lib.* 2.*p.*21. *num.*115.
Et maximè, quia specialia trahi non debent in argumé-
tum, vel in consequentiam, cum ab eis non sit licitum
arguere, Castr.*cons.*97.*No in propriis n.*3.*in fine lib.* 2.
52 Card.Tusch *pract.concl.lit.S,concl.*402.*n.*12 Et ema-
nauit Constitutio Pauli V.*sub die* 12. *Octobris* 1609.
super moderatione Indultorum Cardinalium in articu-
lo collationis beneficiorum, de qua Lotter.*d.lib.*2.*q.*32.
*n.*74 *cum seqq.*

Denique parum, aut nihil ad rem faciunt illationes
desumptæ (vt ex aduerso dicitur) ex Indulto Eminen-
tissimi & Reuerendissimi Domini Cardinalis Spino-
læ, quia de eo in actis non constat, & quatenus appare-
ret, prætéitum decretum irritans in eo appositum est ge-
nerale super in certo corpore beneficij, illud verò in gra-
tia Benedicti existens speciale est super certo corpore
beneficij appositum, & ideo fortius ligat, etiam ignorã-
53 tes quoad poenas, Rot.*dec.* 56.*lib.*2.*p.*3.*diuers.& decis.*
423.*n.* 5.*p.*2.*recent.* proindeque generali per speciale
54 derogatur, ad tex.*in cap.*1.*de rescript.* Mandatum enim
55 seu rescriptum speciale derogat generali, etiamsi de
eo nullam faciat mentionem. Rebuff.*tom.*2.*ad leges Gal-*
liæ tract.de rescript.in præfat.à num. 103. Menoch. *de*
arbitr.casu 97 *à num.*1.Sebast.Medices *de regul. iuris*
*reg.*1 *n.*41.

56 Et quatenus indultum Eminentissimi D producere-
tur, adhuc nihil obstaret nec comprehenderent eius
verba coadiutoriam, vt constat ex Put. *decis.*478. *lib.*1.
ibi. *Quatuor tenuerunt contrarium, quòd indultum non*
comprehenderet coadiutoriam, & ideo non esse necessaria
derogatio indulti, quia licet indultum tollat omnes gra-
tias præuentiuas, tollit tantum omnes, quæ sunt mere
præuentiuæ, non tamen eas, quæ habent fomentum iu-
ris, prout est coadiutoria cum futura successione de cõ-
sensu coadiuti consentientis dictæ futuræ successioni, secũ-
dum text. in l. fin.C.de pactis; nam licet ista gratia sit
præuentiua, non est ita odiosa, prout gratia præuentiua
sine consensu,&c.

Ex quibus videtur concludendum narrata in gratia 57
Benedicti Gonzales esse iustificata, ac minimè exceptio-
nes contra eam oppositas per aduersarium obstare, quin
eæ debitæ mandentur executioni, vt speramus, &c.

Tuden. Beneficij.

Beneficium esse de Iurepatronatus Regio, ex quibus probetur, vel non?

VOTVM CXII.

Doctissimi D.Francisci Manchini Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Bullarum retentioni quare locus non sit in præsenti casu.*
2 *Præsumptio stat pro libertate beneficij.*
3 *Ordinarius habet de iure intentionem fundatam super collatione omnium beneficiorum existentium intra fines sua Diœcesis.*
4 *Etiamsi beneficia existant in Ecclesia Regulari.*
5 *Priuilegium, quod non est in forma probanti, non probat.*
6 *Probatio quæ requiratur, vt constet beneficium esse de iurepatronatus Regio.*
7 *Ecclesia aliud est, & aliud beneficium in Ecclesia.*
8 *Illatio non fit à diuersis.*
9 *Papæ assertioni de facto alieno standum non est.*
10 *Clausula,* Sine præiudicio, *nihil noui tribuit.*
11 *Sententia prolata Sede Epis.vacante absque legitimo defensore non nocet.*
12 *Sententia debet iustificari ex actis.*
13 *Confessio facta per Rectores beneficiorum non præiudicat successoribus, & ipsis Ecclesiis.*
14 *Fraus, & collusio arguitur ex modo insolito agendi.*
15 *Beneficium quod sit liberæ collationis est signum quando nulla datur præsentatio multo tempore.*
16 *Testibus magis specificè deponentibus, & habentibus assistentiam iuris standum est.*
17 *Vltimus status in beneficialibus attenditur non dicto de contrario statu antecedenti.*
18 *Declaratio facta in Synodo probat.*
19 *Libris Capitularibus quando fides adhibeatur.*
20 *Sententia, à qua non fuit appellatum, censetur approbata.*
21 *Visitatorum assertionibus quoad statum Ecclesiæ multum defertur.*
22 *Scriptura priuata quando probet.*
24 *Priuilegium non extenditur vltra ea in illo expressa.*
25 *Sententia, quæ non iustificatur ex actis, est notoriè iniusta.*
26 *Sententia lata non citato legitimo defensore Ecclesiæ non valet contra ipsam Ecclesiam.*
27 *Beneficia libera non possunt iurispatronatus subijci.*
28 *Donatio non egreditur suum auctorem, & ideo non præiudicat successoribus.*
29 *Iuspatronatus seculare si ad Ecclesiam deueniat, fit ecclesiasticum.*

X 30 Bene

30 *Beneficium vacans Sede Episcopali vacante est reseruatum Sedi Apost.*

1 NOn est locus retentioni Bullarum expeditarum ad fauorem domini Præsidis Vallisoletani super beneficio simplici sanctę Marinæ del Rosal, de quo agitur, quia revera idem beneficium non est de patronatu Regio, sicuti perperam ex aduerso asseritur.

2 Quòd autem non sit de patronatu Regio apparet ex eo, quod nullibi docetur de fundatione, cõstructione, vel dotatione, siue de multiplicatis præsentationibus effectum sortitis, pro vt requiritur, ex dispositione sacri Concilij Trident. *sess. 25. c. 9. de reformat.* Quibus cessantibus præsumptio stat pro libertate beneficij. Innocét. *in c. cum venerabilis n. 9. de except.* Archidiac *in c. nullus n. 3. 16. q. 7.* Dec. *cons.* 107. *n.* 1. cum aliis adductis per Menoch *de præsumpt. lib. 3. præsump 90. n* 1.

3 Ordinarius enim habet intentionem fundatam de iure communi super collatione omnium beneficiorum existentium intra fines suæ diœcesis, *c. regenda*, 10. *q.* 1. *cap. omnes Basilicæ*, 16. *q.* 7. *cap. ex frequentibus, de instit.* Gonzal. *super regul.* 8. §. 1 *in proœ. num.* 21. *& glos.* 11. *num.* 38.

4 Idque procedit etiamsi beneficia existant in Ecclesia regulari, *c. Abbate*, & *ibi* Abb. *n.* 3. *de verb. signif.* Vitalin *in Clem. vnic. n.* 16. *de supplen. neglig. Prælat.* Gonzal. *super regul. 8. glos.* 23. *n.* 22. & alleganti contrarium incumbit onus plenè. & concludenter probandi, maximè quando repugnat vltimus status, de quo infrà, vt in specie dixit Rota *in decis.* 1120. *n.* 1. *coram Card. Seraph.*

5 Quæ concludens probatio in præsenti desumi minimè potest ex priuilegio Imperatoris don Alphonsi concesso de anno 1175. quo Imperator donat Abbati, & Conuentui sanctæ Mariæ de Oja medietatem Ecclesiæ de Herizana, & alias integras Ecclesias de Monjes, Pedornes, Bergera, Laurenço del Rosal, & medietatem etiã Ecclesiæ de la Guarda. Quia vltra, quod dictum priuilegium non est in forma probanti, ex eo non probatur iuspatronatus competiisse Imperatori donanti, pro vt probari debet ad effectum, vt donatio suffragetur, *l. quod in vendit. & l. quod sic, ff. de hæred. vel action. vendit.* Speculat. *in tit. de emphyt. 9. nunc aliqua vers.* 58. Bart. *in l. si sic, §. 1. q. vlt. ff. de legat.* 1. Natta *cons.* 10. *n.* 7.

6 Et requiritur probatio per immemorabilem ante Cõcilium Tridentinum, vt dixit Rota *coram Achille in decis.* 4 *de iurepatron.* & post Concilium requiritur immemorabilis. cũ præsentationibus continuatis spatio quadraginta annorum, vt in terminis Imperatoris est *decisio Putei* 369. *n.* 1. *lib.* 2. & in terminis donationis Regię Mohedan. *decis.* 16. *n.* 2. *de iurepatron.*

7 Vltra quod cùm in dicto priuilegio nulla fiat mentio de huiusmodi beneficio S. Marinæ del Rosal donatio verificari potest, & debet in Ecclesiis in ea expressis, & non in beneficiis ab eis distinctis, quia ex dispositione iuris donata Ecclesiæ non veniunt beneficia in ea existẽtia, cum aliud sit Ecclesia, & aliud beneficium in Ecclesia, vt aduertit Cardinal. *in cap. final. de iurepatron.* vbi Abb. *n.* 1. *verb. incœpta.* Calderin. *cons.* 18. *in princip. eod. tit* Cassad. *decis.* 21. *de prob* quod eo magis dicendum est hoc casu, cum adsint plures Ecclesiæ eiusdem nominis del Rosal, vt apparet ex certificatione authentica facta per Aloisium Fernandez Notarium publicum, *sub die* 28. *Septembris* 1641.

8 Aliæ cedulæ subsequentes Regum nihil obstant, cũ respiciant donationem gubernij politici, vnde tanquam à diuersis non licet inferri ad donationem beneficij de quo agitur, vulgata *l. Papinianus exuli, ff. de minor.* vel ad summum aliqua earum importat præcedentis donationis Imperatorię confirmationem; quæ non operatur comprehensionem istius beneficij, dum in præcedenti donatione illud non fuit comprehensum, argumento *l. Aurelius, §. testamento, ff. de liberat. legat.* Bald. *in l. aduersus, in fin. C. si aduers. rem iudic.* Alex. *cons.* 123. *n.* 20. *lib.* 4.

Bulla Clementis VII. expedita de anno 1529. super be- 9
neficio Curato del Rosal, in qua ponitur clausula (sine præiudicio iurispatronatus prætensi per Abbatem) nullius est momenti; tũ quia assertioni Papæ de facto alieno standum non est, Mohedan. *decis.* 7. *in fin de probat.* Ro-
ta *decis.* 154. *num.* 5. *p.* 2. *diuers.* Tum etiam, quia clausu- 10
la, *sine præiudicio*, nil noui tribuit, sed solum præseruat ius quatenus adsit, vt probat Dominus meus August. Barbosa *in tract. var. claus.* 157. *n.* 8.

Sententia lata de anno 1583. qua declaratur tertiam 11
partem beneficij Curati sanctæ Mariæ del Rosal spectare ad præsentationem Abbatis minus nocet; tum quia non est in forma probanti; tum quia prolata fuit Sede Episcopali vacante, absque legitimo defensore, Gon-
çal. *super regul.* 8. *glos.* 9. §. 1. *num* 66. Tum etiam, quia 12
nõ iustificatur ex actis prout requiritur ad hunc effectũ, iuxta *consil. Socini* 47. *n.* 15. *volum.* 4. Rota *decis.* 235. *num.* 4. *p.* 2. & melius *in decis.* 197. *numer.* 51. 52. *&* 53. *p.* 5. *recent.*

Promissio contribuendi facta per possessores benefi- 13
ciorũ Ecclesiæ del Rosal ad fauorem Abbatis in recognitionem iurispatronatus nihil releuat; tum quia neque ea est in forma probanti; tum quia, vt probant testes pro Domino Præside examinati, prędicta contributio fit ad alium finem nempe ratione dominij temporalis donati per Regem dicto Abbati, & sic vti incerta, & æquiuoca probatio non suffragatur, *cap. in præsentia* 8. *de probat. l. non hoc.* 4. *C. vnde legitim.* tum & denique quia confessio facta per Rectores beneficiorum tunc temporis non præiudicat successoribus, & ipsis Ecclesiis, *c.* 2. & *ibi* glos. *verb. conuentum, de testib. in* 6. Federic. de Sen. *cons.* 143. *n.* 2 Angel. *cons.* 245. *n.* 8. Rota *decis.* 374. *n.* 2. *& decis.* 480. *n.* 4. *p.* 1. *recent.*

Nec præiudicat fides Antonij Ferreira Notarij Apo- 14
stolici, in qua dicitur quod orta controuersia super tertia parte beneficij Curati sanctæ Marinæ del Rosal, inter Simonem Perez prouisum Apostolicum ex vna, & Abbatem ac eius pręsentatum partibus ex altera, fuerit tandẽ pronunciatum ad fauorem dicti Abbatis. Quia dicta pronunciatio fuit collusiua, cum ea non obstante idem Simon Perez, contra quem pronunciatum fuerat, continuauerit in possessione dicti beneficij, vt probatur ex lectura eiusdem fidei; quod quidem non passus fuisset Abbas, nec pręsentatus ab eo, si verè beneficium esset de iurepatronatus; ex hoc igitur modo insolito agendi arguitur fraus, & collusio, Rota *decis.* 283. *num.* 8. *p.* 5. *recent.*

Et quod tollit omnem difficultatem est, quod omnia 15
allegata pro parte Abbatis loquuntur de beneficio Curato del Rosal, & ideo nihil probant quoad beneficium simplex sanctę Marinę del Rosal, de quo agitur, circa quod nulla penitus datur pręsentatio tanto temporis spatio, signum euidens quod beneficium est liberę collationis, vt in simili considerauit Rota in *Aprutina iurisdictionis* 19. *Martij* 1607. *coram Sanctissimo D. N. Innocentio X. tunc Rotæ Auditore.*

Demum non obstant testes deponentes pręsenta- 16
tionem huius beneficij spectare ad Abbatem; tum quia non concludunt cum se referant ad donationem Regiam, quę ex superius consideratis non comprehendit hoc beneficium; tum quia conquassantur ex aliis plurimis testibus pro Domino Pręside examinatis deponentibus beneficium controuersum esse liberę collationis, & quod priuilegium Regium de eo non loquitur, imo quotiescunque euenit vacatio, fuerit prouisum ab Ordinario, seu à Sede Apostolica referẽdo eos,

qui

qui fuerunt prouisi scientibus, & non contradicentibus Monachis, & Abbate sanctæ Mariæ de Oja, quibus propterea tanquam magis specifice deponentibus, & habentibus assistentiam iuris magis standum est, per textum *in l. 3 ff. de testib.* benè glos. singularis *in cap. 1. de præscript. lib. 6.* Abb. *in cap. licet causam, de probat. n. 9 & in c. auditis, de præscript. n. 15.* Feln. & Imol. *in c. in nostra de testib.* Rota *coram S. M. Gregor XV. in decis. 325. n. 16. & 17.* E contra verò pro parte domini Præsidis ostenditur dictum beneficium fuisse, & esse liberæ collationis.

17 In primis probatur ex Bulla collationis factæ ad fauorem Alphonsi de Samaniego vltimi possessoris, ex causa resignationis Augustini patrui de tempore Sixti V. sub anno 1587. quæ sola collatio sufficeret, cum in beneficialibus solus vltimus status attendatur non docto de contrario statu antecedenti, Caldet. *cons. a 3. sub n. 1. ad fin. vers. & hæc videntur, de præb.* Simonet. *de reseruat. q. 170.* Lotter. *de re benef q. 34. n. 26. & seqq.* benè distinguit Rota *in decis. 229. p 1. recen.*

18 Secundò, ex declaratione facta in synodo, quòd scilicet ad collationem Episcopi spectant tres capellaniæ del Rosal, Cura del Rosal, *è la sin Cura del Rosal.*

19 Tertiò, ex partitis libri Ecclesiæ Tuden. nuncupati del Becerro, in quibus apparet, quod inter Ecclesias, quæ soluunt tributum Ecclesiæ Episcopali. & inter beneficia, quæ sunt de collatione Episcopi leguntur adnotatæ las Iglesias, y Capellanias del Rosal, qui quidem liber concurrentibus tot adminiculis imò probationibus, de quibus supra, & infra, plenè probat, vt ex doctrina Bartoli *in l. admonendi numer. 27. ff. de iureiur.* de libro priuato dixit Rota *in decis. 1. num. 6. p 5. recent.* & quod libris capitularibus fides adhibeatur etiam ad fauorem Capituli, quando, pro vt hîc, secretarius Capituli est notarius, firmauit Rota *in Burgen quindenniorum 9. Martij 1599. coram Litta,* & secuta est *in alia Burgen. expensarum 31. Ianuarij 1625. coram Merlino,* quas decisiones refert Ferentill. *in addit. ad Burat. in decis. 539. sub num. 9.*

20 Quartò, ex sententia Ordinarij lata de anno 1518. citatis omnibus prætendentibus iuspatronatus in Episcopatu Tuden. & in specie Abbate sanctæ Mariæ de Oia prætendente ad se spectare præsentationem medietatis beneficij cum Cura S. Mariæ Villæ Guardæ, ac beneficij Curati, & sine Cura Sanctæ Mariæ del Rosal. &c. in qua declaratur procuratorem sine Abbatem prædictum non sufficienter probasse iuspatronatus, & ideo beneficia præfata esse liberæ collationis; hæc etenim sententia, cum non fuerit ab ea appellatum censetur approbata, iuxta notata *in l fin. C. de senten. quæ sin. cert. quantit. l. prima & ibi* glos. *verb. obtempera, C. de postulan.* & cum sit iustificata ex actis plenè probat, vltra quod ex quo est antiqua, & habet assistentiam iuris pro se, probaret etiam sine actis, Cassad. *decis. 3. de procur. it.* & fuit dictum *in decis. 535. n. 8. coram Gregor. XV.*

21 Quintò ex visitatione facta per Episcopum Tuden. de anno 1540. in Ecclesia del Rosal, in qua dicitur præsentationem beneficij del Rosal spectare ad Episcopum vnà cum aliis supra recitatis, & in eadem visitatione referuntur nomina illorum, qui possidebant eadem beneficia; huiusmodi enim Visitatorum assertionibus quoad statum Ecclesiæ multum deferēdum est, Rota *decis. 371. n. 2. p. 1. & decis. 573. n. 4. p. 2. & decis. 573. n. 4. p. 3. recen. & decis. 23. n. 5. coram Durano.*

22 Sextò, ex epistola responsiua don Alphonsi de Samaniego, directa Episcopo Tuden. exarata *sub die 29. Nouembris 1611.* in qua D. Alphonsus asserit prætensionem Abbatis super iure præsentandi ad beneficium de quo agitur, esse vanissimam, & deponit centum ab illinc annis fuisse semper prouisum ab Ordinariis, & Pontificibus, & in specie, quod vacans hoc beneficium *de mense Aprilis* 1584. per obitum Didaci de Abezza fuit à Gregorio XIII. collatum Augustino de Samaniego, qui *de anno* 1586. illud resignauit in manibus Sanctissimi ad fauorem ipsius Alphonsi de Samaniego, & dicit se illud semper pacifice possedisse, quæ epistola licèt scriptura priuata, tamen cum sit adminiculata facit aliqualem probationem, vt de scriptura priuata tenuit Rota pluries, & signanter *in decis 799. n. 7. coram Buratto inter eius impress.*

Quæ omnia benè ponderata fuere in hoc Supremo 23
Consilio in prima instantia, & ideo non obstantibus allegans pro parte Abbatis mandatum fuit restitui Bullas domino Præsidi; quod quidem decretum venit omnino confirmandum, non obstante probatione de nouo facta pro Abbate; quia nil noui continet, nisi quod in Episcopatu Tuden. duæ adsunt Ecclesiæ Parochiales, vna sub inuocatione sanctæ Marinæ del Rosal, & altera sub inuocatione sancti Mametis; quod profecto admittitur etiam pro parte domini Præsidis; sed non inde sequitur, quod beneficium simplex sanctæ Marinæ del Rosal, de quo agitur, sit de iurepatronatus Regis, & eo minus Abbatis.

Prout non aduersatur prætensum priuilegium Impe- 24
ratoris Alphonsi nuper productum, in quo donatur Abbati Monasterium sancti Mametis de Loreço; quia vltra quod non est in forma probanti, & tanto temporis spatio pars aduersa originale producere nequiuit, patitur eandem responsionem datam superius altero priuilegio sub n. 5. & in omnem casum sufficit dicere. quod loquitur de Ecclesia Sancti Mametis, quæ est distincta, & diuersa ab illa del Rosal, in qua est situm beneficium controuersum; priuilegium autem non extenditur vltra ea in eo expressa Rota *decis. 167. n. 6. p. 5. recen.*

Minus nocet executorialis emanata sub *die 19. Se-* 25
ptemb. 1543. qua cōdemnatus fuit Arrendatarius tenutæ del Rosal ad soluendum Monasterio de Oja sex bucos frumenti ob tertias partes beneficij simplicis Sanctę Marinę del Rosal ratione pręsentationis spectantis ad dictum Monasterium; quia omisso quòd nec est in forma probanti, & est notoriè iniusta, cum non iustificetur ex actis, Gabr. *cons. 28. n. 6. lib.* 1. Rota *decis. 659. n. 16. p.* 2 *recen.* sufficit dicere, quod est res inter alios acta, & incidenter, nempe inter Arrendatarium, & Abbatem, & ideo non pręiudicat Rectori beneficij vti tertio, Rota
decis. 161. n. 3. p. 2. recen. & eo minus libertati ipsius be- 26
neficij non citato Rectore, nec Promotore Fiscali Episcopi Tuden. Siquidem sententia lata non citato legitimo defensore Ecclesię nihil valet contra ipsam Ecclesiam Gonzal *super regul. 8. d. glos. 9. §. 1. n. 86.* & aduertit Rota in *decis. 467. n. 2. coram Gregor. XV.*

Epistola Episcopi Pelagij, quę donat iura Pōtificalia, 27
& decimas, quę & quas ipse habebat in Ecclesiola Sācti Mametis de Loreço; quatenus esset in forma probanti, nihil concludit quoad Ecclesiam, & beneficium simplex Sanctę Marinę del Rosal. Imò Episcopus nec minus potuisset subiicere iuripatronatus beneficia libera, Abb. *cons. 106. lib. 2.* Garz. *de benef. p. 5. c. 9. n.* 128. Calderin. *cons. vlt. de iure patron.* Rota *decis. 218. n. 7. p 5. recen.*

Nec talis donatio quatenus subsisteret, egrederetur 28
suum authorem, & per consequens non pręiudicat successoribus, *c. veniens, de transact* Abb. *in c. cum olim n. 4. de priuil.* Calderin. *cons.* 12. *de reb. Eccl. non alienan.* Rota *decis. 715. p. 4. diuers.*

Quibus omnibus accedit, quod non versamur in pa- 29
tronatu Consistoriali; cuius pręsentatio prætendatur à Rege, quo casu posset habere locum retentio Bullarum, sed sumus in beneficio; quod quatenus ab initio fuisset de iurepatronatus Regis, quia tamen postea transiuit per priuilegium in personas Ecclesiasticas, vel censetur sublatum ex dispositione Sacri Concilij

Trident. *in c.6.sess.25.de reformat.* vbi abrogantur, & tollantur patronatus ex priuilegio, vt decidit Rota *decis.* 658.*n.3.p.1.recen.* Seraph.*decis.*1395. *n.* 4. vel mutata primæua natura deuenit Ecclesiasticum, vt pluribus relatis firmat Garz. *de benef.p.5.c.1.n.553.& seqq.* quod propterea subiaceret reseruationibus Apostolicis *c. dilectus, & ibi glos. & DD. de offic. Legat.* Æneas de Falcon. *de reseruat. effect.*14. Felin. *in tract. quand. lit. Apostolica noceant patron. in 3. limit.* Rota *decis.*48.*n.*4 *cora Greg. XV. & in decis.*273.*n.1.ad fin.p.3.recen.& decis.*103.*n.3.coram Buratte.*

Et consequenter ex quo hoc beneficium vacauit Sede Episcopali vacante, & sic reseruatum Sedi Apostolicæ vigore secundæ regulæ Cancellariæ, vt notat Garz. *de benefic.5.p.c.1.n.*221.*&* 649.*& c.7.n.*87. dicitur comprehensum sub reseruationibus Apostolicis, & cum per prouisionem Apostolicam fuerit derogatum patronatui Ecclesiastico, pro vt passim derogari solet, vt aduertit Gõzal. *super regul.8.glos.*18.*n.6.&* 7 Rota *decis.*273.*n.1.p.3 recent.* nullo modo est locus retentioni Bullarum, teste Couar. *pract.c.*36.*n.5.vers.*2.

30 Vnde patet, quòd vtcumque res se habeat; Bullæ Apostolicæ sunt restituendæ, pro vt ex iustitia tanti Supremi Consilij speratur.

Toletana Canonicatus de Alcala de Henares
27. Iulij 1645.

Canonici obligati per seipsos Missam maiorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, non possunt precisè cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteralem. Beneficium non est Sacerdotale quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficiarium tantùm.

Votvm CIX.

Doctissimi D D Francisci Manchini Protonotarij, & in Nunciatura Hispaniæ Iudicis Apost.

1 *Sententia Ordinarij reuocatur.*
2 *Canonicus Ecclesia Collegiata esse potest, qui solum ætatem 14. annorum agit.*
3 *Canonicatus, qui habet Ordinem sacrum annexum, eam ætatem requirunt, quam requirit Ordo annexus.*
4 *Prima Tonsura sufficit ad Canonicatum Ecclesia Collegiata etiam insignis obtinendum.*
5 *Constitutio Ecclesia Collegata de Alcala de Henares refertur, & n.6.*
7 *Canonici qui per seipsos tenentur celebrare Missam maiorem, debent per necesse habere Ordinem sacerdotalem.*
8 *Constitutio Ecclesiæ Collegiata de Alcala de Henares intelligitur.*
9 *Ordo beneficiario annexus non est, licet fundator referat onus celebrandi ad personam beneficiarij, dum expresse non remouet facultatem celebrandi per alium.*
10 *In alternatiuis sufficit alterum adimpleri.*
11 *Ordinari potest quis pro vtilitate & necessitate Ecclesia etiamsi Prabenda non sit sacerdotalis.*
12 *Sacerdotale non dicitur beneficium, vel prabenda etiamsi quis possit cogi pro vtilitate & necessitate Ecclesia ad suscipiendum Ordinem sacerdotalem.*
13 *Canonicatum esse Sacerdotalem si testator dicat quod Presbyter per se vel alium debeat singulis hebdomadibus celebrare Missas, quas teneant.*
14 *Beneficium non potest esse sacerdotale quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficiarium tantum.*
15 *Canonicatus non dicitur Sacerdotalis ex impositione oneris Missarum.*
16 *Canonici qui tenentur ad residentiam, & debent per se ipsos celebrare Missam maiorem, videntur insinuare quod eorum Canonicatus sunt Presbyterales.*
17 *Suffragium pendet ex opere operato, non ex opere operantis.*
18 *Canonicus Collegiata non obstante residentia potest esse initiatus prima Tonsura, & 14. annum attigeris.*
19 *Onus celebrandi Canonicis Collegiata de Alcala non fuit restrictum ad certum Canonicum.*
20 *Canonici etiam Collegiata per se, & non per substitutum inseruire debent.*
21 *Ex impositione oneris celebrandi non arguitur per necesse ad Ordinem sacerdotalem suscipiendum.*
22 *Consuetudo immemorialis Missas decantandi per substitutum eo casu, quo Canonicis incumbat onus illas decantandi, valet.*
23 *Canonico impedito infirmitate, vel defectu Ordinis ad celebrandum Missam maiorem quomodo prouidendum.*
24 *Seraphini decisio 1256. declaratur.*
25 *Ciarlinus cap.38. reprobatur, & numeris seqq.*
27 *Lambertinus, & Garcia loquuntur quando onus celebrandi est restrictum ad ipsummet Capellanum tantum.*
28 *Collegiata Carpen. an acceptauerit in specie Concil.* Trid. sess. 24 de reform. c. 12. *circa Ordinum distributionem, & n. seq.*
30 *Residentia personalis cum Missarum celebratione facit quod seruitium sit personale non solum chori, sed etiam Missarum.*
31 *Alternatiua vbi adest inseruiendi per se, vel per alium, electio est capellani de inseruiendo per se ipsum, vel per substitutum.*
32 *Nicolai Garcia opinio declaratur, &* num. 33. & 34.
35 *Canonici debent per seipsos, & non per substitutum inseruire, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili in contrarium, intellige* vt n. 36.
37 *Curatus licet habeat annexum Ordinem sacerdotij, potest per se, & per alterum munus adimplere.*
38 *Purium eadem debet esse natura, & potentia.*
39 *Ordinarius tacitè dispensare videtur admittendo aliquem inhabilem inhabilitate in qua possit dispensare.*
40 *Quando sumus in dubio ad effectum dignoscendi an sit annexus Ordo sacerdotalis, vel ne, recurrendum est ad obseruantiam interpretatiuam.*
41 *Arctatus quando dicatur Canonicus Collegiata qui ad celebrandam Missam obligatur? & numeris seqq.*
42 *Canonicatus quando est sacerdotalis non potest de illo prouideri, nisi illi, qui infra annum possit ad sacerdotium promoueri.* & n. 43.
44 *Ordinarius an possit dispensare cum ordinato extra tempora,* & n. 45.
46 *Dictio* omnis *neminem excludit.*

47 *Funda*

47 *Fundator dicens vt Capellanus celebret vult potius vt Missa sit certa, quàm vt Capellania sit Presbyteralis.*

48 *Acceptatio decreti Concilij de distributione Ordinum requiritur.*

49 *Conditiones iustæ, & Iuris dispositioni conformes per fundatores apposita, sunt ad vnguem obseruanda.*

51 *Episcopus suadente necessitate Ecclesiæ potest Canonicos Collegiatarum compellere ad se promouendum ad Ordinem eidem Episcopo bene visum.*

52 *Obseruantia subsequuta in dubiis deseruit pro interpretatione.*

53 *Obseruantia seu consuetudo rectè probatur ex actuum frequentia, ac temporis diuturnitate.*

54 *Obseruantia interpretatiua non requirit longi temporis præscriptionem.*

55 *Prouisiones factæ in fauorem personarum non habentium Ordinem ex lege fundatoris Prabenda annexum irritæ sunt.*

56 *Episcopus non potest dispensare super defectu ætatis.*

57 *Episcopus non potest etiam de consensu patroni dispensare super defectu qualitatis Sacerdotij.*

58 *Canonici Collegiatæ de Alcala de Henares sine Ordine sacro qui ibi existerent*, & 0.59.

60 *Testibus peritis magis creditur quàm non peritis.*

61 *Capitulum non potest statuere in his, quæ tangunt iura singularium personarum.*

63 *Consuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam.*

64 *Consuetudo particularis est attendenda.*

65 *Dictio*, forsan, *nihil ponit in esse.*

66 *Portionarij Collegiatæ de Alcala non possunt inseruire per substitutos.*

67 *Obseruantia ad hoc vt releuet debet probari particulariter, & in specie, & non sufficit æquiuoca.*

68 *Nemo contra propriam confessionem venire potest.*

69 *Decreto corruente corruit quoque consensus eius vigore præstitus.*

70 *Confessio si detegatur erronea, potest per confitentem reuocari.*

71 *De errore eo ipso apparet quoties constat de veritate in contrarium.*

72 *Sententia non conformis libello, & petitioni sustineri non potest.*

1 SEntentiam Vicarij generalis Toletani in villa de Alcalà de Henares (qua pronuntiatum fuit Doctorem don Iosephum Beno de Rey, Canonicum Ecclesiæ Sanctorum Iusti, ac Pastoris, dictæ Villæ, debuisse ordinari Ordine Sacerdotali, intra annum, à die adeptæ possessionis, & ob non sequutam dicti Ordinis susceptionem, perdidisse medietatem fructuum, tanquam iniustam, reuocandam esse censui.

2 Iniustitia probatur ex eo, quod dictus Vicarius declarauit, Canonicum dictæ Collegiatæ teneri se promouere ad Ordinem Sacerdotalem intra annum, & tamen in iure est certum, quòd Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ esse potest, qui solùm ætatem 14. annorum agit, vt probat tex. *in c. super inordinato*, iunct. gl. *verb. pueri, de præbend.* Rebuff. *in prax. tit. de dispensat. ætat. n. 2.* Garc. *de Benefic. part. 8. c. 4. n. 39.*

3 Quòd quidem subsistere nequiret, si Canonicatus haberet annexum Ordinem sacrum, quia tunc requireretur ætas requisita ad talem Ordinem, nempè ad Subdiaconatum ætas 22. annorum, ad Diaconatum 23. & ad Presbyteratum 25. inceptorum, vt statuit Trident. *in*

sessione 23. de reformat. c. 12. & facit tex. *in c. eicum, de præbend. in 6.*

Et quòd quoad Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ nihil innouauerit Concil. Trident. apparet ex pluribus resolutionibus, factis per Eminentissimos Dominos Cardinales eiusdem Concilij Interpretes, relatis per Garc. *de Benefic. d. p. 7. c. 4. n. 36. 37. 38. & 39.* vbi concludit, quòd ad Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ, etiã insignis, requiratur, & sufficiat prima tonsura, & quod quis attingat 14 ætatis annum, sicuti ad alia beneficia, & idem tradunt allegari per D. Augustinum Barbos. *in Collectan. ad Concil. sess. 22. de reformat. c. 4. sub n. 5. & melius in sess. 24. c. 12. n. 42. & 48. vers. Et Concilium Tridentinum*, &c. 4

Nec dictus iudex potuit se fundare in constitutione D. Alphonsi Carillo, Archiepiscopi Toletani, & fundatoris dictæ Collegiatæ edita sub die 2. *Augustini* 1481. quæ est *la 3*. in ordine registrata in processu *fol. 127.* vbi cauetur per hęc verba. ibi: 5

E por quanto lo principal en que se deue proueer en las Iglesias, es, que la Missa mayor siempre se acierta, è non aya falta: porque communemente el pueblo suele concurrir a ella. Por ende estatuimos, è ordenamos, que las Dignidades, è Canonigos de la dicha Iglesia, sean obligados a dezir por si mismos las Missas mayores por semanas, segun les copiere, ò dar quien por ellos las diga. En otra manera qualquier dellos, que lo ansi non fiziere, sea penado por cient marauedis por cada semana que faltare, quier sea Dignidad, ò Canonigo el que assi faltare. E que si fuere Dignidad supla por el vn Canonigo, ò otra Dignidad, si quisiere por este precio suplirlo. En otra manera que los dichos cien marauedis se den à vn Racionero, que suppla la dicha semana por el que assi faltare, por manera que la Missa mayor siempre estè cierta, è no aya falta ninguna en ella. 6

Quasi quod dum Canonici debeant per se ipsos celebrare Missam maiorem, per necesse deberent habere annexum Ordinem Sacerdotalem, vt tenet in fundatione Capellaniæ Garc. *de Benef. part 7 c. 1. n. 98. & 99. & in addit. ad dict. c. 1. sub eod. n. 99.* vbi refert resolutiones Eminentissimorum DD. Cardinalium eiusdem Concilij Interpretum, hoc idem confirmantes, & consequenter intret dispositio, tam *Clementina 2. §. illi verò, de ætate & qualitate*, quàm Concilij Tridentini *dict. c. 4. sess. 22. & c. 12. § neminem etiam. sess. 24.* 7

Quia si diligenter perpendatur dicta constitutio (in cuius interpretatione, sistit cardo difficultatis huius controuersiæ) ea non inducit Ordinem sacrum, seu Presbyterij illis Canonicis, qui prædictum Ordinem non habent, sed solùm voluit prouidere, quod Missa maior semper esset certa ob commoditatem Populi, qui communiter ad illam concurrere solet, vt clarè dignoscitur ex supra recitatis verbis; ergo cum supponatur in qualibet Ecclesia etiam Collegiata adesse aliquos Canonicos Sacerdotes, illis intelligitur impositum hoc onus celebrandi Missam maiorem, non autem exinde sequitur, quod omnes Canonici debeant esse Sacerdotes, cum regulariter ex impositione oneris celebrandi, non benè arguatur ad annexionem ordinis, propter separabilitatem facti celebrationis ab ipso onere; quod vt per alium non possit absolui, adhuc nullo iure cautum est vt post Calderio. inquit Lap. *alleg. 35. numer. 3. & alleg. 127. ibidem sub n. 2. vers. nec obstat prædictis.* 8

Quam sententiam pluries probauit Rota, vt in decisionibus relatis per Lotter. *de re Benef. lib. 2. quæst. 47. numer. 35. & 36.* vbi quod quamuis disponens referat onus istud ad personam Beneficiarij, tamen dum expressè non remouet hanc facultatem celebrandi per alium, adhuc non dicetur annexus ordo ipsi Beneficiario, cum relatio illa stet demonstratiuè ad qualitatem oneris, 9

non autem dispositiuè ad qualitatem personæ illud absoluere habentis, vt post Rot. *in Tirasonen. Capella 9. Iunij 1603. coram Sacrato*, sequitur Gonç. *ad reg. 8. Cancell. glos. 5. in princip. n. 78* Rot *apud Faria in posthum. tom. 1. decision. 65. n. 2.* ibi: *Non tenet consequentia, Capella habet annexum onus celebrationis, ergo requirit ordines.*

10 In præsenti autem licèt fundator dixerit, quòd Canonici sint obligati per se ipsos Missam maiorem celebrare, nihilominus statim subiunxit: *O dar quien por ellos las diga*, vnde patet stare in potestate Canonici hebdomadarij Missam maiorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, iuxta regulam alternatiuorum, quorum alterum sufficit verificari, *cap. in alternatiuis 70. de reg. iuris in 6.* & in simili quando iussum fuit præsentari, Presbyterum, aut Capellanum, censuit Rota *in Lucana Capellania 17. Decembris 1593. coram Gipsio*, & tradit Lotter. *de re Benef. dict. lib. 2. quæst. 47. num. 71. & 73.*

11 Vltra quod aduertendum est, quod fundator in casu, quo Canonici, & Dignitates non dicant Missas per se ipsos, vel non dent alios qui celebrent pro ipsis, condemnauit contrauenientes ad pœnam 100. meropetinorum, pro qualibet hebdomada, quæ pœna debeat applicari alio Canonico, seu Dignitati supplenti pro contraueniente, si verò nullus Canonicus vellet supplere, eadem pœna applicetur Rationario, qui suppleat. Quare intrat conclusio, quod qualitas celebrandi sub pœna, non afficiat Canonicatum per connexionem aliquam Ordinis; & consequenter, licèt de tali Canonicatu prouisus possit etiã præcisè cogi ad suscipiendum Ordinem pro vtilitate, & necessitate Ecclesiæ, secundùm Abbatem *in cap. cum in cunctis, §. inferiora sub num 10 vers.*
12 *& in illis non tenetur, de electione.* Interim tamen non dicetur Canonicatus Sacerdotalis, cum à persona retento Beneficio detur separatio Ordinis; ita vt in sola pœna iacturam sentiat, vt in pœna amissionis fructuum, ait Geminian. *in capit. si cui, numer. 12. de Præbend. in 6.* Et ex mente Rotæ *in Tridentina Canonicatus 21. April. 1608. coram Iusto*, explicat Lotter. *vbi suprà num. 49. & 50.*

Cùm igitur constet in Collegiata, de qua agitur, plurimos adesse Sacerdotes, qui Missam maiorem celebrant, & consequenter cessare necessitatem Ecclesiæ, non poterat hic Canonicus cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteratus.

13 Nec obstat si dicatur dictam alternatiuam operari tantummodo, quando Canonici iusto impedimento impediri, non possunt celebrare per se ipsos, sed non quod Canonici desinant esse Sacerdotes, vt in casu quo testator dixerat, quòd Presbyter per se, vel per aliũ Presbyterum, debeat singulis hebdomadis celebrare Missas, tenuit Barbat. in vulgato *consilio 33. volum. 2. num. 26.* quem sequuntur Lambertin. *de iurepatron. 27. artic. 7. quæst. princip. 1. p. 2. lib. num. 1. & seqq. fol. 130. in antiquior. & fol. 78. in noa.* Gutier. *consil. 1. & 2.* Castillo *quotidianar. lib. 5. c. 90. num 48.* Et nouissimè Ciarlinus loquens de Canonicatu Collegiatæ, *cap. 38. n. 28.* quem sequi videtur D. Barbosa *de Canonic. & Dignitat. c. 16. per tot.*

14 Quoniam post emanatas resolutiones Congregationis sacri Concilij Tridentini, declarantes, nunquam Beneficium esse Sacerdotale, quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet Beneficiarium tãtùm, quarum resolutionum aliquæ referuntur per Garc. *de Benefic. part. 2. cap. 1. numer. 87. & numer. 93.* Rota, reiecta opinione Barbatiæ, & eius sequacium, recedendo ab aliis præcedentibus decisionibus contrariis, amplexa fuit opinionem eiusdem Congregationis sacri Cõcilij, vt *in decisione Romana Capellaniæ, 28. Ianuarij 1589 coram Pamphilio*, impressa apud Marchesan. *de commission. tomo primo, fol. 140.* in cuius calce legitur resolutio Congregationis Concilij, *& in decisione 129. numer. 1. & sequentibus, & numer. 4. coram Mantica, & inter recentior. part. 2. decis. 336. num. 2.* vbi quod ex impositione oneris Missarum, Canonicatus non dicitur Sacerdotalis, & ad hoc comprobandum allegat decisionem emanatam *in dicta Tridentina Canonicatus 21. Aprilis 1608. coram Iusto, & in decis. 635. numer. 2. & decis. 719. numer. 1. eadem part. 2. recentior. & coram S. D. Gregor. XV. in decis. 108. numer. 7. ibique Addeat. annot. 15. & in decis. 551. num. 4. & seqq. coram Canalerio, & in decis. 92. n. 2. coram Baratto*, vbi quod Rota sequitur istam opinionem contra Barbatiam, & alios.

Et hoc idem tenent plures DD. & signanter Campanil. *in diuers. iur. Canon. in 2. comment. rubr. 7. c. 6. n. 13.* vbi quòd hæc opinio omnino tenenda est contempta contraria opinione Gutierr. & aliorum, Anna *consil. 22. per tot. lib. 1.* Spin *in specul. testam. glos. 4. particul. n. 68.* vbi quod opinio Barbatię, & aliorum vera non est, & clarissimè Sanch. *cons. Moral. lib. 7. c. 1. dub. 48. n. 14.* vbi quod hæc opinio probabilior est, & tenenda, & alios plures refert, & sequitur Rota *in Macerata. Beneficij 16. Ianuar. 1640 coram bon. mem. Merlino*, in cuius casu testator dixerat: *Heredes prædicti debeant eligere, & præsentare vnum Presbyterum in Capellanum, qui teneatur, bis in hebdomada Missas celebrare, in dicta Capella, pro anima ipsius testatoris.* Et adhuc fuit resolutũ, Capellaniam non esse Sacerdotalem reiecta opinione Barbatiæ. Gutier. & aliorum, & sufficere, ibi: *Quod expressè non sit iniunctum Capellano, quod per alium explere non possit.* 15

Prout non valet dicere, quòd Rota, & prędicti D. D. moti fuerint ad sic respondendum, ex quo, in eorum casibus agebatur de Beneficiis, & Capellaniis residentiam non requirentibus, & fundator non dixerat, quòd Capellani deberent per se ipsos celebrare. Vnde inferebatur, quod cùm Canonici etiam Ecclesiæ Collegiatæ teneantur ad residentiam & fundator dixerit in proposito, quod Canonici debeant per se ipsos celebrare Missam maiorem, per necesse concludendum sit, Canonicatus esse Sacerdotales ex mente ipsius Rotæ, & Doctorum prædictorum, vt obseruat etiam Ciarlin. *in d. c. 38. sub. n. 15.* 16

Respondetur enim, quòd ratio fundamentalis huius opinionis residet in eo, quod sufficiat adimplere onus relictum per testatorem in illa Capellania, cum nihil intersit fundatori, siue hic, siue ille celebret (dummodo expressis verbis onus celebrandi non restrinxerit ad ipsummet Capellanum præsentandum) Quia suffragium præcipuè pendet ex opere operato, non ex opere operantis, vt clarè explicauit Rota *in dicta Maceraten. Beneficij 16. Ianuarij 1640. coram bona mem. Merlino.* 17

Aliàs enim si admitteremus rationem resolutionis cõsistere in residentia, fatendum esset, quòd omnes Canonici Collegiatarum essent Presbyterales absque alia fundatione, statuto, vel consuetudine; quia omnes tenentur ad residentiam ex dispositione Concilij Tridentini, vt *in d. sess. 14. de reformat. c. 12. vers. Præterea*; quod quidem est falsum cùm attenta dispositione iuris, non obstante residentia, possit esse Canonicus Collegiatæ is, qui est initiatus prima tonsura, & 14. annum attigerit, vt probat Garc. *de Benefic. dict. part. 7. c. 4. num. 59.* cum aliis allegatis supra sub *n. 4.* 18

Quo verò ad onus in proposito iam fuit firmatum, quod non fuit restrictum ad certum Canonicum, imò potius fuisse positum in eorum electione Missam maiorem celebrare, vel alium dare qui celebret sub certa pœna in casu contrauentionis adeò quod fundator non curauit de industria personę celebrare debentis, sed solùm, quòd Missa maior non deficeret in Ecclesia: quod confirmatur

firmatur euidentius, ex eo quod admittit etiam Rationarium ad illam celebrandam, casu quo Canonici eam celebrare nollent, quod tunc erat permissum, cum nondum celebratum esset sacrum Concilium Tridentinum, & hinc excluditur, etiam quod alternatiua de supplendo per alium, intelligatur iusto subsistente impedimento. Quia impossibile fere est, quod omnes Canonici sint iusto impedimento impediti, ita vt recurri debeat ad Rationerium, sed verus & germanus sensus fundatoris fuit id remittere Canonicorum electioni, dummodo Missa maior non deficeret, vt clarè denotant verba illa constitutionis superius relata *sub n.6.*

20 Et quamuis replicetur hunc modum inseruiendi per substitutum fuisse sublatum ex dispositione sacri Concilij Tridentini *dict. sess.24. cap.12. de reformat.* vbi nuncupatim loquendo, etiam de Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum cauetur, quod ipsi per se, & non per substitutum inseruire debeant; adeò quod si factum sit aliquod statutum, aut extet consuetudo etiam immemorabilis, quod Canonici possint inseruire per substitutos, vel alternatim vnus pro alio, eius ratio habenda non sit, vt tradunt Garc. *de Benef. part.3.cap.2.n.498.& n.503.* Rota *decis.1256.n.4. coram Seraphino*, cum aliis citatis per D.Barbos. *de Canon.& Dignit.cap.31.num.4.in princip.* vbi refert resolutiones sacræ Congregationis Rituum, hoc idem comprobantes.

21 Attamen hoc intelligi potest, & debet de illis Canonicis; quibus in indiuiduo est annexum certum onus celebrandi, vt comprehenditur ex lectura dictarum resolutionum: secus verò, quando prout hic in genere est impositum onus Canonicis cuiusdam Ecclesiæ, vt secundum eorum attingentiam pro hebdomada Missam maiorem celebrent, vel dent qui pro eis celebrent, quia hoc casu satisfactum dicetur dispositioni Concilij, & fundatoris, si Missa maior celebretur per illosmet Canonicos, qui de illo gremio capituli sunt Sacerdotes, cùm etiam in Collegiatis adsint Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, & alij inferioribus Ordinibus initiati, iuxta Ecclesiæ necessitatem, vt innuit Boër. *in dec. 171. num.2.vers. Nam Ecclesia etiam Collegiata.* Non autem exinde resultat, quod quilibet Canonicus debeat esse Sacerdos, cum ex impositione oneris celebrandi, non arguatur per necesse ad ordinem suscipiendum, vt docet Lotter *de re Benef. lib.2.d.q 47.n.34.cum seqq.* & signanter sub *num.48. & 49.* & faciunt decisiones allegatæ supra sub *num.9.*

22 Præterquam quod circa onus Canonicis incumbens ad Missas decantandas, quod valeat consuetudo immemorabilis illas decantandi per substitutum, id est, per Concanonicum extat disceptatio Stephani Gratiani *in cap.800.n.1.cum seqq.* vbi pluribus rationibus id comprobat, & respondet contrariis.

23 Et consonat resolutio Congregationis Concilij, relata per Garc. *de benef p.3.cap.2.num.503.* ibi: *Porrò facultatem substituendi in seruitio Canonicatus, quempiam alium Canonicum, qui eo tempore seruitio non sit obstrictus, existimauit* (hoc est, sacra Congregatio) *minimè illi denegandum esse, cessante fraude, & calumnia.* Et licet idem Garc. *sub num.504.* subiungat, videatur hoc esse intelligendum, quatenus Canonicus est impeditus infirmitate, vel alia iusta causa. Nihilominus pro iusta causa in præsenti poterit inseruire, non esse Canonicum insignitum Ordine Sacerdotali; maximè cum (vt probant testes) capitulum prouidendo securitati Missæ maioris de massa communi omnium Canonicorum applicauerit particulariter præcipuas distributiones, pro Canonicis Sacerdotibus, qui per turnum suis hebdomadis Missas maiores celebrant, cum qua prouisione cessat omnis scrupulus, fraudis, & calumniæ. Decisio
24 verò Seraph.1256. loquitur in casu, quo Canonicus volebat possidere duos Canonicatus in diuersis Ecclesiis, quorum alterum volebat inseruire per substitutum, quòd propriè est contra dispositionem Concilij requirentem residentiam personalem Canonicorum in Ecclesia Canonicali, & ideò non applicatur.

25 Verum, quia Ciarlinus solus agit in specie de Canonicatu Collegiatæ, videtúrque loqui in nostris terminis, & resoluit contrarium, ei particulariter respondendum esse duxi Dico igitur, quòd Ciarlinus, vt ipsemet fatetur *in dict.cap.38.* scripsit pro amico, & Concanonico ad effectum eum saluandi ab irregularitate, in quam forsan inciderat ob dispensationem obtentam de se promouendo ad omnes Ordines extra tempora, sub narratiua quod reperiebatur arctatus, eo quod eius Præbenda, & Canonicatus erant Sacerdotales, & ideo amplexus fuit omnes opiniones suo amico fauorabiles, licet non omnes omninò tutas.

26 Firmat enim, quod verba statuti Ecclesiæ Collegiatæ Carpen. relata per eum *sub num.11.* ibi: *Ordiniamo e statuiamo, che ogni Dignità, Canonico, & Mansionario sia tenuto o far dire le sue Misse li giorni festiui.* Importent annexionem Ordinis Presbyteratus, pro cuius probatione inter alias ponit sequentes conclusiones.

27 Primò *sub num. 9.* dicit, quòd Canonicatus dicatur Sacerdotalis dummodo onus Missarum, seu celebrandi habeat certis diebus, allegando Lambert. *de iure patron.* loquentem de Capellania, *lib.2.p.1.q.7.princip.art.17. n.9.versic hoc sic, & vers.cum ergo ille*, quem & alios refert Garc. *de Benef.d.p.7 c.1.§ 1.n. 76.79. & 80.* Et tamen hoc, intelligitur solum quando onus celebrandi est restrictum ad ipsummet Capellanum tantum, vt ipsemet Garcia declarat, & tenet loco proximè citato *sub n.86 cum seqq.*

28 Secundò *sub numer. 14.* affirmat, quòd Collegiata Carpen. acceptauit in specie decretum illud Concil. Trident *sess 24.c. 12.* quo cauetur, vt Canonicatus, alij sint Sacerdotales, alij Diaconales, & alij Subdiaconales, vt in Synodo habita ab Ordinario Carpen. *anno 1571.* sub *tit.de Dignit. & Canonic.* vbi iubetur, quòd tale decretum executioni demandetur; sicuti postea factum esse infertur, dum in statuto sancitum fuit, Missas per Canonicos esse celebrandas, & cū tale onus iniūctum fuerit omnibus Dignitatibus, dicitur præsumendum esse, statuentes voluisse omnes esse Sacerdotales.

29 Et tamen apparet contrarium ex alia parte dicti statuti, relata per eum sub *n. 37.* ibi, *Che quelli Dignità, Canonici, & Mansionarij, che non faranno ordinati al Sacerdotio, siano tenuti a far celebrare le Messe Coro ad altri Preti.* Ergo si datur casus, quod Dignitates, Canonici, & Mansionarij possunt stare sine Ordine Sacerdotali, falsum est dicere, quòd sint arctati, & quod habeant Ordinem Sacerdotalem annexum.

30 Tertiò sub *n.18.* ponit, quod Beneficium habet, residentiam personalem, quando vltra Missarum celebrationem, habet onus adiuuandi Curatum in cantando, & aliis similibus, & vbi imponitur interessentia, seu assistentia chori censetur iniunctum seruitium personale, non solùm Chori, sed etiam Missarum, vt ex Lara *de Capellan.lib.2.c.7.n.6.* notat Garc. *de Benef.d.p.7.c.1.n.89.in fin.vers.Placet tamen.*

31 Sed hoc procedit, vbi non adest alternatiua inseruiendi per se, vel per alium; quia tunc electio est Capellani de inseruiendo per se ipsum, vel per substitutum, iuxta regulam *c.in alternatiuis*, vbi glos. & Dynus, *de regulis iuris in 6.*

32 Quartò sub *n. 15.* refert, quòd Canonici Collegiatæ habent residentiam, & sic doctrinæ, ac decisiones sumptæ ex impositione oneris celebrandi Missas, non inferri

ad annexionem Ordinis, intelligi debere in Beneficiis residentiam non requirentibus, non autem in Canonicatibus, & ad hoc citat Garc. *de benef. d. p. 7. c. 1. n. 85. 86. 87. & 88.*

33 Cæterùm Garcia locis mox relatis, hoc non declarat, nec verbum quidem dicit de Canonicis, sed solùm firmat quod nisi expresè caueatur, quod Beneficiarius per se ipsum celebret, satis censetur prouisum voluntati testatoris, si per alium celebrare faciat, & subiungit; nec requiritur personalis residentia, ex quo sumus in Beneficio simplici, in quo ex generali consuetudine non requiritur residentia; & huic obiecto residentiæ satisfeci sub *n. 17. & 18.*

34 Quintò post *numer.* 27. & sub *numer.* 28. respondendo obiecto alternatiuæ positæ in dicto statuto, ibi: *Dire, ò far dire le sue Messe*, asserit hoc esse intelligendum stante aliquo iusto impedimento, vt potè infirmitatis, vel absentię iuxta doctrinam Barbatiæ *in dict. consil.* 33. Gutierr. & aliorum. Cuius quidem contrarium est verius, vt post multos DD. declarauit Rota ex mente sacræ Coogregationis Concilij *in decisionibus relatis suprà sub n. 14.*

35 Sextò sub *numer.* 29. inquit, quòd aliàs esset absurdum, cum Canonici debeant per se ipsos, & nō per substitutum inseruire, non obstante quacunque consuetudine etiam immemorabili in contrarium, iuxta dispositionem Concilij *in d. cap. 12. in fine, vers. Omnes vero diuina, sess. 24. de reformat.* Seraphin. *in dict. decis. 1256. numer. 4.*

36 Sed hoc est intelligendum, quando onus est antecedenter annexum cuilibet Canonico, & postea fit statutum, vt possit satisfieri per substitutum; sed quando in eodem statuto imponitur onus modificatum per alternatiuam, & statutum est confirmatum à Sede Apostolica (vt idem Ciarlinus fatetur) sufficit, quod illud obseruetur eo modo, quo disponit; maximè cum ex lectura rubricæ dicti statuti constet Missas celebrandas, nō spectare ad Canonicos ratione Canonicatus, sed ratione oneris ipsius Ecclesiæ ob legata pia ei facta, quas non posse per alium Capellanum celebrari nō reperitur prohibitum, & huic obiecto satisfeci, etiam supra sub *n. 21. 22. & 25.*

37 Septimò sub *n. 31.* ait, quòd dato etiam, quod vigore dicti statuti Canonicus posset inseruire per substitutum, non inde tamen cessaret, quin Canonicatus esset Sacerdotalis, assumendo argumentum à Curato; qui licèt habeat annexum Ordinem Sacerdotij, tamen per se, & per alterum munus adimplere potest, secundùm Azor. *instit. Moral. p. 1. lib. 10. c. 24. q. 2. in princip.* dummodo tamen id passim non faciat, nec ad longum tempus. Posteuin. *de offic. Curat. c. 2. n. 5.*

38 Quod quidem argumentum nullius est momenti; quia Curatus debet administrare Sacramenta, & quatenus possit vices gereotes habere pro supplenda Parochiæ necessitate, oon tamen ipse excusatur ab Ordine Sacerdotij, sed Canonicus non tenetur administrare Sacramenta, imò inspecta dispositione iuris, sufficit, quod habeat primam tonsuram, & 14. annum attigerit, vt probaui in princip. sub *num. 2. & 4.* qua rationis disparitate stante non potest procedere argumentum à pari, siquidem parium eadem debet esse natura, & poteotia, vt docet Euerard. *in locis argument. loco à pari num. 1. & 2. fol. 137.*

39 Octauo sub *numer.* 38. ad tollendam obseruantiam dictæ Ecclesiæ, quæ erat de prouidendo Canonicatus in adolescentulos 14. annorum, & de inseruiendo per substitutum in dictis Missis celebrandis, respondet hoc potius esse abusum, quàm obseruantiam, & quod Ordinarios potuit dispensare etiam tacitè, vt præsumitur eo ipso, quod admisit Canonicos non integræ ætatis, ex allegatis per Barbos. *de offic. & potest. Episcopi p. 3. allegat. 93. n. 27. & 28.* & idem asseuerat potuisse facere Capitulum.

Quæ profectò conclusio nullam habet subsistentiam, 40
quia nec Capitulum, nec Episcopus potest dispeusare super defectu ætatis post Concil. Tridentin. vt tradunt relati per Garc. *de benef. p. 7. cap. 4. numer. 57.* & dicam infrà sub *numer. 56.* & quod quando sumus in dubiis, ad effectum dignoscendi, an sit annexus ordo Sacerdotalis, vel ne, recurrendum sit ad obseruantiam interpretatiuam, dixit Rota *in d. decis. 129. num. 2. coram Mantica.*

Nonò sub *num. 53. 54. & 55* concedit, quòd Cano- 41
nicatus Ecclesiæ Carpen. possunt dari adolescentulis 14. annorum, qui tamen non dicentur arctati nisi postquam peruenerint ad ætatem requisitam ad Sacerdotium, ad quod citat Garc. *de benef. p. 3. capit. 4. n. 10. 11. & 12.*

Sed hoc assumptum est impossibile quod possit su- 42
stineri, quia si Canonicatus est Sacerdotalis, non potest de illo prouideri, nisi illi qui infra annum possit ad Sacerdotium promoueri, vt disponitur per Sac. Concil. *in sess. 22. cap. 4. & in dict. sess. 24. cap. 12. de reformat.* vbi prouisiones aliter factæ irritantur, nec cootradicit Garcia *locis proximè citatis*, sed solùm dicit, quòd prouisus in minori ætate de præbenda requireote Ordinem sacrum cum dispensatione Apostolica, non poterit per Episcopum dicta præbenda priuari ob non susceptum dictum Ordinem, nisi postquam peruenerit ad ætatem requisitam pro illius susceptione, vt patet ex lectura sub *n. 17.* ibi: *Nisi fortè careat quis ætate ad Ordinem requisita, quia ex dispensatione in minori ætate obtinuit præbendam, tunc enim non potest ea priuari ob ipsam causam.*

Imò hæc doctrina retorquetur, quia dum prouisi de 43
Canonicatibus Collegiatæ Carpen. non excedebant ætatem 14. annorum, & eos pacificè possederunt absque dispensatione Apostolica, denotat non habere annexionem Ordinis presbyteratus.

Decimò, & vltimò dicit quòd gratia sui Cōcanonici, 44
ex quo nemini erat detrimenti, debebat ampliari, & ad æquas causas produci, & ratione analogica extendi, maximè cum impetratio gratiæ illo casu, erat facta ad effectum satisfaciendi suo muneri in Ecclesia ad mentem Concilij, & ideò non videbatur æquum tam stricto iure procedere, sed cum ipso impetraote erat benigoius agendum, & concludit, quòd Ordinarius poterat dispensare cum ordinato extra tempora, ex *cap. consultationi*, vbi DD. & glos. *de temp. ordin.* Azor. *moral. institut. part. 2. lib. 3. capit. 50. quæst. 10. vers. Cùm eo iisdem, qui recepit.*

Quæ sola vltima ratio potuit mouere Ordinarium 45
ad impartiendum licentiam ad effectum, vt Caconicus malè ordinatus extra tempora, posset Missam celebrare; & ideo nihil facit ad decisionem præseotis controuersiæ.

Præterea est aduertendum, quòd casus præsens est di- 46
uersus ab illo Ciarlioi, qoia attentis verbis statuti, ibi: *Ordiniamo che ogni Dignità, Canonico, è Mansionario, sia tenuto dire, ò far dir le sue Messe y giorni festiui*, videtur iniunctum omnibus onus celebrandi quolibet die festiuo, vt denotat dictio illa, *ogni*, quæ neminem excludit, & distribuit cuilibet onus celebrandi, vt pluribus comprobat D. Barbosa *in tractat. de diction. vsufrequent. diction. 241. numer. 1. & 22.* & sic quatenus alternatiua eis non suffragaretur, nisi iusto stante impedimento, non videbatur posse adimpleri mens statuentium, nisi celebrando omnes Canonicos singulis diebus festiuis.

In proposito verò fundator solùm voluit, quod Mis- 47
sa maior esset certa, quæ cùm possit celebrari per Canonicos, qui aderunt pro tempore Sacerdotes in hac Ecclesia,

clesia, satisfactum censebitur dispositioni constitutionis fundatoris, absque eo quod obligentur omnes Canonici ad suscipiendum Ordinem Sacerdotalem.

48 Vlterius aduerto, quod Canonici Ecclesię Carpen. voluerunt (licet non obligati) acceptare dispositionem Concilij Tridentini *in d.cap.* 12.*seff.* 14. vbi loquendo de Cathedralibus cauetur, vt Canonicatus, alij sint Sacerdotales, alij Diaconales, & alij Subdiaconales, & ideò quatenus voluerunt imponere singulis Canonicis onus Missarum, videbatur esse probabile requiri Ordinem Sacerdotalem. In casu verò præsenti non adest talis acceptatio dicti decreti, & sic nec Ordo Sacer requiritur ad huiusmodi Canonicatus obtinendos.

49 Demùm non aduersatur absurdum consideratum per informantes pro Capitulo, nempe quod si declaretur Canonicos huius Ecclesiæ non habere Ordinem Presbyterij, posse dari casum in futurum, quod omnes Canonici sint 14. annorum, vel quatenus habeant ætatem legitimam recusent ad Presbyteratus Ordinem promoueri, sicut modo facit D. Iosephus Beno de Rey, & consequenter in Ecclesia non adsit Sacerdos, qui possit Missam maiorem celebrare, & constitutio fundatoris reddatur frustratoria, contra iuris regulas, quæ volunt, vt conditiones iustæ, & iuris dispositioni conformes appositæ per fundatores, sint ad vnguem seruandæ, vt *in cap. significatum, de Præben. & in Clem. quia contingit, de Religios. domib.* & tradit Concil. Tridentin. *in seff. 25 cap. 5. de reformat.* Gutierr. *cons. 1. & 2. vtrobique sub num. 1. & 2.* vbi quod à fundatione recedere non licet.

50 Quia, moraliter loquendo, impossibile est, quod possit dari casus prætensi absurdi, cùm sit in confesso inter partes, in huiusmodi Ecclesia adesse sex Dignitates, viginti nouem Canonicos, & decem & octo Racionerios, & ex his, exceptis quinque Dignitatibus, & duodecim Præbendis, in quibus dignitas Archiepiscopalis habet alternatiuam, cum Vniuersitate dictæ villæ de Alcalà; reliquæ omnes prouidentur ab ipsa Vniuersitate in Doctores magis antiquos graduatos per eam in sacra Theologia, vt probatur ex *concordia registrata in process. fol.* 41. qui quidem Doctores magis antiqui cum lauream Doctoratus Theologici potiri nequeant absque eo, quod sint Ordinibus sacris insigniti, vt sancitur *in constitutione 47. dictæ Vniuersitatis*, certum est, quod non erunt, nisi prouectæ ætatis, & forsan omnes Sacerdotes, sed quatenus nõ sint tales, sufficit quod inter omnes prouisos huius Ecclesiæ adsint tot in ætate prouecta, vt possint cogi per Episcopum ad se promouendum ad Ordinem Presbyteratus, pro celebranda Missa maiori, requisita per fundatorem, ac aliis oneribus subeundis, iuxta Ecclesiæ necessitatem.

52 Quandoquidem, etsi dispositio Concilij Tridentini *in dict. cap 12. seff. 24. de reformat.* non comprehendat Ecclesias Collegiatas. Nihilominus suadente necessitate Ecclesiæ poterit Episcopus Canonicos Collegiatarum compellere, ad se promouendum ad Ordinem eidem Episcopo bene visum, vt per textum *in cap. quæris, de ætat. & qualit. & Ordine præf.* tradit Moneta *de distribution. part. 2. quæst. 19. numer. 4. circa fin. & numer.* 31. sequitur Lotter. *de re benef. dict. lib. 2. quæst.* 47. *numer.* 49. & idem tenet Boër. *in decision.* 171. *num.* 2. *vers. Et ideo.*

52 Pro quorum omnium corroboratione extat obseruantia subsecuta; quæ, quatenus versaremur in dubiis, deseruiret pro interpretatione, Gonçal. *in regula* 8. *Cancell. glos. 5 in princip. sub num. 86. vers. Et ideò obseruantia*, Lotter. *de re benef. lib. 2. dict. quæst. 47. numer.* 30. & in terminis annexionis Ordinis dixit Rota *in d. decis.* 119. *num. 2. coram Mantica.* Obseruantia autem istius Ecclesiæ est, quod inter solos Canonicos Sacerdotes, qui assistunt Choro secundùm turnum repartiuntur hebdomadæ pro Missis maioribus celebrandis, & inter ipsos Sacerdotes tantum diuiduntur distributiones ad hunc effectum ex massa communi assignatæ, absque eo quod de Canonicis, qui non sunt Sacerdotes, habeatur ob id vlla ratio, vt constat ex certificatione Magistri ceremoniarum, & Punctatoris, ac Repartitoris Chori dictæ Ecclesiæ, cui consonant testes pro eodem don Iosepho examinati in *process. fol.* 179. Qui quidem testes deponunt vlterius, quòd in dicta Ecclesia plures adfuerunt Canonici, qui per plures annos non se promouerunt ad Ordinem Presbyteratus, & alij, qui nec etiam ad Ordinem sacrum erant promoti, & alij, qui longo temporis spatio steterunt sine Ordine sacro, & postea absque vlla coactione se ordinarunt, & nunquam perdiderunt aliquam fructuum partem. Itidem deponunt, quod aliqui fuerunt prouisi absque eo quod haberent ætatem requisitam ad Ordinem sacrum, & habuerunt pacificam possessionem, ac perceperunt fructus sine vlla dispensatione.

Ex hac igitur actuum frequentia, ac temporis diuturnitate rectè probatur obseruantia, seu consuetudo, secundùm Bart. *in l. de quibus, numer. 23. ff. de legib.* Alex. *cons. 45. numer. 2. lib. 2.* Deci. *cons.* 483. *numer.* 25 ma- 53
54 ximè obseruantia interpretatiua, quæ non requirit longi temporis præscriptionem, Lott. *de re benef. lib. 1. quæst. 39. numer. 159. cum seqq.* & in terminis annexionis Ordinis Rota *in d. decis. 119. numero 3. coram Mantica.*

55 Nec potest dubitari, quin dicta obseruantia suffragetur, cum de ea Episcopus ignorantiam prætendere nequeat, stantibus visitationibus, quas facere tenetur in Ecclesiis suæ Diœcesis, sicut nec minus Capitulum, dum admisit ad possessionem, ad assistentiam Chori, & ad participationem fructuum prouisos non habentes Ordinem sacrum, ac ætatem ad illum requisitam; quod certè non fuisset permissum nec permitti poterat si ex lege fundatoris præbendæ haberent annexũ Ordinem presbyteratus; quia tales prouisiones fuissent irritæ ex dispositione Concilij Tridentin. *in dict. cap. 12. seff. 24. de reformat.* ibi: *Nec aliis in posterum fiat prouisio, nisi iis, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoscantur, aliter irrita sit prouisio.*

56 Qua responsione tollitur, quod versemur in facultatiuis, ita vt potuerit Capitulum, cum talibus prouisis mitius agere; quia non potest Capitulum, nec Episcopus derogare dispositioni Concilij, & eo minus super defectu ætatis vt refert decisum Garc. *de Benef. p. 7. c. 1. n. 99. in fin. & n.* 112. & notat D August. Barb. *in Collectan. ad Concil. seff. 25. de reformat. c. 5. n. 3.* & quod Episcopus 57
non possit, nec minus cum consensu Patroni, dispensare super defectu qualitatis Sacerdotij requisitæ in limine fundationis, dixit Rota *in decis. 446. n. 9. vers. Maximè, part. 5. recent. & in decis. 680. numer. 3. Coram Buratto.*

Hincque etiam patet nihil obstare contrariam obseruantiam ex aduerso prætensam, siue ea desumatur ex testibus per Capitulum examinatis, siue ex duobus actibus Capitularibus, siue ex Bullis Apostolicis præsentatis.

58 Nam quoad testes, qui sunt quatuor, & ex his tres sunt Ministriles dictæ Ecclesiæ nihil concludunt, imò contradicunt dispositioni constitutionis dum dicunt, quod secundùm dispositionem iuris communis, sacri Concilij Tridentini, & Constitutionis Ecclesiæ, adest consuetudo, quod Canonici debeant ordinari Ordine sacro, & quod recusantes possunt compelli per Capitulum, & inter compulsos agnouerant Don Ioannem de Sandoual, cum tamen constet, quod nec ex dispositione iuris communis, nec Concilij Tridentini requiritur Ordo sacer in Collegiata, ex superius firmatis sub *num. 2. & 4.* Et quatenus esset intelligenda constitutio fundatoris

toris, pro annexione Ordinis, deberet Ordo esse Sacerdotalis, non autem Subdiaconalis, vt dicunt ipsi testes; quia Missa maior non potest celebrari nisi à Sacerdotibus; & ex testibus examinatis pro dicto don Ioseph.o probatur D. Ioannem de Sandoual stetisse, sine Ordine sacro vsque quo ad legitimam ætatem peruenisset; & tunc suscepit Ordinem Subdiaconatus, stetitque in Ecclesia spatio duodecim annorum, donec obiit, absque aliqua amissione fructuum suæ præb endæ.

59 Vnde, cùm testes adducti pro Capitulo nihil concludant, & ècontra testes dicti D. Iosephi plenè probent repartitionem hebdomadatum pro Missis maioribus celebrandis, fieri tantum inter Sacerdotes Canonicos, & in dicta Ecclesia plures adsuisse Canonicos, sine Ordine Saeerdotali, & aliquos sine Ordine sacro, absque vlla amissione fructuum, & dispensatione vtpote:

Prædictus D. Ioannes de Sandoual.

Item Fernandez de Villegas qui solùm fuit Subdiaconus, & vixit Canonicus spatio 40. annorum; & quamuis dispensaretur a residentia, ob officium, quod habebat sancta Inquisitionis, non inde sequitur, quod esset dispensatus ab Ordine Presbyteratus, si eo egebat vigore fundationis.

Item Doctor D. Franciscus de los Rios, qui adeptus fuit possessionem Canonicatus, dum 22. annum sua ætatis agebat.

Item Doctor D. Ioannes de Garcca, qui possedit Canonicatum per sex annos absque vllo Ordine sacro, & postea promotus fuit ad Doctoralem Toleti.

Item Licentiatus D. Antonius Escudero, qui fuit Canonicus per tres annos sine Ordine sacro, & idem probatur de pluribus Racionerijs, vt in distr. process. fol. 179. cum seqq.

60 Per necesse dicendum est, quòd hi testes sint præferendi; tum quia sunt sex, & sic numero plures Farinac. *de testib. quæst. 65. n. 106. & seqq.* tum quia sunt magis qualificati, cum sint, vel Doctores, vel Magistri, vel Canonici, vel Dignitates, seu Racionerij magis antiqui dictæ Ecclesiæ Farinac. *ibidem num.* 114. & in specie de Doctore *sub num.* 119. tum qui deponunt verisimiliora *ibidem sub num.* 120. tum & etiam, quia sunt magis informati, & deponunt de rebus ad eosdemmet testes pertinentibus, magis specificè, cum ratione, & redditione causæ, nempe, quia aliqui sunt Punctatores, aliqui Magistri cæremoniarum, alij Hebdomadatij, & omnes de gremio Capituli, cum quo est controuersia: idem Farinac. *vbi supra numer.* 165. & 170. & 172. & 186. vbi quòd magis creditur testibus peritis quàm non peritis.

61 Quantum verò attinet ad duos actus Capitulares; quibus Capitulum compellere conatus fuit Canonicos ad suscipiendum Ordinem sacrum, & quod idem seruaretur in futurum, ab eis qui de nouo prouiderentur; dicitur, quòd imprimis ex illis probatur potius dictam constitutionem fundatoris, vel non esse in vsu, vel non importare annexionem Ordinis, dum tunc temporis Capitulum voluit statuere super annexione Ordinis sacri, & compellere eos, qui tunc prædicto Ordine non erant insigniti.

62 Secundò respondetur, quòd Capitulum non potest statuere in his, quæ tangunt iura singularium personarum ipsius Capituli, Felin. *in c. cum omnes, sub num.* 18. *vers.* 10. *fallit, de constitut.* & *ibi* Panormit *n. 7. vers. Venio ad secundum,* & in specie, quòd annexio Ordinum spectet ad Episcopum, cum consilio Capituli statuitur per Concil. Tridentin. quando loquitur de Cathedralib. *in d. ses. 24. de reformat. c.* 12. Imò quòd Episcopus possit in hoc non sequi consensum Capituli, refert Piasec. *in praxi Episcopal. part. 2. c. 2. n. 7. & c. 2. n. 7.* sequitur D. Barbos. *in Collectan. ad Concil. Trid. in dict. c. 12. sess. 24 de reformat.*

Tertiò considerantur, quòd dicti actus Capitulares se referunt ad iuris communis, & Concilij Tridentini dispositiones, quæ in Collegiatis non requirunt Ordinem Sacrum, vt suprà fuit firmatum, & quatenus secundus actus Capitularis se refert ad consuetudinem Ecclesiæ Toletanæ, pariter detegitur erroneus, quia etiam in Ecclesia Toletana, adsunt Præbendæ, sine annexione Ordinis sacri, quoties eas possidentes velint amittere medietatem distributionum, vltra quod non valet allegare consuetudinem Ecclesiæ Cathedralis in Ecclesia Collegiata; cum militet diuersa ratio, consuetudo enim non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam, *l. 1. §. si quis hoc interdictum. & ibi* Batt. *ff. de itiner. actúque priuat. l. ius singulare, & l. quod verò contra, ff. de legib.* Aretin. *cons.* 122. *n.* 4. Purpurat. *cons.* 522. *n.* 12. 63

Et eo minus; quando, pro vt hic, in loco controuerso adest consuetudo particulari, tunc enim ista particularis est attendenda, *cap. super eo 22 de censib.* & tenuit Rot. *in decis 95. n. 3. & in decis. 419. n. 4. coram Cardin. Canalerio.* 64

Quoad denique Bullas Apostolicas pariformiter respondetur non relenare; quia altera ipsarum, quæ est Pauli Quinti, continet dispensationem dicti Ioannis de Sandoual, super defectu gradus Doctoratus, Magisterij, vel Licentiati requisiti, ad consequendas Dignitates dictæ Ecclesiæ, & in narratiua petitur ex abundanti dispensatio super defectu ætatis requisitæ ad aliquem Ordinem sacrum, forsan dictæ Dignitati annexum, quæ superabundans narratiua, quo ad Ordinē sacrum, nihil ponit in esse, vt demonstrat dictio illa, *forsan,* vt ex pluribus firmat D Barbosa *in tractat. de diction. vsu frequent. diction.* 126. quod experientia docuit, cum dictus Sandoual nunquam suscepent Ordinem Diaconatus, nec Presbyteratus requisiti pro celebranda Missa maiori, pro vt suscipere debebat, si fundatoris constitutio, de cuius obseruantia agitur, importaret annexionem Ordinis. 65

Artera verò Bulla Apostolica Clementis VIII. emananit pro confirmatione decreti Capitularis, quo cauebatur Portionarios debere per se ipsos inseruire pro Diaconis, & Subdiaconis, vel dare aliam personam idoneam sub certa pœna; Pontifex verò, quia in supplicatione sibi data pro dicta confirmatione obtinenda, narrabatur onus inseruiendi per se ipsos incumbere dictis Portionariis, ex antiquissima consuetudine & ab ipsa ferè fundatione, vt in *process. fol.* 130. noluit confirmare dictum decretum in ea parte, qua dabatur facultas inseruiendi per substitutum, & hoc summa cum ratione, quia supposito, quod ex antiquissima consuetudine Portiones essent Subdiaconales, & Diaconales, non poterant inseruire per substitutum resistente dispositione Concilij Trident. *in dict. sess. 22. de reformat. c. 4. & in d. sess. 24. c. 12. vers. Omnes verò.* 66

At cum ex superius deductis constet talem antiquissimam consuetudinem non extare, corruit eiusdem Bullæ dispositio & vlterius est aduertendum, quod dicta Bulla loquitur de Racioneriis, non autem de Canonicis, & obseruantia ad hoc vt releuet, debet probari particulariter, & in specie in casu controuerso, Alex. *cons. 6. per tot. lib.* 5. Castrens. *cons.* 340 *circa fin. vers. Super est, lib.* 2. Rolan. *cons.* 80. *numer.* 10. *cum seqq. lib* 1. & non sufficit æquiuoca, sed concludens probatio requiritur, Abb. *in cap. 2. in fin. de censib* Ruin. *cons.* 104. *num.* 15. *lib* 3. Rota *decis.* 120. *n* 2. *p. 2. recent.* 67

Quibus sic positis nullius est momenti prorogatio termini 68

termini petita per dictum Don Iosephum in Capitulo, quando fuit ei notificatum, quod deberet se ordinare Ordine sacro, consentiendo, quod post lapsum dicti termini, suscepisset Ordinem sacrum, vnde inferebatur, modò ipsum non posse venire contra propriam confessionem, ex *l. generaliter, C. de non numerat. pecun.* ibi: *Nimis est indignum, quod sua quisque voce affirmauit, id postmodum infringere velle.*

Siquidem hoc procederet, quando dictus Don Iose-
69 phus consensisset actui legitime per Capitulum facto,
sed cum ex superius deductis *sub num. 61. & 62.* appa-
reat Capitulum non potuisse facere decretum, cui dictus
D. Iosephus consensit, corruente decreto, corruit quoque
consensus, eius vigore præstitus, ex adductis per Bec. *in
cons. 331. num. 50. vol. 2.* & docet Rota apud Farinac. *in
posthum. decis. 586. per tot. vol. 2.* maxime stante prote-
statione præcedente, dicto consensui, de non consentien-
do, vt late prosequitur VVesembec. *consult. 4. numer.*
70 *99. vol. 1.* & in simili videmus de confessione facta in
qualibet materia, quæ si detegatur erronea (pro vt in
præsenti) potest per confitentem reuocari, & sibi non
præiudicat, *leg. non fatetur, ff. de confes.* Anchar. *consil.
291. numer. 3.* Deci. *consil. 408. numer. 5.* Menoch. *con-
sil. 147. n. 29.*

75 Idque procedit, siue error, sit in facto, siue in iure, Paul. de Castr. *in d. l. non fatetur*, Dec. *cons. 51. n. 24. lib. 2.* & eo ipso apparet de errore, quoties constat de veritate in contrarium, Alex. *cons. 101. sub n. 8. vers. Igitur idem, lib. 1.* Aretin. *cons. 14. n. 8. ante med.* Rol. *cons. 69. n. 48 in fin. & n. sequent. lib. 3.*

72 Insuper est aduertendum, quòd sententia Vicarij non condemnat dictum Don Iosephum ad suscipiendum Ordinem sacrum dumtaxat, cuius susceptioni dicitur consensisse, sed declarat eum debuisse promoueri ad Ordinem Presbyteratus, à die adeptæ possessionis præbendæ; quod nunquam petiit Capitulum, vt patet ex lectura processus, & sic potest etiam dici, quod dicta sententia, vti non conformis libello, & petitioni, sustineri non possit, vt probat textus *in l. vt fundus, ff. commun. diuidun.*

Toletana Naturalitatis

Filius naturalis quis dicatur? Matrimonium validè contrahit, qui lite pendente super validitate alterius primò contracti, illud contraxit, si primum postea nullum declaretur, etiam respectu effectuum ab ipso matrimonio prouenientium.

Votum CXIV.

1 *Casus proponitur decidendus.*
2 *Filius naturalis dicitur, qui ex soluto & soluta & inter quos matrimonium esse potest, natus est.*
3 *Habilitas ad efficiendum filium naturalem sumenda est vel inspecto conceptionis, vel natiuitatis tempore prout nato fuerit vtilius.*
4 *Naturalis vt dicatur filius non requiritur de iure Canonico quod natus sit ex concubinatu.*
5 Cap. cùm in Apostolica, de sponsalib. *refertur.*
6 *Matrimonium secundum valet pendente litigio super primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronuntiatum nullum.*
7 *Litis pendentia non impedit Matrimonium contrahi.*
8 *Matrimonium nullum non impedit validitatem secundi matrimonij rectè contracti.*
9 *Matrimonium pendente lite super prioris validitate contractum, si illius nullitas euincatur, validum est.*
10 *Matrimonium contrahens secundum lite pendente super validitate primi non dicitur attentare.*
11 *Filij habiti à patre ex puella soluta durante lite validitate matrimonij cum alia nulliter contracti, legitimantur per subsequens matrimonium cum dicta puella contractum.*
12 Cap. tua fraternitas, de sponsa duorum, *refertur, &* n. 15. *intelligitur.*
13 *Interdictum Ecclesiæ ne Matrimonium contrahatur quibus modis fiat.*
14 *Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ validum est, nisi contineat decretum irritans.*
16 Cap. cùm in Apostolica, de Sponsalib. *declaratur.*
17 C. 1. & c. veniens, de eo qui duxit in matrimon. quam polluit per adult. *intelliguntur.*
18 C. pen. eod. tit. *exponitur.*
59 *Filij nati ex Matrimonio putatiuo ad hoc vt legitimi sint censendi bona fides saltem alterius coniugis requiritur.*
20 *Adulterij pœna locum habet etiamsi matrimonium fuerit nullum.*
21 *Filij suscepti ab vxorato non sunt naturales, nec legitimantur per subsequens matrimonium.*
22 *Fictio iuris pro veritate habetur.*
23 *Legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum.*
24 *Naturalis filius in dubio potius præsumitur quam spurius.*
25 *Filius, vt sint legitimi, fauet lex quantum potest.*
26 *Pro legitimitate in dubio pronuntiandum.*

VErtente lite inter Franciscum de Rio, & Donam Mariam Palomam super nullitate Matrimonij, idem Franciscus ex muliere soluta genuit filiam nomine Antoniam de Rio, quæ nata fuit diebus viginti tribus antequam Matrimonium nullitatis sententia dissolutum fuisset; prout dictis diebus transactis nullum & inualidum fuit declaratum in Rota, data contrahentibus facultate, vt ad alias nuptias conuolare, vel alium vitæ statum, quem maluerint, eligere possent. Hac facti serie supposita interrogatus fui an dicta Antonia de Rio durante nullo illo patris Matrimonio genita ex muliere soluta, debeat ad omnes iuris effectus naturalis reputari, vel spuria sit censenda? Et naturalem esse respondi, cum illi omnia conueniant requisita, quæ ad filiationem naturalem Doctores requirunt. 1

Est enim certa iuris conclusio naturalem filium generaliter illum dici, qui ex soluto & soluta, & inter quos Matrimonium esse potest, natus est, *cap. innotuit 20. de elect.* vbi *num. 6. in collect.* plures refero Doctores, *l. 11. Tauri, l. 9. tit. 8. lib. 5. Recop.* vtrobique Regnicolæ & citatis per me addo Robles de Salzedo *de repræsent. lib. 2. cap. 11. num. 8* Basil Pont. *de matrim. lib. 11. cap. 2. numer. 1.* Melch. Phœbos *Lusit. decision. 68. numer. 6.* Cardos. *in praxi Iudicum, & aduocat. verb. filius num. 7.* Michael. Reinoso *in obseruat. iuris obseru 4. num. 2.* 2

Quæ quidem parentum in solutionis statu existentia ad filios naturales efficiendos, sumenda est vel inspecto conceptionis, vel natiuitatis tempore, prout filiis huiusmodi vtilius fuerit Ita per tex. *in l. qui in vtero, ff. de statu homin. & in l. etsi seruum 5. §. ingenui, ff. eod. & in l. nuper C. de natural. liber.* resoluunt Spin. *in speculo testam.* 3

stam.glos. 15.*n.*118. *&* 119.Cou.*de sponsalib.p.*2.*c.*8.§. 2.*n.*5.Pereg.*de fideicom.art.*24.*n.* 50. Azori.*instit. moral.p.*2.*lib.*2.*cap.*13.*q.*3. P.Molin. *de Iustit.tract.*1.*disp.* 172.*n.*40 Sanch. *de matrim.lib.*8 *disp.*7.*num.*19.Basil. Pont.*in simili tract.lib.*11.*c.*3.Fachin. *controuers.lib.*3. *cap.*50.Melch.Phœb *Lusitan.decis.*68.*num.*12.*p.*1.citati per me *in collect.ad capus,tanta,numer.*32. *qui filij sint legit.*

4 Nec ad hoc vt naturalis dicatur filius requiritur quod natus sit ex concubinatu(cuius requisita referunt Farin. *in praxi crimin p.*4.*q.* 138. *à n.* 8. Robles de Salzed.*d. lib.*2.*c.*11.*n.*7.Rot.*decis.*254.*p.*1.*diuers.*) nam licèt iure ciuili aliud suaderi videatur, ius tamen Canonicum illi in hac parte præualere debet, cùm *in d.c.tanta*, tale quid non requiratur. Ita Duen. *reg.*350.*n.*11. Cou.*d.*§. 2.*n.*4.Card.Mantic. *de coniect.vltim. volunt.lib.*11.*tit.* 12.*num.*6.Pereg.*d.art.* 24.*num.* 53.Mieres *de maioratu p.*2.*q.*1.*num.*6.*&* 7. Azori *d.cap.*13.*q.*4. Alex.Trentacinq.*var.resolut.lib.*1.*tit de legitimat.resol.*1.*num.*5.*&* 6 Æmil. Gall.*de exception. tit.*4 *p.* 2.*except.* 27.*n.*213. Fusar.*de substitut.q.*409.*n.*126.Melch.Phœb.*Lusit.decis.*68.*num.*6 *p.*1.vbi dicit receptum iure Canonico, & ex totius orbis consuetudine, & ait consonare Ordinationem Reg. Lusit.*lib.* 4.*tit.* 71. & apud Hispanos *l.*11. *Tauri.*

5 Vnde si Antonia de Rio supponatur nata, prout vere est, ex parentibus, inter quos de illo tempore Matrimonium valide contrahi poterat, bene infertur illam pro naturali habendam: quod autem Matrimonium valide contrahi potuerit, probat expressè text. *in c.cùm in Apostolica* 18.*de sponsalib* in quo decidit Pontifex Vrbanus III. quòd Matrimoniali lite pendente si litigans ante sententiam iudicis accipit aliam vxorem ignorantem facti, postea si feratur sententia de nullitate Matrimonij, tenet secundum Matrimonium, licèt fuerit contractum pendente lite, sed viro debet iniungi pœnitentia, & vt abstineat à coniuge per tempus pœniten-
6 tiæ. Ex quo vulgo colligitur valere secundum Matrimonium pendente litigio super primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronuntiatum nullum, vt per Abb.*ibi.n.* 3.idem tenet Ruin.*cons.*150.*n.*19 *lib.*5.

7 Bald. de Vbaldis Perus. *cons.*3.*num.* 11. *tom.* 1. *inter. consilia Matrimon.* ibi. *His tamen non obstantibus contrariam dico, scilicet secundum Matrimonium valere, & prolem esse legitimam, & hoc ideo quia fuit à primo separata per sententiam,*&c.& *num.* 13. ibi, *Nec obstat pendentia litis, vel appellationis, quia illa non impedit Matrimonium contrahi, capit. cum in Apostolica: de sponsal. capit.* 2. *de Matrim. contracto contra interd. Eccles. quæ iura procedunt cum prima lis pendeat, & nulla sententia erat lata pro contrahente, & sic nullum habet colorem contrahendi, fortius enim procedunt in illo qui iam habet vnam sententiam pro se, vt in casu nostro*, &c.

8 Anton. Cardos. *in praxi Iudicum, & aduocat. verb. Sacramentum.* §. *de Sacramento Matrimon. num* 36. ibi, *Matrimonium contractum cum vna valet pendente lite cum alia super matrimonio, seu sponsalibus: si primum Matrimonium erat nullum, quia litis pendentia, seu Matrimonium nullum non impedit validitatem secundi Matrimonij rectè contracti, cap.cum in Apostolica, vbi Abb. num.* 3. *& alij, de sponsalib. poterit tamen Iudex illum punire pro arbitrio, quia Matrimonium illud contraxit contra interdictum Ecclesiæ, cap.*1.2.*&* 3. *vbi DD. de Matrim. contracto contra interd. Ecclesiæ*, &c.

9 Couar. *de sponsalib.p.* 2.*c.*8.§.1.*n.*8. Mascard.*de probat.concl.* 1023.*n.* 8. vbi resoluunt Matrimonium pendente lite super prioris validitate, si illius nullitas euincatur, validum esse.

10 Lancellot. *de attent.p.*2.*capit.*4.*limit.*17.*& cap.*20. *limit.* 18. *& p.*3. *capit.* 24. *q.* 17. *numer.* 2. in quibus locis tenet Matrimonium secundum lite pendente super validitate primi Matrimonij contractum, validum esse, & prolem legitimam, quando postea primum Matrimonium declaratur nullum: & præcipue *d. p.* 1. *capit.* 4. *limit.* 17. *à num.* 3. ita in materia eleganter discurrit. *Quamuis autem contrahens Matrimonium, vt præfertur, lite pendente non dicatur attentare, & consequenter actus non reuocetur, incidit tamen in pœnam extraordinariam, de qua in d. cap. cum in Apostolica, & in cap. tenor, de re iudic. vbi Abb. num.* 9. *præsertim quod coniugibus inhibetur ne inuicem reddant debitum, aut alios actus matrimoniales attentent; vt sensit etiam Ruin. vbi supra, & expressè Imol. per eum allegatus in cons.*125 *incip. In causa quæ vertitur, cui subscripsi, & multis comprobauit Angel. de Castro, de quo in* 1. *vol. consiliorum matrim. cons.*31. *incip. Quia ego Angelus: a quorum opinione nec etiam videtur dissentire Andr. Barbat. in cons.* 9. *Viso: num* 4. *& seq. lib.* 2. *& sequitur Deci. cons.*163. *In causa sub n.* 7. *col.*4. *in fine vers. tertio respondetur; & ita debet intelligi quod alias simpliciter dicunt Doctores quod lite, vel appellatione pendente super validitate primi Matrimonij non licet ad secundum Matrimonium transire, prout videtur text. & ibi notat expressè Abb. in cap. tua; num.* 3. *extra, de sponsa duor. videlicet quod non licet impunè ad secundam transire, non autem quod Matrimonium in se non sit validum, si primum declaratur nullum, vt dictum est.*
Quam limitationem ampliando intellige, vt non solum 11
*procedat respectu actus ipsius matrimonij; sed etiam respectu effectuum ab ipso Matrimonio prouenientium, prout est legitimatio filiorum, quæ fit per subsequens Matrimonium: talis enim legitimatio dicitur valida etiamsi dicti filij essent concepti lite pendente, vt tradit Port. Imol. in cons.*35.*vers. nono lib.* 4. *post Paris. cons.*13.*lib.* 2.*n.*24 *& cons.*15.*col.*1.*n.*2.*eod. lib. & faciunt quæ posuit Bald. in præallegato loco inter consilia matrim. cons.* 3.*n.*11.*vbi cum principaliter disputaret an filij nati ex Matrimonio (lite pendente super primo) contracto essent legitimi, concludit secundum Matrimonium valere, & & prolem legitimam fore*,&c.

Et hæc est vera opinio; sed obstare videtur tex. *in ca-* 12
pite tua fraternitas 4. *de sponsa duor.* ibi, *Hoc arbitramur agendum, vt si amodo in tali casu duxerint appellandum, eis in Ecclesia publicè interdicas ne ante decisionem causæ, aliud contrahant Matrimonium: & si contra interdictum Ecclesiæ publicè factum venire præsumpserint, Matrimonium tam præsumptuosè contractum poteris irritare*,&c. Ex quo videtur colligi Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ esse irritum.

Verùm pro genuina huius text. intelligentia præmit-
tendum est interdictum Ecclesiæ tribus modis fieri, per 13
legem, per iudicem, & per Parochum: per legem fit, quæ certis temporibus nuptias prohibet, de quibus *in capit. non oportet. el* 2. 33. *q.*4. *& in capit. capellanus, de feriis.* Per iudicem quando pendente super Matrimonio lite, vel illud, vel aliud contrahi specialiter interdicitur, *capit. tua nos, de sponsa duor. capit. primo & vlt. de Matrim. contracto contra interd. Eccles.* Per Parochum, cùm aut impedimentum denuntiatur illi, aut probabilis est eiusdem suspicio, *capit. cùm inhibitio, in princ. & in* §. *sane, de clandest. desponsat.* In his omnibus casibus Matrimonium contractum valet, quia
prohibitio non dirigitur in ipsam Matrimonij substan- 14
tiam, sed in accidentia, quod tunc fit cùm non simpliciter, & absolutè Matrimonium prohibetur inter aliquos, sed circunstantia modi, temporis aut loci, tunc enim nisi lex habeat decretum irritans, actus valet: sed lex quæ prohibet Matrimonium contrahi contra interdictum Ecclesiæ, solum tempus videtur prohibere.

hibere, & non habet decretum irritans; ad quod respexit Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 2* dum cum communi tenet Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ valere, nisi contineat decretum irritans faciens specialem mentionem matrimonij.

15 Quare intelligere debemus *d. c. tua fraternitas* de irritatione mentionem faciens, vel loqui de interdicto Pontificio, nomine Pontificis facto, vel de irritatione quoad cohabitationem, non quoad vinculum, iuxta doctrinam glos. *verb. irritum, in c. ad dissoluendum, de despons. impub. & verbo potens irritare in d. c. tua fraternitas.* Et quicquid sit, nullibi constat aliquod interdictũ Francisco de Rio factum fuisse, nec inhibitum ne aliud contraheret Matrimonium.

16 Secundò non obstat *d. c. cùm in Apostolica*, ibi, *Et sic falsitate suggesta quandam aliam facti nescium copulare præsumpsit*, &c. dum videtur supponere mulieré, cum qua villicus secundum contraxerat Matrimonium, prioris notitiam non habuisse, super cuius validitate controuertebatur in iudicio; & sic ignorantiam in causa fuisse, vt secundum Matrimonium validum foret sequuta prioris nullitate. Quia respondetur secundum Matrimonium validum semper esse, tam si illud contrahens sciret quam si ignoraret aliud prius contractum, vt videtur sentire glos. *verb. remanere, in d. cap. cum in Apostolica*; scientiæ tamen ignorantiæ distinctio eo casu deseruiret si prius Matrimonium validum foret: nam si quis viuente prima vxore contraheret cum secunda hoc ignorante, si prima moriatur, poterit cogi cum secunda vitam agere, data tamen mulieri ad discedendum facultate, *capit. 1. & capit. veniens, de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adulter.* secus verò si cum secunda conscia prima viuentis Matrimonium contraheret, *capit. ex litterarum, capit. cum haberet, eod. tit.*

17 Sed mirum est cur Pontifex *in d. c. 1.* iudicat Matrimonium inter eos, inter quos legitimus consensus non fuit: & quare cogat virum in hoc coniugio permanere quasi Matrimonio alligatum, mulieri verò quasi libere diuertendi licentiam faciat. Ad quem nodum dissoluendum, Ego existimo in eo text. & similibus perfici Matrimonium ex consensu olim expresso inualide, cohabitatione tamen continuato, non vt à principio consensus præstiti sed vt ex nunc quasi tempore remoti impedimenti exprimeretur. Quandocunque enim agitur siue de Matrimonio, siue de quocunque alio contractu celebrando, qui certam verborum formam non requirat, sed naturali consensu perficiatur, si semel consensus sit expressus, & propter impedimentum iuris non possit effectum sortiri, & actus statim valeat sublato impedimẽto ex vi prædicti consensus, qui perseuerat, actus perficitur, quoniam verum est dicere in eo actu reperiri consensum, qui per actum nullum rectè significatur, vt probat text. & *ibi* Bart. *in leg. vlt. ff. de rebus eorum*,
18 Menoch. *de arbitr. casu 161. num. 70.* Nec refragatur text. *in cap. pen. eod. tit.* de eo qui duxit in Matrim. quatenus videtur requirere nouum consensum. Quia respõdetur ibi nouum consensum appellari scientiam impedimenti sublati cum perseuerentia prioris, quia nouum ex tunc Matrimonium facit: ideo autem fit facultas mulieri ad recedendum in *d. c. 1.* quia antequam sciret impedimentum sublatum, consensus non sufficiebat, vt cũ primum sciuit, potuit recedere, & consensum reuocare: maritus autem in pœnam non potest; vterque tamen si per diem cohabitauerit impedimento sublato scienter matrimonio alligatus manet.

19 Ex quo patet ignorantiam, & bonam fidem in hac materia requiri & necessariam esse eo casu, quo secundum Matrimonium fuisset nullum, data prioris validitate: ad hoc enim vt filij ex dicto secundo Matrimonio nulliter contracto legitimi censendi sint, bona fides saltẽ alterius coniugis requiritur, iuxta terminos *c. ex tenore, qui filij sint legit.* & quæ resoluunt citati per me *in collect. ad d. c. 2. n. 4. eod. tit.* non sic quando secundum Matrimonium ex inualiditate prioris, validum & legitimum remaneret, vt dixi.

Tertiò etiam non obstat *l. 81. Tauri*, vbi Anton. Gõ.
n. 48. cum qua concordat *l. Regia Lusit. lib. 5. tit. 26.* vbi 20
Parens meus, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem, quatenus decidit adulterij pœnam locum habere etiamsi Matrimonium fuisset nullum, & putatiuum, cum traditis à Tiraq. *de iure mariti glos. 8. n. 245 & seq.* Farin. *in praxi crimin. q. 141. n. 62.* D. Barb. *in l. 2. ff. soluto matrim. in princ. p. 1. n. 95* quia respondetur legem illam fundari in eo quòd mulier quãtum fecit ex se actum illicitum, & a iure reprobatum ac per consequens delictum commisit tali pœna puniendum.

Quartò non obstat *d. cap. tanta, qui filij sint legit. in* 21
vers. si autem vir viuente vxore, dum probat filios susceptos à marito ab alia quam ab vxore sua viuente non legitimari per subsequens matrimonium contractum cum eorum matre post primæ vxoris mortem; quia verò sunt spurij, per quem text. ita resoluunt Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 81. n. 12.* Pereg. *de fideicom. art. 24. n. 49.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 105. n. 9* Rot. *decis. 191. num. 2. p. 1. recent.* ex quo datur intelligi dictam Antoniam vti si iam durante matrimonio extra illud habitam, non naturalem, sed spuriam esse. Respondetur enim Matrimonium illud, quod alias toto eo tempore putatiuum fuit, in prolatione sententiæ nullitatis, fuisse declaratum nullum, non ex tunc, sed vsque ab initio, & ideo cum re vera nunquam extaret, non potuit impedire quin filius dicatur genitus à soluto, qui aliquo valido Matrimonio tunc temporis teneretur, non iuris fictione, qualis est filios a tempore natiuitatis legitimos reputari, quæ ni-
hilominus pro veritate habetur, vt post Bart. *in leg. si* 22
maritus §. legis, ff. ad leg. Iul. de adulter. & in leg. mercis, ff. de verbor. signif. Menoch. *cons. 174. numer. 107.* Fusar. *de substitut. q. 409. numer. 28.* sed verè, & realiter, vt patet.

Quod tanto magis sine difficultate procedit si ex eo 23
quod secundum Matrimonium valuit, habita exinde prioris nullitate, vt suprà dixi, filij pendente lite ex secunda vxore geniti, legitimi sunt habendi, cum dicatur nasci de legitimo Matrimonio procreatus ex Matrimonio à iure approbato, vel non improbato; legitimum enim dicitur à lege approbatum, vel toleratũ, *l. legitima*, & *ibi* DD. *ff. de pactis*, necessariò sequitur filios medio tempore ab eo susceptos ex muliere soluta antequam secundas contraheret nuptias, naturales esse.

Et quatenus circa naturalitatem Antoniæ aliqua 24
oriri possit difficultas, quæ dubiam at turbidam redderet materiam, stante huiusmodi dubio potius eam præsumere debemus naturalem quàm spuriam, iuxta opinionem Baldi *consil. 448. Quæritur in primis numer. 4. lib. 1.* Crauet. *in sua celebri consil. 138. numer. 1. & cons. 166. num. 1. & 4.* Barret. *cons. 117. num. 9.* Cou. *de sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 3. num. 1.* ibi, *Potius verò præsumitur naturalis, quàm spurius ne præsumamus factum, aut qualitatem necessariam vt quis dicatur spurius, quæ à natura non inest*, &c. Melch. Phœb. *Lusit. decis. 68. numer. 10. part. 1.* ibi, *Illud etiam obseruandum quod in dubio filij præsumuntur naturales, non verò spurij, nec illegitimi, ex* Angel. *per text. ibi in leg. liberorum, ff. de his, qui not. infam.* Alciat. *de præsumption. reg. 13 præs. 1. numer. 12.* &c Rot. *decis. 319. n. 15. p. 5. recentior.* ibi, *Prout non facit non fuisse iustificatum Andream natum esse ex soluto & soluta, quia sic de iure præsumitur*, Rot. *decis. 802. numer. 2. & seqq. p. 1 diuersor.* &c. Eadem Rot. *decis. 360. num. 26. d. p. 5. recent.*

ibi, *Nec est opus probare Isottam fuisse naturalem, non autem spuriam, quia in dubio præsumitur naturalis, non autem spuria: Aym.cons.166.n.1.Rimin.iun.consil.187. n.107.cum seqq.Thesaur.q.83.n.2.lib. 2. Barz. decis. 91.n.1.vbi de magis commum,&c.*

25 Nam sicut lex in quantum potest fauet filiis vt sint legitimi, Deci.*cons.152.sub num. 1. vers.& quia lex.* Rot.*decis.201.num.41.& decis.264.num.13.p.5.recent.* Ita debet fauere filiis, vt in dubio potius sint naturales, quàm spurij, cum hi à legitimitate excludantur, illi vero ei magis accedant, pro qua in dubio pronuntian-
26 dum esse docet Fusar. *de substit.q.409.num. 106. vers. primo.*

Toletana Congregationis sanctissimi Sacramenti.

In Sede nullus permittendus est sedere in Ecclesia quando sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in ea discoopertum est. Parochus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non verò in sede, etiamsi ibi sanctissimum Sacramentum non sit manifestum.

VOTVM CXV.

1 *Casus proponitur.*
2 *Lis introducta.*
3 *Sedere in sede in presbyterio nullus potest præter Episcopum Diœcesanum.*
4 *Presbyter, qui cum Diacono & Subdiacono Missam cantaturus est, sedere debet in scamno oblongo decenter ornato.*
5 *Parochialis Rector in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede.*
6 *Probatur ex fide data à Magistris Caremoniarum.*
7 *Episcopus Pontificalibus ornatus solus potest in præsentia sanctissimi Sacramenti sedere in sede.*
8 *Caremoniale Episcoporum est liber authenticus.*
9 *Audacia est sedere cum ante Tribunal Dei stamus.*
10 *Humilitas apud Christianos non dedecorat, sed ornat.*
11 *Honor qui debetur Regi, tribui debet Diuino, qui est Rex Regum.*
12 *Prædicator coram Sanctissimo Sacramento capite discooperto prædicare debet.*
13 *Eucharistiæ Sacramenti admirabiles effectus.*
14 *Eucharistia diuinissimo Sacramento abutentes seuerissime puniendi.*
15 *Vicarius Monialium ad sedem habendam quo innetur medio.*
16 *Parochiam non minus quam decem distincta domus, & familia facere possunt.*
17 *Parochialitas de iure non præsumitur.*
18 *Parochus in propria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam Episcopus in sua Diœcesi.*
19 *Substitutus, seu Vicesgerens, aut delegatus non habet eandem prærogatiuam, quam principalis, seu delegans.*
20 *Vicarius non succedit in eo quod præstatur honori, & dignitati Episcopi.*
21 *Locum tenentes, seu Vice-Rectores suis principalibus in reuerentialibus non adequantur.*
22 *Curatus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede.*

POstquam Venerabilis Congregatio mancipiorum 1
Sanctissimi Sacramenti à bonæ memoriæ Equite de Gratiis fundata desideratam reportauit victoriam in lite, de qua mentio fit suprà in voto 76. Pater Vicarius Monialium in quarum Ecclesia ex fundatione & dotatione sita est dicta Congregatio, immemor humilitatis minoriticæ, quam professus fuit, dum sancti Francisci habitum suscepit, intentauit, non sine omnium admiratione & multorum scandalo, quod in actu celebrationis festiuitatum dictæ Congregationis, & dùm solemnis celebratur Missa, & prædicatio ad Populum habetur; discooperto semper in Altari maiori decenter ornato Sanctissimo Sacramento, sedere debet in sede maiestuosa in Presbyterio Altaris maioris ex parte Euangelij quando omnes in scabellis sedent, nec aliquis vnquam fuit tam audax qui in præsentia diuinissimi Sacramenti aliam sedem occupare præsumpserit.

Lite in iudicio super hac re deducta, & iniuncto mi- 2
hi onere à deuota hac Congregatione, vt meam sententiam libere proferrem, cum præsupposito quod hactenus nec in hac, nec in aliis Congregationibus huius oppidi visus fuit vnquam, qui talem Præfecturam intentare, aut se ita indiscrete exaltare vellet, respondi nequaquam permittendum dictum Vicarium scandalosam hanc introducere nouitatem, sed illi modis omnibus resistendum: ex sequentibus.

Primò, quia in Presbyterio nullus præter Episcopum 3
diœcesanum in sede potest sedere, itaut nec Presbyter,
qui Missam cum Diacono & Subdiacono cantaturus 4
est, sedere possit nisi in scamno oblongo decenter ornato ex parte Epistolæ, vt statuit Cæremon. Episcopor. *lib. 1. tit. 13. de . edibus Episcopi*

Secundò quia etiam Parochialis Rector in sua Eccle- 5
sia sedere debet in scamno, non autem in sede, vt censuit Sacra Congreg. Rituum *in Turritana* 14. *Febr.* 1652. cuius meminit *de officio, & potest. Parochi c.10. n. 5. in fine in nouiss. impress. & in sum. Apostol. decis. collect. §52.n.62.*

Tertiò, quia ita fuit decisum per Magistros Cæremo- 6
niarum huius oppidi Matritensis, vt constat ex fide, in actis exhibita.

Quartò, quia sic petit reuerentia, quæ tanto 7
debetur Sacramento, & in cuius præsentia deberemus semper genua flectere, & cum humilitate stare, vt optimis rationibus; & pro discursu probat Doctor Don Franciscus Bermudez de Pedraza Canonicus & Thesaurarius sanctæ Ecclesiæ Granatensis *in sua historia Eucharistica p.2.cap.9.in princ.* ibi. *Qualquier Iglesia donde reside Christo nuestro señor Sacramentado es su palacio, y quando esta manifiesto en su cortina, nadie puede tener silla en su presencia, solamente al Obispo vestido de Pontifical la permiten las leyes de la Iglesia en el Ceremonial Romano feria quinta in Cœna Domini fol. 410. y en el Ceremonial de los Obispos lib.2.cap.23. y es libro autentico, cuyas decisiones obligan en materias de ceremonias y culto diuino dize Graciano discept.111.n.7. & discept.298.n. 28. y por el so permite à los Obispos tener silla delante de Christo nuestro Señor Sacramentado, y no absolutamente, sino celebrando de Pontifical; de donde sale la consequencia legal. Luego otro ninguno Christiano, que no sea Obispo, y este vestido de Pontifical puede tenerla. Y fuera deste caso ni Obispo, ni Arçobispo, ni Cardenal, ni el mismo Legislador el Summo Pontifice tiene silla sino vna silleta raza*, &c. Et paulò inferius *capit.* 10. ibi, *Poner silla en presencia de Christa*

Christo nuestro Señor Sacramentado, es ropa de contrabando, esta prohibida por leyes de la Iglesia, no se assienta El Rey en silla, luego no la puede poner el subdito, si no quiere parecer mayor, o mostrar mas singularidad: cosa que simboliza mucho con el delito de Lucifer: quiso con elenacion y soberuia poner silla a par de Dios, y le castigò Dios con priuarle de la que tenia en el Cielo, y ponerle en los calabozos del infierno, y dale vaya san Bernardo serm. secundo de verbis Isaia cap. primo & decimoquarto Impio ente atreviste à sentarte junto al Trono? el hijo de Dios es el que està sentado en el Trono, el Dios de Sabaoth: sola la Trinidad està sentada, los Seraphines estan en pie; y este Trono Magestuoso que vio Isaias, reprezentando la soberuia de Lucifer, añaden los Santos, que fue representacion del Santissimo Sacramento del Altar, y doctrina de la veveneracion grande con que los Angeles estan en su prasencia en pie, y no sentados, enseñando à venerar la sacra Eucaristia, para que se corra el hombre, que es de inferior naturaliza de estar en su prezencia irreuerente, &c. Et infrà *Pues no es de menos nota para los Angeles (que estan en pie venerando à su Rey à Christo nuestro Señor Sacramentado en el solio Real del Altar, temblando de reuerentes como canta la Iglesia Tremune potestates) ver que la hormiga del hombre, tenga vanidad para tomar vna silla en su presencia. Bien merecia su irreuerencia que hizieran los Angeles con el lo que Christo Señor nuestro mando hazer con aquel conuidado descortes que sin traer vestido de boda se sento à la mesa, atado de pies y manos, le mando meter en el calabozo de los infiernos; o que por lo menos le dieran la reprehension que dio al otro conuidado que mui vane se se sentò en cabecera de mesa: y no podiendo la bondad de Christo nuestro Señor tolerar su descortesia, increpando la vanidad de auer tomado el primer assiento le dixo Luca cap. decimoquarto todo hombre que se exalta sera humillado, y el que se humilla, sera exaltado. Eran dize san Iuan Chrysostomo homil. 44. in cap. vigesimotertio Matheo, los Iudios muy amigos de primeros assientos, y cabeçeras de mesa, y enfadado Christo Señor de su liuiandad, la reprehende*, &c. Et demum vir iste doctus minitatur vere illos, qui primas sedes quærunt, & de præcedentiis in sedendo controuertunt in præsentia Sanctissimi Sacramenti, his verbis. *Temamos no se canse Dios de oyr nuestras liuiandades, y de ver nuestras irreuerencias, y nos embie con vna enfermedad à la casa de la muerte, y no à descansar, sino a llorar eternamente nuestros descuidos.* Hactenus Pedraza.

9 Illud Christiani maximè attendere debent quod dum
diuinissimi huius Sacramenti præsentiam petunt, illic
tanquam Rei sistunt etiam humiliter peccatorum suorum
veniam petere debent. *Cùm ante tribunal Dei stamus*, ait Cardin. Petrus Damianus *opus. 39. cap. 2. audacia est sedere*: maximè decet Christianæ humilitati
in sanctos reuerentia, quanto magis in Sanctissimam
10 Eucharistiam; *apud Christianos* (non semel pronuntiabat Ferdinandus II.) *humilitas non dedecorat, sed
ornat*. Et Alphonsus Castellæ Rex sapiens *l. secundo
titulo quarto partita prima* dicebat *que la honra que los
11 homes fazen al Rey deuen fazer à nuestro Señor IESV-
CHRISTO que es Rey sobre todos los Reyes, y Señor de
los Cielos, y de la tierra.* Et *in l. 61. eiusdem tituli, &
partita*; addit hæc verba. *Deuen fazer reuerencia, y
humildad la mayor que pudieren, e todo Christiano
que esto no fiziere, erraria mucho contra Dios, e la
12 Fe, e daria mal exemplo de si*, &c. Vnde Prædicator
dum coram Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento Populo verbum Dei exponit, capite discooperto prædicare debet, vt censuit Sacra Congreg. Rit. *in Gie-
Barbosa Vot. decis. Pars II.*

nen. nono Decembris 1628. de qua meminit Pedraza *d. tract. de historia Eucharistica p. secunda capit. quinto in fine*.

Accedamus igitur magna cum reuerentia & humilitate ad hoc Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, 13
Rei sumus, peccatores sumus, veniam delictorum nostrorum petere profundissima cum humilitate debemus, tanto enim remedio salutis nostræ egemus; est enim, vt inquit Bernard. ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior, referunt Cams. *in libro de Eucharistia paragrafh. nono* Campan. *in diuersor. iuris Canon. rubr. 12. capit. 7. num.* 28.

Meminerint tales irreuerenter se habentes in præsen- 14
tia huius diuinissimi Sacramenti, vel ad illud in peccato accedentes vt indigne sumant, aut eo abutentes, iudicium sibi manducare, & sententiam contra se reportare, quasi non bene sentientes de existentia summi Dei sub speciebus panis latenter occulti ad salutem, & ad condemnationem perpetuam se hominibus manducandum tradentis: contra istos, qui sacra Eucharistia detestabiliter vtuntur; etiam indignè eam sumentes, exclamare liceat O indignum facinus! eò ergo processit hominis furor, vt quod dæmones ipsi verentur, credunt, & contremiscunt, quod ipsi dæmones aspicere non audent: homo dæmone ipso, quantum ad hoc, peior fiat, vt sacrosancta esca, & potu vitali, cælesti alimonia, pane vitæ, esca vitæ, vita ipsa, poculo æternæ salutis, conuiuio Dominico, viatico tuto peregrinationis nostræ, Paschate Christianorum, Manna abscondito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, spe salutis æternę, salute nostra ipsa, irreuerenter & indigne abutatur. O bone IESV, iterum Iudam adhuc satellites & carnifices crucifigentes? quàm vere scriptum est, Miserationes tuæ super omnia opera tua.

Sed videamus quo fundamento vicarius præeminen- 15
tem sedem in Presbyterio sibi dandam esse dicit dum Diuina celebrantur officia, & festiuitates fiunt iuxta nobile nostræ Congregationis institutum? Argumentatur pro Vicario Aduocatus formans quendam syllogismum à veritate penitus aberrantem, sic arguit. *Vicarius Monialium est illarum Parochus, eo quod illis Sacramenta administrat. Atqui Parochus in sua Ecclesia omnibus pracedit, & in sede maiestuosa in plano Presbyterij, vel Ecclesia sedere debet. Ergo similiter Vicarius eodem sedendi priuilegio, & praeminentia gaudere debet.*

Maiorem Aduocatus aduersus probare intendit ex
eo quod sit Vicarius Parochus Monialium; sed hoc
omni prorsus caret iuris fundamento; quia & hoc vt
Vicarius Parochus diceretur, necessario requirebatur
vt populum intra certos limites haberet, quodque beneficium Curatum haberet, in eoque prouisus & canonicè institutus fuisset; & animarum curam proprio nomine ac titulo exerceret; nec monasterium dictarum
Monialium appellari potest Parochialis Ecclesia, quia 16
caret Parochianis; non minus enim quam decem distinctæ domus, & familiæ Parochiam facere possunt, quæ municipia appellantur *capit. vnio, 10. q. 3.* Carat. *de iurib. Parochialib. tit. 1. cap. 3 in fine*, Pacian. *de probat. lib. secundò cap. 31. num. 13.* necnon alia requisita concurrere debebant, sine quibus nulla Ecclesia dici potest
Parochialis, iuxta resolutionem Rotæ *decis. 52. p. 1. diuers. & decis. 380. à num. 11. p. 5. recentior & coram
Duran. decis. 433. num. 12.* Et demum Vicario incum- 17

bit probare omnia requisita huiusmodi habere, cum Pa-
rochialitas de iure non præsumatur, Bellam. *decis. 676.*
Rot. *decis. 258. n. 5. p. 5. recent. & decis. 300. n. 5. p. 3.*
etiam recent.
18 Minor verò videtur probari ex quo Parochus in pro-
pria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam Epis-
copus in sua Diœcesi, & loco Imperatoris & Regis ibi-
dem habetur, *cap. duo 23. q. 4.* Abb *in c. 1. n. 28. de dolo,*
& contum. & in c. Venerabilis n. 19. de elect. Theodos.
de Rubeis apud Stephan Gratian. *discept. forẽs. tom. 2. c.*
298. n. 88. vers. denique, cum aliis citatis per me *de of-*
ficio, & potest. Parochi c. 9. n. 3. cum seqq. Sed hæc minor
in iure fundamentum non habet, nec defendi potest, ex
seqq. Primò, quia vt dixi numero præcedenti iste Vica-
rius non est Parochus, nec ad eum pertinent præemi-
nentiæ, & prærogatiuæ Parochis titulatis & canonice
19 institutis debitæ. Secundò, quia Monialium Vicarij
sunt amouibiles, & Religiosi per priuilegia Apost. im-
mediate Sedi Apost. subiecti, sub cuius protectione de-
gunt, & illud ministerium exercent tanquam substituti
& Vicesgerentes suorum Prælatorum, & isti ab eadem
sancta Sede per viam exemptionis ab Ordinariorum
iurisdictione gubernatiuam potestatem obtinent, vnde
respectu honoris, & præcedentiæ nunquam substitu-
tus, seu Vicesgerens, aut delegatus eandem habet præ-
rogatiuam, quam principalis, seu delegans, Deci. *in c.*
sane el 2. n. 12. & 13. de officio deleg Gonzal, *ad reg. 8.*
Cancel. glos. 5. §. 9. num. 102. & 103. Mastril. *de ma-*
gistrat b lib. 5. cap 15 num. 61. Ponte *decis. 15. numer. 8.*
20 Tertiò, quia licèt Vicarius generalis Episcopi vices il-
lius gerat, & tanquam caput eo absente honorari, &
præferri debeat, nihilominus in præeminentia Sedis
& in quocunque alio, quod præstatur honori, & digni-
tati Episcopali, nullo modo succedere potest. Menoch.
cons. 257. num. 73. vol. 3. ibi, *Non enim in Vicarium*
transeunt reuerentialia, vt respondet Federic. de Senis
in cons. 302. alioquin sequeretur quod ea omnia, quæ
præstantur honori & dignitati Episcopali, essent tribuẽ-
da Vicario, quod omnino falsum est, &c. Michaël Ferro
21 Mantique *in tract. de præcedent. eccles. q. 1. n. 28. locus*
autem. ait, *est dicendum in reuerentialibus, in quibus*
clarum est non posse Locumtenentes, seu Vice-Rectores
22 *& substitutos suis principalibus adæquari.* Quartò &
vltimò, quia in his propriis terminis Parochi, qui in
propria Ecclesia optabat sedem habere, declarauit Sacra
Congregatio Rit. *in dicta Turritana 14. Februar. 1632.*
in hæc verba. *Curatus in sua Ecclesia sedere debet in*
scamno, non autem in sede, cuius memini *de officio, &*
potest. Parochi d. c. 9. n. 5. in fine in nouiss. impress. & in
sum. Apostolicarum decis. collect. 552. n. 62. Quæ pro-
cedunt eo casu, quo non est patenter expositum diuinis-
simum Eucharistiæ Sacramẽtum: si verò exponatur, nul-
lus iuxta suprà adducta potest coram eo sedere in sede.

Granaten. Libelli.

Blasphemus hæreticalis, qui libello famoso à se publicè fixo diris ac malè precantibus insultationibus sacrilegáque impietate Deiparæ virginitatem lacerabat, alia intentione quàm illam lædendi, quibus debeat puniri pœnis?

VOTVM CXVI.

SVMMARIVM.

1 *Libelli famosi contra Deiparæ virginitatem tenor.*
2 *Libellus post intempestam noctem defixus, & inuentus.*
3 *Rumor quod Eremita quidam libellum fixisset.*
4 *Eremita in carcerem detruditur, & eius confessio refertur.*
5 *Eremitæ aliquando ad qualibet nefanda perpetranda audaciores inueniuntur.*
6 *Auctores nominantur qui hac de re scripserunt.*
7 *Hispania Christianæ Religionis obseruantissima, & hæreticis infestissima.*
8 *Blasphemia hæreticalis quæ?*
9 *Blasphemia non hæreticalis qualis dicatur?*
10 *Blasphemiæ cum sunt adeo enormes, pro eis debet capitis pœna imponi.*
11 *Blasphemi pessimæ qualitatis enormissimam & horrendam blasphemiam dicentes etiam in sancti Officij Tribunalibus mortis pœnam incurrunt.*
12 *Libelli famosi auctor capitis pœnam incurrit.*
13 *Libellus graues iniurias & opprobria in Principem dirigens vtique faceret eius auctorem in crimen læsæ maiestatis incidere, & ita in pœnam vltimi supplicij.*
14 *Delictum ob aliud delictum non minuit pœnam.*
15 *Delictum mixtum & qualificatum non continetur sub simplici.*
16 *Delictum adeo enorme puniri oportet in publicum exemplum.*
17 *Pœna regulariter debet esse culpæ consentanea, nisi interuenerit causa.*
18 *Vtilitas communis sæpius efficit vt iustæ & rigorosæ iurisprudentiæ limites transiliantur.*
19 *Supplicia exercentur in rebus etiam inanimatis, & irrationabilibus.*
20 *Furiosi ob fati infelicitatem culpæ liberi existunt.*
21 *Vasanum, qui percussit Regem Catholicum, imperauit Regina eius vxor laqueo suspendi.*
22 *Libelli publicatio ab eius auctore non processit ex animo, aut intentione errandi in Fide.*
23 *Delictum sponte confitenti multum deferendum ad criminis excusationem.*
24 *Iuramento, & declarationi iniuriantis standum est quod iniuria non fuerit illata animo iniuriandi.*
25 *Simulatio animi melius cadit in verbis quàm in factis.*
26 *Confessio Rei cum qualitate ex defectu intentionis est admittenda.*
27 *Præcipuè cùm non adsunt alia indicia animi suspecti.*
28 *Causa delictorum materialis in voluntate consistit.*
29 *Maleficia, voluntas, & propositum delinquentes distinguunt.*
30 *Maleficia magis decernuntur per animum & finem quibus crimen perpetrant, quam per ipsum facinus.*
31 *Delictum animaduerti non potest vbi deest voluntas animusque offendendi.*
32 *Voluntas est quæ peccatur, & delinquitur.*
33 *Animus bonus in re mala dimidium est mali.*
34 *Intentio bona praui medij malitiam minuit.*
35 *Dolus verus vbi deficit, pœna capitalis imponi non potest.*

36 *Culpa*

36 *Culpa nulla quamquam lata, dolo non æquiparatur, vbi de pœna mortis agitur.*
37 *Verba hæreticalia regulariter secum afferunt prauæ intentionis præsumptionem.*
38 *Præsumptio malæ intentionis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias præsumptiones.*
39 *Animus & intentio per indicia & coniecturas probatur.*
40 *Præsumptio, quæ ex ipso facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora superatur.*
41 l. si quis testibus C. de testib. *procedit aduersus fiscum.*
42 *Præsumptio ex bona, vel mala origine, seu descendentia sumitur.*
43 *Vitium quod est in radice naturali transit ad posteros.*
44 *A Fide non retrahuntur nisi à parentibus infectis orti.*
45 *Hæresiarcha quis dicatur?*
46 *Dogmatista, & hæresiarcha quando ad reconciliationem admittantur?*
47 *Apostata à Fide quis dicatur.*
48 *Apostata à Religione non punitur in sancti Officij Tribunalibus.*
49 *Actus nullus interior, quamuis horrendus, hæresis potest appellari, cum operandi animus contra Fidem, & pertinacia in intellectu deficit.*
50 *Hostiam sacram conculcans sine errore intellectus non est hæreticus.*
51 *Hæretici formales admittuntur & reconciliantur si ante testium publicationem peccatum suum confiteantur, & ad pœnitentiam reducantur.*
52 *Ecclesia nunquam claudit gremium redeunti.*
53 *Libelli famosi auctoribus per leges duodecim tabularum pœna capitalis imponebatur*
54 *Pœna extraordinaria hodie punitur libelli famosi auctor.*
55 *Pœna libelli famosi de iure Canonico non est capitalis, sed extraordinaria.*
56 *Pœna libelli famosi de iure Ciuili erat capitalis quando crimen per libellum obiectum capitis pœna esset dictum.*
57 *Libelli famosi pœna vt locum habeant nocendi animum necessarium est interuenire, & dolus verus requiritur.*
58 *Dolus in dubio non præsumitur.*
59 *Blasphemia crimen iudicatur quo verbo, aut scripto perpetratur.*
60 *Pœna capitis quando lege antiqua vel iure communi imponebatur, procedebat in eo, qui consuetudinem blasphemandi habebat.*
61 *Pœna contra blasphemos hodie ex vniuersali omnium prouinciarum consuetudine est arbitraria.*
62 *Leges priuatæ quas penas contra blasphemos imponant.*
63 *Pœna spiritualis, aliaque pecuniaria iure Canonico attento imponitur contra blasphemos.*
64 *Blasphemi hæreticales puniuntur per S. Officium pœnis arbitrariis.*
65 *Blasphemia vt talis dicatur necesse est praua atque perniciosa voluntate nasci.*
66 *Hæretici capitis pœna puniuntur, illa tamen non puniit S. Officium confitentes culpam, misericordiamque flagitantes.*
69 *Sortilegi qui fatentur in sortilegiis homicidium fecisse, seque pœnitent, ac parati sunt corripi, tradendi non sunt Curiæ seculari.*
68 *Sodomitæ si non sint incorrigibiles, DD. Inquisitoribus conceditur facultas minuendi pœnam contra eos.*
69 *Confessio in delictis quando minuat pœnam.*
70 *Filij remunerantur ex parentum meritis.*
71 *Vitæ correctio est facilis in homine.*
72 *Actus dubij in bonam, vel malam partem possunt interpretari.*
73 *Animus semper improbus præsumitur in actibus qui ex natura sua sunt improbi.*
74 *Natura in dubio actus standum est.*
75 *Nullus iudicatur loqui id, quod non sensit.*
76 *Lingua cordi cedit, & sub iugo mentis verba consistunt.*
77 *Confessio cum qualitate quando possit diuidi?*
78 *Curiæ seculari tradi iubet Paulus IV. qui sanctissimæ Dominæ nostræ virginitatem abnegauerit.*
79 *Leges Pontificiæ iudicio populi debent recipi.*
80 *Constitutio Pauli IV. & alia Clementis VIII. non practicantur in sancto Officio.*
81 *Delictum vacuum dicitur committere, qui facta plura committit, quorum singula continent in se crimen, & facta illa ad eundem finem tendunt.*
82 *Pœna culpam supponit, & absque ea non potest imponi.*
83 *Voluntas, populique voces non sunt attendendæ in iudicando.*
84 *Iudex clementius se gerere debet quàm lex.*
85 *Scandalum attendendum ad executionis accelerationem, sed non ad pœnam augendam.*
86 *Scandalum quod Christus seuerè puniri voluit, fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus illum ad malum excitando.*
87 *Scandalum aliud actiuum, aliud passiuum.*
88 *Scandalum actiuum cessat deficiente animo, ac periculo, quod alij incidant, malaque operantem infectentur.*
89 *Ad scandalum euitandum non licet iustitiæ limites egredi.*
90 *Innocens a iudice puniri non potest propter scandalum vitandum, vel tumultum populi.*

IN Granatensi ciuitate quinta feria maioris Hebdomadę, quæ quinta simul numerabatur dies mensis Aprilis anni 1640. impius quidam libellus ad valuas Senatus affixus apparuit Mosaica lex iactabundis in eo verbis deprædicabatur: impia commendabatur Caluini secta: diris etiam ac male precantibus insultationibus deuouebatur sacrosancta Christi Fides: noua deinde ac sacrilega impietate Deiparæ virginitas, & castimonia lacerabatur, adeoque absœno sermone, qui vix meretricem quæstuosa libidine ad lupanar prostitutam deceret. Impia etiam miserationis specie commonebat omnes iniquus libelli auctor tanquam qui falsa Religione improuidi sineremur abduci. Minabatur denique præstiturum se, vt cultus omnis, ac pietatis officium, quod Granatensis ciuitas erga marmoreũ Virginis simulachrum (in trophæi speciem erectum, & de regione portæ de Eluira ad ipsum vrbis ingressum in patente campo situm, vulgoque *Virgo del Triunfo* nuncupatum) minor Religionis exemplo præstat, extingueretur.

Nefandum hunc libellum post intempestam noctem, cum iam alituum, pecudumque genus sopor altus habebat, duo quidam viri per aliqualem tenebrarum licentiam conspicati sunt; chartæ & characterum iri

solentia auidam alioquin curiositatem facile pertraxit. Ac licet tunc materiæ adhuc ignari è valuis tamen reuulserunt, lectum autem, & iniquæ inscriptionis iam conscij sequenti die ad sactum Inquisitionis Tribunal attulere. Serpsit illicò sceleris fama, & facinoris enormitas, ac magnitudo ciues omnes Granatenses sũmo animi dolore, & acerbitate prout ea est ipsorum in Deiparam pietas ac studium affecit.

3 Concitauit autem potissimum Fidelium animos, sacrilegus de Deipara, enormiterque obscœnus sermo, ob idque in puniendi sceleris cupiditatem feruidius omnes exarsere: & factis diligentiis cœpit per vrbem spargi rumor quod eremita quidam libellum fixisset. Ex Granatẽsis enim Senatus destinatione quidam Fr. Franciscus Alexander curando dictæ Virginis del Triunfo cultui assidebat, ob id muneris genus Hispano more Eremitæ nomen adeptus, habitu præterea vitæ instituto non dissono, is quasi iniuria in Deiparam commissa proximus præ cæteris læsum agens sceleris enormitatem tum priuatus colloquiis sępius per vrbem extollebat, tum iuridice argumenta suspicionis suæ, & quid ipse sacra illa nocte vidisset, deposuit. Cum ergo inquisitiones aliæ sedulo adhibitæ euanuissent, periisseque Dominorũ Inquisitorum in indagando malefactore strenuè impensus labor, perpensis post tacite, & per moram prædicti Eremitæ depositionibus, magna in eum indicia, ac præsumptiones ortæ fuerunt.

4 Ob hæc igitur indicia predictum Eremitam in carcerem abduci imperatum fuit, illique delatione perlecta, statim crimen ingenue confessus est; profundaque sui sceleris pœnitentia repente concussus, cœpit altius vitæ suæ cursum, & rationem repetere, exponens se grauissimæ cuiusdam Religionis ac familiæ religiosum esse laicum, & professum; ob discordias tamen & simultates in ea contractas fugam fecisse, & Religionem aliquot ante annos deseruisse. Ac quia dimisso licet habitu, pietatis ac Religionis studium in eo non perierat, in Hierosolymam se contulisse, ibique sancta visitasse loca, vbi in Deiparam præsertim æstuante affectu quasi in deuotionis monumentum sacras quasdam suis brachiis notas impresserat. In dextro quidem Cruces quasdam Hierosolymitanis simillimas, necnon & S. claui signum instar stigmatici serui Postea *D P.* Deinde *Concepcion* Et has litteras *D. M. S. A. T.* cum apice suprà; quibus significari videbatur, *Esclauo de la purissima Cõcepcion de Maria Sanctissima* Demum legebantur hi numeri, 1636. vt inustionis antiquitas constaret Sinistro brachio inscripti erant hi characteres *I. N. R. I.* & deinde *sea con migo* Addidit è Hierosolymis in inferiorem Panoniam fuisse delapsum: & in Viena vrbe Templum Virgini de la Concepcion dicatum construxisse. Demum in Granatensem vrbem rediisse, vbi se, suamque operam *Virgini del Triunfo*, eiusque cultui curando consecrauerat. Cùm autem animaduertisset de absoluendo ædificio non agi (desunt enim noui adhuc crates ferrei ad arcendum longinquius ingressum, nouaque hastilia ad sustinendas lucernas in Virginis cultum integris semper noctibus ardentes) tepereque Fidelium deuotionem, nec augere iis, quibus par foret incrementis. His, inquiebat, omnibus fuisse permotum vt sacri illius loci cultum ac venerationem curaret augeri, eoque consilio libellum figere statuisse, multis aduersus Deiparam conuiciis, ac contumeliis plenum, quæ potissimè in *Virginem del Triunfo* dirigerentur. Vt verò sceleris suspicionem à se auerteret, & in aliquem Iudaici sanguinis coniiceret (in quos pronior est suspicio) Mosaicæ legis commendationem, & Christianæ abiurationem in eo libello scripsisse. At ne demum Lusitanus aliquis putaretur fuisse criminis auctor, ob idque eius nationis homines cæteris malè haberentur, addidisse Caluinisticæ sectæ commendationem; in idque consilij Dæmonis, vt iam tunc putabat, astu fuisse deductum. Existimabat enim eo medio compendiosius consecuturum, vt ad expiandum libelli nefas, populi deuotio feruidius concitaretur, & in Virginis honorem augustissimæ solemnitates, & omni pompa, ac magnificentia plenæ institueren tur, & celebrarentur, inceptum absolueretur ædificium, veneratio, ac cultus augeretur, facer demum ille locus, & ciuitatis Granatensis, ac vicinorum oppidorum confluxu frequentissimus, ac celeberrimus fieret Abfuisse itaque tantum, vt animus ipsi fuerit hæreticalis prædictum libellum figendo, errores ve in eo contentos crediderit, vt potius contrariis omnino votis, maiorem Virginis honorem, & cultum hinc augendum semper intenderit, tanquam vir erga Deiparam fidelis, tanquam Christianus etiam, & Catholicus, piisque & Catholicis parentibus natus.

Hac confessione facta, & lamentabilis casus cognito successu, omnes id totum crediderunt. & antea tanquam exploratum habebant ab eo fixum fuisse libellum ad pietatis incremẽtum erga Virginem del Triunfo, eleemosynarumque accessionem faciendam, exindeque ad maius ipsius Eremitæ lucrum: in huiusmodi enim Eremitis persæpe plurima vitia reperiuntur, & ad quælibet nefanda perpetranda aliquando audaciores inueniuntur; ex S. Hieronym. *epist. 5. ad Rustic. monach.* ibi: *Videas nonnullos accinctis renibus, pulla tunica, barba prolixa à mulieribus non posse discedere, sub eodem manere tecto, simul inire conuiuia*, &c. & *epist. 22. ad Eustoch. de custod. Virgin.* multo post med. vbi tanquam pestes Sanctissimus Doctor consulit exterminandos ibi: *His igitur quasi quibusdam pestibus exterminatis, veniamus ad eos* Iuli. Firmic. *lib. 8. c. 6. ibi*, *Aliud ex fronte pollicentur, aliud latenter in moribus calant; sunt enim austera facie, prolixa barba, obstinata fronte*, &c. exornat Franc. de Amaya *ad l. quoniam ignauia num. 11. cum seq. C. de Decurion. lib.* 10. Quid enim mali de huius professionis hominibus suscipiendum non sit. Ego dum Romæ essem annis transactis Eremitam quendam agnoui, qui prope Colisæum cultui cuiusdam Ecclesiæ assidebat, & tantam de sua sanctitate opinionem in Romana Curia consequutus fuit, vt omnes ad eum confluerent, & de vilissimi panni habitu, quem pro humilitate gerere simulabat, fragmenta tanquam hominis sancti reliquias dissecabant; erat enim liberali, & permodesta facie reuerentiam quandam præseferente præditus: hunc denique cum ego in Hispaniam profecturus triremen ascenderem in ciuitate vetula, remigem agnoui, propter sua scelera, & detestabilia crimina ad triremes iustè damnatum; alios etiam agnoui, qui nefandissima delicta committentes condignis suppliciis fuerunt puniti. 5

Infelix hæc, seu flagitiosi, aut ineptissimi hominis in Deiparam audacia, occasionem præbuit doctis aliquibus & piis viris scribendi, quandam satis eruditam allegationem hac de re ad lucem emisit D. Franciscus Guillen del Aquila purpurea diui Iacobi Cruce insignitus. Aliam non minus doctam pro Rei defensione euulgauit Licentiatus D. Petrus Muriel de Berrocal, in Granatensi tribunali sancti Officij Aduocatus. Demum in hac causa famosi libelli aduersùs sacrosanctam IESV Christi legem, & incorruptam Deiparæ virginitatem, perpetuoque florentem pudicitiam publici affixi doctissimam decisionem mira eruditione, & dispositione elaboratam, elegantique stylo exaratam edidit, & typis mandauit anno 1641 doctissimus & eruditissimus Doctor D. Franciscus Marin de Rodezno, olim insignis Collegii Maioris Salmanticensis Archiepiscopi alumnus, tunc temporis Granatensis Inquisitor, & Placentinæ Ecclesiæ Scholæ Magister: ex qua cùm alibi nec doctiùs nec meliùs quicquam amplius inueniri poterit, plura mutuatus sum. 6

Nec lamentabilis huius casus euentus poterit apud 7

exteras

exteras Nationes Fidei Catholicæ, puritati, quæ in his Hispaniarum Regnis Dei gratia semper illibata permansit, quicquam detrahere; cam enim illibatam, puram, ac sine errorum, & hæresum mixtura conseruauit semper nostra Hispania, ac firmiter hac tempestate retinet: & quod fuerit Christianæ Religionis obseruantissima, & hæreticis infestissima, tradit Odofred. in l. 2. C. de heret. ibi, Puniuntur suspecti hæreseos in religiosissimis Hispaniæ Regnis, vel hac maximè tempestate triumphantibus, & singulari laude dignis, quod nulla non solum planè hæresis, verum ne suspicio quidem nota digna, vel momento manet. Gregor. Lopez Mandera en el tratado de las excelencias de la Monarchia y Reyno de España cap. 6. de la Religion y Christiandad del Reyno de España, su antiguedad en la Fe, la excelencia de sus Apostolos, la de su continuacion y aumento: & ex professo Fidei sinceritatem & obseruantiam, qua Dei beneficio nostra Hispania exultat, mirè extollunt Camil. Borrel. in tract. de præstantia Regis Cathol. & Iacob. de Valdes de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ. P. M. Ioan. de la Puente en la conueniencia de ambas Monarquias lib. 3. c. 35. fol. 366. ibi, De lo qual consta que entre los Reynos de Europa es España el mas antiguo miembro en la Monarquia ecclesiastica, y nuestra Fe la primera y primogenita, & lib. 3. cap. 20. §. 1. fol. 126 col. 2. & lib. 4. cap. 10. fol. 263.

Et vt aliquid in re tam graui ab amico solicitatus dicere valeam, ad faciliorem materiæ cognitionem in primis sciendum est, quod

8 Blasphemia alia dicitur hæreticalis, alia non hæreticalis appellatur. Hæreticalis est illa quæ hæresim seu falsitatem contra Fidem formaliter, seu virtualiter continet, & significat. Huiusmodi est omnis blasphemia enunciatiua, siue affirmando, siue negando aliquid de Deo, quod Fides docet, vel etiam tribuendo creaturæ id, quod secundum Fidem soli Deo conuenit, vel de his etiam dubitationem aliquam ostendendo. De quibus hæreticalibus blasphemiis cognoscunt Inquisitores contra hæreticam prauitatem, & ius habent animaduertendi tales blasphemos. Ita Cou. in cap. quamuis pactum p. 1 § 7. Direct. Inquis. part. 2 q. 41. & ibi Peña commento 66. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 113. vers. quandoque tamen, Farin. in praxi crimin. quæst. 20. num. 19. & in tract. de hæresi q. 178. n. 76. Azori. instit. moral. p. 1. lib. 9. cap. 28. q. 5. Aloys. Ric. in praxi aurea resol. 9. num. 2. Zenard. in direct. Theolog. p. 1. præcepto 1. cap. 11. §. 10. Lorca in 2. 2. D. Thomæ q. 13. art. 2. disp. 51. num. 10. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2 c. 12. num. 36. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 5. t. 4. l. vnica, de blasphem. n. 2 Villalob. in sum. tom. 1. tract. 1. diffic. 25. num. 7. Turrian. tom. 2 in 2. 2. D. Thomæ disp. 58. dub. 3. Sanctarel. de blasphemia c. 8. dub. 1. Sousa in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 19 Campan. in diuers. Iuris Canon rub. 11. c. 26. num. 67. Lazari de blasphem. q. 7. Trullench. in Decalog. lib. 1. cap. 12. dub 1. Diana moral. resolut. p. 4. tract. 7. resol. 8. Ego de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 51. num. 89. Vela in prælect. ad cap. 1. de offic. Iud. Ordin. p. 1. num. 98. in vlt. impress.

9 Blasphemia autem non hæreticalis dicitur omnis illa, quæ non formaliter, nec virtute continet falsitatem quasi speculatiuam contra Fidei veritatem, & sic quæ hæresim non sapit, quia secundum se nihil contra Fidem affirmat, licet ex modo dicendi aliquid contra Fidem significare videatur: cuius cognitio ex præuentione pertinet tam ad Ecclesiasticum Ordinarium, quàm ad secularem iudicem. Ita Gregor. Lop. l. 4. glos. 2. tit. 28. part. 7. Cou. d. §. 7. num. 29. Auendan. de exequendis mand. part. 1. cap. 5. num. 5. Clar. in §. blasphemia n. 4. Auiles ad cap 25. Prætor. num. 9. Salzed. ad Bernard. d. cap. 110. aliàs 112. addit. 1. vers. est quidem. Suar. de Paz in praxi tom. 1. prel. 1. num 74. Ioan. Vela de pœnis delict. cap. 4. num. 15. Decian. in tract. crimin. lib. 4. cap. 26. n. 13. & lib. 6. c. 4. num. 2. Sigism. Scacc. de iudic. lib. 1. c. 12. num 56. Mart. de iurisdict. p. 2. cap. 13. num. 14. Ceuall. commun. quæst. 85. num. 1. Farin. d. quæst. 20. num. 39. Bobadil. in politica lib. 2. cap. 17. num. 77. in princ & cap. 18. num. 38. Camil. Borrel. de Magistratuum edict. lib. 3. cap 2. num. 34. Rutger. Ruland. de inuocat. brachij secularis cap. 9. num. 6. Gabr. Pereira de manu Regia p. 2. cap. 56. num. 35. Lazar. de blasphemia q. 6. n. 3.

Contra blasphemantes in lege veteri Leuitici c. 24. 10
imposita est capitis pœna, ibi Qui blasphemauerit nomẽ Domini morte moriatur. Idemque Iure Ciuili fuit statutum in Auth. non luxurientur homin. contra nat. §. quoniam collat. 6. Claud. ad Bertazol cons. 553. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 375. num. 25. Decian. in tract. crimin. to. 2. lib. 6. cap. 6. num. 1. & 4. Farin. d. quæst. 20. à num. 2. Mart. de iurisdict. part 2 c. 13. n. 3. & 4. Ioseph. Vela in prælect. ad d. c. 1. p. 1. n. 93. nam hoc peccatum in Spiritum sanctum commissum dicitur, quod neque in hoc seculo, nec in futuro remitti scriptum est Matth. cap. 12. vers. 31. & 32. ac refertur in cap. qualis 45. statim post princ. 25. dist. præcipuè cùm hæc blasphemia sit hæreticalis, & aduersùs Virginis Mariæ nostræ Dominæ puritatem, ac virginitatem: nam cùm blasphemiæ sunt adeò enormes, certum est pro eis debere capitis pœnam imponi, arg. text. in l. vnica C. nem. lic. sig. saluat. vbi glos. verb grauissimum, exponit, id est, pœnam mortis: & tradunt Anchar. cons. 15. per tot. Cassan. cons. 1. num. 69. Boer. decis. 301. à num. 16. Franc. Marc. Delphin. decis. 509. in fine part. 1. Decian d. lib 6. cap. 6. 11
num 5. & 7. vbi ex Gramm. refert quòd etiam hodie posset imponi pœna mortis attenta qualitate blasphemiæ, si esset enormissima, & horrenda, & attenta pessima qualitate blasphemantis, Menoch. de arbitr casu 376. n. 4. Vincent de Franch. decis. 504. per tot. Farin. d. quæst. 20. n. 68. Petr. Cauall. resol. criminal. casu 91. per tot. Pantoja de Ayala in l. fin. C. de aleatorib. fol. 138. n. 12. & 13. Ioan Gutier. in praxi crimin. q. 75. per tot. Quod procedit etiam in Sancti Officij tribunalibus, in quibus non sunt isti ad misericordiam admittendi, quãtis illam efflagitent, sed Curiæ seculari sunt tradendi, vt docent Farin. de hæresi q. 181. n. 44 Sousa in aphorism. Inquisit. lib. 2. c. 42. n. 16. & 17. Diana d. p. 4. tract. 7 resol. 9. in fine.

Accedit quòd si nihil aliud concurreret quàm libellus famosus, hac de causa capitis pœna erat dignus, ex l. vnic C. de famosis libell. l. lex Cornelia. §. 3. ff. de iniur. l. Hisp. 3. & 20. tit. 9. part. 7. Ludou. Peguera decis. 77. Farin. in praxi crimin. q. 105. num. 241. cum seq. & cons. 30. à num. 1. lib 1. Hieron. Buccaton de different. inter iudicia ciuil. & crimin. differ. 50. Præcipuè cùm libellus graues iniurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatis personam contiuet: nam si facti & personarum qualitas expostulat, vltimo supplicio auctor libelli afficiendus est, teste Petro Plaza in epit. delictorum cap. 1. num. 2. cum seqq. Farin. d. cons. 30 num. 25. Et in nullo alio casu potuit hoc æquius practicari quàm in nostro, propter iniuriarum, atque opprobriorum in Virginis sanctissimæ puritatem, & virginitatem prolatorum grauitatem, & propter libelli in loco publico infixionem, circunstantia crimen qualificante: ea verò tantùm sufficeret vt capitis pœna imponeretur, vt in terminis notauit Angel. in l. lex Cornelia §. si quis libellum num. 3. ff de iniur. & in l. vnic. C. de famos. libell. Farin. d. quæst. 105. num. 477. cum seq. & d. cons. 30. num. 26.

Et cùm libellus similes iniurias continens, si in Prin- 12
cipem dirigeretur, vtique faceret eius auctorem in crimen læsæ maiestatis incidere; læsæ maiestatis crimen,

glos. *verb. contemnendum in l. vnic. C. si quis Imper. maledixerit*, glos. etiam *verb. parendum est, in l. famosum ff. ad leg. Iul. maiest.* & *ibi* Angel. *num. 5. l. Hisp. 4. tit. 13. part. 2. l. 11. tit. 16. lib. 8. Recop.* Ioan. Gutierr. *in praxi crimin. q. 78. à num. 6. & q. 74. à num. 2.* itaut illum fabricans vltimi supplicij pœna veniat puniendus, vt post alios contendit Petr. Caball. *casu 235. à num. 22. 25. & 38.* quanto potiori iure idem dicendum erit in nostro casu, cùm longè grauius sit æternam quàm temporalem lædere maiestatem, *Auth. Gazarot C. de haeret. cap. vergentis, eod. tit.*

14 Licèt etiam per hæresis crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad misericordiam posset, hîc verò fieri non debebat, cùm cæteræ criminum species concurrant in quibus venia concedi non potest; nunquam enim plura delicta concurrentia faciũt, vt vllius impunitas detur; neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, vt inquit Vlpian. *in l. nunquam plura 2. ff. de priuat. delict.* Petr. Caball. *in resol. crimin. casu 158. num. 10. & 14. cum seqq.* Giurba *cons. 25. à num. 23. & cons. 82. à num. 8.* D. Larrea *tom. 1. decis. 50. à num. 1.* Et omnia simul sunt operatura quod singula separatim non possent, arg. tex. *in l. si adulterium cum incestu 38. l. vim passa 39. §. præscriptione ff. ad leg. Iul. de adulter.* quia delictum mixtum, vel
15 qualificatum, non continetur sub simplici, vt inquit Bart. *in d. l. si adulterium, & in l. Gallus §. & quid si tantum n. 3. ff. de liber. & posthum* quem illi cæteri sequuntur, Greg. Lop. *in l. 2. tit. 17. part. 7.* Carrafe. *diuers. tract. tract. 4. pro interpretatione l. 1. tit. 20. lib. 8. Recop. n. 1. cum sequentib.*

16 Quod eo potiori ratione debet admitti, si animaduertatur scandalum graue quod in toto Regno dimanauit, & quod crimen adeo enorme puniri oportet in publicum exemplum, per quod licet pœnas augeri, & etiam vltimi supplicij pœnam imponi vbi deficit criminis committendi animus, quæ esset condigna, *l. omne delictum ff. de re milit.* ibi, *Propter exemplum capite puniendus est, l. 3. §. 1 ff. ad leg. Cornel de sicar.* ibi, *Non quidem malo animo, sed malo exemplo, l. aut facta §. pen.* ibi, *Exẽplo opus est, l. si quis aliquid 38. §. qui abortionis*, ibi, *quia mali exempli res est. ff. de pœn. l. 3. §. sed ex senatusconsulto*, ibi, *sed malo exemplo ff. ad Syllanian. capit. præcipuè, 11. q. 3.* Marc Tull. *lib. 3. de legib.* ibi, *aliqua sunt quæ plus exemplo quam peccato nocẽt.* optimè Carrer. *in praxi tit. de homicid. §. circa igitur tertium numer. 27.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 46.* Menoch. *de arbitr. casu 358. n. 3. & 4.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 18. num. 65.*

17 Et licèt regulariter pœna debeat esse culpæ consentanea, *l. sancimus, C. de pœnis, l. respiciendum ff. eod. cap. non afferamus 21. 24. q. 1.* Tit. Liui *lib. 39.* ibi, *Vnde orta culpa est, ibi pœna consistat.* Farnes. *de Republ. lib. 1. panegyr. 5. c. 8.* Henric. Bocer. *de regal. cap. 3. n. 110.* cum aliis per me plena manu adductis *in Axiomat. Iuris vsufrequent. axiom...* Hoc autem limitatur cùm interueniat causa, *cap. sine culpa, de regul. iuris in 6.* ibi, *Sine culpa nisi subsit causa, non est aliquis puniendus*: vbi illa particula, *causa*, intelligitur de publica: glos. *in cap. cognoscentes, de constit. & in cap. fin. de eo, qui cognou. consang.*
18 Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 32.* Communis enim vtilitas sæpiùs efficit vt iustæ & rigorosæ Iurisprudentiæ limites transiliantur; idque pro rei & circunstantiarum qualitate iustius & congruentius reputetur, *l. ita vulneratus 51. vers. malta, ff. ad leg. Aquil. l. Barbarius ff. de offic. Prætor.* Et facit illud Horat.

Atque ipsa vtilitas iusti prope mater & æqui.

19 Et Ciceron. *epist. ad Brut. Salutaris seueritas vincat inanem speciem clementiæ.* Estque id adeò verum vt in rebus etiam inanimitatis, vel irrationabilibus supplicia exerceantur, vt sit omnibus in exemplum, *l. Hisp. 2. tit. 21. part. 1. c. mulier. in fin. 5. q. 1. cap. hoc ipsum, 33. q. 1.* Quint. Curt. *lib. 8.* Tacit. *lib. 3. annal.* ibi, *Compertũ est seueritatem illã multò misericordia salubriorẽ*, cũ late congestis per Guillelm Forner. *lib. 1. select. cap. 10* Forcat *in sphæra legali, & in Necroman. dial. 1. n. 25.* Petr Erod. *lib. 7. rerum iudic. tit. 4. cap. vlt. & lib. 9. tit. 15. cap. 2.* Ayala *lib. 1. c. 4. n. 10.* Adam Contzen *lib. 10. Politicor. c. 48. §. 2.* ibi, *Magna sæpe pœna fuere. vbi non magna culpa, finis tamen erat disciplina* Petr. Caball. *resol. crimin casu 294. cum seqq.* Solorzan. *de parricid. lib. 1. cap. 2. pag. 6. & 7.* Et in furiosis, qui ob fati infelicitatem cul- 20
pa liberi existunt. *l. Diuus ff. de officio Præsid. l. infans, ff. de sicar* Farin *in praxi crimin. tom. 3. q. 94.* Vt accidit in 21
væsano, qui percussit Regem Catholicum D. Ferdinandum, quem D Regina Elisabetha eius imperauit laqueo suspendi, cuius factum defendunt Hippol. de Marsil. *in l. 1. in princ. ff. ad leg. Cornel. de sicar. n. 59. & 60. & in praxi crimin. verb. diligenter num. 167.* Iul. Clar. *in praxi, §. fin. q. 60. vers. nunc quæro*, Anton. Gom. *tom. 3. var. c. 1. num. 72.* relatus à Martino de Larrea *lib. 8. select. cap. 5.*

Sed his non obstantibus in ea fui sententia talem blasphemum in carceribus S. Officij detentum non debere relaxari, sed alia pœna extraordinaria damnari: & his potissimum ducor fundamentis.

Primò, quia causa, qua reus iste dixit se fuisse mo- 22
tum, ad illum libellum publicandum, non processit ex animo, aut intentione errandi in Fide, vel alios ad errorem trahendi, vt constat. Fixit itaque non animo sanctissimam Virginem, ac Dominam nostram offendendi, neque dubitans de eius virginitate, purissimoque cãdore, potiùs id intendens, vt cultus erga Deiparam, Fideliumque deuotio erga Virginem, cui ipse inseruiebat, augeretur, ratus hac via, quamuis adeò barbara, irrationali, & execranda, facilius consecuturum, vt amor ac pietas, quæ erga Cælitum Imperatricem omnium Fideliũ animis, altis insidet defixa radicibus, tunc maximè excresceret, cùm insolentioribus opprobriis & contumeliis quateretur, vt quasi insolito hoc facinore lacessiti Fideles de ipso pietatis obice gradum ad noualia, maioraque & insulcta pietatis officia facerent, nouasque & magnificentissimas festiuitates publicasque supplicationes instituerent ad Virginem, in quam prædicti libelli verba torquebantur; insimul ei magnas offerrent eleemosynas, quæ ad ipsum reum spectabant, & in eius vtilitatem conuertebantur.

Cùm autem reus non potuisset testibus conuinci, ex 23
indiciis atque præsumptionibus solus suspectus, tandem sponte crimen confessus fuit, liberè deponens: cui multum quoad hoc deferendum est, *l. cùm de indebito 25. §. in omnibus ff. de probat.* ibi, *nisi ipse specialiter, qui cautionem exposuit, causas explanauit, pro quibus eandem conscripsit, l. omni nouatione C. de sacros. Eccles. l. ex facto ff. de vulgari, c. inter alia, de sent. excom.* Bald. *cons. 313. n. 1. vol. 4.* ibi, *De animo autem suo interrogari quis potest, & stabitur eius responsioni*, Bart. *in l. pro hærede, n. 3. ff. de acquir. hæred.* Crauet. *cons. 384. num. 9.* Sim. de Prætis *cons. 65. n. 35. vol. 1* Ad criminis etiam excusationem, quæ aliàs induci posset, vt post Bald. *in l. 1. n. 20.* Ias. *n. 23. & 30. C. de seruis fugit.* tradit Honded. *cons. 87. n. 163 cum seq. vol. 2.* subdens declarationem animi, quo epistola, vel quid simile scriptum fuit spectare ad scribentem, & eius declaratione delictum excludi, Alex. *cons. 146. n. 24. & 25. lib. 5.* Gerard. Mazol. *cons. 101. num. 79.* Mynsing *cons. 7. n. 20. cum seqq.* vbi ex pluribus cũ-
probat standum esse iuramento & declarationi iniuriantis, quod iniuria non fuerit illata animo iniuriandi, Mascard. *de probat. conclus. 97. n. 10.* Et in iniuriis, vel blasphemiis verbalibus facilius admittitur excusatio ex defectu intentionis, quàm in cæremoniis, aut factis hæreticalibus Albertin. *de agnosc. assert. q. 36. n. 18. in princ.* 24

Roias

Rolas de heret.p.1.numer.301.303. & 306. Farin. de
25 heresi quaest.179.numer.56. Melius enim in verbis animi simulatio cadit, quàm in factis, hæc enim maiori certitudine intentionem detegunt, verba verò facilius contra proprium censum proferuntur, leg. si tamen §. ei qui ff. de adil. edicto cap. filij. d. haret. cap contra Christianos, eod. tit. lib. 6. pulchrè Roias de heret. p. 2. a n. 210 Castill. centron. lib. 5. cap. 107. n. 17. cum seq. Giurba cons. 51. n. 26. in fine. Torrebl. de iure spirit. lib. 13. c. 2. n. 9.

26 In his itaque terminis necessario Rei confessio cum illa qualitate ex defectu intentionis est admittenda, vt in puncto defendunt Cantera quaest. crimin. rub. de heret cap. 1. numer. 68. & 69. Farin. de heresi quaest. 179. n. 55. Castr. Palao in opere mor. tom. 1. tractat. 4. disp. 4. puncto 8. num. 170. Sousa in aphorismis lib. 1. cap. 13.
27 num. 11. ibi, Quòd si alia indicia non adsunt hereticalem animum ostendentia, omnino reus credendus est: si verò alia indicia animi suspecti dantur, pro qualitate eorum abiurare debent. Rojas d. p. 1. à numer. 33. & à num. 174 Diana d. tom. 4. tract. 7. resol. 34. per tot. maximè in vers. sed quid ego sentio. Præcipue cùm aliis circunstantiis, & coniecturis fulcitur, quæ intentionis defectum persuadeant ex Gutier. de delict. quaest. 31. numer. 64. vers. sed vt verosimile sit. Et inuenitur, vt hic accidit, verificata, & certa rei confessio in reliquo, tunc enim, etiam quoad hoc, certissimam esse præsumendum est, glos. & DD. in leg. 1. Cod. de non numer. pecun. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 12. numer. 26. vers. quarta coniectura, & præs. 13 num. 16. Ioseph Ludou. Perus. decis. 66. n. 24. Gratian. decis. 105. n. 23. Camill. Borrel. in sum. decis. tom. 2. tit. 3. de confessis n. 154.

28 Cùm ergo in criminibus causa illorum materialis in voluntate consistat, vt probat Decian. in pract. crimin. lib. 2. cap. 1. numer. 5. necessario semper est inquirendus animus, ac intentio, quibus committuntur, vt inquit Cicer. lib. 2. Rhetor. ibi, Voluntatem in omnibus rebus spectari conuenit, &c & alibi eod. lib. Non ex euentu cogitationem spectari oportere, sed qua cogitatione & spe animus ad maleficium profectus sit, considerare, quo animo quid quisque faciat, non quo casu vtatur, ad rem pertinere, & orat. 14 pro A Cluent. Senec. lib. 1. de benef. cap. 16. & lib. 6. cap. 8. S. August. de verb. Apostolor. serm. 28. S. Isidor Pelusiota lib. 2. epistol. 289. ibi, A voluntate, animique destinatione res perpenduntur, quo fit vt qui sponte aliquem sauciauit, nec tamen interfecerit, eo qui non sponte, atque consulto interemerit, sceleratior esse iudicetur, cap. homines falsum 22. quaest. 2. cap. paratus 13 quaest. 1. cap. etsi Christus §. pen. de iureiur.
29 Petr. Gregor. syntagm. Iuris lib. 3. cap. 2. Nam maleficia, voluntas, & propositum, delinquentes distinguunt, verba sunt l. qui iniuria 53. ff. de furtis, & probat text. in leg. quod Reip. 13. ff. de iniur. leg. 5. §. si quis dolo ff. de tabul. exhiben. leg. 1. ff. si famil. furt. fec. Petr. Erod. rerū iudic. lib. 6. tit. de iniur. c. 20. Card. Tusch. lit. D. concl. 160. Nouar quaest. forens. lib. 1. quaest. 28. numer. 1. Farin. in praxi crim. p. 3. quaest. 87. numer. 6. Bobadil. in politic. lib. 2. cap. 11. numer. 103. Marin. Giurb. cons. 85. numer.
30 14 Magisque discernuntur per animū & finem, quibus crimen perpetrant, quam per ipsum facinus, l. diuus ff. de sicar. ibi, in maleficiis voluntas spectatur, non exitus, l. fraudis ff. de re iudic. leg. verum ff. de furt. Tiraquel. de pœnis temper. causa 51. à num. 7. Farin. d. quaest. 87. numer. 7. S. Isidor. Pelusiota lib. 3. epist. 399. ibi, Siquidem res a conatibus plerumque, non ab effectibus indicantur, atque ab animi sententia, & voluntate, non à fine corona nectitur.

31 Quod adeò verum est, vt crimen non possit animaduerti vbi desit voluntas, animusque offendendi, vt inquit S. August. in lib. de libero arbitrio, asserens peccatum adeò esse voluntarium, vt sine voluntate peccatum non sit, l. 1. Cod. de sicar. ibi, Crimen enim contrahitur si & voluntas nocendi intercedat, cap. vnum § criminis appellatio 15 dist. glos. & DD. in leg. 1. Cod. si aduers. delict. S. Thom. 1. 2. quaest. 74. Mench. Illustr. lib. 1. 32
quaest. 19. numer. 5. Farin d. q. 87. n. 6. Nam voluntas est, qua peccatur, & delinquitur, iuxta illud Luc. c. 8. ex corde procedunt fornicationes, adulteria, homicidia, &c. S. August. in lib. retract. 4. ibi, Voluntas est qua peccatur, & rectè viuitur; & in lib. de duab. animab. dū ait quòd nonnisi voluntate peccatur; exornat Decian. d. lib. 2. c. 2. n. 5.

Magna equidem nequitiæ pars euanuit ex bono ani- 33
mo & fine, quo res est peracta, iuxta illud Plauti in Captiu. In re mala, animo si bono vtare, adiuuat. Et in Pseudol. ibi, Bonus animus in re mala dimidium est mali. Liban. declamat. 13. ibi, Et tamen vbique causam videmus tantam vim habere, vt aliquis etiam malè agere vult, tametsi non possit, odio habeatur, & qui laeserit benefaciendi animo inter benemeritos statuatur, &c. Et 34
bona intentio praui medij malitiam minuit, aliquid enim à voluntate adimit. Ita P. M. Marquez en el gouernador Christiano lib. 2. cap. 7. fol. 32.

Ex quo enim adfuit animus, quem nuper retulimus, 35
dolusque hac de causa defuerit, sequitur reum non debere relaxari, siquidem pœna capitalis imponi non potest nec etiam grauis vbi deficit verus dolus, qui ex prauo & damnato procedit animo, leg. 1. §. Diuus ff. de sicar. ibi, Eum, qui hominem occiderit, si non occidendi animo hoc admiserit, absolui posse, leg. in lege ff. eod. leg. 1. Cod. eod. leg. absentem in fine ff. de pœn. Menoch. de arbitr. casu 314 à numer. 3. & 7. Franc. Bec. cons. 5. numer. 6. lib. 1 Farin. p. 3. quaest. 87. à numer. 1. Carol. Tapia decis. 13. numer. 27. addens quòd neque dolus præsumptus considerari potest, vbi de pœna mortis agitur, sed verus requiritur, quamuis factum esset culpa admissum.
Cùm enim de imponenda graui pœna agitur, nulla cul- 36
pa quanquam lata, dolo æquiparatur, nec sufficit nisi ad pœnam extraordinariam, leg. in lege Cornelia, ibi, Nec in hac lege culpa lata pro dolo accipitur, ff. ad leg. Cornel. de sicar. vbi Bart. per illum text. dicit nullam esse legem, quæ culpam morte puniat. glos. verb. non etiam ob culpam, in leg. in actionibus ff. de in litem iur. & ibi Bart. num 7. Ias à num. 27. & Dec. à numer. 10. & 19. Castr. in leg. nemo n. 5. Cod de Episcop. & cleric. vbi refert obtinuisse in diuersis casibus pro hac opinione, pœnaque ordinaria multos liberasse, & hoc esse menti tenendum, & ad confusionem Iudicum imperitorum, Franc. Bursat cons. 152. n. 37. Tiraq. de pœnis temper. causa 14. num. 5. Clar. §. fin. q. 84. in princ vers. & loquendo de pœna mortis, Honded. cons. 105. num. 78. lib. 1. Farin. d. quaest. 87. à num. 21.

Nam licèt cùm factum vel verba hæreticalia sunt, 37
regulariter secum afferant prauæ intentionis præsumptionem, ex leg. si non conuici; Cod. de iniur. & cap. 1. de præsumpt. hoc tamen non procedit cùm aliæ præsumptiones in contrarium adsunt, vel attenta personæ qualitate, aliisque circumstantiis suadeatur, per causam diuersam, & non hæreticali intentione commissum fuisse Ita
Ioan. Lopez in allegat. heret. §. 7. post med vers. ad hoc 38
tamen, subiiciens quod præsumptio malæ intentionis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias præsumptiones, Simanch. in enchirid. tit. 19. de confess. numer. 9. Farin. de heresi quaest. 179. numer. 62 Anton. à Sousa in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 13 num. 13. & cap.
16. numer. 10. & 12. Animus enim, & intentio, vt res 39
interna, per indicia & coniecturas probatur leg. si margaritam ff. pro socio, Bald. in l. cùm proponas n. 2. C. de bonis auctor. Iud. Menoch. de præsumpt. lib. 5 præs. 10. n.
5. Giurba cons. 17. num. 33. Et præsumptio, quæ ex ipso 40
facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora superatur,

superatur,iuxta tex.in leg.diuus ff.de restit. in integ. l.
non solum ff.de ritu nupt. Menoch. lib.1.præs. 30. à
num.1
41 Et in nostro casu complures coniecturæ & circun-
stantiæ concurrebant,quæ euidenter detegebant ipsius
Rei animum , & intentionem hæreticalem non fuisse,
nec Virginem lædendi, sed animum in confessione pro-
latum;nam ipsi testes , qui aduersus reum deposuerunt
referunt ex tempore quo is Virgini inseruiendæ se di-
cauerat maximè studuisse deuotionem erga Deiparam
augeri, sacrumque illum locum nouis cancellis ferreis,
lucernisque exornari,instituique Confraternitatem per-
sonarum Virginis cultui,ac famulatui perpetuo assistē-
tium,quibus Reus ipse profuturum se asserebat Virgi-
nis demum miracula promulgari,eiusque venerationem
excrescere:ac licet multi asseruerint se in animum indu-
xisse Reum ambitione & auaritia ductum libellum fi-
xisse vt scilicet pluris deinceps ab omnibus fieret,& vt
eleemosynarum quæstus augeretur , populi deuotione
excrescente. Licet hæc omnia ita essent , saltem animus
hæreticalis ab omnibus excludebatur , vt ipsa acta ab
eis relata demonstrant , & quoad hoc bene probarunt
aduersus producentem,ex reg.text.in l.si quis testibus C.
de testib.cuius decisio etiam aduersùs fiscum locum ha-
bet,vt notarunt Surd.cons.40.n. 10 lib.1.Farin.in pra-
xi crim.p.2.q 62.n.214 & cons.78.n. 16.& cons.47.n.
9.& 38.lib.1.Fontanel decis.129.n.15. quamuis ex suo
tantùm indicio,& credulitate deponerent , Anton. Ga-
br.commun.tit.de testib.concl.1.numer.15. Farin.q.62 à
num 226.
42 Facit quod Reus est Christianus Orthodoxus,paren-
tibus non infectis progenitus:ex origine enim , vel des-
centia bona , vel mala præsumptio sumitur , semperque
iudicatur vnumquemque suę radici correspondurum,
iuxta illud Ouid.lib.4 Metam.

Qui viret in foliis venit à radicibus humor,
Et patrum in filios abeunt cum semine mores.

Quod & docuit Iureconsul.in l.quod si nolit §.si quis mā-
cipia ff.de ædilit.edicto,ibi, Præsumptū etenim est quos-
dam seruos bonos esse , quia natione sunt non infamata,
quosdam malos videri, quia ea natione sunt , quæ magis
infamis est,leg.si cohortalis C. de cohortalib. S. Gregor.
homil.20.in Euangel.ibi,in his omnibus Patrum suorū
carnalium vias sequuntur qua si venenati filij de vene-
natis parentibus nati,&c. Bald.in leg. Gallus §. quidam
43 rectè n.2.vers.in secunda ff de liber.& posthum.ibi,Vi-
tium quod est in radice naturali, transit ad posteros.Ti-
raquel. ad leg. 7.connub.numer. 11.cum seqq.Mieres de
maior.p.2.quæst.4 illat.2.num.17.& 18 Salgado de Re-
gia protect. p. 4.cap 6.num.34.Solorzan. de iure Indiar
44 tom.1.lib.2.cap 18.à numer.13.nunquam enim accidit à
Fide retrahi nisi à parentibus infectis ortos , vt notabi-
liter obseruauit Simanch. de Cathol. instit. tit. 35. nu-
mer.15.
45 Maximè, quia iste Reus hæresiarcha, vel dogmatista
non potest iudicari, siquidem nouos errores non inue-
nit, nec edocuit, nec prædicauit, vt erat necessarium vt
iudicaretur talis,cap.qui aliorum 24. quæst. 3.ibi, vnde
quia magister erroris est,non tantum hæreticus,sed etiam
hæresiarcha dicendus est,&c Eymeric. in direct. p. 2.q.
39.& ibi Peña commento 64. Ludou.à Paramo de ori-
gine S.Inquisit.lib.3.quæst.9. numer. 114. vbi ait hære-
siarcham illum propriè vocari , qui aut hæreses inuenit,
aut inuentas alios docuit,Farin.de hæresi quæst.178.nu-
mer.15.Castr.Palao d.tom.1.tract. 4.disput.6.puncto 2.
46 numer.15 Sousa in aphorism.lib.1.cap.9.à numer. 1. Et
etiam in hęresiarchis , & dogmatistis certior ac verior
resolutio habet ad reconciliationem admitti si in eis
verę pœnitentiæ signa cognoscantur , & post capturam
pertinaciter suas sectas non defendunt , vt probat text.
in cap.Berengarius,de consec.dist.2.cap. ad abolendam,
de hæret.Peña d.part.1.comm.64.Didac. Quater. quæst.
crimin rub.de hæret. cap.1. num. 70. vers.est nunc vi-
dendum, Decian.tract.crimin.lib.5.cap.54.n.57.Farin.
d.q.193.§.1.à numer.5 Castr.Palao d.tract.4.disput.6.
puncto 2.numer.16.cum seqq.Sousa d.lib.1.cap.9.à nu-
mer.12 & lib.3.cap.44.n.3.Diana d part.4.tract.7.re-
sol.23.Vel cùm perniciem n[?]llam aliis attulerunt, nec
etiam eos ad suos errores reuocarunt, Simanch. de Ca-
thol. institut. tit. 47.numer. 72. Farin. d. quæst. 193.
n.10.
Nec etiam Fidei apostata iudicari potest , siquidem 47
in eo nunquam Fides defecit , nec etiam mentis errore
vllam hæresim admisit;& Fidei apostatis vltimum sup-
plicium non imponitur , sed alia pœna extraordinaria,
cum rediguntur,& ab errore extrahuntur,vt docent Me-
noch.de arbitr. casu 546. num. 13. cum seq Decian. in
tract.crim.lib.5.cap.72.numer.8.Farin. d.quæst.193 nu-
mer.14.& 16.vers.concludi potest,Diana d.p.4.tract.7.
resol.3.Petr.Erod.lib.1.rerum iudic.tit. 6. de hæret. cap.
9.Et ex eo quòd fuerat apostata suæ Religionis, culpam 48
aggrauari placeat , ob id in Sancto Officio non potest
procedi,nec est crimen,cuius cognitio ad ipsum spectet,
nec ex hoc capite aduersùs Fidem suspicio saltem con-
sideratione digna inducitur. Vmbert.Locat.in dictionar.
Inquisit.verbo apostata num. 1.vers.qui primo mo o,Ey-
meric.in direct.p 2.quæst.49.numer.2.& ibi Peña com-
mento 74.vers. veruntamen , Duard. in Bullam Cœnæ
lib.2.can.1.q.17.n.31.Diana p.4.tract.7.resol. 3.col. 4.
vers.quaro igitur primo.
Multo minus poterit hæreticus formalis iudicari,nec 49
hæreticorum pœnis puniri;nulla enim blasphemia,nul-
lusque actus interior quamuis horrendus , hæresis potest
nuncupari,cum operandi animus contra Fidem & per-
tinacia in intellectu deficit, cap.dixit Apostolus 24. q.
3.cap.excommunicamus 1.§.credentes,de hæret.Castr.de
iusta hæret.punit.lib. 1.cap. 7.& 12.Nau. in man.cap.
11.numer.81.Rojas de hæret.p.1.numer.34.cum seq. A-
zeued.in rub.tit.4.numer.25.lib. 8 Recop.Sanch. in præ-
cept.Decalog.lib.2.cap.7.& 32.numer. 3.& 7.Tolet.in
sum.lib.4.cap 3.numer.1.vers.primum est,vbi dicit con- 50
cultantem Hostiam sacram sine errore intellectus non
esse hæreticum,Param.de origine S.Inquis.lib. 3 q. 3.n.
10 Sousa d.lib.1.c.8.& 19.n.3.Farin.de hæresi q.178.n.
7.8.& 10.& à num.148.& quæst. 179 à numer. 39.&
q.181.numer.43.Castr.Palao d.tract.4.disp.3.puncto 2.
numer.16.Diana d.part 4. tract. 7. resol.36. Gutier. de
delict. quæst. 32. a numer.60. Et etiam in his hæreticis 51
etiam formalibus certum quoque est eos admitti, atque
reconciliari cum suam confitentur culpam , illiusque
pœnitentiam ostendunt , eisque aliqua pœnitentia, at-
que aliæ pœnæ moderatæ imponuntur,si eiusmodi con-
fessio, vel pœnitentia ante testium publicationem fiat,
l. Manichæos § præterea,ad fin.Cod.de hæret.cap.ad abo-
lendam § præsenti,& §. laicus,cap. excommunicamus el
2.de hæret.Rojas part.2.n.197.cum seq.Peña in direct.
p 3.commento 142.Farin.de hæresi quæst.193.§.1. Petr.
Herod.d.lib.1.tit 6.Castr.Palao d.tract 4 disput.6.pun-
cto 1.num.2.Sousa d.lib.2.cap.44.à numer. 1. Diana d.
p.4.tract 7.resol.24.
Et si hoc in hæreticis formalibus admittitur atque 52
practicatur in sancto Officio , quia Ecclesia nunquam
claudit gremium redeunti, l. vlt. §. sed quia de epistola
nos reddentes Cod.de summa Trinit leg.Manichæos Cod.
de hæret.cap.superest.eod.tit.lib.6.sectans in hoc Sponsi
sui dulcissimi vestigia,qui vt ait.Paul.1.ad Timoth vult
omnes homines saluos fieri,& ad agnitionē veritatis ve-
nire;ad quod etiā spectat illud Ezechiel.18.n.23.& 33.
v.11.Nolo mortē peccatoris,sed vt magis conuertatur,&
viuat. Math. cap. 11.Venite ad me omnes,qui laboratis,
& onerati estis,& ego reficiam vos.Luca cap.4.Ioan.c.2.
& vt ipsemet Saluator noster Ioan. 6. inquit, eum , qui
veneriti

venerit ad me, non eiiciam foras. Quanto potiori ratione idem cum hoc Reo debuit practicari, siquidem suam confessus fuit culpam multis lachrymis, veræque pœnitentiæ demonstrationibus, sui delicti veniam efflagitans, & in eo intentio, animusque Virginem lædendi defecerunt, & potius, quanquam medio adeò irrationali, maiorem Deiparæ cultum, ac venerationem solicitare intendebat.

Veniamus nunc ad pœnam, qua puniri debeat; & ad
53 hoc assequendum, sunt in primis scienda delicta quæ commisit, vt sic pœna illis commensuretur; vel illum libelli famosi auctorem dicimus; & licet per duodecim tabularum leges pœna capitalis imponeretur, his verbis. *Si quis occentauisset, siue carmen condidisset, quod infamiam faceret, flagitiumve alteri, capitale esto*; vt ex Cicer. & S.August. referunt Alex. ab Alex. *lib.6. dierum genial.cap* 10. Hottoman *ad leges duodecim tabularum pag.*218. Anton August. *ad eosdem leges l.*34. Hoc non intelligitur de mortis naturalis pœna, sed de alia extraordinaria, vt colligitur ex *l.lex Cornelia* 5. *§.si quis librum, ff.de iniur.* Si quidem crimen hoc legis Corneliæ pœna puniebatur, quæ erat arbitraria, *l.fin. ff.de iniur. l. in*
54 *summa, Inst eodem.* Et quod ex consuetudine hæc si hodie libelli famosi pœna, videlicet extraordinaria secundum Iudicis arbitrium, testatur Iul. Clar. *in pract.§.fin. q.*68 *n.*26. *vers. libelli famosi author, ad fin.* vbi inquit nunquam vidisse pro libello famoso aliquem vltimo supplicio affectum, sed semper fuisse impositam pœnam extraordinariam, & ibidem Bajard. *in addit. n.*65. Bursat. *cons.*94.*n.*3.*& n.*38. *in fine lib.*1. Neque deinde est alterandum quòd libellus iste in Senatus valuis fuerit affixus: nam etiamsi locus iste sit frequentior, eaque ratione fiat grauius crimen, hoc non sufficit vt penitus extendatur ad capitis pœnam, ex traditis per Angel. *in l. vnic. in fine, C.de famos.libell.* vbi refert pœna duorum millium ducatorum fuisse mulctatum quendam ciuem Bononiensem, qui super altare Palatij Bononiensis aduersùs eius regimen clandestine posuit libellum famosum, quem citat, & sequitur Iul.Clar. *in d.§.fin.q.*68. *num.*25. Farin. *d.q.*105.*n.*479. Gutier. *de delict.q.*141. *num.* 30.

55 Quæ sententia vtroque Iure attento indubitabile redditur: nam de Iure Canonico pœna libelli famosi non est capitalis, sed extraordinaria, vt probat text. *in c.de prima, & c. qui in alterius* 5.*q.*1. Decian. *in tract. crimin.lib.*2.*c.*20.*n.*2. Plaza *de delict.cap.*3.*n.*3.*in fine*, Gutier. *d.quest.*141.*num.*4. Farin. *quest.*105. *à n.*430. Trullench. *tom.*2.*in Decalog.lib.*7.*cap.*10. *dub.*27.*n.*4.
56 Et de Iure Ciuili, secundùm magis veram opinionem, capitalis pœna, quæ imponebatur, procedebat in casu, quo crimen per libellum obiectũ, capitis pœna esset dignum, glos. *verb.si quis famosum, in l.*1. *C.de libell.famos* & ibi Cyn.Salic.& alij, Anton.Gom. *tom.*3.*var.c.*6. *n.*1. Plaza *d.cap.*3.*num.*2. Menoch. *de arbitr.casu* 263. *n.*43.*in fine*, Farin *d.q.*105.*n.*424. Gutier. *d.q.*141.*n.*2. Et expressè statuitur *in l.Hispan.*3.*tit.*9.*part.*7. vbi notat Gregor. *verb.aquella pœna*, & post alios idem Gutier. *d.quest.*141.*num.*3. Quia tunc in libelli famosi auctore considerabatur non solum animus ac voluntas lædendi in honore iniuriatum, verum etiam vita priuandi, cum ei tribueretur crimen morte dignum, iustumque erat æquali pœna in huiusmodi iniuriæ auctorem animaduerti: siquidem ius capitali pœna puniebat animum, & voluntatem interficiendi tantum, quamuis ad executionem minimè deueniret, *l.is qui cum telo, C.ad leg.Cornel. de sicar. cap.quisquis, §.si quis cum telo, de Pœnit. dist.*1 *cap.*1 *de præsumpt.* Menoch. *de arbitr.casu* 360. *n.*36. Farin. *in praxi crimin.p.*4.*q.*124.*à n.*3.

Quorum nihil ad præsens, de quo agitur, factum
57 potest applicari; nam vt sæpius diximus Rei animus, atque intentio non fuit Virginis sanctissimæ honorem lædendi, sed potius eius cultum, & venerationem augendi: & vt libelli pœnæ locum habeant, nocendi animum necessarium est interuenire, *l.si non conuicij, C.de iniur.* Farin. *cons.*30.*n.*46.79.*&* 130 *lib.*1. *Nam*, vt inquit Seneca *lib.*2.*de ira cap.*26. *nulla est iniuria nisi à consilio profecta.* Itaque dolus verus requiritur *l.lex Cornelia* 5.*§.si quis librum, ibi, dolóve malo fecerit, ff. de iniur.* cum latè adductis à Farin. *d.p.*3.*quest.*105.*n.*481. *& seq.* Nec sufficit culpa lata, Bald. *cons.*177. *in princ. lib.*5. Crauet *cons.*13.*num.*2. Farin. *d.cons.*30. *num.*46.
Dolusque debet probari: in dubio enim non præsumi- 58
tur. Ruin. *cons.*145. *n.*10.*&* 14.*lib.*3. Farin. *d.cons.*30. *num.*51. Vel saltem obnoxium manet, vt per indicia, & coniecturas contrarium probetur ac suadeatur, vt tradunt Cyn. Albert. Fulgos. & cæteri *in d.l.si non conuicij C.de iniur.* Farin. *d.q.*105 *num.*115.116. *&* 121. *& d. cons.*30. *n.*140.

Sed Eremitam istum tanquam blasphemum esse con- 59
demnandum superest vt dicamus; qua verò pœna, est videndum; nam licet blasphemiæ crimen iudicetur, quod verbo, aut scripto perpetratur, vt testatur Nau. *in man.cap.*11.*num.*81.*&* 82. Azeued. *in rub.tit.*4. *n.*25. *lib.*8.*recop.* Suar *de Relig. tom.*1.*tract.*3. *lib.*1. *cap.*4. *num.*4.*&* 5. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1. *lib.*2. *cap.*32.*num.*5. Anton. à Sousa *in aphorism. lib.*1.*c.*19. *num.* 4. Aut etiam facto, vt volunt Nau. & Azeued. *citatis locis*, Alphons. à Castro *de iusta hæretic. punit. cap* 12. Anton. à Sousa *lib.*1. *cap.*19.*num.*4. Quod si lege antiqua scripta, aut Iure communi capitis pœna imponeretur, vt dixi *suprà num.*10. hoc tamen etiam Iure communi attento tantum procedebat in eo, qui consuetudinem blasphemandi habebat, vt animaduertunt Bald. *in l.*2.*C.ad leg.Iul. Maiest.& in l.*2. vbi Salicet. *C.de rebus cred.* Cou. *in cap. quamuis pactum p.*1. *§.*7.*num.*10.*in fine*, Menoch. *de arbitr.casu* 375. *n.*26. Farin. *p.*1.*q.*20.*num.*43. Gutier. *de delict.q.*60.*num.*12. Ego *de offic. & potest. Episcopi part.*3.*alleg.*51. *n.*101.
Et quicquid sit, hodie ex vniuersali omnium ferè Pro- 61
uinciarum consuetudine hæc pœna derogata est, in aliasque minores arbitrarias commutata, vt tradunt Luc. de Peña *in l.omnes num.*6.*C.de delatorib.lib.*10. Greg. *l.*2.*glos.*4.*circa med.tit.*28.*part.*7. Cou. *in cap.quamuis pactum part.*1. *§.*7. *num.*10. *in fine*, Albert. *de agnosc. asseri q.*6.*num.*14.*& q.*12.*num.*63. Menoch. *casu* 375. *num.*26. Ioan. Vela *de delict. cap.*4. *num.*6. Quanter. *quæst. crimin. cap.*3. *de blasphemia num.*5. Decian. *in tract. crimin. tom.*2.*lib.*6.*cap.*6.*n.*7. Azeued. *l.*1.*tit.*4. *num.*7.*lib.*8. *recop.* ibi: *Hodie dictis blasphemijs hæreticalibus non mortis pœna, sed à nobis supra posita imponetur*, Moutalu. *in l.*1.*tit.*26. *part.*7. Petr. Gregor. *syntagm. Iuris pars.*3.*lib.*33.*cap.*11. Farin. *d.quest.*20. *num.*64. Campan. *in diuers.Iuris Canonic. rub.*11.*c.*26. *num.*83. Petr.Erod. *lib.*1. *rerum iudic. tit.*6. *de hæret. cap.* 16. vbi pro blasphemia hæreticali pœnam exilij fuisse impositam testatur Ioan. Gutier. *de delict. q.*60. *num.*17. Camill.Borrel. *de Magistrat. edictis lib.*3 *c.*2. *à num.*18. Lazar. *de blasphem.q.*5.*per tot.* Ioseph.Vela *in cap.*1.*de Offic.Ordin.p.*2.*n.*83. *aliàs num.*95. *in vlt. impress. in fol.*

Priuatis quoque legibus vniuscuiusque prouinciæ 62
aliæ pœnæ priuatæ impositæ reperiuntur, quarum nulla etiam tertiò repetita ad vltimum supplicium deuenit. Nam apud Lusitanos *per Ord.Reg.lib.*5.*tit.*2. id ipsum videmus, vt refero *de officio & potest. Episcopi p.*3. *alleg.*51. *n.*102. *in princ.* Apud Hispanos idem constat *l.*3.*&* 4.*tit.*28.*part.*7.*& l.*1.*& l.*2.*tit.*8.*lib.*8.*Ordin.& l.*1. *& seqq.tit.*4.*lib.*8.*Recop.* quarum memini *d. alleg.* 51. *num.*103. *vers.apud Hispanos.* Quæ quidem leges in foro seculari erunt obseruandæ, ex Olano *in concord. antinom.verb. blasphemia*, Azeued *in d.l.*1. *tit.*4.*lib.*8. *Recop.* Vel ad minus, quas practica, aut consuetudo

ipsa

introduxit, in quibus affixionis, vel amputationis lin-
guæ, alia pœna arbitraria imponitur, vt testantur Didac.
Perez *in d. Ordin. glos. O denostrare à nuestro Señor,*
Cou. *d.* §. *7. n.* 19. Ioan. Vela *de delict. c. 4. num. 9.* Ioan.
Gutier. *de delict. q. 61. n. 6.*

63 Iure autem Canonico, cui in Sancti Officij Tribu-
nali standum est, pœna est multo magis pia quam le-
gum secularium; solum enim spiritualis pœna imponi-
tur, aliæque pœnæ pecuniariæ, vt probatur ex text. *in*
cap. si quis per capillum 22. quæst. 1. & in cap. 2. de ma-
ledic. vbi notant Abb Anan. & cæteri, Cou. *d.* §. *7. nu-*
mer. 10. vers. Iure Pontificio, Boër. *decis. 301. n. 9.* Ber-
nard. Diaz *in pract. cap. 110. aliàs 111.* Ioan. Vela *d.*
cap. 4. num. 7. & 8. Menoch. *dicto casu 375. num. 27.*
& seq Decian. *d. lib. 6. cap. 6. num. 3.* Farin. *d. quæst. 20.*
num. 62. Campan. *d. rub. 11. cap. 26. num. 83.* Ioan. Gu-
tier. *de delict. quæst. 60. num. 16. & q. 64. n. 26. & 27.*
Trullench. *lib. 1. in Decalog. c. 11. dub. 3.* Ego *d. alleg.*
51. n. 92. & 97. Quod etiam per Leonem X. Iulium
III. & Pium V. statutum fuit, vt referunt Cou. *d.* §. *7.*
num. 10. Menoch. *d. casu 375. à num. 29.* Decian. *d.*
c. 6. num 3. Farin. *d. quæst. 20. num. 68.* Gutier. *d. q. 64.*
n. 8 cum seqq. Ego ipse *d. alleg. 51. à n. 98.*

64 Istæ autem sunt pœnæ, quæ per sanctum Officium
pro blasphemiis hæreticalibus cum aliis arbitrariis so-
lent imponi, nec vllus vnquam pro hoc delicto visus
fuit relaxari, vt asserunt Rojas *de hæret. p. 2. n. 176. cum*
seqq. Simanch. *de Cathol. instit. tit. 8. à n. 10.* Quante-
ra *quæst. crimin. cap. 3. de blasphemia n. 4.* Peña *in di-*
rect. p. 2. commento 66. ad quæst. 41. Salzed. *ad Bernard.*
in practic. cap. 113. lit. A. Gutier *de delict. quæst 64.*
num. 4. Sousa *d. lib. 1. cap. 19. num. 20. cum seqq.* Diana
d. p 4. tract. 7. resol. 8.

65 Vnde si etiam in blasphemiis hæreticalibus, quæ
Christum assertorem nostrum, Matremque eius San-
ctissimam lædendi, atque execrandi animo perpetran-
tur, pœnæ sunt arbitrariæ, & non vltimi supplicij,
quanto moderatior esse debebit in hoc casu in quo ani-
mus defuit nostram Fidem depellendi, Virginitisque Dei
Genetricis honorem extenuandi, quinimo contrarium
fuit Reus conatus: deficiente verò intentione nocendi,
adimendique Deo, atque Sanctis suis honorem, non
potest propriè blasphemia nuncupari; hanc enim ne-
cesse est praua atque perniciosa voluntate nasci; vt post
Caietan. docent Cou. *in d. cap. quamuis pactum part. 1.*
§. *7. in princip.* ibi, *Omnis autem blasphemia quæ est vo-*
luntaria procedit à voluntate mala, & animo derogan-
di, & detrahendi in aliquo bonitati, & Maiestati diui-
næ, S. Thom. *2. 2. quæst. 13. art. 1.* Sanch. *d. lib. 2. cap. 32.*
n. 1. ibi, *Idque voluntate quadam derogandi hac ratione*
diuinæ Maiestati, seu Bonitati, Sousa *d. lib. 1. c. 19. n. 1.*

66 Licet denique ob quamcunque criminum speciem,
quæ in hoc Reo consideretur, vel per omnes simul pos-
sit iudicari capitis pœna dignum esse, hoc nullatenus in
sancti Officij Tribunali admitteretur; nam in eo nun-
quam cum primò delinquentibus similis pœna practi-
catur, ac imponitur confitentibus culpam, misericor-
diamque flagitantibus, etiamsi alias in foro seculari vl-
timo supplicio in eos animaduertendum fuisset, quod
omni iure alias hæretici merentur Deuter. *c. 13. & 17.*
Leuit. *c. 20. Machab. 1. c. 2. Regum 3. c. 18. & 4. cap. 23.*
& in Euangel. Ioannis c. 15. ibi, *Si quis non manserit in*
me mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent
eum, & in ignem mittent, & ardet: l. quicunque
§ *eos verò,* ibi, *vltimo supplicio conceditur, l.*
Arriani, §. *Manichæi C. de hæret. cap. ad abolen-*
dam, eod. tit. Alphons. à Castro *de iusta hæret. punit.*
lib. 2. c. 12. Simanch. *de Cathol. tit. 46. de pœnis à n. 42.*
eleganter Decian. *in tract. crimin. lib. 5. c. 40. & 42.*

67 Petr. Greg. *syntag. Iuris lib. 33. c. 6. à n. 4. & c. 8. n. 20.*
Farin. *de hæresi q. 189.* §. *1. per tot.* Et in sortilegis,
qui fatentur in sortilegiis homicidium fecisse, seque
pœnitent, paratique sunt corripi non esse curiæ seculari
tradendos affirmant Albertin. *de agnosc. q. 25. n. 66. &*
seqq. Farin. *in praxi p. 1. q. 20. n. 105. cum seqq.* Anton. à
Sousa *lib. 1. cap. 58. n. 14.* Diana *p. 4. tract. 7. resol. 10.*
vers. nota verò; licèt subdat hodie per quandam Bul- 68
lam à Gregor. XV. editam 20. *Martij anno* 1623. hoc
esse immutatum. Et in Sodomitis in Regno Lusitaniæ,
vbi aduersus eos Sancti Officij Tribunalia possunt pro-
cedere, idem statutum est, vel saltem Inquisitoribus fa-
cultas conceditur pœnam minuendi, dummodo non
sint incorrigibiles, vt ex Constitutionibus Pij IV.
& Gregorij XIII. referunt, & affirmant Anton à Sousa
d. lib. 1. cap. 59 n. 10. 28. & 29. & 37. Seraphin de Frei-
tas *in addit. ad tract. de Confessar. solicit. illustrissimi*
D. mei Roderici à Cunha q. 24. n. 136. quem tanquam
vltimo loco relatum videtur sequi Diana *d. p. 4. tract. 7.*
resol. 20. in fine.

Habita præterea fuit ratio quòd postquam accusatio 69
perlecta est, statim reus crimen suum ingenue fuit con-
fessus; quod licet non sit actus verè perfectéque spon-
taneus, minuit saltem pœnam, vt post Bart. docet Bald.
in l. ea quæ, C. de condict. indeb. etiamsi post negationem
statim confiteatur; Bald. *vbi supra num. 10* Tiraq. *de*
pœnis temper. causa 30. n. 14. Clar. §. *fin. q. 60. num. 29.*
Menoch. *de arbitr. cas. 347.* Crauet. *cons. 309 sub n. 9.*
latè Farin *in praxi crimin. quæst 81. num. 174.* Quod in
sancto Tribunali de more habetur, & semper hoc mo-
do cum omnibus se gerit, iuxta illud Salom. *Prou. 28.*
cap. in primis 2. quæst. 1. ibi, *qui confessus fuerit sce-*
lera sua, misericordiam consequetur, cap. non dicatis, 12.
q. 1. ibi, *si hoc vltro confitetur, parcitor illi, & oretur*
pro illo, cap. quis admittit, 15. q. 8. cap. innotuit, de elect.
l. quisquis §. *fanè, C. ad leg. Iul. Maiest.* exornant Bossi.
tit. de conuict. num. 6. Riminald. *cons. 245. num. 57 cum*
seqq. lib. 3. Bertazol. *cons. 35. num. 4. lib. 2. & cons. 357.*
numer. 6. Treuisan. *decis. 49. num. 7. lib. 2.* & in specie
Simanch. *de Cathol. instit. tit. 55. num. 6.* Sousa *lib. 2.*
cap. 20. n. 34. vbi *num. 35.* ait quod præsumitur sine do-
lo deliquisse.

Deinde fuit consideratum quòd misericordiam mul- 70
tis lachrymis. pœnitentiæque signis efflagitauit, quod-
que suæ capturæ tempore pœnas voluntarias suscepit,
corpus flagellatione ieiuniis, aliisque castigationibus
macerando, Religionisque grauissimæ, quæ multos
Sanctos procreauit, erat Monachus, cuius merita essent
sufficientia quantum ad punitionem vt aliorum errores
supplerentur, atque excusarentur, arg. text. *in l. nemi-*
ni, vers. filius autem, l. petitionem, vers. filij, l. iube-
mus, vers. & filio, C. de aduoc. diuers. iud. vbi filij
remunerantur ex parentum meritis. S. Chrysost. *ho-*
mil. 10. ad Roman. ibi, *Alterum alterius peccato pu-*
niri non admodum æquum, atque conueniens esse vi-
detur, vt alterum, propter alterum seruari, & decen-
tius multo, & rationi magis consentaneum. Cicer.
lib. 2. de inuent. Oportebit omnia, qui sibi vt ignosca-
tur, postulauit, commemorare si qua sua poterit benefi-
cia. Et paulo inferiùs. *Deinde Maiorum suorum benefi-*
cia, si qua stabunt, proferre. Et orat. 41. pro Q. Liga-
rio in fine. ibi, *In Q. Legario conseruando multis tu*
quidem gratum facies, sed hoc quæso, considera, quod
soles: possum fortissimos viros probatissimos, totumque
agrum Sabinum florem Italiæ, robur Reipublicæ pro-
ponere. Et infrà ibi, *Quid de fratribus dicam? Noli*
Cæsar, putare de vnius capite nos agere, Petr. Erod. *re-*
rum iudic. lib. 1. tit. 2. de fide, & relig. cap. 3. & lib. 6.
tit. 1. de accusat. c. 15.

Et demum, quia hoc sanctum, & venerandum Tri- 71
bunal præcipuè patris officium exercet, studiosius emé-
dationem, atque correctionem delinquentis, quam Iu-
dicis seueritatem affectans, habens æquitatem ante
oculos

oculos, inquit *l. quod si Ephesi, in fine, ff. de eo quod certo*
loco. Quamquam in hoc Pseudo-Monacho segnitiem,
& socordiam amante, vitæ correctio non erat facilis,
Auth. de Monachis, § fin autem, ibi, *Non est facilis vitæ*
hominis mutatio, & cap. quorundam, 34. dist in quo reus
suam maiorem defensionem constituit. M. Tullius *dicta*
orat. 41. pro Q. Ligario circa fin. similem defensionem
fecit, his verbis. *Quidquid dixi ad vnam summam re-*
ferri volo vel humanitatis, vel clemētiæ, vel misericordiæ
tuæ. Causas, Cæsar, egi multas, & quidem tecum, dum
te in foro tenuit ratio honorum tuorum. Certè nunquam
hoc modo ignoscite Iudices, errauit, lapsus est, non pu-
tauit, si vnquam posthac: Ad parentem sic agi solet. Ad
Iudices, non fecit, non cogitauit, falsi testes, fictum cri-
men, &c. Ad Iudicem sic agi solet, sed ego ad parentem
loquor, errau, temere feci, pœnitet, ad tuam clementiam
confugio, delicti veniam peto, vt ignoscas oro.

72 Non obstat, quòd quamuis nunquam crimen, nec
animus delinquendi præsumatur, *ex l. merito 51. ff. pro*
socio, hoc procedit in actibus dubiis, qui in bonam, vel
in malam partem possunt interpretari, vt inquit text. *in*
cap. 2. de regulauris, ibi, *Hoc loco nihil aliud nobis præ-*
cipi existimo quàm vt ea facta, quæ dubium est quo ani-
mo fiant, in meliorem partem interpretemur: & colligi-
tur ex S. Thom. 1. 2. *q. 18. art. 8. cum seqq.* iunctis ab eo
traditis 2. 2. *q. 60. art. 3. & 4.* Abb. *in c. cum ab omni n. 2.*
vers. quædam sunt, de vita, & honest cleric. Felin. *in c. 1.*
n. 16. in fine. de præsumpt. Sot. *de Iustit. lib. 3. q. 4. art. 3.*
& 4. Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 2. n. 6. 11. & 12.*
Farin. *d. p. 3. q. 105. n. 116. & 123.* Sigism Scacc. *de ap-*
pellat. q. 17. in princ. n. 3. In actibus verò qui ex sua na-
tura sunt improbi, vt sunt omnia crimina, *l. probum 42.*
ff. de verb. signif. semper animus improbus præsumitur,
l. si quis extraneus 21. ff. de acquir. hæred. l. 1. §. Diuus,
vers. & ex re constituendum, ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. 1.
73 *C. eod.* Nam cùm omne crimen ex natura sua dolum &
fraudem includat, quamquam in nonnullo ex accidenti
abesse possit, in dubio actus naturæ standum est, ex
74 reg. text. *in l. si vnus 27. §. pactus ne peteret, vers.*
quid & in specie dotis, ff. de pact l. cum filius 76. aliàs 78.
§ hæres meus, ff. de legat 2. c. ab exordio 3. ibi, *extremita-*
tem retraxit, ad princ. 35. dist. & non accidentibus, quæ
non præsumūtur, glos. *verb. diligenter, in l. si vero 5. § qui*
pro rei qualitate, ff. qui satisd. cog. Alciat. *de præsumpt.*
reg. 1. in princ. Menoch. *eod tract. lib. 6. præs. 37. num. 13.*
Mascard. *concl. 1254. n. 2.* Petr. Pechi. *in cap. semel malus,*
n. 9. de regul. iuris, in 6. Et maximè, quia in libello ita
execrabili dolum, & delinquendi animum interuenisse
præsumendum est, cuiusque verba scripta atque fixa fuis-
se animo, quem eadem patefaciant, ac demonstrant,
siquidem nullus indicatur loqui id, quod non sentit, vt
75 animaduertit Iureconsl. *in l. Labeo 7. §. Seruius*, ibi, *Equi-*
dem non arbitror quemquam dicere quod non sentiret.
Et inferiùs. *Cæterum nemo existimandus est dixisse quod*
non mente agitauerit, ff. de supellect. legata; quia cedit
76 lingua cordi, & sub iugo mentis verba consistunt. Et
vt ait Bald. *in cap. mandatum, de rescript n. 1.* ibi, *Mens*
est radix verborum, & eius substantia prima; nam cor
est Imperator linguæ, & eam habet sicut mancipium sub
iurisdictione sua; voces denique sunt notæ earum, quæ
in anima sunt, passionum. Et vox est instrumentum no-
stræ voluntatis, & intellectus, & data fuit ad significan-
dum per labia, cor & voluntatem. Et Reum postea alle-
gare, & dicere contrarium, fuit potius ad excusationem,
& non debet attendi. Aliter enim nullus esset qui hac
via non conaretur pœnam effugere. text. elegans *in l.*
inter stipulantem 85. §. Stichum, ibi, *Alioquin semper*
negabit reus se consensisse, ff. de verb. oblig optimè Nicol.
de Lyra *in noua interlineali Prouerb. cap* 16. relatus à
Listiano *in rationali ad cap. 2. de præsumpt.* ibi, *In delicto*
reperitur cum non possit excusare malitiam facti, quæ est
patens, negat malitiam intentionis, quæ est latens. Res-
pondetur enim ad totum cum à nobis traditis *supr. n. 41.*
cum seqq. Præsumptio enim animi scelerati, quæ ex ver-
bis libelli inferri poterat, per alias contrarias præsum-
ptiones vincebatur, de quibus suprà.

Nec etiam obstat quòd cùm in criminibus iuris præ- 77
sumptio resistat, confessio potest diuidi qualitatis, &
absque ea acceptari, *l. 1. C. ad leg. Cornel. de sicar. d. l. si*
non conuicij, Sarmien. *select. lib. 1. c. 1. n. 11.* Fachin. *con-*
trou. lib. 1. c. 17. Farin *d p. 3. q. 81. n. 110.* Anton. Mercad.
controu. Iuris lib 5. c. 6. qui resoluunt in criminibus con-
fessionem qualificatam regulariter non admitti, sed scin-
di ac separari posse; respondetur enim hanc resolutio-
nem pati limitationes relatas *supr. n. 26.* quæ omnes in
hoc casu locum habent: præcipuè cum hic agatur de se-
paranda qualitate à confessione, quantum ad mentem
qua actus fuit commissus: in hoc enim tanquam in re
interna multum deferendum est depositioni illum com-
mittentis. Et cùm non agatur de cæremonia nec de alia
re in facto consistente, sed de blasphemiis, quæ in ver-
bis consistebant. Et vtcunque quamuis confessio non
admittatur in criminibus cum qualitate sua ad omni-
modam pœnæ excusationem, saltem operatur, vt pœna
ordinaria non possit imponi, sed alia extraordinaria &
moderata, vt suprà dixi.

Nec pariter obstat Bulla Pauli IV. *de anno* 1555. 78
quarta *in ordine Bullarij pag. 721.* in qua iubentur Cu-
riæ seculari tradi qui Sanctissimæ nostræ Dominæ vir-
ginitatem abnegauerint, quamuis postea pœnitentiam
ostentent, misericordiamque efflagitent, cuius constitu-
tionis verba refert Peña *in direct. p. 2. q. 58 commen-*
to 83. vers. non. & vers. fin. & de ea meminerunt Zanard.
in direct. Theolog. p. 1. præc. 1. cap. 5. q. 11 Marc. Anton.
Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 58. n. 7.* Scortia
in Bullas Pontificum selectas ep. 10. theor. 36. Sanctarel.
de hæresi c. 42. dub. vnic. n 5. Farin. *eod. tract. eod. q. 193.*
n. 39. Sousa *in aphor. Inquis. lib. 1. cap 44. n. 6.* Diana *d.*
p. 4. tract. 7. resol. 24. vers. notandum est tamen. Respon- 79
detur enim non esse promulgatam in hoc Regno, vt ne-
cesse erat vt adstringere posset; leges enim nulla alia ex
causa nos tenent quàm quod iudicio populi receptæ
sunt, quod etiam procedit quoad leges Pontificias, vt
notant Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 4. q. 1.* Reginald.
in praxi fori pœnit. tom. 1. lib. 13. c. 16 n. 160. Villalob.
in sum p. 1. tract. 2 dub. 16. n. 6 Becan. *in sum. Theolog.*
p. 2. tract 3. cap. 6. q 8. n. 2 Vnde dictam constitutionem, 80
& similem aliam Clementis VIII. nunquam obserua-
ri, nec practicari in sancto Officio referunt Sousa *d.*
lib. 2. c. 44. n. 6. in fine, & Diana *d. p. 4. tract. 7. resol. 24.*
vers. notandum est in fine.

Multominus obstat quod suprà dicebam de concur- 81
rentia plurium criminum specierum in præsenti casu, in
quibus venia cadere non poterat: Respondetur enim
quod nec singulis per se criminibus, nec omnibus simul
perpensis, capitis pœnam reus meruit: si quis enim
plura facta committit, quorum singula continent in se
crimen, & facta illa ad eundem finem tendant, vt in
hoc casu, vnicum delictum, & crimen dicitur com-
mittere. Ita Bart *in l. nunquam plura 2. ff. de priuat. de-*
lict. num. 4. & cons. 222. & 223. num 2. Marsil. *in l.*
fin. num. 20 ff. de sicar Socin. *cons 62. num. 1. & cons. 63.*
num 10. Bologn. *cons. 30. num. 7. & 8* Boër. *decis. 82.*
ad fin. Cou. *lib. 2. var. cap. 10. num. 8* Clar. *§. fin q. 84.*
num 3. Plaza *de delict. lib. 1. cap. 1. num. 18.* Thesaur.
decis. 18. num. 13. Cauall. *crimin. resol. casu 153. n. 13.*
& 17. & casu 158. num. 8. Præterquam etiamsi essent
plura crimina ex interuallo commissa, procedebat in
criminibus momentaneis; sed non in successiuis, vt
probat *l. maritus, §. sex mensium, ff. de adulter. l. in quib.*
§. infans, ff. de furtis, cum aliis adductis à Farin. *q. 42.*
n. 19. cum seqq. Præcipuè quando principale delictum

non poterat sine aliis committi: vnde puniendus est maiori, ac insigniori pœna crimini debita, quemadmodum qui committit plures falsitates ad eundem finem, & effectum, vel plures iniurias, vt referens plures Auctores inquit Farin. *d.q.22. num.16. & 28.*

82 Nec etiam potest intendi quod causa exempli, & scandali, quod euenit, seuerissimè puniri deberet: hoc enim procedit cum interuenit culpa, ac dolus in delinquente, sed non cum nocendi animus defecit; nam pœna culpam supponit, & absque ea non potest imponi. Titus Liuius *lib.39.* ibi, *Vnde orta culpa est, ibi pœna consistat, cap. sine culpa, de regul. iuris in 6. l.aliud est fraus, ff. de verb. signif.* Farin. *d.p.3.q.87.* semper pœna debet culpæ respondere. Cicero *lib.1. de offic.* ibi, *Cauendum est ne maior sit pœna quam culpa, l.sancimus, C. de pœn. l.Hisp.1. tit.4. part.3.* Mench. *quæst. illust. lib.1. cap.19. num.6.* Esset enim contra naturalem rationem vt æqualiter puniretur, qui cum errore, bonoque fine deliquit, & ille qui dolo, offendendique animo. Ita Seneca *lib.1. de ira cap.16* Præcipuè si de pœna capitali ageretur, hæc namque nunquam iure imponitur cum de vero dolo non constet, non obstante quocunque scandalo sequituro; in iudicando enim non sunt attendenda voluntas, populique voces, *l.decurionum, ff. de pœn.* ibi, *Vanæ voces populi non sunt audiendæ, neque enim vocibus eorum credi oportet, quando aut noxium crimine absolui, aut innocentem condemnari desiderant.* S.Chrys. *homil.1. de pœnit. tom.5.* S.Leo Papa *serm.8. de Passione Domini,* Fr.Ioan.Marquez *lib.1. del Gouernador Christiano c.31.* Erod *lib.1. rerum indicat. tit.6. de haret. cap.9.* vbi apud Romanos idem obseruari testatur ibi Postea Diuus Adrianus *epist. ad Mincentium Fundamcum Proconsulem Asiæ, constituit, vt nemini liceret Christianos populi vociferationibus sine crimine,*

83

84 *atque sine accusatione interficere,* &c. Sed Rei culpa, ac pœna congruens attenderetur, indeque clementius se gereret quam lex, suam seueritatem quantum potuerit, temperans, *l.respiciendum 11. ff. de pœn.* ibi, *In grauioribus pœnis seueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi.* Seneca *lib.1. de ira cap.16.* Cic. *lib.1. de offic.* ibi, *Prohibenda autem maximè est ira in puniendo: nunquam enim iratus, qui accedit ad pœnam, mediocritatē illam tenebit, quæ est inter nimiū & parum.*

85 Tum quia exemplum atque scandalum tantum potest attendi ad executionis accelerationem, sed non ad pœnam augendam, eamque capitis immerito imponendam. Bart. per text. *in l.qui cadem, ff. ad leg. Cornel. de sicar.* Tiraq. *de pœnis tempor. causa 46. num.2.* Farin. *d. p.1. q.21. n.446.*

86 Tum etiam, quia scandalum quod Christus Saluator noster seuerè puniri voluit, *Matth cap.18. Luc.17. & Marci 9.* fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus illum ad malum excitando. S.Hieron. *super Matth. cap.15.* S.Thom. *2.2. q.43. art.1. & 2.* Cou. *in reg. peccatum in initio n.4.* Petr. Greg. *syntag. iuris lib.38 cap.2. n.4. & 5.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.1. lib.1. c.6. à n.1.* Layman. *in opere morali lib.2. tract.3. c.13. n.3.* Gutier. *Canon. lib.1. c.38. à n.10.* Roder. à Cunha *in cap. licet 4. n.3.* Trullench. *in Decalog. lib.1. c.6. dub.5. n.1.* Et non propriè dicitur id efficere nisi tali animo, ac conatu committatur. S.Thom. *d.q.43. art 3.* & post Caiet. Cou. *vbi suprà n.4.* Acuña *in d. c. licet, n.3.* ibi, *Intellige primo prædictam conclusionem cum talis inductio, seu actus ex intentione operantis dirigitur ad labefactandum proximum, non vero quando ex opere alia intentione perpetrato contingit.*

87 Tum denique, quia in casu, de quo loquimur, non fuit scandalum actiuum, nec passiuum, quæ sunt duæ species, *cap. nisi cum pridem, de renunciat.* de quibus S. Thom. *2.2. q.43. art.1. cum seqq.* Cou. Gutier. Sanch. Layman. & Acuña *citatis locis,* Castr. Palao *in opere morali tom.1 tract.6. disp.6. punct.1.* præcipuè *n.6. & 7.* Trullench *d. dub.5. n.2. cum seqq.* Non actiuum speciale, nec generale: non enim fuit Reo animus solicitandi alios per libelli verba, vt Fidem nostram desererent, legemque Moysi caducam, & antiquatam sectarentur, neque Virginem Sanctissimam dehonorandi; potius contrariis, vt sæpè dictum est, votis, & intentione maiorem Deiparæ honorem, & cultum optauit, & intendit. Neque vllum contrarij euentus periculum agnouit, potius valde verosimiliter arbitrabatur quod cum in florentissima illa ciuitate, & Fidei firmitas, & erga Dei Genetricem pietas quam maximè eniteat, per conuicia in libello contenta, Fidelium corda sancta quadam pietate irritarentur, deuotio excresceret, desidiaque excuteretur, quæ in absoluendo virgini Triumphi ornatu visa fuerat, contra quem potissimè libelli verba dirigebantur. At deficiente animo, ac periculo quòd 88 alij incidant, maleque operantem insectentur, scandalum actiuum cessat. Nau. *in cap. consideret, §. animaduertere, n.9. de Pœnit. dist.1.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.12. cap.26. q.3.* Sanch. *d. lib.1. cap.6. num.7.* Trullench *vbi suprà num.13.*

Nec etiam passiuum interuenit, nam Dei misericordia fauente Fides in illa, & reliquis horum Regnorum Vrbibus firmissima est: nulloque facto efficeretur (neque hoc timeri poterat) vt Fideles scandalizarentur, & libelli doctrinam sectarentur. Debet autem æqualitas, ac rectitudo obseruari absque cuiuscunque scandali attentione, quod ex illo proueniat: nam hoc tanquam iniustum, iustitiæque præceptis oppositum, est parui faciendum, & ad scandalum euitandum non licet iustitiæ limites egredi, *cap. qui scandalizauerit, de regul. iuris in Decretalib.* vbi glossa. Doctores *in d. cap. nisi, de renunciat. l.Hisp.50. tit.5. part.1.* ibi, *o de dezir, & de fazer la verdad, que es la Iusticia,* vbi latè Greg. *verbo que es la Iusticia,* vbi ex hoc infert. Non ergo innocens puniri potest à iudice propter scandalum vitandum, vel tumultum populi, Castr. *de iusta haret punit. lib.1. c.10. & lib.2. de potestate legis pœnal. cap.11.* Cou. *in reg. peccatum in initio num.4. vers. in hoc tamen scandalo,* Flamin. *de resignat. lib.5. q.3. num.175,* Gutier. *lib.1. Canon. cap.38. n.11. & 22.* 89 90

Ex quibus omnibus factum Tribunal decreuit Reum in actu Fidei publico prodire debere si fortè fuerit proximus, sin autem in aliquam Ecclesiam, cum blasphemi insignibus, linguæ scilicet incastratura, iurareque de vehementi, triremibus per decennium ad remum addici, & absque stipendio exilium perpetuum subire ex Vrbe totoque Regno Granatensi, atque Regali Curia, & leucis quinque per circuitum. Producique habitu, quo captus fuit; & dum eius sententia fuerit perlecta cum causæ meritis, manum dexteram annulo ferreo inclusam in altum subleuatam tenere, & quia Religiosus erat, liberum à flagellis manere, iuxta resoluta per Rojas *de haret. p.2. assert.12. n.176.* Simanch. plures referentem *de Cathol. instit. tit.8. num.16.* 91

Toletana Immunitatis.

Immunitate Ecclesiæ gaudet qui in Ecclesia, vel Cœmeterio habet vnam partem corporis, pedem scilicet, vel manum, vel qui parietem ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit, vel in aëre Ecclesiæ correspondente permanserit, quamuis pedibus terram non tangat. In dubio immunitati Ecclesiæ fauendum, ac pro ea iudicandum.

VOTVM

VOTVM CXVII.

SVMMARIVM.

1 *Facti series narratur, & n. 2.*
3 *Veritas oppugnata clarior euadit.*
4 *Testes contrarij se inuicem collidunt.*
5 *Dictio, in, iuncta ablatiuo stat pro intra.*
6 *Ecclesia dicitur locus sacer murorum ambitu circundatus.*
7 *Qui est in Ecclesia ianua seu ostio non dicitur esse in Ecclesia sed partim extra & partim intra.*
8 *Pronomen, ipsis, est personalissimum, & ad oculum demonstratiuum.*
9 *Delictum in ianua commissum dicitur prorsus extra Ecclesiam patratum.*
10 *Adhærentia eiusdem sunt conditionis, cuius sunt ea quibus adhærent.*
11 *Paries intermedius separat, & efficit vt res diuisa dicantur numero plures.*
12 *Cameræ Ecclesiæ adhærentes eius immunitate non gaudent.*
13 *Vulneratus in domo non dicitur qui supra tectum vulnera accepit.*
14 *Ecclesia Matrix, & Metropolis per circuitum 40. passuum, & minor per 30. gaudet immunitate.*
15 *Immunitas 40. aut 30. passuum de consuetudine hodie non seruatur.*
16 *Vltra Cœmeterium cum hodie nullum spatium loci cedit immunitati.*
17 *Domus ædificata intra 40. vel 30. passus, etiamsi forent habitata per laicos, gaudent immunitate secundum aliquos.*
18 *Immunitas Ecclesiæ datur loco, non personæ.*
19 *Domus Parochorum, Canonicorum, & aliorum Ecclesiasticorum, etiamsi laicis locata sint, gaudent Ecclesiæ immunitate.*
20 *Domus, quæ cohæret Ecclesiæ, & est ipsius Ecclesiæ, & non alicuius particularis, gaudet immunitate.*
21 *Portam, seu anulum portæ Ecclesiæ tenens quando ipsa est clausa, illius gaudet immunitate.*
22 *Scalæ quæ sunt Ecclesiæ annexa, & de illius pertinentiis gaudent immunitate.*
23 *Diuersitas in testium depositionibus illis fidem non tollit quando eiusdem depositionis substantia est eadem.*
24 *Testes inter se contrarij non sunt quando vnus deponit plus altero.*
25 *Testes non dicuntur contrarij quando essent discordes in modo narrandi factum.*
26 *Contrarietas vt euitetur debet fieri omnis fauorabilis interpretatio, etiam per improprietatem verborum.*
27 *Contrarietas in testibus potest reduci ad concordiam per interpretationem suppletiuam, & etiam per distinctionem temporum.*
28 *Testibus, qui habent interesse, aut affectionem, aut tractant de se exonerando, non est fides adhibenda.*
29 *Familiæ asserenti se cepisse delinquentem in loco non sacro, non est credendum si delinquens dicat se captum in loco sacro.*
30 *Ecclesiæ nomen quando tractatur de sacrilegio commisso ob pollutionem sumitur strictè, & eius appellatione non veniunt scala, campanile, atrium & tectum.*
31 *Ecclesiæ nomen ad effectum immunitatis largè sumitur.*
32 *Locus sacer ad effectum inducendi sacrilegium non ita latè sumitur, sicut ad effectum gaudendi ecclesiastica immunitate.*
33 *Quando agitur de immunitate sumus in fauorabilibus, quando vero agitur de adgrauando delictum sumus in odiosis.*
34 *Priuilegia Ecclesiæ sunt potius amplianda quam restringenda.*
35 *Tectum Ecclesiæ gaudet illius immunitate.*
36 *Domus ex tribus constat, fundamento, pariete, & tecto.*
37 *Immunitate Ecclesiæ gaudet ille, qui in Ecclesia, vel Cœmeterio habet præcipuam partem corporis.*
38 *Pedem tantum in Ecclesia, vel Cœmeterio habens gaudet priuilegio immunitatis.*
39 *Anima est in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis.*
40 *Manum habens intra fines Ecclesiæ, licet foret extra, gaudet illius immunitate.*
41 *Manu tangere locum sacrum sufficit ad effectum gaudendi Ecclesiæ immunitate.*
42 *Parietem Ecclesiæ exteriorem tangens illius gaudet immunitate.*
43 *Aer Ecclesiæ, vel Cœmeterio respondens gaudet priuilegio immunitatis.*
44 *Ecclesia, & Cœmeterium retinent suam immunitatem in aere vsque ad Cælum eidem Ecclesiæ, vel Cœmeterio respondens.*
45 *Immunitati Ecclesiasticæ in dubio fauendum, ac pro ea iudicandum.*
46 *Immunitatem Ecclesiæ defendere spectat ad Ecclesiasticos.*
47 *Opinionum in conflictu ea semper est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ.*
48 *Statutum aliquod vbi dubitatur sit necne contra immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opinionem, quæ fauet Ecclesiæ.*
49 *De communi opinione curandum non est quando contraria fauet iurisdictioni Ecclesiasticæ.*
50 *Ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ fauet Religioni.*

DOn Gonçalus de Piedrola Porcel, de quodam homicidio imputatus se recipit in domo adhærente cœmeterio benedicto, & in communi, domus scilicet, & cœmeterij pariete ex cubiculo alto, in quo habitabat, foramen fieri mandauit, & ex parte cœmeterij scalam adaptauit, per quam, cum opus sibi fuisset, ad cœmeterium descendere, & in loco sacro se recipere posset. Verùm cum de mense Iunij proximè præteriti laici Iustitiæ ministri dictum Don Gonçalum de Piedrola in carcerem de mandato Vicepretoris huius oppidi iniicere prætenderent, ad eandem domum ad horam noctis decimam se conduxerunt, & in dicto cubiculo Don Gonçalum inuenerunt, qui cum effugere ad locum sacrum cœmeterij per foramen vellet, & introductus ad medium vsque corpus super cœmeterium, & scalam extensum, vt ipsius testes deponunt eo modo, de quo infrà tandem à dictis ministris impeditus, & ad cubiculum iterum redactus, ad carceres Regios adducitur. 1

Hinc introducta causa & lite in prima instantia coram D. Vicario Generali Toletan in hoc oppido Matritense residente inter dictum D. Gonçalum in dictis carceribus detentum ex vna, & Fiscalem Regium in sacello Prætorum eiusdem oppidi partibus ex altera, de & super restitutione dicti Gonçali ad locum sacrum vt immunitate Ecclesiæ gaudere posset, dictus D. Vicarius in causa huiusmodi per suam definitiuam 2

sententiam dictum D. Gonçalum immunitate Ecclesiæ gaudere, & ad locum sacrum restitui non debere declarauit: à qua sententia fuit pro parte ipsius D. Gonçali ad sanctam Sedem Apost. atque aliàs legitimè appellatum; & causa, & causis appellationis, & appellationum huiusmodi per Illustrissimum, & Reuerendissimum D. meum IVLIVM ROSPILLOSI in his Hispaniarum Regnis S.Sedis Apost. cum potestate Legati de latere Nuncium, mihi commissis, dubitaui an prædicta D.Vicarij sententia esset confirmanda, vel infirmanda? & infirmandam esse censui.

3 Verùm quia de literatissimo Iudice qualificata est apud omnes opinio, ideò ad clariorem materiæ cognitionem partes illius assumere, & eximij sui iudicij rationes quibus moueri potuit, pro meo posse examinare constitui, quò melius veritas elucescat: hæc enim oppugnata clarior nebulis expulsis in lucem progreditur, sicut aromata, quæ tantò magis redolent, quantò magis conteruntur, *cap. graue* 35. *q.*9. ibi, *quia veritas sæpius exagitata magis splendescit in luce*, gloss. *verb. Postquam, in cap. cum Ioannes, de fide instrum.* Ludou. Zuntus *in resp. pro vxore, n.*2. Ioan. Neuizan. *in principio sua Sylua nupt. à num.*4. Marc. Anton. de Amatis *Marchia decis.*41. *num.*6.

4 Primò moueri potuit ex probationibus ab vtraque parte factis; Nam Don Emmanuel de Corbera pro parte Don Gonçali examinatus in processu *fol.*4. testatur se vidisse D. Gonçalum habentem corpus intromissum per dictum foramen super scalam, clamantem se per vim extrahi à loco sacro, Antonius de Castro *fol.*5. *F.* & Ioannes Rubiasco *fol* 7. *B* idem ferè affirmant, sed addunt se vidisse totum D. Gonçali corpus super scalam extensum. D Ioannes Antonius de Ribera *fol.*9. *B.* deponit vidisse D Gonçalum medium corpus super scalam distentum tenere. Don Ioseph de Faria y Guzman *fol.* 12. ait D. Gonçalum dimidium corpus vsque ad caput super scalam extensum habuisse; & omnes in plenario in suis prioribus dictis se confirmarunt. Et in alia plenarij iudicij probatione pro parte eiusdem Don Gonçali alij sunt examinati testes, videlicet Lucas Garcia *fol.*79. *B* qui refert sibi videri Don Gonçalum plus dimidij corporis cum duobus crusculis, & vno brachio super scalam habuisse, & subdit ad hoc non benè attendisse cum iam esset circa intempestam noctem. Item Anna Aloysa præcedentis vxor *fol.* 80. *B.* idem affirmat, in eo tamen ab eo dissentire videtur dum ait crusculum vnum, non duo Don Gonçalum extra foramen habuisse ad partem cœmeterij. Item D. Conradus de Spinola, *fol.* 83. *B.* & Don Ioannes de Hinojosa *fol* 85. *B.* concordant cum dicta Anna Aloysa. Ex parte verò Fisci omnes Iustitiæ ministri, eorumque socij, qui ad D. Gonçalum capiendum se vltrò exhibuerunt, examinati deponunt inuenisse illum in dicto cubiculo adstantem, eum inde ad Regios carceres adduxisse, & de foramine nec verbum quidem. Alij verò de illo tempore per viam publicam casu, vt ipsi aiunt, transeuntes. & curiositatis causa in cubiculum ascendentes, attestantur se vidisse illos ministros cum Don Gonçalo contendere, vt iret ad carceres, & quod ex eo illum extraxerunt, & secum adduxerunt, nihil tamen de introductione foraminis agunt. Ex quibus testium depositionibus nulla videtur concludens elici immunitatis probatio; nam omnes ferè pro parte D.Gonçali examinati, dum alij caput, alij crura, & manum, alij crusculum tantum & manum, alij totum, alij dimidium corpus intra foramen, & super scalam in cœmeterio existentem introductum habuisse referunt, vel sunt inter se contrarij, & ideò non probant, quia vnus alteri contradicendo se inuicem collidunt, ex pluribus adductis per Farin *in praxi crimin. p.*2. *de testib. q.*65. *n.*1. *cum seqq.* vel saltem in suis dictis singulares, ac proinde illis nulla fides adhibenda; *l. iusiurandum, C. de testib. c. licet causam, de probat.* plures per me citati *in collect. ad c. in omni negotio, n.*31. *de testib.*

Secundò motus fuit, vel moueri potuit ex pluribus 5
fundamentis, ex quibus quatenus in foramen introdu-
ctio dimidij corporis, vel præcipuæ illius partis conclu-
denter probaretur, adhuc colligitur Don Gonçalo im-
munitatis priuilegium non competere, & in primis;
quia *in cap. fin. de immun. Eccl. & in Constit. Grego-
rij XIV.* super immunitate Ecclesiarum, dicitur, *in ipsis
Ecclesijs, vel earum cœmeterijs*, vbi dictio illa, *in*; iun-
cta ablatiuo, stat pro *intra*; locumque interiorem Ec-
clesiæ, non autem exteriorem comprehendit, text. *in
l.*1. §. *in flumine*, & ibi Bart. *ff. de flumin.* Mari Italia *de
immun. cap.*4. §. 7. *n.*20. *& cap.*5. §. 3. *n.*4. Mastril. *Sicil.
decis.*22. *n.*9. Castil. *decis.*156. *n.*31. plures per me *de
dictionib. vsufreq. dict.*131. *n.*11.

Tertiò, quia citata verba, *in ipsis Ecclesijs, vel earum* 6
cœmeterijs, denotant immunitatem concessam confu-
gientibus intra ambitum earundem Ecclesiarum, vel
cœmeteriorum; & non possunt extendi ad extremas
partes ipsarum Ecclesiarum, vel ad suas ianuas, seu fe-
nestras, nam Ecclesia dicitur locus sacer murorum am-
bitu circundatus, *glos. vltim. in c. fin. ne Prælati vices
suas*, cum aliis citatis à R.P.D. Sperell. *in decis. fori Ec-
cles.*60. *n.*5. & qui est in Ecclesiæ ianua, seu ostio, non 7
dicitur esse in Ecclesia, sed partim extra, & partim in-
tus, glos. *verb. Vir ergo, in c. cum sanctam, de Pœnit.
dist.*1. quam refert D Sperell. *d. decis.*60. *n.*54. Et pro- 8
nomen, *ipsis*, est personalissimum, & ad oculum demon-
stratiuum, atque alterius loci exclusiuum, vt cum mul-
tis, ac propemodum infinitis probaui *de diction. vsu-
freq. dict.*177 *à num.*5. & ideò delictum in ianua com-
missum dicitur prorsus extra Ecclesiam patratum, Do- 9
minic. *in c. vnic. n.*6. *de consecrat. Eccles. in* 6. Sanchez
*de Matrim. lib.*9. *disp.*15. *num.*18 quos refert R.P.D.
Sperel *in decis fori Eccles. decis.*60. *num.*55.

Quartò, quia cubiculum illud, quod parieti cœme- 10
terij adhærebat, ex se & ratione connexitatis cum cœ-
meterio, Ecclesiæ immunitate gaudere non poterat;
nam licèt quæ adhærent eiusdem sint conditionis, cuius
sunt ea, quibus adhærent, *l. quæ Religiosis, ff. de rei ven-
dicat. l. in modicis, ff. de contrah. emption. cap. super eo, de
Paroch.* Decian. *in tract. crimin. lib.*6. *c.*24. *n.*30. Peregr.
*de immunit. cap.*4. *n.*25. nihilominus tamen quia paries
intermedius separat, ac de domo excludit cœmeterium
iuxta text. *in d. c. vnic. de consecr. Eccles lib.*6. ibi: *Non* 11
*vnum, sed plura cœmeteria esse noscuntur, quæ quamuis
sibi cohærentia, pariete tamen medio sejunguntur*, inde
infertur parietem efficere, vt res sic diuisæ dicantur nu-
mero plures, obseruant glos. *verb. Pariete, in d. c. vnico*,
vbi Domin. *n. fin.* & Franch *num.*3. Sanch. *d. disput.*13.
*sub n.*34. *vers. Si verò.* Et ideò Cameræ Ecclesiæ adhæ- 12
rentes, cum dubio procul vnum corpus cum Ecclesia
non constituant, nec diuino cultui deputentur, Ecclesiæ
immunitate non gaudent, Sanch. *d. disput.*15. *num.*29.
Ex qua ratione idem in turribus, & cryptis subterra-
neis Ecclesiæ, & in tecto resoluunt idem Sanch. *d. n.*29.
& seq. Nald *in Sum. verb. Sacrilegium, num.*4. Suar. *de
Relig. tom.* 1. *lib.*3. *cap.*9 *n.*1. Vnde in domo vulneratus 13
non dicitur, qui supra tectum vulnera recepit, Franch.
*in c. si Ecclesiam, n.*7. *de consecrat. Eccles. lib.*6. Baiard.
ad Clar. § *fin. q.*82. *n.*117.

Quintò, quia licèt Ecclesia Matrix, vel Metropolis 14
per circuitum quadraginta passuum, & minor per tri-
ginta gaudeant immunitate, *cap. sicut antiquitus, cap.
quisquis inuentus*, 17. *q.*4. Clar. *in pract.* §. *fin. q.*30. *n.*2.
Decian. *in tract. crimin. tom.*2. *lib.*6. *cap.*24. *n.*29. Farin.
*in prax. crimin. q.*28. *n.*12. *& de immun. n.*285. *cum se-
quentib.* Peregrin. *de immunit. Ecclesiarum cap.*4. *n.*28.
Trullench. *in decem Eccles. præcepta lib.*1. *c.*11. *dub.*1.
*n.*5.

n. 5. hoc vel intelligitur de Ecclesiis extra muros ciuita-
tis constructis, quasi quod isti passus dentur Ecclesiis
pro cœmeterio, secus in Ecclesiis, quæ sunt intra illius
muros, vt per Vulpell. *conf.* 130. *n.* 10. Ambrosin. *de im-*
15 *mun. cap.* 10. *n.* 4. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 9. Vel de con-
suetudine non seruatur immunitas hæc 40. aut 30. pas-
suum, Suar. de Paz *in pract. tom.* 1. *p.* 5. *cap.* 3. §. 3. *n.* 34.
Sanch. *conf. Moral. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *n.* 2. *vers.*
Item quadraginta, Mari. Ital. *de immunit. lib.* 1. *cap.* 4. §. 2.
16 Farin. *de immunit. num.* 244. Trullench. *d. n.* 5. Vel de-
nique qui vltra cœmeterium iam hodie nullum spatium
loci cedit huic immunitati, quia confinia illius sunt po-
sita ad excludendum, & includendum, idem Decian.
d. lib. 6. *cap.* 25. *n.* 11.
17 Sextò, quia licet domus ædificatæ intra dictos qua-
draginta, vel triginta passus respectiuè, etiamsi forent
habitatæ per laicos (secundum aliquos) gaudeant Eccle-
18 siarum immunitate, vt tenent Decian. *d. cap.* 25. *n.* 16. ea
ratione motus, quia hæc immunitas datur loco, non per-
sonæ, & Peregr. *d. c.* 4. *n.* 26. vbi refert in facti contin-
gentia declarasse Senatum Mediolanensem restituen-
dum Ecclesiæ quendam Petrum impetitum de vxorici-
dio captum in cubiculo cuiusdam domus sitæ intra 16.
passus ab Ecclesia maiori; *&* *n.* 27. *in fin.* dicit ita esse
vsu receptum, nihilominus id hodie, vel non procedit
de generali consuetudine, iuxta dicta numero præce-
19 denti; vel intelligitur de domibus Parochorum, Cano-
nicorum, & aliorum Ecclesiasticorum, etiamsi laicis lo-
catæ sint, vt contra Oldrad *conf.* 55. resoluunt Carthar.
decis. crimin. 46. *n.* 20. Sanch. *d. dub.* 7. *n.* 2. *in fin. vers.*
Item hac immunitate gaudent domus Ecclesiæ facta ha-
bitationi Clericorum. Sum. Dianæ *p.* 1. *verb. immunitas*
20 *quoad loca, n.* 9 vel denique accipiendum, dummodo
ipsa domus cohæreat Ecclesiæ, & sit ipsius Ecclesiæ, &
non alicuius particularis, Peregr. *d. cap.* 4. *num.* 16. & post
Castr. Palao, Trullench. *d. lib.* 1. *cap.* 11. *dub.* 1. *n.* 5. *in fin.*
Mari. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 18. *n* 4. *vers. Quod.*
21 Septimò, quia licèt manu tenens portam, seu annu-
lum portæ Ecclesiæ, gaudeat illius immunitate, *c. si quis*
contumax 17. *q.* 4. Couar. *var. lib.* 2. *c. vlt. n.* 18. *vers.* 32.
dubitatur, Decian. *d. lib.* 6. *c.* 25. *n.* 17. Gambac. *de im-*
mun. lib. 4. *c.* 1. *n.* 9. Attamen hæc resolutio procedit in
non valente intrare Ecclesiam, eo quòd clausa sit; ita
in terminis intelligunt Suar. de Paz *d.* §. 3. *n.* 46. Pereg.
d. c. 4. *n.* 18. Farin. *de immun n.* 279. Cardos. *in praxi iu-*
dicum verb. Ecclesia, n. 76. Sum Dianæ *d. verb. immuni-*
tas quoad loca, num. 11. & plures citati per me *de iure*
Eccles. vniu lib. 2. *cap.* 3. *num.* 65. Sanch *in conf. moral.*
tom. 2. *lib* 6. *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 2. *vers. Item hac immunitate.*
22 Octauò & vltimò, quia licèt scalæ, quæ ducunt ad
Ecclesiam, illius gaudeant immunitate, ita vt delinquen-
tes ex illis per vim extrahi non possint. Nauar. *in manu.*
c. 15. *n.* 18. *circa med. ibi: graduum*, Mari. Ital. *d. lib.* 1. *c.* 4.
§. 6. *n.* 21. Pereg. *d. c.* 4. *n.* 19. nihilominus eorum resolu-
tio intelligitur de scalis, quæ sunt Ecclesiæ annexæ, &
de illius pertinentiis, ex Farin. *d. tract. de immun. n.* 281.
& pluribus per me citatis *d. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 66.

Cùm igitur Don Gonçalus non fuerit captus intus
Ecclesiam, seu eius cœmeterium, nec in domo Paro-
chiali, seu Canonicali Ecclesiæ, aut cœmeterio cohæ-
rente, aut ipsius Ecclesiæ, nec manu tenuerit portam,
seu illius annulum, quia clausa erat Ecclesia, & intrare
non potuit; nec scala, super qua extentum fuisse reper-
tum dicitur, erat cœmeterio permanenter annexa, aut
de illius pertinẽtiis, iam inferri videbatur ad iustificatio-
nem sententiæ per D. Vicariũ latæ contra immunitatẽ.
23 Sed his non obstantibus contrarium mihi verius vi-
detur, & ad hoc multis, & his validissimis ducor fun-
damentis.

I. Quia testes omnes pro parte Don Gonçali exami-
nati in vnum tendont quòd ipse sui corporis partem per
foramen super scalam in cœmeterio existentem exten-
sam habebat, siue esset caput, siue cruta, & pedes. cum in
substantia quælibet pars sufficiat sacrum tangere locum
ad effectum gaudendi priuilegio immunitatis, vt *suprà*
n 20. *&* 21. ostenditur: & sic diuersitas in testium depo-
sitionibus illis fidem non tollit, quando eiusdem depo si-
tionis substantia est eadem, ex multis, quos refert & se-
quitur Farin. *d. p.* 2. *q.* 65. *n.* 22. Tum etiam, quia testes
deponentes de capite, vel de cruribus, vel de manibus,
concordant cum deponentibus de toto corpore, vel de
præcipua illius parte, & qui deponunt de tota, vel maio-
ri parte corporis non dissentiunt à deponentibus de ca-
pite, vel de cruribus, vel de manibus, quia in toto est
pars, & pars dicitur de toto. Tum etiam, quia testes in- 24
ter se contrarij non sunt, quando vnus deponit plus al-
tero, potest enim stare quòd vnus viderit quod alter
non vidit, iuxta not. per Alex. Neuiz. Masc. & alios,
quos refert, & sequitur Farin. *d. q.* 65. *à num.* 11. quibus
addo Ambros. Petus. *decis.* 24. Tum etiam, quia non di- 25
cuntur contrarij testes si in eorum depositionibus essent
discordes in modo narrandi factum, super quo depo-
nunt, si in ipsius facti substantia concordant, *cap. nihil,*
de verb signif. Farin. *d. q.* 65. *num.* 29. Cardos. *in praxi*
Iudic. verb. Testis, num. 77.

Et quatenus in illis aliqua contrarietas posset inue- 26
niri (quæ certò non adest) esset omnis interpretatio
fauorabilis facienda, vt illa euitaretur, *c. cùm in*, & ibi
glos. & DD *de testibus*, plures citati per Farin. *d. q.* 65.
n. 37. Greg. XV. *dec. s.* 351 *n.* 28. Duran *decis.* 90. *n.* 7.
etiam per improprietatem verborum, ac idem Farin. *d.*
q. 65. *n.* 43. *cum seqq* Mari. Anton. *variar. resol. lib* 3. *re-*
sol. 16. *n.* 2. Potest enim asserta contrarietas reduci ad 27
concordiam per interpretationem suppletiuam, & etiam
per distinctionem temporum, quia, vt dicitur, distingue
tempora, & concordabis scripturas; & etiam per princi-
pium, & finem actus, super quo testes deponunt, intelli-
gendo scilicet, quòd vnus testis deponit de vno tempo-
re, & alius de alio; siue quòd vnus testis deponit de prin-
cipio actus, & alius de fine ipsius actus, vt cum multis
plenè resoluit Farin. *d. q.* 65. *n.* 48. *& seqq.*

Vnde cum constet Don Gonçalum in foramine in- 28
troductum à Ministris Iustitiæ fuisse magna vi præten-
sum, vt inde ad cubiculum extraheretur, illum verò labo-
rasse omnibus viribus ne illinc tolleretur, credendum est
eum quãdoque totum corpus, interdum dimidium, non-
nunquam caput, & aliquando crura introducta habuis-
se; & cum testes non simul, sed quidam in principio in-
troductionis; alij verò in medio, vel in fine accederent;
quilibet deponit de illo, quod vidit, in sui accessus tem-
pore: & in hunc sensum accipienda sunt dicta testium à
Fisco Regio productorum, quorum plures sunt ministri,
& eorum socij qui ad carcerandum Don Gonçalum ac-
cesserunt; qui vel sunt interessati, vel habent affectio-
nem, vel tractant de se exonerando, aut exculpando, &
ideò illis nulla fides adhibenda, ad trad. per Farin. *dict.*
part. 2. *q.* 60. *à num.* 1. & in terminis Decian. *d. lib.* 6.
cap. 30. *n* 10. quæstionem eleuat hoc modo: *Quid si* 29
familia asserit se cœpisse delinquentem in loco non sacro,
& sic extra Ecclesiam, vel fines Ecclesiæ, delinquens ve-
rò dixit se captum in loco sacro; an credatur familiæ?
Et negatiuè respondet, subdens quòd in his non est faci-
lè credendum Officialibus, qui spe lucri non verentur
mentiri. Et in omnem euentum in dubio potius est præ-
sumendum quòd quis fuerit captus in loco sacro, quàm
extra illum, ex Farin. *d. tract. de immunit. n.* 56. Decian.
d. lib 6. *cap.* 19. *num.* 10.

II. Quia nomen Ecclesiæ quandoque strictè, quan- 30
doque largè sumitur: quando tractatur de sacrilegio cõ-
misso ob pollutionem, sumitur strictè; & hoc casu scalæ,
campanile, atrium, tectũ, & domus Ecclesiæ non veniũt
appellatione Ecclesiæ; nec gaudent eius immunitate,

& procedunt supra adducta n. 5. cum seqq. Quando ve-
31 rò tractatur de hoc priuilegio immunitatis largè sumi-
tur; & Ecclesiæ appellatione illa omnia comprehen-
duntur, vt cum aliis resoluit Pereg. de immun. c. 4. n. 43.
& c. 6. n. 33. optimè D. meus Sperell. decis. 62. n. 24.
32 ibi: Quia locus sacer ad effectum inducendi sacrile-
gium non ita latè sumitur sicut ad effectum gaudendi
Ecclesiastica immunitate, vt dixi suprà decis. 60. n. 27.
& 28. vbi alios adduxi, quibus adde pessune Nald. in
dict. verb. Sacrilegium, n. 4. vbi quod id omnes docent,
33 Vincent. de Franchis decision. 402. sub n. 9. & 11. vbi
etiam tangit rationem, quia nempè quando agitur de
immunitate, sumus in fauorabilibus; quando autem agi-
tur de graduando delictum, sumus in odiosis, & pœnali-
bus: eandem opinionem firmat Suarez tom. 1. de Relig.
lib. 3. c. 9. n. 1. qui ait aliud esse loqui de violatione Ec-
clesiæ, quatenus polluitur, aliud quatenus eius libertas
siue immunitas ad defendendos reos ad illam confu-
gientes violatur, nam casu de pollutione nomine Ec-
clesiæ non venit nisi corpus ipsum internum, neque ipsa
polluitur per effusionem sanguinis, vel seminis factam
super tectum, vel in sacro, vel alio simili loco cum
ea coniuncto, & extra illam existente, & ad sacros
vsus non deputato: at verò quoad immunitatem omnia
illa comprehenduntur ob eandem rationem, quia quod
Ecclesia per actus prohibitos in ea perpetratos pollua-
tur, est grauamen, & damnum, quod verò ipsa possit
tueri reos ad se confugientes, priuilegium est, &c. Idem
tenet Dian. in resol. moral. p. 6. tract. 1. resolut. 1. vers.
Sed quæro, Sum. ipsius verb. Immunitas quoad loca,
34 num. 11. Ratio est, quia priuilegia Ecclesiæ sunt po-
tius amplianda quàm restringenda, Peregr. d. cap. 4.
num. 46.

35 Vnde benè infertur Ecclesiæ tectum gaudere immu-
nitatis priuilegio, quia existens supra illud dicitur esse
intra situm Ecclesiæ. Ita Mat. Ital. d. lib. 1. cap. 4. §. 9.
num. 24. & 25. Peregr. d. cap. 4. n. 40. Suar. d. lib. 3. c. 9.
num. 8. vers. Sed quid, Farin. de Immun. n. 282. Fa-
gund noster in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 4.
cap. 4. n. 63. Trullench. in præcept. Decal. lib. 1. cap. 11.
dub. 1. n. 12. Sum. Dianæ d. verb. Immunitas quoad loca,
36 n. 11. Ego de iure Eccles. vniu. lib. 2. c. 3. post n. 66. Cùm
enim domus secundùm Iura Ciuilia ex duabus rebus
constet, ex solo, & superficie, tex. in l. eum qui ædes, ff.
de vsucap. vel ex tribus secundùm Dialecticos funda-
mento, pariete, & tecto, vt notat ibi glos. in verb. con-
stent; non debent huiusmodi partes integrales diuerso
iure censeri, d. l. eum qui ædes; inde fit vt immunitas
concessa Ecclesiæ, dubio procul dicatur tecto, seu super-
ficiei concessa, itavt qui supra tectum fuerit, non possit
de foris cum scalis ex locis profanis capi.

37 III. Quia certum est Ecclesiæ immunitate gaudere
illum, qui in Ecclesia, vel Cœmeterio non habet totum
corpus, sed tantum caput, vel præcipuam partem corpo-
ris, itavt si per vim inde extrahatur, debeat restitui. Suar.
d. lib. 3. c. 12. n. 40. in fin. Peregr. d. c. 4. n. 71.

38 IV. Quia manum, vel pedem tantum in Ecclesia,
vel Cœmeterio habere sufficit ad eam confugienti, ad
hoc vt priuilegio Immunitatis gaudere valeat, vt tenent
Vincent. de Franch. decis. 402. n. 5. & 11. Farin. in pra-
xi crimin q. 28. n. 14. in fin. Ambrosin. de immunit. cap.
39 10. n. 5. Peregr. d. c. 4. n. 61. vers. Et idem dicendum, vbi
40 rationem reddit, quia anima est in toto corpore, & to-
ta in qualibet parte corporis, Decian. optimè d. lib. 6.
c. 25. n. 17. in fin. ibi: Ex quibus infertur vnum notan-
dum, quod dato quod quis foret extra fines Ecclesiæ cum
corpore, si tamen manum haberet ad fines ipsos, putà ad
Cœmeterium, tutus esset, & ita vidi obseruari, & obser-
uaui dum essem assessor.

41 V. Quia adhuc sufficit manu tangere locum sacrum,
licèt corpus foret extra illum. Ita Farin. d. tract. de Im-
mun. n. 279. in fin. Trullench. d. lib. 1. c. 11. dub. 1. n. 11.
benè Decian. d. lib. 6. c. 25. sub n. 17. ibi: Et licet manu
tantùm tangat loca sacra, & totum corpus foret extra
locum sacrum, attamen tutus esset toto tempore, quia ani-
ma tota est in toto, & tota in qualibet parte totius, arg.
l. via, §. fin. ff. de seruit. rust. præd. & in l. si eus, ff. de seruit.
& tradit Bart. in l. stipulationes non diuiduntur, in prin.
in 3. oppos. ff. de verb. obl. & in l. 40. §. Cato, eod. tit. &c.

VI. Quia etiã Ecclesiæ immunitate gaudet qui pa- 42
rietẽ ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit. Ita Aloys.
Ric. to. 3. res. 560. n. 8. Trullench. dub. c. 11. dub. 1. n. 4. ibi:
Partes parietum exteriores, quia materia hæc fauorabi-
lis est, & ideò extendenda, &c. Diana moral. resol. p. 3.
tract. 1. resol. 73. & p. 6. tract. 1. resol. 3. vers. Ad argu-
mentum, & resol. 6. in fin. Sum. eius d. verb. Immunitas
quoad loca, n. 11. ibi: Porrò ad Ecclesias reuertendo,
non solum aula ipsa, & corpus Ecclesiæ quoad superfi-
ciem concauam gaudet immunitate, sed etiam muri eius
extrinsecus si quis illos tangat, &c.

VII. Quod plus est etiam aër ipsi Cœmeterio re- 43
spondens gaudet priuilegio Immunitatis. Ita in termi-
nis Cardol. noster in praxi Iudic. & Aduocatorũ verb.
Ecclesia, n. 77. ibi: Proiiciens se ex ianua, vbi est Eccle-
sia, aut Cœmeterium gaudet immunitate Ecclesiastica,
quamuis pedibus terram non tangat, cum Ecclesia, vel
Cœmeterium retineat suam immunitatem in aere vsque 44
ad Cœlum eidem Cœmeterio respondens: per text. in l. si
opus, §. in opere nouo, & in l. fin. §. si quis proiectum, ff.
quod vi, aut clam, & l. fin. ff. de seruit. &c.

Ergo ex dictis constat, quod si Don Gonçalus intra
foramen, & ita ad partem Cœmeterij, siue totum cor-
pus, siue partem illius, siue crura, siue pedem, aut ma-
num misit: siue locum sacrum Cœmeterij toto corpore
in cubiculo remanente, siue parietem partis interioris,
vel exterioris tetigit, siue in aere Cœmeterio respon-
dente pependit, manibus, siue pedibus terram non tan-
gendo, in his omnibus casibus priuilegio immunitatis
iuxta supra dicta gaudere indubium est.

Et quando hæc (quod absit) in dubium potuissent 45
reuocari, adhuc tamen immunitati Ecclesiasticæ fa-
uendum, ac pro ea iudicandum erat, l. sunt personæ, ff. de
relig. & sumpt. fun. Turrec. in c. si quis in atrio 17. q. 4.
Decian. cons. 80. n. 21. vol. 3. Giurba cons. 10. n. 25. Spe-
rel. in decis. fors Eccles. decis. 41. n. 14. Ego de iure Ec-
cles. vniu. lib. 2. c. 3. n. 69. in fin. quam defendere nobis
Ecclesiasticis incumbit, iuxta dictum Bald. in c. quisquis 46
n. 5. de elect. quem refert Valençuela in suo defensorio
p. 5. n. 1. Et si ad Theologos eius spectat defensio, se-
cundùm quod aduertit Baldell. in sua Theolog. moral.
lib. 5. disp. 33. n. 3. vers. Confirmat, ibi: Cùm Iudices laici
maximè illam (scilicet immunitatem Ecclesiasticam)
extenuent, optimum & rationabilissimum est, vt contra-
ria ratione Theologus, quantum potest, illam defendat,
& tueatur: tanto magis nobis Canonistis, & Pontificij
Iuris professoribus id ipsum spectare debere omnibus
est plusquam notissimum, etiam quando casus dubita-
tionem aliquam haberet, & pro vtraque parte disputa-
bilis foret; quia adhuc ad fauorem immunitatis esset
omnino resoluendus; in conflictu enim opinionum, illa
semper est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ, Felin. 47
in c. 1. n. 104. de constit. Boët. Epo in quæst. heroicis lib. 3.
sub tit. de Immun. Eccles. ad c. 4. n. 38. & 39. Valenç. d.
p. 1. n. 43. Decian. Honded. Maynard & Bellet. citati ab
Antonino Dian. moral. resol. p. 1. tract. 2. resol. 65. vbi 48
eos sequutus asserit quod semper, & quandocumque
sumus in dubiis an aliquod statutum sit necne contra
Immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opi-
nionem, quæ fauet Ecclesiæ. Et addit Sousa in Bullam
Cœnæ cap. 14. disp. 46. num. 5. quem refert Diana p. 5. 49
tr. 1. resol. 23. non esse curandum de communi opinione
quãdo cõtraria fauet iurisdictioni Ecclesiasticæ: & docet

Sanch.

Sanch. *in conf. moralib. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 15. num. 31.* & P Suar. *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. num. 4.* quòd ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ Religioni fauet.

Conchen. Subrogationis.

An & quando mutuans pecuniam personæ, cui lex resistit, vel faciens contractum cum ea, teneatur curare vt pecunia in re vtili consumatur.

VOTVM CXVIII.

1 *Emptor ab Ecclesia, Republ. pupillo, vel minore non est tutus nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur.*

2 *Pecuniam soluens procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum non tenetur curare vt ille pecuniam in aliam rem conuertat.*

3 *Pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes curare tenentur vt pretium in eius vtilitatem conuertatur.*

4 *Republicæ pecuniam dantes tenentur probare illam conuersam fuisse in eius vtilitatem.*

5 *Ciuitas non obligabitur ex mutuo sibi dato nisi in eius vtilitatem versum esse probetur.*

6 *Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam conuersam in eius vsum.*

7 *Minori pecuniam dantes, seu ab eo rem aliquam ementes, tenentur curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem.*

8 *Minor non obligatur ex mutuo nisi in eius vtilitatem versum fuisse probetur.*

9 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permissa, remissiuè.*

10 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permittitur, emptor curare debet, vt pretium conuertatur in illas res, pro quibus fuit permissa alienatio.*

11 *Facultas quando conceditur ad accipiendum aliquam quantitatem pecuniarum ratione casus super bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in eorum locum subrogentur, emptor tenetur curare vt pecunia huiusmodi in alia bona conuertantur.*

12 *Maioratus bona vt conseruentur in familiis illustribus Reip. maximè interest.*

13 *Maioratus causam publicam continet.*

14 *Facultas pro alienandis bonis maioratus concedi non potest, nisi causa publica concurrat.*

15 *Feudalia bona sunt natura sua inalienabilia.*

16 *Feudalia bona si alienentur in casibus permissis, emptor probare & curare tenetur pecuniam conuersam fuisse in illis met rebus pro quibus emptio facta fuit.*

17 *Dotalium bonorum alienatio prohibita.*

18 *Alienatio bonorum dotalium quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in eam subrogetur.*

19 *Maritus constante matrimonio dotem in casibus permissis vxori restituens tenetur curare vt quantitas iuxta permissionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur.*

20 *Emens ab herede cum beneficio legis, & inuentarij tenetur curare vt pretium à se solutum conuertatur in soluendis creditoribus, & legatariis.*

21 *Doctrina Bart.* in l. alio 9 n. 14. ff. de aliment. & cib. leg. *declaratur.*

22 *Executores testamenti qualiter se gerere debeant in venditione bonorum hereditatis pro satisfaciendis debitis.*

23 *Heres directò venire potest potius contra emptores quàm contra testamentarios absque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis.*

24 *Vendens ad vtilitatem alterius indistinctè annullatur venditio si non fuit seruata forma contractus.*

25 *Surdus* dec. 156. *declaratur.*

26 *Alienatio vbicunque regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus.*

27 *Facultates concessa à Rege, vel à contrahentibus cũ aliqua qualitate, seu modo, eo non obseruato censentur reuocata.*

28 *Surdum* d decis. 156. *qui improbent. &* n. 29.

30 *Molina* de primog. lib. 4. cap. 4 à num. 22. *declaratur.*

31 *Emptor rerum, & bonorum maioratus an teneatur curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter insumat,* & numeris seqq.

33 l. 1. §. non autem, & l. vlt. ff. de exercit. act. *intelligitur, & n. 34.*

35 *Curiosi creditores Ecclesiæ, vel minoris in quo debeant esse?*

36 *Mutuans pecuniam mulieri debet esse diligentior in perscrutando ad quid illas accipiat.*

37 l. 1. & l. vlt. ff. de exercit. act. *minimè releuãt mutuãtem pecuniam ad refectionem nauis ab onere probandi pecuniam conuersam fuisse in illa refectione.*

38 l. liberto 32. ff de negot. gestis *intelligitur.*

39 l. sicut, § illud videamus, ff. quibus modis pign. *declaratur.*

40 *Molinam qui reprobent.*

IN hac quæstione communiter Doctores distinguunt quando lex contractui assistit, vbi pretium in aliam rem subrogari debet, illud soluens solum tenetur facere vt pecunia verè & à parte legitima recipiatur, nec curare debet amplius vt illa in alia re vtili consumatur quo casu loquuntur *l. 1 § non autem, & l. fin. ff. de instit. act.* in quibus fundatur & subsistit Molin. *de primog. lib. 4. cap. 4. num. 22.* & Surd. *decis.* 156. *num.* 1. Sed quando lex contractui resistit, vt in venditionibus rerum Ecclesiæ, Reip. pupilli, & minoris, fideicommissi, maioratus, feudalium, vel dotalium, quę permittuntur cum assensu vel facultate eas in aliis impendendi, vel earum loco quid aliud subrogandi, tunc emptor tutus non est nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur, aliter enim contractus esset ipso iure nullus, & bona vendita liberè reiuendicari poterunt. Ita Greg. Lop. *l. 24. verb. entonce tit. 13 part. 5.* vbi distinguit inter alienationem prohibitam per *l. magis puto, ff. de rebus eorum.* & permissam *d. l. fin. ff. de exercit. act.* & ait ab eo ibi resoluta conferre ad licentias Regias, quæ dantur ad alienandum bona maioriæ cum subrogatione aliorum bonorum Roman. *cons. 440. num 4. vers ex his primo concludo, & num. 5.* Ozasc. *Pedem. decis.* 171. *num.* 11. & 12. Pereg. *cons. 82. vol. 4.* Decian. *resp. 5. num. 32. vol. 5.* Cæs. Manente *cons. 17. per tot. & decis. 31. & num. 24.* Rodr. *lib. 1. de annuis redditib. quæst. 14. numer. 42.* Auend *de censib. c. 64. ex n. 4.* copiosè Petr. Luna *cons. 33 à n. 70.*

in tomo consiliorum diuersorum Siculorum, Rota apud Pacif. post tractat. de Salviano interdict. decision. 9.

2 Vnde infert Bart. in leg. doli 19. de nouat. numer. 7. quod soluens pecuniam procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare vt procurator pecuniam in aliam rem conuertat, sic intelligens text. in d. l. 1. §. non autem, ff. de exercit. act. secus autem si non adsit mandatum speciale, ex l. fin. eod. tit.

3 Ex quibus infero pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes, curare teneri vt pretium in eius vtilitatem conuertatur, & id probare obligatos esse, auth. de alienat. & emphyt. §. si verò quis aut Episcopo, ibi, nisi primitus ostenderint quod in vtilitatem prædicta venerabilis domus ista profecerunt, &c. Aliter verò, neq; ipsum creditorem, aut eius heredem contra Venerabilem domum habere aliquam pro ipsis actionem, nisi monstrauerint quòd in vtilitatibus venerabilis domus ista profecerunt, &c. l. Hisp. 30. tit. 1. part. 5. vbi Gregor. Lopez verb. à la Iglesia. Ad idem expenditur text. in auth. hoc ius porrectum, Cod. de sacros. Eccles. ibi, Pretio modis omnibus pro debito dando: quorum iurium auctoritate Doctores resoluunt magis communiter pecunias dantem teneri probare eas fuisse vtiliter subrogatas in aliis rebus, quatuor his casibus Primò vbi alienatio fit ex causa Ecclesiæ necessaria; secundò in deposito; tertiò in mutuo; quartò quando bona venduntur ad debita soluenda. Ita Innoc. in cap. 1. de deposito, vbi Abb num. 9. Bald. numer. 7. in d. auth. hoc ius porrectum, ibi: Ille qui contrahit cum Ecclesia, debet esse sollicitus de cõuersione in tribus casibus expressis in iure, non in aliis, primo in mutuo: secundo in deposito; tertiò quando res Ecclesiæ venditur pro debito, &c. Roman. cons. 440. numer 5. Cou. lib. 2. var. cap. 17. n. 3. Molin. de primog. lib. 4. capit. 4. numer. 21. Phanuc in tract. de inuentar. quæst. 242. numer. 157. Roder. de annuis redditib. q. 14. numer. 33. cum seqq. Felician. de censib. lib. 2. cap. 3. num. 9. Auendan. eod. tract. cap. 64. n. 5. Magon. Florent. decis. 69. num. vlt. Petr. de Luna cons. 33. numer. 75. in tom. cons. diuers. Siculor Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 45. numer. 1. Quod procedit licèt pecunia Prælato tradatur de consensu Capituli, quando tractatur de venditione bonorum immobilium, seu pretiosiorum, iuxta opinionem Abb. in cap. pen. numer. 4. vers. aut enim propter, de fideiuss. & in d. cap. 1. n. 9. de deposito, Card. in d. cap. pen. vers. 14. & cons. 71. col. vlt. vers. dico tamen, Menoch. de arbitr. casu 432. n. 7. Mascard. de probat. concl. 1160. num. 20. cum seqq.

4 Secundò infero dantem Reip. pecuniam teneri probare illam conuersam fuisse in eius vtilitatem, aliter enim carebit actione ad eam petendam, leg. ciuitas 27. vbi DD. ff. si certum pet. leg. 1. Cod. si aduersus cred. leg. 3. Cod. quando ex facto tut. & probatur expresse l. Hisp. 3. tit. 1. part. 5. Cou. Phanuc. Auẽdan Roder. & Felician. citatis locis numero præcedenti, Matiens. leg. 22. glos. 2.
5 numer. 14. tit. 11. lib. 5. noua Recop. Hinc etiam non obligabitur ciuitas ex mutuo sibi dato, nisi in eius vtilitatem versum esse probetur, vt post Cou. Roderic. Felic. citatis locis resoluunt Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 8. tit. 12. numer. 1. cum seqq. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 196. numer. 1. cum seqq. Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 8. numer. 87. Marcel. Cala in tract. de modo articulandi & probandi in glos. vnica. §. 2. num. 674. Colet. de process. execut. p. 1. capit. 10. numer. 29. Fachin. controuers. lib. 2. c. 76. Molin. de instit. tract. 2. disput. 300. in princ. vers. quando Ecclesia, aut ciuitas, Lessi. eod. tract. lib. 2. cap. 20. dub. 2. num. 6. & 12. in fine, Rebel. de obligat. iustit. lib. 8. tit. de vsur.
6 quæst. 1. sect. 3. num. 20. Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam versam in eius vsum: vt per Matth. Coler. d. capit. 10. numer. 29. Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 13. à numer. 1. Marcel. Cala d. §. 2. numer. 674. Stephan. Gratian. d. cap. 196. numer. 1.

Tertiò infero dantem pecuniam minori, seu ab eo 7
rem aliquam ementem, teneri curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem, leg. magis puto 5. §. nec tamen ff. de rebus eorum, ibi: Pecuniam istam ad hoc conuersam, propter quod desiderata est alienatio, vel obligatio, leg. prædiorum 10. leg. si prædium 16. Cod. de præd. & aliis rebus minor. ibi, Emptor autem si probare potuerit, &c ad vtilitates præterea tuas cessisse pecuniam quam pretij nomine sumpseras, &c. leg. Regia 8. tit. 13. part. 5. & leg. 18. tit. 16. part. 6. Hippol. Rimin. iun. cons. 5. numer. 220. lib. 1. & cons. 255. numer. 36. cum seqq. lib. 3. ibi, Tertiò non omitto quod vbi venditur fundus pro emendo rem stabilem magis vtilem, interim contractus stat in pendenti, ideo si postea, vel non ematur, vel minus vtilis ematur, alienatio prima redditur nulla; ita Bald. Nouell. in tract. de dote p. 7. priuil. 1. col. 5. numer. 7. vers. tertio limita, & ideo emptores rerum quæ vendi prohibentur, curare debent vt causa venditionis executioni mittatur, alioquin contractus corruit, Mazzol. cons. 109. n. 4. Ozasc. Pedem. decis. 171. n. 9. ibi, Propterea emptor rei minoris allegantis contractum esse nullum debere probare pretium fuisse conuersum in vtilitatem minoris, quia illud est causa suæ intentionis, &c. & decis. 165. numer. 4. & decis. 171. per tot. maximè numer. vlt. Bertazol. de clausul. instrum. claus. 10. glos. 1. numer. 12. in fine, & cons. 12. aliàs 13. lib. 1. consil. ciuil. numer. 5. Pinel. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit. p. 3. cap. 1 ex numer. 24. Felician. de censib. lib. 2. cap. 2. n. 6. & numer. 11. vers. rursus infero, latè Roderic. d. lib. 1. q. 14 à numer. 36. cum seqq. & num. 53. ibi, Ideo vt cautiùs agat creditor, debet non solum emere cum decreto, sed etiam curare vt sors cedat in minoris vtilitatem, Petr. Luna d. cons. 34. numer. 78. & 79. Cæs. Manente d. cons. 17. per tot. & præcipuè à num. 11. vol. 1. Ziriac. tom. 2. contron. 303. numer. 74.

Sic similiter minor non obligatur ex mutuo, nisi in 8
eius vtilitatem versum fuisse probetur, leg. apud Celsum 4. §. si quis à pupillo, Cod. de doli mali except. Nicol. Mozz. de contract. tract. de mutuo, tit. quo modo defic. resol. seu fin. mutuum, numer. 6. Mascard. de probat. concl. 1167. à numer. 1. Sfort de in integr. restit. part. 2. quæst. 51. art. 4. cum seqq. Pinel. d. cap. 1. numer. 30. Cald. Pereira in leg. si curatorem, verb. sua facilitate, numer. 30. Matiens. d. l. 21. gloss. 2. num. 1. Auendan. de censib. cap. 64. n. 4. & 7. Felician. eod. tract. lib. 2. cap. 2. num. 6. Menchac. contron. lib. 3. cap. 66. numer. 6. Matth. Coler. d. lib. 1. cap. 10. numer. 29. Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 6. numer. 3. cum seqq. Alphons. Narbona ad leg. 25. gloss. 10. numer. 20. tit. 21. lib. 4. Recop. Bobadil. lib. 3. cap. 8. numer. 87. Trentacinq. var. tit. de action. resol. 6. numer. 2. Stephan. Gratian. d. cap. 196. numer. 10. Marcel. Cala d. §. 2. num. 467. & seqq.

Quartò infero quòd eo casu quo fit alienatio bono- 9
rum fideicommisso subiectorum, vbi ea permissa est, scilicet pro constituenda, aut restituenda dote, & aliis rebus necessariis, iuxta leg. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. & auth. res quæ, Cod. communia de leg. Becc. cons. 54 latè Pereg. de fideicommiss. art. 46. copiosè Fusar. de substitut. quæst. 531. cum seqq. tunc requiritur 10
vt emptor curet pretium conuerti in illas res, pro quibus fuit permissa alienatio, vt per leg. si fortè 8. ff. de castren. pecul. & in leg. castrense 7. eod. tit. resoluunt Dec. cons. 132. per tot. & maximè num. 5 Hieron. Gabr. cons. 18. lib. 1.

Quintò infero quòd quando conceditur facultas ac- 11
cipiendi aliquam pecuniarum quantitatem ratione cẽ-
sus

ſuis ſuper bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in
eorum locum ſubrogentur, tunc emptor, ſeu cenſualiſta
tenetur curare vt pecuniæ huiuſmodi in alia bona con-
uertantur, ex doctrina Gregor. Lopez leg. 24. verb. en tõ-
ces, ad med. tit. 13. p 5. & in leg. 6 verb. que la no pudieſ-
ſe vender, col. 9. verſ. quid autem ſi Princeps, tit. 11. part.
6. Auẽdan. de cenſib. cap. 64. per tot. ;Petr. Luna d. conſil.
12 33. ex n. 22 Intereſt enim Reip. vt bona maioratus con-
ſeruentur in familiis illuſtribus, vt ſic eorum poſſeſſores
Regi ſeruire, & conſanguineis pauperibus ſubuenire
valeant, ac progenitorum ſuorum memoriam conſerua-
re poſſint, vt pluribus auctoritatibus relatis aſſerunt Ti-
raq de primog. queſt. 4. ex numer. 13. Molin. lib. 2. cap. 1.
ex numer. 3. Mieres de maior. part. 1. quaſt. 1. à numer. 9.
13 & numer. 17. & cum maioratus cauſam publicam con-
14 tineant, Molin. d. lib. 1. capit. 18. numer. 1. ideò facultas
pro alienandis eorum bonis concedi non poteſt, niſi ſi-
militer cauſa publica concurrat, Molin. lib. 3. capit.
3. numer. 11. cum ſeqq. & maximè numer. 21. & lib. 4.
cap. 3. à princ.

15 Sextò infero quòd quando conceditur aſſenſus, ſeu
facultas alienandi bona feudalia (ſunt enim natura ſua
inalienabilia capit. 1. vbi DD. qualiter olim feud. alien.
16 pot. Clar. §. feudum q. 31.) illis caſibus, in quibus de iure
alienatio permittitur, pro conſtituenda ſcilicet dote, &
ad ſoluenda debita feudi neceſſaria, tenetur emptor cu-
rare & probare pecuniam conuerſam fuiſſe in illiſmet
rebus, pro quibus emptio facta fuit; vt reſoluit Ozaſc.
Pedem. deciſ. 171. per tot. vbi numer 7. ſic ait: Quo fit vt
niſi per emptorem feudi probetur de pretio feudi conſti-
tutas, aut reſtitutas fuiſſe dotes, aut debita neceſſaria ſo-
luta, non dicetur ſatisfactum decretis, & eorum ceſſat
diſpoſitio, ac licentia alienandi. &c.

Septimò infero idem eſſe reſoluendum in alienatio-
17 ne bonorum dotalium, quæ cum fuerit prohibita, leg 1.
& per tot. ff. & C de fundo dotal. leg. vnic §. & cum lex,
C. de rei vxor. act. §. 1. Inſtit. quibus alienare licet, vel
18 non, quando permittitur ad emptionem alterius rei, re-
quiritur quod pretium in aliam rem ſtabilem ſubroge-
tur ita vt aliter facta alienatio, nulla ſit. ita Bald. Nouel.
in tract. de dote, p. 7. numer. 7. ad fin. ibi, Tertiò limita ni-
ſi venderetur fundus pro emendo aliam rem ſtabilem
magis expedientem per ſupradicta, dummodo concur-
rat conſenſus mulieris: per id, quod habetur in d. l. quam-
uis. & in leg. ſi ex pecunia, C. de iure dot. & in leg. mu-
tus, §. manente, ff. eod. tunc interim antequam ematur a-
lius fundus, alienatio eſſet in pendenti; quid enim ſi po-
ſtea alius fundus non ematur ex pretio redacto, vel ema-
tur, tamen in vero non ſit vtilior? certè nulla erit prima
venditio per id quod habetur in leg. ſi mulier, ff. de pa-
ctis dot. & in d. leg. ſi ex pecunia, &c. ſequuntur Ri-
min. iun. conſil. 5. numer. 210. lib. 1. & conſil. 255.
numer. 36. cum ſeqq. lib. 2. & Ciriac. tom. 2. contro-
uerſ. 303. numer. 74.

19 Octauo infero veram eſſe reſolutionem Romani in
l. quamuis, ff. ſolut. matr. dum tenet quod ſi maritus con-
ſtante matrimonio dotem vxori reſtituerit in caſibus à
iure permiſſis, vtique liber non remanet ab obligatione
niſi ſit ſolicitus vt dotis quantitas iuxta permiſſionis fa-
cultatem in aliam rem vtilem conuertatur: ſequuntur
Natt. conſil. 152. numer. 10. Manent. d. conſ. 17. nu-
mer. 17. & 18.

20 Nono infero ementem ab hærede cum beneficio le-
gis, & inuentarij, vt à defuncti creditoribus nullo tem-
pore moleſtari poſſit, teneri curare quod pretium à ſe
ſolutum conuertatur in ſoluendis creditoribus, & legata-
riis, aliter enim in periculo remanebit quod res empta
ab eo euincatur, vt probat expreſsè text in leg. vlt. §. etſi
præfatam, verſ. ſin verò creditores, C. de iure delib. ibi,
Nec eos, qui ab eo comparauerint res, quarum pretia in
legata, vel fideicommiſſa, vel alios creditores proceſſe-
runt: reſoluunt Phanuc. in tract. de inuent. q. 141. numer.
156. in tom. diuerſ. de inuent. ibi, Ac etiam non ſufficit
quòd hoc expreſſum ſit in inſtrumento venditionis, niſi
quoque appareat re vera, pretium in ſatisfactionem cre-
ditorum, & extinctionem æris alieni hæreditarij conuer-
ſum, vt per Alber. & Bald. in d. §. etſi præfatam numer.
6. verſ. in textu ibi perſequentibus, & Corn. ibi in col. 2.
& Salicet. in d. §. ſin vero creditores, & Cæpol. caut. 225.
vbi dant Concilium hoc quod in publicam ſcripturam
redigatur qualiter dictum pretium præſente hærede, &
conſentiente ſuit ſolutum talibus creditoribus hæredita-
riis ad extinguendum æs alienum hæreditatis, vt in ſimi-
li quando dicitur pecunium ex re aliqua minoris, vel Ec-
cleſia, vel ciuitatis in ſuis quidem caſibus, &c. & num.
137. plures refert Doctores, ibique reprobat Guid. Pap.
de inuert. q 9. num. 26. & in fine illius num. hæc verba
addit. Hoc vno verbo reſoluitur quod ad hoc vt emptor
ab hypothecis creditorum tutus efficiatur, lex requirit
quod pretium rei vendita ſit in eorum ſatisfactionem
conuerſum, aliàs non dicetur pro eis ſatisfaciendis res
vendita, quia lex intelligit quod ita ſit cum effectu. l. 1.
§ hæc verba. ff. quod quiſque iuris, & ſic aliter legi non
ſatisfacit, &c. Idem reſoluunt Monticul. in tract. de in-
uentar. q. 134. n. 125. Vincent. de Franchis deciſ. 172. in
fine, Valaſc. conſ. 52. numer. 34 Petr. Luna d. conſ. 33.
numer. 67.

Non obſtat doctrina Bart. in leg. alio 9. numer. 24. ff. 21
de aliment. & cibar. legat. quam laudat Surd. d. deciſion.
156. num 3. quia illa procedit eo caſu, quo executores
teſtamenti habebant ſpeciale mandatum teſtatoris ad
acceptandam pecuniam, vt videre eſt ibi, Quia enim ob
iſtam cauſam habuerunt mandatum executores à teſta-
tore, ſufficit quod emptores ob iſtam cauſam ſoluerint; &
quod ipſi pecunias ad ſe traxerant nominatim pro ſatis-
faciendis creditoribus, & legatariis, quia cum innita-
tur Bart in d. leg. 1 §. non autem, verſ. & Pegaſus, ibi, Si
ad vſum eius rei in quam fuerat mutuatus recipit, dan-
dam actionem; & verſ. Vnde quæris Offilius, ibi, Si ad
reficiendam nauem mutuatus nummos in ſuos vſus con-
uerterit, ff. de exercit. action. certum eſt eius doctrinam
eſſe intelligendam concurrente etiam eo requiſito, quod
ſcilicet ſpecialiter ad eundem effectum pecunia data &
recepta fuit; quod colligitur ex his quæ num. 13. præce-
dente habentur, ibi, Quia per hoc non impletur cauſa
quare eſt mandata venditio, eis enim mandatur pro ſa-
tisfactione omnium præmiſſorum, ſed ſi confitentur ſe
vendidiſſe, & habuiſſe, non videtur facta venditio pro
ſatisfactione legatorum, niſi poſtea appareat facta ſatis-
factio legatorum; hoc vltimum probatur in leg. ſed & Iu-
lianus § proinde ff. ad Macedon. Primum quod confitẽ-
do ſe habuiſſe non ſufficit, probatur in leg. ſi ex cautio-
ne, cum ibi notat. C de non num. pecun. & infrà, ſi quid
in fraudem patroni. leg. 1. §. quod ſi in lite, & §. quod ſi
mutuam. Idem Bart. in leg. doli mali num. 8. ff. de nouat.
& in leg. à Diuo Pio §. ſed ſi emptor num. 7. ff. de re iu-
dic. idem tenet dum in his locis agit de procuratore con-
ſtituto ad recipiendas mutuo pecunias, & diſtinguit;
quod ſi habeat ſpeciale mandatum factum ob illam cau-
ſam expreſſam, qui dat pecunias non tenetur curare vt
illæ vtiliter conuertantur, & expendantur, ſecus autem
ſi careat procurator huiuſmodi tali mandato Et in hunc
ſenſum contra Molinam lib. 4 cap. 4. n. 22. & Surdum de
deciſ. 156. n. 3. & 4. intelligunt Bartolum in dictis locis,
Cæſar. Manente d. conſ. 17. n. 31. & 55 cum ſeq Auend.
d. c. 64. n. 13. Gutier. alleg. 1. n. 2. Petr. Luna d. conſ. 33. n.
99. & 95.

Et qualiter executores teſtamenti ſe gerere debeant 22
in venditione bonorum hæreditatis pro ſatisfaciendis de-
bitis, docet Bald. in leg. vlt. §. ſin. autem legata C. de bo-
nis quæ lib. ibi, Item nos. arg. pro executoribus teſtamen-
ti; quod debent ſeruare ordinem in vendendo pro ſatis-
faciendis

faciendis legatis: item quod non possunt vendere vltra quam sit necesse, sic ff. de execut. l. Lutias: item quòd debent illico soluere, & non possunt fidem habere de pretio, & si haberent, non valeret contractus, vt suprà præcedenti vers. in verb. vt illico reddatur, & ff. de iure fisci l. procurator, &c. Et rei venditæ dominium non transfertur hoc casu, vt resoluit Bart. in d. l. à diuo Pio §. Sed si emptor num. 5. ibi, Quia regulariter talis executio est limitata vt possit vendere pro satisfaciendis legatis, tunc similiter non potest, quia talis causa habendo fidem de pretio non impletur, ideo non transfert dominium.

23 Et potest hæres directò venire contra emptores potius quam contra testamentarios absque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis, iuxta resolutionem eiusdem Bart. in d. l. alio num. 13. 14. & 15. ibi, Sed alibi in d. l. qui fundum §. procurator, infrà pro emptore, videtur velle textum quod indistinctè dominus possit agere contra emptorem; & hanc partem teneo, quia alienatio facta non fuit iuridicè &c. sequitur Cæsar Manente d. cons. 17. n. 58. Et licèt Paul. de Castro contrarium tenuerit in l. si pretium C. de procurat. de qua latè Gutier. alleg. 1 num. 3. nihilominus ad minus Bartoli resolutionem admittit in subsidium, id est, quando, testamentarij non sunt soluendo, Gutier. d. alleg. 1. n. 3.
24 vers. nisi in subsidium: nam quando quis vendit ad vtilitatem alterius indistinctè, annullatur venditio, si non fuit seruata forma contractus, vt tradunt Ias. & Curt. iun. in d. l. pretium, & probatur in l. vlt. C. de rebus alien. non alien. Manente d. cons. 17. n. 56.

25 Nec obstat Surd. in d. decis. 156. qui cùm in principio meminerit verborum licentiæ siue assensus, ibi, Ita tamen quod pretium conuertatur in emptionem prædiorum, quæ loco vendendorum remaneant fideicommisso subiecta; postea num. 6. ait dicta verba denotare non conditionem, sed modum, qui facit vt modum dans sequatur fidem illius cui dedit, qui si eum non adimpleat, non datur regressus contra emptorem, sed tantùm contra illum qui eum obseruare tenebatur, iuxta distinctionem Bart. in l. sicut §. illud videamus num. 1. ff. quib.
26 mod. pign. Sed Surdum optimè carpit Cæs. Manente d. cons. 17. à n. 37. vsque ad 44. Nam vbicunque alienatio regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, alias contractus erit nullus, Osasch. decis. 165. n. 14. in fine & decis. 171. n. 7. in
27 fine, Borgnin. decis 46. num. 13. in princ. Vnde facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, seu modo, eo non obseruato, censentur reuocatæ, vt latè per Osasch. decis. 166. per tot. & per Thesaur. decis. 99. num. 13. & 14. Rimin. iunior d. cons. 5. num. 17. lib. 1. quia eodem tempore venditio & subrogatio facienda erit, Becc. cons. 66. n. 8.

28 Surdum quoque improbat Cæsar Manente d. cons. 17. num. 65. & 66. his verbis: His modò constare potest non subsistere D. Surdum decis. 156. qui licèt non loquatur in contractu alienationis bonorum minoris, vel pupilli, sed in bonis fideicommisso subiectis, attamen non rectè loquitur, quia cùm ista bona non possint de iure alienari, auth. res quæ C. commun. de leg. l. fin. §. sed quia omnia, C. eod. Neguzant. de pignor. 3. memb. 2. p. num. 72. si eorum alienatio permissa fuerit vt pretium inuestiatur, si non fuerit applicatum iuxta formam à Principe præscriptam, alienatio irritabitur, vt formaliter exemplificans in bonis fideicommisso subiectis voluit Rimin. iun. d. cons. 5. n. 66. & in eodem casu Cephal. cons. 207. & Roland. cons. 7. n. 3. præcipuè num. 66. Borgnin. decis. 46. num 459. in princ. & idem esse in bonis feudalibus tradit Cacheran. decis. 161. & seqq. Thesaur. decis. 99. n. 13. &c. & statim reprobat Molin. d. lib. 4. c. 4 num. 20. cum seqq. vt infrà videbimus. Et idem Cæsar Manente decis. 31. num. 24. Surdum iterum reprobat ibi, Quoad tertium de implicatione non facta ad formam decreti. dicitur quod licèt d. Surd. decis. 156. tenuerit alienationem bonorum fideicommisso subiectorum concessa à Principe, dummodo alia emantur, & illis non emptis emptor ipse molestari non possit, vera tamen non est illius decisio, & contrarium iudicauit Senatus ipse in causa Patriana, & Gindotta, me aduocante.

Eundem Surdum refutat latè Petr. de Luna d. cons. 29
33. ex numer. 68. vsque ad n. 96. & Ciriac. d. contron. 303. num. 74. ibi, Et in terminis quòd si pecunia inuestienda vigore similium decretorum, non inuestiantur, alienationes sunt nullæ, latè contra Surd. decis. 156. respondet Manente in suo cons. 17. vbi multa allegat. Sed ad rem nostram Rimin. cons. 5. num. 220. & cons. 255. num. 36. & 37. Thesaur. decis. 99. num 18. Bald. Nouell. de dote p. 7. priuil. 1. num. 7. Cacheran. decis. 71. aliàs 169. Et ita iudicauit Senatus noster in quadam causa DD. Dominici Grassis cum Buschinis, de qua etiam per D. Manent. decis. 31.

Similiter non obstat ea quæ resoluit Molin. de pri- 30
mog. lib. 4. c. 4. à num. 22. dum ibi loquitur quando in Regiis facultatibus conceditur maioratus possessori licentia alienandi aliqua illius bona ad hoc vt eorum pretium in alia conuertatur, subrogeturque, tradendo eidem possessori dictum pretium vt in alia re pecunias illas collocet, & tunc ait Molin. d. n. 22. emptorem non teneri curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter insumat, vt constat ibi, Sed verius est sufficere emptori si ea lege contrahat, & pretium soluat vt in alterius rei emptionem subrogetur, nec ad illum spectare vtrum in emptionem eius conuertatur, vel non, &c. Quinque ad hoc mouetur fundamentis. Primò ex l. vlt. ff. de exercit. act. in vers. Etenim. Secundò ex l. 1. §. non autem vers. vnde quæris Ofilius, eod. tit. ibi, Et ait si hac lege accepit quasi in nauem impensurus. Tertiò ex l. liberto 32. in princ. ff. de negot. gestis, & ex l. sicut 8. §. illud videamus ff. quibus modis pign. Quartò ex doctrina Bart. in l. dolo num. 7. & 8. ff. de nouat. & in l. alio numer. 24. ff. de alim. & cib. leg. Quintò ex resolutis per Dec. cons. 36. num. 8.

Sed his non obstantibus contrarium defendit Gre- 31
gor. Lop. l. 6. in glos. verb. que no la pudiesse vender col. 9. vers. quid autem si Princeps tit. 11. part. 6. & in l. 24. verbo entonce tit. 13. part. 5. & expressè contra Molinam tenent Auendan. de censib. d. cap. 24. Petr. de Luna d. cons. 33. à num. 68. vsque ad num. 95. Cæs. Manente d. toto cons. 17. Ciriac. d. controuers. 33. à n. 71. præcipuè n. 74. & 76.

Qua retenta sententia, non obstant fundamenta qui- 32
bus motus fuit Molina. Nam ad 1. de dicta l. 1. §. non autem, & l. vlt. ff. de exercit. act. respondetur multipliciter; & primo in his Iuribus legem non resistere, imò assistere contractui, qui cum nauis magistro, id est capitaneo, celebratus fuit, l. 1. in princ ff. eod. tit. cùm iste nullam contrahendi prohibitionem habeat, propter quam facultate aliqua, aut licentia egeat. Deinde respondetur in terminis d. l. vlt. nauis magistrum ab exercitore speciale mandatum habuisse (exercitor autem est, qui nauem exercet, id est qui ex ea quæstum facit, siue sit illius dominus, siue eam locet per auersionem, l. fin. §. fin. ff. ad leg. Rhod. Anton. August. lib. 3. emendat. cap. 6. Cuiac. lib. 8. obseru. cap. 15. Gouean. lib. 2. cap. 14.) quia cum speciali mandato præpositus fuerat negotiationi, d. l. 1. §. non autem, ibi, Sed eius rei nomine, cuius ibi præpositus fuit, id est, in eam rem, cui præpositus fuit, iuxta Bartoli intellectum in l. dolo n. 7. ff. de nouat. & in l. ciuitas numer. 7. & vlt. vers. concludе ff. si certum pet. & ipse Bart. in d. l. 1. num. 1. nobiscum sentit ibi, Azo. in sum. huius tit. intelligit quod magister ad pecuniam suscipiendam, & ad merces emendas erat specialiter præpositus, &c. rectè Mascard. de probat.

probat concl. 1161. *numer.* 8. Et faciunt quæ Butr *in d. c.* 1. *col. fin. verf. nec rectè agitur, de deposito*, dum tenet leges loquentes de institoribus, & exercitoribus applicari non posse illis casibus, in quibus de Iure communi alienatio prohibetur, nisi fuerit ad certam, & limitatam causam, & ideo ad præsentem casum adaptari minime posse, sequuntur Aretin. *in d. leg. ciuitas numer.* 7. *ff. si certum petat.* Imol. *in d. capit.* 1. *col.* 13. *verf. præterea*

34 Secundò respondetur, verum intellectum *ad d. leg.* 1. *§. non autem*, & *ad d. leg. vlt.* colligi ex distinctione, quam notauit glos. *verb. quo vertatur in d. leg* 3. *§. sed si accepit ff. de in rem verso*, vbi tres gradus curiositatis & solicitudinis constituit, minor scilicet, maior, & summus. Minor exemplificatur *in d. l. vlt.* in eo, qui pecuniam commodauit magistro nauis ad illius refectionem, qui deinde cauit se in refectionem nauis eam accepisse: in quo casu Iureconsultus Africanus respondit mutuantem pecuniam debere esse diligentem & solicitum scire an magister nauis haberet mandatum ad eam recipiendam, & an refectioni necessaria sit, & quanta? vt videre est ibi, *Itaque illud exigendum vt sciat in hoc se credere cui rei magister quis sit præpositus, quod certe aliter fieri non posse, quam si illud, quoque sciat necessariam refectioni pecuniam esse, & quare, & si in ea causa fuerit nauis vt refici deberet.* Et ideo ob instans periculum perdendi nauem creditori permissum extitit, vt hac minori curiositate & solicitudine tutus remaneret, vt considerant Imol. *in d. cap.* 1. *col.* 12. *in princip. verf. quia ad hoc*, Alex *conf.* 44. *n.* 6 *vol.* 2. Bart. *in l. à diuo Pio* §. *si emptor, in fine ff. de re iudic.* Masc. in d. *concl.* 1161. *n.* 8 *ad med.* Sed nullo modo illius curiositatis probatio exclusa remansit, vt aduertit Auend. *d. c.* 64. *n.* 10. & 11. & est casus in eo tex. specialis Osasch. *d. decis.* 171. *n.* 17. siquidem hanc minorem diligentiam, & solicitudinem requirit Africanus, ibi, *Et in summa aliquam diligentiam in ea re creditorem habere præstare.* Ratio autem huius specialitatis consistit in magna vtilitate, quam præstat edictum illud, de qua *in d. l.* 1. *in princip.* ibi, *Propter nauigandi necessitatem*, Mascard. *vbi supra* Petr. de Luna *d. conf.* 33. *n.* 91. & 92. Et alia specialitatis ratio colligitur ex eadem *l.* 1. ibi, *Etenim non oportet creditorem ad hoc adstringi vt ipse reficiendæ nauis curam suscipiat & negotium domini gerat: quod certè futurum sit si necesse habeat probare pecuniam in refectionem erogatam esse*, &c. nō enim qui pecuniam ad refectionem nauis mutuauit, poterat, nec conueniens foret, assistere refectioni, vt cum diligentia fieret.

35 Alius vero curiositatis gradus, maioris scilicet, exemplificatur in illis, qui pecunias dant, vel bona emunt a personis iure, vel alia dispositione, ad recipiendum prohibitis, vt sunt Ecclesia, minor, ciuitas, fideicommissarius, primogenituram, seu feudum habens, aut dotem, ex dictis & ideo bene dicit Cuiac. *tract.* 8. *ad African. in d. l. vlt. Curiosi hi omnes creditores esse debent quo vertatur an in rem minoris, ciuitatis, Ecclesiæ, domini eroganda*, &c & addo *l.* 3 §. *sed si accepit ff. de in rem verso*, vbi qui seruo pecunias dat quasi in rem domini verteret, si iste eas perdidit, domino non nocet. *Ne credulitas creditoris*, vt ait tex. *domino obesset, vel calliditas serui noceret*, quamuis seruus adeo fidelis in antea fuisset, vt quicquid reciperet, in vtilitatem domini, fideliter conuerteret; & tandem concludit Vlpian. *Curiosus igitur debet esse creditor, quo vertatur*, & tradit latè Alex. *conf.* 44. *per tot. vol.* 2.

36 Summæ autem curiositatis & solicitudinis gradus ille est quem exprimit Salicet *in leg. bona fides ff. ad Velleian.* dum ait quod mutuans pecunias mulieri debet esse diligentior in perscrutando ad quid illas accipiat, nam si ad fideiubendum, vel ad alienam obligationem in se transferendam recipiat, mutuans non posset eas petere, vt probat text. *in l vir vxori ff. eod. tit* ibi, *Quoniam quidem plurimum interest virum à muliere qui ab initio contrahat, an alienam obligationem in se transferat, tūc enim diligentiorem esse debere*, &c vbi Paul de Castro *n.* 2 tenet quod contrahens cum persona regulariter ad se obligandum prohibita, sed quandoque permissa pro aliqua causa, debet esse admodum solicitus, vt ea causa adimpleatur aliter enim tutus non erit. sequuntur Harman. Pistor *q. ciuili* 37. *n.* 30. *lib.* 1 Coler. *de process. execut. part.* 2 *cap.* 3. *n.* 352. Cæs. Manente *d. conf.* 17. *num.* 17. & 18.

Denique respondentur etiam *d. l.* 1. §. *nō autem*, & *d. l. vlt.* minime releuare mutuantem pecuniam ad refectionem nauis ab onere probandi pecuniam cōuersam fuisse in illa refectione; nam *in d leg.* 1 §. *non autem, verf. Vnde quæris Ofilius*, in illis verbis relatis à Molina, ibi, *si hac lege accepit quasi in nauem impensurus, mox mutauit voluntatem teneri exercitorem*, nullum verbum est probationis exclusiuum, imo tacite insinuat necessarium esse quod ille, qui pecunias dedit ad refectionem nauis, probet eas in ea refectione conuersas fuisse, ibi, *Vel si quid reficiendæ nauis causa contractum, vel impensum est.* Nec probationem excludit *d. l. fin.* sed eam modificat, itaut loco conuersionis, aliquæ probentur circumstantiæ, quæ simul iunctę, idem videntur operari, ac si conditionem inibi faceret probandi conuersionem. Prima est *Itaque illud exigendum, vt sciat in hoc se credere; cui rei magister quis sit præpositus.* Secunda *Necessariā refectioni pecuniam esse, & quare.* Tertia. *Et si in ea causa fuerit nauis vt refici deberet.* Quarta, *an in eo loco credita pecunia sit, in quo id propter quod credebatur comparari potuerit.* Vnde ad comprobandas & iustificandas has circumstantias necesse habet mutuans, vt sit curiosus, solicitus, & attentus: & nihilominus communiter Doctores in casu illius *text.* tenent quod mutuanti pecunias ad refectionem nauis, non sufficit probare instantem refectionis illius necessitatem, sed etiam probare debere conuersionem pecuniarum mutuatarum in eandem refectionem. Ita tradunt Alex. *in l. si eminus n.* 11. *ff. si certum pet.* vbi Dec. *numer.* 30. *dicit communem*, & Alciat. *in* 6. Rip. *in leg. si qui bona num.* 10. *ff. de pignor.* Imol. *in cap.* 1. *numer.* 17. *de deposito.* Mascard. *d. concl.* 1161. *num.* 8 & *concl.* 582. *n.* 5. & 6. Auendan. *d. c.* 64 *n.* 10. ibi, *Ergo secundum hunc intellectum non benè pro sua sententia ponderauit Molin. textum illum.* Alij vero, qui hanc resolutionem strictiùs tenent, mutuantem obligant ad probationem instantis necessitatis, & quod conuersionem probare per coniecturas sufficiat. Sic Innoc. *in cap.* 1. *de deposito*, quem ita declarant Angel *in* §. *hoc etiam col. fin. in auth de alienat. & emphyt.* Paul. de Castro *conf.* 2. *V. sit omnibus col. pen. verf. nec obstat. vol.* 1. Greg Lopez *l.* 3. *verbo en su pro, verf. y quod habetur in leg. fin. tit.* 1. *part.* 5. Mascard. *d. concl.* 1161. *num.* 8. Ex quibus omnibus concludit Auendan. *d. num.* 10. ibi, *Ergo dicta l. fin. non excludit omnem probationem, sed contenta fuit illa præsumptione fortissima; & consequenter Molina non bene ponderauit pro sua sententia textum illum.*

Vlteriùs Africanus *in d. l. vlt.* requirit vt tria copulatiuè concurrant. Primum, vt pecunia tradatur illi, qui nauem gubernat. ibi, *Stichum magistrum nauis præposuit.* Secundum, *si cùm pecunia crederetur, nauis in ea causa fuisset vt refici deberet.* Tertium, *Necessariam refectioni pecuniam esse, & quare.* Ex quo refert Auendan. *d cap.* 64. *numer.* 10 *verf. demum*, ibi, *Quod ex ipsa decisione Africani possessor maioratus, qui licentiam alienandi, seu obligandi bona ipsius consequutus est, vel creditores, qui pecunias crediderunt, tenentur euidenter probare instantem necessitatem, & si fortè negatur conuersio* 37 38

uersio mutui in causam Regia facultatis simul& conuersionem,&c.

38 Ad secundum Molinæ fundamentum *d.leg. liberto* §*2.ff.de negot.gestis* respondetur hunc tex.agere de contractu mutui. & de persona, cui lex non resistit, in quo casu non tenetur ille,qui pecunias mutuat, conuersioné probare vt dictum est *suprà n.1*.Adfuit quoque speciale mandatum, quo casu, ille, qui mutuat non tenetur diligentiam adhibere vt pecuniæ in vtilitatem mandantis conuertantur,ex traditis supra n...& ideo optimè respondit Pomponius Iureconſ.ibi, *Etiamsi pecunia in rem eius non sit versa,tamen dabitur in eum negotiorum gestorum actio creditori*;vnde infert Auend.*d.c.64. n.11*. Ergo text.*ille non bene ponderatur per* Molin.*in fauorem creditorum qui pecunias crediderunt, seu dederunt possessori maioratus, non habenti speciale mandatum recipiendi eas*.&c.

39 Ad tertium eiusdem Molinæ fundamentum de *l. sicut §.illud vt videamus ff.quibus pig.* respondetur hunc textum potius contrariari opinioni Molinæ, vt probat Auend.*d.c.64.n.12*.Ad quartum de doctrinis Bart.*in l. doli mali n.7.ff.de nouat.& in l.also n.24 ff. de alim.& cibar.leg.* iã suprà responsum est, & satisfaciunt Auend. *d.c.64.n.13*.ac Petr.de Luna *d.conſ.33.n.89. & 95* Ad quintum *d.conſ.36.n.8* Decij,respondetur agere de emptore bonorum monasterij, & ita ait. *Quia in contractu venditionis non est necesse hoc probare, sed tantum in quibusdam casibus, Innoc.in c.1.de depo*.&c.

40 Et ideo meritò Molina communiter reprobatur, & expressè illum conuincunt Auend.*d.c.64 per tot.*& præcipuè *n.14*.cõcludit. *Ergo ex omnibus suprà dictis apertè constat contra Molinæ resolutionem,nostram esse longe veriorem,& inde considero quod Molina in ea difficili resolutione non firmiter & absolutè tenet eam sententiam,sed trepide,atque sub dubio,dicens, Tutius esse emptori curare vt pecunia in eam causam conuertatur,cuius occasione Regiæ facultates fuerunt expeditæ. Ergo non est eiusdem Molinæ resolutio referenda ad decidendum, sed ad pensandum*,Cæſ Mancnt.*d.conſ.17*.per totũ,maximè *n.66*.ibi, *Quicquid scripserit* Molin. *d.lib.4.c.4.n.20.cum seq.quia his nostris rationibus non respondet, & in specie maioratus habet contradictores, quos ipse alleg. n.21.in fine*,&c.Petr.de Luna *d.conſ.33.ex n.68*.vsque ad 95.idem dicit,*& n.82.cum duobus seq.& à n.96*.vsque ad *n.101*.respondet ad decisionem Rotæ 511. *coram* Ludouisio.

Toletana Libelli.

Quę indicia ad capturam,& torturam,in causis Fidei sufficiant, & an de sociis Reus interrogari possit; hæretici suam culpam patefacientes, illiusque pœnitentes, an & quando ad misericordiam admittantur?

Votum CXIX.

1 *Casus lamentabilis euentus narratur.*
2 *Captura in causis Fidei magnam infamia notam innuit.*
3 *Periculum vbi maius est ibi cautius agendum.*
4 *Indicia maiora in criminibus contra Fidem requiruntur quam in aliis delictis.*
5 *Inquisitorum arbitrio relinquitur quæ indicia in causis Fidei sufficiant ad capturam.*
6 *Indicia huius rei quæ?*
7 *Testis si est varius ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur.*
8 *Reus principalis dum varius inuenitur torquetur, etiam in causis Fidei.*
9 *Reus de mendacio conuictus torqueri debet,& præcipue si quodlibet aliud accedat adminiculum,etiam in crimine hæresis.*
10 *Suspicione non caret reus qui dicit illud,quod à criminis præsumptione excusaret.*
11 *Suspicionem de se dat, qui ad obiectum crimen expalluit.*
12 *Obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa euidentia sunt sceleratæ conscientiæ.*
13 *Indicium desumitur aduersus inquisitum ex qualitate personæ.*
14 *Rumores populi maximum indicium præstant contra Reum.*
15 *Maximè si fama sit vehemens,vel si sumus in delicto difficilis probationis,vel si alia accesserint adminicula.*
16 *Indicia multa coniunguntur ad Reum conuincendũ, si in eundem tendunt finem.*
17 *Hæresis crimen cæteris criminibus solet esse occultior.*
18 *Indicia leuiora sufficiunt in criminibus difficilis probationis.*
19 *In atrocissimis delictis licitum est Iura transgredi,& solemnitates non adhibere.*
20 *Probatio plena & concludens requiritur vt quis in crimine hæresis pœna ordinaria condemnetur.*
21 *Indicia & præsumptiones non sufficiunt ad condemnandum in pœnam nisi extraordinariam.*
21 *Indicia magna & vrgentia sufficiunt ad torturam inferendam.*
23 *Materia dandi tormenta est arbitraria.*
24 *Naturaliter ratio nobis suadet quod qui contra se confessus est, contra alios multo magis confiteretur,si esset memor.*
25 *Confessus de se in criminibus hæresis & contra fidem,potest de sociis interrogari.*
26 *Confessus in crimine hæresis tenetur socios propalare, licet non interrogetur.*
27 *Indicia quando maxima sunt, aut semiplena probatio adest, præsumitur crimen cum complicibus commissum.*
28 *Confessus quoad Iuris interpretationem pro iudicato habetur.*
29 *Confesso crimine nihil videtur Iudici faciendum.*
30 *Heretici omni Iure pœnam vltimi supplicij merentur.*
31 *Hæreticus vt verus pœnitens habeatur,necessaria est omnimoda peccati confessio.*
32 *Hæresiarcha & Dogmatista non reconciliantur, neque ad misericordiam admittuntur.*
33 *Blasphemiæ quando sunt adeo enormes pro eis debet capitis pœna imponi.*
34 *Libelli famosi auctor capitis pœna quando afficiendus?*
35 *Delicta plura concurrentia nunquam faciunt,vt illius impunitas detur.*
36 *In criminibus non attenditur nisi illorum qualitas, delinquendique animus.*
37 *Causa nulla est quæ in delictis extrinsece prauit reũ possit excusare.*
38 *Delinquentes magis decernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetrant,quàm per ipsum facinus.*
39 *Ignorantia Iuris nunquam excusat.*
40 *Ignorantia excusationem nunquam afferre potest in hæresis,vel blasphemiæ crimine, quod nostræ Fidei Catholicæ articulis resistit.*
41 *Reus pro factis hæreticalibus tradendus est Curiæ seculari,*

feculari, siue animum hæreticalem fateatur, siue non.

42 *Reus confessus verba hæreticalia protulisse non est tanquam hæreticus relaxandus.*

1 SAcrilegus quidam homo, vt vicinum quendam sanguine, vt dicebatur, impurum, male perderet pro vindicta, nefandum quendam libellum prope eiusdem vicini ædes & in parte, de qua suspicio contra illum oriri posset, affixit, in quo Mosayca lex iactabundis in eo verbis deprædicabatur, diris etiam ac male precantibus insultationibus deuouebatur sacrosancti Christi Fides: Fui pro veritate a quodam amico interrogatus qua pœna esset iste Reus puniendus? Et pro vera casus resolutione sese mihi præsentes obtulerunt in materia doctrinæ pro dubij propositi decisione.

2 Inprimis dubitabatur an contra suspectum de huius libelli promulgatione indicia ad capturam & ad torturã sufficientia extarent, & affirmatiue respondendum esse censui; cùm enim captura in causis Fidei maiorem infamiæ notam inurat, quàm in aliis condemnatio, merito in captura debet procedi magna omnium concordia, consiliique maturitate; vbi enim maius est periculum, ibi cautiùs agendum est, *capit. vrgentis, de hæres. cap. vt officium, §. verum, eod. tit. lib. 6. cap. vbi periculum, de elect.* Ob idque maiora indicia requiruntur, quàm in aliis criminibus, vt prudenter considerarũt
4 Villadieg *in tract. de hæret. q. 11. num. 4.* Roias *in simili tract. p. 2. assert. 1. à num. 12.* Simanch. *de Cathol. instit. tit. 16. num. 2. & in enchirid. tit. 25. à num* 3. Peña *in direct. Inquisit. part. 3. commento 17. vers. dixi verò,* Patam *de origine S. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. numer. 33.* Sigism.
5 Seacc. *de indic. lib. 1. capit. 44. num.* 1. Et regula certa tradi non potest, quæ indicia ad capturam sufficient; nam hoc ex arbitrio D D. Inquisitorum pendet, qui inspecta delicti & personæ qualitate, cæterisque circunstantiis æstimare debent an grauia & sufficientia ad capturam sint indicia, vt ex Vlpiani responso colligitur *in l. 1 ff. de custod. reor.* ibi, *De custodia reorum Proconsul æstimare solet vtrùm in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, vel fideiussoribus committenda, vel etiam sibi.* &c. Hocque vel pro criminis quod obiicitur qualitate, vel propter honorem, aut propter amplissimas facultates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate eius, qui accusatur, facere solet, & notarunt Farin. *in praxi crimin. q. 27. num.* 126. Salgado *de Reg protect. p. 2. c. 4 n. 133. &* apertè in nostris terminis sentit Clemẽs V. *in Concilio Viennẽsi* relato *in Clem. 1 § propter hoc. de hæret.* vbi conscientiæ & arbitrio Episcoporum, Inquisitorum, aut cuiuslibet illorum id reliquit, ibi, *Sic quòd quilibet de prædictis, sine alio citare possit, & arrestare, siue capere, ac tuta custodiæ mancipare, ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, si eis visum fuerit faciendum, super quo ipsius conscientiam oneramus.* Vmbert. Locat. *in pract. indic. Inquis. verb. captus, vers. an criminalibus tamen relinquitur arbitrio Iudicis,* Roias *d. p. 2. assert. 1. n. 34. & 35.* Param. *d. q. 9. à n. 33.* Scacc. *d. c. 44.* Martin. Delri. *disquisit. magic. lib. 5. sect. 7. in princ. vers. capi tamen non poterunt, & vers. quoad personas,* Farin. *de hæresi q. 185. n. 7. in fine,* Anton. à Sousa *in aphorismis Inquis. lib. 2. c. 26. n. 7.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 8. resol. 11. in fine, vers. sed in casu occurrenti.*

6 Quæ autem indicia extant, sufficientia sunt iuxta quodlibet boni viri arbitrium; nam sacrilegus iste homo proximius se præ cæteris læsum agens, sceleris ènormitatem tum priuatis colloquiis sæpius per Vrbem extollebat, tum iuridice argumenta suspicionis suæ, & quid ipse circa illam intempestam noctem vidisset, deposuit, varietate tamen & inconstantia in depositionibus huiusmodi vsus est, nunquamque in referendo facto, vt è testibus præterea acceptum est, firmus sibi, vel constans inuentus est, immo in multis, quæ firmiter deposuerat, apertè fuit mendacij conuictus.

Ex qua in deponendo varietate, & inconstantia 7
magnum quidem indicium ortum fuisse certissimum est, sufficiensque non solum ad inquirendum, seu carcerandum, sed etiam ad torturam; nam si testis est varius, ob varietatem, ad eruendam veritatem torquetur, *Auth. de testib. § si verò adsunt, l. qui falsò vel variè ff. eod. l. ex libero ff. de quæst. l. Hispan. pen. tit. 30. part.* 7. Anton. Gom. *tom. 3. var. capit. 13. numer. 29.* Farin. *in praxi crimin. part. 2. quæst. 66. à num.* 98. multo magis 8
torquendus est reus principalis dum varius inuenitur, argum. text. *in auth & magis C. de sacrosanctis Eccles.* prout in puncto obseruant Luc. de Peña *in l. quoties a numer. 18. de dignit. lib. 12.* Blanc. *in l. fin. de quæst. numer. 220. iuncto numer. 265. cum seqq.* Farin. *in d. praxi quæst. 52. à numer. 18. vsque ad 24.* Et in causis Fidei idem testantur Eymeric *in direct. Inquisit. part. 3. tit. de cautel. Inquisit. contra hæreticorum canill. caut. 6. n. 104. & quæst. 61. n. 1.* vbi etiam Franc. Peña *commento 110. vers. prima regula est.* Sousa *in aphorism. Inquisit lib. 2. c. 39 num.* 9. Præsertim si alia quæcumque coniectura, seu adminiculum concurrit, Rimin. iun. *cons. 30 : n. 15. lib. 3.* Osasch. *decis. 79. n.* 18. Farin. *d. quæst 52. num. 29.* Petr Cauall. *resol. crimin. casu 100. n. 136* Castr. Palao *in opere morali tom. 1. tract. 4. disp. 8 puncto 9 n 11* Sousa *d. lib. 2. c. 39. n.* 80. Diana *d. p. 4. tract. 6. resol. 13.*

Similiter etiam iste Reus de mendacio conuictus 9
torqueri debet, ex Bart. *in l. de minore § plurimum numer. 4. & in l. fin. numer. 3. ff de quæst.* vbi etiam Blanc. *numer.* 265. Bossi. *tit. de indic. numer.* 36. Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præs. 89. numer.* 67. Farin. *d. q. 52. num* 4. Marius Giurba *cons. 14. num.* 12. Quod indubitanter procedit si quodlibet aliud accedat adminiculum, vt fatentur Clar. *§ fin. quæst. 21. numer.* 18. Menoch. *d. præs. 89 numer.* 68. Mascard. *de probat. conclus. 1040. numer.* 1. Farin *d. quæst 51. num. 8. cum sequentib.* Giurb. *d. cons. 14. num. 12. & cons. 87. num. 27. & 28.* Et in crimine hæresis Simanch. *de cathol. instit. tit. 65. num. 31. & 33.* Peña *d. commento* 110. Mart. Delri. *disquisit. magic. lib. 3. sect. 4. vers. septimum indicium,* Sousa *d. lib. 2. capit. 39. num. 76. & 77.* Diana *d. part. 4. tractat. 6. resol.* 15. Maximè quando plura sunt indacia, quoniam vnum ab alio adminiculatur, vt post Bart. & alios notant Giurb. *d. cons. 87. num. 26.* Diana *d. resol. 15. vers. his tamen non obstantibus.*

Item iste sacrilegus homo in quadam depositione 10
facta coram seculari iudice asseruit se scribendi ignarum, cum tamen oppositum apertissimè constaret; ex quo videbatur scribendi peritiam eo negasse, vt crimen tegeret, & ne de homine scribendi ignaro suspicio haberi posset, quod libellũ fixisset: vt in simili arguit Marius Giurba *cons. 13. n. 7.* ibi, *Quia suspicione non caret cum id dixerit, quod à criminis præsumptione excusaret.* Constitit, etiam quòd variis occasionibus multa ex verbis libelli retulisset, adeo singolari, expressaq; notitia, quę nisi à sceleris auctore vel participe haberi non posset: cũ alioquin libellum, vt ipse fatebatur, postquam ad Tribunal delatus est, nec vidisset ipse, nec legisset.

Denique cùm quidam coram prædicto homine re- 11
tulisset rumorem per Vrbem spargi quod ipse libellum fixisset, illico ad obiectam suspicionem expalluit, pressoque de hac re silentio, & cadente vultu, sermonem ad alia artificiosè transtulit. Subita autem ea vultus immutatio quasi ab animo non bene sibi conscio deprehensumque scelus timente proficiscens; taciturnitas præterea ex composito facta,

& in re adeo graui inexpiatam relinquens suspicionem tam vehemens indicium inducunt vt per se ipsum non solum sufficiet ad capturam, verùm etiam ad torturam, argum. text. *in leg. de minore 10. paragraph. plurimum ff. de quæst.* ibi, *nam & ex sermone, & ex eo qua quis constantia, qua trepidatione quid diceret*, &c. quædam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt, vbi Bartolus *numer. 2. & 4. & in leg. fin. numer. 2. in fine ff. eod.* optimè Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præs. 89. numer. 129.* vbi ex aliis probat quod tacens, & non respondens ei, qui rumorem spargi asserit, delictum fuisse ab ipso commissum, præsumitur illud commisisse, & indicium ad torturam ex hoc aduersus eum oritur, Farin. *d. quæst. 32. à numer. 40.* maximè accedente alio quocunque indicio, Simanch. *d. tit. 65. à numer. 31.* Didac. Quanter. *in quæst. crimin. capit. 2. de probat. per testes, quæst. 1. numer. 20.* Binsfeld. *in leg. vlt. Cod. de malef. ind. 16.* Martin. Delri. *dicto lib. 5. sectione 4. vers. 23.* Sousa *d. lib. 2. capite 39. numer. 81.* Diana *d. part. 4. tractat. 6. resolut. 13.* Nam obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa euidentia sunt sceleratæ conscientiæ, iuxta illud *Sapient. capit. 17. Cum sit timida nequitia, testimonium dat condemnationis, semper enim præsumit sæua perturbata conscientia.* Et notauit Demosth. *in orat. de fals. leg. Conscientia scelerum eripit audaciam, linguam reprimit, obturat os, angit, silentium imponit*; cum aliis adductis per Simanch. *citato loco*, Menoch. *dict. præs. 89. à numer. 71.* Farinac. *d. quæst. 52. numer. 43.*

13 Addebatur quòd pensata personæ qualitate non inuenitur esse bonæ vitæ ac famæ, & sic non leue aduersus inquisitum ex hoc indicium desumebatur, iuxta tex. *in l. de minore 10. §. plurimum*, ibi, *Vel cuius existimationis quisque in ciuitate sua est, ff. de quæst. l. non omnes 5. §. à barbaris ff. de re milit.* & faciunt tradita per Menoch. *d. præs. 89. n. 133.* Farin *in d. praxi. q. 47. à n. 199.* Giurb.
14 *conf. 13. n. 16.* Omnes igitur aut hominis indole & moribus rite perpensis, aut occulto quodam veritatis genio quasi diuinitus inspirato ducti, clamabant nefandum hoc scelus à nullo alio admitti potuisse: qui quidem rumores maximum indicium præstant, sufficiens non solum ad inquirendum, & in carcerem detrudendum, vt inquit Cyn. *in l. nullus, n. 3. C. de exhib. reis*, Bald. *consil. 364. num. 6. lib. 3.* Crauet. *cons. 41. numer. 6.* & post alios Mascard. *de probat. concl. 754. numer. 10.* Farin. *q. 47. n. 39.* Martin. Delri. *d. lib. 5. in 2. append. quæst. 7. in princ.* Sed etiam ad torturam, iuxta text. *in l. de minore 10. §. plurimum ff. de quæst. l. 3. §. eiusdem ff. de testib. l. Hisp. 3. tit. 30 part. 7.* vbi Greg. *glos. 1.* Anton. Gom. *var. to. 3. c. 13. n. 10.*

15 Maximè si, vt in præsenti, fama est vehemens, Ias. *in l. admonendi num. 105. ff. de iureiur.* Felin. *in c. veniens numer. 15. de testib.* Clar. *in §. fin. quæst. 21.* Franc. Viui. *decis. 533. n. 2.* Peguera *decis. 17. n. 16* Menoch. *d. lib. 1. præs. 89. n. 32.* Farin. *q. 47. num. 28.* Peña *in 2. part. direct. Inquis. commento 110.* Param. *de origine S. Inquisit. lib. 3. quæst. 6. n. 42.* Martin Delri. *d. lib. 5. sect. 3. colum. 3. vers. nam fama vehemens*, Marius Giurba *cons. 13. numer. 13. 18. circa fin.* Castr. Palao *d. tom. 1. tractat. 4. disp. 8. puncto 9. numer. 9.* Sousa *d. lib. 2. cap. 39. numer. 59.* Diana *d. part. 4. tract. 6. resol. 13.* Trullench *d. lib. 8. cap. 1. dub. 17. ex num. 1.* Vel si sumus in delicto difficilis probationis, Menoch. *d. lib. 1. præs. 89. n. 34.* Azeued *d. l. 3. numer. 85. & 86.* Farin. *d. quæst. 57. num. 11.* Cetall. *commun. contra commun. quæst. 302. n. 10.* Giurb. *cons. 13. numer 18. & cons. 43. num. 19. & cons. 87. num. 21. & 25. circa fin.* Vel si alia accesserint adminicula, Azeued. *d. l. 3 n. 86.* Farin. *d. quæst. 47. num. 17. 28. & 33.* Petr. Caball. *crimin. resolut. casu 200. num. 134.* Marin. Giurba *d. cons. 13. num. 18. & cons. 43. numer. 18. & cons. 87. n. 21. & 25.* Quanter *d. cap. 2. de probat. per testes, q. 1. n. 8.* Scacc. *de iudic. lib. 1. c. 95. n. 1. vers. si sumus in crimine hæresis*, Martin. Delri. *d. lib. 1. in append. 2. q. 7.* Diana *d. resol. 13.*

Quæ quidem indicia apta & idonea meritò iudicata 16
fuerunt non solum ad carceris detrusionem, verum etiam ad torturam; licet enim quodlibet eorum de per se non sufficeret, quia vnum indicium regulariter sufficere non solet, vt pluribus adductis testantur Peña *in direct. part. 3. commento 110.* Guazin. *de defens. reorum tom. 2. lib. 1. defens. 30. capit. 4. numer. 12.* Seraphin de Freitas *in addit. ad D. Roderic. da Cunha de Confessar. sollicit. quæst. 4. numer. 23.* Diana *d. part. 4. tract. 6. resol. 4.* Saltem omnia simul negari non potest quin sufficiant; quia indicia licèt imperfectè, & per testes singulares probata, coniunguntur ad reum conuincendum, si in eundem tendunt finem arg. text. *in leg. qui sententiam 16.* ibi, *in vnum conspirantes, concordantesque rei finem, C. de pœn.* Blanc. *de indic. numer. 368.* Mascard. *de probat. concl. 1223. à numer. 32.* Honded. *cons. 102. numer. 83. lib. 1. & cons. 98. num. 10. vol. 2.* Mari. Giurba *cons. 87. n. 29.*

Præsertim in criminibus difficilis probationis, non 17
solum suapte natura, vt cætera quæ hæresim sapiunt, ex Rojas *de heret. part. 1. numer. 295. & 296.* Simanch. *de Cathol. instit. tit. 65. num. 31.* ibi, *Et eo magis in hæresi, quo cæteris criminibus solet esse occultior, & in enchirid. tit. 51. n. 26.* Seraph. de Freitas *add. d. q. 4. num. 29.* Martin. Delri *d. append. 2. quæst. 21.* Diana *d. tractat. 6. resolut. 1.* Sed etiam quod commissum fuisset tempore nocturno, Bald. *consil. 77. numer. 5. lib. 3.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 46. numer. 1. & 2. & de arbitr. l. casu 116.* Azeued. *cons. 28 numer. 64.* Rip. *de nocturno tem-*
pore cap. 33. num. 15. Mari. Giurba *cons. 87. n. 12.* vbi 18
quod nox efficit quod delictum vix probari possit, illudque qualificat, & aggrauat. Et in criminibus difficilis probationis non est dubium quod leuiora indicia sufficiunt, ex Bald. *in l. quicunque num. 2. & 25. C. de seruis fugit. & in l. 3. numer. 3. Cod. de Episc. aud.* Decian. *in tract. crimin. tom. 2. lib. 7. cap. 24. numer. 10.* Azeued. *d. cons. 28. à numer. 60.* Guazin. *d. defens. 30 cap. 4. num.*
9. Giurb. *d. cons. 87. numer. 11.* Et tanto magis, quando 19
sumus in atrocissimis; cùm in illis licitum sit iura transgredi, solemnitates non adhibere, & ordo sit ordinem non seruare *cap. ad nostram 3.* vbi glos. *de iureiur. capit. euidenti, de accusat. l. si verò §. qui pro Rei ff. qui satisd. cog. leg. 2. & ibi* Bart. *ff. de furt.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. quæst. 84. à numer. 9.* Mascard. *de probat. concl. 1391. à num. 13.* Farin. *quæst. 37. n. 85. cum seqq.* Sousa *d. lib. 2. c. 39. n. 12.*

His igitur indiciis iuste quidem Reum in carcerem 20
detrudi iussum fuit; sed quia in crimine hæresis, vt quis pœnæ ordinariæ addicatur, plena & concludens requiratur probatio, *cap. litteras, de præsumpt.* Albertic. *in rub. de heret. num. 10.* Rojas *in tract. de heret. quæst. 2. assert. 6. num. 105. cum seqq.* Simanch. *de cathol. instit. tit. 50. à num. 21. & tit. 31. à num. 2. & in enchirid. tit. 34. numer. 1.* Farin. *de hæresi quæst. 187. §. 1. à num. 2.* Peña *in director. part. 2. commento 80.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 35. n. 20* Param. *d. lib. 3. q. 6. à num. 86.* Sousa *d. lib. 2. c. 5. à n. 8.* Castr. Palao *d. tom. 1 tractat. 4. disp. 8 puncto 10. num. 1.* Diana *d. p. 4. tract. 8. resol. 36.* ita vt indicia & præsumptiones non sufficiant ad condemnandum in pœnam nisi extraordinariam, & purgationem, seu abiurationem indicendam, *cap. accusatus 8. in princ. cap. vt officium 11. de heret. lib. 6.* Simanch. *d. tit. 30. à num. 21. & tit. 51. n. 12.* Villadieg. *in tract. de heret. quæst. 23. numer. 11. & 22.* Albertin. *in tract. de agnosc. assert. quæst. 34. numer. 56. cum seq.* Peña *d. part.*

2.commento 20.vers.sed hanc sententiam, Rojas d.p. 2. n.304.cum seq.Farin. d. quæst. 187.n.9.Param.d.lib. 3. q.6.n.90.Sousa d.lib. 2.cap. 5.n.11.Castr.Palao d.punct. 10.n.1.Diana d.resol. 36.Trullench.d.lib 8.c.1.dub.21. n.15.

22 Ideo cùm prædicta indicia magna & vrgentia sint ad torturam inferendam deuentum fuit,prout in his tenninis deueniri potuit,ex resolutis per Eymeric.in direct. Inquis.part. 3.quæst.61. vbi Peña comm. 110. Simanch. de Cathol.instit.tit.65.per tot.& in enchirid.tit.52.a num. 5.Farin.de hæresi quæst. 185.à num.140. Martin. Delri. d.lib.5 sect.3. & 4.Sousa d. lib.2.cap.39.a num.6.Castr.Palao d.disp.8.puncto 9.à numer.2. Diana d.part.4.
23 tract.6.resol.1.& 2. In qua re diiudicanda vtrum scilicet procedi deberet ad torturam, & an sufficerent indicia, vel non, plurimum confert iudicium & votum DD.Iudicum, quia illis materia est arbitraria ,qui crimine, & circunstantiis animaduersis prudenter quid intersit sunt arbitraturi, arg. text. in d.leg.de minore §. plurimum ff. de quæst. cum latè adductis in crimine hæresis per Roja d. part. 2.numer.191.Decian.d.lib.5.cap. 35.numer.20.post med. Peña d.p. 3. commento 39. lit. D. & quæst.61. commento 110.Farin. de hæresi quæst. 185.n.143 Sousa d.lib.2.c.39.n.6.Diana d.p.4.tract.6. resol. 2.

24 Dum Reus torqueretur miserè crimen confessus fuit; sed an de sociis posset interrogari dubitatum fuit,& videbatur negatiue respondendum,quia negari non potest quin crimen , omneique eius circunstantias palam , & non inuitus confessus, vt iste Reus, complices quoque si fuissent,aperiret: hæc est præsumptio naturali ratione dictata,vt animaduertit Simanch.in enchirid.tit.51.numer. 31. ibi , Naturaliter ratio nobis suadet quod qui contra se confessus est , contra alios multo magis confiteretur , si esset memor , &c. Rojas d. part. 2. à numer. 243.

25 Contrarium verò dictat praxis, & vsus ; nam in criminibus hæresis , & contra Fidem , de se confessus potest de Sociis interrogari,vt talia delicta ob communem omnium salutem extirpentur , ad text. in d cap.literas, de præsumpt.& in capit.in Fidei fauorem,de hæret.in 6. & in leg.quicunque 9.Cod.de malef & mathem. ibi, Ne facinoris socios publicaret, Simanch de Cathol.institut. tit.44.de Ordine proced. numer.27.& 28.Peguera decision.5.numer. 13.Param. d. lib.3.quæst.9.a numer. 182.Martin.Delri.d.lib.5.sect.3.in 2.ind.Decian.d.lib.
26 5.capit.16.numer. 19. Quinimo licet non interrogetur, tenetur socios propalare , iuxta illud Deuteronom. cap. 13.ibi, Si tibi voluerit persuadere frater tuus, &c. Sot. de tegendo secreto memb. 2. quæst. 4. Simanch. de Cathol. tit. 13.numer. 21. & tit. 19. à numer. 1. Param. d. lib. 3. quæst. 9. à numer. 182. Hæc enim crimina sæpiùs cum complicibus perpetrantur , ideoque non solum potest interrogari & inquiri ad ea patefacienda,sed per præsumptionem , quæ remanet , complices semper fuisse , Rei non indicantur plene confessi, & pœnitentes nisi detegantur , vt sentit S. Augustin. in Deuteron.epist. 64. ibi, Hæretico petenti pœnitentiæ locum,tunc credatur , si & alios quos illic nouit esse manifestauerit nobis , &c. Et solùm per hanc præsumptionem contra eos ad torturam potest procedi ad complices detegendos , vt testatur Vmbert. Locat. in indic. Inquisit.verbo hæreticus numer. 45. & verbo iudicium numer.33. & verbo inquisitio numer. 1. & post iudicialem inquisitionem inter decreta Congregationum in vltimo referens decretum Pauli IV. & Pij V. vbi arbitrio Iudicum remittitur tortura reorum confessorum,& conuictorum , de hæresi pro vlteriori veritate habenda, & pro complicibus, Diana d.part.4.tract. 6.resol. 27.vers. notandum est , in fine , Sanchez d. lib. 6. consil. moral. capit.3.dub.22.Seraphin. de Freitas ad d. quæst. 21.numer. 28.

Quando enim maxima sunt indicia , aut semiplena 27
probatio adest , præsumitur crimen cum complicibus fuisse commissum, ac proinde pro eis habendis tortura inferri debet. Simanch. de Cathol. instit. tit.65. de torment.num.59 & 60 & in enchirid.tit.52.n.30.& 31. Zanchin.in tractat.de hæret.c.9.vers.& hoc casu, Quanter.in quæst.crimin.rub de quæst. tangen. prob.quæst.2.de probat.per testes §. 2.de indic sufficien.ad tortur.numer. 52.Param.d.lib.3 q.9.num. 184.Farin.de hæresi quæst. 185.§ 8.num.133.Diana d. resol.27.vers.notandum est tamen,Castr. Palao d.tractat. 4. disput.,8.puncto 9. numer.19.

Cùm ergo Reus crimen confessus fuisset , quo haud 28
dubium videtur ab eo fuisse commissum , pœna condigna debet ei imponi:siquidem facto id menifestante,legis potestate subintrat pœna,& aduersus eam exercetur, vt inquit Martian. in l.1.ff.ad Turpil.ibi, sin autem pronuntiauit,calumniatus es,condemnauit eum;& quamuis nihil de pœna subiecerit , legis tamen potestas aduersus eum exercebitur ; ita confessus quoad Iuris interpretationem pro iudicato habetur l.1 ff.& C.de confess.Mancin.de confess.c.1.n.1.Ces.Barz.decis. 141.n.6 Mar. Gi-
utb. cons. 16. n.2. Confesso enim crimine nihil videtur 29
remanere Iudici faciendum,neque etiam sententiam esse necessariam,ex l.1.ff.ad Turpi.vbi cum Papiniano his verbis datur ratio. Nam,vt Papinianus respondit , facti quidem quæstio in arbitrio est iudicantis, pœna vero persecutio , non eius voluntati mandatur, sed legis auctoritati seruatur.

Et siquidem in eo libello Christi Saluatoris nostri 30
lex damnabatur,Moysis antiqua,& caduca acclamabatur , aliique errores, & hæreses promulgabantur, vltimi supplicij pœnam ei imponi debere,quam omni Iure hæretici merentur,probat l.quicunque,§.eos vero, ibi, vltimo supplicio coërceantur.l. Arrianí,§. Manichæi, C. de hæret.c.ad abolendam,eod.tit.Ordin Reg. Lusit.lib.5.tit. 1.in princ.Alphons.à Castro de iusta hæret.punit.lib.2. c.12.Simanc.de Cathol.instit. tit. 46 de pœnis à n. 42. Petr.Greg.syntagm.Iuris, lib.33.c.6.à n.4.& c.8.n.20. Decian.in tract.crimin.lib 5.c.40.& 42. Clar.§ hæresis, num.8.Hieron.Roman.de Repub.Christiana, lib.5.cap. 20.vers.Tiene as las santa Inquisicion,fol.mihi 264. Azori. instit.moral.p.1.lib.3.cap. 13. Farinac. de hæresi q. 189.§ 1 Et ideo videbatur hunc reum hæreticum iudicari , eique pœnam mortis imponendam, illum seculari brachio tradendo absque eo quod ad misericordiam admittatur.

Nam licèt hæretici ad illam admittantur , & 31
reconcilientur , eis culpam patefacientibus , illiusque pœnitentibus , iuxta text. in capit. excommunicamus 2. de hæretic. hoc nullatenus procedit in hoc casu. Vt enim hæreticus verus pœnitens habeatur, necessaria est omnimoda peccati confessio , & veniam non meretur qui peccatum integrè non agnoscit , cap. perfecta pœnitentia 40. cum seqq. & capit. super 49. de Pœnit. dist. 1. capit. fin. de Pœnit. distinct. 5. capit. super quibusdam 26 de verbor. signific. Et confitens diminutus tanquam negatiuus Curiæ sæculari tradendus est. Calderin. in tract. de hæret. rub. de mat.process. numer.6. Rojas eod.tract.part.1.à n.195.& part. 2.à n. 236. Simanch.de Cathol.instit.tit.48.n. 27.& 28.Peña in direct.Inquisit.part.2.commento 59. vers. ex his possumus; Farinac.de hæresi quæst. 196.§.1. numer. 17. Antoni. à Sousa in aphorism.Inquisit.lib.1.capit.16.à numer.4.& lib.2.capit.48.numer.11.Diana d.part.4.tractat. 7.resolut. 25. Idémque indicandum est de confitente factum hæreticale , intentionémque negante ; negat enim partem potiorem , vt verus pœnitens habeatur ;

& procedunt supra adducta n. 5. cum seqq. Quando ve-
31 rò tractatur de hoc priuilegio immunitatis largè sumi-
tur; & Ecclesiæ appellatione illa omnia comprehen-
duntur, vt cum aliis resoluit Pereg. de immun. c. 4. n. 43.
& c. 6. n. 33. optimè D. meus Sperell. decis. 62. n. 24.
32 ibi: Quia locus sacer ad effectum inducendi sacrile-
gium non ita latè sumitur sicut ad effectum gaudendi
Ecclesiastica immunitate, vt dixi suprà decis. 60. n. 27.
& 28. vbi alios adduxi, quibus addi possunt Nald. in
dict. verb. Sacrilegium, n. 4. vbi quod id omnes docent,
33 Vincent. de Franchis decision. 402. sub n. 9. & 11. vbi
etiam tangit rationem, quia nempè quando agitur de
immunitate, sumus in fauorabilibus; quando autem agi-
tur de graduando delictum, sumus in odiosis, & pœnali-
bus: eandem opinionem firmat Suarez tom. 1. de Relig.
lib. 3. c. 9. n. 1. qui ait aliud esse loqui de violatione Ec-
clesia, quatenus polluitur, aliud quatenus eius libertas
siue immunitas ad defendendos reos ad illam confu-
gientes violatur, nam casu de pollutione nomine Ec-
clesia non venit nisi corpus ipsum internum, neque ipsa
polluitur per effusionem sanguinis, vel seminis factam
super tectum, vel in sacro, vel alio simili loco cum
ea coniuncto, & extra illam existente, & ad sacros
vsus non deputato: at verò quoad immunitatem omnia
illa comprehenduntur ob eandem rationem, quia quod
Ecclesia per actus prohibitos in ea perpetratos pollua-
tur, est grauamen, & damnum, quod verò ipsa possit
tueri reos ad se confugientes, priuilegium est, &c. Idem
tenet Dian. in resol. moral. p. 6. tract. 1. resolut. 1. vers.
Sed quæro, Sum. ipsius verb. Immunitas quoad loca,
34 num. 11. Ratio est, quia priuilegia Ecclesiæ sunt po-
tius amplianda quàm restringenda, Peregr. d. cap. 4.
num. 46.

35 Vnde benè infertur Ecclesiæ tectum gaudere immu-
nitatis priuilegio, quia existens supra illud dicitur esse
intra situm Ecclesiæ. Ita Mar. Ital. d. lib. 1. cap. 4. §. 9.
num. 24. & 25. Peregr. d. cap. 4. n. 40. Suar. d. lib. 3. c. 9.
num. 8. vers. Sed quid, Farin. de Immun. n. 281. Fa-
gund noster in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 4.
cap. 4. n. 63. Trullench. in præcept. Decal. lib. 1. cap. 11.
dub. 1. n. 12. Sum. Dianæ d. verb. Immunitas quoad loca,
36 n. 11. Ego de iure Eccles. vniu. lib. 2. c. 3. post n. 66. Cùm
enim domus secundùm Iura Ciuilia ex duabus rebus
constet, ex solo, & superficie, tex. in l. cum qui ædes, ff.
de vsucap. vel ex tribus secundùm Dialecticos funda-
mento, pariete, & tecto, vt notat ibi glos. in verb. con-
stent; non debent huiusmodi partes integrales diuerso
iure censeri, d. l. cum qui ædes; inde fit vt immunitas
concessa Ecclesiæ, dubio procul dicatur tecto, seu super-
ficiei concessa, itavt qui supra tectum fuerit, non possit
de foris cum scalis ex locis profanis capi.

37 III. Quia certum est Ecclesiæ immunitate gaudere
illum, qui in Ecclesia, vel Cœmeterio non habet totum
corpus, sed tantum caput, vel præcipuam partem corpo-
ris, itavt si per vim inde extrahatur, debeat restitui. Suar.
d. lib. 3. c. 12. n. 40. in fin. Peregr. d. c. 4. n. 71.

38 IV. Quia manum, vel pedem tantum in Ecclesia,
vel Cœmeterio habere sufficit ad eam confugienti, ad
hoc vt priuilegio Immunitatis gaudere valeat, vt tenent
Vincent. de Franch. decis. 402. n. 5. & 11. Farin. in pra-
xi crimin q. 28. n. 14. in fin. Ambrosin. de immunit. cap.
39 10 n. 3. Peregr. d. c. 4. n. 61. vers. Et idem dicendum, vbi
40 rationem reddit, quia anima est in toto corpore, & to-
ta in qualibet parte corporis, Decian. optimè d. lib. 6.
c. 15. n. 17. in fin. ibi: Ex quibus infertur vnum notan-
dum, quod dato quod quis foret extra fines Ecclesiæ cum
corpore, si tamen manum haberet ad fines ipsos, putà ad
Cœmeterium, tutus esset, & ita vidi obseruari, & obser-
uaui dum essem assessor.

41 V. Quia adhuc sufficit manu tangere locum sacrum,
licèt corpus foret extra illum. Ita Farin. d. tract. de Im-
mun. n. 279. in fin. Trullench. d. lib. 1. c. 11. dub. 1. n. 11.
benè Decian. d. lib. 6. c. 25 sub n. 17. ibi: Et licet manu
tantùm tangat loca sacra, & totum corpus foret extra
locum sacrum, attamen tutus esset toto tempore, quia ani-
ma tota est in toto, & tota in qualibet parte totius, arg.
l. via, §. fin. ff. de seruit. rust. præd. & in l. si eius, ff. de seruit.
& tradit Bart. in l. stipulationes non diuiduntur, in prin.
in 3. oppos. ff. de verb. obl. & in l. 40. §. Cato, eod. tit. &c.

VI. Quia etiã Ecclesiæ immunitate gaudet qui pa- 42
rietẽ ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit. Ita Aloys.
Ric. to. 3. ref. 560. n. 8. Trullench. dub. c. 11. dub. 1. n. 4. ibi:
Partes parietum exteriores, quia materia hæc fauorabi-
lis est, & ideò extendenda, &c. Diana moral. resol. p. 3.
tract. 1. resol. 73. & p. 6. tract. 1. resol. 3. vers. Ad argu-
mentum, & resol. 6. in fin. Sum. eius d. verb. Immunitas
quoad loca, n. 11. ibi: Porrò ad Ecclesias reuertendo,
non solùm aula ipsa, & corpus Ecclesiæ quoad superfi-
ciem concauam gaudet immunitate, sed etiam muri eius
extrinsecus si quis illos tangat, &c.

VII. Quod plus est etiam aër ipsi Cœmeterio re- 43
spondens gaudet priuilègio Immunitatis. Ita in termi-
nis Cardol. noster in praxi Iudic. & Aduocatorũ verb.
Ecclesia, n. 77. ibi: Proiiciens se ex ianua, vbi est Eccle-
sia, aut Cœmeterium gaudet immunitate Ecclesiastica,
quamuis pedibus terram non tangat, cum Ecclesia, vel
Cœmeterium retineat suam immunitatem in aëre vsque 44
ad Cœlum eidem Cœmeterio respondens: per text. in l. si
opus, §. in opere nouo, & in l. fin. §. si quis proiectum, ff.
quod vi, aut clam, & l. fin. ff. de seruit. &c.

Ergo ex dictis constat, quod si Don Gonçalus intra
foramen, & ita ad partem Cœmeterij, siue totum cor-
pus, siue partem illius, siue crura, siue pedem, aut ma-
num misit: siue locum sacrum Cœmeterij toto corpore
in cubiculo remanente, siue parietem partis interioris,
vel exterioris tetigit, siue in aëre Cœmeterio respon-
dente pependit, manibus, siue pedibus terram non tan-
gendo, in his omnibus casibus priuilegio immunitatis
iuxta supra dicta gaudere indubium est.

Et quando hæc (quod absit) in dubium potuissent 45
reuocari, adhuc tamen immmunitati Ecclesiasticæ fa-
uendum, ac pro ea iudicandum erat, l. sunt persona, ff. de
relig. & sumpt. fun. Turrec. in c. si quis in atrio 17. q. 4.
Decian. cons. 80 n. 21. vol. 3. Giurba cons. 10. n. 25. Spe-
rel. in decis. fori Eccles. decis. 41. n. 14. Ego de iure Ec-
cles. vniu. lib. 2. c. 3. n. 69. in fin. quam defendere nobis
Ecclesiasticis incumbit, iuxta dictum Bald. in c. quisquis 46
n. 5. de elect. quem refert Valençuela in suo defensorio
p. 5. n. 1. Et si ad Theologos eius spectat defensio, se-
cundùm quod aduertit Baldell. in sua Theolog. moral.
lib. 5. disp. 33. n. 3. vers. Confirmat, ibi: Cùm Iudices laici
maximè illam (scilicet immunitatem Ecclesiasticam)
extenuent, optimum & rationabilissimum est, vt contra-
ria ratione Theologus, quantum potest, illam defendat,
& tueatur: tanto magis nobis Canonistis, & Pontificij
Iuris professoribus id ipsum spectare debere omnibus
est plusquam notissimum, etiam quando casus dubita-
tionem aliquam haberet, & pro vtraque parte disputa-
bilis foret; quia adhuc ad fauorem immunitatis esset
omnino resoluendus; in conflictu enim opinionum, illa
semper est amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ, Felin. 47
in c. 1. n. 104. de constit. Boët. Epo in quæst. heroicis lib. 3.
sub tit. de Immun. Eccles. ad c. 4. n. 38. & 39. Valenç. d.
p. 1. n. 43. Decian. Honded. Maynard & Bellet. citati ab
Antonino Dian. moral. resol. p. 1. tract. 2. resol. 65. vbi 48
eos sequutus asserit quod semper, & quandocumque
sumus in dubiis an aliquod statutum sit necne contra
Immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opi-
nionem, quæ fauet Ecclesiæ. Et addit Sousa in Bullam
Cœnæ cap. 14. disp. 46. num. 5. quem refert Diana p. 5. 49
tr. 1. resol. 23 non esse curandum de communi opinione
quãdo cõtraria fauet iurisdictioni Ecclesiasticæ: & docet
Sanch.

Sanch. *in conf. moral. lib. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 15. num. 31.* & P. Suar. *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. num. 4.* quòd ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ Religioni fauet.

Conchen. Subrogationis.

An & quando mutuans pecuniam personæ, cui lex resistit, vel faciens contractum cum ea, teneatur curare vt pecunia in re vtili consumatur.

VOTVM CXVIII.

1 *Emptor ab Ecclesia, Republ. pupillo, vel minore non est tutus nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur.*

2 *Pecuniam soluens procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum non tenetur curare vt ille pecuniam in aliam rem conuertat.*

3 *Pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes curare tenentur vt pretium in eius vtilitatem conuertatur.*

4 *Republicæ pecuniam dantes tenentur probare illam conuersam fuisse in eius vtilitatem.*

5 *Ciuitas non obligabitur ex mutuo sibi dato nisi in eius vtilitatem versum esse probetur.*

6 *Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam conuersam in eius vsum.*

7 *Minori pecuniam dantes, seu ab eo rem aliquam ementes, tenentur curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem.*

8 *Minor non obligatur ex mutuo nisi in eius vtilitatem versum fuisse probetur.*

9 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permissa, remissiuè.*

10 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum quando permittitur, emptor curare debet, vt pretium conuertatur in illas res, pro quibus fuit permissa alienatio.*

11 *Facultas quando conceditur ad accipiendum aliquam quantitatem pecuniarum ratione census super bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in eorum locum subrogentur, emptor tenetur curare vt pecunia huiusmodi in alia bona conuertantur.*

12 *Maioratus bona vt conseruentur in familiis illustribus Reip. maximè interest.*

13 *Maioratus causam publicam continet.*

14 *Facultas pro alienandis bonis maioratus concedi non potest, nisi causa publica concurrat.*

15 *Feudalia bona sunt natura sua inalienabilia.*

16 *Feudalia bona si alienentur in casibus permissis, emptor probare & curare tenetur pecuniam conuersam fuisse in illis met rebus pro quibus emptio facta fuit.*

17 *Dotalium bonorum alienatio prohibita.*

18 *Alienatio bonorum dotalium quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in eam subrogetur.*

19 *Maritus constante matrimonio dotem in casibus permissis vxori restituens tenetur curare vt quantitas iuxta permissionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur.*

20 *Emens ab hærede cum beneficio legis, & inuentarij tenetur curare vt pretium à se solutum conuertatur in soluendis creditoribus, & legatariis.*

21 *Doctrina Bart.* in l. alio 9 n. 24. ff. de aliment & cib. leg. *declaratur.*

22 *Executores testamenti qualiter se gerere debeant in venditione bonorum hæreditariis pro satisfaciendis debitis.*

23 *Hæres directò venire potest potius contra emptores quàm contra testamentarios absque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis.*

24 *Vendens ad vtilitatem alterius indistinctè annullatur venditio si non fuit seruata forma contractus.*

25 *Surdus* dec. 156. *declaratur.*

26 *Alienatio vbicunque regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus.*

27 *Facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cũ aliqua qualitate, seu modo, eo non obseruato censentur reuocatæ.*

28 *Surdum* à decis. 156. *qui improbent, &* n. 29.

30 *Molina* de primog. lib. 4. cap. 4 à num. 22. *declaratur.*

31 *Emptor rerum, & bonorum maioratus an teneatur curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter insumat,* & numeris seqq.

33 l. 1. § non autem, & l. vlt. ff. de exercit. act. *intelligitur, & n. 34.*

35 *Curiosi creditores Ecclesiæ, vel minoris in quo debeant esse?*

56 *Mutuans pecuniam mulieri debet esse diligentior in perscrutando ad quid illas accipiat.*

37 l. 1. & l. vlt. ff. de exercit. act. *minimè releuãt mutuãtem pecuniam ad refectionem nauis ab onere probandi pecuniam conuersam fuisse in illa refectione.*

38 l. liberto 32. ff. de negot. gestis *intelligitur.*

39 l. sicut, § illud videamus, ff. quibus modis pign. *declaratur.*

40 *Molinam qui reprobent.*

IN hac quæstione communiter Doctores distinguunt 1
quando lex contractui assistit, vbi pretium in aliam rem subrogari debet, illud soluens solum tenetur facere vt pecunia verè & à parte legitima recipiatur, nec curare debet amplius vt illa in alia re vtili consumatur quo casu loquuntur *l. 1 § non autem, & l. fin. ff. de instit. act.* in quibus fundatur & subsistit Molin. *de primog. lib. 4. cap. 4. num. 22.* & Surd. *decis. 156. num.* 1. Sed quando lex contractui resistit, vt in venditionibus rerum Ecclesiæ, Reip. pupilli, & minoris, fideicommissi, maioratus, feudalium, vel dotalium, quę permittuntur cum assensu vel facultate eas in aliis impendendi, vel earum loco quid aliud subrogandi, tunc emptor tutus non est nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur, aliter enim contractus esset ipso iure nullus, & bona vendita liberè reiuendicari poterunt. Ita Greg. Lop. *l.* 14. *verb. entonce tit. 13. part. 5.* vbi distinguit inter alienationem prohibitam per *l. magis puto, ff. de rebus eorum.* & permissam *d. l. fin. ff. de exercit. act.* & ait ab eo ibi resoluta conferre ad licentias Regias, quæ dantur ad alienandum bona maioriæ cum subrogatione aliorum bonorum Roman. *cons. 440. num. 4. vers. ex his primo concludo, & num. 5.* Ozasc. *Podem. decis. 171. num. 11. & 12.* Pereg. *cons. 82. vol. 4.* Decian. *resp. 5. num. 32. vol. 5.* Cæs. Manente *cons. 17. per tot. & decis. 31. & num. 14.* Rodr. *lib. 1. de annuis redditib. quæst. 14. numer. 42.* Auend. *de censib. c. 64. ex n. 4.* copiosè Petr. Luna *cons. 33. à n. 70.*

in tomo consiliorum diuersorum Siculorum, Rota apud Pacif. post tractat. de Saluiano interdict. decision. 9.

2 Vnde infert Bart. in leg. doli 19. de nouat. numer. 7. quod soluens pecuniam procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare vt procurator pecuniam in aliam rem conuertat, sic intelligens text. in d. l. 1. §. non autem, ff. de exercit. act. secus autem si non adsit mandatum speciale, ex l. fin. eod. tit.

3 Ex quibus infero pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes, curare teneri vt pretium in eius vtilitatem conuertatur, & id probare obligatos esse, auth. de alienat. & emphyt. §. si verò quis aut Episcopo, ibi, nisi primitus ostenderint quod in vtilitatem prædictæ venerabilis domus ista profecerunt, &c. Aliter verò, neq; ipsum creditorem, aut eius heredem contra Venerabilem domum habere aliquam pro ipsis actionem, nisi monstrauerint quòd in vtilitatibus venerabilis domus ista profecerunt, &c. l. Hisp. 30. tit. 1. part. 5. vbi Gregor. Lopez verb. à la Iglesia. Ad idem expenditur text. in auth. hoc ius porrectum, Cod. de sacros. Eccles. ibi, Pretio modis omnibus pro debito dando: quorum iurium auctoritate Doctores resoluunt magis communiter pecunias dantem teneri probare eas fuisse vtiliter subrogatas in aliis rebus, quatuor his casibus Primò vbi alienatio fit ex causa Ecclesiæ necessaria; secundò in deposito; tertiò in mutuo; quartò quando bona venduntur ad debita soluenda. Ita Innoc. in cap. 1. de deposito, vbi Abb num. 9. Bald. numer. 7. in d. auth. hoc ius porrectum, ibi: Ille qui contrahit cum Ecclesia, debet esse sollicitus de cõuersione in tribus casibus expressis in iure, non in aliis, primo in mutuo: secundo in deposito; tertiò quando res Ecclesiæ venditur pro debito, &c. Roman. cons. 440. numer 5. Cou. lib. 2. var. cap. 17. n. 3. Molin. de primog. lib. 4. capit. 4. numer. 21. Phanuc in tract. de inuentar. quæst. 242. numer. 157. Roder. de annuis redditib. q. 14. numer. 33. cum seqq. Felician. de censib. lib. 2. cap. 3. num. 9. Auendan. eod. tract. cap. 64. n. 5. Magon. Florent. decis. 69. num. vlt. Petr. de Luna cons. 33. numer. 75. in tom. cons. diuers. Siculor Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 45. numer. 1. Quod procedit licèt pecunia Prælato tradatur de consensu Capituli, quando tractatur de venditione bonorum immobilium, seu pretiosiorum, iuxta opinionem Abb. in cap. pen. numer. 4. vers. aut enim propter, de fideiuss. & in d. cap. 1. n. 9. de deposito, Card. in d. cap. pen. vers. 14. & cons. 71. col. vlt. vers. dico tamen, Menoch. de arbitr. casu 432. n. 7. Mascard. de probat. concl. 1160. num. 20. cum seqq.

4 Secundò infero dantem Reip. pecuniam teneri probare illam conuersam fuisse in eius vtilitatem, aliter enim carebit actione ad eam petendam, leg. ciuitas 27. vbi DD. ff. si certum pet. leg. 1. Cod. si aduersus cred. leg. 3. Cod. quando ex facto tut. & probatur expressè l. Hisp. 3. tit. 1. part. 5. Cou. Phanuc. Auẽdan Roder. & Felician. citatis locis numero præcedenti, Matiens. leg. a 2. glos. 2.
5 numer. 14. tit. 11. lib. 5. noua Recop. Hinc etiam non obligabitur ciuitas ex mutuo sibi dato, nisi in eius vtilitatem versum esse probetur, vt post Cou. Roderic. Felic. citatis locis resoluunt Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 8. tit. 12. numer. 1. cum seqq. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 196. numer. 1. cum seqq. Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 8. numer. 87. Marcel. Cala in tract. de modo articulandi & probandi in glos. vnica. §. 2. num. 674. Colet. de process. execut. p. 1. capit. 10. numer. 29. Fachin. controuers. lib. 2. c. 76. Molin. de instit. tract. 2. disput. 300. in princ. vers. quando Ecclesia, aut ciuitas, Lessi. eod. tract. lib. 2. cap. 20. dub. 2. num. 6. & 12. in fine, Rebel. de obligat. iustit. lib. 8. tit. de vsur.
6 quæst. 1. sect. 3. num. 20. Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam versam in eius vsum: vt per Matth. Coler. d. capit. 10. numer. 29. Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 13. à numer. 1. Marcel. Cala d. §. 2. numer. 674. Stephan. Gratian. d. cap. 196. numer. 2.

Tertiò infero dantem pecuniam minori, seu ab eo 7
rem aliquam ementem, teneri curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem, leg. magis puto 5. §. nec tamen ff. de rebus eorum, ibi: Pecuniam istam ad hoc conuersam, propter quod desiderata est alienatio, vel obligatio, leg. prædiorum 10. leg. si prædium 16. Cod. de præd. & aliis rebus minor. ibi, Emptor autem si probare potuerit, &c. ad vtilitates præterea tuas cessisse pecuniam quam pretij nomine sumpseras, &c. leg. Regia 8. tit. 13. part. 5. & leg. 18. tit. 16. part. 6. Hippol. Rimin. iun. cons. 5. numer. 220. lib. 1. & cons. 255. numer. 36. cum seqq. lib. 3. ibi, Tertiò non omitto quod vbi venditur fundus pro emendo rem stabilem magis vtilem, interim contractus stat in pendenti, ideo si postea, vel non ematur, vel minus vtilis ematur, alienatio prima redditur nulla; ita Bald. Nouell. in tract. de dote p. 7. priuil. 2. col. 5. numer. 7. vers. tertio limita, & ideo emptores rerum quæ vendi prohibentur, curare debent vt causa venditionis executioni mittatur, alioquin contractus corruit, Mazzol. cons. 109. n. 4. Ozasc. Pedem. decis. 171. n. 9. ibi, Propterea emptor rei minoris allegantis contractum esse nullum debere probare pretium fuisse conuersum in vtilitatem minoris, quia aliud est causa suæ intentionis, &c. & decis. 165. numer. 4. & decis. 172. per tot. maximè numer. vlt. Bertazol. de clausul. instrum. claus. 10. glos. 2. numer. 12. in fine, & cons. 12. aliàs 13. lib. 1. consil. ciuil. numer. 5. Pinel. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit. p. 3. cap. 1 ex numer. 24. Felician. de censib. lib. 2. cap. 2. n. 6. & numer. 11. vers. rursus infero, latè Roderic. d. lib. 1. q. 14 à numer. 36. cum seqq. & num. 53. ibi, Ideo vt cautiùs agat creditor, debet non solùm emere cum decreto, sed etiam curare vt sors cedat in minoris vtilitatem, Petr. Luna d. cons. 34. numer. 78. & 79. Cæs. Manente d. cons. 17. per tot. & præcipuè à num. 11. vol. 1. Ziriac. tom. 2. contrau. 303. numer. 74.

Sic similiter minor non obligatur ex mutuo, nisi in 8
eius vtilitatem versum fuisse probetur, leg. apud Celsum 4. §. si quis à pupillo, Cod. de doli mali except. Nicol. Mozz. de contract. tract. de mutuo, tit. quo modo defic. resol. seu fin. mutuum, numer. 6. Mascard. de probat. concl. 1167. à numer. 1. Sfort de in integr. restit. part. 2. quæst. 51. art. 4. cum seqq. Pinel. d. cap. 1. numer. 30. Cald. Pereira in leg. si curatorem, verb. sua facilitate, numer. 30. Matiens. d. l. 22. gloss. 2. num. 1. Auendan. de censib. cap. 64. n. 4. & 7. Felician. eod. tract. lib. 2. cap. 2. num. 6. Menchac. controu. lib. 3. cap. 66. numer. 6. Matth. Coler. d. lib. 1. cap. 10. numer. 29. Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 6. numer. 3. cum seqq. Alphons. Narbona ad leg. 25. gloss. 10. numer. 20. tit. 21. lib. 4. Recep. Bobadil. lib. 3. cap. 8. numer. 87. Trentacinq. var. tit. de action. resol. 6. numer. 2. Stephan. Gratian. d. cap. 196. numer. 10. Marcel. Cala d. §. 2. num. 467. & seqq.

Quartò infero quòd eo casu quo fit alienatio bono- 9
rum fideicommisso subiectorum, vbi ea permissa est, scilicet pro constituenda, aut restituenda dote, & aliis rebus necessariis, iuxta leg. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. & auth. res quæ, Cod. communia de leg. Becc. cons. 54. latè Pereg. de fideicomm. art. 46. copiosè
Fusar. de substit. quæst. 531. cum seqq. tunc requiritur 10
vt emptor curet pretium conuerti in illas res, pro quibus fuit permissa alienatio, vt per leg. si fortè 8. ff. de castren. pecul. & in leg. castrense 7. eod. tit. resoluunt Dec. cons. 132. per tot. & maximè num. 5 Hieron. Gabr. cons. 18. lib. 1.

Quintò infero quòd quando conceditur facultas ac- 11
cipiendi aliquam pecuniarum quantitatem ratione cē-

sus

ſus ſuper bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in
eorum locum ſubrogentur, tunc emptor, ſeu cenſualiſta
tenetur curare vt pecuniæ huiuſmodi in alia bona con-
uertantur, ex doctrina Gregor. Lopez leg. 24. verb. en tó-
cet, ad med. tit. 13. p. 5. & in leg. 6 verb. que la no pudieſ-
ſe vender, col. 9. verſ. quid autem ſi Princeps, tit. 11. part.
6. Auēdan. de cenſib. cap. 64. per tot.; Petr. Luna d. conſil.
12 33. ex n. 22 Intereſt enim Reip. vt bona maioratus con-
ſeruentur in familiis illuſtribus, vt ſic eorum poſſeſſores
Regi ſeruire, & conſanguineis pauperibus ſubuenire
valcant, ac progenitorum ſuorum memoriam conſerua-
re poſſint, vt pluribus auctoritatibus relatis aſſerunt Ti-
raq de primog. queſt. 4. ex numer. 13. Molin. lib. 2. cap. 1.
ex numer. 3. Mieres de maior. part. 1. quaſt. 1. à numer. 9.
13 & numer. 17. & cum maioratus cauſam publicam con-
14 tineant, Molin. d. lib. 2. capit. 18. numer. 1. ideò facultas
pro alienandis eorum bonis concedi non poteſt, niſi ſi-
militer cauſa publica concurrat, Molin. lib. 3. capit.
3. numer. 12. cum ſeqq. & maximè numer. 21. & lib. 4.
cap. 3. à princ.

15 Sextò infero quòd quando conceditur aſſenſus, ſeu
facultas alienandi bona feudalia (ſunt enim natura ſua
inalienabilia capit 1. vbi DD. qualiter olim feud. alien.
16 pot. Clar. §. feudum q. 31.) illis caſibus, in quibus de iure
alienatio permittitur, pro conſtituenda ſcilicet dote, &
ad ſoluenda debita feudi neceſſaria, tenetur emptor cu-
rare & probare pecuniam conuerſam fuiſſe in illiſmet
rebus, pro quibus emptio facta fuit; vt reſoluit Ozaſc.
Pedem. deciſ. 171. per tot. vbi numer 7. ſic ait: Quo fit vt
niſi per emptorem feudi probetur de pretio feudi conſti-
tutas, aut reſtitutas fuiſſe dotes, aut debita neceſſaria ſo-
luta, non dicetur ſatisfactum decretis, & eorum ceſſat
diſpoſitio, ac licentia alienandi. &c.

Septimò infero idem eſſe reſoluendum in alienatio-
17 ne bonorum dotalium, quæ cum fuerit prohibita, leg 2.
& per tot. ff. & C de fundo dotal. leg. vnic. §. & cum lex,
C. de rei vxor. act. §. 1. Inſtit. quibus alienare licet, vel
18 non, quando permittitur ad emptionem alterius rei, re-
quiritur quod pretium in aliam rem ſtabilem ſubroge-
tur ita vt aliter facta alienatio, nulla ſit. ita Bald. Nouel.
in tract. de dote, p. 7. numer. 7. ad fin. ibi, Tertiò limita ni-
ſi venderetur fundus pro emendo aliam rem ſtabilem
magis expedientem per ſupradicta, dummodo concur-
rat conſenſus mulieris: per id, quod habetur in d. l. quam-
uis. & in leg. ſi ex pecunia, C. de iure dot. & in leg. mu-
tus, §. manente, ff. eod. tunc interim antequam ematur a-
lius fundus, alienatio eſſet in pendenti; quid enim ſi po-
ſtea alius fundus non ematur ex pretio redacto, vel ema-
tur, tamen in vero non ſit vtiliori certè nulla erit prima
venditio per id quod habetur in leg. ſi mulier, ff. de pa-
ctis dot. & in d. leg. ſi ex pecunia, &c. ſequuntur Ri-
min. iun. conſil. 5. numer. 210. lib. 1. & conſil. 255.
numer. 36. cum ſeqq. lib. 2. & Ciriac. tom. 2. contro-
uerſ. 303. numer. 74.

19 Octauo infero veram eſſe reſolutionem Romani in
l. quamuis, ff. ſolut. matr. dum tenet quod ſi maritus con-
ſtante matrimonio dotem vxori reſtituerit in caſibus à
iure permiſſis, vtique libet non remanet ab obligatione
niſi ſit ſolicitus vt dotis quantitas iuxta permiſſionis fa-
cultatem in aliam rem vtilem conuertatur: ſequuntur
Natt. conſil. 152. numer. 10. Mantent. d. conſ. 17. nu-
mer. 17. & 18.

20 Nono infero ementem ab hærede cum beneficio le-
gis, & inuentarij, vt à defuncti creditoribus nullo tem-
pore moleſtari poſſit, teneri curare quod pretium à ſe
ſolutum conuertatur in ſoluendis creditoribus, & legata-
riis, aliter enim in periculo remanebit quod res empta
ab eo euincatur, vt probat expreſsè tex in leg. vlt. §. et ſi
præfatam, verſ. ſin vero creditores, C. de iure delib. ibi,
Nec eos, qui ab eo comparauerint res, quarum pretia in
legata, vel fideicommiſſa, vel alios creditores proceſſe-
runt: reſoluunt Phanuc. in tract. de inuent. q. 242. numer.
156. in tom. diuerſ. de inuent. ibi, Ac etiam non ſufficit
quòd hoc expreſſum ſit in inſtrumento venditionis, niſi
quoque appareat re vera, pretium in ſatisfactionem cre-
ditorum, & extinctionem æris alieni hæreditarij conuer-
ſum, vt per Alber. & Bald. in d. §. et ſi præfatam numer.
6. verſ. in textu ibi perſequentibus, & Corn. ibi in col. 2.
& Salicet. in d. §. ſin vero creditores, & Cæpol. caut. 225.
vbi dant Concilium hoc quod in publicam ſcripturam
redigatur qualiter dictum pretium præſente hærede, &
conſentiente fuit ſolutum talibus creditoribus hæredita-
riis ad extinguendum æs alienum hæreditatis, vt in ſimi-
li quando dicitur pecuniam ex re aliqua minoris, vel Ec-
cleſia, vel ciuitatis in ſuis quidem caſibus, &c. & num.
137. plures refert Doctores, ibique reprobat Guid. Pap.
de inuent. q 9. num. 26. & in fine illius num. hæc verba
addit. Hoc vno verbo reſoluitur quod ad hoc vt emptor
ab hypothecis creditorum tutus efficiatur, lex requirit
quod pretium rei vendita ſit in eorum ſatisfactionem
conuerſum, aliàs non dicetur pro eis ſatisfaciendis res
vendita, quia lex intelligit quod ita ſit cum effectu, l. 1.
§. hæc verba. ff. quod quiſque iuris, & ſic aliter legi non
ſatisfacit, &c. Idem reſoluunt Monticul. in tract. de in-
uentar. q. 234. n. 125. Vincent. de Franchis deciſ. 272. in
fine, Valaſc. conſ. 52. numer. 34. Petr. Luna d. conſ. 33.
numer. 67.

Non obſtat doctrina Bart. in leg. alio 9. numer. 24. ff. 21
de alimen. & cibar. legat. quam laudat Surd. d. deciſion.
156. num 3. quia illa procedit eo caſu, quo executores
teſtamenti habebant ſpeciale mandatum teſtatoris ad
acceptandam pecuniam, vt videre eſt ibi, Quia cùm ob
iſtam cauſam habuerunt mandatum executores à teſta-
tore, ſufficit quod emptores ob iſtam cauſam ſoluerint; &
quod ipſi pecunias ad ſe traxerant nominatim pro ſatis-
faciendis creditoribus, & legatariis, quia cum innita-
tur Bart. in d. leg. 1 §. non autem, verſ. & Pegaſus, ibi, Si
ad vſum eius rei in quam fuerat mutuatus recepit, dan-
dam actionem; & verſ. Vnde quærit Offilius, ibi, Si ad
reficiendam nauem mutuatus nummos in ſuos vſus con-
uerterit, ff. de exercit. action. certum eſt eius doctrinam
eſſe intelligendam concurrente etiam eo requiſito, quod
ſcilicet ſpecialiter ad eundem effectum pecunia data &
recepta fuit; quod colligitur ex his quæ num. 23. præce-
denti habentur, ibi, Quia per hoc non impletur cauſa
quare eis mandata venditio, eis enim mandatur pro ſa-
tisfactione omnium præmiſſorum, ſed ſi confitentur ſe
vendidiſſe, & habuiſſe, non videtur facta venditio pro
ſatisfactione legatorum, niſi poſtea appareat facta ſatiſ-
factio legatorum; hoc vltimum probatur in leg. ſed & Iu-
lianus § proinde ff. ad Macedon. Primum quod confitē-
do ſe habuiſſe non ſufficit, probatur in leg. ſi ex cautio-
ne, cum ibi notat. C. de non num. pecun. & infrà, ſi quid
in fraudem patroni. leg. 1. §. quod ſi in lite, & §. quod ſi
mutuam. Idem Bart. in leg. doli mali num. 8. ff. de nouat.
& in leg. à Diuo Pio §. ſed ſi emptor num. 7. ff. de re iu-
dic. idem tenet dum in his locis agit de procuratore con-
ſtituto ad recipiendas mutuo pecunias, & diſtinguit,
quod ſi habeat ſpeciale mandatum factum ob illam cau-
ſam expreſſam, qui dat pecunias non tenetur curare vt
illæ vtiliter conuertantur, & expendantur, ſecus autem
ſi careat procurator huiuſmodi tali mandato Et in hunc
ſenſum contra Molinam lib. 4 cap. 4. n. 22. & Surdum de
deciſ. 256. n. 3. & 4. intelligunt Bartolum in dictis locis,
Cæſar. Manente d. conſ. 17. n. 51. & 55. cum ſeq Auend.
d. c. 64. n. 13. Gutier. alleg. 2. n. 2. Petr. Luna d. conſ. 33. n.
99. & 95.

Et qualiter executores teſtamenti ſe gerere debeant 22
in venditione bonorum hæreditatis pro ſatisfaciendis de-
bitis, docet Bald. in leg. vlt. §. ſin. autem legata C. de bo-
nis quæ lib. ibi, Item not. arg. pro executoribus teſtamen-
ti; quod debent ſeruare ordinem in vendendo pro ſatiſ-
faciendis

faciendis legatis: item quod non possunt vendere vltra quam sit necesse, sic ff. de execut. l. Lutius: item quòd debent illico soluere, & non possunt fidem habere de pretio, & si haberent, non valeret contractus, vt suprà præcedenti vers. in verb. vt illico reddatur, & ff. de iure fisci l. procurator, &c. Et rei venditæ dominium non transfertur hoc casu, vt resoluit Bart. in d. l. à diuo Pio §. Sed si emptor num. 5. ibi, Quia regulariter talis executio est limitata vt possit vendere pro satisfaciendis legatis, tunc similiter non potest, quia talis causa habendo fidem de pretio non impletur, ideo non transfert dominium.

23 Et potest hæres directò venire contra emptores potius quam contra testamentarios absque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis, iuxta resolutionem eiusdem Bart. in d. l. alio num. 13. 14. & 15. ibi, Sed alibi in d. l. qui fundum §. procurator, infrà pro emptore, videtur velle textum quod indistinctè dominus possit agere contra emptorem; & hanc partem tenet, quia alienatio facta non fuit iuridicè &c. sequitur Cæsar Manente d. cons. 17. n. 58. Et licèt Paul. de Castro contrarium tenuerit in l. si pretium C. de procurat. de qua latè Gutier. alleg. 1 num. 3. nihilominus ad minus Bartoli resolutionem admittit in subsidium, id est, quando, testamentarij non sunt soluendo, Gutier. d. alleg. 1. n. 3.
24 vers. nisi in subsidium: nam quando quis vendit ad vtilitatem alterius indistinctè, annullatur venditio, si non fuit seruata forma contractus, vt tradunt Ias. & Curt. iun. in d. l. pretium, & probatur in l. vlt. C. de rebus alien. non alien. Manente d. cons. 17. n. 56.

25 Nec obstat Surd. in d. decis. 156. qui cùm in principio meminerit verborum licentiæ siue assensus, ibi, Ita tamen quod pretium conuertatur in emptionem prædiorum, quæ loco vendendorum remaneant fideicommisso subiecta; postea num. 6. ait dicta verba denotare non conditionem, sed modum, qui facit vt modum dans sequatur fidem illius cui dedit, qui si eum non adimpleat, non datur regressus contra emptorem, sed tantùm contra illum qui eum obseruare tenebatur, iuxta distinctionem Bart. in l. sicut §. illud videamus num. 1. ff. quib.
26 mod. pign. Sed Surdum optimè carpit Cæs. Manente d. cons. 17. à n. 37. vsque ad 44. Nam vbicunque alienatio regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nollus, Osasch. decis. 165. n. 14. in fine & decis. 171. n. 7. in
27 fine, Borgnin. decis 46. num. 13. in princ. Vnde facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, seu modo, eo non obseruato, censentur reuocatæ, vt latè per Osasch. decis. 166. per tot. & per Thesaur. decis. 99. num. 13. & 14. Rimin. iunior d. cons. 5. num. 117. lib. 1. quia eodem tempore venditio & subrogatio facienda erit, Becc. cons. 66. n. 8.

28 Surdum quoque improbat Cæsar Manente d. cons. 27. num. 65. & 66. his verbis: His modò constare potest non subsistere D. Surdum decis. 156. qui licèt non loquatur in contractu alienationis bonorum minoris, vel pupilli, sed in bonis fideicommisso subiectis, attamen non rectè loquitur, quia cùm ista bona non possint de iure alienari, auth. res quæ C. commun. de leg. l. fin. §. sed quia omnia, C. eod. Neguzant. de pignor. 3. memb. 2. p. num. 72. si eorum alienatio permissa fuerit vt pretium inuestiatur, si non fuerit applicatum iuxta formam à Principe præscriptam, alienatio irritabitur, vt formaliter exemplificans in bonis fideicommisso subiectis voluit Rimin. iun. d. cons. 5. n. 66. & in eodem casu Cephal. cons. 207. & Roland. cons. 7. n. 3. præcipuè num. 66. Borgnin. decis. 46. num 459. in princ. & idem esse in bonis feudalibus tradit Cacheran. decis. 161. & seqq. Thesaur. decis. 99. n. 13. &c. & statim reprobat Molin. d. lib. 4. c. 4 num. 20. cum seqq. vt infrà videbimus. Et idem Cæsar Manente decis. 31. num. 24. Surdum iterum reprobat ibi, Quoad tertium de implicatione non facta ad formam decreti, dicitur quod licèt d. Surd. decis. 156. tenuerit alienationem bonorum fideicommisso subiectorum concessa à Principe, dummodo alia emantur, & illis non emptis emptor ipse molestari non possit, vera tamen non est illius decisio, & contrarium iudicauit Senatus ipse in causa Patriana, & Guidotta, me aduocante.

Eundem Surdum refutat latè Petr. de Luna d. cons. 33. ex numer. 68. vsque ad n. 96. & Ciriac. d. controu. 303. num. 74. ibi, Et in terminis quòd si pecuniæ inuestiendæ vigore similium decretorum, non inuestiantur, alienationes sunt nullæ, latè contra Surd. decis. 156. respondet Manente in suo cons. 17. vbi multa allegat. Sed ad rem nostram Rimin. cons. 5. num. 220. & cons. 255. num. 36. & 37. Thesaur. decis. 99. num 18. Bald. Nouell. de dote p. 7. priuil 1. num. 7. Cacheran. decis. 71. aliàs 169. Et ita iudicauit Senatus noster in quadam causa DD. Dominici Grassis cum Buschinis, de qua etiam per D. Manent. decis. 31. 29

Similiter non obstat ea quæ resoluit Molin. de primog. lib. 4. c 4. à num. 22. dum ibi loquitur quando in Regiis facultatibus conceditur maioratus possessori licentia alienandi aliqua illius bona ad hoc vt eorum pretium in alia conuertatur, subrogeturque, tradendo eidem possessori dictum pretium vt in alia re pecunias illas collocet, & tunc ait Molin. d. n. 22. emptorem non teneri curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter insumat, vt constat ibi, Sed verius est sufficere emptori si ea lege contrahat, & pretium soluat vt in alterius rei emptionem subrogetur, nec ad illum spectare verum in emptionem eius conuertatur, vel non, &c. Quinque ad hoc mouetur fundamentis. Primò ex l. vlt. ff. de exercit. act. in vers. Etenim. Secundò ex l. 1. §. non autem vers. vnde quæris Offilius, eod. tit. ibi, Et ait si hac lege accepit quasi in nauem impensurus. Tertiò ex l. liberto 32. in princ. ff. de negot. gestis, & ex l. sicut 8. §. illud videamus ff. quibus modis pign. Quarto ex doctrina Bart. in l. dote num. 7. & 8. ff. de nouat. & in l. alio numer. 24. ff. de alim. & cib. leg. Quintò ex resolutis per Dec. cons. 36. num. 8. 30

Sed his non obstantibus contrarium defendit Gregor. Lop. l. 6. in glos. verb. que no la pudiesse vender col. 9. vers. quid autem si Princeps tit. 11. part. 6. & in l. 24. verbo entonce tit. 13. part. 5. & expresse contra Molinam tenent Auendan. de censib. d. cap. 24. Petr. de Luna d. cons. 33. à num. 68. vsque ad num. 95. Cæs. Manente d. toto cons. 17. Ciriac. d. controuers. 33. à n. 71. præcipuè n. 74. & 76. 31

Qua retenta sententia, non obstant fundamenta quibus motus fuit Molina. Nam ad 1. de dicta l. 1. §. non autem, & l. vlt. ff. de exercit. act. respondetur multipliciter; & primo in his Iuribus legem non resistere, imò assistere contractui, qui cum nauis magistro, id est capitaneo, celebratus fuit, l. 1. in princ ff. eod. tit. cùm iste nullam contrahendi prohibitionem habeat, propter quam facultate aliqua, aut licentia egeat. Deinde respondetur in terminis d. l. vlt. nauis magistrum ab exercitore speciale mandatum habuisse (exercitor autem est, qui nauem exercet, id est qui ex ea quæstum facit, siue sit illius dominus, siue eam locet per auersionem, l. fin. §. fin. ff. ad leg. Rhod. Anton. August. lib. 3. emendat. cap. 6. Cuiac. lib 8. obseru. cap. 15. Gouean. lib. 2. cap. 14.) quia cum speciali mandato præpositus fuerat negotiationi, d. l. 1. §. non autem, ibi, Sed eius rei nomine, cuius ibi præpositus fuit, id est, in eam rem, cui præpositus fuit, iuxta Bartoli intellectum in l. dolo n. 7. ff. de nouat. & in l. ciuitas numer. 7. & vlt. vers. concludo ff. si certum pet. & ipse Bart. in d. l. 1. num. 1. nobiscum sentit ibi, Azo. in sum. huius tit. intelligit quod magister ad pecuniam suscipiendam, & ad merces emendas erat specialiter præpositus, &c. rectè Mascard. de probat. 32

probat concl. 1161 *numer.* 8. Et faciunt quæ Butr *in d. c.* 1. *col. fin. verf. nec rectè agitur, de deposito*, dum tenet leges loquentes de institoribus, & exercitoribus applicari non posse illis casibus, in quibus de iure communi alienatio prohibetur, nisi fuerit ad certam, & limitatam causam, & ideo ad præsentem casum adaptari minime posse, sequuntur Arecin. *in d. leg. cinaus numer.* 7. *ff. si certum petat.* Imol. *in d. capit.* 1. *col.* 15. *verf. præterea*

34 Secundò respondetur, verum intellectum *ad d. leg.* 1. §. *non autem*, & *ad d. leg. vlt.* colligi ex distinctione, quam notant glos. *verb. quo vertatur in d. leg* 3. §. *sed si accepit ff de in rem verso*, vbi tres gradus curiositatis & solicitudinis constituit, minor scilicet, maior, & summus Minor exemplificatur *in d. l. vlt.* in eo, qui pecuniam commodauit magistro nauis ad illius refectionem, qui deinde cauit se in refectionem nauis eam accepisse: in quo casu Iurisconsultus Africanus respondit mutuantem pecuniam debere esse diligentem & solicitum scire an magister nauis haberet mandatum ad eam recipiendam, & an refectioni necessaria sit, & quanta? vt videre est ibi, *Itaque illud exigendum vt sciat in hoc se credere cui rei magister quis sit præpositus, quod certe aliter fieri non posse, quam si illud, quoque sciat necessariam refectioni pecuniam esse, & quare, & si in ea causa fuerit nauis vt refici deberet.* Et ideo ob instans periculum perdendi nauem creditori permissum extitit, vt hac minori curiositate & solicitudine tutus remaneret, vt considerant Imol. *in d. cap.* 1. *col.* 12. *in princip. verf. quia ad hoc*, Alex *cons.* 44. *n.* 6 *vol.* 2. Bart. *in l. à diuo Pio* §. *si emptor, in fine ff. de re iudic.* Mascard. *concl.* 1161. *n.* 8 *ad med.* Sed nullo modo illius curiositatis probatio exclusa remansit, vt aduertit Auend. *d. c.* 64. *n.* 10. & 11. & est casus in eo tex. specialis Osasch. *d. decis.* 171. *n.* 17. liquidem hanc minorem diligentiam, & solicitudinem requirit Africanus, ibi, *Et in summa aliquam diligentiam in ea re creditorem habere præstare.* Ratio autem huius specialitatis consistit in magna vtilitate, quam præstat edictum illud, de qua *in d. l.* 1. *in princip.* ibi, *Propter nauigandi necessitatem*, Mascard. *vbi supra.* Petr. de Luna *d. conf.* 43. *n.* 91. & 92. Et alia specialitatis ratio colligitur ex eadem *l.* 1. ibi, *Etenim non operes creditorem ad hoc adstringi vt ipse reficienda nauis curam suscipiat & negotium domini gerat: quod certè futurum sit si necesse habeat probare pecuniam in refectionem erogatam esse*, &c. nō enim qui pecuniam ad refectionem nauis mutuauit, poterat, nec conueniens foret, assistere refectioni, vt cum diligentia fieret.

35 Alius vero curiositatis gradus, maioris scilicet, exemplificatur in illis, qui pecunias dant, vel bona emunt à personis iure, vel alia dispositione ad recipiendum prohibitis, vt sunt Ecclesia, minor, ciuitas, fideicommissarius, primogenituram, seu feudum habens, aut dotem, ex dictis. & ideo bene dicit Cuiac. *tract.* 8. *ad African. in d. l. vlt.* *Curiosi hi omnes creditores esse debent quo vertatur an in rem minoris, ciuitatis, Ecclesiæ, domini erogandam*, &c & addo *l.* 3 §. *sed si accepit ff. de in rem verso*, vbi qui seruo pecunias dat quasi in rem domini verteret, si ille eas perdidit, domino non nocet. *Ne credulitas creditoris*, vt ait tex. *domino obesset, vel calliditas serui noceret:* quamnis seruus adeo fidelis in antea fuisset, vt quicquid reciperet, in vtilitatem domini fideliter conuerteret; & tandem concludit Vlpian. *Curiosus igitur debet esse creditor, quò vertatur*, & tradit latè Alex. *conf.* 44. *per tot. vol.* 2.

36 Summæ autem curiositatis & solicitudinis gradus ille est quem exprimit Salicet *in leg. bona fidei ff. ad Velleian.* dum ait quod mutuans pecunias mulieri debet esse diligentior in perscrutando ad quid illas accipiat; nam si ad fideiubendum, vel ad alienam obligationem in te transferendam recipiat, mutuans non posset eas petere, vt probat text. *in l. vxor vxori ff. eod. tit.* ibi, *Quoniam quidem plurimum interest vtrùm à muliere quis ab initio contrahat, an alienam obligationem in te transferat; sic enim diligentiorem esse debere*, &c vbi Paul de Castro *n.* 2. tenet quod contrahens cum persona regulariter ad se obligandum prohibita, sed quandoque permissa pro aliqua causa, debet esse admodum solicitus, vt ea causa adimpleatur, aliter enim tutus non erit, sequuntur Harman. Pistor *q. cituis* 37. *n.* 30. *lib.* 1 Coler. *de process. execut. part.* 2 *cap.* 3. *n.* 352. Cæs. Manente *d. cons.* 17. *num.* 17. & 18.

Denique respondetur etiam *d. l.* 1. § *nō autem*, & *d. l. vlt* minimè releuare mutuantem pecuniam ad refectionem nauis ab onere probandi pecuniam cōuersam fuisse in illa refectione, nam *in d leg.* 1 §. *non autem, verf. Vnde quæri Ofilius*, in illis verbis relatis à Molina, ibi, *si hac lege accepit quasi in nauem impensurus, mox mutauit voluntatem teneri exercitorem*, nullum verbum est probationis exclusiuum, imo tacite innuitur necessarium esse quod ille, qui pecunias dedit ad refectionem nauis, probet eas in ea refectione conuersas fuisse, ibi, *Vel si quid reficiendæ nauis causa contractum, vel impensum est.* Nec probationem excludit *d. l. fin.* sed eam modificat, itaut loco conuersionis, aliquæ probentur circumstantiæ, quæ simul iunctę, idem videntur operari, ac si conditionem inibi faceret probandi conuersionem. Prima est *Itaque illud exigendum, vt sciat in hoc se credere, cui rei magister quis sit præpositus.* Secunda *Necessariā refectioni pecuniam esse, & quare.* Tertia. *Et si in ea causa fuerit nauis vt refici deberet.* Quarta, *an in eo loco credita pecunia sit, in quo id propter quod credebatur comparari poterit.* Vnde ad comprobandas & iustificandas has circunstantias necesse habet mutuans, vt sit curiosus, solicitus, & attentus: & nihilominus communiter Doctores in casu illius *text.* tenent quod mutuanti pecunias ad refectionem nauis, non sufficit probare instantem refectionis illius necessitatem, sed etiam probare debere conuersionem pecuniarum mutuatarum in eandem refectionem. Ita tradunt Alex. *in l. si cui tas n.* 21. *ff. si certum pet.* vbi Dec. *numer.* 50. *dicit communem*, & Alciat. *in* 6. Rip. *in leg. is qui bona num.* 10. *ff. de pignor.* Imol. *in cap.* 1. *numer.* 17. *de deposito.* Mascard. *d. concl.* 1161. *num.* 8 & *concl.* 582. *n.* 5. & 6. Auendan. *d. c.* 64 *n.* 10. ibi, *Ergo secundum hunc intellectum non benè pro sua sententia ponderauit Molin. textum illum.* Alij verò, qui hanc resolutionem strictiùs tenent, mutuantem obligant ad probationem instantis necessitatis, & quod conuersionem probare per coniecturas sufficiat. Sic Innoc. *in cap.* 1. *de deposito*, quem ita declarant Angel *in* §. *hoc etiam col. fin. in auth de alienat. & emphyt.* Paul. de Castro *conf.* 2. *V. sit omnibus col. pen. verf. nec obstat. vol.* 1. Greg. Lopez *l.* 3. *verbo en su pre, verf. & quod habetur in leg. fin. tit.* 1. *part.* 5. Mascard. *d. concl* 1161. *num.* 8. Ex quibus omnibus concludit Auendan. *d. num.* 10. ibi, *Ergo dicta l. fin. non excludit omnem probationem, sed contenta fuit illa præsumptione fortissima; & consequenter Molina non bene ponderauit pro sua sententia textum illum.* 37

Vlteriùs Africanus *in d. l. vlt.* requirit vt tria copulatiuè concurrant. Primum, vt pecunia tradatur illi, qui nauem gubernat. ibi, *Stichum magistrum naui præpositum.* Secundum, *si cùm pecunia crederetur, nauis in ea causa fuisset vt refici deberet.* Tertium, *Necessariam refectioni pecuniam esse, & quare.* Ex quo refert Auendan. *d. cap.* 64 *numer.* 10 *verf. demum*, ibi, *Quod ex ipsa decisione Africani possessor maioratus, qui licentiam alienandi, seu obligandi bona ipsius consequutus est, vel creditores, qui pecunias crediderunt, tenentur euidenter probare instantem necessitatem, & si fortè negatur conuersa* 38

uersio mutui in causam Regiæ facultatis simul & conuersionem, &c.

38 Ad secundum Molinæ fundamentum *d. leg. liberto 32. ff. de negot. gestis* respondetur hunc tex. agere de contractu mutui. & de persona, cui lex non resistit, in quo casu non tenetur ille, qui pecunias mutuat, conuersionẽ probare vt dictum est *suprà n. 1.* Adfuit quoque speciale mandatum, quo casu, ille, qui mutuat non tenetur diligentiam adhibere vt pecuniæ in vtilitatem mandantis conuertantur, ex traditis supra n... & ideo optimè respondit Pomponius Iureconf. ibi, *Etiamsi pecunia in rem eius non sit versa, tamen dabitur in eum negotiorum gestorum actio creditori*; vnde infert Auend. *d. c. 64. n. 11.* Ergo text. *ille non bene ponderatur per* Molin. *in fauorem creditorum qui pecunias crediderunt, seu dederunt possessori maioratus, non habenti speciale mandatum recipiendi eas*, &c.

39 Ad tertium eiusdem Molinæ fundamentum de *l. si eius §. illud vt videamus ff. quibus pig.* respondetur hunc textum potius contrariari opinioni Molinæ, vt probat Auend. *d. c. 64. n. 12.* Ad quartum de doctrinis Bart. *in l. doli mali n. 7. ff. de nouat. & in l. alio n. 24 ff. de alim. & cib. ar. leg.* iã supra responsum est, & satisfaciunt Auend. *d. c. 64. n. 13.* ac Petr. de Luna *d. conf. 33. n. 89. & 95* Ad quintum *d. conf. 36. n. 8* Decij, respondetur agere de emptore bonorum monasterij, & ita ait. *Quia in contractu venditionis non est necesse hoc probare, sed tantum in quibusdam casibus*, *Innoc. in c. 1. de depos.* &c.

40 Et ideo meritò Molina communiter reprobatur, & expressè illum conuincunt Auend. *d. c. 64 per tot.* & præcipuè *n. 14.* cõcludit. *Ergo ex omnibus suprà dictis apertè constat contra Molinæ resolutionem, nostram esse longe veriorem, & inde considero quod Molina in ea difficili resolutione non firmiter & absolutè tenet eam sententiam, sed trepide, atque sub dubio, dicens, Tutius esse emptori curare vt pecunia in eam causam conuertatur, cuius occasione Regia facultates fuerunt expedita. Ergo non est eiusdem Molinæ resolutio referenda ad decidendum, sed ad pensandum*, Cæs Manent. *d. conf. 17.* per totũ, maximè *n. 66.* ibi, *Quicquid scripserit* Molin. *d. lib. 4. c. 4. n. 20. cum seq. quia his nostris rationibus non respondet, & in specie maioratus habet contradictores, quos ipse alleg. n. 21. in fine*, &c. Petr. de Luna *d. conf. 33. ex n. 68.* vsque ad 95. idem dicit, & *n. 82. cum duobus seq. & à n. 96.* vsque ad *n. 101.* respondet ad decisionem Rotæ 511. *coram* Ludouisio.

Toletana Libelli.

Quę indicia ad capturam, & torturam, in causis Fidei sufficiant, & an de sociis Reus interrogari possit; hæretici suam culpam patefacientes, illiusque pœnitentes, an & quando ad misericordiam admittantur?

Votvm CXIX.

1 *Casus lamentabilis euentus narratur.*
2 *Captura in causis Fidei magnam infamiæ notam inurit.*
3 *Periculum vbi maius est ibi cautius agendum.*
4 *Indicia maiora in criminibus contra Fidem requiruntur quam in aliis delictis.*
5 *Inquisitorum arbitrio relinquitur quæ indicia in causis Fidei sufficiant ad capturam.*
6 *Indicia huius rei quæ?*
7 *Testis si est varius ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur.*
8 *Reus principalis dum varius inuenitur torquetur, etiam in causis Fidei.*
9 *Reus de mendacio conuictus torqueri debet, & præcipue si quodlibet aliud accedat adminiculum, etiam in crimine hæresis.*
10 *Suspicione non caret reus qui dicit illud, quod à criminis præsumptione excusaret.*
11 *Suspicionem de se dat, qui ad obiectum crimen expalluit.*
12 *Obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa euidentia sunt scelerata conscientia.*
13 *Iudicium desumitur aduersus inquisitum ex qualitate personæ.*
14 *Rumores populi maximum indicium præstant contra Reum.*
15 *Maximè si fama sit vehemens, vel si sumus in delicto difficilis probationis, vel si alia accesserint adminicula.*
16 *Indicia multa coniunguntur ad Reum conuincendũ, si in eundem tendunt finem.*
17 *Hæresis crimen cæteris criminibus solet esse occultior.*
18 *Indicia leuiora sufficiunt in criminibus difficilis probationis.*
19 *In atrocissimis delictis licitum est Iura transgredi, & solemnitates non adhibere.*
20 *Probatio plena & concludens requiritur vt quis in crimine hæresis pœna ordinaria condemnetur.*
21 *Indicia & præsumptiones non sufficiunt ad condemnandum in pœnam nisi extraordinariam.*
22 *Indicia magna & vrgentia sufficiunt ad torturam inferendam.*
23 *Materia dandi tormenta est arbitraria.*
24 *Naturaliter ratio nobis suadet quod qui contra se confessus est, contra alios multo magis confiteretur, si esset memor.*
25 *Confessus de se in criminibus hæresis & contra fidem, potest de sociis interrogari.*
26 *Confessus in crimine hæresis tenetur socios propalare, licet non interrogetur.*
27 *Indicia quando maxima sunt, aut semiplena probatio adest, præsumitur crimen cum complicibus commissum.*
28 *Confessus quoad Iuris interpretationem pro iudicato habetur.*
29 *Confesso crimine nihil videtur Iudici faciendum.*
30 *Heretici omni Iure pœnam vltimi supplicij merentur.*
31 *Hæreticus vt verus pœnitens habeatur, necessaria est omnimoda peccati confessio.*
32 *Hæresiarcha & Dogmatista non reconciliantur, neque ad misericordiam admittuntur.*
33 *Blasphemia quando sunt adeo enormes pro eis debet capitis pœna imponi.*
34 *Libelli famosi auctor capitis pœna quando afficiendus?*
35 *Delicta plura concurrentia nunquam faciunt, vt illius impunitas detur.*
36 *In criminibus non attenditur nisi illorum qualitas delinquendique animus.*
37 *Causa nulla est quæ in delictis extrinsece praui reũ possit excusare.*
38 *Delinquentes magis decernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipsum facinus.*
39 *Ignorantia Iuris nunquam excusat.*
40 *Ignorantia excusationem nunquam afferre potest in hæresis, vel blasphemia crimine, quod nostra Fidei Catholica articulis resistit.*
41 *Reus pro factis hæreticalibus tradendus est Curiæ secularis,*

fetulari, siue animum hareticalem fateatur, siue non.

42 *Reus confessus verba hereticalia protulisse non est tanquam hereticus relaxandus.*

1 SAcrilegus quidam homo, vt vicinum quendam sanguine, vt dicebatur, impurum, male perderet pro vindicta, nefandum quendam libellum prope eiuidem vicini ædes & in parte, de qua suspicio contra illum oriri posset, affixit, in quo Mosayca lex iactabundis in eo verbis deprædicabatur, diris etiam ac male precantibus insultationibus deuouebatur sacrosancti Christi Fides: Fui pro veritate à quodam amico interrogatus qua pœna esset iste Reus puniendus? Et pro vera casus resolutione sese mihi præsentes obtulerunt in materia doctrinæ pro dubij propositi decisione.

2 Inprimis dubitabatur an contra suspectum de huius libelli promulgatione indicia ad capturam & ad torturã sufficientia extarent, & affirmatiue respondendum esse censui; cùm enim captura in causis Fidei maiorem infamiæ notam inurat, quàm in aliis condemnatio, merito in captura debet procedi magna omnium concordia, consiliique maturitate; vbi enim maius est periculum, ibi cautiùs agendum est, *capit. vrgentis, de haret. cap. vt officium, §. verum, eod. tit. lib. 6. cap. vbi periculum, de elect.* Ob idque maiora indicia requiruntur, quàm in aliis criminibus, vt prudenter considerarũt
4 Villadieg *in tract. de heret. q. 11. num. 4.* Roias *in simili tract. p. 2. assert. 1. à num. 11.* Simanch. *de Cathol. instit. tit. 16. num. 2. & in enchirid. tit. 25. à num 3.* Peña *in direct. Inquisit. part. 3. commento 17. vers. dixi verò,* Param *de origine S. Inquisit. lib. 3. quast. 9. numer. 33.* Sigilm.
5 Scacc. *de indic. lib. 1. capit. 44. num. 1.* Et regula certa tradi non potest, quæ indicia ad capturam sufficient; nam hoc ex arbitrio D D. Inquisitorum pendet, qui inspecta delicti & personæ qualitate, cæterisque circunstantiis æstimare debent an grauia & sufficientia ad capturam sint indicia, vt ex Vlpiani responso colligitur *in l. 1 ff. de custod. reor.* ibi, *De custodia reorum Proconsul æstimare solet vtrùm in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, vel fideiussoribus committenda, vel etiam sibi, &c.* Hocque vel pro criminis quod obiicitur qualitate, vel propter honorem, aut propter amplissimas facultates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate eius, qui accusatur, facere solet, & notarunt Farin. *in praxi crimin. q. 27. num. 126.* Salgado *de Reg protect. p. 2. c. 4 n. 133. &* apertè in nostris terminis sentit Clemẽs V. *in Concilio Viennẽsi* relato *in Clem. 1 § propter hoc. de haret.* vbi conscientiæ & arbitrio Episcoporum, Inquisitorum, aut cuiuslibet illorum id reliquit, ibi, *Sic quòd quilibet de prædictis, sine alio citare possit, & arrestare, siue capere, ac tuta custodia mancipare, ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, si ei visum fuerit faciendum, super quo ipsius conscientiam oneramus.* Vmbert. Locat. *in pract. indic. Inquis. verb. capere, vers. in criminalibus tamen relinquitur arbitrio Iudicis,* Roias *d. p. 2. assert. 1. n. 34. & 35.* Param. *d. q. 9. à n. 33.* Scacc. *d. c. 44.* Martin. Delri. *disquisit. magic. lib. 5. sect. 7. in princ. vers. capi tamen non poterunt, & vers. quoad personas,* Farin. *de heresi q. 185. n. 7. in fine,* Anton. à Sousa *in aphorismis Inquis. lib. 2. c. 26. n. 7.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 8. resol. 11. in fine, vers. sed in casu occurrenti.*

6 Quæ autem indicia extant, sufficientia sunt iuxtà quodlibet boni viri arbitrium; nam sacrilegus iste homo proximius se præ cæteris læsum agens, sceleris enormitatem tum priuatis colloquiis sæpius per Vrbem extollebat, tum iuridice argumenta suspicionis suæ, & quid ipse circa illam intempestam noctem vidisset, deposuit, varietate tamen & inconstantia in depositionibus huiusmodi visus est, nunquamque in referendo facto, vt è testibus præterea acceptum est, firmus sibi, vel constans inuentus est, immo in multis, quæ firmiter deposuerat, apertè fuit mendacij conuictus.

Ex qua in deponendo varietate, & inconstantia 7
magnum quidem indicium ortum fuisse certissimum est, sufficiensque non solum ad inquirendum, seu carcerandum, sed etiam ad torturam; nam si testis est varius, ob varietatem, ad eruendam veritatem torquetur, *Auth. de testib. § si verò adsunt, l. qui falsò vel variè ff. eod. l. ex libero ff. de quast. l. Hispan. pen. tit. 30. part. 7.* Anton. Gom. *tom. 3. var. capit. 13. numer. 29.* Farin. *in*
praxi crimin. part. 2. quast. 66. à num. 98. multo magis 8
torquendus est reus principalis dum varius inuenitur, argum. text. *in auth & magis C. de sacrosanctis Eccles.* prout in puncto obseruant Luc. de Peña *in l. quoties à numer. 28. de dignit. lib. 12.* Blanc. *in l. fin. de quast. numer. 220. iuncto numer. 265. cum seqq.* Farin. *in d. praxi quast. 52. à numer. 18. vsque ad 24.* Et in causis Fidei idem testantur Eymeric *in direct. Inquisit. part. 3. tit. de cautel. Inquisit. contra hereticorum cauill. caut. 6. n. 104. & quast. 61. n. 2.* vbi etiam Franc. Peña *commento 110. vers. prima regula est.* Sousa *in aphorism. Inquisit lib. 2. c. 39. num. 9.* Præsertim si alia quæcumque coniectura, seu adminiculum concurrit, Rimin. iun. *cons. 30. n. 15. lib. 3.* Osasch. *decis. 79. n. 18.* Farin. *d. quast 52. num. 29.* Petr Cauall. *resol. crimin. casu 200. n. 136* Castr. Palao *in opere morali tom. 1. tract. 4. disp. 8 puncto 9 n 11* Sousa *d. lib. 2. c. 39. n. 80.* Diana *d. p. 4. tract. 6. resol. 15.*

Similiter etiam iste Reus de mendacio conuictus 9
torqueri debet, ex Bart. *in l. de minore § plurimum numer. 4. & in l. fin. numer. 3. ff de quast.* vbi etiam Blanc. *numer. 265.* Bossi. *tit. de indic. numer. 36.* Menoch. *de præsumpt. lib 1. præs. 89. numer. 67.* Fario. *d. q. 52. num 4.* Marius Giurba *cons. 14. num. 12.* Quod indubitanter procedit si quodlibet aliud accedat adminiculum, vt fatentur Clar. *§ fin. quast. 21. numer. 18.* Menoch. *d. præs. 89 numer. 68.* Mascard. *de probat. conclus. 1040. numer. 1.* Farin *d. quast. 52. num. 8. cum sequentib.* Giurb. *d. cons. 14. num. 12. & cons. 87. num. 27. & 28.* Et in crimine hæresis Simanch. *de cathol. instit. tit. 65. num. 31. & 33.* Peña *d. commento 110.* Mart. Delri. *disquisit. magic. lib. 5. sect. 4. vers. septimum indicium,* Sousa *d. lib. 2. capit. 39. num. 76. & 77.* Diana *d. part. 4. tractat. 6. resol. 15.* Maximè quando plura sunt indacia, quoniam vnum ab alio adminiculatur, vt post Bart. & alios notant Giurb. *d. cons. 87. num. 26.* Diana *d. resol. 15. vers. his tamen non obstantibus.*

Item iste sacrilegus homo in quadam depositione 10
facta coram seculari iudice asseruit se scribendi ignarum, cum tamen oppositum apertissimè constaret; ex quo videbatur scribendi peritiam eo negasse, vt crimen tegeret, & ne de homine scribendi ignaro suspicio haberi posset, quod libellũ fixisset: vt in simili arguit Marius Giurba *cons. 13. n. 7.* ibi, *Quia suspicione non caret cum id dixerit, quod à criminis præsumptione excusaret.* Constitit, etiam quòd variis occasionibus multa ex verbis libelli retulisset, adeo singolari, expressaq; notitia, quę nisi à sceleris auctore vel participe haberi non posset: cũ alioquin libellum, vt ipse fatebatur, postquam ad Tribunal delatus est, nec vidisset ipse, nec legisset.

Denique cùm quidam coram prædicto homine re- 11
tulisset rumorem per Vrbem spargi quod ipse libellum fixisset, illico ad obiectam suspicionem expalluit, pressoque de hac re silentio, & cadente vultu, sermonem ad alia artificiosè transtulit. Subita autem ex vultus immutatio quasi ab animo non bene sibi conscio deprehensumque scelus timente proficiscens; taciturnitas præterea ex composito facta,

 &

2.commento 20.vers.sed hanc sententiam, Rojas d.p. 2. n. 304.cum seq.Farin. d.quæst. 187.n.9.Param.d.lib. 3. q.6.n.90.Sousa d.lib.2.cap.5.n.11.Castr.Palao d.punct. 10.n.1.Diana d.resol.36.Trullench.d.lib 8.c.1.dub.21. n.15.

22 Ideo cùm prædicta indicia magna & vrgentia sint ad torturam inferendam deuentum fuit,prout in his terminis deueniri potuit,ex resolutis per Eymeric.in direct. Inquis.part.3.quæst.61. vbi Peña comm. 110. Simanch. de Cathol.instit.tit.65.per tot.& in enchirid.tit.52.a num. 5.Farin.de hæresi quæst. 185.à num.140. Marin. Delri. d.lib.5 sect.3. & 4.Sousa d. lib. 2.cap.39.a num.6.Castr.Palao d.disp.8.puncto 9.a numer.2. Diana d.part.4.
23 tract.6.resol.1.&. 2. In qua re diiudicanda vtrum scilicet procedi deberet ad torturam, & an sufficerent indicia, vel non, plurimum confert iudicium & votum DD.Iudicum, quia illis materia est arbitraria, qui crimine, & circumstantiis animaduersis prudenter quid intersit sunt arbitraturi, arg. text. in d.leg.de minore §. plurimum ff. de quæst. cum latè adductis in crimine hæresis per Roja d. part. 2.numer.191.Decian.d.lib.5.cap. 35.numer.20.post med. Peña d.p. 3. commento 39. lit. D. & quæst. 61. commento 110. Farin. de hæresi quæst. 185.n.143 Sousa d.lib.2.c.39.n.6.Diana d.p.4.tract.6. resol.2.

24 Dum Reus torqueretur miserè crimen confessus fuit; sed an de sociis posset interrogari dubitatum fuit,& videbatur negatiuè respondendum,quia negari non potest quin crimen, omnesque eius circumstantias palam, & non inuitus confessus, vt iste Reus, complices quoque si fuissent,aperiret; hæc est præsumptio naturali ratione dictata,vt animaduertit Simanch.in enchirid.tit.51.numer. 31. ibi, Naturaliter ratio nobis suadet quod qui contra se confessus est, contra alios multo magis confiteretur, si esset memor, &c. Rojas d. part. 2. à numer. 143.

25 Contrarium verò dictat praxis, & vsus; nam in criminibus hæresis, & contra Fidem, de se confessus potest de Sociis interrogari,vt talia delicta ob communem omnium salutem extirpentur, ad text. in d.cap.litteras, de præsumpt.& in capit in Fidei fauorem,de hæret.in 6. & in leg.quicunque 9.Cod.de malef & mathem. ibi, Ne facinoris socios publicaret, Simanch de Cathol.institut. tit.44.de Ordine proced. numer. 27.& 28.Peguera decision.5.numer. 13.Param. d. lib.3 quæst.9.a numer. 181.Martin.Delri.d.lib.5.sect.3.in 2.ind.Decian.d.lib.
26 5.capit.16.numer. 19. Quinimo licet non interrogetur, tenetur socios propalare, iuxta illud Deuteronom. cap. 13.ibi, Si tibi voluerit persuadere frater tuus, &c. Sot. de tegendo secreto memb. 2. quæst. 4. Simanch. de Cathol. tit. 13. numer. 21. & tit. 19. à numer. 1. Param. d. lib. 3. quæst. 9. à numer. 181. Hæc enim crimina sæpiùs cum complicibus perpetrantur, ideoque non solum potest interrogari & inquiri ad ea patefacienda,sed per præsumptionem, quæ remanet, complices semper fuisse, Rei non iudicantur plene confessi, & pœnitentes nisi detegantur, vt sentit S. Augustin. in Deuteron.epist. 64. ibi, Hæretico petenti pœnitentiæ locum, tunc credatur, si & alios quos illic nouit esse manifestauerit nobis, &c. Et solùm per hanc præsumptionem contra eos ad torturam potest procedi ad complices detegendos, vt testatur Vmbert. Locat. in indic. Inquisit.verbo hæreticus numer. 45. & verbo indicium numer. 33. & verbo inquisitio numer. 1. & post iudicialem inquisitionem inter decreta Congregationum in vltimo referens decretum Pauli IV. & Pij V. vbi arbitrio Iudicum remittitur tortura reorum confessorum,& conuictorum, de hæresi pro vlteriori veritate habenda, & pro complicibus,Diana d.part.4.tract. 6.resol. 27.vers. notandum est, in fine, Sanchez d. lib. 6.consil. moral. capit.3.dub.21.Seraphin. de Freitas ad d. quæst. 21.numer.28.

Quando enim maxima sunt indicia, aut semiplena 27
probatio adest, præsumitur crimen cum complicibus fuisse commissum, ac proinde pro eis habendis tortura inferri debet. Simanch. de Cathol. instit. tit.65. de torment.num.59 & 60.& in enchirid.tit.52.n.30.& 31. Zanchin.in tractat.de hæret.c.9.vers.& hoc casu, Quanter.in quæst.crimin.rub de quæst. sangu. prob.quæst.2.de probat.per testes §. 2. de indic.sufficien.ad tortur.numer. 52.Param.d.lib.3 q.9.num. 184.Farin.de hæresi quæst. 185.§ 8.num.133.Diana d. resol.27.vers.notandum est tamen,Castr. Palao d.tractat. 4. disput. 8.puncto 9. numer.19.

Cùm ergo Reus crimen confessus fuisset, quo haud 28
dubium videtur ab eo fuisse commissum, pœna condigna debet ei imponi;siquidem facto id manifestante,legis potestate subintrat pœna,& aduersus eam exercetur, vt inquit Martian. in l.1.ff.ad Turpil.ibi, sin autem pronuntiauit,calumniatus es,condemnauit enim;& quamuis nihil de pœna subieceris, legis tamen potestas aduersus eum exercebitur; ita confessus quoad Iuris interpretationem pro iudicato habetur l.1 ff.& C.de confess.Mancin.de confess.c.1.n.1.Cęs.Barz.decis. 141.n.6 Mar. Giurb. cons. 16. n.2. Confesso enim crimine nihil videtur 29
remanere Iudici faciendum,neque etiam sententiam esse necessariam,ex l.1.ff.ad Turpi.vbi cum Papiniano his verbis datur ratio.Nam,vt Papinianus respondit, facti quidem quæstio in arbitrio est iudicantis, pœnæ vero persecutio, non eius voluntati mandatur, sed legis auctoritati seruatur.

Et siquidem in eo libello Christi Saluatoris nostri 30
lex damnabatur,Moysis antiqua,& caduca acclamabatur, aliique errores, & hæreses promulgabantur, vltimi supplicij pœnam ei imponi debere,quam omni Iure hæretici merentur,probat l.quicunque.§.eos vero, ibi, vltimo supplicio coerceantur.l.Arriani,9. Manichæi, C. de hæret.c.ad abolendam,eod.tit.Ordin.Reg.Lusit.lib.5.tit. 1.in princ.Alphons.à Castro de iusta hæret punit.lib.2. c.12.Simanc.de Cathol.instit. tit. 46 de pœnis à n. 42. Petr.Greg.syntagm.Iuris, lib.33.c.6.à n.4.& c.8.n.20: Decian.in tract.crimin.lib 5.c.40.& 41. Clar.§ hæresis, num.8.Hieron.Roman.de Repub.Christiana, lib.5.cap. 20.vers.Tiene as las santa Inquisicion,fol.mihi 264. Azori. instit.moral.p.1.lib.3.cap.13. Farinac. de hæresi q. 189.§1 Et ideo videbatur hunc reum hæreticum iudicari, eique pœnam mortis imponendam, illum seculari brachio tradendo absque eo quod ad misericordiam admittatur.

Nam licèt hæretici ad illam admittantur, & 31
reconcilientur, eis culpam patefacientibus, illiusque pœnitentibus, iuxta text. in capit. excommunicamus 2. de hæretic. hoc nullatenus procedit in hoc casu. Vt enim hæreticus verus pœnitens habeatur, necessaria est omnimoda peccati confessio, & veniam non meretur qui peccatum integrè non agnoscit, cap. perfecta pœnitentia 40. cum seqq. & capit. super 49. de Pœnit. dist. 1. capit. fin. de Pœnit. distinct. 5. capit. super quibusdam 26 de verbor. signific. Et confitens diminutus tanquam negatiuus Curiæ sæculari tradendus est. Calderin. in tract. de hæret. rub. de mat.process. numer.6. Rojas eod.tract.part.1 à n.195.& part. 2.à n. 236. Simanch.de Cathol.instit.tit.48.n. 27.& 28.Peña in direct.Inquisit.part.2.commento 59. vers.ex his possumus; Farinac.de hæresi quæst. 196.§.1. numer. 17. Antoni. à Sousa in aphorism.Inquisit.lib.1.capit.16.à numer.4.& lib.2.capit.48.numer.11.Diana d.part.4.tractat. 7. resolut. 25. Idémque iudicandum est de confitente factum hæreticale, intentionémque negante; negat enim partem potiorem, vt verus pœnitens habeatur;

sicut tradunt Albertin. *de agnosc. assert. quæst. 8. num. 12. & quæst. 32. num. 27. & quæst. 34. num. 57.* Rojas *de hæresi. part. 1. à num. 176. & 573. cum seqq.* Simanch. de *Cathol. instit. tit. 13. num. 16. & in enchirid. tit. 29. n. 8.* Farinac. *de hæresi q. 179. §. 4. n. 54. & 58.* Torreblãc. *de iure spirit. lib. 3. c. 2. à n. 31.* Diana *d. part. 4 tract. 7. resol. 34.* qui ab hac opinione non dissentit, quando, vt in præsenti, Reus conuictus erat.

32 Iuuat quòd hæresiarchæ, & dogmatistæ non reconciliantur neque ad misericordiam admittuntur, quamuis eam poscant, sed Curiæ seculari traduntur. Ita Simanch. *de Cathol. instit. tit. 47. num. 50. cum seqq. & in enchirid. tit. 59. num. 1. cum seqq.* Repert. Inquis. *in verb. docere* Rojas *d. p. 2. n. 339. cum seqq. assert. 43.* Decian. *d. lib. 5. c. 53. n. 3. vers. quinto*, Suar. *de Fide, disp. 23. sect. 2. n. 10.* Et reus iste necessario videtur hæresiarcha, atque dogmatista habendus tanquam auctor, & sectator, non solum nouarum opinionum sed erroris adeo inauditi inductor, vt patet ex libello.

33 Et licèt in hoc Reo alia crimina quàm blasphemiæ non perpenderemus, per hoc capitis pœna dignus erat; quando enim blasphemiæ sunt adeo enormes, certum est pro eis debere capitis pœnam imponi, argum. tex. *in l. vnica C. nem. lic. sign. Saluat. vbi glos. verb. grauissimum*, exponit, id est, *pœnam mortis*; & traduot Anchar. *cons. 15. per tot.* Cassan. *cons. 1. num. 65.* Boër. *decis. 301. à numer. 16.* Franc. Mari. *decis. 509. in fine p. 1.* Farin. *in praxi crimin p. 1. q. 20. num. 68* Decian. *lib. 6. cap. 6. num. 5. & 7.* vbi ex Grammat. refert quod etiam hodie posset imponi pœna mortis attenta qualitate blasphemiæ si esset enormissima, & horrenda, & attenta pessima qualitate blasphemantis, Menoch. *de arbitr. casu 379. n. 4.* Vincent. de Franchis *decis. 504. per tot.* Petr. Caball. *resol. crimin. casu 91. per tot.* Ioan. Gutier. *de delict. q. 75. per tot.* Quod procedit etiam in sancti Officij Tribunali, in eo enim non etiam ad misericordiam sunt admittendi, quamuis illam efflagitent, qui eiusmodi blasphemias perpetrauerint, sed Curiæ seculari sunt tradendi; vt per Sousam *d. lib. 2. c. 42. n. 16. & 17.* Farin. *de hæresi q. 181. n. 44.* Diana *d. p. 4. tract. 7. resol. 9. in fine.*

34 Et quando nihil aliud concurreret quàm libellus famosus, hac de causa capitis pœna erat dignus, *l. lex Cornelia, §. fin. ff. de iniur. l. vnic. C. de famos. libell. l. Hisp. 3. & 20. tit. 9. part. 7.* Ludou. Peguera *decis. 77.* Farin. *in praxi crimin. q. 105. à n. 241. & cons. 30. à n. 1. lib. 1* Hieron. Bucaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 50.* Ordin. Regia Lusit. *lib. 5. tit. 84.* præcipuè cum libellus graues iniurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatis personam continet; nam si facti & personarum qualitas expostulat, vltimo supplicio auctor libelli afficiendus est, teste Petro Placa *in epit. delict. c. 3. n. 2. cum seqq.* Farin. *d. cons. 30. n. 25.* & tanto magis si in diuinam maiestatem enormia conuicia dirigantur.

35 Et demum quamuis per hæresim crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad misericordiam posset, hîc vero fieri non debebat, cum cæteræ criminum species concurrant, in quibus venia concedi non potest: nunquam enim plura delicta concurrentia faciunt, vt vllius impunitas detur: neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, vt inquit Vlpian. *in l. numquam plura 2. ff. de priuat. delict.* Petr. Caball. *crimin. resol. casu 158. n. 10. & 14. cum seqq.* Giurba *cons. 25. à n. 23. & cons. 82. à n. 8. & 41.* Larrea *tom. 1. decis. 50. à n. 1.* Et omnia simul sunt operatura quod singula separatim non possent, arg. tex. *in l. si adulterium cum incestu 38. l. vim passa 39. §. præscriptione, ff. ad leg. Iul. de adulter.*

36 Et quamuis Reus declarauerit causam ex qua fuit motus libellum illum publicandi non processisse animo offendendi sacrosanctam & orthodoxam Fidem, aut illam minus credendi, sed vt malè perderet viciuum, falsò imputando illi delictum; id sanè crimen aggrauat, quia in criminibus non attenditur nisi illorum qualitas delinquendique animus, *l. 1. §. diuus, l. diuus 14. ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. si seruus 27. §. si puerum 28. ff. ad leg. Aquil. l. desertorem 3. §. in bello ff. de re milit.* Nulla 37
est etiam causa, quæ in delictis extrinsece prauis Reum possit excusare, *l. palam 43. ff. de ritu nupt.* Non est ignoscendum ei mulieri, qui obtentu paupertatis turpissimam vitam agit.

Et maxime, quia iam constat de voluntate, animoque nocendi. *l. 1. C. de sicar.* ibi, *Crimen enim contrahitur si & voluntas nocendi intercedat, cap. vnum §. criminis appellatio 15. dist.* glos. & DD. *in l. 1. C. si aduersùs deli.* Menchac. *illustr. lib. 1. q. 19. num. 5.* Farin. *in praxi crimin. q. 87. num. 6.* Et delinquentes magis discernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetrant, quam per ipsum facinus, *d. l. diuus, ff. de sicar.* ibi, *in maleficiis voluntas spectatur, non exitus, l. fraudis, ff. de re iudic. l. verum, ff. de furt.* S. Isidor. Pelusiota *lib. 3. epist. 399.* ibi, *Siquidem res à conatibus plerumque, non ab effectibus iudicantur, atque ab animi sententia & voluntate, non à fine coronantur, c. ordinationes in princ. 1. q. 1.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 51. à n. 7.* Farin *d. q. 87. n. 7.* 38

Nec ignorantia excusare poterat reum; hæc enim 39
quando est iuris, nunquam excusat *l. 9. C. de legib.* ibi, *leges sacratissimæ, quæ constringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent*; hocque potiori ratione in criminibus procedit, *l. 1. ff. de legib.* vbi lex definitur, vt sit delictorum quæ sponte vel ignorantia committuntur coërcitio: præcipuè cùm criminis prohibitio ex iure naturali, vel diuino procedat, *l. si adulterium cum incestu 38. §. 1. ff. ad leg. Iuliam de adulter.* Donel. *comment. lib. 1. cap. 22. vers. in delictis*, Pichard. *in §. ita tamen 1.*
num. 31. & 32. Instit. de vi bonorum rapt. ac præsertim 40
in hæresis, vel blasphemiæ crimine, quod nostræ Fidei Catholicæ articulis resistit, hoc enim casu nunquam ignorantia potest excusationem afferre, *cap. 1. de summa Trinit. cap. 1. de hæret. l. Hisp. 1. tit. 3. lib. 1. Recop.* Alphons. de Castro *de iusta hæreticor. punit. lib. 1. cap. 9.* Melch. Can. *de locis Theolog. lib. 12. c. 9.* Azori. *institut. moral. p. 1. lib. 1. c. 12. & seqq.* Farin. *de hæresi q. 179. §. 2. n. 74.* Torreblanc *de iure spirituali lib. 13. c. 2. n. 33. & 34.* Castr. Palao *in opere morali p. 1. tract. 4. disp. 3. puncto 2. ex n. 2.*

Castellæ & Legionis charta sigillata.

Pragmatica sanctio à Rege Catholico publicata super charta sigillata non comprehendit Clericos, & ecclesiasticas personas; nec in Tribunalibus ecclesiasticis possunt cum illa iudicialia & extraiudicialia acta confici.

Votvm CXX.

1 *Philippus IV. Rex Catholicus pragmaticam edidit sanctionem super charta sigillata relati tenoris, & num. 2.*
3 *Declaratio dictæ legis, seu pragmaticæ Sanctionis refertur.*
4 *Pretium excessiuum chartæ sigillatæ ostenditur.*
5 *Charta ad euitandas fraudes olim apud Romanos signabatur.*
6 *Casus plures in aliqua lege seu dispositione de*

per

per se stantes dicuntur dimidui.

7 *Tributum strictè & propriè dicitur illud quod Principi soluitur ratione fundi, aut soli.*

8 *Tributum dicitur a tribuendo, & lato modo in hunc sensum sumitur.*

9 *Tributa prædiis imposita, ad Ecclesiam cum illo onere transeunt.*

10 *Tributum lato modo dicitur quicquid Principi pro expensis, & vtilitatibus publicis soluitur.*

11 *Causa finalis semper attendi debet.*

12 *Plus debet valere quod agitur, quam quod simulatè concipitur.*

13 *Immunitas ecclesiastica indirectè violatur per circuitum, & sub simulato nomine.*

14 *Tributum chartæ sigillatæ omnibus maximum, & vassallis magis onerosum.*

15 *Tributum est quicquid imponitur rei præter eius valorem, & Principi soluitur.*

16 *Præsumptio stat pro Principe quod bene egerit.*

17 *Lex ciuilis quando dicatur statuere contra exemptionem, & libertatem clericorum.*

18 *Exemptionem clericorum ab Imperatorum, & Regum liberalitate prouenisse qui teneant? & vnde colligant?*

19 *Exemptionem clericorum immediatè & in totum à iure diuino descendere plures alij melius sustinent.*

20 *Constantinus Imp. absolutam clericorum exemptionem suo tempore agnouit, & deinde alij Imperatores.*

21 l Hisp 50. tit. 6 part. 1. *intelligitur.*

22 *S. Gregorius* epist. 54. aliàs 56. lib. 11. *declaratur.*

23 C. quicquam, 11. q. 1. *exponitur.*

24 C. de capitulis, 10. dist. *intelligitur.*

25 *Leges politica & œconomica quando obligent clericos ostenditur.*

26 *Clerici non obstante clericatu ciues sunt, & membra Reip.*

27 *Panis tassa ab omnibus tam secularibus quam ecclesiasticis obseruari conuenit.*

28 *Solemnitatem in instrumentis extraiudicialibus per legem secularem adhibendam tenentur clerici obseruare quando sine difficultate, & aliqua impensa id fieri potest.*

29 *Clerici in ecclesiasticis Tribunalibus non tenentur obseruare pragmaticam sanctionem super charta sigillata.*

30 *Stylus Tribunalis iudicis delegati, & non delegantis est obseruandus.*

31 *Leges, & stylus Tribunalium secularium obseruare tenentur in illis litigantes etiam clerici.*

32 *Tributum est quicquid excedit iustum valorem, & applicatur fisco.*

33 *Monetam cudere, minuere, seu alterare est de Regalibus Principis.*

34 *Monetæ valor quando mutatur cum magno excessu etiam ob aliquam publicam necessitatem vt clericum liget, requiritur summi Pont. licentia.*

35 *Alearum ludus clericis prohibitus.*

36 *Clerici pro rebus, quas negotiationis causa extra Regnum asportant, tenentur soluere gabellam.*

37 *Sal & piper sunt de Regalibus Principis.*

38 *Tributa ecclesiis & ecclesiasticis personis an & quando Reges ex immemoriali consuetudine legitimè præscripta imponendi auctoritatem habeant?*

39. *Consuetudo contra ius diuinum, aut saltem contra Canonicas Constitutiones, nec addit, nec tollit ius.*

40 *R. P. M. Fr. Franciscus de Araujo hanc quæstionem de papyro Regio sigillo signata pertractat.*

41 *Inconuenientia referuntur si pragmatica sanctio papyri sigillatæ comprehenderet Tribunalia ecclesiastica.*

PHilippus IV. Rex Catholicus sub die 15. Decembris 1 1656 legem siue pragmaticam sanctionem publicari fecit super charta sigillata in instrumentis & aliis actis iudicialibus & extraiudicialibus adhibenda tenoris sequentis, videlicet. *Sabed que auendo reconocido los grãdes daños que padece el bien publico y particular de mis vassallos con el vso de los instrumentos è escrituras falsas, cobrando fuerça este delito de la frequencia que ocasiona la poca preuencion y cautelas que hasta aqui ha auido esta materia y que ha llegado à terminos en estos tiempos que ni bastan las dispuestas por mis leyes Reales, ni el temor de sus penas, ni diligencias de mis iusticias, deseando por la obligacion que corre à mi conciencia y dignidad Real, y por otras razones conuenientes y necessarias hallar medios que siruan de remedio à tanto excesso, y siendo como es priuatiuo de mi Regalia eligir los mas eficazes, mudando los antigos que fueren nociuos à lo politico de mis Reynos, y añadiendo los que de nueuo parecieren conuenientes, y que la extension de mi Monarquia à prouincias tan remotas, con quien es menester la correspondencia en cosas del gouierno y comercio, ha expuesto à maior peligro este negocio.*

Auiendo visto lo que sobre el me propuzo el Reyno 2 *junto en Cortes, suplicandome con la atencion que tiene a mi seruicio, y su conseruacion mandasse fundar quatro sellos para estampar en cada pliego donde se han de escriuir dichos instrumentos, el que segun la calidad y cantidad del negocio fuere mas à proposito, confiando por la experiencia de otras prouincias se conseguiria en las mias la misma vtilidad, y auiendo conferido con diferentes Ministros zelozos de mi seruicio, he acordado de mandar dar la prezente que quiero tenga fuerça de ley y pragmatica sancion, como si fuera hecha y promulgada en Cortes à pedimiento y supplicacion de los procuradores dellas. Por loqual ordeno y mando que de aqui adelante no se pueda hazer ni escriuir ninguna escritura, ni instrumento publico, ni otros despachos que por menor iran declarados en vna cedula mia sino fuesse en papel sellado con vno de quatro sellos, que para este effecto he mandado disponer, con la diuersidad, forma, y calidades que se contienen en la dicha cedula, sin que por esto sea visto derogar las demas solenidades que de derecho se requieren en los dichos instrumentos para su validacion, porque mi voluntad es añadir nueua solemidad y el sello por esta forma substancial, paraque sin ella no puedan tener effeto ni valor ninguno, y desde aora las irrito y anulo paraque en ningun tiempo hagan fee, ni puedan presentarse ni admitirse en juizio ni fuera del, dar ninguna titulo, ni derecho à las partes, antes por el mismo hecho pierdan el que pudieron tener con el interes, cantidades, y suma sobre que se hubieren otorgado, y fuera desto incurran, &c.*

Et pro dictæ legis, seu pragmaticæ sanctionis declaratione, hæc adduntur verba, *y considerando auer llegado a estado mi Real hazienda con los gastos que me han ocasionado y ocasionan tan continuas gueiras en todas partes, para la defensa de la Religion y mis vassallos que no puedo dexar de valerme de todos mis derechos y Regalias, y que es priuatiuamente mia hazer estanco general de todo el papel sellado que ha de seruir para el gasto de todos los dichos instrumentos y recaudos que se hizieren y otor-*

garen en todos mis Reynos, de manera que nadie lo pueda sellar, ni imprimir, ni vender por mayor ni por menor, y que por este medio se socorre igualmente al fin de la legalidad que se dessea, y al aliuio de mi Real hazienda, y de mis vassallos, que lo tendran de nueuas contribuciones. Auiendome representado esto mismo el Reyno junto en Cortes y consultadoseme por ministros y personas zelozas de mi seruicio y mandado publicar el dia de la fecha desta, vna ley vniuersal en esta materia para mejor execucion della he resuelto lo siguiente.

4 *Que se formen quatro diferencias de sellos, mayor, segundo, tercero y quarto, con letras que lo declaren assi, y con mis armas, o con la empresa que cada año pareciere mas conueniente. Que se imprima cada vno destos sellos en vn pliego ó medio de papel en la parte superior de la plana con la inscripcion siguiente: Philippo IV. Rey de las Españas año decimoquinto de su Reynado para el año de mil y seiscientos y treinta y siete, sello mayor docientos y setenta y dos marauedis, y a este respeto en los demas sellos, segun el valor de cada vno.* Et paulo inferiùs pretium vniuscuiusque sic ponitur. *El sello mayor que va en pliego entero ocho Reales en Vellon. El sello segundo que va en pliego entero dos Reales en Vellon. El sello tercero que va en pliego entero vn Real en Vellon. El sello quarto que va en medio pliego diez marauedis en Vellon.*

Et licèt tam in dicta pragmatica sanctione quàm in eius declaratione dicatur mentem & intentionem Regiæ Maiestatis esse quod sub illis comprehendantur omnes personæ cuiuscunque status, qualitatis, & conditionis existant, nihilominus ex summa illius pietate, & Catholico zelo satis colligitur noluisse comprehendere ecclesiasticas personas, vt satis patet ex fundamentis, quæ sequuntur.

5 Lex ista cum sua declaratione continet duo diuersa capitula, quodlibet habens finalem & impulsiuam suam rationem ab alia independentem & diuersos fines respicientem. In prima parte seu capitulo ad euitandas fraudes statuitur, vt deinceps nulla instrumenta publica fierent nisi in papyro Regio sigillo signata: quod olim apud Romanos in vsu fuisse refert Iureconsf. Paulus *lib.5.senten. tit.25.§. amplissimus ordo*, ibi, *Amplissimus ordo decreuit eas tabulas, quæ publici, vel priuati contractus scripturam continent, adhibitis testibus ita signari, vt in summa marginis ad mediam partem perforata triplici lino constringatur, atque impositum super linum cera signa imprimantur.* Idem Sueton. *cap. 17.* ibi, *Aduersus falsarios tunc primum repertum ne tabula nisi pertusa, ac ter lino per foramina traiecto obsignarentur*, &c. vbi Beroaldus, & Marc. Anton. Sabell. plura addiderunt. Et Cassiod. *lib. 12. var. epist. 21. ad fin. Exemplar*, inquit, *velut annulum ceris imprime, vt sicut vultus expressa non possunt signa refugere*, &c. Et in testamentis id ipsum expressit tex. *in l. ad testium §. si ab ipso. cum seqq. & l. seq. ff. de testam.* Paul. *lib. 4. senten. tit. 6.* vbi doctè Cuiac.

6 In secunda verò parte, seu capitulo tractatur de interesse bursali, & ad illud iustificandum causa desumitur, ob præsentes scilicet necessitates, quibus Regium diminuitur patrimonium, & vt hoc modo aliæ excusentur contributiones; & sic quælibet pars independenter ab alia stat, & de per se statuit, vnde succedit quod quotiescunque lex, sententia, aut dispositio inter se plures habet casus, orationes, seu capitula, quæ de per se stant, nec vnum ab alio dependet, dicuntur diuidui, & potest euenire vt vnus sit iustus, alius verò iniustus, vel quod vnus afferat grauamen, alius verò minimè, arg. text. *in l. etiam 30. §. ex causa, ff. de muner.* ibi, *Si species in qua pupilla in integrum restitui desiderat, cæteris speciebus non cohæret, nihil proponi cur à tota sententia recedi actor postulans audiendus sit*, &c. Afflict. *decis. 128. n. 4.* Capic. *decis. 51. num. 5.* Abb. *cons. 75. lib. 2.* Anton. de Amato *resol. 9. ex n. 21.*

Et ita agendo de secunda parte, quæ respicit inter- 7
esse excessiuum, & immoderatum, ac minimè correspondens labori signaturæ, independenter à prima dispositione, facile inuenietur, hoc interesse habere rationem tributi, quod licèt strictè & propriè dicatur illud, quod Principi soluitur ratione fundi, aut soli, glos. *verb. pendant in l. 1. §. 1. ff. de publican.* Abb. *in cap. de terra num. 3. de decim.* late Valenz. *in tract.*
pro Pontifice part. 4. num. 145. attamen cum à tri- 8
buendo dicatur, regulariter lato modo sumitur pro quacunque exactione, quæ habet vim oneris: vt aduertunt Doctores *in l. 3. ff. de censib. & in l. 2. §. hoc etiam C. de offic. Præfecti præt. Africa, & in l. annonas C. de erog. milit. ann. lib. 11.* Bertach. *de gabell. in prælud. num. 5.* Gutier. *eod. tract. q. 1. num. 6.* Rebuff. *in l. cum qui vectigal, ff. de verbor. signif.* Menoch. *cons. 1047. numer. 7.* & sic comprehendit tributa prædiis imposita, quæ eo pacto, vel conditione in Ecclesiam translata fuerunt, ad eamque cum illo onere transeunt; *cap. si tributum 11. quæst. 1. c. conuenior, cap. tributum, 23. q. 4.* glos. & DD. *in cap. 1. de immun. Eccles.* Azeued. *in l. 11. tit. 3. lib. 1. Recop.* Gutier. *pract. lib. 1. cap. 3.* Suar. *in Regem Angliæ lib. 4. cap. 20. & 21.* Carol. de Grassis *de effectib. clerical. effectu 3. num. 279.* Narbona *in l. 35. glos. 4. n. 2. & 23. tit. 3. lib. 1. Recop.* Ioan. Bapt. Ciarlin. *controuers. forens. cap. 103. num. 7.* Bald. *de legib. disp. 34. ex num. 6.* Ego *de iure eccles. vniu. lib. 1. c. 39.*
§. 5. num. 67. cum seqq. Vndè in hoc discursu tributum 10
intelligo quicquid Principi pro expensis, & vtilitatibus publicis soluitur tam in vim onerum realium, quàm personalium, vt in exemplis relatis *in l. 1. & in l. rescripto §. sciendum ff. de muner. & honor. & in l. fin. ff. de censib. & in l. 4. C. de dignitat. lib. 12.*

Cùm ergo principale intentum ad introducendum 11
interesse tam excessiuum, exorbitans, & insolitum fuerit remedium publicæ, quæ obstringebat, necessitatis, propter bella vndique hanc Monarchiam infestantia; & causa finalis talis introductionis etiam fuerit remedium publici damni, & vt vasalli ab aliis oneribus & grauaminibus liberarentur, quæ semper attendi debet, *l. si in argento ff. de auro, & arg. leg. l. oratio. ff. de sponsal. cap. merito, 15. quæst. 1.* Bald *cons. 119. vol. 1.* Crauet. *cons. 113. num. 14.* meliùs *cons. 331. numer. 8.* vbi concludit, denique nihil rei est cui non finis præsit; & benè Giurb. *ad consuet. Messan. in proœm. numer. 4. cum seqq. & cap. 1. glos. 4. part. 1. numer. 122.* quod finis omnia ad se trahit; optimè iam infertur tributum esse quod ad subleuandas Principis necessitates soluitur; non enim debent attendi verba, quibus tributum imponitur, sed veritas & substantia rei, *l. scire leges ff. de legib. l. non dubium C. eod.* Plus enim 12
debet valere quod agitur quàm quod simulate concipitur, *l. 1. & toto tit. C. plus valere, cap. intelligentia, de verbor. signific.* Vincent. de Franchis *decis. 228. n. 3.*
Giurba *in d. proœm. ex num. 4.* Surd. *cons. 431. num. 35.* 13
Et sic cum hoc modo simulati nominis indirectè violatur immunitas ecclesiastica, vt doctè Suar. *d. lib. 4. c. 33. ex num. 6.* & per circuitum, & in casu simili multis relatis Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 22. num. 44.* concludens esse tributum, nec in nomine vim fieri oportere.

Et nullus dubitat quòd onus huiusmodi chartæ si- 14
gnatæ sit tributum omnibus maximum, & magis vasallis onerosum, & molestum, vt de alio simili tradunt Bertachin. *de gabellis p. 8. memb. 1. in tit. gabel la iudiciorum, vel litis, tom. 12. tractatuum Doctor.* latè Mastrill.

de

de magistrat. lib. 1. cap. 22. Baldell. *in Theolog. morali tract. de legib. disp.* 38. *n.* 3. Et ad hoc propositum multum conducit quæ scribunt Bodin *lib. 6. de Repub. cap.* 2. & Sextin. *de Regalib. lib.* 2. *n.* 66. *cum sequent.* & aliud simile tributum, quod Carolus Rex Franciæ imponere volebat super actis iudicialibus, & sententiarum prolationibus, eo prætextu, & causa vt lites in suo Regno minuerentur, & necessitatibus publicis succurri posset; deinde assiduis querelis motus ob maxima damna, quæ eo tributo litigantibus inferebantur, fuit ab eo sublatum.

15 Quicquid enim oneris imponitur rei præter eius valorem, & Principi seu eius fisco ad sublevandas Regni necessitates applicatur, verè & realiter tributum est, quouis nomine nuncupetur, vt ex communi Theologorum, & Iurisperitorum sententia copiosè probat Mastrill *d. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 46. *cum seqq.* & licet ex legitima causa & vrgentissima necessitate impositum fuisse dicatur clericos & ecclesiasticas personas comprehendere non posse resoluit idem Mastrill *d. c.* 22. *n.* 39. *cum seqq.* & *n.* 49. Ideo vt lucrum tam excessiuum iustificari posset, fuit habitus respectus ad publicas Regni necessitates; aliter enim non liceret etiam à secularibus illud exigere, vt in casu simili arguit Ripa *in tract. de peste tit. de remed. ad conseru. vbert. n.* 177. quem sequitur Surd. *cons.* 321. *num.* 27. & notabilem sibi videri asserit D. Barbos. *in l. diuortio* §. *si vir n.* 30. *vers. vltimo ff soluto matr.* Bursat. *cons.* 42. *num.* 19. *in fine* & *cons.* 321. *n.* 31. Fastal *de collect. p.* 4. *q.* 1. *à num.* 48. Et sicsimi debet

16 omnis bona præsumptio quòd rectè statuerit Princeps, proindeque non debet in alicuius mentem cadere quod respexerit ad lucrum, arg. *l. si duo ff. de acquir. hered.* aduertunt Surd *d. cons.* 3 1. *num.* 30. *cum seqq.* Crauet. *cons.* 701. *num.* 4. *lib.* 5. Lancel. Gallia *cons.* 1. *a num.* 38.

17 Dicitur autem lex ciuilis statuere contra exemptionem & libertatem clericorum, quando illis imponit onus, seu grauamen cum aliquo eorum damno, aut præiudicio: ita Carol. de Grassis *de effectib. clericat. effectu* 2. *n.* 239. Suar. *ad Regem Angliæ lib.* 4. *c.* 16. *num.* 19. & copiose Castill. *tom.* 7. *de tert. c.* 9. *n.* 5. *cum seqq.* maxime quando illi subduntur oneri sicut seculares, Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *cons.* 1 5. *q.* 19. *n.* 11 & alij, quos refert & sequitur Castill. *d. n.* 5. *cum seqq.* Et ideo lex, quæ iubet solui interesse pro aliquo actu, dicitur clero, & ecclesiasticis personis onerosa, iuxta doctrinam Baldi, & aliorum, quos sequitur Carol. de Grassis *d. effectu* 2. *n.* 475. & quando facit earum conditionem aliquo modo aut ratione deteriorem, vt multis probat Surd. *cons.* 2. *n.* 22. Sic etiam contra immunitatem lex disponere dicitur, si reddat clericos timidiores ad agendum, vel operandum liberè, vt per Felin. *in c. Ecclesiæ S. Mariæ n.* 42. *vers. fuit, de constit.* Gneuara *in propugnaculo libert. Eccles. assert.* 1. §. 1. *num.* 9. *cum seqq.* Surd. *d. cons.* 2. *num.* 25 vbi subdit procedere quamuis lex generalis sit, de clericis nullam mentionem faciens, Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *numer.* 73 Castill. *d. capit.* 9. *numer.* 5. *cum seqq* Baldell. *d. tract. de legib. disp.* 39. *num.* 22. Et procedit etiamsi lex declaret sic disponere ad obuiandum fraudibus, ex Surd *d. cons.* 2. *n.* 52. *vers.* & *contra Bartolum,* & *num.* 53.

18 Contra hanc veritatem inconcussam non defuerunt qui plura adduxerint, quæ licet facili modo resoluantur, & parum aut nihil adstringant, nihilominus cum eorum fundamenta Cathol cas offendant aures, visum mihi fuit in re adeo clara sigillatim omnibus respondere, vt veritas longe clarior appareat. Primò contrariæ opinionis assertores ausi sunt dicere clericorum exemptionem ab Imperatorum, & Regum liberalitate prouenisse, proindeque eos posse, quandocumque voluerint, illud limitare, & restringere: adducunt ad hoc comprobandum quod tempore Imperatorum etiam Christianorum clerici à iurisdictione, & potestate laicorum omnino exempti non erant, sed quilibet laicus actor eos conuenire poterat coram laico Iudice, vt de tempore Martiani anno 458. videtur probare *l. cum clericis* 25. *C. de Episc.* & *cleric.* & *l. decernimus* 14. *C. de Episc. aud.* & postea de anno 468. Imperator Leo disposuit ne clerici traherentur nisi ante Iudices laicos superiores, vt *in l. omnes vbicumque* 31. *C. de Episcop.* & *cleric.* Et etiam Iustinianos Imp. de anno 539. nouellas condidit constitutiones, quibus priuilegia nonnulla eis concessit *in auth. vt clerici apud proprios Episcop.* & *in auth. de sanctiss. Episcop.* §. *si quis cum seqq.* Sed adhuc plenam non habebant exemptionem, vsque ad tempora Imp. Federici, qui plenam & omnimodam illis exemptionem concessit *in auth. statuimus. C. de Episcop.* & *cleric.* & *in auth. cassa* & *irrita, C. de sacros. Eccles.* quas approbauit summus Pont. vt constat ex fine dictæ Constitut. quæ extat in volumine post vsus feudorum, ibi, *Nos honestes pro vtilitate Christianorum editos laudamus, & approbamus, & confirmamus tanquam in æternum valituros.* Et idem colligi videtur ex *l. Hisp.* 50. *tit.* 6. *part.* 1. ibi, *E esto les dieron los Emperadores y Reyes y otros Señores de las tierras* Item ex *epist.* 54. aliàs 56. S. Gregorij *lib.* 11. *epistol.* scripta Ioanni defensori eunti in Hispaniam pro immunitate Clericorũ, quæ refertur *in c. de persona* 11. *q.* 1. dum eos suadere conatur ad obseruantiam legum Imperialium hac de re agentium. Opponitur etiam de textu *in c. de capitulis* 10. *dist.* vbi *Leo IV.* ita scribit, *De capitulis, vel præceptis Imperialibus vestris, vestrorumque Pontificum prædecessorum irrefragabiliter custodiendis, & conseruandis, quantum valuimus, & valemus, Christo propitio, & nunc & in æuum nos conseruaturos modis omnibus profitemur, etsi fortasse quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mendacem.* Ex quibus immunitatem ecclesiasticorum non in totum descendere à iure diuino, sed solum in spiritualibus, non verò in temporalibus; tenent Cou. *pract. capit.* 31. Victor. *de potest. Eccles. q.* 6. *concl.* 2. Mench. *lib.* 1. *contrregister. capit.* 2. Ioan. Garc. *de nobil. glos* 9. *numer.* 8. Anguian. *de legib. lib.* 2. *contron.* 21. Molin. *de iustit. disp.* 31 Lessi. *de iustit. lib.* 1. *c.* 33. *dub.* 4. *n.* 18. Ceuall. *comm. quæst.* 550. Cened. *canon. q.* 4. *num.* 11. & alij.

Contrarium verò, imò exemptionem clericorum immediatè & in totum à iure diuino descendere, & nullo modo ab Imperatorum & Regum concessionibus pendere probat Bonif. VIII. *in c. quamquam, de censib. lib.* 6. *Cum igitur,* inquit, *Ecclesiæ, ecclesiasticæque personæ, ac res ipsorum non solum iure humano, quinimo & diuino à personarum secularium exactionibus sint immunes.* Et Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. c.* 20. ibi, *Et personarum ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus,* &c. Et confirmatur, quia à tempore Apostolorum, & Ecclesiæ nascentis primi illi summi Pont. huius immunitatis meminerunt, vt videre est apud Eleutherium Papam & Mart. dictum de anno 179. *in c. quamuis,* 3. *q.* 6. ibi, *sicut ab Apostolis, eorumque successoribus multorum censensu Episcoporum iam diffinitum est;* & apud Iulium Papam *in c. dudum* 9. *ead. causa* & *q.* & apud Clementem Papam & Mart. de anno 96. *in c. si quis ex fratribus* 3. 11. *q.* 1. & apud S. Pium similiter Papam & Mart. de anno 158. *in cap. statuimus* 31. 11. *q.* 1. & apud S. Siluestrum de anno 316. *in c. si quis clericus* 10. & *in c. nullus clericus* 33. 11. *q.* 1. omnes ita statuerunt ante tempora Imperatoris Constantini, qui regnauit de anno 324. Ex quibus hanc partem sustinent Mench. *de success. creat. lib.* 1. §. 22. *limit.* 27. *n.* 58. Salmeron *tom.* 6. *tract.* 37. Anastas. Germon. *de sacrorum immun. c.* 15. *n.* 18. Ioan. Garc. *de nobilit. glos.* 9. *à n.* 16. Azeued. *l.* 5. *n.* 6 *tit.* 3. *lib.* 1. *Recop.* Bobadil. *in politica lib.* 2. *c.* 18. *ex num.* 252. Surd. *cons.* 301. 19

anm.52. Ioseph. Sesse de inhibit. cap.8. §.3. num.117. Cabed. Lusit. decis.8. num.3. p.2. Farin. in praxi crimin. p.1. q.8. num.3. Azor. instit. moral. p.1. lib.5. cap.12. q.1. Comitol. contra Venetos cap.1. Gueuara eod. tract. p.1. §.7. num.31. Suar. ad Regem Angliæ lib.4. cap.8. & 9. Layman. in Theolog. morali lib.4. tract.9 cap.8. num.1. Cardin Bellarm. Valent. Ambrosin. Filliuc. & Alter. quos refert & sequitur Bonac. tom.1. disp.10. puncto 2. §.1. num.3. vers. tertia, Marta de iurisdict. p.2. cap.6. Gutier. de gabell. lib.7. q.92. num.8. Castill. tom.7. de tertijs, cap.9. ex num.12. Sanch. in consil. moral. lib.2. cap.4. dub.55. Diana resolut. moral. p.1. tract.2. resol.1. Ego de iure Eccles. vni a. lib.5. cap.39. a.3. Eminentiss. Card. de Lugo de Iustit. & iure, tom.2. disp.36. sect.7. num.100. R. P. Hieron. Garcia in sum. moral. trat.1. disc.3. dada 2. puncto 1. num.4. optimè Ciarlin. controu. forens. cap.103. num.52. ibi, *Nec quidquam verò facit antiquitus aliquando clericos soluisse tributa Principibus laicis, hancque exactionem cessasse ysdem Principibus indulgentibus, quoniam id accidit tempore quo nondum Principes Euangelij iugo ceruices subegerant, & facultas ipsa, seu immunitas à collectis, & tributis clero competebat de iure, sed adhuc de facto, & malè exigebatur: & sic ipsa immunitas à iure diuino profecta est: immunitatis autem vsus, seu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum sanctionibus, qui Principes Christiani non verè, & propriè Ecclesiasticis bonis exemptionem concesserant, sed potiùs detexerunt, & in eam à Deo concessam consenserant, illiusque exercitium sussere*, & hoc benè agnouit Iustinianus in d. l. sancimus 20. C. de sacros. Eccles. ibi, *Cur enim non facimus discrimen inter res diuinas, & humanas, & cur competens prærogatiua cælesti fauore non conseruetur? & sic anauit hanc immunitatem non à sua munificentia, quam alys in rebus, & locis sæpiùs gloriosius commemorat, sed à dictamine diuino, & à natura effluxisse*, vt benè ratiocinatur Comitol. resp. moral. lib.1. d. cap.97. num.11. *vbi etiam antiquam traditionem, & populorum mores circa hanc immunitatem recenset*, &c.

20 Qua retenta opinione non obstant fundamenta quæ pro prima supra adduximus, & ad primum respondetur Constantinum Imper. absolutam Cleri exemptionem suo tempore agnouisse ex dispositione diuina procedere, & ad hoc propositum plures cumulat casus Hurtado de Fide, disp.34. sect.9. & optimus est quem refert Rufin lib.10. histor. Eccles. cap.2. ad annum 327. eiusdem Constantini. *Deus*, inquit, *vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur; vos autem non potestis ab hominibus iudicari, propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, vt vestra iurgia quæcunque illa sint, ad illud diuinum reseruentur examen; vos enim nobis à Deo dati estis Dij, & conueniens non est vt homo iudicet Deos*, &c. Idem agnouere Imperatores Valentinianus, & Theodosius dum leges Iuliani apostatæ reuocarent, in l.47. de Episcop. & Cleric. in Cod. Theodosiano, ibi, *Fas enim non est vt diuini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio.* Idem fatetur Carolus Magnus Imper. lib.6. capitularium, cap.109. Vnde benè Layman. tract.9. de immun. Eccles. cap.4. num.1. post relata dictæ l. verba, sic ait. *Quibus verbis manifestò indicant Imperatores immunitatem clericorum, adeò iure diuino & humano constitutam esse, vt sine tyrannide, & sacrilegio à Principe violari non possit*, &c. & nunquam temporibus antiquis fuit auditum exemptionem Ecclesiæ ab Imperatoribus, eorumque priuilegiis dimanasse, vt notauit S. Athanas. in epistola ad solitariam vitam, quem refert Layman. d. tract.9. cap.2. num.2. *Quando à condito æuo* (verba sunt S. Athanasij) *id auditum est? quando iudicium Ecclesiæ auctoritatem ab Imperatore accepit?* Et quòd exemptio à tributis ante relatas Imperiales resolutiones emanauerit, quodque Clerici iure diuino, & Canonicis sanctionibus ab ipso Ecclesiæ exordio liberi fuerint, & immunes, colligitur ex auctoritate S. Hieronymi ad cap.17. Matthæi, vbi de Christo loquens, ait, *Ille pro nobis & crucem sustinuit, & tributa reddidit, nos pro illius honore tributa non reddimus, & quasi filij Regis à vectigalibus immunes sumus.*

Ad 2. de d. l.50. tit.6 part.1. respondetur primò cum 21 Bobadil. in politica, lib.2. cap.18. num.252. in hoc errasse illam legem Partitæ; vel secundò & meliùs illam legem non loqui de præcisa & stricta immunitate, sed de illa, quæ lato modo accipitur de omnibus libertatibus, prærogatiuis, & priuilegiis per Principes Ecclesiis, earumque Ministris concessis: vel denique quia verbum illud, *dieron*, non solùm sonat ibi idem quod donare, sed etiam significat declarare, & exequi, ac possessionem bonorum dare illis, ad quos ea pertinent, iuxta l.1. ff. de iurisd. omni. iud. & l.1. ff. quorum bonorum. Et quandoque verbum dare idem importat quod restituere quod alterius est, Roman cons.509. num.8. & ibi Horat Mandos. Card. Tusch pract. concl. lit. D. concl.343. num.1.

Ad 3. de dicta epist.54. aliàs 56. S. Gregorij lib.11. 22 respondetur Imperatorem Mauritium plurimum suo tempore oppressisse S. Gregorium, de quo grauiter conquestus fuit apud Phocam eius successorem in Imperio, & ad faciliorem immunitatis Ecclesiasticæ executionem, leges Ciuiles & Imperiales ante oculos proponit, non ea mente quod existimaret immunitatis huiusmodi priuilegia ab eisdem legibus prouenire, vt aliàs declarauit idem S. Doctor in cap. peruenit, 11. q.1. & in cap fratris. & in cap. Sacerdotibus, ead. causa, & quæst. sed ad effectum coadiuuandi sententiam suam, eamque confirmandi legum Imperialium auctoritate, cap. si in adiutorium, 10. dist. cap. quando, 23. q.4. c. Principes, 23. q.5. cap.1. de causa possess. & propr. cum similibus. Quod totum sanctus ille Pontifex fecit ad vexationem, quam patiebatur, redimendam, & vt Imperatori gratum faceret ad euitanda maiora damna, vt colligitur ex epist.62. lib.2. quo loci meminit impij edicti huius Imper. prohibentis milites monachos fieri, contra ea quæ resoluit Gueuara in d. propugnaculo Eccles. libert. assert.1. §.6. num.23. & nihilominus dictum edictum publicari fecit, vt hoc modo Imperatorem ad honestum redigeret, vt fecit, & tandem epistolam idem S. Doctor his verbis concludit. *Ego quidem iussioni subiectus eandem legem per diuersas terrarum partes transmitti feci, & quia lex ipsa Omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per suggestionis meæ paginam serenissimis Dominis nuntiaui, vtrobique ergo, quæ debetur exolui qui Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo quod sensi minimè tacui.* Et quatenus in d. cap. peruenit 11. quæst.1. idem S. Gregorius videtur admittere iurisdictionem se- 23 cularem super Ecclesiasticos, dum loquens cum quodam laico Siciliæ defensore, ita ait. *Tunc te interponere debes, vt inter eos, aut ipse cognoscas*; est tamen aduertendum quod inprimis, & ante omnia Ecclesiasticam proponit immunitatem, suaque auctoritate eam obseruandam iubet, ibi; *Quod si ita est, quia valde constat esse incongruum hac tibi auctoritate præcipimus, vt denuo hoc facere non præsumas.* Et paulò inferius, addit verba superius relata, quæ eo sensu intelligi possunt, vt dictus Siciliæ defensor pro bono pacis illos extraiudicialiter ad concordiam reducere valeret; vel melius quòd ipse Sanctus Pontifex eidem suam auctoritatem delegauerit, vt iudicialiter de illis causis cognoscere posset; sicut aliàs fecisse colligitur ex cap. Meanam, 2. q.5. cap. istud est, 11. q.1. & cap. præter, § verum, & ibi glos. 31. dist. & cap. significasti, de testib. glos. verb. non præsumat. in cap.2. de iudic. vbi

Panor.

Panorm. Cou. pract. cap. 31. n. 4. Gueuara d. assert. 1. §. 7. num. 41.

24 Ad 4. de cap. de capitulis, 10. dist. respondetur olim Carolum, & Ludouicum magno Christianæ Religionis zelo, & vt ecclesiastici omnes religiosè & secundum rectam rationem viuerent, multa conuocasse Episcoporum Concilia, solicitante & approbante ipsa sancta Sede Apost. Imperiales leges, quæ in his Conciliis condebantur, vt constat ex capitularibus Caroli, & Ludouici lib. 7. c. 104. Et has leges Imperiales Leo IV. in d. cap. de capitulis, tanquam ecclesiasticas, & Apost. auctoritate editas obseruari iubet, vt docent Card. Baron. tom. 9 anno 819. Iacob. Gretser. de immunit. eccl. lib. 2. consid. 11. propè fin. vers. quam autem, & consequenter addit dictos Imperatores fuisse obseruantissimos ecclesiasticæ iurisdictionis, nec causarum cognitionem sibi arrogasse, quin potiùs abiecisse, vt patet ex lib. 5. c. 33. & 34. in capitularibus Caroli, & Ludouici. Idem colligitur ex Nicolao ad Michael. Imper. in cap. quoniam 10. dist. & in cap. cum ad verum 96. dist. Ex hoc generale est in omnibus legibus, & statutis, quæ fiunt interueniente brachio ecclesiastico, & cum eius legitima approbatione, vt probat latè Carol. de Graff. de effect. lib. clerical. effectu 2. n. 183. cum seqq.

25 Ex quibus iam primò infertur vera solutio ad illam difficultatem, quam contrariæ opinionis assertores obiiciunt dicentes pragmaticam sanctionem super charta sigillata editam legem esse politicam, & œconomicam, quæ pariter ecclesiasticos & seculares ligat; & præsupponendum est duplicem iurisdictionem in seculari Principe inueniri, vnam contentiosam, & merè iurisdictionalem, & alteram politicam & œconomicam. Et licet à prima iurisdictione liberi sint clerici non sic à secunda; in qua communis obtinuit leges politicas saltem indirectè obligare clericos in conscientia, & quoad vim directiuam dum non repugnent sacris Canonibus, nec statui ecclesiastico, sed pro bono communitatis & Reip. feruntur. Ita Sot. in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. conc. 4. & de Iust. lib. 1. q. 6. art. 7. concl. 1. Victor. relect. 1. de potest. Eccles. sect. 6. n. 4. Card. Bellarm. tom. 2. de cleric. cap. 28. Nau. cons. 3. de constit. concl. 3. Azori. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 12. & p. 2. lib. 9. cap. 7. cum duobus seqq. Molin. de Instit. tract. 2. disp. 31. Sayr. in claui Regia lib. 3. cap. 4. n. 16. Vasq. 1. 2. disp. 167. cap. 4. Salas de legib. disp. 14. sect. 8. n. 94. Bonacin. eod. tract. disp. 1. q. 1. puncto 6. n. 29. Suar. in simili tract. lib. 5. cap. 34. & ad Regem Angliæ lib. 4. cap. 20. Villalob. in sum. p. 1. tract. 2. dif. 31. Gregor. Martinez in 1. 2. tom. 3. q. 69. art. 5. dub. 2. concl. 2. Fragoso lib. 2. disp. 4. à num 304. Fagundez de iustit. lib. 5. cap. 37. num. 10. R.P. Hieron Garc. in sum. moral. tract. 1. dif. 5. dub. 2. punct. 4. Diana in resolut. moral. p. 6. tract. 8. resol. 4. Franc. Caspens. in suo Cursu Theolog. tom. 2. tract. 1. de legib. dif. 4. sect. 2. n. 15. Palao in opere morali tom. 1. tract. 3. disp. 2. puncto 24. §. 6. à num. 2. Laymann. lib. 1. tract. 4. cap. 13. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 1. q. 61. art. 14. & q. 66. art. 2. Baldel. in Theolog. mor. lib. 5. de legib. disp. 33. n. 4.

26 Quoniam clerici non obstante clericatu ciues sunt & membra Reip. politicæ, ac partes illius, & sic leges seculares latas ad conseruationem, & politicum regimen si proximè & directè respiciant clericorum vtilitatem, nec principaliter illos grauant, ipsi obseruare tenebuntur: ita Mandel. Alben. cons. 8. num. 1. & cons. 271. n. 19. Menoch. cons. 800. ex num. 1. & cons. 1000. ex n. 19. Castil. lib. 7. de tert. cap. 9. n. 28.

Prout in tassa panis, quæ ab omnibus tam secularibus quàm clericis conuenit obseruari, Carol. de Graffis d. effectu 2. num. 266. vbi ex num. 491. cum seqq. ait iustum & æquum esse vt sicut clerici legem obseruant cum triticum emunt quando illud non habent, ita similiter eam obseruare debent quando illud vendunt aliis, quibus deest, arg. cap. quo iure 8. dist. & regulæ naturalis l. secundum naturam, ff. de regul. iuris, Rebuff. in proœmio ad leges Galliæ glos. 1. num. 78. cum seqq. Surd. cons. 389. num. 1. Card. Tusch. lit. O. concl. 144. Belit. disquis. clerical. §. 2. num. 28. Ioan. Bapt. Ciarlin. controu. forens. cap. 45. num. 14. Mastrill. de magistrat. lib. 1. cap. 22. ex num. 46. Sic etiam non est censendum contra immunitatem si laici per legem moderentur pompam funerum, etiamsi ex tali moderatione aliquando accidat vt clerici ex funeribus minus lucrentur, quia id est merè accidentarium, & prouenit non tam ex lege quàm ex voluntate, & facultatibus eorum, qui pompam faciunt l. Hisp. 2. tit. 5. lib. 5. Recop. Alderan. Mascard. de generali statutor. interpret. concl. 1. n. 23. Franc. Mol. de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. n. 77. Perez l. 7. vers. que quisieren traer luto, circa med. tit. 1. lib. 1. ordin. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 298. n. 7. Sousa in Bull. Cœnæ Domini c. 16. disp. 94. concl. 2. n. 5. Laymann. in Theol. morali lib. 4. tract. 9. cap. 9. num. 3. Baldel. in simili tract. lib. 5. disput. 36. n. 5. Illa quæ de tassa suprà diximus, intelligo quando tempori conueniens, & iusta fuerit, ex adductis per Fragos. lib. 7. disp. 19. § 2. num. 58. & lib. 2. disp. 4. §. 3. n. 305. Fagundez de Iust. & iure lib. 5. c. 37. n. 3. R P. Hieron. Garcia in sum. morali tract. 1. dif. 3. duda 2. puncto 4. prope fin. In hoc enim & in aliis similibus casibus semper vtilitas est publica, & communis, sed vbi Fiscus partem consequitur, illa pars fit tributum, & in essentia tale est, ac proinde cum particularem respiciat vtilitatem, seu interesse, lex esse non potest, cap. erit autem lex 4. dist. Rot. decis. 30. num. 7. cum seqq. p. 2. diuers. Vnde concludo hanc chartæ sigillatæ legem siue pragmaticam sanctionem in ea parte, qua excessiuo & insolito pretio pro charta taxato clerum grauat, nullo casu posse ecclesiasticos ligare; quoad solemnitatem verò ad fraudes euitandas in contractibus & actis iudicialibus & extraiudicialibus adhibendam, dummodo interesse Fisco Regio non acquiratur, nec chartæ maius pretium soluendum imponatur, vires obtinebit, & ecclesiasticos ligabit; leges enim ex iusta & legitima causa nouas solemnitates inducentes, dummodo sacris Canonibus non contrarientur, omnes obligant, & ad illarum obseruantiam clerici tenentur.

Secundò infertur clericos teneri obseruare solemnitatem in instrumentis extraiudicialibus adhibendam 28
per dictam pragmaticam sanctionem, vel aliam secularem quando sine difficultate & aliqua impensa eam obseruare valent: ita Natt. cons. 289. num. 4. Alexand. cons. 95. numer. 4. lib. 2. Alderan. Mascard. de statut. concl. 7. num. 40. Carol. de Graffis de effectib. clerical. effectu 2. num. 194. nam vbi difficultas aliqua, vel confusio ex tali solemnitate potest oriri, vel lex Canonica illam abrogat, tunc dicetur eam offendere immunitatem ecclesiasticam, & clericos non ligare, vt in testamentis ad pias causas; de quibus in cap. relatum, & in cap. cum esses, de testam. quo casu solemnitas ciuilis non obligat, sed Canonica, quæ aliam irritauit, prout de iure poterat, vt notant DD. in dictis iuribus, Suar. ad Regem Angliæ lib. 3. cap. 22. n. 11. & 12. & lib. 4. cap. 16. n. 14. in fine, Lessi. de Iustit. lib. 2. cap. 19. dubit. 2. Laymann. in Theolog. morali lib. 3. tract. 5. c. 2. à n. 1. Valenz cons. 138. n. 34 tom 2.

Tertiò infertur Clericos in ecclesiasticis Tribuna- 30
libus non teneri obseruare dictam pragmaticam sanctionem, sed obligatos esse sequi Tribunalium huiusmodi stylum, ac proinde in charta ordinaria scribere, quia in præparatoriis iudicij statur stylo illius Tribunalis, in quo litigatur, arg. cap. 1. de iuram. calum. & c. quod clerici 9. de foro comp. vbi Panor. num. 10. ait communem esse omnium sententiam, vt seruentur consuetudines, & leges fori vbi causa agitur,

& so

& Socin. *num.* 5. Menoch. *cons.* 991. *num.* 14. Carol. de Graff. *d. effectu* 2. *n.* 146. *& num.* 301. Alderan. Mascard. *de statut. concl.* 7. *num.* 51. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 16. *n.* 6. *& de legib. lib.* 4. *cap.* 11. *à num.* 12.

30 Quod adeò verum est, vt si coram Romano Pontif. aliquis obseruetur actuandi, vel processandi stylus, & causam alicui iudici delegato committat, iste in actuando, & processando non tenetur sequi stylum curiæ Romanæ, sed illum sui tribunalis obseruare debet, Hippol. *sing.* 118. Bellam. *decis.* 78. *&* 82. Grauat. ad Octauian. *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 4. Ioseph. Ludou. *Lucensi decis.* 32. *num.* 12. Gregor. X V. *decis.* 251. *num.* 11. & ibi Adden. *num.* 16.

31 Quartò infertur clericos litigantes in Tribunalibus secularibus teneri leges, & stylum talium Tribunalium obseruare, *l.* 3. *in fine, ff. de testam. l.* 1. *C. quæ sit longa consuet.* DD. *in cap. illud breuiter,* 12. *dist.* Rebuff. *in proœm. ad leges Galliæ, glos.* 1. *ex n.* 68. Felin. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, num.* 51. *de constit.* vbi Deci. *num.* 12. plures, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis *d. effectu* 2. *num.* 132. *cum seqq.* ex dictis *suprà num. præcedenti.*

32 Quintò infertur pretium iustum consistere in communi rerum æstimatione, *l. pretij partem, ff. ad leg. falcid.* & quicquid excedit iustum valorem vltra latitudinem infimi ad summum, tributum esse, ad not. per Bossi. *in praxi tit. de vectigal. num.* 3. præcipuè quando pretium ex defectu speciei non augetur, sed euidenter excedit iustum valorem, & Principi acquiritur, quia tunc necesse est, vt sine culpa procedatur, & tributum appellari quod ita soluitur, iuxta doctrinam Ripæ, Alciati, Bursati, Randens. & aliorum, quos refert & sequitur Mastrill. *de Magistrat. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 47. ibi, *Quod nu dicitur gabella eo magis quando pars taxata applicaretur fisco, in quo casu tributum appellari dixerunt,* &c. & colligitur *ex l.* 3. §. *Diuus etiam Hadrianus de iure fisci,* Surd. *cons.* 321. *n.* 26.

33 Sextò infertur, quòd licèt monetam cudere, minuere, seu alterare eius valorem, sit de Regalibus, *l.* 1. §. *denique cum ærarium, ff. de origine iur. cap. vnic. quæ sint Regal. in vsibus feudor. l. Hisp.* 9. *tit.* 7. *p.* 7. Valenz. *cons.* 30. *ex num.* 10. plures per Castill. *tom.* 7. *de tert. cap.* 41. *num.* 102. Nihilominus quando valor monetæ mutatur cum magno excessu, etiamsi id fiat ob aliquam publicam necessitatem, semper requiritur summi Pont. licentia, vt clerum obliget, vt resoluunt Oldrad. *cons.* 250. *n.* 3. Card. Tusch. *pract. concl. lit. L. concl.* 142. *num.* 88. *cum seqq. & lit. M. concl.* 250. *num.* 2. Anton. Sola *de moneta casu* 10. *num.* 5. *&* 6. Notandum exemplum præstant Reges nostri Lusitani in mutatione valoris monetæ, in quo recta Ecclesiasticorum voluntas accessit, vt vitaretur dubium, an monetarum alteratio à Principe seculari facta liget Ecclesiasticos: ita Larrea *in decis. Granat. disp.* 12. *num.* 47. *in fine, tom.* 1. vbi ad hoc citat parentem meum *in Remiss. ad Ordinatione Portugaliæ.* Et quatenus *l. Hisp.* 1. *tit.* 18. *lib.* 6. *Recop.* vult quod pœnæ latæ contra extrahentes è Regno monetam, comprehendant clericos, & Ecclesiasticas personas, libertatem Ecclesiasticam non offendat, vide Pereira *de manu Reg. part.* 2. *cap.* 38. *num.* 14. Curi. Philip. *tom.* 1. *part.* 3. § 3. *num.* 11. *& tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 15. Carlaual. *de iudic. disput.* 2. *quæst.* 3. *num.* 159. Florid. Mauson. *de contraband. q.* 8. Villar. *respons.* 5. *quæst.* 3. *num.* 10. *&* 18.

35 Septimò infertur ex alearum monopolio nullum oriri Ecclesiasticis personis præiudicium, cum alearum ludus clericis sit prohibitus, iuxta Abb. & Hostiens. *in cap. inter dilectos, de excess. Prælat.* gloss. *in cap. clerici, de vita, & honest. cleric.* Oldrad. *cons.* 80. Card. Tusch. *lit. L. concl.* 456. *à num.* 1. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 4. *quæst.* 3. *num.* 65.

Octauò infertur clericos pro rebus, quas negotiandi causa asportant extra Regnum, vel ad regnum transmittunt, gabellam soluere teneri, cùm illis negotiari prohibeatur, *cap. fin. de vita & honest. cleric.* Petr. Greg. *de Republ. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 48. Lasarte *de decima vendit. cap.* 19. *à num.* 69. Gutier. *pract. lib.* 7. *quæst.* 93. *à num.* 68. Ioan. Bapt. Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 22. *num.* 56. 36

Nonò infertur, quòd licèt salis & piperis monopolium facere, sit de Regalibus principis, Petr. Greg. *de Republ. lib.* 9. *cap.* 1. *à num* 7 Mastrill *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 305. *cum seqq.* Ramirez *de lege Regia,* §. 26. *num.* 28. *lit.* O. Castill. *de tert. cap.* 41. *n.* 116. Id tamen debet fieri in moderata quantitate, itavt nemini inde considerabile oriatur præiudicium ex Ripa *ex peste, tit. de remed. ad conseru. vbertat. num.* 177. D. Barbos. *in l. diuortium,* §. *si vir, n.* 30. *vers. vltimo, ff. solut. matr.* Surd. *cons.* 321. *n.* 27. vbi *num.* 26. aduertit quoad Ecclesiasticos non habere locum, cum prohiberi illis non possit sal minori pretio, si voluerint ad proprios vsus ex alia parte asportare. 37

Decimò infertur, quòd licèt aliqui voluerint Reges Catholicos cum scientia, & patientia Romanorum Pontificum ex immemoriali consuetudine legitimè præscripta habere auctoritatem imponendi tributa aliqua Ecclesiis & Ecclesiasticis personis, & sicut priuilegio Apost. potest derogari in aliqua parte Ecclesiarum immunitati, idem quoque fieri poterit per consuetudinem immemorialem, quæ habet vim priuilegij, *l.* 3. §. *ductus aquæ, ff. de aqua quotid. cap. super quibusdam,* §. *præterea, de verb. signif.* Tiber. Decian. *resp.* 87. *à num.* 17. *lib.* 5. Horat. Mandos. *de priuileg. ad instar, q.* 15. *num.* 16. Nihilominus contra immunitatem & libertatem Ecclesiasticam nulla consuetudo etiam immemorialis introduci potest, nec vim habet, glos. *verb. rationabilis, in cap. vlt. de consuet.* vbi Abb. *n.* 5. *& in cap. soluta in* 6. *notab. de maior. & obed.* Socin. *in cap. si quis clericus, num.* 43. *fallent.* 19. *de foro comp.* Bernard. Diaz *reg.* 140. Surd. *cons.* 301. *n.* 55. *lib.* 3. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *q.* 8. Baldel. *in Theolog. morali, lib.* 5. *de legib. disp.* 36. *num.* 3. *& disp.* 39. *num.* 9. Suar. *in Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 12. *cum seqq.* Layman. *lib.* 4. 38
tract. 9. *cap.* 10. *num.* 1. Ratio est, quia consuetudo con- 39
tra ius diuinum, aut saltem contra Canonicas constitutiones, nec addit, nec tollit Ius, Anton. Natta *cons.* 465. *num.* 14. Surd. *d. cons.* 301. *n.* 55. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 31. *à num.* 4. Carol. de Grassis *d. effectu,* 2. *num.* 80. Iacob. Gretser. *de immun. Eccles. lib.* 2. *consid.* 13. *vers. tandem,* ibi, *Ego nihil aliud respondeo quam nullam penitus consuetudinem, etiam illam, cuius origo ignoratur contra Ius diuinum valere, & si Iuris diuini non esset, sed tantum Canonici & Ciuilis; attamen aduersus libertatem Ecclesiasticam nulla valet consuetudo, vt patet ex Concil. Lateran. sub Leone X. sess.* 10. ibi, *Quæcunque consuetudo atque adeo etiam illa, cuius origo ignota est, Ecclesiasticæ libertati aduersa reijcitur,* & reprobatur ex Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 20. *de reform. renouat omnes Canones, & Apostolicas constitutiones in fauorem immunitatis Ecclesiasticæ ab antegestis Conciliis, & Pontificibus concessas, atque adeo etiam illam Concilij Lateran. quod vniuersim quamcumque consuetudinem Ecclesiasticæ libertati contrariam reprobat,* &c.

Post hæc scripta inueni R. P M. Franciscum Araujo *in* 1. 2. *S. Thomæ, q.* 97. *disp.* 3. *sect.* 5. *diffic.* 4. *pag.* 691. hanc quæstionem principalem ex professo tractasse; vt videre est ibi, *Hinc colligo resolutionem alterius casus, qui anno præterito venit in dubitationem ortam ex Regia sanctione, siue constitutione edita anno* 1636. *decernente, vt deinceps nulla instrumenta publica fierent in hoc Regno nisi in papyro Regio sigillo signata, certamque pro qualibet charta quis solueret pretij quantitatem*

tatem taxatam in subsidium Principis. verb. gr. ecto duginarum pro prima, duarum pro secunda, & vnius pro tertia, &c. *Virum scilicet, hæc pragmatica sanctio, siue constitutio possit licitè extendi ad Ecclesiasticorum personas, & Tribunalia ante obtentam à Sede Apost. dispensationem, & absque detrimento Ecclesiasticæ immunitatis?* Et postquam pro parte affirmatiua aliqua adduxit fundamenta; negatiuam sequitur, & probat, vt

41 sequitur. *Sed his non obstantibus secunda sententia negans est, quam more scholastico, & speculatiuè probare intendimus abstrahendo à praxi dictæ Constitutionis, seu pragmaticæ sanctionis, vtpote quam fatemur hucusque, neque à Principe fuisse in Tribunalia Ecclesiastica de facto introductam, aut extensam, neque ab eis admissam. Primò quidem ex tribus inconuenientibus, quæ ex opposita sententia, si ad praxim reduceretur, erga Tribunalia, & Iudices Ecclesiasticos sequerentur. Primum est posse Principem laicum irritas, ac inualidas reddere Prælatorum Ecclesiasticorum censuras latas, quibus Christus Dominus in Euangelio promisit, Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in Cælis; nimirum ordinando generali sanctione ne valeant exarata aliter, quàm in charta Regio sigillo consignata. Secundum est, quòd Princeps secularis possit ritè, & validè subordinare Tribunalia, & Iudices Ecclesiasticos Prætori & Magistratui Ciuili, itavt non possit suas causas expedire, nisi quando & quomodo voluerit ipse, aut præbens, aut prohibens papyrum signatam exhiberi à commissario vnico illius venditore; quo quid onerosius Tribunalibus, ac Iudicibus Ecclesiasticis excogitari potest? Tertium est, quòd Princeps secularis posset ritè, & rectè impedire effectum gratiæ, siue dispensationis à Summo Pontif. obtentæ, scilicet si litteræ, & narrationes pro illa obtinenda in chartis signatis Regio sigillo non scribantur, quod inconueniens videtur nullatenus admittendum. Secundò probatur, quia hæc præscriptio formæ, & influxus tangens indirectè personas Ecclesiasticas, ac Iudices, lædit Ecclesiasticam immunitatem, ac proinde subiacet excommunicationi latæ in Bulla Cœnæ casu decimoquinto ex duplici capite. Tum quia vsurpat iurisdictionem Ecclesiasticam statuendo formam Iudicibus, ac Tribunalibus Ecclesiasticis, eos saltem indirectè tangendo: quod est munus proprium Principis Ecclesiastici. Tum etiam, quia imponit onus eiusdem, ac cæteris personis priuatis Ecclesiasticis; soluendi scilicet pretium immoderatum, & insolitum pro singulis chartis papyraceis signatis, quod verè habet rationem tributi, vel saltem oneris, & exactionis, ac proinde comprehenditur in Bulla Cœnæ casu decimoquinto, & casu decimo octauo.*

Legionen. Capellaniæ.

Vocati nomine collectiuo cum alio de per se vocato nomine singulari constituunt vnam vocem, & alius vocatus aliam, & dicitur habere maiorem partem qui habet vocem vocati nomine singulari concurrente vno ex vocatis nomine collectiuo.

VOTVM CXXI.

1 *Vocatus nomine singulari, & alij plures nomine collectiuo ad præsentandum, vel eligendum, tantam vocem habet vocatus, quantam alij.*

2 *Copulatiua, &, diuidit pro dimidia dispositionem.*

3 *Plures vocati sub nomine collectiuo cum alio tertio, illi plures habentur loco vnius tantum.*

4 *Rector & Scholastici si habeant facultatem nominandi bidellum, tantam vocem habet solus Rector, quantam habent Scholastici.*

5 *Electio Prælati si spectat ad Capitulum, & Prælatum, Capitulum, etsi plures Canonicos habeat, non habet nisi vnam tantum vocem.*

6 *Beneficiorum in collationibus simultaneis tantam vocem habet Episcopus, quantam habet ipsum Capitulum, si de iure speciali id eis spectet.*

7 *Causa commissa Prætori, & Rectoribus alicuius ciuitatis tantam vocem habet Prætor, quantum omnes Rectores.*

8 *Iuspatronatus relictum cuidam, & aliis sub nomine collectiuo, diuidendum pro medietate,* & num. 9.

10 *Rota Romana decisio facit communem opinionem, & est sequenda, & amplectenda.*

11 *Doctor valde excellens si Auditor Rotæ nominetur, est recipiendus sine examine.*

12 *Sententia lata contra decisionem Rotæ est ipso iure nulla.*

13 *Renunciatio iuris proprij nunquam præsumitur, & cum sit stricti iuris nunquam trahitur ad non expressa.*

14 *Interpretatio omnis alia potius sumenda est, quàm ea per quam quis suo iure renunciasse censeatur.*

15 *Vocem duplicem in iurepatronatus quando quis habere possit?*

16 *Iudex habens duplicem potestatem, ordinariam scilicet, & delegatam, potest ambabus vti.*

17 *Facultates plures habens faciendi aliquem actum, semper censetur illum facere validiori, firmiori, & digniori modo.*

18 *Beneficij præsentatio si spectet ad Rectorem, & vicinos loci, qui habuerit vocem Rectoris, & vnius vicini, habebit maiorem partem.*

19 *Statuto stante quod aliquis non possit eerqueri nisi sit deliberatum per Potestatem, & Priores, vox Potestatis, & vnius ex Prioribus obtinere debet.*

20 *Iurispatronatus dimidiam vocem habens vnus, & decem alij alteram dimidiam, attenditur præsentatio facta ab habente dimidiam, & ab vno ex decem.*

21 *Electio quando pertinet ad Episcopum, & Capitulum, sufficit quod vnus, vel duo ex Capitulo cohæreant Episcopo.*

22 *Episcopus concurrens cum aliis quatuor Canonicis in dando vocem in prouisione Canoniæ Magistralis, constituit maiorem partem, licèt alij Canonici fuerint plures.*

23 *Tanquam vt singuli, & non vt vniuersi in dubio præsumuntur vocati ad præsentandum.*

24 *Præsentatio quando fit à pluribus, nunquid sit necesse vt conueniat maior pars habito respectu ad omnes.*

25 *Respondetur ad fundamenta illorum, qui credunt interuenire debere maiorem Parochianorum partem, vt præsentatus dicatur præsentari à maiori parte.*

26 *Medietatem vocum tenendam in dubio, & rationè incertitudinis interuenisse.*

27 *Media via in dubiis eligenda.*

28 *Æqualitatis ratio in omnibus, præcipuè in iudiciis semper seruanda.*

29 *Determinatio respiciens plura determinabilia æqualiter omnia determinat.*

30 *Factum maioris partis ab omnibus fieri dicitur, intellige vt* num. 33.

31 Statu

31 *Statutam vel consuetudo non valet, qaa caustur vt non stetar maiori parti.*

32 *Præsentatus à maiori parte patronas est instituendus si sit dignus, quamais alij sint digniores.*

33 *Hominet saa natura ad dissentiendam proni sunt:*

34 *Minor pars repatatur pro soto.*

35 *Commissarij nominati in testamento cum claas. vt factum per omnes obtineat firmitatem, nihilominus valet factum à maiori parte.*

36 *Depositio quando omnium requirit consensum, sufficit quod interueniat consensus maioris partis.*

37 *Capitali consuetudo etiam iurata inducens facti inualiditatem, in quo omnes non concordauerint, non est valida.*

38 *Statutam vniuersitatum ecclesiasticarum inferiorum, vt duæ partes ad minus debeant concordare, non valet.*

39 *Statutam quod non possit vniuersitas aliquid facere nisi de voto omnium, minimè valet.*

40 *Glossarum auctoritas caterorum auctoritatem superat.*

41 *Concorditer fieri dicitur quod fit per maiorem partem.*

1 IN quadam fundatione capellaniæ fundator ad eam vocauit, & præsentari mandauit eius fratres germanos, cum hac elausula quod postquam mortui fuerint, Rector Parochiæ, & Parochiani illius præsentationem habeant, ibi, *y despues que los dichos mis harmanos fueren finados, qus la den el Cura de la dicha Iglesia, y los vecinos de la dicha feligresia.* Dubitatum fuit, an in præsentatione huius capellaniæ tantam vocem habeat Rector & Curator sicut Parochiani? Et respondi affirmatiuè, quia cum dictus Rector vocatus sit nomine singulari, & Parochiani ac vicini & habitatores Parochiæ nomine collectiuo duas voces æquales constituunt, vnam quæ Rectori competit, alteram quæ ad Parochianos spectat, itaut Rector in præsentando tantam partem habeat, quantam habent Parochiani simul iuncti, qui pro vno habentur, *l. interdum* 13. *ff. de hæred. instit.* vbi si primus & filij fratris instituti sint, filij fratris habentur pro vno, & primus pro alio; idem probatur *in l. si liber homo* 59. *§. Titium in* 2. *ff. eod. l. si pater* 9. *ff. de valgari*, text. opt. *in l. si quis Attio, ff. de vsuf. accresc.* vbi relicto vsufructu Attio, & hæredibus testatoris, respondit Iureconsf. dimidiam Attius, dimidiam hæredes habebunt, *l. fin. C. de impuber.* ibi, *Cùm naturâ pater & filius eadem esse persona pene intelligantur, dimidiam quidem partem Titio cum filiis suis, alteram autem partem Sempronio assignari*, &c. & vtrobique notant DD. latè Decian. *cons.* 320. incip. *Dum legerem Padaa num.* 6. *&* 7. *& in l.* 1. *num.* 1. *C. de impuber.* Ruin. *cons.* 163. *nam.* 9. *lib.* 2. Paris. *cons.* 49. *nam.* 1. *lib.* 2. Iul. Clar. *in §. testamentum q.* 80. *n.* 7. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volant. lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 6. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 222. *n.* 26. *&* 28. *vol.* 3. *& de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 18. *nam.* 10. *cam seqq.* Morquecho *de diuis. bonorum lib.* 4. *c.* 1. *n.* 19. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 70. *ex nam.* 14. Richard. *in §. si plures num.* 5. *Instit. de hered. instit.* Cardos. *in tract. de iure accrescendi sub §. si eadem res, illat.* 7. *n.* 4. *Instit. de legat.* qui plures alios referunt.

2 Ea ratione, quia illa copulatiua, &, diuidit pro dimidia dispositionem, *l. reos §. cum in tabulis ff. de duob. reis*, Deci. *cons.* 434. *num.* 3. Felin. *in cap. pastoralis nam.* 9. *vers. & istis adde, & vers. circa prædicta tamen scias, de rescript.* Cauale. *de vsufructu num.* 54. Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 17. *n.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 3. *num.* 16. Stephan. Gratian. *d. cap.* 70. *n.* 14. *&* 15. *& cap.* 431. *num.* 9. Ex qua doctrina infert eleganter Bald. *in d. l. si quis Titio ff. de vsuf. accresc.* quod quotiescunque plures vocantur sub 3 nomine collectiuo cum alio tertio, illi plures habentur loco vnius tantum.

4 Hinc si Rectori, & scholaribus alicuius Vniuersitatis concedatur facultas nominandi Notarium, aut Bidellum, tantam vocem habet solus Rector, quantam habent omnes scholastici, ex quo ipsi scholastici sub nomine collectiuo vocati constituunt vnam solam personam, Angel & Ias. *in d. l. si pater filium ff. de vulgari, & in d. l. fin. C. de impuber.* Decian. *d. cons.* 320. *n.* 6. Morquecho *d. tract. de diuisione bonorum lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 21. Menoch. *d. cons.* 222. *nam.* 17. *& dicta præs.* 18. *n.* 3. vbi idem dicit in facultate concessa Prælato, & Capitulo, quia tantam habebit solus Prælatus, quantam Capitulum.

5 Hinc etiam si electio Prælati spectat ad Capitulum, & Prælatum alicuius Ecclesiæ, tamen Capitulum, etsi plures Canonicos habeat, non habet nisi vnam tantum vocem, & Prælatus aliam. Ita per text. *in Clem. si plures, de iurepatron.* resoluunt Ias. *in d. l. fin. num.* 9. *C. de impab.* Azeued. *cons.* 39. *per tot.*

6 Hinc similiter in beneficiorum collationibus simultaneis Episcopi, & Capituli, tantam vocem habet Episcopus quantam ipsum Capitulum; ita per text. *in l. Titio & hæred. ff. de vsufr. & l. mulierum liberis ff. de hæred. instituen.* resoluunt Selua *de benef. p.* 2. *q.* 17. *n.* 9. Host. *in cap. postulastis, de concess. præb.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 45. *à num.* 51. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 4. *n.* 28. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 21. *num.* 39. Rot. *decis.* 783. *p.* 3. *diuers. & decis.* 193. *n.* 1. *part.* 4. *recent. aliàs p.* 2 *in posthumis* Farin. Quod communiter intelligitur quando iure speciali ius eligendi spectat ad Episcopum, & Capitulum simul, vel ad Prælatum, & Capitulum; non ita quando de Iure communi electio spectat ad Prælatum & Capitulum, quia tunc vox Prælati computatur pro vna voce, secundùm *Collect. in d. cap. postulastis nam.* 3. Abb. *n.* 14. Imol. *n.* 15. *vers. qaod tamen an sit verum*, Anchar. *num.* 9. *vers. contrarium determinat ipse*, Card. *nam.* 3. Ioan. Andr. *num.* 10. Feder. de Senis *cons.* 1. *ex num.* 7. Abb. *cons.* 37. *num.* 2. *in fine, & n.* 3. *part.* 2. & fuit resolutum *in Placentina voti* 26. *Aprilis* 1599. *&* 6. *Nouembris* 1600. *&* 16. *Decembris* 1604. *coram Peña, & in Cæsaraugustana electionis* 20. *Martij* 1623. *coram Coccino Decano*, quarum memini *in tract. de Canon. cap.* 14. *n.* 7. *&* 8.

7 Hinc denique quando causa committitur Prætori, & Rectoribus alicuius ciuitatis, in ea tantam vocem habet Prætor, quantam omnes Rectores, vt per Ias. *in d. l. fin. numer.* 7. *cum seqq. C. de impub.* & ibi Corras. *n.* 5. *&* Decian. *num.* 6. Menoch. *d. præs.* 18. *n.* 13. qui plures alios similes casus referunt, & in hoc addit Hippol. de Marsil. *sing.* 326. *tom.* 1. *singul. Doctorum*, quod si voto Prætoris additum sit votum alicuius ex Rectoribus, vtique hæc erit maior pars.

8 In propriis nostris terminis per Iura & exempla superius relata eleganter consuluit Deci. *cons.* 121. incip. *Pro tenui facultate tom.* 1. vbi tenet quòd Iuspatronatus relictum cuidam nomine Thesaurario, & aliis sub nomine collectiuo, diuidendum est pro dimidietate inter Thesaurarium, & alios. Idem in specie resoluit Roch. de Curte *de Iurepatr. verb. Ipse vel is num.* 8. ibi, *Tertio quære circa istum modum acquirendi Iuspatronatas. Pone quod testator leget Iuspatronatus talì Collegio, & Petro, an tantum ius habebit Petrus, quantum eorum collegium? Conclude breuiter quòd sic, ita probatur in l. fin. & ibi DD. omnes ponunt similes decisiones, C. de impub. dicitur enim ibi maximè per* Bald. *in princ. & per eum probatur in illo textu quod plures cẽtenti sub nomine collectiuo habentur pro vno. Hinc dicũt* Angel. & Ioan. de Imola *in l. liber homo § Titio, l.* 2. *ff. de hæred.*

hæred.instit.quod si Rectori & vniuersitati daretur potestas eligendi notarium, vel alium actum faciendi, tantam vocem haberet Rector solus, quantam etiam vniuersitas, &c. Idem probant Lambert.eod.tract.de iurepatron. lib.1.p.2.1.q.princ.art.18.fol.118.Card.Mantic.dec.275. n.2.vbi allegat Felin.in c.pastoralis n.20.de rescript.

Et magis in nostris terminis Crescent.decis 4.de iure-
9 patron.ibi, Iuspatronatus relictum Rectori Ecclesiæ, & incolis loci, vel Parochianis, pro medietate erit Rectoris, & pro alia incolarum secundum Dominos in vna Salamantina Capellania coram me ad l.fin.cum ibi notatis per DD. maxime Ias.C de imp uber.& l.interdum, in princ. vbi glos.& DD.ff.de hæred.instit. &c. Hanc decisionem referunt & sequuntur Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos.3. n.17. ibi, Item si relinquatur iuspatronatus Rectori Ecclesiæ, & incolis pro medietate erit iuspatronatus Rectoris, & pro alia medietate incolarum. Crescent.decis.4. de iurepatr.&c Stephan.Gratian.discept.forens.tom.1.c.70. n.14. Aloys.Ricc in praxi Episcop.tis de iurepatron.decis.210.num.2.6. & 7.Rot.decis.308. apud Farin.p.2. recent.

Et ita cùm habeamus Rotæ decisionem non est am-
10 plius dubitandum, nec insistendum in perquirendis rationibus, aut enumerandis Doctorum auctoritatibus, vt scribit Petr. Caball. cons.60. n.7. p.1. Quia Rotæ Romanæ decisio facit communem opinionem, cùm eius decisiones sint magistrales, & superent cæteros DD. licet numero plures, vt ex Imol. & Barbat. tradunt Ludou. Gom. in proœm.ad reg. Cancell.q.2.vers. quarto, Vant. de nullitat.tit.de nullit. ex defectu iurisd. deleg. n.20. Surd.cons.403.num.83.& 84. Et quòd Rotæ Romanæ decisio ita sit sequenda, & amplectenda vt ab ea in absoluendo, & condemnando nullo modo discedi possit, ex Hieron.Gabr. cons.42.num.13. lib 1. quia in ea sedere solent Iureconsulti eminentissimi, vt scribit Menoch.
11 cons.1196.n.2.in fine.& n.3.lib.12. Et est valde notandum quòd si Doctor aliquis valde excellens & maximi nominis Auditor Rotæ nominetur, sine examine recipi potest, secundum Rebuff.in praxi tit.de Regia ad Prælat.nomin. verb. excellenti doctrina pag. 566. Ideoque
12 sententia lata contra decisionem Rotæ est ipso iure nulla tanquam lata contra legem, Ripa in l.cum prolatis 32. sub num.106. vers quid tenendum, & num.107. ff. de re iudic. Nam & decisiones Rotæ habere vim legis aiunt Afflict decis.96.num.11.vers.sed quia in hoc, & decis.169 n.9. in fine, Corat.tract.commun.lib.2.tom.9. casu 10.n.66. vbi plures refert, sequitur Ioseph.Ludou. Lucensi dec.3.n.54 vbi quòd Auditores Rotæ Romanę debent præferri omnibus Iudicibus, præcipue quando decisio Rotæ est corroborata, & munita non solum legibus, & rationibus, sed etiam plurimorum Doctorum auctoritatibus, vt in nostro casu: vide suprà voto...

13 Non obstat quòd aliquando Parochiæ Rector in vacationibus occurrentibus cedulam acceptauit ad suam vocem dandam tanquam vnus ex incolis & Parochianis, per quem actum videtur renuntiasse iuri dimidietatis vocis, quam habebat, volens habere vnam tantum vocem sicut quilibet ex incolis: quia multipliciter respondetur. Et primo quia renunciatio iuris proprij nunquam præsumitur nisi expressim fiat. Rot. decis. 775. num. 12. apud Farin. part. 2. recent. Et licèt habeatur, attamen cùm sit stricti iuris, nunquam trahitur ad non expressa, Calder. cons. 5. de præbend. Aym. cons. 253. num. 5. Card. cons. 120. in fine, Decian. cons. 461.num.6. Rot.decis.373.num.13. p. 4. recent. aliàs p.2. in posthum.Farin. Nec dantur actus voluntarij, qui necessario concludant ad renunciationem, iuxta notata per Decian. cons.452. num.15. & cons.460. n.7. Put:
14 decis.184. num.4. lib.2. Et potius omnis alia interpretatio sumenda est quàm ea, per quam suo iuri renuntiasse censeatur, Decian. cons. 308. num.8. Tiraq. de retractu lig.§.36. glos.1.num.50. Rota decis.232.num. 16. apud Farin p.1.recent & decis.636. num 6. eadem p.1. vbi addit hoc esse indubitatum quando non leguntur expressa verba renunciationem concludentia. Maximè, quia Rector non potuit præiudicare illi, qui vocem suam habuit, licet eam non pro dimidia parte tanquam Rector, sed tanquam vnus ex Parochianis præstare videretur, quia beneficio mihi competenti ex persona tua per se renuntiari non potest, ad text. & ibi Bart. in l.post mortem §. hi qui ff. de bonor. possess.contra tab. pulchrè Vincent. Carot. decis. 116.num.7.cum seqq.

Secundò respondetur Rectorem habere duplicem po- 15
testatem dandi vocem, vnam tanquam Rectorem, & aliam vti loci vicinum, & ita potuisse vno & altero modo vocem dare, vt in terminis resoluit Viuian. in praxi Iurispatron. part.2 lib.8.cap.4.ex num. 1. ibi, Si quis habeat iuspatronatus de per se vt singularis persona in aliqua Ecclesia, cuius Iurispatronatus pars pertineat ad Collegium, putà Capitulum, cuius ille est etiam Canonicus, poterit præsentare cum Capitulo, & postea de per se vt patronus, quilibet enim potest fungi duplici officio, licet sit vna persona, cap à collatione, de appellat. lib.6. Abb.in cap.cum olim num.2.de re iudic.debet tamen vnum, & non diuersos præsentare, quia qua conscientia ducitur ad præsentandum vnum iure collegij, eadem conscientia debet duci ad præsentandum eundem iure singulari, per cap.pen.§ porro, de elect.lib.6. Lap.alleg.22.
n.4.& 5.&c. Pro qua sententia facit quòd Iudex habens 16
duplicem potestatem ordinariam, & delegatam, potest in vna parte processus vti vna potestate, & in altera parte potest vti alia potestate Ita per text.ibi in cap.cum ex officij, de præscript.resoluunt ibi Innoc. num. 3. vers. item posset, Host.col.pen.circa med.Ioan.Andr col.2.in princ. vers.item posset, Card ad fin Imol.num.11.vers. item potest, Abb.num.18.prope fin. vers. item secundum, Felin. num.23.& Paris.n.8.refert & sequitur Rota decis. 108.
n.2.p.1. diuers. Et confirmatur ex alio verissimo Iuris 17
fundamento quod qui plures habet facultates faciendi aliquem actum, semper censetur illum facere validiori, firmiori, fortiori, vtiliori, ac digniori modo. l. cùm pater ff.de iure dot.cap.nisi essent, de præbend.Ioan.Garcia. reg.95. n.1. & 8. Menoch. cons.44.num.23. Perez de Lara de capellan.lib.2.cap 9.num.21.

Habito igitur pro constanti quod Rector habet dimi- 18
diam partem, & alteram dimidiam habent Parochiæ vicini, sequitur quòd ille qui habuerit vocem Rectoris, & vnius vicini, habebit maiorem partem; vt in his terminis resoluit Host. in cap. postulasti, de concess. præb. & in cap.pastoralis, de rescript. vbi quòd si Episcopo adiungatur vnus de Capitulo, hæc erit maior pars, & tanquam maior pars præualebit; eandem doctrinam tenet Ioan Andr. in cap.vnic.ne Sede vac. lib.6. & Roman. cons.366.num.fin. vbi etiam dicit quòd si Episcopus vt Episcopus in Capitulo vnum, vel duos Canonicos habet, eiusdem Episcopi sententia obtinebit; etiamsi totum residuum Capituli sit contra; & rationem præstat, quia tantum habet Episcopus solus, quantum totum Capitulum, quamobrem vno, vel duobus ad partem Episcopi accedentibus, dicitur ibidem esse ma-
ior pars. Quod & in simili optimè confirmant Albe- 19
ric.in tract.de statut.quæst.118. Hippol. de Marsil. sing. 376.in 2.tom.singul.Doctor.fol.mihi 695.dicentes quòd stante statuto quòd aliquis non possit torqueri nisi sit deliberatum per Potestatem, & Priores, vox Potestatis, & vnius ex Prioribus obtinere debet, etsi alij Priores multo plures numero sint, quia propter dimidiam partem, quam habet Potestas, ibi est maior pars, vt patet ibi. Et quia licet Potestas solum habeat dimidiam vocem & Anciani aliam dimidiam, tamen postquam Potestas habet vnum de

Anciauis, apparet quod excedit dimidiam partem, & sic
quod ipse Potestas facit cum illo Anciano, dicitur fa-
ctum à maiori parte, & ibidem ex prædicta doctrina ad
alterius similis casus resolutionem infert.
Et in nostrismet propriis terminis post Hostien. Ioan.
20 Andr. & Roman. citatis locis, idem resoluit Card. Tusch.
pract. conclus. tom 5. lit. M. concl. 14. num. 18. ibi, Am-
plia in præsentatione patronorum, quia si habet dimi-
diam Iurispatronatus, & alij decem habent aliam dimi-
diam, attenditur præsentatio facta ab habente dimi-
diam, & ab vno ex decem alterius dimidiæ quando illis
decem competit vt singulis, cap. scriptum cum ibi not. de
elect. Federic. d. cons. 1. n. 3. vers. nam si vno patrono. Idem
in materia collationis tradit Host. in cap. postulasti, de
21 concess. preb. vbi, iuquit quòd si electio pertinet ad Epi-
scopum, & Capitulum, cum Episcopus habeat dimidium
collationis, sufficit quod vnus, vel duo cohæreant, tenet
Roman. cõs. 366. Quæritur in fine, vbi alleg. Ioan. Andr.
Et iu specie pulchrè consuluit Azeued. cons. 39. in
quo in terminis statuitur sanctæ Ecclesiæ Ciuitatensis
22 respoodit pro quodam Canonico Magistrali, in cuius
prouisione ad eius fauorem vocem dedit Episcopus, &
quatuor alij Canonici, cæteris omnibus pro alio vocem
dantibus; ex eo quod verba dicti statuti a Sede Apost.
confirmati, vt ipse refert, ita se habebant. In quem Epi-
scopus & Capitulum, vel maior & sanior pars consense-
rit, assumatur.
Nec est dubitandum Parochianos, & vicinos loci ad
prouisionem huius capellaniæ vocatos esse vt singulos,
23 & non vniuersos; nam id constat tam ex verbis funda-
tionis suprà relatis, quam quod in dubio ita præsumen-
dum est, Felin. cap. cùm omnes, n. 29. de constit. Lam-
bert de iurepatr. p. 1. lib. 2. q. 3. art. 8. & ita sæpiùs Ro-
tam tenuisse refert Nicol. Garc. de benefic. p. 5. c. 9. n. 222.
& 227. Ad quod est notabilis doctrina Abb. in cap. quo-
niam 3. n. 13. de iurepatr. ibi, Quæro extra glos. de nota-
24 bili, & quotidiana quæstione. Hic dicitur quòd valeat
præsentatio facta à pluribus, nunquid sit necesse vt con-
ueniat maior pars habito respectu ad omnes patronos, an
sufficiat maior pars habita comparatione ad maiorem
partem. Exemplum, quatuor sunt patroni, duo præsentãt
vnum, tertius alium, quartus alium præsentatus à duo-
bus non habet maiorem partem omnium, sed habet maio-
rem partem habito respectu ad alios præsentatores. Ioan.
Andr. dicit quod aut præsentatio fit ab istis, vt à colle-
giis, & tunc requiritur maior pars respectu totius Col-
legij; & pro hac videtur text. in cap. Ecclesia, sup. de
elect. Aut isti præsentant tanquam singulares, vt commu-
niter faciunt laici, qui de patrimonio habent iuspatrona-
tus, & nũc sufficit maior pars respectu aliarum partium,
& sic intelligit istum textum. Et nota singulariter hoc
dictum, quia facit ad multa, vbi enim habent plures ex-
plicare aliquem actum, debet semper animaduertere verũ
habeant hanc potestatem, vt collegium, an vt singuli, vt
primo casu requiratur maior pars totius Collegij, secun-
dò casu sufficit maior pars respectu aliarum partium,
&c. Eandem doctrinam tenet ibi Card. quæst. 7. & se-
quitur Lambert. de iurepatron. part. 3. lib. 2. artic. 4.
num. 1. fol. mihi 354.
Quamuis in hoc casu interuenire debere maiorem
Parochianorum partem vna cum Rectore, vt præsenta-
25 tus dicatur præsentari à maiori parte, existimauerint Ias.
in l. iurisgentium §. hodie num. 13. vers. secunda conclusio,
ff. de pact. Feliu. in cap. pastoralis in 1. num. 9. de rescript.
Cassad. decis. 2. in fine, de iurepatron. qui fundantur, vt
ait Azeued. d. cons. 39. sub num. 9. in rationibus, & ar-
gumentis adductis à Gemin. & Ioan. Andr. in cap. à col-
latione, de appellat. dicentibus nomen collectiuum
debere verificari in maiori parte. Et aduertit idem
Gemin. quod si Episcopi votum cum vno ex Ca-
pitularibus maiorem partem faceret in electionibus,
& similibus actibus, secundum opinionem Hostien. vti-
que Episcopus semper consequeretur intentum, & sic
ius Capituli esset inutile, & verbale, contra text. in l. 2.
C. commun. de legat. & cap. commissa, de elect. in 6. ma-
ximè quando non est verosimile quod Episcopus non
trahat ad se vnum Canonicum, arg. text. in cap. 1. ante
fin. 16. quæst. 1. Sed occurrit ipse Azeued. citato loco nu-
mer. 10. quòd si hæc opinio foret sequenda, esset destrue-
re tot iura, & Doctorum traditiones & fundamenta
nostræ, quam sequimur, opinionis, quibus non respon-
dent, qui Hostiensem reprobant, & multo maius incon-
ueniens est quod omnes sequantur opinionem, quod in
his, quæ competunt Episcopo, & Capitulo, dimidiam
habeat partem Episcopus, & quod maior pars debeat
intelligi, dummodo Episcopus habeat dimidiam partem
votorum Capituli, hoc enim est se incontinenti corrige-
re, contra text. in l. nam ad ea ff. de condit. & demonst.
Quod absque dubio procedit constando, prout in
facto constat, quod votum Rectoris sequuti fuerint 26
plures ex Parochianis, & vicinis, & ita necessariò ratio-
ne dubij, & incertitudinis tenendum, quod illorum me-
dietas concurrerit, ad text. in cap. afferte, de præsumpt. &
in l. & hoc Tiberius 41. ff. de hæred. instit. & in l. Titius
54. ff. ad Trebell. & in l. antiqui, ibi, quia non poterant
scire quod nasci possunt, & ibi, medietatem quandam ff. si
pars hæred. pet. nam in dubiis media via eligenda. Ti-
taq. de primog. q. 17. opin. 4. à num. 9. Anton. Thesaur. 27
Pedem. decis. 89. Menoch. de præsumpt. lib. 1. præs. 97.
n. 17. Et facit illud Ouid. 2. Mcιam.
——— Medio tutissimus ibis.
Et Seneca tragœd. 10.
Quisquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret. 28
Accedit, quia vt par sit vtriusque virtus, atque effe-
ctus tantum vni parti tribuendum est, quantum alteri, vt
ex aliis probat Menoch. cons. 158. num. 49. vol. 2. Iuuat
etiam æqualitatis ratio, quæ in omnibus, præcipuè in iu-
diciis semper seruanda est, l. fin. C. de procurat. l. si id
quod, in fine ff. de rescind. vendit. cum aliis vulgaribus.
Hinc est quòd diuisio æqualiter, vt iusta sit, necessariò
fieri debet, Card. Tusch. pract. concl. lit. D. concl. 522.
num. 4. & concl. 526. n. 3. & conclus. 531. n. 1. vbi quòd
ita æqualiter fieri debet vt plus vni quam alteri dan-
dum non sit. Denique confirmat Iuris regula quod de- 29
terminando respiciens plura determinabilia, æqualiter
omnia determinat, l. iam hoc iure 4. ff. de vulgari l.
quamuis, C. de impuber. quam regulam ex pluribus fir-
mant Menoch. cons. 88. n. 19. vol. 1. Cassanate cons. 67.
n. 28 plenè Castill. controu. lib. 5. p. 2. c. 97. n. 4. Viucent.
Fusat. de substit. q. 257. n. 8.
Restat modò probare quod nominatio eo modo facta 30
fuit concordiis, & quòd illà sic facta satisfactum fuit
fundatoris dispositioni de qua suprà, ad effectum inuali-
dandi secundum scrutinium desuper factum, quamuis
maior Parochianorum pars cum Rectore non se con-
formauerit. Et præsupponendum in Iure factum ma-
ioris partis, ab omnibus fieri dici, l. quod maior ff. ad mu-
nicip. ibi, Quod maior pars Curiæ effecit, pro eo habetur
ac si omnes egerint, l. alius 120. §. refertur ff. de verb. si-
gnif. l. planè ff. quod cuiusque vniuers. nom. l. nominatio-
num C. de decurion. lib. 10. cap. 1. & fin. de his, quæ fiunt
à maiori parte Cap. & vtrobique glos. & DD. Afflict. 31
decis. 1. num. 4. Vincent. de Franch. decis. 2. n. 1. Anton.
Gam. decis. 1. n. 1. Cabed. decis. 6. n. 4. & 5. p. 1. vbi enim
Afflicto resoluit non valere consuetudinem, vel statu-
tum, quo caueatur, vt non stetur maiori parti, & in spe-
cie iurispatronatus quando competit pluribus vt sin-
gulis, vt maior pars attendatur, resoluit Deci. in cap.
cùm omnes in 1. lect. num. 26. de constit. & probat ex-
pressè text. in cap. quoniam, de iurepatr. cap. quia pro-
pter, cap. auditis, de elect. Quod procedit quamuis
præsenta

præsentatus à minori parte fuisset magis dignus, quam ille,qui habuit plures patronorum voces, dum tamen sit dignus,vt resoluunt Gutier.*lib.2.canon.c.11.n.20.* & 22 Caualc.*decis.*1 *num.*1.Nicol.Garc. *de benef. p.* 9.*c.*2.*n.*257.Ricc.*in praxi decis.*191.*n.*198.Rot. *decis.* 117.*p.*2.*diuers.*

33 Quæ quidem Iuris regula quod factum à maiori parte ab omnibus fieri dicitur, locum habet & procedit licet dispositio omnium concordiam,& conformitatem postulet,quia nihilominus dictio illa,*omnium* , intelligenda est secundum subiectam materiam,idest,maioris partis , ne alias detur occasio raris ac difficilius expediendi negotia,prout fieret , cum semper homines sua natura ad dissentiendum proni sint, *l. quia poterat ff.ad Trebell.*ita notarunt Decian & Cagnol.*in l. aliud* 120.§.*refertur ff.de regul.Iur* Steph Gratian. *March.*

34 *decis.*183.*n.*7 Et non mirum,quia maior pars reputatur pro toto,Bart. *in l.cum de lanienis* §. *Sabinus ff. de fundo instructo*,sequitur Deci.*in c.cum omnes,col.*2. *n.* 42.*ad fin.de constit.*

35 Vnde concludit Angel. *in addit.ad Bart.in l.exoctor C.de suscepter.lib.*10.per glos.*ibi verb.cæt.u*,quòd si in aliquo testaméto nominati fuerunt commissarij cũ claus. *vt factum per omnes obtineat firmitatem* , nihilominus factum à maiori parte ita validum erit ac si per omnes factum esset,ita sequendo Angel. tenent Corset. *sing.* 384 *incip.Quod fit à maiori parte,vers.adde Angelum tom.*1.*singul. Doctor.fol.*592.Firmian.*in suo repert. in verb.Vniuersitas,in fine.*

36 Præterea id ipsum quoque confirmat Alex. in addit. ad eundem Bart.post glos.*ibi in l.quicunque C.de omni agro deserto lib.*11.vbi etiam tradit quòd quamuis dispositio omnium requirat consensum nihilominus sufficit quod interueniat consensus maioris partis,Bart.*in l. rescriptum*,& ibi Bald.Fulgos.& Alex.*ff. de pact.* refert & sequitur Stephan Gratian *d.decis.*183.*n.*10.& 11. vbi tandem *n.* 12.concludit quod dicitur concorditer fieri quod fit per maiorem partem , quod tanquam indubitatum firmant Deci.& Cagnol.*in d.*§ *refert*, vterque *n.*3.Ea ratione,quia in magno hominum numero impossibile est omnes conuenire,cùm semper ad dissentiendum proni sint,vt *supra* dixi,& idcirco de facili discordant *c.nec nouum*,8.*q.*1. Abb.*consil.*37.*n.fin.in fine p.* 2.Et rectè probat illud.

Velle suum cuique est,nec voto viuitur vno;
Et illud,
Scinditur incertum studia in contraria vulgus:
& denique illud, *Tot capita tot sententiæ*.Nicol.Losæ. *de iure vniuersit p.*2.*c.*3.*n.*6.*cum seqq.*

37 Vnde infert Abb.Panor.*in consilio super Conc Basilien.in* 1.*dub.col.*2.*vers. quinimo*,non esse validam Capituli consuetudinem etiam iuratam, inducentem facti inualiditatem in quo omnes non concordauerint , refert & sequitur Card.Tusch.*pract.conclus.lit. D. concl.* 454 *n* 4.

38 Et similiter ex dictis infertur minime valere statutum vniuersitatum ecclesiasticarum inferiorum , siue consuetudinem,vt duæ partes ad minus debeant concordare,quia semper debet valere factum à maiori parte *cap.*1.*e.licet,de elect.* Abb *citato loco,vers.quinimo*,Vincent.de Franch.*decis.*1.*n.*31.Card.Tusch.*d.lit. D.concl.* 454.*n.*5.

39 Et ex eadē ratione,videlicet quod sint homines faciles ad dissentiendum infertur etiam minimè valere statutum quod non possit vniuersitas aliquid facere nisi de voto omnium , nam impediretur proculdubio publica vtilitas.Ita Alex.*consil.* 124. *In re tam graui num.* 2.& 3.*lib.*6.sequitur Card.Tusch.*d. concl.* 454. *n.* 10. vbi *n.*11.cum eodem Alex.scribit etiam non ligari Papam se obligantem & vouentem cum iuramento non facere Cardinales nisi concurrat votum omnium Cardinalium,quia per virtus facilem discordiam impediretur bonum publicum.

Ex quibus doctissimis egregiè confirmantur glossæ *in c.non potest.*3.& *in c cùm olim,verbo pleno,de sent.& re iud.*& *in c.*1.*gloss.fin.de maior.& obed.* quatenus resoluunt quod si requiratur electionem , vel aliud fieri de plena concordia,adhuc sufficit quod fiat à maiori parte, Quarum glossarum auctoritas cæterorum auctoritatem plane superat,vt post Bart.Bald.Alex.& Ias.tradit Mord. *in emporio Iuris tit.*1.*q.*12.*n.*3.vbi cũ Imol.dicit opinionem glossæ sufficere pro textu,quando textus non reperitur:& plura alia circa glossarum auctoritatem adducit Hieron.Grat.*cons.*131.*n.*19.& 20.*tom.*1. 40

Quare resolutiuè concludendum est quod illud dicitur concorditer fieri,quod fit per maiorem partem , in qua etiam verificantur verba,*plena concordia* , secundũ subiectam materiam,vt in dictis glossis,& tradit Abb. *in d.c.cùm olim,n.fin.*sequitur Decian.*in d* §. *refertur n.* 3.*vers.hoc intelligatur*,& *ibi* Cagnol.*n.*5. tenet etiam Cardin.Tusch.*d.lit.M.concl.*14.*n.*4.aduersùs Alexandrum ab eo relatum,quem etiam reprobat Steph.Grat. *d.decis.*183.*n.*12.Verùm Alex.intelligendus fuisse loquutus attento rigore, & proprietate vocabuli in materia strictã,prout in contractu,& ita eum rectè intelligit Card.Tusch.*vbi suprà n.*32. 41

In eadem causa.

Fundatio capellaniæ in qua adest clausula , *y que la den à clerigo que no aya otro beneficio*, excludit clericum tunc temporis aliud beneficium habentem.

VOTVM CXXII.

1 *Casus dubitationis proponitur.*
2 *Conditio quod præsentandus ad capellaniam nullum aliud beneficium obtineat,est iustissima.*
3 *Fundatores possunt in capellaniarum & beneficiorum erectionibus quascunque clausulas sibi bene visas apponere.*
4 *Nisi vel natura impossibiles sint,vel turpes,vel contra substantiam beneficij.*
5 *Papa sine magna & vrgenti causa mutare,seu alterare non solet qualitates à fundatore in erectione beneficiorum appositas.*
6 *Qualitas admittens,vel excludens aliquem debet interuenire de tempore actus.*
7 *Habilitas,& qualitas requisita debet interuenire de tempore oppositionis,vel petitionis.*
8 *Habilitas requisita præcedere debet antequam quis nominetur,vel eligatur.*
9 *Verbum,aya,quid importet?*
10 *Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi.*
11 *Affectatus actus nihil prodest.*
12 *Ius & priuilegium omnino perditur per affectationem.*
13 *Prebendam tenuem renuncians vt consequatur aliam in damnum tertij sibi non profuit,nec illi tertio præiudicat.*
14 *Paupertas affectata nihil proficit.*
15 *Pauper effectus in alterius præiudicium data opera non potest tali paupertate se iuuare.*
16 Beneficium *verbum comprehendit tam Curatum, quam simplex.*
17 *Proprietas verbi quantum comprehendit, catenus accipitur dispositio.*

18 *Beneficiorum pluralitas iure prohibetur.*
19 *Concil. Trid.* sess. 24. cap. 17. de reform. *comprehendit beneficia iurispatronatus.*
20 *Prohibitio legis & hominis maioris virtutis est.*
21 *Prohibitio generalis omnem casum tam maiorem, quàm minorem comprehendit.*
22 *Negatiua inducit nullitatem, & remouet omnem potentiam ab actu.*
23 *Incompatibilitatem non inducit acquisitio beneficiorum, sed tantum illorum retentio.*
24 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*
25 *A proprietate verborum minimè recedendum.*
26 *Voluntas testatoris in omnibus prædominatur.*

1 IN fundatione cuiusdam Capellaniæ post nominatos patronos, qui ad eam præsentare debeant, annectuntur sequentia verba. *Y que la den a clerigo que no aia otro beneficio.* Dubitabatur an præsentatio facta ad fauorem clerici qui tunc temporis habebat duo beneficia ecclesiastica, pacificè possessa, esset valida? & respondi negatiuè, ex sequentibus.

2 Conditionem illam, videlicet quod ad capellaniam præsentandus nullum beneficium obtineat, tanquam iustissimam à fundatore apponi potuisse obseruant Fr. Emman. Rodrig. *in summ. tom. 1. c. 77. concl. 25. n. 26. secundùm vlt. impress.* Perez de Lara *de anniuers. & ca-*
3 *pellan. lib. 2. c. 7. ex n. 1.* Liberum est enim fundatoribus beneficiorum, & capellaniarum quascumque conditiones, clausulas, & grauamina sibi benevisas apponere, *c. præterea el 2. de iurepatr. cap. significatum. de præben.* Concil. Trid. *sess. 22. de reform. c. 9. & sess. 25. etiam de reform. c. 5.* Roch. de Curte *de iurepatr. verb. pro eo quod n. 25.* Lambert. *eod. tract. lib. 1. q. 6. princ. à n. 49.* Spin. *in speculo testam. gloss 4. princ. n. 39. & 42. vers. ex quo deducitur,* Ioan. Gutier. *cons. 1. n. 1. & cons. 2. n. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel glos. 5. in princ. n. 45.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 32.* Ego *de officio & potest. Episcopi p. 3.*
4 *alleg. 70. à n. 38.* vbi *n. 40.* teneo posse Episcopum, vel alium superiorem, reiicere illas leges per fundatorem sibi porrectas, quæ vel natura impossibiles sint, vel turpes, vel contra substantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium.

5 Quas quidem qualitates in fundatione, seu erectione beneficiorum appositas, etiam Romanus Pont. sine magna & vrgenti causa mutare, aut alterare non solet, Clem. *quia contingit, de relig. domib.* Concil. Trid. *d. sess. 25. de reform. c. 5.* ibi, *Quando igitur ex beneficiorum quorumcumque erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliqua requiruntur, seu certa illis onera sunt iniuncta, in beneficiorum collatione, seu in quacumque alia dispositione, eis non derogetur,* Pinel. *in rub. C. de rescind. vendit. p. 1. c. 2. n. 19.* Mieres *de maior. p. 2. in initio n. 460.* Fr. Emman. *d. cap. 77. concl. 17. n. 8.*

6 Et ideò cùm fundatio requirat vt præsentetur qui aliud beneficium non habuerit; debebat iste præsentatus de tempore suæ præsentationis beneficio carere, communiter enim resoluunt DD. quod qualitas admittens, vel excludens aliquem, debet interuenire de tempore actus, itavt non sufficiat, vt paulò pòst, vel antea adfuerit, secundùm Ias. *in l. 2. n. 2. C. de testam.* Roman. *cons. 29. n. 10. lib. 1.* Menoch. *cons. 1. n. 419.* Auendan. *de exequen. mandat. p. 2. c. 12. n. 15.* Mexi *ad leg. Toleti fundam. 2. p. 4. n. 16.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 13. num. 37.* Roder. Xuar. *alleg. 22. num 23* Bobadil. *in sua politica, lib. 3. c. 4. n. 39.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 693. à n. 5.* & in specie Fr. Emman. *d. c. 77. n. 14.* Perez de Lara *d. lib. 2. c. 9. n. 53. cum seqq.* Rot. *decis. 158. n. 3. & 7.* apud Farin. *i art. 1. recent.*

7 Et sic de tempore oppositionis & petitionis debet interuenire habilitas & qualitas requisita ex Gutier. *cons. 44. n. 7.* Perez de Lara, & Ceuall. resoluit Nicol. Garc. *de benef. p. 7. c. 4. n. 85. & seq.* & probatur expressè *in cap. si eo tempore 7. de rescript. lib. 6.* Imò antequam 8
quis nominetur, vel eligatur habilitatem requisitam præcedere debere ex pluribus latè concludit Mastrill. *de magistrat. lib. 2. c. 12. n. 97. cum seqq.*

Quod in præsenti casu absque dubio procedit, atten- 9
tis expressis fundationis verbis, ibi, *Y que la don a clerigo que no aya otro beneficio,* quæ apertè ostendunt eius voluntatem, quæ fuit excludere clericum tunc tem-
poris aliud beneficium habentem. Verbum enim, *aya,* 10
idem importat ac si diceret, habeat habilitatem eo tempore: nam qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi, *l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib. l. 1. §. tutoris, ff. quod iussu,* Menoch. *remed. 16. recup. ex n. 23. & de præsump. lib. 4. præs. 81. n. 17.* Velasq. de Auendaño *in l. 44. Tauri gl. 15. n. 2.*

Non obstat affectata beneficiorum renunciatio ad 11
effectum vt beneficio carens capellaniam obtinere posset, quia affectatus actus nihil prodest, *l. 2. §. fin. ff. si quis*
caut. §. item tria, Instit. de excus. tut. Surd. *cons. 171. n. 96.* 12
imò per affectationem omnino perditur ius, & priuilegium, vt per plures casus ostendit Card. Tusch. *pract. concl. lit. A, concl. 237. per tot.* Et in pulchro casu Sanch. *de matrim lib. 8. disp. 19. n. 26.* quem in eodemmet casu sequitur Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c. 31. n. 6. concl. 5.* videlicet in muliere quæ cum esset diues, omnibus suis bonis renuntiauit vt ad titulum paupertatis dispensationem Pontificis obtineret ad contrahendum matrimonium cum consanguineo, quo casu non gaudet paupertatis priuilegio.

Et in nostra specie est tex. opt. *in c. 2. de renunt. lib. 6.* 13
vbi renuntians tenuem Præbendam, vt consequatur pinguiorem in damnum alterius sibi non profuit renuntiatio, nec illi tertio præiudicat, notat Card. Tusch. *d. concl. 237. n. 6.* Menoch. *cons. 208. n. 17. vol. 2.* vbi *nu-*
meris seqq. multis similibus comprobat; ea ratione, 14
quia affectata paupertas nihil proficit, vt tradit Gabr. Aluarez *de priuileg. paupert. p. 1. q. 6. n. 57.* vbi citat illud Mart. *lib. 11. epigr. 17.*

Tu tamen affectas Nestor dici, atque videri
Pauper, & in populo quæris habere locum.

Et in nostra specie ait idem Gabr. Aluarez *citato loco,* 15
quod idem fieri solet ad beneficia obtinenda, de quibus inquit Bald. *in cap. inm adeo n. 1. de rescript.* eos, qui in impetrando beneficio fingunt se pauperes, cùm non sint, non nisi ventum reportare. Cui suffragatur aliud Iuris Axioma, quod non succurritur ei, qui sua culpa in paupertatem se posuit, & data opera in alterius præiudicium pauper effectus est, prout latè probat Marc. Anton. Mangil. *in tractat. de imputat. q. 178. n. 13.*

Non obstat quod dicitur ex aduerso, videlicet fun- 16
datoris mentem fuisse excludere habentem beneficium Curatum propter impedimentum inseruiendi capellaniæ, non autem habentem beneficium simplex nullam residentiam requirens, nec impediens dictæ capellaniæ seruitium; Quia respondetur, verbum, *beneficium* de quo vsus fuit fundator, comprehendere beneficia tam Curata quam simplicia, glos. verbo beneficia *in c. si gratiosè, de rescript. in 6.* Selu. *de benefic. p. 1. q. 3.* Rebuff. *in praxi tit. quid sit beneficium n. 10.* Quintana-dueu. *lib. 1. eccles. c. 4.* cũ aliis per Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 6. n. 37. & 38.*

Vnde fit quòd à verborum proprietate minimè rece- 17
dendum, cum proprietas verbi quantum comprehendit, eatenus accipiatur dispositio, *l. multum interest,* ibi, *quantum lectio probat, C. si quis alteri, vel sibi,* latè Tiraq. *in l. si vnquam, verbo libertis n. 17. & 18. C. de renoc.*
donat. Aluar. Valasc. *cons. 58. n. 8. ad fin.* Maximè cùm sit 18
fundatoris mens Iuri cõmuni multum cõformis, secundũ quod beneficiorum pluralitas prohibita est, *c. de multa, de præbend.* cũ similibus, Conc Trid. *sess. 7. de reform. c. 4. & sess. 24. c. 17. etiã de reform.* quãuis sint beneficia simplicia,

ſimplicia, *cap. conquerente, de clerie. non reſid.* Nau. *conſ.*
12. *alias* 10. *de prabend.* cum aliis per Perez de Lara *an-*
niuerſ. & capell. lib. 2. c. 7. n. 1. & 2. & in ſpecie omnino
videndus Ioan. Gutier. *conſ.* 2. *n.* 12. vbi refert verba *d. c.*
27. ibi, *Vt in poſterum vnum tantum beneficium eccle-*
ſiaſticum ſingulis conferatur: declarando vt per me *de*
Iure eccleſiaſtico vniuerſo lib. 3. *c.* 13. *n.* 180. *cum ſeq.* Et
ſentit Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. §. 3. *n.* 280. illud de-
19 cretum comprehendere etiam beneficia iuriſpatronatus
ob paritatem rationis.

20 Concurrit ergo duplex prohibitio, iuris ſcilicet, & fũ-
datoris, & qua fortius ius inſurgit, & plus operatur legis
& hominis prohibitio, quæ maioris virtutis eſt, *Auth.*
de alienat. & emphyt. §. ſanctiſſimus collat. 9. Roder. Xu-
ar. *alleg.* 9. *n.* 14 Alex. *conſ.* 84. *n.* 6. *lib.* 6. Olalc. *Pedem.*
deciſ. 83. *n.* 14. Rimin. *conſ.* 61. *num. fin.* Ludou. Caſſanate
conſ. 1. *n.* 35. *to.* 1.

21 Nec oberit ratio illa fundationis, *y que la ſirua do*
todas horas, per quam videtur fundatorem incompatibi-
litatem conſideraſſe circa beneficia Curata, cum illa ha-
bentes non poſſint in alio loco ſingulis horis capellaniæ
deſeruire. Quia multipliciter reſpondetur; & primo fun-
datores in Capellano duplicem caſum copulatiue requi-
rere, vnum quod non haberet aliud beneficium, alterum
quod ſingulis horis capellaniæ inſeruiret, & ita illa duo
debent interuenire neceſſario, & præcisè, aliter eius vo-
luntati non obtemperatur *l. qui heredi plures ff. de con-*
dit. inſtit. l. ſi is qui ducẽta §. vtrum ff. de rebus dub. Surd.
conſ. 45. *num.* 15. Mangil. *de imputat. q.* 78. *n.* 45. Gutier.
conſ. 16. *n.* 1. Secundò quia generalis illa prohibitio, *que*
no ſe de à clerigo, que aya otro beneficio, omnem caſum
tam maiorem, quam minorem comprehendit, *c. maiori-*
bus 8. *de prebend. c. quaritur §. fin.* 22. *q.* 2. ex pluribus
reſoluit D. Barb. *in l. cum prator. n.* 112. *ff. de iudic.* Ter-
tiò, quia cum fundator vſus fuerit verbis negatiuis, *no ſe*
22 *de aquien aya otro beneficio*, cenſetur per illa adempta
poteſtas patronis eam dandi beneficium aliud obtinen-
ti, hæc eſt enim virtus, & natura negatiuæ inducere nul-
litatem, & remouere omnem potentiam ab actu, omnem
caſum excludendo etiam minimum, vt latiſſime fundat
Card. Tuſch *pract. lit. N. concl.* 26. Perez de Lara *de an-*
niuerſ. & capell. lib. 2. *c.* 5. *ex n.* 22.

23 Nec etiam obſtat quòd incompatibilitatem non in-
ducit acquiſitio beneficiorum, ſed tantùm illorum re-
tentio, vt per Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *c.* 5. *n.* 183. Quia
licèt hoc de Iure procedat, id tamen locum habere non
poteſt, attenta expreſſa fundatoris diſpoſitione, quæ ab
ea Capellania obtinenda excludit quemlibet clericum
habentem beneficium Eccleſiaſticum in citatis verbis,
quod potuit facere, vt conſtat ex auctoritatibus & Iu-
24 ribus ſupra citatis, & ita ſuccedit Iuris regula quod pro-
uiſio hominis facit ceſſare diſpoſitionem legis, & eam
tollit, *l. fin. Cod. de pact. conuent. l. & habet §. cum quis, &*
ibi gloſ. ff. de precar. Surd. *conſ.* 476. *n.* 6. latè Card. Tuſch.
practic. concluſ. lit. P. concl. 95 Lara *de capell. lib.* 2. *c.* 9.
n. 27. *& ſeq.*

Nec denique obeſt quod teſtator præſumitur ſe vo-
25 luiſſe conformare cum diſpoſitione Iuris communis Quia
pariter ſatisfit non procedere quando voluntas teſtato-
ris eſt clara, prout in noſtro caſu, tunc enim à proprieta-
te verborum minimè recedendum eſt, *l. non aliter ff. de*
legat. 3. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.*
6. *n.* 21. vbi *n.* 19. quod ſtante claritate neceſſariò ſequen-
da eſt voluntas teſtatoris, quæ in omnibus prædomina-
tur, *l. cùm quaſtio, in fine C. de legib.*

Toletana Translationis.

Electus in Epiſcopum, ſeu tranſlatus ad aliam Eccleſiam, quando ſub reatu peccati mortalis teneatur nominationi, ſeu electioni de ſe factæ conſentire, & tranſlationem non impedire?

VOTVM CXXIII.

1 *Cardinalis de Borgia moritur Matriti de menſe Decembris 1645.*
2 *Rex Catholicus Philippus IV. in Archiepiſcopum Toletanum nominauit Eminentiſſimum D. Cardinalem Sandoual.*
3 *Antiſtes in Eccleſia Dei rite perficitur cum populus pariter in eum acclamauerit.*
4 *Reges ſub reatu peccati mort. tenentur ad Epiſcopatus meliores & digniores nominare.*
5 *Regibus imputandum ſi eorum culpa Epiſcopi tales non ſint quales olim fuere.*
6 *Philippus II. ad Epiſcopatus non ſtatim nominabat ſed matura adhibita deliberatione, habitoque perſonarum delectu.*
7 *Rex in Epiſcopis nominandis perſonæ reſpectum habere poterit, ſi hac ſimul Eccleſiæ ſeruitio, & vtilitati conducat.*
8 *Contra Epiſcopos, qui per vicarios, & viſitatores munus ſuum adimplere exiſtimant.*
9 *Conſultationis cauſa refertur.*
10 Cap. inter corporalia 2. de tranſlat. Epiſcopi, *refertur.*
11 *Matrimonij carnalis conſummati vinculum eſt indiſſolubile.*
12 *Tranſlatio eſt de vna Eccleſia ad aliam regularis mutatio cum euidenti cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis.*
13 *Tranſlatio aliquando de volente, aliquando de inuito etiam ſuadente iuſta & rationabili cauſa fit.*
14 *Epiſcopus tranſlatus quando deſinat eſſe Epiſcopus prioris Eccleſiæ?*
15 *Pontificibus Romanis ſpeciali quaſi priuilegio expreſſè conceſſa reperitur facultas ſpirituale coniugium diſſoluendi.*
16 *Coniugium ſpirituale contrahitur inter Epiſcopum, & Eccleſiam.*
17 *Vinculum coniugij ſpiritualis Iure humano, ſeu Pontificio eſt diſſolubile.*
18 Cap. inter corporalia, de tranſlatione Epiſcopi, *declaratur.*
19 *Pontifices ſolent vti Sacra Sriptura teſtimonijs in ſenſu morali ad propria decreta confirmanda.*
20 *S. Thomæ doctrina laudatur.*
21 *Epiſcopatum optare & appetere quando liceat?*
22 *Epiſcopatum propter bona temporalia, vel diuitias, & maiores redditus appetere peccatum mortale.*
23 *Epiſcopatum non appetenti oblatum citra culpam poteſt illum ſuſcipere, & etiam propter bona temporalia.*
24 *Epiſcopatum ſuſcipere renuens ſi virtutibus polleat Paſtorem ſummum conuincitur non amare.*
25 *Laborandum non in eo quod ſibi, vel paucis vtile ſit, ſed quod multis vt ſalui fiant.*
26 *Humilitati an præſumptioni tribuendum ſi quis debere præeſſe intelligens, ex humilitate præeſſe contemnit*

27 *Labor pro Deo nullatenus effugiendus.*
28 *Eminentissimus D. Card. de Sandoual residendi apud suam Ecclesiam Giennen. auidissimus.*
29 *Eminentissimus D. Card. de Sandoual fortiter nominationi resistit.*
30 *Ioannes Hurtado Dominicanus similem nominationem ad Archiepiscopatum Toletanum acceptare recusauit.*

1 VAcante Archiepiscopatu Toletano per obitum Eminentissimi & Reuerendissimi D. Cardinalis de Borgia, qui diem suum clausit extremum die 28. mensis Decembris exeuntis anni 1645. Rex noster vere Catholicus Philippus IV. optans illi Ecclesiæ de optimo pastore prouidere, qui in ea residere, & Pastoralis officij munus adimplere valeret, cùm transactis annis ob diuturnam Prælatorum absentiam plura sint quæ magna indigent reformatione, tam circa Cleri mores corrigendos, quàm circa secularium animum, mentem, cogitationemque à vitiis abducendam, ad bonamque frugem recipiendam, negotium id totum Deo commendare constituit, à quo scimus omnia bona prouenire. Paucos post dies a vacatione cœpit per hanc
2 Curiam vox omnium spargi Eminentissimum D. Cardinalem de Sandoual Giennen. Episcopum in Prælatum deposcentium, vt accidit in felicissima S. Ambrosij promotione, sicut legitur in quarta suæ festiuitatis lectione, *Vniuersi populi vox erupit Ambrosium Epi-*
3 *scopum deposcentis.* Catholicus Rex habita matura deliberatione, & piorum virorum consilio adhibito, sciens quòd tunc in Ecclesia Dei ritè perficitur Antistes cùm populus pariter in eum acclamauerit, vt fuerat statutum in Conc. Toletano XII *cap. 6.* quod refertur *in cap. cum longè, 25. dist.* eundem Eminentissimum D. Cardinalem de Sandoual in Archiepiscopum Toletanum nomi-
4 nauit, in quo certè meliorem, ac digniorem præficiendum curauit, nam id à Regibus sub peccati lethalis reatu fieri debere expressè decisum est in Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 1. vers. nisi quos digniores,* & resoluunt Fr. Emman. Roder. *in sum. tom. 4. cap. 67. de los Obispos n. 26.* Maurit. de Azeued. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. cap. 3. num. 13. & 14.* quos refero *de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 1. cap. 3. num. 34. in fine, in vlt. impress.* Duaren. *de Sacris Ecclesiæ minist. lib. 5. cap. 12.* vbi de obligat. Regis, & partibus eligendorum, Gambac. *de immunit. Eccles. lib. 5. cap. 9. num. 7.*
5 vbi inquit, *Regibus imputandum, si eorum culpa Episcopi tales non sint, quales olim fuere, & quales ipsi desiderant. Sedes enim Apostolica longè posita illorum vitam, ac mores minus perspectos habere potest. Inque informationibus ad eam transmissis quiescens eos quos illi nominant ferè probare ac confirmare solet, nisi aliquando aliunde aliud illi constet, id quod rarò contingit.*

6 Peculiari Dei dono in electionibus, & nominationibus, quæ à Catholicis Regibus fiunt, semper optimi viri omnigena virtute prædití Pontifici Max. fuerunt oblati, & ab eo admissi: & in his inuestigandis maximam curam adhibuit prudentissimus Rex Philippus II vt refert Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib. 3. cap. 12. n. 40.* ibi, *Vtinam omnes tale ius habentes, tales nominationes facerent, vt Philippus Hispaniarum Rex, & verè Catholicus. Non enim statim nominat, nec ad cuiusque preces, sed matura adhibita deliberatione, habitoque personarum delectu, tales offert viros Pontifici Max. (non in Hispania solùm, sed in Indiis, & Neapolitano, & Siciliensi Regno) qui Episcopali dignitate meritò ab omnibus digni existimentur, & ob hanc vnam potissimam causam semper existimaui omnia illi potentissimo Regi feliciter cedere.* quæ verba refert Ceuall. *commun. contra commun. q. 897. n. 475.*

Poterit nihilominus Rex personæ respectum habere 7
si hæc simul Ecclesiæ seruitio, & vtilitati conducat; legimus enim in vita Eminentissimi Cardinalis Bellarmini *lib. 3. cap. 5. §. rursus,* ad consultationem Clementis VIII. sic respondisse. *Deberent prouideri Ecclesiæ de bonis personis, non autem personæ de bonis Ecclesiæ. Fateor tamen optimam illam esse prouisionem, cùm vtrumque simul fieri potest, vt & personæ benèmerenti, & Ecclesiæ vacanti vtiliter prouideatur.* Cui Pontifex ita respondit. *Scimus & hoc quantum in nobis est præ oculis habemus, prouidere Ecclesiis, non autem personis: nisi quando & Ecclesia, & persona æquè nos prouidere putamus.*

Verùm in hac nominatione de persona Eminentissi- 8
mi D. Cardin. de Sandoual ad Archiepiscopatum Toletanum per translationem ab Ecclesia Giennen. nullus fuit habitus suæ personæ respectus, sed solus piissimi Regis animus fuit Ecclesiæ Toletanę necessitatibus prouidere; nam multis retro annis diuturna Serenissimi Cardinalis Infantis eius administratoris absentia, & quadriennali ferè Sedis prædictæ vacatione, non potuit à proprio Pastore videri, regi, & gubernari: quod quantum detrimenti ouibus paret, & quam ipsi Pastoribus condemnationem afferat, multis Sanctorum Patrum admonitionibus edocemur; vt ex Ioanne Echio *homil. 2. de Sancto Stephano,* ad hoc propositum refert Espencæ. *lib. 3. digress. cap. 22. Nostrates Prælatos Apostolicum ordinem inuertere dum spiritualia grauiora quam quæ subeant rati in Pontificalibus Suffraganeorum, in iudicialibus Officialium, in absoluendis peccatoribus Pœnitentiariorum ope vtuntur, in prædicatione Monachum aliquem nescio quem proferunt, in aliis spiritualibus alios habent Vicarios. Sin qua in re census, aut redditus laborant, & temporalia quis moratur, extra moram hæc res ad ipsum Dominum Episcopum referenda.* Quare idem Espencæus satyricè subdit se meminisse D. Iodocum magni tunc nominis concionatorem, polliceri palàm solitum huiusmodi Episcopis futuro seculo Vicariam quidem salutem, personalem verò perniciem. *Adibunt,* aiebat, *concionabundus huiusmodi per Vicarium paradisum, in persona inferos.*

Publicata desideratissima hac nominatione, Excellen- 9
tissimus D. Comes de Altamira Eminentissimi germanus frater optimè cognoscens synceram D. Cardinalis mentem, veritus ne frustraretur necessarius nominationis huiusmodi finis, si ille eam acceptare nollet, nisi probaretur eum ad acceptandum sub reatu peccati mortali teneri & obligatum esse, mihi consuluit, vt pro veritate ad sedandos Eminentissimi D. scrupulos quid hac de re sentirem, in chartam breuiter redigere, qua posset eundem Eminentissimum D. in debitam trahere acceptationem; & licèt id onus meis humeris impar iudicauerim, tamen vt tanti Principis desiderio satisfacerem, sic respondendum duxi.

Prælati plures, qui cum Ecclesiis ad quas promoti 10
fuerunt spirituale coniugium contraxerunt, ita se cum illis indissolubile vinculum habere existimant, vt ad alias etiam quacunque facultate suffulti debite transire non valeant, moti auctoritate text. *in cap. inter corporalia 2. de translat. Episcopi,* ibi, *Cùm ergo fortius sit spirituale vinculum quam carnale, dubitari non debet quin Omnipotens Deus spirituale coniugium, quod est inter Episcopum & Ecclesiam, suo tantum iudicio reseruauerit dissoluendum, qui dissolutionem etiam carnalis coniugij, quod est inter virum & fœminam suo tantum iudicio reseruauit,* &c. Ex quibus verbis Vazq. *in 3. p. tom. 3. disp. 241. cap. 1.* putauit vin-
culum, quo Episcopus ligatur suæ Ecclesiæ, iure diuino, 11
& naturali indissolubile esse. Exemplo matrimonij carnalis consummati, cuius vinculum ita indissolubile est, vt nec à Summo Pontif. dissolui possit, vt resoluunt multi,

multi, quos refert & sequitur Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 14.

12 Ad cuius difficultatis solutionem præmittendum est translationem esse de vna Ecclesia ad aliam regularem mutationem cum euidenti causa vtilitatis, vel necessitatis, *cap. mutationes, cap. suas, c. sicut vir* 7. *quæst.* 1. Ioan.
13 Honor. *in sum. Decretal. ad hunc tit. n.* 1. Aliquando quis volens, nonnunquam inuitus, etiam suadente iusta, & rationabili causa, transfertur de vna Ecclesia ad aliam; cum qua distinctione Rot. *decis.* 475. *p.* 1. *recent.* quæstionem resoluit, an translatus de vna Ecclesia ad aliam
14 desinat esse Episcopus primæ, vbi primum à Papa ab illius vinculo absolutus fuit, an verò post adeptam secundæ possessionem; qua de re recentiorem habemus declarationem sacræ Cong. negotiis Episcoporum præpositæ *sub die* 14. *Decembris* 1624. quam refert Mallobi. *in praxi habendi concursum requis.* 1. *dub.* 9. *secundum Romanam impress.*

15 Secundò notandum est per summos Pont. comparationem fieri inter vtrumque matrimonium, spirituale scilicet, & carnale, quoad indissolubilitatem, expresse tamen concessa facultate speciali quasi priuilegio Romanis Pontificibus spirituale coniugium dissoluendi, *capit. quanto* 3. *de translat. Episcopi.* ibi, *Non attendens quod veritas in Euangelio protestatur, quos Deus coniunxit, homo non separet, & potestatem transferendi Pontifices ita sibi retinuit Dominus & Magister, quod soli B. Petro Vicario suo, & per ipsum successoribus suis speciali priuilegio tribuit, & concessit,* &c. *capit. vlt. eod. tit.* ibi, *Sicut legitimi matrimonij vinculum, quod est inter virũ & vxorem, homo dissoluere nequit, Domino dicente in Euangelio: Quos Deus coniũxit, homo non separet: sic & spirituale fœdus coniugij, quod est inter Episcopum & Ecclesiam, quod in electione initiatum, ratum in confirmatione, & in consecratione intelligitur consummatum, sine illius auctoritate solui non potest, qui successor est Petri, & Vicarius Iesu Christi,* &c.

16 Vnde licèt ex prædictis iuribus colligatur spirituale coniugium contrahi inter Ecclesiam & Episcopum, vt per Azori. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 29. *quæst.* 3. *vers. quæ tot igitur est*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 157. Sebast. Cæs. *de eccles. hierarch. p.* 1. *disput.* 6. *de Episcopis* § 1. *num.* 14. Nihilominus eius vinculum iure humano seu Pontificio est dissolubile, cùm potestas illud dissoluendi expressè in eisdem iuri-
17 bus tribuatur Petro, & eius successoribus, hoc est, Romanis Pontificibus pro tempore existentibus. Ita *in d. c. inter corporalia*, Card. *num.* 1. & 3. Imol. *n.* 2. & Abb. *n.* 3. & 4. Petr. de Ledesma *de matrim. q.* 53. *art.* 3. *post conclus.* 3. *vers. sed vt hæc*, Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 28. *numer.* 1; Suar. *de relig. tom.* 3 *lib.* 1. *cap.* 16. *per tot.* Se-
18 bast. Cæs. *d.* §. 2. *numer.* 17. vbi *numer.* 25. verba *d. cap. inter corporalia, in principio* relata ait explicanda esse per alia, quæ paulo pòst infra in eod. textu subduntur, videlicet. *Non enim humana, sed potiùs diuina potestate coniugium spirituale dissoluitur, cum per translationem, depositionem, aut cessionem auctoritate Romani Pont. (quem constat esse Vicarium Iesu Christi) Episcopus ab Ecclesia remouetur.* Et sic vinculum illud dicitur fieri indissolubile auctoritate diuina, id est, auctoritate diuinitus data Vicario suo: nam sicut Deus soluit per suum Vicarium, ita eidem potestatem reseruando per eundem dissoluit, in quo sensu explicant Doctores alia verba dicti text. ibi, *Illa tria sunt reseruata Romano Pont. non tam constitutione Canonica, quam auctoritate diuina*; quia ipsa constitutio Canonica in auctoritate diuina fundata est.

19 Nec illa verba à Domino prolata de coniugio carnali, *quos Deus coniunxit homo non separet*, & applicata coniugio spirituali *in d. cap. inter corporalia*, denotant æqualem in vtroque indissolubilitatem; Quia respondetur eo loco adduci illam auctoritatem ad probandum Christum Dominum sibi reseruasse solutionem matrimonij spiritualis, non in sensu literali; constat enim de matrimonio carnali agere: sed in sensu morali; qui sensus licet in sacra Scriptura à Spiritu sancto intentus sit, non tamen facit argumentum efficax ad probandum aliquid esse legis diuinę obligatorię: solent enim Summi Pontifices vti sacræ Scripturę testimoniis in sensu morali ad propria decreta confirmanda, vt patet in materia pluralitatis beneficiorum: & ad probandum aliquem non posse habere duo beneficia, adducunt verba Pauli, *Oportet, Presbyterum esse vnius vxoris virum*; & alia Christi Domini, *Nemo potest duobus dominis seruire*, quę verba in sensu litterali lõgè aliud significãt. Et Bonifac. VIII. *in Extrau. Vnam sanctam, inter commun. de maior. & obed.* adducit verba Christi de duobus gladiis in sensu morali ad summam potestatem stabiliendam cum litteralis aliud longè velit, vt sacri Doctores in eodem loco interpretantur, & latissimè probat Alphons. de Castro *lib* 1. *contra hæreses capit.* 3. & S. Thom. *p.* 1. 20
q. 1. *numer.* 10. de cuius doctrina Ecclesia in Breuiario ita dicit. *Nullum fuit scriptorum genus, in quibus non esset diligentissime versatus; scripta eius, & multitudine, & varietate, & facilitate explicandi res difficiles adeo excellunt, vt ob eam causam etiam nomen Doctoris Angelici iure sit adeptus.* Et Clemens VIII. *Admirabilis eius doctrinæ testis est ingens librorum numerus, quos ille in breuissimo tempore in omni ferè disciplinarum genere singulari ordine, ac mira perspicuitate sine vllo prorsus errore conscripsit.*

Sublata igitur dubitandi causa, quæ circa indissolubilitatem matrimonij spiritualis oriri poterat, superest modò videre an Eminentissimus D. meus acquiescere debeat nominationi Regiæ ad S. Ecclesiam Toletanam, ob causas maioris boni translationem suadentes, vt suprà notaui.

Est in hac materia concors omnium sententia cuili- 21
bet licitum, imo laudabile esse Episcopatum optare non propter Officij dignitatem, aut bona temporalia, sed propter annexum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem, & in hoc casu bonum opus desiderat; sic enim locum illum Apost. 1. *ad Timoth.* 3. *Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*, interpretantur S. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.* 1. Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontif. cap.* 4. *post princ.* Claud. Iaius *in speculo Præsulis, sub. rub. de eo qui Episcopatum appetit, & ad Prælaturam moueri procurat, an peccet necne?* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 28. *q.* 2. Mauri. de Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 3. *n.* 33.

Et ideo si quis propter bona temporalia vel diuitias, 22
& maiores redditus, aut ob pinguiora beneficia ad suam collationem spectantia, vt de illis suis consanguineis prouidere possit, Episcopatum appeteret, aut illum suspiceret, peccaret, & quidem ex Nau *miscel. de orat. numer.* 2. grauiter, & ex Barthol. Medina *in sum. lib.* 1. *cap.* 16 §. 2. mortaliter, ibi, *El obispo si despues que tiene vn Obispado procura otro maiormente per medios humanos y seglares regularmente es mortal y escandalozo*; idem tenet Lezana *in sum. quæst. Regul. p.* 1. *cap.* 17. *num.* 22. ibi, *Secundò, qui dignus est, & appetit Episcopatum propter redditus temporales tanquam finem, etiam mortaliter peccat*: & alio casu peccare venialiter affirmat ibi, *qui appeteret Episcopatũ, quamuis dignus, propter redditus, aut commoda temporalia, non tanquam finem ipsius Episcopatus, sed tanquam finem ipsius appetitionis, saltem secundarium, etsi non peccaret mortaliter, cum non appeteret spiritualia propter temporalia, ad minus tamen peccat venialiter, quia tale desiderium ambitionis, auaritiæ, vel præsumptionis esset.* Quicquid in principali casu talem appetentem peccare venialiter existimauerint Homobon. *part.* 3. *tract.* 15.

*tract.15.cap.7.q.24.resol.1.*Antonin. Diana *moral. resol.p.4.tract.3. resol.*100. *& in sum.verb. Episcopus* 11 *num.*4. nisi eorum opinionem intelligamus de eo, cui non appetenti oblatus fuit Episcopatus, quia citra culpam posse illum suscipere etiam propter bona temporalia resoluit hæc perfunctoriè Morla *in emporio iuris p.1. tit.2.q.5.num.19. in princ.* At id ab spiritualibus viris minimè admittendum esse semper consulerem, propter maximas animi sui inquietudines, quibus nonnunquam vexari non est dubium, vt de illis temporalia anhelantibus optimè ratiocinatur Auctor viæ salutis æternæ. *Qui ad temporalia, & dignitates*, inquit, *anhelant, in hoc saltem decipiuntur, quod si quod cupiunt, seu sperant, adepti fuerint, statim desiderium & spem illorum in longinquum rursus trãsmittunt, & dum quærendis inhiant, quæsitorum non recordantur, & sic fit, vt omnia eis desint, & quæ habent, & quæ cupiunt.* Et facit dictum illud Senecæ. *Nihil interest vtrum habeas, vel non desideres.*

24 Verùm ad præsentem casum hæ resolutiones applicabiles non sunt, quia Eminentissimus D. meus, nec appetit Episcopatum, nec ad bona illius temporalia respicit, nec illum, licet sibi non appetenti oblatum acceptare, nec suam Ecclesiam & primam sponsam deserere vult; vlterius quæritur an possit cogi vt acceptet ob maius bonum spirituale, & ex causis in principio relatis? Et verum existimo stante necessitate habendi talem Pastorem, cum euidenti Fidelium vtilitate, sine tamen præiudicio, aut euersione ouium prioris Ecclesiæ, teneri & obligatum esse nominationem Regiam de se factam, & Pontificiam electionem forsan subsequutam sub reatu peccati mort. acceptare. Id enim insinuat S. Gregorius *in Pastorali p.1. cap.5. Qui habet dona Dei, vt possit esse Pastor, si vocatus suscipere renuit, plerumque ipsa dona sibi auferuntur, quia non pro se tantum, sed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus dicens, si diligis me, pasce oues meas, clare docuit quod si testimonium dilectionis sua est suscipere onus Pastorale, quisquis virtutibus pollens ipsum suscipere renuit, Pastorem summum conuincitur non amare.* Et iterum ac meliùs ad propositum *lib. 6. epist.5. ad Cyriacum Patriarcham Constantinop. Et Pastori S. Ecclesia dicitur, Simon Ioannes amas me? Pasce oues meas: ex quibus verbis colligitur quia si is, qui vales, omnipotentis Dei oues renuit pascere, ostendit se Pastorem summum minimè amare; nam, qui propriam quietem communi vtilitati præfert, nõ potest dicere, Mihi viuere Christus est, & mori lucrum, cum Apost. ad Philip.* 1. Et vbi erit illud eiusdem ad *Roman.* 14. *Nemo sibi viuit, & nemo sibi moritur?* Et illud eiusdem 1. ad Corinth.10. *Non quæres quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant?* Et illud denique 2. *ad Corinth.* 5. *vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est?* quod elegantibus verbis expressit Prosper *de vita actiua, & contemplatiua lib.2.cap.28.* vt sequitur. *Videndum est vtrùm iustè faciant illi, qui se remouentes ab occupationibus cunctis, ac studiis spiritualibus afferentes nihil humanæ societati proficiunt, & desideria sua commodis omnibus præferentes vtilitatem communem desideratæ vocationis electione contemnunt, cum profecto laborantibus opem ferre nolle cum possis, & communi bono posthabito otiosa quiete frui, nihil habeat æquitatis: cui æquitati qui seruiunt, omnes omnium bono viuunt ac velut sibi inuicem nati salutem mutuam euentur, ac diligunt, ac per hoc contra iustitiam faciunt hi, qui merito suæ conuersationis, vel eruditionis allecti otiosum studium fructuosæ vtilitati regendæ multitudinis anteponunt, ac cum possint laboranti Ecclesiæ subuenire, operosæ administrationis laborem fruendæ quietis contemplatione refugiunt.*

25 Certo certius est Prælatum, qui in Ecclesia sibi commissa in vinea Domini vtiliter laborauit, & diuturnâ sua residentia oues ad vias Domini reduxit, ac Pastorale officium sanctissimè adimpleuit, debere eundem laborem conducere in aliis ouibus reducendis, si dimisso priori Episcopatu, & per summum Pont. ab illius vinculo absolutus ad alium de eiusdem licentia transferatur; non enim illi sufficit operari in eo, quod sibi, vel paucis vtile sit, sed quod multis, vt salui fiant, sicut docet Apost. loco numero præcedenti adducto.

26 Quòd si adhuc renuerit hoc modo multis prodesse non solùm inuitè adductus, sed vltrò se offerens nolit translationi consentire, meritò dubitauerim an huiusmodi non acceptandi scrupulus hoc casu potiùs præsumptioni, quàm humilitati tribuendus sit. Dubitationem excitaui, & breuissimè resolui, *in meo tract. de officio, & potest. Episcopi p.1. tit.2. glos.2. num.25.* ibi, *Humilis nescio an sit ille, qui superni nutus arbitrio, vt debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit? Diuinis enim dispositionibus subditus, atque à vitio obstinationis alienus, non sibi regiminis culmen imperatur, si iam donis præuentus est, quibus & aliis prosit, & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat humiliter reluctatur, dicens: A a Domine Deus ecce nescio loqui, quia puer ego sum? Esaias Domino quærenti quem mitteret, vltrò se obtulit. Ecce ego, mitte me*, & cùm hinc inde alia adduxerim pro vtraque parte non contemnenda, tandem concludo. *Væ illis, qui præest, & non prodest: sed væ grauius illi, si quia præesse metuit, prodesse refugit.* Nullatenus 27 effugiendus pro Deo labor, sed vltrò suscipiendus, ipse vires auget, ideoque leue onus remanet, iuxta illud *Psalmi* 54. vbi habetur, *Iacta super Dominum curam tuam*: in Hebræo dicitur, *Proiice onus tuum in Dominum*, id est, fidenti animo onera curarum, ac tristitiarum tuarum in Domino proiice: & rationem præstat S.Bernard. *ad Eugenium Papam. Ne otia vestra necessitatibus Ecclesiæ proponatis.* Consolabatur seipsum non semel sanctus Carolus Borromæus, vt scripsit insigni viro litteris & sanctitate præstantissimo D. Bartholomæo à martyribus, in Pastorali officio continuò laborantem, his verbis. *Venit enim mihi in mentem quàm tutum sit ac tranquillum in eo pastoris ministerio sine interpellatione versari, quod vnum necessarium esse Christus docet. Sed consolatur me in mediis curis Pastoralibus ipsius Iesu Christi optimi maximi Pastoris exemplum, qui è Cælo descendit in terras, & tot labores atque adeo mortem sustinuit, vt centesimam ouem errantem & vagam quæreret, quæsitam inueniret, inuentam in humeros tolleret, & ad ouile reduceret.*

28 *Virtutibus pollens*, ait S. Gregor. *lib.1. Pastoralis cap.9. coactus ad regimen veniat.* Veni, inquam, eminentissime Domine, suscipe onus pro Christo, & oues tuam præsentiam postulantes, ac pauperes tuis eleemosynis indigentes eleua, refoueque, vt ita omnes tua industria ad Dominum conuertantur, & tuo labore & assidua vigilantia à vitiis abstrahantur, prout spero, prout in Domino confido. Et licèt quanta in pauperes fuerit vir iste piissimus benignitate, non inuoluere constituerim, nihilominùs silentio præterire non possum me tunc Romæ habitantẽ vidisse non semel ipsum Eminentissimum D. meum quotidiano victu plusquam triginta pauperes alere, & peregrinos præsertim Hispanos nouis indutos vestibus viatico iuuare; quarum eleemosynarum ex mandato suæ Eminentiæ distributor in Romana Curia aliquando fui. Vnum etiam instar omnium, auctorem habeo, cui iure suo integra debetur fides, Illustrissimum & Reuerendissimum D. Coccinum sacræ Pœnitentiariæ Regentem, & Rotæ Decanum, qui mihi non semel retulit Eminentissimum D. meum comparari posse cum illis primitiuæ Ecclesiæ Episcopis;

erat

erat enim residentiæ apud suam Giennensem Ecclesiam auidissimus, ibique in leuanda pauperum suæ Diœcesis miseria, quos vel durior egestas oppresserat, vel atrocior afflixerat morbus, aut immitis fortuna iactauerat, adeo frequens, & munificus, vt crebræ largitiones opes excedere viderentur.

29 Nihilominus dictus D. meus Cardinalis de Sandoual
ostendens summum amorem, quo suam primam & vnicam Ecclesiam Giennensem dilexerat, nominationem
à Rege Catholico sibi factam de Toletana Ecclesia omnium ferè aliarum opulentiore, & nobiliore, ter constantissimè recusauit, in hoc imitatus Fr. Ioannem Hurtado
Dominicanum, cui cùm hunc eundem Archiepiscopatum Toletanũ Carolus V. Imper. secretò designasset, ei-
30 que tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obsistenti inducias Imperator ad meliùs deliberandum indulsisset, perstitit vir egregius constantissimè in priori proposito, cuius animi magnitudinem, stabilemque omnino sententiam, ac minimè fucatam; sed Deo addictam Imperator admiratus, iussit illum tuto animo esse, quem iam libertate donabat; tunc ille summa perfusus lætitia, nouum munus à Cæsare postulauit, vt scilicet nemini se viuente, quod ab eo gestum fuerat patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo vita deinde functo aliis minimè occultandum ad reliquorum exemplum esse putauit, vt refertur *in historia generali S. Dominici Hernandi de Castillo p. 2. lib. 2. cap. 26. fol. 201.* Deceret igitur vt dictus D. meus Romani Pontificis iussu Archiepiscopatum coactus reciperet, prout accidit Sancto Bonauenturæ, qui inuitus de eiusdem Pontificis mandato Episcopatum suscepit, humeros tandem labori submittens: vt sic de illo, sicut S. Cyprianus de S. Cornelio Papa *lib. 4. epist. 4. ad Antonianum*, dicere possumus. *Episcopatum ipsum non postulauit, nec voluit, nec vt ceteri, quos arrogantia, & superbiæ suæ tumor inflat, inuasit. Sed quietus, & modestus & quales esse consueuerunt, qui ad hunc locum diuinitus eliguntur, pro pudore virginalis conscientiæ suæ, & pro humilitate ingenita sibi, & custodita verecundia, non vt quidam, vim fecit vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, vt Episcopatum susciperet.*

Toletana Disputationis.

Vtrùm ornatus muliebris inhonestus, & profanus sit peccaminosus, ac per se & formaliter impediat receptionem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ.

Votvm CXXIV.

1 *Congregatio Sacerdotum, qui dicuntur indigni Ministri Saluatoris in congressibus litterariis quæstiones morales examinant confessariis perutiles, & necessarias.*

2 *Doctores referuntur de habitu & cultu mulierum agentes.*

3 *Ornatus muliebris in duobus consistit, in apparatu corporis, & in fuco colorum.*

4 *Vestes pretiosas supra statum suum, & vltra facultates habentes quando peccent mort.*

5 *Cultu superuacuo vtens non excedens facultatem eius, sed statum, peccat venialiter.*

5 *Sartor, aut tonsor si excedens statum suum vestes induerit valoris alicuius, vt sic copiosiores solutiones acquirat, & magis lucretur, non peccat.*

7 *Nimiam solitudinem ad exteriorem corporis ornatum apponens quando peccet.*

8 *Mulieres debent in laborando se occupare.*

9 *Mulieres cum verecundia, & sobrietate debent se ornare.*

10 *Ornamentorum lenocinia prostitutis conueniunt.*

11 *Pomposa vestium machina ad luxuriam & sensualitatem prouocant.*

12 *Pomposis nulla vtitur vestibus vbi ab aliis non possit videri.*

13 *Fr. Ludouici de Leon auctoritas refertur.*

14 *Mulier nupta potest licitè se ornare vt placeat viro suo, & quibus concurrentibus id fieri debeat, ostenditur.*

15 *Mariti consentire non debent vt vxores ornentur propter alios cum foras exeunt.*

16 *Mulier se ornare potest ad ostendendam pulchritudinem vt placeat alicui, quem in virum habere vult.*

17 *Mulier senex, & quæ vouit, vel constituit viuere in cœlibatu, aut viduitate, non potest ornare se curiose.*

18 *Mulier quæ ideo se ornat vt homines in concupiscentiam sui moueat, peccat mort.*

19 *Mulier siue coniugata siue non, quæ se comit eo fine vt lasciuo placeat, toties peccat quoties de industria illius se dat conspectui.*

20 *Mulier, quæ se iuxta statum suum ornat, & componit absque intentione prouocandi viros, non propterea peccat mort.*

21 *Excessus suprà statum, vel præter receptam consuetudinem in ornatu fœminarum potest esse lethalis.*

22 *Mulieres, quæ primum introduxerunt nouas lasciuarum vestium formas, mortaliter peccarunt.*

23 *Episcopi mandato cum censuris lato contra vtentes lasciuis, & minus honestis vestibus contrauenientes lethaliter delinquunt.*

24 *Ornatus in excessu quomodo sit peccatum mort. per accidens.*

25 *Fuco & pigmentis se ornans an dicatur adulterare opus Dei.*

26 *Pingere faciem, eique varios colores inducere non est de per se malum, sed indifferens.*

27 *Fuco, & variis pigmentis, ac compositis ornamentis quando sine peccato vti possit, ostenditur.*

28 *Iudith & Esther omni genere ornamentorum sibi pulchritudinem conciliarunt.*

29 *Mulier quæ se pompose adornat, & ob id mortaliter peccat si homines ad luxuriam incitare intendat, non est admittenda ad Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ, nisi talem deponat ornatum.*

30 *Concubinario publico quando sit neganda Eucharistia ostenditur.*

VEnerabilis & deuota Congregatio Sacerdotum, 1
qui dicuntur indigni Ministri Saluatoris huius oppidi Matritensis, quam vnà cum aliis feliciter fundaui, & institui anno 1644. ex statuto intenta pluribus spiritualibus exercitiis, orandi, scilicet prædicandi, visitandi hospitalia & carceres, audiendi Confessiones, iuuandi pauperes, consolandi afflictos, & doctrinam Christianam docendi rudiores iuuenes, & eos qui in infimis ministeriis sese hic occupant, necnon ad loca oppida circumuicina missiones faciendi ad prædicandum Verbum Dei, & ad Confessiones Fidelium audiendas; in quibus agendis operibus diligentes sese exhibent Ministri huiusmodi, & ne tam necessario instituto aliquid deesset, & volens eadem Congregatio vt Sacerdotes of-

ficium

ficium Pastorale & Sacerdotale, quod gerunt adimplerent,& omnes aptam ad id consequendum scientiam haberent, statuit, & ordinauit vt in oratorio publice pro omnibus intrare volentibus lectio de aliqua morali materia haberetur, ibique quisquis velit dubia proponeret ad eam materiam spectantia, & in praxi eueniri solita, vt inde capta veriori & securiori resolutione sciant omnes cum casus occurrerit quid sequendum: & implorato diuini numinis auxilio, ex cuius inuocatione bonum sequitur initium,melius medius, & optimus finis, vt aduertit Imper. *in auth. quomodo oportet Episcop.§.nos igitur*, explicaui publice quæstionem propositam die Veneris 2. Martij 1646. & si plures latiùs de illa pertractare voluerint, & alia scire desiderauerint, poterunt ad sequentes Auctores occurrere, qui latum campum ad alia plura, quàm hic tractabuntur, aperient.

2 De habitu muliebri, & cultu ac disciplina fœminarum multa multi scripsere, & præcipuè Cypr. *de disciplina & habitu Virginum*, Tertull *in lib.de habitu muliebri*, Nazianz. *in tract. aduersus mulieres sese ornantes*, Fray Luis de Leon *en su perfeta casada fol*... S. Thom. 2.2. *q.169. art.2.ad* 2. vbi Caiet. S. Anton. *in sum. tom.2. tit.4.c.5.§.1.* idem Caiet. *in sum.verb.ornatus*, Siluest. *in sum. eod.verb.* Abb. *in cap.1.num.11. ne clerici, vel mon.* Cassan. *in catalogo gloria mundi p. 2. consid.32.* Tiraq. *l.3.connub. à princ.* Guilelm. Bened. *in c.Raimutius,verb.cuidam Petro trad.dit n.32. cum seq.* Neuizan. *in sylua nupt. lib.2.n.86.vers. quod maximè procedit*, Abulen. *super c.11. Matthai*, Honcala *in tract. de fuco mulierum*, Sebast.Medic. *in sum.peccatorum p.1. tit.2.q.26.* Ioan. Mallara *p.1.cent.7.refran.34 & cent. 10. refran.51.* Ioan. Pineda *p.2. de la agricultura Christiana dial.21.§.9.cum seqq.& in vita S.Ioannis Baptista lib.3. art.1. c.5. pag.79. cum seq. & art.2.c.2. pag. 156.* Blas Aluarez Morabal *en el tratado de la salud c.52.& 53.* Fray Diego de la Ystella, *p.1. de la vanidad del mundo c.40.* Ioan.de Orozco *lib.1. parad.4 pag.31.* Sebast.de Couarruuias y Orozco *en el thesoro de la lengua Española verbo afecte*, Hieron. Roman *de Republ. gentilic.lib 9.c.20.* Henriq. *in sum.lib.8.c.56.§.4. lit.X.* Petr.Ledesm. *in sum.p.2.tract.31.c.3.pag.774.* Bobadil. *in politica lib.2.cap.17. n.148.* Azot. *instit.moral.p.1. lib.3.c.30.q.7.* Sayr. *in claui Regia lib.8 c.6. n.4.* Lessi. *de Iustit.lib.4.cap.4.dub.14.* Ludou Beia *respons.moral. p.2.casu 18.* Filliuc. *in quæst.moralib.tom.2.tract.30.q.9. n.220.* Homobon. de Bonis *in respons.quæst moral. p. 3. resp.23. & 24.* Cardin Cæs.Baron. *annal.Eccles. anno Christi 57.c.71.pag. mihi 529.* Laymann. *in Theolog. morali tom.1. tract 3.c.13.n.vlt. vers.simile exemplum cum seqq.* Antonin.Dian. *in resolut moralib.p.2. tract.1. miscel. resol.* 30. Alphons. de Carranza *en el discurso contra malos trajes y adornos lascinos.*

Ex quorum dictis dicendum nobis est ornatum mu-
3 lierum in duobus consistere, in apparatu corporis, & in
4 fuco colorum: item in ornatu dupliciter posse excedi, vno modo cùm quis vt niteat ex vestibus, & appareat vndique generosè adornatus, vult habere vestes supra statum suum, & vltra facultatem,& regulariter videtur peccare mortaliter, quia omnino est irrationale pauperem velle pretiosis vestibus vti, si per talem superfluum cultum cogatur deficere in necessariis ad sustentationē sui, & familiæ, vel contrahere debita, quæ soluere non
5 potest. Alio modo quando quis vtitur superuacuo cultu, non tamen excedente facultates eius,sed excedente statum, scilicet quòd licèt non cogatur egere tali veste vtendo, est tamen supra honestatem status sui, cui minor ornatus est conueniens, & tunc venialiter peccare existimo, de quo dicit S. Gregor. *in homil sunt nonnulli qui cultum subtilium, pretiosarumque vestium non putant esse peccatum, quòd si culpa non esset, nequaquam sermo Domini tam vigilanter exprimeret quod diues, qui torquebatur apud inferos bysso & purpura fuisset indutus, nemo quippe vestimenta pracipua scilicet excedentia proprium statum nisi ad inanem gloriam quarit vt honoratior cateris esse videatur*, refert noster Aluar.Pelag. *de planctu Eccles.lib.2. art.6.vers. Quatuor sunt signa superbia,fol.98.& art.76.fol.250.* Et idem S.Greg. *in Matth. 3. nisi cultus pretiosus in culpa esset non tam signanter diceretur quod diues indutus purpura torquetur apud inferos.* Idem S. Greg. *in homil. nemo autem existimet in luxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse, quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimentis sui asperitate laudasset,& nequaquam Petr fœminas à pretiosarum vestium appetitu compesceret, 1.Petri 3. di-
cens,non in veste pretiosa.* Veruntamen si aliquis me- 6
chanicam artem exercens,veluti sartor,aut tonsor, indigeret vltra statum suum bene vestiri vt facilius generosis viris barbam abradendo posset meliùs victum quærere, & sic copiosiores solutiones adquirere, & non ad inanem gloriam, existimo hoc casu talem nec venialiter peccare.

Potest quandoque considerari excessus in quantum 7
quis apponit nimiam solicitudinem ad exteriorem corporis ornatum, quia etiamsi quis non agat propter inanem gloriam, nec vtatur vestibus pretiosis vltra statum suum, nimia solicitudo circa eas vt niteant, poterit esse peccatum veniale,vel mortale secundum subiectam materiam, & occasionem inde sequutam, veluti si iste huiusmodi nimietate in se ornando exponat se periculo non inueniendi Missam in die festo: vel mulier non ita vt decet domui suæ sit præposita,& in rebus ad eam ne-
cessariis propter hoc deficiat, quia, vt dicit Nazianzen. 8
aduersus mulieres ambit. se se ornantes. Manus opus, & labor in muliere appareant; & S.Hieron. *ad Demetriad. Habeto fusum semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alueolis fusa vertantur, aliarumque neta, aut in globum collige, aut texenda compone: qua texta sunt inspice: qua errata reprehende, qua facienda constitue.*

Et licèt hucusque dicta æquè in muliere & viro pro- 9
cedant, & de vtroque intelligi possint, deinceps tamen ad mulieres sermonem vertimus, quas decet in habitu, & ornatu verecundiam & modestiam semper præseferre iuxta doctrinam Apostoli 1. *ad Timoth. 2. Mulieres in habitu ornato cum verecundia & sobrietate ornantes se,& non in tortis crinibus, aut auro,aut margaritis,aut veste pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona*: vbi gloss. mulieres dicit ornari in habitu ornato, id est cum religione ornantes eas; vult enim Apostolus esse ornatas virtutibus, & cum verecundia vultus, vt non sint attritæ frontis,vt meretrices, nec tortis crinibus,id est,crispis illis tortis auro, & margaritis. Item 1. *Petri* 3. ibi, *quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti
vestimentorum cultus*, &c. Nam earum ornatus viros ad 10
luxuriam incitat. *Prouerb. 7. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio praparata ad decipiendas animas*; *Ecclesiastici 9. Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circunspicias speciem alienam*, &c. *Iob.31. Virginem non conspicias ne forte scandalizeris in decore illius*, refert Aluar.Pelag *de planctu Eccles.lib.2.art.73. fol.244.*& hinc S.Cyprian. *de disciplina & habitu Virginum* ait *ornamentorum lenocinia prostitutis conuenire*: necnon Tertullian. *de cultu fœminarum cap.12.* ex *Genes.cap.38.* refert *hac ratione Thamar malum pudicitia sua odorem dedisse cum dicit, quia se expinxerat, & ornauerat, idcirco Iuda suspicioni visa est quæstui sedere*, &c.

Ex hodiernis pomposis vestium machinis oriri solent 11
lasciuiæ

lasciuiæ & sensualitatis damna, vt scitè ponderat Tertullian. *de pallio cap. 9. Hæ pompæ quàm de proximo curent luxuriæ negotium, & obstrepant pudicitiæ disciplinis dignoscere in facili est.* Et paulo infrà *Omnes pompæ in publicum proferuntur, aut vt luxuria negotietur, aut gloria diuitiarum, & potentia insolescat.* Legitur de germano B.Bernardi fratre in Claraualle, quòd noluit videre sororem nobilem suam ornatam, dicens quòd erat Rete diaboli. Est enim gratis dictum credere fœminas adornari vt domi maneant intra cubiculum, nam, vt
12 dicit S.Gregorius *hom. 6. & 40. in Euangel. nemo vult ibi speciosis vti vestibus, vbi ab aliis non possit videri.* refert Aluar. Pelag. *loco suprà citato, & eod. lib. 2. art. 76. fol. 250.*

13 Oriri etiam ex eisdem pomposis vestibus solent facultatum diminutiones, seu potius desolationes, nam mariti, vt vxoribus complaceant, insani fiunt, domesticis necessitatibus minimè attendentes, vt inordinatis earum cupiditatibus inseruiant, eleganter doctissi. Fr. Ludou. de Leon *en su perfeta casada*, in tales inuehit, his verbis. *No es el gasto de vn dia, sino de cada dia, ni costa que se haze vna vez en la vida sino que dura per toda ella: ni son como suelen dezir muchos pocos, sino muchos y muchos: porque si dan en golozear, toda la vida es el almuerço y la merienda, y la huerta, y la comadre, y el dia bueno. Y si dan en galas passa el negocio de passion, y llega a increible desatino, y locura. Porque oy vn vestido, y mañana otro, y cada fiesta con el suyo, y lo que oy hazen, mañana lo deshazen, y quanto ven tanto se les antoja, y aun passa mas adelante el furor, porque se hazen maestras e inuentores de nueuas inuenciones y trages, y hazen honra de sacar à luz lo que nunca fue visto: y como todos los maestros gusten de tener discipulos que los imiten, ellas son tan perdidas, que en viendo en otras sus inuenciones, las aborrecen y estudian, y se desuelan por hazer otras: y crece el frenesi mas: y ya no les plaze tanto lo galano y hermoso como lo costoso y preciado: y ha de venir la tela de no se donde, y el brocado de mas altos, y el ambar que bañe el guante, y la cuera y aun hasta el zapato; el qual ha de relucir en oro tambien como el tocado, y el manteo ha de ser mas bordado que la vasquina; y todo nueuo y todo reciente, y todo hecho de ayer para vestirlo oy, y arrojarlo mañana. y como los cauallos desbocados, quando toman el freno, quanto mas corren, tanto van mas desapoderados: y como la piedra que cae de lo alto quanto mas deciende, tanto mas se apresura; assi la sed destas crece en ellas con el beuer: y vn gran desatino y excesso que hazen les es principio de otro mayor; y quanto mas gastan tanto les aplace mas el gastar. Y aun ay en ello otro daño muy grande que los hombres si les acontece ser gastadores las mas vezes lo son en cosas aunque no necessarias, pero duraderas o honrosas, o que tienen alguna parte de vtilidad, y prouecho. Como los que edifican sumptuosamente, y los que mantienen grande familia, o como los que gustan de tener muchos cauallos: mas el gasto de las mugeres es todo en el ayre, el gasto muy grande, y aquello en que se gasta no vale ni luze, en bolantes y en guantes, y en penetes, y caçoletas, y azauaches, y vidrios, y musarañas, y en otras cosillas de las tiendas, que ni se pueden ver sin asco, ni menear sin hedor. y muchas vezes no gasta tanto vn letrado en sus libros, como alguna dama en enrubiar los cabellos. Dios nos libre de tan gran perdicion. y no quiero ponerlo todo à su culpa que no soi tan iniusto. Que gran parte de aquesto nace de la mala paciencia de sus maridos. y passara yo agora la pluma à dezir algo dellos, sino me detuuiera la compasion, que les he: porque si tienen culpa pagan la pena dellas con las setenas, &c.*

14 Et vt propiùs ad materiam accedamus, distinguendum est inter mulierem habentem virum, & inter eam, quæ illum non habet: nam mulier nupta potest licitè se ornare, operam dando vt soli viro suo placeat, ne propter defectum ornatus eius vir contemnat eam, & quærat aliam pulchriorem, & hoc non solùm est licitum, sed etiam meritorium si agit vt euitet viri adulterium, iuxta illud Apost. 1. *ad Corinth. 7. Mulier quæ nupta est cogitat quæ sunt mundi, & quomodo placeat viro:* & vt mulier nupta rectè & debitè se ornet, tria in suo ornatu concurrere debent; primum debitus finis, id est, quod propter virum suum mulier agat. Secundum quod non excedat apparatus ille conditionem status sui in valorem: tertium quod ille ornatus sit secundum se honestus; quia quidam ornatus est, qui etiamsi non sit magni valoris, est tamen in se impudicus, & ostendit mulierem inuerecundam. Ita Lessi. *d. lib. 4. c. 4. dub. 14. num. 108. vers. secundo*, & cæteri in principio citati.

Non est tamen prætextu placendi maritis, consentiendum vt mulier nupta pomposis vtatur vestibus, quæ solent ad lasciuiam incitare videntes, non enim facilè viri credere debent mulieres ornari propter se, cum videamus eas dum domi sunt nunquam his vestibus vti, cum foras verò exeunt illis cum curiositate adornari, ergo signum est, aliis placere velle, vel saltem vt pulchriores ab alienis laudari, quid enim mali de maritis talia consentientibus præsumendum non sit, vt eleganter Cypr. *de disciplina, & habitu virgin.* ait, *Viderint quid sibi nuptæ per placendi studium de coniugum solatio blandiantur, quos dum in excusationem suam proferunt, ad societatem criminis & consensionis adsciscunt.* 15

Mulier, quæ virum non habet, aut proponit illum habere, aut non. Si proponit illum habere, idem dicendum sicut de coniugata: quia sicut isti licet se ornare vt pulchrior appareat viro suo, ita illum non habenti licet operam dare ad ostendendum pulchritudinem, vt placeat alieni quem in virum habere vult, non intendens alios fallere, nec inducere homines ad concupiscentiam, secundum Sayr. *in claui Regia lib. 8. capit. 6. numer. 4.* Lessi. *d. lib. 4. capit. 4. dub. 14. numer. 108.* Trullench *in exposit. Decalogi lib. 6. capit. 1. dub. 12. n. 21.* 16

Si habere non potest, quia non est in ætate, vel constituit in cœlibatu, aut viduitate viuere, non licet sibi ornare se curiosè, quia illud est ad placendum alicui; quæ autem nulli placere debet, non debet se ornare, prout ornatus importat apparatum aliquem ad ostendendam pulchritudinem: nam quæ virum iam habere non potest, aut eum non habere constituit, seu vouit, illicitè agit si studeat ostentare pulchritudinem. Ita Lessi. *d. dubit. 14. n. 109.* 17

Verùm si virum habere non curat in proprium maritum, sed ideo se ornet vt non suis placeat, eosque in 18
concupiscentiam sui moueat, semper mortaliter peccat, 19
quia intentio est de se mala, scilicet mouere viros ad libidinem, vnde mulier siue coniugata, siue non, quæ se ornat, & comit eo fine vt lasciuo placeat, eumque ad libidinem prouocet, toties peccat quoties de industria illius se dat conspectui, Nau. *in man. c. 16. n. 14.* Trullench. *d. dub. 12. n. 21.*

Quando verò ex parte mulieris iuxta statum ornatæ, & compositę non est intentio prouocandi, nec sibi placet quod prouocetur aliquis ad sui libidinosum amorem, quamuis placeat ei quod laudetur vt pulchra, & vana superfluitate & fucu se ornet, non propterea peccat mort. quamuis alij peccent mort. ipsam adamando, est enim occasio accepta, & non data. Ita Caiet. *in sum. verb. Ornatus, in fine*, Trullench. *d. dub. 12. n. 19.* vbi in fine consulit meliùs facere si domi se contineat, dum iusta causa exeundi non intercedat. 20

Sed si supra statum, vel præter receptam consuetudinem sit excessus in ornatu fœminarum per comam ap- 21
posititiam,

posititiam,vulgo *moño*,per intortos capillos, per pectoris nuditatem,per ornamenta aurea & gemmata,per nouas vestium formas, videtur, talem excessum per se esse lethalem,etiamsi nullus malus finis extrinsecus intendatur. primo propter scandalum, quia talis ornatus allicit intuentes ad libidinem, & istarum concupiscentiam: secundo quia adulterant opus Dei,& illud emendare volunt,quod in iniuriã cedit Auctoris;tertio quia Scriptura & Patres hunc excessum grauiter reprehendunt *1.Petr.*
22 *3*.Cyprian.& Tertullian.ac cæteri in principio citati:Et ideo propter mala, quæ ex hoc excessu vt plurimum oriri solent,resoluit Caiet.*ad D.Thom.*2.*169.ad art.*2.fœminas,quæ has nouas lasciuarum vestium formas inuenerunt, & primæ introduxerunt,peccasse mortaliter; si-
23 cut etiam lethaliter delinquere contrauenientem Episcopi mandato cum censuris lato contra vtentes lasciuis, aut minus honestis vestibus tenet S. Thom. *d. q. 169. art.2.ad* a Bobadil post alios *in sua politica lib.2.c.17. n.149.& 150.*Alphons.de Carranza *en el discurso contra males trages y adornos lascinos nota 16. propè fin. fol.50.b.*

24 Ego tamen intelligo in excessu istius ornatus esse peccatum mortiferum per accidens,ratione alicuius prauitatis connexæ:primò ratione mali finis;secundò ratione alicuius præcepti positiui: tertiò ratione scandali;
25 non enim propric dicitur adulterare opus Dei, qui fuco & pigmentis se ornat, quia non facit illud deterius, sed solùm facit videri pulchrius; nec id facit intentione emendandæ artis diuinæ,vel operis Dei quà Dei est; sed supplendi defectus naturæ, vel iuuandi opus naturæ, qua naturæ est. Auctoritates verò tam Scripturæ quàm Patrum ad hoc propositum in contrarium adduci solitæ, vel continent exhortationem, vel agunt de illis, quæ se ornabant vt aliis placerent,vel propter lasciuiam, aut in contemptum Dei.

26 Circa fucos,idest,colores,quos apponunt sibi fœminæ,eædem sunt faciendæ distinctiones,de quibus suprà: nam pingere faciem,eique varios colores inducere, non est per se malum,sed indifferens:similiter per hoc intendere pulchritudinem, & artificio iuuare, ac exornare opus naturæ,nihil habet mali nisi ratione excessus in affectu,& vsu rei indifferentis.

27 Non obstat quòd ex fuco, & variis pigmentis, ac compositis ornamentis interueniat quædam fictio, qua intuentes decipiuntur; Quia fictio quando in nullius cedit detrimentum,non est mortifera: deinde non est propriè fictio nisi id fiat eo fine vt intuentes putent hunc colorem esse natiuum,ac plerumque non eo fine id faciunt, sed solùm vt sint & appareant pulchræ, abstrahendo à causa,vnde id proueniat: vnde etiam fieri potest vt sine peccato vtantur;primò causâ tegendæ alicuius maculæ:secundo si maritus iubeat, nimirum vt vxor inter alias magis decora appareat; etsi enim mariti non cupiunt adulterina illa fallacia decipi, vt D.Augustinus loquitur, sæpè tamen vxores suas cupiunt sic ornari.

28 Tertiò, si qua alia rationabilis causa subsit, sicut Iudith,&Esther omni genere ornamentorum sibi pulchritudinem conciliarunt, quam & ipse Dominus adauxit; & quamuis fortè aliqui decipiantur putantes illam pulchritudinem adscititiam esse natiuam, parum id refert; tum quia deceptio non est intenta, sed permissa: tum etiam quia licet deceptio esset intenta, parum interesset cum sit innoxia, nec limites mendacij officiosi excedat.

29 Ex quibus iam infertur resolutio ad secundam partem quæstionis propositæ, vt scilicet mulier in illis casibus,in quibus eam mortaliter peccare diximus ad Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta admittenda non sit, nisi de emendatione constet: emendatio autem non plenè facta censetur pœnitentiæ signa ostendendo, aut firmum deponendi talem vestem propositum habendo, nisi cum effectu illos ornatus lasciuos deponat, qui ad libidinem aspicientes prouocare solent; nam dum eos secum retinet,videtur causa, qua alios ad peccandum incitat,ei adhærere,videntibus omnibus, qui secundùm exteriorem ornatum, non vero iuxta interiorem animum, & occultam intentionem peccatricem indicant non emendatam;& sic peccatum illius nulla tergiuersatione celari potest. Sic similiter quamuis publico concubina- 30
rio ad Confessionem accedenti in conspectu plurium neganda non sit Eucharistia,licèt à domo non expulerit concubinam,si habeat tamen firmum propositum illam eiiciendi, & dum vicinis positiuè non constet illam domi suæ concubinarium retinere, nihilominùs si certo scirent iidem vicini eam domi reliquisse, neutiquam illi Eucharistia esset administranda, eo quod tunc peccatum est manifestum,& omnibus notum,nec cessat scandalum, ex resolutis per Ioan.Sanci. *in selectis disp.34.*

Toletana Archidiaconatus.

Eminentissimi S. R. E. Cardinales non includuntur sub dispositione statuti S. Ecclesiæ Toletanæ requirentis fieri probationes super puritate sanguinis prouisi prætendentis admitti ad possessionem Dignitatis, seu Canonicatus illius S.Ecclesiæ.

VOTVM CXXV.

1 *Statutum S. Ecclesia Toletana in diuini cultus augmentum,ac pietatem,& decorem factum, & per Sedem Apost.confirmatum.*
2 *Statuta super puritate sanguinis iustissimis de causis condita.*
3 *Statuta & leges que publicam concernunt vtilitatem, fauorabilia sunt.*
4 *Dispositio tendens ad vtilitatem Ecclesia dicitur fauorabilis.*
5 *Dispositio quando diuersis respectibus continet fauorem, & odium, praualet fauoris respectus.*
6 *Cardinales comprehenduntur in dispositionibus generalibus,& in concernentibus bonum, & vtilitatem Ecclesie.*
7 *Cardinales comprehenduntur in odiosis quando odium est irrationale.*
8 *Probatio puritatis sanguinis in dispositione statuti requiritur pro forma.*
9 *Forma debet specifice obseruari.*
10 *Examen in prouisionibus Parochialium Ecclesiarum requiritur pro forma.*
11 *Doctor etiam insignis & eminentis litteratura debet in prouisione Parochialis examen concursus subire.*
12 *Felinus sciens in Auditoribus S. Rota examen requiri pro forma, illud libenter subiit.*
13 *Obseruantia subsequuta pracedentem dubiam dispositionem declarat.*
14 *Actus vnicus sufficit ad inducendam obseruantiam.*
15 *Apostolica littera Motu proprio emanata non indigent iustificatione.*
16 *Statutum Toletanum est exorbitans,odiosum,& contra ius.*
17 *Cardinalis non comprehenditur sub dispositione odiosa,cuius ratio Cardinalitia dignitati non est adaptabilis.*

18 *Cardinalis*

18 *Cardinalis dicitur membrum ac pars corporis Papæ, & filius specialis Ecclesiæ Catholicæ nuncupatur.*

19 *Cardinales non iurant fidelitatem Papæ.*

20 *Cardinales æquiparantur Regibus, qui non dedignantur Cardinalium collegio locum cedere.*

21 *Reip. Christianæ tota Maiestas residet in Cardinalibus.*

22 *Cardinales offendentes incidunt in crimen læsæ Maiestatis.*

23 *Collegium Cardinalium dicitur ipsius Romanæ Ecclesiæ gremium, & Senatus diuinus.*

24 *Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus.*

25 *Cardinalis maiori gaudet prærogatiua, quam Archiepiscopus.*

26 *Cardinales legitimis, & honestis natalibus nati esse debent.*

27 *Cardinales inter nobiles connumerantur.*

28 *Papæ & Christi vnum dicitur Tribunal, & Consistorium.*

29 *Descendentes ex radice infecta infidelium non sunt admittendi in Ecclesia Toletana.*

30 *Argumentum à maiori ad minus validum.*

31 *Cardinalis ratione consanguinitatis dicitur pars corporis Papæ.*

32 *Statutum per se inualidum à sola Papæ confirmatione robur accipit.*

33 *Dispositio generalis debet restringi ad euitandum absurdum.*

34 *Cessante ratione legis, cessat & ipsa lex.*

35 *Iudices possunt ex magna & euidenti causa transgredi statuta.*

36 *Statuto requirenti Doctoratum satisfit cum idoneus, & eminentis scientiæ adest, licet non sit Doctor.*

37 *Rotæ opinio præualere debet.*

38 *Priuilegium competens alicui corpori vniuersarum personarum non tollitur, nec infringitur ex facto aliquarum earundem personarum.*

39 *Actus gesti quando possint deseruire pro obseruantia interpretatiua.*

40 *Iuramentum sequitur naturam scripturæ, & actus, cui adijcitur.*

41 *Derogatio quantumuis amplissima statutorum non tollit statutum respiciens certam formam.*

42 *Doctor valde excellens, & maximi nominis in Rota sine examine recipi potest, & debet.*

QVidam Eminentissimus S.R.E Cardinalis, & Papæ ex fratre nepos cum de dignitate & Canonicatu sanctæ Ecclesiæ Toletanæ prouideretur, fuit dubitatum an satisfacere deberet dispositioni statuti prædictæ Ecclesiæ requirentis fieri probationes super puritate sanguinis prouisi prætendentis admitti ad possessionem beneficij, seu Præbendæ illius S. Ecclesiæ.

Pro parte affirmatiua allegabatur quod in statuti hu-
1 iusmodi dispositione, fuit consideratum vt eadem Ecclesia perpetuis futuris temporibus honorificè veneraretur ad Dei laudem, & honorem, diuinique cultus augmentum, ac pietatem, Ecclesiæ venustatem, & decorem, vt in prædicti statuti confirmationibus verbis protulerunt expressis Summi Pontifices Paulus III. Iulius III. & Paulus IV. Idem colligitur ex Regia prudentissimi D. Philippi II. approbatione sub die 6. Augustini 1556. emanata, ibi, *Porque de la guarda y obseruancia del, resulta mucho seruicio a nuestro Señor*, &c. & ibi, *Por la prezente loamos, confirmamos è approbamos el sobredicho estatuto.* Idem ex Regia Pragmatica edita à Ca-
Barbosa Vet. decis. Pars II.

tholicissimo Rege Philippo IV anno 1623. *cap.* 20. §. 1. quæ est *lex* 35. *tit.* 7. *lib.* 1. *nouissima Recopil.* ibi, *Porque conseruen en su primitiua calidad y institucion los santos estatutos, y los vtiles y loables fines del beneficio comun a que se encaminaron, y que de su buen vso sean experimentado*, &c. & agnoscit Melchior Lotter *de re benefic. lib.* 2. *q.* 43. *num.* 5 vbi agens de his statutis sic ait.
Hæc statuta iustissimis de causis fuisse condita, adeò vt 2
eis non deficiat publica vtilitas, &c. & in terminis huius statuti Escobar *de puritate probanda p.* 1. *q.* 3. §. 2. *n.* 17. *cum seq.*

Vnde ex tantò diuini cultus augmento, & huius S. 3
Ecclesiæ venustate, & decore occasione talis statuti illi obuenienti, videtur illud esse fauorabile, cùm statuta & leges, quæ publicam concernunt vtilitatem, fauorabilia censeantur, ex Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 18. Sarmient. *lib.* 1. *select. cap.* 22. *num.* 2. Escobar. *d. part.* 1. *quæst.* 3. §.
2. *numer.* 38. Similiter etiam dispositio tendens ad vtili- 4
tatem Ecclesiæ dicitur fauorabilis, Abb *in cap. nihil numer.* 1. *vers.* 2. *principaliter, de elect.* Tiraquell. *de vtroque retractu in præfat. n.* 64. *& seq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. in proœmio, num.* 34. & 38. Nec id eneruat quòd statutum huiusmodi in ea parte, quæ descendentes ab impuris excludit, odium continet, quia etiam quatenus con-
cernit diuini cultus augmentum, & Ecclesiæ decorem, 5
fauorem non minimum habet, vnde succedit doctrina quod quoties dispositio diuersis respectibus fauorem, & odium continet, illa censetur absolutè fauorabilis cùm magis fauoris respectus præualeat, Gonçal. *ad d. reg.* 8. *Cancell.* §. 6. *numer.* 36. cum gloss. *in cap. sciant cuncti, verb. alios, de elect.* maximè quando respectus fauorabilis concernit Ecclesiæ bonum ac publicam Reip. vtilitatem, Gonzal. *d.* §. 6. *num.* 37. & 38. Escobar. *d. part.* 1. *q.* 3. §. 2. *num.* 39. & *n.* 53. agens de statuto S. Ecclesiæ Toletanæ ita concludit, *Sed à potentiore, & digniore eorum causa & fine, qui fauor est publicus nomen accipere debent, & sic fauorabiliora vocari, non verò odiosa.*

Comprehenduntur igitur Eminentissimi DD. Car- 6
dinales sub hoc statuto, quia certissimi iuris est eos comprehendi in dispositionibus generalibus, & maximè in fauorabilibus, & in concernentibus bonum, & vtilitatem Ecclesiæ, vt resoluunt Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.* 11. *quæst.* 4. *num.* 6. *& lib.* 12. *quæst.* 4. *num.* 7. *cum seqq.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol. vlt. casu* 61. *vers. ad quartum*, Antonin. Diana *moral. resolut part.* 5. *tractat.* 2. *resolut.* 16. Ego qui plures refero, *de iure Ecclesiast. vniuerso, lib.* 1. *capit.* 4. *numer.* 55. *cum seqq.*

Et non solùm in fauorabilibus, sed etiam in odiosis 7
comprehendi DD. Cardinales expressè tenent Flamin. Paris. *vbi proximè*, & Melch. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 8. *num.* 85. *cum seqq.* & *lib.* 2. *quæst.* 32. *n.* 83. *cum seqq.* Idque maximè procedit quando odium est irrationabile, vt videtur sentire Rota *decis.* 46. *n.* 10. *cum seq. p.* 5. *recent.* ibi, *Ex quibus succedit in fauorem translatariorum, & contra D. Cardinalem reseruatorem: illa in hac materia non minus vera quam trita, & communis conclusio quod sub generali dispositione, quamuis odiosa, non tamen odio irrationabili, & sic sub hac facultate transferendi comprehenduntur Cardinales*, &c. & quòd dictum statutum non contineat odium irrationabile; quinimò nec sit odiosum simpliciter, constat ex dictis; & ex infra dicendis.

Nec sufficit nobilitatis, & sanguinis puritatis noto- 8
rietatem, nec præsumptionem, & personæ qualificationem ex suprema Cardinalitia dignitate resultantem allegare, quia cùm in dicto statuto à Sede Apost. sæpius confirmato detur certa forma, & modus in probationibus huiusmodi necessariò interueniendus, (in disposi-

tione enim dicti statuti requiritur pro forma probatio
puritatis sanguinis. Escobar d.p.1.q.8. § 3.n.22.& 24.
& §.4.n.17.& §.3. n.44 Rota decis.167.n.38.p.1. re-
cent.) inuiolabiliter obseruari debet; quando enim lex,
9 statutum, vel constitutio aliquid pro forma requirit, talis
forma debet specificè obseruari, & non sufficit notorie-
tas, nec adimplementum per æquipollens, Lambert. de
iurepatron.lib. 2.p.1.q.11.art.3.late Flamin.Paris. de re-
signat.benef.lib.8.q.9.n.83.cum seqq. Gonzal. ad regul.
8.Cancell.gloss.4.n.9 cum seqq. Nicol. Garc. de benefic.
part.9.c.2.n.102.& 103.
10 Hinc prouenit quòd, cùm iuxta dispositionem Conci-
lij Trident. sess.24. de reformat. cap.18. & Bullæ Pij V.
quæ incipit, In conferendis, in prouisionibus Parochia-
lium Ecclesiarum requiratur examen pro forma, non
potest illud omitti quamuis persona examinanda esset
notoriè dignissima, ac sufficientissima, & insignis Do-
ctor, vel Vicarius Generalis, seu Pœnitentiarius, aut in
qualibet alia dignitate etiam maxima, vel eminenti litte-
11 ratura constitutus, vt declarauit Sacra eiusdem Concilij
Congregatio, cuius verba referunt Gonzal. d. gloss.4.n.
91.Nicol.Garc.d.p.9.c.2.n.103 Ego de officio & potest.
Episcopi p.3.alleg.60.n.85.
12 Et facit quod Flamin.Paris.d.lib.8.q.9.n.90.& Gon-
zal. d.gloss.4. num.95. & referunt de Felino Sandæo Iu-
ris Canonici coryphæo, qui cùm in Auditorem sacræ
Rotæ electus fuisset, & ob notoriam suam sufficientiam
examen subire renuisset, tandem sciens examen in Au-
ditoribus Rotæ Romanæ requiri pro forma, illi libenter
se subiecit. Et in nostro casu subsequuta obseruantia om-
ne dubium tollit, nam cum Eminentissimus D.Cardina-
lis de la Cueua, de Canonicatu huius sanctæ Ecclesiæ
Toletanæ prouisus fuisset, non obstante quod illius ger-
manus frater vtrinque coniunctus ad eandem Ecclesiam
iam admissus fuerat, puritatis sanguinis probationem
13 facere voluit, & solutum circa hoc examen subire passus
fuit, quæ obseruantia subsequuta dubiam præcedentem
dispositionem declarauit Caualcan.decis.28.num.63.&
64.p.2.Surd.decis.103.num.16.& decis.134.n.9. Ste-
phan.Gratian.discept.forens.tom.2.c.377. num. 18. cum
seqq.& tom.5.cap.978.num.27. latè Castill. controuers.
lib.5.cap 93. §.7. per tot. ad quam inducendam vnicus
14 sufficit actus, vt expressè tradunt Ioan. de Solorzan. de
Indiarum iure, lib.2.cap.24.Valenz.cons.53.num.11.vbi
ait quòd non requiritur quod iudicatum fuerit super eo,
Ioan.Anton.Bellon.cons.80.num.8.Ioseph.Ludouic.Pe-
rus.decis.29.num.31.Castill.d.cap.93.§.7.num.17.quod
procedit licèt obseruantia esset contra verum intelle-
ctum dispositionis, Rota decis.574.num.3.part.1.diuers.
ibi, Est locus interpretationi ex vsu & obseruantia sub-
sequutis etiamsi alius intellectus de iure verior esset, Gre-
gor. XV. decis 184. num.5.& 6. vbi Beltram. num.8.
lit. C.

Ex quibus & aliis subtiliter adductis pro hac parte
prætensum Ecclesiæ ius defendentes scripserunt doctissi-
mi, & à me multis nominibus commendandi DD. mei
D.Petrus de Zamora Hurtado, & D. Alphonsus de Mo-
rales Bellisteros illius S. Ecclesiæ Toletanæ dignissimi
Canonici Doctorales.

Sed his non obstantibus pars negatiua in dubio pro-
posito verior mihi visa fuit, ex fundamentis pro Emi-
nentissimo D.meo adductis à doctissimis viris DD. An-
drea Mangello Hispanicæ Nunciaturæ Auditore Gene-
rali, & Francisco Mancino Protonotario, & eius-
dem Nunciaturæ Iudice Apost. meritissimo, & mei
amicissimo, cuius scripturam in assequenda præsentis
casus veritate, quia alibi melius inueniri non potest,
omnibus numeris absolutam hic inserere non dubita-
ui, tenoris sequentis, videlicet. Toletana Archidiaco-
natus.

Danda est immissio in possessione Archidiaconatus 15
de quo agitur ad fauorem Eminentissimi D. mei, quia
docetur de eius prouisione per litteras Apost. quæ quan-
do sunt iustificatæ habent executionem paratam, cap. si
capitulo, & ibi gloss. de concess. præb. in 6. & cùm in pro-
posito emanauerint motu proprio, non indigent alia iu-
stificatione, gloss. in Clem.1. verb. fuisse, de probat. Rota
decis.645.n.2.p.3 recent. & sæpè in aliis.

Non obstat quòd Capitulum non possit tradere pos-
sessionem petitam nisi præuia informatione habita de
puritate sanguinis prouisi, iuxta dispositionem statuti
Ecclesiæ Toletanæ, contra cuius statuti sanctionem Ca-
nonici operari nequeunt attento iuramento per eos præ-
stito super eius obseruatione, cum promissione de non
petenda dicti iuramenti relaxatione, & de impetrata non
vtendo.

Quia prædictum statutum non comprehendit hunc 16
casum, & cum sit exorbitans, odiosum, & contra ius, vt
per cap. eam te, de rescript. formauit in terminis Rota in
decis.307.num.1.coram Card. Mantica. & in decis.167.
n.32.p.1.recent. est strictissimè interpretandum, c. sta-
tutum el 2. de hæret. lib.6. Surd. decis.167.num.17.&
alios plurimos congerit Escobar de puritate sanguinis
p.1.q.3.§.2.

Quod autem præsentatus non sit comprehensus sub 17
dicto statuto probatur ex duplici capite. Primò, quia pro-
uisus est Cardinalis, qui non comprehenditur sub dispo-
sitione odiosa, cuius ratio Cardinalitiæ dignitati non est
adaptibilis, Felin. in cap. cùm in iure sub n.9. vers. secun-
do limita, de offic. deleg. Card. Tusch. tom.2 lit. C. concl.
99.n.4. Lotter de re benef. lib.1.q.8.n.82. cum seqq. Bar-
bosa de iure Eccles. vniuerso lib.1.c.4.n.60. plenè Rota
in decis.46 n.10.& 15.p.5.recent. & coram Seraph. de-
cis.1114.& 1148. vtrobique sub n.3.

Rationem verò præfati statuti non esse adaptabilem 18
Cardinalitiæ dignitati manifestè conuincitur, quia Car-
dinalis est propinquior Papæ, diciturque membrum, ac
pars corporis illius, & filius specialis Ecclesiæ Catholi-
cæ nuncupatur, cap. felicis, §. vlt. de pœnis in 6. adeò
quòd inter Papam, & Cardinales non simplex vnitas,
verùm etiam quædam identitas consistat, vt ponderat
Ioan. Andr. in cap. requisisti num.12. ad fin. vers. imò &
quasi, de testam. sequitur Lotter. vbi suprà n.40.& 41.
Qua ratione Cardinales non iurant fidelitatem Papæ. 19
Host. in cap. antiqua, de priuileg. Garc. de nobilit. glos.
43.§.3. num.46. Et æquiparantur Regibus, qui non de- 20
dignantur Cardinalium Collegio locum cedere, vt post
Lotter. vbi sup. n.75. refert Barbos. de vniuerso iure Ec-
clesi. lib.1.cap.4.num.9. & 10. Et quòd in Cardinalibus 21
resideat tota maiestas Reip. Christianæ tradit Iul. Clar.
in praxi crimin. §. fin. quæst.98.n.5. in fine verb. ego nun-
quam. Et idcirco qui offendit Cardinales incidit in cri- 22
men læsæ maiestatis, Anchar. in d. cap. felicis per illum
text. col.1. vers. quarto nota, de pœnis in 6. Ioan. Andr.
in cap. ad Apostolica, verb. Cardinales, de sentent. & re
iudic. in 6. Collegiumque Cardinalium dicitur ipsius R.
E. gremium, cap. in nomine Domini, circa med. 23. dist. 23
Roman. cons.498. n.10. Et Senatus diuinus appellatur,
Barbat. de præstantia Cardin. q.1. prima parte n.15. Gam-
bar. de auctoritate legati à latere lib.8. tit. quid possit Le-
gatus circa Indulgentias n.12.

Vnde fit quòd si prouisus de hoc Archidiaconatu 24
fuit effectus pars corporis Papæ, æquiparatus Regibus,
reputatus dignus ingrediendi in gremium Ecclesiæ Ro-
manæ, ac in Senatum diuinum, aliisque gaudeat præ-
rogatiuis supra recensitis, multo magis hodie debet di-
gnus existimari ingrediendi in Capitulum particularis
Ecclesiæ Toletanæ absque alia puritatis informatione,
ex vulgata regula, cui licet quod est plus, licet vti-
que quod est minus, l. fin. iuncta gloss. C. qui ætat.
lib.10.

lib. 10. cap. cum in cunctis in princ. & ibi gloss. & Canonistæ, de elect. cum alijs pluribus relatis per Euerard in locis legalib. fol. 140. loco à minori n. 1. vbi refert quòd noster quoque Saluator Iesus Christus vsus fuit tali argumento, & per consequens inadptabilis redditur ratio dicti statuti in præsenti casu.

25 Quod confirmatur ex eo quòd Cardinales debent habere omnes qualitates requisitas in Episcopis, vt statuitur in sacro Concilio Trid. sess. 24. de reformat. cap. 1. sicut ergo Archiepiscopus Toletanus, qui dicitur caput Capituli, & potest in eo interuenire vti Episcopus, & vti Canonicus Barbos. de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 73. n. 17. & 18. non tenetur facere informationem super puritate sanguinis, ita & multo minus Cardinalis prouisus de hoc Archidiaconatu, qui ratione Cardinalatus maiori gaudet prærogatiua, quam Archiepiscopus, vt aiunt Host. & Ioan. Andr. in c. dilectus el 1. de præbend. Garc. de nobilit. glos. 48. §. 3. numer. 41. & 53. plenè Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 8. num. 57. cum seqq.

26 Rursus Cardinales nullius criminis, aut infamiæ nota aspersi esse debent, vt cautum est in Concilio Basiliensi sess. 23. cuius meminit Barbosa de vniuerso Iure eccles. lib. 1. cap. 3. de Cardinalib. numer. 29. Et quod debeant legitimi, & honestis exorti esse natalibus, neque vlla prorsus labe, aut illegitimorum natalium suspicione quouis modo laborare, sed omni macula, & impuritate carere, alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius incapaces sint, & esse censeantur, statuit Sixtus V. in sua Const. 50. sub dat. tertio Non. Decembris 1595. vbi præterea dicitur quod nec legitimati per subsequens matrimonium admittantur, etiamsi tales legitimati originem trahant a Regibus, & magnis Principibus, reddita ratione, nempe ne Cardinalatus splendor qui dignitati Regiæ comparatur deprimi, commaculari, aut quodammodo obscurari possit, & vt puriori dignitati puriores natales respondeant.

17 Eo igitur ipso quod Papa aliquem ad Cardinalitiæ dignitatis fastigium extollit, declarat eum esse sanguine purum, & habere omnes qualitates sacris Canonibus, & Pontificiis Constitutionibus requisitas, & propterea Garc. de nobilit. inter nobiles cum Papa, Imperatore ac Regibus annumerat Cardinales d. glos. 48. §. 3. n. 10. cum seqq. & per consequens nefas esset eiusdem Papæ declarationem infringere, prout certe fieret si admitteretur noua informatio super puritate requisita ex statuto Ecclesiæ Toletanæ, siquidem quod Papa approbat, nos quoque approbare debemus, glos. in cap. si Romanorum, 19. dist. nec cupiam licet sententiam Papæ retractare, cap. patet, cum seq. 9. q. 3. cap. nemini, 17. q. 4.

28 Papæ enim & Christi vnum dicitur tribunal & consistorium, vt dicunt Doctores in cap. 2. & 3. de translat. Episc. Barbat. de præstantia Cardinal. p. 1. q. 2. n. 3. & q. 8. n. 5. & ideo eius iudicium cæleste arbitrium appellatur l. 1. in fine C. de summa Trinit. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 11. n. 14.

29 Nec dicatur quòd puritas sanguinis requisita ex dicto statuto sit diuersa ab illa puritate natalium requisita ex Constitutione Sixtina, & sic cesset illatio. Quoniam Pontifex si noluit admittere ad dignitatem Cardinalitiam filios Regnum & aliorum Principum legitimatos per subsequens matrimonium, qui ad Episcopatus absque alia dispensatione promoueri possunt, vt pluribus relatis firmat Barbosa de officio, & potest. Episcopi p. alleg. 10. num 33. & 34. & habentur pro veris legitimis ex leg. 1. tit. 13. part. non solùm ad ea quæ proficiscuntur à Iure Ciuili, sed etiam ad ea quæ legibus municipalibus, & statutis competunt filiis legitimis, vt ponderat Garc. de nobilit. glos. 21. numer. 62. & in spe-

cie loquendo de huiusmodi statutis post plures comprobat Escobar. de puritate sanguinis q. 4. § 6. num. 16. & 17. vbi quòd debent admitti ad Communitates, & collegia absque vlla hæsitatione, multò minus voluit admittere descendentes ex radice infecta infidelium, qui sunt minus digni, & vere infames appellantur à Villadieg. in l. 3. glos. 3. num. 4. tit. 2. lib. 12. fori, Azori. instit. moral. p. 1. lib. 6. c. 4. q. 26. circa fi. vers. ego tamen, latè Escobar. de puritate sanguinis q. 1. § 4. per totum, & præcipue n. 7. cum seq.

Sumpto argumento à maiori per text. in capit. vniuersis, & ibi glos. de testib. l. ne ex vera C. de acquir. poss. sess. cum alijs relatis per Nicol Euerard. in locis legalib. loco à maiori fo. 145. n. 1. cum seq. & per August. Barb. de locis communib. argumentor. iuris, loco à maiori. 30

Secundò principaliter præsens casus non comprehenditur sub dispositione dicti statuti, quia Eminentissimus D. meus prouisus de huiusmodi Archidiaconatu non solùm ratione Cardinalatus, sed etiam ratione consanguinitatis est pars corporis Papæ, vt de Cardinale Burghesio nepote Pauli V. notat Theodos. Rubeus in suis singularib. p. 4. de præcedentia Protonotar. fol. 292. n. 88. & 89. 31

Cùm autem hoc statutum per se sit inualidum, & à sola Papæ confirmatione robur accipiat, vt resoluit Rota in decis. 196. num. 2. in fine p. 1. recent. sicuti non comprehendit ipsum Papam confirmantem, ita nec minus eiusdem Papæ Cardinalem nepotem, & Papatus membrum, ex allegatis per Anchar. cons. 295. numer 7. Non enim posset de puritate sanguinis D. mei Cardinalis inquisitio fieri, nisi fieret quoque Papæ eius patrui, quod quàm grande foret absurdum nemo est qui ignoret, ad quod euitandum debet restringi generalis dispositio leg. 2. Cod. de noxalib. action. leg. vt gradatim paragraph. 1. ff. de mu er ib. & honor. quod procedere etiam in dispositione statutaria voluit notabiliter Bart. in repet. leg. omnes populi in 6. q. princ. post inst. ff. de Iustit. & iure, sequitur Panor. in cap. solita, de maior. & obed. non enim est asserendum, dicendum, vel faciendum id, aut sumendus ille intellectus, ex quo sequi posset absurditas, inhumanitas, scandalum, vel inconueniens, vt ex pluribus exornat Euerard. in locis legalib. loco ab absurdo num. 2. fo. 183. & sub num. 4. loquitur de statutaria dispositione. 32 33

Et facit conclusio quòd cessante ratione legis, seu statuti, vel occurrente casu aliquo qui non indicatur à legislatore, seu statuente intentus, cessat & ipsa lex seu statutum, & per epicheiam in casu particulari corrigitur, secundum doctrinam Martini Bonac. in tract. de legib. disp. 1. q. 1. puncto vlt. §. 2. n. 9. vers. quarto, vbi loquens de casibus, qui per epicheiam non censentur comprehensi in lege, sic ait. Quartò quando casus aliquis occurrit, qui ex circumstantiis non indicatur à legislatore intentus, & quod legislator excepisset si eum prauidisset. sequitur Paul Layman. in sum. Theologia moral. lib. 1 tract. 4. c. 19. n. 1. Si enim Pontifex, qui confirmauit statutum Toletanum fuisset interrogatus an sub illius dispositione voluisset comprehendere propriam prosapiam, & Cardinales, verisimiliter negatiuè respondisset, & ideo eodem modo nos respondere debemus, ex suprà ponderatis. 34

Beneque conueniunt annotata per Mynsinget. cent. 2. obseru. 54. numer. 1. dum dicit quòd iudices etiamsi iusserunt seruare leges, Canones, & statuta, tamen ex magna & euidenti causa possunt ea transgredi, iuxta Innoc. in cap. Canonum statuta, in vlt. glos. de constitut. & n. 5. subdit perinum non esse qui ex causa rationabili transgreditur statuta, ex Bald. in l. quid ergo §. pœna grauior ff. de his, qui not. infam. & rectè ad propositum venit doctrina Paridis de Puteo in tract. de syndicatu verb. Doctor. n. 3. qui dum ageret de statutis requirentibus 35 36

quod Potestatis assessor esset Doctor, dicit quod quamuis hoc gradu insignitus non sit, si tamen aliàs idoneus, & eminentis scientiæ esse reperiatur, hoc sufficit ad statuti verba, & mentem explendam, argum. *l. vnicuique C. de proxim. sac. scrinio. lib.* 12. & eorum, quæ tradit Bald. *in l. sed reprobari ff. de excus. tutor.* Roman. *in l. quid tamen ff. de arbitr. & in l. cum quid ff. si certum pet.* quem locum refert & sequitur Ioan. de Solorzano *de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 3. c. 13. n. 43.*

37 Hinc etiam cessat fundamentum, quod posset forsan fieri in doctrina, Escobar *de puritate probanda q. 3. §. 2. & 3.* vbi latè defendere conatur huiusmodi statutum esse fauorabile in quantum respicit communem Reip. vtilitatem, quia vltra quod potius ingeniosa, & subtilis quàm vera videtur eius opinio vti loquens contra inconcussam Rotæ opinionem supra relatam, quæ indubitanter præualere debet enim faciat communem contra communem ex notatis per Ceuall. *commun. in proœmio à n. 25. vsque ad 29.* sequitur Gratian. *discept. forens. cap. 104. num. 56. & cap. 266. à num. 21.* quos refert Rubeus *in suis singularibus p. 2. circa stylum, & obseruantiam Rotæ §. 4. fol. 15.* sufficit dicere quòd eius ratio non est proportionabilis Cardinalitiæ dignitati ad hoc vt ipsos Cardinales non comprehendat ex superius deductis, & signanter firmauit Rota *decis. 1144. & 1148. num. 3. coram Seraphino*, & multo minus Cardinalem Papæ ex fratre nepotem.

38 Prout non facit quod Eminentissimus D. Cardinalis de la Cueua, & forsan alij pro habenda possessione Canonicatus in dicta Ecclesia fecerint informationem super puritate sanguinis, iuxta dispositionem dicti statuti, quasi quod hoc deseruiat pro obseruantia interpretatiua: Quia exinde non potuit oriri præiudicium alijs Cardinalibus, cum priuilegium competens alicui cœtui & corpori vniuersarum personarum non tollatur, nec infringatur ex facto aliquarum earundem personarum, glos. *in cap. dudum, in verb. de veritate, in fine, de elect.* Roman. *conf. 374. n. 5.* Menoch. *conf. 3. num. 55. Rot. decis. 3. de procurator. in nouis, & in decis. 288 n. 16. p. 5.* sicuti clericus non potest renuntiare priuilegio fori. Crass. *de effectib. clericatus effectu 1. n. 43.* & fuit dictum *in Corduben. decimarum de Lucena 10. Maij 1635. coram Coccino.*

39 Nec actus gesti per D. Cardinalem de la Cueua possunt deseruire pro obseruantia interpretatiua, quia ad hoc vt obseruantia suffragetur, deberent actus probari cum scientia collegij Cardinalium, de cuius interesse & præiudicio agitur, Rot. *decis. 406. n. 7. p. 1. recent.* Immo cùm agatur de actibus factis sponte ab ipso Cardinali forsan ad ostendendum maiorem suæ familiæ splendorem in Hispania, vbi ob Maurorum occupationem spatio tanti temporis continuatam potest suspicari de macula puritatis sanguinis, non potest ex illis desumi obseruantia nisi doceretur actus fuisse obtentos in contradictorio iudicio audito ipso Cardinalium Collegio, ad not. per Castren. *in l. qui luminibus n. 2. vers. sed tamen ff. de seruit. vrb. præd.* Gonzal. *super reg. 8. glos. 5 §. 6. numer. 36 & 37.* Rota *decis. 530. n. 2. & 3. p. 2. recent.* Et vlteriùs posset dici quòd dicti actus ex quo non fuerunt gesti per Cardinalem Papæ ex fratre nepotem, eo minus possent deseruire pro obseruantia, quæ ad hoc vt suffragetur debet in specie & particulariter probari; ex allegatis per Rot. *in decis. 451. n. 7. coram Greg. XV.*

Ex quibus cùm constet statutum non comprehendere casum, de quo agitur, remanet libera Canonicis facultas tradendi possessionem petitam, licet ipsi (quatenus possent illæsa statuti obseruantia) facere profitentur absque quod aliquid sibi obstet iuramentum super obseruatione eiusdem statuti præstitum, quia si non obstat statutum, minus obstare potest iuramentum, quod sequitur naturam scripturæ, & actus, cui adiicitur, Gutier. *de Iuram. confirmat. p. 1. c. 37. num. 2.* Gomez. *in l. 22. Tauri n. 10. col. antepen.* Anton. Gabr. *commun. tom. 3. lib 2 tit. de iur eiur. conc. 10.* 40

Præterea præsupponitur in litteris Apost. latius prouisionis adesse amplissimam derogationem, & in specie statutorum dictæ Ecclesiæ auctoritate Apost. confirmatorum & iuramento roboratorum, sed quia litteras prædictas non vidi, & potest dubitari quod derogatio quantumuis amplissima statutorum, non tollat statutum respiciens certam formam seruari debere, nisi in specie de illa forma sit facta mentio, vt tenuit Crauet. *conf. 572. n. 29.* quem refert & sequitur Tusch. *tom. 1. lit. C. concl. 349. n. 10.* super hoc non insisto, maximè cùm neutiquà sit necessaria ex superius latè deductis, & ideo, &c. saluo, &c. Hactenus D. D. Franciscus Mancinus. 41

His ita eleganter à dicto D. meo exaratis, & negotio maturius discusso Capitulum Toletanum solita vtens in Romanam Ecclesiam pietate absque vlla informatione procuratori Eminentissimi D. Cardinalis possessionem capitulariter, & de omnium consensu libenti animo tradidit: & ita controuersiæ finis feliciter impositus fuit. Dicebam in gratiam eorum, qui merentur eminentes in aliqua scientia appellari, & ob varia scripta in lucem edita insignes vocari, non esse certum quod supra *num. 12.* adducebatur, quia, vt ait Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Regia ad Prælat. nomin. verb. excellentis doctrinæ pag. mihi 566.* Doctor valde excellens & maximi nominis in Rota sine examine recipi potest, & debet. 42

DECLARATIONES EMINENTISSIMORVM AC REVERENDISSIMORVM DD. Cardinalium, sacris Ritibus præpositorum, & S. Concilij Trident. Interpretum.

1 D instantiam D. Ferdinandi Arias Vguarte Archiepiscopi Liman. in Indiis occidentalibus emanarunt Romæ quædam declarationes sacrarum Congregationum Eminentissimorum DD. Cardinalium sacris Ritibus præpositorum, & sancti Concilij Tridentini interpretum, quæ in Regio Indiarum Consilio Matriti præsentatæ, & ad illarum partes transmissæ, tandem circumferuntur impressæ Limæ apud Hieronymum de Contreras anno Domini 1635. quarum cum hucusque notitiam non haberem, ne in lucubrationibus nostris deesse viderentur, eas hîc inserere operæ pretium duxi.

2 Ferdinandus Archiepiscopus de las Charcas in Indiis occidentalibus supplicat Dominationibus vestris Illustrissimis, vt dignentur declarare infrascripta dubia pro gubernio suæ diœcesis, & Suffraganeorum.

I. Cùm *cap. 8. de reform. sess. 22.* tribuatur facultas Episcopis vt habeant ius visitandi Hospitalia, Collegia, & Con

& Confraternitates laicorum, *non obstantibus quacunque consuetudine etiam immemoriali*, &c. Dubitatur an hæc vltima verba Concilij *non obstantibus*, &c. debeant intelligi etiam de consuetudine post Concilium introducta, sciente, vel ignorante Episcopo in Visitationibus in futurum post ipsam consuetudinis introductionem, faciendis.

3 II. An apptobatio obtenta per Sacerdotem secularem, vel Regularem ab Ordinario ad audiendas Confessiones, de qua *in c.15. de reformat. c.23.* possit ab Episcopo successore pro suæ Conscientiæ securitate vsque ad nouum examen suspendi.

4 III. Dubitatur an Vicarius à Metropolitano deputatus in vim *c.16. de Reformat. sess. 24.* (quando in Sede vacante Capitulum ad quod spectat intra tempus à Concilio præscriptum illum non deputauit) debeat esse perpetuus, durante dicta sede vacante, aut amouibilis ad nutum Metropolitani.

5 IV. Dubitatur an iurisdictio, correctio, & Visitatio in *c.11. de Regularib. sess. 25.* Episcopis tributa super Parochis Regularibus, intelligatur eadem, quam super Parochis secularibus habent, & ideo si dictos Parochos Regulares Episcopus poterit compellere ne excedant taxam ab ipso factam super emolumentis Baptismatum, Matrimoniorum, funeralium, & aliorum, etiamsi ad hoc licentiam ab eorum Superioribus Regularibus, vel Capitulis Prouincialibus habeant.

6 V. Cum *c.14. de Regularib. sess. 25.* det normam Episcopo procedendi in castigando delicto Regularium, qui degunt intra claustra, & extra ea notoriè cum scandalo delinquunt. Dubitatur an Episcopus statim habita notitia delicti possit capere informationem, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de delicto ignorantiam præsumere.

7 VI. Dubitatur etiam an sufficiat quod Episcopus vna vice Superiorem Regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum? Nam Religiosi aliqui in libris ab eis editis explicando verbum, *instante*, asserunt necesse esse Episcopum monere ac requirere dictum Superiorem duabus, vel tribus vicibus.

8 VII. Eodem *cap.14.* præcipitur Superiori Regulari quod Episcopum certiorem faciat de punitione intra tempus ab eodem Episcopo præfixum: modo dubitatur an sufficiat quod superior Regularis ad Episcopum mittat copiam tantum sententiæ (vt Religiosi dicunt) vel debeat remittere acta omnia super delicto actitata ad effectum vt Episcopus videre possit si in hoc adimpleta fuerint verba Concilij *in d. c.14.* scilicet, *seuerè puniatur*, necne.

9 VIII. Denique dubitatur an quod conceditur Episcopo in præfato Capitulo super regulari, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea notoriè cum scandalo deliquerit, intelligatur etiam cum delictum commissum fuerit intra Ecclesiam, vel claustra.

10 IX. Sacrum Concil. *c.14. de Regular. sess. 25.* decernit vt Episcopus bis examinet eas, quæ Moniales fieri volunt; primò scilicet quando habitum suscipiũt, secundò verò tẽpore professionis. Dubitatur an hoc intelligatur etiam in monasteriis Superioribus Regularibus subiectis; & si Episcopus earundem Rectores compellere possit, ne habitum nouitiæ dent, nisi prius Episcopũ certiorem faciant vt puellæ voluntatem explorare valeat.

11 X. In Archiepiscopatu de los Charcas adsunt nonnulla monasteria Regularibus subiecta, in quibus quãdo Virgines habitum suscipiunt, raduntur eius capilli, qui in illis partibus sunt magnæ æstimationis dum in sæculo degũt, & potest esse quod parentes, vel alij consanguinei puellas ad ingrediendũ monasterium & habitum suscipiẽdum cogãt. Dubitatur an Archiepiscopus ad obuiandum præfatum incõueniens possit cõpellere Rectorem ne radat capillos eiusmodi puellarum, priusquam earum voluntas ab Episcopo exploretur.

12 XI. Sacrum Concil. *cap.22. de Regularib. sess. 25.* decernit quod obseruentur, & executioni mandentur omnia in præcedentibus 21. capitibus decreta, & inter alia non obstantia præsens existit, videlicet, *atque etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus etiam immemorabilibus*, &c. Dubitatur an præfata verba, *atque etiam consuetudinibus*, &c. intelligi debeant etiam de consuetudinibus post Concilium introductis, & sciente Episcopo, taliter quod eidem Episcopo in futurum præiudicium inferre nequeant.

13 XII. Idem *cap.22.* vt exequantur omnia contenta in capitibus præcedentibus de Regularibus & Monialibus, inter alia continet sequentia verba, videlicet. *Præcipit omnibus Episcopis in monasteriis sibi subiectis, & in omnibus aliis in Superioribus decretis specialiter commissis*, &c. *vt statim præfata exequantur.* Dubitatur modò an in dictis rebus Regularium & Monialium in quibus ipsi Episcopo tribuitur iurisdictio possit Episcopus huiusmodi Regulares cogere & compellere sub censuris, aliisque remediis opportunis prout de iure? Aliqui enim Regulares in libris ab eis editis asserunt super illis verbis *cap.13. accedere compellantur*, quod eo quia Concilium de censura mentionem non fecerit, Episcopus eos sub dicta pœna cogere nequit.

14 *Die decimanona Septembris M. DCXXV. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ad singula dubia superius proposita hunc in modum respondit*, videlicet.

15 Ad I. *ea verba esse intelligenda etiam de consuetudine post Concilium sciente, & patiente Episcopo introducta.*

16 Ad II. *posse ad præscriptum constitutionis sanctæ mem. Pij V. quæ incip. Romani Pontificis.*

17 Ad III. *eiusmodi Vicarium amoueri posse ad nutum ipsius Metropolitani.*

18 Ad IV. *In Regulares curam animarum personarum secularium exercentes in his, quæ dictam curam, & Sacramentorum administrationem concernunt, Episcopum eadem auctoritate vti posse, quam in Parochos seculares, proindeque Regulares ipsos in emolumentis vt proponitur legitime percipiendis prohiberi posse ne excedant taxam ab Episcopo præscriptam.*

19 Ad V. *posse.*

20 Ad VI. *Satis esse vt Episc. semel instet Superiori Regulari, eiq; tẽpus præfigat ad eiusdẽ Cõcilij præscriptũ.*

21 Ad VII. *non sufficere vt Superior Regularis sententiam, aut etiam acta ad Episcopum transmittat, sed opus esse, vt de punitione ipsa, & sententia executione Episcopum certiorem faciat.*

22 Ad VIII. *facultatẽ Episcopo attributã in Regulares notoriè, & cum scandalo extra claustra delinquẽtes vendicare sibi locũ etiam cùm Regulares notoriè, & cũ scandalo intra Ecclesiã delinquunt, non itẽ si intra claustra.*

23 Ad IX. *ita esse intelligendum.*

24 Ad X. *posse compellere.*

25 Ad XI. *ita esse intelligenda.*

26 Ad XII. *in decretis Episcopo specialiter commissis sess. 25. de Regularib. licere eidem Episcopo ad illorum executionem Regulares compellere, etiam pœnis, & censuris ecclesiasticis.* Cosmus Card. de Torres. Prosper Fagnanus Secret. Loc. sigilli.

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

27 Ferdinandus Archiepisc. Liman. in Indiis Occidentalibus supplicat declarari infrascripta dubia pro bono gubernio suæ Diœcesis, & Prouinciæ.

28 I. An regulares possint facere processiones extra proprias Ecclesias absque licentia Ordinarij?

29 I I. An regulares debeant ire ad processiones publicas quando pro eis fuerint vocati ab Ordinario.

30 III. An Regulares associaturi corpora fidelium defunctorum possint accedere ad domum defuncti, ibique expectare clerum secularem, seu debeant ire ad Parochiam & exire ab illa cum clero Parochiæ pro huiusmodi associatione?

31 *Sacra Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reuerendissimi Domini Cardinalis Spinula respondit.*

32 Ad primum *non licere Confraternitatibus laicorum nec Regularibus habentibus claustra processiones facere extra claustra monasteriorum, carentibus vero claustris non nisi intra ambitum, hoc est prope muros Ecclesiarum siue exeundo à iunua Ecclesia, & intrando per aliam, siue per eundem, & semper prope muros Ecclesia, extra vero ambitum Ecclesiarum non licere, nisi de licentia, consensu, aut etiam Cruce Parochi.*

33 Ad secundum *Regulares posse cogi ad publicas, & generales processiones.*

34 Ad tertium *Regulares vocatos ad funus conuenire debere in Parochialem, aut in alium Ecclesiam iuxta loci consuetudinem, & nullo modo posse expectare per vias, aut ire ad domum defuncti, & ita in supradictis casibus omnino seruari mandauit, hac die 15. Decembris 1632.* Emmanuel Episcopus *Portuensis Card. Pius. Iulius Rospiglosius Secret. loc. sigilli.*

Eminentissimi & Reuerendissimi Domini.

35 Sacra hæc Congregatio fecit, & extendit infrascripta decreta ad instantiam Ferdinandi Archiepiscopi Liman; & quia nonnulli Religiosi aliorum Ordinum non specificatorum in dictis decretis prætendunt facere prohibita in eis: ideo supplicat declarari quod Decreta huiusmodi debent omnino comprehendere omnes Regulares, cuiuscunque Ordinis existentes aut degentes in ciuitate aut Diœcesi Liman. & quod ab eis, & eorum quolibet sunt inuiolabiliter obseruanda.

36 *Sacra Rituum Congregatio in causa vertente inter Archiepiscopum Sancta Fidei noui Regni de Granada in Indiis Occidentalibus, & Reuerendos Patres Societatis IESV ex altera parte, audita relatione Illustrissimi Card. Sacruti, cui fuerat commissa, & citato, & audito procuratore generali dicta Societatis, censuit posse Pralatos, & reliquos Patres Iesuitas benedicere paramenta aliaque ornamenta Ecclesiastica, in quibus non adhibetur sacra Vnctio pro seruitio propriorum Collegiorum tantum. Pro aliorum vero seruitio non posse. Eu vero, in quibus adhibetur sacra Vnctio neque pro ipsorum, neque pro aliorum seruitio posse benedicere, vel consecrare, & ita declaratum fuit die 19 Februarij 1622.*

37 *Sacra Rituum Congregatio pradictum Decretum etiam quoad Religiosos Sanctorum Dominici, Francisci, & Augustini, ac B. Maria de Mercede Redemptionis captiuorum extendi debere censuit, & declarauit die 22. Martij 1625.*

38 *Sacra Rituum Congregatio censuit, & declarauit extendi debere prafata Decreta contra omnes Patres Societatis IESV, ac Religiosos Ordinum Sanctorum Dominici, Francisci, & Augustini, ac B. Maria de Mercede Redemptionis captiuorum existentes in ciuitate, & Diœcesi Limana, & inibi seruari hac die 30. Septembris 1628.*

39 *Sacra Rituum Congregatio respondit in suprascripto decreto comprehendi omnes alios Religiosos cuiuscunque Ordinis etiam non expressos in suprascriptis Decretis, & ita seruari mandauit in ciuitate, & Diœcesi Limana hac die 21. Augusti 1632.*

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

Ferdinandus Archiepiscopus Liman. in Indiis Occidentalibus ad extinguendas lites, & obuiandum scandalis, quæ in sua diœcesi eueniunt, supplicat Eminentiis vestris, vt dignentur declarare infrascripta dubia. 40

Primò, an Episcopus possit denuntiare pro publico excommunicato Regularem & exemptum, vt euitetur ab omnibus, qui ob notorium delictum in censuras inciderit? 41

Secundò, an in Ecclesiis Regularium possint Sacerdotes seculares admitti ad celebrandam Missam contra Archiepiscopi prohibitionem? 42

Tertiò, dum in Iubileis datur facultas, vt pœnitentes possint eligere quemlibet Confessorem ex approbatis ab Ordinario, intelligendum sit de Ordinario Confessarij, seu pœnitentis, & quomodo? 43

Die 29 Ianuarij 1633. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trid. interpretum ad capita superius proposita secundum ea, qua proponuntur, respondit. 44

Ad primum Regulares exemptos, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, posse ab Archiepiscopo denuntiari excommunicatos, vt ab aliis euitentur. 45

Ad secundum, Archiepiscopum prohibere posse ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes seculares exteros diuina Officia celebrare permittant, nisi priùs ab eodem Archiepiscopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint. 46

Ad tertium intelligi de Ordinario diœcesis, in qua Confessarius Confessiones audit. Robertus Card. Vbaldinus. Franciscus Paulutius S. Congregationis Concilij Secret. Loc. sigilli. 47

Eminentissimi & Reuerendissimi Domini.

Ferdinandus Archiepiscopus Liman. in Indiis Occidentalibus supplicat declarari infrascriptum dubium.

An Episcopi debeant prohibere tam Sacerdotibus quàm Regularibus ne celebrent Missæ sacrificium in nauibus, tam dum nauigant, quàm dum non nauigant, sed vt vulgariter dicitur, *Estan surtas?* 48

Sacra Rituum Congregatio respondit Ordinarios in casu proposito tam Sacerdotibus Regularibus, quàm secularibus prohibere debere die 12. Februarij 1633. Emmanuel Episc. Portuensis Card, Pius. Iulius Rospigliosius Secret. Loc. sigilli. 49

Toletana Dubiorum.

Ex diuersis Regnorum Castellæ, Legionis, Aragoniæ, & Valentiæ partibus pro veritate interrogatus Auctor de aliquorum dubiorum in praxi occurrentium decisionibus, breuissimè ad ea provt sequitur per litteras vtplurimum respondit.

VOTVM

Votum Generale CXXVI.

1 *Confessarij absolutio vigore Bullæ Cruciatæ prodest solum pro foro interiori.*

2 *Confessario asserenti se absoluisse à censuris non est credendum in foro externo.*

3 *Beneficium Ecclesiasticum vt validè impetretur, sufficit absolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta.*

4 *Vendere rem certo pretio si quis accipiat. sine lucro, & pluris sua industria, & diligentia vendat, potest illud plus sibi retinere.*

5 *Promittens aliquid ob turpem, vel iniustam causam, an soluere teneatur ostenditur.*

6 *Irregularia, & extraordinaria non comprehendit adæquatio, quæ resultat ex concessione ad instar.*

7 *Abbas æquiparatus Episcopo intelligitur consequi ea priuilegia, quæ sibi sunt proportionabilia.*

8 *Solo non cedit ædificium in alieno solo Ecclesiæ pecuniis constructum.*

9 *Præsentia, & non futura comprehendit æquiparatio ad instar.*

10 *Ordinaria via agere incipiens non potest reuertere ad executiuam.*

11 *Nisi intentans viam ordinariam cum protestatione.*

12 *Vel variatio liceret ex facultate per debiterem concessa.*

13 *Ordinate qui cœpit agere potest redire ad viam executiuam refusis expensis.*

14 *Præsumptio conseruandæ agnationis colligitur ex masculorum vocatione respectiuè facta in omnibus gradibus & substitutionibus.*

15 *Testator, qui reiecit Presbyteros, Religiosos, & monasteria, intelligitur id fecisse propter cognationem.*

16 *Animus conseruandæ agnationis non præsumitur ex vocatione masculorum si in aliqua parte dispositionis vocaretur fœmina.*

17 *Intentum conseruandæ agnationis non cessat quando post masculorum vocationem, & in illorum defectum fœmina, & ab eis descendentes substituuntur, dum masculi durant.*

18 *Iniuria grauissima reputatur alapa.*

19 *Respublica, minor, & Ecclesia ex causa necessitatis ad soluendum æs alienum quando sua bona immobilia alienare possint.*

20 *Expensas litis, & alimenta recipiens non tenetur si succumbat ea restituere, aut si vicerit compensare.*

21 *Alimenta recipiens de restituendo in casu succumbentia nequaquam cauere debet.*

22 *Proprietas attendi non debet, vt ex eius pretio quis pauper consideretur, vel diues, sed ex redditu.*

23 *Alimenta petere non potest qui ex officio vel artificio viuere potest decenter.*

24 *Fundus donatus, vel legatus à patre filio spurio loco alimentorum non transmittitur ad hæredes ipsius filij.*

25 *Militare aut alio modo victum sibi parere volentibus alimenta sunt præstanda.*

26 *Lex comprehendit bona extra territorium existentia quando omnes contrahentes sunt subditi vnius Principis, & intra eius territorium existunt.*

27 *Statutum quando vult habilitare, vel inhabilitare subditum, tunc comprehendit bona extra territorium existentia.*

28 *Potestas non deficit in statuente, qui potest subditos inhabilitare ne succedant.*

29 *Inhabilitas, quæ personam respicit, eam afficit vndecunque vadat.*

30 *Lex quando est prohibitiua in personam, tunc comprehendit bona quamuis sint extra territorium existentia.*

31 *Maioratuum fundationes quando factæ sunt in aliquo Regno, tunc secundum illius leges procedendum, licet bona extra Regnum existant.*

32 *Dispositio quando loquitur de iuribus vniuersalibus tunc comprehendit bona intra & extra Regnum existentia.*

33 *Statutum quando est fauorabile, extenditur ad bona aliarum prouinciarum.*

34 *Fundi dominus an possit pro damno retinere bouem illuc intrantem?*

35 *Animal retineri potest pro alimentis præstitis donec de eis sit illo satisfactum.*

36 *Expensas factas in alendo boue vel equo potest sine probatione repetere qui eas sustinuit.*

37 *Acceptare videtur litteras cambij qui eas recepit, & legit, nisi contrarium protestatus sit.*

38 *Territorium postea auctum consequitur ille, cui fuit concessum castrum cum territorio.*

39 *Reges Castellæ à quo tempore vtantur Catholici titulo.*

40 *Princeps non præsumitur ex causa iusta procedere quando facit contra ius gentium, vel quando disponit velo leuato, & sine causæ cognitione, & non vocata parte cui præiudicatur.*

41 *Instructa dicitur causa quando est in calculo ferendæ sententiæ.*

42 *Clausula,* dummodo causa non sit instructa, *de quo tempore intelligatur?*

43 *Citatio pro singulis horis, & diebus tanquam incerta nullius est momenti.*

44 *Facultas Regia ad validitatem maioratus est actus facultatiuus, atque extraiudicialis valens expediri etiam sine citatione.*

45 *Maioratus bona vt alienari valeant cum Regia facultate non requiritur consanguineorum citatio.*

46 *Priuilegij in impetratione non requiritur partis citatio.*

47 *Legum secularium, & statutorum politicorum ad obseruantiam non tenentur clerici vi coactiua.*

48 *Edicto de vendendo frumento, seu aliis mercibus certo & taxato pretio an comprehendantur clerici?*

49 *Reus necessarius fit clericus præueniens in capienda possessione hæreditatis vacantis.*

50 *Negotiatio, vel mercatura an, & quando pauperibus clericis concedatur?*

51 *Conditio dicitur quando disponens vult aliquid impleri ante suam dispositionem, & in quo differat à modo.*

52 *Modus potius quam conditio in dubio præsumitur.*

53 *Mixta conditio pro impleta habetur quoties non potest impleri per factum eius in cuius persona impleri debet.*

54 *Mulier, cui fuit conditio imposita nubendi Petro, succedit acsi illi nupsisset, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxit, vel per eum stetit quominus contraheretur matrimonium, vt numer. 55.*

56 *Conditio apposita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consanguineam, est valida, & intelligitur accedente Pontificis dispensatione.*

57 Dispensationem si quis per grauamea impetrare tenatur, illam petere & solicitare omni cura tenetur.

58 Legatum reddit conditionale claus. si nupserit Titio.

59 Feudum si concedatur Italo in Germania debet concessio feudi regulari secundum consuetudinem Germania.

60 Mulam conducens ad faciendum iter ad Toletum si iter facias ad Hispalim tenetur de morte mula, nisi cum mulu esset datus famulus.

61 Pensionem iam solutam pro domo conducta an possit repetere conducens, si domum deserat ex causa pestis?

62 Confessio sine dependentia qualitatis illi adiacentis potest admitti.

63 Vicario si à principio assignetur congrua, & per eum acceptetur, debet illa esse contentus, nisi in duobus casibus hic contentis.

64 Consentiens videtur constituere.

65 Vxor si donat de bonis viri, consentiente viro, non vxor videtur donare, sed persona viri.

66 Actus quotiescunque fieri non potest absque licentia alterius dicitur prouenire ab eo, qui eam concessit.

67 Actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti.

68 Assensu Pontificio, seu Regio pendente vbi contractus fuit celebratus sub conditione quod impetraretur, possunt partes à contractu resilire.

69 Parti vnicuique intendenti contrahere in scriptis licitum est ante confectum scripturam à contracta resilire.

70 Partes tunc dicuntur intendisse contrahere in scriptis, quando in ipso contractu, ante, vel post, fuit facta mentio de scriptura.

71 Debitum annuum ex contracta soluendum singulis annis potest peti, & vt debitor condemnetur ad soluendum singulis successiuis annis.

72 Executiua cœpta pro debito in certis bonis non potest creditor aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis.

73 Moram vt creditor contrahat requiritur non tantum quod creditor sit interpellatus accipere, sed etiam quod cum effectu pecunia deferatur, noliteque recipere, & deinde consignetur, & deponatur.

74 Oblatio verbalis si fiat creditori, & ille sine causa recaset recipere, tunc constituitur in mora perinde ac si oblatio realis facta fuisset.

75 Tarditas creditoris in non petendo quod sibi debetur, non sufficit ad præsumendam solutionem.

76 Debitum non petens per quod tempus præsumatur habuisse satisfactionem?

77 Actiones licitum est emere minori pretio, quam quod continetur in obligatione.

78 Pretium iustum in nominibus debitorum quod sit?

79 Minus est habere actionem quàm rem.

80 Partem debiti soluens quando videatur solutionem partis in reliquam approbasse.

81 Cambij litteras dans debitor creditori non liberatur à solutione nisi cum effectu interuenerit solutio.

82 Ordinem iuridicum, vel statutarium in foro conscientia seruare tenetur debitor habens plures creditores priuilegiatos si omnibus soluendo non sit.

83 Debitor an teneatur ex fuga serui aut famuli differentis debitum creditori?

84 Exactor decimarum potest domino fundi prohibere ne fructus ex fundo exportet nisi eo, vel eius nuntio præsente.

85 Iudex quilibet potest interponere decretum super alienatione rerum minoru.

86 Facultas Regia ad alienandum bonu maioratus sufficit obtineri à Principe domicilij.

87 Delegatus extra locum commissionis de causa cognoscere non potest.

88 Depositioni perfecta & consummata non præiudicat demonstratio erronea, seu falsa, quando constat de re certa legata.

89 Liberationem plenissimam consequitur depositarius, qui de mandato Iudicis depositum reddit.

90 Fœmina comprehenduntur appellatione descendentium.

91 Hæredes donatoris succedunt in re donata alicui vt post eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, si nominatione non facta decedat dictus donator.

92 Conditionem vel modum non recipit perfecta donatio ex post facto, nisi incontinenti, &c.

93 Regis donatio etiam perfecta ex internallo potest modificari.

94 Donatio facta ei, qui consentire non potest illi acquiritur irreuocabiliter absque acceptatione.

95 Donatio si facta sit alicui, & filiis, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, omnes sunt admittendi.

96 Donatio vni facta vt post eius mortem cuidam tertio deueniat, reuocari potest respectu tertij.

97 Donatarij acceptationem, & consensum requirit donatio ad sui perfectionem, & quid de iure Castella, n. 98.

99 Filio spurio, vel incestuoso facta donatio valet de æquitate Iuris Canonici in quantitate necessaria ad alimentu.

100 Donatarius si prius decedat quam donator, donatio causa mortis tacitè reuocatur.

101 Donatarius & donator si eodem casu ruina, & naufragij simul moriantur, donatio firma remanebit.

102 Capitulationes quæ fiant pro contrahendo aliquo matrimonio censentur illius pars.

103 Capitulationes non solùm censentur facta respectu filij, sed etiam vxoris, aliàs fortusse matrimonium non contractura.

104 Maioratus fundati contemplatione matrimonij effectum sortiuntur; matrimonio postea annullato.

105 Matrimonio dissoluto non cessat effectus donationis contemplatione ipsius facta.

106 Donatio facta ad suscipiendos Ordines sacros sustinetur mortuo donatario ante Ordinum susceptionem.

107 Mulier vt lucretur arrhas, seu donationem propter nuptias sufficit quod sit traducta ad domum mariti, & quod sit parata à marito cognosci, licèt ipse propter frigiditatem, vel aliam causam non potuerit copulam effectuare.

108 Hæredes donatarij ante acceptationem mortui donationem acceptare valent.

109 Donatarius donationem acceptare potest donatore mortuo.

110 Filia spuria à patre dos data valet in quantitate ad alimentu necessaria.

111 Filia spuria dos data, ea mortua redit ad patrem, vel ad suos hæredes.

112 Confessio dotis recepta facta constante matrimonio non valet.

113 Confessio dotis recepta facta constante matrimonio in vim præcedentis promissionis per scripturã valet:

114 Confessio augmenti dotis suspecta est.
115 Nominatione semel facta ab eo cui competebat per contractum inter viuos, non licet electoribus variare.
116 Grauare electam non potest is, cui ex dispositione legis, vel testatoris electio est commissa.
117 Variare an possit vsque ad mortem eligens in vita si eligendi facultas restricta sit ad tempus mortis.
118 Duos adhuc eligere potest ille, cui data est facultas vt possit vnum ex pluribus nominatis eligere.
119 Restituere iussus rem vni ex certis, potest ex illis certis plures eligere.
120 Grauare electum potest eligens in bonis, in quibus eligit, ad fauorem illorum, quos potuisset eligere.
121 Eleemosynam facere obligatus tenetur eam gratis donare per veram & formalem donationem.
122 Eleemosyna dicitur esse in præcepto quando necessitas est extrema.
123 Superfluum natura, & persona habens tenetur illud erogare pauperculis de præcepto, etiamsi non patiatur extremam necessitatem natura.
124 Gabellam soluere tenentur ementes fructus, & redditus Ecclesiasticorum.
124 Redditus aliquos emens ad eius vitam possidendos licitè emit, etiamsi multo tempore superuixerit.
126 Tribunal à ciuitate potest Episcopus amouere ad breue tempus, & cum iusta causa.
127 Causam pendentem coram Vicario suo potest Episcopus ad se auocare.
128 Sanctis nondum canonizatis non potest Episcopus mandare vt cultus publicus exhibeatur.
129 Locum vt Canonico competentem habere debet Episcopus, qui tanquam Canonicus in Capitulo assistit.
130 Fori priuilegio renunciare non possunt Equites Ordinum Militarium.
131 Deducta incidenter in vno iudicio possunt plenius discuti in alio.
132 Litis ingressum impedit exceptio non obseruati contractus.
133 Statutum omnes exceptiones excludens minimè excludit exceptionem non obseruati contractus.
134 Exceptio non obseruati contractus potest opponi post sententiam definitiuam, & in executione charta executoriæ.
135 Exceptio non obseruati contractus potest suppleri à Iudice parte non opponente.
136 Probatio incontinenti admittitur, & impedit executionem in causis summariis.
137 Exclusio temporalis de certa persona operatur vt censeatur dicta persona exclusa, non verò sequentes in gradu.
138 Impeditus & temporaliter exclusus sequenti in gradu locum dat.
139 Exclusio absoluta, & perpetua in tota linea primi exclusi operatur.
140 Matre exclusa absolutè & simpliciter, omnes eius filij, & descendentes exclusi remanent.
141 Exclusio fœminæ quando est temporalis, scilicet quamdiu extiterint masculi, illis deficientibus illa cessat.
142 Testamentarius non tenetur officium acceptare si nihil ei relinquatur pro executione testamenti.
143 Salarium quando executori præstari debeat
144 Portio assignata cuilibet ex testamentariis nominatis, vno mortuo, vel acceptare nolente accrescit alteri acceptare volenti.
145 Portio minuitur diminuto onere.
146 Vectigalium exemptio generaliter exceptis certis casibus concessa est generalissima in casibus non exceptis.
147 Immunitas per verba generalia concessa comprehēdit collectas ratione belli superuenientis de nouo impositas.
148 Priuilegium exemptionis, seu immunitatis gratuito per viam contractus concessum extenditur ad onera, & gabellas de nouo post priuilegium impositas.
149 Signatura & Rota solet concedere exemptionem à Superioris iurisdictione durante lite super, vbi ipsa litem grauem & non temere susceptam cognouerit.
150 Lite pendente negotium deuoluitur ad Iudicem suspensa Superioris iurisdictione super eadem causa, de qua dubitatur.
151 Subditi subducuntur à iurisdictione superioris ex eius moribus asperioribus, aut prauo iurisdictionis vsu.
152 Pars quæ petit assessorem, vel consultorem debet soluere expensas cum eo factas.
153 Expensæ præstari debent ab eo, qui petit actum fieri.
154 Assessoris consilium si per Iudicem motu proprio assumatur expensæ sunt partibus communes.
155 Fama in antiquis, & in ardua causa quando probat.
156 Testes in minori numero deponentes de bona fama præferuntur testibus in maiori numero deponentibus de mala fama.
157 Familiaritatis iure quæ fiunt non constituunt aliquem in possessione ad præscribendum.
158 Possessio, vel quasi non acquiritur per mille actus, qui communiter fieri solent iure familiaritatis.
159 Fideicommissarius ad hoc vt sit legitimus contradictor ad impediendam hæredis possessionem, quæ requirantur.
160 Maleficium debitoris non auget per se fideiussoris obligationem.
161 Fideiussor non tenetur pro eo, quod venit ratione incidentis negationis.
162 Fideiussor videtur se obligasse pro originali, non pro accidentali debito.
163 Fideiussor non obligatur pro eo, quod accreuit ob moram debitoris.
164 Donationem propter nuptias non potest filius retrocedere patri in fraudem vxoris.
165 Filius non potest retrocedere capitulatam maioratus institutionem.
166 Consentire non potest filius quod maioratui alia onera apponantur in præiudicium successorum.
167 Primogenitus filius quando vocatur ad maioratum vocatio hæc restringitur ad filios immediatos primi gradus.
168 Filius fam. de tertio bonorum suorum in præiudicium parentum disponere potest.
169 Restitutionem in integrum aduersus oblationem factam post terminos subhastationis non potest petere fiscus in præiudiciam tertij.
170 Functiones fiscales Baroni per verba vniuersalia concessæ comprehendunt focularia de nouo aucta.
171 Beneficialium fructuum appellatione non comprehenduntur

benditur illud quod voluntariè & extraordinem præstatur alicui beneficiato in die sua receptionis ad beneficium.

172 *Baro quicquid acquirit ex donatione, seu concessione Regia non venit in fructuum restitutione.*

173 *Liquidatio fructuum est facienda in mediocri summa quando testes deponunt de maxima, media, & minima,*

174 *Rebellis quando quis dicatur fugiens ad patriam rebellatam.*

175 *Qualitas requisita ad successionem debet interuenire de tempore vacationis.*

176 *Qualitas mulieris vt succedat, vel excludatur, inspicienda est de tempore, quo hæreditas defertur.*

177 *Hæres cum beneficio inuentarij non obligatur vltra vires hæreditarias.*

178 *Hæres pro actionibus pœnalibus contra defunctum introductis non tenetur nisi in quantum ad ipsum peruenerit.*

179 *Hæres adiens hæreditatem sine confectione inuentarij tenetur soluere debita & legata etiam vltra vires hæreditarias, non tamen in foro Conscientiæ, vt n.180.*

181 *Indicia suis ponderibus examinata ad capturam aptiora sunt, & ad torturam.*

182 *Probatio plena & concludens requiritur in crimine hæresis vt quis pœna ordinaria condemnetur.*

183 *Præsumptiones, & indicia sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, & purgationem, seu abiurationem indicendam.*

184 *Inquisitores Fidei muros tuentur, eiusdemque fidei indagatores, & exploratores sunt.*

185 *Inquisitores quare Crucem vestibus assutam preferunt.*

186 *Officij sancti Inquisitionis primaria cura est Fidem orthodoxam defendere, &c.*

187 *Inquisitionis sancta officio debentur innumera bona, quibus nostra Hispania Dei beneficio exultat.*

188 *Imperium temporale tutum reddit Fidei Catholicæ defensio.*

189 *Inhibitio obtenta post elapsum tempus ad appellandum non debet attendi.*

190 *Iudex à quo non obstante inhibitione Superioris subreptitia potest suam sententiam exequi.*

191 *Attentata non causat inhibitio superioris subreptitia.*

192 *Institor, qui dominum ratione contractus ad interesse obligare valet, non potest pro culpa seu delicto illum obligare.*

193 *Lucri cessantis, seu damni emergentis interesse in multa dari potest: intellige vt ibi.*

194 *Hæredes non describentes omnia bona in inuentario non amittunt illius beneficium quando omissiones non sunt dolosa.*

195 *Audientiam gratam, & benignam præstare debet Iudex.*

196 *Causam in negotio principali retinere potest Iudex superior quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem.*

197 *Iudex potest finito officio aliquid recipere à parte pro qua tulit sententiam, sponte tamen & sine fraude offerente.*

198 *Consultorem litterarum tenetur assumere Iudex imperitus.*

199 *Exceptiones oppositas reiicere videtur Iudex ad vlteriora procedens.*

200 *Iudex debet esse certus de sua iurisdictione.*

201 *Exceptiones dilatoria debent regulariter ad definitiuam reseruari.*

202 *Requisitoria an sit iustificata, & exequibilis, cognoscit Iudex requisitus.*

203 *Delegatus, cui causa appellationis super adiudicatione alicuius beneficij commissa est, non potest instituere.*

204 *Notarium mutare ad sui libitum potest Iudex delegatus.*

205 *Vocans aliquem Iudæum ligatur* l.2. tit. 14. lib.8. Recop.

206 *Castri, aut loci in generali donatione, seu concessione non venit iurisdictio.*

207 *Iudicium confirmat ius superueniens post litem contestatam.*

208 *Subiectionis ius respectu vasallorum pertinet ad eos tanquam ad singulos.*

209 *Filius in vita parentum non debetur legitima.*

210 *Supplementum legitimæ spatio 30. annorum præscriptum præsumitur.*

211 *Spurij filij legitimatio potest fieri post mortem patris ex ipsius præordinatione.*

212 *Bonorum in possessionem mitti debet legitimatus à Principe, non obstantibus oppositionibus, quæ contra legitimationem fiunt.*

213 *Filiarum legitimarum nulla facta mentione, quando legitimatus à Principe censeatur rectè legitimatus?*

214 *Persona habilitas in quocunque iudicio ante omnia iustificanda.*

215 *Exceptio ex persona incapacitate resultans nunquam censetur exclusa.*

216 *Litteratis librorum copia necessaria.*

217 *Filius non tenetur conferre libros sibi à patre donatos, & intellige vt ibi.*

218 *Maior licitatio vltra iustum pretium ob æmulationem facta non est admittenda.*

219 *Subhastationis post lapsum termini non potest licitator admitti.*

220 *Licitator prior est præferendus si dare velles quantum ab alio postea fuit oblatum.*

221 *Institutio maioratus in vna scriptura à marito & vxore facta in se continet duas dispositiones.*

222 *Testamentum à marito & vxore insimul confectum potest postea quilibet eorum pro sua parte reuocare.*

223 *Maioratus à marito & vxore simul fundatus potest ab vno eorum reuocari pro sua parte ante traditam possessionem, si alter mortuus sit.*

224 *Primus successor in maioratu non tenetur soluere debita contracta post fundationem.*

225 *Maioratus quando Regia facultate fundatur, potest de facili mutari alia simili facultate obtenta.*

226 *Princeps in successione maioratus potest ius competens substitutis de futuro derogare.*

227 *Institutor maioratus quando absolutè & generice fœminas propter masculos à maioratus successione exclusit, talis exclusio intelligitur propter masculos eiusdem lineæ, & gradus.*

228 *Statutum excludens fœminas dotatas propter masculos, intelligitur de masculis eiusdem linea & gradus.*

229 *Possessor maioris dubiam illius dispositionem interpretari potest.*

230 *Maioratus duo an & quando in vna persona consistere & permanere valeant, late ostenditur.*

231 l.Hisp.7. titul.7. lib. 5. Recop. *tribus medis limitatur.*

232 *Malum non est præsumendum de illo, qui bene vixit.*

233 *Vir honestus, & prouidus non præsumitur aliquid perperam fecisse, aut facturum esse.*

234 *Mors*

234 *Mors mala putanda non est quam bona vita praecessit.*
235 *Scotus viuus fuit sepultus.*
236 *Vocatio facta intelligitur de masculis eiusdem lineae, & gradus vbi masculi sunt vocati successiue, & in eorum defectum vocantur foeminae.*
237 *Verbum* mentiris *est iniuriosissimum.*
238 *Testari liberè potest minor sicut maior.*
239 *Tiberius Caesar in aetate nouem annorum orationem dictauit in sui parentis morte.*
240 *S. Augustinus in aetate* 19. *annorum Rhetoricam publicè in patria sua docuit.*
241 *Nerua filius in aetate* 17. *annorum publice in iure respondit.*
242 *Baldus in aetate quindecim annorum publice repetitionem dictauit, & idem fecit Fulgosius.*
243 *Polytus Senensis in aetate* 16. *annorum millia iuridica paradoxa publice defendit.*
244 *Principis ex priuilegio an monopolia exerceri valeant.*
245 *Ciues ditiores quando compelli possit mutuare pecuniam ciuitati?*
246 *Rex pro defensione patria potest cogere subditos ditiores, vt sibi mutuent pecunias.*
247 *Mutuantes coacte ciuitati possunt aliquid accipere ratione lucri cessantis, vel damni emergentis.*
248 *Coactus ciuitati mutuare potest pacisci de alio lucro.*
249 *Valor mutuata rei si crescat, vel decrescat cui cedat damnum.*
250 *Priuilegia ordinariorum officialium non gaudent supernumerary.*
251 *Qualitas duplex quando in eadem persona concurrit, illius qualitatis consideratio habenda, cuius contemplatione actus gestus.*
252 *Rem meliorem non potest pater sibi assumere in tertiam, & deteriorem reliquere filiis.*
253 *Meliorare in tertio & quinta bonorum potest pater duos filios, & ad tempus.*
254 *Mutuum filiofam. datum causa studij quando teneatur pater soluere?*
255 *Expensas pro quibus disciplinis à filio addiscendis pater praestare teneatur?*
256 *Beneficiarius pensione grauatus satisfacit relinquendo & cedendo fructus beneficij.*
257 *Regressarius post purificatum regressum non tenetur soluere pensionem de consensu Titularis reseruatam.*
258 *Beneficium impetrans sub narratiua quod sit certa pensione grauatum non censetur illi consensisse.*
259 *Illegitimus prima Tonsura initiatus ex dispensatione Episcopi, ab, que alia capax fit pensionis.*
260 *Intrusus in beneficio, qui percepit illius fructus tenetur soluere pensionem.*
261 *Successor in beneficio pensione grauato tenetur ad illius solutionem actione reali & personali.*
262 *Obligatio soluendi pensionem non alteratur mutatione persona in beneficio pensione grauato.*
263 *Conuentionales pana non debentur nisi quatenus concurrunt cum interesse.*
264 *Conuentionalis poena peti non potest verificato quod interesse non concurrit.*
265 *Damnum vbi non adest, ibi condemnatio fieri non potest.*
266 *Contractus nullus, & inutilis non transfert possessionem.*
267 L. sed etsi 25. ff. de donat. inter, & l. si vir vxori, ff. pro donato, *declarantur.*
268 *Participatio cum alio facit cessare praerogatiuam vnitatis, & singularitatis.*
269 *Probandi onus transfert in praetendentem contrarium qui dicit nulla alia bona possidere praeter à se relata.*
270 *Rex tanquam Comes praestat praecedentiam Duci in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit.*
271 *Rex super Cardinales, an & quando habeat praecedentiam.*
272 *Rector in actibus Vniuersitatis praecedit Episcopo scholari.*
273 *Inquisitores in causis Fidei praecedunt Episcopo.*
274 *Iuniori quando debeatur praecedentia?*
275 *Episcopus est Iudex competens inter laicos super iure cedendi in honerabiliori loco Ecclesiae.*
276 *Bona ad vsus communes vicinorum deputata, sunt praescriptibilia, quando ea possidens cum immemoriali priuilegium allegaret.*
277 *Titulus insufficiens cum obseruantia* 40. *annorum sufficit in materia praescriptibili ad acquirendum dominium, & validitatem.*
278 *Praescriptio non interrumpitur per litem in qua quis obtinuit.*
379 *Impatientia sola, & resistentia verbalis sola sufficit ad praescriptionem iurium, & incorporalium, siue seruitutis.*
280 *Princeps de plenitudine potestatis etiam sine causa potest derogare iuri non plene quaesito, vel quod consistit tantum in spe.*
281 *Res priuatorum auferre, & praeiudicare interessatis potest Princeps faciendo legem generalem.*
282 *Substitutorum iuri potest Princeps derogare.*
283 *Substitutiones derogare potest Princeps ob priuatam vtilitatem.*
284 *Princeps potest de feudis antiquis erigere primogenituram in praeiudicium vocatorum.*
285 *Contrahere aut aliquid de suo dare non dicitur Princeps concedens alicui contractus suum consensum, & facultatem.*
286 *Concordare partes etiam inuitas potest Princeps ad lites, & scandala vitanda.*
287 *Causas & lites, alibi vertentes, potest Princeps propria auctoritate ad se auocare.*
288 *Causam ad se auocare potest Princeps, & sua manu Regia abbreuiare propter potentiam litigantium.*
289 *Priuilegium à Principe subdito concessum potest ab eo Principe tolli, vel reuocari.*
290 *Priuilegia ex contractu, & causa onerosa concessa non comprehenduntur in generali derogatione priuilegiorum.*
291 *Immunitatis priuilegium extenditur ad personas, & bona post priuilegium quaesita.*
292 *Incolas de nouo superuenientes comprehendit priuilegium immunitatis.*
293 *Gabellas superadditas comprehendit priuilegium de percipiendis gabellis.*
294 *Villas de nouo auctas comprehendit priuilegium concessum ab Imp. villis ciuitatum.*
295 *Collegio sexdecim virorum concessum priuilegium extenditur ad septem collegas postmodum praedicto priuilegio additos.*
296 *Falsus procurator quibus modis dicatur? ostenditur.*
297 *Gesta à procuratore sine mandato possunt à domino ratificari vt retroacta valeant.*
298 *Ratificationis alicuius actus natura est, vt operetur & valeat idem actus ac si à principio validè fuisset gestus.*

299 *Ratificatio*

299 Ratificatio post oppositionem factam de defectu mandati nihil operatur.

300 Ratificatio non retrotrahitur in praeiudicium tertij.

301 Instrumentum potest licitè retineri à procuratore quousque ei sit satisfactum de sumptibus.

302 Scriptum, vel instrumenta pro salario retineri non possunt.

303 Procurator generalis Ordinis non potest comparere pro vno Conuentu, intellige vt ibi.

304 Causa iusta ad appellandum non est procuratoris negligentia in appellando, vel in prosequendo appellationem.

305 Procurator simpliciter ad causam datus licèt possit appellare, non potest prosequi appellationem.

306 Appellationis prosecutio an sit de appendicijs instantiae?

307 Donare an & quando importet promissio donandi?

308 Meliorandi promissio adimplenda.

309 Maioratum instituendi promissio idem est ac instituere.

310 Protestatio in iudicialibus repeti debet in quolibet actu.

311 Rationes reddi debent non in loco domicilij, sed in loco administrationis.

312 Instrumenta antiqua non indigent solemni recognitione.

313 Scripturae priuatae recognitio quomodo facienda? ostenditur.

314 Exceptio recusationis admittenda dum causa post litis contestationem orta est, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit.

313 Reductio ad Ius commune plura operatur.

316 Factum solius Praelati praeiudicat Ecclesiae quando per illud reducimur ad Ius commune.

317 Relatum est attendendum vbi aliter loquitur quam referens.

318 Regalia non comprehenduntur in donatione à Rege facta de castro, seu villa cum omnibus iuribus, &c.

319 Portugalia & Aragonia Regna sunt aeque principaliter vnita Regno Castellae.

320 Relatio semper intelligenda habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatio conuenit.

321 Dispositioni referenti quando sequeretur repugnantia, & contrarietas, relatio nihil operatur.

322 Clausula referens quando habet perfectam dispositionem, & ad aliam refertur non debet attendi dispositio relata.

323 Reseruatio nihil dat, vel adimit, sed tantum conseruat ius quod quis habet.

324 Papae reseruatio concurrentibus pluribus reseruationibus personalibus, tanquam illustrior debet praeualere.

925 Restitutio an & quando differri possit ob necessitatem restituere debentis.

326 Retentio datur regulariter pro melioramentis.

327 Exceptio retentionis praetextu melioramentorum in executione sententiae opponi potest.

328 Praelato, vel clerico datur retentio pro expensis; & melioramentis in rebus Ecclesiae de bonis ipsius clerici, vel Praelati factis.

329 Salarium non conuentum quando debeatur agentibus, & solicitatoribus causarum?

330 Officialis iniuste impeditus officium exercere an consequi debeat salarium totius temporis, quo fuit impeditus.

331 Scientia in aliquo casu desiderata qualis debeat interuenire?

332 Scripturae simplici credendum in odium impedientium illius productionem.

333 Sententia in fauorem condemnati in dubio interpretanda vt minus ei noceat.

334 Sententia est stricti iuris, & strictè venit interpretanda.

335 Sententia semper praesumitur lata ex ea causa ex qua proferri de iure debuit.

336 Successoribus non citatis praeiudicat sententia lata contra maioratus possessorem.

337 Beneficij super qualitate sententia prolata, afficit illud quoad omnes.

338 Instrumenti pro valore lata sententia iuuat omnibus interesse habentibus.

339 Nullitas quando est notoria, & ex actis euidenter constat, obijci potest de nullitate trium sententiarum, non obstante Clem. 1 de re iudic.

340 Legitimationis in tempus insitus potest filius spurius.

341 Statutum conceptum in personas, vel in res non extenditur extra territorium.

342 Statutum ne vllus conducat vinum extra territorium non comprehendit clericos.

343 Substitutio subsequens intelligitur quatenus priores substitutiones purificarentur.

344 Legando testator in codicillis non videtur in dubio recessisse à priori voluntate posita in testamento.

345 Summariè testes solum ad capturam deseruiunt.

346 Torqueri debent testes varij ad eruendam veritatem.

347 Transactio facta super re non dubia & lite certa est ipso iure nulla.

348 Transactio facta super re certa praesumitur facta mala fide.

349 Alienari non possunt vasalli inuiti, nec ad alium dominum transferri.

350 Subditi possunt resistere domino ne alienet castrum vt subijciantur alteri domino.

331 Domini terrarum multas molestias suis vasallis faciunt.

352 Vasallus Regis esse potius quis desiderat quàm alterius.

353 Rex vbicumque terras vendere intendit, possunt vasalli libertatem suam emere.

334 Conductoribus vectigalium quando facienda sit remissio, ostenditur.

355 Partes duae ex tribus vicinorum debent in pleno Consilio vniuersitatis interuenire.

336 Vicini vota sua collegialiter, & in vnum conuocati dare debent.

357 Priuilegijs vniuersitatis non potest maior pars renuntiare.

358 Pars minor praeualet fauore libertatis consequenda.

359 Ius subiectionis respectu vasallorum pertinet ad vasallos tanquam ad singulos.

360 Ius vendicandi libertatem cuilibet ex ciuibus in solidum pertinet.

361 Dominij in iure non potest maior pars minori praeiudicare.

ABsolutio à Confessario obtenta vigore Bullę Cruciatę an suffragetur in foro contentioso? Resp. negatiue, & solum prodesse pro foro interiori & Conscientię quoad Deum: Pœnitentia enim, quę imponitur à Confessario, tendit ad illum finem, nempe vt per eam pœnitens satisfaciat Deo, & ipsi reconcilietur; pœna autem, quam subire deberet in foro externo propter scandalum, spectat ad vindictam publicam, & 1
Reip.

Reip satisfactionem. Ita Ledesma *in 2.part.4 sentent. qu. 16. art 1.in fine*, Couar. *in c p.alma mater part.1. §.11.num.16.* Villalob *in sum.part.1.tract.27. clausf.9. num.14.* Nauarr.*cons.47. de sent. excom.* Gutier.*canon. lib.1.cap.1.num.10. & 13.* Henriq. *in sum.lib.7. de Indulg.cap.13.n.2.in fine*, Ludou.a Cruce *in expos.Bulla disput.1.cap.4.dub.3.num.3.*Trullench *etiam in exposit.*
2 *Bulla Cruc.lib.1.§.7.cap. 2. dub.9.* Vnde simplici attestationi Confessarij asserentis absoluisse à censuris non esse credendum in foro externo dixerunt Emman.Roder. *in comment.ad Bullam Cruc.in addit.§.9 num.51.* Nauarr.*in man.cap.27.n.47.*Peña *in direct.Inquisit.part.2. ad Concil.comm.23.* Et addit cum Fr. Emman Rodrig Trullench *vbi suprà num.3.* satis esse Confessarium testari de absolutione, si concurrat testimonium duorum testium asserentium Pœnitentem esse absolutum: & post eundem Fr. Emman. Rodrig. docet Ioan.Valer. *de different.inter vtrumque forum, verb.absolutio differ.5.n 6* in vno casu prodesse talem absolutionem pro foro exteriori, nimirum si pars læsa fuerit, & iam ei satisfactum est realiter, & cum effectu, vel cum ea concordauerit, & videtur sequi Trullench *d.dub.9.n.4.* Sed quia Auctores non bene inter se stant, alij contrarium tenentes, alij intelligentes modò excommunicatio sit occulta, alij vero distinguentes inter excommunicationem ab homine, & à iure, ideo securius esse existimo absolute respondere vt in principio.

3 Absolutio virtute Bullæ Cruciatę obtenta an suffragetur ad effectum validitatis impetrationis beneficij ecclesiastici? Resp. illam suffragari secundùm Calder *cons. 2 de testib.* quem semper Rota sequuta est, vt apud Crescent.*decis.14.de probat.* & in terminis sanctæ Cruciatæ *in Asturicen. Arch.diaconatus 17.Iunij & 23. Nouembris 1593.coram felicis record. Clemente VIII & decis. 573.part.3.diuers.* Quodque nec aduersari videtur opinioni, quam Gutier.*canon.lib.1 cap 2. num.10. & 11.* verissimam appellat, quoniam cùm beneficium ecclesiasticum tanquam Christi patrimonium, quid spirituale censeatur, & absolutus in vim Cruciatæ sit verè apud Deum ab omnibus censuris etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis absolutus, consequenter etiam erit capax beneficij, & absolutio vigore dictæ Cruciatæ pro impetratione gratiæ opitulabitur. quod & signanter admittit Nauarr.*cons 47.num. 3. de senten.excom secundùm Venetam impres.* & censuit Rota *in Oxamen. Canonicatus 2. Martij 1612. coram bona memor. Merlino.*

4 Accipiens rem certo pretio vendendam si pluris sua industria & diligentia vendat, an possit illud plus sibi retinere? Resp. affirmatiuè, quia nullam iniustitiam committit præstando domino vel quod ipse taxauit, vel quod communiter iustum erat, vel id in quod alter non ita industrius venderet; industria enim propria iustum titulum hac in specie tribuit, dummodo pro ea, & suo labore aliud non capiat stipendium, quia tunc eius ratione aliud lucrum non poterit accipere, vel modo non promiserit gratis venditurum, vel domino redditurum quicquid propter rem illam accipiat. Ita Nauar.*in man. cap.23.num.97.& 98.*Emman.Sa *verb.venditio num.11.* Lessi *de Iustit.lib.2 cap 21.dub.19.n.138.cum seqq.* Fillìuc *in quæst.moral.tract.33.cap.6.ex n.144.* Villalob.*in sum.part.2.tract.21.diffic.17.* Bonacin. *de restitut.disp.1. quæst.2.dub.6.num.16.cum seqq.* Ægid.Trullench *in exposit. Decalogi tom.2.lib.7 cap.20.dub.3.num.5.& dub. 17.num.3.*

5 Accipiens aliquid ob turpem, & iniustam causam, an illud reddere teneatur, & alter actionem, id est condictionem aduersus eum habeat? Resp. quod licet ante operis patrationem nec promissor, nec promissarius teneantur pacta rerum turpium seruare, nec paciscentes cogi possint ad standum promissis, *l. 3. cum legibus seqq. l.si ob turpem §.fin. ff. de condict. ob turpem, l.fin. in princ.ff de condict. sine causa, l.2. & 3.C.de condict. ob turpem, l.Hisp.47.* iuncta *glos.1. in fine tit.14.part. 5.* Nauarr.*de datis & promissis,§ 32.num.48.cum seqq.* Cou. *in reg. peccatum part. §.2. num 6.* Nihilominus tamen patrato opere malo promissor obligatur adimplere promissum, & possessor ob causam turpem restituere non tenetur, quia turpitudo communis est tam accipientis quàm dantis, & in pari causa pro possessore iudicatur, tum etiam quia petendo & accipiendo non peccat cum ad peccatum non se obliget, nec approbet malum. Ita Valer.Reginald. *in praxi rerum fori pœnit. lib.10. n.185.* Lessi. *de Iustit. lib. 2 cap.18. dub.3.a num.18.* Filliuc.*in quæst.moral.tract.31.cap.9.quæst.7.num.226. & seq.*Molin *de Iustit.tract.2.disp.74.concl.2* Villalob. *in sum.tom.2.tract.20.diffic.3. num.10.* Luys. Turrian. *disp.10.dub.4 num.10.* Bonacin.*de restit. disp.1. qu.1. puncto 3. num.2.* Trullench *in exposit. Decalogi lib.7. c.17.dub.2.per tot.*

Adæquatio, quæ resultat ex concessione ad instar, an extendatur ad irregularia, & extraordinaria? Respondi negatiuè ex Butr. *cons.19.num.9. vers.item quæcunque verba generalia*, Socin.*in l.1.num.3.in fine ff.de legat. 1.*& *ibi* Ias. *num.21. vers. primo limita*, Ripa *num. 8. vers.item intellige*, Crot. *num.10* & Paris.*num.24 in fine*, Natt *cons.4 num.6.lib.1.* Fului. Pacian. *de probat. cap.27. num.28.* Rota *decis.53. num.14. part.2. diuers.& decis 214.num.1.part.2.recent.* Nec extendi ad casum in quo non datur paritas terminorum, Butr *d. cons.19. num.10. vers. item adæquatio*, vbi tenet quòd 6
7 Abbas æquiparatus Episcopo intelligitur consequi ea priuilegia Episcopalia, quorum est capax, & sibi sunt proportionabilia, & sic non habebit, quæ pertinent ad Ordinem Episcopalem, sequuntur Ias. *in l. 1. num.21. vers. primo ff. de legat.1* & *ibi* Rip.*num.8.& 10* Crot. *sub num.6.vers.quinta conclusio, col.3.* Fului. Pacian.*d. cap.27 n.31.*

Ædificium in alieno solo Ecclesiæ pecuniis constructum an solo cedat? Resp. solo non cedere, sed solum ædificio, & sic vtrumque apud Ecclesiam manere, per glos. *verb.construxisse in c.Apostolicos 11.q.2.*Tiraq. *de pia causa priuileg.111.*Surd *cons.133.n.46.*Marc. Anton. Genuens.*in pract.eccl.q.31.n.6.& q.246.* Card.Tusch. *pract.conclus.lit. M.concl.173.n.7.* Giurba *in consuet. Messanen.p.1.c.15.glos.13.n.10.*Stephan Gratian.*discept.forens.tom.3.c 955.n.18.& 19.* 8

Æquiparatio ad instar an solum comprehendat præsentia? Resp. comprehendere, & non futura, quæ postea nascuntur, & superueniunt. per Bald.*in l.omnia n.5.vers. quærit C.de Episcop.& cleric.*Abb.*in c.vlt.n.5.ne clerici, vel mon.*Mandos.*de priuileg.ad instar q 9. & glos. 14.*Suar.*de legib.lib.8.c.15.n.3.* 9

Agere incipiens via ordinaria an possit reuertere ad executiuam? Resp. negatiuè eo quòd renuntiasse videatur vice executiuæ dū cœpit agere via ordinaria, arg. *l.mulier 21.§.fin.ff.quod metus causa*: ibi, *vt quam viam elegero hæc mihi pateat*, &c. *l.quòd in hæredem §.eligere ff.de tribut.act.*ibi, *cùm sciat sibi regressum ad aliam nō futurum*, &c. *l.si creditores hæreditarij ff.de separat.* ibi, *Sed ei quod semel postulauerunt, stare debēt, l.si quis iusiurandum 11.C.de rebus cred.*ibi, *Satis enim absurdum est redire ad hoc, cui renuntiandum putauit*, &c. *l. fin.C.de codicill.*ibi, *sciēs se vnius electione alterius sibi aditum præclusisse* &c. Et ideo hanc negatiuam partem sustinent Paul.de Castro *cons.78 lib.1.* Ludou. Romani. *cons.123.& 133.*Roder.Xuar.*in l.post rem, in declarat. leg. Regni quæst.10.quæ est finalis.* Massa *de forma Cameralis obligat.ad 3.part.q.2. n.4.* Burg.de Paz *consil. 39.n.7.* Lancel.*de attent.lite pend.part.2.cap. 4. limit.* 10

*vlt.num.*12.*cum seqq.* Auendan.*l.*45. *Tauri glos.*7.*n.*8. Greg Lop.*l.*19.*glos.fin.tit.*22.*part.*3 Parlad.*rerum quotid.lib.*2.*cap.fin part.*5.§.11.*num* 19. Gutier. *lib.*3. *practic.quaest.*39. Auiles *ad cap.* 10. *Praetor.verb. executiou. n.*2. Ioseph. Sesse *de inhibit.c.*2.§.3. *num.*46. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*6.*num.*192. Mastrill.*decis.*157. Giurb. *decis.*74. *n.* 1. Christoph.de Paz *de tenuta cap.*22.*n.*1. Monter à Cueua *Arag. decis.*22. *num.*5. Aluar. Valasc. *consul.*102. Franc. Barry *de success. testati lib.*9. *tit.*8. *n.*9. Sigism Sacc. *de iudic.cap.*76.*n.*9. Iacob. Cancer. *var.resolut.part.*1.*cap.*17.*num.*42.*& part.*2.*cap.*3. *num.*124. *in vlt. edit.* Perez de Lara *de vita hominis cap.*27.*n.*19. *cum seqq.*

11 Haec resolutio limitatur primò ne procedat vbi creditor, qui poterat agere via executiua contra debitorem, intentauit viam ordinariam cum protestatione quod possit redire ad viam executiuam cum velit, quia hoc casu ad eam redire poterit, secundùm Corbul.*in tractat. de emphyteusi,tit.de causis priuat.ob non solutum Canon. q.* 13.*ante fin.* Mariab *consil.*11.*num.*81. Gonçal. de Paz *in pract. tom.* 1. *cap.*2. *post princ.* Gutier.*d. quaest.* 39. *n.*6. *&* 7. vbi reuet quod si reus fuit contumax in primo iudicio indubitanter absque alia protestatione posse creditorem intentare viam executiuam, Ioseph. Sesse *d.* §. 3. *num.*48. Iacob. Cancer. *d.p.*1. *cap.* 17. *num.* 44. *cum seqq.*

12 Limitatur secundò si creditori liceret variare ex vna via ad aliam ex facultate sibi per debitorem concessa, vel si in instrumento adsit facultas variandi de vno iudicio ad aliud. Marant.*disp.*6.*num.*3. Iacob. Cancer.*d.p.*1.*c.*17. *num.*45.

13 Limitatur tertiò quando qui coepit ordinariè agere, vult redire ad viam executiuam refusis expensis, vt per Marant. *de ordine iudic.part.*6.*tit.de instrumentor. productione num.*13. Rebuff. *ad leges Galliae tit. de litteris obligator.art.*6.*glos.*3. *à num.* 3. Et hoc si creditor qui prius via ordinaria egerat, desistit à lite, ei petat se condemnari in expensis, Felician. *de cens.lib.*2.*c.*1. *n.*34. Suar. de Paz *in pract.tom.*1 *p.*4.*c.*2. *num.*2. Azeued.*l.*1. *num.*153.*tit.*21.*lib.*4.*Recop.* Gutier.*d.quest.* 39.*num.*7. Ceuall. *commun. quaest.*815.*num.*22. Christ. de Paz. *de tenuta cap.*22.*n.*6.*&* 8. Ioseph. Sesse *d.*§.3.*n.*49. Saltem quando in instrumento essent clausulae positae, per quas sit data facultas variandi iudicium de vno ad aliud. Iacob. Cancer.*d.p.*1.*c.*17.*n.*48. Perez de Lara *d.c.*17.*n.*21. *cum seqq.*

14 Agnationis conseruandae praesumptio quando ex masculorum vocatione colligatur? Resp. colligi ex eorum vacatione repetitiuè facta in omnibus gradibus, & substitutionibus; cum enim sic testator disponit faciendo talem mentionem de masculis, exinde habetur ratio tacita & praesumpta suae voluntatis illum voluisse prouidere suae familiae agnatae, & bona sua conseruare in linea masculina, & in sua agnatione continuata successione. *l.*1. *l. immunitatis*, *l.si viua matre*, *C.de bonis mat.l.*1. *in fine C. de bonis infert. cap.*1. §.*hoc notandum,de his, qui feud. dare pos.cap.*1. *de success. fratrum, & hered.* Sic communis Doctorum resolutio, ex scribentibus tractatus, Card. Mantic. *de coniect.vltim.volunt.lib.*6.*titul.* 15.*num.*8. Simon de Praetis *de interp.vltim.volunt.lib.* 3. *interp.*3.*solut.*11.*à num.*3. Gregor. Lop.*l.*3 *in glos. mejoras verf.secundo conditor maioratuum col.*1. *titul.*13. *part.*6. Pereg.*de fideicom.art.*25.*num.*47. Alex. Trentacinq. *de substitut.part.*4.*cap.*7.*num.*9.*cum sequent.* Molin.*de primog. lib.*3.*cap.*5.*num.*25. *cum seqq.* Mieres *de maior.part.*2.*quaest.*6. *num.*51. Ioan Garc. *de nobilitat. in diuisione operis num.* 13. Ioan. de Castill. *controuers. lib.*2. *cap.*4.*num.*78.*&* 80.*& tom.*5. *cap.*92.*à num.*2.*& tom.*6 *cap.*129.*per tot.* Fusar.*de substit.quaest.*499.*n.*5.*&* 15.*& quaest.*346.*num.*13. Ex consulentibus Curt. sen. *consil.*40. *num.*11. *verf.tertio probatur*, Ruin.*consil.*179. *num.*6.*vol.*2. Purpur.*inter consilia Sylvani consil.*54 *n.*4. Paris.*consil.*50.*num.*9.*& consil.*53.*num.*26. *lib.*3. *& consil.* 76.*num.*2.*&* 3. *lib.*1. Alban *consil.*87 *num.*14.*lib.*1. Rimin.iun. *consil.*23.*num.*92. *lib.*2. *& consil.*110.*number.*13. *vol.*2. Crauet.*consil.*113.*n.*47. & latè *consil.*57. Becc *consil.* 136.*num.*27. Galban *consil.*49. *num.*16. *vers. alterum*, Rauden *consil.*358.*num.*8. Decian.*consil.*33.*num.*88.*lib.*1. Hieron. Gabr. *consil.*116.*n.*14 *vol.*1. Menoch.*consil.*205. *num.*13. Honded *consil.*70.*num.*39. *lib.*1. Surd. *consil.*96. *num.*19.*vers.secundo quia*, Fusar.*consil.*5.*num.*11.*& consil.* 13.*per tot.* Ex Decisionariis Caualcan. *decis.*18. *num.*3. *part.*3. Thesaur. *decis.*96.*num.*27. *&* 28. Giurb. *decis.* 32.*num.*14. Rota *coram Seraph. decis.* 1216. *num.*6. *& coram Gregor. XV. decis.*514. *num.*9. *& decis.* 464. *num.*17. *&* 18. & apud Farin. *dec.*182.*n.*5.*&* 6.*& dec.* 344.*n.*14 *& decis.*359.*num.*4. *part.*2.*recent.*

Praecipuè vbi testator adiecit rationem, vt bona conseruarentur in agnatione, & familia, cum expressè appareat agnationis fauore testari voluisse, vt cum Decio, Curt. Crot. Paris. Simon. de Praetis, & Menoch. resoluit Fusar. *d.quaest.*499. *num.*1.*& consil.*191.*num.*8.*& num.* 31. Et tanto magis si testator reiecit Presbyteros, Religiosos, monasteria, seu Vniuersitatem, quia intelligitur id fecisse propter agnationem & carentiam liberorum praesumptam. Ita Fulgos. *consil.*46. *col.*1. Alex.*consil.*100, *num.*11.*lib.*4 *& consil.*5. *eod. lib.* Cephal.*consil.*514. *n.*15. Menoch.*consil.*95.*num.*98.*& consil.*328.*num.*75 *& consil.* 379.*& consil.*1117. *num.*27.*& de praesumpt. lib.*4 *praes.* 69.*num.*10. Cassanate *consil.* 10.*num.* 37. Ramon. *consil.* 15.*num.*18. Alex. Trentacinq.*de subst.p.*4.*cap.*7.*n.*70. *verf.hac conclusio*, Intrigl.*eod.tractat. cent.* 3. *quaest.*56. *num.*17. *& quaest.*79. *n.*12. Rustic.*in l.cum auus lib.*4. *cap.*2.*num.*21.*& à num.*33. Molin.*de primog.lib.*1.*c.*13. *n.*92.*cum seqq.* Fusar.*de substitut.quaest.*441. *n.*48. *& q.* 499.*n.*26. ibi, *Nonus casus est quando exclusi sunt clerici, & Religionem ingressi, quia hoc casu diceretur habita ratio agnationis*, &c. 15

16 Si verò in aliqua parte dispositionis vocaretur foemina, tunc ex vocatione masculorum non ita praesumeretur animus conseruandae agnationis, cùm talis dispositio reducatur ad nudam masculinitatem. Ita Greg. Lop. *l.*3, *glos.magna q.*19. *tit.*13.*part.*6. Cephal.*consil.*600.*n.*35. *lib.*4. Crauett.*consil.*250.*num.*2. *& consil.*306. Surd *consil.* 343.*n.*13.*& consil.*475.*num.*16.19.*&* 20. Padil. *in l.cum acutissimi num.*22.*C.de fideicom.* Aluarad.*de coniectura ta mente def.lib.*2 *cap.*3.§.4 Molin.*de primog. lib.*3.*c.*5. *num.*19. *in fine*, *& num* 50. Mieres *de maior. part.* 2. *quaest.*6.*num.* 65. Petra *de fideicom. quaest.*9. *num.*195. Praet.*d.interp.*3.*dub.*1.*solut.*11.*num.*7 *t.verf.primo declaratur*, Salaz.*de vsu,& consuet.cap.*12.*num.*64.*verf.quod si quaeras*, Ioan. Garc.*de nobilit.in diuis.num.*33. Gutier. *consil.*13.*num.*23. Castill.*d.lib.*2.*cap.*4.*n.*178. Giurb.*decis.*32.*num.*15.*&* 20. Melch. Phoeb. *Lusit.decis.*44.*n.* 10.*tom.*1.

Verùm cum possit respectus agnationis haberi quoad aliquas personas, vel casus, & non quoad omnes, iuxta doctrinam Surdi *dec.*239.*n.*10.*in fine*, ideo quando post masculorum vocationem, & in illorum defectum, foeminae, & ab eis descendentes substituuntur, tunc & quando masculi durant, & succedunt, intentum conseruandae agnationis non cessat; vt in terminis resoluunt Bald. *consil.*40.*num.*1.*verf.praeterea testator lib.*3. Paul. Castren. *consil.*421.*num.* 2.*verf.tertiò dicit lib.*1. qui hanc opinionem communem asserit Gozadin.*consil.*45.*n.*16. *verf.non obstat*, Rube.*consil.*35.*num.*4.*in fine cum seqq.* Alciat.*resp.* 15.*num.*6.*lib.*2. Roland à Valle *consil.*82.*num.vlt. lib.* 3. Card. Mantic. *de coniectur. lib.*8.*tit.*18.*num.*17. Tiber. Decian. *resp.*127. *num.*25. *lib.* 3. Caualcan. *decis.*18. *num.* 3. *p.* 3. Cephal. *consil.* 251. *num.* 36. *& num.* 46, 17

cum seqq. & *cons.252.num.22.* Hieron.Gabr.*cons.116. ex num.13.lib.2* Gerat.Mazol.*cons.6.num.9.* Surd.*decis.66.n.22.vers.quando verò,* & *cons.316.lib.3.* Mietes *de maior. part.2.quæst.6.n. 56. vers. ista autem sententia*, Pereg. *de fideicom.art.25. num.26.* Quicquid dicat Molin.*de primog.lib.3.c.5.n.50.*

18 Alapa an reputetur grauissima iniuria? Resp. affirmatiuè ex Azon. *in sum.C.de iniur.num.23.* Greg.Lop. *l.20. glos.4 tit.9. part.7.* Azeued. *in rubr. tit.10. n.23. lib.8. Recop.* Bobadil. *in pelitica lib.2. cap.14. n.45.* Valenz. *tom.2.cons.142.à n.55.* Plini.2. *lib.3. epist.14.* Paul. Æmil. *in vita Ludouici XI.* ibi, *Non tenuit iram Dux Lotharingiæ, potiunda cupiditate flagrans, atrox conuicium homini fecit, ac alpa eo percussit, eam velut summam ignominiam militaris vir in imum pectus immortali memoria tacitus demisit.*

19 Alienare sua bona immobilia vt possit Respublic. minor, & Ecclesia, ex causa necessitatis ad soluendum æs alienum, quæ requirantur? Respondi necesse esse vt debitum sit certum, & creditores ita instent, vt Ecclesia, seu minor euitare minimè possit, quin omnino soluat, *l.ob æs alienum C. de præd.minor.* Roland.*cons.33. num.1.* & *2.lib.1.* Decian. *cons.403.numer.12.* & *17. vol.2.* vbi latè probat quod creditor debet vrgere & instanter petere crediti solutionem, Gutier. *de tutel. part.2.cap.5.num.75.* Montan *eod.tract.cap.33.à n. 19.* vbi addit quod non sufficit quòd in instrumento asseratur creditorem vrgere, sed quod debet in actis, & re ipsa constare, Simoncel.*de decretis lib.1.tit.1.num.35. cum seqq.* vbi *n.38.* tenet necesse esse quòd æs alienum de præsenti immineat, & vrgeat, nec sufficit quod de futuro speretur, Card.Mantic. *de tacitis & amb. conuent.lib.4.tit.6. num.6.* Menoch. *de arbitr. casu 172. num.13.* Mastril. *Sicil.decis.121.num.2.* Et in hoc casu vendi debent bona minus damnosa, & minus vtilia, *l. magis puto §. non passim, & §. inprimis ff. de rebus eor.* Roland. *d.cons.33. num.7.* Caualcan. *de tutor. & curat.num.129.* Montan. *d.cap.33. num.13.* Menoch. *d.casu 172. num.13.* & *14.* Simoncel. *d.tit.1.num.49.* Card.Mantic. *d.tit.6.n.11.* & *12.*

20 Alimenta, litisque expensas recipiens an teneatur si succumbat ea restituere, aut si vicerit compensare? Resp. non teneri, prout reprobato Cou. resoluunt Vincent. de Franchis *decis.114. num.1.* & *2.* Surd. *de aliment.tit.1. quæst.124.* Marescot. *var. resolut. lib.2. cap 83. num 26.* Aluar. Valasc *cons.1. num.7.* Aloys. Ricc. *decis.251. à num.19. part.2.* Fontanel. *de pactis nuptial.tom.1.clans.4.glos.18.part.4.num.79.* & *tom.2. claus.6.glos.2.part.4.num.54.* Beltramin.*ad Greg. XV.*
21 *decis 189 num.7.vers.secundum est autem.* Itaut taliter recipiens de restituendo nequaquam cauere debeat. Sic contra Cou. *pract. cap.6. numer.7.* tenent Surd.*d.tit.1. quæst.125.* Pyrrh.Maur.*de fideiuss. part.1.sect.3. cap.8. n.2.vers.contrarium tamen.*

22 Alimenta vt quis præstare, vel recipere teneatur, an proprietas bonorum sit potius consideranda, quam ipsorum redditus? Resp. ad redditus tantum attendendum esse, quia non debet attendi proprietas, vt ex eius pretio quis pauper consideretur, vel diues: sed ex redditu an sufficiens, vel insufficiens ad necessaria vitæ comparanda sit. Ita per *l. qui bonis C. de cess. bonor.* resoluunt Rot.Bonon. *decis.25. num. 65.* Cæsar Barz. *decis.69.num.46.* Cephal. *cons.498.num.24.* Tiber. Decian.*cons.70.num.16.lib.2.* Menoch.*cons.7.num.18.* & *cons.87.n.66.* & *cons.433.num.13.* Nicol. Reusner. *decis.2.n.57. lib.2.* Marius Giurba *in consuet. Messanen. cap.7.glos.13.n.32.* Aldobran. *cons.28.n.26.* Rot.*decis. 224.num.5.part. 2. recent.* & coram Duran.*in Romana alimentorum 21. Iunij 1627.*

23 Alimenta an filius patri, & pater filio dare adstringatur, si ex officio, vel artificio quod habet ea petens, decenter viuere possit? Resp. negatiuè per glos. *verb. vt operi in l. si quis à liberis §. sed si filius ff. de liberis agnosc.* vbi Corduba de Lara *num.123. cum seqq.* Cæs. de Grassis *decis.162. num.8. sub tit.de success. abintest.* Carpan. *ad statuta Mediolanen. stat.312. num.6.* & *stat.313.num.50.part.1.* Ascan. *de patria potest. cap.6. effectu 17. num. 31.* Philip. Paschal. *de Viribus patriæ potest.part.1.cap.3.n.34* Fab. Turret.*cons.85. num.24. lib.2.* Tiber.Decian. *cons.121.num.6.* & *cons.29.n. 5. lib.3.* Menoch. *cons.321. n. 26.* Sim. de Prætis *cons.9. n.19.* & disponitur expressè *in l. Hisp.6.tit.19.part.4.*

Alimentorum loco si pater filio spurio fundum do- 24
nauit inter viuos, vel in testamento legauit, an talis fundus sic donatus, aut legatus transmittatur ad hæredes ipsius filij? Resp. negatiue cum Baldo Nouel. *de dote part.6 priuil.56.col.2.* Roland. *cons.74. à num.51. lib.1.* Anton.Gabr.*commun.lib.6.tit.de aliment.concl.1. num.28.* Menoch. *cons.60.num.19. lib.1.* & *de arbitr. lib.2.casu 169 num.10.* Corduba de Lara *in l. si quis à liberis §. idem rescripsit, num. 71. ff. de liber. agnosc.* Matiens *l.8.glos.3.n.1. tit.8. lib.5. Recopil.* D. Barbos. *in l.1.p.4.num.72.ff.soluto matr.* Quicquid contrarium teneant Roder. Xuar. *in l.1.tit.6.lib.3 fori,* vbi agit *de success.bonor.num.24.* Cou.*de sponsalib.p. 2. cap.8. §. 6. num.51.in fine,* Auendan.*l.10.Tauri glos.3.num.3.* Intellige nisi pater dotem dederit spuriæ cum pacto quòd transiret donatio ad filios, Alex Trentacinq.*var. resolut. lib. 1. tit. de nothis, & spur. resol.2.num.34.35.* & *39.* Vel nisi alimenta fuerint taxata secundùm taxationem, de qua *in l. hæreditatum, ff. ad leg.falcid.* & non excesserint valorem alimentorum, quæ deberent in singulos annos præstari, Vincent. de Franchis *decis. 283. n.17.* Corduba de Lara *in d §.idem rescripsit num.32.* Perez de Lara *de vita hominis c.5. num.14.* vbi addit in excessu alimentorum non transmitti, D. Barbos. *in d.l. 1. p.4.num.74.*

Alimenta an sint præstanda illis, qui possunt milita- 25
re, aut alio modo victum sibi parare? Resp. affirmatiue, quia hæc potentia non excusat à debito alimentorum proueniente à iure naturali propter fragilitatem humanæ potentiæ, quæ variatur ex tempore, sed solum attenditur, an ille cui debentur alimenta tot habeat redditus, ex quibus viuere possit, vt per Rot. *decis.224.n.5. p.2.recent.* & coram Duran. *decis.95.n.1.*

Bona extra territorium existentia in quibus casibus comprehendat lex vel statutum? Resp. comprehendere in sequentibus.

Primò quando omnes contrahentes sunt subditi 26
vnius Principis, & intra eius territorium existunt, Bart. *in l. cunctos populos, num.32. C.de sum. Trinit.* vbi Ias. *n.20.* Signorol.*cons.166.n.7.*

Secundò quãdo statutũ vult habilitare, vel inhabili- 27
tare subditũ, quo casu cõprehendit bona extra territoriũ
existẽtia, Bart.*d.n.32* Socin.*cons.36 n.4.vol.1.* Nõ enim 28
deficit potestas in statuẽte, qui potest subditos inhabilitare ne succedãt. Tiraq.*de primog.q.47.n.24.* & *ad leges connub.glos.8. n.219. vers. præterea potestas statuendi,* Surd. *cons.553. n.11.* & *cons.535. n.18.* Valasc. *cons. 182.n.8.* D.Barb. *in l.exigere dotem n.163.ff. de iudic.* Christoph. de Paz *de tenuta cap.65. num.16. vers. ex*
prædictis: quia inhabilitas, quæ personam respicit, eam 29
afficit quocunque vadat, Alderan. Mascard *de statut. concl.6.n.121.vers.non est etiam in consideratione.*

Tertiò, quando lex est prohibitiua in personam; quia 30
tunc comprehendit bona quamuis sint extra territorium statuentis, Bart.*in d.l. cunctos populos n.32.* Surd. *d.cons.535. n.17.* & *cons.555. n.10.* D. Barbos.*in d.l. exigere dotem, n.163.*

Quartò, quando fundationes maioratuum factæ 31

sunt in aliquo Regno, quia secundum illius leges procedendum, licet bona extra Regnum existant, l. si non speciale C. de testam. l. 2. C. quemadm. testam. aper. Bart. in d. l. cunctos populos num. 37. vbi Alber. n. 26. & Ias. num. 44. Signorol d. conf. 166. num. 2. Alex. conf. 44. num. 5. & 6. lib. 5. Christoph. de Paz d. c. 65. n. 30. cum seqq.

32 Quintò, quando dispositio loquitur de iuribus vniuersalibus, quia tunc comprehendit bona intra, & extra Regnum existentia, Signorol. d. conf. 166. num. 7. Alex. conf. 4. num. 4. vol. 5 Brun. de statut. art. 8. num. 129. Honded. conf. 11. num. 29 & 30. vol. 1. Surd. d. conf. 553. num. 11. Cephal. conf. 309. num. 25. & seq. lib. 3. Carol Bardel. conf. 56. num. 11. Thom. Minad. conf. 12. num. 13. & 14. Christoph. de Paz d. c. 65. n. 16.

33 Sextò, quando statutum est fauorabile, quia extenditur ad bona aliarum prouinciarum, Bart. vbi suprà num. 32. Hieron. Gabr. conf. 14. num. 13. vol. 1. Crauet. conf. 118. num. 9. Thesaur. Pedem. decis. 37. num. 6. Cephal. conf. 309. num. 24. Bardel. d. conf. 56. n. 12. Surd. conf 553. n. 9. & 10.

34 Bouem intrantem in suum fundum an possit dominus retinere pro damno si ignoret cuius sit, donec damnum ei soluatur? Resp. posse, per l. Quintus 39. cum seq. ff. ad leg. Aquil. Chassan. in consuet. Burgund. rub. 1. §. 6. en mensagage n. 1. & 11. Aretin. de retent. n. 8. Menoch. remed. 9. recup. n. 273. Caroc. de locato p. 4. rub. de retent. pro noxa fol. mihi 228. Ioan. Garc. de expens. cap. 4. n. 28. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 62. Steph Gratian. discept. forens. cap. 80. n. 2. nisi de consuetudine seruetur contrarium, Pichard. ad §. caeterum n. 30. Instit. ad leg. Aquil.

35 Bouem retinere an possit dominus pro alimentis præstitis, donec de eis sit illi satisfactum? Resp. posse per l. in summa, & ibi Salic. C. de pignorib. l. interdum cum l. seq. ff. qui potiores in pign. hab. Surd. d. priuil. 61. num. 3. & 13. & tit. 1. q. 76. num. 10. vbi addit quòd ratione alimentorum competit ipsi tacita hypotheca,
36 Caroc. d. tit. de retent. pro noxia num. . Pichard. in d. §. caeterum num. 13. Et expensas factas in alendo boue, vel equo potest repetere qui eas sustinuit absque probatione, quia non ex vento se aluit bos; ita Nat. conf. 147. num. 32. Mascard. de probat. concl. 715. n. 4. Surd. d. priuil. 62. n. 13. Stephan. Gratian. d. c. 80. n. 12. vbi tenet quòd statur eius assertioni.

37 Cambij litteras recipiens, & legens an videatur eas acceptare, & se obligare ad solutionem? Resp. affirmatiuè, nisi contrarium protestatus sit, Pans. conf. 5. num. 206. lib. 4. Gam. decis. 338. num. 4 & 5. & ibi Flores de Mena in addit. vers. tertio, Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 65. num. 1. & lib. 6. præs. 99. n. 25. Fului. Pacian de probat. lib. 1. cap. 29. Rot. Genuens. decis. 133. n. 2. Sigism. Scacc. de commerc. & camb. §. 2. glos. 5. q. 11. n. 336. Vide infrà in verb. littera N.

38 Castrum si alicui nobili concedatur cum territorio, an ille nobilis habeat territorium postea auctum? Resp. affirmatiue per Imol. in l. damni infecti §. si is qui ff. de damno inf. n. 16 vers. & prædicta etiam faciunt, & ibi Roman. num. 7. Menoch. conf. 201. num. 147. lib. 3. Anel. Amat. conf. 39. n. 12.

39 Catholici titulo à quo tempore Castellæ Reges vtantur? Resp. eo vti non solum à temporibus Ferdinandi, & Elisabethæ, quibus hunc titulum Alexander VI. summus Pont. ob Mauros demum ab Hispania expulsos meritò renouauit, sed à tempore Recardi Gothorum Regis, qui in Concilio Nationali Toletano ita appellatus fuit, eo quod primus Fidem Catholicam inuiolabiliter custodiuit, & totam Hispaniam ab Arriana hæresi liberauit. Ita Archiep. Tolet. lib. 2. c. 5. & lib. 4. cap 5 Luc. Tuden. in Alphonso I. æra 776. Historia generalis Hispaniæ p. 3. cap. 4. Vasæ. in chron. Hispan. tom. 1. an. 1589 & anno 737. Ambros. Morales histor. Hisp p. 3 lib. 13. c. 12. Raph. Volaterran. lib. 2. cap. Saraccnorum initium belli, ad fin. Zurita in annal. lib. Aragon. p. 3. lib. 2. c. 40. Mariana de rebus Hispania lib 7. c. 4. & lib. 26. c. 12 in fine. Gualter. in chronolog. sæculo 8. pag. 567. Camill. Borrell. de præstantia Regis Catholici cap. 41. ex num. 48 & cap. 42 per tot. Mader. in monarchia Hispan. cap. 12. Sim. Maiol. in diebus canicular. tom. 4. colloq. 5. pag. mihi 362. Valdes. de dignitate Regum, Regnorumque Hispania cap. 13. Fr. Roder. de Yepes in genealogia Regum Hispania in Alphonso I. Valenzuel. in monit. contra Venetos p. 7. num. 106. Greg. Lopez Madera in tract. de las excelencias de la Monarchia y Reynos de España cap. 12. & fin. pag. 82. Salazar de Mendoça de origine dignitatis Hispan. lib. 1. cap. 6. pag. 7. Ioan. de Solorzano de Indiarum iure lib. 2. cap. 25. num. 27. Fr. Ioan. à Ponte in conuen. vtriusque Monarchia in epist. ad Regnum, & lib. 1. c. 3. pag 14. Petr. Aznar. in tract. de Maurorum expuls. p. 1. c. 25. & 26.

Causa iusta in quibus casibus non præsumatur in Principe? Resp. non præsumi quando facit contra Ius gentium, ex Fulgos. conf. 61. col. 2. Felin. & Deci. in cap. quæ in Ecclesiarum n. 37. de constit. vbi Bero. n. 144. late Socin. conf. 120. col. 9. vol. 3. Ias. in l. si testamentum C. de testam. Crauet. de antiquit. tempor. temp. 1. num. 7. cum seqq. Hippol. Rimin. conf. 18 num. 108. Petra de potest. Princip. c. 32. q. 8. n. 4. fol. 603. Vel quando disponit velo leuato, & sine causæ cognitione, & non vocata parte, cui præiudicatur, Crauet. conf. 241. col. 16. vers. tertiò respondeo vol. 2 Petra d. c. 32. causa 2. n. 50. fol. 610 Vel quando subditi scandalizantur, Felin. in cap. ad audientiam col. 2. de præsumpt. Petra d. cap. 32. q. 8. num. 34. 40

Causa quando dicatur instructa? Resp. instructam dici quando est in calculo ferendæ sententiæ, id est, postquam coram iudice à quo est productus processus primæ instantiæ, & in statu in quo potest ferri sententia, vt per Marches. de commission. p. 2 de commissione auocat. num. 105. cum seqq. pag. 185. vbi quòd intelligitur post conclusum in causa, Cresc. decis. 113. aliàs 1. de iudic. latè Theodos. de Rubeis in singularib. Rota tom. 2. p. 4. claus. 305. Rot. decis. 779. n. 8. p. 1. diuers. 41

Causa ad effectum vt intret claus. Dummodo causa non sit instructa, de quo tempore debeat esse instructa? Resp. debere esse instructam de tempore auocationis, & non sufficere esse instructam de tempore inhibitionis, per Achil. decis. 5. de rescript. & Theodos. de Rubeis d. claus. 305. n. 4. & 13. cum seqq. 42

Citatio pro singulis horis & diebus an sit valida? Resp. tanquam incertam nullius esse momenti, per Bald. conf. 268. vers. item nullo modo, col. 1. Greg. XV. decis. 71. n. 3. vbi Beltramin. num. 9. 43

Citatio illorum, quorum interest, aut interesse potest quod facultas Regia ad validitatem maioriæ non expediatur, an sit necessaria? Resp. necessariam non esse, vt per citatos ab Addit. Molinæ de primog. lib. 3. cap. 3. num 22. & 23. ex eo quòd facultatis huiusmodi expeditio, actus facultatiuus est, atque extraiudicialis, valens expediri etiam sine citatione, Anton. Gabr. commun. tit. de citat. concl. 1. num. 424. Menoch. conf. 20. num. 38. & conf. 1140. n. 31. Rouit. ad pragmat. Neapol. pragm. 8. de posses. non turb. n. 18. & 19. Fusar. de substit. q. 408. numer. 134. Cyriac. tom. 2. contron. 208. num. 41. Nisi dispositio Principis feratur ad hoc vt exterus de familia succedat, seu alienigenæ bona conferantur, quia cum tunc non tantum mutatio voluntatis sequatur, sed subuersio, existimo necessariam esse citationem, & in his terminis intelligendum esse reputo eundem Molin. d. cap. 3. ex num. 21. Burg. de Paz in proœm. legum 44

Tauri

Tauri n. 324. Fusar. *d. q.* 403. *n.* 133. Castill. *controuers. lib.* 3. *c.* 28. *num.* 13. Perez de Lara *de vita hominis c.* 8. *num.* 6.

45 Citatio consanguineorum an requiratur ad alienanda bona maioratus, & ad census super illis imponendos cum Regia facultate? Resp. non requiri, ad not per Marescot. *var. resol. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 155. Tapiā *in decisionibus supremi Consilij Italiæ decis.* 20. *n.* 26. *cum seqq.* Ponte *cons.* 152 *num.* 5. *cum seq. & cons.* 154. *n.* 8. *vol.* 2. Add. ad Molin. *de primog. lib.* 3. *c.* 3. *sub n.* 22. *&* 23. *vers. dubium erit pag.* 210.

46 Citatio partis an requiratur in impetratione priuilegij? Resp. non requiri, per Anton Gabr. *commun. lib.* 2. *tit. de citat. concl.* 1. *n.* 424. *cum seq.* Surd. *cons.* 1. *n.* 97. Steph. Gratian. *discept. forens. to.* 3. *c.* 458. *numer.* 28. Rouit. *ad pragm. Neapol. pragm.* 4. *de possess. non turb. n.* 18. *&* 19. Maur. *alleg.* 16. *n.* 20. *p.* 2. Menoch. *cons.* 1140. *n.* 31 *vol.* 1.

47 Clerici, & ecclesiasticæ personæ an vi coactiua, seu potiùs directiua teneantur ad obseruantiam legum secularium, & statutorum politicorum, quæ in bonum commune, & publicam omnium vtilitatem diriguntur, & non contrariantur immunitati ecclesiasticæ? Resp. non teneri vi coactiua, sed directiua, id est non ratione legis Ciuilis, & quatenus lata est per secularem potestatem, sed ex vi rationis naturalis, super qua fundatur, quæ ligat omnes, vt obseruent quod iustum est, & rationabile. Ita Canonistę *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit. & in c.* 1. *de noui oper. nunciat* Legistæ *in l. cunctos populos Cod. de sacros. Eccles.* Vasq. 1. 2 *disp.* 1 6. *cap.* 4. Suar. *de legib. lib.* 3. *cap* 34. Laymann *in Theolog. morali lib.* 1. *tract.* 4. *de legib. c.* 13. *n.* 1. *&* 4. Azori *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 12 *quæst.* 3. *& part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 7. *q.* 8. *&* 9. Villalob *in sum. tom.* 1. *tract* 2 *diffic.* 31 *num.* 1. Portel. *in dub. Regular. verb. lex n.* 2. Barthol. à S. Fausto *in speculo Confessar. di p.* 6. *q.* 44. *n.* 3 Gutier *practic. lib.* 4. *q.* 38. Parlador. *differ.* 9. § 4. *num.* 7 Greg Martinez *in tom.* 1. 2. *quæst.* 69. *art.* 5. *dub.* 2. *concl.* 2. Fragoso *lib.* 2. *disp.* 4. *n.* 308. Fagundez *de iustit. lib.* 5 *cap.* 37. *numer.* 10. Marta *de iurisd. p.* 4 *cent.* 1. *casu* 2. *n.* 1. Bonacin. *de legib. disp.* 1. *q.* 1. *puncto* 6. *n.* 3. *&* 29. Ciarlin. *controuers. forens. lib.* 1. *cap.* 31. *n.* 11. Anton. Diana *moral. resol. p.* 1. *tr.* 1. *resol.* 7. *& p.* 5. *tract.* 1. *resol.* 6. *& p.* 6. *tract.* 8. *resol.* 4. Machado *en su perfeto Confessor y Cura de Almas tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 18. *docum.* 7. Mich. Ferro *in quæst. moralib part.* 1. *quæst.* 11. *numer.* 10. *& quæst.* 30. *numer.* 7. Thom. del Bene *in tractat. de Parlament. dub.* 30. *sect.* 2. *numer.* 1.

48 Clerici & ecclesiasticæ personæ an comprehendantur in edicto, decreto, seu proclamate de vendendo frumento, seu alijs mercibus certo & taxato pretio, aut de non extrahendo frumentum, seu alia victualia; & in edictis. quæ fiunt per iudices seculares tempore pestis, vel eius suspicionis? Resp. consulendos esse Matien. *l.* 1. *glos.* 5. *tit.* 25. *lib.* 5 *noua Recop.* Hieron. Gabr. *cons.* 37. *lib.* 1 Menoch. *cons.* 800. *lib.* 8. vbi latè quod clerici tenentur ad obseruantiam edicti Mediolanensis de non ferendo orizam. *& cons.* 1000. *lib.* 10. Viui. *decis.* 18. *numer.* 14. Menchaq *vsufrfreq cap.* 5. *lib.* 1. Mexi. *in tract. taßa panis concl.* 5. Morla *in emporio iuris tit.* 9. *de contrahenda empt. q.* 10. vbi de clericis, qui emunt triticum, & postea reuendunt, Felician. de Solis *de censib. lib.* 2. *c.* 1. *num.* 4. Ceuall. *commun. contra communes tom.* 4. *q.* 869. *num.* 40. *& in tract. de cognit. per viam violent. in proœm. c.* 4. Hieron. Leo *decis.* 20. Bobadil. *in politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 245. Cacheran. *decis.* 68. *num.* 5. *cum seq.* vbi de collectis tempore pestis, Gutier. *pract. lib.* 4. *q.* 38. vbi latè agit, an valeat dispositio *l.* 1. *tit.* 18. *lib.* 6. *Recop.* quæ imponit pœnas Prælatis, & clericis extrahentibus monetam ex hoc Regno? optime R. P. Fr. Hieronym. Garcia *in sum. morali tract.* 1. *dif.* 3. *duda* 2. *puncto* 4. *n.* 38. vbi cum Diana tenet non comprehendi.

Clericus præueniens in capienda possessione hæreditatis vacantis an fiat reus necessarius? Resp. affirmatiuè, & ideo coram iudice ecclesiastico remedium possessorium contra clericum intentandum ab eo, qui illum ab huiusmodi possessione expellere vult, vt per Anchar. *in cap. significasti, de foro comp num.* 24 *vers. quarto quæro,* Zuchard. *in l. fin. C. de edicto D. Adriani tol. n.* 308. Menoch *remed.* 4 *adipisc. numer.* 435. *& seq.* Achil. Personal. *in tract. de adipiscenda possess. n.* 90 Carol de Grassis *de effectib. cleri. al. effectu* 1. *num* 949. Bobadil. *in politica lib.* 2. *cap.* 18 *n.* 157. *& seq* Marta *de iurisdict. p.* 4. *casu* 37. *n.* 16. Argel. *de legitimo contradict. q.* 3. *art.* 6. *num.* 285. 49

Clericis etiam in sacris Ordinibus constitutis, si pauperes sint, nec aliunde commode viuere, se suosque decenter alere possint, an negotiatio vel mercatura permittatur? Resp permitti per *cap.* 1. *ne clerici, vel mon. cap. vlt. de vita & honest. cleric. capit. quamquam* 4. *de censib. lib.* 6. Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico cap.* 52. *num.* 5. Salzed *ad Bernard. in pract. cap.* 35. *lit.* A *vers. necessitatis tamen causa,* Farin. *fragm. crimin. lit. C. num.* 63. *&* 169. Carol. de Grassis *de effectib. cleric. effectu* 6. *n.* 9. *& à n.* 24 Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 57. *n.* 27, & est dispositum *in l. Hisp.* 43. *tit.* 6. *part.* 1. Dūmodo ob negotiationem à Diuinis non subtrahantur, nec desistant Officiis, quibus debent incumbere, Molin. *de iustit disp.* 342. *num* 13. Carol. de Grassis *d. effectu* 6. *n.* 40. Isidor. Moscon *de maiest. milit. Eccles. lib* 1. *p.* 2. *cap.* 2. *verb. artificia autem.* Illis etiam qui nullum etiam incongruum beneficium habent, aut quo viuere possint sufficienti carent patrimonio, in vtroque indistinctè foro pro qualibet causa postulare in ciuilibus conceditur, *capit.* 1. à contrario sensu, *de postulando,* ibi, *si stipendiis ecclesiasticis sustententur.* Nau. *de spol. cleric.* § 7. *numer.* 5. *vers eademque ratione,* Farin. *d. lit. C. num.* 102. Alphons. Villag. *in praxi Canon. lib.* 9. *tit de aduocat. conci.* 6. *post med.* Ioan Malder. *de virtut. Theolog. & iustit tractat.* 6. *capit.* 3. *dub.* 8. *vers. eius dicendum,* Carol de Grassis *effectu* 21. *numer.* 6. *cum seqq.* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 3. *numer.* 28. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. capit.* 57. *ex numer.* 21. nouissimè R. P. Hieronym. Garcia mei amicissimus *in sum. morali tract.* 1. *dif.* 2. *duda* 6. *num.* 4. *pag.* 112. 50

Conditio & modus an, & in quo differant? Resp. conditionem tunc dici quando disponens vult aliquid adimpleri ante suam dispositionem, modum vero quando postea voluit quod ad impleatur; vbi enim conditio respicit executionem, quæ ex perfecta dispositione procedit, amittit naturam conditionis, cum iam non præcedat, & sic modus indicatur, *l. his verbis C. quando dies leg. cedat* glos *in leg.* 1. *Cod. de donat. quæ sub modo,* glos. & Bart. *in leg.* 1. *ff. de condit. & demonst.* Sarmien. *select. lib.* 2. *capit.* 3. *num.* 4. *&* 5. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 12. *à n.* 13. *& cap.* 15. *num.* 28. alt. Molin. Theolog. *de iustit. disp.* 206. *cum duabus seqq.* Card. Mantic. *de coniect vltim. volunt. lib.* 10. *tit.* 5. *numer.* 15. Mieres *de maior. p.* 2. *q.* 4. *illat.* 8. *num.* 152. *cum seqq. in nouis. edit.* Parlad. *differ.* 147. *à num.* 1. Pichard. *in § sub conditione* 4 *numer.* 9. *&* 10. *Instit de verb. oblig.* Ioseph. Sesse *Arag decis.* 31. Castill. *controuers. lib.* 4. *cap.* 55. *num.* 25. *& seqq.* vbi *numer.* 29. ait quod in dubio potius modus quàm conditio præsumitur. Menoch. *cons.* 162. *n.* 7. *&* 51
cons. 494. *per tot. vol.* 5. vbi *num.* 15. sic ait. *Intelligimus etiam quod institutus sub conditione non prius dicitur heres quam impleta conditione, si negatiua est conditio data, aut oblata cautione loco implementi: institutum verò sub modo affirmatiuo, vel negatiuo esse heredem etiā ante impletum modum, datamve cautionem,* &c Vnde inter conditionem & modum differentia est, quia 52

modus non impedit acquisitionem ab initio fieri, licet deinde eo non impleto resoluatur, l. libertas. §. hac scriptura ff. de manum. test am. Sarmien. d. lib. 2. cap. 3. n. 2. & 4. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 175. n. 11. & cons. 331. n. 4. Parlad. d. differ. 147. n. 8. Seraph. decis. 724. n. 10. adimpleri enim potest post dispositionem, & actum perfectum, l. Mauia, ff. de man. testam. l. demonstratio §. vlt. & l. quibus diebus §. Terminus, ff. de condition. & demonst.

53 Conditio verò impedit acquisitionem ab initio, cum adimpleri debeat antequam actus perficiatur, l. filiofam. ff de condit. & demonstr.

Conditio mixta quando habeatur pro impleta? Resp. tunc pro impleta haberi quoties non potest impleri per factum eius, in cuius persona impleri debet. l. si Titius 14. l. iure ciuili 24. l. in testamento 31. ff. de condit. & demonst. l. qui concubinam §. vxori ff. de legat. 3. l. Mauia, in princ. ff de ann. legat. Menchaq. illust. lib. 3. c. 93. n. 3. vbi n. 5. subdit rationem vulgarem quòd quando conditio nubendi pendet ex facto alterius, alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, quia fortè ille, cui debet nubere, posset hoc facere malitiosè, vt illa perderet hæreditatem nulla subsistente iusta causa: idcirco lex vult quod tunc conditio habeatur pro impleta, l. 1 C. de his quæ sub modo, ibi, sed si per te non stat quominus voluntati testatoris pareas, sed per eum, cui nubere, iussa es, quominus id, quod tibi relictum est, obtineas, non oberit. l. si post diem §. item si qua, ff. quando dies l. cedat, l. testamento 31. ff. de condit. instit. quorum iuriū au-
54 ctoritate resoluēdum est mulierem, cui fuit conditio imposita nubendi Petro, succedere ac si illi nupsisset, si Petrus prius cum alia Matrimonium contraxit, cùm eo ipso conditio habeatur pro impleta; vt in specie tradunt Socin. in l. in testamento la 2. numer. 2. & 7. ff. de condit. & demonst. Guillelm. Benedict. in cap. Raynuntius verb. cuidam Petro tradiderunt numer. 3. Sim. de Pretris egregiè hoc probans, de interpret. vltim. volunt. lib. 4. interp. 1. dub. 12. num. 69. & interp. 2. dub. 1 n. 7. Ioan. Bapt. Plot. inter consilia matrim. diuers. cons. 87. num. 8. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 183. num. 25. & consil. 146. numer. 31. vers. secundus est casus latè Galgan. de condit. & demonst. p. 2. cap. 1. quæst. 29. numer. 7. & 8. Molin. de primog. lib. 2. capit. 13. numer. 20. alt. Molin. Theolog. de iustit. tract. 2. disp. 206. vers. quando legatum, & disp. 613. num. 4. Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 33. num. 8. & 20 Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt.
55 lib. 11. tit. 18. numer. 17. Idem resoluendum quando mulieri fuit iniunctum præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium, quia conditio habetur pro impleta, & mulier potest cum alio contrahere matrimonium, & consequitur legatum, seu hæreditatem, vt per Socin. in d. leg in testamento la 2. num. 11. Plot. d. cons. 87. n. 18. Menoch. d. præs. 183. numer. 28. Galgan. d. p. 2. capit. 8. numer. 20. & 21. Sanch. d. lib. 1. disp. 33. n. 18. vers. quartum dubium.

56 Conditio apposita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consanguineam, an sit valida? Resp. validam esse, & intelligendam accedente Pontificis dispensatione cum Emman. Costa select. lib. 1. cap. 8. num. 14. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. num. 7. & in addit. ad finem operis cap. 13. num. 1. Mieres de maior. p. 2. q. 50. num. 2. Sfort. Odd. cons. 52. per tot. Gutier canon. lib. 1. cap. 22. num. 13. & cons. 18. n. 6. & 7. Fachinæ controu. lib. 3. cap. 36. vbi respondet ad text. in cap. vlt. de condit. appos. latè Castill. controuers. lib. 3. capit. 7. numer. 42. cum seqq. Perez de Lara de vita hominis. cap. 4. numer. 33. qui & præcipuè Molin. Gutier. & Castill. aiunt valere conditionem licet desideretur claus. si Papa dispensauerit; quia ea subintelligitur semper tacitè apposita tanquam necessaria, & sine qua consanguinei contrahere non poterunt. Et hoc adeò verum est vt procedat etiamsi conditio sit expressè posita inter consanguineos in secundo gradu consanguinitatis, Sanch. de matrim. lib. 5. disp. 5. num. 19. cum seqq. Molin. de iustit. tract. 2. disput. 613. per tot. Castill. d. lib. 3. c. 7. à num. 45. Et cui imponitur grauamen impetrandi dispensationem, tenetur, illam petere & solicitare omni cura, & plenam diligentiam adhibere, quamuis difficile esset illam obtinere, quia alias non excusaretur, Bald. consil. 393. numer. 3. 57
lib. 2. Paul. de Castro cons. 433. num. 2. lib. 1. Mieres de maior. p. 4. quæst. 4. num. 10. & 20. Gutier. cons. 18. num. 9. Sanch. d. lib. 5. disp. 5. n. 12. Castill. d. lib. 3. c. 7. num. 21. & 22.

Conditio, si nupserit Titio. an valeat, & reddat lega- 58
tum conditionale? Resp. valere per l. 1. C. de instit. & subst. ibi, Cùm auum maternum ea conditione filiam tuam hæredem instituisse proponas si Antilli filio nupsisset, non prius eam hæredem existere quam conditioni paruerit, aut filio Antilli recusante matrimonium impedita fuerit, manifestum est. Crauet cons. 1. num. 5. tom. 1. ibi, Aliud est quando relinquitur mulieri si nupserit tali, quia tunc inuitatur mulier ad matrimonium, non illud impeditur, ideo si ille dignus sit, ipsi nubenda est, &c. & paulo inferiùs ibi, Imò conditio si nupserit Titio nullū habet impedimentum matrimonij, cum statim possit nubere Titio, licet non alij, ideo data dignitate Titij, aut cessante eius indignitate, tenetur mulier nubere Titio, si velit legatum, &c. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 1. ibi, Vnde si alicui legatum fuerit relictum sub conditione, si cum Lucilla nuptias contraxerit, debet parere conditioni; alioqui excluditur à legato si honestè potuerit tales nuptias contrahere, vt continetur in iuribus suprà citatis, & in l. vter ex fratribus, ff. de condit. & demonst. &c. Maresc. var. resolut. lib. 1. cap. 73. numer. 9. ibi, Præterea est sciendum quod licet conditio nubendi cum consensu alterius de legata reyciatur, vt dictum est; tamen secus est si fuerit dictum si matrimonium cum tali contraxerit, nam hæc conditio valet, & reddit legatum conditionale, qua non impleta legatum non debetur, &c. Callanate cons. 1. num. 45. ibi, Secunda conditio sub qua Centessina grauatur, resultat ex illis verbis. Yen diche tiempo Catharina Sierra en Matrimonio colocada, quæ verba inducunt conditionem necessariè verificandam vt fideicommisso locus esset, l. cùm ita legatur, l. Titio centū §. 1. ff. de condit. & demonstr. l. 2. C. de institut. capit. de illis, de sponsal. &c. & in confirmationem plures citat Doctores, & numer. 47. ita ait. Vnde nuptiis à Catharina nunquam contractis substitutio prorsus expirat. Becc. cons. 39. numer. 22. Menoch. cons. 243. numer. 15. & 23. Quæ quidem conditio debet impleri intra triennium post pubertatem, vt post Bart. & Bald. resoluit Mantic. d. lib. 11. tit. 18. n. 23. Et est intelligenda de primis nuptiis, vt tenet Berthachin. in suo repertor. p. 1. verbo conditio nubendi fol. 415. ibi. Conditio nubendi Titio intelligitur de primis nuptiis secundum Bald. in l. 1. in fine, de institut. & substit. vnde expirat si primum matrimonium contrahitur cum alio, licet secundum primo soluto contrahatur cum Titio secundum Bald. ibidem, &c. Difficultas autem versatur quando conditio est vt teneatur ducere vxorem de tali familia, vel vnam tantum personam requirere teneatur? Vide Marescot. var. lib. 1. cap. 43. n. 1. Fontanel. de pactis nupt. claus. 6. glos. 3. p. 4. n. 43.

Concessio facta Hispano de bonis sitis in Italia an 59
regulari debeat secundum consuetudinem Italiæ? Resp. affirmatiuè per Bald. de pace Constantiæ ad fin. verb. si qua controuersia, in fine, vbi dicit quòd si feudum concedatur Italo in Germania, debet concessio feudi regulari secundum consuetudinem Germaniæ, Gregor. Lop. leg. 24. glos. 2. in fine tit. 11. part. 4. ibi, Quod concessio

cessio facta Tusce Castri Alemania, intelligitur secundum consuetudinem Alemania, & si Alemanico in Tuscia secundum consuetudinem Tuscia, ex quo inferas ad mercatorem alienigenam constituentem maioratum in Hispania de rebus Hispania vt circa omnia reguletur secundum consuetudinem Hispania, &c. D. Barb. *in l. exigere dotem n. 116 ff. de iudic.*

60 Conducens mulam seu equum ad faciendum iter ad Toletum, si iter faciat ad Hispalim, an teneatur de morte mulæ? Resp. teneri, per Doctores *in l. qui fundum ff. de condict. furt.* Felician. *de societ. cap. 21. numer. 41.* Ripoll. *var. cap. 12. de locato num. 293. cum seqq.* Nisi cum mula esset datus famulus, quia tunc ad nihil, dolo excepto, conductor tenebitur; imputet enim sibi dominus mulæ, qui malum famulum elegit, & ita bonum est quod cum mula famulum accipiat, vt euitet omne periculum, *l. cùm in plures 60. §. seruum, ff. locati, l. nam & Seruius 21. §. fin. ff. de negot. gest.* Ripoll. *d. cap. 12. num. 295. cum seqq.* Trullench. *in præcepta Decalogi lib. 7. cap. 14 dub. 11. num. 3. in fine*, quod limitat Sanch. *in cons. moral. lib. 1. c. 5. dub. 8.* dum inopinato offertur necessitas eundi ad remotiorem locum, & ex eo nullum damnum domino prouenit.

61 Conductor qui præsente pecunia domum conduxit, & superueniente pestis contagio illam deseruit expeditam ab omnibus mobilibus inuectis, & illatis, an possit mercedem, seu pensionem solutam repetere? Resp. affirmatiue cum Mich. Reinoso *in suis obseruat. iuris obsern. 35. num. 14.* vbi *n. 12.* id intelligit licèt non probaretur clauium traditio, nec de illa constaret, vel de deposito illarum in iudicio, aut in manu partis, quia propter temporis turbulentiam nemo penitus erat qui domum conducere vellet, & sic domini ædium nullum damnum patiebantur.

62 Confessio sine dependentia qualitatis illi adiacentis an possit admitti? Resp. posse per text. *in l. Publia Mania §. fin. ff deposit*, vbi ex epistola scribentis se tenere depositum, seque creditorem esse in tot, clare probare depositum, sed non creditum, vbi *glos. fin.* & *ibi* Bald. & Ias. *in l. non solùm §. morte sub num. 26. vers. hinc infertur ff. de noui oper. nunciat.* Mathesil. *sing. 79.* Probatur etiam *ex l. exemplo C. de probat.* vbi habetur perniciosum esse vt credatur illi scripturæ, quia vnusquisque sibi annotatione propria creditorem constituit, & ex text. *in l. inter chartulas C. de conuen. fisci debit. lib. 10.* Rot. *decis. 751. n. 4. & 6. & decis. 781. n. 10. & decis 813. n. 1. & 6. p. 1. diuers.*

63 Congrua Rectori, vel Vicario si à principio assignetur, & per eum acceptetur, an teneatur illa esse contentus? Resp. affirmatiuè, cum sibi debeat quod insufficientem receperit, imputare Ita Rebuff. *de congrua q. 12. num. 92.* Card. Mantic. *decis. 21. num. 1. & decis. 250. n. 4. & decis. 255. num. 2.* Greg. XV. *decis. 429. num. 5.* vbi Adden. *lit. A.* nisi adeò tenuis esset, beneficiumve insufficiens, vt Rector, aut Vicarius nequeat se sustentare, Ecclesiæque onera sustinere. Adden. ad Gregor. XV. *d. decis. 429. lit. A.* vel nisi cum à principio sufficiens congrua fuisset assignata, deinde insufficiens redderetur ob casus varietatem, vel carestiam non quidem momentaneam ex glos. *verb. necessitatem in cap. clericus, 21. quæst. 1.*

64 Consentienti an actus tribuatur? Resp. affirmatiuè, quia consentiens videtur constituere, *l. sicut §. venditionis, ff. quib. mod. pign. l. si seruus §. 1. ff. de donat. inter, l. 2. C. si aduersùs donat. l. in ædibus §. quod filius, ff. de donat.* ibi, *Quòd filiusfam. patris iussu, aut voluntate donauit, aut si mea voluntate rem meam tu nomine tuo Titio dones*, &c. *l. si liqueat C. de inoffic. donat. vers. nam quod vxor, cap. vt famæ 35. de sent. excom.* Vnde Tiraq. *post leges connub. glos. 5. num. 149. & in l. si vnquam, verbo donatione largitus num. 349.* resoluit quòd si vxor donat de bonis viri, consentiente 65
viro, non vxor videtur donare, sed persona viri. Nam qui consentit vt alter alienet, censetur & ipse alienare, Bald. *in cap 1 § illud vers. quare, de prohib. feudi alien per Feder.* Tiraq *d. glos. 5. num. 150. & d. verb. donatione largitus n. 349.* Vnde si vasallus refutat, vel alienat feudum in alium de consensu domini, perinde est ac si dominus reliquisset, & ipse dominus postea transtulisset, vel emptorem acceptasset, & ita habetur ac si ab ipsomet domino consentiente de nouo processisset, Afflict. *in cap. 1, num. 3. vers. & idem puto, de eo qui finem fec. agnat.* Aluarot. *in cap. 1. vers. & si clientulus, vers. nota de alienat. feudi*, Cæs. Manent. *cons. 43. num. 32. 36. & 46.* Atque 66
ita quotiescunque actus fieri non potest absque licentia alterius, dicitur prouenire ab eo, qui eam concessit, vt per text. *in d. l. in ædibus § quod filius*, tradit Matiens. *l. 9. glos. 2. num. 10. tit. 1. lib. 5. Recop.* Et in terminis quando pater instituit maioratum ex bonis, & legitima filij quod ipse filius non pater censeatur maioratus fundator, tenet Gama *decis. 218. num. 4.* Quia licèt primò aspectu donator videatur actum facere, reuera & in substantia, qui consentit constituere videtur, D. Barbos. *in l. qua* 67
dotis num. 23. ff. soluto matr. Facit, quia actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti, *l. item eorum §. si decuriones, ff. quod cuiusque vniuers. nom. l. vnum ex familia §. si de falcid. ff. de legat. 2. l. apertissime cum ibi not. C. de iudic. cap. literis, de rescript. cap. cum aliquibus eod. tit. in 6.* Aym. *cons 122. num. 3.* Flam. Paris *de confident. q. 33. num. 41. & quæst. 40. num. 44.* Surd. *cons. 29 à num. 3. & de aliment. tit. 8. priuil. 51. à num. 88.* Marc Anton. Eugen. *cons. 50. à num. 11. lib. 1.* Salgad. *de Regia protect. p. 4. cap. 1. à num. 25. & cap. 3, n. 25. cum seqq.*

Contrahens perfectè per scripturam publicam sub 68
conditione quod assensus Pontificius, seu Regius impetretur, an pendente talis dissensus impetratione valeat à contractu resilire? Resp. posse, cum Achil. de Grassis *decis. 2. de pact.* Verall. *decis. 12. p. 3* Pute. *decis 343. lib. 1. in correctu*, Marescot. *var. resolut. lib. 1. cap. 14. in princ.* Rot. *decis. 614. num. 12. p. 1. recent.* Quicquid dicat Molin. *de primog. lib. 1. cap. 3. num. 48.*

Contrahere intendentes in scriptis an possit ante con- 69
fectam scripturam à contractu resilire? Resp. vnicuique parti id licitum esse per *l. contractus C. de fide instrum. l. Hisp. 6. tit. 5. part. 5.* Et tunc dicitur partes inten- 70
disse contrahere in scriptis quando in ipso contractu ante, vel post fuit facta mentio de scriptura, iuxta opinionem Azon. *in rub. C. de fide instrum. num. 27.* Gregor. Lop. *d. l. 6. glos. 1.* Cou. *in cap. relatum el 2. de testam. num. 9. in fine*, Parlador. *lib. 2. rerum quotid. cap. 3. num. 48. & in sequent. differ. 109. §. 5. num. 5. & 6.* Castill. *lib. 3. quotid. cap. 26. num. 17.* Guizzarel. *decis. 75. num. 5. col. 2. & num. 7. vers. ad nostrum.*

Creditor, cui debetur annuum debitum ex contra- 71
ctu soluendum singulis annis, an possit petere debitorem condemnari ad soluendum singulis successiuis annis, ne cogatur quolibet anno litigare? Resp. posse, quia quando est plene cognitum, sine dubio præiudicat sententia, & dat exceptionem rei iudicatæ, vt per Sim. de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib. 5. interp. vltim. dub. 3. num. 95.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 150. à num. 34.* Perez de Lara *de vita hominis cap. 27, in fine.*

Creditor cepta via executiua pro debito in certis bo- 72
nis, an possit aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis in prima executione non contentis? Resp. non posse cum Capic. *decis. 33.* quem sequitur Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib. 1. quæst. 7. num. 6.* Milanen. *decis. 14. num. 13.* Perez de Lara *de vita hominis cap. 27. num. 38.* vbi *num. 40.* subdit credi-

torem non posse transire ad alia bona quando executio fuit perfecta, & deuentum ad præconia & subhastationem, nisi subsistente legitima causa, putà si in bonis primæ executionis aliquis se opposuerit, vel reperta fuerint bona intricata, quo casu admittetur variatio, resiundendo omnes expensas: & prosequitur, quod si non fuerit deuentum ad subhastationem, sed tantum facta executio, tunc licebit quacunque causa subsistente ad alia bona redire.

73 Creditor vt constituatur in mora quæ requirantur? Resp. requiri non tantum quod sit interpellatus recipere, sed etiam quod cum effectu pecunia deferatur, nolitque recipere, & deinde consignetur, & deponatur, per l. qui decem 72. ff. de solut. & l. obsignatione C. eod. l. Hisp. 8. tit. 14. part. 5. Bart. in l. cùm seruus num. 3. ff. de condit. & demonstr. Alex. in l. si mora 10. num. 8. ff. soluto matr. Ias. cons. 9. num. 15. lib. 1. & cons. 172. lib. 2. Rip. in l. si insulam num. 68. ff. de verbor. oblig. Tiraq de retractu tit. 2. § 4. glos. 6. num. 16. D Barbos. in d. l. si mora num. 45. Nihilominus tamen si creditor, cui fuit fa-
74 cta oblatio verbalis, dicat se uolle recipere, & sic recuset sine causa, tunc constituitur in mora perinde acsi oblatio realis facta fuisset, gloss. verbo ac præstare, in cap pastoralis §. præterea, de offic. Ordin. Tiraq. d. glos. 6. num. 21. Ruin. cons. 70. vol. 1. Boër. decis. 124. Neguzant. de pignorib. 3. memb. 5. partis num. 7. Beroi. cons. 194. per tot. lib. 1. Franc. Marc. decis. 878. p. 1. Anton. Gab commun. tit. de solut. concl. 8. num. 2. cum seqq Caroc. in tract. de oblation. p. 1. q. 7. de oblat. verbali n. 3. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 3. resol. 11. n. 11.

75 Creditoris tarditas in non petendo quod sibi debetur, an sufficiat ad præsumendam solutionem? Resp. non sufficere, per Marescot. var. resolut. lib. 2. cap. 67. num. 35. Rota apud Pacis. post tract. de Saluiano interd. decis. 185. Et per quod tempus debitum non petens præsumatur habuisse satisfactionem, vide Dec. cons. 596. n. 9. Afflict. decis. 13. sub num. 21. & decis. 58. num. 8. Cephal. cons. 240. num. 9. & 10. lib. 2. Mascard. de probat. concl. 1324. num. 27. Menoch. de præsum. lib. 3. præs. 115. num. 19. cum seqq. Hector. Felic. alleg. 41. num. 10. & alleg. 44. num. 3. lib. 3. Rot. decis. 788. num. 2. p. 1. diuers.

Debita, siue actiones an licitum sit emere minori
77 pretio quàm quod continetur in obligatione? Resp. affirmatiuè ex toto tit. ff. de hered. vel act. vend. Innoc & Abb. num. 7. ac Beroi. num. fin. in cap. in ciuitate, de vsur. S Antonin. p. 2. cap. 8. §. 3. & 4. Sot. de iustit. lib. 1. quæst. 4. art. 2. Nauarr. in man cap. 17. num. 230. cum seqq. Bapt. de vsur. commento 3. à num. 216. Mercad. de contract. opusc. de arrendamientos cap. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 129. num. 16. Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 4. tit. 13. num. 16. Ratio est, quia in nominibus debitorum iustum pretium
78 non est quantitas in illis contenta, sed ea, quæ attentis circunstantiis, & risico arbitrio boni viri probabiliter valere potest, l. qui filij 4. in fine, ff. de hered. vel act. vend. l. Nesennius 22. §. vlt. l. quærebatur 81. vers. quare. ff. ad leg. Falcid. Nau d. cap. 17. num. 230. Anton. Gabr. commun. tit. de actionib. concl. 5. num. 34. Menoch. de arbitr. casu 248. Anton. Fab. lib. 12. coniectur. cap. 12. & in suo Codice sub tit. mandati defin. 9. Osuald. ad Donel. comment. lib. 15. cap. 43. lit. D. Card. Mantic. d.
79 num. 16. Minus namque est habere actionem quàm rem, d. l. quærebatur, vers. quare, l. minus 205. ff. de regul. iuris, Gregor. Lop. l. 1. glos. 1. tit. 11. part. 6. Anton. Gom. var. tom. 1. cap. 12. num. 34. Non obstat text. in l. per diuersas, & in l. ab Anastasio pen. & vlt. C. mandati, secundùm quas non valet cessio actionum seu debitorum ad fauorem tertij, non constito priùs de solutione, Anton. Gabr. d. concl. 5. à princ. Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. p. 3. §. 4. Quia loquuntur, & procedunt in cessionibus fictis & fraudulentis in odium eorum, qui alienas lites redimunt, Anton Fab d. c. 12. & d. defin. 9. Osuald. d. c. 43. Menoch. d. præs. 129. n. 1. Cuiac. lib. 8. obseru. 31. & sic quando non constat de veritate actuum, Menoch. vbi supra num. 42.

Debiti partem si quis soluit illi, aduersus quem exce- 80
ptione tutus erat, an videatur solutione partis reliquum approbasse, & exceptioni renuntiasse? Resp. affirmatiuè per l. cum fidem C. de non num. pecun. & l. 2. C. de his quæ vi, Felin. in cap. si cautio n. 56. de fide instrum. Mozz. de contract. tract. de mutuo tit. quomodo deficiat, seu finiatur mutuum, num. 24. Mart. decis. 103. n. 4 Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. glos. 8. p. 1. n. 145. Anton Hering. in tract. de fideiussor. cap. 5. num. 176. & 179. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap 514. n. 40 Pyrrh Maur. in tract. de solu. oblat. & ret. cap. 24. num. 2. vbi tenet soluentem in dubio partem debiti præsumi agnouisse debitum, ac præiudicari sibi in omnibus donec probet se errasse: Quamuis contrarium defendere nitantur Emman. Costa in l. si ex cautione, fallent. 71. num. 4. C. de non n. pecun. Nat. cons. 446. n. 19. Hieron. Magon. Florent. decis. 143. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 22. num. 16. & decis. 33. num. 12. & cons. 112. num. 25. dum tenet quòd licèt sibi præiudicet in soluto, non tamen potest cogi ad soluendum aliam partem, Pyrrh. Maur. d. tract. de solut. cap. 15. num. 3. cum seqq. dum existimat soluentem partem indebiti non grauari in solutione alterius, Castill. quotid. lib. 4. cap. 60. num. 61. nisi cum Hering. d. cap. 5. n. 177. cum seqq. eorum resolutiones intelligas procedere quando quis nomine alterius soluit, quia tunc partis solutione non videtur totum agnouisse per l. vlt. C. ne vxor pro marito.

Debitor an liberetur à solutione dans litteras cambij 81
creditori? Resp. non liberari nisi cum effectu interuenerit solutio, per doctrinam Salic. in l filius num. 2. vers. sed dubitari potest, ff. ad Macedon. Cagnol. in l. singularia in 1. lect. num. 161. vers. non obstat, ff. si certum petat. Rot. decis. 679. num. 2. p. 1. recent. reprobata doctrina Bart. in d. l. singularia.

Debitor habens plures creditores priuilegiatos & chi- 82
rographarios, si omnibus soluendo non sit, an in foro conscientiæ teneatur in soluendo seruare ordinem iuridicum, vel statutarium? Resp. teneri, aliàs peccabit mort. nisi eum excuset necessitas extrema alicuius eorum, per Molin. de iustit. tract. 2 disp. 760. ad fin. Aloys. Turrian. in 2. 2 disp. 19. dub. 4. num. 5. Filliuc. tract. 32. cap. 4. qu. 17. num. 128. Trullench. in præcepta Decalogi lib. 7. c. 7. dub. 12. n. 22.

Debitor quantitatis, aut generis an teneatur ex fuga 83
serui, aut famuli deferentis debitum creditori? Resp. affirmatiuè ex glos. fin. in l. si quis vxor §. apud Labeonem, ff. de furt. & in l. is cui C. eod. tit. Neguzant. de pignor. in 3. memb. 5. num. 2. vers. licet ex tali, Anton. Gom. var. lib. 2. cap. 7. num. 3. Caroc. de deposito tit. 4. de depositi restitut. n. 2. & de oblat. p. 1. quæst. 7. §. de reali oblat. num. 8. Aloys. Turrian. de iustit. disp. 11. dub. 6 n. 3. Trullench in præcepta Decal. lib. 7. cap. 14. dub. 11. n. 7. Intellige vt tunc debitum quantitatis debitori pereat dum ipse nuntium, vel famulum elegit, secus si electus aut missus fuerit per creditorem, cui si debitum quantitatis, vel generis tradatur, per debitorem, est idem ac si ipsi creditori fuisset traditum, cum multis Trullench d. dub. 11. n 3. Bonacin. de restitut. disp. 3. quæst. 3. puncto 9. num. 5. Vel si ex conuentione vtrinsque fuerit signatus famulus, aut actum quod tradatur tale deferenti signum, aut litteras: quia si hoc ita debitor adimpleat, & simili famulo rem deferendam tradat, ita ut culpa ei non valeat imputari, liberatur, & res creditori perit, Bonacina d. puncto 9. num. 11. Trullench d. dubio 11. num. 8.

Decimarum exactor an possit domino fundi prohi- 84
bere

bere ne fructus ex fundo exportet, nisi eo, vel eius nuntio præsente? Resp. posse per Vincent. de Franch. decis. 51. Gutier. canon. lib. 2. cap. 21. num. 26. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. quæst. 9. Cancer. var. resolut. lib. 1. cap. 23. de decim. num. 7. in 2. edit. & lib. 3. cap. 3. num. 172. Mastrill. de magistrat. lib. 4. capit. 18. numer. 8. Nouar. de grauamin. vasall. tom. 1. grau. 308. plures, quos refero in collect. ad cap. ina, el 2. num. 7. de decim. & de officio & potest. Parochi capit. 25. §. 1. num. 42.

85 Decretum super venditione rerum immobilium minoris à quo iudice sit interponendum? Resp. interponi posse a quolibet ex tribus iudicibus, vel domicilij minoris, vel territorij vbi bona sita sunt, vel loci vbi fit contractus, per Cyn. in l. si minor. n. 2. C. de præd. minor. Bald. in l. 1. n. 5. C. de contrah. empt. vbi dicit quòd si Ecclesia Florentina permutat prædiũ in territorio Perusino cũ Ecclesia Perusina, Episcopus Florẽtinus debet decretũ interponere, Ias. in l. 17. C. de sacros. Eccles. n. 96. Greg. Lop. in l. 4. glos. 8. tit. 5. part. 5. Mart. de iurisdict. p. 4. casu 193. num. 12. Et quòd quilibet iudex possit interponere decretum super alienatione rerum minoris tam domicilij, quam territorij, vbi bona sita sunt, tenent Simoncel. de decret. lib. 1. tit. 1. inspect. 1. numer. 69. vers. quartò sententia est communis, Montan. de tutel. cap. 32. in princ. num. 5. Gutier. eod. tract. p. 1. c. 16. n. 6. & 19. Cald. Pereira de empt. c. 14. num. 13. & 15. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. c. 6. n. 23. & 24

86 Et in facultate Regia ad alienandum bona maioratus quod sufficiat eam obtinere à Principe domicilij tradit Rota decis. 771. n. 7. p. 3. recent. alias p. 1. in posthum. Farin. & post longam disputationem Mieres de maior. p. 4. q. 17.

87 Delegatus extra locum commissionis an partes citare, & de causa cognoscere possit? Resp. non posse, nisi expresse accedat earundem consensus, per cap. statutum §. in nullo, de rescript. in 6. vbi Ioan. Andr. Butr. Gemin. Franch. & Anchar. Abb. in cap. cùm olim num. 32. & 35. & in cap. P. & G. n. 14. de offic. delegati, Marian. in capit. significasti numer. 37. vers. aduerte, circa fin. de foro comp. Gregor Lop. l. 7. in glos. verb. sino por ausencia tit. 4. part. 3. vbi addit quòd in isto casu est necessarius expressus consensus partium, & non sufficit tacitus, Vant. de nullit. tit. quib. mod. sent. null. desen. pos. Suarez de Paz in pract. tom. 1. p. 4. cap. 3. num. 11. D. Barbos. in l. 1. art. 2. num. 9. ff. de iudic. Carleual. de iudic. l. b. 1. tit. 1. disp. 2. q. 8. sect. 2. num. 981.

88 Demonstratio erronea, seu falsa an præiudicet dispositioni perfectæ, & consummatæ quando constat de re certa legata? Resp. non præiudicare per l. Quintus Mutius 11. ff. de auro & arg. leg. ibi, quia certo corpore legato, demonstratio falsa non perimit legatum, &c. glos. verb. vicinos, in l. forma 4. ff. de censib. & in l. vlt. ff. fin. regund. & in l. census ff. de probat. Vnde Bart. in l. demonstratio falsa in princ. n. 4. & 6. & num. 16. vers. item dico ff. de condit. & demonstr. tenet quòd quando nomen fundi est singulare adeo quod res redditur certa licet in confinibus, & aliis demonstrationibus erretur, non vitiatur dispositio, optimè declarant Ruin. in l. si quis in fundi vocabulo num. 24. ff. de legat. 1. Socin. iun. cons. 185. numer. 2. lib. 2. Menoch. cons. 337. num. 6. 12. 23. 16. & 30. Auiles ad cap. 6. Prætor. verb. tierra num. 5. & 6.

89 Depositarius, qui de mandato iudicis depositum reddit, an consequatur plenissimam liberationem? Resp. affirmatiuè per leg. ait Prætor §. permittitur, ff. de minor. glos. verb. potest in l. 1. Cod. si aduers. solut. Menchaq. vsufruct. lib. 3. capit. 67. numer. 3. Maur. de solution. capit. 6. numer. 4. & capit. 21.

Descendentium appellatione an comprehendantur fœminæ? Resp. comprehendi per l. quoties C. de suis, & legit. hered. auth. de hered. ab int. venien. in princ. Doctores ad hoc comprobandum plena manu citant de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appel. 70. n. 9. Et in maioratibus Hispaniæ eandem resolutionem agnoscunt Burg de Paz cons. 29. num. 38. & 39. Mier. de maiorat. in p. 2. quæst. 6. num. 86. in 1. edit. & ex num. 379. cum seqq. in 2. impres. Et licèt Ego d. appel. 70. n. 12. id limitauerim quando vocati essent descendentes per lineam masculinam, vel per virilem sexum: id tamẽ modò intelligo quando vocati sunt descendentes cum illa adiunctione per lineam masculinam, non verò quando post primam & generalem vocationem masculorum, deinde descendentes simpliciter vocantur, quia in tali posteriori descendentium vocatione qualitas illa masculinitatis non debet censeri repetita, iuxta doctrinam Anan. cons. 22 sub num. 3. vers. est etiam multum considerandum, qui loquitur in fortioribus terminis, videlicet quãdo testator duobus locis vsus est cõditione, si sine filiis masculis, & tertia vice dixit, sine filiis, & tamen Anania defendit non esse supplendam particulam, masculis: Alex. cons. 38. n. 8. lib. 6. Socin. cons. 69. n. 5. lib. 3. Socin. iun. cons. 100. n. 10. lib. 1. dicens quòd opinio Ananiæ magis communiter approbatur, & ideo est tenenda; idem Socin. cons. 158. ex n. 31. lib. 2. & cons. 26. n. 7. lib. 4. Deci cons. 599. Bursat. cons. 228. n. 70. lib. 2. & cons. 372. n. 8. lib. 4. & de magis communi Rimin. iun. cons. 122. n. 159. cum seqq. Sim. de Prætis cons. 90. n. 22. & 23. dicens hanc opinionem tanquam magis communem esse tenendam, Honded. cons. 57. n. 32. & magis receptam testatur Pedrocha cons. 5. n. 31. Gregor. Lop. l. 3. glos. mugeres q. 7. tit. 13. part. 6. Hieron. Gabr. cons. 97. n. 28. lib. 1. Cæl. Barz. decis. 119. n. 5. formans hanc opinionem esse veriorem, & magis communem. Mart. de success. legali p. 4. q. 6. art. 3. n. 8. cum seq. & tandem omnibus benè pensatis vti communiorem, & veriorem eã elegit Molin. de primog. lib. 3. c. 5. n. 56. vers. sed quamuis cuius opinionem sequutus Auendan. l. 40. Tauri glos. 9. n. 43. Castill. controuers. tom. 2. c. 4. n. 45. cum seqq. vsque ad n. 100. Fusar. de substit. q. 403. ex n. 6. vers. secunda est opinio, Ioseph Ramon. cons. 100. n. 391. Addit. ad Molin. d. lib. 3. cap. 3. num. 56. pag. 230. Ciriac. tom. 2. controu. 169. num. 57. & 58. Ferentil. ad Burat. decis. 272. num. 19. vbi citat, & sequitur dictum consilium 22. Ananiæ, Gregor. XV. decis. 514. num. 6. vbi Beltramin. numer. 17. dicens hanc opinionem seruari à Rota: eadem Rota decis. 354. num. 2. p. 2. recent. 90

Donata res alicui vt post eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, si nominatione non facta decedat dictus donator, an in ea succedant eius hæredes? Resp. succedere per l. vnum ex familia 69. §. si duos, ff. de legat. 2. & ibi Bart. num. 3. Gregor. Lop. l. 7. glos. 5. tit. 4. part. 5. Tell. Fernandez l. 10. Tauri in fine, Anton. Gom. tom. 2. var. capit. 11. numer. 7. vers. quarta conclusio, Vincent. de Franchis decis. 45. numer. 2. Cald. Pereira de nominat. emphyt. lib. 2. quæst. 7. numer. 1. Hieron. Leo decis. 38. numer. 9. cum seqq. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. glos. 3. à num. 11. & glos. 5. num. 63. 91

Donatio perfecta an ex post facto recipiat conditionem, vel modum? Resp. non reciperepere, l. perfecta donatio C. de donat. quæ sub modo, Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 5. n. 4. cum seqq. Castill. controu. tom. 3. cap. 10. per tot. Ciriac. tom. 2. controu. 269. num. 76. Noguerol. alleg. 37. n. 31. nisi in continenti post ipsam donationem vel pactum de donando conditiones fuissent appositæ, d. l. perfecta donatio, Cou. lib. 1. var. capit. 14. num. 1. vbi ait incontinenti intelligi quando in ipso contractu, vel post ipsum contractum 92

donatio

donationis successiue, nullo medij temporis interuallo inferuntur, Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 5. tit. 13. n. 45. & 47. vbi dicit incontinenti fieri quod fit antequam contractus fuerit absolutus: sequitur Bellon. de potestate eorum, quæ fiunt incontinenti lib. 1. c. 61. n. 6. & 7. Rot. decis. 38. n. 42. cum seqq. p. 6. recent.

93 Donatio Regis etiam perfecta an possit ex interuallo modificari? Resp. posse per Bald. in l. nupta, ff. de Senatorib. Angel. in l. Lucius, ff. de euiction. Imol. in c. quæ in Ecclesiarum col. 2. de constit. Fulgos. cons. 143. Deci. cons. 190. Calcan. cons. 51. n. 17. Bellon. cons. 28. Montalu. in l. 8. tit. 12. lib. 3. fori glos. no puedo, Palat. Rub. in repet. rub. de donat. inter §. 69. n. 15. Pinel. in l. 1. p. 3. n. 61. vers. infertur 16. C. de bonis mat. Emman. Costa in l. cum tale § si arbitratu limit. 2. in fine, Valasc. cons. 119. n. 12. & cons. 131. n. 15. Cabed. decis. 75. n. 12. cum seqq. p. 2. & est dispositum per l. Hisp. 15. tit. 10. lib. 3. Recop.

94 Donatio facta ei, qui consentire non potest, veluti infanti, aut non natis? an eis acquiratur irreuocabiliter absque acceptatione? Resp. acquiri irreuocabiliter, per l. iubemus C. de emancip. liber. vbi cum emancipatio, fieri nequeat absqoe consensu emancipati, fieri potest de infante, qui eo casu pro consentiente habetur, ex ea ratione quia qui consentire non possunt, in his quæ eius fauorem conferunt, pro consentientibus habentur: quare ita resoluunt Molin. de primog. lib. 4. c. 2. n. 73. Mieres de maior. p. 1. q. 28 à n. 203. in 2. edit. Gutier. pract. lib. 2. q. 32. num. 4. Cancer. var. resol. lib. 1. c. 8. n. 58. in 2. edit. & lib. 3. c. 7. num. 190. & seq. Rota decis. 270. tom. 5. recent. n. 15.

95 Donatio si facta sit alicui, & filiis aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, an omnes sint admittendi? Resp. affirmatiuè per text. in l. Labeo §. 1. ff. de statulib. & in l si quis filiabus 17. §. 5. ff. de legat. 1. Robert. rer. iudicat. lib. 4. c. 14. Tiraq. de primog. q. 17. opin. 4. n. 4. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. p. 3. glos. 9. n. 19.

96 Donatio vni facta vt post eius mortem cuidam tertio deueniat, licet reuocari non possit respectu primi donatarij postquam illam acceptauerit, an reuocari valeat respectu tertij? Resp. affirmatiue per Bart. in l. qui Romæ §. Flauius Hermes, ff. de verb. oblig. quem ibidem probant Imola, Aret. Socin. & Bald. in l. à socero n. 5. & 6. ff de iure dot. idem Bart. per tex ibi in l. 3. ff. de seruis export. Gregor. Lop. in l. 7. glos. 4. verb. el otro tit. 4. part. 5. Clar. §. donatio vers. secundus est articulus, Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 13. tit. 48. n. 8.

97 Donatio an ad sui perfectionem requirat donatarij acceptationem, & consensum? Resp. requirere; per l. si ego ff. de iure dot. & l. si ego, ff. de negot. gestis, & l. in omnibus 54. ff. de action. & oblig. Tiraquel. in l. si vnquam, verb. libertis numer. 68. Cod. de reuoc. donat. & de constit. p. 3. limit. 30. & post leges connub. glos. 5. numer. 14. Anton. Gom. l. 45. Tauri numer. 18. Tell. l. 17. numer. 30. Burg. de Paz quæst. 10. ciuilis num. 3. & 4. Petr. Gregor. syntag. iuris lib. 28. capit. 13. numer. 5. Molin. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 58. 63. & 67. Matiens. l. 7. glos. 2. num. 9. tit. 10. lib. 5. Recop. Mier. de maior. p. 2. quæst. 36. num. 5. Valasc. cons. 53. num. 2. Cancer. var. lib. 1. capit. 8. numero 34. in vlt. imp. vbi quod non requiritur acceptatio donationis quando donatarius

98 possidet rem donatam, vel eius partem. Quicquid teneat Anton. Fab. de errorib. pragm. decad. 47. errore 1. numer. 3. quem sequitur Castill. controuers. lib. 4. capit. 37. num. 41. cum seqq. Quod etiam de iure regni Castellæ esse tenendum, ac proinde donationem interim quod non acceptatur, posse à donatore reuocari, tenent Gregor. Lop. l. 4. glos. 1. tit. 4. part. 5. Villalob. in antinom. lit. D. numer. 573. & 176. Olan. in concord. lit. D. numer. 43. cum seqq. & lit. P. num. 37. Couar. lib. 1. var. cap. 14. num. 13. vers. ego vero, & in rub. de testam. p. 3. num. 13. Menchaq. de success. creat. lib. 3. §. 21. num. 43. Auendan. de exequen. mand. p. 2. cap. 19. num. 11. Burg. de Paz consil. 14. num. 20. & cons. 33. numer. 12. Paz iun. lib. 1. quæst. 50. numer. 23. cum seqq. Auendan. l. 44. Tauri glos. 9. num. 9. Molin. de primog. lib. 4. capit. 2. numer. 60. Mieres de maior. p. 1. quæst. 36. numer. 2. cum seqq. & quæst. 68. num. 11. Gutier. in repet. cap. quamuis pactum in princ. num. 35. vers. sed his non obstantibus, Perez in addit ad Seguram in repet. l. filius dum in ciuitate num. 73. ff. de verbor. oblig. Azeued l. 2. numer. 20. in fine tit. 6. lib. 5. Recop Fr. Emman. in sum. tom. 1. capit. 95. numer. 1. Camil. Borrel. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. à numer. 149. Morl. in emporio Iuris p. 1. tit. 3. q. 3. num. 7. D. Barbos. in leg. 1. p. 3. numer. 18 ff soluto matr. Sanch. de matrim. libro 1. disp. 6. numero 19. Quamuis contrarium, immò de iure illius regni donationem statim absque acceptatione perfectam, & irreuocabilem esse existimauerint Roder Xuar. in l. quoniam in prioribus quæst. 8. numero 8. Duen. reg. 119. limit. 1. vers. contraria opinio, Anton. Gom. tom. 2. var. capit. 4. numer. 2. vers. imo quod magis est, & numero 3. in fine, Perez ad l. 3. tit. 8. lib. 3. Ordin. col. 615. vers. quare virùm donatio, Ferdin. de Mendoça dissert. iuris de pactis lib. 3. capite 9. numero 38. Matiens. l. 7. glos. 5. num. 21. tit. 10. lib. 5. recop. Flores de Mena ad Gam. decis. 8. super numero 2. vers. vides igitur, Parlad. rerum quotid. lib. 2. capite 3. numero 36. Ceuall. commun. contra commun. quæst. 54. num. 13. Castill. controuers. lib. 4. capite 37. numero 41. cum seq. & lib. 5. cap. 80. num. 9. 16. 41. & 42. & cap. 152. num. 13. vers. denique, P. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 163. vers. vtrum de iure regni, & disp. 581. in princ.

Donatio facta filio spurio vel incestuoso an & quando valeat? Resp. valere de æquitate iuris Canonici in quantitate necessaria ad alimenta, & sic valere dotem & legatum, non excedens alimentorum quantitatem per cap. cum haberet, de eo qui dux. in matrim. vbi glos. fin. Abb. cons. 50 & 115. lib. 1. Anton. Gom. leg. 9. Tauri numer. 37. & 38. vbi extendit ad incestuosos, & nefarios, Benintend. dec. 62. num. 1. Con. de sponsalib. p. 2. capite 8. §. 6. numero 1. cum seqq. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 5. numero 12. Sim. de Prætis de interpret. vltim. voluntatum lib. 3. inspect. 1. dub. 3. solut. 2. numero 7. Thesaur. decis. 211. num. 2. & 3. Surd. de aliment. tit. 1. q. 10. num. 3. cum seq. & num. 28. Mastrill Sicilia decis. 144. num. 8. cum seq. Mart. de success. legali tom. 2. p. 4. q. 18. art. 11. à num. 43. D. Barbos. in l. 1. p. 4. num. 65. ff. soluto matr. Camill. Borrel. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. num. 117. cum seqq. 99

Donatio causa mortis an tacitè reuocetur si prius decedat donatarius quàm ipse donator? Resp. reuocari per l. 1. & l. si mortis causa res donata ff. de donat. causa mort l. non omnis ff. si certum pet. §. 1. Instit. de donat. Anton. Gom. var. tom. 2. c. 4. n. 19 vers. secundo, Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. 7. n. 10. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 37. n. 43. & 44. Nicol. Mozz. de contract. tract. de donat. tit. quando annulletur, & reuoc. donat. n. 6. Camill. Borrel. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. 100

n. 25. Et si acciderit donatarium, & donatorem eodem casu ruinæ, aut naufragij simul mori, donatio firma remanebit, l. cùm hic status §. si ambo ff. de donat. inter, l. si inter virum ff. de reb. dub. l. si is qui inuicem ff. de donat. causa mort. Cou. lib. 2. var. c. 7. n. 8. vers. 3. Card. Mantic. d. tit. 7. n. 10. Menoch. d. præs. 37. n. 43. Angul. l. 1. tit. de las mejoras glos. 1. n. 5. 101

Donatio

102 Donationes & capitulationes, quæ fiunt pro contra-
hendo aliquo matrimonio, an illius pars censeantur?
Resp. censeri, & confundi cum toto ipso contractu dota-
li, ita quod non nisi vnus contractus fingantur; per *l. pe-
tent C. de pactis* Guid. Papæ *decis. 145. numer. 2. ad med.
vers. sed his non obstantibus*, Tell. *l. 17. Tauri num. 70.*
Vincent. de Franchis *decis. 205.* Viuian. *decis. 257. lib.
2.* Menoch. *cons. 203. in princ. n. 3. lib. 3.* Cancer. *var. to.
1. c. 8. 219. vers. quid plura in 2. edit.* Fontanel. *de pactis
nupt. tom. 1. claus. 1. in princ. num. 10. & glos. 1. num. 19.*
Leo Valent. *decis. 137. n. 7. 18. 25. & 26.* Stephan. Gra-
tian. *discept forens. tom. 5. cap. 984. n. 24.* Giurba *ad sta-
tuta Messanen cap. 1. glos. 8. n. 14 pag. 161* Citelli *de-
cis. 12. n. 100 & de donat. tract. 1. disc. 2. p. 4. numer. 23.*
Muta *decis. 25. num 4. & 5.* Martian. *cons. 33. numer. 2.
ad fin. & num. 3. & 4.* Add ad Molin. *de primog. lib. 4. c.
103 2 num. 18.* Ob quod non solum censentur factæ respe-
ctu filij, sed etiam vxoris, alias fortasse matrimonium
non contractum, Monach *de rect. feudi interpret. c. 23.
p. 1. num. 20. cum seqq.* Cancer. *citato loco*, Ferentil. *ad
Burat. decis. 861* Rot. *decis. 44. num. 1. part. 6. recent. &
decis. 114. n. 27. p. 7. etiam recent.* & ideo non poterunt
reuocari nisi de consensu filij & vxoris, Rippol. *var ca-
pit. 9. numer. 40. cum seqq.* Martian. *consil. 33. n. 3. & 4.*

Donationes factæ, seu maioratus fundati contempla-
104 tione matrimonij an valeant, & effectum sortiri debeãt,
matrimonio postea annullato? Resp. affirmatiue,
quia cum fuerit contractum, non est curandum de eo
quod postea accidit: nam quando effectus causæ iam
est consummatus, eo cessante non cessat causa, per *l. vlt.
ff. vnde liberi*, Rota apud Farin *decis. 641. num. 6. part.
4. recent.* aliàs *part. 2. in posthum.* Farin. & coram Du-
ran *decis. 154. num. 19 & 20.* & coram. Martin Andr.
decis. 110. num. 21. & coram Buratt. *decis 12. num. 12.* &
fuit originalis limitatio Tiraq. *in tract. cessante causa n.
21.* vbi probat non cessare ius alteri quæsitum, licet ces-
set causa qua potuit adquirere. Cutel. *de donat. tract. 1.
disc. 3. part. 3. numer. 25. pag. 496.* faciunt quæ Anton.
Gom *l. 22. Tauri numer. 23.* Mier. *de maior. part. 1. q.
22. num. 340. in 2 edit.* Scip. Theodor. *alleg. 43. n. 22.
cum duobus seqq.* vbi probat quòd matrimonio dissoluto
105 non cessat effectus donationis contemplatione ipsius fa-
ctæ, quod latè prosequitur *numer. 26. & 27.* Burg. de
Paz *consil. 26. numer. 34.* vbi ferè in terminis probat
maioratum institutum, contemplatione matrimonij
resolui matrimonio dissoluto. Iuuat resolutio Aloys.
Ricc *decis. 80 part. 3.* præcipuè ex *numer. 17.* vbi latè
106 probat quod donatio facta ad suscipiendos Ordines sa-
cros, sustinetur mortuo donatario ante Ordinum suscep-
tionem; Quamuis Fontanel. *de pactis nupt. tom. 1. claus.
4 glos. 1. n. 64* existimauerit quod contracto matrimonio,
& eo annullato, vel declarato nullo propter aliquod im-
pedimentum, potest repeti donatio contemplatione ma-
trimonij facta; nam ipse Fontanel. *tom. 2. claus. 7. glos.
1. part. 1 num. 29. & 30* post Boër. *decis. 12. numer. 23.
cum seqq* resoluit ad hoc vt mulier lucretur arrhas, seu
107 donationem propter nuptias, sufficit quod sit traducta
ad domum mariti, & quòd sit parata à marito cognosci,
licet ipse propter frigiditatem, vel aliam causam non
potuerit copulam effectuare, refert & sequitur Domin.
Tallon *ad pragm. de antefacto vers. 4. obseruat. 4. nu-
mer. 68. vers. verùm si per mulierem & numer. 69.
pag. 311.*

Donatario ante acceptationem mortuo an eius hæ-
108 redes donationem acceptare valeant? Resp. affirmatiuè
cum Castan. Caualcan. & Suar. quos sequitur Thesaur.
decis. 70. numer. 90. & 94. Sanch. *de Matrim. lib. 1. dis-
put. 6. numer. 6.* Matiens. *leg. 7. glos. 2. numer. 13. tit. 10.
lib. 5 Recop.* Fontanel. *d. claus. 4. glos. 8. n. 6. cum seq.* Ca-
still. *controuers. lib. 4. c. 37. n. 47. & 49.* Thoro *in com-
pend. decis. Neapol. verb. donatio facta absenti fol. 160*,
Anton. Fab *decad. 87. errore 5* qui hanc opinionem se-
quitur si à principio interuenit acceptatio notarij, Card.
Tusch. *pract. conclus. lit. D. conclus. 704. n. 2. & 3.* vbi in-
quit in iudicando, & consulendo ab hac opinione non
esse recedendum, si ante reuocationem donationis acce-
ptatio fiat ab hæredibus donatarij, Seraph *dec. 801. n. 4.*
vbi ait stante notarij stipulatione posse etiam post obi-
tum acceptari, nec in hoc discrepare Doctores si nota-
rius stipulatus fuerat nomine absentis: quicquid dicant
Burg. de Paz *q. 10. num. 37.* & Mascard. *de probat. concl.
565. n. 2. & 3.*

Donatore mortuo an possit donatarius donationem
acceptare? Resp posse, & nullo casu donatoris hæredem 109
eam reuocare posse, quia facultas reuocandi donatio-
nem ad hæredes non transit, per *l. Roma §. Flauius ff. de
verbor. oblig.* Iul. Clar. *§. donatio q. 13. vers. vlt.* Cou *var.
lib. 1. c. 14. n. 17.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 4. num. 77.*
Caualcan *part. 1. decis. 42. n. 19.* Thesaur. *decis. 70. num.
9.* vbi inquit sic Senatum iudicasse, Vincent. de Franch.
decis. 359. Guid Papæ *decis. 204* Surd. *decis. 121. & 206*,
Aloys Ricc. *in collect. decis. collect. 43.* Camill. Borrel. *in
sum. decis. tom. 3. tit. 10. num. 156.* Alex. Trentacinq. *var.
resolut. lib. 3. tit de donat. resol. 1. n. 14. vers. licet*, Sanch.
de matrim. lib. 1 disp. 6. num. 5. Cald. Pereira *de extinct.
emphyt. lib. 4. capit. 29. à num. 13.* Anton. Fab. *de error.
pragm. decade 47. errore 4.* Fontanel. *de pactis nupt.
claus. 4. glos. 8. à num. 4* Castill. *controuers. lib. 4. cap. 31.
n. 38 & 44. 36. & 48.* Quamuis contrarium, imo donato-
re mortuo donatarium donationem acceptare non pos-
se, quia non est res integra, & de hæredum donantis
præiudicio agitur, tum quia donatio absenti facta per
mortem ante ratificationem sequutam annullatur, per
l si inter. ff. de rebus dub. existimauerint Castr. *cons. 95.
n. 9. & 10. lib. 2.* Deci. *cons. 216. num 8.* Cacheran. *decis.
119. n. 24.* Mari. Anton. *var. resolut lib. 2. resol 49. num.
36.* Tiraq *de constit. p. 3. concl. 10. à num. 68.* Alciat. *lib.
1. parerg. cap. 13.* Natt. *cons. 258. num. 9.* Burg. de Paz *q.
10. num. 37.* Salon de Paz *cons. 33. n. 14.* Azeued. *l. 2. n.
12. tit. 16. lib. 5. Recop.* Matiens. *l. 7. glos. 2. num. 23. tit.
10. eodem lib. 5.* Cancer. *var lib. 1. cap. 8. numer. 15. alias
n. 41. in vlt. imp.* qui & præcipuè sex vltimo loco citati
id ampliant, etiamsi notarius stipulatus fuisset pro
donatario. Et respondet Fontanel. *citato loco* di-
ctam *leg. si inter*, procedere in donatione inter virum
& vxorem.

Dos data à patre filiæ spuriæ an valeat in quantitate 110
ad alimenta necessaria? Resp. valere, per Bart. *in auth.
ex complexu num. 4. C. de incest. nupt.* Duen. *reg. 367.
ampl. 3* Paris. *cons. 64 num. 9. vol. 3.* Cephal. *cons. 398. n.
15* Roland. *cons. 54. n. 59. vol. 2.* Maluas. *cons. 42. n. 61.*
Menoch. *cons. 231. num. 7* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 10. n.
9. & cons. 177. n. 13.* Tell Fernandez *l. 10. Tauri n. 11.*
Thesaur. *decis. 211. n. 1.* Gam. *decis. 249. n. 7.* Molin. *de
primog. lib. 2. c. 25. n. 45.* Matiens. *l. 8 glos. 1. n. 36. tit. 8.
lib. 5. noua Recop.* Mastrill *decis. 144. n. 21.* D. Barbosa
in l. 1. ff. soluto matr. part. 4. num. 65. Perez de Lara *de
vita hominis c. 5. n. 14.* Mart. *de success. legali tom. 2. p. 4.
q. 18. art. 12. n. 43.*

Dos data filiæ spuriæ an ea mortua redeat ad patrem, 111
vel ad suos hæredes? Resp redire, & non transmitti ad
filios, vel hæredes spuriæ, sicut alimenta, quæ filio spu-
rio mortuo extinguuntur, & ad hæredes non transeunt
per *leg. cùm hi §. modus autem ff. de transact. leg. 3. ff. de
aliment.* Panorm. *cons. 50. numer. 3. & cons. 125 num. 1.
ad fin. lib. 2.* Roland. *cons. 74. à num. 51. lib. 1.* Euerard.
cons. 156 post princ. Corduba de Lara *in l. si quis à libe-
ris §. idem rescripsit numer. 3 ff. de liber. agnosc.* Me-
noch. *cons. 60, num. 29.* Surd. *de aliment. tit. 5. q. 7.
numer. 3.* Matiens. *l. 8. glos. 3. num. 1. tit. 8. lib. 5. Recopil.*
D. Barbos.

D. Barbos. in l. 1 part. 4. num. 71. ff. soluto matr. Alexan. Trentacinq. variar. resolut. lib 1. tit. 2. de nothis & spur. 38. Quamuis dotem transmitti ad filios, vel hæredes filiæ spuriæ, & non reuerti ad patrem existimauerint Bald. cons. 456. n. 9. Beroi. cons. 165. num. 23. lib. 2. Vincent. de Franchis decis. 283. à num. 10. Paleoth. de nothis & spur. cap. 51. ad fin. Alex. Raudens. Pisanu decis. 29. num. 200. Pereg. de iure fisci lib. 3. tit. 18. num. 31. Cancer. var. lib. 3. cap. 21. de transmiss. à num. 121. & 208. Sed de Iure Regio Castellæ per l. 10. Tauri quæ est l. 8. tit. 8. lib. 5. Recop. constitutum est patrem quintum bonorum in proprietate filio spurio relinquere posse, vnde si dos, vel alimenta relicta non excedunt quintum bonorum parentis, mortua filia, vel filio non redeunt ad patrem, sed suis filiis, vel hæredibus pertinent. Ita per illam leg. resoluunt Anton. Gom. in l. 10. numer. 42. & 44. & ibi Tell. Fernandez numer. 16. cum seqq. D. Barbosa in d. leg. 1. part. 4. numer. 79. cum duobus seqq. ff. soluto matr.

112 Dotis receptæ confessio constante matrimonio an valeat, ac creditoribus præiudicare possit? Resp. negatiuè per glos. verbo, data in l. assiduis C. qui potiores in pign. Greg. Lop. l. 5. glos. 5. circa fin. vers. & quia fundamentum tit. 3. part. 5. D. Barbosa in l. 1. ff. soluto matr. part. 6. n. 25. Rodrig. de concursu creditor. part. 2. art. 5. num. 18. Gaito de credito cap. 4. quæst. 11. n. 1715.

113 Dotis receptæ confessio facta constante matrimonio in vim præcedentis promissionis, vt valeat quid requiratur? Resp. requiri quod scriptura promissionis fuisset ante contractum matrimonium confecta, per l. in contractibus § sed quoniam C. de non num. pecun. Cou. lib. 1. var. cap. 7. n. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 3 præs. 12. n. 20. & præs. 13. à n. 21. Marescot. var. resolut. lib. 1. c. 8. n. 13. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 20. n. 12. & tit. 27. & num. 6. Gaito de credito cap. 4 q. 11. n. 1754.

114 Dotis augmenti confessio, maxime quando illud augmentum consistit in rebus mobilibus, an nulla sit sicut dotis receptæ confessio constante matrimonio facta? Resp. augmenti dotis confessionem magis suspectam esse, per Auth. sed iam necesse Cod. de donat. ante nupt. Cou. lib. 1. cap. 6. num. 7. vers. in contrariam sententiam, vbi numer. 6. vers. quod præterea, ait quòd licet constet de fide tabellionis res mobiles verè datas fuisse in dotis augmentum, hæc datio creditoribus non præiudicat, D. Barbos. in l. 1. ff. soluto matr. p. 6. n. 49. vbi alios refert, & reddit rationem quia à communiter accidentibus in matrimoniis solet dos promitti, & solui, & ideo confessio dotis receptæ est verisimilis, proindeque admittenda, sed postquam data est, non solet augeri, & ideo ex insolitis faciliùs fraus præsumitur: idem tenet Gaito d. q. 11. à n. 1762.

115 Electio seu nominatio si alicui competat per contractum inter viuos, ea semel facta, an liceat electoribus variare? Resp. non licere per l. apud Aufidium ff. de opt. leg. & l. statuliberum § Stichum ff. de legat. 1. & ibi glos. verb. non poterit, & l. huiusmodi § Stichum in fine ff. eod. Anton. Gom. l. 40. Tauri num. 50. Burg. de Paz cons. 2. num. 14. & 15. Aluarad. de coniect. mente def. lib. 2. cap. 2. num. 28. Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. n. 37. Mier. de maior. p. 1. q. 18. & quæst. 48. ex num. 45. & q. 68. n. 28. & 29. vbi intelligit nisi ante acceptationem reuocauerit electionem, quia electio interim dum acceptatur, est reuocabilis, Surd. cons. 264. num. 10. Matiens. l. 14. glos. 1. num. 13. tit. 4. lib. 5. Recop. Menoch. de arbitrar. casu 38. & cons. 1107. num. 12. & 13. Card. Pereira de nominat. emphyt. lib. 2. quæst. 10. num. 83. & part. 3. c. 2. num. 7. Valasc. cons. 102. ex num. 12. Gutier. practic. lib. 3. quæst. 48. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 18. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. quæst. 65. num. 7. Christoph. de Paz de tenuta cap. 54. num. 50. cum seqq. Fontanel. de pact. nupt. in addit ad fin. 2 p. n. 7. vers. est secundo notandum, secus si fiat in testamento, ex Molin. d. cap. 4. num. 36. Christoph. de Paz d. c. 34. n. 57. vel per donationem causa mortis Valasc. d. cons. 102. n. 16. cum seqq. Castill. quotidian. lib. 5. c. 80. n. 18. vers. quando vero.

Electum grauare an possit is, cui ex dispositione legis, vel testatoris electio est commissa? Resp. non posse, per l. vnum ex familia 67. § sed si fundum ff. de legat. 2. nisi electum grauet ad fauorem illorum, quos potuisset eligere, Bart. in d. § sed si fundum vers. quæro executor, Castr. cons. 433. lib. 1. Loazes in l. si filius fam. § diui, num. 212. ff. de legat. 1. Mieres de maior. part. 1. q. 71. n. 52. & 65. Ioseph. Sesse Aragon. decis. 55. num. 12. Et potest plures gradus substitutionum facere, eligendo vnum ad vitam, & post eius vitam alium ex eis, quos eligere posset, & inter eos tempus diuidere Bart. in d. § sed si fundum n. 2. vbi Segura n. 258. & Peralta n. 18. Roder. Xuar. in l. quoniam in prioribus in declar. leg. Regni q. 5. num. 1. & 2. Ioseph. Sesse loco citato. 116

Eligendi facultas si ad tempus mortis restricta sit, eligens in vita, an possit vsque ad mortem semel atque etiam pluries variare? Vnde Tiraq. in l. boues § hoc sermone, limit. 15. n. 9. ff. de verb. signific. Sim. de Prætis de interp. vltim. volunt. lib. 1. interp. 1. dub. 5. solut. 3. ex n. 1. Mier. de maior. p. 1 q. 48. n. 178. in 2. imp. Molin. de primog. lib. 2. c. 4. n. 23. cum seqq. P. Molin. Theol. de Iustit. tract. 2. disp. 593. à princ. Card. Pereira de nominat. emphyt. q. 10. num. 83. & de potest. elig. lib. 3. cap. 5. numer. 2. Christoph. de Paz de tenuta cap. 34 num. 62. Valasc. cons. 102. n. 15. & 23. Flores de Mena var. lib. 3. q. 22. n. 15. 117

Eligendi facultas data alicui vt possit vnum ex pluribus nominatis eligere, an adhuc possit duos eligere? Resp. posse, per l. vnum ex familia 69. § si duos ff. de legat. 1. vbi Bart. n. 1. dicit quòd ille, qui est iussus restituere rem vni ex certis, potest ex illis certis plures eligere, & ibi Bald vers. in textu non præstetur, & Imol. col. 1. vers. 119 item nota quòd si testator, & Paul de Castr. n. 1. Roman. sing. 454. Ruin cons. 110. n. 3. & 12. lib. 3. Sarment. in d. § si duos. Pulchram quæstionem ad hoc propositum ponit Bart. in l. vnum ex familia § sed etsi fundum n. 2. ibi, Quæro executor, cui commissa est electio inter pauperes, elegit aliquem in pauperem hoc pacto, vt post mortem restituat fundum alteri, an istud onus valeat, hic videtur casus quod non, & est verum si poneremus illum alium, cui debet restitui, non esse de numero pauperum, sicut hic videbatur dare ei, qui erat extraneus, non autem ei, qui erat de familia: sed si esset de numero pauperum, puto quod valet, Bartolum sequitur Bald. in d. § sed & si fundum, ibi, Executores possunt eligere successiuè, hoc modo: Eligimus talem in vita sua, vel vsque ad decem annos, & postea eligimus talem &c. Idem Bald. cons. 162. Quidam Franciscus n. 8. vol. 5. Paul. de Castro in d. l. vnum ex familia § si duos num. 3. Socin. in leg. verum § cum quidam n. 10. ff. de rebus dub. Ferdin. Loazes in l. filiusfam. § diui n. 80. & 212. cum seqq. ff. de legat. 1. Roderic. Xuar. in l. quoniam in prioribus, ad leg. Regni quæst. 5. num. 1. vers. & hoc videtur, & ibi eius additionator Valdes. Segura in d. § sed etsi fundum num. 158. Petr. de Peralta ibidem num. 17. Mier. de maior. p. 1. q. 71. num. 65. ibi, Hinc est quod eligens potest in bonis, in 110 quibus eligit, grauare electum ad fauorem illorum, quos potuisset eligere, &c. Fusar. de substit. q. 511. num. 8. Ioseph. Sesse Arag. decis. 437. numer. 3. & 4. p. 4. ibi, Limitatur superior resolutio, nisi talis electus, vel nominatus grauaretur per eligentem de dando fundum vel partem eius, alicui ex eadem familia, in cuius familia

fauorem

fiutorem fuit hæres grauatus restituere vel eligere, cui & quem vellet. Ita Bart. Bald. Peralta & omnes in d. §. sed & si fur. dum, & in §. si de falcidia, licèt contrarium suadeat Molin. vbi supra. ex quo multi referunt Doctores ad varias quæstiones eligendi distribuendi alicui, vel aliquibus ex pauperibus: nam poterit grauatus rem inter omnes diuidere, vel dare vni soli de contemplat..., vel distinguere tempora inter contemplatos, &c. Non obstat quod elector non potest eligere duos quando facultas data fuit vt possit eligere vnum ad vinculum, Menoch. cons. 1107. num. 16. & 17. Steph. Gratian discept. forens. c. 229. n. 43. & 44. Castil. controuers. lib. 5. cap. 121. n. 55. vers. & ad hæc; quia loquuntur ex verisimili voluntate testatorum: Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. num. 45. ibi, Quoties ex mente testantis colligi potest, &c. Menoch. d. cons. 1107. n. 15. ibi, secus verò quando constat ex vrgenti coniectura de vno sensisse, Steph. Gratian. d. cap. 229. n. 44. Castill. d. cap. 121. n. 55. ibi, nisi mens testatoris repugnet, &c.

121 Eleemosyna quando est in præcepto, ille qui eam tenetur facere, an satisfaciat si illam rem, qua tunc proximus vere indiget, det ei mutuatam? Resp. non satisfacere, sed oportere eam gratis donare per veram & formalem donationem, vt contra Nau. in man. c. 17. num. 61. & cap. 24. n. 5. & in tract. de eleemosyna ad c. quæsicamus 42. dist. n. 24 vers. & inde sequitur, fol. 229. resoluunt Greg. de Valentia tom. 3. disp. 3. q. 9. puncto 4. §. 1. vers. septimo certissimum quoque, Steph. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 176 Less. de Instit. lib. 2. c. 16. n. 11 dub. 1. Azori. instit. moral. p. 3. lib. 7. de contractu mutui cap.

122 11 Dicitur autem eleemosyna esse in præcepto quando necessitas est extrema: existenti enim in extrema necessitate tenetur quis sub peccato mort. eleemosynam exhibere ex bonis, quæ ei necessaria sunt ad statum, quẽ habet, modo ipse his non indigeat ad naturalem & propriam necessitatem subleuandam cap. pasce fame morientem 86. dist. S. Ambros. lib. 1. de offic. cap. 31. vbi vt grandis culpa si sciente te Fidelis egeat, si scias eum sine sumptu esse, fame laborare, ærumnam perpeti, eum præsertim qui egere erubescat, S. Thom. in 4. sentent. dist. 15. q. 2. art. 1. quodl. 4. vbi docent habentem superfluum naturæ, & personæ teneri illud erogare pauperibus de præcepto, etiamsi non patiatur extremam neces-
123 sitatem naturæ, Nau. in cap. quiescamus, n. 11. Ioan. de Medina in tract. de eleemosyna q. 3. § verum, Cou. lib. 3. var. cap. 14. n. 5. vers. prima conclusio, Sarmien. de redditib. eccles. p. 4. cap. 5. num. 7. Spin. in speculo testam. glos. 6. princ. num. 7. Alex. in tract. tassa panis concl. 1. num. 6. Greg. de Valent. d. disp. 3. q. 9. de eleemosyna puncto 4. vers. tertiò certum est. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 176. num. 12. Gabr. Aluarez de priuileg. pauperum q. 34. n. 2. p. 1.

124 Ementes fructus, & redditus Ecclesiasticorum, an gabellam soluere teneantur? Resp. teneri, quia priuilegium Ecclesiæ est personale, & non transit cum re empta, per Bart. in l. licitatio §. mercatores, ff. de public. & vectig. vbi Paul. num. 2. Pract. Ferrar. in libello, quo agitur super solutione pedag. glos. vlt. verb. ceciderunt in commissum n. 8. pag. 122. Tiraq. de retractu lig. §. 1. gl. 13. num. 12. pag. 224. Personal. de gabell. num. 84. & 85. pag. 250. Sixtin. de Regalib. lib. 2. cap. 6. num. 136. & seqq. Alder. Mascard. de statutor. interp. concl. 1. num. 28. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 1. tit. de iure fisci resol. 5. num. 7. Gutier. de gabell. quæst. 44. n. 3. & 4. D. Barbos. in l. quia tale, num. 42. post princ. ff. soluto matr. Bobadil. in politica tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 31. Mol. in emporio Iuris p. 1. tit. 9. in prælud. num. 112. Ceuall. in tract. per viam violentiæ part. 2. quæst. 50. ex numer. 13. Azorii. instit. moral. p. 5. lib. 3. cap. 20. quæst. 2. Carol. de Grass. de effectibus clerical. effectu 3. num. 88. cum seqq. Bellet. disquisit. clerical. tit. de exempt. cleric. §. 4. num. 4. & 5. pag. 361. & §. 8. num. 2. & 3. pag. 767. Bonacin. de censur. in Bulla Cœnæ disp. 1. quæst. 19. puncto 3. §. 1. num. 20. & 21. Glorit. respons. 5. numer. 36. cum seqq. paucos ex his citaui Ego de Iure eccles. vniu. lib. 1. cap. 39. §. 5. n. 59.

Emens ab aliquo redditus ad eius vitam possidendos, 125 an licite emat si tanto superuixerit tempore quod redditus empti & exacti multò excedant pretium solutum? Resp. licite emere, & contractum non iudicari illicitum, per Paul. de Castro in l. de fideicommisso C. de transact. vbi Alex. n. 2. & Deci. n. 4. Natt. cons. 498. Surd. de aliment. tit. 9. q. 11. n. 28. vers. aduerte, Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. glos. 18. p. 3. n. 105. Sigism. Scacc. de commerc. & camb. §. 1. q. 1. n. 292.

Episcopus an possit cathedram siue tribunal à ciuitate 126 amouere, & in alio loco suæ diœcesis collocare? Resp. affirmatiuè, dummodo sit ad breue tempus & cum iusta causa, per Franch. in cap. cum Episcopus n. 4. de Offic. Ordin. in 6. ibi, Intellige quando Episcopus vellet transferre cathedram de sua Ecclesia principali ad tempus, quia tunc potest in quocumque loco diœcesis collocare locum tribunalis, & de causis cognoscere, & ita procedat tex. hic: secus si perpetuo, vel ad longum tempus vellet transferre cathedram à sua principali Ecclesia ad aliam Ecclesiam ipsius diœcesis, quia tunc non posset, &c. Gemin. ibid. n. 13. ibi, Dic quod aut Episcopus vult perpetuo, vel ad longum tempus transferre cathedram de sua Ecclesia principali ad aliam eiusdem diœcesis, & hoc non potest; idem si vellet quod cathedra intitularetur in alio loco, quam in Ecclesia, in qua constituta est, &c. Mandos. cons. 27. num. 8. ibi, Vt non possit Prælatus sedẽ alibi quam in ipsa Ecclesia Cathedrali constituere, &c. Stephan. Gratian. in addit. ad decis. 113. n. 2 ibi, nam ad longum tempus non posset remouere Cathedram, & Tribunal à ciuitate, &c. & discept. forens. c. 635. n. 27. ibi, Tamen hoc intelligitur dummodo Episcopus hoc non faciat ad longum tempus; nam sine iusta causa non posset remouere Cathedram, & Tribunal à ciuitate, &c. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 11. cap. 23. n. 151. vers. limitatur, ibi, Ne scilicet liceat Præsuli ad longum tempus sine causa aliqua Tribunal erigere, & à ciuitate amouere, &c. Gonz. ad reg. 8. Cancel. glos. 43. num. 192. ibi, Intellige ad modicum tempus, nam ad longum tempus non potest sine iusta causa remouere Cathedram, & Tribunal à ciuitate. Ego de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 80. à n. 4.

Episcopus an possit ad se auocare causam pendentem 127 coram suo Vicario? Resp. posse, per doctrinam Cou. practic. c. 9. n. 1. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 29. n. 6. Sicut potest Prætor auocare illam, quæ pendet coram eius locum-tenente, Auendan. de exequend. mand. part. 1. capit. 3. numer. 3. vers. 6 Auiles ad caput 1. Prætor. glos. fin. num. 42. Azeud. leg. 10. & 11. num. 5. & 6. tit. 5. lib. 3. Recop. Bobadil. in politica lib. 1. c. 12. n. 46.

Episcopus an possit Sanctis nondum canonizatis, 128 etiamsi beatificati fuerint, cultum publicum exhibendum mandare? Resp. non posse per Luc. Castellin. de canonizat. Sanctorum cap. 1. puncto 34. §. 7. Turrian. 2. 2. tom. 2. disput. 27 Granad 2. 2. controu. 1. de Fide disp. 4. num. 11. Diana moral. resol. p. 1. tract. 5. miscel. resol. 9.

Episcopus si tanquam Canonicus in Capitulo assi- 129 stat, quem locum ibi habere debeat? Resp. obtinere debere locum vt Canonico competentem, glos. & DD. in cap. post illustri, de concess. præb. Fanc Marc. decis. 136. Capic. decis. 27. Aona sing 6. Ponte cons. 15. tom. 1. Flau. Amendol. in addit. ad Vincent. de Franc. decision. 138. à num. 1. Gasp. de Hermosil. in annot. ad part. 5. super prolog. glos. 2. num. 63. vers. de Episcopo, Franc. de Amaya ad lib. 10. Codic. in l. vlt. de Decurionib. c. 1.

num.39.Mich.Ferro in tract.de pracedent.q.17.n.4.doctissimus D. meus D. Laurentius Ramirez de Prado in supremo Castellæ Senatu Consiliarius meritissimus in quadam Iuris alleg.de pracedent.n.41.

130 Equites Ordinum Militarium an possint fori priui-
legio renuntiare,& se iurisdictioni alterius Iudicis sub-
mittere? Resp.non posse, per Crescent. decis. 3. de foro
comp.Fr Emman.quast.Regul.tom.1.q.63.art.10. Feli-
cian.de censib.tom. 2.lib.1.cap.3. num.13. vbi de omni-
bus Equitibus,Camill.Borrel.in sum. decis.tom. 1.tit.de
Iurisdict.& imper.n.132. vbi de Equitibus S.Iacobi de
Spatha,Aloys.Ricc.in collect decis.part. 1.collect. 216.
vers. infero, vbi de Equitibus S. Ioannis. Guazin. de
defens. reorum defens. 20.numer. 17. Caball. tom. 3.
crimin.casu 225.num. 11.cum seqq. vbi de Militibus S.
Stephani.

131 Exceptio si fuit reiecta, eo quod plenè non fuerat
cognita, an is, qui in ea fuit reiectus, possit illam de-
nuo mouere? Resp posse per glos. vlt. in fine in l.2.C.
de ordine cognit. Bart.in l. qui Roma 121.§.duo fratres
numer.7.vers.aut super exceptione,Bartt de Castro sub
num. 7. in 2.art.ff. de verb. signif. Abb.cons.50.in fine
princ.& num.1.& sub num.3.lib.1.Anton.Gabr. com-
mun.lib. 2.tit de excep.concl.2.num.4.Quæ enim inci-
denter deducta sunt in vno iudicio, possunt retractari,
& pleniùs,ac principaliter discuti in alio, l. sed si ante
17.ff.de excep.l.si mater 11.§. si quis ff.de except.rei iu-
dic. l.pen.ff de his,qui sunt sui,Bart.in l.si expressim n.3.
ff. de appell.Socin.reg. 442.Abb.cons.50. vol.1. Ioan.
Zanguer in tract.de except. lib.3.c.5.

132 Exceptio non obseruati contractus an impediat litis
ingressum? Resp. impedire, & eam dici litis finitæ,per
Roland.à Valle cons.69.numer.13.lib. 4. Bursat. consil.
309.num.8.Becc.cons.45. numer. 11.in fine, Reusner.
cons.4.num 4.lib.1.Menoch. cons.55.num.14. Honded.
cons.83.num.26 lib.1.Franc.Viui.cons.44.num. 1. Mas-
card. de probat.concl.1387.numer.42.Fulu. Pacian.eod.
tract.lib.1.cap.57.num.29.Camill. de la Rata cons.28.
à num.18.Ioseph.Ludou concl.14.ampl. 8. Zanger. de
except.p.3. cap. 20. Anton.Fab. in suo Codice sub tit.de
except.diffinit.43.Stephan.Gratian.discept. forens.tom.
2.cap.307. num. 15. Etiamsi defectus non implementi
sit in minimo,Mascard. concl. 1388.numer.25. Maresc.
var.resol.lib.1.cap.88.numer.4. Stephan. Gratian. dis-
cept. forens. cap.301.num.15.Honded.cons. 86. numer.
16.lib.1.Menoch.cons.1.numer.368.& cons. 55.num.6.
Surd.cons.52.num.35.& cons.82.numer. 3.& cons.101.
num.1.& cons.400.numer.28.Verall. decis.316. num.
2.p.3.Ioseph.Ludou. Perus. decis.50. numer. 3. Cæsar.
Barz.decis.36.num.23.Magon. Lucensi decis.21. n.17.
& 18.Cæs.Manent.decis.38.numer. 22. Coccin. decis.
33.num.4.

133 Exceptio non obseruati contractus an semper oppo-
poni valeat,licet statutum vel lex Regia omnes excep-
tiones excludat? Resp. posse per Roman. cons.244.col.
2.Rub.cons.30.num.4.Cephal.cons.407.n.19.lib.3.Ro-
land.à Valle cons.53.num.32.lib.1. Crauet.cons. 127. n.
14.& cons.148.& cons 245.col. 2. lib. 4. Et etiam post
sententiam diffinitiuam, & in executione chartæ execu-
134 toriæ,Afflict.decis.220.à num.4.Decian. resp.60.n.45.
lib.2.Menoch.cons.55.n.167.Morl.in empor. Iuris tom.
1.tit.5.de in integ.restit.q.3. n.25. Et potest suppleri à
135 Iudice etiam parte non opponente,& ex officio,Roman.
cons.144.n.5.Cephal.d. cons.407. n.10. & cons.148.n.
144.lib.3.Stephan.Gratiani discept.forens.c.307. n.22.
cum seqq.

136 Exceptiones in caussis summariis si infra decem dies
à lege statutos probari possint an admitti debeant, &
secundum illas iudicari? Resp. affirmatiuè ex Parlad.
rerum quotid.lib.2.c.fin.p.5.§.2.Fului. Pacian. cons.10.
per tot.Gait.de credito cap.2. tit. 9.de apocha bancharij
num.2232 Mari Giub.decis.21.n.1. & 2.Stephan.Gra-
tian.discept.forens.cap.411.n.25. & 26. Probatio enim
incontinenti admittitur,& impedit executionem in cau-
sis summariis, licet exceptio altiorem indaginem re-
quirat,Molin.de primog lib.3.c.13.n.16.vbi etiam quā-
do dicatur probatio fieri incontinenti, Azeued.l. 1. n.
158.tit.21 lib.4.noua Recop.Mari.Giurb.d.decis.21.n.1.
& 2.Steph.Gratian.discept.forens.c.384.n.9.Rot.decis.
89.p.4.diuers.

Exclusio temporalis de certa persona an & quando 137
operetur exclusionem sequentium in gradu? Resp .ope-
rari vt censeatur dicta persona exclusa, non vero se-
quentes in gradu; vt videmus in patre excluso propter
alienationem contra tenorem fundationis maioratus,
quia sua exclusione non obstante, eius filius admitti-
tur, iuxta tradita à Tello Fernand in l. 27. Tauri nu-
mer.29.quem refert,& sequitur Mieres de maior. part.
4.quæst. 19.num.25.& antea part.2.q.4. num. 22. Mo-
lin. de primog.lib.4.cap.1.num.12. Primus enim impe- 138
ditus, & temporaliter exclusus,sequenti in gradu locum
dat,vt in surdo, muto, & amente exclusis, quo casu ad-
mittitur filius,vel sequens in gradu ex his, quæ Molin.
lib.1.cap.13.n.35. Idem si ob aliquod delictum mater,
vel primus successor fuisset exclusus, vt ex Molin. Mie-
res, & aliis resoluunt Gasp. Thesaur. lib. 1. quæst. 34.
n 18.Castill.controuers.lib.3.cap.15.num.56.Et demum
idem erit in filiis matris exclusæ,quæ nupsit extra fami-
liam,ad tradita per Molin.d.lib.1.cap.6.num. 22. & lib.
3.cap.5.num.72.Gasp.Thesaur.d.quæst.34.n. 17. Secus 139
dicendum in exclusione absoluta & perpetua,quæ in to-
ta linea primi exclusi operatur,vt in terminis text. in l. 140
si viua matre C.de bonis mat.exclusa matre, vel quouis
primo aliàs vocando absolute & simpliciter, omnes eius
filij & descendentes exclusi remanent, vt resoluunt Ve-
lasq.de Auendaño l.40. Tauri glos. 10. numer. 79. Ca-
still.lib.3.quotid.capit.15.n.76. Stephan. Gratian. dis-
cept.forens.capit. 5. Ioseph. Sesse Aragon.decision.43.
numer.57.part.1.& decis.229.num. 2.p.2. Forster lib.
3.de success.abintest.capit.16.numer.6.vbi ait ita omnes
vnanimiter tenere, & tam docendo quàm consulendo
pro confesso habere, idem tenet Cald. Pereira consil.
9.numer. 5.6.38. & 50. & cons. 39.num. 12.& 13.
& probatur ex l. si quis filiam ff. de inoff. testam. vbi
exclusio vnius gradus exclusionem nascentis ex illo in-
ducit,quo in sensu illum textum expendit Mieres p. 2.
q16.n.52.

Exclusio fœminæ quando est temporalis, scilicet 141
quandiu extiterint masculi, an ea illis deficientibus ces-
set, & ad possessionem reintegretur fœmina ac si non
fuisset exclusa? Resp. affirmatiuè per Bart. in l. fin.§.1.
n.2.ff.ad Tertul. Bald. in l.in quibus n. 3. C. de secund.
nupt.& in c.1.§.quin etiam n.3. Episcopum, vel Abb.
in vsibus feud.Tiraq.in l. si vnquam verb. susceperit li-
beros n.194.C.de reuoc.donat Anton.Gabr.commun.lib.
6.tit.de statut.concl.4.n.9.Albert. Brun.in tract. de sta-
tut.quod extantibus masculis art.10.q. 5.à num. 66. A-
lex Ambros.decis.46 per tot.præcipuè à numer.7.Franc.
Becc.decis.541.præcipuè à num.9.lib.4.Caualcan. decis.
1.per tot.præcipuè num.4 lib.4.Greg.Lop. l. 3. glos. 3.
quæst.23.tit.13.part.6.Andr.Gail lib.2.obseru.148.n.41
Tobi Non.cons.8.num.6.Cephal.cons.571.num.62.lib.
Molin.de primog.l.b.1.cap.6.num. 22.& lib. 3. cap. 5.
num.72. Aguirre de success. Regni Portugal.part. 2. n.
57.pag 35.Honded.cons.9.n.15.& cons.29.n.3.cum seq.
lib.1.Morot.cons.23.à num. 14.Sim. de Prettis cons. 22.
n.1.& 2.Hect.Felici. alleg. 25.n.2.cum seqq.Ioan.Bapt.
Costa de facti scientia & ignor. cent. 1. dist. 100. à
numer. 49. & in tractat. de remed. subsid. pral. 1.nu-
mer.25.

Executor testamentarius an teneatur officium acce- 142
ptare si nihil ei relinquatur pro executione testamenti?
Resp.

Resp. negatiuè cum Auendan. *de exequen. mand. lib.* 1.
c. 2. *n.* 8. Bacc. *de decima tutor c.* 19. *n.* 20. Mich. Reinoso
in obseruat. Iuris obseru 55. *n.* 25.

143 Executori an præstari debeat salarium? Resp. præ-
standum esse si executionis ministerium habeat tractum
successiuum cum administrationis onere, ne, dum in ex-
ercendis negotiis laborat, patrimonij iacturam faciat;
per Bacc. *d. c.* 19. *n.* 20. Escob. *de ratiocin. c.* 17. *n.* 47.
Mich. Reinoso *d. obseru* 55. *n.* 23. vbi admonet executo-
res, vt in initio administrationis sibi salarium constitui
faciant per Iudicem, ne alias simpliciter accepto mini-
sterio, & exequendi munere præsumatur, illud charita-
tis exercendæ gratia suscepisse

144 Executores duo, vel plures si relinquantur, seu no-
minentur in testamento cum portione aliqua cuilibet il-
lorum assignata à testatore in præmium laboris pro exe-
cutione testamenti, an mortuo vno, vel acceptare nolen-
te eius portio deficiens accrescat alteri, vel pertineat ad
hæredes mortui? Resp. accrescere alteri executori acce-
ptare volenti, per text. *in l. vnic.* §. *vbi autem legatary C.
de caduc. tollend.* Valasc. *cons.* 46. P. Molin. *de Iustit. tr.*
2. *disp.* 248. *vers. quando vero*, Mich. Reinoso *d. obseru.*
55. *numer.* 19. ex ea ratione quia sicut diminuto onere
145 diminuitur portio, *leg. Seio amico ff. de annu. leg.* cum si-
milibus, ita aucto labore æquum est vt salarium augea-
tur, *Auth. vt Iudices sine quoquo suffrag.* §. *illud col-
lat.* 2.

146 Exemptio vectigalium generaliter exceptis certis ca-
sibus concessa, an sit generalissima in casibus non excep-
tis? Resp esse generalissimá, itaut Princeps in istis casibus
non exceptis collectare non possit pro quacunque causa
etiam prætextu belli, aut notabilis inuasionis, ex Alex.
Raudens. *de analog part.* 4. *n.* 61 *& resp.* 1. *n.* 288. *cum
seqq. vol.* 2 Bologn. *cons.* 1. *n.* 12. *&* 13. Carol. Tapia *de-
cis.* 23. *supremi Consily Italia num.* 59. Sacca *cons.* 15.
num. 27.

147 Exemptio siue immunitas per verba generalia con-
cessa, an comprehendat collectas ratione belli superue-
nientis de nouo impositas? Resp. comprehendere, per
Syluan. *cons* 66. *n.* 13. *ad fin. & num.* 14 Decian. *resp.*
44. *num.* 16. *cum seqq. & numer.* 34. Tapia *in decis. supre-
mi Concily Italia* 8. *p.* 1. *cum seqq.* qui loquitur in one-
ribus, & collectis futuris, latè Glorit. *resp.* 1. *p.* 2. *n.* 184.
vsque ad 207. *& part.* 3. *n.* 197. *pag.* 104. vbi in indiui-
duo loquitur de immunitate verbis generalibus conces-
sa, quod extendatur ad gabellas postea inductas: Sacca
d. cons. 15. *num.* 1. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 1105. *num.* 14.
vol. 12.

148 Exemptionis, seu immunitatis priuilegium gratuito
vel per viam contractus concessum an extendatur ad
onera, & gabellas de nouo post priuilegium impositas?
Resp. extendi per *l si seruitus ff. de seruit. vrb.* vbi sti-
pulatio ne luminibus officiatur, comprehendit tam lu-
mina tempore contractus existentia, quàm futura, *l.
peculium ff. de legat.* 2. *l grege ff. de legat.* 1. *l. pen. ff. de
fundo instructo*, vbi quod in concessionibus vniuersali-
bus veniunt augmenta, *cap. quia circa, de priuileg.* vbi
priuilegium immunitatis extenditur ad prædia de no-
uo acquisita, & ad decimas futuras; & ibi hoc notat
Abb. *num.* 5. *vers. in primo membro*, vbi quod quando in
priuilegio est dispositio indefinita, & pręiudicat tantum
concedenti, licet præiudicium sit graue, extenditur ad
futura, quia in beneficiis fit latissima interpretatio. Ex
quibus Iuribus ita Alexan. *cons.* 293. *Ex themate præ-
dicto dub.* 2. *numer.* 8. *vol.* 2 Natt. *cons.* 160. *num.*
17. *& cons.* 525. *numer.* 19. Bursat. *cons.* 16. *numer.* 77.
vol. 1. Tapia *in l. fin. ff. de constit. Principum part.* 1. *cap.*
4. *num.* 5. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol.
decis.* 167. *num.* 9. *p.* 3. *& in collect. decis. part.* 7. *collect.*
2727. *ad fin.* Modit *in suis dubitat. Iuris paragraph ple-
biscitum dubit.* 18. *part.* 2. Glorit *respons.* 1. *part.* 3. *nu-
mer.* 196. *pag.* 103. *& num.* 264. Bellon. iun. *cons.* 69 *nu-
mer.* 75.

Exemptionem à Superioris iurisdictione an concede- 149
re soleat Signatura & Rota durante super ea lite, vbi
ipsa litem grauem, & non temere inceptam cognoue-
rit? Resp. affirmatiue per Cassad. *decis.* 6. *de priuileg.*
Lancel. *de attentat. lite pend. part.* 2. *cap* 4. *declar.* 4. *n.*
41. Gonçal. *ad reg* 8. *Cancel. glos.* 46. *num.* 18. Marche-
san. *de commission. executionis causarum, part.* 2. § 1.
num. 76. Paril. *de resignat. benef. lib.* 3. *quæst.* 11. *num.* 7.
De iure enim est vt pendente lite negotium deuoluatur 150
ad Iudicem suspensa Superioris iurisdictione super ea-
dem causa, de qua dubitatur, *cap. cum dilectus, cap.
olim, vbi glos. verb. post inceptum negotium, de accusat.*
Rip. *in capit. cum M Ferrarien. num.* 196. *&* 199. *de
Constit.* Cassador. *d. decis.* 6 *de priuileg. in princ.* Nam 151
sicut ex moribus Principis, siue cuiusque Superioris as-
perioribus, aut prauo iurisdictionis vsu, subducuntur
subditi ab eius iurisdictione, *d. capit. olim, & capit.
ex parte, de accusat.* Ioan. Fab. *in* §. *Instit. de his, qui
sunt sui*, Bursat. *cons.* 170. *numer.* 27. Guid. Papæ *quæst.*
62. *numer.* 1. Achil. *decision.* 362. Ita & sola bis visa fuit
sufficere dum super re graui iustum timorem inferre po-
test, Staphilæ. *de litteris iustit. tit. de rescript. in for-
ma Breuis* §. *indultum numer.* 10. Paris. *d. tractat. de
resignat. benef. lib* 7. *quæst.* 11. *num* 7. Verall *decis.* 62.
num. 4. *p.* 2. Anton. Gabr. *commun. tit. de iudic. concl.* 4.
numer. 31. 152

Expensæ factæ cum Assessore seu consultore à quo
sint soluendæ? Resp. soluendas esse à parte petente, per
Vincent. de Franchis *decis* 331. *n.* 3. *&* 4. Steph. Gra-
tian. *discept. forens. cap.* 55. *num.* 33. Perez de Lara *de
vita hominis cap.* 7. *num.* 18. vbi *num.* 19. tenet quòd si
Iudex simul cum Notario, seu tabellione accedit ad ali-
quem locum pro negotio litis, sunt præstandæ expensæ 153
ab eo, qui petit actum fieri: est enim generale quod quã-
do quis aliquid petit, ipse debet præstare expensas text.
in l fin. C. de erogat. milit. ann. lib. 12. *leg. quoniam liberi
C. de testib.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *c.* 6.
num. 132.

Expensæ an sint partibus communes si per Iudicem 154
motu proprio assumatur consilium Assessoris? Resp. af-
firmatiuè ex Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 63. Steph. Gratian.
d. c. 51. *n.* 44. quos refert & sequitur Perez de Lara *d. c.*
7. *n.* 18. *in fine.* 155

Fama in antiquis, & in ardua causa quando probet?
Resp. tunc probare quando testes de ea deponentes sunt
spectatæ famę, & dixerint à quibus personis saltem dua-
bus audiuerint, & quod à maiori parte populi; ac ra-
tionem reddiderint bonam, vnde ortum fama habuit,
iuxta *caput, licet ex quadam, de testib.* & quę resoluunt
Surd. *consil.* 135. *ex numer.* 89. Farinac. *in praxi cri-
min part.* 2. *quæst.* 69. *ex num.* 140. Alexan. Trentacinq.
var. resolut. lib. 2. *tit. de testib. resol.* 6. *num.* 10. Valenz.
cons. 90. *num.* 9. 73. *&* 19; Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *q.*
43. *num* 4. *&* 15. *cum seqq.* Ricciul. *de neophyt. c.* 7. *n.*
19. Card. Caualer. *decis.* 6. *num.* 4. *&* 5. Ad quod elegans
est auctoritas S. Hyeronymi *ad Ruffinum*, ibi; *Multum
in vtramque partem crebro famà mentitur; & tam de
bonis mala, quam de malis bona falso rumore concele-
brat*, multi profectò sunt falsi rumores à maleuolis;
&c. Et sic ad probandam famam requiritur vt te-
stes de auditu habeant relatas qualitates, Hoied. *de
incompatibil. benef. lib.* 1. *capit.* 23. *à numer.* 141.
Beltram. *ad Gregor. XV. decision.* 498. *numer.* 17.
Castill. *tom.* 6. *controuers. cap.* 123. *num.* 17. *cum seqq.*
Torrebl. *de iure spirit. lib.* 13. *capit.* 22. *ex num.* 24.
Lotter. *d. lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 92. *cum seqq.* Caualer. *d.
decis.* 6. *num.* 4. *&* 5. Et quòd fama sit certa, inconcus-
sa glos. *verb. populi, per text. ibi in cap.* 1. *de electi.
l. decurionum Cod. de pœn.* Bald. *cons.* 77. *numer.* 6. *lib.*

3. ibi, *Testimonium famæ idoneum non esse nisi fuerit so-*
lida, inconcussa, crescens, non lenis, non bonraria, &c.
Bart. Alex. Com. Paris. Roland. *& communis penes* Gre-
gor. X V. *d. decision.* 498. & ibi Beltramin. *numer.* 18.
lit. E Ceuall. *commun contra commun. q.* 900. *numer.* 11.
Valenzuel. *cons.* 90 *numer.* 194. Torrebl. *citato loco*, Ric-
ciul. *d. capit.* 7. *num.* 19. Lotter. *d. quæst.* 43. *num.* 94. *cum*
seqq. adeò, vt si debilitaretur aliquibus testibus de bona
fama deponentibus non dicatur probata mala fama; Ca-
ualer. *d. decis.* 6. *num.* 5. *& decisione* 107. *num.* 3. *&*
156 *decisione* 523. Et in hac materia si maior pars testium
cum requisitis *d. capit. licèt ex quadam*, deponat de
mala fama, minor verò de bona, vtique præualere de-
bet minor numerus, vt per Ceuall. *d. quæst.* 900. *nu-*
mer. 86. Valenzuel. *consil*, 90. *numer.* 53. *vers.* vbi
concludit, Lotter. *d. lib.* 2. *quæst.* 43. *numer.* 88. *cum*
seq. Quicquid contrarium sentiat Perez de Lara *de*
capellan. lib. 2. *capit.* 40. *ex numer.* 60. nam eius opi-
nionem perniciosam esse dicit Lotter. *d. q.* 43. *numer.*
97. & ab omnibus reprobari asserit Torrebl. *d. cap.* 22.
numer. 19.

157 Familiaritatis iure quæ fiunt an constituant aliquem
in possessione ad præscribendum? Resp non constituere
per *leg. qui iure familiaritatis ff. de acquir. possess.* Al-
beric. *in rub ff. de muner. & honor. numer.* 26. Cepol.
de seruit. vrb. in. præd. cap. 10. *num.* 1. Bald. *de præs-*
cript. 2. *part. quartæ partis princip. quæst.* 1. *numer.* 9. Putr.
Antioli *in tractat. de muner. & honorib. part.* 2. *§. restat*
numer. 16. *&* 17. Nicol. Bellon. *consil.* 1. *numer.* 15. *&*
consil. 8. *numer.* 15. Mandel. Alba *consil.* 62. *numer.* 38.
vol. 1. *& consil.* 777. *numer.* 16. *lib.* 4. Hippol. Rimin.
consil. 26. *numer.* 47. *cum seqq. & consil.* 34. *numer.* 28.
cum seqq. lib. 1. *& consil.* 589. *numer.* 50. *vol.* 5. Hinc
Innoc. *in cap. bonæ mem. el* 2. *numer.* 1. *post princ. de*
postulat. Prel. & in capit. cùm Ecclesia Sutrina nu-
5. *de causa possess.* vbi Panom. *numer.* 4. *cum seqq. vers.*
tertiò requiritur, Alexan. *consil.* 50. *numer.* 8. *lib.* 5.
resoluunt quod si volo probare quod eram in possessio-
ne alicuius iuris, putà seruitutis, itineris, vel iuris hospi-
tandi, non sufficit probare quod ibi per fundum tuum
te sciente, & patiente transiui, aut quod mille vici-
bus fuerim hospitatus in domo tua, nisi expresse etiam
probem quod ea fuerim tanquam iure meo, & mihi
debito vsus, cum potuerit esse quod tu ea passus fueris
ex gratia, & amicitiæ causa non autem ex eo quod id
mihi debitum esset, sequitur Francisc. Ripa *in d. capit.*
158 *cum Ecclesia*, *numer.* 39. 41. *&* 56. vbi expresse no-
tat quod etiam per mille actus, qui communiter fieri
solent iure familiaritatis, & amicitiæ, non acquiritur
quasi possessio, idem tenet Paris. *consil.* 27. *num.* 110.
cum seqq. Inde etiam Innoc. *in d. cap. bonæ, numer.* 1.
post princ. quærit quomodo constare possit de intentio-
ne eius, qui aliquo iure vtitur tanquam iure suo, &
respondet id constare per expressa verba vtentis, qui-
bus exprimat eo se iure vti, intendens vti iure, quod
habet, & tanquam iure suo, & quod non intendit eo qua-
si ex gratia vti, sed quasi ex debito: sequitur Florian. *in*
l. seruitutes la 2. *num.* 15. *circa fin. vers. adde ad glos.*
Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 298. *n.* 10. subdens
quòd requiritur interpellatio, prohibitio, & acquie-
scentia.

159 Fideicommissarius ad hoc vt sit legitimus contradi-
ctor ad impediendam hæredis possessionem, quæ requi-
rantur? Resp. tria copulatiuè requiri v. g. primum quod
possideat; secundum quod non vitiosè: tertium quod
docuerit, vel incontinenti docere valeat de iure suo: per
Mart. Medic. *inter decis. Senenses exam.* 13. *num.* 53. *cum*
seqq. Leo *decis.* 14. *n.* 23. *&* 24. *lib.* 1. Seraph. *decis.* 83.
Rot *decis.* 105. *ante n.* 1. *& decis.* 520. *p.* 1. *diuers. & de-*
cis. 115. *n.* 2. *p.* 1. *recent.* Et non sufficit qualis qualispos-
sessio, nisi ea, quæ legitimè ab hærede concederetur: *leg.*
restituta 37. *l. facta* 63 *ff. ad Trebell.* Bart. *n.* 9. Bald. *num.*
46. Albet. *n.* 19. Alex. *num.* 7. *in l. fin. C. de edicto D. A-*
driani, Menoch *remed.* 4 *adipisc. n.* 116. Pereg. *de fidei-*
com. art. 48. *n.* 5. *cum seqq.* Surd. *cons.* 73. *n.* 28. *& decis.*
333. Castill. *controu. lib.* 3. *capit.* 24. *numer.* 171. Buratt.
decis. 115. *num.* 1. Et hoc procedit etiamsi possessio hæ-
reditatis sit vacans, quia hæres illam non adierit, DD.
in d. l. fin. Argel. *de legitimo contradict. quæst.* 10. *art.* 16.
num 218. Mart. Medices *d. exam.* 13. *num.* 57. *vers. con-*
trariam tamen, *pag.* 181. Hodiern. *ad* Surd *d. decis.* 333.
n. 1. *&* 2.

Fideiussoris obligationem an per se augere valeat 160
maleficium debitoris? Resp. non posse per *l. fideiusso-*
res magistratuum in pœnam vel mulctam, quam non spo-
pondissent non debere conueniri decreuit, 68. *ff. de fide-*
iuss. vbi Bart. ait intercedentem pro officiali simpliciter
videri intercedere in interesse, nó in pœnã ex maleficio
impositam; & per text. *in l. libertus* 17. *§. fin. ff. ad muni-*
cip. & l. vnic. C. de pericul. eorum qui pro Magist. inter.
& l. 2. *C. ad Tertul.* VVesemb. *in paratitl. ad tit. ff. de*
fideiussor. Hering. *in tractat. de fideiuss. capit.* 24. *nu-*
mer. 172. *cum seqq.* Facit glos *in leg. fine in duplum*
3. *ff. qui satisd. cog.* vbi ait quòd si ab initio erat sim-
plum, sed postea creuit per inficiationem, non tene-
tur fideiussor nisi in simplum, Ioan. Andr. *ad Specul.* 161
tit. de fideiussor. §. 1. *in vlt. addit.* Roman. *cons.* 270.
num. 7. vbi dicit non teneri fideiussorem pro eo, quod 162
venit ratione incidentis negationis, idem Roman. *cons.*
507. plenè Surd. *decis.* 212. vbi reddit rationem, quia
videtur fideiussor se obligasse pro originali, non pro ac-
cidentali debito ex *l.* 1. *ff. de in litem iur.* glos. *in §. se-*
quens, Instit. de actionib. vbi Aretin. *num.* 3. & idem
probat text. *in l. centum Capua ff. de eo quod certo loco*,
vbi Doctores tenent quod fideiussor non obligatur pro 163
eo quod accreuit ob moram debitoris, prosequitur latè
Ias. *in d l.* 1. *ff. de in litem iur.* Baec. *de inope debit. cap.*
5. *n.* 18. Pyrrh. Maur. *in tract. de fideiuss. p.* 2. *princ. sect.*
5. *c.* 1. *n.* 7.

Filius an valeat retrocedere patri donationem propter 164
nuptias sibi ab eo factam in fraudem vxoris? Resp. non
posse quia ei præiudicare non potest, iuxta doctrinam
Bald *in l. si Præses vers. tamen bene dico C. de donat.*
Tell. Fernand. *in l.* 17. *Tauri num.* 71. *&* 73. Gutier. *de*
iuram. confirmat. part. 1. *cap.* 50. *num.* 13. *&* 14. Sanch.
de Matrim. lib. 6. *disput.* 32. plenè Giurba *ad statuta*
Messanens. cap. 1. *glos.* 8. *num.* 71. *cum seqq.* Paschal. *de*
virib patriæ potest. part. 1. *cap.* 4. *num.* 37. Leon. Valent.
decis. 137. *num.* 20. Castill. *contron. tom* 6. *cap.* 119. *num.*
15. Arriat. *var. resol tom.* 1. *resol.* 50. *num.* 12. Muta *decis.*
25. *numer.* 5. *cum seqq.* Stephan Gratian. *discept. forens.*
tom. 5. *c.* 924. *à numer.* 6. *vsque ad numer.* 9. *& num.* 33.
& 34. *& cap.* 984. *numer.* 29. *&* 30. Martian. *cons.* 33.
numer. 2. & post eum Rota *decis.* 44. *numer.* 1. *part.* 6.
recem. Et in puncto quòd filius non possit retrocedere 165
capitulatam maioratus institutionem, docent Molin. *de*
primog. lib 4 *cap.* 2. *n.* 18. Mieres *de maior. part.* 1. *quæst.*
22. *num.* 129. *vsque ad num.* 239. Leon. *d. decis.* 137. *nu-*
mer. 19. Monach *de recta feudorum interpret. c.* 23. *p.* 2.
n. 8. *&* 9.

Filius an possit consensisse quod maioratui alia one- 166
ra apponantur in præiudicium successorum? Resp. nega-
tiue, per Mieres *de maior. part.* 1. *quæst.* 21. *num.* 231. *&*
seq Sanch. *d. lib.* 6. *disp.* 32. *num.* 3. Giurba *d. glos.* 2. *num.*
75. *&* 76. Rot. *d. decis.* 44. *n.* 10. *part.* 6. *recent.* Nec po-
test consentire patri alienanti prædicta bona, Giurb. *d.*
glos. 2. 82. Fontanel. *de pactis nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 1.
n. 73.

Filius primogenitus quando vocatur ad maioratum, 167
an vocatio hæc restringatur ad filios immediatos pri-
mi gradus? Resp. restringi ob naturalitatem parti-
culæ, *filius*, & sic nunquam comprehendi nepotes, per
doctrinam

doctrinam Baldi, quem referunt, & sequuntur Fulgos. *in l. vt intestato num.2. C. de suis, & leg. hered.* Alex. *conf.4.n.9. & per tot. lib.4.* Tiraq. *de primogen. q.40. n.219.* Bellon. *conf.50.num.30.* Baret. *conf.140.n.2.* Emman Cost. *in tract. de maior. part.1.n.8. & p.2.n.9. vers. confirmatur hoc argumentum*, Mandel. Abba *conf.60. n.5.* Cou. *practic. c. vlt. num. 4. vers. quamo idem erit*, Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.8.tit.9.n.11.* Pereg. *de fideicom.art.21. num. 44. in fine, vers. hac vero conclusio non procederet*, Raudens. *de analog. in append. p.1. num.56. & n. 166.* Menoch. *conf.115.n.132.lib 3.*

168 Filiusfamilias an per *l.6. Tauri* possit de tertio bonorum suorum in præiudicium parentum, & sine eorum consensu disponere? Resp. posse, etiam per donationem causa mortis, iuxta resolutionem Telli *l.5. Tauri num. 2.* & *ibi* Auendan. *glos.5. in fine*, Villadieg. *in l.10.num.12. & 13.tit. 5. lib.2. fori*, Molin. *de primog.lib.2.c 9.num. 19.* Azeued *l.4. n.18. tit.4. lib.5. Recop.* Matiens. *l.6. glos.2.num. 27. & 28. tit. 10. eod. lib.5. Recop.* Ceuall. *commun. contra commun. q.695. num.42. & quæst.794.num.9. & 10. & q.795.num.7.* Pichard. *in princ. Instit. de donat. num.22. & 22.* Molina *de Iustit.disp. 288. vers. quid de hac re*; reliquæ verò duæ partes legitimæ parentibus debitæ sunt, & de eis in eorum damnum sine eorum expresso consensu disponere non poterunt, ex *d.l.6. Tauri.* Molin. *d.lib.2. cap.9. num.21.* Intellige in proprietate tantum, non vero in vsufructu, ita vt pater vsufructu illius tertiæ partis non priuetur, secundum Greg. Lop. *l.13.glos.2. tit.1.part.6.* Pinel. *in l.1. C. de bonis mat. part.1.n.44.* Rojas *de success.ab intest. cap.29. à num.23.* Aluarad. *de coniectur. mente testatoris lib.2. cap.1. num.8.* Tell. *d.l.5. Tauri numer.5.* Peralta *in rub. de hæred. instit. num.180.* Auendan. *d l.5. Tauri glos.5. num.1.* Perez *in l.1 glos.1.col.1.tit.2. lib.5. Ordin. & in addit. ad Seguram in l. Imperator num.38. ff. ad Trebell.* Molin. *de primog.lib.2.cap.9.num.22. cum seqq.* vbi hanc opinionem veriorem, & Iuris principiis magis consentaneam iudicat; sed cum casus contigerit maturius pensitandum, ac deliberandum esse inquit Mier. *de maior. part.1.q.1. à num.190. in nouu imp.* Matiens. *l.4.glos.3. num.3. tit.4. lib.5. Recop.* Guttier. *pract. lib.2. q. 4. à num.1.* Quamuis illam tertiam partem tam in proprietate, quam in vsufructu pertinere illi, cui relicta est, existimauerint Anton. Gom. *d.l. 6. Tauri num. 21. & 14.* Menchaq. *de success. prog. lib.1.§.1. num.31.* Ceruant. *d.l.5. Tauri n.35.* Azeued. *d.l.4.n.14.tit.4. lib.5. Recop* Ceuall. *commun. q.794.n.25. cum seqq.*

169 Fiscus an possit in præiudicium tertij petere restitutionem in integrum aduersus oblationem factam post terminos subhastationis? Resp. non posse, per Bart. Bald. & Angel. *in l.1. C. de prod. decur.* Afflict. *decis. 340.* Auendan. *de exequendis mand.lib.2.cap.13.n.3.* Menoch *conf.844.num.39. lib.9. & conf.1221.num.2. & 3. lib.12.* Valasc. *conf.109.* Clapet. *in cent. causar. fiscal. causa 5. quæst.1. num.2 fol. mihi 61.* Gutier. *de gabell.lib.7. quæst.141. numer. 6.* Non obstat *l. sed & si sine §. quæsitum ff. de minorib.* quia ibi tantum restitutio minori conceditur propter negligentiam commissam in ipso facto, secundum exemplum, quod adducit Alberic. *in d. §. quæsitum* dicens quod in illo casu ope restitutionis in integrum maior admittitur licitatio, non ex eo quod minor restituatur ad lucrum omissum quod superuenit, sed quod locauit incongruo tempore, & loco, & ita superuenientia maioris licitationis fuit propter negligentiam adhibitam in ipso facto: hanc Alberici opinionem sequitur Sfort. *de restit. in integ. quæst.57.num.23. cum seqq vbi num. 25.* punctualiter tradit quod quando in contractu nulla adfuit negligentia; non conceditur restitutio ex eo quod postea superueniat maior licitatio, Greg Lop. *l.5.tit.19. part.6.* vbi ita intelligit doctrinam Alberici; & iuxta eam fuisse pronuntiatum in Cancellaria Granatensi contra conductores gabellæ, Mastrill. *decis.84.* Valenzuel. *con.75. n.10.* Theodor. *alleg.45.n.33.*

Focularia de nouo aucta an comprehendantur in 170
functionibus fiscalibus Baroni per verba vniuersalia, vel indefinita concessis? Resp comprehendi, per Fab. de Anna *conf.61.* Petra *ad Grammat. decis.4. num.9.* Camill. de Medices *conf.51.* Iacob. Gall. *conf. 21.* Rouit. *ad pragm.1. de turib. & exaction. fiscal. ex num.8. vsque ad 63.* Nouar. *tom.1.q.127.num.15.* Aloys. Ricc. *decis.150. in alleg. ibi posita n.9 part.2. & in collect. part.7.collect.2727. vers. amplia conclusionem*, Thoro *in compendio tom.1. lit. A. verb. augmentum foculariorum, & verbo augmentum functionum fiscalium pag. 60. & part. 2. lit. A. verb. augmentum foculariorum, pag.34.*

Fructuum beneficij appellatione an veniat illud, 171
quod voluntarie & extra Ordinem præstatur alicui Beneficiato in die suæ receptionis ad beneficium? Resp. non comprehendi per text. celebrem *in l. Seio amico 20. §. medico ff de ann.leg.* resoluunt Oldrad. *conf.129.* Bald. *num.2.* Alex. *num.9.* Ias. *num. 8.* & D. Barbos. *numer.6. in l. diuortio §. quod in anno ff. soluto matr.* Boër. *decis.133. num.4.* Capit. Galeota *lib.2. controu. cap. 42. num. 14.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.1. tit. 18. num. 3. & 4.* Et facit *decisio* de 172
Franchis 172. dum tenet quòd quidquid Baro acquirit ex donatione, seu concessione Regia, non venit in fructuum restitutione, Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom. 2. cap.399.num.25.* Et de eo, qui aliquid acquisiuit ex Principis largitione, arg. text. *in l.3. ff. ad leg. falcid.* agunt Hector Felician *in tract. de societate cap.13.n.2.* Fusar. *de substitut.quæst.627.num.6.* Rota *decis.6 4.n.6 part.1. recent.*

Fructuum liquidatio in qua summa habenda quan- 173
do testes deponunt de maxima, media, & minima? Resp. in mediocri summa esse faciendam, per Caputaq. *decis.161. alias 1. de liquidat.* Rota *in Perusina beneficij 1. Martij 1610. coram Peña.*

Fugiens à suo Principe ad patriam rebellatam, vbi 174
habet mulierem, filios, & bona, vt eis vti possit, non vero animo fraudandi, an dicatur rebellis? Resp. negatiue per *l. postliminium §. transfuga ff. de capt. & postlim. reu. ibi, qui malo consilio; & proditoris animo patrium reliquit, &c. l.2. ff. ad leg. Iul. Maiest. l. Fulcinius 7. §. cum hoc edictum ff. ex quib. caus. in possess.* ibi, *Non sufficit latitare, sed & necesse est fraudationis causa id fieri, &c. l.fin. ff. ad leg. Iul. Maiest.* ibi, *Is dumtaxat perduellio dicendus est, qui hostili animo in Remp. vel Principem suum est animatus; &c. l. si quis C. de re milit.lib.12.* ibi, *Si quis barbaris scelerata factione facultatem deprædationis in Romanos dederit, &c.* Oldrad. *conf.43.n.8. vers. ille ergo*, ex Baldo tradit Deci. *conf.410. num. 30.* ibi, *Et dato quòd ex tali fuga videretur partes Gallorum sequutus, non videtur propterea crimen læsæ maiestatis incurrisse, quia non omnis, qui aduersatur Principi, & recedit ab eo, dicitur committere crimen læsæ Maiestatis, &c.* Follet. *in pract. §. item quod commisit crimen læsæ Maiestatis num 7.* vbi sic intelligit textum *in l.3. ff. ad leg. Iul. maiest.* ex Dec. & Baldo Gramm. *decis. 6 n.16. & decis. 28. n.14.* ibi. *Nam non potest dici accessisse ad hostes, qui cū hostibus erat, extra tamē armorū vsum, & opem, & sic dici non potest crimen rebellionis incurrisse, & bene consuluit Oldrad. &c.* Iisdem verbis idem Grammat *decis.15 num.5.* post alios Roland. *conf.1. n. 108. lib.3.* Farin. *in praxi crimin. p.3. q.113. à num.17.* & est expressum *l. Hispan.1. tit.18.*

lib.8. noua Recep. ibi, *Si algune se pone con los enemiges para guerrear ò hacer mal al Rey, e al Reyno*, &c. Et est receptissimum in quolibet capite huius criminis læsæ Maiestatis, quod vt punibile sit requiritur vt dolus interueniat vnà cum inimico animo, *l.1. cum duabus seqq. ff. ad leg. Iul. maiest.* Gig. *de crimine læsæ Maiest. tit. qualiter, & à quibus q.* 64. Grammat. *cons.* 31. *num.* 39. Decian. *in tractat. crimin. lib.7. c.* 48. *num.* 14. Fariu. *in praxi crimin. q.* 118. *num* 18. Valenzuel. *cons.* 162. *n.* 102. Nec credendum est fugam hanc ordinatam potius fuisse ad malum Principi inferendum, quàm vt sibi & suis consuleret fugitiuus, ex text. *in d.l. Fulcinius, §. cum hoc*, ibi, *Latitare est, non vt Cicero definit, turpis occultatio sui, potest enim quis latitare non turpi de causa*, &c. nam licèt in hoc casu (quod absit) iusta causa fugiendi, & iniusta possit considerari, præsumendum est, potius iustam causam adesse, ex Blanc. *de indic. num.* 285. Mascard. *de probat. concl.* 829. *num.* 11. In tantum quòd incumberet Principi probare quod in eius perniciem amicitiam contractam fuisse cum inimico, Schrader. *de feudis part 9. cap. 5. num.* 31. Roland. *d. cons. 1 à num.* 87. *lib.* 3. ibi, *Et in tantum hoc est verum quod domino incumbit probare quod vasallus contraxerit amicitiam in damnum, & perniciem suam, aliàs non potest feudo priuari*, &c. Et maximè si fugiens ad patriam rebellatam haberet ibi vxorem, aut filios, quia desiderium inuisendi illos, potest excusationem afferre *l.4. §. fin. ff. de re milit.* ibi, *Et datur venia valetudini, affectioni parentum, & affinium*, &c. *l.3. §. sicuti, vers. pietas ff. de liber. hom. exhib.* ibi, *Pietas enim genuina* (scilicet patris ad filios) *efficit sine dolo malo retineri*, latè Farin. *in praxi crimin. q.98. à num.* 77. in simili de amico diu absente, Decian. *cons.8. num.* 199. *lib.1. vers. nam Cynus*, Bald. *cons.* 34. *Casus talis lib.1.* ibi, *Sed sanguinis coniunctio cum ad taciturnitatem conduxit, similiter & pietas, ex quibus concludo ratione huius delicti non amplius de iure puniri debere*, &c. Quod absque dubio procedit si fugiens non sit aptus ad armorum vsum, & opem inimico dandam, arg. *l. famosi, ff. ad leg. Iul. maiest.* ibi, *nam & personam spectandam esse an potuerit facere*, Grammat. *cons.* 13. *à num.* 35. *& num.* 60. vbi dicit quòd manens apud hostes, qui non sit aptus ad arma, non præsumitur habuisse animum infensum, refert & sequitur Roland. *d. cons. 1. à numer.* 109. & præcipuè *numer.* 113.

175 Habilitas, siue qualitas requisita ad successionem an debeat interuenire de tempore vacationis? Resp. debere per *l. interuenerit ff de legat. præstan. & l. non oportet ff. de legat.* 2. Molin. *de primog. lib.1. cap.* 13. *num.* 36. *&* 37. Menoch. *cons.* 413. Horat. Carpan. *ad statuta Mediolanen. cap.* 311. *vers. deferatur lit. D. fol. mihi* 596. vbi loquens de statuto excludente à successione mulieres nuptas extra territorium Mediolanense, resoluit qualitatem mulieris vt succedat, vel excludatur, inspiciendam esse de tempore, quo hæreditas defertur. P. Molin. *de Iustit. tract. 2. disp.* 613. *num.* 5. Sanch. *de matrim. lib.1. disp.* 33. *n.* 17. faciunt quæ suprà habentur voto... & inf. in verb. *legitimitas*.

177 Hæres cum beneficio inuentarij, qui se obligauit soluere debita defuncti, & legata in testamento relicta, an possit obligari vltra vires hæreditarias? Resp. non posse nisi expressè renuntiauerit dicto beneficio inuentarij, per Bald. *in l. fin. n.2. C. ad leg. Falcid.* Afflict. *decis.* 399. *num.* 13. Monticul. *de inuent. cap.* 10. *num.* 7. Vincent. de Franchis *decis.* 648. Petr. Ioan. Anchar. *famil. quæst. lib.3. q.57. num.* 7. Mainard. *decis.* 25. *numer.* 6. *&* 7. Ioan. Vincent. de Anna *sing.* 234. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap.* 553. *à num.* 3. Ioan. Bapt. Thoro *in compendio decis. Neapol. verb. hæres* 6. *&* 7. Mari. Giurba *in consuet. Messanen. part. 1. cap. 9. glos. 5. num. 30. vers. proinde dubitatum*, Rot. apud Pacis. *post tract. de Saluiano interd. decis.* 158.

Hæres an teneatur pro actionibus pœnalibus contra defunctum ob eius dolum, vel culpam introductis, sua vita durante? Resp. non posse, nisi in quantum ad ipsum hæredem peruenerit, *l. quod diximus §. fin. ff. quod met. causa*, ibi, *In hæredem autem, & cæteros in id, quod peruenit ad eos datur non immeritò; licèt enim pœna ad hæredem non transeat, attamen quod turpiter, vel scelere quæsitum est, ad compendium hæredis non debet pertinere*, &c. *leg. in hæredem* 26. *ff. de dolo*, ibi, *in hæredem eatenus daturum se eam actionem Proconsul pollicetur, quatenus ad eum peruenerit, id est, quatenus ex ea re locupletior ad eum hæreditas venerit, leg. sicuti* 38. *ff. de regul. iuris, l.1. ff. de priu. delict. l. pupillum* 111 *§. in hæredem, ff. de regul. iuris l. in hæredem, ff. de calumniat. l. vnic. C. ex delict. defunct. l. Hisp.* 25. *tit.1. part.7. & l.3. tit.16. part.* 6. Bart. latè distinguens *in leg. ciuilis, ff. de priuat. delict.* Angel. *cons.* 340. *in princ.* Cuman. *consil.* 174. *num.* 3. Feder. de Senis *cons.* 21. *num* 5. *&* 6 Clar. *§. fin. q. si vers. vlterius quære*, Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. num.* 85. Cuiac. *in d. l. sicuti, & lib.7. obseru.* 37. Anton. Fab. *in suo Cod. lib.4. tit.12. defin. 2. & lib.4. coniectur. cap.* 1. Donel. bene distinguens, *comment. iuris Ciuilis lib.15. cap.* 51. Fachin. *controuers. lib.9. cap.* 5. innumeris relatis Hermosil. *in leg. 5. glos. 1. numer. 13. tit. 3. part.* 5. 178

Hęres adiens hæreditatem sine confectione inuentarij intra 60. dies, aut intra annum, secundum distinctionem text. *in l. fin. C. de iure delib. & in leg. Hisp.* 100. *tit.* 18. *part.* 3. qui tenetur debita & legata soluere etiam vltra vires hæreditarias, quia præsumitur hæreditatem soluendo esse, vel hæredem bona occultasse, vt *in d. l. fin. & in d. l. Hisp.* 5. vbi *glos.* 3. *& in l.3.* vbi *glos.* 4. 7. *&* 9. *tit.6. part.* 6. an teneatur in conscientiæ foro eadem debita soluere, si prædicta præsumptio cesset, & hæreditas verè soluendo non sit? Resp. negatiuè per Menoch. *de præsumpt. lib.1. præs.* 80. *sub num. 3. vers. huc etiam pertinet, & cons.* 37. *num.* 56. Matiens. *l. 1. glos.* 10. *n.* 39. *tit.4. lib.5. Recop.* Parlad. *lib.3. differ.* 12. *§.2. num.* 11. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo hæres differ* 2 Sanch. *in præcepta Decalogi lib.4. c.* 15. *num.* 37. Suar *de legib. lib.3. cap.* 23. *num.* 9. Bonacin. *eod. tract. disp.1. q.1. puncto 7. §.3. num.* 8. *& de contract. disp. 3. q. vlt. puncto vlt. num.* 3. Antoni. Diana *moral. resolut p.1. tract.10. de legib. resol.* 27. *vers. cum igitur, & p.2. tract.5. miscel. resol.* 56. *vers. & eadem*, Ioan. Ægid. Trullench. *in præcepta Decalogi lib.7. c.18. dub.12. num.* 6. 179 180

Indicia suis ponderibus examinata an ad capturam aptiora sint? Resp. affirmatiuè, cum rumores maximum indicium præstent non solum ad inquirendum, & carcerandum, ex Cyn. *in l. nullus, num. 3. C. de exhib. reis*, Crauet. *cons.* 41. *num.* 6. Clar. *§. fin. q* 6. Mascard. *de probat. concl.* 754. *num.* 10. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 47. *numer.* 39. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.5. in 2. append. quæst. 7. in princ.* sed etiam ad torturam, iuxta text. *in l. de minore* 10. *§. plurimum, ff. de quæst. & in l.3. §. eiusdem. ff. de testib. l. Hisp.* 31. *tit.30. part.7.* vbi Gregor. Lop. *glos.* 1. Anton. Gom. *var. tom.3. cap.13. num.* 10. Maximè si fama concurrat vehemens, Clar. *d. §. fin. quæst.* 21. Franc. Viui. *decis.* 533. *num.* 2. Peguera *decis.* 17. *num.* 16. Menoch. *de præsumpt. lib.1. præs.* 89. *n.* 52. Farin. *in praxi crimin. q.47. num.* 28. Giurba *cons.* 13. *num.* 18. *circa fin.* Peña *p.3. direct. inquis. comment.* 110. Fr. Anton. de Sousa *in aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 39. num.* 59. Martin. Delri. *d. lib. 5. sect. 3. col. 3. vers. Nam fama vehemens*; Castr. Palao *in opere morali tom. 1. tract. 4 disp.* 8. 181

quæst.9.num.9. Paramo *de origine Inquisit.lib.3 qu.6.*
*n.42.*Trullench *in exposit.Decalogi.lib.8 cap.1.dub.17.*
*ex num.1.*Anton.Diana *moral.resolut.p.4.tractat.6.re-*
sol.13. Vel simus in delicto difficilis probationis, Me-
noch.*d.lib.1.præs.89.num.34.* Farin.*d.q.47.n.11.*Ce-
uall.*commun. qu.302. num.10.* Giurb.*cons.13.n.18. &*
*cons.43.num.19.& cons.87.num.21.& 25.circa fin.*Vel
si alia accesserint adminicula, Bald *cons.364. num.6.*
*lib.3.*Farin.*d.q.47.num.17.28. & 35.* Petr. Caball.*re-*
solut.crimin. casu 200. *num.134.* Giurb. *d.cons.13.n.18.*
& cons.43. num.18. Sigism. Scacc *de indic.lib.1. cap.*
95. num.1. vers.si sumus in crimine hæresis. Cantera *in*
quæst. crimin. cap.2. de probat. per testes q. 1. num. 8.
Martin.Delri. *d.lib.5.in append.1.quæst.7.* Diana *d.re-*
sol.13.

182 Nam licèt in crimine hæresis, vt quis pœna ordina-
ria condemnetur, plena & concludens requiratur pro-
batio, *cap.litteras, de præsumpt.* ibi, *Quocirca man-*
damus quatenus eum propter solam suspicionem quam-
uis vehementem noluimus illum de tam graui crimine
condemnare, &c. Alber. *in rub.de hæret.num.10.* Roias
in tract.de hæret.q.2.assert.6. num.105. cum seqq. Si-
manch *de Cathol.institut.tit.50.à num.11. & tit.51.à*
num.2.& in enchirid.tit.34.num 1. Decian. *in tractat.*
crimin.lib.5.cap.35.num.20. Param.*de orig.Inquis.lib.*
3.q.6.à num.86. Peña *p.2. director. commento* 30. Fa-
rin. *de hæresi q.187.§ 1.à num.2.vsque ad n.8* Anton.
à Sousa *d.lib.2.cap.5. à num. 8.* Castro Palao *in opere*
mor.tom.1.tractat.4.disp.8.puncto 10. num.1. Diana *d.*
p.4 tract.8. resol.36. Indicia tamen & præsumptiones
183 sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordina-
riam, & purgationem, seu abiurationem indicendam,
cap.accusatus 8.in princ. cap.vt officium 11. ibi, *Nec-*
non contra infamatos de hæresi, vel suspectos iuxta San-
ctiones Canonicas, hominum metu, dimmoque timore post-
posito, procedatis, &c. *de hæret.lib.6. cap. ad abolendam*
9 § qui verò, cap excommunicamus 13.§.adiicimus, & §.
qui autem, eod.tit.in decretalib. Simanch.*d.tit.50. à n.*
*21.& tit.51.n.12.*Villadieg.*in tract.de hæret.q.13.num.*
21. & 22. Albertin.*in tract.de agnoscend.assert.quæst.*
*34. num.56. cum seqq.*Peña *d.p.2. commento 80. vers.*
*sed hanc sententiam,*Param.*d.lib.3.q.6.num.90.* Farin.
d.quæst.187.num 9 Anton.de Sousa *d.cap.1.num. 11.*
Diana *d.resol 36.* Castro Palao *d.puncto 10. num. 1.*
Trullench.*d.lib.8.cap 1.dub.21. num 15* Vel ad tortu-
ram inferendam, dummodo indicia magna & vrgentia
sint, Simanch *de Cathol.instit.tit. 65. & in enchirid.*
*tit.52.à num 5.*Emeric.*in director.p.3.q.61.* vbi Peña
commento 110 Farin.*d.q.185 à n 140.* Mart. Delri *d.*
lib.5. sect.3. & 4. Anton de Sousa *d.lib.2. cap 36.à*
*num.6.*Castr.Palao *d.disp.8.puncto 9 à numer.2.* Dia-
na *d.tom. 4. tract.6. resol. 1. & 2.* Nihilominus ad
incarcerandum verius mihi videtur cum Simanch.
in enchirid.tit.25.à num.1.& Paramo *d.lib.3. quæst.9.*
num. 32. plusquam semiplenam probationem requi-
ri, præcipuè quando persona est nobilis, & bonæ
opinionis, seu constituta in aliqua dignitate, vel of-
ficio Reipubl. nam domini Inquisitores inspecta de-
licti, & personæ qualitate, cæterisque circumstantiis, æsti-
mare debent an sufficiens probatio ad capturam adsit;
nam si persona non sit bonæ famæ ac vitæ, non leue
aduersus eam ex hoc indicium desumitur, iuxta tex.
*in l.de minore 10.§ plurimum,*ibi,*Vel cuius existima-*
tionis quisque in ciuitate sua est ff.de quæst.l.non omne
*5.§.à barbaris,ff.de re milit.*cum traditis à Menoch.
*d.lib.1. præs.89.num.133.*Farin *d.q.47. à num.199.*
Giurba *cons.13.num.16.* in hoc autem pendet grauio-
ris causæ grauior resolutio in qua cum maturo iudi-
cio decidenda maximè insudant prædicti domini ad
Fidei propagationem & defensionem iudices constitu-
ti; sunt quasi duces fidelis exercitus, quibus præeunti-
bus nullus ab hoste timor, sancta, & innoxia omnia,
sine vlla venenatæ doctrinæ suspicione, Fidei muros 184
tutantur, eiusdemque Fidei indagatores & explora-
tores sunt, vt ait Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib. 47.*
*cap. 36.n. 6.*Et sunt ad pestem hæresum eliminandam 185
idem Petr. Greg *lib. 15.cap. 41. num. 5.* quibus pro
trophæo ob hæreticam perfidiam deuictam Ponti-
fex Innocentius IV. anno 1254. sancti Officij Cru-
cem vestibus assutam præferendam contulit, vt refe-
runt Lucerna Inquisit. in verb. Cruce signati, Eyme-
ric. *p. 3. direct. quæst.129.*& ibi Peña *commento 178.*
vers.hoc priuilegio, Param. *de origine Inquisit. lib. 2.*
*cap.3.tit.1.num.4.*Alphons.Narbona *l.20.glos 1.num.* 186
7.tit.1.lib.4.Recop. Cuius sancti Officij primaria cura
est fidem orthodoxam defendere, eamque illibatam,
puram, ac sine errorum & hæresum mixtura conserua-
re ac firmiter retinere, ex Mari. Siculo *de rebus Hisp.*
lib. 5. capite de Hispan. sobriet. Vasæ. *in chronic.*
*Hispan lib.1 cap.9.*Curita *annal.lib.1.cap.49.*Mariana
*in histor. Hispan.lib.24.cap.17.in fine,*Illescas *in histor.*
Pontific.p. 2. lib.6.cap.8. Alphons. Carrillo *in annal.*
*lib.5.anno 1478.*Param.*d.lib.2.tit.3.cap.1.num.4.*Gre-
gor. Lopez Madera *in tract.de las excelencias de Es-* 187
paña cap.7 fol.54. Et ingenue omnes fatentur Fi-
dei synceritatem, obseruantiam, aliáque idem con-
sequentia, innumera bona, quibus nostra Hispania
Dei beneficio exultat, omnia, inquam, sanctæ In-
quisitionis officio deberi, vt attestantur Ioan. Vela
*de delict cap.14 à num. 18.*Torreblanc.*de magia lib.*
3.cap..Borrel.*de præstantia Regis Cathol.cap.81.* Na-
uarrete *de cõseruat. Monarchiæ, discursu 7.*Solorz.*de iu-* 188
*re Indiarum tom.1.lib.2.c.15.num.13.*Fidei enim Ca-
tholicæ defensio temporale imperium tutum reddit, &
constituit, prout fatetur Imperator Federicus in quo-
dam priuilegio Inquisitioni Siciliæ concesso, quod refert
Param.*d.lib.2.tit.2.c.11.*ibi;*Cùm igitur Fidei Orthodo-*
xa negotia sint vndique omni penitus prosequenda fauo-
re pro eo quod in eis salus peruenit vniuersorum, ac ho-
minis vt iusq; quibus nondum contemptis, verum etiam
neglectis parumper tendit ædificiũ quodlibet in gehẽnam
&c. Quod etiam agnouit impietas Machiauelli *lib. 1.c.*
*12.*dum ait, *Certius iudicium ruina alicuius Reip non est*
quàm si religio, & cultus diuinus parui penditur; quam
sententiam ad veram nostram Religionem adducit Imp.
Constantinus *in epist.ad Episcopos Palæstinæ,* cuius me-
meminit Card.Baron.*tom.3. anno Christi 318. omnes*
nostras victorias in Deum, ac eius sancta, & vera Reli-
gionis cultum referendas esse testamur,&c.

Inhibitio iudicis, qui fuit obtentus post elapsum tem- 189
pus ad appellandum, & postquam sentẽtia iudicis à quo
transiit in rem iudicatam, vel cõtra statutum, aut legem
prohibentem appellationem, & executionem conceden-
tem, an debeat attendi, & ea non obstante possit dictus
iudex à quo ad executionem procedere? Resp. posse,
per Franch.*in cap.dilecto 63.num.38.quæst. 10. limit.*
3.& Card. Alex. *sub num. 74. fallent. 3. de appellat.*
Vant.*de nullitat.tit.quot & quibus modis nullit. num.*
*30.*Vestri.*in praxi lib.8.cap.1 sub num.7.vers. fin.* Ne-
guzant.*cons.60.n.15.*Borgnin.Caualcan.*decis. 9. num.*
*5.*Rot.*decis.3.alias 280.incip.licet, de except.in nou.*
Maximè quãdo commissio causæ nullitatis esset signata
prout de iure, quia tunc non obstante inhibitione iudi-
cis potest procedi ad executionem Lancel. *de attent. p.*
2.c.17.de attent.nullitate pend.n.69.& c.20.de attent.
*post inhibit.ampl.11.n.34.*Sigism Scacc.*de appellat.q.*
19.remed.1.concl.4.n.17.

Inhibitione Superioris subreptitia existente an pos- 190
sit iudex à quo ea non obstante sententiam suam
exequi? Rep. posse, vt notatur *in cap. ne captanda in*
fine, de concess.preb.lib.6. Rot. *decis. 412. alias 58. de*
appell.in nouis: quia inhibitio subreptitia, & omnia

quæ illius causa facta sunt veniunt reuocanda, cap. cæterùm, cap. super litteris, de rescript. Paris. cons. 108. n. 11. vol. 1. & non cansat attentata, idem Paris. cons. 172. n. 13. lib. 4. Deci. cons. 33. num. 5. col. fin. vers. vnde inhibitoria, Beroi. cons. 117. num. 3. lib. 2. Roland. cons. 77. num. 27 lib. 2.

192 Institor, qui dominum ratione contractus ad interesse obligare potest, an illum etiam pro culpa, seu delicto obligare valeat? Resp. non posse per l. 1. ff. de instit. Menoch. cons. 300. num. 53. vol. 3. Ias. per tex. ibi in l. si procurator, ff. de condict. indeb. Crauet. cons. 54. n. 6. Guazin de defens. reorum defens. 32. c. 30. num. 3. & 5. Seraph. decis. 1239. Rot. decis. 507. n. 8. p. 1. recent.

193 Interesse lucri cessantis, seu damni emergentis an in mutuo dari possit? Resp. affirmatiuè, præcipuè in illis prouinciis, in quibus negotiari solet, l. 2. §. si nauis, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. si fundus 33. §. fin. ff. locati, l. vnic. C. de sentent. quæ pro eo, l. Hisp. 8. tit. 3. part. 5. Cacheran. decis. 143. n. 3. Cald. Pereira de empt. & vend. cap. 29. n. 44. cum seqq. Interesse enim lucri cessantis debetur solitis negotiari l. 3. §. fin. vbi glos. & DD ff. de eo quod certo loco, l. si sterilis 22. §. cum per venditorem, ff. de action. empti, l. Hisp. 13. tit. 11. part. 5. Dec. cons. 39. num. 5. late Cagnol. in l. 1. à num. 35. C. de sentent. quæ pro eo, Gam. decis. 10. num 3. & 5. Intellige non tantum si huiusmodi interesse fuerit in pactum mutui deductum, sed etiam absque vlla pactione, dummodo adsit mora inter eos, qui soliti sunt negotiari, & quorum pecunia lucro exposita & destinata erat, vt explicant S. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 4. ad 1. Sot. de iustit. lib. 6. q. 1. art. 3. concl. 3. Menoch de arbitr. casu 220. num. 43. Villag. in tract. de vsur. q. 19. n. 1. Ioan Bapt. Costa de ratione rata q. 91. num. 2. P. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 315. D. Barbos. in l. 2. in princ. p. 1. num. 44. cum seq. ff. soluto matr. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 14. tit. 34. à num. 2. Quæ resolutio vera est, his concurrentibus, videlicet quod mutuatio sit omnimoda & immediata causa lucri cessantis: quod pecunia quæ mutuo conceditur, certæ ac probabili negotiationi, & lucro subtrahatur: & denique quod lucrum impendatur illud moderando deductis expensis, & ratione periculi, & laboris in negotiatione subeundi; vt colligitur ex P. Molina d. disp. 316. Nau. d. cap. 17. num. 211. D. Barbos. in l. de diuisione 5. à num. 27. ff. soluto matr Fachin. controu. lib. 11. c. 39. Gasp. Roderic. de annuis reddit. lib. 3. q. 5. num. 20. cum seqq. Lessi. de iustit. lib. 2. c. 10. dub. 11. à num. 34. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 387. à num. 1.

194 Inuentarij beneficium an amittant hæredes non describentes omnia bona in inuentario, quando omissiones non sunt dolosæ? Resp. non amittere, per Bald. in l. fin. §. cum igitur n. 8. C. de iure delib. Bellon. cons. 30. n. 6. Menoch. cons. 471. n. 1. & seqq. Honded. cons. 33. n. 15. & 31. lib. 1. Surd. decis. 222. n. 10. Rot. decis. 747. n. 4. p. 2. recent. & coram Greg. XV. decis. 165. n. 3. & coram Caualer. decis. 508. n. 7.

195 Iudex an debeat gratam, benignam, & patientem præstare audientiam? Resp. debere per l. obseruandum, ff. de officio Præs. ibi, in adeundo quidem facilem se præbeat. Plin. iun. lib. 7. epist. 2. ibi, cùm primum Religioni suæ iudex patientiam debet, quæ pars magna iustitiæ est, &c. Seneca lib. 1. de Clement. cap. 7. ibi, audienda sunt tot hominum millia, &c. Cassiod. lib. 8. epist. 19. ibi, tu tamen nullos responsis ludebas ambiguis, amasti in audiendo patientiam, in suggestione veritatem, &c. & lib. 11. epist. 33. ibi, non vos anxia mora suspendimus, nec cruciabili dilatione fatigamus, &c. Plini. in panegyrico ad Traian. ibi, nulla in adeundo difficultas, nulla in respondendo mora adeunt statim, admittuntur statim, tandémque Princepi fores exclusa negotiantium turba non obsides &c.

Iudex superior an possit causam in negotio principali retinere quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem? Resp. posse, quia suspectus in vno est in omnibus suspectus, glos. verb. in omnibus in cap. dispendia, de rescript. in 6. Laurent. Auen. decis. 101. Auendan. de secundis supplicat. num. 11. Valenzuel. cons. 176. n. 52. tom. 2. Nam licèt instantia non fuerit euacuata per inferiorem in meritis causæ, & negotij principalis, & sic videatur resistere dispositio Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 20. adhuc casus iste est omissus à Concilio, & remanet in dispositione iuris communis, de quo in cap. vt debitus, & ibi glos. de appellat. 196

Iudex an possit aliquid finito officio recipere à parte pro qua tulit sententiam, sponte tamen & sine fraude offerente? Resp. posse ad resoluta per Domin. in cap. statutum §. insuper, num. 10. de rescript. & de iure regni Matiens. in dialogo Relatoris p. 3. cap. 25. n. 4. vbi addit secus esse si officium duret, quamuis causa sit terminata. Sed dicebat Parens meus quòd in hoc litigantes vtplurimum errant, cùm iudici ante sententiæ prolationem aliquid offerre procurant, cum tunc recipere non valeant; aduocatis verò large promittunt post expeditam causam, cum antea id totum recipere non prohibeantur. 197

Iudex imperitus an teneatur assumere consultorem litteratum, itaut sententia lata per illum absque periti consilio nulla sit? Resp. teneri per l. 1. tit. 13. lib. 2. ordin. & l. 1. tit. 4. lib. 3. Recop. Amad. Iustin. de Castello in tract. de syndicatu numer. 126. Paris de Puteo eod. tract. verb. consilium cap. 4. Roder. Xuar. l. 13. tit. 3. de las deudas lib. 3. fori ad fin. vers. præterea certum est, Azeued. in addit. ad Curiam Pisanam lib. 4. c. 6. ex n. 108. Bobadil. in politica lib. 1. cap. 12. num. 8. & 9. 198

Iudex ad vlteriora procedens an videatur exceptiones oppositas reiicere absque eo quod super illis expressè deliberet? Resp videri eas reiicere per l. 1. C. de ordine iudic. & per l. à procedente, vbi Bart. num. 4. C. de dilat. Abb. in cap. 1. num. 10. de ordine iudic. Giurba decis. 21. num. 13. plenè Anton. Gabr. commun. tit. de except. concl. 1. Brunor. à Sole in compendio lit. I. verb. iudex ad vlteriora procedendo. In exceptionibus verò dilatoriis respicientibus personam iudicis hoc locum non habet: requiritur enim expressa super illis deliberatio, vt optimè probat Bart. in rep. l. 2. num. 17. quem sequitur ibidem Ias. num. 45. (& vterque loquitur etiam quòd sit lata sententia) vbi etiam Paul. de Castro ff. si quis in ius voc. Abb. cons. 14. in causa num. 3. p. 1. Marc. Anton. Natt. cons. 271. num. 3. tom. 2. Guid. Bon. de aduocat. ciuili, aduoc. 26. num. 15. pulchrè Ioan. Garc. de nobilit. glos. 1. n. 25. Maluas. cons. 73. n. 7. Vant. de nullit. tit. 14. quibus mod. sentent. null. n. 9. Ludou. Schrader. de feud. tom. 2. p. 10. in præamb. num. 39. Grass. de except. 199
except. 18. n. 15. Ratio diuersitatis est, quia in cæteris 200
exceptionibus (excepta declinatoria) iudex certus est de sua iurisdictione, vt debet, cap. Romana §. si verò, de appellat. in 6. & notat Bart. in l. multum interest, ff. de condit. & demonst. & Paul. de Castro in l. 1. C. de ordine iudic. At verò in declinatoria ratione incertitudinis processus erit nullus, si opposita declinatoriæ exceptione priùs iudex non se pronuntiat competentem, quamuis vere competens sit, vt optimè docet Ias. in d. l. 2. n. 45. vers. ratio, ff. si quis in ius voc.

Vnde fit vt licet exceptiones dilatoriæ debeant 201
regulariter ad definitiuam reseruari, Bart. in l. is à quo, ff. vt in possess. leg. & in l. nam & postea, in princ. n. 8. ff. de iureiur. Marant. de ordine iudic. p. 6. memb. 11. num. 13. Lazar. Fornar. de momento temporis c. 14. n. 10.

num. 10. Ludou. Schrader. d. p. 10. in praambul. num. 36. Attamen exceptiones dilatoriæ, quæ respiciunt personam iudicis, vt est declinatoria; non possunt ad definitiuam reseruari, sed debet ante omnia super illis deliberari. Bart in l. fin. num. 5. ff. pro socio, Bald. in l. 3. §. ibidem, ff. ad exhiben. Ial. in l. ait prætor 3. in princ. num. 25. ff. de iureiur. Abb. d. cons. 14. num. 2. p. 1. Blanc. de compromiss. qu. 4. princ. num. 36. Schrader. d. n. 36. vers attamen, Perez de Lara de anniuers. & capell. lib. 2. cap 10. n. 63. & 64.

202 Iudex requisitus vbi nudum exequendi ministerium illi committitur, an habeat iurisdictionem ad cognoscendum verum requisitoria sit iustificata, & exequibilis? Resp. habere per ea quæ resoluunt Couar. pract. cap 10. num. 2. vers. sed apud Iudices, & num. 7. ad fin. & var. lib. 1. cap. 1. num. 10. vers. v timo licet, Azeued. l. 6. num. 7. & 8 tit. 17. lib. 4. Recop. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 3. §. 2. Cancer. var. p. 2. c. 15. n. 10. cum seqq. Sigism. Scacc. de sentent. & re iudic. glos. 14. q. 10. num. 4. Anton. Ripoll. var. resolut. cap. 14. n. 296. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 2. disput. 2. q. 7. sect. 1. n. 775. & 777.

203 Iudex delegatus, cui causa appellationis super adiudicatione alicuius beneficij, commissa est, an instituere valeat? Resp. non posse instituere, sed solum iubere seu declarare instituendum, per cap. super eo 15. de officio deleg. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. delegatus 6. Perez de Lara de capellan. & vniuers. lib. 2. cap. 11. num. 15. Aloys. Ricc. in collect. decis p. 5. collect. 1598. vbi aliter de stylo senatus testatur in causis beneficiorum iurispatronatus, quod de iure etiam subsistere defendit Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 13. n. 79. & præcipuè à num. 70.

204 Iudex delegatus an possit ad sui libitum mutare Notarium? Resp. posse, licèt secus sit in Ordinario per Auil. ad cap. 39 Prætor. verb. remita, qui ad hoc adducit plures, & probari dicit ex glos. iuncto text. in cap. statutum §. notarium, de rescript. in 6.

205 Iudæum aliquem nominans an censeatur ligari l. 2. tit. 14. lib. 8. Recop. Resp. affirmatiuè, licèt in ea non sit verbum hoc expressum, per Cou. var. lib. 3. cap. 11. num. 2. in fine, Azeued. in d. l. 2. num. 87. Plac. in epit. delictor. cap. 1. num. 24. Humada l. 25. titul. 18. part. 2. Peguera decis. 13. num. fin. Quicquid aliter sentiant Parlad. rerum quotid. lib. 1. cap. 17. Salaz de vsu & consuet. cap. 1. num. 85.

206 Iurisdictio an veniat in generali donatione, seu concessione castri, aut loci? Resp. non venire; per Villalob. in antinom. lit. I, num. 261. Olan. eadem lit. I. num. 186. Gregor. Lop. l. 68. tit. 18. part. 3. Matiens. l. 1. glos. 21. num. 26. tit. 10. lib. 5. Recop. vbi Azeued. n. 38. Gutier. practic. lib. 2. q. 131. Bobadil. in politica lib. 2. cap. 16 num. 70. Menoch de præsumpt. lib. 3. præs. 97. num. 1. vbi declarat procedere quando non in eo exercebatur iurisdictio aliqua, sed in Vrbe, cui castrum, seu villa erat subiecta, & n. 14. ait secus esse quando in eo Princeps consueuit exercere iurisdictionem, & vtrumque casum comprobat. Sed de iure Regio in vtroque casu à conclusione non est recedendum, ex l. in fine tit. 10. lib. 5. Recop. & tradit Matiens. ibi glos. 21. n. 25. qui de iure communi dictam distinctionem veram esse asserit, Roderic. Xuar. alleg. 6. lit. B. Bobadil. d. num. 70. lit. D.

207 Ius superueniens post litem contestatam, an confirmet iudicium? Resp. affirmatiuè per l. si rem §. fin. ff. de pignor. act. & l. si mandauero tibi, ff. mandati, Molin. de primog. lib. 3. cap. 14. num. 40. cum seqq. Bertazol. cons. 107. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 16. num. 5. Cornazan decis. 54. n. 221. Magon. Florent. decis. 118. Intrigl. decis. 39. num. 29. Card. Tusch. practic. conclus. lit. I. concl. 63. à num. 1. Alex. Raudens. var. resol. cap. 3p. num. 20. Mar. Antonin. etiam var. resolut. lib. 1. cap. 60. num. 18. Ioan. Bapt. Costa de retrotract. casu 2. n. 14. & casu 30. cap. 8. num. 10. Iacob. Cancer. var. p. 3. c. 17. num. 570. cum seqq. Carol. de Grass. de effectib. clerical. effectu 1. num. 1192. Rot. Genuens. decis. 198. in fine, Aloys Ricc. in collect. decis. collect. 1634. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 531. num. 13. Intellige de iure vel actione competente ex iure de præterito, Giurb. decis. 17. Stephan. Gratian. d. tom. 3. cap. 546. num. 36.

Ius subiectionis respectu vasallorum an pertineat ad 208
eos tanquam ad singulos? Resp. pertinere per Bart. in l. omnes populi q. 2. princ. ff. de iustit. & iure, Andr. ab Exea in repet. cap. cùm omnes num. 167. de constitut. Vincent de Franchis decis. 1. num. 21. & 23. Nouar. quæst. forens. p. 1. q. 38. num. 9. & latiùs q. 85. num. 4. & 5. Menoch cons. 32. num. 21. Paschal. de viribus patriæ potest. p. 1. cap. 1. num. 35.

Legitima an debeatur filiis in vita parentum? Resp. 209
non deberi per l. 1. §. largius, ff. de success. edicto, Bart. in l. si quis legatum §. fin. ff. de falsis, & in l. fin. n. 2. ff. de liber. agnosc. Segura in repet. l. 3. §. fin. ff. de liber. & posth. Tell Fernandez in l. 23. Tauri n. 11. Motcheq. de diuis. bonor. lib. 3. cap. 3. num. 4. Cacheran decis. 172. num. 15. Paschal. de virib. patriæ potest. p. 2. cap. 4. num. 20. Angul. de meliorat. l. 1. glos. 2. num. 7. titul. 6. lib. 5. Recop. Menoch. cons. 77. num. 6. vol. 1. Castil. controuers. lib. 1. cap 64. num. 11. Quia illa datur filiis ex bonis hæreditariis. l. scimus §. repletionem C. de inoff. testam. l. non amplius §. fin. ff. de legat. 1. Matiens. l. 4. glos. 1. num. 3. in fine tit. 6. lib. 5. Recop. In vita autem parentum eius hæreditas esse non potest l. 1. ff. de hæred. vel act. vend. l. qui superstitis, ff. de acquir. hæred. Anton. Mongil. de imputat. q. 91. num. 11. & q. 181. num. 5.

Legitimæ supplementum quo tempore præsumatur 210
præscriptum? Resp. spatio triginta annorum, per Bald. in l. si quis in suo num. 4. & in l. si quis filium, in fine, C. de inoff. testam. vbi Ias. n. 5. Gozadin. cons. 80. n. 19. vers. quinto quæritur, Grat. cons. 109. n. 21. lib. 1. Boër. decis. 250. n. 1 & 2. vers. ideo, Mohedan. decis. 2. de præscript. alias 151. incip. Fuit dubitatum.

Legitimatio filij spurij an fieri possit post mortem pa- 211
tris ex ipsius præordinatione, quando in testamento illam postulauit? Resp. posse, eamque hæredibus abintestato succedere debentibus, si illa non existeret præiudicare, per Bart. in l. Gallus §. & quid si tantum num. 14. vers quandoque ipse filius, ff. de liber. & posthum. & ibi Paul. num. 16. & 19 Socin. iun. num. 137. Galliaul. n. 84 Bolognet. n. 243. & 254. Lup. de illegitim. comm. 35. 5. num. 18. 20. & 21. Pereg. cons. 68. num. 1. lib. 2. vbi dicit cum Bartolo tenere communiter Doctores, Hieron Gabr. cons. 29. num. 34. lib. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 635. num. 21. cum seqq. Fusar. de substit. q. 408. num. 20. Ciriac. tom. 2. contron. 206. num. 8. cum seqq. Seraph. decis. 1331. num. 11. Rota decis. 74. n. 7. p. 2. recent. Et sufficit quòd de voluntate Principis per coniecturas constet, secundum Stephan. Gratian. d. cap. 635. num. 25. & 26. Giouagn. cons. 17. numer. 16. cum seqq. Cyriac. d. contron. 206. num. 11. qui loquitur de præsumpta voluntate parentis petentis legitimationem, & contron. 208. num. 27. loquitur de præsumpta voluntate Principis legitimantis.

Legitimatus à Principe an debeat mitti in posses- 212
sionem bonorum, non obstantibus oppositionibus, quæ contra legitimationem fiunt? Resp. debere, per Verall. decis. 342. p. 1. Contard ad l. vnic. C. si de mom. possess. limit. 19. num. 19. Pereg. de fideicom. art. 48. n. 29. Scip. Theodor. alleg. 61. num. 55. & seq. Argell. de adipiscenda possess. p. 3. art. 10. ex n. 545. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 754. num. 34. & 36. Balthas.

Thomas.

Thomas. *de legitimat. titul. 24. cap. 21. num. 884. pag. 137.*

213 Legitimatus à Principe sine mentione existentiæ filiarum legitimarum, an dicaur legitimè & rectè legitimatus? Resp. negatiuè per Alex *cons. 67. num. 7. lib. 1.* Dec. *cons. 289. num. 5.* Seraphin. *decis. 1331. n. 3.* nisi in legitimatione adesset claus. *sine præiudicio venientium abintestato*, quia tunc dicitut in genere cogitatum de filiabus, Capic. *decis. 22. n. 7.* Ruin. *cons. 68. n. 4. & cons. 73. n. 11 lib. 3* Seraph. *d. decis. 1331. n. 9.*

214 Legitimitas, & habilitas personæ an in quocunque iudicio quantumuis summario, & extraordinario ante omnia iustificanda? Resp. affirmatiue per Bart. *in l. 2. in fine C. de edict. D. Adriani*, Ias. *in rub. C. qui admitti. col. 1.* Matanta *de ordine iudic p. 4. dist. 9. num. 38.* Auil. *ad cap. 38 Prætor. verb. summarias num.* 8. Rebuff. *ad leges Galliæ tom. 1. titul. de sentent. execut. art. 9. glos. 2. num. 32.* Lancel. *de attent. p. 3. cap. 28. num. 36* Azeued. *l. 3. num. 5. tit. 2. lib. 4. & l. 10. num. 29. tit. 17. eod. lib. 4.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. c. fin. p. 3. § 1. n. 7. &* 3. Amat. Roderic. *de modo videndi processum cap. 1. n. 1. 2. & 3.*
215 *& cap. 2. n. 1. & 2.* Et exceptio ex personæ incapacitate resultans nunquam censetur exemla quamuis statutum disponat quod nulla penitus admittatur, Menoch. *remed. 4. adipisc. num. 44. & remed. 15. recup. num. 272. & de præsumpt. lib. 2. præs. 32.* Vide supra *in verb. Habilitas.*

216 Librorum copia an litteratis viris necessaria sit? Resp. legum professores libris multis indigere, alias esset aquam cribro haurire, Greg. Lop. *l. 6 glos. 10. tit. 1. part. 5.* Oldrad. *cons. 84.* vbi tradit quàm necessarium & expediens sit in nostra ciuili scientia plures habere libros, Ioan. Neuizan. *in qu. Quæritur an oporteat plures habere libros*, Alberic. *in l. 1. num. 3. C. de vet. iure enucl.* Tell. Fernandez *l. 12. Tauri num. 21. in fine*, vbi ait hodie deuentum esse ad tempus, quo sine copia multorum librorum, & multo studio, itaut vnum sine alio non sufficiat, difficulter veritas inuenitur, & consulit operam litteris danti vt secundum substantiam non minorem partem in libris consumat, si doctus euadere vult, Vincent. de Caroc. *de locato & conducto p. 5. rub. de vsur q. 11. in parerg sub num. 4. fol. 226.* vbi insurgit contra eos, qui modernos odio habent, & displicet eis habere numerosam librariam, Hippolit. Monteneir. *in additionibus ad Anton. Oliban. in præfat. de actionibus num. 43.*

217 Libros sibi à patre donatos an teneatur filius conferre? Resp non teneri per *l. quæ pater, ff. famil. hercis. & l. filia eius. C. eod. tit.* latè Anton. Gom. *l. 29 Tauri num. 16. & 17.* & *ibi* Tell. *num. 115.* Perez *in l. 8. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 46. col. 1. vers. quæritur vlterius*, Clar. & *ibi* Baiard. *§. donatio quæst. 8. num. 6.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 30. num. 16. & de arbitr. casu 131.* Ioan. Garc. *de expens. cap. 4. num. 6.* Anton. Amat. *in l. si emancipati C. de collat. à num.* 300. vbi *n. 315.* limitat si magna inter fratres resultaret inæqualitas; Card. Mantic. *de tacit. & amb. conuent. lib. 13. tit. 14. à num. 8.* Pichard. *post §. quædam actiones, Instit. de actionib. in tract. de collat. bonor. art. 3. n. 60.* D. Barbos. *in l. 1. ff. soluto matr. p. 7. num. 36. vers. retenta*, Franc. à Sousa *in repet. §. actionum p. 4 à num. 10. vsque ad 109. Instit. de actionib.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 50. à num. 24.* Mangil. *de imputat. quæst. 30. num 15.* Ad hoc enim vt filius non teneatur libros sibi à patre donatos conferre, concurrere debet, emptio librorum nomine filij, & traditio, licèt expressè pater filio non donauerit. Ita Tell. *d. l. 17. Tauri num. 114.* Menoch. *d. præs. 30. num. 22. cum seqq.* Cald Pereira *in l si curatorem verb. læsis num. 102. vers. ex quo*, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 231. num. 15.* Pichar. *d. art. 3. num. 60. vers. qua tamen*, Mangil. *d. quæst. 30 à num. 9.* Franc. à Sousa *d p. 4. num. 108.* Et procedit si non libros, sed pecuniam ad illos emendos filio tradiderit, Menoch. *d. præs. 30. num. 17. & de arbitr. casu 131. num. 1.* Roland. *cons. 11. num. 18. lib. 2.* Mangil. *d. quæst. 30 num. 26.* nisi pater tempore, quo expensas subministrauit, credendi animo facere, & non donandi fuerit protestatus, *l. quæ pater 50. ff. famil. herc.* Anton. Gom. *l. 29. Tauri, num. 16. vers. secundo limita.* Matiens. *l. 13. glos. 2. num. 6. tit. 8. lib. 5. Recop.* Pichard. *d. art. 3. num. 58.* Mendez de Castro *in l. cùm oportet num. 177. C de bonis quæ lib.* Ayora *de partit. p. 2. q. 13. num. 29. col. 3. vers. la qual diuision*, Franc. de Sousa *d. p. 4. num. 105.* vbi quòd non præsumitur donare si expensas scripsit in libro suorum debitorum ex *l. Nesennius, ff. de negot. gest.* Si animus credendi, & non donandi interuenit ipso tempore, quo expensæ præstantur, & non ex interuallo, in tantum quod declaratio tempore mortis facta quod animo credendi dedit, filio non nocebit, *l. illud 20. in fine C. de collat.* ibi, *nisi huiusmodi legem donationi tempore donationis, seu indulgentia imposuerit*, &c. Anton. Gom. *l. 29. Tauri num. 16. in fine, & num. 27.* Pichard. *d. artic. 3. num. 58.* Mendez de Castro *vbi suprà num. 177.*

Licitatio maior vltra iustum pretium ob æmulatio- 218
nem facta an sit admittenda? Resp. admittendam non esse per Azeued. *l. 4. num. 27. & 28. tit. 5. lib. 7. Recop.* Valasc. *cons. 43. num. 11. & de partit. cap. 11. n. 4. cum seqq. & cap. 21. num. 10.* Barbat. *in tract. de restit. interd. glos. 2 num. 52.*

Licitator post lapsum termini subhastationis an pos- 219
sit admitti? Resp non posse, per *l. si tempora C de fide instrument. lib. 10.* vbi Bartol. *num. 6. & in l. licitatia num. 5. ff de publican.* Nouar. *quæst. forens. lib. 2. qu. 63.* plures refert Anton. Amat. *var. resol. lib. 1. qu. 38. n. 16. & 17.* Rot. apud Farin. *decis. 55. n. 3. vers. verum in casu p. 1. recent.*

Licitator prior an sit præferendus si dare vellet 220
quantum ab alio postea fuit oblatum? Resp. affirmatiuè per *l. vlt. in fine C. de locat. præd. ciuil. lib. 11.* ibi, *Vt si ipse quod alter adiecit, obtulerit, maneat penes eum*, &c. Azeued. *l. 2. n. 15. tit. 1. lib. 2. Recop.* Gutier. *pract. lib. 1. quæst. 38.* Bobadil *in politica tom. 2. lib. 3. c. 4. num. 20.* Perez de Lara *de vita hominis c. 28. n. 104.* Et in locationibus, quas fiscus facit ad certum tempus, si intra illud aliquis velit meliorem illius conditionem afferre, an admittatur, & an electio detur priori conductori, si velit tantum dare quantum tunc haberi potest. Vide Andr. de Barulo *in l. congruis C. de locat. præd. ciuil. lib. 10.* Nicol. de Neapolis, & Iacob Rebuff. *in l. si tempora C. de fide instrum. eod. lib. 10.* Ponte *in tract. de potest. Proregis tit. 4. § 5. n. 58. pag. 129.*

Maioratus institutio in vna scriptura à marito, & 221
vxore facta, an in se contineat duas dispositiones, & diuersas fundationes? Resp. affirmatiuè per ea quæ post Oldrad. *cons. 164.* notarunt Cou. *in rub. de testam. p. 1. n. 8* Greg. Lop. *l. 2 glos. magna q. 4. tit. 15. part. 2.* Burg. de Paz sen. *in l. 3. Tauri n. 1216.* Molin *de primog. lib. 4. c. 3 n. 84* Mieres *de maior. p. 1. q. 23. n. 1.* Valasc. *cons. 7.*
ex n. 2. Ceuall. *commun. contra commun. q. 316.* Et ideo 222
testamentum à marito & vxore insimul confectum, potest postea quilibet eorum pro sua parte reuocare, ex iis, quæ lato sermone prosequitur, & resoluit Petr. Pechi. *de testam. coniug. lib. 1. c. 43* Molin. *d. lib. 4. c. 2. n. 84.*
Matiens. *l. 1. glos. 1. n. 2. tit. 6. lib. 5. Recop.* Hinc prouenit vt 223
maioratus à marito, & vxore simul fundatus possit ab vno eorum reuocari pro sua parte ante traditam possessionem si alter mortuus sit, ad not per Mier. *de maior. p. 1. q. 23. n. 5. & 9.*

Maioratus quando fuit institutus per contractum ir- 224
reuocabilem an primus successor teneatur soluere debita

contracta

contracta post fundationem? Resp. non teneri ex Molin. de primog. lib. 1. cap. 10. num. 11. & lib. 4. cap. 2. n. 82. Gutier. de iuram. confirm. p. 3. cap. 15. num. 14. & pract. lib. 2. q. 53. num. 1. Mier. de maior. p. 1. q. 24. n. 116. & 117. & 225. Auendan. ad l. 21. Tauri glos. 1. num. 15. & 16. Spin. in speculo testam. glos. 19. num. 39. vers. secundò intelligo, Azeued. l. 1. num. 34. tit. 6. lib. 5. Recop. Matiens. l. 6. num. 21. tit. 7. eod. lib. 5. P. Molin. de iustit. tom. 3. disp. 640. num. 5. Castill. controuers. tom. 4. cap. 35. num. 39. & tom. 6. cap. 161. num. 29. vers. cùm inquam, Adden. ad Molin. d. lib. 1. cap. 10. sub num. 11. pag. 60. In tantum quòd pater teneatur filio tradere res maioratus liberas ab omni hypotheca, seruitute, & grauamine, quæ in talibus bonis non aderant, tempore facti maioratus, vbicunque fuit irreuocabilis vel per traditionem possessionis, vel per contractum onerosum, Mier. d. q. 24. n. 108. 109. 126. & 127. & q. 26. num. 163. in 2. edit. Luna Sicul. cons. 7. n. 60. & 61.

225 Maioratus quando Regia facultate fundatur an valeat de facili mutari alia simili facultate obtenta? Resp. affirmatiuè, quia nihil tam naturale est quam eo modo quicquam dissolui, quo colligatum est, per Gregor. Lop. 3. verbo mugeres quæst. 29. tit. 13. part. 5. Cou. lib. 3. var. cap. 6. in princ. & num. 9. & 10. Burg. de Paz in proœm. leg. Tauri num. 325. & 327. Auendan. ad l. 27. Tauri glos. 1. num. 5. Angul. ad l. 11. meliorat. glos. 2. n. 9. Tapia in decis. supremi Concilij Italiæ 20. num. 11. Menoch. cons. 993. num. 9. vers. tertio vel ea ratione lib. 10. Mier. de maior. p. 4. quæst. 1. limit. 1. num. 74. in 2. edit. Ponte cons. 152. ex num. 24. vol. 2. Moner. de commut. vlt. volunt. cap. 5. num. 111. & seq. Robles de Salzed. de repræsent. lib. 3. cap. 5. num. 26. & 27. Et quamuis Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. num. 32. & lib. 4. c. 3. ex n. 7. conetur hanc resolutionem impugnare asserendo eiusdem naturæ esse maioratus institutos facultate Regia præcedente, cuius sunt qui sine ea instituuntur ad hoc quod Princeps non possit eis derogare, nihilominus num. 18. & 26. agnoscit Molin. hanc opinionem esse communem, & eam sequuntur præcitati Doctores, & signanter Molinam reprobant Ponte d. cons. 152. à num. 24. vsque ad 26. lib. 2. & Tapia d. decis. 2. Et pro hac opinione est text. in l. 15. tit. 10. lib. 5. Recop. ibi, Tenemos por bien y mandamos que las mercedes que se hizieron por sola la voluntad de los Reyes que se puedan del todo reuocar. Præcipue quando ius, quod facultate Regia derogatur, est de futuro, ex doctrina Bart. in l. Gallus §. & quid si tantum num. 14. ff. de liber. & posth. vbi Socin. num. 22. Petra de potest. Princip. cap. 30. per tot. maximè num. 30. vers. rursus, & num. 35. vers. tertio, & num. 55. vers. sed præmissis, Marr. de success. legali p. 1. quæst. 23. art. 3. num. 58. cum seqq. & p. 3. q. 1. art. 3. à num. 13. vsque ad num. 20. & p. 4. q. 4. art. 4. in append. num. 31. cum duobus seqq. vbi latè confirmat eandem opinionem quod Princeps in iure quærendo potest de plenitudine potestatis tertio præiudicare, & num. 34. infert quòd Princeps instituendo de feudo primogenituram potest fœminas in præiudicium masculorum ad successionem admittere ex Surdo cons. 407. num. 42. vol. 3. Cyriac. tom. 2. contron. 312. num. 20. vbi cum Ias. & aliis probat vnionem feudi fieri potuisse ex eo quod agnatis solum competebat ius de futuro ad successionem, Cutelli de donat. tract.
226 1. disc. 2. part. 6. num. 155. pag. 228. Et in terminis in successione maioratus quod possit Princeps ius competens substitutis de futuro derogare, tradit Gregor. Lop. l. 3. glos. 2. verb. mugeres quæst. 28. vers. si verò maioria facta fuerit tit. 13. part. 6. late Ponte cons. 154. à n. 4. vsque ad 8. lib. 2. Rouit. cons. 15. num. 32. vers. ex quibus.

Maioratus institutor quando absolutè & genericè 227
fœminas propter masculos à maioratus successione exclusit, nec se illas propter masculos remotiores excludere velle adiecit, ad quid talis exclusio extendatur? Resp. eam exclusionem propter masculos eiusdem lineæ & gradus, non autem propter remotiores masculos intelligendam esse, itaut masculo eiusdem gradus & lineæ deficiente, fœmina in eius defectum ad huiusmodi maioratus successionem admittenda sit, ac si nihil peculiare circa hoc à maioratus institutore dispositum fuisset: ad resol. per Molin. de primog. lib. 3. cap. 3. n. 36. & 71. Burg. de Paz cons. 21. num. 41. Auendan. l. 40. Tauri glos. 9. num. 32. cum seqq. Aluarad. de coniect. mente defuncti lib. 2. cap. 1. § 4. num. 31. Mier. de maior. p. 2. q. 6. num. 519. & seq. in 2. edit. & q. 60. n. 2. part. 1. Paschal. de patria potest. p. 4. cap. 9. num. 61. pag. 522. Menoch. cons. 317. num. 4. & 5. & cons. 926. num. 31. Surd. cons. 316. num. 11. & 12. & cons. 317. num. 38. Cabed. Lusit. decis. 208. p. 1. Ramon. cons. 100. num. 483. & seq. tom. 1.
Fusar. de substitut. quæst. 311. num. 15. cum seqq. Hinc 228
statutum excludens fœminas dotatas propter masculos, intelligitur de masculis eiusdem lineæ, & gradus, Molina d. num. 71. sequitur Cancer var. resol. lib. 1. cap. 12. n. 58. in 2. edit.

Maioratus possessor licèt non possit quicquam ex iis, 229
quæ eius institutor disposuit, alterare, an possit dubiam illius dispositionem interpretari, designando in suo testamento illum, quem arbitrabitur maioratus institutorem in eiusdem successione præferre voluisse? Resp. affirmatiue, & eam interpretationem, si verisimilis sit, à iudicibus sequendam, vel saltem considerandam, aut æstimandam esse, per glos. in l. si quis a filio §. si quis plures, ff. de legat. 1. Crauet. cons. 73. num. 23. lib. 1. Grat. cons. 35. num. 11. cum seqq. vol. 2. Bursat. cons. 28. num. 11. & 12. Rimin. Sen. cons. 184. num. 36. lib. 1. Hieron. Gabr. cons. 32. num. 7. & 8. vol. 1. Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. num. 38. Camill. Gallin. de verbor. signif. lib. 10. cap. 38. num. 19. pag. 315.

Maioratus duo an & quando in vna persona consi- 230
stere & permanere valeant? Resp. recurrendum esse ad expressam dispositionem l. Hisp. 7. tit. 7. lib. 5. Recop. statuendis que quando por via de casamiento se vinieren a iuntar dos casas de maiorazgos que sea la vna dellas de valor de dos quentos de renta, o dende arriba, el hijo maior que era las dichas dos casas assi iuntas por casamiento podia suceder, suceda solamente en vno de los tales maiorazgos en el mayor y mas principal, que el quiziere escoger, y el hijo o hija segundo suceda en el dicho maiorasgo. Y si no huviere mas de vn hijo, que aquel los pueda tener por su vida: y si aquel hijo o hija huviere dos hijos o hijo y hija se diuidan y aparten los dos maiorazgos siendo como diximos el vno dellos de dos quentos de renta, o dende arriba, non concurran en vna persona, ni los pueda vno tener, ni posseer, sino como dicho es. Quæ lex multum celebris est in Castellæ & Legionis Regnis, & pro illius intellectu notant Doctores quod diuisio maioratuum facienda est inter filium maiorem, & secundum post illum, non autem inter filium maiorem, eiusque descendentes, quamuis clausula non specificet quod succedat secundus, sed sequens in gradu, vel proximior; ad tradita per Rip. in rub. C. de secund. nupt. num. 7. & 11. & in resp. 1. sub tit. de substit. aliàs 131. num. 13. cum seqq. Natt. cons. 676. & seq. Roland. cons. 59. lib. 3. Alciat. resp. 101. num. 16. in fine & num. 17. lib. 1. Molin. de primog. lib. 3. cap. 1. n. 30. Gasph. Anton. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. qu. 39. num. 34. Flores ad Gam. decis. 17. num. 8. ad fin. Robles de Salzedo de repræsent. lib. 2. cap. 6. per tot. & lib. 3. cap. 4.

cap.4. numer. 6. cum seqq. Christoph. de Paz *de tenuta cap. 57. numer. 210. tom.2.* Castill. *controuers. lib.3.c.28.num.26.& lib.6.cap.178. num. 18.cum seqq.*

231 Dispositio dictæ *l.7. noua Recop. Hisp.* tribus modis limitatur: & primo quando succeditur in vno maioratu per mortem matris, & speratur successio alterius per mortem patris, quia eo viuente non datur concursus maioratuum, nec obligatio eligendi. Ratio est quia in vno tantum non datur electio, sed inter plura, §. *datur autem, Instit. de assign. libert.* vbi *glos. verb. pauciores,* Anton.Gom. *l.17. Tauri num.9.* Castill. *lib.1. controu. cap.13. num.10. & 14.* & inde infert non posse meliorari vnicum filium, quia melioratio, qua electio quædam est, non verificatur in vnico filio, sed inter plures, Capic. *decis. 121. num. 32.* Tell. Fernandez *l.18. Tauri num.2.* Segura *in l. vnum ex familia §. sed etsi fundum num.88 ff. de legat.2.* Menoch. *cons.303. num.29.* Gonzal. *ad reg.8 Cancel. glos.9.§.4. num.13.* tum etiam, quia electio non datur, nisi vtrumque simul exhibeatur, & de præsenti competat *l. 3. §. si optare, ff. ad exhib. l. si vendidero 81. §. si ad exhibendum, ff. de furt.* Secundò limitatur quando illi duo maioratus procedunt ab vno fundatore, quia non ideo memoria fundatoris perditur, iuxta resoluta per Molin. *de primog. lib.2. cap.14. num.10. vers. quamuis autem,* alt. Molina Theolog. *de iustit. tom.3.disp.615. num.6* Aluarad. *de coniectura ta mente def. lib.2. cap.2.§.1. n.4. in fine,* Matta *voto 73.num. 9.* Stephan Grat. *discept. forens. cap. 645. num. 17. tom.4.* Valenzuel. *cons.69. num.26.cum seqq.* Tertiò limitatur quando succeditur mediatè ex successione superueniente, cum lex solum comprehendat casum connexitatis duorum maioratuum immediatè resultantis ex matrimonio inter eos contracto qui actuales sunt eorundem maioratuum possessores. Ita eandem legem intelligunt Mier. *de maior. p.1. q.30. num.84. & p.1. q.4. illat.8. num. 127. in noua impres.* Perez de Lara *de anniuers. & Capellan. lib.1. cap.5. ex num.13.* Christoph. de Paz *de tenuta lib.1. cap.57.num.189. cum seqq.* Valenzuel. *cons.69. ex numer.46.lib.1.* Quamuis dictam legem vtrumque casum comprebendere teneant Parlador. *lib 3. sexquicent.c. 5.* Castill. *controuers. lib.6.cap. 177.* Robles de Salzedo *de represent. lib.2.cap.6.ex num.2.* Adden.ad Molin. *lib.2. cap.8.ex n. 34.vers. secundus casus.*

232 Malum an sit præsumendum de illo, qui bene vixit? Resp. negatiue, quia ex vita retrotransacta præsumitur etiam de præsenti, *l.non omnes §. à barbaris, ff de re milit. cap. cùm in iuuentute, cap. mandatum, de præsumpt.* Alex. *in l. si quis ex argentariis §. fin.* per illum text. *ff. de edendo,* Felin. *in cap. cum in iure peritus, de offic. deleg.* Hippol. *cons.77. num.12.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.19.* Azeued. *cons.40. num.67.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 51. num. 156.* dicens quòd qui antea boni fuerunt, & probi, nunc quoque tales esse atque in futurum fore videri debent, adeo vt nihil quicquam quod à bono viro sit alienum facturi credantur, præcipuè ij, qui se diu virtutibus, & probitati addixerunt, quique cum ipsis virtutibus longo tempore versatur, vberes earum, atque iucundos fructus produxerunt. Summa enim est, omnium Philosophorum consensu, difficultas aliquem dimouere ab habitu virtutum etiam ciuilium, & politicarum. Vnde Valer Max. lib.1.cap.5. in princ. ait, *quòd cùm Metellus causam repetundarum diceret, tabulaque eius ab accusatore expostulata, & ad nomen inspiciendum circa iudicium ferrentur, totum consilium ab eorum contemplatione oculos auertit, ne de aliqua re, quæ in his relata erat, videretur dubitasse non in tabulis, sed in vita Q. Metelli argumenta syncera administrata pecuniæ legenda sibi iudices crediderunt, indignum rati integritatem tanti viri exigua cera, & paucis litteris perpendi.* Et Marc. Tulli. *in orat. pro Publio Sylla. Omnibus in rebus iudices, quæ grauiores, maioresque sunt, quid quisque voluerit, cogitauerit, admiserit, non ex crimine, sed ex moribus eius, qui arguitur, est ponderandum. Neque enim potest quisquam nostrum subito fingi, neque cuiusque repente vita mutari, aut natura conuerti, nemo repente fit summus, nemo repente turpissimus,* &c.

Non enim præsumitur virum honestum & prouidum aliquid perperam fecisse, aut facturum esse, *cap. cum in iuuentute, de purgat. Canon. cap. in nostra vers. nos vero, de procurat. cap. sucro,* ibi, *maxime si laudabilis opinionis existat, de sent. excom. cap. quia sunt 28. dist. cap. miramur 61 dist.* Mexi. *ad leg. Toleti p.1. fundam.10. num.13.* Cassiodor. *lib.6. var. epist 3.* ibi, *Si honoris alicuius est origo laudabilis, bonum initium sequentibus rebus potest dare præconium.* Hinc mors mala putanda non est quam bona vita præcessit. S August. *lib.1. de ciuitate Dei cap 11.* & ideo nouum non est quòd multi sancti viri subitanea, vel infortunata mundo morte fuerint extincti. S. Simeon Stilytes fulgure occisus. S. Belinus à canibus in partes diuisus. Gero Archiepiscopus Coloniensis cum putaretur à suis mortuus, viuus fuit sepultus. Scotus cum solitus aliquando fuisset per magnum spatium eleuari, & crederetur mortuus à fratribus, qui ignorabant hunc eius morem, illum sepulturæ mandarunt, at postea venientes eius discipuli, scientes id sæpiùs accidere, inuenerunt eum viuum fuisse sepultum, vt refert S. Bernardinus de Sena *tom.4. serm. 1.de Regno Dei inter extraordinarios numer. 5.* Et de quodam sancto viro fertur inter libros studendo derepente mortuum fuisse, digito demonstrante in aperto libro vers. illum, *Iustus quacunque morte præoccupatus fuerit in refrigerio erit.* 233 234 235

236 Masculi vbi sunt vocati successiue, & in eorum defectum vocantur fœminæ, an hæc vocatio intelligatur de masculis eiusdem lineæ, & gradus? Resp. affirmatiuè per Molin. *de primog. lib. 3. cap.5. numer.71.* Pereg. *de fideicom. art. 27. num.24.* vbi ait quòd vbi dictum esset, *ita quòd extantibus masculis fœmina non succedant* tunc fœmina melioris lineæ, & gradus præferenda est viro remotiori, sequitur Fusar. *de substit. quæst.379. num.52.* Surd. *cons. 317. num.37. & 38.* vbi tenet quòd si fœminæ ex concessionis forma vocatæ sint successiuo ordine post masculos, intelligendum est iuxta gradum regularem successionis, itaut masculi eiusdem lineæ, & gradus præferantur, Cephal. *cons.619. num.16.lib.5.* vbi *num. 46.* in fortiori casu tenet quod vocatis masculis per lineam rectam ad exclusionem fœminarum, intelligitur de masculis vltimi possessoris, idem Cephal. *cons.345.n. 8. & 9. lib.3.* Gutier. *cons.13. num. 27.* resoluens quod vbi vocantur descendentes, itaut linea masculina succedat anteaquam fœminina, adhuc filia vltimi possessoris præferenda est patruo masculo, quia dicta verba intelliguntur de linea recta; vnde si non superest masculus ex ea succedit fœmina eius lineæ ad exclusionem masculorum alterius Pulchrè Gam. *decis. 354. num.6.* vbi attestatur ita decisum non obstante quod clausula aiebat *que en quanto hubiesse Varones decendientes del fundador lo hubiessen y no las mugeres:* & deinde. *E si de todos los sobredichos mis fijos no hubiere decendiente Varon, y hubiere fija,* &c. & concludit decisio quod verba prædicta non possunt intelligi existentibus masculis omnium linearum vniuersaliter, sed secundum subiectam materiam, intelligi debent de descendentibus illius lineæ penes quam discurret successio.

cessio. Eleganter Cabed. *decis.* 208. *p.* 1. referens ita fuisse decisum in casu fortiori quando ad maioratum vocati erant descendentes cum expressa clausula quod non esset mulier, & tamen fuit resolutum ad fauorem fœminæ vltimi possessoris ex ea ratione inter alias, quod si testator per verba generalia fœminas propter masculos excluserit a successione maioratus, nec adiecerit expresse illas se propter masculos remotiores excludere velle, intelligendum est exclusisse fœminas per masculos tantum eiusdem gradus & lineæ, non autem per remotiores, & addit *numer.* 12. hoc admittendum esse etiam eo casu, quo ex clarissimis institutionis verbis fœminæ per masculos remotiores excluderentur. Rimin.iun. *cons.* 741. *a num.* 20. *lib.* 7. quo loci postquam censuit vocationem de hærede in hæredem, de primogenito in primogenitum debere intelligi per successionem regularem, concludit *num.* 92. verba clausulæ casus; de quo interrogatus fuit, v. g. & successiue de primogenito in primogenitum, donec eius linea masculina durabit, intelligenda esse de linea recta effectiua, Fab. Turret. *cons.* 13. *num.* 26. *lib.* 2. plene Castil. *controu. tom.* 5. *cap.* 93. *n.* 26. & *tom.* 6. *cap.* 138. *num.* 18. Valenzuel. *cons.* 97. *ex num* 75. *cum seqq.* vbi ait vocatione masculorum in maioratibus semper poni ad designandam formam succedendi, vt prius masculus, & post cum fœmina succedat; atque ita fœmina non censetur exclusa, & *num.* 78. concludit in hæc verba. Ideo in successione istorum maioratuum remansit firma regula iuris, scilicet quod vocatio masculi ad ingressum successionis solum fit ad ponendum ipsam in persona, in qua est radicanda assignando ordinem prælatitium successionis, & non exclusionem fœminarum, Perez de Lara *de vita hominis cap.* 30. *num* 82. vbi has conclusiones in casu difficiliori intellexit, nempe quando institutor non expresse exclusit fœminas, sed vocauit filium suum primogenitum, & eius filium masculum, & alios filios secundo, tertio, & quarto genitos, & eorum filios masculos, quod non ex hoc censeatur maioratus agnationis, nec exclusa fœmina in perpetuum, sed solum prælatio masculis tributa. Addit. ad Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 5. *sub num.* 71. *vers. quod fortius asseuerandum est*, Mart. *de success. legali p.* 3. *quæst.* 12. *art.* 4. *num.* 3. & 4. vbi dicit quòd in fideicommisso relicto masculis, fœminæ succedunt deficientibus masculis, Rot. *decis.* 316. *numer.* 4. *part.* 1. *recent.*

237 Mentiris verbum, an importet magnam iniuriam? Resp. esse minimissimum, per Bart. & Ias. *in l. si quis extraneus, ff. de acquir. hered.* Ioan. Corras. *lib.* 6. *miscel. cap.* 24. *numer* 6. Andr. Gail *lib.* 2. *obseru.* 100. Ioan. Christophor. Boschi. *de iniur. disp.* 1. *numer.* 20. Castill. *decis.* 171. *numer.* 9. *tom.* 2. Hening. Papo *de iure retorsionis p.* 3. *thesi* 16. & *in thesi* 38. respondet ad *l. qui omnium* 25. §. 1. *ff. de procurat.* ex qua videbatur probari secundum aliquos quod procurator, de quo ibi, *per suum mentiris in iudicio conuicium sibi factum retorserit*, & sic excusari, de quo nullum illic animaduerti poterat verbum: sed posito (addit dictus Hening) quod per hoc mentiris se purgasset procurator, factum hoc esset in iudicio à procuratore; qui à domino criminis accusatus è vestigio excipiens se criminis reum inficias iuisset, id quod ad hunc retortitionis vulgaris casum, qui extraiudicialis, & priuatus est actus accommodari non possit, cum hoc tantum egisse præsumeretur reus procurator, vt excipiendo se contra accusatorem defenderet, non vt illum calumniæ oneraret, sine qua sibi retortitio constare nequit, vtpote quod iniuriam sibi illatam iniuria retorquet.

238 Minor an possit libere testari sicut maior, & de bonis suis ad libitum disponere? Resp posse, & curatorem suum hæredem instituere, nisi constet dolo curatoris fuisse circumuentum & inductum ad testandum in sui fauorem, vt per Anton Gom. *l.* 3. *Tauri numer.* 5. Azeued. *l.* 23. *à num.* 14. *vsque ad num.* 20. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* Galganet. *de tutel. & cur. lib.* 3. *quæst.* 54. *per tot.* vbi ex *numer.* 4. contrarium tenere videtur, Gutier. *etiam de tutel. p.* 2. *cap.* 14. *à num.* 4. & *numer.* 20. Quicquid dicat Rebuff. quem referunt & sequuntur Duen. *reg.* 31. *in verb. Administratores*, Caualcan. *de tutor. num.* 279. Pereg. *de iure fisci lib.* 2. *tit.* 6. *num.* 11. quia Rebuffus loquitur stante lege expressa sui Regni, quam ibi glossat, hoc nuncupatim prohibente. Nec de minore, qui optime disposuit testamentum suum, poterit quandoque dubitari ab illo rite factum non fuisse, quia reperiuntur minores 14. annorum, qui in iure vt Doctores respondent; & minores septennio, qui latinam loquuntur linguam, Ego antequam maternam pronuntiarem, opera & diligentia doctissimi parentis mei Latinam didici, & in illa ætate loquutus fui. Refert Plutarchus *in Cicerone* illum in ætate 13. annorum composuisse poema quoddam heroicum, cui titulum
dedit, *Pontius Glaucus*. Narrat Suetonius *cap* 6. Tibe- 239
rium Cæsarem in ætate nouem annorum orationem funebrem publicasse dictasse in sui parentis morte. Histo-
riæ mandauit Card. Cæs. Baron. *in annalibus anno* 240
Christi 374. Sanctum Augustinum in ætate 19. anno-
rum Rhetoricam publice in patria sua docuisse. Et Iu- 241
reconsl. *in l.* 1. §. *pueritiam, ff. de postulando*, ait filium Neruæ in ætate 17. annorum publicè in iure respondisse, vbi Angelus affirmat Bartolum idem fecisse. Et Bal- 242
dus cum esset ætatis quindecim annorum publice repetitionem dictauit *ad l. centum Capua, ff. de eo quod certo loco*: & in eadem ætate idem Fulgosius *ad l. mani-
feste turpitudinis, ff. de minor*. Et Politus Senensis cum 243
totius Italiæ admiratione in ætate 16. annorum millia iuridica Paradoxa publicè defendit, vt refert Matth. Gribald. *de ratione studendi lib.* 1. *cap.* 2. Alia plura exempla adducunt Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 41. *à numer.* 45. Bobadil. *in sua politica lib.* 1. *c.* 7. *n.* 22. Mendoç. *in lib.* 1 *Regum tom.* 2. *c.* 3. *in exposit. littera à num.* 1. & præcipuè *n.* 21. *cum seqq.*

Monopolia vt exerceantur an ex priuilegio Princi- 244
pis concedi possit? Resp. affirmate Innoc. Rimin.iun. Auiles, & Bobadil. citatos à Mastrill. *de Magistrat. lib* 3. *cap.* 4 *num.* 441. Sed licèt eorum sententia defendi possit eo casu, quo vrget iusta causa, & communis vtilitas præcisa, & necessaria: nihilominus his terminis præcisis contrarium veriùs videtur, ex Greg Lop. *l.* 2. *glos.* 1 *ad fin. tit.* 7. *part.* 5. ibi, *Aduertant tamen Principes concedentes ista priuilegia ne concedant contra publicam vtilitatem, neque ob ditandum vnum alios destruant, neque dona ingenij, & naturæ, quæ Deus dat hominibus, Principes prohibeant, iubendo quod vnus solus exerceat talem artem, vel tale officium, sed præ oculis habeant Deum, & publicam vtilitatem, cui ex iniuncto regimine, seruire debent*, &c: Sot. *de Iustit. lib.* 6. *quæst.* 6. *art. fin.* Albert. Brun. *inter consilia feudalia ipsius cons.* 131. *vers. vltimo moueor*, Matth Lopez Bracco *lib.* 2. *de regendi ratione fol.* 38. Menoch. *de arbitr. casu* 569. *num.* 27. Surd. *cons.* 321. *numer.* 24 Franc. de Ponte *de potest. Proregis tit.* 10. *rub. de mercat. seu nund. numer.* 9. Anton. Thesaur. *decis.* 16. Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *verb. Monopolium n.* 305.

Mulier, quæ à viro deflorata fuit sub spe & promis- 245
sione matrimonij, si postea passa sit ab alio cognosci, an possit petere vt promissa sibi adimpleantur, vel vt saltem competentem dotem talis vir sibi soluat? Resp. virum ad nihil teneri, vt per Vincent. Caroc. *decis.*

seu casu 68.vbi per sex fundamenta ita concludit,& iu-
dicatum refert,Iacob.Cancer.var. resol. lib. 2 c. 11. de
sponsal.n.fin.Paul. Bellon. de potestate eorum quæ fiunt
in continenti c.18.

246 Mutuare pecuniam ciuitati an ciues ditiores com-
pelli possint quando necessitas publica immineret ?
Resp. affirmatiuè , etiamsi ad mutuandum nemo sit
compellendus , vt per Auil. ad cap. 2. Prætor. in
glos.de mercaderia num.11.& cap.17.glos.à razonables
n.33.& c.34.glos.sin nuestra licentia Mexia in pragm.
tassæ panis concl.1.n.58. Auendan. de exequen. mand.
lib.2.cap.19.n.34.& cap.14.n.9.Menchaq.controuers.
illustr.lib.1.cap.6.num. 7. Ioan.Garc. de expens.c.12.
num.67.Azeued.l.1.num.27. vers. vel melius erit tit.
25.lib.5.Recop.& l.21.n.2.tit.11. eod. lib.5.Matiens.
d.l 1.glos.9.n 4 cum seqq.tit.25 eod.lib.Gutier.practic.
lib.2.quæst.180 num.29.Bobadill.in politica lib 3.cap.
3.num. 18.& lib.5.c 5.n.22.Cabed.Lusit. decis. 92.
num.8.p.2. Card. Mantic. de tacit.& ambig.content.
lib.8.tit.5.n.18. Cened. canon. quæst. 33. num. 22. Et
etiam Rex pro defensione patriæ contra hostes Reip.
poterit cogere subditos diuites , vt sibi mutuent pecu-
nias , Reip. in l. dotis causa n.118.ff. soluto matr. Ce-
uall.commun.quæst.906.aliàs fin.n.44.tom. 4. Et quid
quoad Clericos,& ecclesiasticas personas?Vide Auiles
d.cap.17.verb à razonables num.33.Mexia d. concl. 1.
num 60 Matiens.d.l.2.glos.9.num. 5.in fine , Bobadil.
d.lib.3.cap.3.n.18.Ceuall.communium q.578.n.3.cum
247 seqq.& q.897.à num. 617. Sed dubitari potest an in
hoc casu liceat mutuantibus aliquid vsurarum nomi-
ne ratione lucri cessantis , vel damni emergentis reci-
pere ? Id vtroque Iure licere , & eis permissum esse do-
cent Sot.de Instit.lib.6.q.1.art. 3.concl.1.& 2. Nauarr.
commento de vsuris num.44 cum seqq.Mascard.de pro-
bat.concl.934.num.41.& 42.Menchaq de success.creat.
lib.1.§.6.num. 21.& 21.& controu.illustr. lib. 1. cap.
68.Menoch.de arbitr.casu 130 num.12. Vincent. Ca-
roc.de deposito tit. quid veniat in act. depositi rub.ac-
cessio 4.num.5.fol.215.Surd.decis.259 num. 17. & de-
cis.345.num.16.Ludou Peguera decis.22.num.4 pau-
248 lo post med. vbi ait coactum mutuare Communitati,
vel Vniuersitati posse pacisci de aliquo lucro ob dam-
num vitandum , non verò de aliquo lucro cessante
ante moram,Sigism.Scac.de commerc.§.1.q.7.p.2.ampl.
8.num.114.vbi tradit in hoc casu,quando scilicet com-
pulsi sunt mutuare etiam ante moram de interesse pa-
cisci posse.

249 Mutuatæ rei valor seu pretium si crescat , vel de-
crescat , cui cedat damnum , vel commodum ? Resp.
cedere creditori si eueniat sine culpa , & mora de-
bitoris,per l.vinum ff. si certum pet.Mozz de contract.
tract.de mutuo tit.de naturalibus mutui n.15.Laurent.
Rodulph.in cap.consuluit,de vsur.p.2.q.7. n.9. & p.3.
n.2.& 3.Sigism.Scacc.de commerc.§.1.q.1.à num.415.
vbi assignat rationem, quia licet dicatur plus recipere,
non tamen recipit vltra sortem ; non sic erit quando
mensura mutatur;si enim mutuaui tibi centum modi-
cos tritici,& Principis iussu modius tritici sit minutus,
aut auctus,non liberaris soluendo secundum mensuram
minorem,sed secundum mensuram veterem:nam in pri-
mò casu minus redderetur,in secundo plus,Azori.instit.
moral p 3.lib.7.c.10.q.6.

250 Officiales supranumerarij an gaudeant priuilegiis
ordinariorum ? Resp. negatiuè per l. decurionibus
C. de silentiar. lib. 12. ibi , Etenim triginta numero
instituuntur Consiliarij & illi immunes dicuntur , &
propterea si alij creentur silentiarij non gaudent priui-
legiis eorum , qui sunt numerarij , &c. l. eos 5.l.fin.C.
de apparit. Magistr.milit. & priuil.eorum lib. 12. ibi,
Eos,qui in officiis nostris merentes statutorum tantum-
modo numero inserti sunt , fori præscriptione muniri,
cæteros verò , qui supra huiusmodi numerum militare
noscuntur,quasi nec militantes , & apud illustrissimas
Præfecturas,& apud clarissimos Prouinciarũ Rectores
de quolibet pulsari,& conueniri,& sine cinguli præscri-
ptione respondere negotio sancimus,&c.Menoch. cons.
1179.ferè per tot.& præcipuè à n.9 Mastrill.decis.155.
à n.31.Ioan.Maria Nou.in praxi elect.fori sect.2.q.34.
n.9.fol.mihi 217.

Officium siue qualitas duplex vbi in eadem per- 251
sona concurrit , cuius personæ consideratio haben-
da ? Resp. illius qualitatis considerationem haben-
dam , cuius contemplatione actus geritur , per Se-
raph. decision.1058.Ioan. Griuel. Dolana decis. 82.
num. 20. Solorzan. de iure Indiarum tom. 1. lib. 2.
cap.11. num.7.cum seqq. & tom.2.lib. 3. cap. 24.num.
vlt.& cap.25.num.38.Non enim inconuenit quòd vna
& eadem persona ob varios respectus diuerso iure cen-
seatur,cum hoc sit concedendum ratione duplicis iuris
quod vnus,& idem habet, vt vno casu possit esse ma-
ior , & dignior , & in alio minor,& minus dignus,Me-
noch.cons.907.num.71.cum seqq.Theodos de Rubeis
in singul.Rotæ p.4.tit.de præcedent.resp.1.num. 2. tom.
2.pag.469.& resp.2.num. 14. cum seqq. pag. 488. D.
Contelor in quæst de præcedent.num.64.Franc de Ama-
ya ad lib.10.Cod.sub tit.de decurionib.in l.vlt. cap. 1.
num.65. Marc.Anton. Surgent. in Neapoli illustrata
lib.1.cap.27.num.12.& 23.p.301 Ioan.Bapt.Thoro in
compendio decis.Neapol.tom.1.verb. Consiliarius cle-
ctus,Fului.Constant.ad tit.de Consulib.lib.12.C.n. 36.
Doctissim.D.m D.Laurent.Ramirez dePrado in supre-
mo Castellæ Senatu Reg. Consiliar. in alleg. de præce-
dentia n.39.

Pater an possit rem meliorem sibi eligere , & assu- 252
mere in tertiam , & deteriores relinquere filiis ? Resp.
negatiuè cum Alex. in l. Marcellus §. res quæ num.
7.& 10. ff. ad Trebell. Tell. l. 19. Tauri col. 2. in
princ.Cou.in cap.Raynaldus §. 2.num. 5. de testam.
Valasc cons.53.num.9.& de partit.cap.19.num.30.cum
seqq quos refert & sequitur Mic.Reinoso obseru.36. n.
6.vbi addit nec hoc facere posse,si domus, vel prædium
quod assumpsit in tertiam , excedat valorem ipsius
tertiæ.

Pater qui potest meliorare vnum ex filiis in tertio, 253
& quinto bonorum,an possit meliorare duos , & vnum
pro vita sua, & alterum post eius mortem , & vnum
ad decennium,& alium ad alterum decennium ? Resp.
affirmatiuè per Seguram in l. vnum ex familia §. sed
etsi fundum ff.de legat.2.n.57.& 58 Roder.Xuar.in l.
quoniam in prioribus ad declar.leg.Regni q.5.n.1.& 2.
Azeued.l.3.n.15.tit.6.lib.5.Recop.Menes.ad l.vnum ex
familia §.si duos n.1.Anton.Gom.l.1.Tauri n.2.Castil.
l.27.Tauri n.10.

Pater an teneatur soluere quod mutuatur filiofam. 254
causa studij : Resp. teneri si debitam moderationem
mutuum non excedat,per Socin.reg.137.limit.1.Duen.
reg.370. in princ. Greg. Lop.l.6. glos.7. tit.1. part.5.
Menoch. de præsumpt. lib.3. præs.68. n.3. & 8. Di-
dac. Perez l.1 tit. 8.lib.3. Ordinam. pag. 605. & seq.
vers. fallit septimò , Mozz. de contractib. rub. de
mutuo tit. quomodo deficiat , seu finiatur mutuum nu-
mer. 26. Parlador. in sesquicentur. differ. 12. §. 1. nu-
mer.9.& 13.Petr.Greg.syntagm.iuris lib.22. capit. 3.
num.11. vers. secundus,Matth.Coler.de processib. exe-
cut.part.1.cap.10.num.28.Alex. Trentacinq. var. lib.
3.tit de solut. resol. 19. numer. 14. Molin. de Iustit.
tract. 2. disp. 301 .vers. 8. Azori. instit. moral.part.5.
lib.7.cap...quæst.6. Rebell. de obligat. Iustit. part.2.
lib. 8. quæst.2. numer. 13.Stephan. Gratian.discept.fo-
rens.cap. 60. num.23. & 25. Et procedit licèt filius
studeat contra voluntatem patris, glos. verbo soluit
in l. sed Iulianus §. quod dicitur ff. ad SC. Maced.
Bald.

Bald. Nouell. de dote p. 6. priuil. 46. num. 1. Fab. de
Anna in addit. ad Vincent. de Anna sing. 184. Gu-
tier. in repet. auth. Sacramenta puberum n. 74. C. si
adu. vendit. Stephan. Gratian. d. cap. 60. num. 23. Pa-
rens meus in remiss. ad Ordin. Regiam Lusit. lib. 4.
255 tit. 50. §. 4. Intellige quando filius addiscit Gramma-
ticam, & dat operam humanis litteris, & artibus libe-
ralibus: nam pro istis disciplinis addiscendis pater præ-
stare debet expensas, non vero pro maioribus faculta-
tibus, nisi pater semel incepit filium erudire. Anton.
Gom. l. 29. Tauri numer. 18. Anton. Menes. in auth.
res qua num. 92. C. commun. de leg. Mench. de success.
creat. §. 30. numer. 202. Auendan. resp 17. Spin. in spe-
culo testam. glos. 18. num. 79. vers. quid autem dice-
mus, Pichard. in §. quadam actiones, in tract. de col-
lat. art. 3. numer. 55. Instit. de action. latè Mangil. de
imput. q 31. per tot. Hæc tamen fallunt quando pater
prouideret filio de rebus necessariis, & qui mutuauit
hoc sciret, Duen. d. reg. 37 limit. 4. Gutier. vbi supra
num. 78.

256 Pensione grauatus beneficiarius an satisfaciat relin-
quendo & cedendo fructus beneficij? Resp. satisface-
re, licet sit personaliter obligatus, vt post Ioan. Bapt.
Ferret. cons. 73. Bursat. cons. 361. num. 58. resoluit Fe-
lician. de Solis de censib. tom. 2. cap. 1. n. 6. in fine vers.
nec obstat.

257 Pensio reseruata de consensu titularis an soluatur à
regressario post purificatum regressum? Resp. negati-
uè, quia Papa tunc reseruat pensionem soluendam à
titulari, & eius successoribus, ac proinde iure merito
quando beneficium peruenit ad regressarium, cum ille
non sit successor Rectoris consentientis, sed capiat be-
neficium ex suo primæuo iure, quamuis pensio fuerit à
principio valida, attamen illa post purificatum regres-
sum, ipsi regressatio non præiudicat. Ita Cassad. decis. 1.
de pension. Gig de pension. 79. Putc. decis. 97. lib. 2.
Rot. in Mantuana pensionis 4. Decembris 1626. co-
ram bona m. Merlino.

258 Pensioni antiquæ an consensisse censeatur impe-
trans beneficium sub narratiua quod sit ea pensione
grauatum? Resp negatiuè, quia talis impetrans fate-
tur quidem beneficium esse grauatum pensione, sed non
inde fatetur pensioné esse valide reseruatam, cum etiam
potuerit inualide reseruari, iuxta notata per Bald. cons.
269. in fine vers. alia quæstio lib 1. & cons. 270 num 11.
& 12. vers. dicit aliquis, eod. lib. 1. quibus locis proba-
tur quòd si actus potest fieri ciuiliter, & naturaliter,
confessio probat quidem actum, non autem an natura-
liter, vel ciuiliter fuerit factum, cum vtroque modo fie-
ri potuerit, Alex. cons. 279. num. 4. lib. 2. Paris. cons. 107.
num. 2. lib. 1. & cons. 104. num. 90. lib. 2. Felin. in cap. si
cautionem 53. vers. sed circa hanc, de fide instrum. Ita
Rota in Auersana pensionis 27. Martij 1628. coram
bona mem. Merlino, & in Militen. pensionis 7. Iu-
nij 1630. coram bona mem. Coccino, vbi dicitur fuisse
recessum ab aliis decisionibus, in quibus contrarium
fuerat decisum à Rota.

259 Pensionis an capax sit illegitimus, prima Tonsura,
vel minoribus Ordinibus initiatus? Resp. illegitimum
præuia dispensatione ab Episcopo ad primam Tonsu-
ram promotum, censeri & effici capacem pensionis abs-
que alia particulari dispensatione, prout reiecta opi-
nione Gigantis & Rebuffi perpetuò Rota tenuit,
quemadmodum attestantur Samen. in reg. de annali
quæst. 21. in fine, Gambar. de auctoritate Legati à la-
tere lib. 6. numer. 28. & sunt decisiones coram Orio-
len. relatæ in p. 1. diuers. decis. 425. coram Card.
Seraph decis. 1264. numer. 2. & coram Card. Blan-
chetto in Aquileien. fructuum 14. Ianuarij 1599.
coram Litta, relata per Nicol. Garc. de benefic. in ad-
dit. ad part. 1. cap. 5. numer. 117. & in Veneta pensio-
nis 10. Decembris 1577. coram Robusterio, & in Cæ-
saraugustana pensionis 19. Februarij 1595. coram Gi-
ptio, & in Burgen. pensionis coram bona mem Buratto,
apud Marchesan. de commission. tom. 2. fol. 517. vbi
quòd perpetuò Rota seruat hanc opinionem. & coram
Merlino in Regien. translationis pensionis 14. Maij
1627. & coram Coccino Decano inter eius impressas
decis. 31. n. 8.

Pensionem soluere an teneatur intrusus in benefi- 260
cio? Resp. teneri si percepit illius fructus, per Greg.
resp. 19. Bellencin. de cha it. subsid. q. 34. num. 1. Bur-
sat. cons. 361 num. 19 & 25. lib. 4 N col Garc. de be-
nefic. part. 1. cap. 5. num. 182. cum seq. Seraphin. de-
cis. 66. num 3 Duran. decis. 369. num. 1. lib 2 aliàs es-
set iniquum vt verus titularis, qui nullos fructus perce-
pit, pensionem soluere teneretur, Mantic decis. 339.
num. 3. Burat. decis. 669. num. 4. & decis. 636. num. 3.
& decis 915 num. 3. Valenzuel. cons. 137. numer. 37.
tom. 2. Successor verò in beneficio pensione grauato te- 261
netur ad illius solutionem non solùm actione reali tan-
quam percipiens fructus, super quibus fuit impositum
onus reale pensionis, c. p. querelam, & ibi Abb. not. 3.
de elect. Felin. in cap ad audientiam el 2. num. 6. de re-
script. Castren. cons. 338. numer. 4. vers. aut quæritur
lib 1. Decian cons 185. num 8. tom. 2. Gig. de pension.
q. 39. num. 1. & q 40. num 1. & q. 43. & 47. numer. 2.
Gonzal. ad reg 8. Cancel. glos 34. num. 4. & seq. Man-
tic. decis. 273. num. 1. Gregor. XV. decis. 507. num. 2.
Duran. decis. 369. num. 1. Sed etiam tenetur actione
personali, qua titularis acceptans beneficium pensione
grauatum videtur quasi contrahere cum pensionario,
& se obligare ad onera beneficio imposita, §. hære
quoque Instit. de obligat. quæ ex quasi contr Guid Papæ
decis. 577. Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verb. pensio,
Gonzal. ad reg. 8. Cancel glos. 5 §. 5 num 4. Lotter. de
re benef. lib. 1. q. 36. num. 87. & 88 & q. 39. num 42.
Verall. decis 13. part. 1. & decis. 302. p. 2. Rot. in recen-
tior decis. 176. num. 3 p. 2. Greg. XV. decis. 215. num. 7.
nec est locus excusationi sub prætextu ignorantiæ, Ve-
rall. decis. 107. num. 4. p. 3. Lotter. d q. 39. numer. 49.
Quod bene procedit etiamsi successor fuerit ordinaria
auctoritate prouisus, vt per Nicol. Garc. d. p. 1. cap. 5.
num. 187. Lotter d. q. 39. num. 101. Et licèt de illo in
reseruatione nulla fuisset facta mentio, glos. verb. Pri-
uatus in cap. nisi essent, de prebend. Felin. in d. cap. ad
audientiam el 2. num. 6. de rescript. Castr. cons. 338.
num. 4. vers. ex litteris lib. 1. Bursat. d. cons. 361. num. 16.
Gig. de pension. q 44. num. 2. Valenzuel cons. 104. n 5.
tom. 2. Rota in Toletana pensionis 1. Iulij 1630. coram
bona mem. Merlino. Et non alteratur obligatio soluen- 262
di pensionem mutatione personæ in beneficio iam pen-
sione grauato l. 2. §. ex litteris ff. de verb. oblig. Bald in
l. 2. n. 3. C. de hered. act. & in l. vbi adhuc 29. num. 47.
C. de iure dot. Guid. Papæ q. 629. ex num. 1. Valenzuel.
cons. 114. num. 32. tom. 2. Greg. XV. decis. 275. num. 2.
Duran. decis. 67. num. 19. & 20. Rota apud Post. in fine
sui tract. de manuten. decis. 202. n. 2. Lotter. d. lib. 1.
q. 38. à n. 111. & q. 39. n. 78.

Pœnæ conuentionales quando debeantur? Resp. non 263
deberi nisi quatenus concurrant cum interesse, vt per
Ioan. de Lignano in cap. cum dilecta, de arbitr. Laurent.
de Rodulphis in repet. cap. consuluit q. 67. de vsuris;
Matth. de Afflictis decis. 135. Quidam Venetus num 4.
& 5. vbi addit ita fuisse decisum; & quod de stylo Cu-
riarum receptum est condemnationem pœnæ non fieri,
nisi quatenus intersit, cui idem testatus adhæret, The-
saur. decis. 79. sub n. 1. Petr. Rebuff. in l vnic. glos. 1. n. 54.
C. de sentent. quæ pro eo, Cæs. de Vrsill. ad Afflict. d.
decis. 135. num. 5. Auendan. in dictionario verb. Pœna

conuentionalis, Ioan. Garcia *de expens.cap.9. num.63.* Roder. *de annuis redditib.lib.2.q.5. num.* 10. Azeued. *l.4. num.57. cum seqq. tit. 21. lib. 4. Recop.* Bertazol. *cons.490.num.3. lib. 2. in crimin.* Bursat. *cons.22. n.14. lib.1.* vbi *numer.* 15. addit quòd sit magis hæc opinio, & pro anima securior, Franc. Marc. *decis.411. num.9. & 10.p.1.* Sigism.Scacc. *de iudic.lib.2.cap.2.num.337.* Gutier. *de iuram.confirm. p.1. cap.36.num. 10.& 12. & Canon. lib.2.cap.20. n.5.* Verall. *decis.231. part.2.* Seraph. *decis.794. num. 23. & 24. part.1.* Rot. *decis. 371. num.3. & decis. 809. per tot. & maximè ad fin.*
264 *p.1. diuer.* Et verificato quòd interesse non concurrit, pœna conuentionalis peti non potest, vt resoluit Sarmient. *select. lib.3.cap.6. num.10. & 11.* quem sequitur Thesaur. *decis.98. num.* 4. quia pœna conuentionalis nunquam exigitur quando ex contrauentione damnum parti non resultat, Afflict. *rub.55. in constit. eos qui scienter, sub num.* 18. Sigism. Scacc. *de iudic. lib.2.cap.8.num.526.* Stephan. Gratian. *discept. forens.*
265 *tom.1.cap.36. num.63.* Vbi enim damnum non adest, ibi condemnatio fieri non debet, *l. sancimus C. de pœnis*, Rimin. *cons.253.num.74.* Becc. *cons.101.num.32.* Lancell. Gallia *cons.28. num.21.* Giurb. *cons.16.n. 32.* Alex. Raudens. *de analog.cap.14.num 131.* Pœna enim debet culpæ respondere, *l. respiciendum ff. de pœn. l. Pedius ff. de in end. ruina, & naufrag. cap. afferamus 24.q.1.* Alber. Gentil. *lib. 3. de iure belli cap. 7.* Patrit. *de Regno lib.8. cap.14.* Valenz. *cons.91 num. 47.* Ioan. Poran. *de Senatore lib.2 cap.9.* Guillelm Forner. *lib.1. select.c.15* Henric Bocer. *de Regalib.c.3.n.110* Farnes. *de Republ.lib.2.paneg.5.c.8.*

266 Possessio ex contractu nullo, seu inutili an transferatur? Resp negatiuè per *l.3. §. sciendum ff. de donat. inter virum*, ibi, *Sciendum autem est ita interdictam inter virum & vxorem donationem vt ipso iure nil valeat quod actum est, proinde si corpus sit quod donatur, nec traditio quicquam valet*, &c. quæ verba vltima possessionis etiam translatione inficiantur: alioqui si hæc in vxorem transiret, aliquid transferretur, nec Iureconsultus assereret nihil transire, seu actum nec quicquam valere, quasi & dominium, & possessionem includat, nihilque excludat, prout vniuersalis negatiuæ proprium est, *l. Iulianus ff. de legat.* 3. glos. *verb. quacunque in cap. solita, de maior. & obed.* glos. *verb. nullo modo in Clem.2. de ætate & qual.* clariùs translationem possessionis ex actu nullo negat text. *in l. si enim qui 26.ff. de donat.inter.*ibi, *quia licet illa Iure Ciuili possidere non intelligatur, & in l. inter virum 46. ff. eod.tit.* ibi, *inter virum, & vxorem nec possessionis vlla donatio est.* Ex quibus iuribus hanc sententiam tanquam inuariabile præceptum eliciunt DD. per text. *ibi in l. iubemus 24. § sanè, vers. nisi enim C. de sacros. Eccles. & in l.1. C. non licere habit.lib.11.* Alex. *cons. 69.num.12.lib.5 & cons.81.num. 11. lib.3.* Plot. *in l. si quando n.285. C. vnde vi*, Socin. iun. *cons.84. n.4. & 5. lib 3.* Tiraq. *de iure constituti p.3. limit.7. à numer.13.* Mandos. *ad Roman cons.321. num.2. verb. remansit*, Caualcan. *de tut. & curat.num. 152.* Bursat. *cons.140. num.18.lib.2.* Menoch. *cons. 1095. num. 6. 7. & 12. vol.11.* Surd. *cons.276.ex num.14.* Mier. *de maior.p.3.q.9.ex numer.29. in noua impres.* Contrarium verò, videlicet ex actu nullo, & prohibito possessionem transferri videtur probari *ex l.1. § si vir vxori, & ex l. quod vxor 16. ff. de acquir. posses. & ex l. nec vllam 13.§. in omnibus ff. de petit. hæred. & in l. si donata 36. ff. de donat. inter virum, & in l.2. §.1. ff. pro donato, & in l.1. §. deiicitur vers. denique ff. de vi & vi arm.* Matiens. *l.8. glos.5. num.37. & glos.6. num.1. tit.7.lib.5. Recop.* Christoph. de Paz *de tenuta tom.1. cap.28. num.9. cum seqq. & tom.2. cap.54. numer.17.* Pro concordia distinguendum est inter prohibitionem alienationis absolutam, & eam, quæ sine aliqua solemnitate, vel qualitate interdicta est: vt primo casu ex alienatione contra prohibitionem absolutam sequuta non transferatur possessio, quia nec lex, nec testator aditum alienationi patefaciunt, vel parant, *l. si creditor §. vlt.ff. de distract. pign.* cum similibus. Secundo verò casu possessio transire queat: quoniam lex, quæ alienationi præceptum solemnitatis iniunxit, lapsu temporis, aliove modo supplere illam quit, Matiens. *in d.l.8.glos.5. à num.11.* Surd. *d.cons. 276. numer.15. in fine cum seqq.* Et ita concordantur Iura citata, quod scilicet *l. sed & si 25. ff. de donat. inter vi-* 267
rum, & l. si vir vxori ff. pro donato, quibus euincitur vxorem vsucapere posse rem sibi à marito donatam, procedunt cum nec maritus pauperior effectus non fuit, vel (quod in idem recidit) rem alienam donauit: in his enim & similibus speciebus bona fides versatur, & ideo vsucapioni fit locus. Aliter atque si pauperior redderetur, nam cum tunc iusta possessione careret, vsucapere prohiberetur *l. quod vxore 16.ff. de acquir.posses.l.1 §.2.ff. pro donato*, sequitur *glos.1. in d. l. quod vxore*, Vigel. *in methodo Iuris Ciuilis lib.7.c.13. tit. pro donato, except.2. in princ. & replicat. 4.* Anton.Fab. *lib.7. coniect. Iuris cap.13. in princ. & de erroribus pragmat. tom.2.decad.42. errore 3 pag.830. & errore 4. pag.834.* Scip. Gentil. *lib.2. de donat. inter virum, & vxor. cap.28.* Schuford. *lib.2. ad* Anton. Fab. *tract. 38. q.4. col.2.* Non enim detentator ex reprobo titulo rem nanciscens, vel detinens possessor est, sed in solius nudi facti possessionis apparentia reperitur, inter quos longum, latumque discrimen versatur, *l. quod seruus 21. & ibi glos. verb. ciuiliter ff. de acquir. posses. l. si quis 10. §. idem Pomponius ff. eod. tit. cap. cum Apostolica 8. de his quæ fiunt à Præl.* vbi soli iusti possessores possidere dicuntur.

Possessor, & dominus præcipuus alicuius rei si ad- 268
mittat in ea condominum, vel compossessorem, an deinde talis dici possit? Resp. iam non dici præcipuum dominum, vel possessorem; quia per huiusmodi communicationem præiudicat sibi in illa prærogatiua vnitatis, atque singularitatis, *cap.1. § præterea*, vbi glos. & Bald. *col.1. quibus modis feud. amit.* idem Bald. *cons. 275. col.4. vers. supposito autem lib.2.* Paul. Castren. *cons.84. col.2. lib.1.* Deci. *cons. 369. col.4.* Tiraq. *in tract. de iure primog. q.26.num.1. & 2.* Corbul. *de iure emphyt tit. de causa priuationis ex eo quod emphyteuta passus est alium inuestire num.1.cum seqq.* Ruin. *cons.1. numer.18. lib.1.* Brun. *cons.40.ad fin. & cons.80.col.5. vers. plus dicit.* Ratio est, quia consortium, & communicatio huiusmodi dominium includit, Bald. *in l. dudum numer.7. C. de contrah. empt.* Stephan.Gratian. *discept. forens. cap.874. numer. 6.* Et facit text. *l. iusius est 96. §. prædia ff. de verbor. signif. & in cap. sicut ij 47. dist.* ibi, *Proprium nemo dicat quod est commune*, & *in l. in re communi 25. ff. de seruit. rust.* ibi, *In re communi nemo dominorum iure seruitutis neque facere quicquam inuito altero potest, neque prohibere quominus alter faciat*, &c. Et est optima doctrina Rebuffi *in d. §. prædia*, ibi, *Prædia non dicuntur esse alicuius quando sunt communia, sed cum illorum quilibet habet dominium etiam partis diuisæ, veluti si quispiam habeat vnum prædium, alter aliud, quandiu vero commune est, non potest dici alicuius illorum. Itaque si prædia sint inter fratres communia, non dicentur simpliciter esse vnius fratris, sed cum adiunctio, scilicet prædium est Titij pro parte, iste est Baro talis loci pro parte, sed non dicitur Baro simpliciter*, &c. Et vbi consortium, & societas prærogatiuæ diuiditur inter duos, diuisionem huiusmodi vocat alienationem, & imminutionem, Iureconsultus in *l. si pupillorum in princ. ff. de rebus eorum*, Corne. *cons.252. in princ. lib.1.* Becc. *cons. 25. num.8.*

num. 8. Stephan Grat. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 905. *n.* 16. maxime quando per hanc communicationem, & diuisionem ius & prærogatiua datur illam antea non habenti, tunc enim alienatio, & diminutio totalitatis inducitur, *leg.* 1. *Cod. communia vtriusque iudic.* Surd. *cons.* 308. *numer.* 18. Menoch. *consil.* 80. *numer.* 2. & 56. & *cons.* 974. *numer.* 18. & *consil.* 985. *numer.* 6. Steph. Gratian. *d. lib.* 5. *cap.* 917. Conducit text. *in l.* 2. *vers. naturale Cod. quando & quibus quarta pars deb. lib.* 10. ibi, *Naturaliter negligitur, quod communiter possidetur, & qui totum non habet, se nihil habere arbitratur*, vbi Luc de Peña *numer.* 11. ibi, *De propriis enim maxime curatur, de communibus autem minus*, vt dicitur 2. *Politic. Rarum enim est quod magnum est, cap. si officia* 95. *dist. cap. in sancta* 2. *quæst.* 7. & rationem præstat text. *in capit. legimus* 93. *dist. Omne quod rarum est plus appetitur, pulegium apud Indos pipere pretiosius est.*

269 Possidere dicens nulla alia bona præter à se relata, an transferat onus probandi in prætendentem contrarium? Resp. affirmatiuè per glos. *in l. cum de lege ff. de probat* receptam per Ias. *cons.* 34. *n.* 11. *lib.* 1. Herculan. *de negat. proban. n.* 255. Cephal. *cons.* 133. *num.* 53. Bursat. *cons.* 23. *numer.* 2. *lib.* 1. Anton. Gabr. *commun. tit. de probat. concl.* 1. *num.* 8. Mascard. *de probat. concl.* 1159. *n.* 40. & 41. Sfort. *de restit. in integ. q.* 36. *art.* 7. *ad fin.* D. Barb. *in l. maritum n.* 35 *ff. soluto matr.* Menoch. *consil.* 98. *n.* 49. Surd *cons.* 267 *n.* 35. & *cons.* 434. *n.* 30. Gabr. Aluarez *de priuileg. pauperum p.* 1. *q.* 5. *n.* 22. & *n.* 26. Marta *voto* 178. *n.* 6.

270 Præcedentiam an aliquando Rex præstet inferiori? Resp. inferiorem Comites præcedentem, Regē præcedere in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit, per Igne. *in l. necessarios §. non alios n.* 428. *ff. ad S. C. Syllan* Aufrer. *de potest. Eccles. in secular. n.* 14. *vers.* 19 Fedet. de Senis *cons.* 220. *in fine*, Franc. Marc *decis.* 459. *n.* 19. *p.* 1. Mynsing *cent.* 5. *obseru.* 5. Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 32. & 33. Exempla adducunt Emman. Sueyro *in Flandria historia lib.* 10. *pag.* 322. Vlloa *in vita Caroli V. fol.* 14. Camill. Borrel. *de præstantia Regis Cathol. c.* 46. *n.* 347.

271 Præcedentiam an & quando Rex habeat super Cardinales? Resp. Regem in suo Regno habere præcedentiam super Cardinales; in Consistorio verò, & Capella Pontificia Romana Decanus sacri Collegij illum præcedit, secundùm Menoch. *cons.* 902. *num.* 71. *lib.* 10. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 111. *num.* 7. Theodos. de Rubeis *in singular. Rota tom.* 2. *p.* 4. *tit. de præcedent. resp.* 2. *pag.* 487. Mich. Ferro *in tract. de præcedent. q.* 13. *num.* 7.

272 Præcedentiam super Episcopum an & quando Vniuersitatis Rector habere possit? Resp. Rectorem vniuersitatis in actibus illius præcedere Episcopo scholari, vt per Purpur. *in l.* 1. *n.* 195 *ff. de officio eius*, Steph. Grat. *discept. forens. c.* 106. *n.* 4. Anguian. *de legib. lib.* 3. *contron.* 33. *n.* 85. vbi quòd Rector Complutensis in actibus Vniuersitatis præcedit Archiepiscopo Toletano, refert Inan. de Solorzan. *de Indiarum gubernat. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 8. *sub n.* 46.

273 Præcedentiam super Episcopum an & quando habeant Inquisitores contra hæreticam prauitatem? Resp. DD. Inquisitores præcedere DD. Episcopis in causis Fidei, vt per Eymeric. *in director. p.* 3. *q.* 50. *n.* 5. Steph. Grat. *discept. forens. c.* 106. *n.* 38. & *c.* 298. *n.* 1. 2. 26. & 46. Hermosil. *ad Part.* 5. Greg. Lop *super glos.* 2. *in proœm. n.* 63. Theodos. de Rubeis *in singul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *pag.* 469. *col.* 1.

274 Præcedentia an aliquo casu debeatur iuniori? Resp. tunc deberi si illi maior iurisdictio commendetur quam antiquiori in actu eam exercendi, ad not. per Marsil. *cons.* 16. *numer.* 55. & *cons.* 27. *numer.* 5. Fab. de Annà *cons* 40. *numer.* 14. Marta *voto* 101. Mastrill. *decis.* 130. *numer.* 15. & *de Magistrat. lib.* 5. *c.* 4. *num.* 68. Ponte *decis.* 8. *num.* 1. Marcel de Mauro *alleg.* 50. *per tot* & præcipue *num.* 14. *tom* 1. *fol.* 160. vnde posse hic inferri ait quòd postquam maiori dignitate præest Dux Florentiæ, licèt posterior sit creatus quam Dux Ferrariæ, ex hoc præcedere debeat, Crauet *cons.* 982. & 983. refert Iacob. Speidel. *in sylloge quæstionum iuridicarum & politicarum lit. P. numer.* 70. *ver de præcedentia inter Ferraria, & Florentia Duces.* Et noster Anton de Nebrixa *in chronica Regis Catholici Hispane idiomate scripta p.* 3. *capit.* 93. *fol.* 110. *col.* 1. & 2. notat euenisse exemplum huic rei accommodatissimum inter Regem Aragoniæ Ioannem II & eius filium D. Ferdinandum Catholicum Castellæ Regem quando pater in ciuitate Victoriæ filio occurrit. *Otrosi* (ait iste insignis Historiographus) *se puso à su mano izquierda, y el Rey de Aragon no lo consensio, y assi entraron en la ciudad el Rei de Aragon à la mano izquierda del Rei su hijo, y el Rei fue con el Rei su padre hasta su posada, y descaualgo en ella para le poner en la camara, el Rei de Aragon quando supo que aquesta era su posada le dixo. Vos hyo que sois Señor principal de la Casa Real de Castilla, donde jo vengo, sois aquel à quien todos los que venimos de aquella Casa somos obligados de acatar y seruir como à nuestro Señor, y pariente maior, y los honores que vos jo deuoen este caso an maior lugar que la obediēcia filial que vos me deueis como à padre: por tanto tornad à caualgar que io ire con vos a nuestra posada porque assi lo quiere la razon; el Rei por los rueges que su padre le hizo, consentio que fuesse con el.* Referunt etiam Stephan. de Garibai *in compendio historiæ Hisp. lib.* 18. *capit.* 12. quem allegat Ioan. Bapt. de Larrea *in decision. Granatens. tom.* 1. *disp.* 1. *num.* 40. & hos citat doctissimus D. meus D. Laurentius Ramirez de Prado in supremo Castellæ senatu Regius Consiliarius doctrina, & eruditione præclarus in *allegat. de præcedentia num.* 9.

275 Præcedendi, vel sedendi ius in honorabiliori loco Ecclesiæ si controuertatur quis cognoscere debeat? Resp. Episcopum esse Iudicem competentem etiam inter laicos, & non Iudicem secularem; ita plures, quos lata manu retuli *in collect. ad Concil. Trid. sess.* 25. *de Regular. cap.* 13. quibus addo Paul. Piasec. *in praxi Episcop. p.* 3. *c.* 5 *tit. de Visitat. Regular. à n.* 40. *fol. mihi* 209. Perez de Lara *de anniu. & capellan. lib.* 1. *cap.* 24 *n.* 29. Caroc. *de except. contra præiudicialia sentent. except.* 44. *numer.* 66. Cancer. *var. resol. part.* 3. *cap.* 10. *num.* 115. *pag. mihi* 317. Ceuall. *de cognit. per viam violent. part.* 2. *qu.* 124. *per tot.* Salgad. *de Regia protect. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 9. *n.* 3.

276 Præscriptibilia an aliquo casu sint bona ad vsus communes vicinorum deputata? Resp. esse præscriptibilia quando ea possidens cum immemoriali priuilegium allegaret, per Rip. *in l. quominus n.* 102. *ff. de flumin.* Greg. Lop *l.* 7 *glos.* 1. *tit.* 29. *part.* 3. Azeued. *l.* 1. *num.* 64. *tit.* 15. *lib.* 4. *Recop.* Mier *de maior. p.* 4. *q.* 21. *n.* 50. *cum seqq. in* 2. *impres.*

277 Præscriptibili in materia qualis titulus sufficiat ad acquirendum dominium, & validitatem? Resp. insufficientem iuncta obseruantia quadraginta annorum sufficere, vt per *leg. vlt. §. fin. Codic. de fundis patrim. lib.* 11. tenent Ioan. de Platea *ibi numer.* 3. *vers. secundò nota*, Salicet. *in leg. comperit Codic. de præscript.* 30. *numer.* 4. vbi latè D. Barbosa *numer.* 46. *cum seqq.* Alexan. *consil.* 30. *numer.* 11. & 12. *lib.* 5. Bart. *consil.* 196. *numer.* 7. *lib.* 2. vbi quod si concessio priuilegij in aliquo deficiat, cursus temporis id roborat; & in materia *leg.* 1. *tit.* 18. *lib.* 9. *Recopil.* tradit Gironda

de priuileg. num. 75. dicens sufficere titulum, seu priui-
legium non plenum cum possessione quadraginta an-
norum, quod prius diaerat Auiles *ad c.* 13. *Prætor. verb.*
Alcanalas sub a. 5. *ad fin.*

278 Præscriptio an interrumpatur per litem in qua quis
obtinuit ? Resp. negatiue per Felin. *in cap. illud num.*
17. *de præscript.* Balb. *de præscript.* 3. *part.* 6. *partis q.* 4.
n. 37. Cassan. *conf.* 47. *n.* 7. Burg. de Paz *conf.* 38 *n.* 19.
Menoch. *conf.* 307. *n.* 55. Sfort. *conf.* 20. *n.* 11. Monter à
Cueua *Arag. decis.* 21. *n.* 16.

279 Præscriptio iurium, & incorporalium, siue ser-
uitutis vt interrumpatur quæ debeant concurrere? Resp.
solam impatientiam, & resistentiam verbalem concurre-
re debere & sufficere, per Paul. de Castro *in leg.* 2. *nu-*
mer. 5. *Codic de seruit. & aqua*, Ioan. Philip. *conf.* 43. *nu-*
mer. 27. *vol.* 2. Alexan. *consil.* 108. *num.* 4. *lib.* 2. Ioan. de
Amicis *conf.* 50. *n.* 4. *vers. & quod aduersarius*, *& consil.*
56. *n.* 7. *fol.* 52. Caualcan. *decis.* 4. *n.* 53. *vol.* 5. *& decis.* 7.
n. 15. *eod. vol.* Anton. Fab. *in suo C. tit. de longi temporis*
præscript. definit. 2. *fol.* 266. Crauet. *conf.* 973. *n.* 23. *lib.*
5 Rodulph. Schrad. *conf.* 4 *n.* 178. *vers. vsque adeo vol.* 1.
Aldouin. *conf.* 47. *n.* 10. *&* 11. *vers. sola impatientia*, Al-
pher. *conf.* 38. *n.* 22. *vers. & pro interruptione vol.* 2. O-
lasch. *decis.* 101. *n.* 22. *&* 23. *vers. quia ex actis.*

280 Princeps an & quando possit iuri quærendo dero-
gare ? Resp. Principem de plenitudine potestatis etiam
sine causa posse derogare iuri non plene quæsito, vel
quod consistit tantum in spe, cum Bart. *in l. Gallus §. &*
quid si tantum, n. 14. *ff. de liber. & posthum.* vbi Socin. *n.*
22 Greg. Lop. *in l.* 3. *glos.* 2. *verb. mugeres q.* 28. *vers. si*
verò maioria tit. 13. *part.* 6 Albert. Brun. *conf.* 1. *numer.*
60. Campeg. *conf. seq. num* 36. *&* 37. *vers. ex quibus*, So-
cin. *ibi conf.* 10. *num.* 25. *&* 26. Franc. Becc. *conf.* 56. *ex*
numer. 55. Petra *de potest. Principis cap.* 30. *per tot. ma-*
ximè num. 30. *vers. rursus, & num.* 35. *vers. tertiò*, *& n.*
55. *vers. sed præmissis*, Burg. de Paz *in proœm. legum Tau-*
ri num. 322. Rouit. *conf.* 15. *num.* 23. Ponte *conf.* 154.
num. 16. *cum seqq. vol.* 2. Marta *de success. legali p.* 2. *q.*
23. *art.* 3. *num.* 58. *cum seqq. & part.* 3. *q* 1. *art.* 3. *à n.* 13.
vsque ad n. 20. *& p.* 4. *q.* 4. *art.* 4. *in append. à n.* 3. *vsque*
ad n. 39.

281 Princeps faciendo legem generalem an possit aufer-
re res priuatorum, & præiudicare interessatis ? Resp.
affirmatiuè per *l. venditor* iuncto *§. si constat ff. com-*
mun. præd. Innoc. & alios *in cap. quæ in Ecclesiarum, de*
constit. Bart. *in l. toties §.* 1. *ff. de pollicitat. & in consil.*
272. *Dubia, numer.* 1 Bald. *in l. rescripta, vers. tertio quæ-*
ruat Doctores, C. de precibus Imp. offer. Alex. *conf.* 190.
incip. Visis his, numer. 13. 16. *&* 17. Petr. Paul. Paris. *conf.*
1. *num.* 45. *cum seqq. vol.* 1. Hippol. Rimin. *conf.* 413. *n.*
44. *cum seqq.* Franc. Bursat. *conf.* 138. *numer.* 52. *vol.* 2.
Mandel. Alba *conf.* 183. Tiber. Decian. *resp.* 41. *num.*
57. *cum seqq. vol.* 2. Petr. Surd. *consil.* 210. *numer.*
64. *&* 65. Ludou. Gom. *in reg. Cancell. tit. de non*
tollendo iure quæsito quæst. 15. *vers. sed istis non obstan-*
tibus fol. mihi 32. Restaur. Castald. *in tract. de Imper.*
quæst. 98. *numer.* 9. *vers. & præcipuè*, Anton. Gabr.
commun. sub d. tit. de Iure quæsito non tollen. conclus.
1. *numer.* 1. *vers. contrarium tamen*, *& vers. item in*
indiuiduo, Matiens. 6. *glos.* 1. *numer.* 18. *cum seqq. tit.*
10. *lib.* 3. *Recop. & l.* 11. *glos. fin. tit.* 7. *eod. lib.* 5. *& in di-*
alog. Relator. part. 4. *cap.* 12. *num.* 2. *cum seqq.* Castill.
controuers. tom. 3. *cap.* 28. *num.* 19. *&* 20. *& tom.* 5. *cap.*
85. *num.* 178. *cum seqq.* Maximè si causa subsit; nam si-
ne ea non posse Principem etiam legem generalem con-
dendo, dominium rei alienæ auferre, tenent Bart. *in*
1. *constit. Digestor. vers. omnem numer.* 3. Imol. *in d.*
cap. quæ in Ecclesiarum num. 20. Matth. de Afflict.
in prælud. ad Constit. Neapol. q. 4. *n.* 7. *& decis.* 321. *n.* 16.
Roch. de Curte *in cap. fin. de consuet. fol.* 46. *col.* 3. Syl-
uan. *conf.* 66. *numer.* 24 Bellon. *conf.* 2. *n.* 8. *cum seq.* Ce-
phal. *conf.* 45. *num.* 306. Petr de Gregorio *de concess. feu-*
di p. 1. *q.* 7. *num.* 27. *&* 28 Lancel. Gallia *conf.* 44. *n.* 43.
& seq. Menoch. *conf.* 1105. *n.* 19. *cum seq.* Muta *ad cap.*
38. *Sicil. n.* 10. *&* 12. *tom.* 1. Gutier. *in l. nemo potest num.*
73. *ff. de legat.* 1. Vincent. Caroc. *de locato quæst.* 11. *num.*
4. *fol.* 148. Camill. de la Rata *conf.* 86. *numer.* 125. Fede-
ric. Scot. *in resp.* 1. *tit.* 1. *lib.* 1. *num.* 189 *cum seqq.* Mart.
de iurisdict. part. 4. *casu* 195. *num.* 12. 15. *&* 25. *& in*
suis votis voto 217. *num.* 10. Iacob Cancer *var. tom.* 3.
cap. 3. *num.* 84. Bernard Græuæ *ad pract. Cameræ Imper.*
lib. 1. *concl.* 56. *consid.* 2. *num.* 8. Stephan. Gratian. *dis-*
cept. forens. tom. 5. *cap.* 991. *num.* 38. Glorit. *resp.* 1. *pro*
ciuitate Messanensi p. 3. *num.* 234. *cum seqq* Ludou. Ro-
dolphin. *de absoluta Principis potest. c.* 6. *n.* 165. *& seq.*
Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *capit.* 4. *numer.* 356.
Guzman. *de euiction. quæst.* 52. *ex num.* 1. *& præci-*
puè à 65.

Princeps an possit ex causa derogare iuri substi- 282
tutorum ? Resp. affirmatiuè per Molin. *de primog. lib.*
3. *capit.* 8. *numer.* 31. *vers. ex quibus consequitur*, *&*
lib. 3. *capit.* 3. *ex numer.* 20. Topium *de potest. Prin-*
cip. secularis §. 6. *num.* 1. *&* 2. Marta *de success. lega-*
li part. 4. *quæst.* 1. *art.* 1. *num.* 31. *cum seqq. & qu.*
4. *art* 4. *num.* 16. Monet. *de commut. vltim. volunt.*
capit. 9. *numer.* 444. Castill. *controu. tom* 3. *cap.* 28.
Cancer. *lib.* 3. *var. cap.* 3. *num.* 60. Fusar. *de substi-*
tut. quæst. 623. *num.* 7. Cutelli *de donat. tract.* 1. *disc.*
2. *part.* 6. *num.* 44. *cum seqq.* Solorzan. *de gubernat. In-*
diar. tom. 2. *lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 37. Et quod ob priuatam vti- 293
litatem possit Princeps derogare substitutionibus tenent
Menoch. *conf.* 956. *numer.* 9. *cum seqq.* Rodulph. *de su-*
prema Principis potest. capit. 6. *numer.* 146. *&* 149.
Et hinc Bald. per text. *ibi in leg. si testamentum C. de*
testam. num. 2. tenet quod in Principe satis est quòd
putet causam subsistere, & ex opinione sua statuat, seu
mandet: idem Bald. *in leg. rescripta numer.* 10. *C. de*
precib. Imper. offer. Ciriac. *tom.* 1. *controu.* 160. *num.* 8.
pulchrè Ias. *conf.* 136. *num.* 9. *&* 10. *lib.* 2. vbi quòd
solus motus habetur pro iusta causa, *& numer.* 11. ex
Bald. *in capit. Ecclesia S. Mariæ, col. pen. vt lite non*
contest. addit quòd ad iustificandum motum Principis
sufficit quæcunque occasio, Petra *de potestate Princi-*
pis capit. 32. *quæst.* 8. *princ. ex numer.* 10. *pag.* 208.
Pereg. *conf.* 8. *numer.* 24. *lib.* 1. Schrader. *consil.* 9.
numer. 66. *cum seq. vol.* 1. vbi *numero* 68. subiungit
in hoc casu quamlibet rationem motiuam pro causa suf-
ficere, & reputari, Simanch. *de Cathol. institut. tit.*
9. *numer.* 269. Ponte *consil.* 152. *numer.* 24. *&* 25.
vol. 2. Mieres *de maior. part.* 4. *quæst.* 1. *limit.* 1. *nu-*
mer. 111. *cum seq.* vbi totam hanc materiam circa con-
cessionem facultatum ait positam esse in arbitrio domi-
norum, qui in Concilio Cameræ assistunt, Carol. Ta-
pia *decision. supremi Consilij Italiæ* 20. Ponte *consil.*
152. *vol.* 2. Et in terminis quod possit Princeps vnire
feudum ad effectum vt in eo vnus solus succedat in
præiudicium aliorum agnatorum habentium ius suc-
cedendi, probat Ias. *consil.* 236. *per tot. vol.* 2. qui
loquitur in Comitatu Mirandulæ, & Concordiæ, &
probat Regem Romanorum potuisse inspecta hac
publica vtilitate illa feuda reducere ad ius primoge-
nituræ, idem Ias. *consil.* 107. *per tot. vol.* 4. Cephal.
conf. 3. *ex num.* 18. *cum seq. & præcipuè num.* 23. *&*
24. *lib.* 1. Becc. *consil.* 56. *numer.* 33. *& cum seqq.*
vol. 1. Pereg. *consil.* 4. *numer.* 26. *lib.* 1. *& consil.* 12.
num. 24. *lib.* 6. vbi pro iusta vnionis causa adducit ma- 284
iorem familiæ splendorem si possideantur plures iu-
risdictiones, Ciriac. *tom.* 2. *controuers.* 312. *numer.*
13. vbi quòd Princeps potest de feudis antiquis exi-
gere primogenituram in præiudicium vocatorum.

Mart.

Mart. *de success. legali part. 3. quaest. 2. art. 3. à numer* 13. *vsque ad* 16. Mier. *de maior. part. 1. quaest.* 26. *num.* 92. *in 2 edit.* vbi quòd ne feudum diuidatur, potest Princeps illud vnire, & maioratum de eo facere in praeiudicium comprehensorum. Quae confirmantur ex traditis à Baldo *cons.* 333. *Praemittendum est, vol.* 4. vbi dicit quòd licet Imperator non possit sine causa deuestire vasallos, potest tamen feudum ponere sub quadam lege aequitatis, & iustitiae, sequitur Menoch. *cons.* 331. *numero* 111. *lib.* 4. Molin. *de primog. lib. 4. capit. 3. numer.* 17. Rodolphin. *de potest. Principis capit. 6. num.* 191. *fol.* 37. *à tergo.* Et absque dubio procedit principalis sententia de iure substitutorum ex causa derogando à Principe quando illis est satisfactum, Molin. *de primog. lib. 4. cap. 3. num. 6. vers. nam aut Princeps*, Tapià *decis. Consilij suprem. Italiae* 20. *n.* 14. *cum seqq.* Ponte *d. cons.* 152. *n.* 28. *vers. dixi, quarto, & vers. cum igitur.*

285 Princeps alicui contractui suum consensum & facultatem concedens, an dicatur contrahere, aut aliquid ex suo dare? Resp. negatiuè, quia solùm contrahentes habiles facit, & Iuris impedimentum remouet, vt per Isern. *in cap. Imperialem, de prohib. feudi alien. num.* 12. *& ibi* Camer. *fol.* 57. *col.* 4. Idem Isern. *in cap. 1. qui succe sor. ten. num* 6 Paris. de Puteo *de reinteg. feudal. cap.* 267. *num.* 5. Freccia *de subfeud. lib. 2. quaest.* 29. *num.* 9 Caes. Contard. *in l. vnic. C. si de mom. possess. limit. 2.* §. 8. *numer.* 47. Valasc. *de partit. cap.* 13. *num.* 70 Vincent de Franch. *decis.* 540. *numer.* 20. *&* 11. Nouar. *quaest. forens. lib. 1. q.* 38. *num.* 12. *vers. nec obstat*, Larata *cons.* 43. *num.* 3. Montan. *in repet. d. cap. Imperialem super verbo Imperialem sub num.* 53. *lit. B. vers. mihi autem*, Rouit. *in rub. de feudis num.* 66. *cum seqq. & cons. 1. num. 7. &* 8. *lib.* 2. Georg. *in repet. feud. c. 6. n.* 14. *cum seqq.* Corbul. *de iure emphyt. tit. de caus. priuat. ob alien. irreq. dom. ampl.* 6. *numero* 2. Ponte *de potest. Proreg. tit.* 8. §. 3. *numer.* 24. *pag.* 166. vbi quod dominus assentiendo nihil aliud facit nisi tollere obstaculum, & vasallus est, qui transfert dominium *&* §. 11. *numer.* 17. *pag.* 302. vbi idem repetit, idem Ponte *cons.* 59. *num.* 49. *lib.* 1. *& cons.* 40. *num.* 22. *&* 23. *lib.* 2. Fulu Lanar. *in addit. ad Reg. Lanar. ad cap. 1. de his, qui feud. dare poss. num.* 31. *pag.* 117. vbi quod assentire non est alienare, siue feudum de nouo concedere, sed tantum alienantem non impedire ius eius prorogare, & veterem inuestituram confirmare ex Bald. *in cap. quae in Ecclesiarum num.* 19. *de constitut.* quod repetit *num.* 117. *& seqq.* Molin. *de primog. lib. 4. capit. 3. numer.* 24. vbi loquens de facultatibus Regiis expeditis à Consilio Camerae, dicit Regem concedendo nihil de suo donare, Reg. Constant. *in l. 1. Cod. de filiis official. lib.* 12. *num.* 72. vbi dicit contractum in quo Princeps assenuit, non dici contractum Principis, nec habere illius priuilegium, Rot. *decis.* 100. *num.* 49. *&* 50 *tom.* 5. *recent.* vbi in terminis *cap. cùm aliquibus, de rescript. in* 6. probat quòd quando Papa dispensat contra statutum de non recipiendis nouis Canonicis, cum quis ad Canonicatum admittitur, admissus dicitur à Capitulo, & non à Papa, Gallup. *in methodo feudor. p.* 2. *cap.* 5. *num.* 21 *cum seqq.* vbi cum Baldo, & aliis probat quod filius consentiens refutationi feudi à parente factae nihil agit quoad diminutionem patrimonij, sed solùm se tollit de medio, vt refutatio suos operetur effectus, sed si filius est primogenitus, & indubitabilis feudi successor, vt quia est feudum ex pacto, & prouidentia, tunc consentiendo videtur ipse feudum refutare, & cedere, & ad hoc allegat tex. *in l. in aedibus ff. de donat.*

286 Princeps ad lites & scandala vitanda an possit partes etiam inuitas ad concordiam reducere? Resp. affirmatiuè, per *caput, cùm inter R.* 16. *de elect.* ibi, *ad componendum coegit inuitum*, &c. *cap. nonnulli* 28: *de rescript. cap. placuit* 9. *dist. l. aequissimum* 6. *ff. de vsufr.* Felin. *in cap. quae in Ecclesiarum num.* 45. *de constitut.* Caccialup. *in tract. de transact. quaest.* 10. *num.* 15. Paul de Castro *in l. quidam existimauerunt num.* 6. *verb. Princeps vero*, Alex. *num.* 6. Ias. *num.* 4. *vers. tertiò facit ff. de rebus cred.* Padil. *in rub. de transact. num.* 22. Petra *de potestate Principis cap.* 6. *num.* 96. *& cap.* 32. *in 2. exemplo num.* 69. Et in primogeniis Pinel. *in l. 1 part. 3. n.* 50. *in* 8. *limit. Cod. de bonis mat.* Molin. *de primog. lib. 4. c. 9. n.* 20. *cum seq.* Mier. *de maior. p. 4. q. 21. n.* 5.

Princeps an possit propria auctoritate, quoties sibi 287
videbitur, ciuitas & lites alibi vertentes ad se, suumque tribunal Regium auocare? Resp. affirmatiuè ad not. per Guid Pap. *decis.* 440. Chassan. *in consuet. Burgund in proœm. verb. de nos Parlaments, num.* 6. Decian. *tract. crimin. lib. 4 cap.* 25. *num.* 9. Alban. *cons.* 1. *numer.* 11. Gamil. Lepidi *Lucensi decis.* 55. *Mastrill. de magistrat. lib* 5. *cap.* 4. *num.* 166. vbi probat propter 288
potentiam litigantium posse Principem ad se causam auocare, & sua manu Regia abbreuiare, & summariè terminare, Iannin. *de citat. reali lib. 1. cap.* 8: *num.* 25 8. Muta *in proœm. cap. Regni numer.* 51. Roland. *cons.* 12. *num.* 29. *vol.* 3. Surd *cons.* 257. *num.* 12 *& cons.* 462. *num.* 6. Camill. Borrel. *de compromis.* §. 7. *glos.* 3. *n.* 6.

Princeps an possit priuilegium à se concessum sub- 289
dito tollere, reuocare, & moderare? Resp. affirmatiuè per Innoc. Abb. Card. & Imol Felin. Dec. & alios plures; quos refert & sequitur dicens hanc opinionem communi omnium iudicio receptam videri Cou. *var. lib. 3. cap. 6. num.* 1. & in terminis maioratus Hispaniae Greg Lop. *in l. 3. verb. mugeres col. 9. vers. si vero maioria tit.* 13. *part.* 6. vbi citat Bald. *in l. qui se patris ad fin. Cod. vnde liberi*, probantem esse speciale in Principe quod possit reuocare suum priuilegium, sine causa, etiamsi esset alicui ius quaesitum: idem probant Burg. de Paz *in proœm. legum Tauri numer.* 317. Auendan. *ad l.* 27. *Tauri glos.* 1. *num.* 5. Angul *ad l. 11. meliorat. glos.* 2. *num.* 9. Tapia *in decis.* 20. *supremi Consilij Italiae numer.* 11. Ponte *cons.* 152. *ex num.* 24 *vol.* 2. Robles de Salzedo *de repraesent. lib. 3. cap. 5. num.* 16. *&* 27. Noguerol. *alleg.* 32. *num.* 171.

Priuilegiorum in generali derogatione an compre- 290
hendantur priuilegia ex contractu, & ex causa onerosa concessa? Resp. non comprehendi per Mohedan. *decis.* 11. *de surrepatr.* repetita apud Pute. *decis.* 314. *lib. 1. in noua impres.* Roman. *cons.* 430. *numer.* 14. *vers. septima ratio*, Card. *cons.* 47. *à num.* 2. *vsque ad fin.* Roland. *cons.* 15. *num.* 22. *lib.* 3. Burat. *cons.* 16. *numer.* 57. *lib.* 1. Pinel *in rub. C. de rescind. vendit. part. 1. cap. 2. col. vlt.* Lap. *alleg.* 96. Seraph. *decis.* 1082. *numer.* 3. Rot. *decis.* 48. *numer.* 8. *part.* 1. *diuers.* Marescot. *var. resol. lib. 2. capit. 40. numer.* 28. Marta *cons.* 40. *ex num.* 22. *& per tot.* vbi latè probat quod cridae de annatis soluendis etiam cum clausulis derogatoriis emanantes non comprehendunt feuda ex contractu, & mediante pretio concessa, *& cons.* 145. *num.* 16. *cum seqq.* vbi idem repetit, Gonzal. *ad leg.* 8. *Cancel. glos.* 36. *numero* 36. *cum seqq.* vbi loquitur in eisdem terminis quod per derogationem generalem non censetur derogatum priuilegiis per viam contractus concessis, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 5. capite* 845. *num.* 17. *& cap.* 891. *num* 61. Fort. *statuto* 41. *num.* 20. *&* 21. Muta *ad cap. Regni Sicil. tom. 1. in proœm. numero* 86. *pag.* 17. Bonacin. *tom. 2. tract. de legib. quaest. 3. puncto* 8.

§.3.n.12.& 13.Tapia decis.8.n.7.Paschal.de patria po-
test.p.1.c.1.n.97.cum seqq.
291 Priuilegium immunitatis an extendatur ad perso-
nas, & bona post priuilegium quæsita? Resp. exteo-
di, per Bart.cons.59.num. 4.lib.1. Viui.opin.792.n.2.
& opin. 641. numer. 3. Maresc. var. lib. 2. cap. 85.
Nouar.tom.1.quæst. 127.num. 26.Franc.Anton.Costa
292 cons.80.num.16.Vnde comprehendere iocolas de nouo
superuenientes resoluunt Bald. in cap. 1. §. si quis de
manso col. 3. num.7. Nouar.d.q.127.ex num. 8. Ricc.
post decis.150.p.2.in allegat. ibi posita à num.4. Muta
293 ad pragmat.Sicil.tom.1.tit.10.num.33. & 34. Et pri-
uilegium de percipiendis gabellis extendi ad gabellas
superadditas etiam ex facto Principis tenent Bald. in l.
vtrum tam in 1.quàm in 2.lect.ff.de petit.hered. Angel.
in l.at vbi num.2.eod.tit Brun de augmento concl.16. n.
5.& 6.latè Menoch.cons 201.n.150.lib.3.& cons.1103.
ex n.5.lib.12.Ricc.decis.167.n.9 post princ.p.3.Fab.de
294 Anna cons.61.n.20.& 21.Medices cons. 51.n. 42. Et
priuilegium ab Imperatore concessum villis ciuitatis
extendi ad villas de nouo auctas tradunt Ioan.Andr. in
addit ad Specul.tit.de censib.§.nunc dicendum in ad-
dit.magna circa pen.col.& in regula qui sentit,de regul.
Iuris in 6.in mercur.Bald.in l.cum fundin ff.de legat.2.
Cou.pract.c.2.Gironda de priuileg.n.116.Muta d.tom.
1.tit.16.n.33.& 34. Denique priuilegium concessum
295 Collegio sexdecim virorum extendi ad septem collegas
postmodum prædicto collegio additos resoluunt Alex.
cons.178.n.8.lib.1.Bertachin.in repert.p.1.lit. A verb.
Augmentum consutum fol.mihi 183.Cabed.Lusit.dec.
113.n.2.p.2.
296 Procurator falsus quis dicatur? Resp. non solum
illum dici, qui nunquam habuit mandatum, sed
etiam qui habuit, & fuit reuocatum, vel mandatum
est minus sufficiens, vt per Bald. in cap. nonnulli 28.
numer. 3. in fine, de offic. deleg. Curt. iun. in l. licet
num. 1. C. de procurat Mastrill.Sicil.decis.179.num.
9.part.2.Rot.decis.121.n.3.p 4 diuers Et qui fuit sub-
stitutus à non habente potestatem substituendi,Marant.
de ordine iudic.p.4.dist.16.n.21 p.222.in edit. Veneta
de anno 1601.
297 Procuratoris gesta sine mandato an possint à do-
mino ratificari, vt retroacta valeant? Resp. affirma-
tiuè per l. licet ff. de iudic. & non solùm in prima,
sed etiam in secunda instantia,vt post Angel. Paul. de
Castro, Bald. Bertachin. & alios, quos allegat, tra-
298 dit Aym.cons.108. num. 1. Natura enim ratificationis
alicuius actus est quod facta post actum, quia à prin-
cipio sine consensu ratificantis fieri non potuit, ope-
ratur vt valeat idem actus tanquam si à principio
actus esset cum ipsius ratificantis consensu, cap. cum
vos, vbi Panor. numer. 3. de his quæ fiunt à Prал.
Molin. de Instit. tractat.2. disp. 468. vers. tertio di-
299 ctum est. Nihilominus tamen si fuerit oppositum de
defectu mandati, ratificatio post oppositionem facta
nihil operatur. Azeued. l. fin. ex numer. 3. tit. 22.
lib. 4. Recop. Gutier. practic. lib. 2. quæst. 13.D. Bar-
bos. in l. alia §. eleganter num. 5. ff. soluto matr. Et
sic ratificatio debet interuenire antequam nullitas ab
aduersa parte opponatur. Suarez de Paz in practic.tom.
1.part.1. temp.2. num.34.Melch. Reinoso obseruat. 28.
n.17.quia ratificatio non retrotrahitur in præiudicium
300 tertij,cui iam erat ius quæsitum per oppositionem,The-
saur.decis.3.n.fin.
Procurator an licite retinere possit instrumen-
301 tum quousque ei sit satisfactum de sumptibus? Resp.
affirmatiuè per Ias. in l. si non sortem §. si centum num.
10.vers.limita ff.de condict.indeb. Boër. decis.13.num.
3. Surd. decis. 30. Marescot. var.lib.2.cap. 112. num.
3. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.
176.num.3.Farin.in praxi crimin. quæst. 106. num. 61.
Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 16. numer. 5.
Non verò pro salario sibi debito; nam pro eo scri- 302
pturæ vel instrumenta nequeunt retineri. Capic.
decis. 11. num. 1. Boër. citato loco, Aretin. de recens.
num.13.Gail.lib.2.obseru.12. num. 4. Caroc. de locato
p. 6. tit.de except.except.5. ob retent.& tit.de expens.
quæst.1 num.3.& 6.vbi inquit idem esse in Aduocato,&
Iudice,quibus pro præmio laborum retentionem non
competere ait.
Procurator generalis Ordinis, cui data est pote- 303
stas pro Ordine, & pro singulis personis de Ordine
an sit sufficiens ad comparendum pro vno Conuen-
tu? Resp. negatiuè per Felin. in cap.eam te, numero
14.& in capite cum dilecta numero 6.ante vers.amplia
primò,de rescript.Deci.cons.61.num.3.Fallit in procu-
ratore generali Societatis Iesu propter amplissimas il-
lius facultates Rot decis.101.n.2.p. 2.recent. Fallit e-
tiam in procuratore generali Ordinis Prædicatorum ex
concessione Bonifacij IX. quod virtute communica-
tionis extenditur ad Carmelitanos,Cocein. decis. 189.
n.8.& 9.
Procuratoris negligentia in non comparendo,appel- 304
lando,vel prosequendo appellationem,an sit iusta cau-
sa ad appellandum? Resp.non esse iustam causam per
Lancel. te attem. part.2.capito 14. numero 2. etiamsi
procurator soluendo non fuerit,dolo cessante,quia aliàs
nunquam esset dare desertionem,nec vnquam finis li-
tibus imponeretur.Crescent.decis.7.de appellat. Rota
decis.137.numer. 1.part.1.recent.Burat.decis.849.num.
2.& decis.585.num. 8. & 14. & quòd ita practicatur
Cassad.decis.3.de appellat præsertim stante clara iusti-
tia in negotio principali.Greg.Lop.l.2.tit.23.part.3.in
glos.verbo contra algun personero,Sigism.Scacc de ap-
pellat.q 5.num.22.Quod intellige in procuratore ad 305
omnes instantias, vel de procuratore generali ad om-
nes lites, & causas,qui etiam est procurator in causa
appellationis: secus verò in procuratore simpliciter
ad causam dato seu constituto, quia licet possit ap-
pellare, non tamen tenetur, nec potest prosequi ap-
pellationem, late Scacc. d.q.5.n.12.vers.extende etiam.
Et prosecutio appellationis an sit de appenditiis instan- 306
tiæ,& quod lata sententia procurator desinat esse talis,
quodque præfixio termini ad prosequendam appella-
tionem procuratori facta seu intimata non debet ar-
ctare principalem, vide pulchre Mohed.decis.6. de pro-
curat.
Promissio donandi an & quando idem importet 307
quod donare? vide Bart. in l. iuris gentium in princ.
ff.de pact.Rip.lib.2.resp.cap.12.Menoch.cons. 1.num.
134 & cons.92. ex num.27.& cons.967.num. 1.& 2.
Mier.de maiorat.p.1.quæst.66.in 2 edit. Marcium Me-
dices inter decisiones Senens.exam. 5. num. 14. & 13.
Surd.cons.457.n.24.& cons. 535. n. 8. Stephan. Gra-
tian.discept.forens.tom. 3.cap.887.num. 20. cum seqq.
Merlin. controuers.cap.4.num.6.Rot.decis. 393. num.
2.tom.3.recent.Et idem importare promissionē donādi
quod donare in promissione fauore matrimonij facta
tenent Menoch.d.cons.92.Bursat.cons.100.n.11.lib.1.
qui loquitur tam in promissione donandi quàm do-
tandi, Seraph. de priuileg. iuram. priuil.23.num.15.&
16 Hieron.Gabr.cons.38.num.10. & 11. lib. 1. Surd.
cons.437. num. 24.cum duobus seqq.Cancer.vari.reso-
lut.tom.3.cap.15. num. 152.vbi num. 233.de promis-
sione constituendi dotem, Rot. decis.58.ex num. 20.
& decis.174.num.11.tom. 6. recent. Et in promissione
assignandi filio donationem propter nuptias ex cau-
sa matrimonij contrahendi, tradit Surd. consil.
437. numer. 13. vers. & quod dictum est in dote.
Sic etiam promissio meliorandi facta per patrem filio 308
ex causa matrimonij, est adimplenda; & pro facta ha-
benda, si non adimpleatur, vt constitutum est apud
Hispanos

Hispanos *l.22.Tauri,& l.6. tit. 6.lib. 5.noua Recop.*vbi Matiens *glos.7.*& Angul.*super eadem leg.glos.5.num.2.* Ex identitate rationis pactum,seu promissio instituendi
309 maioratum, idem est ac instituere, Tell. *d. leg.* 22. *Tauri num.* 15. vbi dicit se ita in facto obtinuisse in quadam causa Cacerensi, Mieres *de maior. p. 1. quæst. 24 ex num* 51.*& quæst.6*6.Auendan.*ad d.leg.22.Tauri glos.2.num.4.&* meliùs *leg.44.Tauri glos.16. numer.* 9.Azeued.*in d.l.6.num.* 4.Angul. *in eadem l.6. glos.5. numer.7.*Merlin.*controuers.cap.4.n.19.& 20.*Et in promissione, & pacto de hæreditando filio illius matrimonij, quod sit idem quod ipsum hæreditamentum de præsenti factum, probant Cancer. *var. lib. 3. cap.7. num. 122. cum seqq.* Fontanel. *de pactis nupt. tom. 1. claus.4.glos.9.part.4. ex num.* 28. idem Cancer.*lib. 1. cap.8.numer.168.in 2.edit.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3.q.8.num.11.cum seqq.*Noguerol. *alleg.31. n.127. cum seqq.*

310 Protestatio in iudicialibus an debeat repeti in quolibet actu? Resp. affirmatiue, quia si non repetatur, præsumetur ab ea fuisse recessum, iuxta resoluta per Mohedan. *decision.44. alias 2.de iudic.*Seraphin.*decis. 502.num.2.* Greg.XV.*decis 44.n.8.*Caualer.*decis.135. n.3.*

311 Rationes quò loci sint reddendæ? Resp. reddi debere non in loco domicilij, sed in loco administrationis, per *l.1.& 2.Cod.vbi de ratiocin.agi oport.l.Hispan. 31. tit. 2.part.3.*Franc.Bursat.*cons.74. num. 5.* Roland. à Valle *cons.49.numer.67.vol.1.* Baëc. *de decima tutor. cap 2.num.186.*Castill.*leg.17.Tauri glos. de restit. col. 4. ad med.* Auiles *ad cap.27. Prætor. numer. 21. col.4.* Rota Genuens. *decis. 98. numer. 3.& 4.* Escobar. *de ratiocin.cap. 7. ex numer.1.*Gutier. *de tutel.part.3. cap. 1. num.125.*D.Barbos. *in l.hæres absent §.2. num.61.ff. de iudic.*

312 Recognitio solemnis an sit necessaria in instrumentis antiquis? Resp. negatiue, & quod ad hunc effectum necessaria non est antiquitas centum annorum, sed sufficit quod sit octuaginta, per Pute. *decis. 1. de fide instrum.& decis. 146. lib 1. in correct.* Caputaq. *decision. 5. numer. 1. part. 3.* vbi *num.* 2. reddit rationem, quia recognitio debet fieri per testes, in quibus dicitur esse in antiquis vsque ad sexaginta annos secundum obseruantiam Rotæ, Seraph.*decis.1451.*Card. Caualer. *decis.518.*Rot.*decis.27.n.2.& decis.693.n.7.p.2. recent.*

313 Recognitio priuatæ scripturæ quomodo facienda? Resp. à testibus dicere debentibus non solum habere notam manum scribentis,qui apocham confecit, sed etiã fuisse præsentes quando fuit scripta, per Felin. *in cap. 2. num.14.de fide instrum.*Alex. *cons. 150. num.16. lib.5.* Ias.*cons.184 n.34.lib.2.*Rimin.iun *cons.503.n. 13.*Afflict.*decis.181.num. 8.& 9.* Gramm. *decis.184. per tot. decis.106. n.33. & 34.*Et quamuis de stylo Tribunalis Auditoris Cameræ soleat admitti recognitio facta per testes, qui habeant notam manum, ad notata per Vestri. *lib.6.c.1.n.8.vers.nihilominus,*Tiber.*in praxi lib.1.c.33. n.*10 nihilominus Rota non admittit dictas recognitiones, nisi concurrentibus adminiculis, vt fuit dictum coram Gregor XV *decis.189. numer.2.*Rot *decis.124. numer.3.& 4 p.2.diuers.& decis.303. p. 1. recent.& in Vlixbonen. matrimonij 21. Iunij 1613.coram Card. Sacrato.*

314 Recusari an possit iudex post litis contestationem? Resp. eo casu recusationis exceptionem admittendam dum causa post litis contestationem orta est, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit per *l. Hisp. fin.tit. 10. part.3.*Franc.Marc.*decis.775.* Lancelot.*de attent. p. 2. capit.6.numer.50.*Cou.*pract.capit.26. numer.2.* Caualcan.*de brachio Regio p.3.numer.* 329. Mascard. *de probat.concl.953.n.35.*Fului.Pacian.*cons.18.numer. 75.& 76* Iacob.de Laurent.*de iudice suspecto cap. 14.numer. 50.& seqq* Sigism.Scacc.*de iudic.lib 1.cap 101. num. 10.* Muscatel.*in sua praxi Neapol.p. 1.glos. compesens n. 55.* Sola *ad constitut Sabaudiæ tit. de recusat.glos.1. n.9* Mastrill.*decis.131.n.68.*Grass.*de except. except.24. num.20.*Castill *decis.6.num.16 lib.1.& decis.131.numer.1.lib.2.*Stephan.Gratian.*disceptat.forens.cap 100. num. 32.* Capic. Latro *decis. 87.*Paul. Christian. *Belg. decis.148.ex numer.18.vol.2.*Capit.Galeot. *controuers. lib.1.contrau.39. num. 25.& 26.*Fontanel. *decision.17. ex num 5.*

Reductio ad ius commune, & ad primæuam naturam quid operetur? Resp. multa operari, & ad plura deseruire Hinc concessio Imperatoris admittens fœminas ad successionem feudi in præiudicium agnatorum contra primam inuestituram, valet, & de ea agnati non possunt conqueri, quia fœminæ sunt capaces feudorum, & eas admittendo Imperator, reducit feudum ad primæuam naturam, vt per glos. *in l. si vnus § pactus ne peteret, ff. de pact.* resoluit Gozadin.*cons 8.numer.42.* sequitur Petra *de potestate Princip. c. 32. §.1. num.33.pag.166.& §.2.n.34.pag.171. in magnus,*idem tradit Capic Galeot.*tom.2.contrau.48.n.52.*Ciriac.*tom. 315*
2.contrau.310.numer.175. vbi fortius dicit quod Prin- 316
ceps potest vni gratificare in præiudicium alterius quando res reducitur ad pristinam, & naturalem formam. Sic factum solius Prælati præiudicat Ecclesiæ quando per illud reducimur ad ius commune, Abb. *capit. veniens numer. 21. de præscript.* vbi Felin. *numer. 5.*Ias. *in l.si constante num.174.ff.soluto matrim.* Solorzan. *de gubernat.Indiar.lib.2.cap.17.numer.9.tom.2.*Et solemnitas consensus Capituli non requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ, quando per eam res reuertitur ad suam naturam, Felin. *num.* 8. *vers. tertio probatur,* Ferretr *num.8.*Mantica *num.40.vers.secundo quia ad idem in cap.omnes de constitut.*sequitur Curt. iun. *de feud. part. 2.quæst.5.numer.8.vers. tertio magis in specie,& consil. 273.num.14.lib.3.*Beroi. *cons.7. n.27.lib.3.*Solorzan. *d. num. 9.*

Referens vbi aliter loquitur quam relatum, cui attendendum? Resp. relatum esse attendendum etiam in materia, in qua referens habeat potestatem disponendi, quia censetur ita disposuisse per errorem, Card. Mantic. *decis.332 n.1.* 317

Regalia an comprehendantur in donatione à Rege facta de castro, seu villa cum omnibus iuribus, & redditibus ei quoquomodo pertinentibus? Resp. negatiue per *l. Hisp.5 tit.15.part.1.vers. e aun por maior, l.1.tit. 10.lib.5.noua Recopil.*vbi Matiens. *glos. 21.à num.24. & glos.22.*Greg.Lop.*l.9 gl.5 tit. 4 part. 5.* Boër. *decis. 30 n.12.*Anton.Fab.*in suo C.lib. 3.tit. 12. de iurisdict. omn.iudic definit.17.*Menoch. *de præsumpt. lib. 3 præs. 97.n.41.& 42.*Fontanel.*de pactis nupt.claus.4.glos.14. num.8.* 318

Regna Portugaliæ, & Aragoniæ an sint Castellæ Regno accessoria? Resp. negatiuè, cum sint illi æquè principaliter vnita, itaut quodlibet eorum suis propriis legibus regatur; ita Aguirre *in apologia de Regno Portugaliæ n.55.*Claperi.*in cent fiscali, causa 1. q.vnic. n.13.cum seq.*Milanen *dec. 1.* Ioseph.Sesse *Arag. decis. 113.n.20.p.2.*Leo Valent.*dec.2.n.34.p.1.*Gabr.Pereira *Lusit dec.2.n.2.* 319

Relatio quomodo intelligatur, & quando attendatur? Resp. semper intelligendam habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatio conuenit, per Bart. *in legi 3.Cod.de iure immun.lib.10.*Abb.*in cap.translato,num. 3.de constit.*Cephal.*cons.153.n.58.lib. 2.* Raudens. *de analog.libr. 1.cap.34.num.130.* Cassanate *cons. 57.n. 37.* Marta *cons. 78. n 26* vbi quòd semper intelligendum est vt relatio congrua fiat, & singula singulis referantur, Castill. *contrau. tom.6.cap.181.num.33.*Rot. *decis.* 320

decis. 206 num. 4. p. 3. recent. vbi quod in hac materia singula singulis referenda sunt, eadem Rot. decis. 117. tom. 5. recent. Citiac. tom. 1 controu. 90. n. 39. & 40. vbi pluribus relatis dicit quod relatio etiam in implicatis orationibus semper debet fieri vt singula singulis referantur, & controuers. 174. numer. 1. & 2. Mart. de Medices Senen. decis. 20. numer. 22. Rota cons. 555. numer. 6. p. 2. recent. & coram Buratto decis. 22 num. 1. vers. & præcipuè, vbi dicit quòd relatio non fit, quando commode fieri non potest, & numer. 3. & 4. quod relatio solum fit ad possibilia. Sed quando ex relatione correctio alicuius præcedentis dispositionis vult induci, illa admitti nó debet, nec aliquid operatur, Ias. in l. talis scriptura numer. 39. ff. de legat. 1. Capic. decis. 21. numer. 12. Menoch. cons. 115. numer. 39. vol. 2. & cons. 216. numer. 193. & seqq. & de præsumpt. lib. 4. præs. 181. numer. 10. Marta de clausul. p. 4. claus. 23. numer. 18. Ego eod. tract. claus. 70. numer. 7. Mart. Medices d. Senen. decis. 60. num. 23. Raudens. de analog. cap. 34. numer. 130. pag. 479. vbi loquitur quando relatio esset contra mentem disponentis, quod non debeat fieri; Rota decis. 44. numer. 7. tom. 7. recent. vbi quod relatio non debet fieri quando
321 sequerentur contrarij effectus; sicut etiam nihil operatur quando ex ea sequeretur repugnantia, aut contrarietas dispositioni referenti per glos. & Bart. in l. si idem cum eodem §. fin. ff. de iurisd. omn. iudic. Pereg. de fideicom. art. 16. numer. 107. vers. secundo si præcedentia, Decian. resp. 44. numer. 152. lib. 4 Cassanate cons. 53. num. 77. Galganet. de condition. p. 2 cap. 6. quæst. 7. n. 11. Marta de clausul. p. 4. claus. 23. numer. 10. Castill. decis. 250. num. 165. Ramon cons. 81. n. 2. Ciriac. tom. 1. controu. 96. num. 83. refero Ego d. claus. 70. num 10. Quan-
322 do clausula referens habet perfectam dispositionem & ad aliam refertur, non debet attendi dispositio relata, quamuis adsint verba repetitiua, Bart. in d. l. talis scriptura § fin. sub n. 3. vers. primo si in præcedentibus, ff. de legat. 1. Ias. in princ. eiusdem l. num 37. Deci. in c. secundò requiris, de appellat. num. 14. Capic. decis. 108. num. 10. Miet. de maior. 2. q. 4. illat 8. n. 237 & 238. fol. 461. col. 2. in vlt. edit. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 181. num. 6. & cons. 202. num. 98. lib. 9. Galganet. d. p. 2. cap. 6. q. 5. num. 8. pag. 353. & num. 21. pag. 354. Castill. Sicil. decis. 250. num. 162. cum seqq. p. 3. Marta d. p. 4. claus. 23. num. 9. Ego d. claus. 70. num. 17. & claus. 183. num. 8 Capic. Galeot lib. 2. controu. 23. num. 29. cum seqq. vbi dicit quod quando in inuestitura referente adest perfecta dispositio, tunc nihil curandum est de inuestitura relata ad euersionem, & correctionem referentis, Fontanel. de pactis nupt. tom. 2. claus. 5. glos. 10. part. 2. numer. 26 pag. 328. vbi resoluit quòd relatio semper censetur facta exceptis expresè dispositis, ne per relationem intelligatur præiudicatum expresè dispositis in scriptura referente, nec recessum ab illis per relationem ad aliam scripturam ne expresè disposita in scriptura referente habeant locum, vt bene probant Paris. consil. 39. ex numer. 18. lib. 1. Becc. consil. 101. num. 79. lib. 1.

Reseruatio an aliquid de nouo inducat? Resp. nihil
323 inducere, sed tantum conseruare ius, quod quis habet, ex Bart. in l. ille à quo § 1. ff. ad S. C. Trebell. Natt. cons. 26. n. 9. & cons. 338. n. 3. lib. 1. & cons. 656. n. 197. Crauet. cons. 70. n. 6. Greg. Lop. l. 16. glos. 1. tit. 22. part. 3. Et vulgo dicitur reseruationem nihil dare vel adimere, vt per Sim. de Prætis de interp. vltim. volunt. lib. 5. interp. 3. dub. 1. n. 217. cum seq. Fului. Pacian. cons. 133. n. 8. & 9. Giurb. decis. 21. n. 5. & 6. Salgad. de protect. Regia p. 4. c. 7. n. 184.

324 Reseruatio Papæ concurrentibus pluribus familiaritatibus, seu reseruationibus personalibus, an semper sit præferenda? Resp. tanquam illustriorem, & nobiliorem præualere, per Cassad. decis. 9. num. 1. & 5. & 6. & decis. 23. de præbend. Sarnen. super reg. de im petr. benef. per obitum famil. Card. q. 15. Seraph. decis. 1251.

Restitutio an & quando differri possit ob necessita- 325
tem restituere debentis? Resp. differri posse quando non nisi cum magna difficultate ea facienda est, & sic grauis iactura, vel detrimentum ex personarum conditione cognoscitur, induciturque: quia si vir nobilis sit nec statim soluere potest nisi se omni famulorum obsequio, atque equorum priuet, suique consimilium cogatur abstinere consortio: vel si ciuis primarius nonnisi ita se priuet vt artem mechanicam sibi insuetam subire, vel manuales operas exercere cogatur differre restitutionem donec absque status sui iactura possit, licebit. Neque vt restitutio statim fiat multò minus quam valeant sua bona vendere, vel aliud simile graue pati detrimentum compellitur: vt quia sibi inutilis foret ars, ex qua se familiamque suam alit, vel si instrumenta, libros aut capitale cum quo lucratur victum cogeretur vendere. Ita Nau. in man. cap. 17. num. 56. & cap. 26. num. 2. Ioan. Lup. in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum §. 65. num. 50. & seq. Gasp. Baec. de inope debit. c. 1. num. 52. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap. 32. num. 16. Gutier. canon. lib. 1. cap 40. num. 7. Marta voto 18. num. 2. cum seqq Molina de Iustit. tract. 2. disp. 754. num. 2. vers. quando detrimentum el 2. Rebell. de obligation. instit. lib. 2. q. 17. sect. 4. n. 22. & 26. Lessi. de Iustit. lib. 2. c. 16. dub. 1. num. 15. 21. 22. & 25. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap 20. num. 19. Id tamen intelligitur cum grano salis, vt scilicet debitor, qui propter suam paupertatem, modo supra relato restitutionem differre potest, non lautè, & sumptuosè, sed valde moderate & parce viuat, id solum expendens quod sibi, suisque absque magna status sui decentia necessarium est; quodque magnum detrimentum ex retardatione solutionis, vel restitutionis creditori non sequeretur; secus si sequeretur, vel si in eadem simili, aut paulo minori indigentia creditor existeret eique rei familiaris & status simile immineret periculum, Gutier. d. cap. 40. num. 10 Molin. d. tract. 2. disp. 754. n. 2. vers. quando verò, Lessi. d. dub. 1. n. 15. 19. & 31. Si confessarius aduertat pœnitentem alias data opera non satisfecisse suæ obligationi, debet ei negare vt in plurimum absolutionem, quia præsumi potest illum in futurum non esse satisfacturum, præsertim si id bis, aut ter se facturum promisit, & non fecit, cum illud facere potuisset, ita ex Nauar. Bonacin. Filliuc. & aliis resoluit nouissimè Trullench. de Sacrament. lib. 4. c. 9. dub. 3.

Retentio an regulariter detur pro melioramentis? 326
Resp. affirmatiuè, & quod quando illa non sunt liquida, & debitor cauit de illis reficiendis, non retardatur executio, vt per Benintend. decis. 77. n. 5. Pute. dec. 12. & dec. 471. lib. 2. Pereg. dec. 111. lib. 1.

Retentionis exceptio prætextu melioramentorum an 327
in executione sententiæ opponi possit? Resp. opponi posse, licet possessor ad restitutionem rei sit condemnatur, vt per Neguzant. de pignor 4. memb. 5. part. numer. 10. Roland. cons. 28. numer. 3. lib. 1. Crauet. cons. 148. numer. 2. Cephal. cons. 289. numer. 5. & cons. 299. numer. 34. lib. 4. Tiraquel. de retractu conuent. §. 7. glos. 1. numer. 14. Bertazol. cons. ciuili 117. Boër. decis. 43. num. 9. Capic. decis. 27. numer 3. & decis. 119. numer. 1. Benintend. decis. 77. numer. 1. Magon. Florent. decis. 82. Caualcan. decision. 36. numer. 71. & 87. part. 2. Cacheran. decis. 129. numer. 16. Alexan Ambrosin. decis. 28. num. 29. p. 1. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 24. num. 26. Viui. decis. 112. num. 21. & decis. 317. num. 8. Flamin. Carthar. decis. 11. numer. 5. & decis. 15. numer. 2. Surd. decis. 277. numer. 13. & de aliment. tit. 8. priuil. 62. numer. 10. Cæsar. Barz. decis. 108. num. 43. Petra de fideicomm. q. 13. Pereg.

etiam

etiam de fideicomm. art. 50. numer. 55. Lancel. de attentat. p. 3. c. 24. Marescot. var. lib. 2. cap. 112. num. 18. Mieres de maior. q. 32. num. 8. & 9. Ioan. Garc de expens. c. 6. numer. 15. & 16. Gutier. pract. lib. 3 q. 68. num. 16. & Canon. lib. 2. cap. 8. num. 58 Raudens. var. resol. cap. 18. Cancer. etiam var. resol. lib. 3. cap. 6. num. 116. cum seq. Castill. controuers. lib. 4. cap. 42. num. 113. Guzman. de euictionib. q. 20. num 30. Gabr. Aluarez de priuileg. pauper. p 1. q. 41. num. 19. Intellige etiamsi non sit liquidatus valor melioramentorum, & offeratur cautio de soluendis melioramentis, vt per Tiraq. de retractu connent. §. 7. glos. 1. numer. 13. Capic. decis. 17. num. 7. Surd. d. priuil. 62. num. 8. Alexan. Ambrosin. d. decis. 28. num 30. Carthar. d. decis. 35. à num. 1. vsque ad 16. Anton Fab. in suo Cod. lib. 3. tit. 22 defin. 15. & 16. Marescot. d. cap. 112. num. 21. Gabr. Aluarez d. q. 41. num. 20. & 21. Quidquid dicant Menoch. remed. 15. recup. num. 569. Caualc. decis. 28. num. 6. p. 1. Monach. Bonon. decis. 24. num. 7. Anton. de Amatis decis. 23. numer. 3. Guzman. d. q. 20. num. 38. Requiritur tamen vt concedatur retentio spreta cautione quod in processu fuissent probata melioramenta in genere. Paris. cons. 13. num. 53. vol. 1. Caualcan. d. decis. 36. num. 2. & 3. Marzar. de fideicom. q. 65. in princ. Ioan. Garc. de expens. cap. 7. Giurb. decis. 50. numer. 19. Et quod sint liquidata, aut incontinenti liquidanda; Menoch. d. remed. 15. n. 569. Pereg. decis. 16. part. 2. Pute. decis. 471. num. 1. & 2. lib. 2. Caroc. de locato p. 4. tit. de expens. num. 21. & 22. Gabr. Aluarez d. q. 41. n. 24.

328 Retentio an detur Prælato, vel clerico pro expensis, & melioramentis in rebus Ecclesiæ, de bonis ipsius clerici, vel Prælati factis? Resp. dari vt ea deducere valeat, per Greg Lop l. 41. glos. 5. verb. qui descuente in ella, prope fin. tit. 28. p. 3. Boer. decis. 44. num. 4. Menoch. remed. 1 1. recuper. num. 16. Pereg de fideicom. art. 50. n. 43. Surd cons. 183. num. 6. & cons. 333. num. 37. Marescot var. resol. tom. 2. cap. 112. numer. 4. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. 117. numer. 26. Guzman de euiction. quæst. 30. numer. 27. & 28. Gabr. Aluarez de priuil. pauper. tom. 1. q 41. n. 39. Rodoan. rebus Eccles. q. 72. cap. 1.

329 Salarium non conuentum quando debeatur agentibus, & solicitatoribus causarum? Resp. ex consuetudine Romanę Curiæ illis deberi, quicquid. aliàs de iure dicendum esset. per Socin. cons. 196. in fine vers. & hoc iudicio meo lib. 2. Surd. de alimen. tit. 1. q. 61. Stephan. Gratian. disceptat. forens capit. 257. numer. 35. cum seq. Caualer. decision. 400. Rot. decision. 291. num. 1. p. 1. recent.

330 Salarium totius temporis, quo fuit impeditus, an consequi debeat officialis iniuste impeditus officium exercere? Resp. affirmatiuè per l. qui oper. su. ff locati, & leg. 1. §. diuus, ff. de var. & extraord. cognit. vbi latè Bart. de Doctore qui per casū pestis impeditus fuit legere; & hoc maximè, si impedimentum processit ab eo, qui salarium debet, secundùm Bart. per text. ibi in l. hac lege C. de proxim. sac. lib. 11. Ripa de peste p. 1. ex num. 38. Michael Reinoso in obseruat. iuris obser. 27. n. 25. vbi reprobat Cabed. p. 1. dec. 8. n. 34. resoluentem quod officialis propter culpam suspensus ab officio, etiamsi postea absoluatur per sententiam, non lucratur salarium illius temporis quo suspensus fuit.

331 Scientia in aliquo casu desiderata, qualis debeat interuenire? Resp. probandam ne dum simplicem scientiam, sed legitimam, certam, & plenam non in genere, sed in specie, & de omnibus qualitatibus, per glos. verb. sciuerit in c. concertationis, de appellat. in 6. Alex. cons. 114. num. 4. vol. 2. Felin. in cap. cum contingat. num. 5. de rescript. & in cap. quoad consultationem n. 32 de re iudic. Tiraq. de retract. lig. §. 36. glos. 2. num. 31. Hieron. Gabr. cons. 36. num. 6. & cons. 40. num. 19. vol. 1. Cæs. Barz. decis. 61. num. 19 & decis. 48. à num. 23. vsque ad num. 27.

Scripturarum simplici copiæ quando sit credendum? 332
Resp. in odium impedientium illarum productionem, vel compulsationem actorum ei credi debere, ad tradita per Bald. in l. publicati q. 8. in fine, ff. de testam. Ias. in l. si quis in aliquo in 7. fallent. Codic. de edende, quos refert Theodos. de Rubeis in singular Rotæ part. 2. verbo scriptura paragraph. 8. vbi addit etiam simplici copiæ credi stantibus impedimentis, & tergiuersationibus partis, & quando pars impedit transportationem actorum.

Sententia quomodo in dubio interpretanda? Resp. 333
interpretandam esse in fauorem condemnati vt minus ei noceat, per l. ha enim causa, ff. de suspect. tutor. Alex cons. 36. n. 6 lib. 1. & cons. 174. n. 1. lib. 2. Menoch. cons. 100. numer 34. lib. 2. Cranet. cons. 74 num 10. Mandel. Alba cons. 132. num. 10. lib 1 Verall. decis. 148. num. 5. p 3. Et in dubio iudicandum est non obstare rei iudicatæ exceptionem glos. verb. restituatur in fine l. qui restituere. ff. de rei vendicat Sigism Scacc. de appellat. q. 17. num. 60. cum seqq Et fortius quando opponitur inter personas, quæ non fuerunt in lite, Menoch. cons. 501. numer. 14. Mieres de maior. p. 4. quæst 14 numer. 11. quia sententia est stricti iuris, & stricte venit interpretanda l. si iudex, ff de his qui sunt sui, Cacheran. de- 334
cis. 65. num. 11. & decis. 145. num. 40 Molin de primog. lib. 4. cap. 5. numer. 10. Monter à Cueua Arag. decis. 36. num 52. Card. Mantic. decis. 66. Sigism. Scacc. d. qu. 17. limit. 21. numer. 49. Stephan. Gratian discept. forens. tom. 2. cap. 214. numer. 11. Et semper præsumitur lata 335
eo modo, & ex ea causa ex qua proferri de iure debuit, & potuit, iuxta notata in l. si quis ad exhibendum, & in l miles §. qui iudicati, ff de re iudic. Bart. in l. si fundum § in venditione, ff. de pignorib. Crauet. cons. 23. num. 2. & melius cons. 74. num 9. Honded. cons 21. numer. 45. vol. 2 Marta voto 148. num. 5. Surd. cons. 312. n. 14. Valenzuel. cons. 169. num. 45. tom. 2. Ramon. cons 50. n. 8. & 40. Capic. Galeot. contron. lib. 2. contron. 35. num. 38. Rot. dec. 112. n. 3. p. 2. diuers.

Sententia lata contra maioratus possessorem, an præ- 336
iudicet successoribus etiam non citatis? Resp. præiudicare, per leg. 1. paragraph. quamuis vers. denuntiare, ff. de ventre inspic. Molin. de primog. lib. 4. capit. 8. ex numer. 3. nisi constiterit de dolo, collusione, vel fraude, aut quod possessor minus plene defendit causam, Molin. d. capit. 8. numer. 7. Pereg. de fideicom art. 53. numer. 59. Menoch. cons. 501. ex numer. 8. lib 6. Veluti si iustas defensiones proponere omisit, Pereg. d. art. 53. numer. 59. Vel quando non adhibuit omnem diligentiam ne vinceretur, & quocunque alio modo detegitur eius culpa, & negligentia, vt consuluit Menoch. cons. 501. n. 9 lib. 6.

Sententia prolata super qualitate beneficij an illud 337
quoad omnes afficiat? Resp. affirmatiuè per Achil. de Grassis decis. 5. de re iudic. Gonzal. ad reg. 8 Cancel. gl. 9. §. 1. n. 84. Nicol. Garc. de benef. p. 3. cap. 2. num. 11. & 4 cap. 5. n. 129. Aloys. Ricc. in praxi iurispatron. resolut. 154. Viuian. in praxi Iurispatron. lib. 14. cap. 2. num. 4. pag. 684. Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 23. n 152. Ego ipse de iure eccles. vniuerso lib. 3. c. 12. n. 96. Rot. coram Puteo decis. 237 lib. 2 in correctu, & apud Farin. decis. 172. n. 21. & decis. 319. n. 2. p. 3. recent. aliàs p. 1. in posthum. & apud Post. in fine sui tract. de manutent. decis. 172. num. 10.

Sententia lata pro valore instrumenti an iuuet om- 338
nibus interesse habentibus? Resp. iuuare quamuis sit res inter alios acta, iuxta resoluta per Alex. in l. sæpe num. 67. ff. de re iudic. Alben. cons. 101. n. 6. Menoch. cons. 423. num. 23. & 24. Feder. Scot cons. 4. n 31. lib. 2. tom. 2.

Sententia

339 Sententiarum trium de nullitate an aliquo casu obiici possit non obstante *Clem. 1. de re indic.*? Resp. obiici posse quando nullitas est notoria, & ex actis euidenter patet, vt per Thom Triuisan. *lib. 1. decis.* 53. & 54. Maresc. *var. lib. 2. c. 121. per tot.* & præcipuè *n.* 42 & 44. Gutier. *pract. lib. 2. quæst* 120. *n.* 5. Azeued. *cons.* 19. *n.* 23. & *cons.* 23. *n.* 29. & 59 & *cons.* 39. *n.* 52. Aloys. Ricc. *in collect. p. 1. collect.* 151. Ceuall. *commun. q.* 116 Steph. Grat. *discept. forens.* c. 103. *n* 25. & ca 18. *n.* 47. & *c.* 581. *num.* 52.

340 Spurius, qui à patre institui nequit, an possit in tempus legitimationis institui? Resp. posse, quia paria sunt aliquid fieri tempore habili, vel inhabili si effectus conferatur in tempus habile, vt per Greg Lop. *l.* 10. *verbo in munda tit.* 13. *part.* 6. Roder Xuar. *alleg.* 27. *in fine*, Peralta *in l. si Titio num.* 3. *ff. de legat.* 2. Iul. Clar. §. *testamentum q.* 31. *vers. pen.* Roland. *cons.* 22. *num* 19. *lib.* 3. Anton. Gom. *l.* 9. *Tauri nu.* 21. & plures alij quos refert & sequitur Perez de Lara *de vita hominis cap.* 4. *n* 14.

341 Statutum conceptum in personas, vel in res an extendatur extra territorium? Rep. non extendi, per Alex. *cons.* 16. *lib.* 1 Octau Cacheran *cons.* 76. *nu.* 19. Albert Brun *de statutis excludentib. fœminas art.* 8. *q.* 25. *n.* 121. *cum seqq.* Vegg *cons.* 10. *num.* 4. Plot. *cons.* 10 *n.* 6. vbi hanc opinionem veram, & indubitatam dicit, Pereg. *cons.* 7. *num.* 8. *lib.* 5. D. Barbos. *in l. exigere dotem num.* 161. & *seq. ff. soluto matr.* Beltramin. *ad Greg. XV. decis.* 265. *n.* 7. *in vers.* & *hoc procedit*, Rot *decis.* 177. *n.* 2. & 3. & *n.* 9. 13. 14. & 17. *in impressis de anno* 1636. Et an & quando extendatur ad bona sita extra territorium, vide suprà *hoc eodem voto in verb. bona n.* 26. *cum seqq.*

342 Statutum à secularibus factum, quo generaliter prohibetur ad fauorem ciuium, qui habent vineas in territorio, ne vllus conducat vinum extra illud collectum ad ciuitatem, vel oppidum, vel ne quis è Regno, ciuitate, vel oppido extrahat frumentum aut vinum nisi prius soluto aliquo tributo, an comprehendat clericos, & ecclesiasticas personas? Resp. non comprehendere iuxta resoluta per Bald. *cons.* 198. *vers. non obstat lib.* 2. Ioan. de Amicis *cons.* 18. *in fine*, Rip. *de peste tit de remed. ad conseruan. vbert. num.* 122. Grammat. *decis.* 100. *num.* 15. & 16. Cou. *in reg. possessor p.* 2. §. 4. *num.* 8. Bursat. *cons.* 42. *num.* 18. & *cons.* 93. *num.* 26. Carpan. *ad statutu Mediolanen. in prælud. nu.* 183. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 75. *num* 4. Gueuara *in propugnaculo libert. eccles. asseri.* 1 §. 3. *num.* 11. Montanar. *in pragm. de administ. ciuit. num.* 86. & 87. Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit.* 6. §. 3 *num.* 3. Mart. *de iurisdict. p.* 4. *cent.* 1. *casu* 2. *num.* 10. Ciarlin. *controuers. forens. lib.* 1. *cap.* 31 Trullench. *in exposit. Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 12. *dub* 5. *num* 23. Antonin. Diana *moral. resolut. p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 68. & 69. & *p.* 6. *tract.* 8. *resolut.* 4. Thom. del Bene *de Parlament. dub.* 30. *sect.* 21. *n.* 4. Quicquid dicant Ferdin Menchac. *vsufreq. cap.* 4. *num.* 18. Mexia *in tract. taxæ panis concl.* 5. *num.* 17. Morla *in emporio Iuris p.* 1. *tit.* 1. *in prælud. num.* 19 Ioan Heuia *in Curia Philip. tom.* 1. *p.* 3. §. 3. *numer.* 12. Bobabil. *in sua politica lib.* 2. *c.* 18. *n.* 117. Fragoso *in regimine Reip. Christianæ p.* 1. *lib.* 7. *disp.* 19. §. 1. *num.* 48.

343 Substitutioni sequenti an locus sit vbi primæ substitutionis conditio non extitit? Resp. negatiue, quia substitutio subsequens intelligitur quatenus priores substitutiones purificarentur, & data existentia præcedentium conditionum, vt per Crauet. *cons.* 623. *num.* 20. Menoch. *cons.* 326. *num.* 35. & 36. *lib.* 4. & *cons.* 865. *num.* 22. *lib.* 9. Hieron. Gabr. *cons.* 95. *num.* 24. *lib.* 2. optimè Vincent. Honded. *cons.* 78 *num.* 43. *cum seq. tom.* 1. & *cons.* 49. *num.* 42. *tom.* 2. Stephan. Gratian. *discept. forens cap* 288. *num.* 4. & *cap.* 536. *num.* 33. & *cap.* 774. *num.* 5. & *cap* 747. *num* 25. Fusar. *de substitut. q.* 456. *num.* 10. Cassanate *cons.* 55. *à num.* 7. ibi, *Itaque sicut defectu conditione relatio conditionalis deficit, omnes substitutiones sub relatione comprehensæ, quemadmodum vulgo traditur, quod prima substitutione ex defectu conditionis deficiente integra totius vinculi structura deficit, & ita corruunt, & pereunt quacunque substitutiones sub verbis relatiuis, vel sub alia qualibet digressione ad plures gradus comprehensa, l. si mater* §. 1. *ff. de vulgari*, &c.

344 Testator legando in codicillis, an videatur in dubio recessisse à priori voluntate posita in testamento? Resp. non videri, per Deci. *cons.* 190. *col. fin. vers. quintu*, vbi citat Abb. *cons.* 4. *In quæst. quæ vertitur. col.* 5. *vers non obstat si dicatur vol.* 2. *arg. l. cum qui ff. de probat.* & *in l. cum hic status* §. *pœnitentiam, ff. de donat. inter vir. et ux.* & *in l. Lutius la* 1. *ff. de legat.* 2. ex quibus iuribus colligitur voluntatis mutationē non præsumi: & procedunt ex ea ratione, quia mutatio voluntatis est accidens, & accidentia nunquam præsumuntur, *l. si vero* §. *qui pro rei qualitate, ff qui satisd. cog.* Alciat *de præsumpt. reg.* 2. *præsumpt* 16. *num.* 1 Rip. *in l. si quis in fun.di vocabulo, ff. de legat.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 1416. *num.* 1.

345 Testes summariæ ad quid deseruiant? Resp. solum ad capturam, nullamque probationem facere in vlteriori processu nisi fuerint ipso reo citato repetiti, vt per Bald. *in l.* 3. § *si tibi col.* 2. *vers. sed nunquid isti testes, ff. de condict. ob turpem caus.* Clar. §. *fin. q.* 11. *vers. item quæro*, & *q.* 45. *vers. cæterum si reus*, vbi quod valde grauiter erraret iudex si omissa tali repetitione procederet ad condemnationem, Roland. *cons.* 22. *num.* 15. & *cons.* 64. *n.* 14. & *cons.* 81. *n.* 10 & *cons.* 114. *n.* 11. *lib.* 1. Mascard. *de probat. concl.* 1366. *num.* 1. Hieron. de Laurent. *Auen. decis.* 5. *num.* 13. latè Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 70. *n.* 136.

346 Testes varij ob varietatem an torqueãtur ad eruendam veritatem? Resp. affirmatiuè per *l. qui falso vel variè* 16. *ff. de testib. l. ex libero ff. de quæst. l. Hisp. pen. tit.* 30. *part.* 7. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 13. *num.* 29. Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 66. *à num.* 98. multo magis torquendus est reus principalis dum varius inuenitur, ex eod Farin *d. p.* 2. *q.* 52. *à num.* 18. *vsque ad num.* 24. Et in causis Fidei Eymer. *in direct. Inquisit p.* 3. *tit. de cautel. Inquisit. contra hæreticorum cauillationes caut.* 6. *num.* 104. & *q.* 61. *num.* 2. vbi etiam Franc. Peña *commento* 110. *vers. prima regula*, Sousa *in aphorism. Inquis lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 79. Præsertim si alia quæcunque coniectura seu adminiculum concurrat, Osasch. *decis.* 79. *num.* 18. Rimin. iun. *cons.* 301. *numer.* 15. *lib.* 3. Farin. *d. q.* 52. *num.* 29. Simanch. *de Cathol. instit. tit.* 65. *num.* 33. Petr. Caball. *resolut. crimin. casu* 200. *numer.* 236. Zanard. *in direct. Theolog. p.* 3. *cap.* 93 *fol.* 512. Martin. Delri. *disquisit. magic. lib.* 5. *sect.* 4. *vers. euictum est Rei variatio*, Sousa *d. lib.* 2. *c.* 39. *n.* 80 Castr. Palao *in opere morali tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 8. *puncto* 9. *num.* 11 Antonin Diana *moral. resolut. tom.* 4. *tract.* 6. *resol.* 15.

347 Transactio facta super re non dubia, & lite certa, an sit ipso iure nulla? Resp. affirmatiuè per *l.* 1. vbi Ias. *num.* 15. & *l. post rem ff. de transact. l. sub prætextu, l. si causa cognita C. eod. tit. tex. notab. in l. eleganter* 25. §. 1. & *in l. in summa* 65. *C. de condict. indeb. l. si inter patrem* 6. *Cod. de solut.* Dec. *cons.* 479. *in fine*, & *cons.* 551. & *seq.* Angel. *cons.* 215. & 218. Roman. *cons.* 517. *num.* 18. Abb. *cons.* 85. *circa fin. lib.* 2. pulchrè Socin. iun. *cons.* 144. *num.* 16. *vol.* 1. latè Crauet. *cons.* 152. *num.* 10. *vol.* 1. Olasch. *Pedem. decis.* 91. *num.* 23. Natt. *cons.* 543 *num.* 36. *vol.* 3. Mandel. Alba *cons.* 310. *num.* 11. Menoch. *cons.* 6[illegible]8. *num* 1. Euerar. iun. *cons.*

*conf.*24. *ex num.*87. Surd. *conf.* 501. *n.*9. Rota apud
Cenc. *de censib. decis.* 223. *num.* 1. Itaut nec in vim
pacti sustineri possit, *l.* 3. vbi Bald. Paul. Rimin. & Ias.
C. de repud. hæred. Mandel. Alba *d. conf.* 310. *num.* 11.
Card. Mantic. *de ta it & ambig. conuent. lib.* 2. *titul.* 1.
348 *num.*16. Quia transactio facta super re certa, præsu-
mitur facta mala fide, & ad vexandum reum, & eum
inducendum ad compositionem, & transactionem me-
tu litis, vt scribunt Bald. *in cap.* 1. *num.* 3. *de controu. in-
ter vasa.*. Beroi. *conf.* 176. *num.* 18. *v. l.* 1. Crauet. *conf.*
152. *num.* 10 *vol.* 1. Mandel. Alba *conf.* 543. *num.* 8. *vol.*
3. qui ait transactionem initam super lite non dubia,
& per partem, quæ nullum ius habebat super re tran-
sacta præsumi factam per calumniam, & dolum vnius
partis, Pereg. *conf.* 83. *num.* 3. *lib.* 1. dicens quòd vbi lis
agitur calumniose (hoc est sine causa dubia) partes ad
transactionem nequaquam deuenire possunt, & si de
facto transigant, quod transactio vti calumniosè facta
occasione litis calumniosæ, & cautiosæ, nullius sit
roboris; & post alios plures Rosental. *de feud. cap.* 9.
concl. 21. *num.* 4 & omnes concludunt quod transigens
potest repetere quod dedit ex causa dictæ nullæ trans-
actionis, tanquam ex turpi causa datum, ex Oldrad.
conf. 280. Vrsill. ad Afflict. *decis.* 149. *num.* 13.
Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 26. *tit.* 1.
num. 4.
349 Vasalli an inuiti possint alienari, & ad alium domi-
num transferri? Resp. non posse per *cap.* 1. *§. in eadem,
de lege Conradi, & in cap.* 2. *quo tempore miles, & in
cap.* 1. *§. præterea ducatus, in fine, de prohib. feudi alie-
nat. per Feder. cap. dilecti, de maior. & obed.* vbi Host.
350 Card. Panorm. & alij resoluunt quòd subditi possint
resistere domino ne alienet castrum, & iurisdictionem
vt subiiciantur alteri domino, Ripa *resp.* 11. *tit. de di-
uers. rescript.* aliàs *resp.* 179. *ex num.* 3. Afflict. *in d.
cap.* 1. *§. præterea ducatus not.* 3. *num.* 20. *cum seqq.*
Neuizan. *conf.* 12. *inter consil. feudal.* Alberti Bruni
num. 109. Paschal. *de patria potest p.* 1. *cap.* 1. *num.* 33.
& 34. Cephal. *conf.* 628. *num.* 23. *vol.* 5. Crauet. *conf.*
241. *num.* 6. & 7. Gabr. Aluarez *de priuileg. paupe-
rum, & miserab. person. p.* 1. *q.* 22. *num.* 81. *vbi n.* 82.
post Conne. Benincas. & Paschal. tenet posse domi-
num vasallos inuitos, & renitentes alienare, vt neces-
sitati, famique succurrat. Et procedit principalis reso-
lutio de qua supra maximè quando alienatio fit à Co-
rona Regia ad alium dominum inferiorem, quia hoc
casu vasallorum interest gubernium non mutari ob con-
tinuas molestias, & vexationes, quas domini terra-
351 rum suis vasallis faciunt. Ita Luc de Peña *in l. vnic.
de capit. ciu. exim. lib.* 11. *num.* 10. Isern. *in cap. im-
perialem, de prohib. feudi alien. num.* 47. *in fine*, Ti-
raq. *de primog. quæst.* 69. *num.* 6. Scip Theodor *alleg.* 10.
à num. 59. & *alleg.* 45. *num.* 1. Bobadil. *in politica lib.* 2.
cap. 16. *num.* 12. Paschal. *d. cap.* 11. *num.* 33. Camill.
de Medices *conf.* 50. *num.* 1. Fontanel. *de pactis nupt.
tom.* 2. *claus.* 4. *glos.* 5. *num.* 52. *vers. vniuersitates Regia.*
352 Nam nemo est qui magis non desideret esse vasallus
Regis quam alterius, vel ea tantum de causa quod qui
sublimioribus subditi sunt, honoratiores reputantur, vt
per Roman. *conf.* 460. *num.* 5. Roder. Xuar. *alleg.* 9.
num. 6. Crauet. *conf.* 291. *num.* 14 Menchaq. *lib.* 1 *con-
trou. illustr.* in *præfat. ex num.* 26. & *cap.* 3. *in fine*, Bo-
badil. *d. num.* 12. Valenzuel. *conf.* 59. *num.* 14. *cum
seqq. vol.* 1. Iacob. Cancer. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 3. *num.*
362. *cum seqq.* Calixt. Ramirez *de lege Regia Aragon.*
§ 32. *num.* 14. vbi ostendit quanto peioris conditionis
sit esse vasallum priuati Baronis, quam supremi Regis:
illud enim, inquit, misera est seruitus; hoc autem sum-
ma est libertas, vt cecinit Claudian. *in* 3. *ver-
sicul.* 41.

*——Nunquam libertas gratior vlla
Est sub Rege pio.*

Vasalli an possint libertatem suam emere vbicun- 353
que Rex terras vendere intendit? Resp. posse, quia
tunc tractant de acquirenda libertate, & effugere sub-
iectionem inferioris domini, & nullum Regi præiudi-
cium fit, cum illi idem offertur pretium, per *§. domi-
nus, Instit. de noxalib. act.* Hippol. *in l.* 1. *§. cum qui-
dam num.* 10. *ff. de quæst.* Vincent de Franch. *decis.* 17.
Paschal. *d. tract. cap.* 1. *num.* 128. Cou. *in cap. quamuis
pactum p.* 1. *§.* 2. *num.* 4. *vers. & si dominus*, Montalu. *in
l.* 2. *tit.* 24. *part.* 4 & *l.* 4. *tit.* 13. *part* 7. Perez *l.* 14. *in
glos. verb. todo aquellos tit.* 11. *lib.* 4 *ordin.* Azeued. *l.*
6. *num.* 2. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* Bobadill. *in polit. lib.* 2.
cap. 16. *num.* 15. Parlad. *in sesquicent. differ.* 109. §. 7.
num. 6.

Vectigalium conductoribus quando facienda sit re- 354
missio? Resp. quando impediuntur facto Principis
locantis ea exigere, vel quando ex impositione nouæ
inductionis illis damnum illatum fuit, vt per Alex.
conf 84. *lib.* 6. Ioan. de Anania *conf.* 74. *num.* 2. Cra-
uet. *conf.* 95. *num.* 8. Bertachin. *in tract. de gabellis p.* 2.
num. 41. Bero. *conf* 144. *num.* 12. *lib.* 1. Cephal. *conf.*
577. *à num.* 7. Hippol. Rimin. *conf.* 282. *num.* 16. *lib.* 3.
Marc. Anton. Eugen. *conf.* 50. *num.* 58. *lib.* 1. Renat.
Chopin. *lib.* 3. *de domanio Franciæ tit.* 13. *num.* 10.
Alexand. Raudens. *var. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 44. *vers.
confirmabam*, Menoch. *conf.* 55. *à num.* 1. & *conf.* 671.
num. 1. Surd *conf.* 24. *à princ. & decis.* 326. *num.* 18.
Vel quando fuerint impediti causa belli, aut alio im-
pedimento proueniente ex facto tertij vti liberè re con-
ducta, vt resoluunt Rip. *in tractat. de peste tit. de pri-
uileg. contract. num.* 88. Valasc. *de iure emphyt. qu.* 27.
num. 31. Cotta *in memorab. verb. conductor ad fin.* Natt.
conf. 184. *num.* 5. *lib.* 2. Alciat. *resp.* 689. *num.* 4. Soc-
cin. sen. *conf.* 156. *in fine lib.* 2. Paris. *conf.* 40. *num.* 6.
lib. 1. Neuiz *conf.* 91. *num.* 9. Menoch. *conf.* 27. *à
num.* 16. Boër. *decis.* 249. *num.* 4. *cum seqq.* Franc.
Marc. *decis.* 62. *p.* 1. Verall. *decis.* 183. *p.* 1. Surd. *decis.*
326. *per tot.* Magon. *Florent. decis.* 67. Caual. *com-
mun.* 27. *num.* 5. Castill. *controuers. lib.* 3. *cap.* 3. *à
num.* 35. & *à num.* 39. Licet id ex facto Principis eue-
niret per Bart. *in l. si vno §. item cum quidam num.* 20.
vers. si verò factum locatoris est instum, ff. locati, vbi
Castr. *num.* 3. Roman. *conf.* 178. Anan. *conf.* 741
num. 2. Crauet. *conf.* 95. *num.* 7. *ad fin.* & *num.* 8. &
10. Corn. *conf.* 21. *ex num.* 9. *lib.* 2. Bursat. *conf.* 309.
num. 10. *vol.* 3. Menoch. *conf.* 27. *num.* 53. Marc.
Anton. Eugen. *conf.* 50. *num.* 52. *lib.* 1. Surd. *conf.* 34.
num. 1. Et quamuis renuntiatum esset casibus fortuitis
prouenientibus ex facto proprio ipsius Principis locan-
tis, Anchar *conf.* 414. *Viso instrumento num.* 14. Ruin.
conf. 25. *num.* 5. & *conf.* 65. *num.* 3. & *conf.* 85. *num.*
4 & *conf.* 147. *per tot. lib.* 1. & *conf.* 59. *num.* 13. *lib.*
4 Socin. sen. *conf.* 136. *in fine lib.* 2. Neuiz. *conf.* 91.
num. 9. Ioan. Bolog. *conf.* 30. *num.* 23. Gramm. *conf.*
9. *num.* 1. *inter consilia ciuilia*, Paul. de Mont. Pico
conf. 70. *num.* 18. Hippol. *sing.* 96. Alciat *resp.* 689.
num. 4. Roland. *conf.* 69. *num.* 14. *lib.* 4. Menoch.
conf. 27. *num.* 32. *cum seqq.* & *conf.* 55. *à num.* 13. &
conf. 119. *num.* 2. & *conf.* 671. *num.* 23. Surd. *conf.*
12. *num.* 63. Rip. *d. tit. de priuileg. contract. nume-
ro* 88. *cum seq.* Chopin. *lib.* 3. *de domanio Franciæ
titul.* 13. *num.* 10. Caroc. *de locato p.* 4. *de casib. quæst.* 5.
in princ. Morl. *in emporio iuris p.* 1. *titul.* 10. *in prælud.
num.* 25. *vers. quæ conclusio*, Castill. *d. lib.* 3. *c.* 3. *num* 56.
cum seqq.

Vniuersitatis in consilio pleno an debeant duæ par- 355
tes ex tribus vicinorum interuenire? Resp. affirmatiuè
per *l. nulli, & per l. planè, ff. quod cuiusque vniuers.*

nom.Felin.in cap.cum omnes num.33.col.2.de constitut.
Abb.in cap.prudentiam,num.8.de offic.deleg.Alphons.
de Villag.in tract.de alienat. rerum Eccles. lib. 1. cap.
38.p.mihi 228.Camill.de Medices cons.50. num.7.&
356 cons.104.num.24 Et quòd vota sua collegialiter, & in
vnum conuocati dare debeat, & non sufficit separatim
votare,& consentire, Innoc. in d. cap. cum omnes nu-
mer. 3. & ibi Felin. num. 24. Bart. in l. omnes popu-
li,num.18.ff.de Iustit.& iure, Ludou de Peña in l.fin.
C.de vendend.reb.ciuit.lib.10.num.4.vers. & facit hic,
Alex. Trentacinq.var.lib.1.tit.quod cuiusque vniuers.
nom.n.11.& 14 vers.prima est,Alphons.de Villag. d.p.
2.cap.12:pag.76.Camill.de Medices d.cons.164. n.1.&
num.23.
357 Vniuersitatis priuilegiis an possit maior pars renun-
tiare?Resp.non posse,cum vnus solus contradicere va-
leat, secundum Abb. in cap. veniens num. 21. de præs-
cript.Ias.in l.iurisgentium,§.hodie num.8. limit.11. ff.
de pact.Andr ab Exea in cap.cum omnes num. 164. &
seq.de constit.vbi Ego ipse in collect.n.15. Ioann. Vin-
cent.de Anna cons.55.n.28. vol. 1. Villag. in tract. de
rebus Eccles.non alien.lib.1.cap.36.per tot. Camill. de
Larata cons.84.num.14. vbi dicit quòd quando agitur
de renuntiando priuilegio dominij maior pars non po-
test minori præiudicare,& contradictio vnius præfertur
& est admittenda.
358 Vniuersitatis,seu ciuium cuilibet in solidum an com-
petat ius subiectionis respectu vasallorum, seu liberta-
tis? Resp competere, quia fauore libertatis consequen-
dæ pars etiam minor præualet, itaut præferendum
sit votum minoris partis contradicentis venditionem
iurisdictionis,per l. 3.ff.de liber.hom exhib.& l. 1.2.&
3.ff.de liber.causa & l.si quis hac §.quoties, ff. qui & à
quib.ibi,omnium consensum necessarium,Roman.in rub
ff.de arbitr. num.41.vers.secundo limita,Ias.in l. iuris-
gentium,§.hodie num.8.vers.limita 13.ff.de pact.Felin.
in cap.cum omnes num.18.col.2.vers. quintò fallit, vbi
Andr.ab Exea num.168.de constit. Ludou. Gom. in §.
item Seruiana Instit.de actionib.num.42.vers.imò si ma-
ior pars,Alphons.de Villag.in tract. de alienat. rerum
Eccles.lib.2.cap.37.D.Barbos in l.2.ff. soluto matr.p. 2.
num.45.vers.quo casu,Rosental de feud.cap.9.memb.1.
concl.62.n.13. ibi, Sed tamen consensus maioris partis
minori non obest parti,cum de singulorum iure agatur,
Camil.Salernit.in addit ad Neapodan. in proœm. con-
suet.Neapol.verb.magna est Principis potestas pag. 32.
ibi,& ideo cum tractaretur de redenndo ad pristinam
libertatem soluto pretio,deberent audiri;& tunc si inter
homines esset differentia quod aliqui volunt se redimere
aliqui non,audiantur etiam in minori numero, Camill.
de Curte in diuersorio iuris feudal.p.1.verb.licèt autem
verissima, & indubitata sit conclusio num. 70. col. 2.
Neuizan.cons.12.inter consilia feudalia Alberti Bruni
num.116.Franc Marc.Delphin.decis.489.n.15.& 16.
p.1.vbi loquitur quando agitur de mouenda lite cum
domino loci super libertate tributorum,quia tunc fauo-
re libertatis consequendæ pars etiam minor vota ferens
pro mouenda lite, vti rationabilior præferenda est,
Crauet. cons 195.num. 10. vbi agit quando imponitur
aliqua collecta pro prosequenda lite super reformatio-
ne regestri,Ioan.Garc.de nobilit.glos.3.§.3.num. 20. &
21.vbi de illis,qui vota ferunt super lite mouenda illis
qui cum non sint nobiles pro nobilibus haberi vo-
lunt. Anton. Gabr.commun.tit.de iure quæsito non tol-
len.concl.8.num 91.Vincent.de Franchis decis.2.num.
21.& 22.Philip Paschal.de viribus patriæ potest. p.1.
359 cap.1.num.18.vbi quòd ius subiectionis respectu vasal-
lorum pertinet ad vasallos tanquam ad singulos,Camill
360 de Medices cons.50.n.1.cum seqq.vbi quod ius vendi-
candi libertatem cuilibet ex ciuibus in solidum pertinet
& cons.118.n.13.& cons. 166.per tot. vbi latè probat
maiorem partem non posse minori in hoc iure doma- 361
nij præiudicare,Fab.de Anna cons.55. ex n. 26. lib. 1.
Camill.de Larata cons.84.n.8.cum seqq Scip.Rouit.su-
per pragmat.Regni Neapol.prag.63.de offi. io procurat.
Cæsaris num.20.& 21.Capiblanc.in tract.de Baronibus
pragm.8 p.3.n 157.p.319.Ioan.Bapt.del Thoro in cõ-
pendio decis.lit.D.verb.domanium,an sit concedendum
pag.154.Stephan.Gratian.discept.forens cap.721. cum
seqq.Nouar. quæst. forens.p.1.q.38.num.9.& q. 85.
n.4.& 5.

Toletana nullitatis Matrimonij.

Reuerentia paterna cum precibus,& persua-
sionibus an & quando matrimonij contra-
ctum rescindat?Et quid si concurrat timor
amissionis lucri,& ex quibus metus præce-
dens censeatur purgatus?

VOTVM CXXVII.

1 Casus series refertur.
2 Metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores,veluti mortis aut cruciatus.
3 Metus iustus debet probari,aliàs dicitur vani timoris.
4 Metus reuerentialis per se solum non sufficit ad rescissionem contractus matrimonij.
5 Matrimonium contrahens ne incurreret indignationem patris, valide contrahit.
6 Auctoritas personæ tribuit iustam causam metus reuerentialis.
7 Reuerentia paterna cum importunis precibus, & molestis persuasionibus inducit iustum metum.
8 Intellige de persuasionibus dolosis, non verò de illis, quæ subeunt vices optimi consilij.
9 Pater potest filio persuadere vt matrimonium cum certa persona contrahat; illum etiam paterna coactione cogendo.
10 Persuasiones ad hoc vt matrimonium annullent debent esse importuna,instantissima,repetita, & inculcata.
11 Importunum dicitur quasi sine portu, & sine quiete.
12 Persuadentes, & rogantes importunè matrimonium, vt illud rescindatur,debent esse soliti male tractare sibi non parentes.
13 Timor amissionis magni lucri potest tanquam iustus reputari,Contrarium verius n. 14. intellige vt ibi.
14 Pœna quæ consistit in amissione lucri imposita alicui vt contrahat Matrimonium cum certa persona, illud non impedit.
15 Amissio lucri imposita alicui vt contrahat Matrimonium cum certa persona, illud non impedit.
16 Dispositio obligans aliquem ad Matrimonium contrahendum cum certa persona sub pœna amissionis lucri,valida est.
17 Proprium amittere,& alienum non acquirere differunt.
18 Creditoribus nulla fit fraus si debitor de nouo non acquirat, dummodo acquisitum non amittat.
19 Prælatus Ecclesiæ potest illi præiudicare in acquirendis.

20 Lu

20 *Lucri amissio non habetur in consideratione si non fuerit radicatum, & matrimonio incorporatum.*

21 L. Proculus ff. de damno infecto, *intelligitur.*

22 *Successor in maioratu in eo ius radicatum habet etiam vincat possessore.*

23 *Marchionissa de Alcala in decisione coram Gregorio XV. multa referuntur pracisam vim, & iustum metum denotantia.*

24 *Animus, & voluntas ab initio colligitur à praecedentibus.*

25 *Dos sine matrimonio stare non potest.*

26 *Cohabitatio spontanea qualiter metum purget, ostenditur, & num. seq.*

27 *Metus precedens per quantum tempus prasumatur purgatus ex cohabitatione spontanea? ostenditur.*

28 *Metus prasumptio excluditur ex quo illum passus nec ante nec post matrimonium protestatus fuit.*

1 QVidam vir nobilis ætatis suæ anno decimoseptimo constitutus, fuit ab eius matre, sub cuius potestate, existere dicebatur, solicitatus, & persuasus vt mulierem, nobilem etiam, in vxorem acciperet; accesserant plures importunationes, & molestæ persuasiones a quibusdam consanguineis id ipsum solicitantibus & affirmantibus potentem Principem, sub cuius dominio existebat totius Monarchiæ gubernium idem velle pluries significasse, qui erat tam austeræ conditionis, vt si illi nobilis vir parere renuerit, timere posset vt sibi inimicus euaderet, ob idque res, & bona sua detrimentum paterentur, ac in deterius abirent: sed dictus vir nobilis quamuis ab eodem Principe benigne rogatus, nullas tamen minas, aut aspera verba, seu imperiosa mandata ab eo accepit; vnde ex Hispalensi ciuitate ad Madritensem Curiam accedens ibi matrimoniales capitulationes constituit, dotem promisit, & matrimonium postea, nulla facta protestatione, sponte vt creditur, celebrauit; & in eo per septem fere annos permansit, ac cum vxore cohabitauit, & biennio, postquam dictus potens Princeps è loco & statu eiectus, ac à Curia exul factus fuit, in eadem cohabitatione perseuerauit. At vbi primum Princeps è vita discessit, dictus vir nobilis coram Ordinario comparuit, & matrimonium huiusmodi per vim & metum celebratum fuisse affirmans, petiit sic declarari debere. Pro veritate consultus respondi Matrimonium huiusmodi fuisse & esse validum, ex sequentibus.

2 Primò quia metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis, aut cruciatus, qui cadat in constantem virum, alias matrimonium non impeditur, nec inualidatur, licet summam libertatem requirat, Ioan. Bapt. Ferret. *cons 340 num 5. p. 2.* per text. *in cap. cum dilectus, de his qua vi*, sed metus, qui considerari videtur in dicto nobili viro, iustus non fuit, nec talis, qui cadere
3 poterat in constantem virum, sed potius vani timoris, si allegans illum concludenter non probauerit, Farinac. *fragm. crimin. p. 2. lit. M. num. 65.*

4 Probatio autem, quæ resultat ex reuerentia materna li non releuat, quia hæc per se solam metum iustum non operatur nec sufficit ad rescissionem contractus matrimonij, ex text. expresso iuncta *glos. 1. in l. si patre cogente. ff. de ritu nupt.* per quem tradunt DD. quod si
5 filia ob metum reuerentialem, & paterna persuasione ducta, timens patris indignationem, matrimonium contraxit, illud validè celebrauit, quia dictus timor non fuit cadens in constantem virum, ex Abb. *in c. veniens el 1. n. 5. de sponsal.* vbi Alex. de Neuo *num. 4.* Felin. *cons. 14. num. 1.* ibi. *Et premitto quod si ista contraxisset matrimonium, ne incurreret indignationem patris, aliàs non fuisset contractura, nisi ob reuerentiam paternam, tenet nihilominus matrimonium, ex quo non interuenit metus, qui posset cadere in constantem virum*, &c. Ioseph. Ramon *cons. 96. n. 27.*

Minus releuat præsumptus timor resultans ex po- 6
tentia dicti Principis, quia licet auctoritas personæ tribuat iustam causam metus reuerentialis, *l. cum vero, §. apparet igitur, ff. de fideicom. libert.* Franc. de Aterio *cons 14. numer. 11.* Valenzuel. *cons. 173. num. 69.* id tamen procedit vbi metum passus subest potestati, dominio, & iurisdictioni metum incutientis, Cancer. *vari. tom. 3. cap. 15. num. 243* Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 6. num. 25.* At in hoc casu cessat hæc ratio, quia dictus nobilis vir non erat subditus illius Potentis, nec ipse potens imperiose ei iussit vt matrimonium huiusmodi celebraret; & ita tam ex parte matris quam dicti Potentis nulla verbera, nec cruciatus corporis præcesserunt, vt requirebatur, ad rescissionem matrimonij, ex adductis per Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib. 1. q. 51. n. 5.* nec minæ in his interuenerunt, nec constat de potestate inferentis, & multo minus quòd fuerit solitus illas exequi.

Non obstat si dicatur maternam reuerentiam, seu 7
Potentis imperium cum importunis precibus, & molestis persuasionibus, inducere iustum metum, vt per Cou. *de sponsal. p. 2. c. 3. §. 6 in fine*, Gutier. *de matrim. cap. 44. n. 3.* Quia respondetur id non constare ex processu, sed solum à quibusdam consanguineis nobili viro significatum fuisse Potentem importune ac enixe desiderasse vt matrimonium celebraretur, matremque ad illud contrahendum filium persuasisse, & quatenus de consanguineorum, & matris precibus, ac persuasionibus constaret, intelligentiam id magis conuenire statui nobilis illius viri, non exinde induceretur nullitas matrimonij quia nulla lege prohibentur huiusmodi persuasiones
imò illas permittit text. *in l. 1. § persuadere, ff. de seruo* 8
corrupto, vbi postquam ibi dictum fuit, *persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere*; vlterius progreditur id ipsum intelligendo de persuasione dolosa, non vero de illa, quæ subit vices optimi consilij, in quibus terminis considerati non potest vis, aut iniusta persuasio, & ideo inquit tex. ibi. *Nam & bonum consilium quis dando potest suadere, & malum, & ideo Prator adiecit dolo malo*, &c. Vnde quod dicitur preces & importunas persuasiones vim & metum inducere, intelligitur de dolosis, iuxta doctrinam Dyni *cap. scienti num. 4. de regul. iuris lib. 6.* ibi, *Sed vbi dolosa persuasio in altera parte non probatur scientia cum consensu inducit prasumptionem quod non interuenit iniuria nec dolus, & ita loquitur regula, & leges superius allegata*, &c. leges autem, ad quas refertur, probant persuasionem esse violentam coactionem, vt per *l. 3. §. si quis volentem ff. de libero hom. exhib. l. 1. §. persuadere, ff. de seruo corrupto, qua procedunt in persuasionibus dolosis*, vt ex illis apparet, idem tradunt Cyn. *in l. vn. C de raptu virgin. num. 20* ibi, *sed vbi dolosa persuasio non probatur, vel non prasumitur, prout non prasumitur propter consensum subsequutum, tunc consensus admouet iniuriam, & dolum, secundùm Dynum*, &c. Salicet. *num. 30. in d. l. vnic.* ibi, *Vnde tunc datur consensus cum non probatur de dolosa persuasione*, &c. Aloys. Leo *num. 11.* Barthol. Cassan.
cons. 40. num. 6. Quis enim dicere audebit parentem 9
non posse filio persuadere vt matrimonium cum certa persona contraheret illum etiam paterna increpatione cogendo, dummodo non ex hoc iustus & verus inducatur metus, qui cadat in constantem virum, ex *d. l. patre cogente*, & expressius ex *l. 10. titul. 1. part. 4.* dum loquens de potestate patris in cogendo filium ad matrimonium contrahendum, ita ait,

No les puede apremiar que lo hagan de todo en todo co-
mo qaier que le puede decir palabras de castigo que lo
otorque, &c. vbi Greg. verb. todo, inquit, id est, metu ca-
dētie in constantem virum, &c. Odofred. in sum. tit. de di-
spensat. impub. n. 12. ibi, Non potest pater absolutè coge-
re, sed modica coactione, scilicet increpatione paterna,
&c. Card. Bellarm. lib. 1. de matr. c. 19 prop. 3. tradit Sāch.
de matr. lib. 4. disp. 22. n. 5. ibi, Intellige conclusionem de
metu cadente in virum constantem, potest enim pater
increpatione paterna cogere filium ad certum matrimo-
nium, l. 10. tit. 1. &c.

10 Et licet præsupponamus matris, & consanguineo-
rum persuasiones non iustas, sed dolosas fuisse, adhuc
non inducerent metum ac vim ad annullandum matri-
monium necessarium, cum deficiant duæ præcisæ con-
ditiones, quarum vna si deficiat, sufficiēs foret ad exclu-
dendum metum. Prima est quod huiusmodi preces, &
persuasiones debent esse importunæ, instantissimæ, repe-
titæ, & inculcatæ, quæ somnum adimant, & quietem
perturbent, importunum enim dicitur quasi sine portu,
& absque quiete, vt inquit Archid. in cap. fin. numer. 2.
de rescript. Peralta in l. si quis in princ. num. 94 ff. de le-
11 gat. 3. auth. de hared. & falcid. in princ. ibi, Semper igitur
nobis importuna sunt, vbi glos. verb. importunæ, exponit,
id est, valde instantes, & in l. 1 C. de petit. bon. sub. l. 10.
ibi, inuerecunda petitorum inhiatione, vbi glos. declarat,
id est frequenti petitione, & in lib. Iudic. cap. 16. ibi,
Cumque molesta esset ei, & per multos dies iugiter in-
hereret spatium ad quietemnon tribuens, vbi Nicol. de
Lyra ibi, quia per molestiam mulieris importana peten-
tis veritatem rei aperuit ad sui interitum, iunctis tradi-
tis per Sanch. d. lib. 4. dispu. 7. numer. 8. Gutier. d. cap.
44. num. 38. ibi, Importuna igitur preces de quibus in
proposito agimus debent esse instantissima, repetita, & in-
culcata ad hoc, vt simul iuncta cum metu reuerentiali
operentur contractus rescissionem tanquam actum invo-
luntarium, ac importunitate assidua, & frequentissima
habitum atque extractum, &c. In præsenti casu his cir-
cunstantiis non probantur preces & persuasiones, quia
consanguineis nulla à Nobili viro reuerentia debebatur,
nec illorum persuasiones cum plurimum vexabant; pro-
ut nec vexabāt matris suæ preces, eo quod per mortē pa-
tris successerat in bonis, eaque possidebat, itaut mater
potius eius auxilio indigeret, quam illi matris fauor ne-
cessarius fuisset, cum ab ea non dependerent sumptus
12 & alimenta, quibus sustentari posset. Secunda est quod
non sufficiunt importunæ preces, nec dolosæ, ac molestæ
persuasiones simul cum paterna reuerentia, nisi concur-
rat concludens probatio quod sic persuadentes, & ro-
gantes soliti sint malè tractare sibi non parentes, ac
preces & persuasiones suas non obseruantes, vt post
glos. & antiquos, quos refert, tradit Felin. in cap. 1. numer.
2. vers. an autem preces, & ibi Mantua numer. 6. de offic.
deleg. Roman. in leg. interpositas numer. 3. in fine, & nu-
mer. 4. Cod. de transact. vbi bene probat Panorm. in cap.
insinuante n. 8 vbi post Ioan. Andr. dicit decidi quæstio-
nem quotidianam si matrimonium contrahatur impe-
rio, vel precibus superioris, non tamen probatur quod
esset consuetus male tractare eos, qui non parebant
huiusmodi precibus, seu præceptis & quod ideo non
est probatum de iusto metu, prout eum refert & sequi-
tur Alex. qui ex aliis bene probat cons. 16. Ponderatis
numer. 9. lib. 3. Paul. Paris. cons. 5. numer. 182. lib.
4. Roland. cons. 83. numer. 25. lib. 2. & ex aliis tra-
dit Farinac. fragm. crimin. part. 2. lit. M. num. 102.
ibi, Metus autem iustus non inducitur ex importunis
precibus & assiduis molestiis cuiuscumque etiam Princi-
pis, nisi fuerit probatum sic importune precantem &
molestantem esse solitum male tractare non obedientes
suis precibus, secundum Felin. &c. Hic autem non pro-
batur hæc conditio respectu matris, & consanguineo-
rum, qui deprecabantur, & persuadere conabantur;
at respectu Principis potentis non fuit necessaria huius
conditionis probatio cum nullibi in processu reperiatur
quod importunas preces effuderit, seu instantissimè per-
suaserit.

Nec obstat si dicatur hîc considerari posse amissio- 13
nem magni lucri, quod sperabat nobilis ille vir conse-
qui posse fauore potentis Principis si eius voluntati obe-
diens matrimonium celebraret, alias enim posset damna
plurima pati si illud contrahere renueret, qui timor amis-
sionis magni lucri potest tanquam iustus reputari iux-
ta Rotę auctoritatem coram Greg. XV. decis. 326. n. 19.

Excluditur enim, si aduertas contrarium, videlicet 14
quod metus amissionis lucri non impedit matrimoniū,
nec illud annullat, tradere Panor. in cap gemma num. 2.
de sponsal. ibi, Puto tamen quod si dominus temporalis
incuteret metum amissionis alicuius rei, atsi contraha-
tur matrimonium, quod per hoc, matrimonium contra-
ctum non esset nullum, quia iure non cauetur quod me-
tus amissionis alicuius rei cadat in constantem virum,
&c. Vndè licet in matrimonio requiratur omnimoda li-
bertas, & pœna in eo apposita valere non possit, l. Titia,
in princ. ff. de verbor. oblig. d. c. gemma, leg. 39. tit. 11. p.
5. nihilominus pœna, quæ consistit in amissione lucri, 15
imposita alicui vt contrahat matrimonium cum certa
persona, illud non impedit, nec annullat, quamuis
dicatur metu non amittendi lucrum contraxisse, vt est
casus expressus in leg. Titio 70. paragraph. 1. ff. de con-
dit. & demonstr. cuius summarium ita se habet. Ma-
trimonia debent esse libera à pœna damni, non à pœna
amissionis lucri; ad idem est text. in leg. 1. Codic. de
instit. & substit. vbi dicitur etiamsi lucrum sit ma-
gnum, veluti totius hæreditatis: per quæ iura tra-
dunt D D. amissionem lucri non esse pœnam, sed
potius inuitationem ad matrimonium spe lucri compa-
randi, quod nullo iure prohibetur, Butr. in d. capit.
gemma numer. 7. Ioan. Andr. numer. 1. Card. numer.
2. Anchar. numer. 9. Card. Mantic. de coniect. vltim.
volunt. lib. 11. tit. 18. num. 1. Et ideo valida erit dis- 16
positio obligans aliquem ad matrimonium contrahen-
dum cum certa persona sub pœna amissionis lucri, leg.
14. vers. pero si el testador tit. 4. & l. 22. vers. e esto
seria tit. 9. part. 6. Palat. Rub. in cap. per vestras not.
3. §. 21. num. 1. Tello in l. 30. Tauri n. 9. Cou. de
sponsal. p. 2. c. 3. §. 3. n. 7. & 8. Card. Mantic. de coniect.
lib. 11. tit. 18. n. 2. Micres de maior. p. 1. q. 50. ex num. 1.
Molin. de Iustit. tr. 2. disp. 207. Ludou. Lop. in instruct.
Conscient. p. 2. vbi de Matrim. cap. 41. vers. ex quo sequi-
tur pag. 1079.

Magna siquidem versatur differentia inter proprium 17
amittere, & alienum non acquirere, iuxta text. in
leg. fin. Codic. de codicill. ibi, Non enim par, eadem-
que ratio habetur amittere debita, & lucra non capere,
&c. & ideo nulla fraus & dolus creditoribus fit si de- 18
bitor de nouo non acquirat, dummodo acquisitum non
amittat, l. qui autem ff. quæ in fraud. cred. l. non fraudan-
tur ff. de regul. iuris; ac proindè licèt ad alienationem bo- 19
norum Ecclesiæ requirantur solemnitates Iure præfini-
tæ, id tamen procedit in acquisitis, secus in acquirendis
in quibus potest Prælatus Ecclesiæ præiudicare renun-
tiando, remittendo, vel aliàs contrahendo, iuxta opinio-
nem glos. in c. fin. 16. q. 1. Bart. & DD. in l. iubemus nul-
lam C. de sacros. Eccles. quod Iuribus & exemplis pro-
bant Roland à Valle cons. 15. ex n. 23. lib. 1. Marc. Anton. 20
Natt. cons. 441. ex n. 9. lib. 1. Quia amissio lucri non ha-
betur in consideratione nisi illud lucrū esset radicatū, &
patrimonio incorporatum, Ioan. Franc. Rip. in l. dam-
num n. 12. ff. de damno infecto, ibi, Habes quòd appel-
latione damni non continetur amissio lucri, vt in l. Pro-
culus

culm, &c. *& numer* 13. ibi, *Intellige ista procedere in*
lucro nondum radicato, nam lucrum radicatum, & pa-
trimonio incorporatum iudicatur damnum, & ita pro-
21 *cedat tex. in l.* 2. &c. nam tex. *in l. Proculus ff de dam-*
no infecto, loquitur quando lucrum non erat acquisi-
tum, nec incorporatum patrimonio. Et quod notandum
est vbi quis lucro gaudet non ex proprio iure, sed per
alienam tolerantiam, illius amissio non habetur in con-
sideratione, & hic est casus *in d. l. Proculus*, & notat
Ioan. de Imola *in l. fluminum* 24. § *item videamus n.* 9.
vbi ait in hoc casu non esse damnum, ibi, *si perdat il-*
lud lucrum, quod solum ex quadam patientia habebat,
&c. *& num.* 11. *in fine*, ibi, *Hic erat lucrum non in-*
corporatum, seu adquisitum, sed ex patientia quadam
habebatur, & ideo non consideratur tale lucrum, &c.
In casu illius decisionis Marchionissæ de Alcala, de qua
Rota coram Greg. XV. *d. decis.* 326. *num.* 19. aliter
se res habebat, quia in eo Marchionatu immediatè suc-
cedere debebat, & tanquam talis habebat ius radica-
tum in ipso maioratu etiam viuente patre, Molin. *de*
22 *primog. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 37 Castill. *lib.* 3. *controuersiar.*
cap. 15. *num.* 77. ac proinde idem ius habebat in ea par-
te in qua per patrem auctus fuerat, & nihilominus non
dubitatur illum posse dictam partem auctam reuocare,
& filiam ea priuare, ex adductis à Molina *lib.* 1. *cap.* 26.
num. 3. *cum seqq.*

23 Illud tamen aduertere oportet dictam decisionem
casui nostro applicari non posse, & cum viderim eam
quotidie in hac Curia allegari cum tractatur de dissol-
uendo ob vim & metum, aliquo matrimonio, miror Ad-
uocatorum facilitatem credentium illam fauere huius-
modi nullitatibus, cum potius difficile reputarem posse
matrimonium aliquod nullum pronunciari, si tot ac
tantæ vis, & metus, ac dissensus coniecturæ & indicia
concurrere debeant: nam primò in ea ponderatur Mar-
chionissam tempore contracti matrimonij esse puellu-
lam, vt dicitur ibi *num* 26. Secundò quod matre care-
bat, & erat sub potestate nouercæ, quæ de ordine pa-
tris illam sæpius minitabatur, vt *num.* 28. Tertiò quòd
ipse pater illam mortis minis affecit, cum ipse esset so-
litus tales minas exequi, vt *num.* 19. *&* 21. ex sua ter-
ribilitate & seuera conditione, *num.* 11. & minæ etiam
respiciebant priuationem Marchionatus, & illius au-
gmenti, vt *num.* 19. Quartò quòd cùm illa vellet alio
se matrimonio copulari, fuit per patrem compulsa ce-
dulam seu chirographum de matrimonio contrahendo
cum illo à se factum denegare *num* 9. *&* 18. Quintò,
quia pater eam reclusam habebat sub custodia armato-
rum, qui diligentissimè eam custodirent, nec finerent il-
lam aliis communicari, nec dominicis diebus ad Missam
audiendam è domo exire nisi ad certam, & determina-
tam Ecclesiam, compellentes etiam, vt non alio sacer-
doti confiteretur nisi cum patris sui Confessario, *n.* 31.
32. *&* 38. Sextò quòd volens ipsa Marchionissa è tam
tyrannica patris potestate exire, & in aliqua parte de-
poni vbi liberè posset explorari, illud ab Archiepiscopo
Hispalensi, & à Nuntio Apost. consequi non potuit,
propter amicitiam, quam cum illis eius pater contraxe-
rat, & ob summam potentiam, qua vtebatur in ea causa
prosequenda, *vt num.* 33. 34. *&* 35. Septimò quod pa-
ter notariam & clericum quendam deputauerat, vt
Marchionissam minis deterrerent, *numer.* 23. Octauò
quòd matrimonium celebratum fuit ostiis clausis, &
assistentibus prædictis armatis hominibus *num.* 37. *&*
38. Quæ omnia præcisam vim & iustum metum de-
notantia in huius facti serie non reperiuntur eue-
nisse.

24 Secundò voluntas contrahendi colligitur ex multis
& primò quia nobilis vir vxori dotem promisit ad tri-
ginta millia ducatorum ascendentem, ex quo actu col-

ligitur qualis fuerit animus & voluntas ab initio, *l. cùm*
quis 10. *C. de natural. liber.* ibi, *nec enim verisimile est*
eum qui postea vel honatiouem, vel dotem conscripserie
ab initio talem affectionem circa mulierem non habuis-
se, qui eam dignam vxoris nomine faciebat, &c. quia
coniux de dote agens, signum euidens est quod matri-
monium sponte, & bono animo contrahit, cum dos si-
ne illo stare non possit, iuxta tex. *in l.* 3 *ff. de iure dot.* 25
Alciat. *resp* 5. *num.* 16. ibi, *Vnde inducitur concludens*
ratio quod sponte eam desponsauerit, ex quo dos non po-
test esse, vbi matrimonium non est, &c. ex quo colligitur
qualis etiam fuerit animus à principio, per tex *in l. sed*
Iulianus § *proinde ff. ad Maced.* ibi, *intelligendumque*
esse ab initio sic accepisse, &c. *l.* 3. §. *idem Labeo ff. de in*
rem verso, vbi animus, & intentio primitiua declaratur
ex his, quæ postea gesta sunt.

Vlteriùs eadem voluntas elicitur ex spontanea se- 26
ptem annorum cohabitatione, vt est casus *in cap. ad id*,
de sponsal. vbi metus, & vis, quæ dissolutioni causam
dedit, purgatur spontanea cohabitatione, & glos. *ibi*,
verb. per annum, notat versus,

Effuge cùm poteris, ne consensisse puteris.
Nam si perstiteris, illius vxor eris.

Et in hoc casu necesse non est de nouo repetitis Con-
cilij Trid. solemnitatibus coram Parocho scilicet & te-
stibus matrimonium celebrare: quia licet id necessarium
esse teneat Rota coram Greg XV. *decis.* 395. *ex n.* 8.
in nostris terminis, & facti serie non agitur verè & rea-
liter de purgatione iusti metus, qui nunquam extitit, sed
de continuanda, exequenda, & manifestanda voluntate,
quæ inerat ab initio.

Nec dicas per cohabitationem metum purgari non 27
posse durante causa metus; hoc est viuente matre, &
potente Principe, quorum contemplatione, persuasione,
& precibus huiusmodi matrimonium celebratum fuisse
præsupponitur; nam respondetur, & primò nec ma-
trem; nec potentem illum Principem minis virum no-
bilem insequutum fuisse, nec instantissimis precibus &
importunis persuasionibus illum ad matrimonium con-
trahendum incitasse, vt supra dixi; & quatenus in hoc
aliqua ex parte excederetur, recessu illius Principis à
Curia, & à potentissimi nostri Regis latere infeliciter
eiectus, cessauit potentiæ causa, & sic illa, quæ metum
incutere videbatur, & cum per biennium ferè nobilis
vir tacuerit, videtur per talem taciturnitatem & spon-
taneam cum vxore cohabitationem metum, si quis ade-
rat, purgasse; minus tamen temporis spatium ad hoc suf-
ficiens reputabam; nam licèt *in d. cap. ad id*, fiat men-
tio anni cum dimidio, id factum creditur, quia sic acci-
derat in facti illius serie, & non ex eo quòd tantum tem-
poris requiratur ad purgationem huiusmodi inducen-
dam, vt in *eod. tex.* tradunt Host. *post princip.* Ioan. An-
ton *num.* 2. Abb. *num.* 4. Præp. *n.* 2. *&* 3. Cou. *de sponsal.*
p. 2. *c.* 3. § 6. *n.* 1. Greg. Lop. *l.* 15. *verb. le plnguiesse tit.* 2.
part. 4. Et in omni casu quando extra omne dubium
sumus quod cohabitatio fuerat libera, & spontanea, in-
continenti præsumitur libera voluntas, & purgatus præ-
cedens metus, vt *in eod. cap. ad id*, resoluunt Anton. de
Butrio *n.* 9. Alex. de Neuo *n.* 6. *&* 71. Neuizan. *cons.* 46.
num. 32. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 18. *n.* 6. *vers. hoc*
autem. Vnde sufficere trium dierum cohabitationem
tenent Host. *in cap. insuper per tex.* ibi, *qui matrim. ac-*
cus. pos. num. 4. *ante fin.* Anchar *ibidem not.* 4. Ioan. Bapt.
Ferret. *cons.* 340. *n.* 14.

Eadem quoque spontanea contrahendi voluntas 28
colligitur ex eo quod nobilis ille vir, nec ante nec
post matrimonium protestatus fuit coram Iudice, neo
extraiudicialiter, nec reperitur quod alicui de vi sibi
illata conquestus fuisset, vel diceret quod matrimo-
nium per vim & metum contraxisset, ex quo videtur

excludi quæcunque metus præsumptio & signum fit
euidens quod sponte accessit, vt ex pluribus erudite pro-
bat Tiber. Decian. *cons. 41. n. 122. lib. 2.* ibi, *Item res-
pondetur quod tollitur omnis præsumptio metus ex quo
potuerunt protestari coram Iudice, & tamẽ per tam lon-
ga tempora nullus vnquam protestatus fuit de metu, &
violentia, vt tradit* Bald. *in cons. schismatis sub rub si quis
aliquem col. 12. vers. sed in contrarium,* Alex. *cons. 146. n.
31. lib. 5.* &c.

Toletana Alimentorum.

Alimenta filiis tam naturalibus, quàm spuriis debentur ad eorum vitam, & quando censeatur data proprietas? Filio naturali an & quando, & in qua quantitate pater relinquere possit, illéque succedere valeat?

Votvm CXXVIII.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Alimenta filiis tam naturalibus quàm spuriis debentur.*
3 *Alimenta filiis naturalibus, & spuriis præstanda, ad vitam restringenda.*
4 *Res immobilis quando datur pro alimentis, nec sufficit vt ex illius redditibus suscipiantur alimenta, tunc censetur data proprietas, secus si sufficiunt.*
5 *Filij naturales sunt heredes necessarij matris.*
6 *Pater extantibus legitimis descendentibus, vel ascendentibus, quibus debeatur legitima, non potest ex testamento relinquere suis filiis naturalibus vltra vnciam.*
7 *Filio naturali potest pater omnia bona sua in vita, vel in morte relinquere quando non extant descendentes legitimi, vel ascendentes.*
8 *Pater si habeat filios legitimos, & naturales, potest relinquere quintum bonorum filio naturali.*
9 *Pater quando moritur abintestato, & non adsunt filij legitimi, nec coniux, possunt naturales succedere in duabus vnciis.*
10 *Filij naturales præteriti à patre omnino sunt exclusi.*
11 *Naturales liberi contra paternam voluntatem & dispositionem quicquam capere non possunt.*

1 QVidam in suo vltimo, quo decessit, testamento, hę-
redem instituit piissimam Refugij confraternita-
tem Madriti existentem, nullo relicto ascendente, vel
descendente, post aliquot annos Iosephus quidam mi-
nor comparuit, & eius nomine illius mater, petiit par-
tem hæreditatis sibi adiudicari debere, eo quod filius na-
turalis testatoris existeret: consultus an aliquid vltra ali-
menta illi deberetur, constito de filiatione, respondi ni-
hil deberi.

2 Pro cuius resolutionis faciliori explicatione quoad
alimenta dicendum illa in omni euentu deberi de æqui-
tate Canonica filiis tam naturalibus quam spuriis, iuxta
text. *in cap. cùm haberet, de eo qui duxit in matr. quam
polluit per adulter.* & quæ ibi notaui *in collect.* quæ
3 quidem alimenta in persona filij perpetuo consistere
non poterunt, sed ad ipsius tantum vitam restringenda
sunt, vt per Anton. Gabr. *commun. lib. 1. tit. de aliment.
concl. 1. à numer. 28.* Cordub. de Lara *in l. si quis à liberis
§. idem rescript. numer. 30. ff. de liber. agnosc.* Menoch.
cons. 60. numer. 29. & de arbitr. lib. 2. casu 169. num. 10.
Surd. *de aliment. tit. 5. q. 7. num. 3.* præcipuè si in pecunia
dentur; quæ in ipsis alimentis consumatur, ex Palat. *in
capit. per vestras §. 24. num. 8. fol. 21.* secus videtur di- 4
cendum quando res immobilis pro alimentis datur, nec
sufficit vt ex illius redditibus alimenta suscipiantur,
quia tunc censetur data proprietas *l. 4. in fine ff. de ali-
ment. & cib. leg.* Cou. *de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 6. num. 15.*
D. Barbos. *in l. 1. ff. soluto matrim. p. 4. num. 72.* non sic si
redditus sufficiant, secundum Bald. *in l. cum quam, Cod.
de fideicom.* Surd *de aliment. tit. 1. q. 1. n. 36. & tit. 5. q. 7.
num. 20.*

Quoad verò hæreditatem dicendum est respectu ma- 5
tris filios naturales esse illius hæredes necessarios, ex *l. 9.
Tauri*, Fusar *de subst. q 406. n. 5.* Noguer. *alleg. Iuris,
tom. 1. alleg. 37. n. 53.* & illi succedunt abintestato *l. 1.
§. 1. ff. ad Tertul. l. si qua illustris §. fin. C. ad Orfician.*
text. *in l. fin. cod. tit.* Anton. Gom. *d. l. 9. Tauri n 9.* vbi *nu-
meris seqq* multipliciter declarat.

Respectu verò patris distinguendum est multiplici- 6
ter, & plures casus sunt separandi. Primus casus est quã-
do pater extantibus legitimis descendentibus, vel ascen-
dentibus, quibus debeantur legitima, testatur, & tunc ex
testamento non potest relinquere suis filiis naturalibus
vltra vnciam, id est duodecimam totius assis partem, *l.
2. C. de natural. liber.* Roder Xuar. *in l. 1. tit. quicunque
12. in princ. pag. 321.* Anton Gom. *d. l 9. Tauri n. 5.* Cou.
de sponsal. p. 2. c. 8. §. 4 n 11 Pereg. *de iure fisci lib. 3. tit.
18. n. 12.* Valasc. *cons. 94. n. 8.* Card. Pereira *in l. si cura-
torem, verbo sine curatore n. 97* Molin. *de Iustit. tract. 2.
disp. 166. n. 2 vers. secunda conclusio.*

Secundus casus est quando non extant descendentes 7
legitimi, nec ascendentes, quibus debeantur legitima,
quia tunc pater potest omnia bona sua in vita, vel in
morte relinquere filio naturali, *auth. licet, in princ. C. de
natural. liber.* Anton Gom. *d. n. 5.* Pereg. *d. lib. 3. tit. 18.
n. 19.* Perez *ad tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 97. vers. olim siqui-
dem*, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 91. n. 1.* Vincẽt. de
Franch. *decis. 47. n. 1.* Card. Pareira *d. verbo sine curatore
n. 97.* Valasc. *d. cons 94. n. 4* Molin. *d. disp. 166. n. 1. cõcl.
1.* Mastrill. *Sicil. decis. 152. n. 6. cum seqq.* Bened. Ægid *in
tract. de iure & priuil. honest. art 13. n. 47. in fine*, Reino-
so *obser. 55. n. 16.* & confirmatur *l. 8. tit. 13. p. 6.* Et ad-
uertit Anton. Gom. *vbi suprà n. 6* quod *l. 10. Tauri* dis- 8
ponitur quod si pater habeat filios legitimos, & natura-
les, potest relinquere quintum bonorum filio naturali,
sicut potest relinquere pro anima, vel alicui extraneo.

Tertius casus est quando pater moritur abintestato 9
quia vbi non adsunt legitimi filij, nec coniux, naturales,
succedunt in duabus vnciis, *auth. quibus modis nat. effic.
sui, §. si quis autem defunctus*, Cancer. *var. p. 1. c. 5. n. 46.*
Ant. Gom. *d. l. 9. Tauri. n. 11.*

Quartus casus est quando pater moriens fecit testa- 10
mentum, & in eo filium naturalem præteriit, nec illi ali-
liquid relinquere voluit, quia tunc tales filij naturales
præteriti sunt omnino exclusi, & nullum remedium illis
competit contra testamentum patris, quia nulla lege ca-
uetur, nec necessitatur pater aliquid eis relinquere, quia
licet possint succedere secundum, vel præter volunta-
tem patris, non tamen contra eius voluntatem, vt per
Gregor. Lop. *leg. 8. in fine tit. 13. part. 6.* Anton Gom.
plures referens *d. l. 9. Tauri n. 11.* Cald. Pereira *in d. l. si
curatorem. verbo sine curatore, n. 96. vers. sepeimo infero*,
Benedict. Ægid. *in tract. de iure, & priuilegio honest. art.
13. numer. 50.* vbi quod naturales liberi contra pater- 11
nam voluntatem ac dispositionem quicquam capere
non possunt, quod intelligit de acquisitione hæreditario
titulo, salua semper alimentorum causa, quæ de bonis
patris filio naturali, qui non habet aliunde vnde ala-
tur, etiam Iure Ciuili debentur. Valasc. *d. cons 94. n. 4 in
fine*, vbi arg. text. *in leg. vlt. C. de natural. liber.* resoluit
quòd de filiis naturalibus nullam tenetur pater facere
mentionem, nec illis præteritis datur ius contratabu-
landi,

landi, seu rumpendi testamenta paterna. Cancer. *d.p.1. c.5.n.46.*

Ex quibus filio naturali nihil deberi contra patris testamentum in supremo Castellæ senatu decisum fuit die 12. Aprilis 1647.

Toletana Matrimonij.

Ætas ad contrahendum Matrimonium in masculis debet esse quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim, exacta & completa, nisi malitia illam suppleat, & quando dicatur illam supplere, & an ex aliqua vrgentissima causa in ea dispensare possit Episcopus?

VOTVM CXXIX.

1 *Casus occurrentia referetur.*
2 *Ætas ad contrahendum matrimonium quæ & an exacta & completa requiratur.*
3 *Dispensare idem est quod à legibus soluere.*
4 *Episcopus in lege superioris dispensare non potest.*
5 *Pontificis solius est dispensare in impedimentis Iure Pontificio dirimentibus.*
6 *Ætas minor sufficit quā præfixa si malitia suppleat ætatem.*
7 *Malitia ætatis suppletiua quia dicatur?*
8 *Potentia ad carnalem copulam necnon prudentia rationis ad discernendum vim coniugalis consensus requiritur copulatiuè vt quis ante ætatem legitimam possit matrimonium contrahere.*
9 *Lex Partita refertur.*
10 *Matrimonium cōtrahere volenti ante ætatē legitimā incumbit onus probādi malitiam supplere ætatem.*
11 *Malitiam supplere ætatem probatur si fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam fœminam cognouerit.*
12 *Pubertati proximus si attentauerit copulam dici potest in eo malitiam supplere ætatem.*
13 *Nisus ad copulam facit præsumere potentiā ad illā.*
14 *Potentia ad copulam non ex sola copula probatur, sed ex aliis quibuscunque signis, quæ Iudicis arbitrio & medicorum relinquenda.*
15 *Matrimonium contrahi ante legitimam ætatē ex vrgentissima aliqua necessitate permitti potest.*
16 *Episcopus in impedimentis dirimentibus aliquando ex vrgentissima necessitate dispensare potest.*
17 *Necessitas vrgentissima, quæ mouet ad dispensandum in legitima ætate ad matrimonium contrahendum, debet esse publica, non priuata ipsorum tantum contrahentium.*
18 *Episcopus potest dispensare vt quis Matrimonium contrahat ante legitimam ætatem, quando sane prope illam, & dubium est an malitia eā suppleat.*
19 *Episcopus potest dispensare in lege superioris quando dubitatur an res egeat dispensatione.*

1 PVella quæ decimum annum, & totidem menses cōpleuerat, institit coram Ordinario pro licentia contrahendi matrimonium, id sibi maximè conuenire asserens, eo quod à potentissimo Rege nostro fuerat in partibus Indiarum destinatum officium personæ quæ illā in matrimonium duceret, & si illud in aliud tempus celebrari distulisset, periculū esset ne officium amitteret, vel saltem pinguia illius emolumenta interim non perciperet: sed pro casus grauitate adhibitis ad consilium doctissimis Theologis, & Iureconsultis, inter quos ego omniū minimus aderam, ac in eorum præsentia constituta puella, cum constare non possit de potentia ad copulam, nec de sufficienti prudentia rationis ad discernendum vim coniugalis consensus, censui licentiam denegandam, ex sequentibus.

Certa ad contrahendum matrimonium ætas in Iure 2
præfinita est, videlicet quatuordecim annorum in masculis, & duodecim in fœminis, *l. quæsitum 9. ff. de sponsalib. c. continebantur 6. c. attestationes 10. c. ex litteris 11. de despons. impub.* Ioan. Gutier. *de matr. c. 2. n. 1*. Basil. Pont. *eod. tract. lib. 11. c. 5. n. 3. & 4.* Gasp. Hurtado *in simili tr. disp. 12. diffic. 12. in pr.* quam ita necessariam tā ciuilia quam Pontificia Iura arbitrantur, vt in vtroque contrahente illam exactam, & extreme completam omnino requirant, *d. c. attestationes*, ibi, *donec compleat puer annum decimumquartum, c. ex litteris, c. fin. eod. tit. de despons. impub.* Hurtado *d. diffic. 2. n. 45.* Quicquid dicat Rebell. *de oblig. Iust. lib. 3. q. 16. sect. 1. n. 16.* existimans ad valorem matrimonij non requiri vt dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter.

In qua ætate, vt scilicet in minori quis contrahere 3
possit, Episcopus dispensare non valet. Ratio est quia dispensare idem est quod à legibus soluere, *l. Princeps ff. de legib.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. dispensatio*, à quarum vinculo eximere non potest, nisi qui illud contraxit, vel eius superior; nam inferior in lege superioris dispensare non valet, vt de Episcopo loquentes resoluunt Gutier. *canon. lib. 1. c. 5. n. 10.* Suar. *de legib. lib. 6. c. 14. n. 4.* Anguian. *eod. tract. lib. 2. controu. 3.* asserentes Episcopos non posse dispensare in his, quæ per Canones, & ius cōmune statuta sunt, nisi speciatim illis potestas data sit, per *c. dilectus, de tempor. ordin.* ibi, *Dispensatio à Canone minimè sit permissa*: nam si Episcopi nihil statuendo disponere possunt contra Canones, & Romanorum Pontificum statuta, iuxta text. *in c. quod super his, de maior. & obedien.* sequitur quòd minimè etiam poterunt eosdem Canones siue statuta Superiorum relaxare media dispensatione. præsertim cum Iuris relaxatio nihil aliud sit quam exemptio quædam subditorum à legis vinculo & nexu, vt argumentatur Anguian. *d. controu. 3. n. 8.* Al-
tera ratio potest esse, quia in impedimentis Iure Ponti- 5
ficio dirimentibus solius est Pontificis dispensare, ex multis quos citaui *de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 35. n. 1.*

Quæ quidem Iura ætatem illam præfigentia vlterius 6
procedunt declarando minorem sufficere, si malitia illam suppleat: nam si ita discretus, & habilis ad copulam puer, vel puella inueniatur vt matrimonio contrahendo sufficiat, dictæ ætatis complementum spectandum non erit, cum id propter quod desideretur, iam adsit, *d. c. puberes 3. c. de illis 9. c. fin. d. tit. de desponsat. impub.* Et vt malitia ætatis suppletiua dicatur, discretio, &
habilitas ad copulam copulatiuè requiritur, itaut sola 7
discretio, vel sola habilitas non prodesset ex Sanch. resoluit Didac. de Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requisita anno 14. q. 9. num. 12.* Ego *in collect. ad c.*
fin. a. 3. eod. tit. de desponsat. impub. vbi dixi requiri copu- 8
latiuè potentiam ad carnalem copulam, necnon prudentiam rationis ad discernendum vim coniugalis consensus.

Est enim Iuris dispositio, non verò illius relaxatio
quod minor ætas exigatur quando malitia supplet æta- 9
tem, idest, quando aptitudo ad copulam simul cum discretione concurrit, idque insinuat *l. 6. tit. 1. p. 4* ibi, *Mas para casamiento fazer han menester que el Varon sea de edad de quatorse años è la mager de doze.* Et paulo inferiùs *Fueras ende se fuessen tam cercanos a esta edad que fuessen ia quizados para poderse aiuntar carnalmente, ca la sabedoria è el poder que an para esto fazer cumple la mengua de la edad.*

Sed quia præsumptio est in contrarium quod ante
præfinitam à Iure ætatem non adsit potentia ad carna- 11
lem copulam, & simul prudentia rationis ad discernen-

dum vim coniugalis consensus, volenti contrahere ante dictam ætatem incumbit onus probandi habilitatem, quæ suppleat vtrumque defectum, Abb.per tex. *ibi in c. de illis el 2.n.2.de desponsat.impub.* Sanch.*de matr.lib 7. disp.*104.*n.*25.Rot.*in Viterbien.matrimonij 19. Ianuarij 1629. coram bona mem. Pirouano*, cuius mimini *in collect.ad c.vlt.n.3.de desponsat.impub.*
11 Et Episcopo pariter incumbit arbitrari ex quibus colligatur potentiam & discretionem prædictam concurrere in impubere malitiaque supplere ætatem, qui arbitrabitur si fœmina im-
12 pubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam
13 fœminam cognouerit, vt fuit dictum in præcitata Viterbien. vel si proximus pubertati attentauerit copulam. Surd.*conf.*364. *n.*3. quia nisus ad copulam facit præsumere potentiam ad illam. Cou.*de sponsal.p.*1. *c.*4.§.1. *n.* 20.Menoch *de præsumpt.lib.*3. *præs.*2. *n.*53. Sanch. *de matrim.lib.7.disp.*104.*n.*26.

14 Ex signis quoque probari potest potentia ad copulã, quamuis copula nondum habita sit, quia tex.*in d.c.de illis 9.* ponderat propinquitatem pubertati; ac coeundi potentiam, vt impuberis matrimonium valeat; sentit ergo potentiam non ex sola copula probari, sed ex aliis quibuscunque signis; nam alias non potentiam, sed potius copulam ipsam ponderaret, Surd *d.conf.*364. *n.*1 *in fine*, Sanch.*d.disp.*104.*n.*28.Basil.Pont.*de impedim.matr c.*31.§.5.*vers.sed quæres*, vbi subdit signa arbitrio Iudicis cum medicorum consilio relinquenda, qui loquuntur inspecta ætate, qualitate corporis, educatione, soli & cæli natura, seminis etiam effusione, si aliquando contingat.

15 Ex vrgentissima verò necessitate, vtpote pro bono pacis ante habilitatem ad copulam, sed post impuberum discretionem eorum coniugium sustineri posse probat tex.*in d.c.* 2. *de desponsf.impub.* & licet ille tex.non approbet, nec reprobet, sed tantùm tolerandam esse huiusmodi coniunctionem insinuet, nec à quo permittendam declaret, cum impersonaliter loquatur, ad Episcopum illa tolerantia referenda est ex resolutis per Henriq. *in su.*
16 *lib.*14.*c.*19 *n.*2.Sanch.*de Matr.lib.*8. *disp.*5.*n.*1. quos refero *de officio & potest. Episcopi p.*2.*alleg.* 33. *n.*23. Nec existimat Episcopus speciale esse in hoc casu permissionem huiusmodi sibi concedi interueniente hac vrgentissima necessitate, quia generale est in omnibus impedimentis dirimentibus posse Episcopum illa concurrente dispensare, cum tunc præsumitur tacitam dispensandi facultatem à summo Pont.habere, vt resoluunt communiter DD. exemplificantes plures vrgentissimæ necessitatis casus, in quibus hęc tacita facultas practicari poterit, de quibus Ego ipse *d.tr.de officio, & potest. Episcop.p.*2.*alleg.*35.*n.* 5. *cum seq.* alias enim summus Pont. solus dispensare poterit cũ impubere, vt in pupillari ætate, dummodo post vsum rationis, liceat valide matrimonium contrahere, vt tenet Didac.de Narbona *d. q.* 9.*n.* 17. Et ideo cum Episcopus ratione vrgentis necessitatis dispensat, non dicitur dispensare in casu Episcopali, sed in eo, qui verè pertinet ad Pontificem, sed Episcopo ex quadam Iuris interpretatione permisso, vt post Henriq.& Sanch.notaui *d.p.*2.*alleg* 35.*n.*12.

Nec dicat aliquis vrgentissimam necessitatem intelli-
gi quamcunque bursalem, ipsos contrahentes, aut commun 17
quemlibet respicientem: Quia id nullo modo patitur dictio exemplicatiua, vtpote, quæ ponit casum obtinendæ pacis, vt eius exemplo cęteri similes comprehensi censeantur. Et licet nimis large Roman. & Crauet.citati à Card.Tusch *pract.conclus.lit. P.concl.*173. *n.*12.*&* 25. extendant, ac sine fundamento existiment pro sedandis inimicitiis etiam inter impuberes matrimonium celebrari posse, nihilominus tamen bonum pacis in eo tex. potius & rectius referendum ad pacem publicam saltem vnius loci, vel duarum familiarum inter se maximo odio & rancore persequentium, & inito matrimonio ad concordiam & amicitiam reduci volentium: nam si aliter interpretanda forent illa textus præcitati verba, *vtpote pro bono pacis*, & de particulari ipsorum contrahentium vtilitate interpretanda forent, sequeretur quod omni casu liceret Episcopo dispensare; cum vt plurimum omnia coniugia cum celebrantur ipsis contrahentibus, vel saltem eorum vni maximè conuenire videntur, vel quia mulier est diues, nobilis, honesta, seu pulchra, & vice versa, & si huiusmodi conuenientia præstaret necessitatem contrahendi, & hæc necessitas esset iusta causa ad dispensandum, magnus vtique aperiretur campus dispensandi, & quotidie abuteretur facultate à sacris Canonibus ob aliam causam concessa, ipsi videant Prælati, & in memoriam reducant quòd cùm potentissimus Rex ac dominus noster Philippus IV. natus esset Vallisoleti die Veneris 8.Aprilis 1605. & die 8. Octobris.1615 in ætate decem annorum, & octo mensium cõstitutus, matrimonium contrahere vellet cum D. Isabella Francorum Regis filia sanctissima fœmina, non aliter matrimonium celebrauit, nisi obtenta à summo Pont.super ætatis defectu dispensatione, cum claus quia prudentia tua ætatem pręuenit, ad cuius verificationem plures Regni Prælati & Magnares examinati fuerunt, & nihilominus ipse D. Rex per duos ferè annos à communi lecto se abstinuit.

Non obstat quod dixi *de officio, & potest. Episcopi p.*
2.*alleg.*35.*n.*20.*& in collect.ad c.*2.*n.*5.*de desponsat.im-* 18
pub. videlicet Episcopum ex minoribus non habentibus requisitam ætatem ad matrimonium dispensare, vt illud ineant; quia si hæc verba accipiantur de per se, & illis non adiungantur quę sequuntur, certum est multum offendere veritatem nostræ sententiæ: sed statim addo verba præcedentis resolutionis declaratiua, videlicet, *quando sunt prope ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat*; id quidem optimo iure, nam cùm iste vel ista proximus, vel proxima sit pubertati ab ea per sex menses distando, secundùm glos.*verb.proxima in d.c.continebatur*, & nihil certi percipi possit circa malitiam, quæ suppleat ætatem, in isto dubio, quando res hinc inde dubia est, poterit Episcopus declarare dispensationem non desiderari, vel illam ad cautelam concedere, quam iustificat proximitas & dubietas circa malitiam; non enim nouum est Episcopum dispensare in lege superioris quo-
tiescunque dubitatur an res egeat dispensatione, vt ex 19
Castro Palao & Trullench resolui *d. tr. de officio, & potest. Episcop.p.*2.*alleg.*35.*n.*18.*&* 19.

FINIS

INDEX

INDEX
RERVM, ET VERBORVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam notat, posterior est marginalis.

A

Apostata

Index Rerum,

Cœmeterium

Continentia.

Contractus.

Contradictio, & Contradictor.

Contrarietas.

Contribuens.

Contumacia.

Conuentio.

Conuersi.

Decisio,

Regibus

Index Rerum,

L

Papa

IndexRerum,

Q

R

Reductio

Testes

Y *Vacatio,*

Index Rerum,

FINIS INDICIS.